Rosandić Tamás (Toma) horvát

szobrász. Spalatóban született 1876-ban. Több évig dolgozott mint kőfaragó. Később ébredt fel benne a hajlandóság a szobrászat iránt. Az első tanácsokat és oktatást ebben az irányban Ferrarroni olasz művésztől nyerte. Milanóban állított ki a nemzetközi kiállításon. Később Bécsbe ment a hol Meštrović műtermében dolgozott. Jelenleg Bécsben tanul.

Strossmayer Kalendar za god. 1909 - 198 oldal

A választások után, egy évvel ezelőtt alakult meg kerületünk képviselő-testülete. Működését érzékeli, tapasztalja a lakosság valamennyi rétege. De hogyan látják maguk a helyi képviselők eddigi munkájukat, milyen célok elérésének gondja, felelőssége foglalkoztatja őket? Ebben az esztendőben már megszólaltattuk a bizottsági elnököket, illetve a kisebbségi önkormányzatok vezetőit. Mostani és következő lapszámainkban a többi önkormányzati képviselő válaszol kérdéseinkre.

„Jól kezdtük el"

Tuzson Bence 27 éves, jogász. Születése óta a kerületben él s középiskolás korától tevékenyen részt vesz a helyi közéletben. Tanulmányai, tapasztalatai igen sokrétűek; a jog mellett magyart és történelmet tanult a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen, az Osztrák Néppárt Akadémiáján részt vett egy szemináriumon. Tanulmányútjai során eljutott Indiába, Nepálba és az Egyesült Államokbeli Houstonba is. Képviselői feladatairól kérdeztük az eltelt egy év tapasztalatai alapján, hiszen tavaly óta a 12. sz. választókerület polgárainak szószólója.

– Eltelt egy év az önkormányzati választások óta. Hogyan értékeli ezt az időszakot, saját munkáját?

– Az én helyzetem elég sajátos a képviselőtestületben, mivel a legkisebb párt – a Magyar Demokrata Néppárt (MDNP) – tagjaként veszek részt az Önkormányzat munkájában, a kerületet vezető koalíció oldalán. Ez valamelyest meg is határozza a szerepemet az önkormányzat tevékenységében. Ugyanakkor egy komoly szakmai csapat működik az MDNP-ben, akik segítenek nekem. Az eltelt egy év első fele a tanulás időszaka volt. Új képviselő vagyok és bizony alaposan meg kellett ismerkednem azokkal a feladatokkal, gondokkal, amik e munka során jelentkeznek. Néhány hónappal a választások után már költségvetési kérdésekben kellett dönteni, s ez megkívánja, hogy az ember ismerje az önkormányzat teljes belső szerkezetét. Azok a célok, amelyekkel nekiindultam az önkormányzati választásoknak, négy évre szóló tervek voltak. Úgy gondolom, hogy a célok megvalósítását nagyon jól kezdtük el. Elképzeléseim közt szerepelt az úthálózat fejlesztése, a közrend jobbá tétele, és szociális téren is megtettük azokat a kezdeti lépéseket, amelyek majd egy-két év múlva éreztetik hatásukat.

– Ön három bizottság tagja. Részt vesz a Családvédelmi és Szociális, a Jogi és Ügyrendi- valamint a Kulturális, Ifjúsági és Sportbizottság munkájában. Eredményesnek tartja az önkormányzati munka ezen részeit is? Mit sikerült elérni ezeken a területeken?

– A Jogi és Ügyrendi Bizottság kifejezetten szakmai kérdésekkel foglalkozik, nagyon jól előkészített anyagokat kapunk a Polgármesteri Hivataltól. Ennek a bizottságnak a munkája nem annyira a jogalkotásban teljesedik ki, hanem a kapott anyagok átszűrésében,

nösen kulturális téren egy-két főbb feladatcsoportot kell megjelölnie, s ezek megoldására kell koncentrálni. Ez nem csak a kultúra területére, hanem mindazon bizottságok munkájára vonatkozik, amelyeknek hosszabb távra kell tervezniük.

– A képviselői fogadóórákon milyen gondokkal szembesül? Sikerül ezekre megoldást találni?

– A kerületi polgárokkal elsősorban nem a képviselői fogadóórákon találkozom. Ez azt jelenti, hogy például az én képviselői fogadóórám havonta két órán keresztül tart, de az észrevételek zömét nem ekkor szerzek tudomást, hanem amikor felhívnak vagy más alkalommal személyesen megkeresnek a lakosok. Eddigi rövid tapasztalatom alapján azt látom, hogy nagyon sok olyan problémával fordulnak hozzánk, képviselőkhöz, amelyek nem tartoznak önkormányzati hatáskörbe. Ezek általában olyan ügyek, amelyekre nincs ráhatása a kerületi képviselőnek. Természetesen ezekben is lehet segíteni informális kapcsolatokon keresztül, mi is tájékozódunk az adott kérdésről. A legtöbb panasz a kerületi utak állapotával kapcsolatos, s ezek valóban elég siralmas képet mutatnak. Megkezdődött a kátyúzás, így ta-

„Munkámat s tekinte

Stipsicz István helyi képvisel de előtte is évtizedek kötötték lakos felesége és családja r származik, de szerénysége fo szél. „Tanult mestersége" o évtizedek óta nagyberuházás – még most, nyugdíjas éveib vend, melyet korábbi aktív sp nít. Négy nyelven beszél. Fia kereket. Unokájára igen büszk örököst. 1989-ben kapcsolódo és meggyőződése alapján a vesz részt a kerület politikai él vén egyet a kirekesztő, megb sal – inkább a Magyar Keres támogatta, lévén a keresztén telezett híve. FIDESZ-listán k Nyolc évig az Önkormányz „külsős" tagja volt. Több szá nelt és segédkezett az igazsá

– A közel egy év alatt helyi képviselőként milyen tapasztalatokat, benyomásokat szerzett?

– Úgy értékelem, hogy nagymértékű tisztulás történt a kerületben, mind politikai, mind gazdasági vonatkozásban. Mi ezt tűztük a zászlónkra! Mindenféle mendemondák szóltak az előző Önkormányzat viselt dolgairól. Most ez, a sokszor keménynek tűnő, törvényes vezetés visszatart az ügyeskedéstől, a kétes kimenetelű ügyektől. Az egész országban óriási fejlődést érzékelek.

– Melyik bizottság tagja, melyik területet érzi közel állónak magához?

– Elsőként a Szociális Bizottságot említem, mivel a korábbi években a rokon területen, a lakásügy terén komoly tapasztalatok birtokába jutottam. Rendkívül nagy a felelősség, hogy kit, mivel támogatunk. Igen keményen meg kell vizsgálnunk a kérelmeket, de akinél megbizonyosodunk, hogy rászorul, annak száz százalékig segítünk, méghozzá fővárosi összehasonlításban is példaértékű módon. A Környezetvédelmi Bizottságban is tevékenykedem. Ez, ha lehet, még nehezebb feladat, mert erre kívánnak a mai neveltetésű emberek a legkevesebbet fordítani. Állandó harcban állunk a fővárossal, mert csökken a zöldterület, terjeszkedik a város. Azokat a szabályokat, melyeket a környezet és az egymás mellett élés miatt meg kellett hozni, igyekszünk betartatni. Jó lenne, ha polgáraink a közterületeket is igyekeznének olyan tisztán tartani, mint saját ingatlanjaikat. Ha magányukban társul választanak maguknak például egy kutyát, legyenek tekintettel, tisztelettel környezetük tisztaságára, embertársaik egészségére.

„Aktív ki a m

Hegyvidéki szomszédaink

Rosch Gábor

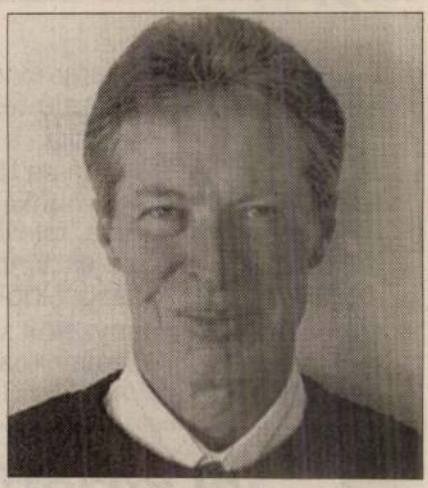

Nevét akkor ismertem meg, amikor a Hegyvidék hasábjain is elkezdett publikálni. A lebontásra ítélt MOM-ról, a Farkasréti temető elpusztult kápolnájáról, egy-egy ma is álló épületről, iskoláról írt cikkei egyszerre bizonyították a magas szintű szakmai tudást és a mély lokálpatriotizmust. Ezt más olvasók is észrevették. Találkozásunk is arról győzött meg, hogy Rosch Gábor építésztervező izgalmas egyéniség, ráadásul bemutatásával hatvanadik születésnapjának évében köszönthetjük őt.

– Engem minden ide köt a Krisztinaváros és a Németvölgy vidékéhez. A Hegyalja út azon szakaszán születtem, amit akkor még Csend utcának neveztek, majd egy közeli másik házba költöztünk. Iskolába a Tanítóképzőhöz jártam, feleségemmel az Attila úton is laktunk, a '70-es évek elejétől pedig egy saját tervezésű társasházban élünk a BAH-csomópont és a lábunk elé terülő Gesztenyéskert fölött. Még mostani munkahelyemtől sincs messze: a KÖZTI Rt.-től a Győző utcában.

A városvédő

– Ez volna kiinduló pontja a lokálpatriotizmusának?

– Építészként tagja vagyok a Városvédő Egyesületnek is. Úgy gondolom, hogy az emberek nem igazán becsülik meg azt, amit nem ismernek, ezért megpróbálunk tenni valamit, hogy megismerhessék. Szétosztunk egymás között egy-egy területet – most éppen a Tabánnal foglalkozunk –, és ott igyekszünk minden épületet lefotózni, feldolgozni, kiállításon és publikációkban bemutatni. A végső cél akár az egész Budapest feltérképezése és rögzítése lehet.

– Mik a tapasztalatok? Mennyire becsülik meg nálunk az építészek elgondolásait?

– Sajnos kevéssé. A megbízó meg a kivitelezők sokszor mást és másképp igyekeznek megcsinálni, mint amit, ahogyan és amiből a tervező építész előírja. Nagyon sok a még védetté nem nyilvánított épület, melyeken sokszor a tervező szándéka ellenére végeznek csúnya beavatkozásokat. Külföldön nem keresik állandóan a kibúvókat, de itt ilyen a mentalitás. Ebben talán az oktatás is ludas: kevés a klasszikus kultúra a tananyagban.

Feleségemmel, *Bajkay Éva* művészettörténésszel van egy közös tervünk: *Alpár Ignác* életművét feldolgozni. Utoljára 1922 körül jelent meg róla könyv; kicsit el is avult már. Mi figyelmeztetésnek is szánjuk mindazért, ami már elpusztult. Sajnos nagyon sok művét elbontották, tették felismerhetetlenné határon belül és kívül egyaránt, mert úgy tűnik: ma sokszor értékesebb maga a telek, mint a rajta lévő építmény. Mintha az csupán egy kubatura és néhány négyzetméter volna…

– Gondolom a hegyvidék építészetével ráadásként foglalkozik. Mint építész milyennek látja?

– Örömtelinek és elszomorítónak egyszerre. Sok jó és sok ellenpéldát tudok felmutatni és ezeket szeretném meg is írni! Az első világháborúig még voltak irányzatok. Sok szép eklektikus, szecessziós, de még modern megoldás is van a kerületben.

Az újgazdagok stílustalan elképzelései, amelyeket nem egy építész elvtelenül ki is szolgál, már a harmincas években megjelentek. Mára rengeteg a hungarocell profil, sablon, az idegen, stílustalan elem az épületeken, melyekben sok a pénz és kevés az ízlés. Aztán szeretném a képzőművészet és az építészet kapcsolatát feszegetni, a plasztikák, színek, fények viszonyát, hogy az emberek álljanak meg, gondolkozzanak el a figyelemre méltó megoldásokon. A kerület templomait is jó volna módszeresen ilyen irányú vizsgálat alá venni.

Az építész

– Mindennapi munkájában is nem egyszer szembesül ezekkel a problémákkal. Mesélne például a Nemzeti Múzeum rekonstrukciós munkálatairól?

– 1994-ben *Dobosi Miklós* kollégámmal kaptuk meg a feladatot: a Magyar Nemzeti Múzeum felújítási, korszerűsítési munkálatait megtervezni és levezényelni. Az évi 300–400 milliós beruházás a tervek szerint 2003-ra fejeződik be. Egyszerre kell a külső és belső megoldásokat, hangulatokat megőrizni, a későbbi átépítéseket visszaállítani, és a poros, régi, elavult részeket, mint például az elektromos és védelmi rendszert, a burkolatot, a szellőzést újjáteremteni.

Új tereket is nyertünk, például elkészült a római kori lapidáriumot bemutató rész. Ehhez öt méter mélyre ástunk az udvar alá, majd visszaállítottuk az udvart is. A másik udvari részen felül-világításos megoldással a restaurátormühelyek kaptak méltó elhelyezést, így korábban a város más pontjain elhelyezkedő egységek: raktárak, műhelyek stb. végre beköltözhettek. Használhatatlanok voltak a pincék is, ahová szigetelési rendszer és klímagépház is került. Bontáskor előkerültek a régi szerkezetek, még Pollack szellőztetési rendszerét is megtaláltuk, de persze nem ezzel oldottuk meg a légcserét. Az ember lát egy eredeti profilú ablakkilincset, de mögötte már rolettarendszer és rafinált megoldások vannak elrejtve.

A kupolatér parkettázatát visszaépítettük kőre a meglévő mozaikokról véve a mintát. Volt, ahol súlycsökkentő feltöltéseket kellett alkalmazni, de hátra vannak még pl. az első emeleti teremsor munkálatai.

Idővel szeretnénk a Múzeum kert eredeti hangulatát azzal is visszaadni, hogy eltüntetnénk az ott parkoló járműveket. A restaurálásra szoruló Arany-szobor alá süllyesztett parkoló kerülne, fölülre az eredeti két vízmedence is visszaépülhetne.

– Milyen régebbi munkáira emlékezik szívesen?

– A KÖZTI-t megelőzően az ÁÉTV-nél és az UVATERV-nél dolgoztam, amelyek mind meglehetősen nagy beruházásokat jelentettek. Építettem irodaházakat (Orosháza, Veszprém), oktatási és üdülési központokat (Békéscsaba, Békásmegyer), egészségügyi létesítményeket (Ózdi műveseállomás, Zalaegerszegi Kórház hotelépület) szerviz és üzemanyagtöltő állomásokat, lakóházakat országszerte. Líbiának még metrót és vasútállomást is. Diákotthont, filmszínházat, vásárcsarnokot; mindenfélét. De azért a mai fiatal generációt irigylem, főként a pécsieket, mert több a szabadságuk. A mi elképzeléseinket a Tervtanács a múltban igencsak megnyeste.

A magánember

Rosch Gábornak nagyon fontos a családja. Felesége a Nemzeti Galéria grafikai osztályát vezeti, fia számítástechnikus, de mindannyiuk igazi szemefénye az egyéves Fanni. Ha teheti, sokszor kijár a Farkasréti temetőbe is, fotózni a sírokat, a szobrokat és építészeti megoldásaikat. És örömünkre szabadidejébe néha még az is belefér, hogy okos, értő és elkötelezett írásokat hozzon szerkesztőségünkbe kerületünk építészeti múltjáról és jelenéről, mert az emberek azt becsülik igazán, amit megismertek.

Muzsay András

Állami Biztosító üdülési és oktatási épülete, Békásmegyer

Építész: Rosch Gábor (UVATERV)

Belsőépítész tervező:	Kovács Mária
Statikus:	Obermayer István
Víz, csatorna, fűtés:	Jakab Simon
Elektromos:	Szpevák József
Külső közmű tervező:	Horváth Vilmosné
Út, kertészeti tervező:	Szentirmai Ilona
Beruházó:	Gépipari Beruházó V.
Kivitelező:	Prosperitás KTSZ
Tervezés éve:	1977
Kivitelezés ideje:	1978—1979
Beépített térfogat:	7632 lm³
Kiviteli összköltség:	35,1 mill. Ft

1

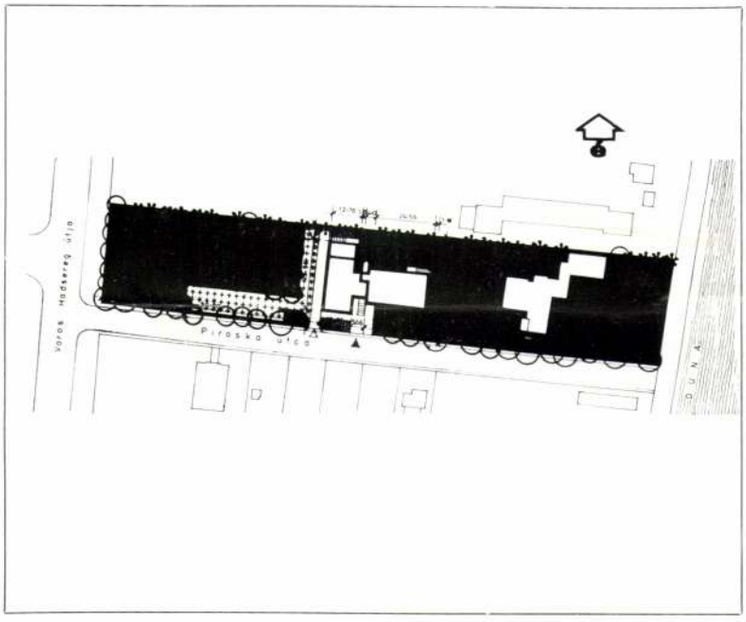

2

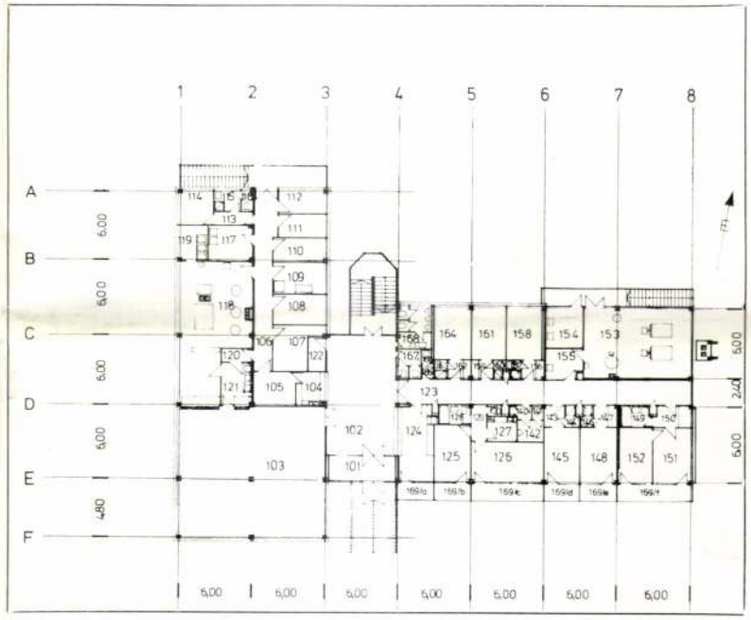

3

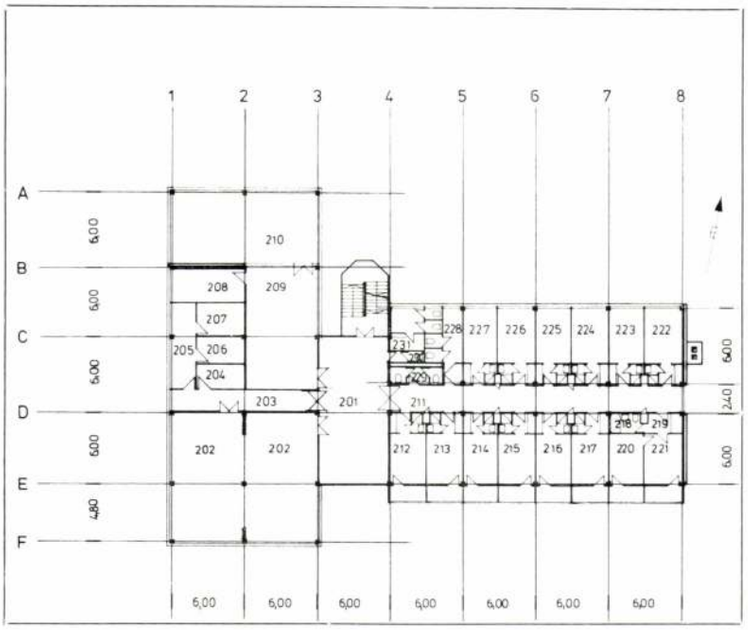

4

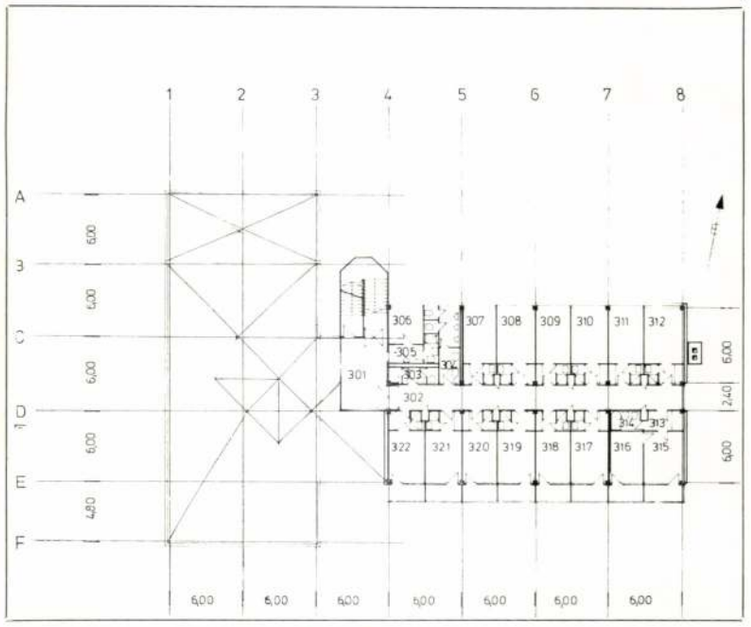

ROSCH GÁBOR

Magyar Építőművészet 1980/4

1. Helyszínrajz
2. Földszinti alaprajz
   1. Raktár 2. Kertibútor-raktár 3. Pihenőterasz 4. Kazánház 5. Napi olajtároló 6. Zuhany, W. C. 7. Előtér 8. Öltöző 9. Közlekedő 10. Adminisztrátor 11. Gondnok 12. Tisztaruha-raktár 13. Büféraktár 14. Büfé 15. Szélfogó 16. Társalgó 17. W. C.-csoport 18. Előcsarnok 19. Porta 20. Kapcsolóhelyiség 21. Orvos 22. Hulladék 23. Fekete mosogató 24. Fehér mosogató 25. Tálaló 26. Konyha 27. Húselőkészítő 28. Raktár 29. Iroda 30. Szárazáru-raktár 31. Étterem 32. Átvevő 33. Göngyöleg 34. Közlekedő 35. Zöldség-előkészítő 36. Földesáru-raktár 37. Raktár 38. Zuhany, mosdó 39. W. C., öltöző 40. Személyzeti öltöző 41. Szellőzőgépház 42. Műhely 43. Gépkocsitároló
3. Általános emeleti alaprajz
   1. Raktár 2. Szobaasszony 3. Konyha 4. Kamra 5. Előtér 6. W. C., fürdőszoba 7. Erkély 8. Lakosztály 9. Társalgó 10. Közlekedő 11. Hálófülke, nappali 12. Hálófülke 13. Kétágyas vendégszoba 14. W. C.-csoport 15. Egyágyas vendégszoba
4. Metszet M=1 : 200

1. Plan de situation
2. Schéma du rez-de-chaussée
3. Schéma général des étages
4. Section M=1 : 200

Az Állami Biztosító részére tervezett üdülő és oktatási központ a Római-part északi végén, a békásmegyeri strand közelében a Vöröshadsereg útja és a Piroska utca által határolt 10 100 m²-es dunaparti saroktelken épült fel. A terület Vöröshadsereg útja felőli harmadát 10—15 m-es lombkoronájú platánfák borítják, s a telek kerítésvonalán végig szépen fejlett nagyméretű fák sorakoznak. A terület beépítésénél az elektromos, víz, csatornahálózat tervezésénél a meglevő növényzet megóvására különös gondot fordítottak a tervezők. A 2,025 m² szintterületű épület rendeltetését tekintve többféle funkciót elégít ki. A nyári főidényben az Állami Biztosító vidéki fiókjainak dolgozóit látja vendégül kéthetes üdülési turnusokban. Az üdültetés szempontjából ideálisnak tekinthető a 2—3 perces gyalogsétával elérhető pünkösdfürdői strand közelsége. A dunaparti fekvés lehetővé teszi a túraevezés és más vizisport lehetőségek kihasználását.

A téli és tavaszi időszakban az épületet vállalati továbbképzések, szakmai tanfolyamok, tájegységi konferenciák és egyéb vállalati rendezvények megtartására hasznosítják.

Az üdülőépület területe a Duna és az árvízvédelmi gát közé esik, ezt a tervezésnél nem lehetett elhanyagolni. Az üdülő állandó használatú helyiségeit pillérekre állítva kiemelt padlószinttel terveztük. Ez a padlómagasság a terepszint fölött 2,6 m magasságban 55 cm-rel a mértékadó maximális árvízszint fölött helyezkedik el. Az épület ennek következtében az alsó szinten szabadon álló pillérekre van állítva. Az alsó tér középtengelyében jelenleg csak üvegtéglafalas szerelőfolyosó fut végig a szállodai szobák víz, csatorna, fűtési alapvezetékek összegyűjtésére. A földszint többi része jelenleg oldalról nyitott, lefedett tartózkodó területként van hasznosítva, esős időben fedett sportfoglalkozás, asztaliteniszezés céljára.

Az új üdülő és oktatási épület tömegformálását a funkcionális csoportosításból adódó tagolás jellemzi. Az épületen az első rátekintésre jól elkülönül a loggiás homlokzatképzésű zárt szállószárny, az alacsonyabb étterem oktatási tömb tömegétől. A két fő funkcionális egységet az elő-

5

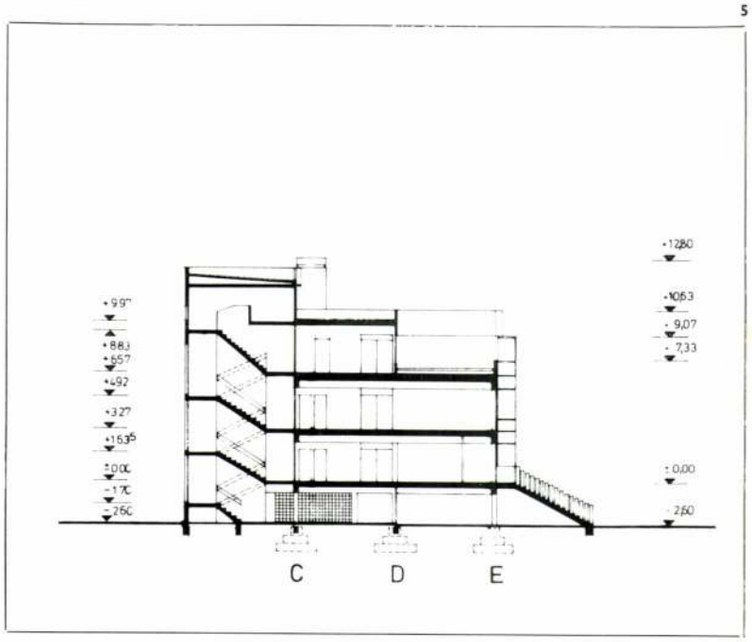

1. Helyszínrajz
2. I. emeleti alaprajz
   101. Szélfogó 102. Előcsarnok 103. Étterem 104. Büfé 105. Büféraktár 106. Folyosó 107. Szárazáru-raktár 108. Vegyes raktár 109. Zöldség-előkészítő 110. Földesáru-raktár 111. Göngyölegraktár 112. Iroda 113—116. Öltöző 117. Húselőkészítő 118. Főzőkonyha, tálaló 119. Fekete mosogató 120. Hulladéktároló 121. Fehér mosogató
3. II. emeleti alaprajz
   201. Előcsarnok, társalgó 202. Oktatóterem 203. Folyosó 204. Oktató felszerelési raktár 205. Vasaló-tisztító szoba 206. Tisztaruha-raktár 207. Piszkosruha-raktár 208. Könyvtár 209. Társalgó 210. Terasz 211. Folyosó 212—227. Vendégszobák 228. Férfi W. C. (vendégszobákhoz) 229. Női W. C. (vendégszobákhoz) 230—231. Férfi-női W. C. (oktatótermekhez)
4. III. emeleti alaprajz
   301. Társalgóelőtér 302. Folyosó 303. Női W. C. 305—306. Takarítónők öltözője 307—322. Vendégszobák
5. Metszet

1. Plan de situation
2. Schéma du Ier étage
3. Schéma du IIe étage
4. Schéma du IIIe étage
5. Section

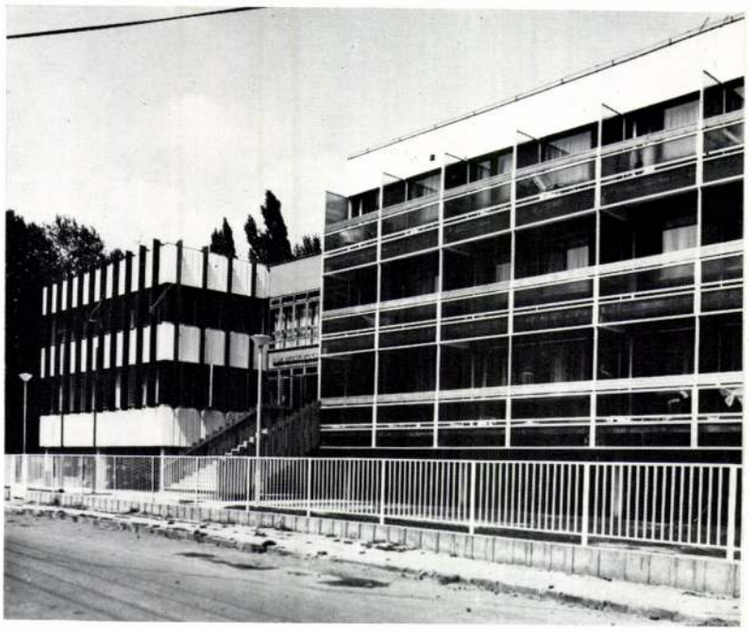

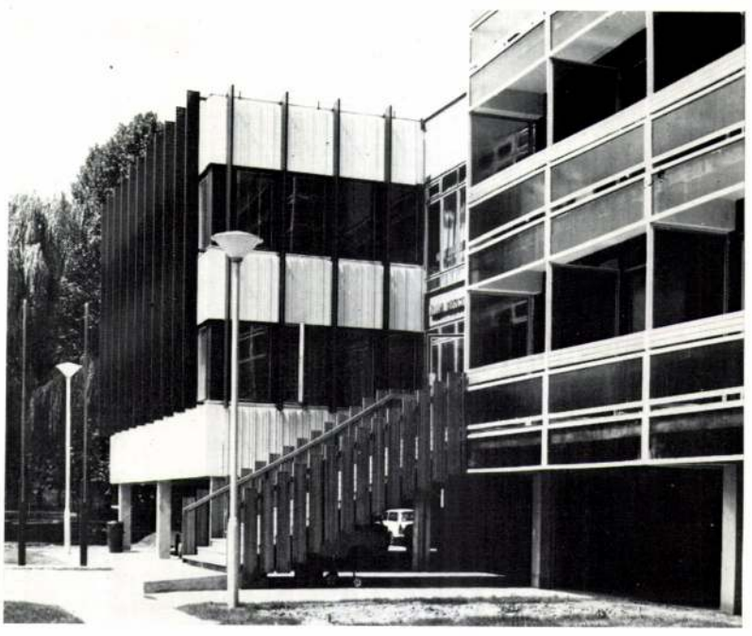

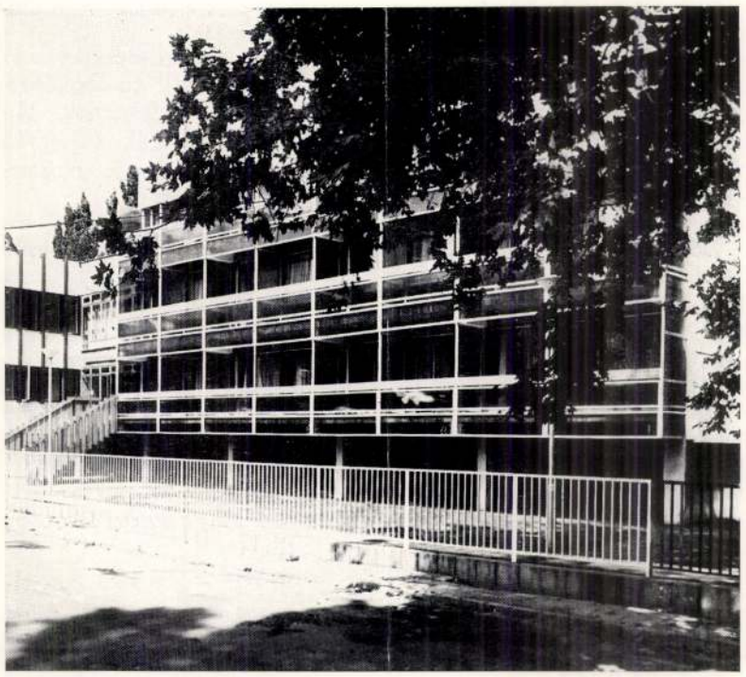

csarnok többszintes sávja köti össze, ami fölé újabb tömegként magasodik a lépcsőház kubusa. Az egész épület tömegjátékára jellemző a különböző magasságú hasábok folyamatos lépcsőzetes emelkedése, a középső bejárati axis irányába.

Az alaprajzi kialakításnál a kötött előregyártott UNIVÁZ szerkezet ellenére maximálisan szabad kontúrformálásra törekedtünk. Ez a kontúrforma is tükrözi a funkcionális tagolást. Az épület bejárata a Piroska utca felől széles lépcsőn keresztül érhető el. A lépcsőház pihenőjéről szélfogón át léphetünk az előcsarnokba. Erre a térre szerveződik a közösségi helyiségek bejárata, a porta, büfé, étterem, elektromos kapcsoló és a közös W.C.-csoport. A porta melletti ajtóval leválasztott folyosóról érhetők el a gondnoki lakás, a ka-

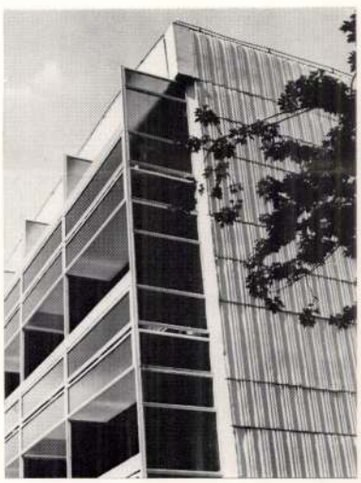

Rosanszki András

ötvös

Kassán tanult. 1732-ben
Kassán élt.

dr. Illésy János. Magyarországi
ötvösök 1732-ben. Arch. Ért
1904 évf. 392. l.

693 | Nr. 691

Laurentius Rosenauer, e. 1828.

Kanalak. — *Löffel.* — Ca. 1810—1820.

Id. Sporzon Pál, Magyaróvár — *Ung. Altenburg*, Felsenburg Fülöp, Nyitra — *Neutra*, Barsi József, Érsekújvár — *Neuhäusl*.

† el.

Javylak, Ignatius .....
Jekel, Jeremias .....
Jekel, Johannes Georgius .....
Jekelius, Henricus .....
Jekelius, Jeremias III. .....
Jenko, Carolus .....
Jocher, Edmundus .....
Jocher, Wolfgang .....
Joppe, Johannes .....
Josephus Eötvös .....
Josephus Goldschmied .....
Jüngling, Stephanus .....

Kalb, Samuel .....
Kalix, Jacobus .....
Kállai, Michaël .....
Kamecker, Samuel .....
Kammerschreiber, Eucharius.....
Kápolnási, Emericus .....
Karaczon, Gregorius .....
Karsai, Paulus .....
Kasten, Thomas .....
Katonaÿ, Michael .....
Kattner, Christianus .....
Katzendorffer, Georgius .....
Kaynaar, Johannes .....
Kayser, Johannes Michael .....
Kecskeméti W., Petrus .....
Keil .....
Kein, Georgius II. .....

Rosenauer Nickel

(Rozsnyói Miklós?)
festő.

Glaser Pál boroszlói festőmüthefében tanonczai között már az 1465-ben neveretett Rosenauer Nickel rozsnyói Miklós lehetett.

Ipolyi Arnold. A beszterczebanyai egyházi műmemlékek történetéés hefreállítása. Bpest, 1878. 83. l.

V. ö. Schultz. Urkundl. Geschichte der Breslauer Maler Innung 63. l.

Rosenaui János

l.

Magyarorsz. Műemlékei

III. 120 l.

Rosenaui János

4. János képíró (Hanns Moler). A XV. század második feléből való adójegyzékben többször is találjuk nevét, így 1478., 1480. és 1484 ben (i. m. 48., 56., 76., 79., 106. ll.), de csak az elsőben, amely a legrégibb, van tulajdonképen ő róla szó, a többi esetben mindig felesége (vagy inkább özvegye) fizet. Annál valószínűbb tehát, hogy ez a Hanns Moler és a hazai műtörténelem ben már ismeretes. „Joannes de Rosenaw" egy és ugyanazon személy. E Johann Rosenauer festette ugyanis a szebeni templom szentélyében maig meglevő nagy falképet, mely a felírás szerint: „Hoc opus fecit Joannes de Rosenaw. Anno Domini Millesimo Quadringentesimo XLIV to" 1544-ben készült. Az idő tehát egészen talál. Azon sem kell csudálkoznunk, hogy a számadáskönyvek csak egyszerűen János képírónak nevezik, mert éppen abban az időben alakultak ki a vezetéknevek (melyet ő is szülőföldjéről vett általános szokás szerint, s így Barcarozsnyóról származott be Szebenbe), s miután több János nevű képíró akkor nem volt a városban, elégnek tartották az egyszerű Hanns Moler megjelölést.[1]

[1] A szebeni falképet ismertették: Henszlmann és Reissenberger. A nagyszebeni és székesfehári régi templom 24—26. ll.; Arch. Ért. V. k. 245. l.; Pulszky Magyarország Archeologiája II. k. 180. t. és 218. l.

Rosenaui Jaúrs

irod

Sigerus, Emil: Rose-
nauers Kreuzigungsbild.
Die Karpathen, (Brassó)
1907. 1. sz.

Müntholy a Lepen szilériai
cimer van, azt a Erdést
veti fel, hogy nem
valamefik szilériai
Rosenauból
származott-e a
festő?

A Lepet Herman György nebeni
testő festette át 1650 ben.

Müvészet 1907. 423. l.

fordítás

eltraffio.

Ambrogio 305, 306,
09, *309*, 310, 391, 394.
Bernardino 310.
Géza *347*.
70.
180
61.
nato 305.
05, 391.
áv l. Kőszegi
y 179, 182, 183, 203.
418.
nardo 305.
51, 53, 54, *55*, 55, 58.
39, 424.
Cr. Foppa.

larco 300.
l 70, 154—159, 279,

70.
cenzo 305, 310, 311.
k 145, 147, 148.
28, 268.
rdino dei, 305, 306,

54, 55.

Dobóczy József 198.
Doby Jenő 267.
Donát 349.
Donatello 243.
Donáth Gyula 71.
Donato Giov. da Montorfano l. Montorfano.
Donner Rafael 71, 383.
Dorph N. V. 38—43.
Dudits Andor 268.

kép, amelynek nevalairasa: „Hoc opus fecit magister Johannes de Rozenaw Ann. domini milesimo quadringentesimo XLV.“ — semmi kétséget sem hagy szerzője felől. Általában erdélyi szásznak tartották János mestert, aki talán a Brassó melletti Rozenau-ból való. De a kép szegélyén a magyar és cseh címer mellett ott van a sziléziai is és Sziléziában is van három Rosenau község. Nem utal-e ez a körülmény esetleg sziléziai eredetre?

A szerző megemlékezik e kép flamand jellemvonásairól is. De meg lehetett állapítani, hogy ez azért nem döntő, mert a kép át van festve. Átfestette pedig Herman György, mint az a képen alig olvasható betűkkel — amelyek eddig elkerülték a figyelmet — fel is van jegyezve:

Geor: Herman pictor sib. 1650 [illegible]

Rézlet a cehk ismertetéséből:

Rozenaui János festő
(magister Johannes de Rozenaw)

A göth stylű nagyszebeni ev. templom legérdekesebb jemlike rozenaui János nagy tempera festménye 1445-ből a chorus éjszaki falán. Mását és leírását jelentéken műtörténeti fontossága miatt ide igtatjuk.
(Következik a bő leírás és magyarázat, valamint Dobynak a képről késül rézmetszetének horgampedzésű kis. sebb képe a 245. lapon).

Az alakokat nagyobbára realisztikus felfogással érzeteli a művész, olyanyira, hogy egyik másik kép arczkép benyomását teszi. A flameriai iskola hatása e kép készítőjének szembeszökő, ez arra késztet, hogy őt, és egy az Ecce homo fölötti ablakmegedésben levő fölirásban magát is megnevezi: „Hoc opus fecit magister Johannes de Rozenaw Ann. domini milesimo quadrigentesimo XLV." Van Eyck, s agy Rogier van der Weyden tanítványának tartsuk.

göth betűkkel

Arch-Ért. 1885. 243-246

Ugyanez leírva röviden: Képrőművészeti szemle, 1879. 79. l. A műemlékek orsz. bizottsága (a sz. fehérvári kiállítás alkalmából) írta. K. M.

II. 3809. Rosenberg Adolf, 20 éves, izr., szül. Eperjesen, Magyarországon, atyja terménykereskedő, szobrászati osztály, 1880 máj. 19.

Som 1831

Rosenberg Adolf, szobrász; szül. 1859 v. 1860-ban Eperjesen, hol atyja kereskedő volt.

1880 máj. 19-én iratkozott be a müncheni képzőművészeti akadémia szobrászati osztályára.

Somogyi Miklós: Magyarok a müncheni képzőművészeti akadémián. Művészet. 1912. 183. l.

Rosenberg József és Körner József

K

Rosenberg József és Körner József magyar épitészek nyerték a görögországi „Orphelinat Amaleion" árvaházi alapitvány uj telepének épitésére kiirt nemzetközi pályázatot.

Képes Pesti Hirlap 1938. januar 21.

CENTRE DU VOLONTARIAT DE PAR

Du 3 au 7 décembre 1991

SEMAINE DU VOLONTARIAT

"LE GESTE DE LA MAIN"

SCULPTURES

Nouveau Forum des Halles
Maison des Associations de Paris
Niveau -3, Porte du jour
Grande Galerie, 75001 Paris

EXPOSITION DE SCULPTURE

du 3 au 7 décembre 1991 Du mardi au samedi de 10 H 00 à 19 H

Eric DESBOUIS Jean-Paul DOUZIECH Charlotte FRANCHISEY
Alix des FRANCS Marie - Elisabeth GUIOT Edmée GUYON
Andrée HONORE Alain JAQUET Geneviève LABROUSSE
Chantal LACHAUVINIERE RIANT Clara de LAMATER René
LAMOUREUX Louis LAUBIGNAT Marcel MAHU Frédérique
MAILLART Jean-Pierre MALAUSSENA Aline MARÇOT MY-ANH
Lou PERDU Marta ALONSO de PESLOUAN Philippe REITZ Marie - Isabel
RESTREPO Herb ROSENBERG SZEKELY Annie VERDIER CHARRIERE
Imré VESZPREMI Amilcar ZANNONI

ROSENBERG-SZEKELY Herb

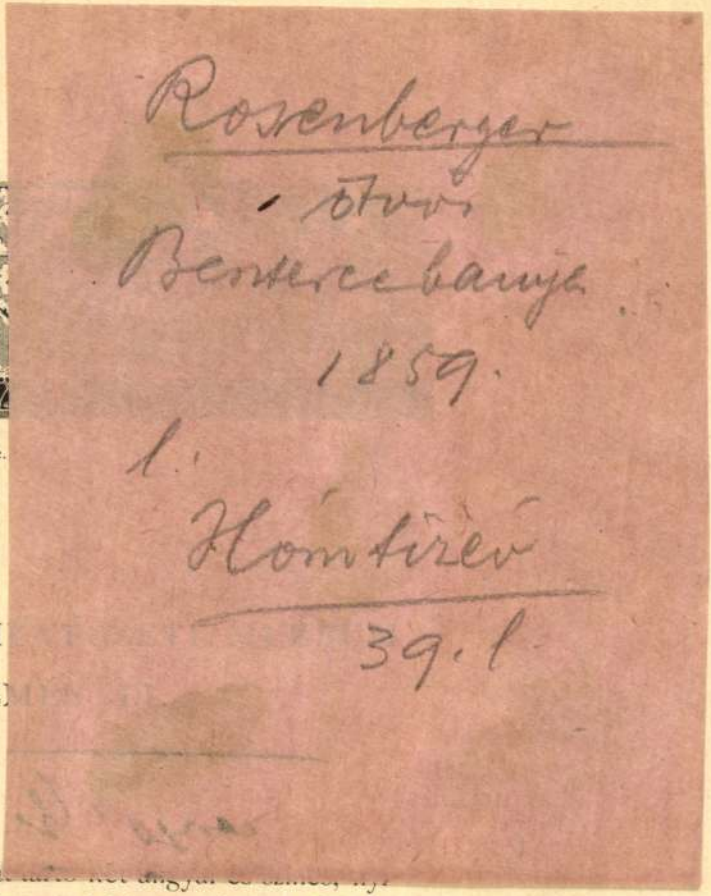

selyemmel, hímzett virágok díszítik.
alakokat nagyon naiv felfogás gon-
ta ki; a virágok elrendezésében és

hogy a szegletekbe hímzett s tisz
magyar ízlésű virágok most csak tö
letlenül hatnak, a mennyiben az
viszontagságai közben a selyem szí
veszíté. Kárpótlást nyújt ellenbe
negyedik, szőrrel és selyemmel veg
hímzett kehelykendő, melyen a ra
a decorativ színek egészen hátté
szorítják. Talán nem csalódunk, ha e
részt a compositio, másrészt a helyl
közzel használt s erősen sodrott fo
után ítélve, keletkezését a mult szá
végére helyezzük.

Szalay Imre ajándékához tartozik r
részint közép- részint renaissance-k
és különféle mustrázatú 10 darab s
vet. Közöttük legrégibb két ger
bársony gallér. A szövet alapja ara
szál, a granátalma-mintákhoz tart
díszítés pedig zöld nyírott bárso

: ROSKÓ GÁBOR

PASSAU I.

Boros István, Bullás József, Forgács Gábor, Gaál József, Gábor Imre, Ganczaugh Miklós, Halász Arisztid, Halbauer Ede, Hortobágyi Endre, Jovián György, Kováts Albert

Az „UNGARISCHE KUNST DER ACHTZIGER JAHRE – EINE AUSWAHL VON ARBEITEN AUF PAPIER" címmel
a passaui Szent Anna Kápolnában,
1989. január–februárban rendezett kiállítás művei
(első rész)

ÓBUDAI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
Budapest III., Dugovics Titusz tér 2.

Megnyitó: 1989. április 12-én 18 órakor
Megtekinthető: május 7-ig, naponta 14–18; szombat–vasárnap 10–18 óráig
Hétfőn zárva

PASSAU II.

Lossonczy Tamás, Markó Balázs, Molnár László, Roskó Gábor, Sinkó István, Świerkiewicz Róbert, Szeift Béla, Szikora Tamás, f. Tóth Árpád, Vojnich Erzsébet

Az „UNGARISCHE KUNST DER ACHTZIGER JAHRE – EINE AUSWAHL VON ARBEITEN AUF PAPIER" címmel
a passaui Szent Anna Kápolnában,
1989. január–februárban rendezett kiállítás művei
(második rész)

ÓBUDAI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
Budapest III., Dugovics Titusz tér 2.

Megnyitó: 1989. május 10-én 18 órakor
Megtekinthető: június 4-ig, naponta 14–18; szombat–vasárnap 10–18 óráig
Hétfőn zárva

vtár építésére adott 10.000 K 7. részlete:
alota épí
pítésére
00.000
oo K 6.
endezésé
ítésére a
oo.000 K
4. rész
t 20.000
.000 K
adott
e adott
vtárának
i Óvárna
— 16.
— 17.
000 K.
oo K.
. — 20
. A *hód*
ő részlet
5000 K

1893. 118. f.
Műv. Ipar

nának hozzálátni, az államsegélynek valamely szükségessé, a mi — föltéve, hogy ennek eng nék — igen tetemes veszteséggel járna. Ellen hasonlóan az autonom hitfelekezetek által fö *lesztéses kölcsön* útján lehetne eszközölni, rövid sorsa is és az ország megfelelő helyein rövi állhatnának múzeumépületek, a mi a közműve

Az Országos Tanács, áthatva az ügy fon módját a múzeumi építkezések ügyében is vezetőnek ismervén föl, 1908. évi május hó ses kölcsönök eszméjét azzal a kéréssel ajánl oktatásügyi miniszter figyelmébe, hogy a kér ben részesíteni méltóztassék, megtévén a pénz ket annak keresztülvitelére, hogy a múzeumi Főfelügyelőség költségvetése rendkívüli kiad lyek a jövőben — az 1909. évtől kezdődőle nak fel. Az Országos Tanács elnöke, *Wlassi* módozatot is ajánlott a miniszter úr figyelmé külön törvény hozatala akadályokba ütközné hatalmazást kérni, hogy a múzeumi építkezés lesztésekre is fölhasználható legyen. Mint an hogy a földmívelésügyi m. kir. miniszter i tik — szintén bír ilyen fölhatalmazással.

LOHR MÁRIA „Kronfusz“
vegytisztító és kelmefestő
Gyár és központ:
VIII., Baross-utca 85
Telefon: 13-02-37
14-44-32

A JERUZSÁLEMI HÉBER EGYETEMÉRT.

DR. GRAU J. K. docens, a jeruzsálemi egyetem delegátusa sorozatos előadásokat tartott Budapesten a szentföldi kulturéletről. Első előadása a *Magyar Zsidó Múzeum*ban volt, ahol *Wertheimer* Adolf elnök méltatta meleg bevezetésével *a jeruzsálemi egyetem jelentőségét a világ zsidóságának szempontjából.*

A *Pesti Izr. Nőegylet* rendezésében a palesztinai nő és gyermek szociális életéről tartott dr. Grau előadást, érintve a legfőbb nevelési problémákat is a gyermekkortól az egyetemig. Előadását, mely a Hermina-úti árvaház dísztermében folyt le, *Vészi* Józsefné vezette be az ügy iránti szeretettel.

Jelentős volt dr. *Grau* előadása a *Lipótvárosi Kaszinó*ban, ahol egy egész új kör előtt tárta fel a palesztinai kulturéletnek jelentőségeit. A kaszinótagok feszült figyelemmel kísérték a kitünő előadót. — A *Magyar Zsidók Pro Palesztina Szövetsége* és a *Magyar Cionista Szövetség* választmányi ülésén dr. *Patai* József és dr. *Miklós* Gyula, a Keren Hajeszod ülésén *Szegő* Béla vezérigazgató, elnök üdvözölte dr. Graut, aki itt is értékes referátumot tartott.

Előkelő közönség gyült össze dr. Grau docens tiszteletére adott teán dr. *Friedmann* Ignác villájában. A házigazda melegen köszöntötte az egyetem delegátusát és a több mint százfőnyi hallgatóságot, amely a pompás vitrinekben felhalmozott zsidó műkincsek miliőjében valósággal múzeumban érezte magát. Körülvesszük magunkat zsidó régiségekkel, hogy minél jobban hozzákapcsolódjunk multunkhoz — mondotta Friedmann Ignác. — Ez ezeknek a műgyüjteményes vitrineknek mélyebb értelme. A jeruzsálemi Egyetem az egyetemes zsidóságnak vitrinje.

A *budai hitközség* nagy kulturestje keretében adott alkalmat a jeruzsálemi Egyetem méltatására.

A *pesti hitközség* melegen felkarolta az Egyetem ügyét ezuttal is és síputcai tanácstermében dr. *Barna* Károly elöljáró, *Wertheimer* Adolf IMIT elnök, *Pfeiffer* Ignác professzor, dr. *Guttmann* Mihály rektor felszólalása után bizottság alakult a héber egyetem baráti körének megszervezésére dr. Pfeifer professzor elnöklete alatt. A bizottság az IMIT keretében fogja működését kifejteni. A *Herzl*körben is tartott előadást *Grau* dr., továbbá számos kisebb magánkörben, úgyhogy a nyáron *Klein* Sámuel prof., *Sukenik, Ibn-Zahav* előadásaival megkezdődött egyetemi propaganda remélhetőleg anyagi eredményeket is fog gyümölcsözni.

A GYŐRI ZSIDÓ TEMETŐ FRESKÓI

Mai számunkban méltatjuk a győri hitközség vallás-propagandáját, melyet a művészet eszközeivel folytat. Ebből az alkalomból közöljük azokat a temetői képeket, amelyek arról tanuskodnak, hogy a győri hitközségben régi hagyomány a vallás és művészet összekapcsolása.

A *győri Szentegylet* ravatalozó házának *mennyezetét igen érdekes régi bibliai freskók díszítik.* 70 évvel ezelőtt készítette *Rosenfeld Bér Léb nevü művész, 77 éves korában.* Ezt az adatot meg is örökítette, az egyik freskó sarkán héber szavakkal: *„Hálát adok Istennek, hogy erőt adott ilyen magas korban a munka végzésére.“* A freskók közül kettőt *Elisa* látomását, Élijáhu mennybemenetelével, és *Jeremiást,* amint siratja Jeruzsálem pusztulását, mai számunkban bemutatjuk olvasóinknak. Legközelebbi számunkban be fogjuk mutatni a másik két mennyezetfestményt is: *A feltámadást* Ezékiél próféta látomása alapján, továbbá *Nadav és Avihu áldozását.* A freskó héber aláírásának szövege a következő:

אברך את ה' שנתן לי כח לציור את הבית הזה.
אני בן שבעים ושבע שנים וה' עזרני אלול תרכט לפק.
הק' בער ליב בירח יעקב זיל ראזענפעלד.

A BUDAI HITKÖZSÉG KULTUR- ÉS IRODALMI SZAKOSZTÁLYÁNAK előadóestjén dr. *Szemere* Samu Alexander Bernátról tartott nagyértékű előadást. Földes Sándor zongoraművész klasszikus darabjai után dr. *Nádai* Pál a zsidó színjátszásról írt értekezését olvasta fel.

Siremlékek
nagy választékban
EICHBAUM MÓR
kőfaragómester raktáraiban
V., Rudolf-tér 3 (Margithidnál)

Orth. kóser házikoszt
házhoz szállitva **MANDEL, Garai-tér 17.**
Telefon: 145-077. (A már rég elismert hévizi Mandel vendéglős.)

Keleti és I-a magyar
perzsa szőnyegek,
antik butorok, csillárok,
ajándékoknak alkalmas dísztárgyak
legolcsóbban
ANTIKART R.T.-nál
IV., Pilvax-köz, Városház-utca 14. Telefon 18-44-11

ÁGYNEMŰ
ASZTALNEMŰ
VÁSZONÁRU
DÚS VÁLASZTÉK
SZÉKELY JENŐ
IV. PETŐFI SÁNDOR-UTCA 9. SZ.

KRÓNIKA ÉS SZEMLE

A MULT ÉS JÖVŐ

tavaszi szentföldi társasutazása

Egyre többen fordulnak szerkesztőségünkhöz a kérdéssel, mikor indul az idén a Mult és Jövő szokásos tavaszi társasutazása Palesztinába. Rendszerint már a januári számban részletes prospektus is szokott megjelenni. Az idén a palesztinai események fokozatos lecsendesedésétől kellett függővé tenni az út teljes programjának kialakulását. Minthogy a pészachünnepet a legtöbben családi körben óhajtják tölteni, ezúttal is a husvét utáni hétre van tervezve az indulás. A részletes menetrendet csak legközelebbi számunkban közölhetjük. De a megfelelő hajóhelyek előjegyzése végett célszerű a részvételi szándékot, minden kötelezettség nélkül, már most bejelenteni.

DR. FODOR LAJOS ÚJ KÖNYVE. Dr. Fodor, aki a Palesztina-munkáért tollal és tettel harcol, új broschurát ad ki, mely a Palesztina-kérdés teljes megvilágítását tűzte ki céljául. El akarja oszlatni az utóbbi időkben keletkezett zűrzavarokat az ideológia alapelveire vonatkozólag, megvilágítja a mozgalom főbb fázisait, a Balfour-deklarációt s az összes többi nemzetközi jelentőséggel bíró aktusokat, a királyi bizottság jelentését, a XX. kongresszus állásfoglalását és a magyar zsidó vonatkozásokat. Dr. Fodor ismert áldozatkészségével a munkának teljes jövedelmét a Wizonak szenteli.

H. PATAI ÉVA HÉBER REGÉNYE. A palesztinai napilapok közlik a „Jawne" kiadótársulat bejelentését, hogy már a napokban kerül ki a sajtó alól H. Patai Évának *„Bifroá pöraoth"* című regénye, amely az utolsó zavargások keretében az arab—zsidó problémák lényegét festi érdekes arab és zsidó egyéni sorsok tükrében. *A regény egyidejűleg több nyelven jelenik meg.*

PÁLYÁZAT. A Zsidó Gimnázium Barátainak Egyesülete választmányának egyik tagja 100 (egyszáz) pengő pályadíjat tűz ki a következő kérdésre: Milyen módszerrel érhető el leginkább: 1. hogy a fiatal nemzedék hitében megerősödjék; 2. hogy hagyományainkhoz és szertartásainkhoz mindvégig ragaszkodjék; 3. hogy vallásunk lelkes apostolává váljék. A pályázat *jeligés!* Beadás határideje: 1938 május 19. Lagbeaumer napja. Beadás helye: a Zsidó Gimnázium Barátainak Egyesülete (Szent Domonkos-u. 8), PESTI IZR. HITKÖZSÉG (VII., Síp-utca 12).

PÁLYÁZAT. A pesti izr. hitközség elöljárósága pályázatot nyit a kezelésében levő *Singer Albert és neje Stern Róza* alapítványból kiadandó *leánykiházasító segélyre*, amelyre kizárólag olyan szegénysorsú, egész- vagy félárva eljegyzett hajadonok pályázhatnak, akik a pesti izr. nőegylet leányárvaházában nevelkedtek. Pályázatot nyit továbbá ugyanezen alapítványból kiadandó *önállósítási segélyre*, amelyre kizárólag oly szegénysorsú ifjak tarthatnak igényt, akik a Magyar Izr. Kézmű és Földmüvelési Egyletnél nevelkedtek, illetve ott kitanultak és magukat önállósítani óhajtják. A kellő bizonyítékokkal felszerelt kérvények a pesti izr. hitközség elöljáróságához intézendők és legkésőbb *ez év február hó 15-éig* a hitközség alapítványi ügyosztályában (VII., Síp-utca 12. III. 53.) személyesen nyujtandók be. Néhai Singer Albertnek és nejének, szül. Stern Rózának vérrokonai, — hasonló minősítés mellett, — mindkét rendbeli segélyre elsőbbséggel birnak. A vérrokonság közhitelű okíratokkal igazolandó. Budapest, 1938. évi január havában. A pesti izr. hitközség elöljárósága.

AZ I. M. I. T. decemberi ülésén Nádai Pál történeti miniatűröket olvasott fel, Hajnal Anna új verseit mutatta be, Keszi Imre magyarországi zsidó zenekutatás problémáiról értekezett.

של פסח

HUSVÉTI ÁRUT

az ismert kiváló minőségben, az idén is gyártunk.

A felügyeletet az egri főrabbi, főtisztelendő

SCHREIBER SIMON

ur gyakorolja.

A husvéti áru gyártásának rituális felügyelete még sokkal szigorubb, mint az egész éven át gyártott áru amugy is nagyon szigoru felügyelete. E szigoru rituális felügyelet teljes erejü biztositéka arra, hogy az áru és igy különösképpen a husvéti áru megbizhatóságához soha kétség nem férhet.

A husvéti árut tehát a legvallásosabb emberek is a legteljesebb bizalommal fogyaszthatják.

FRANCK HENRIK FIAI R.-T.

Budapest 113.
Postafiók 5.

Telefon: **2-688-45**

Ujdonság! Most jelent meg! II. kiadás!

A

Zsidó Háziasszony Könyve

Legujabb kóser szakácskönyv és háztartási utmutató.

Tartalmaz közel 1000 kipróbált kiváló ételreceptet. Pészachi konyha. Purimi sütemények. Diétás konyha.

Kezdő flatalasszonyoknak, tapasztalt háziasszonyoknak egyaránt nélkülözhetetlen! Legalkalmasabb ajándék!

Ára diszes egészvászonkötésben . . . P 4.80

Az összeg előzetes beküldése ellenében portómentesen szállitja

Ábrahám Márton könyvnyomdája Kecskemét.

KÚNOS IGNÁC DR: NEBI-JUNUSZ HALA

— Török csali állatmese. —

Kurbán-bájrám ünnepére
Vendégútra kél egy szofta
És egy falu mecsetjénél
Immel-ámmal, fanyar szájjal
Fogadja a fukar molla.
Kelletlenül kászolódik,
Két halat vesz vacsorára,
Gyenge donga volt az egyik,
A nagyobbik rovására.

Odasúgja háremének:
— Kissebbikét, soványabbját,
Estebédre azt süssed meg,
A nagyobbik kövérebbet,
Asztal alatt rejtegessed. —
Ám a csupa szemfül szofta
Meghalotta, meg is látta,
Hogy a halat asztal alá
Csúsztatta a hárem-dáma.

Ülnek bájrám asztalánál
Mollánk mellett vendég-szofta
És amint a lakománál
Áhitattal, jámbor arccal
Bizmillájját elmormolta.
Szoftánk nézi a sült halat,
Csínján veszi két kezébe,
Hozzá hajlik s úgy tesz, mintha
Odasúgna fél fülébe.

Kérdi tőle a ház ura:
— Mit akarsz az apró hallal? —
Sandít egyet csali szofta
És azt mondja fontoskodva,
Csalafinta ábrázattal:
— Meg akartam tudni tőle,
Vajjon látta-é halunkat,
Amelyike elnyelte volt
Világhíres Junuszunkat? —

— Mit felelt rá a halacska? —
Kérdi mollánk a szoftától.
— Túlságosan fiatalnak,
Gyerek-halnak mondja magát,
Még csak hírét se hallotta;
Kérdezzem meg inkább apját,
Ő tán többet látott, hallott:
Nézd szegénykét ott ficánkol,
Ott kuksol az asztal alatt. —

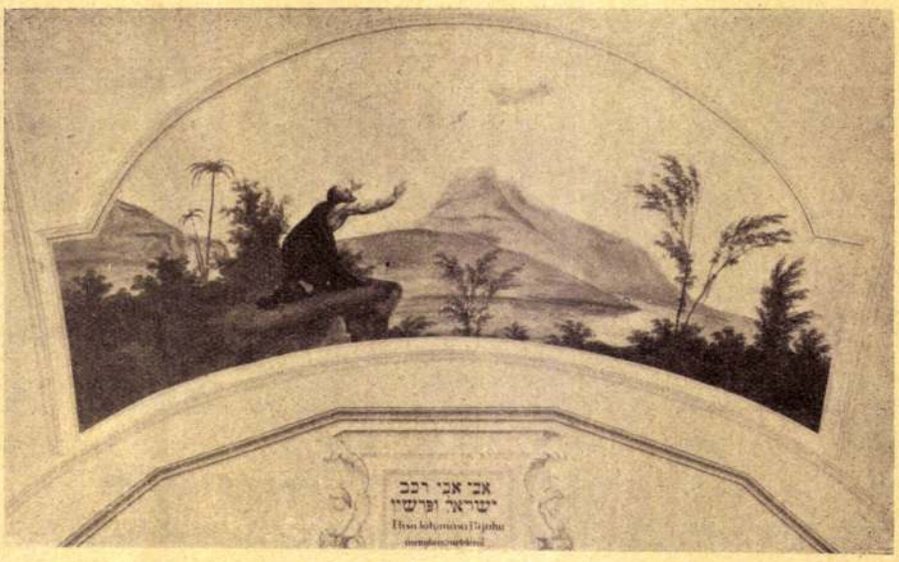

A győri zsidótemető ravatalozóházának régi freskója: Elijehu és Elisa

SOMLYÓ ZOLTÁN: TINÉKTEK KÖNNYŰ...

Tinéktek könnyű: én magam vagyok!
Száz szitkotokra egyetlen jajom van.
Köröttem sok üres helyet hagyok
e zürzavaros, zeg-zúgos vadonban ...

Tinéktek könnyű: minden kis kavics
jó köszörűnek a késeitekhez ...
Az én kezemben tollon és papiron
kívül más fegyver soha-soha nem lesz.

Tinéktek könnyű: mert néktek a vér
önvermébe rekedt lélek italja ...
Énnékem szentség minden, ami él
s riadt jaját az ég felé rivallja ...

Tinéktek könnyű! Mert az ördögöt
karonragadva piacra kiálltok.
De én az égi kárpitok mögött
az angyalok kara felé kiáltok ...

Az én lángom a csöndes, lassú láng;
ti a sötétlő viharban kiégtek!
A lant a tőrnél hosszabb életű:
a lant bosszúját szánom én tinéktek! ..

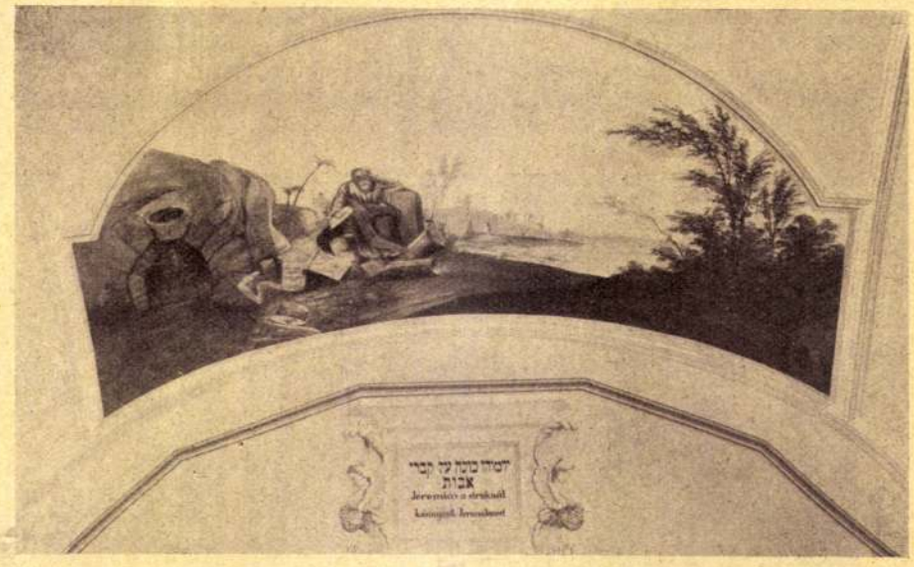

A győri zsidótemető ravatalozóházának régi freskója: Jeremiás.
Készítette 77 éves korában Beer Léb Rosenfeld

Múlt és Jövő 1938 január

A régi Orczy-házi zsidóudvar lebontás alatt

Az Orczy-házi zsidótemplom, melyet most lerombolták

Dr. Margittay Rikárd felvétele

Dr MARGITTAY RIKÁRD: HALDOKLÓ TEMETŐ, HALDOKLÓ TEMPLOM

„A III. ker. Előljárósága felhívja a Szépvölgyi úti régi izr. temetőben elhantoltak hozzátartozóit, hogy 1938. június 15-ig intézkedjenek halottaiknak más temetőbe való áthelyezése iránt, mert e határidőn túl a temetőben elhantoltak maradványai közös sírba fognak helyeztetni." E rideg hivatalos felszólítás végét jelenti annak a kies fekvésű régi zsidó temetőnek a Szépvölgyi út 39. sz. alatt, ahová az első halottakat 1820 táján temették. Addig az óbudai zsidók temetője az 1723-ban megnyílt s még ma is meglévő Laktanya uccai sírkert volt. Rég elhúnyt rabbik koporsóalakú sírjai mellett, patinás neveket viselő düledező sírköveket találunk megható feliratokkal: „*Frommer Berta* menyasszonyt a halál kiragadta szerető szülei, testvérei és mátkája köréből 1871. febr. 8-án." *Fanny Spatz*, 1858-ban elhúnyt hatéves gyermek sírfelirata: „Ruhe sanft zartes Kind im Grabe, Vaterliebe, Mutterzärtlichkeit, Hat dir diese letzte Gabe, Als ewiges Lebewohl geweiht." Az 1848-ban elhúnyt *Lőwy Rosalie* sírkövére gyászoló férje e feliratot vésette: „Hat der Tod uns auch geschieden, Unsre Liebe schied er nicht, Teure Gattin ruh' in Frieden, Unsre Liebe stirbt ja nicht."

Végső napjait élik az Orczy-ház udvarán 1796 óta fennálló első pesti zsidó templom falai is, melynek helyiségét akkoriban évi 250 forintért bérelték ki 6 évre báró Orczy Józseftől. Ez volt a Pesten megtelepedett zsidók második „nagy" imaháza. Az első imaházat 1787-ben az ugyancsak Király uccai *Häusler*-féle „majorság" udvarán állították fel, de ez a 6 öl hosszú, 2 öl széles helyiség 10 év alatt már szűknek bizonyult. Az Orczy-házi templom első rabbijaként *Wahrmann Izrael*, azelőtt bodrogkereszturi rabbit választották meg 1799-ben, aki az akkor már 1000 lélekszámon felüli pesti hitközséget most már a helytartóság hivatalos engedélyével vezette bölcs mérséklettel haláláig.

Dr. Schwarz Lajos csáktornyai hitközségi elnöktől valók az alábbi aforizmák:

ARCHIMEDES TÖRVÉNYE

Minden hitközségi elnök annyit veszít súlyából, mint amennyi az általa „kiszorított" hitközségi adó összege.

*

X. Y. hitsorsosunk bizonyára nagyon meggazdagodott, mert már maszkirra sem jön el.

*

Templomainkban már annyira megerősödött a rend és fegyelem, hogy istentiszteletek alatt a templomi előljárókon kívül már alig beszél valaki.

*

Amióta a hitközség bevezette az 1%-os hozományi illetéket, ifjaink szerelemből, hozomány nélkül nősülnek.

A Mátyás-hegy alatti temető

A Mátyás-hegy alatti temető

DR HALPERT SALAMON:
A TAPOLCAI IZR. HITKÖZSÉG TÖRTÉNETÉBŐL

Tapolca aránylag fiatal község, de van történetében sok említésre méltó. Csak néhány általános vonást és adatot mutatok be.

1703. évben telepedik le az első zsidó Tapolcán. Juda Léb Lessner. Ez a század, melyet általában a hanyatlás korszakának neveznek, tulajdonképpen az előző 17-ik század szörnyű természeti csapásaiban és a török hódoltság alatt kifáradt nemzet erőgyüjtésének korszaka volt és ebben a munkában vettek részt a zsidók is. A letelepedett Lessner, majd a Dukesz családok, akik a püspökség bérlői voltak, akiknek engedélyével telepedhettek le, nem igen szaporodtak idegen új települők által, hanem a család terjeszkedett csupán. Ezért van, hogy az első templom csak 100 évvel később, 1813-ban épült meg az első Lessner leszármazójának házában. A templomépítés költségeihez a *keresztény lakosság is hozzájárul* pénzzel és természeti segítséggel. Az iskola 1843-ban alakul meg, ugyanebben az évben volt az első Chevra gyűlése is. A közösség ekkor még Kővágóörshöz tartozott és 1854-ben lett önálló. 1862—63. években épült meg az új templom, amely ma is látványossága a városkának és különleges helyet foglal el a zsidó templomok között azzal, hogy négy freskó díszíti a mennyezetét és a különböző törzseket jellemző ábracsoportok is hasonló jellegűek. A festője Rosenfeld Chájim keszthelyi titkár, működő vándorfestő.

A zsidók Tapolcán a hitközségi életen kivül erős, lendületes gazdasági és kulturális tevékenységet folytattak, amely a politikai község életében éreztette jótékony hatását. Közel 200 évvel ezelőtt alakították az első borkereskedést a mai Lessner M. Fia cég ősei s ma a tapolcai borkereskedelem, az említett céggel az élen, európai értelemben is számottevő. Ezzel együtt jár a badacsonyi szőlőkultúra mai magas foka, amely eltekintve a kitűnő zsidó szőlősgazdáktól is, ennek a borkereskedelemnek köszönhető, illetőleg ennek szükségszerű következménye.

Zsidó alapítás a helyi takarékpénztárak mindegyike, mintahogy a nivós, a borvidék érdekeit szolgáló hetilapjának (1890. év óta áll fenn) zsidó az alapítója, fenntartója és munkatársainak jórésze. Híres kórháza létesítésének eszméjét zsidó orvos vetette fel (nemrégen leplezték le márványtábláját az egész város társadalmának részvétele mellett, a kórház folyosóján), iskoláit, villanytelepét, vizvezetékét zsidó áldozatkészség és agilitás nélkül nem építhette volna meg.

Gyönyörű lapok a város jegyzőkönyvében mutatják meg azt az önzetlen munkásságot, amelyet zsidók folytattak ezért a városért, amelyben az első ős 230 évvel ezelőtt telepedett le s ezt a munkát a mában sem hagyják abba és ha lehet, fokozzák is. Uj utakon (idegenforgalom, természeti szépségek feltárása, sport) dícséretes buzgalommal dolgoznak a zsidó fiatalok. Ugyanakkor méltó komolysággal lépnek apáik mellé, vagy helyére az alkotó munkánál is.

Vannak szomorú pontok is Tapolca zsidó történetében. Tiszaeszlári időkben Verhovai által a rablásig fokozódott felizgatott tömeg hangulata és az 1919-es kurzus még tragikusabban jelentkezett, mert valóságos pogromszerű jelenetek adódtak. Tapolcán két halálesettel járt, a szomszédos Diszel községben pedig kilencen estek áldozatul a pogromnak, miután kirabolták teljesen a zsidó lakások jórészét az idegenből idehozott, leitatott tömeggel. A pogromnak még egy szomorú következménye volt: a gyávák, gyöngelelkűek közül sokan hagyták itt hitünket, közel 30 lélek. Ma azonban már teljes a társadalmi béke, általános megbecsülés övezi a hitközség vezetőségének munkáját, amely változatlanul 15 éven dr. Berger Sándor elnökkel az élén működik.

Fény és árny a történelem tükrében bárhova nézünk. Tapolca zsidóságának története is ezt mutatja. Érdemes elmerülni a multban, de nem önmagáért, hogy azután laudator temporis acti-ként jelenjék meg, hanem tanulni kell a mult eseményeiből, ezeket a tanulságokat az íráson át mindenkinek megmutatni: *hit és áldozatkészség, munka és becsületesség, az egyénnek lelkében s cselekvéseiben jelentik egy közösség örökkévalóságát.*

Lessner Sámuel, a világhirü borcég főnöke, a tapolcai izr. hitközség dísztagja, 92 éves

Oldalt: Az Akéda (Izsák feláldozása) Freskó a tapolcai zsidó templomban

Mult és Jövő — 1935. sept. — 81.

TIMISOARA-TEMESVÁR

Az 1870-es évektől kezdve a kongresszus határozatai alapján számos törpe hitközség működött Temesvárott. Ez eredményezte azt is, hogy 1873-ban a gyárvárosi tagok kiváltak az anyahitközségből s külön községet alapítottak.

Az erők ilymódon való szétforgácsolódása természetesen nem lehetett forrása nagy alkotásoknak. Ez indította 1921-ben a belvárosi anyahitközséget, hogy akciót kezdjen a helybeli hitközségek egyesítésére. Ez teljes sikerrel is járt, s 1934 január 1-e óta Temesvári Izr. Hitközség neve alatt működik, s ilymódon egyesültek a különböző Chevra Kadisák is. Így megerősödve nagy kulturális és szociális működést is fejt ki a hitközség; egyedül képes a *Zsidó Liceum* fenntartására (8 fiú-, 4 leány-, 4 felsőkereskedelmi osztály), mely internátusában főleg vidéki tanulóinak ellátásáról és vallási neveléséről gondoskodik. A kicsinyek oktatása héber óvodájában és elemi iskolájában történik.

A hitközség dísztermében havonta két kultúrelőadást rendez, melyek nagy látogatottságnak örvendenek. A hitközség könyvtára terjedelmes, székházának két helyiségét tölti meg. Hazamir dalegylete külföldön is sikerrel szerepelt. A szociális feladatokat a nőegyletekkel együtt oldják meg; ezek közül első helyen állnak: az aggok háza, hol 60 öregember, s a napközi gyermekotthon, hol 150 kisgyermek kap elhelyezést, illetve élelmezést.

Két szép nagy temploma van: az 1865-ben épült belvárosi, az 1899-ben felavatott gyárvárosi.

A Timisoarai Izr. Hitközség elnöke Nyiri Jenő v. igazgató, főrabbijai dr. Drechsler Miksa és dr. Singer Jakab, alelnökei dr. Jakobi Kálmán v. igazgató, dr. Polacsek Ármin és dr. Weisz Artur. *(Gál István)*

TRNAVA

Nagyszombat. Multja 1781. évre terjed vissza, háromszáz éven keresztül nemcsak a letelepedés, hanem még az átutazás is meg volt tiltva zsidóknak. II. József király 1781-ben nyitotta meg a zisdók részére a város kapuit. Minthogy a királyi leirat csak a letelepedési jogot adta, a városi tanács a zsidók eltemettetését nem engedte meg a város határában és ezért halottaikat más helyekre kellett elvinniök. Tizennyolc éven át tartó küzdelem után a budai helytartótanács meghagyta a városi tanácsnak, hogy a zsidók részére megfelelő temetkezési helyet bocsásson rendelkezésre. 1799-ben megalakult a Chevra Kadisa.

Kezdetben a hitközség a ciferi hitközségnek fiókja volt. Ciferen, egy Nagyszombat melletti faluban a gróf Zichy-család pártfogása alatt virágzó hitközségi élet folyt. A Zichy-család a kastély kertjében saját költségén egy igen szép templomot emelt a zsidóknak, mely a mai napig áll fenn és midőn néhány évvel ezelőtt az Orsolya-zárda megvette a kastélyt, a templomot a telekkel együtt a grófi család a ciferi zsidó hitközségnek ajándékozta. Minthogy a trnavai hitközség egyre nagyobbodott, a ciferi rabbi, néhai *Szidon* Simon 1862-ben áttette székhelyét Trnavára, amikor egyben Trnava lett a hitközségi kerület székhelye. A főrabbi 1891-ben halt meg. Utódjául 1895-ben *Stein* M. Miksát, volt törökszentmiklósi rabbit választotta, ki 1934-ig volt a hitközség főrabbija. 1923-ban Stein főrabbi a jelenlegi hitközségi elnökkel, dr. *Rosenfeld* Adolf nagyszombati ügyvéddel együtt dr. Fischer Benjámin volt trencséni, jelenleg budapesti főrabbi hathatós támogatása mellett létesítette a szlovenszkói statusquo és kongresszus alapon álló hitközségek „Jesurun" szövetségét. Stein M. Miksa utódja dr. *Duschinsky* Ármin, *Duschinsky* Mihály rákospalotai főrabbi fia. A trnavai városfal lebontásánál, az úgynevezett zsidó kapuban 1862-ben 9 sírkövet találtak, melyek az 1340—1390. évekből származnak. Ezek tanusítják, hogy a 14. században volt már itt hitközségi élet.

Itt működött az 1421-ben elhalt Rabbi Aizig Tyrnau, a közismert „*Minhagim*" című műnek szerzője. Életéhez nagy mondakör füződik. (L. Dr. Kohn Sámuel: A zsidók története Magyarországon.) A városi krónika szomorú fejezete a zsidóknak kiüzetése Trnaváról 1494-ben, a vérvád folytán, melynek hatása alatt 12 zsidó férfit és 2 nőt égettek el a főtéren. Ez időkből származik a tyrnaui Szlicha.

AZ IPOLYSÁGI STATUSQUO hitközség, mint Hont vármegye zsidó anyakönyvi kerülete, 1850-ben alakult. Első rabbi *Deutsch* Mór volt. Utána *Groszmann* Gyula, ki 58 éven keresztül haláláig viselte főpásztori tisztségét. Hozzá füződik a Chevra alapítása és fejlesztése. A hitközség zsidó célokra mindig a legnagyobb készséggel adakozott. Link Miksa hagyományából a Chevra Kadisa egy menházat létesített, melyben átutazó szegények kapnak szállást. A bratislavai zsidó kórházban a két zsidó hitközség ágyalapítványt létesített. Van Talmudtóra egyesület, Theodor Herzl cionista egylet. Elemi iskolája több mint 6 évtizede működik. *Winter* Sándor és neje *Katser* Jetty, a pöstyéni Winter Lajos szülei, 50.000 koronás alapítványt létesítettek, melynek kamatait minden évben a szegény zsidó tanulók közt osztják szét. *(Fodor Fülöp)*

Timisoarai zsidólyceum. — Oldalt: Nyiri Jenő hitközségi elnök.

Dália-kiállítás

Az Országos Magyar Kertészeti Egyesület egész csendben nyitotta meg október 12-én koronahercegutcai helyiségében dália-virágkiállítását. Ezzel egy kis meglepetést szerzett Budapest virágkedvelő közönségének. A kicsiny, de csinosan rendezett kiállítás sokban hozzájárult a dália vagy ismeretes nevén georgina-györgyike már-már hanyatló hírének megujulásához. Két nap alatt körülbelül ezerhétszázan nézték meg a kiállítást és a legnagyobb elragadtatással gyönyörködtek az 1886 óta előállított szebbnél-szebb változatban.

1784 óta rendkivül sok változáson ment keresztül a dália, úgy a színét, mint az alakját tekintve. Sokféle, szinte megszámlálhatatlan, de mégis mindig kedves alakban állott előttünk: gömb, csillag, kamélia, rózsa, őszirózsa, aranyvirág alakban, volt itt törpe, mint a Néger király és óriás, mint a Honoriis. A györgyike-georgina, amely ezúttal régi, jogos dália nevét ismét visszanyerte, az elsőrangu divatvirágok közé emelkedett. De hányszor nem került egy-egy félreeső zugba, ahol lenézően tekintettek reá. Nagy ideje annak, hogy mint egyszerü ötszirmu virágot küldte először Spanyolország fővárosába, Madridba, Cervantes Vince Mexikóból, eredeti ősi hazájából; több egy századnál s az ami a százon fölül elmúlt, hozta meg a dáliának az elismerést.

E század alatt ért jó és rossz időket; mint egyszerü virág kezdte meg a hódítást, majd a német kertészek telt virággá alakították át s lett belőle a mi gömbölyü györgyikénk — a parasztudvarok dísze — s amidőn ebben az alakjában elérte a legnagyobb tökélyt, egyszerre kiszorult a díszkertből és csaknem feledésbe jutott. Ekkor azután ismét az egyszerü dália került az előtérbe, belőle indult ki a georginák újabb korszaka, a cactos-dáliákkal.

A kiállításban a fejlődésnek változatos fokozatait a nagy szakértelemmel és ízléssel összeállított székesfővárosi kertészet dáliagyüjteménye tüntette föl. Az egyszerü, merev dáliától a legtökéletesebb formákig csaknem szigoru időrendi sorrendben sorakoztak egymás mellé az egyes virágok, festői szőnyeget alkotva. Olyan kiállítás volt, mely teljes mértékben elérte célját: a dália iránt való érdeklődésnek ujbóli fölébresztését.

Kardos Árpád

—◈—

Perzsa levelek

A stílus Benvenutója, néhai jó Théophile Gautier szerint minden kiadatlan, ha még úgy kinyomtatták is már, csak meg kell választani a kellő pillanatot az újból való kiadáshoz.

Ez elv szerint kiadatlanok Montesquieu Perzsa levelei is, habár kinyomtatták már azokat régen, a többek közt a mult század elején és azóta is több ízben; továbbá nem egyhamar kerülhetne alkalmasabb pillanat a levelek újból való kiadásához nálunk, mint most, amidőn teli vagyunk a kegyes perzsa sah emlékével s nap- és oroszlán rendjeleivel, akit úgy megbámultunk s aki bizonyosan csodált bennünket, a maga módja szerint.

Tehát, kóstolóul néhány passzust a perzsa leveleiből, melyek e héten még újból aktuálisak:

*

. . . e város lakosainak kiváncsisága szinte a bolondulásig megy, — irta Smyrnába a perzsa. Mikor ide érkeztem, úgy bámultak reám, mintha a felhők közül csöppentem volna alá. Végigmentem az utcán: egész világ az ablakokhoz rohant; színházban, azonnal reám szögeztek minden látcsövet; soha embert meg nem néztek annyira, mint engem itt. Gyakran mosolyogtam, hallván magam körül oly emberek beszédét, akik jóformán szobájukból sem bújnak ki soha s mégis azt mondták: „Már azt meg kell adni, igazi perzsa formája van!“ Ennyi tisztelet végre is terhemre kezdett válni, nem képzeltem, hogy ily ritka és csodálatos tünemény volnék s noha kiválóan jó véleményt táplálok magam felől, soha sem hittem volna, hogy valaha igy fölzavarjam egy egész nagy város nyugalmát . . .

*

Láttam valami nagyon különöset, jóllehet ez itt mindennapos dolog.

A nap vége felé, az emberek összegyülekeznek s valami játéknak adják magukat, mit színjátéknak neveznek. A nagy mozgalom bizonyos csarnokban esik meg, azt a csarnokot színháznak hívják. Kétoldalt, apró páholyoknak nevezett odukban férfiak és nők láthatók, kik egymással némajátékot folytatnak, szintolyat, aminőt Perzsiában szokás. Majd egy búslakodó szerelmes nő fejezi ki epedését, majd egy másik, tüzes, szenvedélyes tekintetü falja szemével szerelmesét, aki hasonlót cselekszik vele; minden szenvedély ott az arcokon s oly ékesszólóan, nagyon is élénken arra, hogy néma lehetne. Itt a színésznők csak övig vetkezve lépnek a nézők elé s rendesen keztyüt viselnek illedelem kedvéért, hogy kezüket eltakarják. Lent egy csomó ember áll, akik a fönt levőket csúfolják s ezek viszont a lent állókat nevetik.

Legtöbb azonban a bajuk azon bizonyos embereknek, kiket a fáradalmak elviselésére

Porzsolt Kálmán,
a Népszinház mostani igazgatója

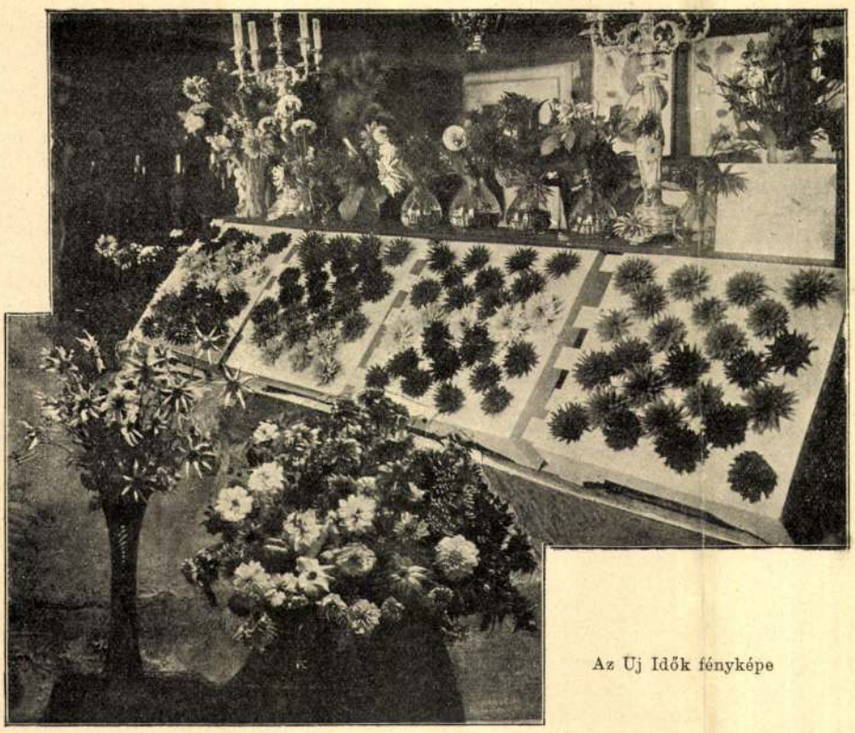

Az Uj Idők fényképe

Dália-kiállítás Budapesten

kevésbbé előhaladott korból szemelnek ki. Ezek kötelesek mindenütt jelen lenni; meglepő ügyességgel mászkálnak emeletről-emeletre; fönt vannak, lent vannak, minden páholyban ott vannak; eltünnek, előtünnek; gyakran elhagyják a nézőteret s másüvé térnek játszani. Sőt van közöttük, aki csodák-csodájára, mit részükről nem is merne remélni az ember, úgy jár s kél, mint a többi ember.

Kicsi hijján így történik minden egy másik helyütt is, melyet Operának neveznek: az egész külömbség csak az, hogy ott beszélnek, emitt meg énekelnek.

*

A könyvnek egy különös fajtája létezik itt, melyet minálunk Perzsiában nem ismernek s mely itt nagyban divatos: az ujságok. Hogy vannak írva ezek! Maga a restség sem kívánhatna különbet!... stb.

*

Stb. stb. Írt a perzsa sok olyan levelet, melynek citálása éppen aktuális volna most és máskor is.

—⟡—

Brehm Alfréd magyar nyelven. Egy világhírü munka, Brehm Alfréd Tierleben című tízkötetes műve fog legközelebb megjelenni magyar nyelven Légrády testvérek kiadásában. A híres német tudós nagy műve már minden világnyelvre le van fordítva és a magyar kiadás fordítását, valamint elrendezését Méhely Lajos tanár és akadémikus vállalta el, ki ezen a téren maga is kiváló szaktudós.

—⟡—

Hidasi püspök halála. Hatvankilenc éves korában elhunyt püspöki rezidenciájában Hidasi Kornél szombathelyi püspök, a legszerényebb, legvisszavonultabb magyar főpapok egyike. Ötven esztendős koráig a nagyszombati főgimnáziumnak volt híres matematika-tanára, ott Trefort fedezte föl egyik nagyszombati látogatása alkalmával s kinevezte maga mellé az egyházi ügyek referensének. Később csak rajta mult, hogy Magyarország hercegprimása legyen, ő azonban idült gégebajára való tekintetből visszautasította a magyar kormány ajánlatát. Ez a betegség vitte mult héten sírba a nagy jótékonyságu, szerény és tudós főpapot.

Hidasi Kornél
az elhunyt szombathelyi püspök

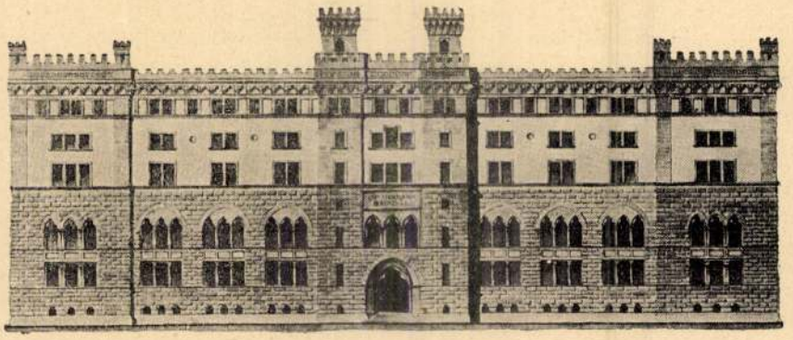

Tervezték Rosenfeld és Kollár — Erdélyi fényképe
A budapesti új zálogház pályanyertes tervrajza

Molnár Géza. Professzor lett ezen a héten Molnár Géza dr., tanítani fogja az Országos Magyar Királyi Zeneakadémián a magyar zeneszerzés elméletét A fiatal lipcsei zenedoktor a legigazabb helyére került most. Ő tudniillik évek óta első és egyetlen kutatója a magyar zene akusztikai sajátosságainak, kereste, boncolta a mi nemzeti zenénk velejét, a tudományos módszerek modern eszközeivel. Nemcsak keresett, de talált is. A magyar tudományos akadémia egy napon arra ébredt, hogy elnöke, Eötvös Lóránt —

Molnár Géza dr.
Erdélyi fényképe

maga is erős zenekutató az Úr előtt — bemutatja a tudós gyülekezetnek az első elaborátumot, amely a magyar skálát tudományos akusztikai alapon vizsgálja. Ilyesmihez nem szoktak nálunk az emberek, mivelhogy nálunk a tudományos rendszer ez: tíz kötetből egy tizenegyediket állítani össze. A meglepetés, amelyet Molnár doktor kutatásai keltettek, tökéletesen érthető. Más országban erről a témáról tárcákat és tanulmányokat irtak volna a hírlapok. Nálunk megtette ezt a szolgálatot néhány rövid hír a kevésbbé olvasott rovatokban. Molnár dr. nevét továbbra is úgy ismerte a közönség, mint felette elmés és okos kritikusét, csak a külföld méltányolta az ő zeneelméleti fölfedezéseit, azután pedig a közoktatásügyi miniszter, aki sietett őt kinevezni professzornak a Zeneakadémiára. Ez a legkitünőbb akvizició, évek hosszu sora óta, a miniszter gratulálhat önmagának. Molnár dr. pedig – akit kétszer doktornak nevezhetnénk itt — még egy újabb meglepetést szerzett a magyar művészet barátainak. E héten kötetet adott ki: A zene elméletét, történetét és esztétikáját. Egyelőre az első kötet, nagy munkának az első része. Megint olyasmi, amink eddig nem volt. Az első teljes magyar zeneelmélet. Az új professzor munkával kezdi a hivatalát. Ami szintén nem gyakori eset minálunk.

Mi, az Uj Idők, dupla örömmel írjuk e pár sort. Molnár Géza kedves munkatársunk volt eddig is, irásai nem ismeretlenek a mi olvasóink előtt. S azért nem is kell itt az új professzort különösebben bemutatnunk. Megcselekedte azt ő maga a munkáival.

—⟡—

A M. A. C. nemzetközi versenye. A múlt héten beszámoltunk a M. A. C. házi versenyéről, vasárnap pedig, október 14-én, a klub nemzetközi versenye zajlott le. A versenyt rendező atlétáknak nem volt nagy szerencséjük ezúttal, a tizenegy verseny közül csak két verseny győztese került ki a klubból, a legszebb díjakat, így a Király-díjat, valamint a múlt számunkban ösmertetett, Jozsef Ágost és Ottó királyi hercegek díjait idegen sportegyesületek vitték el. Mégis dicsőséget szerzett a klubnak Cretier Dezső, aki 12·38 m. súlydobásával országos rekordot ért el. Kivüle Lauter Dezső volt az atléták győztese, aki a kétszázhúsz yardos síkfutásban József királyi herceg díját vitte el. Első díjat nyertek még a száz yardos síkfutásban: Schubert, Speidl Zoltán az egynegyed angol mértföldes síkfutásban (Andrássy vándordíj). A három angol mértföldes síkfutásban: Wraschtill H. Magasugrásban és hármasugrásban: Dános, a diszkoszvetésben Janda Frantischek, tiszti kerékpárversenyben Christián Károly, az ötszáz méteres kerékpárversenyben Hirsche Frantischek s végül a kétszáz méteres kerékpárverseny handikapban (a székesfőváros-díja) Bäumler Ede. A verseny ünnepélyességét nagyban emelte az a körülmény, hogy számos notabilitás között maga József Agost királyi herceg is érdeklődéssel nézte végig, úgyszinte, Klotild királyi hercegnő. József Agost királyi herceg a király képviseletében jelent meg a versenyen.

—⟡—

Fehér Könyv. Bródy Sándor havi folyóiratából, a Fehér Könyvből, megjelent a szeptemberi kötet, melyet úgy, mint a megelőző nyolcat, eleitől végig maga a szerkesztő írt meg. Csodálatos munkaerő, annál is inkább, mivel mindig változatos, eredeti és eszmékben gazdag az, amit nyujt. A most megjelent kötetben van regényfolytatás, társadalmi cikk, novella és több művészi cikk.

Uj Idők 1900. VII. évf. 4-12

A visszafoglalás utáni idők helyrajzának egy igen értékes emléke került elő a Bécsi Nemzeti Könyvtárban őrzött haditérkép mellékképén.[33]) Az 1698-ban készült látkép rajzolója, *L. Fr. Rosenfeld* hadimérnök igen szomorú képet nyujt a vár épületeiről. A királyi palota teljesen romokban hever, csak a Dunára néző oldalon látszik kétemeletnyi magas front. Vele párhuzamosan a nyugati főfal belső fele és az annak folytatásaként körülbelül mégegyszer a törzsépület hosszáig elnyúló falmaradvány látható. Ez a megmaradt falkomplexum képezte aztán alapját a palota további építkezésének.[34])

(Kéziratos ábrázolások Buda

137, 138, Visszafoglalásáról BORBÉLY ANDOR:

141. l. Tanulmányok Budapest multjából. V. k

A térképnek két évvel korábban, 1696-ban készült forrását sikerült megtalálnunk a Bécsi Nemzeti Könyvtár földrajzi gyüjteményében.[35]) Főleg díszítésében és finomabb részleteiben eltérést mutat az 1698-ban készült látképtől. Igen fontos előnye, hogy rajta van Pest város látképe, ahol igen jól kivehetők a városkép domináló elemei. Különösen érdekes az akkor még egytornyú belvárosi plébániatemplom rajza. A Gellért-hegy, a Tabán a Rácfürdővel, a királyi várpalota romhalmaz volta szinte durva valósággal tárja elénk az akkori állapotokat. A másik képen bemutatott várrészlet a Koronázó és Helyőrségi templomokat, előtte pedig a Vízivárost ábrázolja. Ennek a képnek szintén *Rosenfeld* császári hadimérnök a rajzolója, úgyhogy hitelessége — legrosszabb esetben autentikus képről való másolás útján — de biztosítottnak látszik.

Rosenfelt, Leopold F. von

[33]) Bécs, Nemzeti Könyvtár, Kézirat gyűjtemény, Cod. 8612. III. rész címlap a bemutatott térkép: Marchs und Campementen Kay. Haubt Armee in Hungar von mir Leopold F. v. Rosenfelt. A térkép alsó díszítése a látkép. Repr. dr. Bánré György: Abudai királyi várpalota újjáépítése III. Károly alatt. Tanulmányok Bu pest multjából, I. 32. l. 3. mell.

[34]) L. Dr. Bánrévy, i. m. 5 l.

A pesti keresztény lakosságról elsőnek az 1577-ben itt járt Schweiger Salamon emlékezett meg, kinek útleírása szerint saját templomuk és papjuk volt s tudomása szerint az evangélikus hitet vallották (wohnen etliche Christen darinn, haben ein eigen Kirchen und ein eigenen Pfarrer, die sey evangelischen Lehr, wie man berichtet, zugethan). A pesti pap neve Lampe Ádolf »Historia ecclesiae reformatae« című műve szerint (243. l.) Tsanádi János volt, aki a hercegszőlősi zsinat aláírói között szerepel. Reinhold Lubenau szerint is evangélikus volt a hódoltságkori Pest keresztény lakossága (ist derselbe Pfarr der lutherischen Religion) s a város bírája is a keresztények közül került ki (der Richter der Stadt Pest wahr ein Christ), ami nagyobbszámú keresztény lakosságra vall. Pest város keresztény lakosságát illetően figyelemreméltó, hogy az itt járt idegenek csupán evangélikusokról tudnak, holott ugyanakkor Budán még ferencrendi barátok is működtek, amiből arra kell következtetni, hogy a pesti keresztények sorában a XVI. század végén alig lehettek katolikusok, mert különben a buzgó ferencrendi barátok ide is kiterjesztették volna működésüket, a mint Budáról történt kiüzetésük után valósággal Pest lett működésük központja.

Az 1602. évi ostrom sokat ártott Pest városának, mert először az ostromló németek lőtték a dunai hajókról s mikor aztán a németek kezére

Rosenfelt Z. F. de

kartogr.

l.

Eperjessy 1928

IV. tábla

előtt legjobb barátjára, gróf Zichy Jenőre bizta a fiut s megkérte, hogy atyai módon gondoskodjék róla s neveltesse tovább. Gróf Zichy eleinte külföldi katonai iskolákban próbálta elhelyezni a minden vonásában apjára emlékeztető Krisztics Sándort, de külpolitikai okokból sehol sem akarták felvenni. Elvitte hát Kolozsvárra és beiratta a református kollégiumba, teljes ellátásra pedig Posta Béla egyetemi tanár családjánál helyezte el. Csakhogy az ugyancsak bohém természetü Zichy két dolgot hagyott figyelmen kivül: az egyik, hogy a kollégium igazgatója a jeles iró Kovács Dezső, a másik, hogy Posta Béla egyuttal főszerkesztője az Erdélyi Hirlap cimü politikai napilapnak. Ez a két körülmény annyit jelentett, hogy a kis szerb trónkövetelő, ahogy az ujságirók nevezték, belecsöppent a kolozsvári bohém élet kellős közepébe. A kollégiumnak alig ment a tájékára, annál többet tanyázott a Newyork-kávéházban és az Erdélyi Hirlap szerkesztőségében. Szerette a szinészek és az ujságirók társaságát. Sokszor ment be az Erdélyi Hirlaphoz s fontoskodva adott le Müller Menyhért szerkesztőnek külpolitikai pikantériákat. Amikor másnap néhány

Rosenfelt

Schoen Anna Templ.

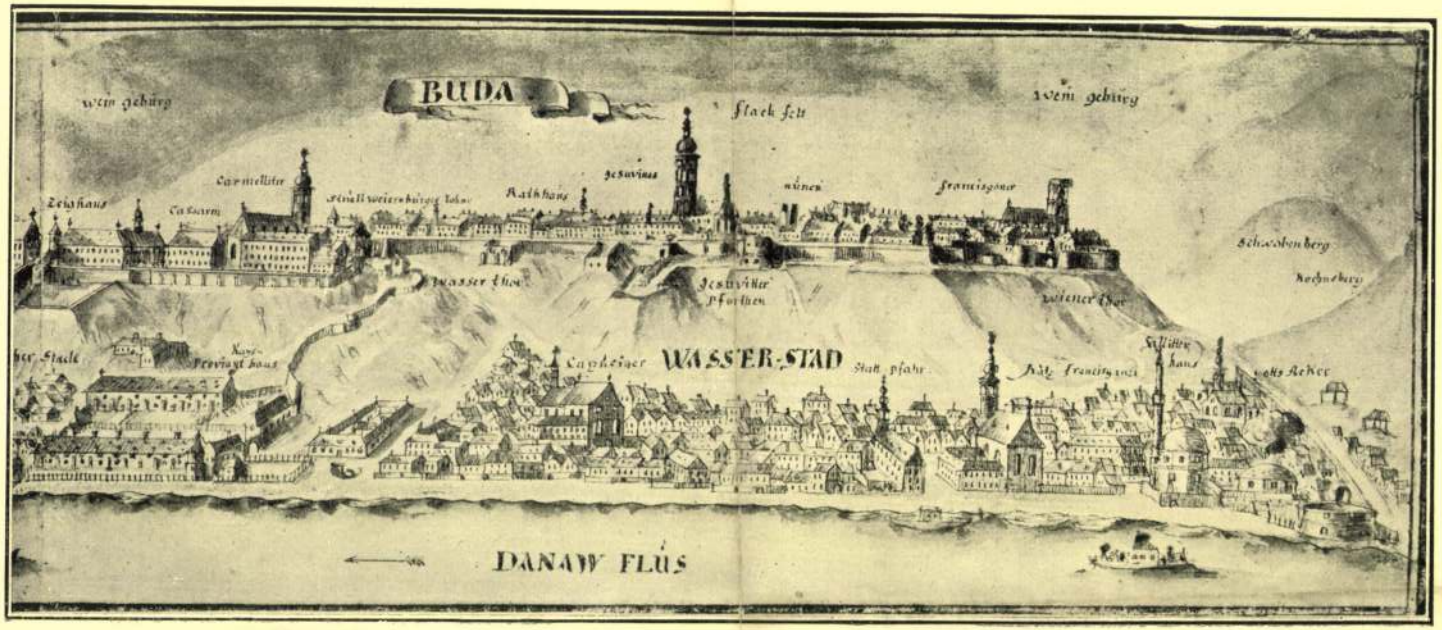

9. Buda 1730 körül,
Rosenfelt,

és telket plébánia s egyház számára. Mivel a városi tanácsnak a harmincadhivatal házát nem sikerült megvennie a királyi kamarától, választása a Felsővásár-tér déli oldalán lévő, a Dunához közel fekvő »Horgonyhoz« (ad Anchoram, zum Anker) címzett és főleg utas meg hajós látogatta vendéglőre esett; megejtvén a tanács Hölbling János építőmesterrel a helyszíni szemlét (7), ezt az épületet hozzátartozó udvarostul megvette tulajdonosaitól, Forstmayer Mátyástól és nejétől 1724 június 2-án kötött szerződés alapján 8350 rajnai forintért a létesítendő vízivárosi plébánia s templom számára ; s annak birtoklásába már június 12-én hivatalosan beiktatta Seeau Honorius személyében a jezsuitákat (8).

E szabadon álló téglány alaprajzú, erősfalú, egyemeletes vendéglőépület, amely földszintjén fogadó, kocsma s lakóhelyiségekkel, emeletén pedig nagy táncteremmel és játékra meg étkezésre alkalmas szobával rendelkezett, beosztásával természetesen nem felelt meg a parochiális célnak és azért belső átalakítása mulhatatlanul szükségessé vált (9). Az átalakítást csakhamar Fiedler Henrik Ferenc kőművesmester végezte ; először a földszint helyiségeiből kápolnát készített ; majd az emelet tánctermét plébánia s lakás számára megfelelő szobákra osztotta falazással ; nyeregtetejének nyugati részére pedig harang számára tornyocskát épített (9. kép). Amikor a földszinti boltsüveges dongaboltozattal lezárt kápolna elkészült, annak keleti falához oltárt emeltek a jezsuiták szent Anna tiszteletére, amelynek ma már ismeretlen oltárképét Falconer György festő festette 1724 november 12-én nyugtázott 34 rajnai forintért (10). A szükséghez képest sietve átalakított és valószínűleg egyszerű berendezésű szent Anna-kápolnában két jezsuita atya már 1724 november végén megkezdte az istentiszteletet és egyéb parochiális teendőket. Majd 1725-ben lakhatóvá tétetvén az emeleti traktus és a tornyot Nussbickher Jakab harangöntő két harangocskájával felszerelvén, a két lelkészkedő jezsuita atya beköltözött a vízivárosi rezidencia emeleti helyiségeibe.

A plébániatemplomul szolgáló szent Anna-kápolna, bár volt bizonyos főleg Jézus-társasági szenteket, mint xaveri szent Ferencet (1729—1730), loyolai szent Ignácot (1731—1732), Gonzaga szent Alajost és Kostka szent Szaniszlót (1732—1733) ábrázoló képdísze s egy-két szobra, művészeti jelentőségre nem emelkedett, amint az Bel Mátyás művéből is, amely csak futólag említi e kápolnát, ismeretes (11). A szerény igényű kápolnában azonban erőteljes pasztoráció folyt, amelyet a Víziváros rohamos népesedése folyvást fokozott, úgy hogy csakhamar három jezsuita atya foglalkozott e rezidenciában a lelkek gondozásával és 1734—35-ben a később választékos formában bölcselő költő, *Faludi Ferenc* is mint másodkáplán főleg a magyarajkú híveket gondozva itt kezdte nyilvános működését. Az alig ötven ember befogadására képes kápolna gyakran szűknek bizonyult ; és így gyakran a kápolna bejárata előtt felállított szószékről hangzott a szónoklat ; bizonyos ájtatosságok pedig kedvező idő esetén a Felsővásár- (most Batthyány-)térnek az Ország-út

3868. Wil

Sz. Haagában 184

Tehenek a legelőn.

Az előtérben patak túlsó
láthatók. Színök különféle, sz
fűzfa felé tartanak és közelök
medréből kiálló pózna mellet
férfi áll és önt vizet az edé
magasban hat madár röpköd.
égbolttal. Jelzése alól jobbra:

Vászon, méretei 35·8 : 84·7
tett az 1909 január 12-iki 541
20-iki 10069 (162–909) sz. en
Wisselingh & Cº czégtől 28500
szeptember 21-iki 82280 (1507
149884–909 (502–910), az 1
(9–911) és az 1912 jan. 1-jei 10
alapján. — Elszámoltatott 1909
február 27-én (341–910), 1910 á
ruár 8-án (769–911) és 1912 febr
molást jóváhagyta az 1911 márczi
és az 1911 márczius 11-iki 22120

Kifüggesztésére vonatkozó
ban. 1910: X. 34. *Willem Ma*

III.

Vér. 1909

Rosenkrantz Jakab

aranymives

Bp. VII. Wesselényi u. 24

Nemfeók 1941

194. f

Ügyintéző:
Tárgy:

M.D.K.

Rosenmayer Ferenc

Müveit először állitotta ki a müvész az Andrássy-uti Mücsarnok téli tárlatán, -közli "A HÉT TÜKRE" c. rovat.

Képes Családi Lapok, Bp. 1894. dec. 2.
16. évf. 49. sz. 784. lap

BAKONYI FERENC

butorasztalos

BUDAPEST VIII., MÁRIA-UTCA 52.

Készítek iskolai berendezéseket.

Íróasztalok a legolcsóbban nálam kaphatók 1 darab 7 fiókos matt diófa 20 frt 1 db 5 fiókos 18 frt, 1 db 3 fiókos 15 frt. Továbbá elvállal mindennemü butormunkákat: **háló-, ebédlő- és konyha berendezéseket.** Javitások elfogadtatnak. Árjegyzékek ingyen, bérmentve.

Alapittatott 1889

HIRDETÉSEK

felvétetnek

a

KIADÓHIVATALBAN

BUDAPEST

Podmaniczky - utca 5.

Rosenmayer Ferenc

Jestő

l. Arch. Ért. 1913

283. l.

214. kép. *Jordesz imaszőnyeg, XVII. század.*

KÉTOSZLOPOS JORDESZ-SZŐNYEG
(215. kép)

Tükre piros. Lantalakú boltíves imafülkével és két szalaggá stilizált virágos oszloppal. Türkiszkék boltmezeje virágos gallyakkal díszített. Kék keretét palmettás, leveles és virágos indás dísz tölti ki.
Mérete 185×125 cm.
Kis-Ázsia, XVII. század.

KÉTOSZLOPOS JORDESZ-SZŐNYEG
(216. kép)

Fehéralapú. Imafülkéjében szalagidomú két oszlop. Boltmezejében és két boltsávjában piros gránátalmás díszek. Külső és belső keretszegélyében szegfűvirágok sorakoznak egymás mellé. Keretében fekete alapon S idomú levelek és rozetták váltakoznak.
Mérete 165×127 cm.
Kis-Ázsia, 1700 körül.

JORDESZ IMASZŐNYEG

Piros tükre lépcsős ívű fülkével zárul. Elrongyolódott kék boltmezejében nagy szegfűvirágokkal. Sárga alapú keretében gránátalmás, virágtöves és nagyleveles — ú. n. heráti — mustrával.
Mérete 170×125 cm.
Kis-Ázsia, XVIII. század e. f.

JORDESZ HÁZASSÁGI SZŐNYEG

Fehér alapú. Piros közepén két szalagidomú oszloppal díszített kettős fülkével. Benne három virágcsokorral. Kettős boltmezejében és boltsáv-

Rosenmann Károly

bútortervező

1930–34

Iparm. Isk. Évk.
1930-34. 46. l.

Grácz művelődéstörténeti és iparmű-
vészeti múzeum II. 170.

Rosenlacher Pál

Festő

l.

A Műbarát

1923. 49 l

MDK.

Rosenmayer Károly

Müködése a Soprono Képzőművészeti Körben

Kisalföld 1965 május 11.lap -

MDK

Rosenmayer Ferenc

Ujpesti vásár, of.

Művészeti Krónika 1. sz. 1904. jan. 15.

MDK

Rosenmeier Ferenc

Felvinczi Takács Z.: Szüle Péter. Bpest. 1923.

Rosenmayer Ferenc MDK

Hazatérő szénásszekér, olf.

Miccarnok 1892/93. téli kiáll.

MDK

Rosenmayer Ferenc

A hollandok Waterloonál, o.

Szépmüv. Muz. háboru veszteségeinek jegyzéke
Sp.1952.

Rosenmayer Ferenc

Szerepelt az 1903-as ipari és mezőgazd. kiáll. alkalmából rendezett képzőm. kiállításon.

Kiss Lajos, Vásárhelyi művészélet 13p. 1957.

Rosenmayer Ferenc

MDK

Csirkés kofa, olf.

Kosaras tót, olf.

Mücsarnok 1910. Vándorkiállitás

MDK

Rosenmayer Ferenc

Vásár, of.

Műcsarnok 1909/ko. téli kiáll. kat. 41.l.

Rosenmayer Ferenc

MDK

Vásári részlet, olf.

Műcsarnok 1904. tavaszi kiáll.

MDK

Rosenmayer Ferencz

Vásári részlet, olajf.

c.művét megvásárolta az Orsz.Magy.Képzőm. Társ.1904.évi tav.kiállitásán hevesi Hevesi-Bisicz Lajos, Bpest.

Művészet, 1904. 279.l.

MDK

Rosenmayer Ferenc

Vásár, of.

KMTárs. 1909/10. téli kiáll. kat. 41.l.

MDK

Rosenmayer Ferenc, festöm.

Kosaras tót. Olf.

Csirkés kofa. "

OMKT-Vándorkiállitások 1910. szept. 8.-dec. 27. Eger, I
kolc, Kassa, Eperjes, S.a.ujhely, Debrecen, Gyöngyös.
Kat. 82.1.

MDK

Rosenmayer Ferenc

Vásári részlet, of.

Képzőm. Társ. 1904. tav. kiáll. kat. 37.l.

MDK

Rosenmayer Ferenc, festöm.

Dinnyés Szekér. Vevője: Mészáros Ferenc/kar. kiáll./

Mucs. - Téli kiáll. 1897-98.

Vásárlások. Mücsarnok. 1898. 54.l.

Magánosok vásárlása.

Rosenmayer Ferenc MDK

Vásár, olf.

Műcsarnok 1904/5. téli kiáll.

Rosenmayer Ferenc MDK

Vásár, olf.

Műcsarnok 1908. tavaszi kiállitás

MDK

Rosenmayer Ferenc

Vásár, of.

Mücsarnok 1904/5. téli kiáll. kat. 53.l.

Rosenmayer Ferenc festőművész

Archaeologiai Értesítő

XXXIII. 1913., 282.

Rosenmayer Ferenc MHK

Vásár, olf.

Műcsarnok 1894/95. téli kiáll.

M.D.K.

Rosenmayer Ferenc, festő

műve az 1900-as párisi Világkiállításon, a Huszárok Terméner egyik mennyezetképe, mely a hollandus huszárornak a franciák fölötti győzelmét ábrázolja az 1815-ös Oudenarde-i csatában.

Győry Árpád: La salle des hussards au pavillon hist. de la Hongrie à l'Exposition universelle de Paris en 1900. Paris, 1904. 13. old.

M.D.K.

Rosenmayer Ferenc /1864-1912/

546. A hollandok Waterloonál. Olajf.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. I. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 61. l.

Rosenmayer Ferenc
Vásár, olaj

Műcsarnok 1904/5. téli kuállitás. 53 l.

MDK

Rosenmayer Ferenc

Vásár, olaj

N.Szal. I.nagykanizsai kiáll. 1906.

5 l.

MDK

Rosenmayer Ferenc, 1864-1912.

A piac

Ernst Múz. aukc. 53.sz. 1936. máj. 30 .1.

MDK

Rosenmayer Ferenc, festő.

Csizdés kofa. Of.
Kosaras fót. "

OMKT - Vándorkiáll. 1910 sept. 8. - dec. 27-ig
Tm. - Hatvanyánszky V. kny. 82. l

Rosenmayer F. MDK

Vásár, olf.

Mücsarnok 1905/6. téli kiáll.

MDK.

Rosenmayer F. festő

"Vásár " /olaj/

Árverési Közlöny 4.sz. 1969. december.

45.1.

ROSENMAYER F.

122. Vásár. Olajf.

Képzőm.Társ.1905/6.téli kiáll.kat. 37.old.

MDK

Rosenmayer festőmüv.

Magyar müvészet Párisban.

Mücsarnok, 1899. 24.sz. 1.
383-84

MDK

Rosenfelder L.

nagy történelmi festménye a Törtpnetmüvészeti Egylet tulajdona

Fővárosi Lapok 1864. I. VIII. 9. 757 l.

Rosenkrantz Lajos

ötvös 1803

lásd

Mih. Pozs. 140

Rosenkrantz Lajos

Rosenkrantz, Ludovicus, pozsonyi
ötvöslegény

Muz. és Kvt. Ert.
V. 140

ROSENKRANZ, Samuel, pozsonyi könyvkötőmester

S. R., bürgerl. Buchbinder, 73 éves feleségé meghalt. (1815, 825 l)

—

S. Gottlieb R., bürgerl. Buchbinder † 75 éves korában, Pozsony 1834 julius 27, végelgyengülésben. (1834, 866 l)

Preszburger Zeitung
(Genthon)

Rosenfelt L. F. de

l.

Schoenkörpvaroth

24, 25, 128. l.

Másod példány

Tiz koronáról mely
tember hóra járó
a ron. kath. tempelyi
szójétól mai napon
felvettem. —

1915 september 11-ő

Rosenfelt L. F. von

l.
Fekt Bptörtl

30. tabla

Rosenkranz Lipót, festö

36. Csendélet. Olf.
37. Csendélet. "

A"Visszautasitottak Szalonja" 1906 körül. Kat. 7.1.

MDK

Rosenfeld Lipót katonai mérnök
résztvett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romokból? Müvért 1957.VI.évf.4.sz.299.l.

Rosenfelt L.F. MDK

rajza 1728-ból :Pest látképe
/bécsi katonai levéltár/.

Szabó Erzsébet: A pesti ferences templom
Bp. 1959. 17.o.

Repr: u.o. 7.o. 1. kép.

Patak Jenő

Rosenfelder R.festő/19.sz./müve a Müegylet kiállitásán.

Fővárosi Lapok 1864.I.VIII.9.757.o1

R osenfelt L. F . MFK

Repr: A Batthyán tér 1730 -ban.
Részlet R. L.F. tollrajzából.

Zakariás G. Sándor: A budai Batthyány tér.
Bp. 1958. ö.o. 7.o.2.kép.

Leopoldus Franciscus Rosenfeld

M.D.K.

szinezett tollrajza a budai
várpalota keleti nézetéről 1698-ból;
(egy térképen szerepel). Bécs. Nationel-
bibliothek. Handschriftensammlung.
350 x 480 mm.

Balogh Jolán: A művészet Mátyás király udvarában
Bp. 1966. 2 köt.

1. köt. 38. old.
2. köt. 35. old.
36. á.

Sa. D. K.

ROSENFELT, L. F.

Pest város látképe, szépiarajz részletei (1728) Rept.

Preisich Gábor: Bp. városépítészetének története.... Bp. 1960. 101. l.

MDK

Rosenfeld Samu és Kollár József, ép.-k.

16.sz. pályamunka szerzői az I.dijat nyerték.

Vörös körbe rajzolt zöld lóhere a megjelölés.

Az uj zálogház. Pályatervek.
Mücsarnok. 1900. 25. sz. 350.l.

Rosenfeld Samu, építész M.D.K.

Kollár Jórseffel együtt hámitett terve első díjat nyert a bpesti zálogház épületére kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1900. XXI. évf.

okt. 10 sz. 7. old.

Rosenfeld Samu, építész M.D.K.

terve 1000 koronás
megvételt nyert a Tőzs-
depalotára kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1899. XX évf.
dec. 27. sz. 3. old.

Rosenfelt

A budai vár déli nagy rondellájáról fennmaradt tervrajza bizonyítja, hogy 1730-ban már csak a régi erődrendszer kiemelésével foglalkoztak.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Műszaki k., 194 l., 214 kép.

23 p.

T. 5583.

városhoz balra magyarázó szö-
ezdettel és K. Cavallirs be-
in Arm Von der Thonaw foglalja

: 20.5 cm.

Rosenfeld Samu

építész

Szül: Budapest 1877

Oklevelet nyert 1898

Műegyetem 17. l.

Had[illegible]ereg

A jobbra fordulva és szo
logos tiszt jobbjával botjára

Officer of the Archdu
in his undress Un

legalól középütt: Published b
Duke St.

Szines rm., mér.
Austrian Army.

Rosenfeld Iván

Ötvös

1912

Éimisk 1930. 87. l.

Had[illegible]sereg?

A balra fordult dragony
vényének bojtját, baljával p
irata:

Austrian Offr.
Regt. de Re

legalól középütt: Published
Booth, Duke Street, Port

Szines rm., mér
Austrian Army.

Rosenfeld Gyula

özvő

1898.

Címtár 1930. 87. l.

MDK

Rosenfeld Samu, 1898

A m. kir. József Müegyetemen oklevelet nyert épitészek névjegyzéke 1873-1928-ig. Épitő Ipar - Épitő Müvészet 1931. jun. 1. 89.l.

MDK

Rosenfeld Samu

looo koronás dij

C-s: Az uj tőzsde-palota tervei. Műcs. 19oo. 2.sz. 17 l.

, a 100.000 pengős lőnyereményt is hatunk vásárolt
ncsés vevőinknek ismételten kifizettük.

ysorsjátékon az elérhető legnagyobb nyeremény szerencsés esetben

0.000 pengő

d a m. kir. osztálysorsjáték, mely egyedül nyujt lehetőséget
ggel nagy tőkét nyerhessünk.
kis boriték a szerencséről közismert **TÖRÖK BANKHÁZ** sors-
rtalmazza és **TÖRÖK** sorsjegyeinek népszerűsége indokolja,
zerencseszámot a mellékelt levelezőlapon **sürgősen,** de legkésőbb

olyó év október hó 12-ig

z eredeti sorsjegyet b. cimére mielőbb megküldhessük.

nyhúzás már október 14-én és 17-én.

Hivatalosan megállapitott I. oszt. vételárak:

sjegy	Fél sorsjegy	Negyed sorsjegy
.—	ar. P 12.—	ar. P 6.—

ményben, hogy a sorsjátékon résztvesz s ezáltal lehetővé teszi,
nények egyikét Önnek kifizethessük, vagyunk

kiváló tisztelettel

k sorsjegy nyer!

ési esélyek!

TÖRÖK A. és TÁRSA

BANKHÁZ RT.

BUDAPEST, IV., SZERVITA-TÉR 3.

Rosenfeld, Leopoldus

Franciscus von

Budavárárol 1698-ban Eszjuk látkép, mellyel fenti a Bécs és Belgrád közti Dunavölgy hadi térképet a várhegy dunafelöli teljes ábrázolatval díszítette, a bécsi Nationalbibliothek kéziratgyűjteményében

Bánkirpal. 5. l.

hely, a szembeforduló Önarckép hasonlóképpen minden figyelmet magára koncentrál. Az a lehelletfínom gyengédség, mely a Madárdal jelenetét, az Önarckép derengő, bontakozó formáit átlengi, nem a motívumból fakad, hanem kívülről árad rá, a festő lelkéből. Körvonalazza már alkotójuk egyik legsajátosabb értékét, az ünnepi áhítatot, a művészi alakítás magasrendűségébe, erkölcsi küldetésébe vetett hitet, mely Ferenczy legigénytelenebbnek látszó műveit is megtölti.

A fejlődés logikája mindjobban elsodorta a fínom naturalizmustól, melyet müncheni korszakának elején már csak feltételesen vallott magáénak. Két egymással ellentétes festői mód titkait kutatta s igyekezett azokat összhangba hozni: a foltfestést és a dekoratív hatást, más szóval a természethűséget és a képszerűséget. Az Ádám (1894, Budapest, Szépművészeti Múzeum) és az Archaeologia (1896, u. ott) a finom naturalizmus fölé emelkedett, teljesen a maga útján járó Ferenczy terveiről árulkodik. Az előbbin az erdő sűrűje elé állított hatalmas férfiakt széles

Rosenfelt L. F. de 35, 48, 241

Schreiber Anna Templ.

KÉPEK JEGYZÉKE

A közölt képanyagból, amelyet jelentősége szerint válogattunk össze, hiányzanak a szent Anna-templombeli volt loretói — most szentsír — kápolna kovácsolt vasrácsának, továbbá a főoltár egyes szobrai-

6. *Szerdahely György Alajos: Budai diadalkapuk 1766-ból* Mária Krisztina főhercegnő s férje Albert szász-teschenі herceg tiszteletére. Rézmetszet Binder János Fülöptől Csillag Béla pest-budai gyüjteményében Váton. Nok Gyula felvétele. 23. old.

7. *Juvigny C. J.—Greischer M.: Buda városa az 1686-i ostrom után.* Részletek a bécsi Kriegsarchivban levő rézmetszetről. Reiffenstein Bruno felvétele. 29. old.

8. *A buda-vízivárosi mecsetkápolna alaprajza a kapucinusok telkével 1692—1697 között.* Tollrajzmásolat a budai kapucinusok birtokában. Balogh Rudolf felvétele. 32. old.

8a. *A buda-vízivárosi kapucinusok temploma s rendháza 1777 körül.* Színezett rajz a budai kapucinusok birtokában. Balogh R. felvétele. 33. old.

9. *Rosenfelt L. F.: Buda 1728—1730 között.* Részlet. Színezett kézirajz a bécsi Kriegs-Archiv Karten-Sammlungjában, Mappa Geographica ... B. IX. a) 674—677. jelzés alatt. Reiffenstein Bruno felvétele. 35. old.

10. *A Pösenbacher-féle telek 1740-ben a budai Dunaparton.* Tollrajz 1740-ből a Magy. K. Országos Levéltárban Kancellária Litterae Civitat 1740. 117. jelzés alatt. Lehoczky András felvétele. 38. old.

11. *A szent Anna-templom alaprajzi s főhomlokzati tervezete 1740-ből.* Színezett tollrajz a Magy. K. Országos Levéltárban Kancellária Litterae Civitat 1740. 117. jelzés alatt. Lehoczky András felvétele. 39. old.

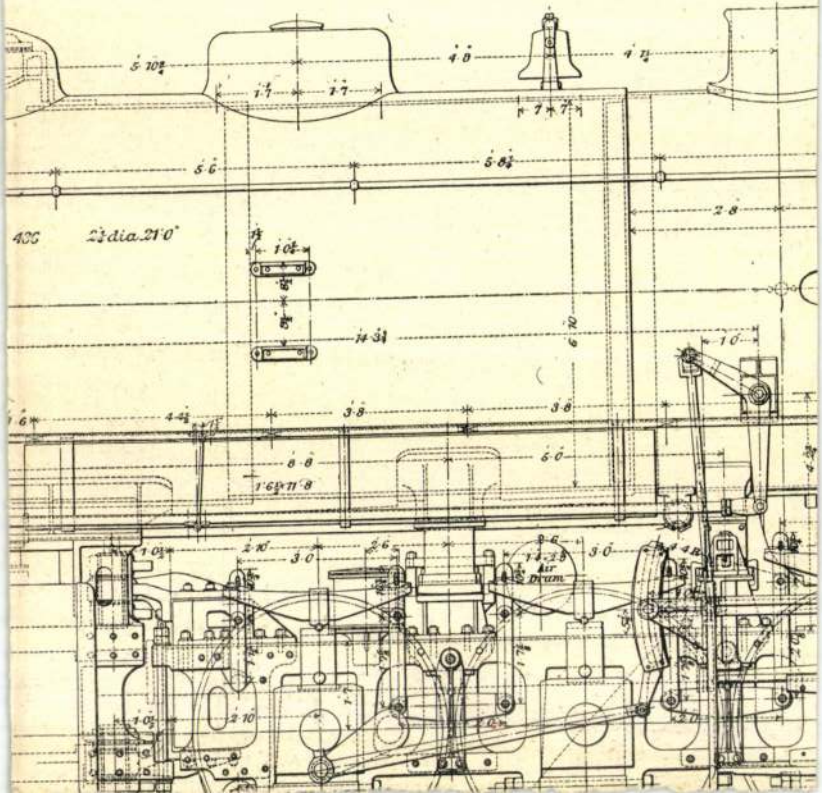

5·10¾
4·8
4·1½
1·7
1·7
7
7
5·6
5·8¼
2·8
436
2¼ dia. 21·0
1·0¼
14·3¼
6·10
1·0
4·4½
3·8
3·8
8·8
5·0
1·6½×11·8
1·0½
2·10
3·0
2·6
3·0
Air Drum
1·0½
2·10

Rosenfeld (Rosenfelt)
Lipót Ferenc
császári mérnök százados
l.

Tanulmányok Band II.
104. l. – 122. l. 129. l.

és Szabó Károly jegyzőm. gy

1.) Elnök az ülést megnyitván, üdvözli a bizottság tagjait és előadja, miképp szükségesnek tartotta a bizottmányt összehívni, hogy a folyó évben foganatba vett regészeti ásatások eredménye a bizottság tudomására hozassék. Mindenekelőtt emlékezetébe hozza a bizottmánynak a f. évi március hó 24-én tartott ülés határozatait. Ezen ülésen ugyanis felolvastatván a főváros t. tanácsának ugyanezen évi március hó 2-ról 9279 sz. a. kelt határozata - mely sze-

Rosenfeld

mérnök kapitány

l.

Scherer

I. 187,290 l.

Rosenfeld
mérnök kapitány
Gyula 1722

Scherer
I. 290. l.

Kárpáti Károly, negedi áll. fögimn. igazgató

IV. 259

Rosenfelt, Z. J. de

1728

A tárkepén Ráckeve
látképe

d. Eperjessy 1929

15. l.

Rosenfelt, Leopold
Franz von

miernőkkari szárados
XVIII sz.

l.

Historia 1932. V.
125. l.

Köbölkül 286

Nyomtatvány

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Rosenfeld L. F. v

térkép, Erzsébetvár
alapr. és látképe

l.

Eperjessy 1928

8. l.

Rosenfelt L. F. v.

1710

l.

Egerjeroy 1929

67.1.

Rosenfelt L. F.

Buda. Részlet fentnőr a bécsi Kriegs-Archiv Karten-Sammlung-jában levő 1728-ból való kézirajzából

Repr.

Pásztor Bp.

46. l. után

Topografiai szempontból jó, részletei pontatlan rajz

IRODALOM

– Magy. Iparmüv. 1906
241 old. – 259 ábr.

JEGYZET

Rosenfelt L. F.

Pest 1728-ban. A
becsi katonai levéltár-
ban őrzott szépia-rajz-
ból (vesszlet)

Repr.

Pásztor Bp

80. l. ulán

KIRÁLYI EGYETEMI MAGYAR NYOMDA

31 nap **AUGUSZTUS** 32. hét

4 Vasárnap	Domonkos *Domonkos*
5 Hétfő	Havas B. A. *Oszvald*
6 Kedd	Úr színvált. *Berta*
7 Szerda	Kajetán hv. *Ibolya*
8 Csütörtök	Cirjék vt. *László*
9 Péntek	Vian. János *Emőd*
10 Szombat	Lőrinc vt. *Lőrinc*

Rosenfelt

1728

l. Epersény 1929

56. l.

59. l.

Rosenfeld, Franz v

1784

l.

Eperjes 1929

10. l.

Rosenfeld Ferenc (Peri)

Született 1913-ban. Festő, grafikus mű-
vész. Izraelben él. A „Bamachane"
művészeti igazgatója. Dizengoff
díj nyertese. Rajzfilm tervező.

Fehete Márton: Prominent Hungarians
Home and Abroad, München, 1966. 334 l
246 l.

MDK

Rosenfeld Samu épitész,
tervét ~~munkáját~~ megvették 1ooo koronáért

Tőzsde-épület pályázata. Mücsarnok, 1899. 31.sz.
472 l.

MDK

Rosenfeld Pál, butorterv.

Iparm. Isk. Évk. 1934-36.

43.1.

L. F. Rosenfelt

Mappa Geographica über
Grosse Insul Csepeliense 1728
– Pest évjaknál –
metyete a 3. oldalon

Művényeltörténeti Értesítő
1973/1

Rosenfelt

1730. évi metszetét emliti – Bp. 1. kerület
tér 3. n. kárral kapcsolatban

Pereházy Károly: A városrész-rekonstrukciók...
Müvtört. Ert. 1972. 3. sz. 213-223. 1.

216. 1.

LEOPOLD FRANZ VON ROSENFELD, kartográfus

A kb. 1730-ban készült Csepel szigetről térképének a szigetet gyümölcsös és erdős területeit. A mai Csepel község közelében volt a komp, feltünteti a vizhalászetre kedvező partszakaszokat és jelzi a halászkunyhókat is.
131.old.

C. WILHELMB GIZELLA: Ráckeve látképe és Csepel-sziget térképe a XVII. század végéről 129.old.

Studia Comitatensia, I. Tanulmányok Pest Megye Muzeumaiból. Szentendre, 1972.

LEOPOLD FRANZ VON ROSENFELD, kartografus

Szavoyai Jenő számára 1730 körül térképet készitett Csepel szigetről. E térképen ugyanolyan a sziget, mint a kb. 30 évvel korábban készült térképen, amely a Marsigli gyüjteményben van. 131.old. 18.jegyz.

C. WILHELMB GIZELLA: Ráckeve látképe és Csepel-sziget térképe a XVII. század végéről 129.old.

Studia Comitatensia, I. Tanulmányok Pest Megye Muzeumaiból. Szentendre, 1972.

Rosenfeld L. F.

1728

l.

Tanulmányok Bp.
multjából. (207. l.
X.)

Rosenfeld, Leopold Franz mérnökkapitány M.D.K.

Gyula várárél 1722-ben látképet és alaprajzot készí
tett.

Magyar műemlékvédelem 1961-1962, Bp. 1966.

158.1.

Rosenfeld Ferenc M.D.K.

grafikus. Az izraeli "Bámáchne" c. lap grafikai szerkesztője.

vö. Tizéves Izrael.

T. 2667.

ő Arcier testőr teljes diszben
a, a háttérben pedig a kivonuló

:H
ieren Leibgarde.

21 : 20.8 cm.

Rosenfeld Béla

festő

1897-98.

Élt Miskolc 1930.87.l.

helyettes országos főfelügyelőből, az országos felügyelőkből és három rendes állami tisztviselőből; az Orsz. Főfelügyelőségnek ezenkívül egy hivatalszolgája is van.

A kinevezett rendes állami tisztviselők:

a) az előadó,

b) a titkár,

c) a tollnok.

B) Alkalmazottak.

A Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelőségének alkalmazottai a következő három csoportba tartoznak:

1. Évidijas alkalmazottak:

a) a népkönyvtári szakmegbizott,

b) a régészeti szakmegbizott,

c) a természetrajzi szakmegbizott,

d) a pénztáros.

A szakmegbizottakra a Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelősége Szabályzatának 19. §-a, a pénztárosra annak 17. és a Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsa Szabályzatának 15. §-a vonat-

Rosenfeld Béla

a magy. vir.
kézműés földmív
egyletől 60 ft

Értimisk

1897/98.

38. l.

Haladás szabad-
kőműves páholytól
100 ft

u. o. 1898/99. 34. l.

Vesszőrém vásmegye népműve-
nete VII. 203.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Rosenfeld Artur

VII. o. gim. tanuló

tájképi és akvarell
csoportban

8 hónap, jeles eredm.

Tanár Vidéky János

Iparrajzi Szkola 1894

MDK

Rosenfeld

Rosenfeld és Kollár pályanyertes tervrajza a budapesti uj zálogház épületéről. Repr.

Uj Idők, 1900. VII.évf. 4.sz. 94.l.

M.D.K.

Rosenfeld

A gyulai lőportoronyról készit metszetet 1722-ben, amelyen "rondella néven van megjelölve."

Börtsök László: Gyula városképi és müemléki vizsgálata. Bp. 1953. 30.l.

M.D.K.

Rosenfeld

1722-ben Rosenfeld mérnökkapitány által készitett térkép szerint a Nagytemplom téren állt a mecset köveiből Harruckern által ujjápitett templom, északnyugati sarkán a török minarettel.

Börtsök László: Gyula városképi és müemléki vizsgálata. Bp. 1953. 60. l.

ROSENFELD MDK.

Tóth Andrásné Polányi Nóra: A mérnöki szervezet kialakulásának előzményei Budán és Pesten. Tanulmányok Bp. multjából. 1956. XI. köt. 78. l.

MDK

Rosenfeld
hadimérnök ?

Képr:

A budavári főtemplom 1696-ban.
/részlet R. haditérképéből/
18.e. 7. kép.
A budavári főtemplom. 1728-ban.
/részlet Rosenfeld:Mappa Geographica
c.m. rajzából./
18.e. 8. kép.

Csemegi: Budavári. 1955.

5. ANYASÁG

Rosenbusch Lipót

őrás 1852. Sopron

lásd

Csatőrásceh

46. l

17. SZÜRKE DUNA

Van még egy harmadik, érdekes emlékünk, amelyet az előbbi kódexekkel azonos modorban díszítettek a század első felében. Ez Ganois Vencel *Bibliája*.[12] Ezt a kódexet — amelyet két miniaturista díszített, az egyik olaszos, a másik franciás modorban — mindezideig XIV. századvégi pozsonyi munkának tartotta az irodalom. A kódex szövegét több kéz írta, s a díszítésein csakugyan két miniaturista közreműködése ismerhető fel, de nézetünk szerint a két mester egy időben dolgozott. A kézirat feltétlenül még a XIV. század elején íródott, s ekkor készültek a sárospataki dominikánus kódexszel rokon franciás díszítései is. Majd a század utolsó negyedében, egy másik miniaturista, kétségkívül pozsonyi mester, két lapszéldísszel és több iniciáléval gazdagította. Lehet, hogy a második mester egyes üresen hagyott iniciáléhelyre festette a díszítéseket, vagy még valószínűbb az, hogy egyes kivakart kalligrafikus kezdőbetűk átfestésével varázsolta díszesebbé a kéziratot. A második mester festette néhány iniciálé mellett határozottan felismerhető dörzsölés nyoma a megvékonyodott pergamenen (pl. a 41b. lapon).

[12] Budapest, Orsz. Széchényi Könyvtár Cod. Lat. m. ae. 78. — Hoffmann Edith: A Nemzeti Múzeum Széchényi Könyvtárának illuminált kéziratai. Bp., 1928. 73—74. l. — Bartoniek E. id. m. I. l. — Dercsényi Dezső: Nagy Lajos kora. Bp., 1941. 149. l.

Úgy a sárospataki dominikánus kódex, mint a *Commentarii in evangelium Marci*, és Ganois Vencel *Bibliájának* [illegible]

Rosenbusch Leopold

örás 1870 k.

lásd

Csipkés sopronióra kiáll

10. l.

Rosenbüsch György

soproni ötvös az
1840-es években Spiess
András ötvös (l. o.)
özvegyét vette feleségül.

Csatkai

Rivnya Folyó III. 206.

Rosenblüth Mór

farekas

l.

Művészi Ipar

1893. 118. l

Rosenstingl

Hertz, D.-nek Rosenstingl rajzáról készült metszetét /szervita templom és rendház a XVIII.században/ közli

Barkóczi Péter: A Martinelli tér. Budapest, 1972.10.sz. 30-34.l.

ROSENPLAT JÓZSEF, ~~kakatosmester~~ asztalosmester

Miskolcon 1792-ben a Kazinczy-utca megnyitásával kapcsolatban bizottság vizsgálta meg az ottani telkeket. Rosenplat is a bizottságban volt. 16.old.

KOMÁROMY JÓZSEF: A miskolci Kazinczy-utca létesítése 1794-ben 14.old.

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MÚZEUM KÖZLEMÉNYEI, 195.dec. Miskolc

JOSEPH ROSENBLATT, asztalasmester

A miskolci Arany Korona Vendégfogadó átalakitásán dolgozott a 18. század végén a költségvetés szerint. Munkája 662. Rhft. 52. old.

KOMÁROMY JÓZSEF: AZ első miskolci vendégfogadók 48.

A MISKOLCI HERMAN OTTO MÚZEUM KÖZLEMÉNYEI, 1966. jan.
Miskolc

M.D.K.

Rosenblatt József, miskolci asztalos

1783-ban készíti a tiszakürti r.k. templom épületasztalos munkáit.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 391. old.

Joseph Rosenblatt, asztalos MDK

A miskolci koronaszállo átalakítás-
ban dolgozott. 1798-662 Rh/t-ért 52 old

Komáromy József: Az első miskolci vendégfogadók.
48.o.

A Miskolci Herman Ottó Múz. Közleményei. Borsodmegyei
Nyomdaipari Váll. Miskolc. 1956. jún.

ROSENBLATT József miskolci asztalos. 1783-ban készíti a tiszakürti rk. templom épületasztalos munkáit.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

MDK

Rosenmayer Ferenc

Mücsarnok 1904/5. téli kiáll. kat. 61.l.

M.D.K.

Rosenberger, Rupreczt, Kőfaragó
(Hartbergből-való)

1639-40-ben Rohoncon tünik fel, ahol azonkívül a németújvári ferencer templom építésénél is 105 aranyat vesz fel.

Mária G. Agghézy: Steirische Beziehungen der ungarländischen Barockkunst.

Acta Historiae Artium,
Bp.1967. Tom.XIII. fasc. 4. 328.old.

M. D. K.

ROSENBERGER, Rupert kőfaragó

Dobronokból

1639 - 1640. Rohonc, várban szerepel

Agghásy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

I. 263. l.

Budapest h. n. VI. 315.

Rosenberger Ráfael

festő

született, 1863-ban 17

évs

László

Fleischer Béla

79.l.

ROSENBERGER, Martin, pozsonyi kőmüves

M.R., Maurer, 3 hetes leánya meghalt. (1791, 620 l)

—

u.az, 56 éves feleége meghalt. (1826, 734 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Rosenberger Karl

lásd

Mur. és Könyvt. ert

1913. 238. l

Rosenberger János, szobrász

Sopronban, mikor Rosenberger 1707-ben felszabadult, a kuruc ostrom után a város hat forint jutalomban részesitette. 174.old

Csatkai Endre: Adalékok a soproni barokk festészethez s a művészet egyéb ágaihoz. III. Az ifj. Dorfmeister, Épitészet, kőfaragás, szobrászat. 168.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. 23. 1969. Sopron

Rosenberger F

besztercebányai ötvös

Diszkanál 1860.

V. Görgő Tiborné tulajd.

Rudabánya

Imel

Rosenberger F.

besztercebányai ötvös

Ezüst kagyló, 17 cm

1840

Besztercebányai Múzeum.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnö

8. sorsz. Műhelyi mint

Rosenberger Ferenc

ötv -

lásd

Muzeis konjot. ért

1913. 229. l.
230

R

07

osenberger Ferenc

vös Beztercebánya

Rosenberger, beszterczebányai ötvös szerszámai

Muz. és Kyt. Ert.
V. 469.

Rosenberger Ferenc

Rosenberger Ferencz beszterczebányai
ötvös VIII. 40–41. l.

— művei VIII. 40, 41. l.

— mesterjegyei (VIII. 40, 41. l

Múzeumi és Könyvtári Értesítő)

Rosenberger Ferenc

Kehely Rosenberger Ferenc beszterce-
bányai ötvös műve, besztercebá-
nyai r. kath. tót templom tulajd.

Muz. és Kvt. Ert. VIII. 41.

Rosenberger Frenc

Ohr.

laid

Muz és Könyvt. ét.

1913. 236 f

Rosenberger Franz

laid ohr

Muz. eskoupt. ér

1913. 237

Gunylap.

Ezen a lapon a ke
fölött: „Ich schlafe für
laufe für Alle", az ágy
bombardiere für Alle", a
a térdelve imádkozó pap f
felett: „Ich stehle für Alle"
nő fölött: „Ich spinne fü
térben égő házak vann
ábrázolt Kossuth Lajos sz
euch Alle". Alól a csatá
roncsait látjuk e felirattal
Rache über euch Alle!!!"

Rózkara, mérete

23.6 : 30.6 cm.

Ltfa 8.

Rosenberger Ferenc

ötvös

1824, 1828 Besztercebánya

Pesti nármazási.

Kapmagyarorszötvösök 44 l.

Rosenberger Ferenc
ötvös

Diszedény, kagyláformájn, Rosenberger
Ferencz ötvöstől 1840-ből VII. 230, 231.

Muz és Kvt Ert

Rosenberger Ferenc

ötv.

Kőmagyötvi: 118.27.

Anyakvi sz.: .....

Név: .....

Lakcim: .....

Szaktárgyak: .....

Évfolyam: ..... Vallás; ..... Szül. év: .....

Szaktárgyain kivül tud .....

.....

Tanitást vállal: **helyben — vidéken.**

Kapott-e már állást a Segitőtől és milyen esetekben: .....

Megjegyzések: .....

Rosenberger Rafael (pesti) F.M.19.2

Bécs, akad. és ott él. (Ly.N.r.12o.)

Rosenberger Márton, Könnöves,

1791. Pozsony.

Pressburger Zeitung

1791, 50. sz.

Pozsony. Rosenberger Márton, kőmíves,

1791.

Pressburger Zeitung

1791, 50. sz.

M.D.K.

ROSENBERGER Ferenc ötvös

Besztercebányai mester

Mihalik Sándor: Szentpéteri L.... Bp. 1954.

138.l.

ívvel, amelyen plasztikus
lostorboltozattal és süveg
Berendezés: Oltárképe Szt.
Karzat fából, két pillére
század eleje. Szószék, fe
XVIII. század vége.
Irodalom: A váczi egyházme
1915, 158 l.

Harangláb.
Története: Épült 1805-ben.
Jellege: Klasszicista.
Külseje: A templom tenge
emeletes kőépitmény, mind
vel, vizszintes záródásu
szörösen tagolt ereszpárk
ujabban cserepezett sátor

Kőfeszület. Késöbarokk. A
tagolt talapzaton, sziklá
gott "Fájdalmas Szüz". Ug
talapzaton bevésett évszá

Rosenberger Ferenc /Franz Rosenberger, Franciscus/
1823-1882

1823 céhbe iktatták
1845-ben második, 1858, 1861, 1865, 1866, 1869,
187o, 1872. években főcéhmester
1882-ben meghalt

H.Mihalik Sándor Besztercebányai ötvösök a XV-XIX. sz.-ban. Muzeumi és Könyvtári Értesitő, 1918. 2.sz. 137-138 . l.

A m.kir.vall.

26-án 43470.sz.a.kelt s a IX.k

deletének mása:

A zeykfalvi gör.ke

munkálataira egyezerkettőszáz

román templom helyreállitási m

korona államsegélyt engedélyez

hogy az emlitett összegeket a

vatalos nyugtatványára elszámo

Rosenberger Ferenc

ötvös

1823 – 1882.

Besztercebánya

Mihalik S.

Muzeikot. Ert.

1918. 137. l.

138. l.

573 Sz. ékh. szeptember 5-én
1905

MDK

Rosenberger Emil

Tiroli paraszt, rézk.

Este, rézk.

Mücsarnok 1909/10é téli kiáll. kat. 55.l.

Rosenberger Emil MDK

A müvész anyja, Rembrandt után, rézkarc

Műcsarnok 1910. tavaszi kiállitás

Rosenberger Emil MDK

Templomi interieur, tanulmány, olf.

Mücsarnok 1906/7. téli nemzetközi kiáll.

MDK

Rosenberger Emil

Veigelsberg Leó arcképe. Olajfm. Mgt.

KnT 1901. tav. nemzetk. kiáll. 41.lap

MDK

Rosenberger Emil

Amsterdami emlék Stalmeesterből. Rembrandt után, rézkarc.

Műcsarnok, 1909/10. téli kiáll. 54.lap

Rosenberger Emil MDK

Interieur, olf.

Műcsarnok 1905. tavaszi nemzetközi kiáll.

403 **Coulin Arthur.** Olaszországból. Olajfestm. 2000 kor.

403/a **Thomas, Groszvenor.** A malomárok. Olajfestmény. 960 korona.

404 **Reinhard Károly.** Női arckép. Olajfestmény. Magántulajdon.

405 **Edvi Illés Aladár.** Ködös reggel. Olajfestm. 1000 kor.

406 **Swan, John, Macallan, A. R. A.** Leányom arcképe. Olajfestmény. Magántulajdon.

407 **Edvi Illés Aladár.** Est. Olajfestmény. 1000 kor.

408 **Telkessy Valér.** M. V. úrnő arcképe. Olajfestmény. Magántulajdon.

409 **Zilzer Antal.** Mária völgye Alcsuthon. Olajfestmény. 1300 korona.

410 **Mechle-Grossmann Hedvig.** Leányfő Pastell. 300 korona.

XII. TEREM.

411 **Dall' Oca Bianca, Angelo.** Alkonyat. (Tanulmány.) Olajfestmény. Magántulajdon.

412 **Dall' Oca Bianca, Angelo.** Magányos fák. (Tanulmány.) Olajfestmény. Magántulajdon.

413 **Dall' Oca Bianca, Angelo.** Virágok. (Tanulmány.) Olajfestmény. Magántulajdon.

414 **Dall' Oca Bianca, Angelo.** Virágok. (Tanulmány.) Olajfestmény. Magántulajdon.

415 **Dall' Oca Bianca, Angelo.** Parasztfej. (Tanulmány.) Olajfestmény. Magántulajdon.

416 **Dall' Oca Bianca, Angelo.** Virágok. (Tanulmány.) Olajfestmény. Magántulajdon.

417 **Dall' Oca Bianca, Angelo.** Virágok. (Tanulmány.) Olajfestmény. Magántulajdon

418 **Dall' Oca Bianca, Angelo.** Virágok. (Tanulmány. Olajfestmény. Magántulajdon.

419 **Dall' Oca Bianca, Angelo.** Campagnolai malmok. (Tanulmány.) Olajfestmény. Magántulajdon.

Rosenberger Emil K

XI. TEREM.

381 **Markó Ernő.** Dunarészlet. Olajfestmény. 100 kor.
382 **Papp Sándor.** Lotz Károly (arcképtanulmány). Olajfestmény. Magántulajdon
383 **Markó Ernő.** Alkony. Olajfestmény. 300 korona.
384 **Zeller Mihály** Őszi hangulat. Olajfestmény. 600 kor.
385 **Basa Jenő.** Csendélet. Olajfestmény. 240 korona
386 **Keményffy Jenő.** Interieur. Olajfestmény. 300 kor.
387 **Holman Hunt, William.** Éjjel a tengeren. Olajfestmény. 288,000 korona.
388 **Basa Jenő.** Tanulmányfő. Olajfestmény. 200 kor
389 **Gross Béla.** Meghiusult remény. Olajfestmény. 1200 korona.
390 **Gross Béla.** Szt. Margit. Olajfestmény. 600 korona.
391 **báró Braunecker Stina.** Szontagh Pál arcképe. Olajfestmény. A Szabadelvű pártkör tulajdona.
392 **Kotányi Hilda.** Közönség esküdtszéki tárgyaláson. Pastell. 2000 korona.
393 **Rosenberger Emil.** Veigelsberg Leó úr arcképe. Olajfestmény. Magántulajdon.
394 **Edvi Illés Aladár.** Alföldi tanya. Olajfestmény. 600 korona.
395 **Papp Sándor.** Borus hangulat. Olajfestmény 100 korona.
396 **Papp Sándor.** Esti hangulat. Olajfestmény. 100 kor.
397 **Ujházy Ferenc.** Csendélet. Olajfestmény. 1600 kor.
398 **Keményffy Jenő.** K. J.-né arcképe. Olajfestmény. Magántulajdon.
399 **Stein János.** Fekete virágok. Olajfestmény. 560 kor.
400 **Papp Sándor.** Etus. Tanulmányfej. Olajfestmény. 300 korona.
401 **Basa Jenő.** Munka nélkül. Olajfestmény. 400 kor.
402 **Joó Béla.** Arckép. Olajfestmény. Magántulajdon

KMT 1901. tav. nemzetk. kiáll

543 Glatz Oszkár. Beöthy Zs. arcképe. Rajz. Magánt.
544 Major Henrik. Illusztráció K. Aurél verseihez. Rajz. Eladó.
545 Major Henrik. Illusztráció K. Aurél verseihez. Rajz. Eladó.
546 Glatz Oszkár. Kiss I. arcképe. Rajz. Magánt.
547 Glatz Oszkár. Herczegh F. arcképe. Rajz. Magánt.
548 Major Henrik. Illusztráció K. Aurél verseihez. Rajz. Eladó.
549 Bér Dezső. Tanulmány. Rajz. Eladó.
550 Glatz Oszkár. Falk Miksa arcképe. Rajz. Magánt.
551 Glatz Oszkár. Alexander B. arcképe. Rajz. Magánt.
552 Major Henrik. Illusztráció K. Aurél verseihez. Rajz. Eladó.
553 Major Henrik. Illusztráció K. Aurél verseihez. Rajz. Eladó.
554 Glatz Oszkár. Kaas Ivor arcképe. Rajz. Magánt.
*555 Glatz Oszkár. Eötvös K. arcképe. Rajz. Magánt.
556 Major Henrik. Illusztráció K. Aurél verseihez. Rajz. Eladó.
557 Glatz Oszkár. Gárdonyi G. arcképe. Rajz. Magánt.
558 Kron Jenő. Kikötő. Rajz. Eladó.
559 Kron Béla. Ülő férfi. Ered. kőrajz. Eladó.
560 Glatz Oszkár. Férfiarckép. Rajz. Magánt.
561 Glatz Oszkár. Rákosy V. arcképe. Rajz. Magánt.
562 Krón Béla. Tót munkás. Kőkarc. Eladó.
563 Ürmös Péter. Hajójavító műhely. Rajz. Eladó.
564 Glatz Oszkár. Ambrus Z. arcképe. Rajz. Magánt.
565 Glatz Oszkár. Mikszáth K. arcképe. Rajz. Magánt.
566 Kron Jenő. Portrait-tanulmány. Rajz. Eladó.
567 Kron Jenő. Táncosnő. Rézkarc. Eladó.
568 Glatz Oszkár. Gyermek-arckép. Rajz. Magánt.
569 Glatz Oszkár. Gyermek-arckép. Rajz. Magánt.

K Rosenberger Emil

570 **Rosenberger Emil**. Lánchíd Budapesten. Eredeti rézkarc. Eladó.
571 **Litkei Antal**. Vén flótás. Pastel. Eladó.
572 **Balló Mariska**. Arcképtanulmány. Pastel. Magánt.
573 **Balló Mariska**. Dáliák. Pastel. Eladó.
574 **Balló Mariska**. Anyám. Pastel. Magánt.
575 **Glatz Oszkár**. Fonó oláh lány. Magánt.
576 **Balló Mariska**. Arcképtanulmány. Pastel. Magánt.
577 **Mátrai Vilmos**. Félszer. Pastel. Eladó.

XV. TEREM.

578 **Sándorházi V. Béla**. Kalotaszegi falurészlet. Olajf. Eladó.
579 **Gyöngyöshalászi Takách Béla**. Könyörgés. Olajf. Eladó.
580 **Heyer Arthur**. Az Elektra viziója. Olajf. Eladó.
581 **Sautner Lipót**. Épitkezés a szomszédban. Olajf. Eladó.
582 **Novák Andor**. Hegyszakadás. Olajf.
583 **Csermely János**. Varróleány. Olajf. Eladó.
584 **Grosz Béla**. Irén. Olajf. Eladó.
585 **Benczúr Béla**. Sziklás erdőrészlet. Olajf. Eladó.
586 **néhai Basa Jenő**. Chrisantheme-csokor. Olajf. Eladó.
587 **Kölber Dezső**. Arcképvázlat. Olajf. Eladó.
588 **Benczúr Béla**. Gát. Olajf. Eladó.
589 **Fejér Sándor**. Az irgalmas Szamaritánus. Olajf.
590 **Ingomár Ferenc**. Magánarckép. Olajf. Eladó.
591 **Benczúr Béla**. Pajta. Olajf. Eladó.
592 **Fejér Sándor**. Eső után. Olajf. Eladó.
593 **Grosz Béla**. Pihenő modell. Olajf. Eladó.

Képrőm Tars. 1909/10. téli
Kiáll. Gal.

446 Brunningeni **Flesch L.** Portrait. Olajf. Eladó.
447 **Lechner I. Ödön.** Párizsi részlet. Olajf.
448 **Lechner I. Ödön.** Kézsmárki részlet. Olajf. Eladó.
449 gyügyei **Nagy Zsiga.** Verőfényes nap a szigeten. Olajf. Eladó.
*450 **Lechner I. Ödön.** Párizs melletti részlet. Olajf.
451 **Lechner I. Ödön.** Sz. Claud reggel. Olajf. Eladó.
452 **Lechner I. Ödön.** Fehérpatak. Olajf.
453 **Bruck Hermina.** Peoniák. Olajf. Eladó.
454 **Bruck Hermina.** Kertrészlet. Olajf. Eladó.
455 **Halász Hradil Elemér.** Sikátor napsütésben. Olajf. Eladó.
456 **Keményffi Jenő.** Voloscai házak. Olajf. Eladó.
457 **Halász Hradil Elemér.** Zuzmarás fák reggeli napsütésben. Olajf. Eladó.
458 **Tolnay Ákos.** Vasárnap délután. Olajf. Eladó.
459 **Keményffi Jenő.** Erkélyen. Olajf. Eladó.
460 **Keményffi Jenő.** Voloscai gyerekek. Olajf. Eladó.
461 **Keményffi Jenő.** Reggeli után. Olajf. Eladó.
462 **Keményffi Jenő** Voloscai részlet. Olajf. Eladó.
463 **Kléh János.** Orgonavirágzás. Olajf. Eladó.
464 **Kléh János.** Hajók a Tiszán. Olajf. Eladó.
465 **Frecskay Endre.** Kikötő Voloscában. Olajf. Eladó.

XIV. TEREM.

466 **Barta Ernő.** A kis fiú. Vízf. Eladó.
467 **Vámossyné Eleőd C.** Torockói szépség. Vízf.
468 **Földes Imre.** Duett. Vízf. Eladó.
469 **B. Pauly Erik.** A réten. Vízf. Eladó.
470 **Góth Móric.** Szamárfogat. Szénrajz. Eladó.

Rosenberger Emil K

471 **Góth Móric.** A Tisza Szolnokon. Vízf. Eladó.
472 **Augustin Mariska.** Tomplom-tér. Rézkarc.
473 **Wágner Géza.** Párisi híd. Pastel. Eladó.
474 **Székely Árpád.** Idyll. Rajz. Eladó.
475 **Krón Jenő.** Jolánka. Rézkarc. Eladó.
476 **Csukássy Elemér.** Az anya. Rajz. Magánt.
477 **Garzó Berthold.** Fatanulmány. Rajz. Eladó.
478 **Székely Árpád.** Borús táj. Rézkarc. Eladó.
479 **Kron Jenő.** Részlet Fiuméből. Rézkarc. Eladó.
480 **Góth Móric.** Indulás. Színes rajz. Eladó.
481 **Glatz Oszkár.** Női arckép. Rajz. Magánt.
482 **Székely Árpád.** Parasztudvar. Rézkarc. Eladó.
483 **Augustin Mariska.** Fáradt ló. Rézkarc.
484 **Földes Imre.** Munkás ember. Rajz. Eladó.
485 **Conrad Gyula.** Piazza dei banchi Genova. Eredeti rézkarc. Eladó.
486 **dobai Székely Andor.** Városvégi munka. Vízf. Eladó.
487 **Conrad Gyula.** A cathedrale Veronában. Eredeti szines fametszet. Eladó.
488 **Conrad Gyula.** Nyári est az Arno partján. Eredeti szines fametszet. Eladó.
489 **dobai Székely Andor.** Szepesi fenyők. Vízf. Eladó.
490 **dobai Székely Andor.** Hármasban. Vízf. Eladó.
491 **Góth Móric.** Egy utca. Vízf. Eladó.
492 **Conrad Gyula.** Ponte vecchio. Eredeti fametszet. Eladó.
493 **Sándor József.** Tél. Tollrajz. Eladó.
494 **Sándor József.** Ex libris. (Az élet szimbóluma.) Tollrajz. Eladó.
495 **Skutezky Nándor dr.** Sardellahalászok. Vízf. Eladó.
496 **Rosenberger Emil.** Amsterdami emlék Stalmeesterből. Rembrandt után. Rézkarc. Eladó.

Képzőm. Tár. 1909/10. tel. kiáll. Eat.

Fibula, Kelta VI. 131.

Rosenberger Emil

Münchenmark festő Bpest.

1901. tav. kiáll.

1902. tav. kiáll. 578

1905. tav. kiáll. 227

1906-7. téli kiáll. 233

Rosenberger Emil

festō.

1905. Budapest. V. Bálvány

utca 26.

Arch várának és városának látképe

TV. 103.

Rosenberger Emil

Müsarnok Pertő Bpest

1909-10. téli kiáll. 496-498

570

1910. ~~[illegible]~~ tav. kiáll. 389

521 **Sváb Gyula.** Állami elemi iskola. Tollrajz. A közokt. minist. tulajdona.

522 **Sváb Gyula.** Állami elemi iskola. Tollrajz. A közokt. minist. tulajdona.

523 **Sváb Gyula.** Állami elemi iskola. Szénrajz. A közokt. minist. tulajdona.

524 **Sváb Gyula.** Állami elemi iskola. Tollrajz. A közokt. minist. tulajdona.

525 **Lechner Jenő és Warga László.** Állami elemi iskola. Tollrajz. A közokt. minist. tulajdona.

526 **Medgyaszay István.** Mosonyi iskola vázlata. Vízf. Magánt.

527 **Lechner Jenő és Warga László.** Állami elemi iskolák. Tollrajz. A közokt. minist. tulajdona.

528 **Novák Imre.** Állami elemi iskolák. Tollrajz. A közokt. minist. tulajdona.

529 **Hikisch Rezső.** Állami elemi iskolák. Szénrajz. Magánt. A közokt. minist. tulajdona.

530 **Novák József Lajos.** A kilenc isten gopurája. Vízf. Eladó.

531 **Wágner Géza.** Rotterdami csatorna. Pastel. Eladó.

532 **Wágner Géza.** Charrentoni részlet. Pastel. Eladó.

533 **Garzó Berthold.** Templomi interieur. Vízf. Eladó.

534 **Vida Árpád.** Az első kép. Vízf. Eladó.

535 **n.-váradi Istvánffy Gyula.** Lucerni temető. Vízf. Eladó.

536 **Garzó Berthold.** Egy régi sekrestye. Vízf. Eladó.

537 **Neogrády Antal.** Rozsföld. Vízf. Eladó.

538 **Vámossyné Eleőd Carola.** Torockói asszonyok a templomban. Vízf.

539 **Wágner Géza.** Haarlemi Hofjesz Pastel. Eladó.

540 **Edvi Illés Aladár.** Sirályok. Vízf. Eladó.

541 **Wágner Géza.** Rotterdami részlet. Vízf. Eladó.

542 **Wágner Géza.** Hollandi szélmalmok. Vízf. Eladó.

K Rosenberger Emil

497 **Rosenberger Emil.** Tiroli paraszt. Eredeti rézkarc. Eladó.
498 **Rosenberger Emil.** Este. Eredeti rézkarc. Eladó.
499 **Vermes József.** Kudelka J. háza. Épitészeti tanulmány. Rajz. Magánt.
500 **Benedek Miksa.** Kettös családi ház. Rajz. Eladó.
501 **Kotál Henrik.** Fiumei tengerészeti akadémia homlokzata. Vízf. Magánt.
502 **Román Miklós és Román Ernő.** Dr. Erdélyi Miklós villája Siófokon. Tollrajz. Magánt.
503 **Sváb Gyula.** Parasztház-felvételek. Tollrajz. Magánt.
504 **Wachtel Elemér.** Úti vázlat.
505 **Wachtel Elemér.** Úti vázlat.
506 **Wachtel Elemér.** Úti vázlat.
507 **Román Miklós és Román Ernő.** Aszódi izr. templom. Vízf. Magánt.
508 **Kotál Henrik.** Sárospataki tanítóképző-intézet terve. Vízf. Magánt.
509 **Sváb Gyula.** Parasztház-felvétel. Vízf. Magánt.
510 **Sváb Gyula.** Parasztház-felvételek. Tollrajz. Magánt.
511 **Wachtel Elemér.** Interieur. Rajz.
512 **Wachtel Elemér.** Interieur.
513 **Wachtel Elemér.** Úti vázlat.
514 **Schoditsch és Eberling.** Kispesti állami munkásházak. Rajz. Magánt.
515 **Wachtel Elemér.** Úti vázlat.
516 **Wachtel Elemér.** Úti vázlat.
517 **Vermes József.** Dr. Sz. S. háza. Épitészeti tanulmány. Pastel. Magánt.
518 **Vermes József.** K. J. háza. Rajz. Magánt.
519 **Sváb Gyula.** Parasztház-felvételek. Tollrajz. Magántulajdon.
520 **Hikisch Rezső.** Áll. elemi isk. Szénrajz. A közokt. miníst. tulajdona.

Képzőm. Tars. 1909/10
téli Kiáll. Sat.

MDK

Rosenberger Emil

Tiroli paraszt. Eredeti rézkarc.
Este. " "

Képzőm.Társ.1909/10.téli kiáll.kat. 55.1.

MDK

Rosenberger Emil

Amsterdami emlék Stalmeesterből.Rembrandt után.
Rézkarc.

Képzőm.Társ.1909/10.téli kiáll.kat.54.l.

MDK

Rosenberger Emil

Veigelsberg Leó ur arcképe. Olajf. Magánt.

KMT. 1901. tav. nemzetk. kiáll. 41. l.

MDK

Rosenberger Emil

Lánchid Budapesten.Eredeti rézkarc.

Képzőm.Társ.1909/10.téli kiáll.kat. 58.l.

Rosenberger Emil MDK

Férfi arckép, olf.

Mücsarnok 1902.tavaszi nemzetközi kiállitás

626 **Schaffrath Leop.** De electricitate coelesti... occasione fulminis, quod secundum in Ecclesiam, et Coenobium Religiosorum a Monte Carmelo nuncupatorum, Aedibus Univ. Reg. Budensis contiguum 29. Julii ad 30 am 1778. decidens... Pestini. 8° Binder két rézmetszetü táblájával, amelyek a karmeliták templomának és zárdájának keleti részét ábrázolják . . . . . 200.—

Igen ritka.

626 a) **Schmall Lajos.** Buda-Pest utcái és terei. Adatok elnevezéseik történetéhez. Bp. 1906. 8° 192 l. . . 240.—

626 b) **Schmall Lajos.** A pesti régi városház története. Képekkel. Bp. 8° 91 l. . . . . 250.

627 **Seeliger Emil.** Geschichte des k. u. k. Infanterie Regiments Nr. 32... Bpest 1900. 4° 585 l. . . . 150.—

628 **Szana Tamás.** A Petőfi-társaság 1876—1901. 8° Bp. 1902. 74 l. fv. . . . . 150.—

629 **Szász K.** Széchenyi emlékezete. Pest 1860. 8° 15 l. 160.

630 **Tábori Kornél.** Baccarat. Fővárosi és vidéki klubok rejtelmei. Bp. 8° 128 l. . . . . 100.—

631 **Tiszaháti.** Pest. Egy — magyar őszinte megjegyzései a hazafiság, utánzási kór és nevelés felett. 1846. Lipcsén. 8° . . . . . 150.—

632 **Tollius Jac.** Epistolae itinerariae: ex Auctoris Schedis Postumis Recensitae... cura et studio Henrici Christiani Henninii. Amstelaedami... *1700.* 8° 260 l. Félbőrk. . . . . Eladva

21 rézmetszettel, köztük három *Pest-Budát* ábrázolja s Vianen műve. Rendkivül szép példány.

633 **Turesányi Gyula.** A dunavizhordó. 50 arany pályadijt nyert eredeti népszinmű. Pest 1866. 8° 68 l. . 250.—

633 a) **Ut és utca-épitès.** 1. A belföldi... burkolatkövek. 1878. — 2. A kocsiutak burkolatáról különös tekintettel a Sugárutra. 1881. — 3. Oláh J.: Das Strassenpflaster... 1894. — 4. Szilágyi L.: Székesfővárosunk utburkolati kérdései. 1899. — 5. Kugler M.: Bp.... erzsébetvárosi uj Sugárut... 1900 . . . 200.—

634 **Várion Ign.** Carmina... Budae 1818. 12° 15 l. . 120.—

Diesőitő versek Szápáry, Nitray, Markovics, Korbéli, Trenka, *Virágh Benedekről* és másokról. Igen ritka.

635 **Vasárnapi Ujság.** Szerk.: *Pákh Albert, Nagy Miklós, Hoitsy Pál.* 1854—1911. évfolyam. Kötve. Rendkivül gazdag Pest-Budára való vonatkozásaiban . . . . . 200,000.—

Igen ritka teljes példány.

636 **Zuboly** szerk. Budapesti ujságirók egyesülete Almanachja. Bp. 1911. 4° 479 l. v. Képekkel . . . . Eladva

Képek, metszetek, kőrajzok.

15. század.

638 **BVDA.** Fametszet; folio. Budavárnak a látképe a Duna felől *1470* előtt. Schedel: Register des Buches der Chroniken ... Nürnberg 1493. c. műből . . . . . 10,000.—

V. ö. Salamon F.: Budapest története. II. k. 547. és III. k. 277. old. Budának legrégibb ismert képe.

Buda. Fametszet. Schedel 1493.

16. század.

639 **Buda, vulgo Ofen,** prima et regia Ungarici regni ... Rézmetszet, folio. Budavárának részletes rajza nyugatról. G. Braun—F. Hogenberg: Civitates Orbis Terrarum ... *1572.* c. műből . . . . . 4500.—

640 **Abriss der Königlichen Stadt Offen** wie die von Mittag von den Christlichen Kriegsheer Belägerth und beschossen gewesen A. D. *1598* Jar. — *Asverus Rosnberger paumaster.* Rézmetszet, 18·2×40·3 cm. **Csonka** . . . . . 4000.—

Budavár ostroma a Naphegyről tekintve, rendkivül értékes topographiai részletekkel. Bubics nem ismeri.

Üveggyöngy, római VIII. 126.

Rosenberger Aswerus

paumaster

U. 4233. 50. 1.

ROSENBERGER, Bernhardt, pozsonyi faze-
rasegéd

B. R., Hafnergesell, 15 hetes fia meghalt (1800, 339 l)

—

U. az, 30 éves felesége meghalt 1809-ben. (1810, 89 l)

—

Preuburger Zeitung
(Genthon)

sége 35 cm, vastagon átmeszelve.
nélkül.
- Borovszky 68 l. - Dornyay Béla:
issance pasztoforikuma, 1936, 73 l. -
ti Italiani in Ungheria, Roma, 1936,
inascin in Ungheria. Annuario, Studi
III-Roma, 1939, 8o l. /különnyomat,

t. Fából, mult századi, ugyanolyan

ázadban. Később a Kandó- és Pataki-

, hanem két kilométerre délre, a
rságút mellett, védett helyen, kis

Rosenberger Antal /Anton Rosenberger/ 1863

1863 márc. 15-én felveszik a céhbe

[illegible] a XV-XIX, sz.-ban. [illegible] és Könyvtári Értesítő, 1918, 2.sz.

141 1.

M.D.K.

Rosenberg Vilmos

Karikaturája Bethlen István grófról a "Karikatura Iskola" c. rovatban.

Szinházi Élet. Bp. 1931. juni 14-2o. XXI. évf. 25. sz. 61. lap.

ROSENBERG, Ruprecht kőfaragó

Németujváron dolgozott

ld.

KOPPÁNY Tibor: 17.századi építési megállapodások a Batthyány levéltárból. In. Limbus, 2.1990 157-158.p.

Rosenberger Antal

Lásd

Mur. és Könyvt. ért

1913. 238.

Az ünnepi ja

Járás Főszolgabirájának 6

folyamatban van., illetve

Kérelmemet

latában ajánlva, mielőbbi

Rosenberger Antal

Otvös

1863.

Besztercebánya

Mihalik S.

Mur és Kut. Ért

1918. 141 l.

ÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM
EAUX ARTS)

KÉPTÁR
E HONGROISE)

HOPP FERENC KELETÁZSIAI MÜVÉSZETI MÚZEUM
(MUSÉE D'ART ASIATIQUE FRANÇOIS HOPP)

1931. julius 23

BUDAPEST,

VI., ARÉNA-ÚT 41.

szágos Bizottságának

Budapesten

tésem alatt álló Muzeum Évkönyvei-

ét, mint cserepéldányt a Műem-

Rosenberger

Ötvös

1855. Besztercebánya

Mokkás kanál Máriás

huszasokból. 9 drb, tokban.

Arv. Koit.

66. sz. 1933. máj.

A hivatkozott 1881. XXXIX. tc. a

szerint a műemléken semmiféle változtatást a M

délye nélkül végrehajtani nem szabad. Az i

megóvásáról intézkedik.

A fenti törvények és rendelet alapján

a műemléki jellegű kastély fenntartásáról gond

ingatlanon tervezett helyreállítási és esetleges áta

céljából a Műemlékek Országos Bizottságának

Felkérem továbbá, hogy a mellékelt

állapotáról postafordultával a Műemlékek Or

Amennyiben a kastélyról fényképpel rendelkez

Budapest, ...

47.783. — Egyetemi

Rosenberger

besztercebányai ötvös

1858, 1859

Két kavéskanál

ezüstből

XXIX. aukc.

Postatakarék

1925. máj.

BUDAPE
FŐPOST

Rosenberger

Ötvös Bessterebánya

Gyümölcsállvány ezüstből, 1844.

42: aukc.

Postatakarék

1928. ápr.

Rosenberger

Ötvös.

Lásd.

Muz. és Könyvt. Ért.

1911. 169. l.

A Magyar Tudományos Akadémia kiadásában megjelentek:

Kazinczy Ferencz levelezése. Közzéteszi dr. **Váczy János.** I. kötet. 1763—1789. Ára 5 frt. II. kötet. 1790—1802. Ára 6 frt. III. kötet. 1803—1805. Ára 5 frt. IV. kötet. 1806. jan. 1.—1807. apr. 30. Ára 5 frt. V. kötet. 1807. máj. 1.—1808. junius 30. Ára 5 frt. VI. kötet. 1808. jul. 1.—1809. szept. 30. Ára 5 frt. VII. kötet. 1809. október 1.—1810. junius 30. Ára 5 frt.

Szabó Károly. Régi magyar könyvtár. Az 1531—1711-ig megjelent magyar nyomtatványok könyvészeti kézikönyve. Lex. 8°. XIV és 751 l. 1879. Ára 4 frt.

— Ugyanaz II. kötet: Az 1473-tól 1711-ig megjelent nem-magyar nyelvü hazai nyomtatványok könyvészeti kézikönyve. Lex. 8°. XI és 755 l. 1885. Ára 4 frt 50 kr.

Szabó Károly és **Hellebrant Árpád. Régi magyar könyvtár.** III. kötet. Első rész. Magyar szerzőktől külföldön 1480-tól 1711-ig megjelent nem-magyar nyelvü nyomtatványoknak könyvészeti kézikönyve. Lex. 8°. VIII és 800 l. 1896. Ára 5 frt.

Irodalomtörténeti Emlékek. I. kötet. Két magyarországi iró a XV. századból: Anreas Pannonicus és Nicolaus de Mirabilibus. Ára 3 frt 50 kr. II. kötet. Aurelius Brandolinus. Ludovicus Carbo. Galeottus Martius. Naldus Naldius. T. Alexander.

Rosenberger

beszterczebányai ötvös

Gyümölcsállvány Ezüstből

1844. 230 gr.

Árverési Közlöny

1928. febr. (41. n)

r.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Rosenberger

l.

Lykanemzromantika
120.l.

ROSENBERGER ALFRÉD, kefekötő

A Vas-megyei Levéltárban, az iparhatóság A iparlajtromában szereplő szombathelyi kefekötőmesterek adatai:
Rosenberger Alfréd, Kezdet 1910. Megszűnés 1910.109.old

DOMONKOS JÁNOS: Kefekötőmesterség Szombathelyen 108.old

VASI SZEMLE, XXIII.évf. 1969. 1.szám, Szombathely

ROSENBERG Simon

N. D. A.

1925-ben Nagybány n a szabadiskola tggj:

Réti: Nagybánya... 337.1.

Hadj[illegible] vers?

A jobbra fordulva beszélő
álló tüzértiszt figyelemmel ha

Austrian Army
1. Curassier of Arch-du
2. Imperial Corps of A

legalól középütt: Published b
I. Booth, Duke Street,

Szines rm., mér. a
Austrian Army.

Rosenberg Sándor
festő
1890
Címtár 1930. 87. l.

ÁTVÁLTÓ TISZTELETTEL

ROSENBERG *Sándor*, festő, l. *Rácz S.*

Budapest VT. 309

Rosenberg (Racz)

Sándor

Pesti, szül. 1874 szept

8. Felsőzsap.

Lásd

Fleischer Bécs

79 l.

Hadsereg.

A háttal álló gyalogosok
összefont karokkal, harmadika
hoz eresztett fegyverrel van á
lélhetünk.

Czeruzarajz, mér. a

194-91-61.

Rosenberg Olga

textil

1918-19.

Minsk 1930. 87 l.

Rosenberg Noemi
grafikus
22 éves
(leánykori)
+1945. I. 2.

Rákoskeresztúri izr. temető

Halotti főkönyv

[redacted] % *kamat*

Követel

LEJÁRAT		Kamat nap	Kamatszám	ÖSSZEG	
év, hó	nap			Pengő	f.

Tartozik

KELET		Hivatkozás	TÉTEL
év, hó	nap		

Rosenberg Ungvár
Miklós
Jerto

l. Csikvári Ungvár
153, 157 l.

Rosenberg Miklós
festő

l.

Ungvári Rosenberg
Miklós
akt

MKSz 1947

ROSENBERG Miklós

M.D.K.

1925-ben Nagybány n a szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya... 337.1.

A m.kir. postatakarékpénztárnál

16136

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

Budapest
IX. Hőgyes Endre u. 10.

Hivatalból
Díj átalányozva

Rosenberg Miklós

festő

lásd

Ungvári Rosenberg

Miklós

alatt 20

K. D. A.

ROSENBERG Miklós

1924-ben Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya ... 336. l.

Rosenberg Miklós

1938/39. V. éves

fest. szak,

rendkív. hallg.

I - II. félév

Ferképzőművészeti Főiskola
Cg 37/39
158. l.

Rosenberg Miklós

IV. éves fest. nakos

rendk. hallg.

Ferképzomfoiskövk

1936/37. 75 l

Antal helyett közvetlenül a
műemlékek orsz. Bizottságú-
nak méltóztatott befizetni.

Erek alapján minthogy
Bizottság (~~nemcsak hogy nem~~
~~dott át Építész úrnak semmi-~~
~~féle állvány anyagot~~) Építész
úrral semmi néven nevezen-
dő adás-vételi viszonyban
nem volt, sőt még tudomás-
nal sem bírt az Ön és Gere An-
tal között folyt tárgyalásokról
és az úgy egész utóbbi folyamán
szerepe kizárólag anyiban
állt, hogy az anyag árát Gere
Antal helyett az Ön kezéből
vette át: az Építész ~~úrtól~~ által Gere
Antaltól átvett állvány fa-
anyag állományát illetőleg
minden felelősséget el-
várit magától.

Rosenberg Miklós

III. c

fest vak

Ferk pzomfoisk vk

1935-36. 71. l.

NÉVJEGY | BORÍTÉK
JEGYZÉK | SZÁMLA
PLAKÁT | MŰSOR

FEKETE, SZINES ÉS TÖBBSZINŰ KIVITELBEN

KÖNYVNYOMDA - MŰNYOMDA - HIRLAPNYOMDA
KÖNYVKÖTÉSZET - TŐMÖNTŐDE - BETŰÖNTŐDE
SZEDŐGÉPEK - GYORSSAJTÓK - KÖRFORGÓGÉPEK

TELEFON: 88—8—10

Rosenberg Miklós

Ferk'pzomfoiskèvk
1933-34. 43. l.

M.D.K.

Rosenberg József, építész

és Körner József körös
terve első díjat nyert az
Athén közelében lévő Marousi
hegy oldalában felépítendő
„Orphelinat Amalaion"
alapítvány árvaházára kiírt
nemzetközi pályázaton.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1938. LIX. évf.
jan. 27. sz. 5. old. + 2. fk.

M.D.K.

Rosenberg József, építész

és Körner József kőrös terve 800 p-ös megvételben részesült a MÁV Podmaniczky Emma Rudas László J.-utcai kórházra pályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1938. LIX. évf.
Szept. 7. sz. 8. old.

M.D.K.

Rosenberg József, építész

a Körner József körös terve második díjat nyert az Elektromos Művek közvilágítási kandeláberre kiírt pályázatának I. a csoportjában. Ezenkívül még egy második díjat nyertek a II. a. csoportban és egy első díjat a III. b. csoportban.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1939. LX. évf.

máj. 11. sz. 7. old.

Szigetvár.

Az előtért a Neue és az A
el, melyen innen a Trab flu-o
hegyes háttérben pedig középü
mondatszalagon:

ZÜGETH

a felső bal sarkon: No 23.

Rm., mér. a vk.

Rosenberg József

Rosenberg József okl. épitész,
VI. Jókai-u. 40. 126-195

Bptávb 1940 szept.

T. 5634.

, az osztrákok az előtérben felálli-
rata:

ment v: Comonr.

7.3 : 23.4 cm.

-99
0.

Rosenberg József

építész

Szül: Miskolc 1903

Oklevelet nyert 1927

Nérjegyzmüegyetem 17. l.

Rosenberg József

építész

lásd

Körner József

szomszédban.

Tér és Forma

1938. 76. l.

Rosenberg József, építész M.D.K.

Körner Józseffel közös terve első díjat (100.000 drachmát) nyert az Athén melletti Maroussi hegyoldalon építendő „Orphelinat Amalaion" árvaház nemzetközi pályázaton. Hosszú cikkben 2 ábrával ismerteti:

Vállalkozók Lapja, LXIX. évf. 1938.

jan. 27. sz. 5. old.

R.D.K.

M.D.K.

Rosenberg József építés

terve 200 p-ös jutalomban részesült a pécsi rendőrségi palota pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1937. LVIII. évf.

jan. 28. sz. 9. old.

MDK

Rosenberg József épitész

Rosenberg József és Körner József épitészek nyer-
ték a görögországi "Orphelinat Amaleion" árva-
házi alapitvány uj telepének épitésére kiirt
nemzetközi pályázatot.

Képes Pesti Hirlap, 1938.január 21.

MDK

Rosenberg József, 1927

A m. kir. József Müegyetemen oklevelet nyert építészek névjegyzéke 1873-1928-ig. Épitő Ipar - Épitő Müvészet 1931. jun. 1. 89.l.

mDK

Rosenberg József
mesterszedő

nyerte zedésért az első díjat. Ábra (6 z.)

÷ Pályázati tirek. (Kassai pályázat)

Grafikai Szemle 1914 évf 6 z 144–145 l

MDK

Rosenberg J.

A Máv B.B.I. szeretetkorház tervp. megvét

MMÉEKözl, 1938. 313.lap

MDK

Rosenberg Izor
nyomdász. Tervező

által tervezett betümmta ennlap
rokoko stilusban „Melléklet" Szép
kompozíció Aigner Antal gépmester
nyomása Buschmann nyomda
—: Mellékletenik

Grafikai Szemle 1894 évf 11 z 1894

MDK.

Rosenberg Izor
nyomdász tervező

betűmintacímlapja a kiállításon
Buschmann budapesti nyomdájában
nyomva.

B–r A német nemzetközi mintacsere
Grafikai Szemle 1895 évf. 4 z. 63 l

Varga Damján dr. X. 100.

Rosenberg Emil

1901. tav. kiäll. Nemzeti halon

Szerecsen, pasztell, 200 kor.

Pohárgyűjteményünk az esztergomi mú-
zeumban VIII-60.

Rosenberg Árpád

Szül. 1885. Esti tanf.

Ötvösség.

Krausz Gyula ékszerészmél-

Ertimisk 1900/1901.

39. l.

Haynau II. 211.

Rosenberg Adolf

szül. Váczon 1868 jun. 16
Hr. 2 reál, és felső parhanoda
művésznövendék
1884/85 I. előkészítő osztály
1884/85 II

Fiumei Takarékpénztár V. 215.

Rosenberg Adolf

Müveinet 1912. 183

Rosenberg Adolf

1884/85

Ferkèpzomfoiskèvk

127. l.

Hadsereg.

A magyar gránátosok egyik
dig jobb kezével szuronyos pus
kint. Felirata:

INFANTERIE AUTRICHIENNE.
REGIMENTS HON

alól jobbra: Jacquemin.

rm.
Szines [illegible] mér.

194-91-

Rosenberg Adolf

Jest 5

1885-1887

Éimisk 1930-87. l.

MDK

Rosa, Gaetano di, festő

a fartőrákosi Zichy-kasétlyban dolgozik.

A magyarországi művészet története I. 430.l.
Budapest, 1961. II kiadás.

Rosa, Gaetano de /1690-1770/ MDk

festő

A fertőrákosi Zichy kastélyban uj mennyezet-képeket fest.

Magy.Müv. Tört. I. /szerk. Dercsényi/ 384.o.

Rosa
festö

l.

Czatkai Soprkorny
87. l.

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután 1/25 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszter-mében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Rosa, Cajetano di

bécs festő

festette az alábbi
kastély díszterminek
falképet 1745-ben

lásd

Csatkai Endre dr

A fertőrákosi
püspöki kastély
Sopron, 1939.

(vagy Soproni Szemle
1939. 251. l.

... templomából. Alul elvágott töredékek. A túrócbélai mestertől, kinek képeit a budapesti Szépművészeti Múzeum őrzi.

Henszlmann: Utijegyzetek AÉ, XII., 1878., 248. l. — Divald: Magyarország csúcsíveskori szárnyasoltárai. II. füzet. Bp. 1911., 23—25. l. (Valamennyi képe 23. és 24. l.) — Divald: Bars és Hont vármegyei kutatások. Múzeumi és Könyvtári Értesítő, V., 1911., 163. l. — Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 20, 4. l. — Gerevich: Régi és újabb magyar festészet a prímási képtárban. Vasárnapi Újság, 1916., 553. l. — Lepold—Homor 96. l. — Divald: Magyarország művészeti emlékei. Bp. 1927., 135. l. (2. és 4. kép = 133. l.) — Gerevich: PA, 212. l. — Péter: A magyar művészet története, I. kötet. Bp. 1930., 118. l. — Genthon: RMF, 61. l.

K

MAGYAR FESTŐ 1480 körül

Szent Benedek (27. kép)

Fa, tempera, 84×44 cm.

Csúcsos felső záródása újabbkori csonkítás. Függőkép volt?

A garamszentbenedeki apátsági templomból.

A jánosréti mester körével kapcsolatos.

Haiczl Kálmán: A garamszentbenedeki apátság története. Bp. 1913., 144. l. — Gerevich PA, 210—212. l. — Genthon: RMF, 60. l.

—/24 **MAGYAR (SZEPESI) MESTER** 1480 körül (24

Szárnyasoltár (28. kép)

K

Szekrényében Madonna-szobor, kétoldalán fülkékben négy ~~női szent~~ szobrocskája. Belső szárny- —/szent nő

D. Rosa F. A.

festō

1745

l.

Voit Pál

Régi magyar otthonok.
Bp. c. n. 196. l.

A Müemlékek Országos B i z

Rosa, C. di

Jesus

l.

Csatkaisoprommüend.

III. 176-l.

összessége, amelyek vmely személy tulajdonában vannak. Egyes részei aktívumnak nevezzük.

Aktualitás (lat.) valóság, tényleges-ség.

Aktuális: tényleges, jelenben lontos, időszerű.

Aktualitáselmélet: filozófiai tan, mely a valóságot nem a szubsztanciákban, hanem a tevékenységben látja. A lélek sem önálló szubsztancia, hanem lelki tevékenységeknek, aktusoknak összege.

Aktus (lat.), cselekmény, nyilvános ünnepély.

Akuszika, l. *Hangtan.*

Akut. Gyorsan lefolyó és rövid ideig alatt lezajló betegség. — Az akut betűje; a római számokban a V-nek és X-nek felülről lefelé irányuló vonása.

Akvarellfestés, a vízfestés egyik fajtája. Festőszínei szárazon, meleg gummiarábikummal kevert állapotban lapokba, festőkanyagokba, használat előtt pedig vízben oldódó, festőkanyagokból, használat előtt pedig vízben oldódó, festőkanyagokból, használat előtt pedig vízben oldódó, festőkanyagokból

Rosa, Caietano di

becsi festő, festette a
fertővákosi (Sopron mi.) (püspöki kastély) ~~templom~~
freskóit 1745-ben.

Csatsopronkörnyék IX. l.

és 87. l.

A freskó jelzése „D. Rosa
F. A. 1745"

Fenti ez időben Bécs elő-
városaiban dolgozik, és a
lainzi Szentháromság tem-
plomban a melléholtárokat
(1744), Obersankveitban ugyan-
azokat (1745) és Kaiser-eber-
dorfban a fáoltárt készíti.
Életrajzi adatai különben
kiderisetlenek.

Gaetano di Rosa (Cajetan Ross)

a fertőrákosi és a símasági kastélyok falképein dolgozott.

Voit Pál: A barokk Magyarország,

Budapest, 1970.

531

Gaetano de Rosa, festő

M.D.K.

(1686/90 - 1770)

Magyarországon működött és pompáratos, dekorativ festmenyeret keszitett, valamint sablónos feldiszitmenyeret

Allgemeine Kunstgeschichte, Leipz.Veb.Seemann,I.Aufl. 1966.Bd.V.Die Kunst des 17.und 18.Jahrhunderts, 864 old.
Magy.művészet fejezete: A.N.Tichomirov, 516 old.

M. D. K.

ROSA (Ro-os) Cajetan (Gaetano-di Rosa) festő
Caetano
de
szül. 1686/90 Roma, megh. 1770 Wien

Philipp Ro-os festő fia és tanítványa freskó-, oltár- és állatkép festő

1745 Fertőrákos Zichy kastély menynyezetkése, szign. (Hit diadala)

1749 Sümaság Festetich kastély, két vadászjelenet, szign. Garas XVIII sz. 13, 169, 245,

Caietano di Rosa festő M.D.K.

Fertőrákos, püspöki kastály emeleti nagytermében levő freskók, 1745

Gent.Müeml.1959 I. lol

Rosa, D.

festō

Gentmüeml.

215. l.

MAGYAR MINISZTERTÖL.

M Á S O L A T

D E L E T

N Z T Á R N A K

BUDAPEST IX.KER.

ságához szolgálatra beosztott SU-
umi tanár részére az 1918 évi de-
M.E.sz.rendelet alapján 1919 évi
hónapokra havi drágasági segélyt
állampénztárt, - hogy a nevezettnek
a mindenkor előleges havi részletek -
a drágasági segélyt kellően bélyegelt

M.D.K.

ROSA, Johannes szobrász,
bécsi származású

1769. Nagyszombatban polgár

Aggházy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

I. 73., 263. l.

Róša Zsigmond

věrm.

1796.

l.

Makkai László

Erdély. városok.

Bp. 1940. 21. l.

2. t. Officina.

ró Forster Gyula urnak
mlékek országos bizottság elnök

Budapest

II., Lánchid utcza 4. sz.

ágodnak mult hó 27-én
ét vettem, legbensőbb kös
ki az elismerésért, egyben
ltósagoddal közölni, hogy

Sig. Rósa

MDK

R
—

1. Brassó 1790 körül. Rézmetszet
2. Brassó 1796 körül. " "

Das Burzenland. III. köt. Brassó 1. rész. E. Jekelius kiad. Brassó 1928.

1. repr.: 3. képtábla, 2. kép.
2. " 4. "

Rósás Ferenc

mérnök tervei alapján épült fel a kaposvári új vendéglogadó 1778 után.

Kaposvári útikalauz, Kaposvár, (t.n.)

48l

25l

Rósás Ferenc mérnök M.D.K.

a kaposvári vendéfogadó bővitésének terve
/1790 körül/ repr.

Zádor Mihály: Kaposvár, 1964. 105, 106.1.

16 Vanità.
17 Dormiente.
18 Stiratrice e bambina.
19 Autoritratto.
20 Sogni di bambina.
21 La mantella nera (bozzetto).
22 Composizione.
23 Bambina che legge.
24 La maglia rossa.
25 Donna del popolo.
26 Mezza figura in verde.

SALA 48. (Pitt. 1-17)

PITTURE.

Terzolo Carlo.

Nato ad Incisa Belbo (Asti) il 7 Aprile 1904, studiò all' Accademia Albertina. Ha esposto alle Biennali di Venezia dal 1934 in poi, alle due ultime Quadriennali romane e a varie Mostre d' arte all'estero organizzate dalla Biennale. Vinse il premio del «Paesaggio» a Torino nel 1931. Vive a Torino.

1 Mattino a Pocapaglia.
2 Marzo - Reaglie.
3 Campagna d'estate - Bra.
4 Inverno a Pocapaglia.
5 Reaglie.
6 La strada di Pocapaglia.
7 Aprile - Reaglie.
8 La fornace - Bra.
9 Paesaggio con carretto - Bra.
10 Cortile a Bra.
11 Sera d'autunno - Reaglie.

Valinotti Domenico.

Nato a Torino il 17 Settembre 1889, autodidatta. Espose alle Biennali di Venezia dal 1922 al 1936, alle tre Quadriennali romane e a varie Mostre nazionali ed internazionali. Vinse la medaglia d'oro del Ministero della Educazione Nazionale nel 1921. Vive a Torino.

12 L'Aniene.
13 Ritratto di Michelaugusto.
14 Casa sul fiume.
15 Val di Susa.
16 La barca bianca.
17 Il fiume.

Rósa Ferenc

orgonagyártó

Kassa 1782

l.

Arch. Ért

1912. 272 l.

ROSA, Giovanni Battista stukkátor

1646 - Porsoy

Ars 1997/1-3. 233.

lapján domborművek, hátsó lapjain festmények, o
kálvária szoborcsoportozata. Az oltárt 1502-ben
alighanem Lőcsei Pál műve. A kápolna
vörösmárvány sírkő, akantus indás mennyezets
asszonyt ábrázoló féldomborművel, utóbbi láb
szarvasfejjel, s íly alakú jel. A sírkő keretlécz
felirat: /C1/ara que jacet hic ino...gissi/m/ a mater
religione, fidde, cui fuit in pl...duo servirre super
duro pulvis et u/m/bra loco Anno 1513.

A Borbála kápolna északi fala mellett kereszt
bronzból öntött kehely alakú, áttört művű, k
fantasztikus alakokkal, cuppája arkaturáiban unico
czímerrel s az apostolok féldomborművű alal
Felirata szerint jodocus mester műve 1475-ből.

ROSA, Sebastián Kőfaragó

1766 - Trencsénbogyoszló

Ars 1997/1-3. 233.

3. Ismeretlen síremléke kikopott felira
fafaragványokra emlékeztető czikormány lombo
felén egy egy angyal domborműve. XVII. sz.

Az előcsarnok belsejében Bokheimi Höflinger Frig
két nejének Schmeidel Lucia /+1631/ és Frisow
/+1644/ síremléke. Májszínű márványból farag
lapján három erőteljesen kidomborodó czím
gyümölcsgerezdes, az alsó kettő egyszerűbb ker
kettőt angyal tartja. A sírkő párkánya fehér ho
oromba foglalt szürke márvány táblán zsoltár fel
csúcsán halálfej. A nagy czímer keretének ffe
monogamm H. W. Alighanem Hans Weinhart, aki
Ener ház erkélyét faragta.

Az előcsarnok fölött oratórium csúcsíves hálóbolto
falain elmosódó falképek töredékei: szent Sebest

Rosa József

festő

XVIII sz.

l. Kempen

29. l.

Rósa ötvös Mihály

Neve 1614-ben egy perirat-
ban emlitt etik.

Mihalik József. Kassavaros
ötvösségenek tört. Bpest
1900. 255. l.

Komáromi Mihály

ötvös.

XVII. 77.

Rosa Zsigmond

verm.

1790–1796 Eört
Brassóban

lásd Bielz Graphik

13, 28-l.

Rosa Imre,festő M.D.K.

A XVII.sz,-ban a mente ujja szük,mint Rosa Imre a garamszentbenedeki konvent iródeákja képén.XVII.közep pe. 220.o.

V.Zsber Mária: Magyar viselatformák a XVI.és a XVII. században. 205.o.

Folia Archaeológica.XVIII.1966/67.Bpest.Hgsoumi Ismer terjesztő Központ.Bp.

ÖNYVESBOLTJA, BUDAP

2.

Műemlékek Orszá

Bizottsága

H., IX.,

Rákos-u.

Rosenberg Gyula

Stul. 1878. Esti tanf.
ötvösség

Éstimisk 1903/4

44. l.

MDK

Rosenberg Gábor, felsö
ép-ip.isk.tanuló

Dr. Balogh Jenö ép-tanár irányitása mellett felvét
lezte és megrajzolta az egyes müemlékeket.

25. 1. Reneszánsz ajtókeret 1559-böl a Kossuth
Lajos-utca 32.sz. ház udvarában.
2. Késöreneszánsz ajtókeret 1654-böl az Unió-
utca 15.sz.ház egyik szobájában.

Dr. Balogh Jenö: Kolozsvári müemlékek.
A m.kir.áll. felsö ép-ip isk. 1941-42.évi szünidei
felvételei. Bp.1943.

MDK

Rósás Pál épitész

Az épités- és közmunkaügyi miniszter a háromeves terv keretében végrehajtott épitkezések körül kifejtett szakszerü, odaadó munkásságáért elismerését és köszönetét fejezi ki.

Magyar Nemzet 1948.aug.17.

Rósa Lőrinc orgonakészítő mester

Kassán. 1740–1761.

Archaeologiai Értesítő

1916, 227.

Kemény Lajos: Mű- és művelődéstört. adatok Kassa életéből.

Kassa

Rósa ötvös Mihály, 1614

Arch.Közl.1899. XXI. 253

Rósa Ferenc orgonakészítőmester

Kassán. 1765., 1768.

Archaeologiai Értesítő

1916., 227.

Kemény Lajos: Mű- és művelődéstört. adatok Kassa életéből

Rósa Ferenc orgonakészítő Kassán.

1766.

Archaeologiai Értesítő

1917., 195–204.

Kemény Lajos: A Kassai szt. Erzsébet-
egyház restaurálása.

Rósás Pál épitész M.D.K.

aranydiplomás mérnök

Nyug. fővárosi tanácsnok. 78. évében elhunyt

Halálozás

Magyar Nemzet 1963. december 19. 6.l.

M. D. K.

ROSBOR, Joseph

Tanuló Vagel S. műhelyében 1805

L. S. Vagel 209

Rosbach

rezin

l. Nyári Rup

105. l.

Rosbach

věrn.

L.

Lázár B.

Manyoki Ádám

Bpest. 1933

41. l

sügyi miniszter folyó évi október hó
ir. állampénztárhoz /:IX ker.:/ in-
:

plébania templom tornyan végrehaj-
lőségeire Schulek Frigyes épitész
.000:/ korona erejéig hitelt nyitvan
ogy ezen összeg erejéig az esetről
ek fedezésére nevezettnek bélyeg-

Rosch Gábor -
Kiss Imre — Csizmadia
Nándorné

Magyar Televizió Székház tervpályázata 1967.
IV. díjat nyertek.

Magyar Építőművészet 1968. 6.sz.2.l.

Rosch Gábor, [építész!]

Egyik tervező.

E. Gy.: Befejezés előtt a Zánkai úttörőtábor
építése 4.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974 nov. 17.

Rosch Gábor, építész

h.: Oláh Imma

Empedi h.: Magyar tervezésű vasút ....
1027 - 1030.

Élet és Tudomány, Bu. 1978. aug. 18.

XXX 14/33

Rosanszky András

čtvös

1732 Kassa

Kapmagyarorszčtvösök 27 l.

János lengyel király.

Mellig, kissé balra
bajusza hosszú, szakálla le
lag vonul, prémes pal
kép alatt három sorban:

„TOANNES III. D. (
LONIARUM MAGNU
ANIÆ UKRAINA

Rézmetszet, méretei a vo

92(

MDK

„Joh. Roschkoschnik"
signálta a bonczhidai Zastély
uradalmi térlepét. 18. n.

Bíró József: A bonczhidai Bánffy-Zastély
Cluj 1935

13.0

Roschet

épitész

1736-ban Kassai a katonaság épitésze.

Kemény Lajos: A renaissance és roccoco Kassai. Arch Ért. 1899. 114-l.

Roschet

épitési

Kassa 1736.

l.

Arch. Ért

1899. 114. l.

MIT DEUTSCHEM AUSZUG

ATHENAEUM BUDAPEST
1942

MDK

Rosehberg Zoltán

Ablaknál, vizf.

MIEFHOE kiáll. 1943.

Roselli MDK

milánói könyvfestő

Mátyás király budai műhelyének kiváló képviselője.

48.t.

Borsos - Sódor - Záder: Budapest: Bp. 19[illegible]-

Grafika. XV. szd. Rézmetszet:
Magyarország térképe: Rosselli
Francesco-tól.

Archaeologiai Értesítő
XL., 1923–1926., 193.
Balogh Jolán: Firenze és Magyarország
kulturális kapcsolatai.

Rosselli Francesco festő, miniator, metsző, XV. szd. Mátyás király udvarában dolgozott, Magyarország térképét készítette.

Archaeologiai Értesítő

XL., 1923–1926., 193.

Balogh Jolán: Firenze és Magyarország kulturális kapcsolatai.

MDK

Rosselli Francesco, olasz festő, miniátor

A firanzei mester Mátyás könvfestő műhelyének egyik tagja volt.

A magyarországi művészet története I. 281.l.
Bpest, 1961. II. kiadás.

M.D.K.

Francesco Roselli, festő

Mátyás király hivta ba. Két évig dolgozott Budán. Sem müve, sem ezeknek irott emléke nem maradt fenn. 429.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa. III. köt. A képzőművészetek, a zene, a szinház és a film. Minerva, 1960. Bpest

Roschkoschnik-féle

terv

A bonchidai kastély rajza a fenti terven.

Repr.

Erdélyi Múzeum

1935 131. l. mellett

M.D.K.

Francesco Roselli. festő

nevét említi a könyv "Szépművészet" c. fejezetének szerzője /Németh Lajos/ és kiegészíti azzal, hogy Budán dolgozott Mátyás király udvarában.

Hongrie 66, Bp. 1966. Szerk.: Gárdos, Miklós.
Kd. Pannónia 183. old.

Francesco Roselli

Cosimo Roselli firenzei falfestő fivére. 1480 táján két évig volgálta mátyást. Műveit nem ismerjük.

Kampis Antal: A magyar müvészet a XIX. századig. Bp. 1968. 167 l., képes. /Minerva zsebkönyvek/

92.1.

M.D.K.

Francesco Roselli, illuminátor

Mátyás király budai mű-
helyében dolgozott.

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc

Akadémiai Kiadó, Bp. 1968. 887. old.

R

Francesco Rosselli M.D.K.

— festő

Mátyás hívta udvarába, munkás-
ságát nem ismerjük.

Kanyús, hag. műv. Bp. 1960 429

R

MOK

17. Francesco di Lorenzo-Rosselli,
miniator.
(Mátyás korából való), budai mű-
ködéséből nem maradt reánk kódex.

Radó Polikárp: E. Berkovits.
Magyar Könyvszemle, 1941. 405. l.

/Ferenczy/ Rosselli, Francesco MDK
festő , miniátor, metsző

Cosimo Rosselli öccse, 1480-82-ben volt Budán.

41.o.

Csak oklevelekből tudjuk, hogy 1470-71-ben Liberale da Veronával együtt dolgozott a sienai dom Antiphonariumain, melyekben több nagyobb miniaturát festett.

41.o.

Fraknói Vilmos - Fógel József - Gulyás Pál - Hoffmann Edith: Bibliotheca Corvina. Mátyás király budai könyvtára. Bp. 1927. 172. l.

Francesco Roselli MDK

Mátyás budai könyvkészitő mühelyében dolgozott

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei.Bp.1955.139.l.

Francesco Rosselli

miniaturafestő

M.N.M.

Járt Budán, de itt készült munkája nem ismeretes.

Berkovits Ilona: Egy Korvina miniatura. Művtört. Ért. 1959 VIII. 4 sz. 251.

Rose Le Quesne

festoons

Laid

Van Nys 1891.670.

Eepikkel.

Rosselli Francesco

festő és miniátor MDK

Mát yás király budai könyvfestő és másoló műhelyében működött.

Magy.Müv.Tört. I. /szerk Dercsényi/ 265.o.

MDK

Rosselli, Francesco

firenzei

Mátyás király könyvfestő és másoló műhelyének legnevezetesebb mesterei közé tartozott.

Radocsay Dénes: Magyarországi reneszánsz művészet.
Bp. 1959. 11.o.

Rosenau

MDK

Kővári közli, hogy Martonlelléke "templomában egy festvény van, mely, miként Mökesch a szebeni nagy templom ismertetője megirja: hasonlóan a XV. századból, ugyanazon festőtől, Rosenautól van, kitől a szebeni nagy templom festvénye."

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország falképei. Bp.1954.177.l.

MDK

Rosenani János 1445

Roth V.dr.: A szássebesi oltár

Archiv des vereines ziebenburgische
Landeskunde.1903.

Roselli, Francesco

olasz művész
1480 körül Budán
Mátyás király udvará-
latában állott.

Maggiorotti – Banfi
Buda-Pest
57. l.

MAGYAR KIR. VALLÁS ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTER

90046.szám.-

/.

A Müemlékek Orsz. Bizottságának f.évi junius hó 11-én 364.sz.a.kelt fölterjesztésére tudomása és további megfelelő eljárás végett kiadom.-

Budapest, 1908.évi szeptember 1

A miniszter meghagyásából.

Roselli, Francesco

jart Budán
a XV szarabe

Bernardo del
Buda
Nagybatja volt

Mondja
Balogh Jolán

A — 18

Komplett

Rosselli, Francesco

firenzei festő, miniátor, ~~metsző~~.

két évig volt Budán, s meg-
gazdagodva tért vissza Firen-
zébe, hol 1482-ben házat és
földet vesz. Egyetlen hiteles
munkája sem maradt fenn.
1470-71-ben Libbrale da Vero-
nával együtt dolgozik a sienai
dóm anthiphonariumain,
meghebb több miniatúrt fes-
tett. Valószínűleg Mátyásnak
és készített miniatúrákat.
R. készítette magyarországi
térképet, meg a legelsők egyike
volt, Ligorio Pirro metszet
te rézre. 198 –

B. I. Firenze 199. l.

4322. Joseph

Sz. Bruxellesben 1819-ben. † ugy

Állatidill

Szalmával felhintett előtér
zolva, hogy egy, a jobbrafordult
márra rakott podgyász tetején
mellett majom ül, a melynek vörös
vert társa egy másik kutyát tiszto
kalap és szűk ujjú kabát. A holn
nek oldalára piros kendőt vetet
pedig kúptetejű lámpás lóg. A
sos kapu alatt bojtos terítővel
és karfa bontakozik
ki. Jobbról lombos fa
köti le figyelmünket.
Jelzése alól jobbra: J Ste

Fa, méretei 51 : 42·5 cm. –
3000 K. — Néhai gróf Pálffy Ján
ber 14 én (1429–908). — Az átvé
sára vonatkozó adatokat lásd a
tetett 1913 márczius 16-án (453

Kifüggesztésére vonatkozó ad
ban. 1913 : 170. *Joseph Stevens*:

Jegyzet. Az e festményre von

a) a törzsleltárban (1328–
gemälde: Affe auf Esel reitend,
ser Salon);

b) a leltári kivonatban (57
vens: Affe am Esel reitend. Ölger
men. 50·5 hoch, 42 cm. breit (

c) a hagyományi jegyzékbe
Stevens: Szamáron ülő majom;

d) az átvételi okmányban
Stevens: Szamáron ülő majom. F

Hagy. 1912
Pálffy

Rosselli Francesco, olasz festő, miniátor és metsző, Mátyás udvarában, aki két évig mandt Budán, hol sok megbízatásban részesülhetett, mivel meggazdagodva tért vissza Firenzébe, hol 1482 ben házat és földet vett.

Fiának Alessandronak 1528 máre 5 én felvett magyarországnak egy térképe.

Gotti Aurelio: Ricordanze della nobile famiglia Roselli del Turcho. 1890. p. 76.

Uzielli - Celoria. La vita e i tempi di Paolo del Pozzo Toscanelli 1894. p. 526.

Arch. Ért. 1923-26. 198. 199. l.

Toynbee II. 184.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Rosselli, Francesco

MAGYAR MUVESZET

1927. 299
1931. 157
1933. 45

Rossetti Francesco

Magyar Múvészet

1927. 299

1902-909-7
Igazgatói-lakás.
Szalon.

508. Csillár.

1 darab szürke márványtestű szalón-csillár hat ágővel, sima rúdján gombbal, felül rosettával.
Becsértéke.....160 K

Szállitotta Barta Károly az 1904:XII. 12-én kötött és 1905:I.20-án 111280 sz.a. jóváhagyott alkuegyezmény alapján (877-904).-- Kifizettetett 1906:II. 15-iki 104492 ex 905 sz. leirattal (296-906).

Johann von Rosenau, festö Erdély

XV. sz.

Arch. Sieb. 1889. 22. köt. 68. l.

Festészet.

Freskók a Nagyszeben-i ev. főtemplomban

fest. 1455-ben Johannes von Rosenau.

Arch. Sieb. 1903. 32. köt. 41. l.

Festészet.

Krisztus keresztfeszitése.Nagyszebeni templomban készitette Johannes v. Rosenau,1445-ben.

Arch.Sieb.1872.10.köt.204.l.

Festészet.

Festmény a Martonteleki templomban.

Erdély, fest. 1445-ben Johann v. Rosenau.

Arch. Sieb. 1889. 22. köt. 68. l.

Festészet.

Nagyszebeni ev. templom falképe.

fest. Rosenauer J. XV. sz.

Arch. Sieb. 1913. 39. köt. 491. l.

Johannes /von Rosenau/festö XV.sz.
Erdély.

Arch.Sieb.1903.32.köt.41.l.

Rosenau-i Johannes festö.
Erdély.XV.sz.

Arch.Sieb.1872.10.köt.204.l.

M.D.K

ROSENAU, Johannes de Pestö

Lásd: ROZSNYÓI János

Müvészettörténeti Á B C Bp. 1961. 560. e.

Roseimann Johannes

Művészet 1913. 283

Fésüsök, debreczeni, 1713-beli arti-
kulusai V. 171 — 1730-tól
veretett jegyzőkönyvei V. 171.

M.O.K.

Joh. v. Rosenau festő

erdélyi származású és Nagyszebenben működött. Ő festette (1445) az ev. Főtemplom szentély-bejárata felett. „Krisztus Keresztrefeszítését."

Führer durch Hermannstadt und Umgebung. (Woerl's Reisehandbücher). Würzburg-Wien, 1885. 7. old.

Rosenau, Johann

festő alatt kel fel-
venni Rozsnyói
Jánost!!

Rosenauer David

Ötvös

irod

G. Brassó. Századok

235

1575 ichm
1576 "
1577 "
1580 "
1581 "
1582 "

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

ezem:

.....

helyettesének

ndrényi Imre, Szeged.

Rosenauer David

ötvös 1575

lasá

Gyárfás Brassó 93

Rosenauer David

ötöös

1576 elöször Célmestre
1582 utoljára

BRASSO
RE. 20 l.

Rosenauer MDK

Lásd Rozsnyai Jánost

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország falképei.
Bp.1954.43.l.

Rosenauer Gyula

1877/8. I. esti tanfolyam
szül. 1857 jul. 22. Buda-
pest ev. A mi egyetem 2 ik
egyetemes osztálya - Epitéz akar
lenni -

Mészbetétes bronzkori edények

VI. 127

Rosenauer J.festö,Erdély XV.sz.

Arch.Sieb.1913.39.köt.491.l.

MDK

Rosenauer , Simon, asztalosmester

A kolozsvári céhkönyvnek a XVIII sz. harmadik negyedének megfelelő részében szerepel.

14.o. (12.jegyzet)

Balogh Jolán: Kolozsvári reneszánsz láda 1776-ból.
Kolomon Eml. 9-23.o.

Rosenauer Lörinc

läsd

Muz. és Könyvt. ért.

1913. 239

…ersten Haus Oesterreichs Herzogen, Erzherzo-
…gentliche Contrafacturen. Augspurg Anno 1629.

Frigyes:

Mellig, ~~[illegible]~~ b.
daillonban. ~~Tején~~ Zárt koron
jusza, ~~[illegible]~~ és szakálla nincs.
ja össze nagy csatokkal. Al
két térden alóli lábat s m

„FRIDERICVS T. ALBE

a kép alatt négy sorban:

Corpore pulcher eram
Pulchrior: imperi
Pro quo Boiorum
Laudis amor, bell

fölül: „FRIDERICVS der Ers
Son / der Schön gena

Végre az „O" jelrésü lap h
RVDOLPHVS der Dri
Römischen Kayser

Rézmetszet, méretei a hátterne

Ltsza

Rosenauer Lörinc

ötv

Kőmagyötvj 693. r.

MDK

Rosenawer Nicklas

Rosenawer Nicklas és testvére Rosenawer Nickil
Borosló XV-XVI.sz.

lásd.
Magyar Könyvszemle, 1926. 236.l.

MDK

Rosenawer Nickil

Rosenawer Nickil és testvére Rosenawer Nicklas
Borosló XV-XVI.sz.

lásd.

Magyar Könyvszemle, 1926. 236.l.

MDK

Rosenay István festőm.

Tárlatbeszámoló. Magy.Kulturszemle, 1942.jan.15.

19-2o l.

K Rosenawer Nickil

és testére

Rosenawer Nicklas

Boroszló

XV–XVI. sz

lásd

Magyar Könyvszemle

1926. 236. l.

Prot. Kerény
Új-g. Metrofán

CSÜTÖRTÖK

5

Kat. Urnapja
Prot. Bonifác
Új-g. Tiri Dorót

PÉNTEK

6

Kat. Norbert pk.
Prot. Norbert
Új-g. Tekla

SZOMBAT

7

Kat. Róbert
Prot. Róbert
Új-g. Teodót

Izr. S. Behalot

MDK

Rosenberg műépitész

A görögországi Orphelinat Amaleion nevü nagy árvaházi alapitvány nymzetk.tervp.-o hirdetett, az alapitvány uj telepének megtervezésére. Az első dijat magyar épitészmérnökök nyerték, Körner és Rosenberg bpesti műépitészek munkája.

Cikk: Magyar épitészek kapták egy görög tervp. első diját.

Magyarság, 1938.jan.16. 8.lap

MDK

Rosenberg műépitész

A görögországi Orphelinat Amaleion nevü nagy árvaházi alapitvány nymzetk.tervp.-o hirdetett, az alapitvány uj telepének megtervezésére.Az első dijat magyar épitészmérnökök nyerték, Körner és Rosenberg bpesti műépitészek munkája.

Cikk: Magyar épitészek kapták egy görög tervp. első diját.

Magyarság, 1938.jan.16. 8.lap

Szanda /Gerő/ 2

A magasabb, önállóan kiem
maradványok láthatók, négyzete
7 méter magasan áll, alatta 4
falaknak csak alapjai látszana
vár elrendezése nem állapítha

A bazaltkup természkövei t

Irodalom: /Bonbardius, Micha
Bécs, 175o, 514 l. - Vályi An
kötet, Buda, 1796, 178 l. III
I. 281-282, III. 25o-252 /kép
levél vidékről. Nefelejts, IV
gi képzőművészek a legrégibb
94 l. - Czobor Béla: Magyaror

Rosenberg Endre, textiles, 1940. végbizonyitványt nyert

Iparmüvészeti Isk. Évk. 1880-1941. Kp. 1942.
33 l.

Rosenauer Miklos

festo

1465. Boroslo

vod

Fos 632

..... *műhely.*

főnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....számu .....

n.

vi ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Rosenauer Nickel

Rozsnyói Miklós

1465. Borosló

Wod
z

Ibbem. 83-1 -

..... *műhely.*

főnökség!

v ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Rosenauer Paul

ötvös 1587

Lasót

Gyárfás Brassó 95.

Rosenauer Pál

ötvös

irod + 1615. okt. 12

Gy. Brassó Erd. Muz.

385.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta. -

Rosenauer Paul

ötvös

1587-ben először céhmester

1615-ben meghalt.

BRASSO
RE. 20. l

Rosenauer Péter

A körmöczbányai pénzverő háznál dolgozó Rosenauer Péter 1568-ban a királyhoz intézett folyamodványában azt kéri, hogy készpénz lefizetése mellett hetenként 1 márka ezüstöt vehessen, hogy a tanult ötvösséget is üzhesse.

A körmöczbányai fő-cáliskola értesítője 1884/85.

21. l.

Kmetty 83. l.

Rosenaui János

(Rozsnyói János)

wód

z

Brückner Wilhelm.

Hermannstadt

in Siebenbürgen.

Leipzig é. n.

36. l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
63-1909
Szombrag

I D E I G L E I

2000,- kor. azaz: ket
tekintetü müemlékek o
székesegyház helyreál
letet leszámolás köte
jegyzéssel, hogy ez a
épitésvezetőhöz Gyula

B u d a p e s t,

Rosenaui János

1445

l.

Gereczerajztár

369. h.

Németh[illegible] János, áll. igazgató-
tanító V. 61.

Rosenaui János

az alábbi templom-
ban levő falképének
Doby Jenőtől kesztett
vézkaca.

Reiss Hermst

.....ho .....n.

.....

vállalkozó

Rosenauer Janos
(Johann)
festo 1745.

Roth megbotránkozik azon, hogy Divald Rozsnyay Janos kent emliti. A magyar ir adalomban Rosnyai, Rozsnyai néven szerepel

Rothmayr Forsch
550. l.

Megnézni, Thieme-Becker milyen formában közli.

Nem szándékozom a szászok magyra tartott festőjét a magyarság részére kisajátítani.

pozsonyi,

Schiffbeck-palota, (Kerti homlokzatának
vázlata) IX. 88.

(Tallherr rajza 1770-ből)

Rosenaui Janos

(Rozsnyai alatt is)

irod

Hekler Ung

76-1.

	TÁRGYMUTATÓ-CSOPORT
	SZÁRMAZÁSI HELY
sz.1 f.	MESTER
	SZEMÉLYI VONATKOZÁS
	EGYÉB MUTATÓBA VALÓ ADAT

dusan redőzött köpeny fedi.Bal kezében
rámutat,ezen a felirás:"Jeremiasppheta"
tanár által a"Régi müvészet Slovákiában"
./

Roscnani János

festő 1445

Irod

Ormós Zsigmond

Megnyitó beszéd.

Tört. és Rég. Értesítő

1875. 120. l.

		213		
		1	✓	
		214		
		1.		

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Rosenaui János

festő 1445

vród

Bal XV-XVI. univ

II. 555. l.

~~Ősköri adónyok VI. 124.~~

Rosenaui János

festő XV. sz.

vrod.
2

Vállalkozók Közlönye

1907. 49. sz. (A
Magyar Mérnök-
és Építész-Egyletből.)

Rosenauer Janós

wód
2

Czobor Béla. A nagy-
szebeni falfestmény
1445-ből. Egyházmüvé-
szeti Lap. 1885. VI. cf.
213-219. l.

Rosenaui Janós

festő Nagyszeben

a képet az 1860-as
években részben restau-
rálták, de
Reissenberger a
wód

Rothmag Forsch

575, ~~576~~ l
530 l.

Bing, *Le Japon artistique.*

további restaurálást
megakadályozta

egészen megfeledkezett, hogy az európai művészet lényegileg mindig univerzális szellemű volt, s ez univerzális szellem nagyszerű kifejlődést ért el a renaissance korban és azóta is folyton fejlődik. Az európai művészet ez univerzalitásánál fogva egy pontban találkozhatik a szűkebb körű japáni művészettel. Ez a pont a dekorativ fölfogás. A japáni művészet tisztán dekorativ természetű, az európai pedig, mely univerzális, tehát mindent magába foglal, ezzel sincs ellentétben, sőt ez irányban ép oly szép

Mustrá
és mad

egyezt
már k
érintk
megse
Egy

Rosenauer Janos

Magneben 1445

und

Valjavec I. Jhg.

Heft 1. 10. l.

Rosenauer Janos

XV. 4.

Brod

Brückner, Wilhelm

Hermannstadt in Siebenbürgen. Leipzig (1910?)

36. l.

ROSENAUI *János*, festő a XV. sz.-ban Nagyszebenben. Nagy falfestménye 1445-ből a nagyszebeni ev. templomban van. E kép, mely Krisztust a kereszten ábrázolja, a XV. sz.-beli magyarországi festészet egyik legkimagaslóbb emléke. — Irodalom: *Reissenberger* L. és *Henszlmann J.*, A nagyszebeni és a székesfehérvári régi templom (Bpest. 1883).

L. f. II. 389 l

Rosenau Janós

Pesto

irod

Reissenberger L. Kirchliche Kunstdenkmäler aus Siebenbürgen. I. S. Wien. MDCCCLXXXVII. 4. 1.

Rosenaui János

wód

Végh Gyula. Erdély régi
művészeti emlékei –
Magyar Művészet
1931. 333 l.

Ngs.

Szentiványi Miklós
úrnak

H

Joh. v. Rosenau

Martonfelke (Morterdorf)
Joh. v. Rosenau festo Eipe:
Krisztus a Keresztfán a
Sz. Kereszt-templomba

W. S. Korrespblatt. 1882. 125.

Gerecze. A muemlekek 5.20

Rosanani Tacios.

IROD.

Korrespondenzblatt

1881. 58 l.

Rosenau János

MAGYAR MŰVÉSZET

1931. 333.

ANDRÁSSY-ÚT 56
BENKŐ BANK R.T.
BUDAPEST
ANDRÁSSY-ÚT 56
JUTALOM
300.000
aranypengő
3
4
Itt ragasztandó
Itt ragasztandó
Csak célt
vezet m
Sorsjeg
NYOLCAD
3.– a
FÉL
12.– a
BENK
B
TÖR.

Rozenauer János

Ired

Reissenbergernek a nagy-
szebeni ev. ref. templom-
ról írt műve birála-
tában. Arch. Ert
1885. évf. 243-246 l.
(Keppel).

Rosenani Janis

Festo

XV 4

Środ

Fos. 618

..... *mühely.*

...főnökség!

...v ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... szamu .....

...m.

...évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Rosenaui Janos

festo. Nagyneben

1445.

Irod

=

Ro Fe Fl, 140 - 141 l

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Rosenau Janos

flitó

ivod

Reissenberger. Die evang. Kirche A. B. in Hermannstadt 1884. 36 l.

ivod

Korrespblatt. 1896. 41 l

Rosenau Tanos

ered

laid

Mökesch Samuel. Die Pfarrkirche der Augsb. Conf. Verwandten zu Hermannstadt. Hermannstadt 1839.

és

Neugeboren Tanos L. Die Hauptkirche der ev. Glaubensgenossen augsburgischer Confession in Hermannstadt. Hermannstadt 1855.

Rosenauer Janos

nagyszebeni Lépőnek
bő leírása

Reissenberger 24-26 l.

Rosenani Tanos

Наурзеве 1445

Good

Meltzl. 654.

Rosenauer Tanós

Festő

ered

W 275 l.

Rosenau Tanis

festo.

IROD.

Kovári László: Erdély régiségei. Pest. 1852.
244 l. és 249 l.

és lásd

Mökesch S.: Die Pharrkirche der August. Confes. zu Hermannstadt

110

Rosenani Lanós

festó

IROD. IROD.

W 124

Rosenau János

1901

Egyházmúvészeti Lap

1885. 213 – 219. l.

Rosenauer Janós

festő

lást

(Sigerus E.) Die Karpathen
1907. 93-26 l.

magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Rosenau János

Jestö

ind

Roth. 119. l.

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláirása.

lyezem:

agy helyettesének
rása.

– Endrényi Imre, Szeged.

.... *műhely.*

yfőnökség!

ev ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

zam

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Rosenaywer Paull

ötvös

irod

G. Brassó Szárádok

235

1587 ielm.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhe

Miután keresményemnek 191....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételéré

nevü munkástársamat szóbelileg megb

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Rosenaywer Paul

ötvös

irod

G. Brassó. Századok

235

1592 célm.
1593 "
1594

A

LXXXI. GYÜJTEMÉNYES KIÁLLITÁSNAK

KATALOGUSA

BARNA-SZÖGYÉNY BERTALAN
BARTA MÁRIA
H. BURIÁN IRÉN
NAGYENYEDI JENEY ZOLTÁN
RUZICSKAY GYÖRGY
SOMLÓ JENŐ

Rosenberg Adolf

Nobrin

Lyka München

58.l-

Rosenberg testvérek

aranyinnvesek

Bp. VI. Landon u. 4

Nemfivk. 1941

193. l.

kissé balrafordultan áll.
őrevett kardjának marko-
Rövid hajat és barkót hord,
yakkendője rojtos, atillája
ntéje piros.

. — Lelt. sz. 808. — Értéke
h-féle ereklyemúzeumból. —
tokat l. a 62. lapon az 580
ilis 30-án (107–95). — Átvételi
omásul vette az 1896 április

Rosenberg testvérek

**Rosenberg testvérek arany-
müves ékszerészek,** VI.
Laudon u. 4. 426-265

Bptávb 1940 szept.

Teleki Sámu-féle műtárgyak

X. 183.

~~Verseczi városi levéltár~~

~~VIII.195~~

Rosenberg
rajzoli
A 35-42

l.

Eperjessy 1929
12. l.

ROSENBERG, Johann, fazekas-tanuló

J. R. Hafnerlehrjung, † 16 éves korában, Pozsony, 1821 december 20.-án. (1822, 1. kötet, 35 l)

Pressburger Zeitung
(Genthon)

Rosenbaum Mariska

4 polg.

10 hónap. jó eredm.

tanár Lechner Gyula

Iparrajziskola 1895

pján megállapítva.

sz, ekkor budapesti középiskolai tanár,
A Magyar Nyelvőr szerkesztője.

adt fenn. Népi növény- és csillagnevek
ól sem a Magyar Nyelvőr, sem az Ethnográphia
lítés. Beke Ödönnek mindkét folyóirat-

zoológus, 1921-től a pécsi egyetem
-tól nyilv.rendes tanára volt.

ROSENBAUM BÉLA

Németh F.: A bánáti fényk.

2002.

125.o.

...ra ~~...~~ fordult, négyszögletes alapon tojásdad me-
...ja ~~van~~ keresztes ~~...~~ haja hosszú, ~~...~~ ba-
Vértbe van öltözve, palástját széles pánt tart-
...ól az „AD HVC.. STAT" jelige közti medaillonban
...ellette husángot látunk, Felirata a kereten:
...RTI CÆSARIS... FIL. DICTVS PVLCHER ROM. IMP. ✠"

...n, sed divitis indole mentis
...j luxq; decusq; sacri:
...gessi cum Principe bellum,
...causa probanda fuit."

...e / Kayers ALBERTI
...ndt / Römischer Kayser"

...itaú:
...t ALBERTI deß ersten
deß mildten Son / der erst Ertzhertzog."

...k 15.15 : 12-9 s a térlapnak 17.9 : 13.3 Ym.

8897.

243/95 №17

W. Kilian: Dess aller Durchleucht
gen. König und Käyser Eng

Rossetti

Budapest. T. 5282.

A nyugatról felvett látkép hátterében látszik Pest, középterében Buda vára és városa szemlélhető, az előtérben pedig a török temetőn innen és az [illegible] után járó-kelők kötik le figyelmünket, mig a magyarázó szövegnél ketten beszélgetnek. Felirata:

BVDA
Dedicata
Al M.R.P. Maestro Giuseppe Muzzarelli M.C.
[illegible] Teologo dell'Eminentis: Sig: Cardinale Orsini, [illegible]
Consultore etc.

alól balra: Rossetti fe
magyarázó szövegének kezdete: A. La Citta di Buda befejezése: M. Cemiterio dei Turchi.

Rm., mér. a rl. 24.6 : 37.9 cm.

140-95.

Roser Ignác

ötvös Szigetvár

Konnagyo Ny. 349. C.

2076

J. ROSER Ignatius Roser, e. 1828.

Kanál. — Löffel. — Ca 1830—1840.

Mus. Nat. Hung.

ROSENTHAL, Daniel

O LUCRARE NECUNOSCUTĂ A LUI CONSTANTIN DANIEL ROSENTHAL

În posesia Muzeului Semmelweis din Budapesta, cu profil de istorie a medicinii, a intrat lăsămîntul științific al profesorului de medicină Arányi, fond păstrat, pînă nu de mult, de descendenții acestuia, stabiliți în oraș. De asemenea, cu aceeași ocazie, au fost achiziționate și alte obiecte ce aparțineră acestei personalități multilaterale.

Cu ocazia restaurărilor întreprinse asupra acestor obiecte, a fost identificat un portret în ulei, cu dimensiunile de 90 × 65 cm și care poartă semnătura lui C. D. Rosenthal (cota 72/180/1). Lucrarea reprezintă, în mod indubitabil, pe soția profesorului Arányi, atît ea cît și soțul ei fiind implicați, în 1851, în misiunea politică pe care C. A. Rosetti i-o încredințase artistului la Paris. După cum se știe, din cauza acestei misiuni Rosenthal a fost arestat la Pesta de poliția imperială habsburgică și a încetat din viață, doar după cîteva zile, în faimoasa închisoare „Neugebäude".

Corelarea datelor personale ale Johannei Arányi cu cele oferite de această lucrare, ce o reprezintă la o vîrstă de aproximativ 35—40 de ani, pare a dovedi că portretul a fost pictat de Rosenthal după reîntoarcerea sa de la Paris (1846) sau în timpul șejurului său la Pesta, care s-a petrecut după înăbușirea revoluției muntene de la 1848.

Fig. 2. — Portretul Johannei Arányi.

Portretul Johannei Arányi se încadrează în curentul dominant realist al epocii, autorul folosind, în general, o gamă de culori închise. Panorama ce apare în planul îndepărtat, în dreapta modelului, pare a fi doar un element decorativ, în spiritul celor uzuale în epoca respectivă.

Eugen Glück

Studii și cercet. ist. art.
Seria arte plastice
Tom 36. anul 1989

ROSENTHAL DÁVID KONSTANTIN (Pest, 1820 – Pest, 1851)

Arcképeket és allegorikus kompozíciókat festett. Pesti zsidó kereskedő fia volt. 1836-ban igen fiatalon felvételt nyert a bécsi akadémiára. 1842-ben Bukarestbe ment, ahol kapcsolatba került progresszív politikai körökkel. Innen Párizsba, Itáliába utazott, sőt angliai tartózkodására is vannak adatok. 1851-ben Pestre tért vissza, itt egy vigyázatlan politikai kijelentése miatt letartóztatták. A fogságban öngyilkos lett.

Pesti művészi munkáiról kevés hír maradt. 1847-ben szerepelt a Műegylet kiállításán Délutáni pihenő c. képével. Arcképeit és Románia c. allegórikus kompozícióját a bukaresti Nemzeti Galéria őrzi.

Kettős nevét a román szakirodalom azzal magyarázza, hogy a Konstantin nevet a keresztségben kapta.

Irod: MTA MKCS Lyka hagyaték; Biró B.: Egy forradalmas-festő centenáriumára, Sz.Müv. 1951. 10–12; Dragut, V. – Florea, V. – Brigorescu, D. – Michalache, M.: Romanian Painting in Pictures. Bucharest 1971. 118, 119.

355. A festő önarcképe, 1840-es évek vége *41.*

o., lemezpapír, 35x29 cm
MNG ltsz. 8888

A dolgozó művész önarcképtípusát még a legszerényebb tehetségek is megkísérelték megvalósítani, mint ezt Stech Alajos kiállított művén láthattuk (Kat. 357). Rosenthal Dávid Konstantin a tanultabb mester egyszerűségével fogalmazta meg a témát. Nem ábrázolja műterme belsejét, csak a festőállványt és rajta az idős férfi készülő portréját. Maga, minthacsak munka közben fordult volna egy pillanatra vissza, jobbjában ecsetet tart, a baljában a paletta mellett még egy sor ecset látható. Arcvonásai nem idealizáltak, inkább valami szelid melankóliát sejtetnek.

Irod: Biró B.: Rosenthal Dávid önarcképe. SzM Közleményei 1949. 3.sz. 49–50 K.

Sz.J.

Irod: MTA MKCS Lyka hagyaték.

353. Kossuth Lajos képmása, 1848 *43.*

litogr., p., 470x351 mm
Jelezve b.l.: PRINZHOFER LITH.
Felirata a képben j.l.: NYOMT. RAUH J.B ÉCSBEN. k.: Kossuth Lajos (aláírás). Legalul: WAGNER JÓZSEF TULAJDONA, PESTEN.
MNM TKCs ltsz. 258/1952.Gr.

A magyar vonatkozású bécsi grafika kiemelkedő darabja, de egyben talán Kossuth ábrázolásai közül is az egyik legfontosabb, mert természet utáni rajz nyomán készült. Itt is a biedermeier térdkép beállítással találkozunk, de álló helyzetben, ami a szónoki pózzal együtt az ábrázolt jellemének is jobban megfelelt. Ugyanezt juttatja kifejezésre az elmerült tekintet is, mintha beszéd közben újabb érveken, még találóbb kifejezéseken gondolkoznék.

Irod: Vayer 1952, 441–442; Ritterhausen, G.: August Pettenkofen. Wien-Bad Bocklet-Zürich 1962. 136.sz; Rózsa-Spira 636.sz.

R.Gy.

RICHTER, WILHELM festménye nyomán **KRIEHUBER, JOSEF**
RICHTER, WILHELM (1824 – 1892) osztrák udvari festő, aki elsősorban vadászképeiről és csatajeleneteiről ismert. **KRIEHUBER, JOSEF** (Életrajzát lásd Kat. 337)

354. Huszártisztek csoportképe, 1850-es évek

litogr., p., 988x1345 mm
Jelezve b.l.: W. RICHTER GEM. j.l.: KRIEHUBER U. BAUER LITH; k.l.: ARTISTISCHES ANSTALT V. REIFENSTEIN ET RÖSCH IN WIEN.
Keszthely, Helikon Könyvtár

Mivel a lap feliratozás előtti állapotából nagy mennyiségű példány maradt fenn Keszt-

Rosenthal Konstantin pesti festi-
tal az 1847 évi pesti mukrállitásos,
A gondolkozó nő lezimu képekkel
~~tat~~ ki.
és Délutáni jelenés

Pesti Divatlap 1847. 925 és 927 l.

355

— Wir hatten dieser Tage Gelegenheit, die Kartons eines unserer vortrefflichsten vaterländischen, akademischen Künstler, der eben von Paris, wo er fünf Jahre weilte, mit ehrenvollen Zeugnissen dortiger erster Meister, zurükkehrte, zu bewundern. Es ist dies Hr. Constantin Rosenthal, dessen Bilder schon in früheren Jahren, in der hiesigen Kunstausstellung Aufmerksamkeit erregten. Der Künstler hat nun in Paris eine vollendete Weihe durch treffliche Studien erlangt. Unter den mitgebrachten eigenen Schöpfungen bewunderten wir eine höchst gelungene Kopie von Schäfer's berühmtem, großen Historienbild: „Graf Eberhard der Greiner", nach Schillers gleichnamigem Gedichte, welches in Paris mit dem Preise gekrönt wurde. Da der Künstler nur noch kurze Zeit hier verweilt, machen wir Freunde der historischen Malerei auf sein Atelier, Belagasse, Nr. 247, aufmerksam.

— Die ausgezeichnete Sängerin Dem. Querio (eigentlich Querfau, die erstere Schreibart wurde aber zur leichteren Aussprache gewählt), die sich [illegible] wie früher im Wien [illegible]

wo der Tagelohn am wolfeilsten ist. Wir bitten um Alles in der Welt sich ja nicht zu übereilen; man gehe schön langsam u. renne nicht, damit nicht etwa ein Schaden „g'schicht." — 5.

— Ungarn besizt jezt vier Seidenfabriken: in Pesth, Ofen, Fünfkirchen und Preßburg, aber diese verarbeiten nur 150—180 Zentner rohe Seide, von denen zwei Dritttheile auf die Pesther Fabrik des Hrn. Valero kommen; gegenwärtig beschäftigt dieselbe 300 Personen. 5.

— Das Ofner Arbeitshaus soll — wie es heißt — in ein Krankenhaus umgewandelt werden. Daraus läßt sich schließen, daß die Zahl der Diebe ab- und die der Kranken zunimmt. Es ließe sich schwer entscheiden, ob man darüber Freude oder Bedauern empfinden soll? 5.

— Bei einer Sammlung zu mildthätigen Zweken kamen zwei Herren zu einem Geizhalse. „Ich bedaure," sagte dieser, „ich kann Ihnen nur eine Kleinigkeit geben." — „Wir sind für Alles dankbar," er-

polgárasszonyok tulajdonképen
lelki szépségük által arisz
ták.

Nemcsak az idő,a m
determinálja a deformációs t
hanem a faji kulturmilió is,
hajlat,a germánság lelki alk
tatja ezt az alábbi párhuzam
XVI.század egyik legnagyobb
művésze Gruenewald,aki jelleg
sebben fejezi ki a német művé
akaratot,mint Dürer.Gruenewal
lajdonképen a középkort zárja
és annak utolsó konklúzióját
meg.A német léleknek művészi
terét és keresztmetszetét tök
sebben adja,mint Dürer.Két ok
fogva.Mert Dürer nem volt ném
mazású,hanem magyar apától sz
és két velencei utján magába
a klasszikus olasz művészetne
mérgét.Ezzel szemben Gruenewa
immunis maradt,ugyhogy teljes

ROSIER festőről: „Rosier erhielt von der Wiener Akademie den Preis und beschäftigte sich mit Historienmalerei. Haid hat nach ihm gestochen."
—454

206

Művészet 1912. 206 l.

eredményhez jutottak volna. — A magyar Akadémiát illetőleg bizonyosnak látszik, hogy senkinek sem fog eszébe jutni az úgynevezett góth vagy germán, középkori, tehát jellemzetesen egyházi s

Opera de artă: probleme de analiză și de interpretare

CONSONANȚE ARTISTICE ȘI LITERARE ÎN ANII REVOLUȚIEI DE LA 1848

de VASILE DRĂGUȚ

Vorbindu-se despre revoluția de la 1848, nu o dată a fost subliniat adevărul că între oamenii de litere și artiștii plastici din acea vreme a existat o perfectă unitate de acțiune și că, prin tot ceea ce a avut mai reprezentativ, intelectualitatea română s-a dăruit cu eroism cauzei revoluționare. Ne-am obișnuit să evocăm figurile lui Ion Negulici, Constantin Daniel Rosenthal, Barbu Iscovescu ca exemple de artiști-cetățeni capabili să servească revoluția atît prin lucrările lor, cît și prin activitatea lor practică împinsă pînă la cel mai înalt sacrificiu.

Colaborînd și fiind prieteni cu Nicolae Bălcescu, cu C.A. Rosetti, cu Costache Negri și cu alte căpetenii revoluționare, pictorii amintiți s-au confundat într-atît cu revoluția, încît astăzi îi numim în mod obișnuit cu formula simplă, dar bogată în conținut: «artiștii revoluționari de la '48». Toate acestea sînt lucruri prea bine cunoscute și nu ne propunem o reluare a lor cu caracter ocazional. Ceea ce ni se pare demn de reținut — și problema nu a stat pînă acum în atenția cercetătorilor — este unitatea de fond și de expresie formală care poate fi recunoscută deopotrivă în operele literare, ca și în pictura de epocă.

În fapt, în preajma anului 1848 atît literatura, cît și pictura românească se aflau într-un stadiu similar de dezvoltare. Așa cum în literatură primele decenii ale veacului al XIX-lea reprezintă o perioadă de regrupare a forțelor, de constantă și decisă negare a evului feudal revolut, de largă deschidere către marile valori universale, dar și de recuperare a tradițiilor folclorice, tot astfel în pictură este caracteristică orientarea către ceea ce am putea numi școala modernă, în opoziție cu moștenirea bizantină trecută în domeniul amintirilor istorice.

Încă înainte de anul 1800, în domeniul picturii sînt cunoscute mai multe mutații semnificative. Cantitativ este neîndoielnic că filonul tradițional continuă să domine cu autoritate și dacă s-ar ține seama de numărul ansamblurilor murale realizate în această vreme s-ar putea crede că pictura de sorginte medievală trăia momente de mare înflorescență. Concluzie înșelătoare, pentru că toate aceste ansambluri, sau aproape toate, sînt opera unor meșteri mărunți, deseori simpli zugravi de țară, înflorescența la care ne refeream aflîndu-se mai degrabă în sfera fenomenului etnografic.

Dimpotrivă, la nivelul artei culte se constată o lentă dar fermă detașare de canoanele artei de tradiție medievală. Încă în embrion, noua societate românească se arată tot mai receptivă înnoirilor artistice de tip occidental. În deplină contemporaneitate cu poeții Văcărești, pictura din Principate încerca prin desenele lui Petrache Logofătul, inspiratul ilustrator al *Erotocritului* (1787), voluptatea cîntecelor de lume, bucurîndu-se parcă de redescoperirea realității înconjurătoare pe care o descrie cu naivitate, e drept, dar și cu fantezie. Tablouri ca: *Suirea pe tron a lui Nicolae Mavrogheni*, atribuit lui Iordache Venier, *Sfînta Ecaterina și eteriștii* (autor anonim), *Autoportret* de Nicolae Polcovnicul, *Pravilistul Andronache Donici* de Ion Balomir își găsesc un echivalent imediat în poezia de epocă. Aceeași dibuire a unui nou limbaj, aceeași șovăială în conturarea formelor, același sentimentalism declamatoriu. Și de o parte și de alta se poate vorbi despre faza de copilărie a unui nou ev artistic.

STUDII ȘI CERCETĂRI DE IST. ART., SERIA ARTĂ PLASTICĂ, T. 25, P. 95–102, BUCUREȘTI, 1978

ROSENTHAL, Constantin Daniel

Fig. 1. — Anonim, *Sfînta Ecaterina şi eteriştii* (Muzeul de istorie al Republicii Socialiste România).

Privind tabloul *Sfînta Ecaterina şi eteriştii*, în care invocaţia ajutorului sfînt este ilustrată cu naivă prospeţime, ne vin în minte versurile lui Ienăchiţă Văcărescu întocmite pe cînd afuma cu praf de puşcă odăile primejduite de ciumă :

« La puterea ta cea mare
Caz, alerg şi năvălesc
Şi crez că găsesc scăpare
După cum nădăjduiesc ».

De asemenea :

« Fraţi creştini, săriţi fierbinte,
Puneţi crucea înainte,
Pe vrăjmaşi să năvălim !
Sau balaurul să piară
Şi să scape astă ţară
Sau toţi să ne omorîm ».

Primele decenii ale secolului al XIX-lea sînt martorele unor eforturi sîrguincioase, dar servite deocamdată tot cu mijloace modeste, pentru dezvoltarea artelor în Principate. Mărunţi artişti străini sosesc la Bucureşti, la Iaşi sau la Craiova pentru a executa portrete şi miniaturi, la cererea clientelei locale foarte amatoare de suveniruri galante. Mihail Toepler, Iosif August Schoefft, Anton Chladek, Carol Valştein, Niccolo Livaditti şi alţii au realizat în această perioadă un mare număr de portrete, lucrări caracterizate, pe de o parte, prin minuţia meşteşugărească şi onestă a detaliilor, pe de altă parte, prin invocarea stîngace, dar nu lipsită de farmec uneori a sentimentelor de dragoste.

O dragoste de salon, firească, cochetă şi superficială ca aceea pe care o degajă *Portretul de femeie* semnat de Giovanni Schiavoni, atît de aproape ca substanţă artistică şi ca limbaj de poezia lui Costache Conachi :

« Umbreluţă norocită,
Ia seama că eşti menită
Să umbreşti un obrăjel
Plin de nuri şi norocel.
Cată să mi-l păzeşti tare
Şi de vînturi şi de soare,
Şi cînd alţi ochi i-or căta
Să te pui drept faţa ta,
Că tu umbreluţă ştii
Că îi tem şi de stihii ».

Oricît de infantile şi de sărace în meşteşug pot să apară multe dintre operele de pictură realizate în primele decenii ale secolului al XIX-lea, ele pregăteau momentul următor, în care,

Fig. 2. — Giovanni Schiavoni, *Portret de femeie* (Muzeul de artă al Republicii Socialiste România).

fără modificări substanţiale în gramatica formelor, înregistrăm o neaşteptată îmbogăţire a conţinutului. Prin grija lui Gheorghe Asachi, el însuşi cunoscător al meşteşugului pictoricesc, au fost trimişi la studii mai mulţi bursieri pentru a studia pictura şi desenul. Dintre aceştia îl aflăm pe Gheorghe Lemeni studiind la München « desenul istoric şi litografia cu toate ale ei manipulaţii şi metoduri ». Este lesne de înţeles că cel care decisese specializarea în desenul istoric fusese chiar Gheorghe Asachi, cărturar a cărui statornică preocupare pentru redescoperirea virtuţilor trecutului naţional este prea bine cunoscută. Grija lui Asachi pentru formarea artiştilor moldoveni constituie nu doar o lucidă înţelegere a conlucrării dintre arte, ci, deopotrivă, şi primul act important pentru dezvoltarea concertată a literaturii şi artei autohtone. În acelaşi timp, merită să fie subliniat faptul că odată cu creşterea tonusului revoluţionar al societăţii româneşti, pe care revoluţia lui Tudor Vladimirescu o smulsese dintr-o îndelungată letargie, aşa cum în Transilvania însîngerata epopee a moţilor conduşi de Horia, de Cloşca şi de Crişan însemnase o răscruce de epoci, în literatura şi în artele române filonul protestatar, de propăşire naţională, se dezvolta într-un ritm foarte viu. Contribuiseră la aceasta şi unii pictori străini ca acel triestin Niccolo Livaditti, membru al grupării revoluţionare a carbonarilor, prieten personal al lui Giuseppe Mazzini, care la Iaşi adusese cu sine gîndul înalt al luptătorilor de la 1821. Nu va surprinde faptul că în atelierul lui Livaditti a venit să lucreze revoluţionarul de mai tîrziu, pictorul Ion Negulici. Venirea la Iaşi a munteanului Negulici ne apare ca semnificativă pentru acea epocă de prefaţare a revoluţiei de la 1848. Pentru că, într-adevăr, chiar dacă revoluţia de la 1848 s-a consumat în episoade deosebite în Moldova, în Ţara Românească şi în Transilvania, ea a avut pentru poporul nostru un fond comun, şi chiar pregătirea ei s-a săvîrşit în consensul minţilor luminate din cele trei ţări româneşti.

Procesul maturizării momentului revoluţionar s-a reflectat în mod asemănător în literatura, ca şi în arta epocii. Aşa cum în literatură apariţia poeţilor şi scriitorilor din noua generaţie, cu Vasile Alecsandri, cu Mihail Kogălniceanu, cu Nicolae Bălcescu, cu Alecu Russo, însemnase o excepţională depăşire a şovăielilor debuturilor, pe care nici rîvna lui Gheorghe Asachi, nici ambiţia luminată

Fig. 3. — Constantin Daniel Rosenthal, *Portretul Elenei Negri* (Muzeul de artă al Republicii Socialiste România).

a lui Ion Heliade Rădulescu nu reușiseră să le învingă, în pictură, ca principal gen artistic al epocii, tînăra promoție a reușit un spectaculos salt de calitate.

Ion Negulici, Constantin Daniel Rosenthal și Barbu Iscovescu sînt principalii exponenți ai mișcării artistice de epocă, opera lor artistică, ca și activitatea lor politică, constituind o expresivă însumare a dispersatelor eforturi din etapa anterioară. Încercări de pictură istorică pot fi consemnate și la Constantin Lecca *(Moartea lui Mihai Viteazul* — 1845) și la Gheorghe Panaiteanu Bardasare *(Lupta moldovenilor cu teutonii la Marienburg* — 1845) și la Gheorghe Asachi *(Dragoș Vodă)*, după cum accente revoluționare se disting în cîteva dintre interpretările portretistice ale lui Niccolo Livaditti. Dar la nici unul dintre toți acești artiști nu poate fi vorba despre o consecvență programatică în activitatea artistică, după cum nu poate fi vorba despre o hotărîtă atitudine revoluționară în viața socială.

Prin opera pictorilor revoluționari de la 1848 arta românească se îmbogățește cu categorii noi : este vorba despre portretul eroic și despre compoziția istorică cu caracter simbolic.

Dar, pentru a ne păstra în limitele analizei comparate pe care ne-am propus-o, este important de știut că așa cum în poezie, ca și în proză, se cristalizează genul pastelului și peisajul de evocare, în pictură Ion Negulici realizează primul peisaj din pictura modernă românească, *Vedere din Cîmpulung* fiind o strălucită anticipare a peisagisticii din pictura românească de mai tîrziu.

Sprintena sonoritate a pastelurilor lui Alecsandri își găsește un perfect echivalent în strălucirea pură și vibrantă a peisajului cîmpulungean realizat de Negulici. Pare de asemenea semnificativ faptul că portretul Elenei Negri — cea cîntată în poezia *Steluța* a bardului de la Mircești — a fost realizat tot de un pictor revoluționar, de Constantin Daniel Rosenthal. Calda invocare din poezia lui V. Alecsandri, încă încărcată de amintirea poeziilor de dragoste de început de veac :

« Tu care ești pierdută în neagra veșnicie,
Stea dulce și iubită a sufletului meu
Și care-odinioară luceai atît de vie
Pe cînd eram în lume tu singură și eu ! »,

găsește un fidel echivalent în portretul realizat de Rosenthal. Aceeași îndulcire a formelor, menită să evidențieze un conținut sentimental, și chiar o ciudată prevestire a morții în armoniile sumbre ale acestei lucrări în centrul căreia se decupează cu stranie luminozitate figura « Steluței ».

Neîndoielnic însă că cea mai importantă zestre comună a poeților și pictorilor pașoptiști este idealul revoluționar. Fie că ne gîndim la versurile lui Cezar Bolliac :

« Pîinea, fierul o rodește ;
Tot cu fierul ne-o păstrăm ;
Ea-i a celor ce-o muncește ;
Trîntorilor n-o mai dăm »,

fie că-l citățm pe Andrei Mureșianu :

« Pre voi vă nimiciră a pizmei răutate
Și oarba neunire la Milcov și Carpați !
Dar noi, pătrunși la suflet de Sfînta libertate,
Jurăm că vom da mîna, să fim pururea frați »,

fie că ne gîndim la scrierile lui Gheorghe Barițiu sau la discursurile lui Simion Bărnuțiu, și mai ales la înflăcăratele pagini pe care Nicolae Bălcescu le închină revoluției, avem în vedere sensul comun al luptei pentru libertate, pentru propășire, pentru demnitatea individului, toate acestea rostite simplu, direct, într-un limbaj nesofisticat.

Ideea de bărbăție revoluționară și ideea de demnitate stau la baza galeriei de portrete pe care pașoptiștii au realizat-o în această vreme, exaltînd frumusețea lăuntrică a eroilor care au slujit revoluția. Pictînd portretul lui Nicolae Bălcescu, Ion Negulici a știut să descifreze măreția tragică a personajului, să-i exprime forța interioară, să așeze în privirea sa lărgimea de orizont a vizionarului. Nimic de prisos, nimic retoric în acest portret de o rară severitate, poate cel mai bun din cîte au fost realizate atunci. Schițînd portretul pictorului Rosenthal, tot Negulici recurge la alte mijloace de exprimare, prezentîndu-și confratele de breaslă într-o atitudine degajată, nu lipsită de parfum romantic.

Poposind printre revoluționarii transilvăneni, Barbu Iscovescu le-a fixat efigiile pe pînză, preocupat în primul rînd de evocarea nobleții de gînd și a dîrzeniei de fapte. Avram Iancu, Petre Dobra, Ion Buteanu, Nicolae Solomon, Simion Balint își impun prezența simplu și convingător în aceste mici portrete pictate fără prea mult meșteșug, dar cu pasiune și devotament. Un anume patos de legendă romantică, un anume suflu de baladă— Avram Iancu cu multe pistoale la brîu pare a fi un Toma Alimoș — străbat aceste lucrări deplin armonizate ca expresie cu literatura epocii.

În aceeași viziune, în care legendă și naivitate se contopesc cu firească prospețime, este realizat și portretul haiducului Radu Anghel pictat de brașoveanul Mișu Popp. Revoluționar militant, colaborator al lui Constantin Lecca, apoi conducător al Legiunii naționale, Mișu Popp a fost unul dintre cei mai curajoși artiști care au participat la luptele pentru descătușarea de asuprire ale românilor din Transilvania. Pictîndu-l pe vajnicul haiduc cu priviri fioroase, încărcat de pistoale și scule tăioase, Mișu Popp pare să se fi făcut ecoul versurilor lui George Baronzi, închinate haiducului Dan Irodan :

« Are un răstoc
De soc
Cu cinci guri de foc
În cioc ;
Toroipan cu colți
Învolți,
Bîte lungi cu bumb
De plumb,
Ochi ca de cotoi
Strigoi
Și un păr turloi
Burloi ».

S-ar putea reproșa că efectul e mai degrabă comic, dar să nu uităm gustul epocii și gestul grav care se implica în atîtea creații artistice și literare din anii revoluției de la '48.

Dar, mai mult decît portretistica, puținele compoziții cu temă revoluționară sînt și mai convingătoare pentru perfectul sincronism care a existat între literatura și plastica anilor revoluționari de la patruzecișiopt.

Gestul generos și caldul devotament exprimate de Alecu Russo în *Cîntarea României* consună în perfectă armonie cu *România rupîndu-și cătușele pe Cîmpia Libertății.*

« Fericit acel ce calcă tirania sub picioare !
Care vede-n a lui țară libertatea re-nviind.
Fericit, măreț, acela care sub un falnic soare
Pentru patria sa moare
Nemurire moștenind ».

Fig. 4. — Barbu Iscovescu, *Portretul lui Avram Iancu* (Muzeul de artă al Republicii Socialiste România).

Fig. 5. — Mişu Popp, *Haiducul Radu Anghel* (Muzeul de artă al Republicii Socialiste România).

Fig. 6. — Mişu Popp, *Haiducul Radu Anghel* (Muzeul Brukenthal, Sibiu).

.es mutations substantielles qui étaient en train de s'opérer dans
a société autochtone, par les changements intervenus dans le style
es commanditaires, les transformations artistiques peuvent être plus
ure, domaine illustré pour la plupart par des portraits et des compo-
yant atteint leur apogée avec les créations des peintres révolutionnaires
iel Rosenthal, Ion Negulici, Barbu Iscovescu, Mişu Popp — les arts de
emarquable consonance stylistique avec la poésie contemporaine illustrée
ostachi Conachi, George Baronzi, Cezar Bolliac et d'autres. La naïveté
est doublée d'états d'un sentimentalisme ostensible ou bien — dans le cas
thèmes historiques — de formules déclamatoires. Considérée par rapport
prose, l'œuvre des peintres de 1848 témoigne d'une unité organique de la
e l'époque, engagée dans le processus irréversible des transformations révolu-

Fig. 7. — Constantin Daniel Rosenthal, *România rupindu-şi cătuşele pe Cîmpia libertăţii* (Muzeul de artă al Republicii Socialiste România).

Mai nefericiţi decît confraţii lor poeţii, pictorii revoluţionari şi-au sfîrşit viaţa în împrejurări tragice, servind pînă la capăt revoluţia. Ion Negulici moare în exil la Constantinopol (5 aprilie 1851), Constantin Daniel Rosenthal a fost asasinat în temniţa din Budapesta (23 iulie 1851), Barbu Iscovescu moare şi el în exil la Constantinopol (24 octombrie 1854). Alături de Nicolae Bălcescu, care murea de asemenea departe de ţară, pictorii de la patruzecişiopt se numără printre principalii martiri ai revoluţiei. Fără să se ridice la foarte înalte valori artistice, opera lor este exemplară prin bogata ei substanţă revoluţionară, constituind totodată un reper fundamental al artei româneşti din secolul al XIX-lea, care lungă vreme — prin Gheorghe Tattarescu, Theodor Aman, Sava Henţia, Nicolae Grigorescu — va servi cauza revoluţiei de la 1848. În acelaşi timp, considerată paralel cu poezia şi proza, opera pictorilor revoluţionari dovedeşte existenţa unei unităţi organice a culturii acelei epoci, angajată în procesul ireversibil al transformărilor revoluţionare.

În considerarea acestei unităţi, rîndurile de faţă nu sînt decît o posibilă schiţă preliminară.

CONSONANCES ARTISTIQUES ET LITTÉRAIRES AU TEMPS DE LA RÉVOLUTION DE 1848

RÉSUMÉ

La première moitié du XIXe siècle et surtout les années de la révolution de 1848 constituent pour l'art roumain une époque de transformations profondes, caractérisée par un passage accéléré des formes de tradition médiévale byzantine aux modalités d'expression propres à l'art occidental

Esztergomi oltárképei Rosiert tehetséges festőnek mutatják be. Finom, gyengéd színskálában dolgozik, melyben a rokokó kedvelt meleg tónusai dominálnak. Rajza biztos és alakjai plasztikusak. Szent István palástján ugyan kissé erősen érződik a drapéria-tanulmány merevsége *(16. kép)*, de Szent József köpenyében finom fényeket csillogtat meg *(17. kép)*. Általában a Szent József-oltárkép úgy kompozicióban, mint a lelki kifejezés bensőségében is jobb, mint a Szent István-oltárkép, amely merevebb és darabosabb.

A Mária-Terézi-féle templom fennmaradt emlékeinek másik fontos csoportját alkotják Hebenstreit homlokzatszobrai *(18., 19. kép)*. Hebenstreit József pesti szobrásszal még 1771-ben kötöttek szerződést kilenc, pontosabban meg nem határozott szobor elkészítésére, melyeket még ugyanez év juniusában le is szállított.[25] Hebenstreit esztergomi munkásságára vonatkozólag Conti Antal[26] pesti szobrásznak a szállított nyers kövekről szóló elszámolása ad némi felvilágosítást.[27] Ezek szerint a két nagy szobron kívül, melyek a homlokzatra kerültek s most a bazilikához vezető út két oldalán vannak felállítva, Conti még két nagyobbméretű fekvő alakhoz, több kettős alakhoz, dekorativ részletekhez szállított anyagot. Hogy ezek a fekvő alakok mit ábrázoltak és hol voltak elhelyezve, nem tudjuk. Minden bizonnyal azonban ezek is a Hebenstreit által faragott kilenc szobor közé tartoztak.

A homlokzatra Hebenstreit Szent István és Szent László életnagyságon felüli szobrait készítette[28] a nyugta szövege szerint Hillebrandt rajzai után.[29] Hillebrandt ez esetben azonban nem a szobrok rajzát, hanem csak méreteit, elhelyezését és a templom körvonalaiban elfoglalt konturjait vázolhatta. A szobrok a Mária Terézia-féle templom lebontása után, a Bazilika előtti tér rendezésekor kerültek mostani helyükre. Mindkét szobrot jellemzi a hangsúlyozott kontraposzt, melyet Hebenstreit minden alkotásánál megtalálunk ugyan, de egyiknél sem ilyen mértékben és ennyire modorosan. A testnek ezt a torzítás-

[25] l. Okmányok. III. és V.

[26] l. Schoen A.: A budapesti központi városháza. 110. l.

[27] l. Okmányok. VI.

[28] Mathes J.: Arx Strigoniensis. p. 15. és Lepold A.: A szenttamási kálvária.

[29] l. Okmányok. V.

egyenletesebb ritmust követelő szellemének megfelelően (15. kép.). Az oltárképek a templom lebontása után az esztergomi Szent Anna- vagy Kerek-templomba kerültek,[19] ahonnét csak újabban vitték fel őket a Bazilikába. Ez a két kép a templom mellékoltárait díszítette és ábrázolásaik az 1788-iki egyházlátogatás leírásával is megegyeznek.[20] A templom főoltárképe Keresztrefeszítést ábrázolt, de már 1788-ban a falból kiszivárgó viz miatt nagyon rossz állapotban volt. A mellékoltárok képei Szent Józsefet, Krisztus nevelőapját és Szent Istvánt, Magyarország első királyát ábrázolják *(16., 17. kép)*. Ugy az elpusztult főoltárképet, mint a két mellékoltár festményeit Rosier Antal pozsonyi festő 1771—72-ben festette a fennmaradt szerződés és a 460 forint kifizetéséről szóló nyugta tanusága szerint.[21]

Rosier éltetéről és munkásságáról majdnem semmit sem tudunk. Mint történeti festő végzi el a bécsi Akadémiát, melynek pályázatain is résztvesz. 1735-ben Oeserral szemben alul marad, 1738-ban pedig »Hagar kiűzetése« c. képével akadémiai díjat nyer.[22] Ebben az időben állandóan Pozsonyban tartózkodik, itt is nősül és az Akadémia elvégzése után, úgy mint Sambach és Oeser is, belép Donner pozsonyi műhelyébe, hogy mintázásban, valamint a kosztüm és az antik tanulmányozásával magát tökéletesítse.[23] Az ez után következő három évtizeden keresztül sem munkásságáról, sem életkörülményeiről tudomásunk nincs, mígnem 1771-ben Esztergomban ismét felbukkan. Képei után a bajorországi Kleineislingből származó Haid-család egyik tagja készített metszeteket.[24]

---

[19] **Számord I.**: Az esztergomi Szent Anna-templom. 24. l.

[20] »... Duae Arae laterales sunt sibi similes, una S. Josephi Nutritii Domini, altera S. Stephani Regis Hungariae...« Can. Vis... Anno 1788. ibid.

[21] **l. Okmányok. IV.**

[22] **Pigler A.**: Georg Raffael Donner. (Wien). S. 99., 100., 119. és 28—29. jegyzet.

[23] Oeserről szólva idézi Pigler (id. m. 99. l.) Hagedorn nyomán (Lettre à un Amateur de la Peinture ... Dresde, 1755. p. 330.): »En sortant de l'Académie, il se mit encore deux ans chez Donner, pour allier au talent de la peinture celui de bien modéler et l'étude du costume et de l'Antique«.

[24] Rosier bibliografiája **Pigler A.**: id. m. 99., 100. l. és 28—29. jegyzetek. valamint **Thieme U.—Becker F.**: Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler. Bd. XXIX. (1935.) S. 24. — adatai alapján állitható össze.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Rose Marton

MAGYAR HÍREK

millió forint.

1987 FEB 15.

1021

G. D. clevelandi olvasónk írja:

A clevelandi egyetemi és kulturális épületek, a szépen ápolt kertek között, az Art Museum mögött van az új Garden Center. Ha az ember megáll a hatalmas üvegablakok, ajtók előtt, már kívülről látható az a művészi kovácsolt és öntöttvas alkotás, amely a hosszú falat fedi. Fák, bokrok, madarak, virágok könnyed csoportja és — szinte furcsa kimondani — vasból. Ez a remekmű magyar emberek alkotása. A fémmunka a Rose-fivérek műtermében, öntödéjében készült. Rose Márton alapította a vállalatot és azután fiai, István, Melvin és Milton vették át. Ők készítették a Hopkins repülőtér bejárati homlokzatának fémdíszítését is.

*

Rosenthal mesterjegy

1742. TALPAS POHÁR, ezüst, hatszöges alak, vésett díszítéssel. ROSENTHAL mesterjegy. Magyar, 1850 k.

Ernst Múzeum aukciói

XVIII

A

ERNST-MÚZE

XV

Loretto:

A zárda ~~látkép~~:

~~A emeletes zárda templom~~ Két tornyú emeletes épület melynek köfallal bekerített udvarán jobbról, a szobornál elvezető uton, két nő megy a kápolna ~~udvarának~~ kapuja felé. ~~A zárda~~ Udvarán egy s a mellette lévő kertben két szerzetes járkál. Az előtérben balról leányát vezető nő, két férfi, kiknek egyikénél lobogó van s a kik előtt kutya fut, kissé hátrább pedig meg egy férfi halad jobb felé, honnan bucsusok jönnek elől zászlóval. A kolostoron túl, buzaföldek és fasorok csatlakoznak a háttérbeli ~~lévő~~ erdőhöz. Felirata a kép alatt:

„V. Conv. Divae V. Thavmaturgae Laureti in Hungaria";
alól balra: „S. Rosenstingl. Architect. del"
és jobbra: „T. D. Herz Sculps. Aug. Vind."

Rézmetszet, méretei a vonalkeretnek 19.7 : 26.8 s a rézlapnak 20.8 : 28.3 cm.
Metszette: Herz T. D.

Ltha 4601

126/94 № 193.

a kebelbeli összes lelkipásztorokhoz.

Értesülésem szerint illetéktelen egyének akárhányszor
n kívánatos célból az anyakönyvekbe, egyházi irattárban
ött iratokba betekintést nyernek, s különféle feljegyzések
közlését kérik, vagy kiírásokat eszközölnek.

A felekezeti anyakönyvekbe betekinthetés kérdését
tázandó, elrendelem, hogy az anyakönyvekbe csak az
akönyvvezető lelkész, vagy a helyettes felügyelete alatt

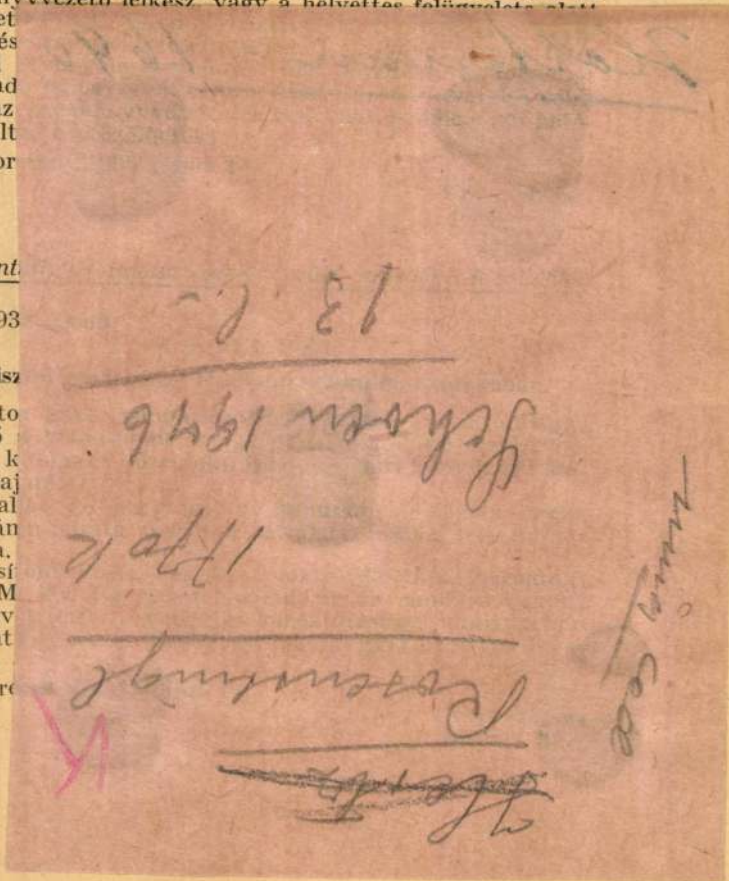

gatóságainak figyelmét a m. kir. vallás- és közoktatásü
minisztérium kiadásában megjelenő „Hivatalos Közlö
mult hó 1-én megjelent 11. számában 109,680—1938.
szám alatt a gyakorlati középiskoláról szóló 1938 : XIII.
52. §-ának életbeléptetése, illetőleg a tanító(nő)képzőin
zetek első osztályának líceummá való átszervezése tárgyá
közzétett rendeletére és utasítom, hogy az ebben foglalt
hoz alkalmazkodni szíveskedjenek.

Debrecen, 1938 július 11.

Uray Sándor, püspök

—

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatal

3172—1938. szám.

KÖRLEVÉL

Felhívom közép- és középfokú iskoláink tekint
igazgatóságainak figyelmét a m. kir. vallás-és közoktatási
minisztérium kiadásában megjelenő „Hivatalos Közlö
mult hó 1-én megjelent 11. számában 109,646—1938.
szám alatt a középiskoláról szóló 1934. XI. tc. alap
készített gimnáziumi tanterv és utasítások életbe
tárgyában közzétett rendeletére és utasítom, hogy
foglaltakhoz alkalmazkodni szíveskedjenek.

Debrecen, 1938 július 11.

Uray Sándor, püspök

—

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatal

3173—1938. szám.

KÖRLEVÉL.

Felhívom középiskoláink tekintetes igazgatóságai
figyelmét a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszté
kiadásában megjelenő „Hivatalos Közlöny" mult hó
megjelent 11. számában 109,591—1938. IX. szám ala
gimnáziumi tanulók tanulmányi eredményének, erkö
magaviseletének és egyéniségének elbírálására vonatk
eljárás szabályozása tárgyában közzétett rendeletére
utasítom, hogy az abban foglaltakhoz alkalmazkodni szí
kedjenek.

Debrecen, 1938 július 11.

Uray Sándor, püspök

~~Hertz, Joh. Daniel~~

~~vérm~~

Rosenstingl Sebastian

épitész

l

Römer Flóris =

A végi Pest. Bpest

1873. 98. l

24—73. Divald graf. müint.

ról füstösnek látszó, helyenkint döbörösen kikonott ... ölyödött, szél-
meredneк az
2—3 méter
ásban mozog

követő gyö-
ajtékos elem,

smeri a tudo-
ta a vidéket
Szentkúton,
a földből s
ták fürdésre

gy meredek
szekérútra,
bé érdekes
a vezet.
agyesztergár-
ssük föl.

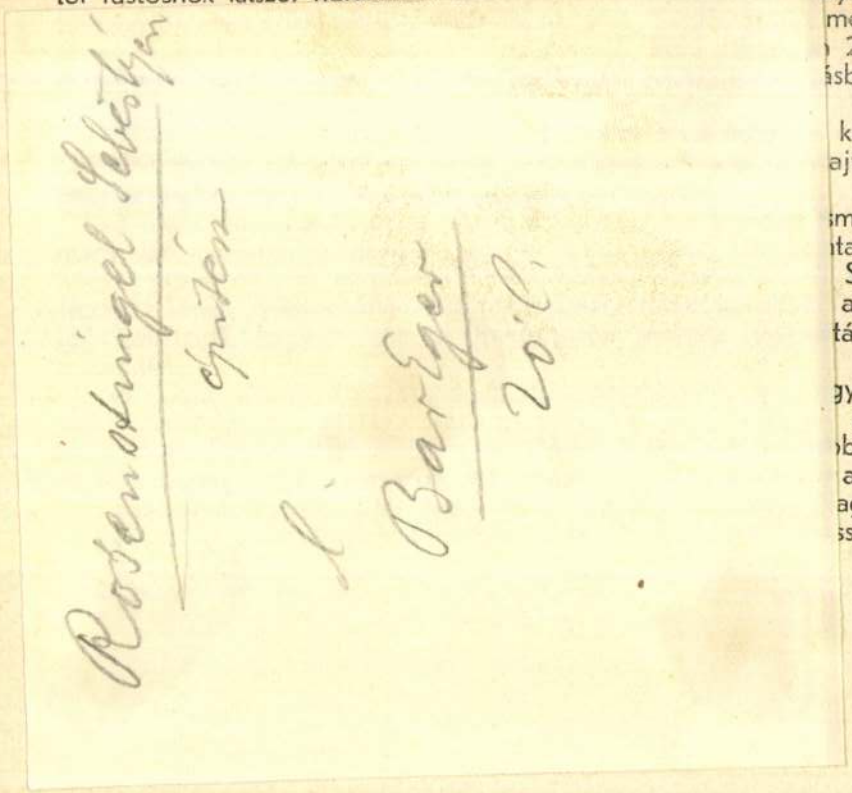

Rosenstingel Sebestyén
épitén
l. Barlger
20 l.

vecsés, szakadékos, karsztos jellegű Tésí fennsík és ennek nyugati részében az 1700 színmagyar lakost számláló Tés, hol a legforróbb nyárban is olyan hideg, csípős szelek fujdogálnak, mint a Magas Tátra aljában, a Késmárki medence körül.

Tésnél a fennsík pereme hirtelen megroggyan. A Gajavölgy felé szinte alábukik. Sűrű szálerdő váltja itt az iménti kopárságot. Egyre szélesedő völgyteknő nyílik. A völgy közepén elaggott, buckósfejű, hamvaszöld füzfák lánca kanyarog s messziről elárulja, hogy a fűzek alatt patak vize csobog. Ritka jelenség a tájon.

A völgyben lombdús fák alatt malom kereke kattog. Kerepelő, ütemes hangja s a kerékről lezuhanó víz locsogása messze hallik és arra tereli a vándor lépéseit. A malom közelében, közvetlenül a terraszosan emelkedő medence szélén, kisded templom, a Szentkút fehérlik ki a lomb közül. Leghíresebb búcsújáróhely a környéken. Közelében ősi sáncnyomok. Kelta, vagy avar maradványok. Keleti oldalukban honfoglaláskorabeli sírok, gulába rakott cyklopszi kövek. Ki tudja, vajjon nem ősi pogány oltár maradványai ezek? Ocsöb vagy Őse vitézeié, kik a tájon kalandozva, Hadurnak áldoztak a jéghideg, kristálytiszta vizü forrásfőnél?

A híres Gaja-völgyben járunk. A csörgedező patak folyásával szemben folytatjuk az útat. A kiszélesedő völgyteknő széleit magasra emelkedő, sűrű szálerdővel fedett hegyek párkányozzák. A völgyben szántók.

Loretto. T. 4601.

Az előtérben van a zárda a templommal, melynek homlokzatán szobrokat és egy kétfejü sast látunk. Kéritésén innen az utat járókelők élénkitik, jobbról pedig bucsusok érkeznek. A háttérben búzaföldek és erdők tünnek szemünkbe. Felirata:

V. Conv. Divae V. Thavmaturgae Laureti in Hungaria.

alól balra: S. Rosenstingl Architect del.
jobbra: I.D. Herz Sculps. Aug. Vind.

Rm., mér. a rl. 20.8: 28.3 cm.

126-94-193.

9580
~~8531~~.

Conventus Fortenavii.

A hegyes vidék előterét foglalja el balról katholikus temetővel, udvarán szerzetessel, a hozzá vezető utakon pedig járókelőkkel, a kiknek egyike a patak hidja felé halad. Feliratai

a kép alatt: XI.Conv.Divae V.Assumptae Fortenavii in Hungaria

alól balra: Sebastian Rosenstingel Architect.del.

és jobbra: Ioh.Daniel Herz sculps.Aug.Aug.

Rézkarcz, méretei a rézlapnak 20.8:28.5 cm.

291

Sz.n. ~~8538~~-912

1298-912-4

Át.lelt.8531.

Rosenstingl Sebestyén

9581.
~~8532.~~

Budapest.

A Szt. Anna kolostor.

Az előtért foglalja el, a hol a templom előtt bekeritett szobor van és a hol a teret és a szomszédos utczát járó-kelők élénkitik. Jobbról a szomszédos házak egyikében gémes kut tünik szemünkbe. Felirata a kép alatt: XIV. Conv. S. Annae Pestini in Hungaria alól balra: Sebastian Rosenstingl Architect delin és jobbra: Ioh. Daniel Hertz sculps Aug. Vind.

Rézmetszet, méretei a rézlapnak 20.6:28.3 cm.

292
Sz. n. ~~8532~~-912
1298-912-5
Át. lelt. 8532.

Rosenstingl, Sebastian
festō

l.
Csat-Frey Öst Kunstt
XXIV. K.
229. l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
VEGYES MÜVEK.
288

Lacroix, E. Culturepochen Mitteleuropa's.
Wien, 1862.

6. 12.

Rosenberger Ferenc

Strös Besztercebánya

118		**Franciscus Rosenberger,** M 1823, MC 1858, 1866, † 1882.	
	Nr. 60	*a)* Dohányszelence. — *Schnupftabakdose.* Mus. Nat. Hung.	

Besztercebánya 23

F. sz. *Lf. Nr.*	Próba *Beschau*	Mesterjegy *Meisterzeichen*	Mester — tárgy — tulajdonos — irodalom *Meister Gegenstand — Eigentümer — Literatur*
	Nr. 62		*b)* Ecet-olajtartó kagylós delfinnel. — *Essig- u. Ölbehälter m. Delphin.* Sátovszky Tibor dr., Bp.
	Nr. 62		*c)* Áttört kosárka. — *Körbchen, durchbrochen.* Egry Aurélné, Bp. Expos. 1927: 907.
119		FR	Ugyanaz. — *Derselbe.*
	Nr. 66		*a)* Gyümölcstartó: delfin kagylóval. — *Tafelaufsatz: Delphin m. Muschel.* Museum, Besztercebánya — *Neusohl.* Múz. és Könyvt. Ért., 1913, 230. Képpel — *Mit Abbild.*
	?		*b)* Cukorfogó, áttört. — *Zuckerzange, durchbrochen.* Engelmann Alfréd, Besztercebánya — *Neusohl.*
120		ROSENBERGER	Ugyanaz. — *Derselbe.*
	Nr. 69—72		Evőeszköz magántulajdonban Besztercebánya és Budapest. — *Tafelsilber in Privatbesitz*
121		Rosenberger	Ugyanaz. — *Derselbe.*
	Nr. 73		*a)* Kehely. — *Kelch.* R. k. szláv templom, Besztercebánya — *Slaw. Kirche, Neusohl.*
	Nr. 74		*b)* Gyógyszerészkanál. — *Apothekerlöffel.* Engelmann Alfréd, Besztercebánya — *Neusohl.*
122		FR	Ugyanaz. — *Derselbe.*
	Nr. 76		Arany jegygyűrű LFvR-véséssel. — *Gold. Ehering grav, LFvR.* Özv. Radvánszky Andorné, Radvány.

ROSENTHAL, Daniel

DATE NOI PRIVIND VIAŢA ŞI ACTIVITATEA LUI C. D. ROSENTHAL

Una dintre figurile cele mai reprezentative ale generaţiei de la 1848 din ţara noastră este Constantin Daniel Rosenthal, deopotrivă pictor şi om politic de acţiune. Viaţa lui a fost obiectul mai multor studii prestigioase elaborate de G. Oprescu [1], P. Constantinescu-Iaşi [2], I. Frunzetti [3], D. Grigorescu [4] etc.

Recentele cercetări efectuate în R. P. Ungară au dus la descoperirea unor documente inedite şi date necunoscute în circuitul ştiinţific românesc, atît cu privire la familia Rosenthal, cît şi la unele aspecte ale activităţii artistice a pictorului, un loc important ocupîndu-l ştirile referitoare la tragica lui moarte, care-i reconfirmă — pentru a cita aprecierea lui Ion H. Rădulescu — destinul de „martir al revoluţiei româneşti" [5].

În mod regretabil, au rămas infructuoase cercetările privind înregistrarea naşterii, respectiv morţii lui, în matricolele corespunzătoare. Ele nu au putut fi găsite nici în Arhiva Reprezentanţei Naţionale a Israeliţilor Maghiari din Budapesta şi nici în Arhivele Naţionale Maghiare. În consecinţă, trebuie să acceptăm, prin deducţie, ca dată a naşterii anul 1820 sau 1821.

După cum s-a mai arătat, în anul 1846, comparîndu-se cu un tînăr de 20 de ani, artistul considera că acesta semăna cu înfăţişarea pe care el însuşi o avusese în urmă cu şase ani. Pe de altă parte, matricola Academiei de Arte Frumoase din Viena îl menţionează, în 1837, ca avînd 16 ani. De asemenea, raportul căpitanului orăşenesc şi direcţiei poliţiei din Graz, în 1851, îl descrie ca om de 30 de ani.

Numele ce i s-a dat la naştere era David, pe care ulterior îl va schimba în Constantin Daniel [6]. O pictură aflată în posesia Galeriei Naţionale din Budapesta (nr. 4 972), poartă semnătura „C. Rosenthal 1841", ceea ce constituie un relativ punct de reper pentru a putea stabili perioada schimbării numelui.

Fizionomia lui din aceşti ani de tinereţe poate fi cunoscută dintr-un autoportret al pic-

Fig. 1. — C. D. Rosenthal — autoportret (Galeria naţională din Budapesta).

torului, aflat tot la Galeria Naţională din capitala ungară (nr. 8 888). Acesta îl înfăţişează în faţa şevaletului, imaginea avînd multe elemente de convergenţă cu binecunoscuta lucrare a lui I. Negulici.

Familia lui C. D. Rosenthal făcea parte din tînăra burghezie evreiască din Pesta, fiind antrenată în sectorul circulaţiei mărfurilor. După moartea tatălui său, care a survenit înainte

[1] G. Oprescu, *Pictura românească în secolul al XIX-lea*, Bucureşti, 1937.

[2] P. Constantinescu-Iaşi, *Trei pictori români în revoluţia de la 1848. Negulici, Rosenthal, Iscovescu*, Bucureşti, 1948.

[3] Ion Frunzetti, *Pictorul revoluţionar C. Rosenthal*, Bucureşti, 1955.

[4] Dan Grigorescu, *Trei pictori de la 1848*, Bucureşti, 1967.

[5] Barbu Lăzureanu, *Mărturii despre Daniel Constantin Rosenthal*, în *Adevărul literar şi artistic*, seria III, anul IV, nr. 138, 15 iulie 1923, p. 3.

[6] Fleicher Gyula, *Magyarok a bécsi képzömüvészeti akadémian* (Maghiari la Academia de arte frumoase din Viena), Budapest, 1935, p. 74. *Hadtörténelmi Levéltár* (Arhiva de istorie militară), Budapesta, fond Secţia poliţienească a comandamentului armatei a III-a (în continuare: H.L.), 1851/V/23 b.

le vizita lui C. A. Rosetti din 1 septembrie 1846, familia Rosenthal a trecut prin mari greutăți financiare. Profesia tatălui a fost preluată de fratele mai mare al artistului, Naphtael Otto Rosenthal (născut pe la 1810), care în anul 1851 practica comerțul în „orașul" Leopoldin din Pesta, centrul principal al burgheziei evreiești. Pictorul avea, de asemenea, și o soră, măritată mai întîi cu un oarecare Rechnitz și apoi cu profesorul de medicină Lajos György Arányi (1821—1887), de origine transilvăneană.

Familia Rosenthal trebuie totuși să se fi bucurat de o anumită bunăstare, din moment ce studentul medicinist Adam Bauer îndeplinea, în 1851, de șase ani funcția de educator pe lîngă copiii lui Naphtael Otto Rosenthal, iar aceasta își putea permite, prin 1850—51, să trimită fratelui său, aflat la Paris, suma de 100 fl. [7]. De asemenea, o rudă a familiei, anume Samuel Rosenthal, era editorul gazetei „Der Spiegel".

După încheierea studiilor lui de la Viena și după o probabilă ședere, nu prea îndelungată, în capitala imperială, spre sfîrșitul anului 1842 C. D. Rosenthal pleacă la București, unde este primit cu brațele deschise. Activitatea lui artistică și politică din capitala Țării Românești este deja cunoscută din lucrările citate.

C. D. Rosenthal rămîne la București pînă în toamna anului 1844, cînd pleacă la Paris. Comparînd aceste date cu informațiile obținute, referitoare la participarea sa la expoziția din Pesta, organizată în vara aceluiași an, reiese că prezența lui cu două lucrări a fost doar artistică și nicidecum personală. De altfel, primirea făcută lucrărilor sale nu a fost unanim favorabilă. Dacă revista „Honderü" îl menționa printre artiștii de valoare, în schimb, „Pesti Divatlap" critica desenul defectuos al tabloului „Scenă din grădină" [8].

Cunoscuta lui activitate de la Paris a fost întreruptă în anul 1847, artistul fiind nevoit, foarte probabil din motive de ordin material, să se întoarcă la Pesta. Gazeta „Der Spiegel" îi face publicitate și invită publicul în atelierul său [9]. La Salonul deschis, nu peste mult timp, în capitala maghiară, Rosenthal se prezintă cu două picturi: „Femeie pe gînduri" (portretul unei evreice) și „Odihna de după amiază" (reprezentînd o femeie întinsă pe o canapea). De această dată, „Pesti Divatlap" apreciază ceva mai favorabil munca artistului, chiar dacă, referindu-se la prima lucrare, îi recomandă să nu folosească prea insistent bitumul, deoarece acesta, în ultimă instanță, dăunează pigmentului pictural. De asemenea, vorbind despre cea de a doua lucrare, autorul articolului citat îi reproșează pictorului că poziția femeii nu este suficient de naturală [10]. Totuși acest ultim tablou figurează printre cele 11 opere cumpărate de asociația organizatoare a expoziției, din totalul de 232 de lucrări, pentru această achiziție plătindu-i-se apreciabila sumă de 100 fl. [11].

După o scurtă ședere la Pesta în vara anului 1847, artistul se reîntoarce la București, participînd la pregătirea și înfăptuirea revoluției de la 1848. Desigur, izvoarele studiate de noi nu sînt în măsură să ofere elemente inedite în acest sens.

În urma înăbușirii revoluției din Țara Românească, fiind eliberat grație faptului că era supus habsburgic, C. D. Rosenthal, împreună cu Maria Rosetti, însoțește de-a lungul Dunării ambarcațiunea ce transporta spre vest pe tovarășii lui de luptă. Este neîndoios că a avut partea lui de merit în înscenarea de la Svinița, ambarcațiunea respectivă ajungînd pe malul bănățean al Dunării. Nu putem pierde din vedere faptul că acel loc a fost deosebit de propice îndepărtării escortei otomane, protestul primarului, care a somat patrula turcă să plece, avînd un puternic suport în populația locală militarizată, ce făcea parte din sistemul grănicerese bănățean.

După eliberarea revoluționarilor români, soarta lui Rosenthal se distanțează, pentru moment, de cea a tovarășilor săi. El rămîne timp de un an și jumătate în Imperiul austriac fără să putem urmări în mod amănunțit activitatea lui. Totuși izvoarele cunoscute de noi ne dau unele repere.

În primul rînd este deasupra oricărei îndoieli faptul că s-a impus în viața artistică. După încheierea ostilităților dintre revoluționarii maghiari și armatele imperiale și țariste (la 15 martie 1850), directorul Muzeului Național din Pesta i se adresează lui Rosenthal, la fel ca și altor artiști de renume, cerîndu-i autobiografia, autoportretul și chiar o lucrare pentru pinacotecă [12].

În al doilea rînd, se pare că pictorul nu a participat la revoluția maghiară, presupunere susținută de faptul că autoritățile militare cezaro-crăiești, după înăbușirea revoluției, i-au eliberat pașaport, ultima dată la 5 iulie 1850 [13].

Din jurnalul intim al lui C. A. Rosetti reiese că la data de 29 ianuarie 1849 acesta intenționa să îi scrie lui Rosenthal [14]. Or, în perioada respectivă Pesta se afla deja sub ocupație militară habsburgică, ceea ce permitea

[7] *Ibidem*, 23 a.
[8] *Honderü*, nr. 9, 31 august 1811; p. 148; *Pesti Divatlap*, 1844, partea a II-a, p. 286.
[9] *Der Spiegel*, 1847, col. 911.
[10] *Pesti Divatlap*, 1847, partea a II-a, p. 925, 927.
[11] *Jahrbuch der Pester Kunstvereine für 1853*, Pest, 1854, p. 41.
[12] Kapossy János, *XIX. szazadi magyar művészek önéletrajzának kérdéséhez* (Cu privire la problema autobiografiei artiștilor maghiari din sec. al XIX-lea.), în *Magyar Muzeum*, aprilie, 1946, p. 34.
[13] H.L., 1851/V/23 b.
[14] *Pagini din trecut. Note intime scrise de C. A. Rosetti. Adnotate și publicate de Vintilă C. A. Rosetti*, București, 1902, II, p. 35.

de acum transmiterea unei scrisori de la Paris, fapt ce sugerează ideea că pictorul se găsea, oricum, pe teritoriul ocupat de imperiali. Ipoteza conform căreia el ar fi plecat în Transilvania, pentru a se alătura taberei lui Avram Iancu, sau că ar fi îndeplinit o altă misiune în această provincie românească așteaptă încă o confirmare documentară din surse sigure.

Mai bine cunoscută este perioada următoare din biografia lui C. D. Rosenthal. El sosise la Paris în primăvara anului 1850 și reluase legăturile cu prietenii săi, activi în cadrul emigrației. După vreo opt luni de ședere în capitala Franței, el va pleca în Elveția și apoi în Austria, la Graz. Conform raportului căpitanului orășenesc și direcției de poliție din acest ultim oraș, Rosenthal sosise acolo la 31 martie 1851, rămînînd pînă în ziua de 7 iulie a aceluiași an, cînd va pleca la Viena și apoi la Pesta [15]. În orice caz, se pare că aceste ultime luni i-au fost favorabile și din punct de vedere artistic, deoarece reușește să achite fratelui său suma avansată la Paris [16].

Documentele confirmă și faptul că Rosenthal sosise la Pesta la 10 iulie 1851, avînd o sarcină politică din partea emigrației române. Actele emise de autoritățile imperiale în repetate rînduri îl califică drept „emisar român" și fac mențiune despre legăturile sale cu „conducătorul român" C. A. Rosetti. Se pare că poliția imperială interceptase corespondența dintre ei, fapt ce reiese atît din raportul oficial cît și din mărturiile fratelui pictorului, acestea din urmă însă fără a aduce precizări suplimentare [17]. De altfel, Rosetti primise returnată o scrisoare referitoare la C. D. Rosenthal, ce fusese expediată inițial la Pesta. Documentele nu precizează obiectul misiunii pictorului în Ungaria, dar este neîndoios că poliția pestană fusese sesizată de scopul acesteia încă înainte de 15 iulie, dată la care ea se adresează autorităților din Graz, cerînd lămuriri, care nu s-au dovedit însă a fi destul de consistente. În tot cazul, Rosenthal va fi arestat la Pesta la 20 iulie 1851, odată cu el fiind deținuți, respectiv interogați, fratele lui, studenții Adam Bauer și Heinrich Fischer precum și institutorul de limbă franceză Lemouton. Cercul investigațiilor s-a extins și asupra profesorului Arányi, învinuit și el de a fi avut legătură cu C. A. Rosetti [18].

Anchetarea cazului a intrat în competența secției polițienești a armatei a III-a. Rosenthal a fost depus în faimoasa închisoare Neugebäude din Pesta, unde erau încarcerați cei mai importanți deținuți politici [19]. Potrivit declarației temnicerului Josef Kohout, în după-amiaza zilei de 22 iulie a fost depus la interogatoriu, de unde s-a întors seara tîrziu. A doua zi dimineața a fost găsit mort în patul lui din celula numărul 70.

Documentele depistate de noi redau versiunea oficială a morții lui. Potrivit acestora Rosenthal s-ar fi sinucis. Unii dintre tovarășii lui, ca de pildă Constantin Racoviță, au acceptat această versiune, crezînd că el s-a refugiat în moarte din cauza suferințelor sau pentru a evita vreo trădare involuntară. În jurul acestei versiuni, în diferite lucrări, apar variante potrivit cărora artistul s-ar fi spînzurat, s-ar fi intoxicat cu fosfor, ori ar fi murit prin asfixiere, din cauza fumului produs de aprinderea voită a saltelei etc. Documentele oficiale susțin că s-ar fi autostrangulat cu bretelele de la pantaloni, iar pentru a evita vreun zgomot, și-a blocat gura cu o batistă. Versiunea respectivă a fost confirmată și de autopsia efectuată la 25 iulie 1851 [20].

Prietenii lui care nu au dat crezare sinuciderii, precum C. A. Rosetti sau G. Golescu-Arăpilă, au acuzat poliția imperială de asasinat. S-a mai avut în vedere și presupunerea că în prealabil i s-ar fi aplicat o tortură de tip medieval. Oricare ar fi însă adevărul și orice interpretare s-ar da documentelor, rămîne un fapt indiscutabil că C. D. Rosenthal și-a dat viața pentru cauza revoluției române de la 1848.

★

În anexă publicăm documentele dosarului Constantin Daniel Rosenthal, aflat în arhiva Institutului de Istorie Militară din Budapesta, fondul secției polițienești a Comandamentului armatei a III-a.

Mulțumesc și pe această cale cercetătorului Tiberiu Moț (Timișoara) pentru ajutorul prin care a făcut posibilă transcrierea documentelor.

ANEXE

I

Protokoll (subl. în doc.)

Welches bey der Polizei Section des kk H. 3 te Armee Com[m]ando am 24 Iuly 1851 mit dem Mediziner Adam *Bauer* ⟨subl. în doc.⟩ nach vorausgegangener Eruirung zur Angabe der Wahrheit aufgenommen wurde.

[15] H. L., 1851/V/23 b.
[16] Ibidem, 23 c.
[17] Ibidem, 23 d.
[18] Ibidem, passim.
[19] Ibidem, 23j.
[20] Ibidem, 23 f/1.

1

Kennen Sie den Anlass. Ihrer Verhaftung.

ad. 1

Meine Verhaftung ist wegen des Mahlers Constantin *Rosenthal* ⟨subl. in doc.⟩ erfolgt.

2

Ist Ihnen von Rosenthals Verbindung in Frankreich u[nd] Oesterreich namentlich aber in Paris u[nd] Pesth etwas bekannt.

ad. 2

Nein, von seinen Verbindungen kenne ich gar nichts, ich habe mit Rosenthal während seiner Anwesenheit in Pesth sehr wenig gesprochen, ich war den ganzen Tag mit meinem Studium beschäftigt, indem [ich] jetzt das Rigorosum zu geben beabsichtige, überhaupt war Rosenthal sehr wenig zu Hause.

3

Nachdem Sie in derselben Wohnung mit Rosenthal angetroffen wurden, so ist es wahrscheinlich, dass Rosenthal sowohl von seinen Verbindungen im Auslande sowohl als in Oesterreich Ihnen erzählt hat.

ad. 3

Wie ich bereits erwähnt, habe ich mit Rosenthal nur sehr wenig, und v[on]seinen Verbindungen im Auslande oder wo im[m]er, sowie auch von seinen Reisen gar nichts gesprochen.

4

Unter den Effecten des Constantin Rosenthal befinden sich die vorleigenden 2. Daguerotyps, sind Ihnen die Personen bekannt, die diese Portraits vorstellen.

ad. 4

Ich kenne diese Personen die diese Portraits vorstellen zwar nicht, ich glaube aber dass sie mit einem beym Professor Arányi in Pesth befindlichen Bilde Aehnlichkeit haben, welches Rosenthal dem Dr. *Rechnitz*, ⟨subl. in doc.⟩ dem Früheren Gemahl der Frau v[on] Aranyi zum Geschenk gegeben hat.

Hier muss ich noch bemerken, dass ich öffters gehört habe wienach einer von denen auf diesem Bilde befindlichen drey Köpfen, den Rosetti vorstellen soll.

5

Haben Sie noch etwas vorzubringen.

ad. 5

Nein.

Hiemit wurde das Protocoll geschlossen.
ss. Adam Bauer

Arh. Inst. de ist. milit. Budapesta, dos. 1851/V/23 g.

2

Protokoll
vom 20 Juli 1851

Heinrich *Fischer* ⟨subl. in doc.⟩ 29 Jr. von Tornoi ⟨sic !⟩ im Neutraer Com[itat] geb[oren] israel[it] led[ig] Rigorossent der Medizin in der Leopoldstadt 3 Kronnengasse N. 133 beim Schneider *Schreiner* ⟨subl. in doc.⟩ wohnhaft, gibt an: Ich brachte heute zufällig die Nacht in der Wohnung des N. *Rosenthal* ⟨subl. in doc.⟩ zu, dessen Kinder ich in der französischen Sprache unterrichte, weil ich mit dem Erzieher der Kinder desselben Nahmens *Bauer* ⟨subl. in doc.⟩ bis spät Nachts studirt habe. Ich weiss von dem arretirten *Rosenthal* ⟨subl. in doc.⟩ nur anzugeben dass er erst unlängst hier angekom[m]en ist, nach meiner Meinung war er in der Schweiz. Er hat mir das nicht gesagt, das weiss ich nur von dessen Mutter. Ich kenne auch dessen Bekanntschaften auf dem hiesigen Platze nicht, unde habe mit ihm nu bei seiner Ankunft von der Reise und gestern abends gesprochen.
Auch Bauer hat mir von ihm nur mitgetheilt, dass er ein Mahler sey.

ss. H. Fischer
Vorgelesen und bestättiget
ss. indescifrabil

Da gegen Heinrich Fischer hierorts nichts Nachtheiliges erhoben, er vielmehr als ein gemässigter Mann geschildert wurde, so hat man ihn am 22 Iuli 1851 auf freyen Fuss gesetzt.

ss. indescifrabil

Naphtael Otto Rosenthal ⟨subl. in doc.⟩ 41 Jr. von Pesth geb[oren], ewang[elisch⟩, verh[eiratet], Kaufmann in der Leopoldstadt N° 196 wohnhaft, gibt an.
Mein Bruder ist von beilaufig 10 Tagen hierher zürückgekehrt. Er hielt sich vor seiner Ankunft durch einige Zeit in Graz die übrige aber als Mahler in Paris auf. Er erzählte mir von seinen Verhältnissen gar nichts, und ich war ihm auch nur beim Mittagessen beisam[m]en. Als er noch in Paris war, sendete ich ihm 100 fl. C.M., unde diese hat er mir nun zurückgezahlt. Ob er sich ausserdem etwas erspart hat, weiss ich nicht. Ich weiss auch nur zu erinnern dass er vor einigen Tagen einen Brief erhalten hat, dessen Provenienz mir unbekannt ist.

ss. N. Rosenthal

Arh. Inst. de ist. milit. Budapesta, dos. 1851/V/23 c.

3

Referat
vom 5. August

Fortsetzung der Verhandlungen über *Rosenthal* ⟨subl. in doc.⟩

Nach einem bei den Akten erliegenden, mit dem Studirenden Adam *Bauer* ⟨subl. in doc.⟩ aufgenom[m]enen Konstituts hat der wallachische Emissär Konstantin *Rosenthal* ⟨subl. in doc.⟩ von dem mit ihm verschwägerten Professor Arányi besuch erhalten.

Nach dem Inhalte eines zweiten, gleichfalls mit *Bauer* ⟨subl. in doc.⟩ aufgenom[m]enen Protocolls befindet sich die Gattin des Professors und Med. der Gattin Aranyi in besitze eines von Rosenthal verfertigten Gemäldes, auf welchem drei Männerportraits sich befinden, und von denen einer einem unter Rosenthal's Effekten vorgefunden Daguerretyp ähnlich sein soll.

Nun Kom[m]t des Umstand hiezu, dass in Wege der k.k. Post ein Schreiben von verstellter Hand d[e]d[a]to 22/7 Pesth an Konstantin *Rossetti* ⟨subl. in doc.⟩ in Paris hier vorgekom[m]en ist, auf dem sich ober der Anrede die mit Tinte gezeichnete Copie, eines, drei sich umarmenden Männer darstellenden bildes nachgemacht ist, und in welchem Rosetti mit Rosenthal's Festnehmung mit nachstehenden worten bekannt gemacht wird:

Mon cher neveux

Voilà une copie de mon Constantin, qui etant enfermé depuis deux jours ne peut vous donner, des rapports sur les pieces de la colection nommée Kunstausstellung. Les pieces les plus celebres sont: de Marco, d'Amerling, de Borsos, de Kovács et de Schlesinger. Le... ⟨cuvint ilizibil, scrisul șters⟩ a desiré une ferme... ⟨cuvint ilizibil⟩ dans le genre de notre pauvre fratye... ⟨două litere ilizibile⟩. Que Dieu vous benise Votre grande-tante Helene Rosetti.

Dieser Brief lässt keinen Zweifel übrig, dass *Rosetti* ⟨subl. in doc.⟩ aus dem Arányischen Hause von der Arretirung Rosenthals in Kenntniss gesetzt ward, und dass die Familie *Arányi* ⟨subl. in doc.⟩ selbst mit Rosetti in Paris in direktem Verkehr steht.

Eine Revision unter ihren Effekten könnte vielleicht weitere Aufschlüsse über Rosenthal's wühlerische Thätigkeit geben daher:

An das k.k. Distr[icts]
C[omman]do Ofen-Pesth ⟨subl. in doc.⟩
Ab.

Es ist dem Armee-Commando bekannt geworden, dass der wallachische Emmissär *Konstantin Rosenthal* ⟨subl. in doc.⟩ von dem mit ihm verschägerten Professor *Arányi* ⟨subl. in doc.⟩ öftere besuch erhalten habe. Eben so ist es sichergestellt, dass Rosenthal's Kom[m]itent, der berüchtigte Romänenführer Konstantin *Rosetti* ⟨subl. in doc.⟩ in Paris von der Verhaftung des Rosenthal brieflich in Kenntniss gesetzt worden ist.

Der brief mittels welchem das letztere bewerkstelligt wurde enthält nemlich eine mit der feder nachgemachte Darstellung der brustbilder von 3 Männern, deren mittlerer die ihm zur Seite stehenden zwei umarmt, und das original dieses den Rosenthal, den Rosetti und noch einen dritten vorstellenden Gemäldes soll sich im besitze vom Frau Arányi, deren erster Gatte *Kanitz* ⟨subl. in doc.⟩* es von Rosenthal übernommen haben soll, noch gegenwärtig befinden.

* La marginea rîndului menţiunea „nicht Kanitz sondern *Rechnitz*" (subl. în doc.)

Es ist demnach nicht unwahrscheihlich dass . . . . . .
⟨primele patru rinduri ale filei 135 sînt atît de șterse încît nu se pot descifra decît litere și fragmente de cuvinte⟩.
Arányi rükgegangen ist und dass Rosetti mit ihnen in directem Verkehr stehen durfte.

Unter diesen Umständen erscheint es angazeigt, unter den Papieren der Eheleute Arányi eine genaue Revision vorzunehmen.

Das Distr[icts] C[omman]do hat diesemnach das Erforderliche zu veranlassen und die, bei der Durchsuchung zum Vorscheine gekom[m]enen bedenklichen briefschaften dieser beiden Eheleute gehörig verzeichnet hierhervorzulegen, falls sich nicht etwa bei der Revision selbst ein Anlass zu ihrer Verhaftung ergeben sollte.

(două sigle mss. indescifrabil)

Mundirt
Arleth
6/8 851

Arh. Inst. de ist. milit. Budapesta, 1851/V/23/d.

4

Protokoll
vom 20 Iuli 1851

Adam Bauer ⟨subl. in doc.⟩ 33 Jr. von Dolis geb[oren]israel[it], led[ig] Rigorosant der Medizin seit 6 Jahren bei Naphtael *Rosenthal* ⟨subl. in doc.⟩ als Erzieher seiner Kinder in Aufenthalte gibt an. Der heute aus der Wohnung des Rosenthal ar⟨retie⟩rte Bruder desselben ist erst vor beilaufig 10 Tagen hier angekom[m]en. Er ist vor 3 Jahren nach meinem Vermuthen nach Paris gereist. Während seines dermaligen hiesigen Aufenthalts hat er nie von Paris sondern nur von Graz gesprochen, wo er sich mit Mahlen beschäftigt hat.
Er hat . . . ⟨cuvînt ilizibil⟩ verflossenen Woche Donnerstag oder Fraytag nicht zu Hause gespeist, er war nach seiner Aussage bei einem Professor wie ich glaube der Geometrie *Petzwall* ⟨subl. in doc.⟩ geladen, und heute vor 8 Tage erhielt er einen Zettel, welcher ihm veranlas[s]te, sich schon um 1/2 2 Uhr N[ach] M[ittags] vom Hause zu entfernen. Ausser vom Professor Aranyi wurde *Rosenthal* ⟨subl. in doc.⟩ von Niemanden besucht.
Dieser ist mit ihm verschwägert.

ss. Adam Bauer
Vorgelesen und Bestettiget
ss. indescifrabil

Arh. Inst. de ist. milit., Budapesta, dos. 1851/V/23 a.

5

Protokoll
vom 20 Iuli 1851

Anton *Lemouton* ⟨subl. in doc.⟩ 23 Jr. von Pest geb[oren] kath[olisch] led[ig] franz[özisch] Sprachmeister in der Ungargasse N. 523 gibt an. Ich soll morgen den Unterricht in der franz[özischen] Sprache bei den Kaufmanns Dienern Muschlofs u[nd] Rott beginnen, und ersuche mich daher um so mehr zu entlassen, als ich nicht weiss, warum ich heute Morgens angehalten wurde. Ich war durch 6 Monate zu Komorn bei der disziplinär Kompagnie und wurde als untauglich entlassen, im heurigen Frühjahr befund ich mich bei heisigen Kollegialgerichte wegen Verdrusses mit meiner Mutter durch 10 Wochen im Areste. Ich war nie im Auslande . . . ⟨2—3 cuvinte scrisul șters⟩ Wissens befindet sich . . . ⟨1—2 cuvinte, idem⟩ ausser mir Niemand meines Nahmens. Endlich stehe ich mit Niemanden in schriftl[icher] Korrespondenz.

ss. Anton Lemouton
Vorgelesen und Bestättiget
ss. indescifrabil

Arh. Inst. de ist. milit., Budapesta, dos. 1851/V/23 e.

6

Protokoll ⟨subl. in doc.⟩

welches am 7 ten August 1851 mit dem Corporalen Josef Kahouth des kk. Infant. Regts. G[ra]f Khewenhüller aufgenom[m]en wurde. Derselbe gibt über Befragen an.

Ich bin dem Stabsprofossen im kk. Neugebäude hier in Pesth zur dienstleistung nemlich zur Beaufsichtigung der Arreste u[nd] der Inhaftirten [,] Erhaltung der Ordnung u[nd] Rühe etc. zugetheilt.

Unter andern Arrestanten wurde auch ein gewisser Constantin *Rosenthal* ⟨subl. in doc.⟩ ins Neugebäude gebracht, u[nd] in das Arrestzim[m]er N. 70 ganz allein eingesper[r]t. Am 22 July 1851, Nachmittags war er hier bey der löblichen Polizei-Section beym Verhör, u[nd] ist vom selben erst gegen Abend zurückgebracht worden. Da hat er sich zu mir geäussert, er möchte noch ein Brot haben, ich konnte ihm aber keines mehr verschaffen weil ich ausser der Kaserne Gebäude darum hätte schicken müssen, dazu aber nicht so viel Zeit hatte, weil ich die Arrestschlüssel dem Stabsprofossen abgeben musste. Damit war er auch zufrieden nur meinte er dass er am Morgen des andere[n] Tages einen Caffee haben wolle.

Dieses andere[n] Tages bin ich gegen 7 Uhr Früh zu dem Arrestzim[m]er N. 70 gekom[m]en habe din Thüre aufgesperrt, u[nd] dem Rosenthal der im Bette gelegen war, zugerufen ob er einen Caffe will. Weil er mir darauf keine Antwort gegeben hat, so bin ich bis zu seinem Bette hingetreten, habe nochmals dieselben Worte zu ihm gesprochen, u[nd] weil er mir auch danach keine Anwtort gegeben hat, so habe ich ihn bey der Haar genom[m]en, u[nd] habe an derselben etwas angezogen wie man es gewöhnlich thut, wen[n] man einen Menschen vom Schlafe aufwecken will. Da erst habe ich wahrgenom[m]en dass der Arres[tant]schon erstarrt u[nd] kalt war, u[nd] zugleich bemerkte ich, dass er den Hosenträger um den Hals geschnurt, und sein gelb, seidenes Sacktuch in den Mund hinein gestopft hatte.

Ich bin darüber ungemein erschrocken, bin gleich hinaus u[nd] habe den Stabsprofossen geholt, u[nd] dieser ist auch gleich unter Mitnahme des Feldwebels u[nd] einiger Man[n]schaft der Arrestwache in dasselbe Arrestzim[m]er hinein. Wir haben uns nun neuerdings alle überzeugt, dass er schon todt ist, allein dessen ungeachtet ist doch auch nach ein Arzt geholt worden.

Sohin ist von dieser Vorfalle bey der löblichen Polizei Section die Meldung gemacht worden.

s.s. Iosef Kahouth
Korporal

Nachdem der vorgedachte Corporal Iosef Kahouth nichts mehr zu errinern hatte, wurde das Protocoll geschlossen und gefertigt.

ss. indescifrabil

Arh. Inst. de ist. milit., Budapesta, dos. 1851/V/23 j.

7

N. 2409 Von k.k. Milit är Stadt-Kom[m]ando
An

Die kai [serlich] königl [iche] löbliche Polizei Sekzion des kais [erlich] königl [ichnen] Hohen III Armée Kommando
Pest den 27 Iuli 1851

Anschlüssig wird das über den Leichnam des Inquisiten Konstantin *Rosenthal* ⟨subl. in doc.⟩ aufgenommene gerichtliche Untersuchungs Protokoll Einer löblichen Polizei Sekzion in Erledingung der Geschätzen Zuschrift N.E. 2974/reserv at von 24 d ieses M onats Diensthöflichst übersendet.

ss. indescifrabil

Arh. Inst. de ist. milit., Budapesta, dos. 1851/V/23 f.

8

Untersuchungs-Protocoll ⟨subl. in doc.⟩

Aufgenommen auf Befehl Eines löbl[ichen]k.k. Stadt-Commando de dato 25-ten Iuli 1851 N. 2396 über den Leichnam des politischen Inquisiten Konstantin *Rosenthal* ⟨subl. in doc.⟩ welchem es gelang, sich in der Nacht von 22/23 dieses M onats im Arreste im Neugebäude das Leben zu nehmen.

Die Untersuchung beginnt von 4 1/4 Uhr Nachmittag am 25-ten Iuli in Gegenwart des Herrn Rittmeister Karl Dolp und der U nter gefertigten obducirenden Ärzte.
Die Identitaet der Person des zu Obducirenden ist sichergestellt durch die Recognition des gegenwärtigen Oberstabs-Profosen Karl Schmutzer und Korporalen Iosef Sahaty, die den genannten während seines Arrestes kennen gelernt haben.
Corpus delicti formale ist keines vorhanden, soll aber bestanden haben nach der Angabe des Oberstabs-Profosen Karl Schmutzer und des Korporalen Iosef Sahaty in Gumi-Elasticum Hosenträger an welchen er sich, zuglich ein Schnupftuch im Munde habend erwürgt hat. Die Schnalle des Hosenträgers soll an der linken Seite des Halses gelegen haben.

A

Aeussere Besichtigung ⟨subl. in doc.⟩

1. Der Leichnam liegt mit dem Hemde und Beinkleidern angethan auf dem Sections-Tisch, beide Aerme und die Finger halb gebogen und wie auch die unteren Extremitaeten steif, derselbe its im zweiten Grade der Fäulniss, ist grünblau marmorirt, und die Haut an mehreren Stellen in Blasen erhoben unter denen eine grünliche Flussigkeit sich befindet.
2. Der Kopf mit schwarzen üppingen, gekrausten und langen Haaren bedeckt, die Augen übermässig hervorgetrieben, in der Augespalte bereits Maden, die Cornea glanzlos, durch welche die Pupille erweitert als im normalen Zustande sichtbar ist, die Nase und der Mund durch ausgetrettene Flüssigkeit verunreinigt, und von zahllosen Maden bedeckt; Schnurr- und Kinnbart roth und stark behaſaſrt; zwischen den Zähnen die Zunge nicht aufgetrieben.
3. Auf der ganzen linken Seite des Halses, vorzüglich unter dem Ohr, ist die oben besprochene grünblaue Farbe der Haut mehr hervortrettend, von da zieht sich gegen die Rechte Seite bis etwa gegen die Mitte ein lichterer Streif.
4. Der Hodensack fünfmal grösser, als im naturaelen Zustande, blau und nussfärbig; am Rücken lassen sich einzelne Theile der Haut abstreifen.
5. Ausser der sun 3 beschriebenen Stelle, nirgends eine Spur einer äusseren Gewalt oder geleisteten Gegenwehr.

B

Innere Besichtigung ⟨subl. in doc.⟩

6. Bei Eröffnung der Hirnschale zeigt sich die harte Hirnhaut auf der linken Seite etwas mehr mit Blut tingirt als im normalen Zustand, dem entsprechend auch die darunter liegende weiche Hirnhaut, das grosse Gehirn bereits Spuren vorgeschrittener Fäulniss, ist grün gefärbt und matsch anzufühlen, und verbreitet einen üblen Geruch, die Gefässe des Gehirns und die der weichen Hirnhaut etwas blutreicher; die Plenus choroides blutreich und flüssiges Blut in den Gehirnhöhlen; die Corpora Striata calosa und die anderen Partien des grossen Gehirns ohne krankhafter Veränderung; an den kleinen Gehirn auch auf der linken Seite ein grösserer Blutreichtum.
7. Bei Eröffnung der Brust, findet man die Musculatur leicht zerreiblich, in der Fäulniss vorgeschritten; nach einem durch die Haut und Musculatur an beiden Seiten des Halses unter den Kinnbacken gemachten Einschnitt, die genan[n]ten Partien linker Seits der sub 3 beschriebenen Stelle entsprechend, stsrk von Blut unterlaufen, während sich dies auf der rechten Seite nicht kundgibt.
8. Die Lungen haben das ihnen eigenthümliche Gepräge verloren, und gleichen dem Ansehen und Gefühl nach der Leber; beim beim Einschnitt nicht knisternd, sehr blutreich und das Blut bereits in Fäulniss übergegangen; in der Brusthöhle, auf jeder Seite gegen ein Seitel ausgetrettenes Blut.
9. Im Herzen Keine Abnormitaet.
10. Die Leber gesund, nur ist die begonnene Fäulniss merkbar, ebenso ist auch die Milz beschaffen.Die Nieren, Bauchspeicheldrüse, Harnblase gesund; das Gedärm theils mit Luft, theils mit Koth gefüllt, der Magen blutreich, in seiner Höhl viel Speisebrei.

Nachdem das Protocoll vorgelesen wurde, und Niemand etwas zu bemerken hatte, wird es um 5 3/4 Uhr geschlossen und allseitig gefertigt, mit dem Beisatze, dass, da der Auftrag blos auf die Vorname der Obduction und Einscharrung des Leichnams lautet, vorausgesetzt wird, dass die nähere Erhebung der Umstände, unter

welchen der Tod des Obducirten erfolgt ist, während der in zwischen verlaufenen Zeit von 2 1/2 Tagen der betreffenden Behörde worden sei. Sig. ut super.

ss.indescifrabil	ss. indescifrabil
k.k. R[e]g[imen]tarzt	Oberarzt
in 35 I.R.	in 35 I.R.
ss. Karl Dolp	ss. Kanzler P.
pens. Ritt[mei]ster	H[au]ptm[ann] Auditor

Gutachten ⟨subl. in doc.⟩

Man findet an dem Leichnam des Constantin Rosenthal ausser der sub N° 3 erwähnten Beschaffenheit der Haut keine Spur einer äusseren Gewaltthätigkeit oder stattgefundenen Gegenwehr, u[nd] es ist demnach mit Grund anzunehmen, dass sich Rosenthal durch verstopfen des Mundes mittlest eines Schnupftuches u[nd] den an den Hals angebrachten Druck mittelst eines Hosenträgers (Eingang des Untersuchungsprotocolls u[nd] Nr. 3.7.) selbst entleibt hat. Der Tod erfolgte durch Stickfluss (Nr. 8) u[nd] es ist aus der normalen Beschaffenheit sämtlicher Organe zu schlüssen dass sich Rosenthal in einem Zustande ungetrübster Geistesthätigkeit entschlossen hat, Hand an sich zu legen u[nd] dass er seinen Tod auf die erwähnte Art herbeigeführt hat.

Dieses ist es, was wir Unterzeichnete nach genauer Untersuchung und reiflicher Ueberlegung sämtlicher Umstände hiemit zur richterlichen Kenntniss bringen, u[nd] womit wir dieses Gutachten welches wir den Grundsätzen der Medicchirurgischen Wissenschaften gemäss abgegeben haben, schlüssen u[nd] uns unterfertigten. Pesth den 25 July 1851.

ss. indescifrabil * ss. indescifrabil

ss. indescifrabil *
R[e]g[imen]tarzt Oberarzt

Arh. Inst. de ist. milit., Budapesta, dos. 1851/V/23 f. 1.

9

Referat
vom 8 August

Z[ahl] 3171/res

Milit[är] Stadtkom[m]ando übersendet das Parre über den Leichnam des politischen inquirirten Selbstmörders Konstantin Rosenthal.

27 Juli [1]851 Z. 2409

Wäre die Eröffnung der Verlassenschaftsabhandlung einzuleiten daher
An den Magistrat zu Pest

Der politische Inquisit Konstantin Rosenthal ist in hierortigen Neugebäude in der Nacht vom 22/23 v[origes] M[onats] mit dem Tode abgegangen, was dem ⟨ – destinatarului⟩ behufs der Eröffnung der Verlassennachaftsabhandlung unter Anschluss einer Abscrift des Leichenbefunds mit dem beifuge bekannt gegeben wird, dass die zurükgebliebenen Effecten des Rosenthal mit ausname jener die zur Fortführung der Untersuchung weiter benöthigt werden, bei der Armeepolizei-Section erhoben werden können.

ss. indescifrabil
Ex[pedit]: 11 August 1851
ss. indescifrabil

Arh. Inst. de ist. milit., Budapesta, dos. 1851/V/23/ k.

10

3171 1851
P res.

Fortsetzung von 3171 — res
12 aug. [1]851

An das Löbl[iche] k.k. Garnisonsauditoriat
P.S.

Konstantin Rosenthal, ein aus Pesth gebürtiger Historienmahler, welcher wegen hochverrätherischen Umtrieben bei der Polizeisektion in Untersuchung ges-

* Aceeași semnătură ca în procesul-verbal.

tanden katte und als Inquisit im Pesther Neugebäude verwahrt gewesen ist, wurde am Morgen des 23 Iuli in seinem Bette todt gefunden.

Die gerichtliche Obduktion seines Leichnams stellte heraus, dass er sich selbst entleibt hatte, weil an demselben kein Kennzeichen einer Gewaltthätigkeit von Aussen vorzufinden war. Der Selbstmord aber ward dadurch bewirkt, dass Rosenthal ein Schnupftuch ihm ⟨sic !⟩ den Mund genom[m]en, und das sich tief in den Schlund hinabgedrückt, zugleich aber auch seinen Hals mit einen Theile seines Hosenträgers fest zugeschnurt hat.

Indem man dem Leichenbefund dem Pesther Magistrate behufs der Einleitung der Verlassenschaftsabhandlung über Rosenthal's Nachlass zukom[m]en lässt, hat man die Ehre.

Arh. Inst. de ist. milit., Budapesta, dos. 1851/V/23 1.

11

Nr. 180 pr.

Kais[erlich] Kön[igliche]
Stadthauptmannschaft und
Polizei-Direction
in Granz
an
die Löbliche Polizei Section der K.K. III Armee Comandos
zu
Pesth

In Entsprechung der geschätzter Zuschrift vom 15 d[ieses] M[onats] Z[ahl] 2914 beruht man sich mitzutheilen, dass sich hierorte in den Verflossenen Monaten kein Individuum aufhielt, welcher mit dem in wohldortiger Zuschrift bezeichnetem Individuum identisch sein dürfte, ausser dem aus Pesth gebürtigen, 30 Jahre alten Mahler Konstantin Rosenthal.
Dieser kam am 31 März d[ieses] J[ahres] hieher, wo er gegen Deponirung seines vom K.K. Osterr. Komando in Pesth am 5-en Juli v[origes] J[ahres] ausgestellten und von Salzburg hieher Vidirten Passes, auf einige Tage eine Aufenthaltskarte erhielt.
Es wurde ihm hierauf, da er sich mit hierorts an ihn gemachten Bestellungen auswies seine Aufenthaltskarte bis zur Eröffnung der hiesigen Kunstausstellung Verlängert, worauf er sein Atelier im Hause Nr. 14 am Tumelplatze eröffnete, und sich sodarnwährend seines Aufenthaltes dem Anscheine nach lediglich nur mit seiner Kunst beschäftigte, und zu keinen bedenklichen Wahrnehmung Anlass gab. Am 7-en d[ieses] M[onats] reiste er nach Wien um sich von dort nach seiner Äusserung nach Pesth zu begeben.

Gratz am 19 Iuli 1851

Der kk. Stadthauptmann

ss. indescifrabil

Arh. Inst. de ist. milit., Budapesta, dos. 1851 /V/23 b.

12

Rechtsleben

Der ungarische Maler Rosenthal, der nach seiner Ankunft aus Paris in Pesth festgenommen wurde, sich aber im Gefängniss erhängte, ein talentvoller blühender junger Mann, ist weder durch Papiere compromittirt, noch von Paris aus signalisirt gewesen. Einige unvorsichtige Aeusserungen gaben Veranlassung zu seiner Verhaftung, die Gründe zu seinem verzweifelten Entschusse sind noch nicht genügend aufgeklärt.

Extras din *Ilustrierte Zeitung* (Leipzig), nr. 424, 16 aug. 1851.

EUGEN GLÜCK

tanitványáról ir és emliti pesti letelepedési szándékát. Az esztergomi vártemplomban a főoltárképet és szent József és szent István oltárképeit festi 1771-72 között. /Voit 1959./

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

ROSIER /ROSSIER/ Antoine /Antal/ Károly pozsonyi festő. Pozsonyban 1719-ben született, Donnertől és a bécsi Akadémián tanult, ahová 1731-ben iratkozott be. Ezután szülővárosában, utóbb Bécsben működött. Figurális kompozíciókat és arcképeket festett. 1737-ben tér vissza Itáliából és ugyanebben az évben a kapucinusoknál Pozsonyban két oltárképet fest. 1759-ben Gpsztonyi István irja Gyöngyösre

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

KUBINSZKY MIHÁLY

Rosenstingl Antal építészmérnök (1906-1971)

Sopron 20. századi építési-építészeti tevékenységének egyik markáns egyénisége 1906. január 30-án, száz évvel ezelőtt született városunkban. Emlékezzünk meg róla!

Itt járta iskoláit. A soproni Széchenyi reálgimnázium padjában együtt ült Friedrich Károllyal, városunk kulturális életének neves és ismert egyéniségével. Az érettségit követően a budapesti József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemre iratkozott be, ott 1929-ben építészmérnöki oklevelet szerzett. A budai Szent Imre kollégiumban lakott, szorgalmasan tanult és rajzolt. Középiskolások instruálásáért kapott díjakból egészítette ki a kisiparos édesapától kapott ellátmányt. Akkor ritka volt, hogy valaki öt év alatt elvégezze az egyetemet. Neves tanárai voltak, az építőmunka humán és technikai oldalát egyaránt megismertették a hallgatókkal. Az ő érdeklődése mindkét irány felé nyitott volt, miként később az életben is. Statikai számításokat készített, de az alapos építészettörténeti ismereteket kívánó műemlékvédelemnek is – éppen az e műfajban nagy feladatokat rejtő és lehetőségeket kínáló soproni belvárosban – egyik korai művelője lett. Az élet az építés-kivitelezés felé terelte, Sopronban ezért inkább mint építési vállalkozót őrzi az emlékezet.

Soproni Sz. 2006

1930-ban áll munkába: Hárs György, majd Füredi Oszkár soproni építészeknek végzett rajzi munkákat. 1932-ben egy negyed évig Sopron város mérnöki hivatalánál a Lőver szálló tervpályázaton dolgozott. Később, 1934-ig, a nála egy évtizeddel idősebb Füredi Oszkár vállalkozásának alkalmazottja volt, immár építésvezetőként is. Füredi jeles tervező és ismert vállalkozó volt, éppen ezekben az években a modern építészet egyik kibontakoztatója Sopronban és Brennbergbányán. Rosenstingl e munkáiban részt vett, segített, kivitelezett. 1935-ben átvette, megvásárolta Hárs György megszüntetett építési vállalkozását. Füredi amúgy is visszavonult az építkezésektől és kizárólag a tervezésnek szentelte magát. Versenytárgyalások eredményeként Rosenstingl számtalan neves, nagyrészt mai napig ismert soproni építkezést vállalt, vezetett, adott át. Köztük az OTI rendelőintézetet, ahol a modern építészet egyik ismert egyéniségével, Major Máté későbbi műegyetemi professzorral dolgozott együtt, miután Major Máté volt az OTI műszaki ellenőre. Az ő vezetésével építették meg többek között a Lőver szállót (később Csepel üdülő, majd Maroni), a Szent István templomot, valamint az 1938-ban megnyitott Mátyás király utca 7. és 13. számú társasházakat, az ipari létesítmények közül pedig az Ágfalvi úti Fésűsfonó-gyárat és a Kőszegi úti Selyemipart. Dolgozott a Petőházi cukorgyárnak is. A Töpler-lővert Rosenstingl Antal tervei szerint alakították át 1943-ban kápolnává a Szent Domonkos-rend konviktusa részére. Egy évvel később ez lett az újonnan alakított – ma Szent Margit nevét viselő – plébánia kápolnája. 1942-től egészen haláláig a Soproni Katolikus Konvent minden építési munkáját intézte, illetve végezte. Életpályájának kimagasló munkája – röviddel a második világháború végét követően – a Szent György templom belső terének helyreállítása volt, ahol a háborús sérülések révén kibukkantak a középkori részletek, és jeles képzőművészek közreműködésével sikerült a szép stukkós mennyezetet is megmenteni. Itt együtt dolgozott a neves műemlékes szobrászművésszel, Szakál Ernővel. A háborúban ugyancsak sérült Szent Orsolya-rendi templom helyreállítása is nehéz feladatot jelentett, itt is Szakál Ernő volt a munkatárs. Rosenstingl Antal ezekkel a munkákkal a műemlékvédelem bontakozó új szervezete felé is fordult, ennek később, 1956 után, rövid ideig első soproni vezetője volt.

1948-ban vállalkozását államosították, a többi soproni építőkkel együtt a Soproni Magasépítési Nemzeti Vállalatba olvasztották. Szakemberek hiányában a pártállam kénytelen volt a korábbi vállalkozókat megtartani, a vállalkozók pedig más munkalehetőség hiányában kénytelenek voltak ezt elfogadni, és immár alkalmazottként dolgozni a tőlük elvett készletekkel, szerszámokkal, állványanyaggal, gépekkel. Mindkét oldal fogcsikorgatása évekig érződött. Rosenstingl Antal volt az államosított vállalkozók között mint mérnök a legmagasabban képesített, és egyben a legnagyobb szakmai tudással is rendelkezett. Így ő lett az új állami vállalat műszaki osztályának a vezetője.

Rosenstingl Antal jeles műszaki gondolkodásmódját mi sem bizonyította élénkebben, mint az 1968-ban épített Sörházdombi kilátó. Itt 1939-ben az országos geodéziai felméréshez ácsolt gúlát építettek, amelyet a közönség kilátóként megkedvelt, de a háború megtépázta: anyagát végül is eltüzelték. Az új kilátó egy hasáb alakú magas szerkezet volt, amely azzal tudott a fák közé simulni, hogy nem a szokásos oldalsó támaszok rögzítették, hanem egy, a talajba betonozott tömbhöz volt acélsodronnyal lekötve. Kár, hogy a fából épített kilátótornyok általában rövid életűek – ezt is utol-

érte a sors, amikor a környező fenyők már amúgy is túlnőtték. Egyszer azt mondta nekem, hogy az építész egyik legszebb feladata egy régi épület korszerűsítése. Ezen sokszor gondolkodtam, s úgy hiszem ez a megnyilatkozás sokat elárul Rosenstingl Antal egyéniségéből és lehetőségeiből: Sopronban erre nagy szükség volt és van. Egy korszerűtlenné vált épületet a fiatalabb nemzedék igényeihez igazítani valóban nemes feladat. Azt korszerű szerkezettel megmenteni pedig egyaránt műemlékvédelem és – sokszor bonyolult – építéstechnikai munka.

Széleskörű műveltséggel, alapos építéstechnikai szakismeretekkel felvértezett, csendes, mélyen vallásos katolikusnak, mindig határozott véleményt képviselő embernek ismertem meg. Felesége és fia nyugodt és biztos családi hátteret jelentettek számára. A politikától távol tartotta magát, pártnak nem volt tagja. Száraz humora az építőipari kollégák összejövetelein mutatkozott meg. Mindenki tisztelte és szerette. Kerek harmincöt évvel ezelőtt, 1971. november 22-én, olyan csendesen távozott a soproni építészek köréből, mint amilyen szerényen élt addig közöttünk.

Cs. Plank Ibolya | Diebold Károly (1896-1969)
Kiállítás, HAP Galéria, 2005. január 31.*

Elöljáróban szeretném megköszönni a kiállítás házigazdájának, Winkler Barnabásnak azt a lehetőségét, hogy Budapesten először bemutatásra került egy olyan fényképanyag, amelynek szerzője már régen megérdemelte volna a hírverést, akár úgy, mint városfényképész, akár úgy, mint egy kvalitásos, sokat kísérletező fotográfus. Már a felkészülés során tapasztaltam, hogy Diebold Károly neve meglehetősen tisztán és ismerősen cseng mindazok körében, akik Sopron és környéke műemlékeivel foglalkoznak. Az igazsághoz azonban hozzátartozik, hogy akik nem érdekeltek ezen a területen, azok viszont szinte semmit sem tudnak róla. Kiállítást is csak Sopronban rendeztek a képeiből: az elsőt 1956-ban, az utolsót 1994-ben. Mindez azt sugallja, hogy az ő működése elsősorban a soproniak számára nagy érték, hiszen a fényképész legnagyobb erényének éppen azt tartják, hogy enciklopédikus teljességgel igyekezett feldolgozni a várost. Ennek ellenére, vagy tán éppen ezért, hagyatéka 37 év óta feldolgozatlan. Jól tudom, hogy szinte lehetetlenség nem beszélni az általa megörökített helyszínek jelentőségéről, de mégsem ezt fogom tenni. A most bemutatott anyag tematikailag sokkal összetettebb, mint hogy csak a városfényképészt lássuk benne. A képek témája és szerzőjük között fennálló dialektikus viszonyt azonban mindvégig figyelembe vettem, hiszen e nélkül a szerző csupán egy lenne az ismeretlen vidéki fényképészek sorában.

* A megnyitó beszédet változatlan formában adjuk közre. A kiállítás, Ágoston Ernő emlékkiállításával együtt, 2006. március 12-től a soproni Lábasházban is látható volt. (*A szerk.*)

Pályájának kezdete 1931, ekkor nyitotta meg első önálló műtermét. Fotográfusi tevékenységét mégis korábbra datálnám, mert egy évvel később már az ő képeivel illusztrálták a *Soproni Képeskönyv* című albumot. E képeskönyvet hamarosan egy másik követett, a *Sopron belvárosa*. Fontos szót ejteni még a *Soproni Szemle*ről is, mert a folyóiratnak harminc éven keresztül (1937–1969) Diebold állandó illusztrátora volt. Státusza alapján tehát önálló műteremmel rendelkező hivatásos fényképészként dolgozott. Ez a körülmény azonban nem gátolta meg abban, hogy a soproni amatőr fotós egylet tagjaként, majd később a MAFOSZ (Magyar Amatőr Fényképészek Országos Szövetsége Soproni Csoport) tagjaként is tevékenykedjen. A képeinek hátulján lévő információk (pecsétek, feliratok) alapján ehhez a körhöz tartozó fotográfusként állította ki művészfotóit. Nem volt sikertelen, hiszen az egyik zsánerképét 1938-ban a világ legjobb fotográfiái közé sorolták Amerikában. A második világháború utáni államosítások miatt 1951-ben sajnos felszámolta a műtermét és gyakorlatilag új állás után kellett néznie. Az Egyetem ajánlott számára munkát, amelyet örömmel el is fogadott, mert a tudományos céllal végzett fotografálás igen közel állt habitusához és precizitásához: ásványokat és növényeket fényképezett. Az ott eltöltött évei alatt nemcsak az Erdőmérnöki Főiskola fotólaboratóriumát vezette 1958-tól, hanem felvett tantárgyként fényképészetet is lehetett nála tanulni. Rendkívül jelentős még a Soproni topográfia számára végzett munkája is az 1950-es években, hiszen a műemlékvédelem nagyobb lélegzetű tudományos expedícióira és kiadványaira mindig a legjobbakat kérték föl.

Diebold Károly a laborban. (SM Fényképtár)

hogy Rosierhez menjen. A következő évben Rosier Antoine Hallerékt61 lo db portré festéséért 165 frt-ot kap, továbbá egy oltárra való képért, a hevesi templomba való prédikáló székért és utazására különböző összegeket vesz fel, végül --+ Bernhart Dominicus nevü legénye számára 25 frt-ot kap. Rosier 1769-ben levelet ir Haller Sámuelnek tanitványa Bernhart Domokos képéről. 1772-ben egy másik levelében a Pozsonyon átutazó fent nevezett

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Haller Sámuelnek, hogy Rossier Antoine pozsonyi festő ajánlkozik. 1760-ban Haller 300 frt-ot fizet számára a hevesi templom oltárképéért és 20 frt-ot három portré megfestéséért, valamint Pozsonyba való visszautazására 8 frt utiköltséget. 1765 augusztus 12én Haller Sámuellel szerződést köt, hogy --+ Bernhart Dominicus svájci faragólegényt festészetre kitanitja. Ez évből fennmaradt az a számla, amelyet Haller Sámuel fizet --+ Bernhart Dominicusnak asztalosnak,

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

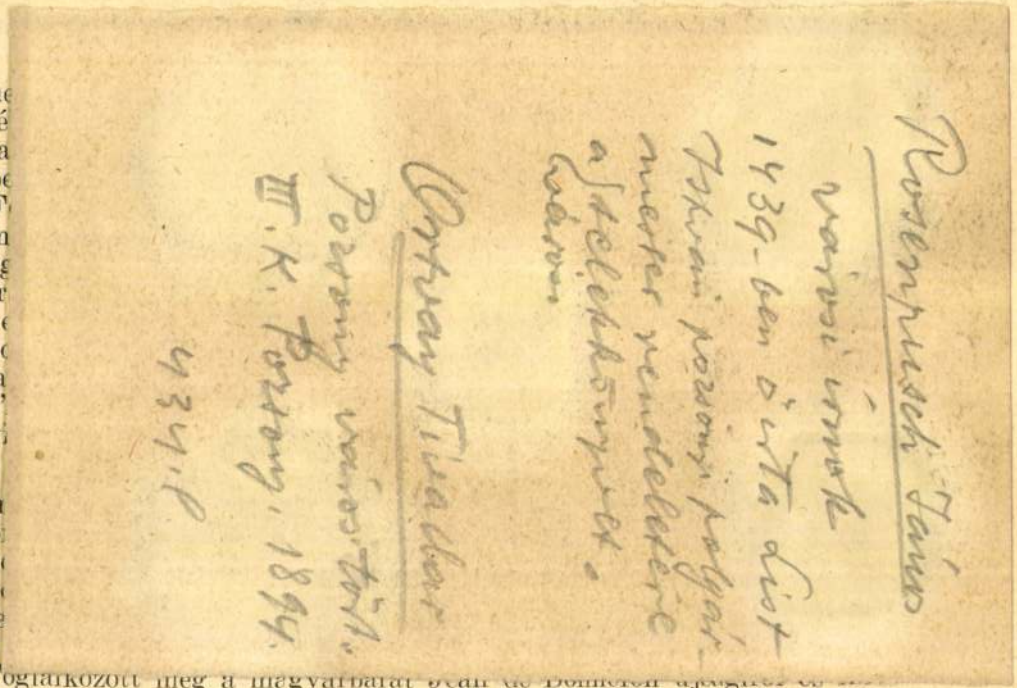

Rosenpusch János

városi írnok

1439-ben ő írta List

István pozsonyi polgár-

mester rendeletére

a { telekkönyvet.
{ városi

Ortvay Tivadar

Pozsony város tört.

III. K. Pozsony. 1894.

434. l

több hónapon keresztül látogatta s különösen a felső osztályok óráin vett részt. Foglalkozott az egyetemi- és munkásifjúság szervezeteivel. Normadiában és Bretagneban tett tanulmányútja alkalmat adott a normann és breton folklore és a francia képzőművészet remekei megismerésére. A mai francia drámairodalmat és színművészetet főleg színházlátogatás útján igyekezett megismerni. Járt hangversenyekre is, hogy a külföldön kevésbbé ismert francia alkotásokat hallhassa. A francia kultúra mélyebb megismerése céljából saját költségén egy félévre meghosszabbította franciaországi tanulmányútját.

Weger Imre (1915, Nagyzsám, róm. kat.), német-francia-olasz szakos tanárjelölt, Budapestről (Eckhardt Sándor professzor). Főcélja a francia néprajzi kutatás tudományos módszereinek megismerése volt. A Musée des Arts et Traditions Populaires felvette munkatársai közé, G. H. Rivière professzor és A. Varagnac főtitkár vezetésével résztvett a múzeumnak folyamatban lévő munkálataiban. Feldolgozta a francia földmívelésügyi minisztériummal karöltve kiadott „Enquête sur l'ancien outillage rural français" című kérdőívek válaszanyagát, melyből az eszközök elterjedésének szemléltetésére 53 térképet készített. Kutatásai eredményét a Société du Folklore Français márciusi ülésén mutatta be; ezzel kapcsolatban a Társaság tagjává is választotta. Április hónapban a Musée National des Arts et Traditions Populaires által rendezett háromhetes kutatásra Solognebu utazott

Rosenstingl Antal

soproni építész

által

Bergmann Pál

Sopron városfejlesztési

tervének főbb irány-

elvei

MMEEKözl

1939. 245. l.

megboldogult Sas Ede, ugyancsak rendkivül energikus, öntudatos, hihetetlenül szorgalmas és céltudatos lapvállalkozó, az elképzelhető tökéletességig fejlesztették. A Szabadság cimü napilap, Laszkyék vállalkozásának ilyirányu üzleti elvei sokkal tartózkodóbbak voltak, de amint látható, a Fehér Dezső és Sas Ede utcájából a fentebb körvonalozott vállalkozó ur mégis csak átjött a Szabadság „utcájába" is, s Laszkyék sem utasithattak vissza bizonyos lapkiadási szempontokat, már csak az éles és nem egyszer gyülölködő konkurrencia miatt sem. Nem adhatták ezt az előnyt Fehér Dezsőnek és Sas Edének, de a konkrét esetben velem együtt annak sem tehették ki magukat, hogy a fölényes Rosenberg Izsó cementvállalkozó és háztulajdonos kinevesse őket.

A dolog ugyanis ugy áll, hogy huszonöt év előtti váradi felfogás szerint, mivel az aszfaltburkolattal ellátott utvonalon fekvő házak értéke emelkedik, honorálni kell a sajtónak legalábbis készkiadásait, azért, mert privát érdekeket, amelyek azonban a közérdekkel is kvadrálnak, ilyen módon, áldozatos támogatásával előmozditott.

BRÁDA JUDIT

Budapest, Csukló u. 8. H-1118

1965-ben született Budapesten.
1990-ben fejezte be tanulmányait a Magyar Iparművészeti Főiskolán, Mesterképző Intézet /Öltözék Stúdió/
1989-ben a szombathelyi Sabaria Cipőgyár tervezője

Csoportos kiállítások:

1988 Diplomamunkák kiállítása, Tölgyfa Galéria, Budapest
1989 Jugend Gestaltet, München
Fiatal textilesek bemutatkozó kiállítása, Ferencvárosi Pincegaléria, Budapest
1990 Diplomamunkák kiállítása, Tölgyfa Galéria, Budapest
Tavaszi Fesztivál - kiállítás és divatbemutató - Árkádia udvar, Budapest /V.,Károlyi Mihály u. 5.sz./
Offline Vienna, Avantgarde Mode Messe, Wiener Hofburg, Bécs

Fotó: Hübner Teodora

ROSTÁS ZOLTÁN

Budapest, Wesselényi u. 60.
H-1075

1958-ban született Pécsett.

Csoportos kiállításai és divatbemutatói:

1988 A bőr, Ferencvárosi Pincegaléria, Budapest
1988-89 Air France, Nina – Ricci divatpályázat, budapesti és párizsi bemutató
1989 Gallery MM, Utrecht, (Hollandia)
Magyar Divat Intézet tavaszi-nyári divatbemutatója, Budapest

Fotó: Bedécs Kristóf

DIVAT és LAKÁS
1990 VI. 15 - VII. 8.

ROSENMAYER *Ferenc*, festő, * Budapest 1864 aug. 8, † u. o. 1912 máj. 2. A bpesti mintarajziskolában végezte tanulmányait. 1894-től főleg apró, színes vásárképeket állított ki a Műcsarnokban és a Nemzeti Szalónban.

K. Gy. II. 389 l

300db. 1 l.palack fehér asz

200 db. 1 l. palacknpecser

1 1/2 % skontó

Fizetendő 15 nap

II. 4456. Rosenmayer Ferenc, 18 éves, kath., született Budapesten, Magyarországon, atyja magánzó, antik osztály, 1883 okt. 26.

Som 186. l.

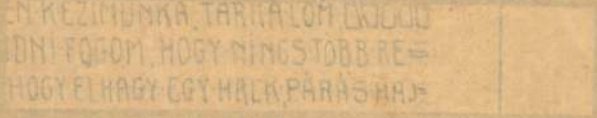

EN KEZIMUNKA TARKA LOM LVJJJJ
DNI FOGOM HOGY NINCS TOBB RE=
HOGY ELHAGY EGY HALK PÁRÁS HAJ=

Rosenmayer Ferenc

Somogyi Miklós: Magyarok a müncheni képzőművészeti akadémián. Művészet. 1912. 186. l.

Rosenmayer Ferenc

Festő

l.

Kállai Ernő:

Mednyánszky László

Bp. 1943. 39. l

4383

Goldschmidt Gothard, ö. 1566.

Goldschmidt György, ö. 1542-45.

Goldschmidt Hans d. Kis Lajos.

Goldschmidt Henrik, ö. 1554.

Goldschmidt Henrik, ö. 1590-1603.

Goldschmidt Herman, ö. 1448.

Goldschmidt Istvánt, ö. 1460-69.

Goldschmidt István, ö. 1569-78.

Goldschmidt István, ö. 1574.

Goldschmidt Lajos, ö. + 1530.

Goldschmidt Lajos, ö. 1532-35.

Goldschmidt Lajos, ö. 1472-77.

Goldschmidt Lajos, ö. 1528-30.

Goldschmidt Lajos, ö. 1598.

Goldschmidt Lajos, ö. 1616.

Goldschmidt Lajos, ö. + 1591

Goldschmidt Lajos, ö. XVI.

ROSKAI ERNŐ
MŰ-, DÍSZ- ÉS SZOBAFESTŐ
BUDAPEST
VII., Aréna-út 29.
TELEFON 132—28.

Elvállal minden e szakmába vágó munkákat, ú. m. szobák, dísztermek és templomok festését minden stylben, valamint mázolásokat is, a legegyszerűbbtől a legdíszesebb kivitelben. Modern minták! Szolid árak!

PEF
fényfesték
minden czélra
a legjobbnak elismert gyártmány.

BAZALTFESTÉK
legjobb hidegvízfesték homlokzatok és belső helyiségek mázolására.

Prospektust, mintamásolatot és bármely felvilágosítást ad érdeklődőknek
LUTZ EDE ÉS TÁRSA FESTÉKGYÁR BUDAPEST, VII. KER., ŐRNAGY-UTCZA 4. SZ.

STRAUSZ HENRIK ÉS TÁRSA
SZOBAFESTŐK ÉS MÁZOLÓK
BUDAPEST, VIII. Ker., Bérkocsis-utca 41.

MARKOVICS JÓZSEF
BUDAPEST, IX., RÁDAY-UTCA 23. I. EMELET
A BEREGMEGYEI KAOLINMŰVEK ÉS KÁLYHAGYÁR R.-T. VEZÉRKÉPVISELŐJE
TELEFON 76-93. SZ.

Szállít: Elsőrendű kaolin-földből készült cserépkályhákat, kandallókat és takaréktűzhelyeket, Caloriferes-Meidinger rendszerű és közönséges vaskályhákat minden színben és kivitelben, valamint elsőrendű tűzálló, hófehér beregszászi és kovászói kaolínt acél- és vasöntődék részére.

SZABÓ JÓZSEF
ÉPÜLET- ÉS MŰLAKATOS
TŰZHELYSPECIALISTA
BUDAPEST, HAJÓ-UTCA 8.

BOGYAY GYULA

TÁJKERTÉSZET ÉS KERTÉPÍTŐ

BUDAPEST

KERTTECHNIKAI IRODA:
VII., GIZELLA-ÚT 15.

LAKÁS:
VI., STEFÁNIA-ÚT 1.

TELEFON
25—33

Tájkertészet

Ablak- és
erkélydíszítések.
Parkok és kertek
tervezése
és berendezése.

Régi kertek és parkok átalakítása,
lugasok, lugassorok, parkhidak, növényházak,
télikertek tervezése és növénynyel való berendezése.

Vízmedencék,
szökőkutak,
tóátalakítások stb.
berendezése.

Parkok,
sziklacsoportok,
barlangok
építése.

Roskai Ernő

ROSKAI ERNŐ

MŰ-, DÍSZ- ÉS SZOBAFESTŐ

BUDAPEST

VII., Aréna-út 29.

TELEFON 132—28.

Elvállal minden e szakmába vágó munkákat ú. m. szobák, dísztermek és templomok festését minden stylben, valamint mázolásokat is, a legegyszerűbbtől a legdíszesebb kivitelben. Modern minták! Szolid árak!

Magyar Építőművészet
1911. 12. szám.

MAGYAR HŐS
BUDAPEST, VIII., NÉ

Roskó Beáta

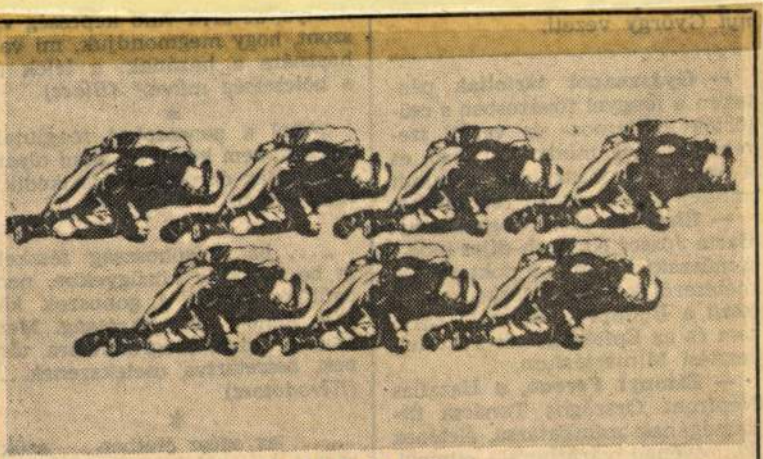

Roskó Beáta rajza

Magyar Nemzet 1987. IX. 5.

A székesfehérvári

SZENT ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM

meghívja Önt

ROSKÓ GÁBOR

kiállítására, amelyet

Németh Gábor *író*

nyit meg

2004. május 22-én,

szombaton délelőtt fél 12 órakor

a múzeum Országzászló téri épületében.

A kiállítás megtekinthető:

2004. augusztus 1-ig,

hétfő kivételével naponta 14-18 óráig.

F.k.: Dr. Fülöp Gyula *megyei múzeumigazgató*

2004 MÁJ 24.

Budapest

KOH

SZENT ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM

SZENT ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM
8002 Székesfehérvár, Fő u. 6.

DÍJ HITELEZVE

Bardoly István
művészettörténész
Országos Műemlékvédelmi Hivatal
Budapest
Táncsics M. u. 1.
~~1014~~

PF 721

1535

SZÉKESFEHÉRVÁRI ÜDVÖZLET

ROSKÓ GÁBOR

A székesfehérvári
SZENT ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM
meghívja Önt

ROSKÓ GÁBOR

kiállítására, amelyet

Németh Gábor *író*
nyit meg
2004. május 22-én,
szombaton délelőtt fél 12 órakor
a múzeum Országzászló téri épületében.

A kiállítás megtekinthető:
2004. augusztus 1-ig,
hétfő kivételével naponta 14-18 óráig.

F.k.: Dr. Fülöp Gyula *megyei múzeumigazgató*

SZENT ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM

SZENT ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM
8002 Székesfehérvár, Fő u. 6.

DÍJ HITELEZVE

Timár Árpád
művészettörténész
MTA Művészettörténeti Kut. Intézet
Budapest
Úri u. 49.
1014

SZÉKESFEHÉRVÁRI ÜDVÖZLET

A székesfehérvári
SZENT ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM
meghívja Önt

ROSKÓ GÁBOR

kiállítására, amelyet

Németh Gábor *tró*
nyit meg
2004. május 22-én,
szombaton délelőtt fél 12 órakor
a múzeum Országzászló téri épületében.

A kiállítás megtekinthető:
2004. augusztus 1-ig,
hétfő kivételével naponta 14-18 óráig.

F.k.: Dr. Fülöp Gyula *megyei múzeumigazgató*

SZENT ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM
8002 Székesfehérvár, Fő u. 6.

DÍJ HITELEZVE

Bánózi Zsuzsanna
művészettörténész
MTA. Művészettört. Kut. Int.
Budapest 1
Pf. 27.
1250

SZÉKESFEHÉRVÁRI ÜDVÖZLET

MAGYAR

Napló

33 FT

1994. JANUÁR 21.

IRODALMI ÚJSÁG

VI. ÉVFOLYAM 1. SZÁM

ÜRGÉK AZ ÜRGÉKNEK

ROSSKÓ Gábor

Darvasi László, Faragó Ferenc és Péterfy Gergely prózája
Jánossy Lajos tanulmánya Hajnóczyról
A kereszténydemokrácia alkonya

TARTALOM

Sugár János: Napló, most 3
Nyerges András: Napló, most 46

Méhes Károly: Fuvolaszó; Egy stockholmi téren; Már a hazaút (versek) 5
Jánossy Lajos: Az irodalom mint sorsesemény 6
,,Mindenben kételkedni kell..''
(Beszélgetés Hajnóczy Péterrel) 8
Borbély Szilárd: Az olyan jó (vers) 9
Darvasi László: Szív Ernő és az éjszaka 10
Makay Ida: Öntöttvas sötétben; Szobrok arcában; Tetoválásunk örök (versek) 11
Péterfy Gergely: Vaskor 12
Faragó Ferenc: Apa ruhái 14
Kelecsényi László: Ottlik sírjánál 17
Kőrösi Zoltán: Nosztalgialevél 19
Magyari Barna: Alkonyi effektus (vers) 19
Aki elment bükkönynek...
(Beszélgetés Kassai Györggyel Szentkuthy műveinek francia kiadásáról) 20
Csalog Zsolt: Tolerancia 22
Poletti Lénárd: Gabriely! (''kibuggyanva, később por-szerűen'') 23
Lábass Endre: Szárnyasajtó (Szénakölni) 24
Petőcz András: Szemben a tengerrel 31
Martos Gábor: Abbahagyás 32
Turcsányi Sándor: Megmutassam a bélyeggyűjteményem? (Síndisznó) 34
Lugosi Lugo László: Fényképművészet 35
Levendel Júlia: Ezt és így minek? 43

Angelo M. Codevilla: A kereszténydemokrácia alkonya 26
,,A pokol létezik, de lakatlan...''
(Interjú Paul Thibaud-val) 28

Tótfalusi István: Madách újra angolul (Iain MacLeod fordítása) 36
Gömöri György: Szép fordítások, enyhe ferdítések (Új kabát, utolsó esély. Kortárs brit költők) 37
Budai Katalin: Művész az egész világ (Három színházavató produkció a Művész Színházban) 39
Forgács Éva: John Cage cirkusza (Rolywholyover – A Circus) 40
Fáy Miklós: Megtalált illúziók (Haydn és Mozart Óbudán) 41
T. S.: Kép – szöveg nélkül (Milan Kundera – Jaromil Jireš: A tréfa) 42

Kaleidoszkóp 44–45

E számunkban: Fenyvesi Márta érmei
A címlapon Roskó Gábor rajza
A 24–25. oldalon: Lábass Endre felvételei

Magyar Napló

A Magyar Írószövetség lapja
megjelenik kéthetenként

Főszerkesztő:
DÉRCZY PÉTER
Olvasószerkesztő:
NÉMETI RUDOLF

A szerkesztőség munkatársai:
BÉRCZES LÁSZLÓ (információ, interjú, kaleidoszkóp)
BOJTÁR B. ENDRE (Európa)
BUDAI KATALIN (műbírálat)
MAROSI GYÖNGYI (illusztráció, tördelés)
NÉMETH GÁBOR (próza)
PARTI NAGY LAJOS (vers)
SÁRDI ANIKÓ (szerkesztőségi titkár)

Lapterv:
MACZÓ PÉTER

A szerkesztőség címe:
Budapest VI., Bajza utca 18. 1062
Postacím: 1426 Bp. Pf. 108
Telefon: 142-1168; 142-1520; **Fax:** 12-13-419
Fogadóóra: kedden 12–14 óráig

Kiadja a Magyar Írószövetség
Budapest VI., Bajza utca 18. 1062
Felelős kiadó: TORNAI JÓZSEF elnök

Szedés és nyomás:
94.0004 MSZH Nyomda és Kiadó Kft.,
Budapest XI., Építész utca 40–44.
Felelős vezető: NAGY LÁSZLÓ ügyvezető igazgató

Terjeszti a Magyar Posta.
Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivataloknál, a kézbesítőknél, a hírlapüzletekben, a Hírlap-előfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR) közvetlenül, utalványon vagy átutalással a HELIR 215-96162 számra.
Előfizetési díj: 1 évre 840,– Ft, fél évre 420,– Ft.
Egy szám ára: 33,– Ft (áfával)

Külföldön terjeszti a Kultúra Külkereskedelmi Vállalat (és bizományosai), 1389 Bp., Pf. 149.,
az előfizetési díj átutalható a Magyar Hitelbankhoz (H-1133 Budapest), a Kultúra 202-10995 számú számlájára. Előfizetési díj: 1 évre 47,– USA dollár

Megjelenik a József Attila Alapítvány, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium és a Soros Alapítvány támogatásával

ISSN 0865–2910

A székesfehérvári
István Király Múzeum
meghívja Önt

ROSKÓ GÁBOR

kiállítására,
melyet

KUKORELLY ENDRE
költő nyit meg,

1989. október 14-én, szombaton
délelőtt fél 12 órakor
az István Király Múzeumban.

A kiállítás megtekinthető:
1989. október 14-től
november 26-ig,
hétfő kivételével
naponta 10–18 óráig.
F.k.: Kovács Péter

Székesfehérvár

NAKI Képeslapok © 1989. foto Lugo

KÉPESLAP DÍJELŐLEGES

Dr. Asadi Nóra igazgató
Budapest
Uri u. 62.

1014

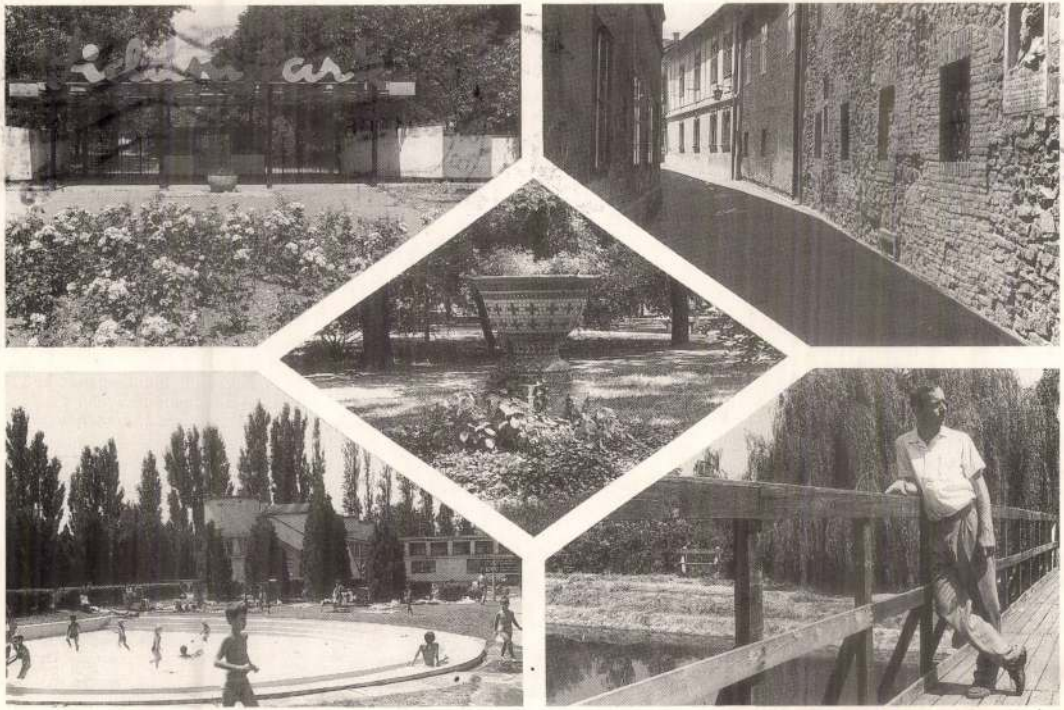

Üdvözlet Székesfehérvárról

A jóisten munka nélkül maradt

Az anyag tudománya

„Egy húron pendülünk" pályázatunk első helyezettje Teller Edével beszélgetett az anyagról, a tudósok felelősségéről, az állam és tudós viszonyáról.

– Hogyan definálná a professzor úr az anyagot?

– Nem biztos, hogy mindenki számára kielégítő lesz a válaszom. Materialista vagyok, de tudom, hogy az anyag sokkal komplikáltabb, mint azt a legtöbb materialista képzeli. Az anyag részecskékből és hullámokból áll. Hogy az anyagot összes következményével együtt leírhassuk, e kettős jelenségnek az összefüggését meg kell érteni. Az anyagnak az a lényege, hogy két ellentmondó módon kell lennie. Hát ez abszurdum. Hogy végeredményben mi a legfontosabb kérdés, arról nincsenek kétségeim. Megérteni, mi egy élőlény. Mi vagyok én? A primitív materializmus szerint kevés anyag és rengeteg sok bonyodalom. Hogyan tudta az anyag magát így agyonkomplikálni, arról vannak teóriák. De hogy mi az igazi alapvető különbség köztem és egy élettelen közt, van-e olyan, hogy tudatosság, van-e különbség köztem és egy baktérium közt, talán bolondság azt gondolni, hogy ezt valaha is megértsük. Régen a materialisták anyagról, a spiritualisták lélekről beszéltek. Aki azt mondja, csak anyag, nincs igaza. Aki csak lélekről beszél, nincs igaza. Aki mindkettőt állítja, hát kérem, arra régen azt mondták, misztikus. De! Ma az anyagról tudjuk, hogy kétféleképp kell leírni. Tehát aki kvantummechanikát űz, ugyancsak misztikus. Aki az anyagot magyarázza, már az is misztikus. Amit tudunk, amögött mindenféle van, amit nem tudunk. A tudományban voltak fordulatok. Semmit nem szabad mereven elutasítani és gépszerűen alkalmazni. Egyetlen változást sem láttak előre. A forradalmaknak nem lesz vége, és ne is legyen.

– Annak idején, amikor Heisenberg és kortársai megcsinálták a kvantummechanikát, akkor a legnagyobb tekintélyű fizikusok nem értették, elégedetlenek voltak vele, vitatták. Ma a fiatalok azt mondják, meg lehet érteni, lehet használni. Talán azért, mert a mai fiatalok nem olyan mélyen gondolkodók, mint azok a régi nagyok voltak, vagy idővel megnevelődik a gondolkodás?

– Nem tudom. Én, sajnos azt hiszem, hogy a fizikusok nagy része azért nem mond ellent, mert megszokta. Másrészt, a nagy fizikusok annak idején nem is mondtak ellent, kivéve Einsteint. Ő vezette be az abszurd gondolkodást. Mégis, amikor valaki még önála is abszurdabb lett, azt gondolta, ez aztán már elég. Pérsze ezt nem mondta ki. Talán – és én vagyok az egyik, meggyőztük magukat, hogy tényleg ez a végeredmény. Szeretnék *Bohr*ról valamit elmesélni. Egyszer pozitivista filozófusokkal volt egy konferencián. Gyönyörű egyetértésben voltak mindannyian, és azt gondoltuk, hogy Bohr nagyon elégedett lesz. De ő nagyot csalódott. Kérdeztük, hogy mi a baj. Csak vőn már nem lehet változtatni, a világ a múltjával, jövőjével együtt kész. Én valahogy nem szeretném, hogy egy előre meghatározott gépezet része legyek. Jobban örülök annak, hogy ha tetteimet a következményeivel együtt vállalhatom, akár jók, akár rosszak. Ez nem tiszta öröm, mert felelősséget jelent. Ez egyike a legfontosabb kérdéseknek.

– A professzor úr hogyan látja a rész-egész viszonyát a szaktudományok és a filozófia kapcsolatában?

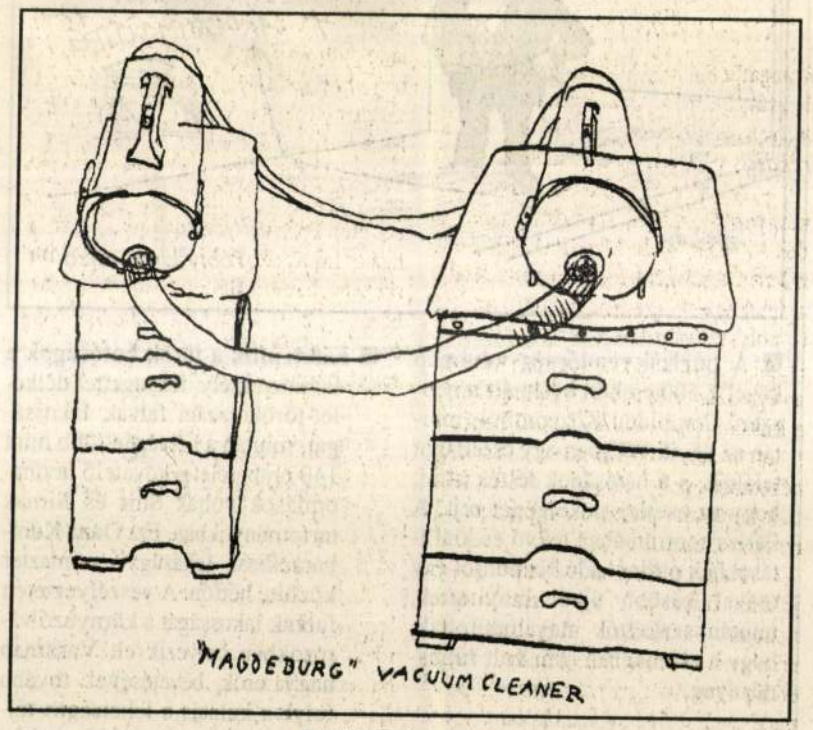

Roskó Gábor rajza

helyzetekkel, ahol kis különbségek nagy irreverzibilis eseményekre adhatnak okot. Azt hiszem komolyan, hogy a kvantummechanika szellemi szempontból századunk legfontosabb eredményeit szolgáltatta.

– A professzor úr hogyan látja a rész-egész viszonyát a szaktudományok és a filozófia kapcsolatában?

hogy egy ezüstkanalat loptak, és azt hiszem, hogy Heisenberg idővel erre rá is jött. Az ő élete az ellentétek egy különös példája. Talán a könyv címe egy kérdés. Hogy nézhetem az életemet egészében, ha ezek a részei. Nem tudom.

– A 45 évvel ezelőtt történtekkel kapcsolatban köztudott, hogy Oppenheimer egyetértett az atombomba bevetésével, ön viszont nem. Később mégis részt vett a hidrogénbomba-programban, amit viszont Oppenheimer ellenzett. Mi ennek a magyarázata?

– Felelni fogok a kérdésre. A felelet nagyon különös. Állításom nem igaz mindenkire, de akiket ismerek, azokra 99 százalékban igen. A háború vége felé megoszlottak a vélemények. Voltak olyanok, akik az atombombát azonnal akarták alkalmazni, és voltak, akik azt mondták, várjunk. Mutassuk meg előbb a hatását, talán a japánok ettől föladják, és nem lesz többre szükség. Másrészt kérdés volt, hogy ha megvan az atombomba, folytassuk-e a munkát. Dolgozzunk-e tovább hidrogénbombán, védekezésen, akármin. Akik azt mondták korábban, jobb óvatosnak lenni, majdnem mind folytatni akarták később a munkát. Akik azt mondták, azonnal ledobni, azután azt mondták, most megállunk, semmi többet. Talán az ember az ellenkezőjét várta volna, de kicsit félek felelni rá, mert lehetséges, hogy a tanácsomat elfogadják. Én mit ajánlok? Miután most a kvantummechanika segítségével a molekuláknak és az atomoknak az elveit megértettük, ezt lehet úgy alkalmazni, hogy a kémiából és a fizikából egyetlen tudományágat csinálunk, az anyag tudományát, ami egyrészt sok gyakorlati alkalmazásra vezet, másrészt az utolsó pár évben legalább két nagy meglepetést hozott. Azt hiszem, engem ez érdekel, és nem mondok a fiataloknak sem mást, mint ezt, amit én is igyekszem csinálni.

– Melyek a ma vizsgált fizikai problémák közül a legfontosabbak?

– Kérem, nekem ma a szupravezetés a legfontosabb, mert nagyon nagy esélyem van rá, hogy megérthessek valamit belőle. Mindenesetre felfedeztem azt az anyagot, aminek maximális inerciája van. Aminek a tehetetlensége nagyobb akármi másnál. Ez az emberi agy. Amiben ma hiszek, abban holnap is hinni fogok. Ennél nagyobb inerciája csak nagyobb népcsoportoknak van, például a pártoknak. Nem tartozik ide, talán nem is szabadna mondanom, de Amerikában azt mondják, ha az a kérdés, hogy mi a különbség a Szovjetunió és az USA között, a válasz az, hogy Amerikában van kommunizmus.

– Ön szerint milyen legyen az állam és a tudós viszonya?

– A tudósnak az a feladata, hogy a tudományt művelje, alkalmazza a tudást, és megmagyarázza, amit talált, amit létrehozott. Egy demokratikus államban minden értelmes szol-

A kolduló kutya

Hangos csaholására figyeltem fel a Váci utcai hídfő aluljárójában. Seszínű, bizonyára korcs kutyus ugatott veszettül. Egy járdán ülő, hátát a márványfalnak támasztó koldus kalapja mellett csaholt. A koldus kutyája, minden kétséget kizáróan, bizonyítja ezt a kéregető ember keze, amely olykor a kutya fejére simul.

Húsz lépésre tőlük egy másik kéregető nyújtogatja a kezét a járókelők felé, de senki se hederít rá, a kutyásat figyelik. Egy néni riadtan kapkod a táskája felé, pénzt vesz elő, a kalapba dobja. A kutya újult erővel köszöni az adományt. A koldus nem szól, csak a kutya fejét simogatja hálásan.

Láttam már a múltkor is kolduló kutyát. De az egészen más volt. Csak ült szomorúan a szájharmonikát fújó gazdája mellett, s a zenére ütemesen mozgatta a fülét. És olyan fényes tekintettel, olyan nagyon szomorúan tudott nézni. De mindvégig néma maradt.

Dobtam neki egy tizest. De itt, a Váci utcai aluljáróban nem mozdul a kezem. Elsietek. Tűnődöm is később, miért nem eset meg a szívem a kolduló kutyán? Hiszen szívből csinálta. Csak talán egy kissé túl hangosan. Kiabálva nem lehet kérni.

Lehet, hogy holnapra majd megtanulja. Akkor – ígérem – dobok egy tizest a gazdi kalapjába.

(illés)

„205-ödik" születésnap

(MTI) Kettős születésnapot ünnepelt egy házaspár vasárnap a franciaországi Arange városkában. Mivel a férj február elején, a feleség január második felében született, egy füst alatt tartották meg az összejövetelt, de velük ünnepelt az egész város is – ketten együtt ugyanis 205 évesek.

Jeremie *Launay*, Sarthe megye legidősebb lakója 105, felesége, Marguerite 100 éves, és 78 év óta házasok. Tiszteletükre a városházán adtak uzsonnát, meghíva erre a város sok idő lakóját is.

A házaspárt három gyermeke, nyolc unokája, 11 dédunokája és – egyelőre egyetlen – ükunokája a családanya születésnapjára sereglett össze. Legidősebb fiúk, aki maga is 75 éves, leánytestvéreivel együtt gondoskodik a szülőkről, de azok jó erőben vannak, máig is saját lakásukban élnek, és Jeremie bácsi például az ebédhez ma is megiszik egy étvágygerjesztő italt és két pohár bort. Hosszú életüket annak tulajdonítják, hogy egészségesen éltek, sok időt töltöttek a szabadban – a Launay-házaspár ugyanis felesbérlőként dolgozott, egészen a férj 85 éves koráig.

Rendőrjelölteket vár

■ **Ledöntötte** Salgótarjánban február másodikáról harmadikára virradó éjszaka, ismeretlen tettes vagy tettesek az '56 decemberi sortűz áldozatainak emlékművét. A városi rendőrkapitányság az ismeretlen tettes vagy tettesek felkutatására megkezdte a nyomozást.

■ **Az Ausztria lottó** nyereménylistája: 6 találatos szelvény 4 darab, 3 499 339 ATS, 5 plusz 1 találatos 7 darab, 666 540 ATS, az 5 találatos szelvényekre 17 323 ATS, a 4 találatos szelvényekre 495 ATS, a 3 találatos szelvényekre 36 ATS, Az egy darab Jokerre 4 112 305 schillinget fizetnek.

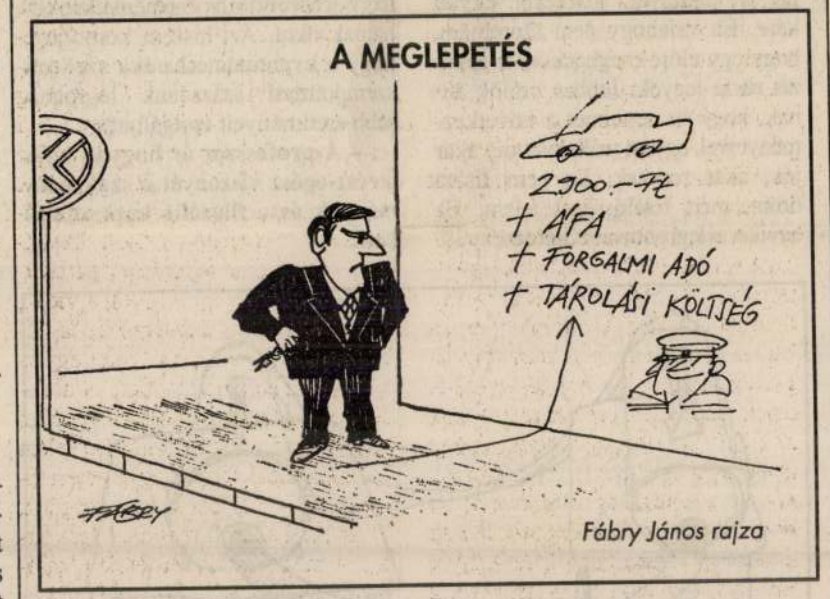

Fábry János rajza

■ **A párizsi rendőrség** vasárnap közel 1 500 embert evakuált a népszerű Pompidou Központból, miután az egyik WC-ben egy csomagot találtak, s a hatóságok féltek attól, hogy az esetleg pokolgépet rejt. A Párizs centrumában fekvő és kiállításoknak otthont adó központot egy órával később újból kinyitották, miután szakértők megállapították, hogy a csomagban nem volt robbanóanyag.

■ **A nassfeldi sílift-balesetet** a kö-

■ **Kitelepítik a török hatóságok** a lavinaveszély fenyegette délkelet-törökországi falvak lakosságát, miután a hétvégén több mint 140 emberéletet követelő lavinaomlások voltak Siirt és Sirnak tartományokban. Ezt Onur Kumbaracibasi lakásügyi miniszter közölte hétfőn. A veszélyeztetett falvak lakosságát a környező városokban helyezik el. Vasárnap nagy erők bevetésével tovább folyt a kutatás a lehetséges túlélők után, azonban 150 embert [illegible] mindig nem találtak meg.

Sugáregészségügyi találmány – kiigazítás a kutatóktól

(OS) Az MTI híradása alapján több január 31-ei lapban megjelent „Magyar kutatók megtalálták a sugárfertőzöttség ellenszerét" című tudósítással kapcsolatban az alábbi kiigazítást közöljük:

1. Kémiai vizsgálatok alapján valóban remény van arra, hogy az LB kódjelű készítmények „a városok levegőjét terhelő kadmiumot és ólmot is ki tudják vonni" a szervezetből, de ennek igazolására kiterjedt állatkísérletes vizsgálatok és biológiai meghatározások szükségesek.

2. A stroncium–90 (és nem stroncium 91) eltávolításával kapcsolatos találmányoknak dr. *Törőcsik* Mihály nem „szellemi atyja". A kutatásokat kizárólag az Országos Sugárbiológiai és Sugáregészségügyi Intézet, valamint a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Szervtelen és Analitikai Kémiai Tanszék kutatói végezték, dr. Törőcsik Mihály a kutatások szponzorálásában vett részt.

Kossuth Lajos Tudományegyetem részéről: Dr. Brücher Ernő tanszékvezető egyetemi tanár, Dr. Emri József egyetemi docens, Dr. Győri Béla egyetemi docens, az Országos Sugárbiológiai és Sugáregészségügyi Kutató Intézet részéről: Dr. Sztanyik B. László egyetemi tanár, főigazgató, főorvos, Dr. Varga László osztályvezető főorvos.

A színházak keddi műsora

Operaház: A Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekarának hangversenye (Mahler bérl. 4. ea. fél 8) – **Erkel Színház**: János vitéz (Főisk. bérl. X. sor. 4.ea. du. 6) – **Nemzeti Színház**: Egy szerelem három éjszakája (7) – **Várszínház**: Véletlen szerelmek komédiája (a dec. 28-i jegyek érv.!, 7) – **Katona József Színház**: Három nővér (7) – **Kamra**: Magyar Elektra (8) – **Madách Színház**: Lear király (7) – **Madách Kamara**: Hoppárézimi (7) – **Vígszínház**: Két úr szolgája (Molnár F. bérl. 2. ea., Karácsonyi 2. bérl. 1.ea. 7) – **Pesti Színház**: Amit a lakáj látott... (Bródy bérl. 3. ea. 7) – **Fővárosi Operett Színház**: Marica grófnő (7) –

HALÁLOZÁS:

Fájdalommal megtört szívvel tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy **ZOLTÁN ÁRPÁD**, a Pannónia filmvállalat dolgozója 92 éves korában elhunyt. Temetése 1992. II. 5-én lesz a Rákoskeresztúri (Kozma u. 6.) temetőben. Mély szeretettel gyászolják testvére Loli és szerető Bözsije. (X)

KÖSZÖNETNYÍLVÁNÍTÁS

Ezúton mondunk köszönetet mindenkinek, akik **VÁMBÉRI ÁGNES** okl. közgazdász ravatalánál megjelentek és végső útjára elkísérték, vagy egyéb módon osztoztak mély fájdalmunkban.

Roskó Gábor

ínták ugyan helyez-
yek tömegsírjában
közül egy dán hen-
ore emlékező sírkő
hát erős érzésekkel
Barguzinban mind-
edíciónak.)
ny képe rajzolódik
minek olvasása köz-
elkezdett bujkálni
g, hogy aztán szót
ojon. Ha Kundera
énylemélet" hív-
r az első pont, a
zítás művészete"
ik a könyv. A fi-
Kundera szinte
ıképpen túl sokat
tivációik intenzív
régi mestereket)
mértékben birto-
kompozíciós szán-
abban rejlik, hogy
bál írni anélkül,
igényekkel lépne
llenkezőjét teszi –
vés mozdulattal,
amiben a lépték egy
ndennek ellen tart a
agyrealista hagyomá-
sító gyakorlat. Mivel
n, az imént említette-
n nem tudja kibonta-
a nem enged, viszont
i, túlbeszélt és túlma-
i leginkább egy leen-
ni forgatókönyvére
aszttal terhelik meg a
ínészválogatáshoz és
zéshez mindenkiről
ll, kicsoda. „De Josef
, hogy beteg, hanem
sztalgia-elégtelenség
ték, hogy milyen ke-
i élete. Helyesbítem
st: a betegnél az em-
ista torzulása tapasz-
n csak olyan helyze-
, amelyek elégtelen-
k. Gyerekkora nem
7. o.) Vagy: „A folya-
s általtja a párt, dalla-
akarja a vágyak meg-
a beszélgetés meg-
erelem hiánya mint
üti fel a fejét. Irena
staf elbizonytalano-
t példa, amelyeknek
árja a könyvben.
tudása sokkal jobb,
nra elviselhetetlen
majdnem remek,
szerkezetkész. Defi-
nem mondott írói
adódnak, amely le-
mtudását feltételez-
lyeken is tudatosan
l pedig izgalmasabb
ul és tanácstalanul

drMÁRIÁS:

Zoo

Roskó állatkertigazgató titkos albuma

■ *Roskó Gábor: 9x9 ZOO. Képzőművészeti album Virág Katalin szövegeivel. Bazovsky Galéria, 2001. 120 oldal, 3500 Ft*

Milyen állatok vagyunk? Mekkora állatok vagyunk? Lélekben nyuszik vagy rókák, külsőben medvék vagy borzok, udvarlásnál oroszlánok, menedzselésnél békák, örömünkben ludak? Nos, Roskó Gábor ezt megmondja.

Pontosabban: megrajzolja. S teszi ezt úgy, hogy észre se vesszük első pillantásra, hogy milyen komoly, bölcs és egyszerű helyzetekben bizonyítja kis példáival az emberi természet reménytelenül önző és banálisan vicces voltát. Az emberi tulajdonságok megoszlanak az állatkülsők szereposztásában, s innen már egy állatkertre írt színdarab jeleneteiként működnek az egyes rajzok, mint drámaian valós és abszurd képek.

Kezdődik mindez mondjuk a borbélynál, ahol először a borbély – aki ezúttal egy roskói majom – ül egyedül saját székében, s újságot olvasva felsóhajt:

„Istenem, mi lesz velünk, ha nem tudják megállítani ezt a járványt?" Ezután megjön az elefánt, beül a székbe, s vastag nyakát a majom kénye-kedvére bocsátja, hogy amaz pengéjével úgy zsarolja, ahogy éppen akarja. Majd bejön a zsiráf, a kecskefejű menedzser, a birkafejű kidobólegény, a tanácstalanul veszélytelen nyuszikák, s mindannyian filozofikus mondatokat sóhajtanak arról, hogy mennyire nem tudnak kitérni szerepeink elől, kilátni-kilépni kis játszmáinkból, mennyire reménytelenül rabjai vagyunk saját kitalált földi küldetéseinknek.

Ekkor az egymás mellett ülő két róka közül az egyik azt mondja a másiknak: „Ha utánagondolsz, a természetben nincs szeretet. Minden az ösztönök irányítanak." Mire a másik azt válaszolja: „Ez elég elkeserítőnek tűnik így első hallásra." S amikor ezek hallatán azt mondanánk, hogy Roskó szomorú, beúszik a képbe, a végtelenített roskói mesekönyvbe a nagyon finom irónia. Az éppen egy maci feje felett borbélyoskodó (ezúttal) elefánt azt mondja: „Az energia, mint egy finom rezgés, eljut az ujjhegyeimhez, így adom át a világűr üzenetét." A Gyurcsok József-es csavar kirepíti az ablakon a racionalitás szomorúságát, s pereghet tovább az állatfarm drámája.

Irányítója, Roskó Gábor, az állatkert igazgatója, az állati színdarab kreátora egy végtelenített képregény egyes kockáit tartja elénk, közli velünk éppen aktuális filozófikus mondanivalóját finom kételyeivel vagy jogosan cinikus megállapításával. Fent áll a karzat tetején, s irányítja a finoman megrajzolt állatokat, akik intésére előadják szerepeiket. Az állatok a békés körülmények között, a konyhától a borbélyüzleten át a golfpályáig, mindig otthonos helyen, a mindennek tűnő űrben játsszák szerepeiket. Ekkor a valóság kicsúszik mindannyiunk lába alól, s mi sem leszünk már mások, mint a Roskó által kijelölt szerepek szerencsétlen előadói a kényelem puha párnáiba kapaszkodva.

Roskó ezt az egzisztenciális sikolyt sem közli hangosan, sosem kiabál. Kritikája, mint az a lét, az idő, az önzés, a bugyutaság, a hajszolt korszerűség kritikái mindig csendesen, humorral átitatva lépnek elő a pad mögül, s a gyermekkor legkedvesebb tanmeséiként mondják meg nekünk, hogy: „Nem lehet, s nem érdemes. De ha már itt vagyunk, hát játsszunk egy kicsit, látszólag békésen."

A 9x9 fejezetre bontott tananyagi egységben minden rajzcsomagot Virág Katalin szövege vezet fel, mely csakis és kizárólag az állatok tulajdonságaival, testiségével és szellemével foglalkozik, s szakavatott tudósként készít fel bennünket a következő csomag történeteire egy egy rafinált, valós érdekességet mondva el az állatok világából, mely persze abszolúte horrorian emberi is. A utolsó előtti fejezet bevezetőjéből idézzünk most: „A halálos kimenetelű bűntények maradványa gyakran lenyűgöző rovarökológiai megfigyelések terepe", majd ezt a dongólegyek és a húslegyek szerepéről jegyzett ismertetés követi. Végül: „Haskell professzor úgy véli, nem árt, ha a hullák és rovarok iránt egyaránt érdeklődő jelöltek erős gyomorral és gyenge szaglással rendelkeznek." Vagyis, mondjuk Brumi, a detektív megtalálja Sicc tetemét, melyen egy dongó tévézés közben vacsorázik. Ne is folytassuk! Ez a tárgyilagosság, visszafogottság, mely a szövegekből árad, egyben a roskói alkotói nyelv legpontosabb és legtalálóbb kísérője, érzékeltetője és bemutatója. Mert mit mondhat a művészettörténész, az esztéta, a pszichiáter, a gyilkossági szakértő arról, hogy a nyuszinak elege lett mindenből, s földhöz vágta a róka porcelánvázáját?

Feltehetően semmit. Annyit azonban mindenképpen tehet, hogy fellapozza a kötetet, mely egyben az első Bazovsky képzőművészeti albumbum is, s tájékozódik egy új világról, amelynek gyűjteményes kiszerelése a legfrissebb szellemi vitaminként működik a kissé szomorkás, lefáradástól egyáltalán nem mentes, hideget hozó téli időszakban, valamint ugyanilyen kiugró hatékonysággal a vidám napfényes nyári napokon.

Nézzünk bele, s akkor onnan egyenesen vezet bennünket az út a tavaszba, a golfpályára, ahol éppen egy kockás sapkás borz próbál navigyot ütni, s dünnyög közben, hogy milyen felháborító a modern világ, melyben csak úgy tolakodnak a farkasok, majmok, rókák, miegyebek, ezután hazasiet megetetni lustálkodó fiát, a szomorú zsiráfot, s kávézni veszélyes feleségével, a panaszkodó szarkával.

KÖNYVHÉT

– kéthetenként a könyves újság –

Szívesen írna publicisztikát álnéven – beszélgetés Jáksó Lászlóval
Közgazdasági, jogi és társadalomtudományi szakkönyvkiadás –
Ember és gondolat – Tímár György
Nyerges András: Takarások és finomítások nélkül
Írófaggató – Csák Gyula
Kertész Ákos: Felhő a Gangesz felett

KÖNYVHÉT – könyvekről beszélünk...

A Könyvhét előfizethető a szerkesztőségben: egy évre 3456 Ft helyett 2880 Ft.
1114 Bp., Kanizsai utca 41. Tel./fax: 466-0703

EX LI

BORBÉLY S

Egy ködös, késő őszi napon a hideg tasztatúrára csúsztatta az ujjait. Érezte az ismerős billentyűk rideg tapintását, megborzongott a közönyös kiszámíthatatlansággal mozgó képernyővédő program felvillanásait figyelve. Egyetlen kattintással a virtuális szövegre ugrott. Hirtelen elveszettnek érzete magát, amikor egy végtelen könyvtár indázó, pulzáló, kapcsolódási pontoktól átszőtt kusza szövevényébe került. Fáradt volt, rossz kedvű, egy mosolyra vágyott. A keresőablak villódzó kurzora után írni kezdte: *smile*, majd jobb kisujjával gyorsan az enterre csapott. Lent az alsó sarokban, jobbra piros és zöld felvillanások jelezték, hogy a konzol távoli adatbázisokon planetáris keresésbe kezdett. Ekkor dőlt csak hátra, majd kisvártatva elmosolyodott. A képernyőn a következőt olvasta:

Jake Smiles: 1 link

A címbe az e-mail és az SMS-kultúrából beférkőző nyelvi gyakorlat a kötet tipográfiáján is nyomot hagyott. Nem véletlenül. A mű a Magvető Kiadó és az Origo nevű internetes szolgáltató által indított regénypályázatra készült. A borítót körülölelő, és vagy vásárláskor, vagy olvasás közben óhatatlanul leváló papírcsík a hordozója a következő infónak: *Az első magyar online / regénypályázat győztese / VIGYÁZAT – SZÓKIMONDÓ!* Vajon ebből arra lehetne következtetni, hogy akkor ez az első magyar online-regény? (Bár *offline* olvassuk a művet, mégis hiányolható, hogy sehol sem adja meg a kiadó a tájékozódáshoz szükséges URL-t.) És akkor még további pályázatok és további győztesek várhatók? És vajon azt is jelentheti ez, hogy az *online* jelzőnek műfaji következményei is volnának? És vajon miért kell azzal vigyázni, ha 1 könyv szókimondó, amennyiben helyén van az a szó?

A regény a VRL fikció elvárásainak igyekszik eleget tenni. Leginkább azonban mégis az úgynevezett „felhasználói" szintű számítógépes kultúra metaforarendszerén belül, vagyis mindvégig IBM PC és Microsoft operációs rendszer keretein belül mozog az elbeszélés nyelvi világa. Az IRL és a VRL egymásra vonatkoztatása az imagináció technikája által történik, amelyben kevés hely marad a virtualitás kreatív következményeivel való szembenézésnek. Sokkal hatékonyabban olvasható a szöveg az egyszerű multimédiás játékprogramok leírásának, azzal a konzervatív vonással kiegészítve, hogy azok valós idejűvé transzponálását hajtja végre, mintsem a VRL transzcendenciájában elveszett, a kulturális kódokat kikezdő szövegalakítás önmegkérdőjelező (netán önfelszámoló) elbeszélésének.

Az *önelbeszélő* főhős tudata által teremtett reprezentáció a megkérdőjelezhetetlenség miatt automatikusan válik a fikció realitásává. A kilencvenes évek magyar társadalmának frusztráltságát magába sűrítő kiábrándult, önző, fáradt, sivár életű hőse félelmeit a felhasználói számítógépes világ biztosította anonimitás jegyében fordítja át tabut és korlátot nem ismerő brutalitássá. A *csetelés* során szabadon választható a nemi identitás, és bármilyen tetszőleges szubjektum megalkotható. Ebben a vonatkozásban hasonlít a csetelés a számítógépes játékokra, ahol a játékosnak mindig több élete van. És ha kell, egy pályáról vagy szorult helyzetéből „öngyilkossággal" szabadul. A textualitás világában ez persze mást jelent.

A regény vitathatatlanul biztos stiláris tudással íródott, a *story* azonban kidolgozatlan, az elbeszélés szálai összekuszálódnak, a feszültség a könyv második felére aláhanyatlik, a befejezés pedig motiválatlannak tűnik fel. A vágyteljesítő fantáziák leírásait a cselekmény – előrehaladva a könyvben – egyre kevésbé képes a reprezentált világ összefüggésrendszerébe helyezni. A könyv kísérletet tesz a főhős jelölőjét a transzcendálás által kimozdítani a magyar valóság sivár ösztövérségéből, valamint a regény teremtett világát és felhasználói szintű PC-operátorát rejtélyesebbé tenni. A *link* szójátékra is alkalmat adó metaforája a *lét* és *nemlét* kérdéseit a digitalizálás alapját jelentő *kettes* számrendszerbe transzponálja. Vagyis a jelölés és a reprezentáció elválasztottságát villantja fel egy pillanatra, amikor a HTML alapú jelölőnyelv egy („rejtett link") paradox fogalmának jelsorát építi be a szövegbe. De hogy hová vezethet ez a link, az is homályban marad.

(Magvető Könyvkiadó, 2001. 151 oldal, 1490 Ft)

Ha nem is a fantasztikum iránti érzékre, de a fantázia felfokozott működésére mindenképp szüksége van a mindennapok történelmének megírásához annak, aki elmúlt, nem kellően dokumentált események megértésére és elbeszélésére vállalkozik. Ilyen

H. C. Robbins Landon: 1791 – Mozart utolsó éve

című könyve. Márpedig létezhet-e kellően dokumentált története a világnak, ha egy adott helyzetben cselekvően részt vevők maguk is képtelenek egymás, de akár saját maguk döntéseinek mozgatóit feltárni? A regényírás és a történetírás hasonlósága a fikcióalkotás közelségében találkozik, hiszen a történeti kutatások és szakmunkák ismeretében készült regény épp annyi tényt tartalmaz, mint amennyire kénytelen a tudós történetíró is képzeletére hagyatkozni, ha azt kell eldöntenie, hogy szereplőit milyen energiák, milyen belső megfontolások vezérelték.

Mozart utolsó évének története a találgatások és a XIX. században divatos *regényes korrajzok* által festett tragikus művész imázsának jegyében áll. Ezen az ingoványos területen jött létre és lett a közönségsiker Peter Shaffer színműve, valamint az ennek felhasználásával készült Milos Forman-film. Ez utóbbi valószínűleg sokak számára hosszú időre rögzítette azt a Mozart-képet, amely a XX. századi bohém, felelőtlen, élveteg, a sikernek tehetetlenül kiszolgáltatott médiaművész előképeként láttatta Mozartot a féléidióta nevetésével együtt is rokonszenves

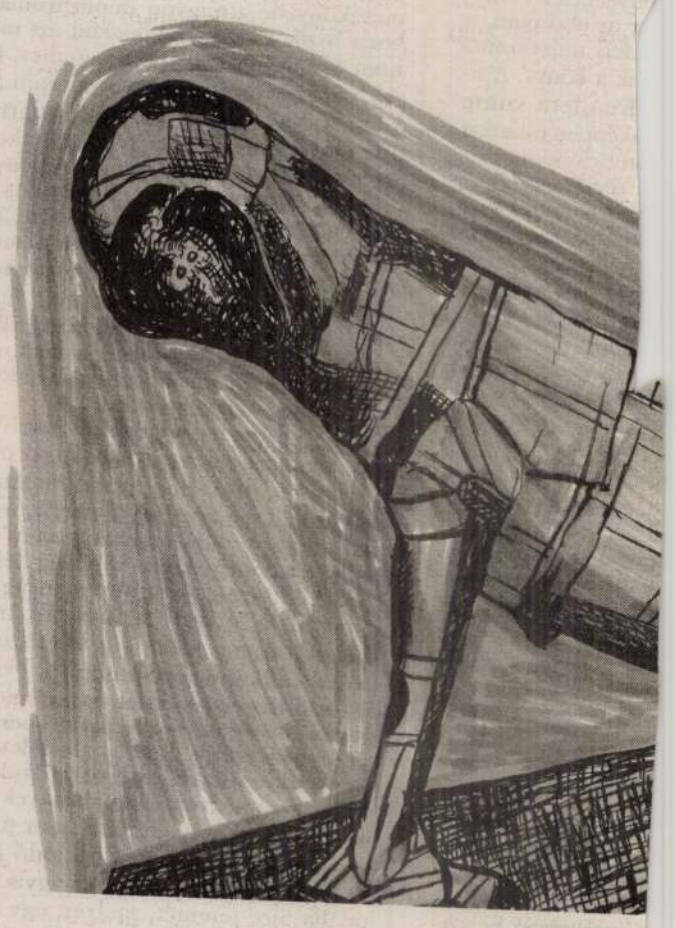

Gaál József

A Pont Alternatív könyvesbolt és kávézó (Bp. V., Nádor u. 8.) sikerlistája az elmúlt hetek könyveiből

1. Lázár A. Tibor (szerk.): Négy év tévúton *(2002 Társaság)*
2. Márai Sándor: A gyertyák csonkig égnek *(Helikon)*
3. Viktor Pelevin: Az agyag géppuska *(Európa)*
4. Thomas Szasz: Az elmebetegség mítosza *(Akadémia)*
5. László János–Thomka Beáta (szerk.): Narratívák 5. *(Kijárat)*
6. Hankiss Elemér: A tízparancsolat ma *(Helikon)*
7. Catharine A. Mackinnon: A feminizmus változásai *(Pont)*
8. Konrád György: Elutazás és hazatérés *(Noran)*
9. Rafael Seligmann: A jiddische Máme *(Ulpius-ház)*
10. Váncsa István: Hírvilág *(I. É. F.)*

Ars Electronica Grand Prix, 2003

A közönség a falra mászik

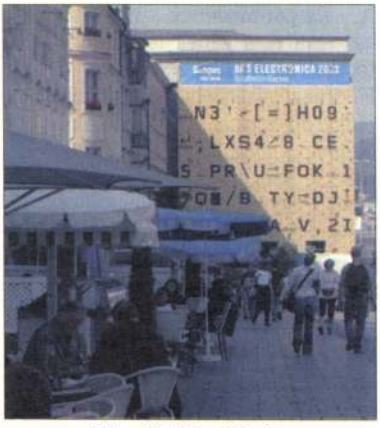

Mászófal Linz főterén

Sokat nyert azzal a linzi publikum, hogy a művészek többsége nem teljesítette a feladatát. Értsd: nem a mottóként megjelölt a Kód – korunk nyelve, illetve az azt árnyalni hivatott almottók, a Kód = Törvény, Kód = Művészet és a Kód = Élet egyenletek jegyében alkotott műveket nevezték az idei Ars Electronica Fesztiválra és Grand Prix-re. Természetesen lehetetlen lett volna a 85 országból nevezett 2714 mű mindegyikét akár a teljes, szeptember 6. és 11. – vagyis a Golden Nica-díj átadása és az azt követő szimpózium utolsó napja – közötti időszakban is megnézni. A város tereit és kiállítóhelyeit ellepő munkák sokaságából néhány nap alatt befogadható mennyiség alapján azonban úgy tűnt, hogy a vagy triviálisan szűken, vagy megfoghatatlanul tágan értelmezhető jelmondatok illusztrálása, esetleg vizuális-konceptuális interpretálása helyett az alkotók egyszerűen benevezték, ami eszükbe jutott.

Ebből két dolog következett: 1. az elmúlt évek színvonalát nem alulmúló, az öt nap alatt harmincezer látogató számára élvezetes fesztivál; 2. az a tény, hogy a zsűri nagyobb mértékben próbálta magát a mottóhoz tartani, mint a művészek, s ezért sok, a díjazottaknál jobb munka kívül esett a díjazók látókörén.

Fura kettősség állt tehát elő Linzben. Míg a zsűri megragadt a kiberkorszakbeli eszmélés technocentrikus, illetve technológiai, techno alapú művészete és a tág társadalmi kontextus viszonyát boncolgató és értékelő szinten, valamint egy ilyen korszak néhány év távlatából máris akadémikusnak ható szempontrendszerében, addig a művészek többnyire beelőztek, és elkészítettek egy csomó jó vagy kevésbé jó művet – amelyek a zsűri mércéi szerint is értékelhetők ugyan, de többnyire már mások a főbb szempontjaik. Jócskán túl vagyunk már például azon, amiért a Golden Nica for Net Excellence-et – a hat kategóriában kiosztott díjak egyikét – a Habbo Hotel című virtuális közösségi site-nak (Sulake Labs Oy, Finnország: Habbo Hotel, www.habbohotel.com) odaítélték: jöjjünk össze a weben, legyünk sokan, etessük be a nézőket jópofa kis grafikával. Még ennél is komolyabb szemléletbeli iránytévesztésre utal, hogy a Net Vision kategóriában a Node Runner (Carlos J. Gomez de Llarena, Yury Gitman, Venezuela/USA: Node Runner, www.noderunner.com) nevű játék kapta a Golden Nicát. A „vision" szó (látás, látvány, látásmód, szemlélet, vízió) egyik itt érvényesnek vélhető jelentésében sem jelent újdonságot, hogy a virtuális és a valós tér között direkt átjárás és kölcsönhatás van, és a net jóvoltából ezeknek megfelelően a cybertérben és a háromdimenziós földrajzi térben is lehet csapatjátékokat játszani. Ugyanez vonatkozik az Interactive Art kategóriában győztes brit Blast Theory csoport Látsz most engem? című munkájára is.

Ráadásul ezt a fajta átjárhatóságot, a köztérbe való kiszabadulást a zsűri és a szervezők láthatóan csak a művek létmódja, lokális meghatározottsága és potenciális szempontjából értékelték, legalábbis erre utal a freudi

ROSKÓ GÁBOR

Nemzetközi kerámiaszimpózium

Hagyományok és új technikák

Roskó Gábor: Anubisz, 2000
festett agyag, 50 cm

A Kárpát-medence újkőkori agyagművességének legváltozatosabb és legszebb emlékei a Hódmezővásárhely környékén előkerült ember és állat alakú edények, idolok, áldozati oltárok. A kiégetett agyagból készült tárgyak azóta is legfontosabb kísérői és szolgálói életünknek, s bár szinte mindenhol készítettek ilyeneket, egy-egy vidék fazekasai mégis híressé, termékeik messze földön is keresetté váltak. Így például a hódmezővásárhelyi népi kerámia művelői, s az ő hagyományaikra alapozta Tornyai János 1912-ben a Művészek Majolikagyárát. A fél évszázaddal később alapított FIM Alföldi Porcelángyárból pedig a kilencvenes években három modern nagyüzem nőtt ki: a Villeroy & Boch Magyarország Rt., az Alföld Porcelán Edénygyár Rt. és a BURTON APTA Tűzállóanyag-gyártó Kft. Az agyag alapú kerámiagyártást a Vásárhelyi Agyagipari Rt. viszi tovább, ez évtől az alapítókhoz a Szilikátipari Kft. is csatlakozott. Hódmezővásárhely tehát kerámiaközpont a kezdetektől a legújabb időkig, s ezt a város egyre öntudatosabban vállalja. Ez az a szellemi, anyagi környezet, amelyben a Hódmezővásárhelyi Kerámia Szimpózium 1998-ban megszületett.

Az első kiállítást a városi múzeum alapítójának és névadójának, Tornyai Jánosnak szentelték, s az itt bemutatott anyag győzte meg a városban működő négy gyár vezetőit arról, hogy érdemes a keramikusokkal együttműködni. A Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete, a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége és a Magyar Keramikusok Társasága szervezte meg az alkotótelepet, amelynek a város önkormányzata évről évre jelentős anyagi és szellemi támogatást nyújt.

A hódmezővásárhelyi Alkotóház minden év őszén 10–12 keramikusművészt lát vendégül, akik szabadon választhatnak munkahelyet a négy gyárban. A gyárak alkotóműhelyt és anyagokat biztosítanak számukra, kötetlen munkalehetőséget, technikai segítséget. Olyan anyagokkal, technikákkal és égetési lehetőségekkel dolgozhatnak, amelyeket csak egy korszerű gyár nyújthat. Cserébe egy-egy ott készült művet kérnek tőlük. Az alkotótelepen készült munkákat évente előbb a Tornyai János Múzeumban, majd Budapesten, az Árkád Galériában mutatják be.

Minden szimpóziumnak adott a témája, amely részben a város őskori és újabb hagyományaihoz – In memoriam Tornyai János (1998), Az idol (2000), A totem (2001) –, részben a gyári technológiák adta lehetőségekhez kapcsolódik. Ilyen volt az Anyag határai (1999) és A motívum útja (2002). A magyarok (többek között Albert Ildikó, Marosi Katalin, Pannonhalmi Zsuzsa, Roskó Gábor, Szemereki Teréz) mellett az utóbbi két évben újvidéki, török, francia és egyiptomi résztvevője is volt a rendezvénynek. A művészeket öt év munkáját összefoglaló katalógus mutatja be.

A szimpózium első öt évében bizalmat és szeretetet kapott, segítséget és a szabad alkotás lehetőségét. Bízhatunk tehát abban, hogy növekszik, sokáig él és kiváló művekkel örvendezteti meg résztvevőit és közönségét.

LOVAG ZSUZSA

MŰÉRTŐ 2003. okt.

ROSKÓ Gábor

Sötétedés után egy lépést sem

Halálra szánt magyar segélyszállítók Albániában

Különös ember a Csornai Segélyszolgálati Misszió megalakítója és vezetője, *Sz. Rézmán* Teréz. Sikeres vállalkozó, aki megengedhetné magának, hogy bejárja a világ legszebb turistaparadicsomait, repülővel utazzon és elegáns szállodákban béreljen szobát. Ő ehelyett mindig oda megy, ahonnan más menekül, és mindig olyankor, amikor mindenki más otthon maradna. A legkritikusabb időben ismerkedett meg Ukrajnával, és akkor indult Horvátországba, amikor ott a leghangosabban dörögtek a fegyverek. Tavaly összeismertette a sors egy albán családdal, amelyet az éhínség, az anarchia űzött el otthonról. Befogadta, s amíg önállóan meg nem tudtak állni a lábukon, eltartotta őket. Elhatározta, hogy személyesen győződik meg róla: tényleg olyan borzasztó a helyzet a szkipetárok földjén?

Ezzel a kíváncsisággal kerekedett fel először tavaly nyáron. S hogy utazásának haszna is legyen, nem üres kézzel, hanem négy teherautónyi segélyszállítmánnyal, ahogyan Ukrajnába, Horvátországba is ment. Azóta többször fordult, legalább 20 millió forint értékű segélyt vitt ki a saját költségén Albániába, legutóbbi útjára e sorok íróját is magával vitte.

„Leszerelés" a parkolóban

Kétnapi utazás után, szürkületkor érkeztünk – nyomunkban az élelemmel, szénnel, ruhaneművel, orvosi műszerekkel és egészségügyi berendezésekkel megrakott háromtonnás Aviákkal a macedóniai Strugába, az albán határállomás közelébe. Ott, a parkolóban szerelték le a kocsikról a rakományt, hogy a hegyi utakon járhatóvá tegyék a járműveket.

– Amikor először érkeztünk, a 773. belépő voltam a 45 év alatt – mondja Teréz –, a határállomás rácsos kapuja lakatra volt zárva, s a hozzá vezető utat benőtték a cserjék, félre kellett hajtani a lombot – meséli nevetve.

Most viszont tárva-nyitva a kapu, a kék egyenruhás, tányérsapkás határőrök csinosak, kedvesek, akárcsak a kiskatonák. Ismerik már a csornai magyarokat. Amikor a társaság másik újságíró tagja, *Gyarmati* József előveszi a fényképezőgépét, az egyenruhások körbefognak minket, belénk karolnak. Készítek pár fotót én is. Kár, hogy egyikünk sem nézheti meg már soha, milyenek lettek a képek. Pár nap múlva, amikor Tiranában kirabolták a személyautónkat, a fotómasinákat, a filmeket is elvitték...

– Megvan viszont a nyaklánc a feszülettel, amit akkor ott, a határon egy szegény, öt gyermekét egyedül nevelő albán férfitől kaptam. Bulgáriából hozta, hogy eladja. Ha nem üzletel, képtelen eltartani a családját – magyarázta az olaszul jól beszélő Ilia Mihail *Kumaraku*.

A formaságokon viszonylag hamar túlestünk a határon. Mégsem indulhattunk útnak, várnunk kellett a kíséretünkre kirendelt rendőrautóra. Teréz indulás előtt megállapodott a magyarországi albán nagykövettel, hogy őrizetet adnak mellénk. Útközben a Kossuth rádió híradásából hallottunk az éhségsztrájkról. Örültünk, hogy kíséretet kaptunk, rendőri biztosítással juthatunk át az első kritikus ponton, Elbasanon. Jó kétórás várakozás után meg gon diplomázott Masar *Kapidani* nyugdíjas gyógyszerész biztosra vette, hogy a legnagyobb ellenzéki párt nyeri meg a választást, és végre új korszak kezdődhet Albániában.

– Ennek a hárommilliós országnak máskülönben vége! Itt mindenki változást akar, kivéve az egykori kommunista pártot, amely mindent elkövetett, hogy maga mögött min-

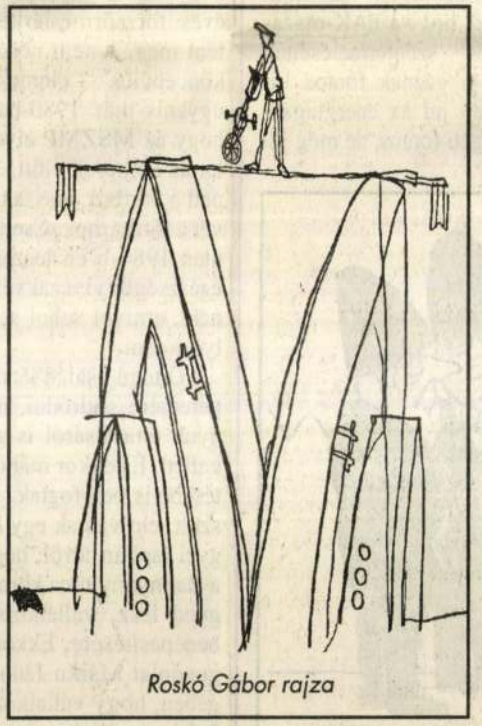

Roskó Gábor rajza

együtt hatott. Sikerült a szállítmányt egyben tartanunk, amíg az egészségügyi minisztérium raktárába értünk. A hely az ötvenes évek magyar MÉH-telepeire emlékeztetett. Vagy inkább egy szeméttelepre. A szállítmány *egy része pillanatokon belül eltűnt*. A rakodást végző alkalmazottak villámgyorsan feltépték a csomagokat és amit bírtak, elvittek. *Még a rendre vigyázó kiskatonák is csatlakoztak a fosztogatókhoz*. Az őrült kavarodás megfékezésére a misszió egyik türelmét vesztett gépkocsivezetője lekapta a közelében ruhákért viaskodó kiskatona válláról a géppisztolyt, és a tömegre fogta. Teréz élet- és üzlettársa, *Cser* György mentette meg. Egy jól irányzott piedonés pofonnal rendet tett a tömegben.

Ekkorra már a többség hét-nyolc pulóvert is magára vett. Összevesztek az emberek azon, hogy kinek jusson több a feltépett csomagokból. Közben azt vitatták, mennyiért lehet majd a megszerzett holmit eladni. Még szerencse, hogy a több százezer márkás röntgengépet, az inkubátorokat, az injekciós tűket és az infúziós palackokat nem akarták elvinni. Azokon csak átgázoltak, így remélhetőleg eljuthatott az adomány a kórházba, ahol operálni csak azt tudják, aki magával viszi a műtéthez szükséges gyógyszereket is.

A végtelenül lepusztult, kiábrándítóan szemetes Tiranában havi 12 dollár, vagyis ezer lek az átlagfizetés. Úgyszólván semmire nem elég. Ráadásul az emberek többségének nincs munkája, mert nem dolgoznak az üzemek. Nincs anyag és nincs energia, a munkáváltanánk át? Itt olaszul mindenki tud, az angol sem ismeretlen, a gyerekek szinte mindannyian beszélik. Megkérdeztem, hol tanulták? Az iskolában, válaszolták.

Ha kocsid van, aludj benne

Tavaly, amikor Terézék először mentek segélyszállítmánnyal Albániába, csak elvétve láttak személyautót. Most már elég sok van belőlük, de üresen parkolni egyet sem láttunk. Valaki mindig ül a kocsiban, ha nincs garázsa, *éjszaka benne alszik, hogy őrizze*. Máskülönben rövid idő alatt szétszerelnék, jó, ha a karosszéria megmarad!

Tiranából a pálmaligetekkel övezett, gyönyörű fekvésű kikötővárosba, Durresbe autózva olasz katonai konvojjal találkoztunk.

– A béke katonái ők, állandóan járják az országot és osztják a segélyeket. Helikoptert is adtak a rendőrségnek – mutat a magasba tolmácsunk, Masar *Kapidani*.

Alighogy kimondja, géppisztolyos rendőrök állítanak le bennünket és az utánunk érkező kocsikat. Mindenkit ellenőriznek, fegyvert keresnek. Utólag már nem csodálkozom ezen: Durresban, Masar szülővárosában ott-tartózkodásunk éjszakáján is lövöldöztek a városban.

Egy pisztollyal kis híján nekünk is volt találkozásunk. Durres aranysárga, illatozó mimózafáit elhagyva, haza igyekezve még megálltunk Masartól elköszönni Tiranában. A belvárosban, a főtértől 200-300 méterre

Háromféle prognózis

Lesz-e orosz gáz?

A FÁK-országok területén található a világ megkutatott földgázkészleteinek 40-45 százaléka – mintegy 52 billió köbméter. Ez – fűtőértékben számítva – ötszöröse a közösség ismert olajkincsének. Ugyancsak ekkora a különbség a megkutatott gázkincs és a valószínűsíthető készlet – 254 billió köbméter – között.

Az egyszerűség kedvéért ezúttal az orosz gázról beszélünk, holott valójában ez (1989-ben) csak négyötödét adta az *Unio* teljes termelésének (s mi ez utóbbival kívánunk foglalkozni). Türkmenisztán 10, Üzbegisztán 5, Ukrajna 3, Azerbajdzsán és Kazahsztán 1–1 százalékkal részesedett a vizsgált esztendő gáztermelésében. A leghatalmasabb mezők Nyugat-Szibériában találhatók (Tyumeny, Urengoj, Jamburg, Jamal), de gazdag terület Közép-Ázsia és a Szahalin-félsziget is.

Dinamika, majd stagnálás

A szovjet földgáztermelés viszonylag fiatal iparág, és a legutóbbi évekig roppant dinamikusnak bizonyult. Az elmúlt két évtizedben a termelés megnégyz

A gázipar fiatalabb az olajiparnál. Ez utóbbinak évi 70 millió tonna (napi 1,5 millió hordó) többletet kellene termelnie csupán a kieső kapacitások pótlására. A földgáznál a pótlás igénye jóval szerényebb, így az új termelő kapacitások mindeddig lényegében a termelést növelték (míg az olajnál pusztán a zuhanást fékezték).

A gázipar egyszerűbb technikát alkalmaz, mint az olajipar. Következésképpen jobban állja a berendezésgyártás összeomlásának csapásait. Az olajipar 15 ezer különféle felszerelést gyárt, a gázipar csupán 3 ezret.

Fent idézett forrásunk, a cambridge-i kutatócsoport tanulmánya köztes helyet foglal el a fellendülést, illetve visszaesést jóslók között. Szerinte a termelés „nagy valószínűséggel" fenntartható a jelenlegi szinten.

A termelés és az export nem fog feltétlenül párhuzamosan alakulni. Utaltunk már rá, hogy a FÁK-országok olaj- és széntermelésének visszaesésével a gáznak fontos kiegyenlítő szerep jut az energiagazdálkodásban. Igen fontos, de még fel konkrét feltételei sem látszanak körvonalazódni.

Termelők és kereskedők egy helyen

Üzletház a kátyúk utcájában

Ahogyan mindannyiunk kedvenc regényhőse, Josef *Svejk* sohasem csinált titkot abból, hogy kiszuperálták a hadseregből, úgy *Márku* János vállalkozó sem teszi ezt. S mielőtt a hallhatatlan Hasek-regény stílusában folytatva bárki a szememre hányná; szép kis hasonlataim vannak, hadd jegyezzem meg, hogy ez a kiszuperálás huszonöt éves törzsőrmesterkedés után történt meg, s nem nélkülöz bizonyos koncepciós elemeket. Hősünk ugyanis már 1980-ban kijelentette, hogy az MSZMP elvesztette a hitelét az emberek előtt, 1982-ben kilépett a pártból, visszaküldte tagkönyvét a főtikárnak. Csoda-e, hogy ezek után 1984-b en leszerelték, s olyan egészségügyi szakvéleményt adtak neki, amivel sehol sem tudott elhelyezkedni.

Öttagú család látszott ekkor a lét peremére sodródni, mert három lányuk eltartásáról is gondoskodniuk kellett. És ekkor már családi ház építésébe is belefogtak. Alighogy elkészült, elolvastak egy hirdetést a megyei lapban arról, hogy Derecenben a Batthyány utca környéke üzleti negyed lesz, vállalkozók kerestetnek benépesítésére. Ekkor fogant meg a gondolat Márku Jánosban és feleségében, hogy vállalkozni fognak, üzletházat alapítanak. Ekkor 1987-et

anyagilag felel azért, hogy teljesítse, amit vállalt, ezért kölcsönösen garanciákat adnak egymásnak.

– Az ország keleti részében most már évről-évre megismétlődik egy-egy gyümölcsnél a kíméletlen küzdelem, olykor nem tiszta eszközökkel. Meg tudják-e védeni ettől a termelőket?

– Ez az egyik célunk – mondja Márku János. – A piac tele van háttér nélküli ügyeskedőkkel, szélhámosokkal. Ők nem tudnak megfelelő garanciákat adni az értékesítésre, s reméljük, ki fognak szorulni a tisztességes üzletemberek közül.

– Termeltetési hálózatot szervezünk meg – veszi át ismét a szót Márku Jánosné – ennek érdekében felvesszük a kapcsolatot a mezőgazdasági termelőkkel. Nagy nehézségeket okoz, hogy a téeszek átalakulás alatt állnak, sok helyen nincs kivel tárgyalni. Reméljük, minél hamarabb megalakulnak az új, rugalmas, valóban érdekképviselő gazdálkodási formák.

– Milyen termékek esetében jelent a TAXA-MÁRK tevékenysége nagyob biztonságot?

– A búza és a kukorica értékesítéséről már beszéltünk, konkrét kötési ajánlataink vannak. A gyümölcsfeldolgozásban azokról a gyümölcsökről van szó, amelyek

dött ásványi anyag helyreállítja a talaj természetes biológiai egyensúlyát, s tápanyagot visz be. Utóbbi hatására a terméshozam 20-30 százalékkal is nagyobb lehet. A hatása elnyújtott, három évre ellátja a talajt tápanyaggal, míg a szuperfoszfátozást minden évben meg kell ismételni.

– Hogyan finanszírozzák a kft. által szervezett üzleteket? – kérdezem *Szabó* Gyulától, aki a gazdasági ügyekért felelős.

– Bekapcsolódunk a világbanki hitelek felhasználásába. Ha a mezőgazdasági termelők szándéknyilatkozatot és előszerződést adnak, illetve kötnek, megnyílnak az utak a hitel igénybevételéhez. Leköthetjük a termést, ismétlem azzal, hogy a megrendelőnek jelentős kötbérigényét is rögzítik.

Azt már csak riporton kívül említik, hogy a kft.-nek számtalan más témában és területen is vannak elképzelései, de ezekről még korai lenne szót ejteni.

– Annál is inkább – mondta Márku János – mert az utóbbi időben sajnos a magam, a magunk bőrén éreztük, a konkurencia meg nem engedhető módszereinek a hatását. Sok üzlet a füstbe szállt azért, mert mások egyszerűen lehallgatták telefonjaimat, s üzleti partnereimet fel-

vel kapcsolatos problémák, az utóbbi időben azonban már tapasztalhatók az elmozdulás jelei a korábbi merev álláspontoktól.

A GATT tagországai negyven év szünet után először vették fel a napirendre a mezőgazdaság kérdését is, amelyet még az ötvenes években az Egyesült Államok fellépésére helyeztek a szervezet illetékességi körén kívülre. Az élelmiszer-ipari termékek támogatási és kvótarendszerét így annak keretein kívül dolgozták ki.

Csaknem valamennyi gazdag ország védi és támogatja a mezőgazdaságot, az ennek eredményeként keletkező többletet azonban mesterségesen kialakított árakon kell eladni, ami egyben a világpiac megcsúfolását jelenti. Az árat természetesen az adófizetők és a fogyasztók fizetik meg: egy nemrégiben közzétett tanulmány szerint az OECD-országaiban hozzávetőlegesen évi 200 milliárd dollárt tesz ki az ily módon jelentkező többletköltség.

Az áron alul értékesített mezőgazdasági termények természetesen nehezítik az amerikai exporttermékek behatolását a Közös Piac országaiba. Éppen ezért követelt átfogó reformot az Egyesült Államok az EK mezőgazdasági politikájára vonatkozóan.

Arthur *Dunkel*, a GATT szervezetének vezérigazgatója decemberben terjesztette elő a Közös Piac mezőgazdasági terményeknek kereskedelmében végrehajtásra javasolt változtatásokat, amely három fő fejezetre osztható. Először: a tagállamok 1991-ig 20 százalékkal építsék le a támogatásokat; másodszor: mind értékben, mind mennyiségben csökkentsék a támogatást élvező exportot; harmadszor pedig alakítsák át a ményeket tegyen Arthur Dunkel javaslatával kapcsolatban. A mezőgazdasági vállalkozóknak nyújtott védelem csökkentésének fejében azonban ki akarja egyensúlyozni a Közös Piac mezőgazdasági politikáját, aminek következtében bizonyos árucikkek védelme még fokozódna is.

Emellett közvetlen támogatásban kívánja részesíteni a gazdálkodókat, amit a kereskedelmi zsargonban egyszerűen csak „jövedelemkiegészítésnek" hívnak. A legaggasztóbb azonban, hogy az EK nem hajlandó a támogatást élvező export olyan mértékű leépítésére, amekkorát az amerikaiak szeretnének elérni.

Az Egyesült Államok – nem tartva kielégítőnek az EK által meghozni szándékozott intézkedéseket – elutasította azok elfogadását. Azóta azonban már látszanak az álláspontok közeledésének jelei: a Közös Piac részéről elhangzottak olyan értelmű utalások, miszerint elképzelhető, hogy elállnak a mezőgazdasági politika újbóli egyensúlyának megteremtésétől. Nem sokkal később az amerikai fél is kilátásba helyezte, hogy ebben az esetben a maguk részéről „újragondolják" az exporttámogatások leépítésével kapcsolatos követeléseiket, továbbá tolerálni fogják a jövedelemkiegészítés rendszerét is, ha az EK igéretet tesz annak későbbi csökkentésére.

A liberális kereskedelmi szisztéma megteremtésére nézve mégsem a szükséges kompromisszumok megkötése jelenti az igazi veszélyt. Sokkal súlyosabb, hogy – főként az Egyesült Államokban – bizonyosfajta közönnyel figyelik, milyen végeredmény születik a GATT-tárgyalásokon. Ma már nem tekintik ugyanis ja a kereskedelempolitika kialakítását.

Sokat nyomnak a latban az amerikaiak által kötött kétoldalú megállapodások is, melyek közül a legfontosabbnak az „önkéntes" exportkorlátozásokra vonatkozó szerződéseket tekintik. Az Egyesült Államok tagadja ugyan, hogy ilyen jellegű egyezmények léteznek vagy valaha is léteztek volna, a kereskedelmi partnerek mindenesetre úgy viselkednek, mintha érvényben lennének efféle korlátozások – s a valóságban ez az, ami számít.

Ide kívánkozik tovább az a vámrendszer, amely azt hivatott megakadályozni, hogy előállítási költségük alatti, vagy az exportáló országban érvényes áraknál olcsóbban adják el az importárukat az Egyesült Államokban. Arra az árura is vámilletéket vetnek ki, amelyről kiderül, hogy az adott külföldi kormány támogatást nyújtott az exporthoz.

Végül említést kell tenni az amerikai kereskedelmi jog 301. paragrafusának rendelkezéseiről is, amelyek a jogtalan áruforgalmi eljárásokat kívánták ellehetetleníteni. Megjegyzendő, hogy a szóban forgó intézkedések szellemükben sértik a GATT szabályait.

Felvetődik tehát a hogyan tovább kérdés. Ha sikerül is egyeztetni az álláspontokat a GATT-tárgyalásokon, nem pyrrhusi lesz-e a győzelem? Hiszen az Egyesült Államok többé nem azt a szerepet játssza a világkereskedelem porondján, mint korábban: ma már nem a szabadkereskedelem eltökélt híve. Elvesztette abbéli hitét, hogy ez az áruforgalom legmegfelelőbb módja. A meggyőződést pedig egyetlen szerződés vagy intézmény sem pótolhatja.

Kovács L. István

akut megbetegedésük esetén az otthonukban kapják meg a szükséges kezelést, de az is természetes, hogy szükség esetén a háziorvos megszervezi a kórházi, intézeti elhelyezést.

Az ilyesfajta teljes körű – háziorvosi és a cégek, vállalkozások megbízásából új tartalmú üzemorvosi – szolgáltatás azt jelenti, hogy a Személyi Orvosi Szolgálat ügyfelei *az elvégzett munkáért 100 százalékos költségtérítést fizetnek*. Tehát egyszer lerójják a társadalombiztosításnak a szükséges járandóságot, amiből azonban az SOS-nek nem utalhat át a páciens

házba szállítja. *Körülbelül 3 ezer forintba kerül mindez, ám a biztosító fizet az ügyfele nevében*. A Budapesten, illetve a főváros 20 kilométeres sugarú körében tevékenykedő SOS orvoscsoportjait Mercedes márkájú mentőautók segítik munkájukban, illetve a hírközlés egy sajátos lehetősége is rendelkezésére áll a szolgálatnak, amennyiben ügyfeleik nem rendelkeznek telefonnal, illetve a baj, a baleset utcán, közterületen éri őket, a Fővárosi Autótaxi sofőrei segítségével a kocsikban lévő URH-készülékeket használhatják.

gáltatás mértékéig sem[illegible]
nek. Azaz a tehetős polgárok képesek csak az egyszer már megfizetett díjat *még egyszer* megfizetni, s ahhoz h[illegible]záadni a kiegészítő ellátás ellenérté két. Mindenesetre elkezdődött, működik a csíránvi polgári engedetlenség, a bizonyítás: lehetne racionálisabb, gazdaságosabb a társadalombiztosítás. Igaz, a csírából többnyire kifejlődik a növény, de vajon az Európa Biztosító Rt. és a Személyi Orvosi Szolgálat közös kezdeményének *engedik-e*, hogy gyarapodjon?

Gergely László

VÁLLALKOZÓK, BEFEKTETŐK, FIGYELEM!

Az alábbi frekventált helyeken található helyiségek használati jogát kívánjuk kedvező áron eladni:
1.) V. ker. Aranykéz utcában található 220 m²-es üzlethelyiség, mely kiválóan alkalmas színvonalas vendéglátóhely, iroda, ill. bemutatóterem kialakítására.
2.) Kálvin tér közelében 1600 m²-es helyiség (800 m² földszint + 800 m² pince), melyben irodák, bemutatóterem, autószalon egyaránt kialakítható.

A helyiségekkel kapcsolatban bővebb információkat a 118-5633-as telefonszámon kaphatnak az érdeklődők.

1383

VALUTAÁRFOLYAMOK 1992. MÁJUS 5-ÉN (EGY EGYSÉGRE FORINTBAN)

	Angol font		Francia frank		Német márka		Olasz líra (1000 egységre)		Schilling (100 egységre)		Svájci frank		Svéd korona		USA-dollár	
	Vétel	Eladás	Vétel	Eladás	Vétel	Eladás	Vétel	Eladás	Vétel	Eladás	Vétel	Eladás	Vétel	Eladás	Vétel	Eladás
OTP	138,08	146,36	13,96	14,80	47,03	49,93	61,30	67,70	668,09	709,27	51,37	54,63	12,77	14,09	77,54	82,20
IBUSZ	137,9534	146,4866	13,9486	14,8114	47,0256	49,9344	62,565	66,435	668,02	709,34	51,4100	54,5900	13,0271	13,8329	77,4739	82,2661
IEB	140,00	144,44	14,15	14,61	47,71	49,25	63,50	65,50	677,68	699,68	52,03	53,97	13,22	13,64	78,31	81,43
KONZUM	138,00	146,49	13,96	14,81	47,04	49,94	62,58	66,44	668,24	709,39	51,41	54,61	13,03	13,83	77,51	82,26

fogalmát.

– A hajléktalan önmagában annyira általános fogalom, hogy a szociális munkás nem tud vele mit kezdeni. Alkalmatlan egy társadalmi réteg leírására. Olyan mintha úgy akarnák javítani a hajléktalanság helyzetét, hogy nem tesznek különbséget a hajléktalan és a munkanélküli között.

– Ön szerint a hajléktalanság problémája csak komplex módon képzelhető el.

– Igen, ez így igaz.

– Mégis mi lenne, ha hajléktalanokat költöztetnének be egy felújított faluba? Végső soron nem segítene ez rajtuk?

– Nem lehet nem megkérdezni, mondom, hogy a puszta összezárással csak egy gettóhoz hasonló települést lehetne kialakítani, ahol nem az önkéntesség, hanem a kényszer fűzi össze az embereket.

– Nem lehet nem megkérdezni, hajléktalan külső segítség nélkül képtelen a beilleszkedésre. Az a baj, hogy miközben az állam hosszú éveken keresztül a szülővel rivalizált, és bármilyen megfontolás alapján elvette a gyermekét, ám végül farizeus módon annak 18 éves kora után ma-

– Az emberi szabadságjogok kiteljesedésével nagyon helyesen törölték a közveszélyes munkakerülést, a kitiltás jogintézményét, szigorodtak az előzetes letartóztatás feltételei. Korábban a kmk-ért lecsukták az embereket, és egyszerűen kitiltottak. Ez a kitiltás nem megoldás. Ilyen módon az érintett családok új közösségi kapcsolatokra tehetnének szert, újra önellátóak lehetnének, ugyanakkor hozzájutnának azokhoz a szolgáltatásokhoz, amelyekre szükségük van.

Boros István

Albrecht Frister különös hobbija

Európa Ház épül Kecelen

Ilyet még nem láttak Kecelen. A kétmázsás disznót villanymotor forgatja a vasból készült nyárson a művelődési ház udvarán. Tíz óra alatt ropogósra sül a sertés. Elfolyik a zsír az elektromos kályhák fölött és napnyugtára múmiává zsugorodik a tetemes koca. Csodájára járnak a német szerkentyűnek a keceliek. Kézzel-lábbal mutogatnak és azt bizonyítják, az ő marhapörköltjük is lesz olyan finom, mint a sertéssült. Igaz, az hagyományos módon készül, négy mesterszakács fél napig is kevergeti a bográcsokat. Mosolyognak a németek és félóránként átjárnak kóstolóra. Közben nagyot húznak a jó vörös keceli borból és a magyar kollégákat frissen csapolt habos bajor sörrel kínálják.

Finom falatok, biztos munka

Kétszáz német család három napra Kecelre költözött. Schwarzenbruckból, a kis bajor községből jöttek. Hoztak egy kamionra való ajándékot, számítógépet, bútorokat, ruhákat. Jó szóra, finom falatra, közös örömre az Európa Ház alapkövének elhelyezésére a partnerünnepségre érkeztek. A sors különös iróniája, hogy a találkozó a tőzsgyökeres budapestinek, *Fodor* Lászlónak és feleségének köszönhető. Tíz évvel ezelőtt Görögországban nyaralt Albrecht *Frister* és családja. Ugyanott üdült Fodor László is. Erika, Frister úr felesége arra kérte férjét, ismerkedjen meg a „szegény magyarokkal". Az asszony kérését teljesíteni kellett. Amikor legközelebb Fristerék Magyarországra jöttek, Schwarzenbruck polgármestere a pusztát is látni akarta és gulyást szeretett volna kóstolni. Fodor úr Kecelre vitte kedves vendégeit, mert ott lakik barátja, *Vancsura* Marci. Megkóstolták a tüzes borokat, megismerték a magyar ízeket, csárdást jártak, jól mulattak. Frister úr, amikor partnertelepülést keresett, eszébe jutott Kecel. Telefonon kérte Fodort, mondja meg a polgármesternek, kapcsolatot szeretnének létesíteni a nagyközséggel.

Januárban 200 keceli volt Schwarzenbruckban. Most a bajorok viszonozták a látogatást. Albrecht Frister söröskorsóval vezényli a zenekart a nemzeti viseletbe bújt bőrnadrágos honfitársait. Erre a találkozóra alkalmi tánccsoport is összeállt, tagjai kereskedők, gyárosok, csupa tekintélyes ember, no és a feleségeik. Albrecht szeret mulatni. Az ünnepi beszédében sem tagadja meg életfilozófiáját.

– Mi kell a boldogsághoz? Finom falatok, biztos munka, minden ember ezt akarja... – Németek, magyarok egyformán tapsolnak.

Frister úr nemcsak arról híres, hogy szeret mulatni. Németországban csúcstartóként tartják számon, 27 éve polgármester.

– Népszerűségét minek köszönheti?

– A munka a hobbim, és akin csak tudok, segítek.

– Most a kecelieken a sor?

– Nagyon szeretem a történelmet, jól ismerem a magyarokét is, különösen 1957 óta foglalkozom ezzel, amikor egy magyar menekültet megismertem. Úgy látom, önöknek most van szükségük a legnagyobb segítségre. Egyébként, amit a magyarok tettek a németekért 1989-ben, amikor megnyitották a menekültek előtt a határt, azt soha nem fogom elfelejteni. A legsürgetőbb teendő a gazdasági támogatás. Keceli vállalkozókat vittünk Németországba, tanfolyamokat szerveztünk nekik, beavattuk az üzleti élet titkaiba. A német bankoknál személyesen is közbenjárok, hogy a magyar község fejlesztésére adjanak támogatást. Hamarosan létrehozunk egy alapítványt és 100 ezer márkából felépítjük Kecelen az Európa Házat. Harmincezer márka már szervezés nélkül összejött néhány nap alatt. Két évig tart az építkezés, és a ház háromszintes lesz.

Jöhet az üzlet

– Mire használják majd a keceli Európa Házat?

– Odaküldjük a gyerekeinket, no meg az olasz, spanyol és az osztrák partnertelepülések fiataljait. Megtanulják egymás nyelvét, barátságot kötnek. Már az idén nyáron megszervezzük a gyermeküdültetést. Sátrakat állítunk fel s húsz gyereket hozunk Kecelre. Én most már nemcsak Schwarzenbruck, hanem Kecel javára is dolgozom.

Amikor a télen a keceliek a bajor községben jártak, *Haszilló* János családjával Eberhard *Schreiber* házában lakott. Most Haszilóék viszonozzák a vendéglátást. Schreiber úr hamar híres lett Kecelen, mert pékséget és gumiüzemet telepít.

– Megéri önnek üzletet kötni Magyarországon?

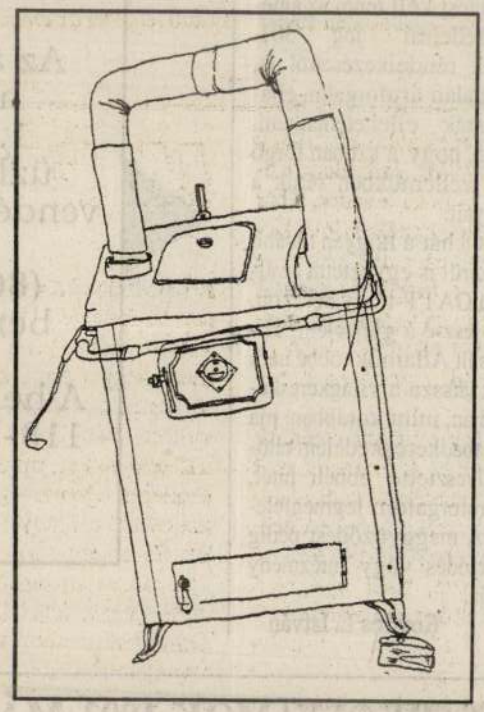

Roskó Gábor rajza

– Nem a haszonért teszem, a profitot otthon keresem. Csak segíteni akarok a magyaroknak. Nem tudom, miképp lehet meghálálni, amit ez a nép tett a német menekültekért, három évvel ezelőtt.

Eberhard Schreiber amikor felelevenítí a három évvel ezelőtt a televízióban látott képsorokat, elérzékenyül. Könnyeit törüli és bocsánatot kér, hogy nem tud uralkodni érzelmein.

– Feleségemmel együtt úgy határoztunk, mi nem az egyházakon keresztül, hanem személyesen segítünk. Németország sok kárt okozott ebben az évszázadban Európának. Mi ezt is jóvá szeretnénk tenni. Ha hozzánk hasonlóan mások is segítenek, akkor Magyarország gyorsan talpra áll, Európa tovább erősödik, önállóbb lehet.

– Egyedül kutatja a piacot, vagy ajánlották az üzleti lehetőségeket?

– Én keresem azokat az embereket, akiknek segíthetek. Nézze, aki támogatásra szorul, annak szégyenérzete van. Ezért sem várom, hogy tőlem kérjenek.

– Hallottam, gyümölcsfelvásárlásba is kezd. Német piacot keres a magyar meggynek és baracknak.

– Európában sehol sem terem olyan zamatos gyümölcs, mint itt Magyarországon. Már nagyapám is üzleti kapcsolatban állt az önök országával. Mivel pici nyereséggel dolgozunk, biztosan el tudom majd adni a meggyet és a többi magyar gyümölcsöt is.

Haszilló János most megragadhatná élete nagy szerencséjét. Itt az újdönsült német barát, aki rábízná, intézze a keceli üzleteket.

– Schreiber úr faxot hozott, hogy használjam. Megmondtam neki, ingyen ellátom információkkal, de ne bízza rám üzleti ügyeit. A kereskedés nagy kockázattal jár, nekem nincs pénzem, az ő tőkéjével pedig nem akarom a rizikót vállalni. Nem szeretném, ha csalódna bennem, mindennél szentebb a barátság. Már az is haszon, hogy a lányom bármikor utazhat hozzájuk. Ő lázasan tanulja a német nyelvet.

– Önnek nincs kisebbségi érzése?

– De biztosan van. Nekem már az is gondot okozott, hogy olyan színvonalon próbáljam viszonozni a vendéglátást, mint ahogy Schreiber úr fogadott otthonában. Nekem nincs olyan szép luxuslakásom, mint neki. Többször is a lelkemre kötötte, emiatt ne idegesítsem magam, ő kellemesen tölti a családi házamban a szabadságát.

Egy napot töltött Kecelen Németország budapesti nagykövete, dr. Alexander *Arnot*. Együtt szórakozott honfitársaival és eleget tett azoknak a protokolláris kötelességnek, amelyek tisztével járnak. Neki is tetszett a sok nóta, tánc és a vidámság. Meg is kérdeztem tőle, ilyen baráti kézfogónak volt-e szemtanúja mostanában?

– A schwarzenbrucki segítséghez hasonlóan német kórházak műszereket és ágyakat küldtek magyar intézményeknek. Német húsipari cégek olyan speciális műszereket ajándékoztak magyar üzletfeleiknek, amelyek megháromszorozták a termelést. Mostanában arra is felfigyeltem, hogy egyre több kitelepített sváb tér vissza és itt szervezi a gazdaságot. Ez a kisebbség hidat képez a két nép között. Fontosnak tartom a hétköznapi barátságokat, de mint diplomata nagyon fontosnak látom a nagy politikát, a kormányok közötti kapcsolatot, ami nagyon jó a két ország között.

„Niksz professzor"

Nem tudom, hány keceli beszél németül és schwarzenbrucki magyarul. Biztosan nem sokan, mert leginkább pantomim jeleneteknek voltam szemtanúja. Láthatóan jól megértették egymást. Tolmács segítségével néhány schwarzenbrucki polgártól megtudtam, minden lényeges dolgot kézzel, lábbal elmondtak.

Szótárt csak ritkán vettek elő. Egyszer láttam, amint egy német atyafi másnaposan a büfé előtt rosszul lett. A magyar vendéglátók azonnal előkapták az unicumos üveget. Rámutattak az italra és csak annyit mondtak: *doktor*. A schwanzerbrucki polgár fájdalmas arccal válaszolt:

– Niksz professzor – és elment aludni.

Nem hiányozhat a hetedhét országra szóló vigasság krónikájából, hogy május 2-án, délután 5 órakor *Schindler* János Kecel polgármestere kollégájával Albrecht Fristerrel ünnepélyes keretek között letette az Európa Ház alapkövét, amit dr. Dankó László kalocsai érsek megáldott. Ezután a helyszínen adományokat is gyűjtött a két polgármester. Leggavallérabb adakozó Pintér József volt, a magyar milliárdos ezer márkát dobott a kalapba. Tehette ezt azért is, mert a közelmúltban ötmillió márkás hitelt kapott az egyik német banktól.

Halász Miklós

Merre tart a fiatalok hajója?

A köztársasági elnök tanácsadója az ifjúságról

Az *Úttörőszövetség* és a *KISZ* elmúlásával – úgy tűnik – még inkább gazdátlanul maradt az ifjúság széles rétegeinek érdekképviselete. A kormányzat keresi azokat a szerveződéseket, amelyekkel tárgyalhat, a fiatalok keresik azokat a csatornákat, melyeken keresztül elmondhatják, ami foglalkoztatja őket. Áldatlan állapot. Ezen kívánt változtatni a köztársasági elnök által kezdeményezett *Ifjúság '92* konferencia, melyen az érdekeltek végre egy asztalhoz ülhettek. Ebből az alkalomból kérdeztük az ifjúság problémáiról *dr. Stumpf* Istvánt, a köztársasági elnök ifjúsági tanácsadóját.

– Hogyan született meg a konferencia gondolata?

– A parlament az elmúlt évben úgy döntött, hogy a gyermeknaphoz kapcsolódva minden évben megrendezi az ifjúsági parlamenti vitanapot. A képviselők helyzetértékelést hallhatnak arról, hogy mi történik az új nemzedékkel, milyen feszültséggócok vannak és milyen feladatok állnak előttünk. E vitanap társadalmi előkészítését május 8–9-én ez a fórum vállalta. A szervezés összehangolását és a technikai lebonyolítást a *MISZOT (Magyar Ifjúsági Szervezetek Országos Tanácsa)*, a szakmai háttér biztosítását pedig az *Ezredforduló Alapítvány*. A konferencián nyolc szekcióban vitattuk meg a ma fiatalságát legjobban foglalkoztató kérdéseket: a munkanélküliséget kutatással, a fiatal korosztályok szociológiai vizsgálatával foglalkoznak. Sajnos csapatuk támogatás híján lassan szétszéled. Nem véletlenül fogalmazódott meg a konferencián elemi erővel az: ahhoz, hogy reálisan szemlélhessük az ifjúság helyzetét, mindenekelőtt ismernünk kell a problémáikat. Ehhez viszont kutatások

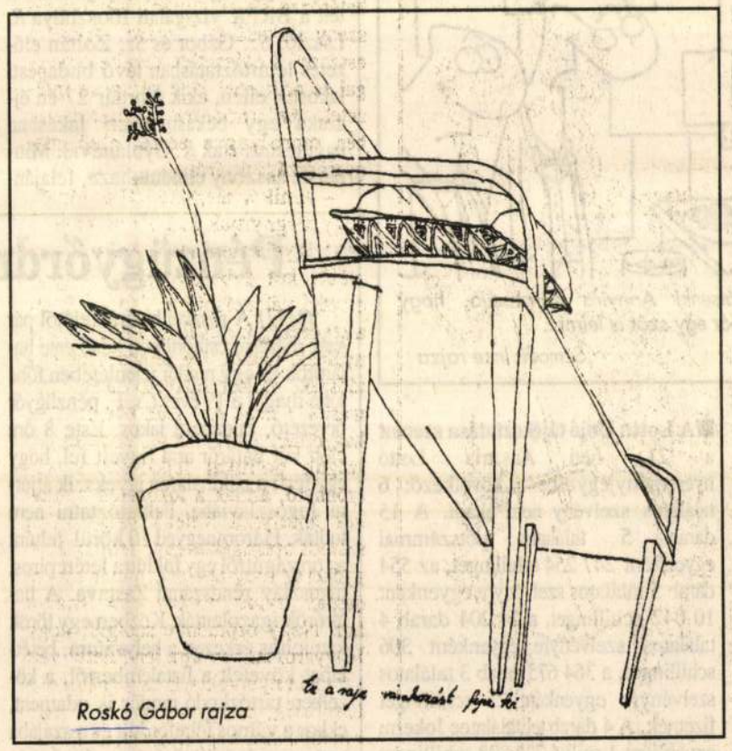

Roskó Gábor rajza

– Milyen sürgős lépésekre lenne szükség az ifjúságot érintő ügyekben?

– Szükség volna állandó parlamenti ifjúsági és oktatási bizottságra, mely képes befolyásolni a törvényhozást. A nemzedéki problémák elválaszthatatlanok a társadalom más problémáitól. A gyermekek és az ifjúság élethelyzetének magánszféra képviselői és az alapítványok.

– Hogy áll ez Nyugat-Európában?

– Nyugaton erősebb a társadalom gazdasági háttere. A fiatalkor határa kitolódott, többen és hosszabb ideig tanulnak. Igyekeznek minél nagyobb tudásra szert tenni az iskolákban, mert ott a szellemi tőke könnyen átváltható gazdasági tőkévé. Az ifjúságot Nyugaton már felfedezték fogyasztóként is. Odafigyelnek a fiatalokra, megpróbálják megérteni őket, a cégek komoly pénzeket áldoznak az ifjúság megismerésére. A fiatalokat ott is egyre kevésbé érdekli a politika. Semmi sem motiválja őket arra, hogy részt vegyenek a politikai folyamatokban. A pártok hatalmas áldozatokat hoznak azért, hogy maguk mellé állítsák a tehetséges fiatalokat. Nálunk viszont, itt Kelet-Közép-Európában, az ifjúság mint a társadalmi válság hordozója jelenik meg.

– A konferencia szerint melyek a legaggasztóbb jelek?

– A piacgazdaság hihetetlenül gyorsan polarizálja a társadalmat, s ez a kettészakadás leghamarabb az ifjúság körében jelentkezik. Bizonytalan lett a jövőkép, nincs munkahely, a hagyományos oktatási rendszer nem tudja felszívni az állástalan fiatalok tömegét, a legfőbb bázis, a család tartalékai kimerülnek, már nem tudják vállalni a támogató sze-

Főiskolák bizonytalanságban

Különböző fórumokon zajlik a felsőoktatási törvény szövegtervezetének vitája. A *Művelődési és Közoktatásügyi Minisztérium* által kibocsátott tervezet bevezetésében elmondja, hogy jó néhány törvény még hiányzik ahhoz, hogy a javaslat igazán hatékony lehessen. Közalkalmazotti, államháztartási, devizagazdálkodási törvények. Igaz azonban, hogy nagy szükség van a felsőoktatás mielőbbi átalakítására. Éppen azért, mert még a sokadik fogalmazvány is pontosítható, szeretném felhívni a figyelmet néhány olyan problémára, amely a főiskolákra vonatkozik, és amelyekről, úgy érzem, nem esik szó megfelelő hangsúllyal.

A tervezet elismeri, hogy a magyar felsőoktatás két részre tagolódik: egyetemekre és főiskolákra. Fontos, hogy *nem hierarchiát* állapítanak meg. „Felsőoktatási intézmény" összefoglaló elnevezéssel az iskolákat önálló, a társadalom elvárásainak megfelelően más-más képzési célt felmutató egységeknek tekintik. Az egyetemek, főiskolák kapcsolatait illetően a szövegben „társulásról" van szó (13.§ 2. bekezdés). Ezt erősíti az is, hogy törvényben kívánják biztosítani az egyes intézmények működési autonómiáját. (Fontos természetesen, hogy ez az önállóság ne jelentse azt, hogy az állam anyagi tekintetben magára hagyja az iskolákat.)

Lényeges hiányosságok véleményem szerint a végzettséget tárgyaló részben lelhetők fel. A 19. fejezet 82.§-a ugyanis nem beszél az hiszen amíg például a műszaki vagy agrárfőiskolák általában valamelyik egyetem kihelyezett karaiként működnek, a tanárképző főiskolák többségükben önálló intézmények. Számuk is nagyobb annál, hogy egy-egy egyetem karaivá válhassanak. Az eddig három részre osztott közoktatás (általános iskola alsó és felső tagozat, középiskola) két lépcsőre szűkítésével ezeknek az iskoláknak a képzési célja nem felel meg a 4+8, illetve 6+6-os rendszer elvárásainak. De pszichológiailag-pedagógiailag jobban felkészít, különösen a serdülőkorú gyermekek nevelésére. Ugyanígy, minden főiskolának kialakult valamilyen profilja, amit nem lenne szerencsés megváltoztatni. Ha a főiskolai végzettség azonos volna az egyetemi alapvégzettséggel, ezek az intézmények is betagozódhatnának a jövő felsőoktatásába. Ez az, amit a tervezet nem mond ki, s ezzel függőben hagyja az egyetemek-főiskolák között kialakult pozícióharcot. *A lehetőségeket* emeli ki, az egyetemi karrá válás lehetőségét említi. „Az egyetem karokra tagolódik, egyetemen főiskolai kar is szervezhető".

Úgy érzem, hogy a törvénytervezet összességében megfelelően kezeli a felsőoktatási intézmények önállóságát, és érthetően kiemeli az egyetemeket. Ha azonban nem határozza meg pontosan a képzési célok és a végzettség egymáshoz való viszonyát, az autonómia mit sem ér, mivel gyakorlatilag csökkenti az önálló főiskolákon szerzett diplomák

ROSKO GÁBOR

Képek Északkelet-Magyarország zsidóságának történetéről

(MTI) Az Északkelet-magyarországi zsidóság történetét mutatja be mintegy ötven fotó és dokumentum, illetve csaknem száz kegytárgy és mindennapi használati eszköz segítségével az a kiállítás, amely hétfőn nyílt meg a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Herman Ottó Múzeum miskolci kiállítótermében. A kiállított tárgyak a miskolci Ortodox Izraelita Hitközség és a budapesti Zsidó Múzeum, valamint a Herman Ottó Múzeum gyűjteményéből kerültek ki. A tárlat, amelyet Csoba Tamás, Miskolc város polgármestere és Landeszman György főrabbi nyitott meg, egész nyáron várja a látogatókat Miskolcon.

A dohányzás 24 évvel csökkenti az életet

(MTI) A „fejlett" országokban élő emberek több mint egyötöde – 250 millió ember – halott lesz 1995-re a dohányzás okozta betegségektől. Több mint fele élete virágában pusztul majd el, mert a dohányzás átlagosan 24 évvel csökkenti a várható élettartamot – ezt tartalmazza a dohányzás elleni május 31-iki világnap előtt Londonban nyilvánosságra hozott, hat éven át készített elemzés, az Oxfordi Birodalmi Rákkutató Alap, az Egészségügyi Világszervezet és az Amerikai Rák Társaság közös műve.

A középkorú emberek halálokai közül a legfontosabb a dohányzás. Sokan ismerik veszélyeit, de nem mérik föl, milyen óriási is valójában. Különösen riasztó a dohányzás növekvő irányzata a volt Szovjetunióban és Kelet-Európában, azon belül főleg Lengyelországban. A vizsgálat szerint a dohányzás több mint húsz halálos betegségért felelős. A legismertebb a tüdőrák, de háromszor többen halnak meg a dohányzás okozta más bajokban, azaz másféle rákokban, továbbá szívbetegségekben, krónikus bronchitisben. Nagy-Britanniában naponta 400 ember halálát okozza közvetve a dohányzás. 1995-re, egész évre, 150 ezer dohányzás okozta halálozás várható. Ebből 91 ezer lesz a férfi – ez csökkenés az 1975-ös 114 ezres csúcshoz képest –, és 59 ezer a nő – ez viszont kétszeres növekedés 1975-höz képest.

*

Hazánkban is „dohányzásmentes munkahelyet!" jelszóval rendezik meg a dohányzásmentes világnapot. A jelmondat nagyon időszerű, hiszen nálunk minden egyes állampolgárra évente 2700 elszívott cigaretta jut. Ezt a mennyiséget a lakosság 33 százaléka füstöli el – nagyrészt a munkahelyeken. A témához kapcsolódik egy tudományos ülés, amelyet az *Országos Dohányfüstmentes Egyesület* és a *Magyar Rák Liga* rendez május 27-én.

■ **Kirabolták a battonyai postahivatalt,** összesen 3,2 millió forintot vittek el az ismeretlen rablók. A hét végén egy alkalommal megszólalt a posta riasztója, az alkalmazottak a helyszínre siettek, ám miután az ajtók és az ablakok sértetlenek voltak, azt hitték, hogy elromlott a riasztó. A hétfő reggeli nyitáskor viszont nagy meglepetés érte a postásokat, ugyanis kiderült, hogy valóban betörtek a postahivatalba, méghozzá a tető felbontásával.

■ **Romániából 1 millió 200 000 roma vonul** Bonn ellen, ha a német kormány nem lesz hajlandó jóvátételt fizetni azért a 35 000 cigányért, akiket a hitleri fajüldöző törvények alapján 1939 és 1942 közt módszeresen meggyilkoltak Romániában. Ezt Ioan Cioba, minden romák királya jelentette ki a hétvégén Bukarestben. Hozzátette, hogy a romák mindenképp eljutnak majd Németországba, mégpedig olyan utakon, amelyeket csak ők ismernek.

AZ ÚJSÁGÍRÓ FELELŐSSÉGE

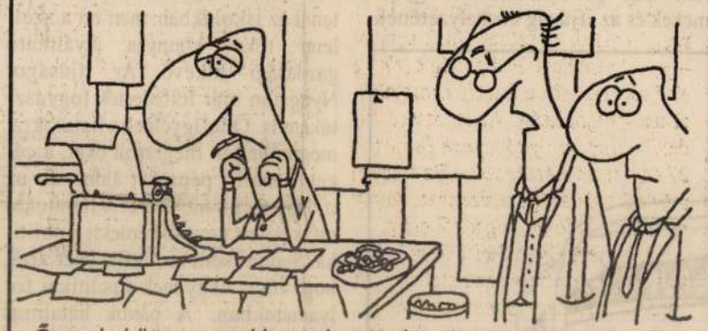

Ő a leglelkiismeretesebb munkatársunk! Annyira nyomasztja, hogy százezrek olvassák, hogy képtelen már egy szót is leírni...

Szmodis Imre rajza

■ **A csehszlovákiai magyar pártok:** az Együttélés, a Magyar Keresztény Demokrata Mozgalom, és a Magyar Néppárt a Rákóczi Szövetség meghívására nyilvános politikai fórumot tartanak május 28-án 18 órakor a Budapest VIII. ker., Horánszky (Makarenko) u. 20. szám alatt, amelyen Duray Miklós is részt vesz.

■ **A Népstadion-beli Aida**-előadások időponja július 3. és 4. A szfinx dunai úsztatása pedig június 6-án lesz, ellentétben lapunk hétfői szá-

■ **A Lottó Unió tájékoztatása szerint** a 21. heti Ausztria Lottó nyereményjegyzéke a következő: 6 találatos szelvény nem akadt. A 15 darab 5 találatos pótszámmal egyenként 247 254 schillinget, az 554 darab 5 találatos szelvényre egyenként 10 042 schillinget, a 24 204 darab 4 találatos szelvényre egyenként 306 schillinget, a 364 675 darab 3 találatos szelvényre egyenként 25 schillinget fizetnek. A 4 darab telitalálatos Jokerre egyenként 1 millió 725 898 schillinget fizetnek. Az átvitt nyereménypénzen 13

Tizenkilenc halott az utakon

(MTI) A szigorított rendőri kontroll ellenére 19-en haltak meg a hét végén az utakon, s ez ugyan kevesebb a megelőző heti 26 áldozatnál, de még mindig riasztó – mondta hétfőn *Suha* György rendőrségi szóvivő. Az elkövetkező időszakban renszeressé teszik a hétvégi szigorított elenőrzéseket, mert ettől hosszabb távon a közlekedési morál javulását reméli a rendőrség. Az elmúlt hétvégén elsősorban gyorshajtás miatt 800 autós ellen tettek feljelentést a rendőrök, azonnal bevontak 50 jogosítványt, s leszereltek 20 rendszámot. A helyszínen mintegy ezer autóst büntettek meg.

Leütötték, kirabolták

(MTI) Csoportosan elkövetett rablás és súlyos testi sértés bűntettek alapos gyanúja miatt vádjavaslatot tett a BRFK vizsgálati főosztálya *R. László, Sz.* Gábor és *Sz.* Zoltán előzetes letartóztatásban lévő budapesti lakosok ellen, akik február 27-én éjszaka egy békásmegyeri lakásban együtt italoztak *K.* Gyulánéval. Miután az asszony elindult haza, felajánlották, hogy elkísérik. Amikor egy kivilágítatlan helyre érkeztek, R. László ököllel leütötte a nőt és az arcába térdelt, majd három arany ékszerét – mintegy 24 ezer forint értékben – elvettek tőle. Az asszony nyolc napon túl gyógyuló súlyos sérüléseket szenvedett. A gyanúsítottakat a BRFK rablási alosztályának nyomozói fogták el a sértett segítségével.

Pénzügyőrdráma Röszkén

(MTI) A röszkei határátkelőtől pár száz méterre csütörtökön késő este határőrök és egy rendőr jelenlétében főbe lőtte magát a 19 éves *Cs.* F. pénzügyőr őrvezető, budapesti lakos. Este 8 óra előtt két határőr arra figyelt fel, hogy egy férfi a zöldhatáron igyekszik átjutni Jugoszláviába. Feltartóztatni nem tudták. Háromnegyed 10 körül feltűnt az országútról egy földútra letért piros, jugoszláv rendszámú Zastava. A határőrök igazoltatták. Közben egy török kamionos érkezett a helyszínre, betétlapot követelt a fiatalembertől, a közelben tartózkodó rendőr is odament, ekkor a vámos félrefordult és a szájába vette, majd elsütötte fegyverét.

előírt vizsgák letétele után szolgálati pisztollyal látták el, amit szolgálaton kívül jogosult volt a lakásán, elzárva tartani. Cs. Ferenc május 20-án szolgálatát befejezve szabadnapot kért, hogy a pár napja született kisfiát és feleségét hazavigye. Május 21-én több vendéglátó-ipari egységben megfordulva, jelentős alkoholmennyiség elfogyasztása után, feltehetően autóstoppal Röszkére ment, ahol ismeretlen körülmények között átjutott Szerbiába. A következő ismert körülmény, hogy Röszkénél egy Zastava típusú gépkocsit vezetve karambolozott. A gépkocsiról május 22-én a délutáni órákban derült ki, hogy

ROSKÓ Gábor

1958-ban születtem Budapesten.
A Képzőművészeti Főiskolát 1981-ben végeztem el.
I was born in 1958 in Budapest. I took my degree in 1981 at the Hungarian Academy of Fine Arts.

Kiállítások - Exhibitions

1984. „Frissen festve ", Ernst Múzeum
1985. Egyéni kiállítás, Stúdió Galéria, *Budapest*
1985. Derkovits ösztöndíj (1985-88.), Smohay alapítvány
1986. Magyar kiállítás, *Leverkusen, NSZK*
Derkovits beszámoló, Műcsarnok
1987. „Idézőjelben" Csók István képtár, *Székesfehérvár*
XII. Szczecini festészeti biennálé
Derkovits beszámoló
1988. „Vier Muscatiere", *Wien*
1989. „Ungarische Kunst", *Passau*
„Zeitgenössische Kunst aus Ungarn", *Dortmund*
Egyéni kiállítás; István Király Múzeum, *Székesfehérvár*
Egyéni kiállítás; Galerie H 89, *Eindhoven, Holland*
1990. „11. Ungarische grafiken", *Wien*
Egyéni kiállítás; Zichy kastély, *Budapest*

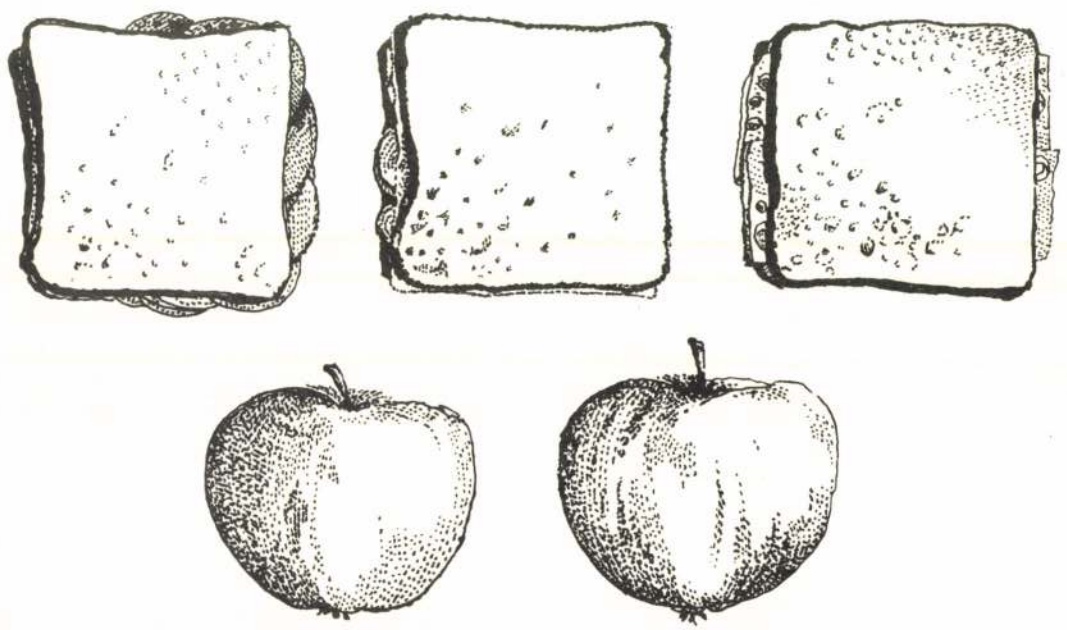

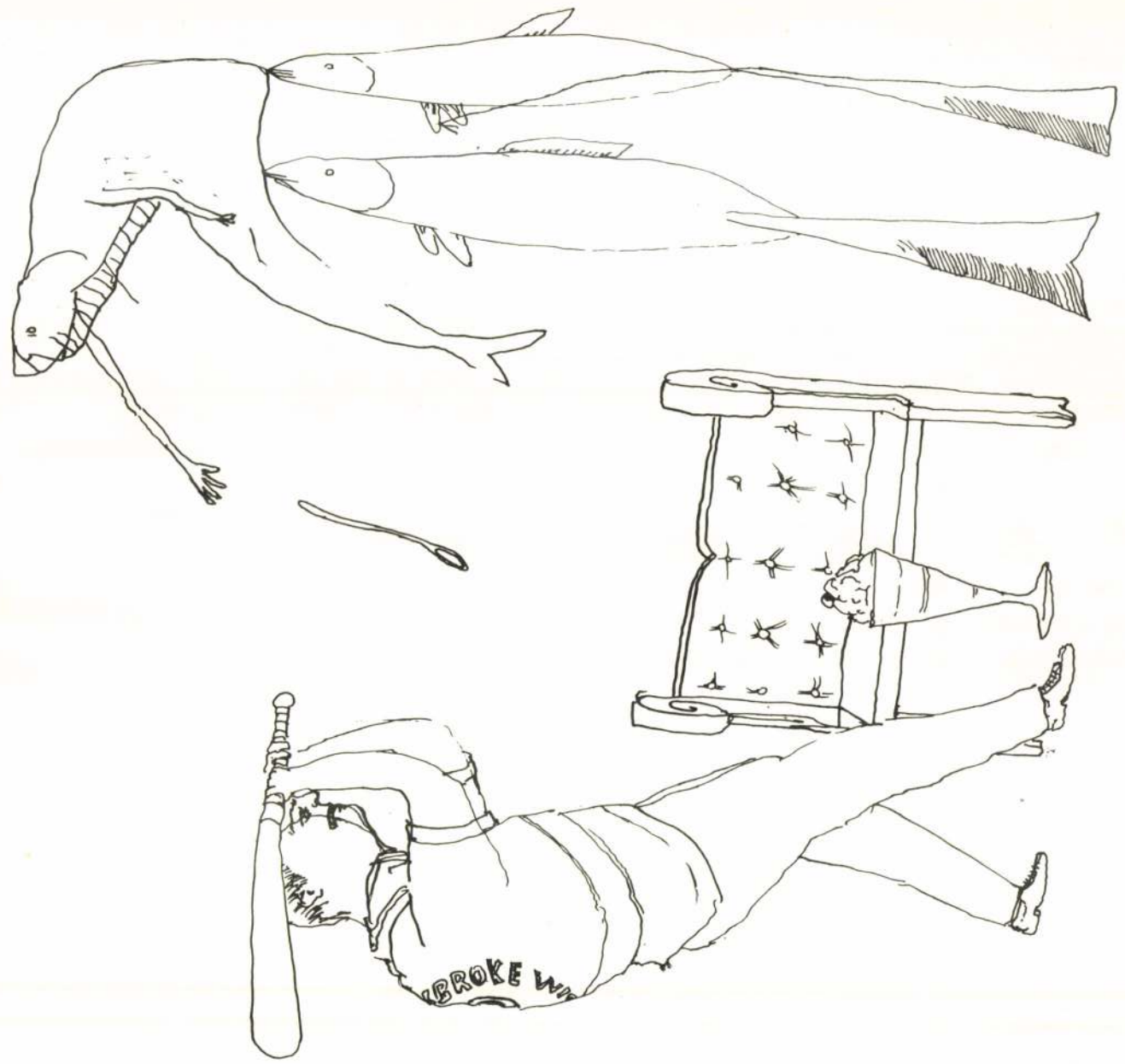

TO FALL CAN BE FREE

LEESNI SZABAD

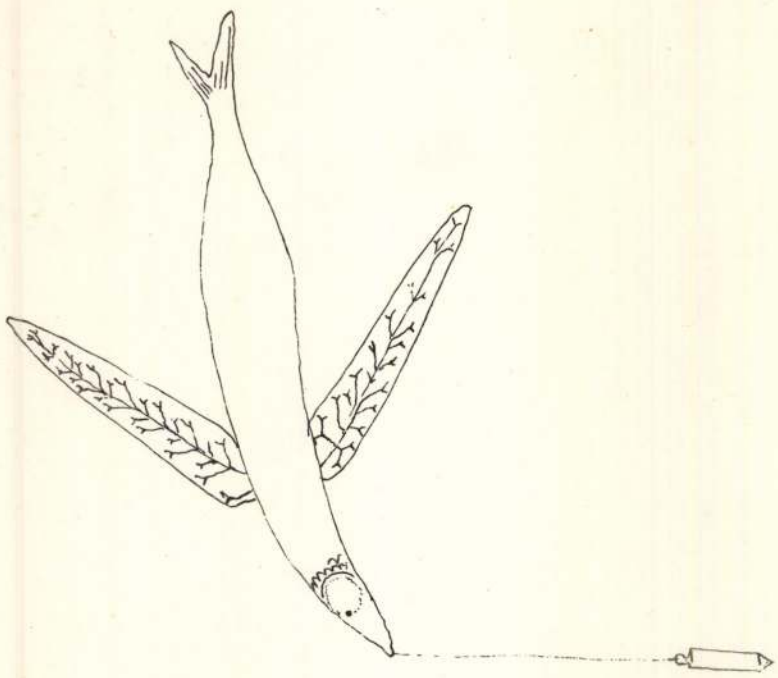

Roskó Gábor
H-1092 Budapest, Ráday u. 7.
HUNGARY

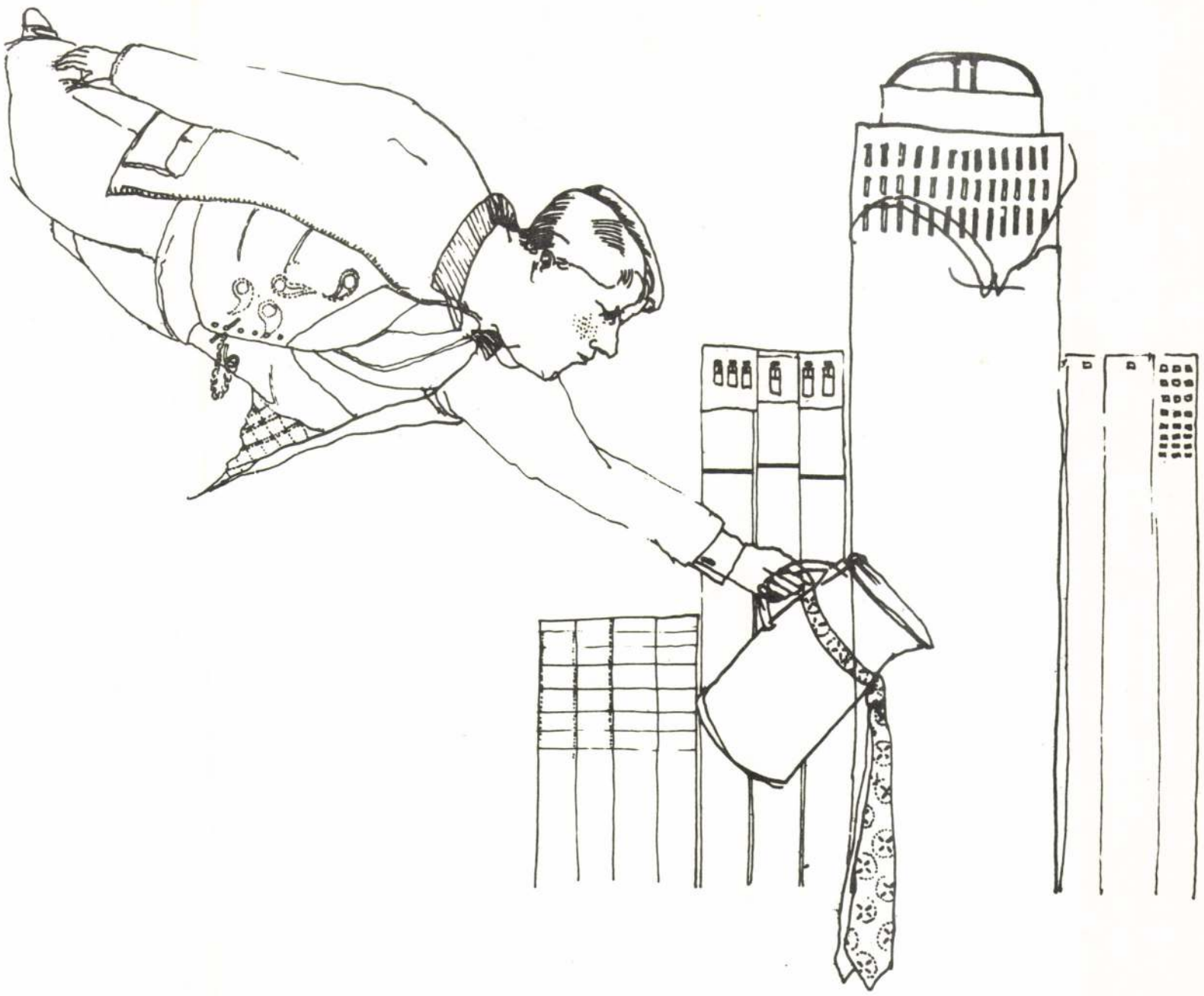

Csehszlovák–magyar mintaszerződés

Kétoldalúan és szabadon

A csehszlovák és magyar kormány megbízottjai tavaly december 5-én írták alá azt a mindmáig egyedülálló kereskedelmi szerződést, mely alapul szolgálhat a többi KGST-ország számára. A szerződés GATT-konform, azaz az európai normáknak megfelelően szabályozza a szerződő felek között zajló áruforgalmat.

A megállapodás lényege, hogy az eddigi transzferábilis rubel forgalom helyett a szabaddevizás elszámolást vezeti be 1991-től. Tehát a korábbi, öt évre kötött, államilag egyeztetett árucsere megállapodást, illetve annak éves részletezését jelentő árucsere forgalmi jegyzőkönyvek rendszerét európai szintű fizetési feltételeken alapuló kereskedelem váltotta fel. A korábbi egészségtelen kapcsolatrendszer megszüntetésének céljával a megállapodásnak része volt egy likvidációs jegyzőkönyv is. Ebben a korábbi rubel elszámolási rendszer kifutását szabályozták.

Az év első felében így – a tavalyról maradt 20 millió rubeles csehszlovák tartozás rendezéséig – a szabaddevizás és a rubel elszámolás párhuzamosan zajlott. Északi szomszédunk példaértékű gyorsasággal augusztus 31-éig rendezte tartozását, így a rubel elszámolási rendszer véglegesen lezárult a két ország között. Az ezzel párhuzamosan megindult szabaddevizás kereskedelem – miután átmeneti évről volt szó – nem csupán készpénzfizetéses forgalomban bonyolódott, hanem a kompenzációs ügyletek is teret kaptak.

Az új rendszer kialakulásában alapvető szerepe volt a két kormány aktív együttműködésének. Megnyilvánult ez a KGST-kapcsolatok felszámolásában csakúgy, mint az EK társulás kérdéskörében. Ez azonban csak az alapot jelentette, a kormányzati erőfeszítések mellett igen fontos volt az alacsonyabb szintű – a tényleges áruforgalom szervezése irányába mutató – vállalkozói kapcsolatok kialakulása. Miután a két ország gazdasági átalakulása hasonló stádiumban van, igen nagy lehetőségek rejlenek a kétoldalú előnyök kiaknázásában. Ehhez kapcsolódnak az aktuális feladatok is.

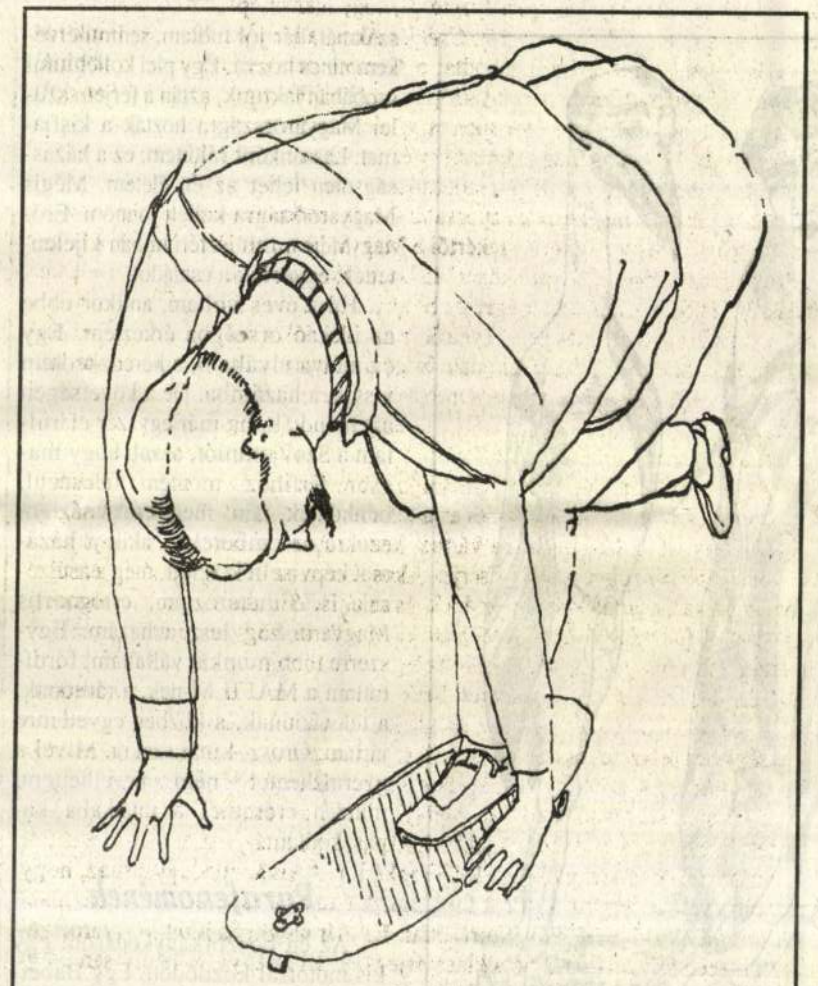

Roskó Gábor rajza

Mindent meg kell tenni, hogy az egyre inkább növekvő számú kis- és középvállalkozások kölcsönösen megtalálják egymást. A tőkehiányos vállalkozásoknak pedig segítséget kell nyújtani hiteligényük mielőbbi kielégítéséhez. Az első kérdésben kétoldalú információs hálózat kialakítása segíthetne, míg a második területen a kereskedelmi bankoknak lenne feladata.

A két ország kereskedelmi szakemberei idáig sem tétlenkedtek. Jó példa erre, hogy míg a más kelet-európai országokkal bonyolódott kereskedelmünk drasztikusan csökkent, addig Csehszlovákiával a múlt évben is 2 milliárd rubeles rekordforgalmat realizáltunk.

Az idei év augusztusának végén lezárult a 8 hónapos rubel forgalom mintegy 500 millióra tehető, s az első – felemás – szabad devizás év kereskedelmének várható nagyságát a szakemberek 3-500 millió dollárra tippelik. Északi szomszédunkkal folytatott kereskedelmünk tehát, úgy tűnik, zavartalanul nő át a fejlett tőkés országok között megszokott formák közé. Ennek kettős jelentősége van. Egyrészt rohamosan szűkülő kelet-európai piacaink között legalább egy stabil pont van, másrészt pedig megfelelő „ujjgyakorlatokat" jelent közös piaci csatlakozásunkat elősegítendő. A mindkét országban rohamosan növekvő kisvállalkozások tehát az anyaországhoz közel, a komparatív előnyöket kihasználva dollár bevételekhez juthatnak. Természetesen nagyon sokféle együttműködési forma elképzelhető, ezeknek kidolgozása azonban a gyakorlati szakemberek, illetve az üzletemberek feladata. S ez az a pont, ahol nagyon oda kell figyelni, hogy az új alapokra helyezett kapcsolatok lendületével nehogy kidobjunk olyan piaci információkat, megszüntessünk olyan intézményeket, melyek jól hasznosíthatók a mai rendszerben is. Fontos szerepe lehet például a kereskedelmi képviseleteken fölhalmozódott tapasztalatoknak, vagy a korábbi kormányközi kapcsolatok egyes elemeinek. Lehet, hogy ezeket az esetlegesen piac-konform elemeket jelenlegi formájukban tudjuk hasznosítani, de az is lehet, hogy csak a további munka segédinformációiként hasznosíthatók. Egy azonban biztos: a kormányzati szervek elsősorban ezen a területen tudnak segítséget nyújtani a vállalkozóknak.

Hajdú Péter

Jön a biodízel traktor

A *Magyar Agrártudományi Egyesület* (MAE) Gépesítési Társasága több közreműködő szervezettel karöltve október 3-4-én Gyöngyösön rendezi meg a 28. országos mezőgazdasági gépesítési tanácskozást, melynek fő témája az anyag- és energiatakarékosság. A programot ismertető tegnapi sajtótájékoztatón dr. *Faust* Dezső, a társaság titkára elmondta: a kétnapos tanácskozás csaknem negyven előadása a mezőgazdaság, a kis- és farmergazdaságok fejlesztésének lehetőségeivel, azon belül természetesen az anyag- és energiatakarékos módszerek, legújabb kutatási eredmények gyakorlati megvalósításával foglalkozik. Kiemelt helyet kap az alkatrészek felújítását lehetővé tévő eljárások ismertetése, mivel az elkövetkező időben valószínűleg kevés gazda lesz abban a helyzetben, hogy megvásárolja a legkorszerűbb eszközöket, gépeket. A tanácskozás régi-új témája lesz a mezőgazdasági melléktermékek energetikai hasznosítása. E területen talán a közeljövő áttörést hozhat, bár – szögezte le a szakember – az érvényben lévő szabályozók még nem teszik érdekeltté az üzemeket a rendszeresen megújuló biomassza energiává történő feldolgozásában. Valódi újdonságról számol be az az előadás is, amely a növényi olajszármazékokkal működtetett „biodízel" motorok használatának külföldi tapasztalatait összegzi. A tanácskozást gép- és eszközkiállítás színesíti.

(h. l. i.)

Adatok a mezőgazdaság tavalyi teljesítményéről

(MTI) A Központi Statisztikai Hivatal közzétette a mezőgazdaság 1990-es, végleges eredményeinek statisztikai összesítését. A jelentésből kitűnik: tavaly a mezőgazdasági termékek termelése az előző évihez képest 3,8 százalékkal *csökkent*. Ezen belül a növénytermelés 4,8 százalékkal esett vissza, míg az állattenyésztés teljesítménye szinten maradt. Rendkívül figyelemre méltó, hogy a termelés csökkenése egyértelműen a gazdálkodó szervezeteknél következett be, míg a kistermelők 5,9 százalékkal *növelték* termelésüket.

A mezőgazdasági termeléshez felhasznált eszközök, anyagok ára jelentős mértékben nőtt. Így például az ipari takarmányoké 81,5, a műtrágyáké 65, a fűtőanyagoké és a villamosenergiáé pedig 42,2 százalékkal haladta meg a tavalyelőtti árakat. Viszont a mezőgazdasági termékek értékesítéséből származó árbevétel csak 28,5 százalékos növekedést mutatott. Ehhez a gazdálkodó szervezetek nehezen alkalmazkodtak, árbevétel-arányos nyereségük az 1989-es 4,4 százalékról tavaly 2,4 százalékra esett vissza.

Tavaly a gazdasági évet *398 vállalat és szövetkezet zárta veszteséggel*. Az újonnan alakult gazdasági társaságok közül mintegy 300 volt veszteséges. A gazdálkodó szervezetek vesztesége elérte a 7,4 milliárd forintot. Ez majd' háromszorosa az előző évinek. A mérlegbeszámolót készítő vállalatok eredménye mindössze 13,2 milliárd forint volt, csaknem 60 százalékkal kevesebb az egy évvel korábbinál. A hosszú lejáratú tartozások összege a tavalyi év végén 38 milliárd forint volt. Ez 12 százalékkal nagyobb az előző évinél. A középlejáratú forgóeszköz hitelállomány az előző évihez viszonyítva közel kétszeresére emelkedett, míg a beruházási hitelek aránya csökkent.

ROSKÓ Gábor

Hamburger és Ignatyenko

Carla Galli nem boszorkány!

Carla *Galli* velem nem boszorkánykodott. Nem jósolt sem hosszú életet, sem gazdagságot, sem újabb gyötrelmes szerelmet. Nem fújt rám háromszor és nem nézett úgy, hogy attól menten elaludjak. Csak elmondta az életét, melyet most papírra vetek. Nem okulásképpen, hiszen az emberek nem tanulnak sem a maguk, sem a mások életéből...

Történt pedig, hogy *Oszipova*, a tanárnő, gyermeket várt. A birodalomra akkoriban nehéz idők jártak. A háború ugyan már a végéhez közeledett, ám az éhínség dühöngött. Jegyre adtak mindent, az emberek annyit spekuláltak, hogy vagy szerencse köszöntött rájuk, vagy könnyeket hullattak – sokáig.

Mert hol volt, s azóta is hol van az igazság? Oszipovát például, mint az élesztőigénylések egyik körzeti megbízottját, hazaárulással vádolták.

– Vera Oszipova – vigasztalta őt a felettese –, ne sírjon! Vállaljon csak mindent magára, és meglátja, kihozzuk egyszer a börtönből. És Vera Oszipováért, bár a méhében már hat hónapja ott hordozta Carla Gallit, azontúl hetente háromszor fekete autó jött. A fekete autóból emberek szálltak ki, bementek Oszipováék tíz négyzetméteres kis szobácskájába, ahol tizenöten laktak, s a tanítónőt beszélőre vitték. Az arcára fújtak valamit, s egyre azt tudakolták, elárulta-e a hazáját? Oszipova sírt, a meglévő gyermekeire s a kis Gallira gondolt, és azon tépelődött, lehet-e élesztőjegyekkel elárulni a hazát... Tíz évet kapott. S mikoron megszülte Gallit, rá három napra börtönbe zárták, igazi bűnözők és igazi gyilkosok közé.

Börtönben

– Anyám úgy mesélte – mondta Galli –, hogy tíz napig csak vizet kapott, én pedig tíz napon át csak vizet szívtam a melléből. Anyám bámult, honnan szorult belém ilyen hatalmas életerő, és szorgalmasan szárítgatta a hasán az egyetlen pelenkámat. Szerencsénkre, egy hónap után megbetegedtem. Ordítottam, anyám meg magához szorított, éjszakánként le nem hunyta volna a szemét. Attól félt, a börtöntársai megelégelik a sírást, kikapnak anyám kezéből s a falhoz csapnak. Aztán kórházba kerültünk, s utána ki, a szabad életbe, mert valahogy kitudódott: a börtönben az egyik zárkában beteg csecsemőt tartanak fogva. Kiengedtek minket mindaddig, amíg csak szopnom kellett. Így szoptam egész nyolc hónapon át, mígnem rehabilitálták az én anyámat. Az 1946-ik esztendőben jártunk. Nagy volt a szegénység. Apám, aki vidékről jött a városba, mérnökember létére nem értette, mi történt, mi történik velünk. A tizenkettedik évemben jártam, mikor egy rossz autóval karambolozott, s a karfa nélküli hídról a folyóba zuhant. Anyám szeretett minket, csak nem tudta kimutatni, mert örökké dolgoznia kellett. Még arra sem maradt ideje, hogy megsimogasson. Nyolc éves koromban, az öcsémmel együtt internátusba adott.

A kínai iskola

– A kísérleti iskola – mondta Galli – valójában egy kínai iskola volt, melyet azért találtak ki és hoztak létre Ukrajnában, hogy majdan kapcsolatot teremthessünk a kínaiakkal. Az öcsém, aki három évvel fiatalabb volt nálam, egy idő után nem bírta a kemény, zárt világot. A társai megverték, ezért anyám hazavitte. A kínai tanáraink egészen másképp gondolkodtak, mint mi. Ám amint megérintett bennünket a szellemiségük, önkéntelenül is utánozni kezdtük őket. Egy osztályba harminc gyerek és három tanár tartozott, s mindig kis csoportokban foglalkoztak velünk. Éjjel-nappal kínai gyerekekkel leveleztünk, s még a vécé feliratát is csak hieroglif írással olvashattuk el. Emlékszem, mindig magányos és valahogy más voltam, mint a többi gyerek. Talán azért, mert a nyarakat falun, nagyanyámnál töltöttem. Nagyapám vadászott, mi meg gombát szedtünk és füveket. Mert nagyvágtuk a kezünket, útilaput tett reá, ha pedig a hasunk fájt, gyermekláncfűből készített teát. Szombatonként szaunáztunk, esténként meg nagyanyám boszorkányos meséket mormolt, s azt is hamar megtudtam, ki az az asszony a faluban, aki ha „ránk olvas", megbetegszünk. Erőt éreztem én ezekben a ráolvasásokban, és el is hittem, akár a cigányjóslatokat. A kínai iskolába tizenhatéves koromig jártam, aztán megismertem a szerelmégis házassággal végződött. Mert az én magyar fiúm kiállt az ötödik emeleti párkányra, s azt mondta, ha nem leszek a felesége, a mélybe ugrik. Borzasztó, ha az embert ennyire szeretik! És terhes lettem, pedig még magam is gyerek voltam. Amikor megszületett a fiam, azt hittem, a testvérem fekszik mellettem.

Stössel Nánda rajza

Mindketten tanultunk. Mivel nem tudtam, mi akarok lenni, beiratkoztam egy technikumba. Kitanultam a rászakmát, bár jól tudtam, semmi érzékem nincs hozzá. Egy pici kollégiumi szobában laktunk, aztán a férjem szülei Magyarországra hozták a kisfiamat. Lassanként rájöttem: ez a házasság nem lehet az én életem. Mégis Magyarországra kellett jönnöm. Erővel. Mert a minisztériumban kijelentették: egyesítik a családot.

Húsz éves voltam, amikor ebbe az idegen országba érkeztem. Egy év múlva elváltam, s kéredzkedtem vissza, a hazámba. De a követségen azt mondták, ha már egyszer elárultam a Szovjetuniót, azzal, hogy magyar férfihoz mentem feleségül, bűnhődjek. Én meg csak néztem azokra az emberekre, akik a hazámat képviselték, s fájt, még a létezésük is. Elhatároztam, csakazértis Magyarország lesz a hazám. Egyszerre több munkát vállaltam, fordítottam a MAFILM-nek, a rádiónak, a televíziónak, s közben egyetemre jártam. Orosz–kínai szakra. Mivel a gyermekemet nem nevelhettem, minden erőmmel a munkába kapaszkodtam.

Parafenomének

Az én boszorkánykodásom egy kis motorral kezdődött. Egy Babettával, amit vagy húsz évvel ezelőtt négyezer forintért vettem. Szükségem volt rá, akkoriban négy munkahelyre szaladgáltam. Idővel eladtam a Babettát, s húszezerért vettem egy 500-as ócska kis Topolinót. Rendbehoztam, eladtam huszonhatezerért és vásároltam harminchatezerért egy Fiatot. Így volt a lakásaimmal is. Mindig jóval több pénzért adtam el, mint amennyiért megvettem. Ehhez, azt hiszem, nem tudás, csak egy kis extraszenzorikus képesség szükséges; no és szorgalom, meg munka. Már férjhezmentem másodszor és már csempeüzletem is lett, de még mindig nem találtam az igazi magamat. Pedig Zánonyban pályaudvarnál meg huszonhatan jókora területet béreltünk a West-end udvar számára. Mindig valami újba fogtam. Izgatott, hogy olyasmiket hozzak létre, ami másnak még nem sikerült.

Volt például hamburger-üzletem. S mert a tökéletességre törekedtem, elutaztam Ausztriába, hogy kiderítsem, miből áll. Az én hamburgerembe pácolt hagyma került, s ketchup helyett majonéz. Aztán a sorsom úgy hozta, hogy otthon maradhattam a kislányommal. Háziasszonykodtam s az életem lassanként kibírhatatlanná vált. Elmentem egy jósnőhöz, mondja meg, mi lesz énvelem? Beszélgettünk egy fél órát, amikor azt javasoltam, inkább én mesélek az életéről. És könyvet írtam róla *„Jósnő vagy boszorkány?"* címmel. És jöttek hozzám a levelek, s az emberek azt gondolták, magam is boszorkány vagyok. Mert a könyvben leírtam egy olyan esetet, ami két hét múlva megtörtént. Fantáziálás? Az. De hiszen a jósok is „csak" fantáziálnak. Alámerülnek a tudatalattijukba, és kiveszik belőle a jövendőt.

Megjelent a könyvem, s amikor *Ignatyenko*, a neves parafenomén Magyarországra látogatott, engem választott a tolmácsának. Azért engem, mert rám nem tudott hatni. Igazából ekkor kezdtem el tudatosan foglalkozni a parajelenségekkel. Elutaztam a Szovjetunióba, búvtam a könyvtárakat, gyűjtöttem az információkat, parafenoménekkel találkoztam, s megírtam a második, majd a harmadik könyvemet a fiatalító jógáról, a bioenergia s az extranszenzorikus képességek felhasználásának ősi módszeréről. Mivel Magyarországon még nem létezett, hát megalakítottam a *Para-Kutatási Tudományos Társaságot*. Előadásokat tartunk, tanfolyamokat indítunk, mint például most, november másodikától a József Attila Művelődési Házban. Az öngyógyításról, az énismeretünkről, az extranszenzorikus képességeink fejlesztéséről. Arról, hogyan irányíthatjuk az álmainkat, a bioenergiai tartalékainkat... – s mindeközben föltehetjük magunknak a kérdést: akarjuk-e igazából vállalni önmagukat, akarunk-e fenomének lenni.

Scipiades Erzsébet

 ROSKÓ Gábor

Roskó Gábor rajza

Erősen foglalkoztatták a [illegible] társadalom problémái (Munkásság és parasztság kulturális helyzete Magyarországon — Cserépfalvi 1941.), írása jelent meg a Népszava nevezetes, 1941-es karácsonyi számában, alapító tagja volt a Történelmi Emlékbizottságnak, mely nemzeti összefogást sürgetett a fasizmus ellen, s meghatározó résztvevője az 1942. március 15-re szervezett antifasiszta tüntetésnek.

Életművéért nem kapott babérokat, csak esélyt, hogy fegyvertelenül bebizonyíthassa hazája iránti hűségét a Don-kanyarban. Ott halt meg.

Lehet, ez az élet valakik szemében nem ér annyit, hogy névadója legyen egy iskolának, de nem is annyira semmitmondó, hogy megfosszák tőle. Ha igaz Árokszállásy Zoltán állítása a földesisták hitvallásáról — és miért ne lenne igaz —, akkor semmi sem áll közelebb Földes Ferenc szelleméhez, mint az emberarcú társadalom.

M. Frank Beáta

Egyik

Még mielőtt elvakultsággal vádolna meg bárki is, közlöm, hogy az *ÉS* május 24-i számában megjelent *Az élő Németh László* című cikkem első mondata lényeges jelentésmódosító sajtóhibával jelent meg. Én nem azt írtam ugyanis, hogy Németh László „a 20. századi magyar szellemi élet legkiemelkedőbb egyénisége", hanem azt, hogy az *egyik* legkiemelkedőbb.

Ez így igaz.

Monostori Imre

ALMI SZERKESZTŐSÉGÉNEK
JEZAJÁNLATA

BERTHA BULCSU
MEGYESI GUSZTÁV
MEZEI ANDRÁS
ORAVECZ IMRE

Szerkesztők:

BÁN ANDRÁS
(információ, grafika)

KOVÁCS ZOLTÁN
(publicisztika)

SZÉKY JÁNOS
(kritika)

Rovatvezetők:

ALFÖLDY JENŐ
(vers)

CSAJKA GÁBOR CYPRIAN
(próza)

SZEKRÉNYESY JÚLIA
(visszhang)

Szerkesztőség:
Budapest,
Széchenyi utca 1.
1054
Telefon:
153-3122
153-3287
153-3590
111-3221
Fax: 111-1087

Tárgy: Roskó kiállítás
Feladó: Ráday Galéria <info@raday-galeria.hu>
Dátum: Wed, 19 Mar 2008 18:18:16 +0100
Címzett: <lbeke@arthist.mta.hu>, <patakig@arthist.mta.hu>, <arthist@arthist.mta.hu>, <galavics@arthist.mta.hu>, <boreczk@arthist.mta.hu>, <orsi@arthist.mta.hu>, <david@arthist.mta.hu>, <acs@arthist.mta.hu>, <teresia@arthist.mta.hu>, <isoram@arthist.mta.hu>, <nha@arthist.mta.hu>, <dpocs@arthist.mta.hu>, <szentesi@arthist.mta.hu>, <vegh@arthist.mta.hu>, <wehli@arthist.mta.hu>

Faur Zsófi - Ráday Galéria

Kedves Barátunk szeretettel látunk

ROSKÓ GÁBOR

"RGGR 50"

születésnapja tiszteletére rendezett kiállításának megnyitóján a Ráday Galériába
2008. március 26-án szerdán 17:00 órától.

A kiállítás megtekinthető:

Roskó Gábor

ROSKÓ Gábor
Magyar Nemzet LIV. 126
1991. máj 31

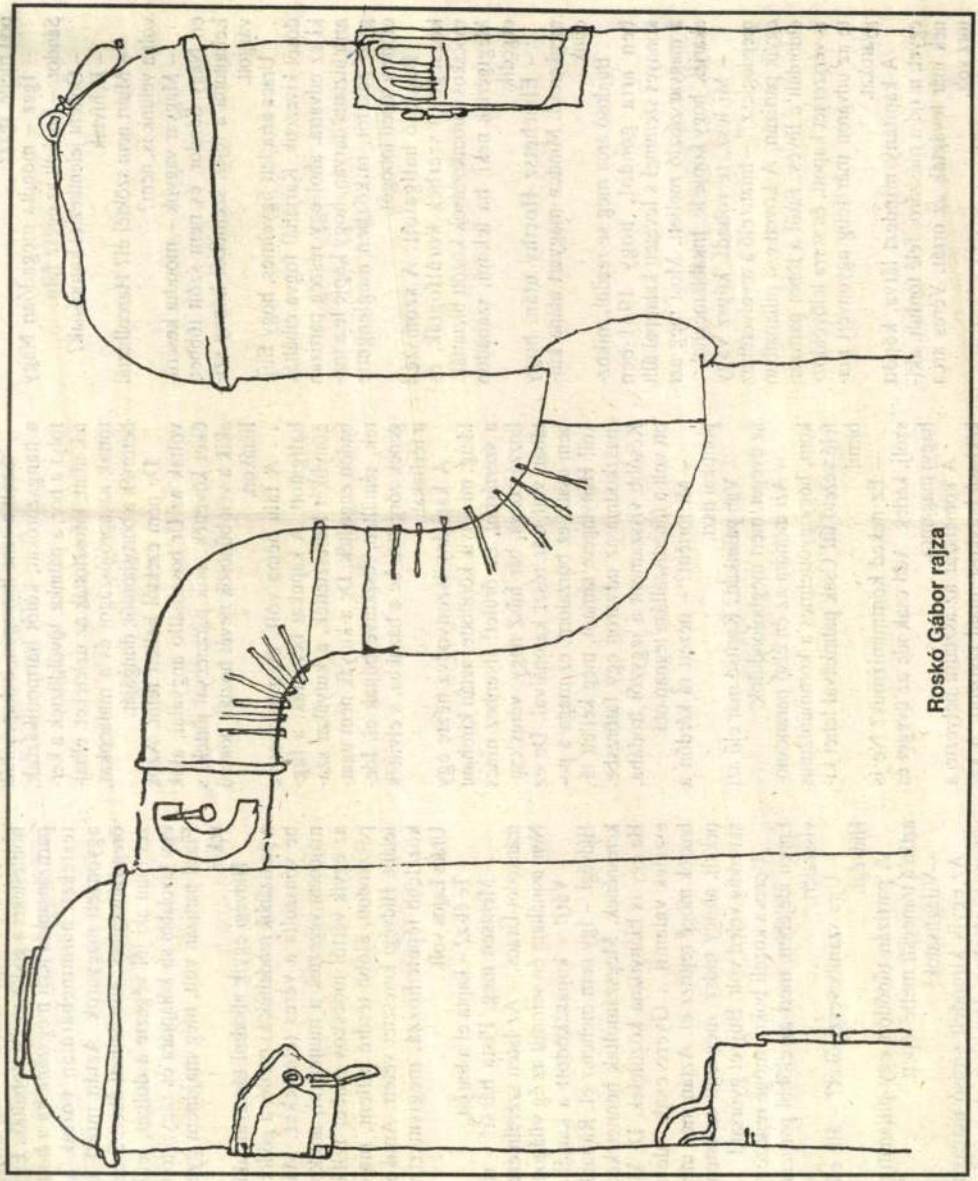

Roskó Gábor rajza

pod mellé. Igaz?

– Igaz – mondta megadóan Nagy Sándor. – Énekelt az egész falu.

– Önként jelentkeztél katonának?

– Behívtak.

– Miért nem szöktél el? Harcolhattál volna velünk is, nem?

– Magyar vagyok – mondta keserűen Nagy Sándor, és nem szólt többet. Lehajtotta a fejét, szeméből könny szivárgott.

Uracs arra lett figyelmes, hogy Bujdosót kivezetik. Karjánál fogva cibálták ki az udvarra, ahol egy részeg partizán arra biztatta durván, hogy köpje le a magyar zászlót, miközben meglengette előtte a tépett lobogót.

Bujdosó hallgatott. A szomszéd községbeli szerbek körülfogták, és mocskos káromkodások között biztatták. Megígérték neki, ha leköpi, szabadon engedik.

– Elmehetsz Horthy után, hogy megkeresd. Minden magyart utána küldünk.

Bujdosó arca meg se rezdül, miközben arra gondol, hogy 1941-ben könnyes szemmel s levetett kalappal állt a magyar zászló mellett. Most meg azt akarják, hogy köpje le. Inkább meghal.

– Mi lesz, te rohadt, köpsz vagy megdöglesz?! – húzta elő a revolverét az egyik partizán. A következő pillanatban eldördült a lövés. Ettől a többi partizán is vérszemet kapott, és sorra lelövöldözte az udvaron már félig agyonvert magyarokat.

A kapitány mindezt látva, köpött egyet, majd a mészáros felé fordult, akinek már levágták az orrát. Véres arca torz volt.

– Igaz, hogy elraboltad a szerbek te-

Szólt a zene harsogón, bekapcsolták a hangszórókat, kólót harmonikáztak, folyt a bor, a pálinka, lövöldöztek a kertek alatt, kifosztották az üzleteket, elhajtották az aprójószágot és a malacokat, betörték a boroshordók dongáját.

De nem ezektől kellett félni. Azok voltak az Úr bosszúálló angyalai, akik őket követték, akik paranccsal jöttek, s akik a vélt bűnösök nevét hozták hosszú listákon.

A falu néma volt, megszeppenve hallgatott. A kapukat bezárták, a függönyöket leeresztették, a kutyákat szabadon engedték. De a kutyák nem ugattak, rémülten, reszketve bújtak el. Idegenek zörgettek be a házakba, s elvitték a férfiakat.

A kapitány iszonyodva nézte egy ideig, mi folyik körülötte, aztán kirohant a szertárból. Ez őrület! Ilyenhez nincs hozzászokva, bár húsz nagy, véres csatában vett már részt katonáival. De ez nem csata, ez borzalom, ez maga a pokol! Hányingere támadt, meg kellett támaszkodnia az udvaron egy fatörzsbe. Később visszament a jegyzői irodába, ott volt a főhadiszállása tegnap óta.

– Mi történt? – nézett rá kérdőn a politikai tiszt.

– Van pálinkád? Kerítsd már elő azt az üveget, mert megbolondulok.

– Azt mondta az én első parancsnokom, hogy gyötrelmes a kommunizmus felé vezető út! Csak pálinkával lehet kibírni!

– Ez neked kommunizmus? Ne is szólj, kérlek. Add csak ide az üveget és hagyj magamra.

A komeiszár az asztalra helyezte a kékhasú butykost, majd távozott. A kapitány hosszan ivott, olyan erős volt a

A véres, megcsonkított, még meleg holttesteket a gödör mellé dobálták. Egy partizánsapkás férfi megszámolta a holttesteket: harminchárman voltak az agyonvert magyarok. Aztán intett az öreg Hídvéginek: elföldelheti őket. S ezzel mint aki jól végezte a dolgát, leült egy távolabbi sír kőlapjára és rágyújtott. Fiatal partizán volt, még majdnem gyerek.

Hídvégi egyik alkalmi társával, akit a partizánok rendeltek ki mellé, a gödörbe vonszolta a véres tetemeket. Már majdnem végeztek a munkával, amikor az egyik vértől mocskos ember feltápászkodott, előbb térdre billent, majd felállt. Hídvégi keresztet vetett. Amikor közelebb lépett hozzá, megismerte. Uracs Lajos volt.

– Te élsz? – kapta el a karját.

– Mentsen meg, Pista bácsi! – rimánkodot Uracs. – Az Isten szerelmére. Nem csináltam én semmit az ég világon!

– Várj! – kapaszkodott a karjába Hídvégi. – Így nem mehetsz el. Rajtunk keresnének. Megszámoltak benneteket. Ha egy is hiányozna közületek. De kieszelek valamit... Gyere csak. Ide a bokrok mögé rejtőzz el. Aztán meg menekülj, ahogy tudsz, megsegít az Isten, aki eddig veled volt. Bújj el gyorsan!

Uracs a közeli bokor mögé rejtőzött. Éppen idejében, mert az előbbi partizán visszatért.

– Újra számbeveszi őket? – állt elé Hídvégi.

A partizán tűnődött egy pillanatig, aztán a tömegsír mellé lépett.

– Világítsatok!

Az egyik kirendelt sírásó magasra tartotta hordozható lámpáját. A számlá-

ROSKÓ Gábor

A sietség ára

A szabad orvosválasztás szentesítésében a kormányt megelőzte a Magyar Posta. Bár megállapodott a Társadalombiztosítási Főigazgatósággal, hogy a nyugdíjasoknak és eltartott családtagjaiknak március 16–26. között juttatja el a betegbiztosítási igazolványt, de „túlteljesítette" a szerződést, nem várva meg az orvosválasztás rendjéről intézkedő kormányrendeletet, jóval előbb megkezdte a kézbesítést, egymillió embert részesítve az igazolvány örömeiben. Amiből némi zavar keletkezett. Több nyugdíjas azon menten felkereste az orvost – netán új betegként –, és választottja nem tudta, hogy mit kezdjen vele s mit az igazolvánnyal. Volt, aki a biztonság kedvéért az orvos szelvénye helyett az egész igazolványt megtartotta.

A posta igyekezete megbocsátható, elvégre neki több millió címzetthez kell eljuttatnia az igazolványt, és meg akarta tartani a határidőt. Csak éppen egyetlen demokráciában sem szokás a kormány előtt, helyett kimondani az utolsó szót. A túlbuzgóságnak azért van haszna is. Idejekorán kitudódott, hogy több igazolványon hiányzott vagy téves volt a személyi szám, rossz a lakcím, nem pontos a név. Az illetékesek felkészülhetnek tehát a hibák kijavítására, ám a végleges korrekcióra csak az összes igazolvány kiadása, április 15. után kerülhet sor.

Nincs mentsége azonban egy elsietett vállalkozásnak, amelyet nem a pontos tájékoztatás motivált, hanem az esetleges versenytársak megelőzése. Egyik kiadónk sokat ígérő üzleti vállalkozása volt, hogy nagy példányszámban megjelentetett egy ismertetőt: „Hogyan válasszunk háziorvost? Útmutató az orvosválasztáshoz, a biztosítási kártya használatához" címen. A szövegelemzés bizonysága szerint a mű azt a látszatot kelti, hogy végleges döntéseket, hatályos jogszabályokat magyaráz, holott a szerző egy korai, visszautasított tervezet alapján dolgozott, és érvényes biztosítási kártyaként is egy el nem fogadott minta ábráját közölte. Összetévesztette az igazolványon feltüntetett személyi számot a befizetési törzsszámmal stb. De ami szerintem ennél súlyosabb hiba: a megszövegezés pongyolaságával egyes rétegeket kizárt az egészségügyi ellátásból. Azt sugallta továbbá, hogy minél hamarabb válasszanak orvost, ha haboznak, elutasíthatják őket. Holott határidő nincs, és remélhetően ellátatlan beteg sem lesz.

A háziorvosi rendszer bevezetése, a szabad orvosválasztás előkészítése nem bonyolódhat le félreértések nélkül. Az is lehet, hogy nálunk nagyobb hibaszázalékkal megy végbe az átállás, mint ez másutt történt. De a belső zavarokat, a döntés késlekedését eligazítás címén kívülről ne tetézzék. Az üzleti megfontolásból készült útmutatók is pontosak lehetnek.

Igazgatói kinevezések

(MTI) A Teleki László Alapítvány kuratóriuma az alapítvány által működtetett tudományos intézetek élére igazgatókat nevezett ki. A Közép-Európai Intézet igazgatója *Kiss Gy.* Csaba, a Nemzetközi Kapcsolatok Kutatóintézetének igazgatója *Maróth* Miklós, a Teleki László Alapítvány Intézeti Dokumentációs Tár igazgatója *Dippold* Péter lett.

Együttműködési tanácskozás

(MTI) A regionális politika kérdéseiről, a közös értékrend alapján kialakítható együttműködés lehetőségeiről és feltételeiről tanácskozott kedden Budapesten, a KDNP székházában a Kereszténydemokrata Néppárt, a Magyar Demokrata Fórum, valamint a Cseh és a Szlovák Szövetségi Köztársaságból az Együttélés Politikai Mozgalom és a Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom vezetősége. A KDNP Sajtóirodájától kapott tájékoztatás szerint a megbeszélésen teljes egyetértés mutatkozott a felek között abban, hogy *a közép-európai együttműködésnek nincs alternatívája*, és ezt a visegrádi találkozó szellemében kívánják a jövőben is folytatni.

Fővárosi

Találkozásaim Rákosival

zemben a „népi hőssel”

években *Vas* Zoltán mesélt nekem épületes történeteket Rákosiról, olyanokat, amelyek midenféle hivatalos párttörténetből kimaradtak. Például 1925 szeptemberében Bécsből kereskedelmi utazónak álcázva érkezett Budapestre, hogy ott – moszkvai megbízásból – átvegye az akkori MSZMP (a Vági-féle párt) irányítását. Már az első illegális légyotton a Köztelek utcában rácsapott a rendőrség. Várták, tudtak pontos érkezéséről. S hiába igyekezett a láthatóan Rákosi tovább is a börtönrácsok mögött marad, és ez is jó alkalom volt a nemzetközi méretekben kibontakozott antifasiszta harc terjedésére. Így Jungerth követ még 1938. október 12-én is csak azt jelenthette feletteseinek, hogy a „zászlók ügyében” Moszkva teljes hallgatásba burkolódzik.

A háborús évek alatti Rákosi Mátyás ábrázolásával a magyar párttörténeti irodalom maga is adós. Az én adalékaim 1940–44-re vonatkozóan részben *Sík* Endrétől, *Vas* Zoltántól

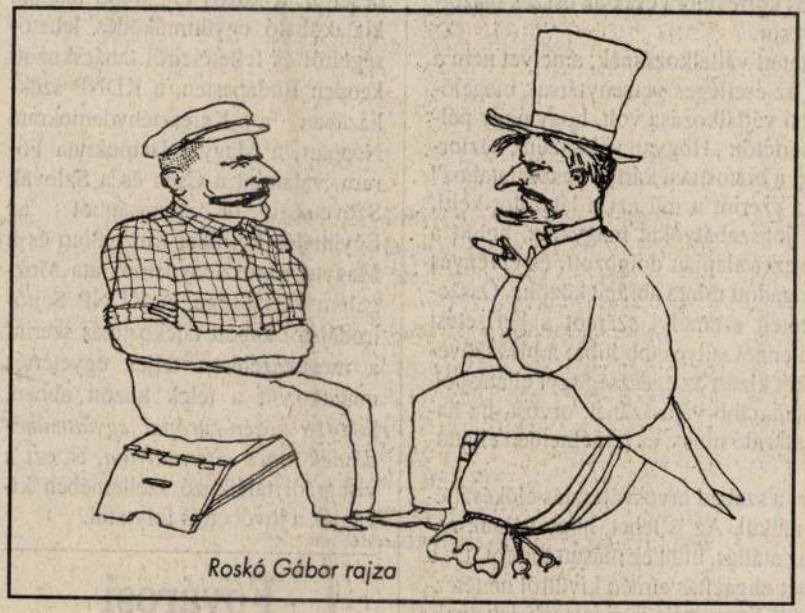

Roskó Gábor rajza

moszkvai „hivatalos hely” 1944. november közepén közölte velük, hogy *Horthy* Miklós fegyverszüneti küldöttsége október 3-a óta a szovjet fővárosban tárgyal Magyarország háborúból való kilépése ügyében. Hiszen miközben Sztálin már eldöntötte, hogy a Vörös Hadsereg gyors előrenyomulása érdekében szövetségre lép Horthyval (illetve a szerencsétlen kimenetelű október 15-e után Horthy tábornokaival), Rákosi a sajtó hasábjain vagy az éter hullámain még mindig a „lovastengerész” és cinkosai ellen igyekezett felhergelni a magyar népet. Nagy szemeket meresztethetett tehát Rákosi, amikor november 11-én a *Pravdá*ban olvashatta: a Moszkvába érkezett *Vörös* János vezérezredes, a Horthy nevével fémjelzett magyar királyi honvédség vezérkari főnöke, Hitler ellen mozgósító harci felhívást tett közzé a bolsevik párt központi szócsövében. Különösen ennek befejező mondata okozhatott Rákosi agyában – pillanatnyi – zavart. Vörös ugyanis ezzel végezte mondókáját: „Éljen a szabad, demokratikus Magyarország, Horthy kormányzó vezetése alatt!” Rákosit a Moszkvában lévő magyar delegáció tagjaival nem engedték össze. A szovjet vezetők csak a december 5-i és 6-i tárgyalásra hívták meg a „Külföldi Bizottság” két képviselőjét, *Gerő* Ernőt és *Nagy* Imrét. A tárgyalá-

UJ Művészet, 1990.1.az.7.p.

Vita

Roskó Gábor: Akhilleusz Patroklosz sírjánál, olaj, farost, 15×70 cm

erős magnetikus mezőt gerjesztett maga körül, a szervezettség és szervezetiség legcsekélyebb nyoma nélkül persze, de nagy szuggesztivitással, hogy aztán a magyar avantgárdban meghatározó és tendenciaépítő szerephez jusson. Radikális gesztusai, érzékenysége és nyitottsága a későbbiekben is kovászként hatott. Erdély és a vele meg körülötte működő művészek a dematerializált és (vagy) elszegényített művészeti gesztusokat – akciók, arte povera, majd koncept art – honosították meg Magyarországon.

Baranyay András: Csendélet, vegyes technika, 29×42 cm

Kié a jogosítvány?

Tények a Művészeti Alap átalakulásáról

Szeptember 30-i számában a Magyar Nemzet Fiskális művészet felcímmel, Alapítványra várva főcímmel cikket közölt Gergely László aláírással. Az írás sajnálatosan téves információkra, továbbá a Képzőművészek és Iparművészek Érdekképviseleti Egyesületének hipotéziseire és vádaskodásaira épül, így sok pontján nem felel meg a valóságnak.

A cikk indulatosan beszél a Nemzeti Kulturális Alapítvány tervezetéről, melynek hibáit az érdekvédelmi egyesület már levélben jelezte a miniszternek. *Attól tartanak, hogy a kultúra finanszírozása így jobban centralizálódna, mint a pártállam idején.* „Éppen ezért kérdőjelezik meg azt az ígéretet, hogy az alap értékorinetáltan működne, azaz kizárná az irányzatok szerinti pénzügyi támogatást, illetve megvonást..." Gergely László írása összekeveri és egybemossa a Nemzeti Kulturális Alapítványt és az átalakuló Művészeti Alap születőben lévő alapítványát. A kettőnek semmi köze sincs egymáshoz. Valahol készül egy Nemzeti Alapítvány, de ennek a létrehozásában a Művészeti Alap választmánya nem vesz részt. A Művészeti Alap a jövőben lehetséges vagyonát kívánja alapítványi formában működtetni.

„A tervezetben áll, hogy adóemelést javasolnak a készítői" – állítja a cikk. Erről a Művészeti Alap választmánya és vezetői nem is hallottak. Nem rólunk van szó, nem tudjuk, mi ez.

„A Művészeti Alap néhány művésze és a minisztérium több munkatársa még a tavasszal indítványozta a már-már valósággá vált átalakulást, azt, hogy a Nemzeti Kulturális Alapítványt a Művészeti Alap tagjaiból alakult Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete, illetve a minisztérium hozza majd létre" – olvasható a cikk ötödik bekezdésében. Érthetetlen, hogy Gergely László miért akarja a saját tagsága számára. De ez az alapítvány nem az az alapítvány, aminek a létrehozásán a Művészeti Alap választmánya fáradozik. Két külön alapítványról van szó, melyek közt semmiféle összefüggés nincs. Ugyanebben a bekezdésben olvasható még: „ ...az a kör, amelyik a tervezetet elkészítette, önhatalmúlag nem is dönthet az összes művészt magába foglaló egyesület létrehozásáról, illetve valamennyi alap-tag nevében az alapítvány életre hívásáról."

„Önhatalmúlag" a Művészeti Alapnál senki sem óhajt dönteni. A Művészeti Alap tagsága – írók, zeneművészek, képzőművészek – titkos szavazással egy *123 tagú választmányt* választottak, megbízva őket az átalakulás előkészítésével. A *hatezer* művész esetében így minden ötven tagot képvisel egy fő a választmányban, az érdekvédelmi egyesület választott tagjai is ott ülnek. Így Budapesten szakmánként, vidéken megyénként jött létre a tagság képviselete.

A cikk hivatkozik egy 1983-as minisztertanácsi rendeletre, amely a Művészeti Alap jogállását meghatározza. Igaza van, az új helyzetben a terveink és a miniszter elképzelése szerint is, egy hasonló szintű jogszabály határozza majd meg az új körülményeknek megfelelően átalakuló Művészeti Alap és tagsága jogállását.

Az érdekvédelmi egyesület a Művészeti Alap jelenlegi vagyona miatt is aggódik, feltételezve, hogy azt az alapítványra ruházná át. A Művészeti Alapnak jelenleg nincs vagyona, a vagyon az államé, az alap csak kezeli, illetve működteti. A Magyar Nemzet közvetlenül Gergely László cikke fölött közli a *Privatizációs eljárások* című írást, melyben a következő áll: „Befektetési alapok, nyugdíjpénztárak, területi egészségügyi pénztárak s más alapítványok és alapok, költségvetési támogatás [illegible] lesznek-e átörökített kötelezettségek is ?" – kérdezik. – A válasz: igen. A szerzett jogokat örökli a tagság.

A hatodik bekezdésben a kuratórium jogköre kérdőjeleződik meg: „...az alapítványok vagyonára, pénzügyeire vonatkozó döntéseket a kuratórium hozhatja csak meg, s teljesen mellékes tényező, hogy mi a szándéka a tervezett alkotóművész országos egyesület tagságának." – Nem mellékes, a kuratóriumot az egyesület tagsága választja meg. A miniszternek egyetértési, jóváhagyási joga van. Ugyanitt a következők merülnek még fel: „Ám a Művészeti Alap kezelésében levő vagyon sorsa nem lehet teljesen azonos a vállalatokéval, biztonságos megőrzése, eredeti funkciójának megtartása érdekében az átalakítást jó ha megelőzi az alap működésének, struktúrájának megreformálása. A többi között úgy, hogy az alapot a teljes tagság önkormányzati igazgatóság alá vonja." – Ez a munka párhuzamosan folyi[illegible] csak a struktúra változna me[illegible] szakaszban és utána [illegible] gazdasági intéz[illegible] jó főnök. En is [illegible] malansága [illegible] a Damjanich utcai [illegible] órán át üléseze[illegible] A szenteste önkormányzat oktatási bizottsága szeptember 9-én hat[illegible] képzettségűeket vesz fel. Am az újonnan alkalmazott tanárok közöt[illegible] több képesítés nélküli nevelő is van.

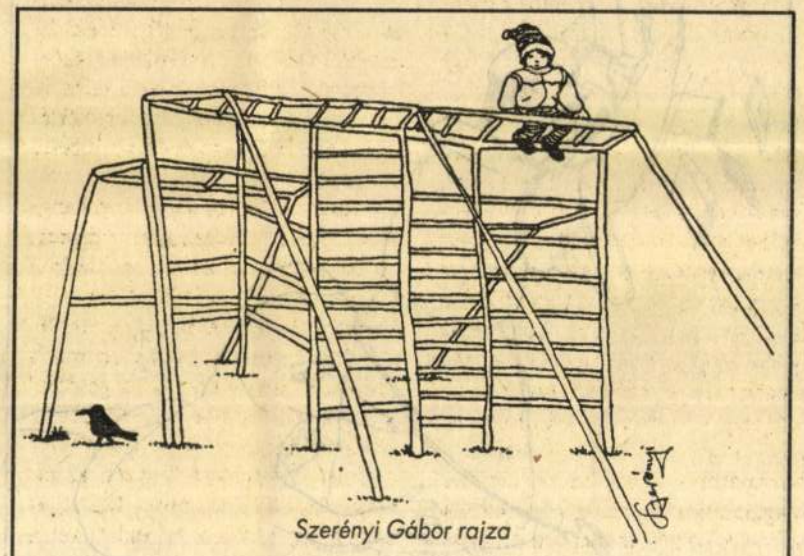

Szerényi Gábor rajza

az egyesület megalakulása után a választmány ideiglenesnek nyilvánítja magát a közgyűlés megszervezésének időszakára. 1992–ben közgyűlést hívnak össze, és a közgyűlés új választmányt és tisztikart választ. Tehát nincs szó semmiféle három évről. 1992-ben összehívják a közgyűlést. – Ugyanebben a bekezdésben szerepel a következő feltételezés: „Az érdekképviseleti egyesület él a gyanúperrel, hogy az alapítvány[illegible] készítő [illegible] tervezete. [illegible] nem fölös-

védelmi egyesületet. Nem kötelező belépni. Senkit sem kényszerítenek a belépésre. Aki akar, belép, aki nem akar, nem lép. Aki nem lép be, a megszerzett jogait természetesen akkor is élvezheti. Az alapítványba kerülő osztatlan közös vagyon kedvezményezettje a Művészeti Alap jelenlegi teljes tagsága.

Ez a valóság, ezek a tények, melyeket az alap tagsága, a művészetbarátok és az olvasóközönség tájékoztatása érdekében szükségesnek éreztünk elmondani.

Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
Magyar Alkotóművészeti Alapítvány előkészítő bizottsága

***

Valóban két alapítvány van születőben. A Nemzeti Kulturális, illetve az Alkotóművészeti Alapítvány. Születőben vannak, de még nincsenek, így a nagy kezdőbetű aligha indokolt. Ám legyen, főképp azért, mert az iménti levél ismeretlen nevű írói már tényként aposztrofálják egyesületüket is, alapítványukat is. A kifogásolt cikkben valóban szó volt mind a két alapítványról, s valóban nem különültek el eléggé az alkotóművészetiről szóló kétségeink a Nemzeti Kulturális Alapítványról írottaktól. Például a csodálkozásunk, hogy miért lehet választmánya egy költségvetési intézményként működő szervezetnek, a Művészeti Alapnak, melynek vezetői függelmi viszonyban csak a szakminisztériummal vannak. S ha már a választmánynál tartunk: nem árt tudni, hogy saját dokumentumai szerint szeptember 30-án lejárt valamennyi

...tóbefelhalmozók"

...ára állami vagyont kapnak." Lehet, hogy a még nem is létező egyesület leendő alapítványa így kívánja a költségvetési támogatást kiváltatni állami vagyonnal. Csakhogy egyelőre e privatizációs eljárásról nem döntött a parlament, eljárni, dönteni ennek szellemében több mint korai. Továbbá a Művészeti Alap kezelte állami vagyon 1983. előtt a művésztársadalom tulajdona volt. Most az előkészítő bizottság képviselte elgondolás hívei az alapítványba adással lényegében „visszaállamosítást" hajtanának végre, a vagyon oszthatatlanná válna, s a kuratóriumra – mely mögött nincs valóságos tagság – szállna az összes döntési jogkör.

A választmány – kevesebb mint másfélszáz tagjával csak matematikailag reprezentálja a hatezer művészt – felülről szervezi meg maga alá az egyesületet, majd ideiglenesnek nevezi ki magát, hogy választásokra kerülhessen sor. De addigra már ő határozza meg, hogy milyen alapszabály szerint működjön az egyesület, kik lehetnek a tagjai és milyen jogokkal. Az alapítvány kuratóriumában pedig az egyesületi akarattól függetlenül is magmaradhat az, akit oda a miniszter nevez ki és nem hív vissza.

A levelet – melyben a szeptember 30-i cikk szerzőjének nevét négyszer szerepeltetik – a Magyar Nemzet főszerkesztő-helyettesének, Kristóf Attilának címezték, s a Művészeti Alap telefaxán küldték el, nem tisztelték meg aláírásokkal. Egyetlen eggyel sem. Csupán a két, még be nem jegyzett, létre nem hozott, meg nem alakult szerveződést gépelték a papír aljára. Kíváncsian várjuk, hogy kik és kiknek a nevében vállalkoznak a többbilliárdos érték átalakítására, hatezer ember jogi és gazdasági képviseletére, s legfőképp egzisztenciája

Keresik a vészcsengőt a Kurca parti iskolában

„Megbűnhődnek a jogtalanul vádaskodók"

Indulatos igazgató, feljelentett pedagógusok

Ami a Kurca partján, a Damjanich utcai iskola falai között történt, már régen nem az alma mater magánügye. Sokan úgy látják, ez az eset a cseperedő demokrácia szakítópróbája is, megspékelve az átmeneti korszak gyermekbetegségeivel. *Fellázadt a szentesi Damjanich utcai általános iskola huszonkét pedagógusa.* Alkalmatlannak nyilvánították igazgatójukat, mert antidemokratikusan irányít, egyszemélyben hoz döntéseket, viszályt szít a nevelőtestületben, mert az évek során az derült ki, *nem munkatársakra, hanem hálás beosztottakra van szüksége*, akiknek saját véleményük nem lehet, s akik az ő elgondolásával egyetértettek, azok előjogokat élvezhettek. Az iskolai béke megteremtése érdekében a pedagógusok segítségért először az önkormányzati kerületi képviselőjükhöz, *dr. Gombos* Andráshoz, majd aláírásukkal szentesített nyílt levélben Szentes város képviselőihez fordultak. Az önkormányzat érdekes módon úgy döntött, hogy nem döntött. Pontosabban, az történt a szeptember 27-i ülésen, hogy a jelenlévő városatyák közül 12-en az igazgató ellen, 12-en pedig mellette voksoltak. Tehát nem született minősített többség, így nem hívhatták vissza *Szemerédi* András igazgatót, aki az alkalmatlanságát indítványozó huszonkét pedagógusát *becsületsértés* címén feljelentette a bíróságon.

Kirúgni az ellenfeleket

Dr. Gombos András önkormányzati képviselő lakása az utóbbi hónapokban zarándokhely volt. Pedagógus de annak nagy súlya miatt kicsúszott a kerületből. Gombos András kezdettől fogva a huszonkét lázadó pedagógus pártján volt.

– Ott kezdődik a demokrácia, amikor a többség akarata érvényesül. Még a nyáron szavaztak. Az iskola 33 pedagógusából 22 nyíltan az igazgató ellen fordult, mert alkalmatlannak találta a vezetésre. Leváltását indítványozták. Az erőviszonyok beható tanulmányozásához azt is tudni kell, hogy a kisebbséghez, a direktort támogató 11 pedagógus táborába tartozik a vele egy tantestületben dolgozó lánya és felesége is. Az alkalmatlansági indítványt megvizsgálta a szentesi önkormányzat oktatási bizottsága. Ez a testület 6:3-as szavazati arányban úgy döntött, hogy elfogadja a 22 pedagógus javaslatát. A többségi vélemény tehát megegyezett a korábbi demokratikus határozattal. Mindenki azt várta, hogy a kétszeres demokratikus döntés után a városatyák is alkalmatlannak ítélik Szemerédi igazgató urat.

– A képviselők miért nem vették figyelembe a két ítéletet?

– Mert az iskola ügyéből pártpolitikai csatározások esete lett. Ezért alakulhatott ki a patthelyzet, a 12:12-es szavazati arány. Ez a döntés nem jó senkinek. Sem a pedagógusoknak, sem a szülőknek és gyerekeknek, de magának az igazgatónak sem. Szemerédi vérszemet kapott. Szerintem most az önkormányzati ülés után leszámol az ellentáborral. Két pedagógust már a tanév megkezdése előtt elbocsájtott. Sajnálom, hogy az egyik képviselőtársam az önkormányzati ülésen arra buzdította az igazgatót, hogy *rugja ki, akik ellene vannak.* Szemerédi azzal az indokkal küldte el a két pedagógust, hogy magasabb

Az egész folyamat *szalámi-taktikára* emlékeztet, az igazgató úr fokozatosan próbál megszabadulni ellenfeleitől. Az egész ügy szomorú tanulsága, hogy túlságosan a sejteinkbe ivódott a *tekintélyelvű* kormányzás.

Roskó Gábor rajza

– Mit tesz a patthelyzetben?

– Megvárom, vajon a két elbocsájtott pedagógust visszahelyezi-e a Munkaügyi Bíróság. Megvárom, Szemerédi valóban elküldi-e a demokratikus szellemben fellépő tanárokat. Ha ugyanis ez történik, ismételten bizonyítja vezetői alkalmatlanságát. És ha mindez bekövetkezik, az önkormányzat mellett a nyilvánossághoz fellebbezek.

„Koncepciós ügyet kreáltak"

alakult ki, az egyik a többségé, hat szavazat: nem foglal állást a kölcsönös vádaskodások igazságtartalmát illetően, nem vonja kétségbe Szemerédi András emberi és vezetői értékeit, de a jelenlegi körülmények közepette alkalmatlannak találja az igazgatói funkció betöltésére. Ezzel szemben a kisebbség (három szavazat) nézete: Szemerédi képességei megfelelőek; az alkalmatlansági indítványban felsorolt érveket nem tartja bizonyítottnak.

Halmos Péter, a szentesi kisegítő iskola tanára, az oktatási bizottság tagja személyesen ismeri Szemerédi András.

– A 6:3 as arányú szavazás reális döntés. Az a vezető, aki engedi, hogy egy közösségben annyira elmérgesedjenek az ellentét[illegible]

Sajnálom, hogy Szemerédi eddig jutott. Az ő helyében visszavonnám a feljelentést és megpróbálnék együttműködni a kollégákkal. Ha nem ez történik, végkimerülésig folytatódik a harc.

– Mi a véleménye a városatyák szavazásáról?

– Ha leváltották volna az igazgatót, érdekes szituáció alakul ki. Utódot kellett volna keresni. Lehetséges, hogy a kényelmi szempontok miatt odázták el a vezetőcserét.

Szemerédi András 1985 óta a Damjanich utcai általános iskola igazgatója. Tisztségében tavaly megerősítették a nevelők. Indulatait nem palástolja.

– Nem mondok le, mert rágalomhadjárat indult ellenem. Rosszindulatú akciónak lettem a szenvedő alanya.

– A tantestület döntő többsége ön ellen volt. Tudja-e, mekkora kétségbeesés és bátorság kell ahhoz, hogy egy pedagógus fellázadjon, amikor egyre több a munkanélküli tanár?

– Koncepciós ügyet kreáltak ellenem. Különben is: a kisebbségnek is lehet igaza. Engem nem szavaztak le.

– Ez is demokrácia?

– Igen, ez is a demokráciához tartozik. Hatszor jelentettek föl, de a harminc vádpontból egyet sem tudtak bizonyítani.

– Miért minősíti feljelentésnek a panaszos leveleket?

– Mert alaptalan rágalmak.

– Miért jelentette fel a beosztottjait?

– Mert becsületsértőnek tartom, hogy a hátam mögött rágalmaznak. Szeretném bizonyítani, hogy 1991-ben megbűnhődnek a jogtalan vádaskodók.

– Szándékában áll-e leszámolni

lok. Itt klikkek vannak, de itt mindenkinek tisztességesen kell dolgoznia.

Félelem az állástalanságtól

Nagy Miklósné tanárnő is aláírta azt a levelet, amely az igazgató leváltását indítványozta.

– Most mi lesz?

– Továbbra is fenntartjuk a véleményünket. Helyzetünket csak az tudja megérteni, aki velünk együtt tanít. Nem az fáj, hogy esetleg Szemerédi úr felmond nekem, hanem, hogy válságos helyzetbe került az iskolánk. Sajnálom az itt tanuló 350 gyereket.

– Félelmet érez most?

– Nem tagadom. Szemerédi többször mondta, hogy nincs pótolhatatlan ember. Kijelentését fenyegetésnek is felfoghatom. Eddig nem találtak hibát a munkámban. De tudja, hogy van, indokot mindig lehet keresni. *Félek, hogy állás nélkül maradok.* Az önkormányzat döntése kilátástalan helyzetet teremtett. A tantestületből eddig öten mentek el. Kettőnek felmondtak, de akik a helyükre jöttek, azok közül három képesítés nélküli.

– Mit szól a feljelentéshez?

– Érintett vagyok. Aljas okból, különösen érdeksértő rágalmazás miatt kell majd a bíróságra mennem.

– Megkapta az idézést?

– Még nem, de tudok a feljelentésről. Csak abban reménykedem, hogy a tárgyalás nem Szentesen, hanem Szegeden lesz. A legborzalmasabb az egészben, hogy az iskolánk ügye pártvitává alakult át.

Mihály Eszter alkotói díjjal kitüntetett pedagógus is rosszkedvű.

– Nem változott semmi, az igazgató módszere is a régi.

– Az önkormányzati döntés után mit lépnek?

– Mit tehetünk? Semmit! Hova fellebbezhetünk? Most már sehova nem lehet. Keressük a vészcsengőt

ROSKÓ Gábor

MN 1991. 114. sz.

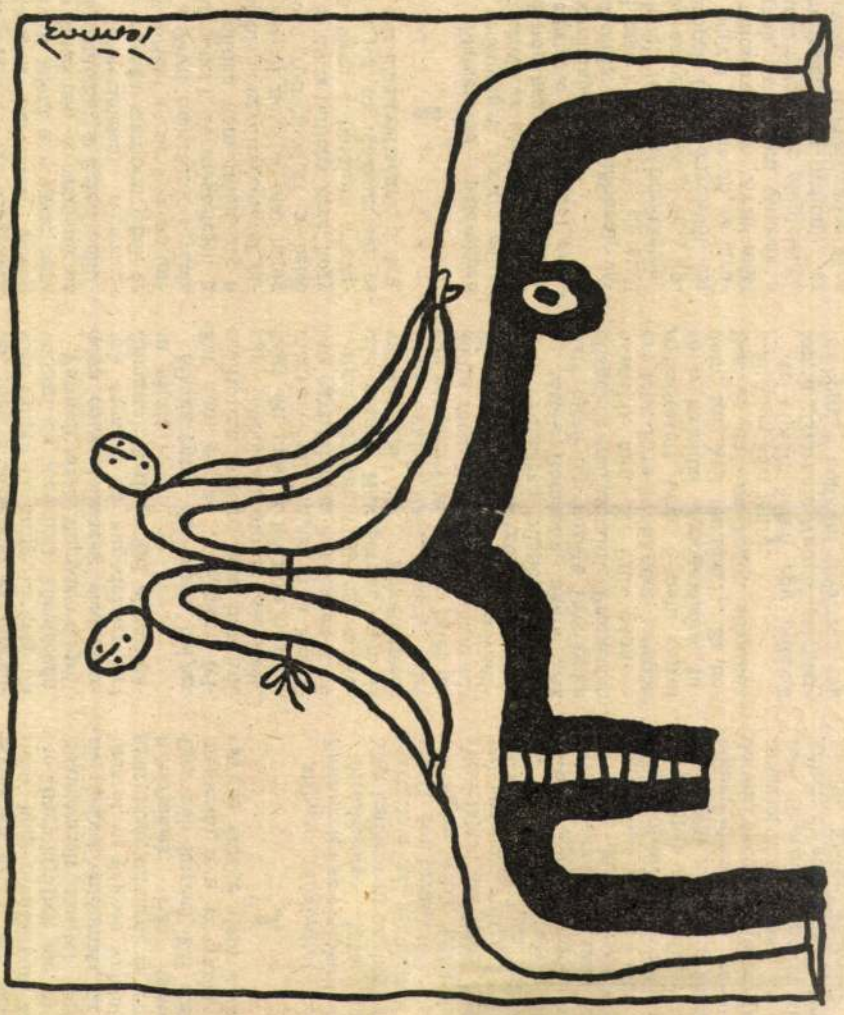

(Tettamanti Béla rajza)

Mindszenty: Egyelőre felvilágosítást adok, ami ne kerüljön nyilvánosságra... Az Ostpolitik mindenesetre keresztet jelent, szendevést jelent a magyar népnek, a híveknek. A rendszer az én álláspontomat a keleti politikáról természetesen nehezményezte a maga szempontjából, és hát így történt az, ami velem történt... (Most mehetünk tovább, ez már jöhet.) Természetesen a keleti politika nem találkozik a magyar hívők együttérzésével, hiszen 1964-től mind a mai napig állandóan roszabbodott a belső ítélet, és nincs remény arra, hogy ezen a téren a hatalom visszatérjen a jog, az igazságosság és általa tett kötelezettségek útjára.

1.

Lát Eminenciád valamilyen előnyt, valamilyen pozitív változást a katolikus egyház számára Kelet-Európában, amióta a Szentszék felvette a kapcsolatot ezekkel a kormányokkal?

Mindszenty: Az előbbeni válaszból már következik, de ettől függetlenül is megállapíthatom, hogy én az oroszországi és a közép-európai fejleményekből azt látom, hogy a romlás nő, és javulásra nincs remény. Akik mást mondanak, azok nem ismerik a kommunizmusnak az alaptételeit, és nem ismerik az otthoni, az oroszországi félévszázados és a közép-európai negyedszázados gyakorlatnak az eseményeit.

az otthoni helyzetet. Nekem több kapcsolatom volt a magyar élettel, még a fogságom és felfogásom idején is, amíg 15 évig ott voltam az amerikai követségen.

Vannak hírek Magyarországról, hogy egyes lelkészek meg akarják tagadni az engedelmességet Rómának Eminenciád elmozdítása miatt...

Mindszenty: Az nem helyes. Ezt nem szabad... Kérem, felszólítottak engem, nem hazulról, egy jobboldali sumir szélsőség, hogy én most a hozzám hűséges magyarokkal lépjek ki a katolikus egyházból, és hát legyek ilyen Luther Márton, vagy egy szakadár valaki. Hát persze, nem is válaszoltam rá... Nevetségessé válik, valaki, aki, azért, mert egy sérelem érte, most a hitét tagadja meg. Nem azért lettem hívő, hogy mindig jót cselekedjenek velem. Amikor annak idején, Prohászka püspököt indexre tették Rómában, akkor „Az Est" című lap kezdte Prohászka püspököt magasztalni: Prohászka okosabb, mint X. Pius pápa — ezt írta. Erre Prohászka püspök nyilatkozott, hogy ő nem szorul rá a baloldal támogatására, tudom, mit kell tennem... Ez helyes és én sem fogok senkinek a hitében kárt tenni.

Az elmúlt héten egy milánói lap, a „Giornale Nuovo" jelentette, hogy a vatikáni titkárság egy dokumentumot készített a pápa számára „Hit és marxizmus"

egyéni becsület dolgában, állásom és a magyar nemzethez tartozásom dolgában, hogy én inkább elviseltem ezt... Így történt ezután, hogy mondottam: Lehetetlen, hogy kijöjjek ide, és azután beabroncsolt szájjal legyek, és ne vegyek tudomást az ateizmusról, ne vegyek tudomást Magyarország sorsáról, és semmit ne hibáztassak. Hát mondottam: Egy báb leszek! Ezt nem lehet megtenni, sem az ország, sem az egyház érdeke nem kívánja.

3.

Milyen időponttal zárta le Eminenciád az emlékiratait?

Mindszenty: 1974. nyarával. Még benne. van az, hogy én megfosztattam az esztergomi érsekségtől, és a primáciális jogtól. Mivel egyes lapok, különösen amerikai lapok, azt írták, hogy hosszú levelezés volt a Szentatya és közöttem, ami igaz volt, és hogy én belenyugodtam a dolgokba, tettem egy ötpontos, hivatalos nyilatkozatot: Én nem mondtam le, és a döntés csak egyedül a Vatikánnak a ténye volt..., mert ez becsületvédelem részemről. Az öt pontban elmondtam azt, amit egyébként a Szentatyának levelekben elmondtam, ha én lemondanék, akkor a Kádár János támogatói közé állnék. És mondottam, Szentséged nevez ki püspököket, de ezt egyedül nem teheti hanem Kádár Jánossal együtt mert akit ő nem fogad el, Szentséged azt nem nevezheti ki. Er

...el, fagja csak le mindenki a körmét izgalmában. **HANGVERSENY** Március végéig teljes erővel tombol a Tavaszi Feszt, ezért aztán a komolyzenei választék igazán nem hagy maga után kívánnivalót. 25-én az MTA Kongresszusi Termében a **Schola Hungarica** lép fel, a műsor: Ádámtól Mózesig – responzóriumok Kurtág György közjátékaival, Húsvét a magyar középkorban.

TEVE Március 28-án vetítik Czigány Zoltán dokumentumfilmjét, a **Nagycsütörtök**öt, mely az 1928-tól 44-ig működött Erdélyi Helikon irodalmi folyóiratot és körét (Dsida Jenő, Kós Károly, Kuncz Aladár, Áprily Lajos, Tamási Áron) mutatja be igényes eszközökkel.

31-én éjjel lesz látható Ettore Scola filmje, **A bál**: ez az egészen kivételesen nagyszerű alkotás egyetlen árva szó nélül, **zó és Kirakodóvásár** a Budapesti Sportcsarnokban: „vendégeink a magyar tájegységek és a Kárpát-medence népeinek táncaiból és dalaiból kapnak gazdag ízelítőt. Együtt tanulhatnak, szórakozhatnak és ünnepelhetnek a másfél ezer közreműködővel a Tavaszi Fesztivál záróeseményén."

Béke.

Fjodor Lukics Hohjakov

OMLÓ VAS FALAK

LYDIA LUNCH

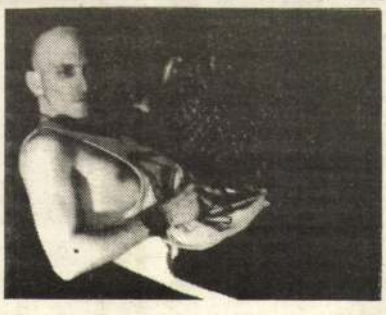

Z'EV

LYDIA LUNCH: SZÉTOLVAD

Tiltottak mindent, ami élvezet ▌Gondolni sem lehetett rá ▌Azt akarták, felejts el mindent arról ▌Micsoda érzés volt ▌Túl veszélyes... Nyilvánvaló, hogy miért ▌S hogy valójában mi történt ▌Bevetted ▌Megetted ▌Ellenállás se volt ▌Csak miután bekövetkezett a veszteség ▌A baleset után ▌Minden olyan gyorsan történt ▌Vagy örökkévaló volt ▌Nyoma veszett az időnek ▌Elnyelt a tolongás, a feszültség, a pánik, a fájdalom, a méreg ▌A halál és a túlélés vágya... ▌365 mérfölddel hajtok egy téglafalba ▌A semmibe vezető út szarral, részegekkel, drogosokkal tele ▌Baszás, szopás ▌452 mérföldnyire erdőtüzet látok, ahol a géped hajnali kettőkor lezuhant... Nevetek a sétálóutcák vásárló gyilkosain, az abortuszklinikákon, a földrengésen és a pestisen... Egy disznóhízlalda margóján, egy diliházban élek ▌Hazudtam, amikor azt mondtam, hogy hazudok ▌Nem nyugszom bele semmibe ▌Nem tudok belenyugodni ▌Bombákat látok felrobbanni az égen ▌A terhes nők hasáról lepattanó karabélyokat ▌Egy iskolabuszon megmérgezett fogyatékos gyerekek, omladozó városok a felismerhetetlenségig szennyezetten ▌Rákkeltő hallucinációk... a vég ▌Amikor az összes gyilkos hős, én vagyok a bénák, a félkarú banditák, a félszemű Jack és a halott macskák királynője ▌Jön a mentőautó, az álmomba tör, felidézi, milyen is volt régen, micsoda érzés volt, a fémfűrészek feszülése... az ütő reccsenése a csonton ▌Az égő gumi, a tőrött üveg, a vér, sár, salak, felhólyagzó láz, a delírium, a géppisztolyok, a félkarú automaták szaga ▌A mocskolódás ▌Rá vagyok kényszerítve ▌Belekényszerítettek az igazi életbe, baszásba, elmébe ▌Kell, kell, akarom ▌Csapdába estem ebben a tökéletes kínzókamrában ▌A 60-as évek halott filmsztárjainak elmeosztályára zártak... Csak ott lennél ▌Bárcsak ott lennél ▌Bárcsak valahol máshol lennék ▌Bárcsak valahol máshol lennék ▌Bárcsak valahol máshol lennék ▌Ez a hely hülyékkel van tele ▌És a vasfalak ráomlanak...

(Fordítás Lydia Lunch és Clint Ruin ***Stinkfist*** *című 1987-es lemezéről)*

m.l.t.

ROSKÓ GÁBOR RAJZAI

„Piaget kimutatta, hogy a gyermek gondolkodása egészen a pubertáskorig animisztikus marad. Noha a szülők és a tanítók azt állítják, hogy a tárgyak nem éreznek és nem képesek cselekvésre, és noha a gyermek úgy tesz, mintha ezt el is hinné, mert meg akar felelni az elvárásoknak, és mert nem akar nevetséges lenni – a szíve mélyén a gyermek másképp gondolkodik. A racionális tanítás hatására ezt az »igazi tudást« olyan mélyre temeti magába, ahol a racionalitás már nem fér hozzá." (Bruno Bettelheim: A mese bűvölete és a bontakozó gyermeki lélek).

Van persze, aki meglett ember létére is ugyanígy gondolkodik (vagy legalábbis amikor rajzol, akkor hagyja eluralkodni az atavizmust), és komoly munkával abba a méltatlan helyzetbe taszít minket, hogy kijegecesedett racionalitásunkat feladva valóságként fogadjuk el azt a töménetlen lehetetlenséget, amit ő a legprimitívebb eszközzel – néhány ceruza-, vagy tollvonallal megjelenít. (Csúnya visszaélés a „hiszem, ha látom" alapelvben rejlő kis pontatlansággal.)

Bár a frakkot is kitalálta valaki, és értelmes emberek is, még mindig!, hordják. Van tehát tradíció, amivel meg lehet támogatni ezt a fajta alkotói hozzáállást – akár még a Hoffmann meséivel is. Sajnos nem rögtön az Offenbach-operettel, hanem az igazi E.T.A. Hoffmann történeteivel.

Vannak, akik szeretik az ilyeneket és a hasonló szellemben íródott művek olvasása, vagy mondjuk Roskó Gábor rajzainak nézegetése szórakoztatja őket, és örömüket lelik benne. Ezek magukat, általában elég nagyképűen, műértőnek nevezik.

Topor Tünde

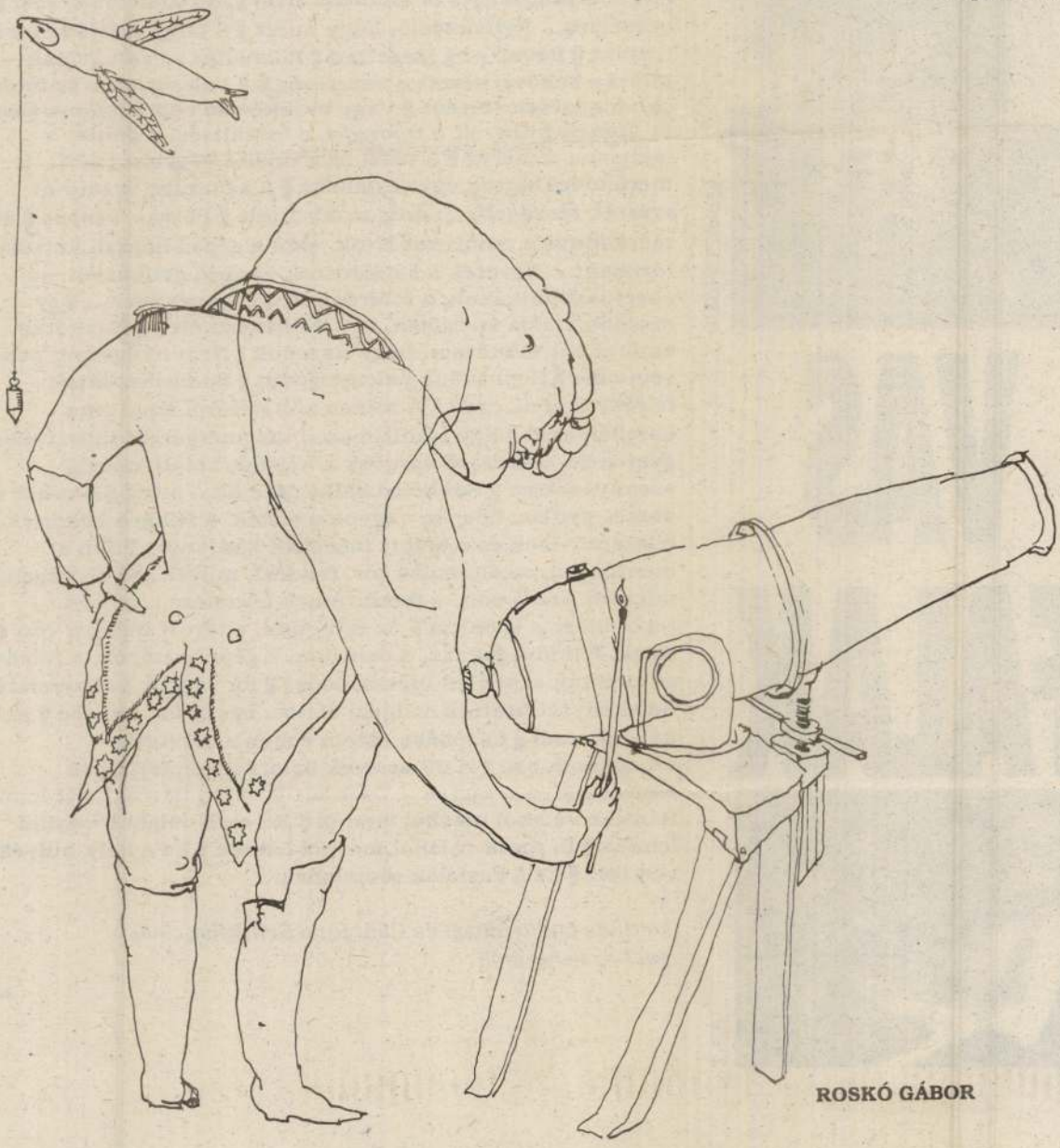

ROSKÓ GÁBOR

POLITIKA

A JOBB ÉS BAL OLDAL PROBLÉMÁJA

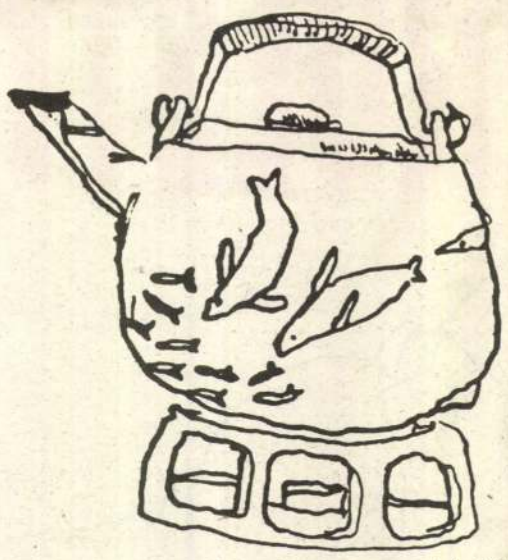

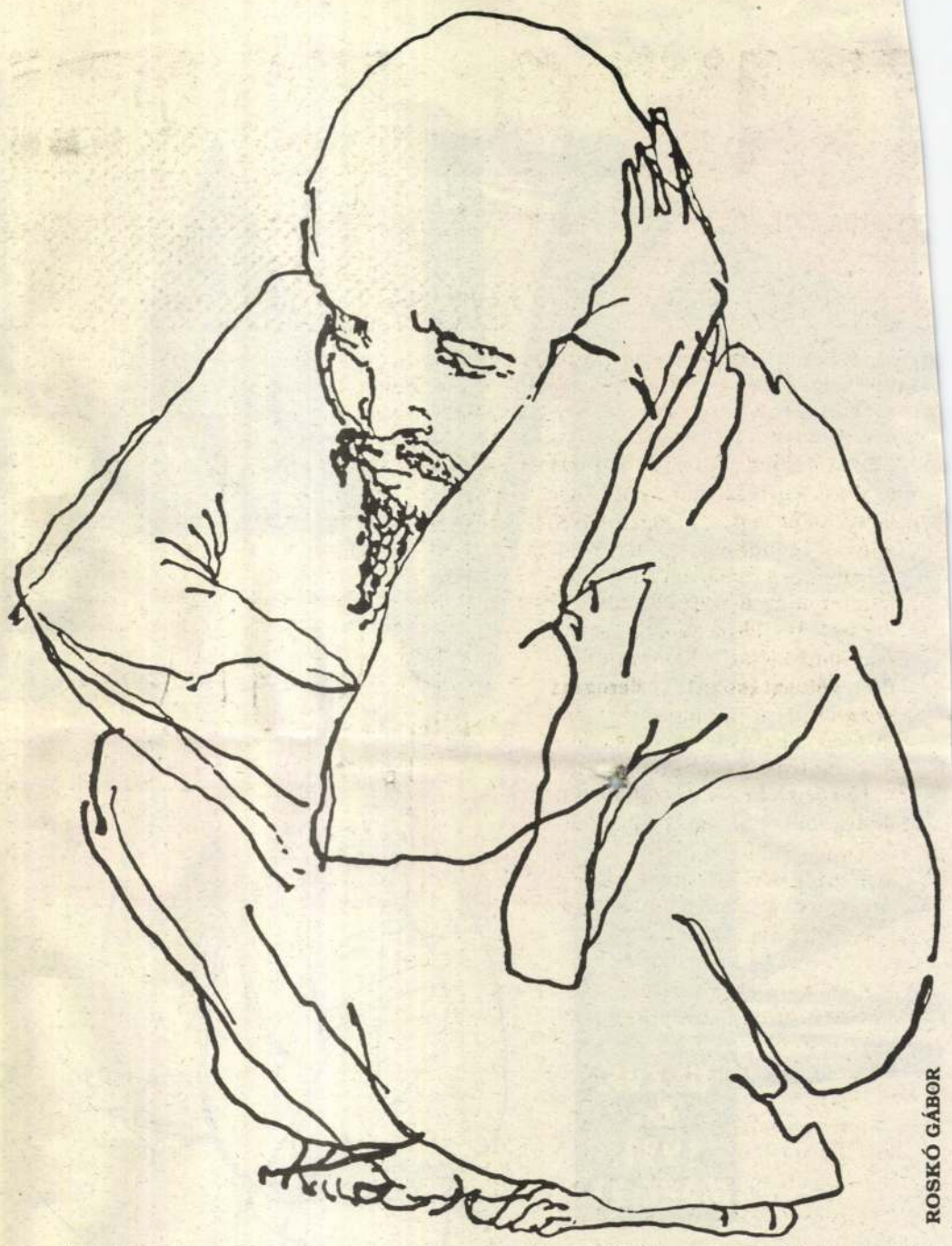

ROSKÓ GÁBOR

A szerző az előző részben az európai jobb-, illetve baloldal fogalmának történetét, az ezeket meghatározó értékeknek e fogalmakhoz való kapcsolódását és a felmerült ellentmondásokat tekintette át.

A bolsevizmus és a fasizmus a hagyományos „jobb-bal" felállást megzavarta. Egy oldalon 1921-től (a kronstadti felkelés leverésétől) kezdve egyre világosabbá vált, hogy a bolsevizmus nem „a proletariátusnak a volt kizsákmányoló osztályok feletti diktatúrája", mint ahogy hirdette magáról (etikailag természetesen ez is nagyon megkérdőjelezhető volna), hanem egy katonai-titkosrendőri csoportnak az egész társadalom felett gyakorolt diktatúrája. A felülről folytatott „osztályharc" sztálini elmélete és gyakorlata az egész rendszert mindig hasonlatosabbá tette a magukat legszélsőjobboldalibbnak tekintő diktatúrákhoz. Másrészt viszont ezek a „fasiszta" diktatúrák sem nagyon hasonlítottak olyan 1914 előtti kormányzatokhoz, melyek megőriztek bizonyos jobboldali tekintélyelvűséget, és valamennyire konzerválták a régi feudális vagy új kapitalista osztályok hatalmát. Bizonyos plebejus elemekre is támaszkodtak, és az állam ezekben a rendszerekben is korlátozta ezeknek a feudális és kapitalista osztályoknak a hatalmát is.

A „harmadik út"

1939-ben, a Hitler-Sztálin paktum után úgy tűnt, hogy a régi jobb-bal megkülönböztetésnek most már csakugyan vége: itt a náci-bolsevik világhatalomban csúcsosodó állami-katonai-titkosrendőri bürokrácia erői állnak szemben a legkülönbözőbb, az európai zsidókeresztény etoszhoz tartozó erőkkel, lettek légyen ezek konzervatívok, liberálisok vagy szocialisták. Igaz, ezekben az erőkben is megindult már korábban egyfajta komoly erjedés: a liberálisok és a konzervatívok is úgy látták, hogy a régi, 1929 előtti módon a dolgok tovább nem folytathatók: az embertelen „szocialista" totalitarianizmus és a gátlástalan szabadversenyes (monopolizáló) kapitalizmus között egyfajta „harmadik utat" kell keresni: az államnak vagy a szakszervezeteknek igenis be kell avatkozni a kapitalizmusba egyfajta humanista, nem a puszta „hatékonyságra" orientált gazdaságpolitika alapján. Nem csak a „szélsőjobb" és a „szélsőbal" közötti különbség tűnt el, a „jobbközéptől" a „balközépig" terjedő fronton is relativizálódott a helyzet.

1941 aztán újabb változást hozott. A liberális demokráciák és a Szovjetunió közös frontba kerültek a hitlerizmussal szemben. Felmerült az az illúzió, hogy ez magát a bolsevik diktatúrát is a humanizálódás irányába fogja hajtani, és most már az így létrejött „világbaloldal" fogja Európában azt a bizonyos „harmadik utat" megvalósítani: egy olyan társadalmi tervezést és a társadalmi igazságosság érdekében történő állami beavatkozást, mely összeegyeztethető a polgári demokratikus vívmányokkal. De a győztes nagyhatalmak nem humanizálni akarták Európát, hanem mindenekelőtt felosztani. És itt különös súllyal esett latba Sztálin ama törekvése, hogy Kelet-Európát bolsevizálja (miközben otthon a „zsdanovscsina" a diktatúrát egy még reakciósabb irányba tolta). 1948. február 25., a legmélyebb hagyományokkal bíró és legszocialisztikusabb kelet-európai demokrácia megsemmisítése volt az a pont, ahol Sztálin végképp elvágta az Európával kiépített kapcsolatot. Európában közben – különböző országokban különféleképpen – megindult a kapitalizmus egyfajta „szocializálódása": a dolgozóknak a vállalatok vezetésébe való bevonása, illetve a „jóléti állam" kiegyensúlyozottabb társadalmi viszonyai megvalósításának formájában. Az „első út" maga kezdett fokozatosan „harmadik úttá" alakulni.

Meggyorsította ezt a folyamatot Sztálin 1953-as halála, mely egyben a bolsevizmus humanizálódásának lehetőségét is felvillantotta. Ahhoz az irracionális borzalomhalmazhoz képest, mely 1929–55 között jellemezte a „szovjet társadalmat" (és mellyel csupán a hitleri uralom volt összevethető) valóban komoly változások történtek. Ezek a törekvések csúcsosodtak ki az 1968-as Prágai Tavaszban.

1968. augusztus 21. – ezúttal újra Prágában – újabb, ezúttal végérvényesnek tűnő szakítást jelentett a bolsevizmus és mindenfajta „harmadik utas" megoldás között. Nem tudjuk: Gorbacsov 1987 elején komolyan hiposztazált-e egy humanista szocialista megoldást Kelet-Európában és a Szovjetunióban. Azt hiszem: igen. De nem voltak már a kelet-európai kommunista pártokban olyan jelentős csoportok, melyek egy ilyen megoldást hitelesen tudtak volna képviselni. Paradox módon ***kevésbé*** voltak, mint 1956-ban, a hruscsovi kísérlet idején. Mert 1956, de különösen 1968 után a kommunista pártok egyértelműen „a rend" pártjaiként léptek fel Kelet-Európában, a hagyományos feudálkapitalista társadalmi struktúrák pártjaiként. Nem tudtak már hitelesen visszanyúlni valamiféle autentikus szocialista eszményhez.

A magyar változat

A magyar „jobb-bal" tagozódást kezdettől fogva megzavarta az osztrák-magyar viszony problematikája. 1867 után „baloldalinak" a Függetlenségi Pártot nevezték, holott a szociális kérdésekben nem volt haladóbb a Szabadelvű Pártnál, szemben állt a nemzetiségi parasztтömegekkel, az önkormányzatot kihangsúlyozó elképzelései pedig kifejezetten a ***nemesi*** vármegyét védték. Komoly baloldaliság ill. csak az 1910-es években alakult ki, mikor a Függetlenségi Párt balszárnya összefogott a Szociáldemokrata Párttal és a lassan kialakuló (bár csak 1914-ben megszületı) Polgári Radikális Párttal. Ez a baloldal azonban 1918-ban „Nagymagyarország" háborús összeomlásának légkörében jutott hatalomra, és a közvélemény összekapcsolta részben a háborús összeomlással, részben az 1919-es kommunista kísérlettel (noha ez a kommunista kísérlet az ország integritásáért folytatott harccal fonódott össze).

Ennek eredményeképpen Horthy-rendszer ***sikeres*** módon tudott egy jobboldali ideológiát képviselni, annak ellenére, hogy – az ellenforradalmak történetében először – helyreállította a forradalmat megelőző korszak tulajdonviszonyait. Irredentizmus, antiszemitizmus, szociális paternalizmus, középosztályi uralom voltak e rendszer ideológiai alapjai, melyben végül a szociális forradalom is csak szélsőjobbról, mélységesen antihumanista „eszmények" jegyében tudott kibontakozni. (Ugyanakkor a népies mozgalomban egy olyan irányzat látszott kibontakozni, mely túl kívánt jutni a „hagyományos" jobb-bal ellentéten.)

1944-ben a jobboldal olyan csődbe vitte az országot, a konzervatív reakció erői olyan szánalmasan kevés ellenállást tudtak a szélsőjobb „forradalmával" szemben tanúsítani, hogy 1945-ben a baloldalnak szinte „tabula rasa" nyílt meg (a szovjet hadsereg magatartása által okozott csalódás dacára). Az 1945-ös földosztás még valóban „alulról jövő" mozgalom volt, a megalakuló üzemi tanácsok azonban hamarosan a kommunsita és a szociáldemokrata párt küzdelmének terepévé váltak. Általánosságban megindult az ország és az adminisztráció „túlpártosítása", majd 1947-től a hatalom csúcsán a Kommunista Párt totális hatalomátvétele.

Az 1956-os felkelésben létrejött munkástanácsok ismét csak egy harmadik utat kerestek a megbukott totális államszocializmus és a kapitalizmus között: a gyárakat a saját kezelésükbe, tulajdonukba kívánták venni. Bizonyos ellentmondás mutatkozott tehát az 1956-os felkelésben: egyes szélsőségesek ideológiájában volt jobboldali, ellenforradalmi elem, ugyanakkor fő céljai egybeestek a radikális baloldal céljaival. Ezzel szemben a Kádár-rezsim – annyira-amennyire tartva magát bizonyos baloldali díszletekhez – lényegében egy „jobbközép" típusú uralmat vezetett be: „rendállamot", a társadalom kasztszerű tagozódását, feudálkapitalizálódást.

És mi van most?

1989-ben mármost Magyarorsgon nem játszódott le társad forradalom, hanem polit alakulás. A középoszt burzsoázia lázadt fel nista párt diktatúr egyetlen huma megoldást Nemze 19

1980 nyomán kíván haladni. „Kettős hatalom" alakult ki, a nem legitimmé nyilvánított 1985-ös Országgyűlés és az önjelölt Kerekasztal „kettős hatalma". Mindemögött eltűnt a valóságos folyamat: az állami bürokrácia hatalomátmentése, melyet persze a „hatalomátmentés" elleni vulgár-„antikommunista" frázisokkal kapcsoltak össze. Az országban hisztéria van: ahogy 1948–50-ben a kommunisták az állami tulajdon totalizálásával vélték „megoldani" összes problémáikat, ma a főbb pártok – „keresztény-nemzetiek" és „liberálisok" – magántulajdonba kívánják adni az ***összes*** termelőeszközöket.

Erre két „megoldási mód" kínálkozik. A „liberálisok" vagy a régi igazgatókból kívánnak tulajdonosokat kreálni, vagy a külföldi tőke tulajdonába akarják adni a termelőeszközöket. Az első megoldás kontraszelektív és ellentétes azzal az „antikommunista" demagógiával, mely az SZDSZ kampányát 1989/90 fordulóján jellemezte. A másik egy dél-amerikai típusú „komprádor kapitalizmus" kialakulásának veszélyét rejti magában. Ezzel szemben az MDF „vagyonügynökségi" gazdaságpolitikája lényegében a termelőeszközöknek feudális alapon való „elosztását" jelenti.

E megoldások egyike sem felel meg a humanizmus követelményeinek. A probléma azonban hogy az e megoldások által semmizett tömegek ne kerül valamiféle szélsőséges (m színűbben szélsőjobboldal lógia hatása alá. Az 199 események azt mutat ezeknek a szélsőjobbol giáknak nincs nagy magyar néptömegek kor az elmúlt két é nyította, hogy m gukat baloldalin tok megszerv megszervező védelmi szer kástanács

KÓ Gábor

POLITIKAI-KULTURÁLIS LAP • ÁRA 18,80FT

MAGYAR NARANCS

III.ÉVF. 6. 1991. MÁRC.21.

BALKÁNI RULETT

ROSKÓ GÁBOR

KÓSTOLÓ

2. o. **Szalai Pál**: A jobb- és baloldal problémája
3. o. **Emanuel Goldstein**: Teatro Morbido
4. o. **Csillag–Vágvölgyi**: Éteri KAFfogás
5. o. **Bence György**: Polgári engedetlenség középhullámon
7. o. Búcsúkeringő? – Interjú iraki ellenzékiekkel
8. o. Homoszexuálisok külföldön és itthon
10-11. o. **HIT-VITA**
13. o. Báb-áskálódás – Interjú a Fiatalok Fotóművészeti Stúdiójáról
14. o. **Lydia Lunch**: Szétolvad
15. o. Rockfront – **Marton László Távolodó**: Carmel
16. o. Divat, presszó, sport + **a megrendelőlap**

A SZERK.

Egy éve kezdődött. Mármint a demokrácia. Az igazság az, hogy ez a mi kis demokráciánk már abstart hordozott magában némi rossz ízt. No nem az intézményrendszerre gondolunk, az rendbenlévő lenne, hanem az intézményrendszeren kívül eső dolgokra. Az általános civilizálatlanságra, a tolerancia hiányára. Az első szabad és demokratikus választások eredményét egy mocskos kampány hozta meg, az MDF programbéli engedményeket tett az ún. természetes szövetséges kisgazdáknak.

Ami azóta történt, az ismert. Szimbolikus politizálgatás, néha egy kis útszéli anyázás, gyengén csordogáló eredmények, hepciás államférfiak, elvesztegetett pozíciók. Hát nem egy success story, az bizonyos. A fejét a kormánypártokban és azon kívül felütő szélsőjobb kihívása a kormányzati idétlenkedéssel párosul, és a ...lasz a polgári engedetlenség ...ezel. A kormánypártok most ...szerűségük mélypontján, az ...ó, a hangulat az egyszeri ...béka segge alatt. (Igaz, ...z!)

...viszont vannak pártok! ...g, látjuk a szomszéd... ...n az, ha csak későn ... pártosodás. De a mi ...n mind modern kép... ...ne csak a paleolit ...az utódpárt MA... ...nk. A három je... ...FIDESZ jobbra ...magához ké... ...róbálja elvé... ...i tisztázást ...táldemok... ...Az MDF- ...lák. ...igazi ...be... ...k

Az ultimátum tizenhat órakor járt volna le. Tizenhárom óra harminc perckor a rendőrség minden ok nélkül megtámadta a tüntetőket.

A helyzet. Amely kialakult és amely van. **Zelenović**, a szerbiai kormány elnöke szerint ez is a külföldi és hazai ellenség műve. Ezzel a váratlan fordulattal a kormányfő esszenciálisan jellemezte a titói Jugoszláviát, a poszt-titói Jugoszláviát és Szerbiát a nyolcvanas évek végén, a kilencvenes évek elején. **Zelenović** figyelmen kívül hagyja azt, hogy a helyzet, ami van, nem lenne, ha a belgrádi tévé igazgatója, főszerkesztője és jobbkeze időben lemondanak vagy korrekt módon viszonyulnak az ellenzékhez. Figyelmen kívül hagyja, és a bevált titói recepthez nyúl, mint a hatalmon maradás receptjéhez. Nem véletlenül persze. Az erős nemzeti platform mellett ez volt a Slobodan **Milošević** nevével fémjelzett korszak ideológiai alapja is.

Mármint az ellenség. Hatalomra jutása után **Milošević** nem tudott ellenállni a kísértésnek, és ebben sem volt eredeti: leszámolt azokkal, akik eleinte pártfogolták és gyenge munkatársakkal vette körül magát. Ekkor még gyakrabban jelent meg a nyilvánosság előtt. Erre szüksége volt, mert vezetésével a szerbiai kommunista párt határozottan nacionalista álláspontot kezdett hirdetni. Az ellentmondást nem magyarázta soha, de nem is illett kételkedni a szerb nép veszélyeztetettségében.

A szövetségben akkortájt más...nt alakultak az erőviszonyok, ...sem volt még szuverén állam... ...közösségéről; ezért felmelegí... ...koszovói problémákat és ...oldását a szerbiai kom... ...párt első számú feladatának tekintette. Megoldás helyett ...rök érkeztek ...kik csak ...et és már a koszovói szerbek is sztrájkoltak, mert elmaradt a beígért nagy fellendülés. Szerencsére a föderáció más köztársaságaiban megtartották a többpárti választásokat. Az új elnökök személyeiben **Milošević** kedvére való tárgyalópartnerekre talált, hiszen tulajdonképpen közvetve neki köszönhetik győzelmüket: az agresszív és kizárólagos politika, amelyet képvisel, annyira befolyásolta a többi köztársaságok polgárait, hogy mindenki arra szavazott, aki azt ígérte, hogy útját állja Szerbia terjeszkedésének.

Piros a nyerő

Ezzel pedig kezdett igazzá válni a tézis, hogy mindenki Szerbia ellenét akarja. A szerbeket pedig állandó veszély fenyegeti – leginkább Horvátországban. Ezzel kiverte az ellenzék kezéből az összes adut. Nem igazolódott be, hogy valaki nem lehet egy időben nacionalista és szocialista. Az időközben szocialistává átkeresztelkedő kommunista pártnak ez is sikerült. Aki ellenzéki volt, nem mondhatta, hogy a szerb nép esetleg kisebb veszélynek van kitéve, mert ekkor árulással vádolták volna. Azt sem mondhatták, hogy tárgyalni kell a többiekkel, mert akkor feláldozzák Szerbiát és a szerb népet. Gazdasági programokról meg alig esett szó: a propaganda a nemzeti mozzanatra koncentrált, pénz pedig volt elég, hogy szanálhassák a veszteséges vállalatokat.

Ezek után nem csoda, hogy a szerbiai többpárti választásokat a szocialista párt nyerte meg, és **Milošević** lett a köztársaság elnöke. A sikert nem is vitatta el tőle senki. Hálája jeléül, és mert a tévére továbbra is szüksége volt, **Milošević** még emberéletek árán is védte az igazgatót, **Dušan Mitevićet**, aki végül is lemondott – de még ott nem tartunk.

Ott tartunk, hogy az elnök és a szocialisták legkomolyabb riválisa, **Vuk Drašković** veresége után ...azt ígérte, hogy hamarosan ismét ...sztások lesznek Szerbiában, ...azok eredménye merőben ...uralkodó párt fenyegetésnek értette ezt a kijelentést, és nem is sokat tévedett. A **Szerb Megújhodási Mozgalom**nak és a párt vezérének, **Draškovićnak** a népszerűsége állandóan nőtt. Így Szerbiát két heves és ellentétes érzület feszítette, a **nemzeti szocializmus** és a **nemzeti antikommunizmus. A helyzet úgy hozta, hogy a demokrácia esélyét, még a kisebbségek számára is, az utóbbi képviseli Szerbiában**.

Március kilencedikéig kellett várni, hogy e kettő megmérkőzzék. Tagadhatatlan, hogy **Drašković** kiváló politikai érzékkel van megáldva, mert azt, amit a múlt hét folyamán megtett Belgrádban, előbb nem lehetett megcsinálni, ha pedig későbbre halasztja, feltételezésem szerint jóval több áldozatról kellene beszámolnunk. A gazdasági nehézségekkel küzdő Szerbiában egyre nagyobb volt a szociális elégedetlenség, egyre több az elszánt ember, és egyre nyilvánvalóbb, hogy ilyen összetételben ez a parlament nem képes megoldani semmit. Ez utóbbival tisztában voltak a szocialisták is.

La douzaine dernière

Az állandósult ideiglenesség állapota így is sokáig kiváló eszköz volt a hatalmon maradáshoz. Aztán március kilencedikén a rendőrség parancsot kapott, hogy támadja meg a tüntetőket. Viharos és sikeres pályájuk során a szocialisták és vezérük először mérték fel rosszul a helyzetet.

A rendőrség rohama azt eredményezte, hogy utcai harcok bontakoztak ki a főváros utcáin. Vízágyúk, lovasrendőrök, kutyák, harckocsik, könnygáz és lövöldözés. Az ellenzék képviselőit beengedték a parlamentbe, ahol **Draškovićot** letartóztatták, de ezen kívül alig történt valami. Eleinte. A lemondásokról hallani sem akartak, este lett, jöttek a tankok. Előkerül a régi pakli: aki tüntet, az áruló, Szerbia egységére tör. A parlament rendkívüli ülésén elmulasztották az alkalmat, hogy végre valóban parlamentként működjenek. Az első nap vita úgyszólván nem volt, mert a szocialisták azt bizonygatták, hogy ők azok, akik szeretik Szerbiát.

Aztán megmozdultak az egyetemisták. Általános sztrájkot hirdettek és tüntettek. Első este a rendőrség ismét támadott, aztán csak tisztes távolságból szemlélte az eseményeket. Az egyetemisták addig nem hagyják el Belgrád központját, míg az összes követelésüket nem teljesítik. Követelések tekintetében pedig bővül a kör. A negyedik nap teljesült kívánságuk, **a hatalom eddig elképzelhetetlen engedményt tett:** lemondott a belügyminiszter, **Bogdanović**.

Csütörtökön éjjel befejeződtek a tüntetések. A lemondások a kormánypárt csúfos veresége. Az a hatalom, amely eddig nem akart, és lényegéből fakadóan nem is tudott engedményeket tenni, most talaj- és fejvesztetten fog kapkodni. **Az ellenzék március huszadikára újabb tüntetések szervezését jelentette be. Azon a napon a parlamentben a kormány jelentéséről tárgyalnak, amely a tüntetésekről szól.** Ha a kormány kitart álláspontja mellett, hogy március kilencedikén Szerbia ellenségei akarták megdönteni a legálisan megválasztott hatalmat, a tüntetések előreláthatóan folytatódni fognak.

Akkor pedig újabb lemondások következhetnek. A kormányelnök és a köztársaság elnöke ebben a fordulóban elkerülték a bukást. Távlataik azonban nem valami reménykeltőek, hiszen magukra maradtak állításukkal, hogy Szerbia megosztott és legyengült.

Persze korai lenne még azt mondani, hogy Szerbia ezzel a demokratizálódás útjára lépett. Tény viszont az, hogy közelebb került hozzá, és hogy március kilencedike után semmi sem lesz úgy igaz, ahogyan eddig volt.

Makai József

Az Iraki Ellenzéki Erők Egyesített Akcióbizottságának levele

Iraki népünk hosszú ideig szenvedett Szaddám Huszein diktatórikus rendszere, gaztettei és kalandjai miatt, elítélte Kuvait megszállását és követelte az iraki erők kivonását, tiszteletben tartva a nemzetközi közvéleményt, a kuvaiti nép akaratát, az ENSZ BT határozatait, s ezzel megakadályozva egy katasztrofális háború kitörését. Népünk (...) ma felkelést robbantott ki a rendszer ellen. (...) A felkelő iraki nép nevében felhívunk mindenkit, hogy támogassa igazságos küzdelmünket a Szaddám Huszein diktatórikus rezsimjétől való megszabadulásért, akadályozza meg a rezsimet újabb bűncselekmények elkövetésében. Kérjük az Egyesült Nemzetek Szervezetét és intézményeit, hogy adjanak meg az iraki népnek minden anyagi és erkölcsi támogatást, élelmiszer- és gyógyszersegélyeket ezekben a nehéz pillanatokban.

Az Iraki Ellenzéki Erők Egyesített Akcióbizottsága

szövetségesek a szárazföldi katonai akció során be- Irakba, de mi- évig háborút vívni a semmiért, ez már eleve agyrém. Főleg ami-

SKÓ GÁBOR

O MORBIDO

a Jurta Színházban-

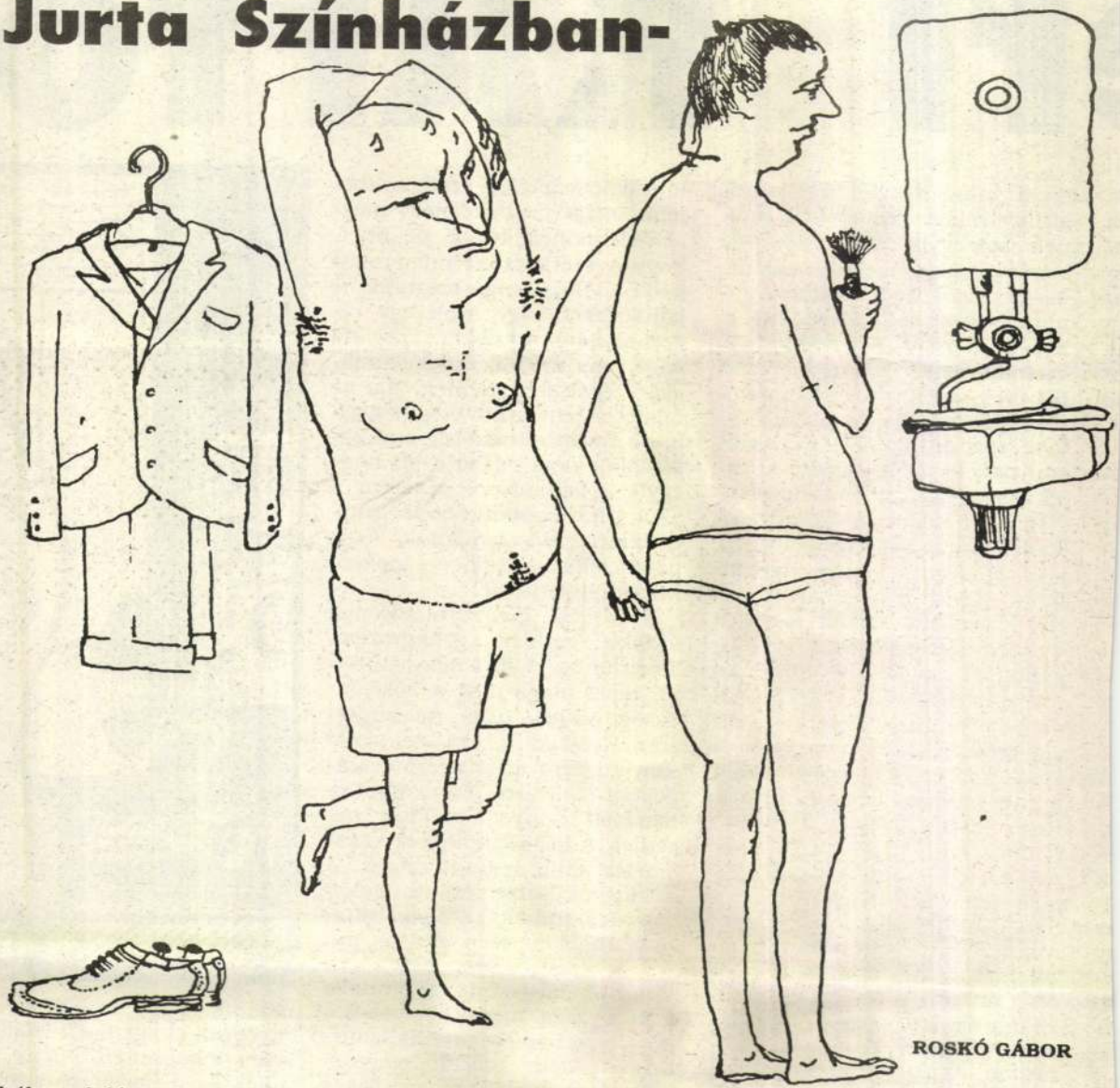

ROSKÓ GÁBOR

szából szolidáris, népi érzésű reink. Atrocitást szenvedett Nyíltan kimondja, ő bizony a

eri KAFfo

majd minden állama sugároz külnyelveken rádióadást, aminek csak egyik célja a hallgatók elérése, mert ezeknek száma kis országok adói esetében minimális a rövidhullámú sugárzás és a rövid adásidő miatt. Vannak aztán az úgynevezett DX-erek, az olyan rádióamatőrök, akik az ilyen adások vételére specializálódtak és szabványosított vételi jelentéssel jelzik vissza a Rádiónak, hogy relézték az adást. A fő funkció azonban az, hogy az adott ország lehallgató monitor-szolgálatán keresztül a sugárzott hírek késedelem nélkül elérik a külügyi szerveket és az esetleg érdeklődő sajtót. A külföldre irányuló adásokat rövidhullámon sugározzák, amellyel a világ egészen távoli pontjait is el lehet érni, bár azt enyhe túlzásnak érezzük, amit az egyik KAFista mondott, hogy Indiában nem hisznek a BBC-nek, ezért népszerű az angol nyelvű magyar adás. A KAF-ba tartozik a Szülőföldünk adása (a diaszpórában élő magyarok fontos hazai hírforrása), ami napi 3 1/2 órán át ad, két óra angol, másfél óra német és olasz, valamint némi spanyol és török adás mellett. A közelmúltban alakult a rádiós berkekben csak ROSSZ-nak elkeresztelt napi

munikációelméleti szempontból nem tartja megfelelőnek, megszívlelendőnek tűnik az ötlet, hogy a szerkesztett műsorokat helyi adókkal sugároztatnák. A költségeket vagy azok egy részét az adott országba exportáló vagy más módon érdekelt magyar cégek fedezhetnék. Ezt az ötletet az elnök állítólag helyesli, de egy szerkesztőség munkatársaitól nem várható el, hogy egyik pillanatról a másikra – akár saját érdekükben is – menedzserré avanzsáljanak, és a potenciális helyszínen szponzorokat hajtsanak fel.

A ROSSZ megszüntetésének indoka valódi gyöngyszem. Eszerint azért kell megszüntetni, mert nincs meg a kölcsönösség, vagyis csak mi sugárzunk külföldiül, de ide senki sem sugároz a környező országokból magyarul. Ez pedig diplomáciai bonyodalmakhoz vezethet. A körültekintőnek szánt érvelés több helyütt sántít, a Külügyminisztériumnak ugyanis nincs tudomása olyan tiltakozásról, ami ezen adások miatt érkezett volna. Akkor viszont a megszüntetés indoka sem áll meg, miszerint ezeket a műsorokat senki sem hallgatja. Egy újsághír szerint megpróbáltatásai idején maga Tőkés László is szerzett innen infor-

mondta, hogy „a Külügy nem zárkózna el egy ilyen feladattól, erre elkülönített pénz még nincs és a kormány még nem döntött az ügyben". Liberális

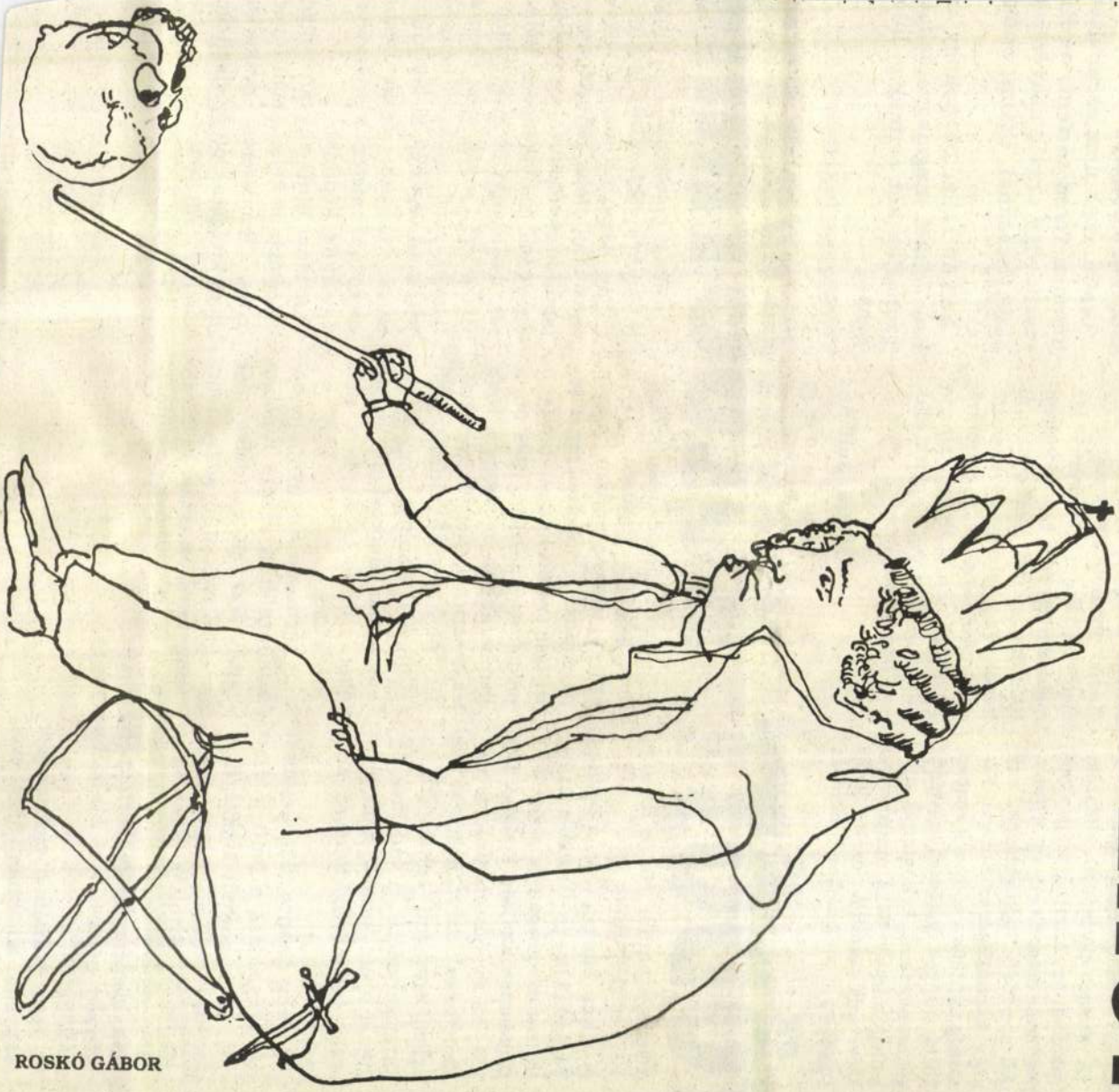

ROSKÓ GÁBOR

külföldi segélyezésekről is ezen a szinten kellene megegyezni.

A szovjet parlament ellenzéki frakciója, az „Interregionális Csoport" már dolgozik egy újraegyesítési szerződés kidolgozásán, ami nagy vonalakban az Európai Közösség mintájára épül, s a szabad köztársaságok önkéntes szövetségét szentesítené. Lebontanák a jelenlegi miniszteriális rendszert, s szövetségi szinten csak olyan ügyekkel foglalkoznának, mint az

tásán igen. 1989-ben a magyar-osztrák határ megnyitása egyedülálló politikai aktus volt a Németh-kormány részéről. Ma, majdnem egy éves bel- és külpolitikai dagonyázás után a balti államok függetlenségének elismerése növelhetné Magyarország presztízsét Európában, amire talán soha nem volt annyira szükség, mint éppen most.

Mátrai Julianna

gi demokrácia letéteményese szönteni a hóhért?

Uraim, csak nem azzal álta nanmen téren történt, az Kí teszik. Egy ország szuverenit sárbatiprásánál. Uraim, önök tak!

Lelkük rajta. De nehogy a érdekekkel megmagyarázhat gadhatjuk két év múlva, hűv gában.

TŐDÖTT KÜLÜGYMIN

ítéleteket január 26. és február 12. között hozták):

✳ **Chen Ziming** (38), a pekingi Társadalom- és Gazdaságkutató Intézet igazgatója, a betiltott **Gazdasági Hetilap** kiadója: ítélete 13 év börtönbüntetés „államellenes szervezkedésért" és „ellenforradalmi agitációért és propagandáért". A vádakról egy héttel a per kezdete előtt értesült, érdemi védekezésre nem volt módja.

✳ **Wang Juanto** (32) szerkesztő, közgazdász a fenti intézetnél. 13 év börtönt kapott. Ezelőtt több mint egy évig vádemelés nélkül tartották fogva. Családja ezalatt nem láthatta annak ellenére, hogy börtönben szerzett betegségével kórházba szállították.

✳ **Ren Wanding** emberi jogi aktivista korábban négy évet töltött börtönben. Most hét évet

A fenti esetek csupán kiragadott példák. Hasonló esetek százait lehetne sorolni, hiszen az **Amnesty International** jelentése szerint (ahonnan a fenti példák származnak) 1989 óta a demokratikus mozgalom **több ezer** résztvevőjét tartóztatták le. Nagy részük eltűnt: jobb esetben börtönben vagy kényszermunka-táborokban tartják őket, rosszabb esetben már nem élnek.

A pontosan bizonyítható **halálbüntetések** száma Kínában tavaly **960** volt: ez többszöröse az előző évek arányának (hongkongi források 12000-re becsülik a tavaly kivégzettek számát).

A drámai emelkedés összefügg a bűnözés ellen tavaly meghirdetett kampánnyal. Köztörvényes bűnözőnek nevezik azonban a tüntetésekben résztvevők egy részét is. „Verekedés, betörés, fosztogatás és gyújtogatás" volt például a vád azok ellen a fiatalok ellen, akiket Chengdu városban végeztek ki '89 júliusában számos, összetűzésbe torkolló tüntetés résztvevőivel együtt (ld. képünk).

A kínai bírák nyíltan vallják az „előbb az ítélet, aztán a per" elvét. Rendszeres gyakorlat hogy kivégzés előtt az elítélteke elrettentésül teherautón hur colják körül a városon.

ROSKÓ Gábor

M. Nemzet, 1991. szept. 30

Roskó Gábor rajza

ROSKÓ Gábor

őpont

KEDD, 1991. szeptember 24.

Tisztázandó közelmúltunk (2.)

A lakiteleki tett

szerei alapján *történetietlenül* megítélni a történteket.

Lakiteleken nem volt uralkodó eszméáramlat a reformkommunizmus, még akkor sem, ha jó néhány MSZMP-tag – esetleg mai MDF-es – meg is jelent ott. A reformkommunista álláspontot *Pozsgay* Imre referátu-

Nem állítom, hogy a szociáldemokrácia „demokratikus szocializmus" kifejezésének tartalmát ott mindenki tudta vagy értette. Nem is ez, inkább a diagnózis elfogadása és az antikatasztrófa-politika *közös vállalása* volt a lényeg, ami nem „nép-nemzeti antikatasztrófa-program"

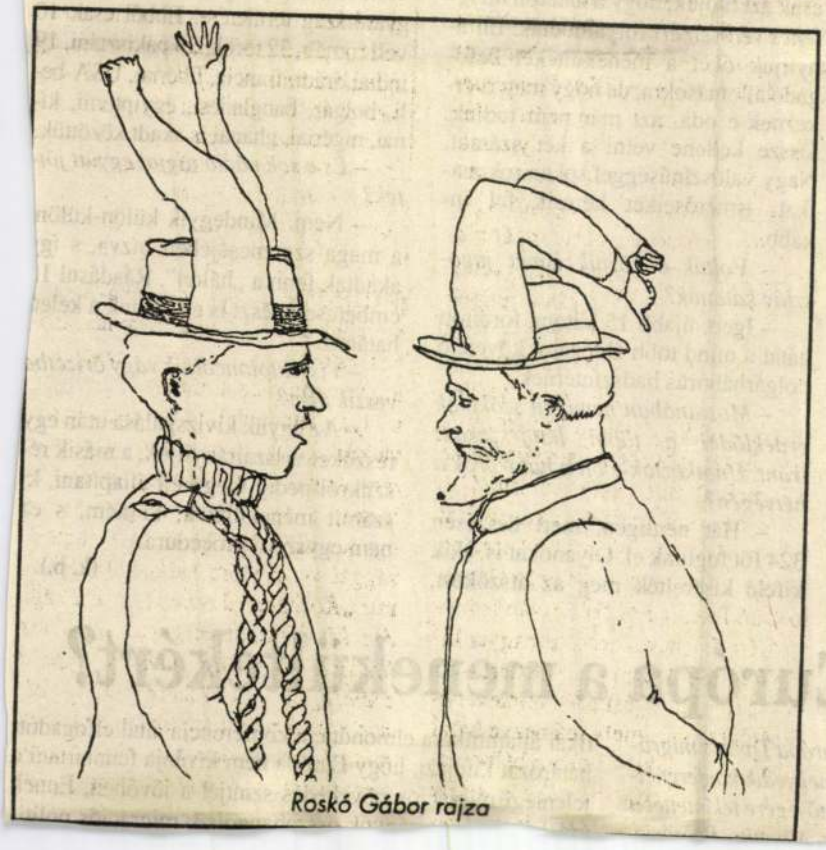

Roskó Gábor rajza

ez a tett valóban minőségi változást hozott a politikai rendszerben, a politikai hatalom reagálásaiban, mozgásában, a magyar ellenzék pluralizálódásában, a versengő többpártrendszer korai megformálódásában.

A lakiteleki találkozót nem a reformkommunisták és a nép-nemzetiek szervezték és uralták szellemiségükkel, hanem a *radikális reformerek*, akik eszmeileg és a vállalt értékek alapján identifikálni akarták önmagukat: a hatalom *ellenében* elsősorban, a demokratikus ellenzék mellett (s nem ellen!) másodsorban. Hogy ezt a szerveződést áthatották személyi konfliktusok, viták és kölcsönös vádaskodások, kirekesztések, ez is szomorú tény, de nem igaz, hogy ez volt a lényeg, ez volt a cél. A lényeg és a cél *a tett* volt! A közös fellépés, *a nyilvános és szervezett politizálás igényének nyílt bejelentése*, történelmi és társadalmi alternatíva fölmutatása a diktatórikus szocializmus egész rendszerével szemben. *Nem a diktatórikus szocializmus, nem a marxizmus eszméjének keretein belül, hanem annak ellenére, annak tagadásaként.*

Ez pedig elég éles választóvonal a radikális reformerek és a reformkomunisták között. Azt, hogy a piacgazdaságra épülő „demokratikus szocializmusnak" semmi köze sincs a „szocialista demokráciához", a „szocialista reformokhoz", nagyon pontosan tudták, és [illegible]

Mozgalmas hétvége a határon

Újabb fegyvercsempészeket fogtak el

Meglehetősen mozgalmas hétvégét tudhatnak a hátuk mögött a magyar határőrizeti szervek. Minderről a Határőrség Országos Parancsnokságán a helyettes szóvivőtől, Krisán Attila ezredestől kértünk tájékoztatást.

– A minap újabb fegyvercsempészek akadtak horogra – mondja. – Szeptember 20–án történt, hogy a Sopronnál belépni szándékozó jugoszláv állampolgár gépkocsijában két karabélyt, két félautomata karabélyt, egy pisztolyt, 1530 pisztolylőszert és kétszáz karabélylőszert találtak a vámvizsgálat során, az illetőt határőreink azonnal letartóztatták, s átadták a soproni rendőrkapitányságnak az ügy kivizsgálására. Rábafüzesnél pedig szintén pénteken esett meg, hogy két jugoszláv állampolgár három géppisztolyt, egy karabélyt, egy puskát, öt pisztolyt, 4556 darab lőszert, s 13 tárat próbált meg átcsempészni a határon, de őket is fülön csípték a vámvizsgálat során.

– *Azt hallottuk, a hétvégén a bombázások miatt ismét tömegesen lépték át a magyar határt jugoszláviai menekültek. Hányan kértek ismételten védelmet hazánkban?*

– Összesítésünk szerint valóban több százan érkeztek megint hozzánk: 180 felnőtt s 262 gyermek.

– *Milyen anyanyelvűek vannak köztük többségben?*

– Ezt nem tartjuk számon. Róluk csak azt tudjuk, hogy a határon *ideiglenes védelemért* folyamodtak. Elirányítjuk őket a menekülteket befogadó állomásokra, de hogy meg is érkeznek-e oda, azt már nem tudjuk. Össze kellene vetni a két számot. Nagy valószínűséggel sokan rokonaikat, ismerőseiket keresik fel inkább...

– *Voltak–e köztük ismét jugoszláv katonák?*

– Igen, újabb 15 katona fordított hátat a mind több áldozatot követelő polgárháborús hadszíntérnek.

– *Mostanában nemigen szoktunk érdeklődni a többi határszakasz iránt. Unatkoztak-e ott a határőrök a hétvégén?*

– Hát nemigen, mert összesen 324 főt fogtunk el. Olyanokat is, akik kifelé kísérelték meg az átszökést, vagyis az osztrák–magyar határon próbáltak meg tiltott módon átjutni. Közülük 198 embert füleltünk le.

– *Milyen állampolgárok ők?*

– Zömük változatlanul román. De volt köztük 28 török, egy albán, egy iráni, egy bolgár, három egyesült arab emirátusbeli...

– *És a keleti határszakaszon?*

– Ott 126 fő próbált bejutni Magyarország területére. Ebből csak 10 volt román, 32 török, 24 pakisztáni, 19 indiai, iráni, francia, libériai, USA-beli, bolgár, bangladesi, egyiptomi, kínai, nigériai, ghanai is akadt közöttük.

– *És e sok náció tagjai együtt jöttek?*

– Nem. Mindegyik külön-külön a maga szerencséjében bízva, s így akadtak fenn a „hálón". Ráadásul 1 embercsempészt is elfogtunk a kelet határon.

– *Visszatoloncolják vagy őrizetbe veszik őket?*

– Az ügyük kivizsgálása után egy részüket visszairányítjuk, a másik részükről pedig meg kell állapítani, ki számít menekültnek, ki nem, s ez nem egyszerű procedúra.

(k. b.)

Mit tehet Európa a menekültekért?

Luxemburgban rendezték meg az Európa Tanács migrációs kérdésekért felelős miniszteréinek negyedik konferenciáját. Az európai migráció növekvő jelentőségére tekintettel a

tikai államtitkára elmondta, a konferencia által elfogadott határozat kifejezi, hogy Európa nem kívánja fenntartani a jelenlegi migrációs növekedés szintjét a jövőben. Ennek

Hamarosan meggyullad a levegő, a tenger szomjanhal, és föltekeredne az egek.

A tárgyalási részben megkérdezte, van-e élet a Földön?

A befejezés során rejtélyes tanáccsal szolgált.

Ha hálód szövedéke fölfeslik, keresd az örvös pekarit a sűrűben.

A pákászok káromkodva eltávoztak.

Lám, mit ér a tudás zsenije a megértés zsenije nélkül!

Egy Ladomerszki nevű utazási ügynök érkezett a vidékre, összedoboltatta az embereket, akik akkorra már csak kopogó szemükkel morzéztak egymásnak.

Ügyes, mondta Ladomerszki, de kéne még „gyomorkorgó hangverseny", „csont-bőr-fesztivál" és „éhhalálbemutató".

Megegyük?, biluxoltak hevesen a pákászovics gibernyákok.

Egyikük közbepislogott: fakérget gyűjtött a vasárnapi ebédhez, mikor egy jókora példány örvös pekarit látott a közelben, az lehetne a környék nevezetessége, vonzó látványossága, amitől a degesz turistatárcák megnyílnak, és a pákászovics gibernyákok kolbászból fonnak majd kerítést, „rezgő zsírfa" pompázik az udvarukon, és úgy hívják a gyermekeiket, hogy Pocak, Bödön, Bájhenger, Tokaberci a jelenlegi divatnevek helyett (Csonti, Muki, Zerge, Sáprika, Bőrkerág).

Meg is egyeztek Ladomerszkivel, ám a pekari gyanút fogott, és se szó, se beszéd, kereket oldott az erdőben. A gibernyákok most már nem hagyták annyiban, egy vándorcirkuszból ellopták az örvös medvét, ami ugyan csöppet sem hasonlít az örvös pekarira, kivéve az örvöt, de a célnak megfelelni látszott.

Bozsenának hívták, és vén volt, mint az országút.

Megérkezett Mr. Ladomerszki három színes turistabusza, nyomában néhány kíváncsi érdeklődő biciklivel.

Bozsena a tisztás közepén ült és látványosan hullott a szőre. Lassan körbehordozta tekintetét, halk moraj futott végig a tömegen, majd fény villant a szemében, a felismerés és a vágy türkizkék lángocskái, odacammogott az egyik letámasztott biciklihez, takarékos rutinnal nyeregbe szállt, féllábbal egy pedálon állva ellökte magát, és a már suhanó biciklin átemelte másik lábát ősi paraszti mozdulattal, leírt egy tiszteletkört, és elkerekezett a „porondról" napnyugat irányába.

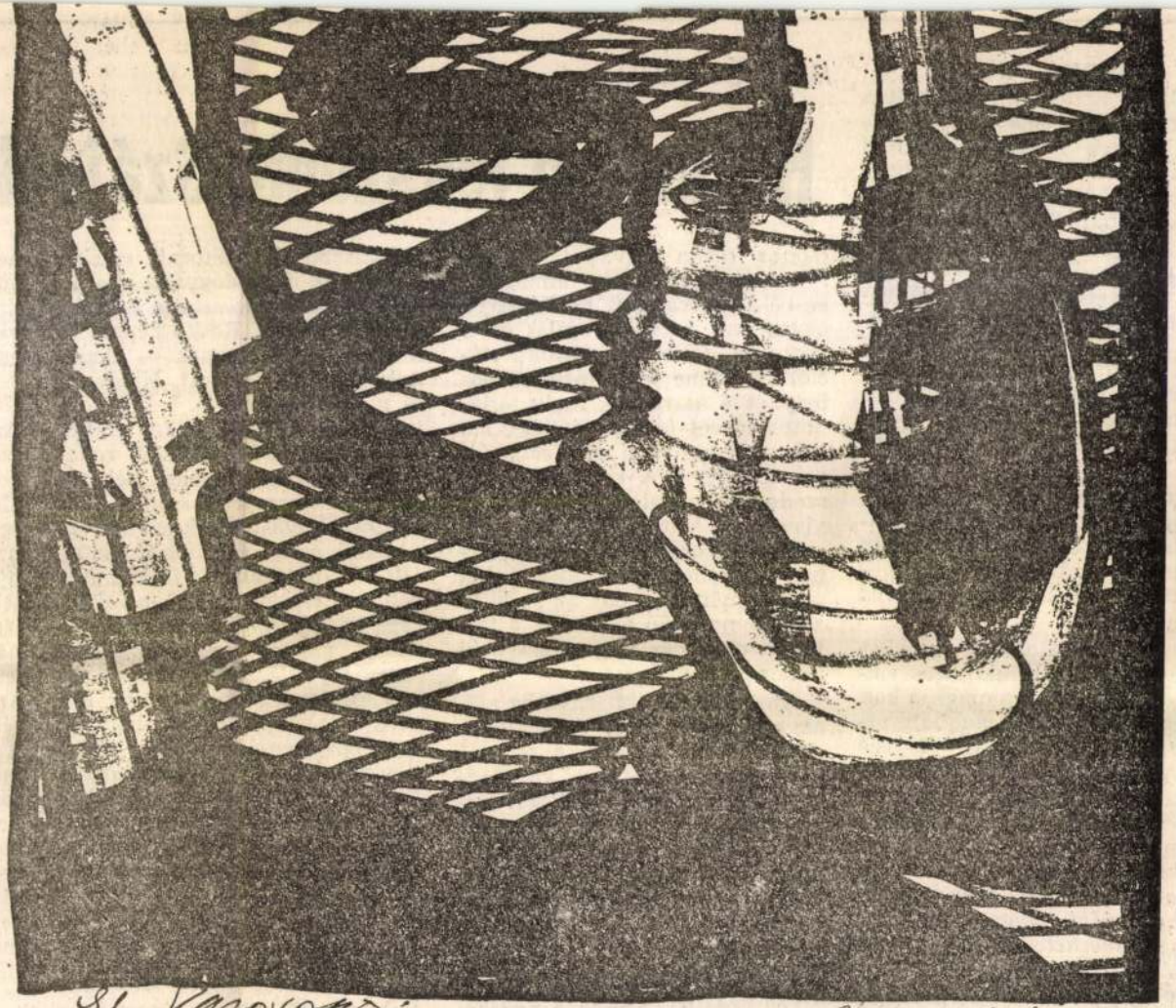

El Kazovszkij rajza

1992. márc. 6.

MARKŐJA CSILLA:

Hátunkon fekszünk. Szájunkban esővíz

A KRITIKA ISZKOLÁSA. Mintha a kritika nem is tudná pontosan, mi volna tárgya, alanya, melyek lennének eszközei és ki volna ő maga. A helyzet helyből abszurd, a kritika alakváltozásaiban Roskó Gábort követi, lenne inkább Roskó, lenne olyan szabad, mégis oly szigorúan szerkesztett, bírna laza lenni, korszerű és konzervatív egyben, helyből idézné minden idézetét, aztán reflektálna is rögtön ezekre, lenne olyan kényes, fölényesen ironikus, mélyen beleérző; szeretne Roskó Gábor lenni.

A másik, ami rögtön feltűnik, ahogy a személyiség átüt a kritika szorítókötésén, pontosabban a személyiség iránti respektus — ez lenne hát Roskó, a művek aranyfedezete.

A kritika Roskót előnyben részesíti, ő a melankolikus ember, s művein túl is maga a kor. *A képen van valami meghatározhatatlan szomorúság* (Szabó György); *... választása úriemberhez méltóan diszkrét és konzervatív volt; azt választotta finnyásan, ami régről és szívünkből ismerős, de e túlérett, bölcs század végi tűzijáték fényében mégis olyan szorongató és megnevezhetetlen* (Kovalovszky Márta).

De ha Roskót most csöppet elfelejtjük is, mondhatjuk: tudnak a művek valamit, ami a kritikát versenyhelyzetbe hozza, könnyen lábjegyzetté teszi. A mű elkölcsönöz olyan szavakat, melyek róla szólnának, avagy önmagáért beszél: szövegszerű és képszerű egyszerre, a szövegromlás és a végtelen félreértés (interpretáció) is benne foglaltatik. Kínos helyzet a narrációé, mely történetet követ (epikus jelleg), ám azt mozzanatában ábrázolja (lírai totalitás). A képi világ beszédesen hallgat, mint hal a vízben. A kritika érzi, hogy beszédjének egy ilyen ismerős térben jól kellene hangzania. Lehet mihez mérni. Ijeszti az is, hogy amit a narráció elhallgat, a történet elejét és végét, azt neki kellene kimondania.

Ami még inkább zavarba ejti, az a személyesség. A posztmodern kritika zavara, a reflexió reflexiójáé, a *próteuszi kín* (Radnóti Sándor), mely a kritikát éppúgy alakváltozatokba kényszeríti, mint a tárgyát. A tudás elől menekvés itt sajátosan egyesül a szabad önrendelkezés győzelmi mámorával és ennek pillanatonkénti elvesztésével.

GASZTRONÓMIA ÉS KOLONIALIZÁCIÓ. Annak a pszichológiai közhelynek, hogy a túltápláltság avagy a kóros evés szeretethiányra vezethető vissza, filozofikusabb alakváltozata szerint századunk azért fogyaszt nyakló nélkül, mert elvesztette metafizikai támaszát. Roskó képein is látható, amint esznek — idegenek, hazaiak, vegyest. Mindenki és minden animálva. Lelkes torta, lelkes állatok, lelkes emberek, ebben a humanizált, reneszánsz freskóvilágban fekszik Mantegna-parafrázisként Patroklosz, Pieta-pózban az oltáron sírban, asztalon, boncasztalon, Utolsó Vacsoraként; fölötte Akhilleusz étkezési pózban, akárcsak az indián a tortahajót mustrálva, szertartásosan, kezében süteményvilla, áldozókés; őslakos idegen a ki-betelepülők között, népvándorlás és hódítás, össznépi menekvés kora. Mindenki meghitten idegen, eszik fölfalja az el- s átmenetel hajóját; halál, ebédszünet, a hullaházban tálalva van. Ez a súly, persze, csupáncsak meg van engedve. *Leesni szabad.*

ANGYALPERSPEKTÍVA ÉS EUDÉMONIZMUS. Roskó iróniája patetikus irónia. *Idő- vagy helyhiánytól nem kell tartani, a legvékonyabb pillanatban is elfér a bűn és bűnhődés teljes szimmetriája* (Erdély Miklós). A nevetés olyan erőfeszítés jele, amely egyszerre csak valami ürességben találja magát, olyan várakozásból származik, amely egyszerre semmivé foszlik. A nevetés a büntetés eszköze, az Utolsó Ítélet az abszolút nevetés. Az ítéletben „idő pedig nem lészen". Az idő: sors. A sors: képességhiány. A képességhiány ideológiája a tragédia, felismerése a komikum. Az Utolsó Ítélet nem más, mint a képességhiányok felismerése és számbavétele: a félelem rituális kicsúfolása: ko(z)mikus világszínház. A nevetés a megnevezett visszavétele, lélegzet, jó démon, Ariel. Az Utolsó Ítélet a világ visszavétele.

Aby Warburg formába zárt patetikus energiákról beszél, pátoszmintákról, melyek átörökíthetőek. Következtetéseit arra a megfigyelésre alapozza, hogy a szenvedélyek, érzelmek, emberi viszonyulásmódok felidézésére a reneszánsz művészei az antik mimikát és gesztusokat használták fel, melyeket az ókori mítoszábrázolásokról ismertek. A Roskó-képek leghangsúlyosabb elemei éppen a pátoszminták, az elemi mozdulatok, melyek ezt a sűrített, intim teret betöltik, és a szigorú kompozícióknak olyan szervezettséget biztosítanak, hogy abban egyszerre működik a metafizikai rend és annak hiánya. A humorista tudósnak álcázott moralista — mondja Bergson a humor pozitivista, a részletek és a rend elemei iránt fogékony oldalára mutatva. A szerkezetek iránti vonzalomban is egyszerre van meg a dekonstruktivizmus iróniája — a hódolat a természeti szerveződés előtt, illetve ennek reflektáltsága az öncélú szerkezetekben — és az a reneszánsz distanciátlanság, morál és humanizmus, mely a szerkezetekben a világrend letéteményeseit látta. Roskó perspektívájában megvan a részvét nem mindennapi képessége, s ez a korban való rész-vét is egyben; *iróniája nem a veszendők nyomorúságát veszi célba, inkább a lassan eszmélők kábaságán, a lábadozók sutaságán derül* (Erdély Miklós).

EPILÓGUS. Két dunaújvárosi gyerek csillagos homlokkal álldogál a Roskó-kép előtt. Hallom, ahogy az idősebbik, a műbe feledkezve, az angyalok nyelvén mondja, mondja a kimondhatatlant. — Ne beszélj csúnyán, mer' megmondlak — szól a kisebbik. A szókét elnémítja az értetlenség, kis idő múltán mégis visszavág: — Nem kell a púder...

Hátunkon fekszünk. Szájunkban esővíz. *(Dunaújváros, Uitz Terem; megtekinthető március 15-éig.)*

Ára: 38 Ft

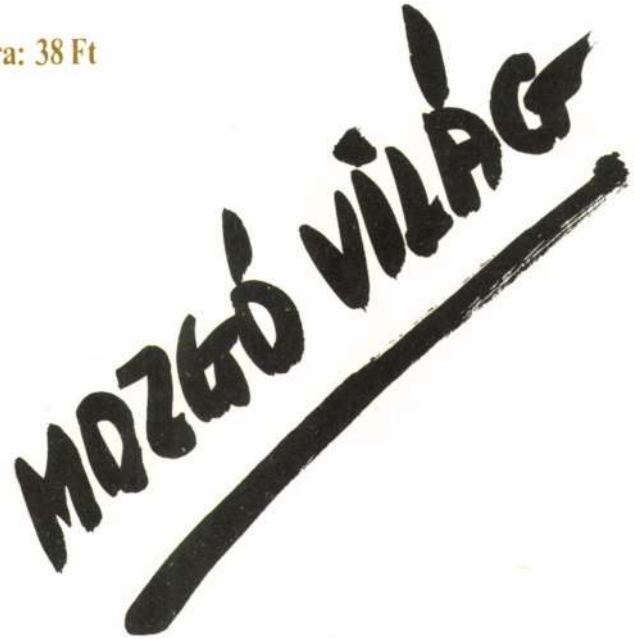

„Az az igazi veszély, hogy folytatódik a lecsúszás"

„Lech, te tanítottál minket!"

„Én kótyavetyéltem el a Gerbeaud-házat"

1981/6

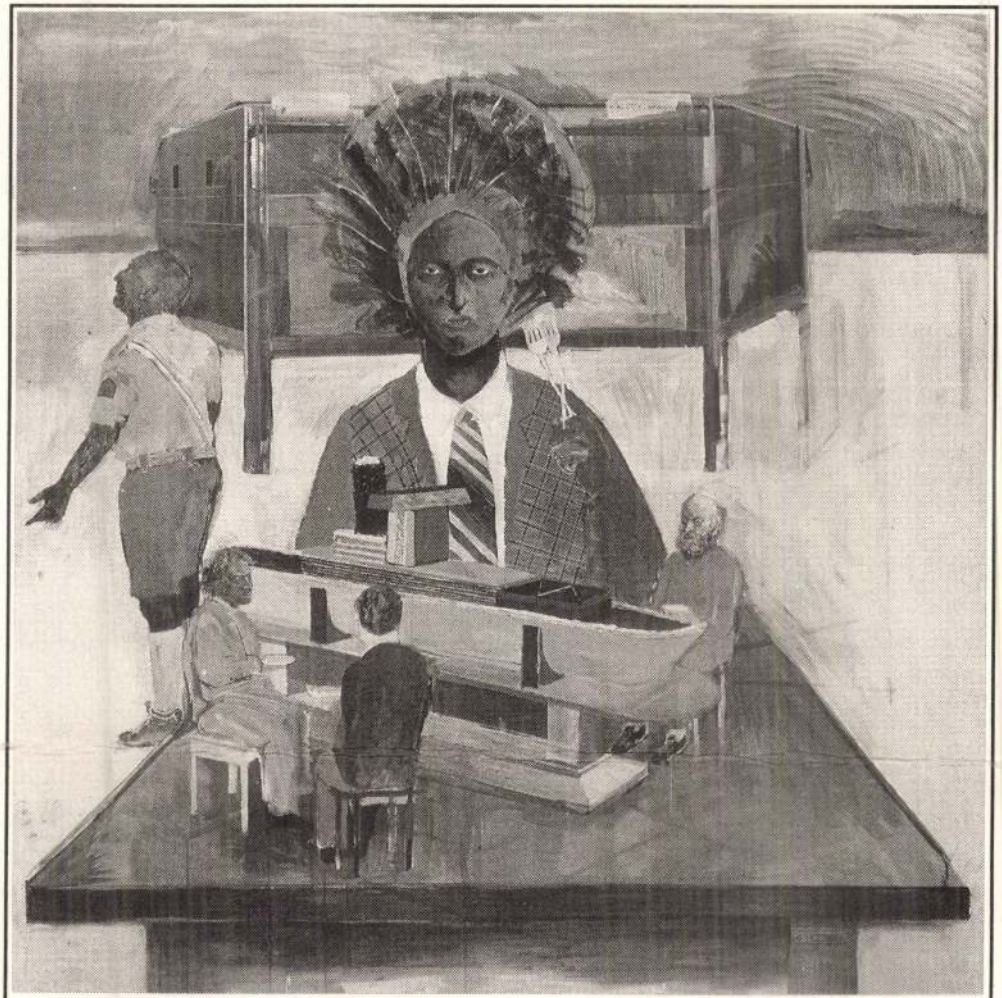

Roskó Gábor: Tortahajó (108. o.)

Megjelent a Magyar Külkereskedelmi Bank
Soros Alapítvány
Postabank
Pallas Lap- és Könyvkiadó
Általános Értékforgalmi Bank Rt.
Centroinvest
Európa Könyvkiadó
Inter-Európa Bank Rt.
Országos Kereskedelmi és Hitelbank
Szabad Sajtó Alapítvány
SZÁMALK Kelenföld Kft.

és magánszemélyek támogatásával

ROSKÓ Gábor

M. Nemzet, 1992. febr. 13.

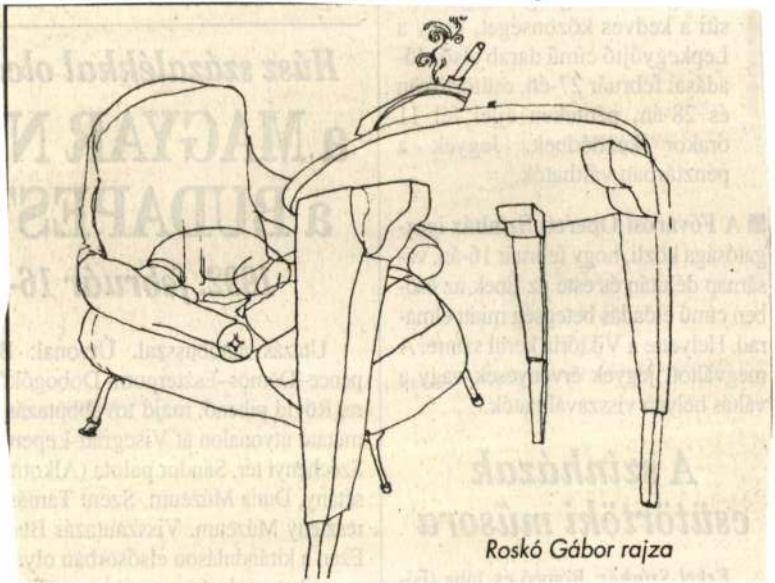

Roskó Gábor rajza

ROSKÓ Gábor

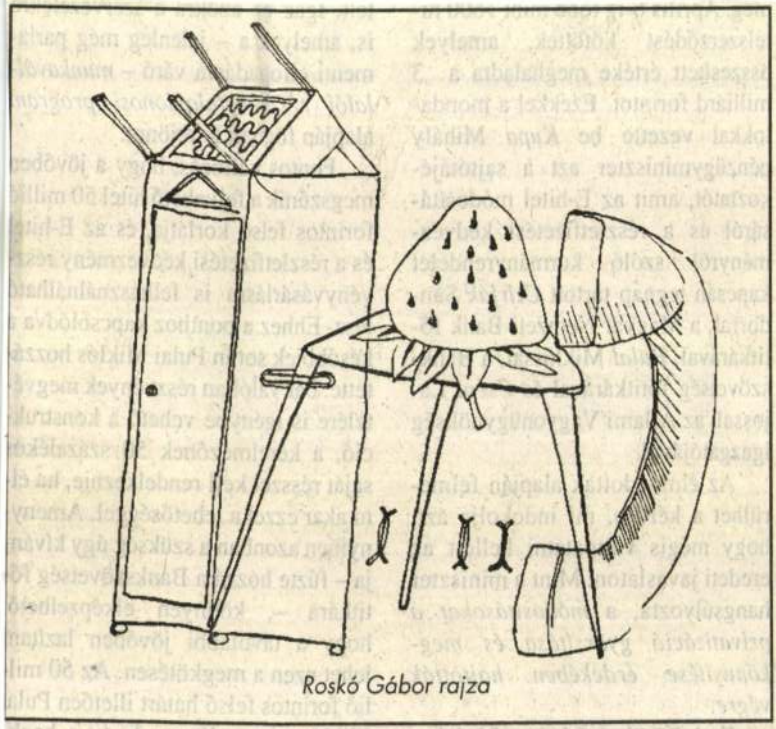

Roskó Gábor rajza

M. Nemet
1991 ápr. 9.

ogy a romanticizmusra való erős
nak, akárcsak a mi mai művé-
erős kolorisztikus hangsúly a
k a ragyogást, a színes pomp
a mi művészeinkben is; lábu
vontság idegen nekik, mint a

élyebb alapjában a lengyel
különbözik, de a miénktől is.
„igen különös folyadék". A
öntő különbségre, mely elvá
szekapcsolnak bennünket,
rzi és érti a lengel géniuszt,
ngsúlyozni, hogy a nemes le
elválaszthatatlan és szerető
yn s a magyar szabadságharc
el föltámadásig töretlen szá
lélek rokonsága. Ám azt bí

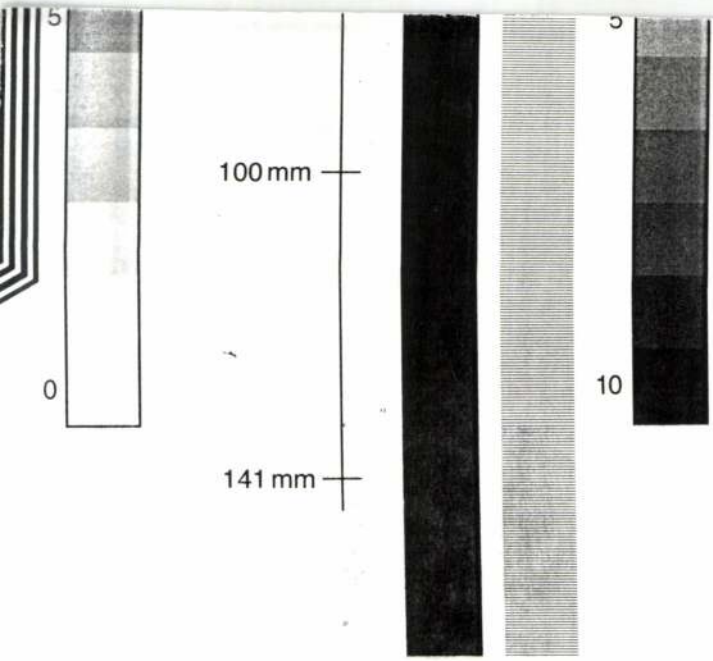

Masch.-Nr.:

Zähler:

Typ:

Techniker:

VS:

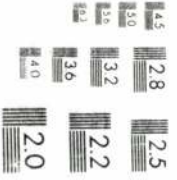

ROSKÓ Gábor

Magyar Nemzet, 1992. március 25.

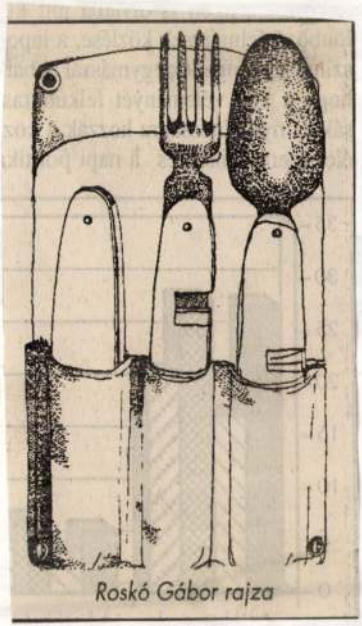

Roskó Gábor rajza

Magyarul: [illegible]
uő: Törésvonalak. [illegible]
1990. 7. skk és [illegible]
34. skk.

Az alkotó látás [illegible]
1974/. Budapest [illegible]
1. Hoffmann, W.: [illegible]
linien, Aufsätze [illegible]
München 1979. 19. [illegible]
des 20. Jahrhunde[illegible]
téneti visszateki[illegible]
wissenschaft und [illegible]
Jahren. Akten des [illegible]
für Kunstgeschich[illegible]
1985. 99. skk, kü[illegible]
20. Blunt, A.: Artis[illegible]
Oxford, 1959.
21. Kugler, F.: Gesch[illegible]
Stuttgart 1859. E[illegible]
22. V.ö.: Worringer, [illegible]
numentalität /1924[illegible]

ROSKÓ Gábor

Szerényi Gábor ellenőrő-tányvéből

ÉS 1991. 12. n.

12. p.

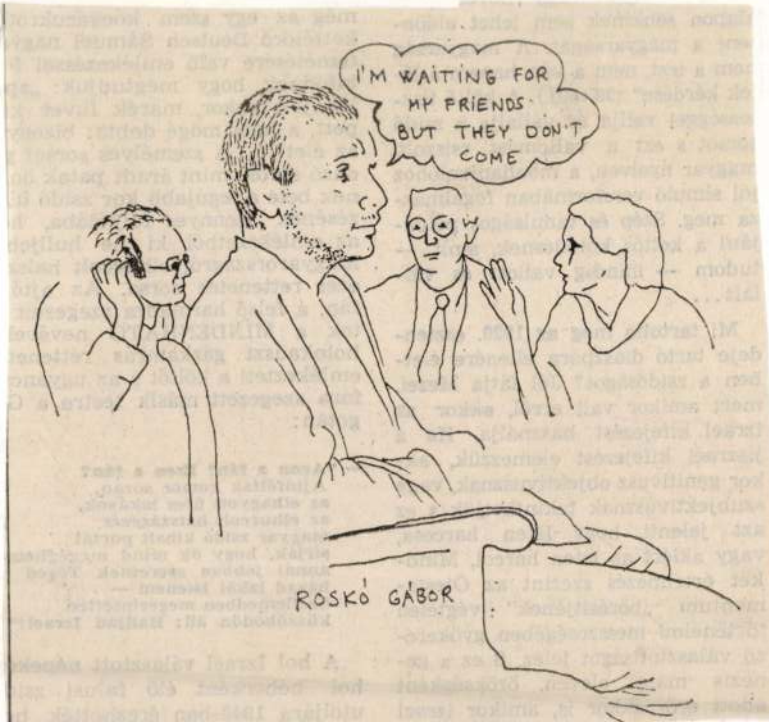

ROSKÓ Gábor

ÉS 1992 ápr. 17

EGŐ GYÖRGY:

Építészet

Világkiállítás

Hat évvel ezelőtt merült fel
ször, hogy rendezzen a két
sadalmi berendezkedés közös
ágkiállítást 1995-ben. Most,
már Bécs és szocializmus nél-
l, egyedül Budapestnek jut ez
ehetőség. Lehetőség, de mire?
demes röviden visszatekinteni,
: és mivégre csináltak eddig
esmit.

„Az összes nemzet ipari mun-
nak nagy kiállítása" címet
ota az első, 1851-es londoni
igkiállítás. Ennek szinte hu-
dik századi építészeti jelképe
t Sir Joseph Paxton Kristály-
otája. Az üvegcsoda sikere
an nagy volt, hogy 1853-ban
olinban, sőt New Yorkban is
építették a modern idők
el tornyának egy-egy válto-
t. Egy évvel később Mün-
ben a német nép egységét
bolizálta a maga világkiállí-
val, amelyre a franciák 1855-
az angolok 1862-ben vála-
ik. Lassan mindenki rájött,
ezek a kiállítások nem csu-
nacionalizmus, hanem a
nktúra varázsszerei is.

s már 1851-től érdeklődött
esemény rendezése iránt,
1859-es franciák és olaszok,
az 1866-os poroszok elleni
ük meghiúsították ezen
tően békés ténykedéseket.
ros valójában a várfalak
s lebontásától kezdve más-
tizeden át nem volt alkal-
gy reprezentatív világki-
befogadására. Az épülő
nkább csatatérre emlékez-
mintsem a későbbi évek
yes k. u. k. Bécsére. 1873
tán a német és az osztrák
r jelenlétében nyitották

A világháború, a tömegpusztító haditechnika rettenetes hatékonysága derékba törte az ipari haladásba vetett legbuzgóbb hiteket is. Amikor 1925-ben a győztes, a „békét" diktáló Párizsban ismét világkiállítást rendeztek, farizeus dolog lett volna a békés és egységes civilizációról papolni. Itt az „Iparművészet és ipar" jelszó mögött először rejtőzött valamiféle kulturális misszió — hegemónia és hadifölény helyett. 1937-től, az akkor megrendezett brüsszeli világkiállítástól számítva pedig meg sem kísérelték, hogy egyetlen épületbe foglalják az egyre polarizálódó világot. Minden nemzet önálló kiállítást épített, nem kívánt közösködni a másikkal... 1940-re Róma visszalépett, mert a háborús idők csődöt sejtettek. New York ugrott be úgy, hogy nem volt tagja az addigra megalakult BIE-nek. Két évtized múltán, 1958-ban Brüsszel az új, „emberibb világ megméretésére" vállalkozott, és az Atomium, no meg az első Szputnyik egy békés atomkort ígérgettek. Ausztria 1959-ben igényt nyújtott be az 1967-es világkiállítás megrendezésére, majd Moszkva javára lemondott. A jogot 1962-ben adták vissza az oroszok, talán nem függetlenül a kubai válságtól. Vége lett az „ellen"-kiállítás korszaknak. Kanadának sikerült ekkor egy egészen kvalitásos és nyereséges, Montreal új, mondén városrészét is létrehozó kiállítást megvalósítania. '70-ben Oszaka rendezte az eddig utolsó univerzális kiállítást. Jel
a „Halad

Roskó Gábor rajza

KOLOZSVÁRI PAPP LÁSZLÓ:

Film

Made in AIDS

Hevenyészett magánpályázatomon az *Éljen anyád!*, Ács Miklós

Az *Éljen anyád!* központi alak-

azért történelmük. Eleve felad-

GUTAI MAGDA:

Életjel

1.
Félelmetesek ezek a virágok,
melyeket a sírodra viszek ki naponta.
Éjjel átfúrják lepedőmet, a paplant.
Testemet is.

Nem úgy emlékszem rád,
mint egy halottra.

Adjál életjelet! Hiszen addig élek,
amíg élsz. Addig élsz, amíg élek.
Látod, még sütkérezem is, titokban.
Rámtűz az őszi napfény.
Nem barnulok le. A hajam fehér lett.

2.
Batárfogat vagy Cadillac.
Oly mindegy. Koporsód sincs.
Tekints a dáliákra. Nem nyugszanak
a sírodon,
remegnek. Ide-oda táncolnak. — Legyints!
Az Isten látomása oly egyszerű,
mint az anyáké;
kisdedük az ég fele tartják,
s amíg lehet, a földön marasztalják,
azután fölkél a Nap.
Sirattalak.

De most már, mint egy robot,
járom a temetőt.

Ne rongáld többé őt,
Isten, csak engemet!

PREKÁCZKÓ ÁGNES:

MÁSHOL

A kórházban olyan sokan voltak, hogy nem is figyelt rá senki. Meghalt az anyám, mondta Ő néninek, az só- hajtott, bement, letörölgette a halottat valami fertőtlení- tővel. Reménykedve állt mellette, hogy talán neki is mond valamit, sajnálni kezdi, attól tudna sírni. Idáig nem is érzett semmit, legfeljebb csodálkozást, tétovasá- got: talán haza kéne menni, az otthon olyan valóságos, hogy az anyjának ott kell lennie. Nem történt meg a jár- vány, nem halt meg senki.

Ő is maradjon a helyén, míg gyógyszert nem kap? Maradjon? Ott, ahol a szomszéd ágyon egy halott alszik? Tényleg, mit kellene csinálni egy halottal, ha már egyszer elfelejtették elvinni — hát talán betenni az ágyneműtar- tóba. Nehéz volt és iszonytató, mert leesett a halott keze az övére. Mit kér tőle? Ő nem bír segíteni. Csak elteszi, hogy ne lássák a lábát. Kihátrált a szobából. Ő néni kö- zölte vele, nézze, ott az a fiatal férfi, az is meg fog hal- ni, tudja is, hát ne legyen úgy odáig, az anyjának jobb így, különben szenvedés nélkül halt meg, bár ez jutna mindenkinek.

A folyosókon is feküdtek betegek, hát itt nem ma- rad, hazamegy. Hé, kiáltott a kórházkertből egy fiú, se- gítek kimászni. Józsua volt, hogy került ide Józsua, aki két hete tűnt el a szomszéd kórteremből? Ő se halt meg? Talán mindenki tovább él valahol? Kimászott. Olyan las- san, hogy két orvos észrevette, megpróbálták visszarán- gatni, egyikük méltatlankodott, minek szökik meg annyi halott mostanában, ezért terjed a járvány.

Józsua letette a rózsaágyásra, nagyon boldogan néz- ték egymást, aztán megérintette a virágot. Élünk? — kérdezte Józsuától csodálkozva. Az orvosok az ablakban ordítoztak az aljas hullákról. Beee! — nyújtotta rájuk a nyelvét, aztán szaladni kezdtek. Volt még benne valami nyugtalanság, állandóan azt figyelte, az igazán élők lát- ják-e őket. Józsua diszkóba akart menni. A hullaházból a diszkóba? — rémült meg ő —, először fürödj meg, gyél fel másik ruhát.

— Nincs semmi bajom — rántotta meg a vá Józsua.

— Te — állt meg —, nekem meghalt az anyám. N hallgathatok zenét.

Józsua sírt, ettől neki is könnyes lett a szeme, soká álltak egy tölgyfa alatt, a temető mellett, végre ele hozzájuk a fájdalom. Nagyon rondán bőgött, szaggat tan, aztán mindenképpen vissza akart menni a kórházl Józsua rángatta, ne menjen, elfogják. De muszáj, m betettem az anyámat az ágyneműtartóba, és nem akaro hogy meglássák a lábát — bőgte. — Elindultak a kórh szökőkútja felé. Borzalmasan sok ember volt a kút kö is, ő majdnem leült a reménytelenség mellé, aki a lá áztatta a kútban, de Józsua elvonszolta tőle. A lépc felé menet újra elsírta magát, milyen valószínűtlen l az anyja nélkül, és mondják már meg neki, hogy ő é voltaképpen, és ha igen, milyen csonka lett, billeg, m itt van Józsua, de a másik oldaláról hiányzik az an pedig mindig ők ketten tartották egyensúlyban.

— Nem akarok bemenni — állt meg a lépcsők tetej Józsua csitította, ő azt érezte, hogy imbolyog.

— Kicsi! Kislányom! — kiáltotta valaki lentről. Any apa állt ott, nevettek, anya sugárzott a szeretettől, nézett fel rájuk, és teljesen élt.

Nem tudtak megmoccanni. Ki halt meg közülük Józsua és anya igen, akkor miért vannak velük így?

— Mindegy — orditotta élete legrettenetesebb és boldogabb pillanatában —, madár akarok lenni vele

Leröpült anyáékhoz (de hogyan jött ki az ágyn tartóból, és nem haragszik-e rá, amiért oda csul aztán mind felszálltak. Nem egyenesen röpültek ha otthon megint ők lettek és emberi formák, anya te ő Józsuán nevetett, akinek még nem sikerült eltünt szárnyát.

— Pitymallat — segített neki varázsszavakat talá körülugrálta tapsolva.

— Muminim — mondta vidáman, ettől kinőt szárnya is megint. Sokat nevettek ezen, mert anyá kanállal etették őket, amíg vissza nem kapták a ke

TÓTH GÁBOR ÁKOS:

[illegible] Richard Brautigan-hőrfuvar

vektől duzzadó kotont, a véres kocsmai, színházi, r tériumi stb. összetűzéseket...

Minderre az emlékezőknek nincs már sem i sem kedvük.

Valószínűleg az élőhöz is ennyi közük volt. Ily nyeri el igazi értelmét a szó: megboldogult.

Megtapogattam a zsebemben a köteg ezres [illegible] hogy ez a fuvar, kiveszem az összes s

ROSKÓ Gábor

Magyar Nemzet 1991. jún. 29.

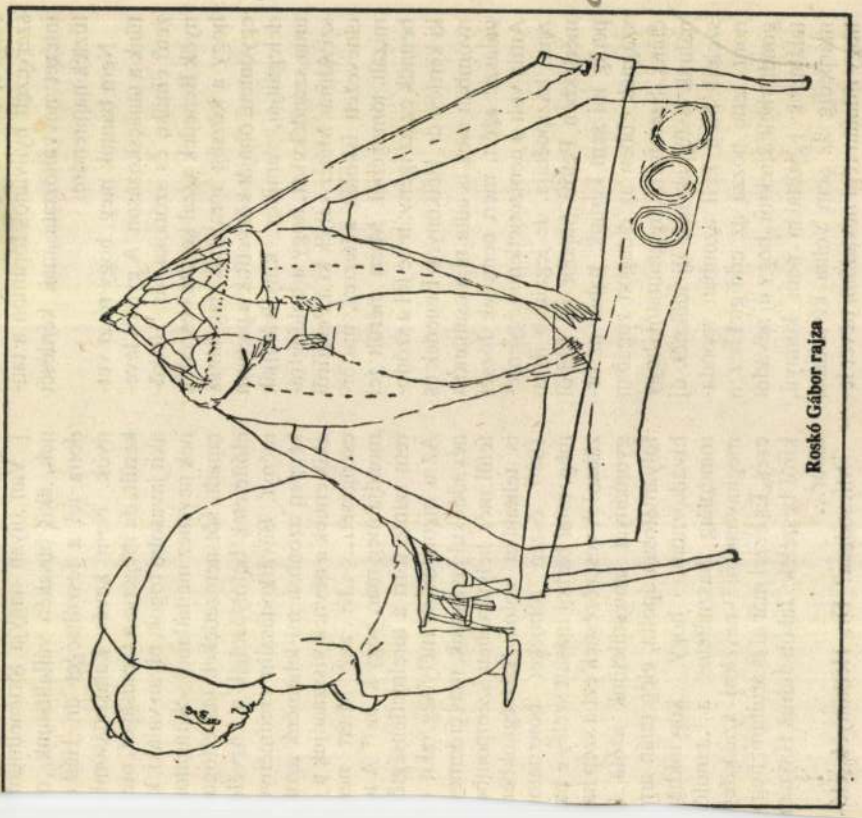

Roskó Gábor rajza

zségbe, ahol a helyben iskola ahol szervezett nyilvános fórumon a tanintézet névváltoztatásának kérdését tűzték napirendre.

Nem bántuk meg, hogy részt vettünk a tanácskozáson. A gyűlés levezető elnöke és szónoka, dr. Hétkönyök Benedek azzal kezdte beszédét, hogy a község aprajának-nagyjának egyöntetű óhaját közvetítik a plénum delegáltjai, amikor kinyilvánítják ama szándékukat, hogy a boldogfrászi Almás Máter váljék ki a Petőfiről elnevezett iskolák kétezres, uniformizált tömegéből. Miért merült fel bennük ez az igény, tette fel a szónoki kérdést dr. Hétkönyök Benedek és nyomban meg is adta rá a csattanóst választ: azért, mert nemcsak József Attila volt a nemzetietlen szégyenrezsim házipoétája, de legalább ilyen mértékben Petőfi Sándor is! Ebből pedig mi sem kérünk, habár az országnak ebben az eldugott zugában élünk. Szeretnénk megmutatni, hogy nálunk is fújnak már új időknek új szelei! Meg kell azonban mondanom, tette hozzá az eddigiekhez a gondterhelt direktor, hogy új névadót találnunk egyáltalán nem könnyű, márpedig az sem volna kívánatos, hogy miután régi névadónk nevét le-

kig, Petőfi nevét a homlokzatón?

Van olyan nagyja történelmünk nek, akit büszkén vállalhatunk, o dotta fel a feszültséget dr. Hétk nyök. Nem kevés kutakodásomb került, de megérte a fáradságot, me akit javasolni fogok, olyan valaki, k nek nevéhez méltatlanul sok rágalo tapadt, sőt nemzedékek óta elfogu előítéletek befolyásolják a közvél ményt. Búvárkodásaim eredmény képpen azonban mi lehetnénk azol akik ennek a névnek visszaadjuk a j csengését... „Ki az? Miért ne mondja meg már, hogy ki az?" A t rem szinte forrt a türelmetlenségtő Az a bizonyos személyiség, akit névadónkul javasolok, más érdemei felül még helytörténeti szempontb is telitalálat volna: községünkbe 1849 őszén többeket botoztato meg, mint bárhol másutt széles e ha zában! A vesszőzésnek ezt a szép ha gyományát tantestületünk azóta i folyamatosan ápolta, elég talán arr hivatkoznom, hogy köreinkbe mindmáig használatos a „tanuló meghaynauzni" nevelési szakkifejezés. És ezzel már el is árultam, hogy kiről beszélek: Jakob Julius Haynau tábor...

Micsodaaa? Dr. Hétkönyök elő-

ROSKÓ Gábor

ont M Nemzet 1991. 113. sz. 7. p.

A hatalom hármassága

Végezetül a hatalommegosztásos gondolkodásnak van egy *jogfilozófiai-jogelméleti* jelentéstartalma, amire tulajdonképpen a kormányzati tényezők viszonyának — hatalommegosztásos — elrendezése is visszavezethető.

Jogfilozófiai-jogelméleti tartalma szerint a hatalommegosztás azt a követelményt fejezi ki, hogy hatalmi viszonyokat ne a nyers fizikai erő(szak) közvetítse, hanem *a jog objektív eszköze.* Lex — Rex, azaz *a törvény a király:* ahomagában rejti a törvényt hozó, illetve a törvényt alkalmazó végrehajtó szerv vagy személy elkülönülésének követelményét.

A hatalommegosztásos eszmerendszer kiteljesedése a XVII. századi Angliában következett be, s jogfilozófiai-jogelméleti jelentése a *joguralmi felfogásban* (rule of law) fejeződött ki. Gyakorlatilag ez az állami tevékenység a történetileg kialakult jogrendszernek (és természetesen a parlamenti jognak) való alávetését je-

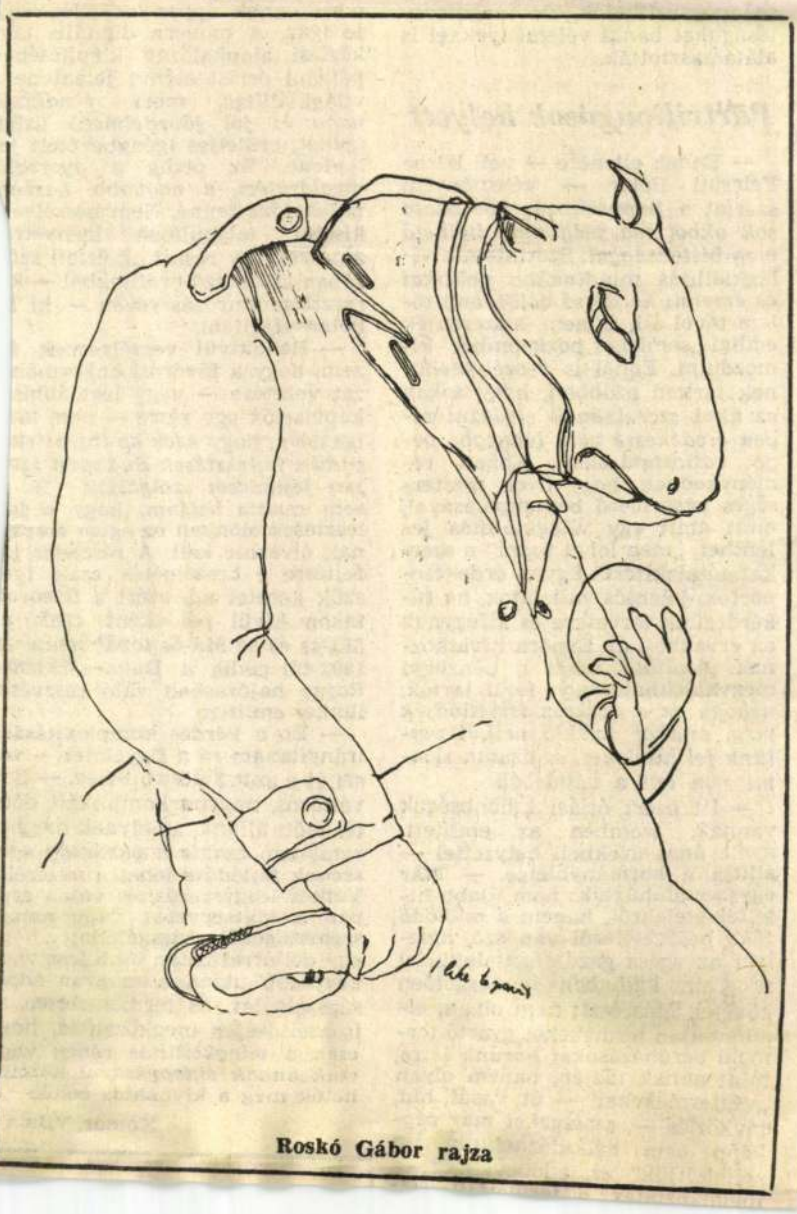

Roskó Gábor rajza

Az Expo kockázatai

...i az ördögi körből

lalkozások, fejlesztések külföldi működőtőke-igénye körülbelül *650 millió dollár* lehet — mondja a kormánybiztos. — A Magyar Nemzeti Bank és a felkért szakértők által is „elfogadhatónak" nyilvánított szándéknyilatkozatok befektetési előirányzata több mint *1,9 milliárd dollár*. Ez az összeg nem tartalmazza azokat a szándékokat, amelyek — az előbb említett bizonytalanságok miatt — nem számszerűsíthetők, de megbízhatóságukat banki véleményekkel is alátámasztották.

Pártvillongások helyett

— Ennek ellenére — veti közbe Felcsuti Péter — véleményem szerint a *finanszírozás kockázata sok okból ma még nem ítélhető meg biztonsággal*. Szerintem a világkiállítás mindinkább *politikai és érzelmi kérdéssé válik*, ami tőlem távol áll, és nem is szeretnék eddigi „semleges pozícióm ból" kimozdulni. Ennél is veszélyesebbnek tartom azonban, hogy *sokan ez által szeretnének elodázni régen esedékessé vált, lényegbe vágó változtatásokat*. Abban reménykednek, hogy ilyen mesterséges vásárlóerő bepumpálásával, mint amit egy világkiállítás jelenthet, „meg lehet úszni" a szerkezetátalakítást. Egyes érdekcsoportok, jelentős vállalatok, ha rákérdezünk terveikre és kifogynak az érvekből, az Expóra hivatkoznak. Amitől tehát a pénzügyi megvalósíthatóságon felül tartok, *nehogy az a szakasz ismétlődjék meg, amikor nyakló nélkül vettünk fel hiteleket, és azután semmi sem lett a váltásból.*

— Itt azért óriási különbségek vannak, szemben az említett, nyolcvanas évekbeli helyzettel — állítja a kormánybiztos. — Már egyszer aláhúztuk: nem újabb hitelfelvételekről, hanem *a működő tőke* bejöveteléről van szó, amelyet az egész gazdaságátalakulási program *különben is* sürgetően követel. Másrészt: nem olyan, eladhatatlan termékeket gyártó termelő beruházásokat hozunk létre, mint annak idején, hanem olyan „végtermékeket" — út, vasút, híd, távközlés —, *amelyeket már végképp nem nélkülözhetünk*. Ha „elfelejtjük" az adóbevételek, a foglalkoztatás, a területfejlesztés

bességgel is haladhassanak rajta a vonatok, szükség van az átépített *Hungária körútra és legalább egy Duna-hídra* — ez utóbbi egyébként már évek óta szerepel a főváros költségvetésében. Nem lehet eleget figyelmeztetni az informatikai szolgáltatások, ezen belül különösen a *telefonszolgáltatások* fejlesztésére. Nem helyes tehát ezek költségeit az Expo rendezési költségei között felsorolni, mert ennek éppen az ellenkezője igaz. A modern digitális távközlési alaphálózat kiépítésében például óriási előnyt jelentene a világkiállítás, mert *rendkívül nagy és jól jövedelmező üzleti igényt*, erőteljes igénybevételt jelentene. Ez pedig a *gyorsabb megtérülést, a nagyobb hasznot is lehetővé tenné*. Nem beszélve a kisebb települések igényeiről, amelyek egy részét az üzleti szférában keletkező profitokból — keresztfinanszírozás révén — ki lehetne elégíteni.

— Rendkívül veszélyesnek érzem, hogy a fővárosi önkormányzat vezetése — vagy legalábbis képviselők egy része — nem látja igazolva, hogy *ezek az infrastrukturális fejlesztések Budapest szerves fejlődését szolgálják*. És nem puszta szólam, hogy e fejlesztések előnyeit az egész országnak élveznie kell. A részletes kifejtésre e beszélgetés csak igen szűk keretet ad, ezért a felsorolt akon kívül példaként csak a *M3-as és az M5-ös továbbépítését* 1992-től pedig a *Duna—Majna—Rajna* hajózásban való részvételünket említem.

— Én a kérdés komplexitására irányítanám rá a figyelmet — veszi át a szót Felcsuti Péter. — Sok változós, nagyon komplikált döntés előtt állunk, amelynek meghozatalában csakis *a gazdaság egészének fejlődése* lehet a vezérelv. Vétkes leegyszerűsítés volna csupán a költségvetés, vagy annak szemszögéből vizsgálódni, hogy egy dollárral netán több lesz vagy kevesebb utána a magyar adósságszolgálat. És természetesen az is szélsőséges megközelítés, hogy *csak a világkiállítás révén* vagy *csak annak elhagyásával* közelíthetők meg a kívánatos célok.

Komor Vilma

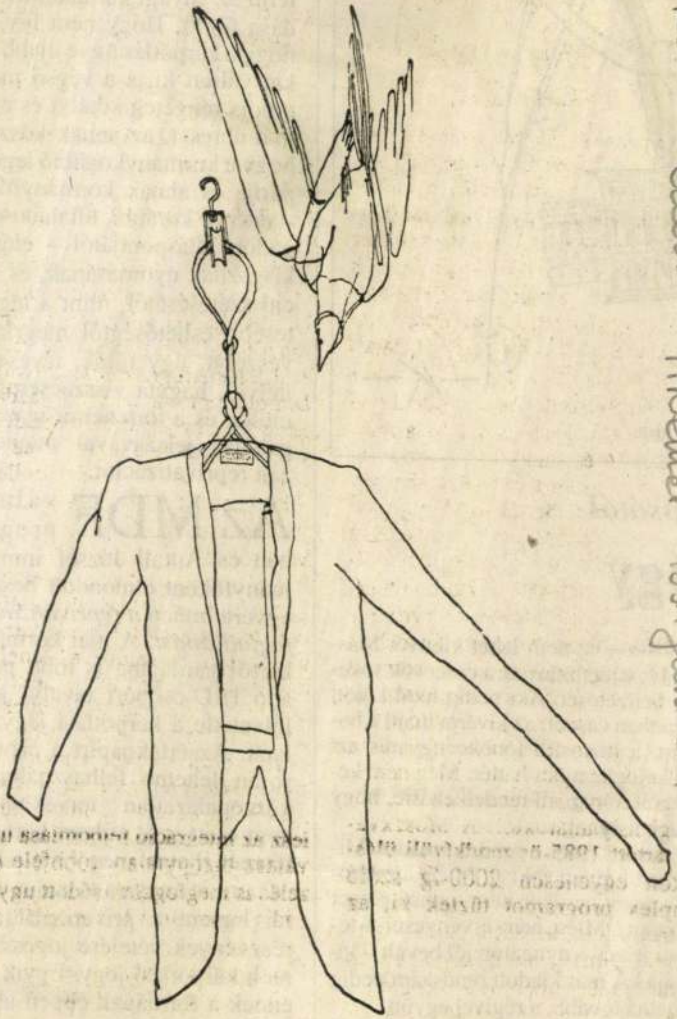

Roskó Gábor rajza

ROSKÓ Gábor

M Nemet 1991 jún 29.

... földem, ebbe akartak bele-
... bir-
... int

Tibor rajza

olvasótól

sügy

tartásuk – ez nem lehet kibúvó. Másfelől így jutalmaznák a cascósok sokéves befizetését. Aki pedig nem kötött korábban cascót, az kivárja majd a bonus-t, a biztosító főnöke ugyanis azt nyilatkozta: nincs háttér. Még nem késő! Hat hónap áll rendelkezésre, hogy változtassanak…

Másik kérdés a rendszámtábla. Miért kerül olyan sokba? Miért a monopolhelyzet, amikor nem tudnak eleget gyártani? Miért nem érvényesül a területi jelzés – nyugaton jól bevált – logikája? A már kiadott rendszám pedig futhatna tovább, a régivel együtt!

T. J.
Budapest

„És a Maderspach-ügy?" – Az imént

rázkódtatás nélkül kész napirendre térni az anyagi kártalanítás elmaradása fölött. Hogy nem így történt, hogy a kárpótlás ügye újabb viharokat váltott ki, s a végső megoldás módja rengeteg kételyt és aggodalmat ébreszt, az annak köszönhető, hogy a kormánykoalíció legerősebb pártja és annak kormányfő-elnöke – eltérve korábbi, általánosan elfogadott álláspontjától – engedett a kisgazdák nyomásának, és a koalíció szétesésétől, mint a legrettenetesebb eshetőségtől megriadva. (e veszélyt, úgy tűnik, tévesen megítélve), hagyta visszacsempészni a múltat és a történelmi igazságszolgáltatás jelszavával megideologizált reprivatizációt.

Az MDF választási programjában és Antall József immár kormányfőként elmondott beszédében egyértelműen *a reprivatizáció ellen foglalt állást*. A mai kormány szakértői gárdájába is több politikust adó HID-csoport tavalyi jelentése felvetette a kárpótlási jegy gondolatát. Az értékpapírt a privatizáció során lehetne felhasználni, ám a körvonalazatlan tervekben arról nem esett szó, milyen kört, milyen réteget illetne meg ez a lehetőség, és nem is annyira tulajdonvásárlásra, hanem a privatizált javakban részvények vételére jogosított volna a kárpótlási jegy. Egyik előnyét ennek a formának éppen abban jelölték meg, hogy nem pénzként, hanem kötvényként funkcionál, és így nem növeli az inflációt. A reprivatizációt szorgalmazó kisgazdák be-

Magyar Nemzet

SZOMBAT, 1991. május 11.

ROSKÓ Gábor

Roskó Gábor rajza

SZOMBAT, 1991. május 11.

Magyar Nemzet

(Élet)mű

Szaporodnak az újság- és folyóirat-közlemények, amelyek élő és holt nagyságok múltbeli tetteit taglalják: behódolásukat, kisebb-nagyobb megalkuvásaikat avagy éppen a visszavonulással tiltakozásukat, netán bátor kiállásukat. Az elhallgatás mítoszokat éppúgy teremthet, mint torzítást, éppen ezért az egymásnak ellentmondó megítélések, tekintélyromboló dokumentumok közreadása nem seperhető le eleve egy kézmozdulattal. Az eldugult szellemi közlekedőedények megtisztulását szolgálja a vita, még ha esetenként kétes tisztaságú szándék is keveredik benne.

A történelmi igazság — ha van ilyen —, meglehetősen hosszú idő után világlik ki. Az erkölcsi — első pillantásra — kézenfekvőnek látszik, pedig nem az. A nemrégiben elhunyt *Csengey* Dénesnek egy 1989. június 15-én elmondott beszédében van egy figyelemre méltó gondolat: „Nagyon kevesen vagyunk ebben az országban, nagyon kevesen vannak — magamat sem veszem közéjük —, akik erkölcsi magaslatról pillanthatnak vissza erre az eltelt korszakra, a Kádár korszakra. *Tisztelt Hölgyeim és Uraim, ezt az alkut Önök is megkötötték! Önök is belenyugodtak abba 33 éven át, hogy elfelejtik, m történt 1956-ban.* (...) Ezt az alkut a magyar nép megkötötte, ezt a alkut a magyar értelmiség megkötötte. Nincs mit egymás szemén hánynunk."

A szembesítő gondolatok a történeti igazság kutatóinak meg mi denkinek a figyelmébe ajánlhatók. A megbékélés végett is.

Mindez persze, nem adhat eleve felmentést egy életút botlásair mulasztásaira, vétkeire. De valami nem feledhető: élet és életmű v szonyát nagyon veszélyes úgy leegyszerűsíteni, hogy egyéni gyeng ségek, megingások alapján életműveket próbálnak megkérdőjelez Avagy emberi, erkölcsi bátorság okán megnövelni, Az *életművet cs a művekre érvényes mércével szabad mérni*, napi rőfösök kapkod

utcaja

k. Olykor még forgatnak egy-reklámot, hirde-ismeretlen cím-set, ha az új ut-rt az alatt a leg-núzva – még ol-

agyobb vihart ka-rdés:
cák „átkeresztelé-menete?
ülése mellett egy, és fővárosi szim-lynek *Ráday* Mi-yörgy, a főpolgár-a bizottság titkára ra az adott kerület nböződbb pártállású rtből álló grémi-sztik elfogadásra a *emélynevekre* áll. nra akarják változ-ányzat hatásköré-

is természetű kifo-ől áll a bizottság?
édőtől újságíróig, zakma képviselteti kadálya, hogy kül-us 1. út „visszake-dalról, de a legtöb-*n nevű utca a fővá-*

y statisztikát az r 10. közötti vál-özterületek száma ij utcanév kerül a vissza, 103 eddig át neveztek el, és böző jellegű, más

ozgalmi személyisé-örvendtek, másokról nt valamelyest ez az

– Mondanék néhány érdekes példát: *Szent István* nevével 12, *Szent Lászlóéval* hat helyen, *Kossuthéval* 17, *Széchenyiével* 15, *Batthyány* Lajoséval 11, *Damjanich* Jánoséval tíz helyen találkozunk. A szintén aradi vértanú *Lahner* Györgynek *csak egy utcája van. Marx* hét utca névadója volt, ebből egy változott, a négy *Leninről* elnevezett útból, körútból ma kettő hordja ezt a nevet. A munkásmozgalom és ellenállás 206 személyiségéről 292 utca volt elnevezve, ezek közül az adott időszakban 83 változott meg. Érdekes, hogy a *Bajcsy-Zsilinszky* Endrével, *Pataki* Istvánnal és *Pesti* Barnabással együtt kivégzett *Kreutz* Róbertről Budapesten soha nem neveztek el utcát.

– Biztosan az is érdekel sokakat, hogy a jakobinusokról nem kevesebb mint tizenöt utca van a fővárosban elnevezve. A legtöbb *Martinovics* Ignácról, akiről eredetileg tíz közterületet neveztek el és jelenleg is hét hordja a nevét. *Kazinczy* Ferenc emlékével a hajdani tizenegy helyett most hat különböző feliraton találkozhatunk.

– Az irodalom legjelesebbjei közül ma is Petőfi viszi el a pálmát. Utána *Jókai, Arany, Vörösmarty, Ady, József* Attila és *Madách* Imre következik. Petőfi Sándor nevével tizenöt, Jókai Mórával tizenhárom, Arany Jánoséval és Vörösmarty Mihályéval tizenkét helyen, Ady Endréével és József Attiláéval tizenegy, Madách Imréével tíz helyen találkozunk. *Csokonai Vitéz* Mihály és *Eötvös* József kilenc-kilenc helyen szerepel, *Kisfaludy* és *Kölcsey* Ferenc nevét nyolc-nyolc helyen olvashatjuk a fővárosban.

– Kérdése másik felére válaszolva: igen sok javaslatot kapunk elfelejtett, méltatlanul háttérbe szorult nagyjaink megörökítésére. Ezekkel igyekszünk súlyuknak megfelelően foglalkozni. Azt csak „elrettentő példaként" említem meg, hogy *akadt olyan budapesti polgár, aki nem kevesebb, mint 428 nevet terjesztett elénk,* hogy azok közül válasszuk ki az arra legérdemesebbeket.

– *Irodalomról is lévén szó, mikor kap Hatvany végre újra utcát?*

– Rövidesen sor kerül rá, pótoljuk a mulasztást, hiszen – mint azt már annak idején a jogos felháborodás alkalmával közöltük – nem az ő valóban kiváló személyiségének a negligálása volt a névváltoztatás oka, hanem a régi, patinás Kard utca nevének visszaállítása vezérelte a bizottságot.

(komor)

Roskó Gábor rajza

Igen, érzem a fáradtságot. Az álmaim is felhígultak és kuszálódnak. Reggelente nehezebb a lelki rákészülés, néha nem tudok időben felkelni, és hagyom, hogy fontos dolgok kihulljanak és elenyésszenek.

A természet iránti vonzalmat (nevezzük inkább éhségnek) feltétlenül a *menekülésképnyszer* is motiválja. Beoltódásom a Budakeszi Vadasparkban történt, ahova némi kisimulás reményében kióvakodtam. *Rendkívüli dolgokat éltem át ott kinn.* A világ szépen megfordult körülöttem, kapcsolatainak fojtó bozótjával, kötődéseinek indáival, fontosságainak

A magyarországi historizáló ötvösség tört

A régebben megjelent művek közül Kapossy

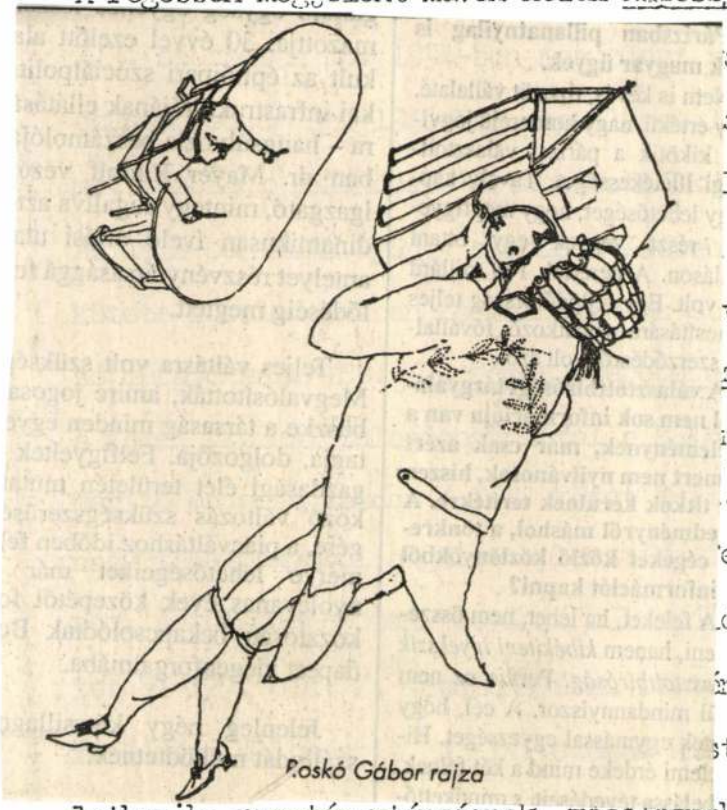

latkozik; pusztán utánzásnak, másolásnak

ROSKÓ Gábor

M. Nemet, 1992. jan. 28.

ROSKO Gábor ÉS 1991/14.

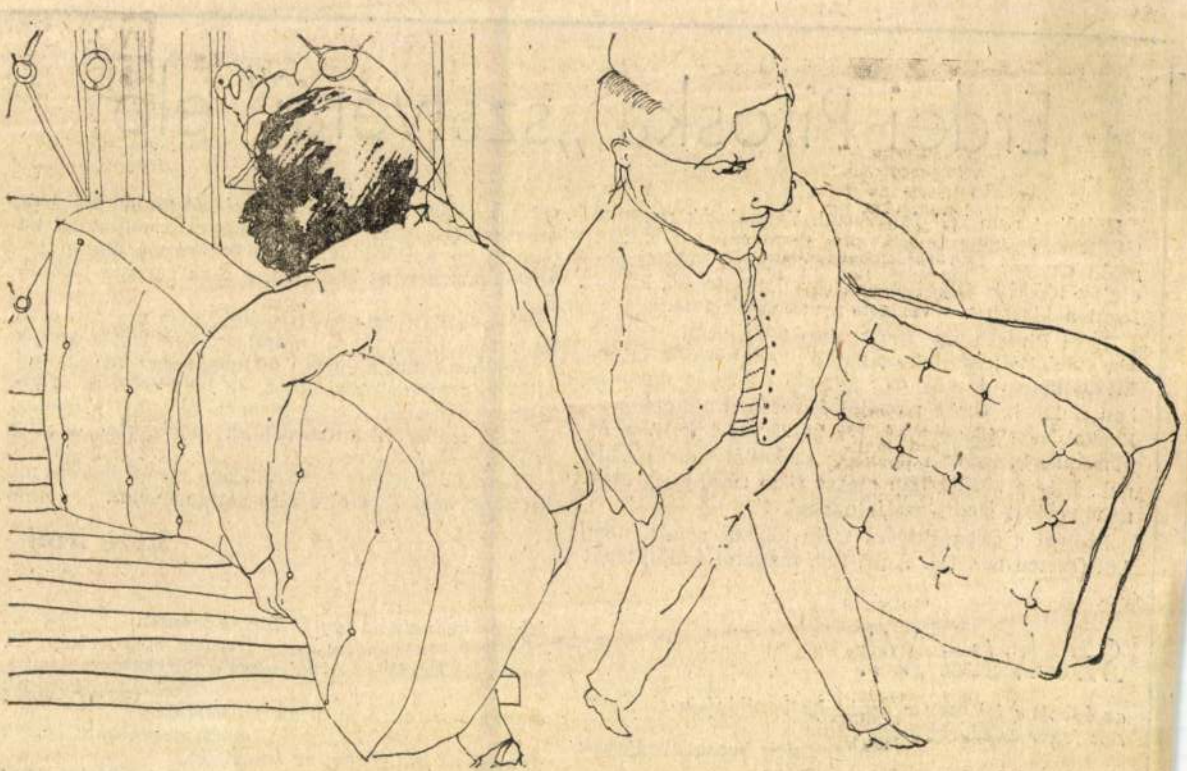

Roskó Gábor rajza

Erdei Piroska „szalvétái" elé

Költőket nem kell felfedezni. Vannak ők maguktól. Darab ideig bujkálnak szemérmes-félénken, aztán egyszer csak jelentkeznek önként. Akkor pedig az idősebb pályatársnak egy dolga lehet: kézen fogni a kisebbet, s vezetni a veszélyek felé.

Erdei Piroska úgy tűnik, nem fél a költői kálvária stációitól; az élet prózaibb akadályainak is nekiveselkedik. Jó egy éve állandó éjszakás műszakban dolgozik egy Európától félreeső munkahelyen. Reggel hazavillamosozik kis külvárosi lakásába, és mondjuk kenyeret süt. Vagy szoknyát varr magának. Este a táncházban mégse rí le róla, hogy csak néhány órát aludt, azt is nappal.

Esélyei a célba jutásra talán többek attól: nem költészeten nőtt fel. Amit tud, magától tudja, tehát csak ő tudja. A dolog „ipari" részét ezután kell még megtanulnia. Mesterek ma már csak mutatóba ha vannak, a költőiskolák bezártak régen. Marad tehát számára is az egyetlen, a csak egyedül járható út.

Verseiről én itt nem beszélek, nem magyarázom, nem hasonlítom őket semmihez, senki más költők világaihoz. Mint ahogyan őt magát sem mérem más alig-huszonéves fiatalokhoz, se költőkhöz, se „civilekhez". Hiszem: Erdei Piroska olyannyira önálló, szabad ember itt miközöttünk: költészetét is azzá teheti.

Útravalóul nem sikert, csillogó szemű bátorságot kívánok neki az előtte álló akadályokhoz.

Szervác József

Szalvéta VI.

az égbolt a fejemen a sapka ha bevilágítja elmémet
sok fehér csillag be hogy aztán
befordulva becsavarodjanak
csodálatod karácsonyfák búgására
ha hasrafordul bennük
a hat napja emésztett nyelvtankönyv
amely könnyit
felemelkedhetnék egy fa törzse mentén
ó Desirée, meg Antoine is,
permetlé hullik az égből mert a Sárkány és
Sárkány barátok
a csigabogarak nem érzik jól magukat
neki utasításokat kapok
néha arra irányozva, az írógéppel
szakítsam meg kapcsolataimat
de én kölyök vagyok még (ez sem igaz)
bolond sem vagyok
neked neked neked psssz! valamikor igen,

ROSKÓ Gábor

ÉS 1991.26.

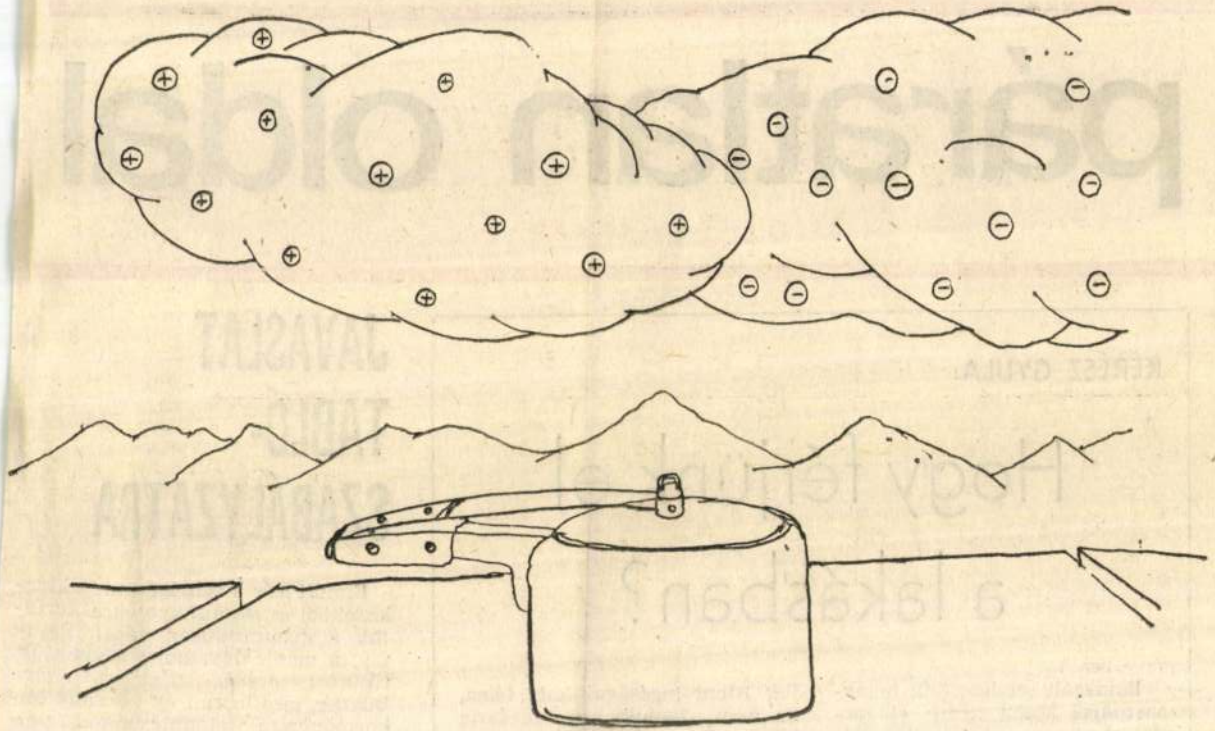

Roskó Gábor rajza

...ltőét: én a névtelen kato-

páratlan oldal

KÉRÉSZ GYULA:

Hogy férjünk el a lakásban?

Boldogult rendszerünk hiányviszonyai között némi elképedéssel olvasta a honi állampolgár, hogy Nyugaton a fogyasztói javak (a tárgyak) alkalmazkodóbbá teszik az embereket

juk itteni ingóságainkat télen, ha nem akarjuk, hogy tavaszig lába kelljen. Hacsak nem tudjuk kibulizni, hogy az elveszett tárgyak dupláját térítse a

JAVASLAT TABLÓ-SZABÁLYZATRA

Elmúlt már a tablószezon, a kirakatokból az iskolafolyosókra kerültek a maturandusok képei. Egyik így, a másik úgy, hogy bevetették. Kétezer évére, diákvárosságára büszke, mediterrán és liberális önkormányzatú településünkön például egy szabadelvű képviselő javaslatára. Merthogy a tablón az

ROSKÓ Gábor

MNemzet KEDD, 1991. május 14.

111.52.

Roskó Gábor rajza

Magyar Nemzet

„...a dolgot ő t magát nézzük..."

Vádaskodások helyett

Néhány perccel *Göncz Árpád* bejelentése után, nem tudom, sikerként könyveli-e el az ellenzék, kudarcként a kormánykoalíció, hogy a köztársasági elnök — élve törvényadta jogával — az Alkotmánybírósághoz fordul a parlament által elfogadott kárpótlási törvény felülvizsgálatát kérve, de tény, sem az egyikre, sem a másikra nincsen ok. Nem tudom, hogy a kezdeményezést úgy fogja-e majdan föl a közvélemény, mint újabb tanúbizonyságát a miniszterelnöki kabinet és a köztársaság elnöke közötti kapcsolat megromlásának, de tény, balgaság lenne a történéseket ebből az aspektusból szemlélni, magyarázni. Meglehet, hogy éppen most, amikor némelyek — Nyíradonyban — szeretnek figyelmeztetni arra, hogy a balták nem csak karók leverésére használhatók, nehéz elhinni, de tény, nem szükségszerű, hogy alantas szándékok működjenek abban, aki támadhatatlan törvényt, társadalmi konszenzust akar kárpótlásügyben. Kívánatos lenne tehát, ha ezúttal egyik fél sem érezné támadva magát, s egyik fél sem érezné úgy, győzelmet aratott a másik felett.

Ha elfogadjuk azt az alaptételt, hogy mindegyik parlamenti frakció — lett légyen szó koalíciós vagy ellenzéki pártról — az ország javát akarja, nem vonhatjuk kétségbe, hogy a független vizsgálat csak használhat, s nem árthat egyetlen vitatott törvénynek sem. A következő hetekben bizonyára nemegyszer elhangoznak majd vádaskodások, lesznek — nem is kevesen —, akik a köztársaság elnökét bírálják, mondván: azzal, hogy engedett az SZDSZ, a Fidesz és mások unszolásának, a pártoskodás bűnébe esett. Mások — mint arra már láthattunk példát néhány hete — az Alkotmánybíróságot támadják majd. De bármilyen forró belpolitikai vitákban eltöltött hetek jönnek is ezután, bizonyos, úgy kerülhet pont az ügy végére, hogy nem ez vagy az a párt érezheti magát győztesnek, hanem — reménységünk szerint — az ország.

(dobszay)

The Simple Truth

Már megint, és újból, és ismét a kurdok. Az a kemény, makacs és szabad nép, amely — hazája nem lévén — ősi földjén tízévenként tizedeltetik meg. Bőven jut nekik mérges gázból, helikopterről öntözött kénsavból, géppisztolylőszerből, hogy aztán válogatás nélkül tépje szét őket a halál, nem téve különbséget gyermek és aggastyán, férfi és nő között.

Azzal, hogy a televízió és a műholdas adások jóvoltából ezek a halottak szinte ott hevernek szobánk szőnyegpadlóján, bűzük betölti lakásunkat, a barbarizmus átélhetővé, de sajnos, megszokhatóvá is válik. Az ember könnyen másik adóra kapcsol, ahol elkényeztetett úrinők nyafognak, vagy happy- és free-énekesek cincognak, és minden olyan kellemesen felszínes, gondtalanul unalmas, meg egyszerű. Mindez pedig csak azt sugallja:

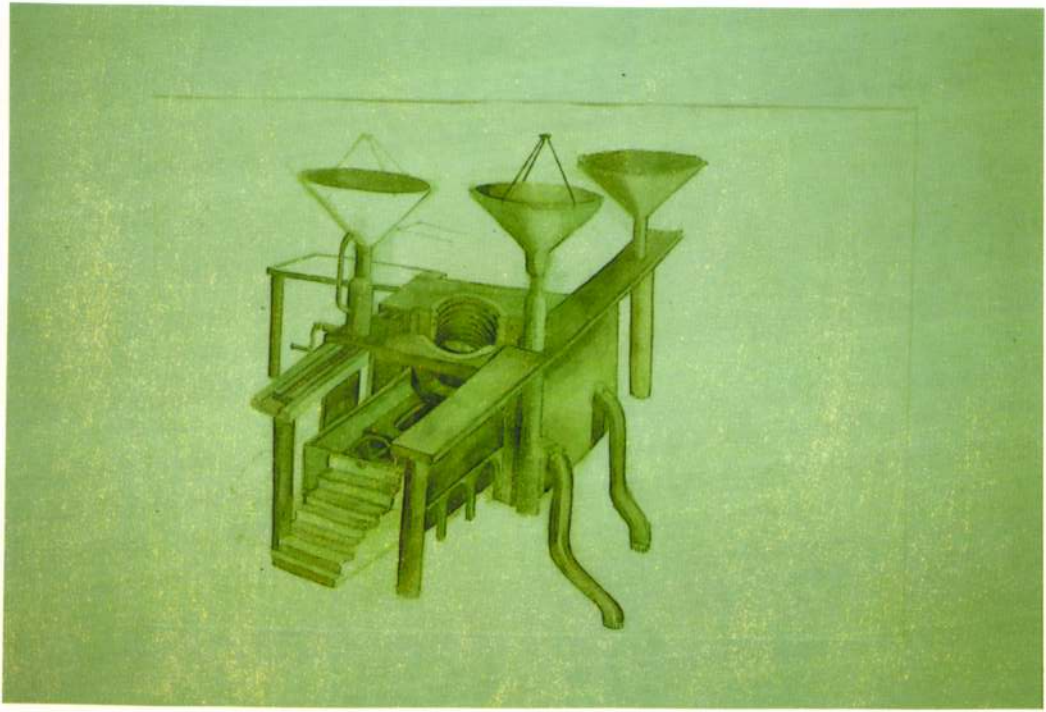

Roskó GÁbor: Cím nélkül

1092 Bp., Ráday u. 7.

OFFSET ÉS JÁTÉKKÁRTYA NYOMDA — BUDAPEST

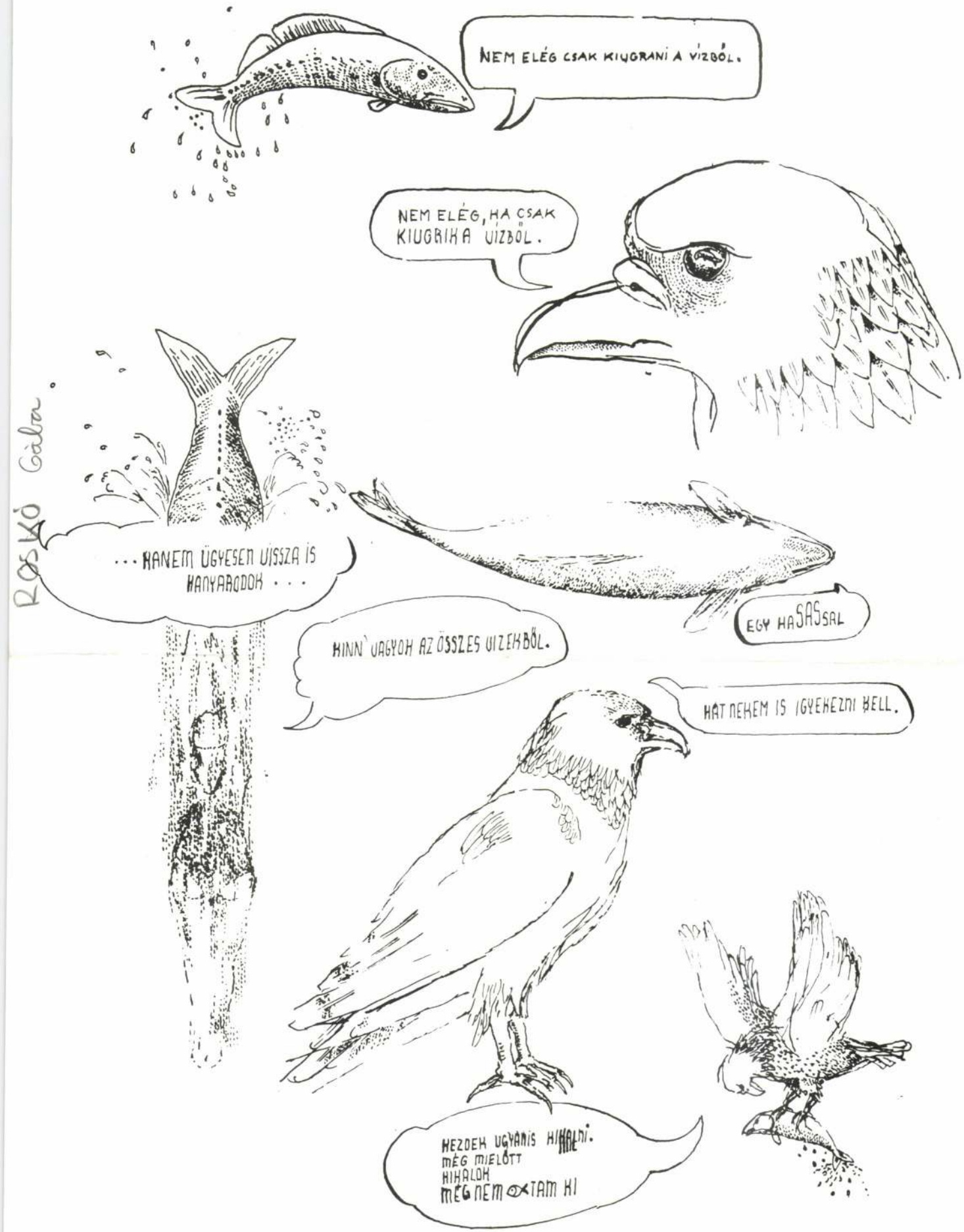

Kukorelly Endre és Roskó Gábor: A Sas és a Hal

PROSPERO AFRIKÁBÓL

Színész és varázsló

Sotigui Kouyate a *Mahábhárata*ban mágikus erővel felruházott figurát alakított, *A vihar*ban Prosperót játszotta. Peter Brook egyik vezető színésze civilben is varázsló.

— Nyugat-Afrikkából, Burkina Fasóból jövök, amely azelőtt francia gyarmat volt s Felső-Voltának hívták. A hagyományok ott még elég erősen élnek. Az országban legalább 66 nyelvet beszélnek. Én guineai származású vagyok, Maliban születtem s Burkinában éltem. Háromféle afrikai kultúrához tartozom, így több helyi nyelvet (bambara, djula stb.) beszélek. Varázsló *(dieli)* vagyok, s mi varázslók művésznek születünk. Ez apáról fiúra száll. Az ükapám is az volt és a gyerekeim is azok. A varázsló Nyugat-Afrika könyvtára, a kontinens emlékezete. Egyszerre énekes, táncos, zenész, elbeszélő. Ők adták tovább, nemzedékről nemzedékre, szájról szájra a történeteket, hagyományokat, s a királyok tanácsadói voltak. Az ő dolguk — még ma is — a különböző szertartások megszervezése: születés, esküvő, halál stb. A varázsló már a nevéről is felismerhető. Az én nevem — Kouyate — az egyik legnagyobb valahai afrikai birodalomig, a 13. századi madingó birodalomig nyúlik vissza, amely csaknem egész Nyugat-Afrikára kiterjedt. A keresztnevem — Sotigui — családfőt jelent.

Otthon vezető voltam, háromféle minőségben: volt egy színtársulatom, ezenkívül egy balettegyüttes művészeti igazgatója is voltam, és egy hangszeres csoportot is vezettem, ugyanis zeneszerzőként és énekesként is működtem. Tagja voltam a nemzeti futballválogatottnak is. Kétszer is játszottam Franciaország ellen — először 1960-ban Madagaszkáron, másodszor 62-ben Dakarban.

1983 májusában telefonon megkeresett Peter Brook asszisztense, s megkérdezte, volna-e kedvem Franciaországban dolgozni. Igent mondtam, s júniusban már Párizsban voltam. Tíz napon keresztül beszélgettem Peter Brookkal, az asszisztensével, Marie-Hélène-nel, és Jean-Claude Carrière-rel. Ekkoriban a *Mahábhárata* még az írás fázisában tartott, s az ezzel kapcsolatos elképzeléseikről meséltek nekem, de ez tulajdonképpen valamiféle meghallgatás vagy próbajáték is volt számomra, amely főként improvizációkból állt, hogy fölmérhessék színészi kreativitásomat.

1984 szeptemberében utaztam ismét Párizsba, s ottragadtam. Eredetileg egyéves fizetés nélküli szabadságot vettem ki. Azonban a *Mahábhárata* előadásai — mivel nagy siker volt — nem fejeződtek be egy év után. Ekkor még egy év szabadságot kértem, és meg is kaptam azzal a kikötéssel, hogy ez az utolsó. A második év végén azonban a *Mahábhárata* még mindig tartott. Így hát választ elé kerültem: menetközben otthagyom a társulatot és hazamegyek — ám ez nem felelt volna meg az elveimnek, melyeket otthon neveltek belém, vagyis, hogy amibe az ember belekezd, azt csinálja végig —, vagy maradok, viszont akkor vétek a hivatali szabályzat ellen. Mégis adódott egy megoldás: korkedvezménnyel nyugdíjba mentem. Négy hónappal ezután befejeződött a *Mahábhárata*.... Hazamentem, s ott álltam állás és nyugdíj nélkül. Visszatértem hát Franciaországba, ahol már kezdtek megismerni, hiszen a *Mahábhárata*val párhuzamosan két-három filmben is játszottam. A filmekkel egyébként szerencsém volt, azt hiszem, Peter Brook is egy (afrikai) filmben látott meg.

Időközben a *Mahábhárata* angol nyelvű változatára készültünk, de nekem nem volt kedvem hozzá, ugyanis egy szót sem beszéltem angolul. Peter kitartó győzködése és biztatása eredményeképpen végül beadtam a derekam, s beiratkoztam egy nyelvtanfolyamra. A négyhónapos próbaidőszak harmadik hónapjának végén jutottam el oda, hogy már ki tudtam fejezni magam, s megértettem, amit mondtak nekem. Peternek tehát igaza lett. Arra nem lettem volna hajlandó, hogy a szöveget fonatikus átírásból, értelmetlenül tanuljam meg. Elveszett volna a gondolatok tisztasága, pontossága, finomsága.

Ez idő alatt kötöttem házasságot egy németsvájci nővel, aki mindent elkövetett azért, hogy Nyugat-Európában maradjak. Ez 1986-ban volt. Az angol változatot is két évig játszottuk, utána pedig megcsináltuk a filmet, szintén angolul. Aztán következett *A vihar*, közben ismét filmekben játszottam, s elkészítettem Párizsban saját előadásomat, *A varázsló hangja* címmel, amely az afrikai tradícióról és filozófiáról szólt. Ezt a produkciót a családdommal hoztam létre: a feleségemmel, három gyerekemmel, az unokáimmal és a két unokaöcsémmel. Gyakran hívnak különböző nemzetközi találkozókra, fesztiválokra. Más színtársulatokkal is játszom, úgy érzem, nem jó kizárólag egyetlen színházhoz kötődni.

Évente legalább kétszer hazamegyek Burkina Fasóba. Ott is vannak gyerekeim, akik most középiskolások. Nem állítanám, hogy teljesen beilleszkedtem a francia társadalomba, de nem érzem magam elveszettnek, hiszen francia gyarmaton nőttem fel. Az iskolában előbb tanították nekünk Franciaország történelmét és földrajzát, mint Afrikáét. Számomra nem jelent újdonságot, hogy köztük élek, s ez egyáltalán nem változtatott meg engem. Sőt, előnyben vagyok velük szemben, hiszen beszélem a nyelvüket. Ők azt hiszik, ismernek — de nem beszélik a nyelvemet, tehát nem ismernek igazán. Egyszóval nem beilleszkedem, inkább alkalmazkodom hozzájuk.

Lejegyezte Aradi Péter

MARGÓ

Színe és fonákja (The Kosh)

Két pofon közt egy előadás. Az egyik szép ívben érkezik és nagyot csattan. Begyakorolt koreográfia szerint mozdul az is, aki adja, az is, aki kapja. A tenyér persze nem az arcon landol, filmvászonról, színpadról jól ismerjük azt a nézőt megtéveszteni akaró trükköt: oly hirtelen történik az egymástól független mozdulat és csattanás, hozzá még a „szenvedő" fél látványos kilengése, hogy ez így együtt a pofon illúzióját adja. A néző természetesen nem téved meg, tisztában van azzal, hogy ez itt most illúzió, ez itt most *művészet* — de hiszen ezért is jött, erre fizetett be.

A másik pofon csak úgy váratlanul, csendesen közbeszúródik. Nincs koreográfia, nincs ív és csattanás. A show-műsor illuzionistái két szám közt egymásra néznek, a nő keze ösztönösen mozdul, de csak úgy sután, előkészítetlenül, a férfi csodálkozva bámul maga elé, nem is érti, mi történt, nincs hát módja arra, hogy illendően reagáljon — csak arca ég vörösen, árulkodón.

E két pofon kijelöli azt a két elemet, melyek sajátos ötvözete látható a londoni illetőségű The Kosh Theatre előadásán. A Merlin Színházban és Pécsett szerepelt Siân Williams és Mark Hoplins kitűnően táncol és kitűnően énekel. Nem esne nehezünkre, hogy a show egyes epizódjaiban mindannak színét — csak színét — megmutassák, amit a legszínvonalasabb varietékből ismer a néző. Megszülethetne az illúzió, a csattanós, íves pofon, minden olyan lehetne, *mintha* valódi volna. Látjuk is a szmokingos művészt, amint az estélyis hölgy zongorakíséretére elzeng egy itáliai dalt, a selyemkendős strici lazán és hanyagul lép a párizsi kokott felé, a gengszter szemébe húzza kalapját, és ballonkabátja zsebéből előrántja pisztolyát... Williams és Hopkins azonban olyan párost talált ki magának, akiknél valami mindig közbejön. Tökéletesen piruettel fordul a táncos, de közben lecsúszik a nadrágja. Hollywoodról álmodik a pár, de közben pianinót cipelnek. A gengszter Humphrey Bogartként mozdul, de mi tudjuk — hiszen előttünk öltözött az imént —, hogy vasalt nadrágja csak térdig ér (cipőtől felfelé!), meztelen testét úgyis eltakarja a kabát. Fonák egy helyzet.

(bérczes)

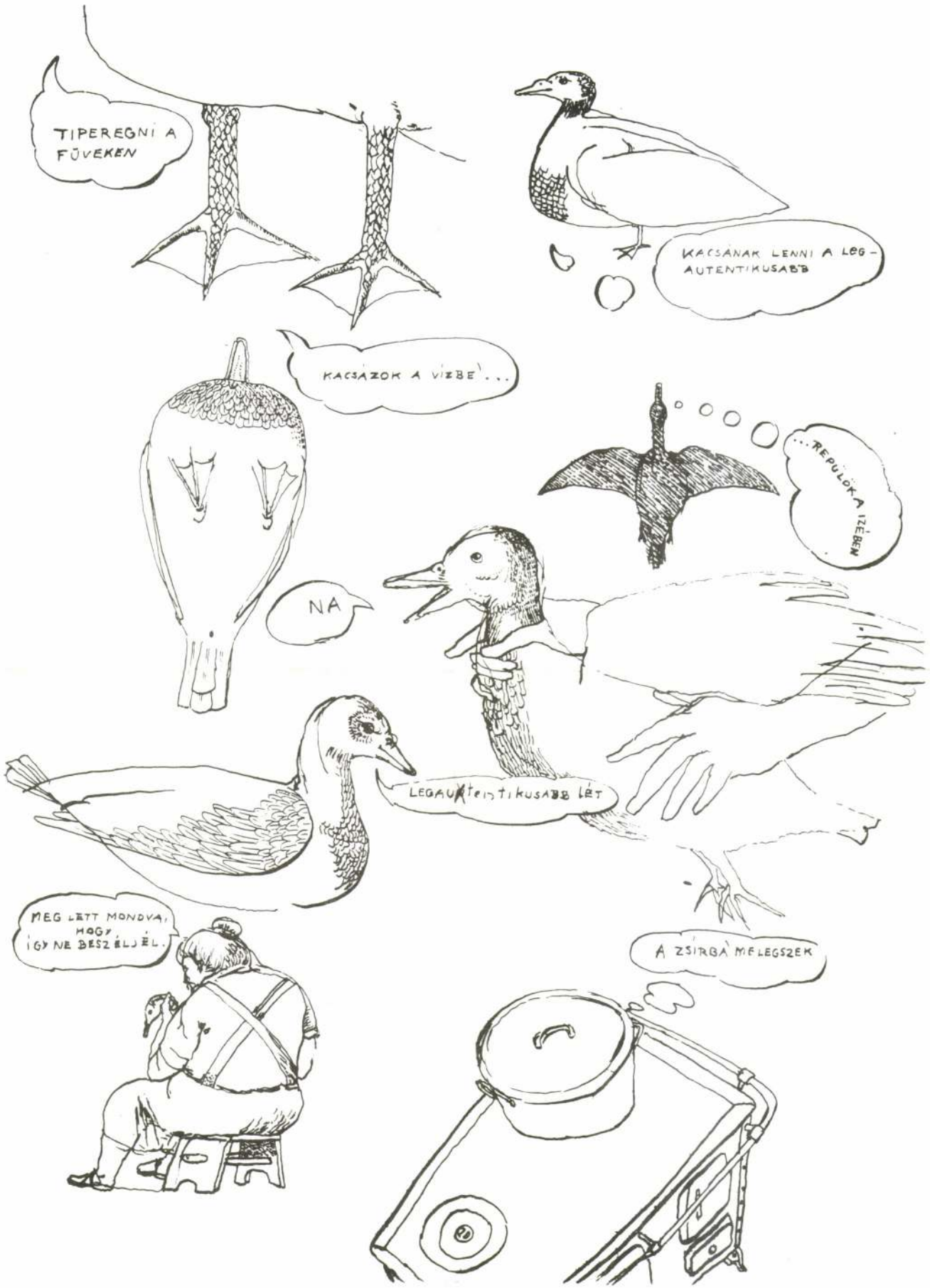

ROSKÓ Gábor

Kukorelly Endre és Roskó Gábor: Az Asszony és a Kácsa

RIVALDASZÜNET?

Alig van a magyar drámákkal (vagy akár a drámairodalommal általában) foglalkozó írói, dramaturgi, kritikusi megnyilatkozások között olyan, amelyik ne térne ki a kortárs színművek és színműírók helyzetének nehézségeire. A tények a következőek:

Kevés színház enged(het)i meg magának, hogy mai magyar szerzők darabjait bemutassa, vállalva a bukás (anyagi) kockázatát (is). De a hazai színházak zömének előadási stílusa, ízlésvilága sem alkalmas – igaz, már jó évtizedekkel ezelőtt sem volt az – a születő új művek nagy részének befogadására. Enélkül pedig nehezen él meg a drámairodalom.

Az írásbeli megjelenés lehetőségeinek beszűkülésével napjainkra e ,,kétlelkű'' műfaj létének másik pillére is összeomlani látszik. A 80-as évek végére elhalt a Magvető Kiadó egy-egy szerző színműveit kötetbe foglaló sorozata, és az idén – két évtized után – nem jelent meg az évad ősbemutatóinak válogatása, a *Rivalda* sem, arra való hivatkozással, hogy eddig is kevés fogyott belőle.

Az új – magyar és külföldi, bemutatott vagy még nem játszott – drámák egyedüli rendszeres fóruma a havonta megjelenő *Színház* állandó melléklete, de ezeket a füzeteket csak a legszűkebb szakma és néhány szakkatalógus tartja számon, s így igazi kritikai visszhangjuk sincsen.

Az elmúlt két évben azonban – talán nem is egészen váratlanul – két új kezdeményezés is született, amely (persze abszolút nonprofit jelleggel) a drámakiadás ügye mellett kötelezte el magát. Az egyik ötlet a könyvkiadás felől érkezett, a másik gyakorló színházi emberektől származik. A Prológus KFT sorozatáról, *A magyar dráma fórumá*ról és a Színházművészeti Szövetség Dramaturg Tagozatának hamarosan megjelenő köteteiről van szó. Az előbbiről Lovas Ildikót, a Prológus (egyetlen) szerkesztőjét, az utóbbiról Radnóti Zsuzsát, a Dramaturg Tagozat elnökét kérdeztem.

– Vannak műfajok, melyek kisebb olvasóközönségre számíthatnak, mint mások, de ettől a kiadásuk még nem szokott befagyni. Lehet-e a drámakiadás egyedüli fokmérője az eladott példányszám?

– **L. I.**: Normális esetben nem lehetne. Magvetős koromban megtapasztaltam, hogy a drámakötetekből valóban nem fogyott nagyon sok, kiadásuk veszteséges volt. Jovánovics Miklós mégis hitt abban, hogy csinálni kell. Az állami könyvkiadás összeomlása, a gazdasági nehézségek hamar rányomták bélyegüket erre a ,,nehezen kezelhető'' műfajra. Mostanra ennek a területnek a Magvetőnél végképp nem maradt gazdája. A Prológus – mint a Magvetőből kivált KFT – ezt a hiányt akarja pótolni. Bele kellett persze tanulni a könyvkiadáshoz kapcsolódó többi munkába is, hiszen szponzorok felhajtása vagy a terjesztés valamiféle megoldása nélkül nem lehet fennmaradni. Az alapötlet az volt, hogy mindig olyan drámát választok kiadásra, amit éppen valahol játszanak, hogy a könyvet a színházban lehessen árusítani, mert a terjesztők megfizethetetlenek.

– **L. I.**: Egyelőre ez valóban gúzsba kötött tánc, de azt remélem, sikerül majd kitörni belőle. Első lépésként a Prológus kivitelezésében fog megjelenni Kárpáti Péter minisztériumi támogatást elnyert gyűjteményes kötete, a későbbiekben pedig a Dramaturg Tagozat által szerkesztett drámakötetek is.

– A Dramaturg Tagozat eddig ,,hangos'' bemutatkozási fórumokat szervezett a drámaíróknak. Ezekből született a drámakiadás szándéka?

– **R. ZS.**: Egymást hozták az ötletek. A sor hét éve kezdődött a zalaegerszegi Nyílt Fórummal, öt éve folytatódott a Radnóti Színházbeli Felolvasó Színházzal. Mindkét rendezvényt sikerült életben tartani, és ezzel jónéhány darabot – ha szűkebb körben is – előadáshoz juttatni. (Hadd soroljam föl ennek a kollektív szakmai műhelymunkának az állandó dramaturg résztvevőit: Bereczky Erzsébet, Böhm György, Dobák Lívia, Duró Győző, Faragó Zsuza, Radnóti Zsuzsa, Soltényszky Tibor, Upor László.) Mára eljutottunk oda, hogy ne érjük be csak bemutatókkal. Igaz, hogy egy dráma legtermészetesebb közege a színházi előadás, ennek révén tud leginkább bekerülni a köztudatba. De a szövegkiadás értékmegőrző szerepe nélkül sem kerülhet igazi helyére. Csak így lehet elébe menni annak a veszélynek is, hogy egy-egy darab további sorsa az adott – esetleg kétes színvonalú – színházi előadás emlékétől függjön.

– Milyen kötetek szerepelnek a tervek között?

– **R. Zs.**: Egy-egy kortárs író első gyűjteményes drámakötetét adjuk ki. Az idén – a Fővárosi Önkormányzat Színházi Alapjának támogatásával – kettőt: Békés Pálét és Nagy Andrásét. Jövőre újabb kettőt szeretnénk: Garaczi Lászlóét és Forgách Andrásét. Sokat beszélünk mostanában is drámairodalmunk (úgy látszik, minden évtizedben kötelező) válságáról, de a művek ismeretében végre meg lehetne válaszolni: van-e ma Magyarországon olyan dráma(irodalom), amelyik megfogalmazza a kortárs nézők, olvasó kérdéseit. És továbbmenve: vannak-e egyáltalán érvényes kérdések; ha vannak, ezek megfogalmazhatók-e; ha megfogalmazhatók, mennyiben alkalmas erre a dráma műfaja.

Dömötör Adrienne

MARGÓ

Once (Város-Tér-Kép)

Előttem egy tizenéves kis srác ritmusra riszálja magát. A teret betöltő, lüktető, hangos zenén felbátorodva sikoltoz. Amit a holnapi csendes estén nem tenne, ma megteszi, a többiek kiáltozásába személytelenül becsatlakozva sajátos fonetikája szerint a szöveget is együtt dalolja, getbektkuverjuvanszbilongt. A fiú egyik kezével csápol, a másikkal a szoborhoz támaszkodik. A szobor mindent jól eltűr. Közönyösen tűrte, amikor mindenféle jelszavakat pingáltak rá, és azt sem hiszi, hogy az volt az utolsó eset, festék és jelszó mindig akad; tűrte, amikor egy hatalmas üvegkalitkával eltakarták előle a folyót; tűri, ha felmásznak rá, vagy, mint most, körbeülik, nézik a filmet, és hallgatják a zenét. A zenét, ami – másnap reggel a tér lakói ingerülten panaszkodnak a tévében – hangos. Ez egy ilyen zene. Igaz, előző este is hangos volt, zeneszerzőismerősöm haza is indult idő előtt: ,,A tenger vize kék, a delfinek játékosak, Besson jó filmrendező stb. De én úgy tudtam, hogy a víz alatt csend van.''

Ebbe az augusztus végi térmoziba minden belefér. Belefér az is, aminek hátat fordít a szobor, a kis srác én magam is: érkezéskor láttam, de a villanásnyi csendekbe becsörtető diszkó-tamtam jelzi, láthatnám most is, reflektorfényben úszó, megemelt dobogón szépfiúk és széplányok ruhákat mutogatnak. Nem baj, nem muszáj nézni.

Ingyenes éjszakai vetítések a Vörösmarty téren. Két demokratikus este. Kicsit együtt vagyunk, ha akarunk. A fűben csavargó hever, mellette japán turisták, előttük egy lány magyaráz, trikóján Majakovszkij tar feje, rajta a felirat, harasó. Sokan vagyunk, többnyire az üvegkalitkára feszülő vászonra vetített filmet nézzük. E vásznon utoljára csap a húrok közé Paul. Get back, mondja és búcsút int. Előttem a kis srác visszainteget, vissza, vissza, kiabálja a csupasz vászon felé.

A térmoziban engedékenyek, megbocsátóak, talán szomorúak is leszünk. Még kijövünk a térre, de már nem intünk. Együtt motyogjuk a sort és benne a szót, amit korábban nem értettünk: ,,...you *once* belonged''. Once. Valamikor. A kis srác a szoborhoz támaszkodik és integet. Ez így rendben is van.

(bérczes)

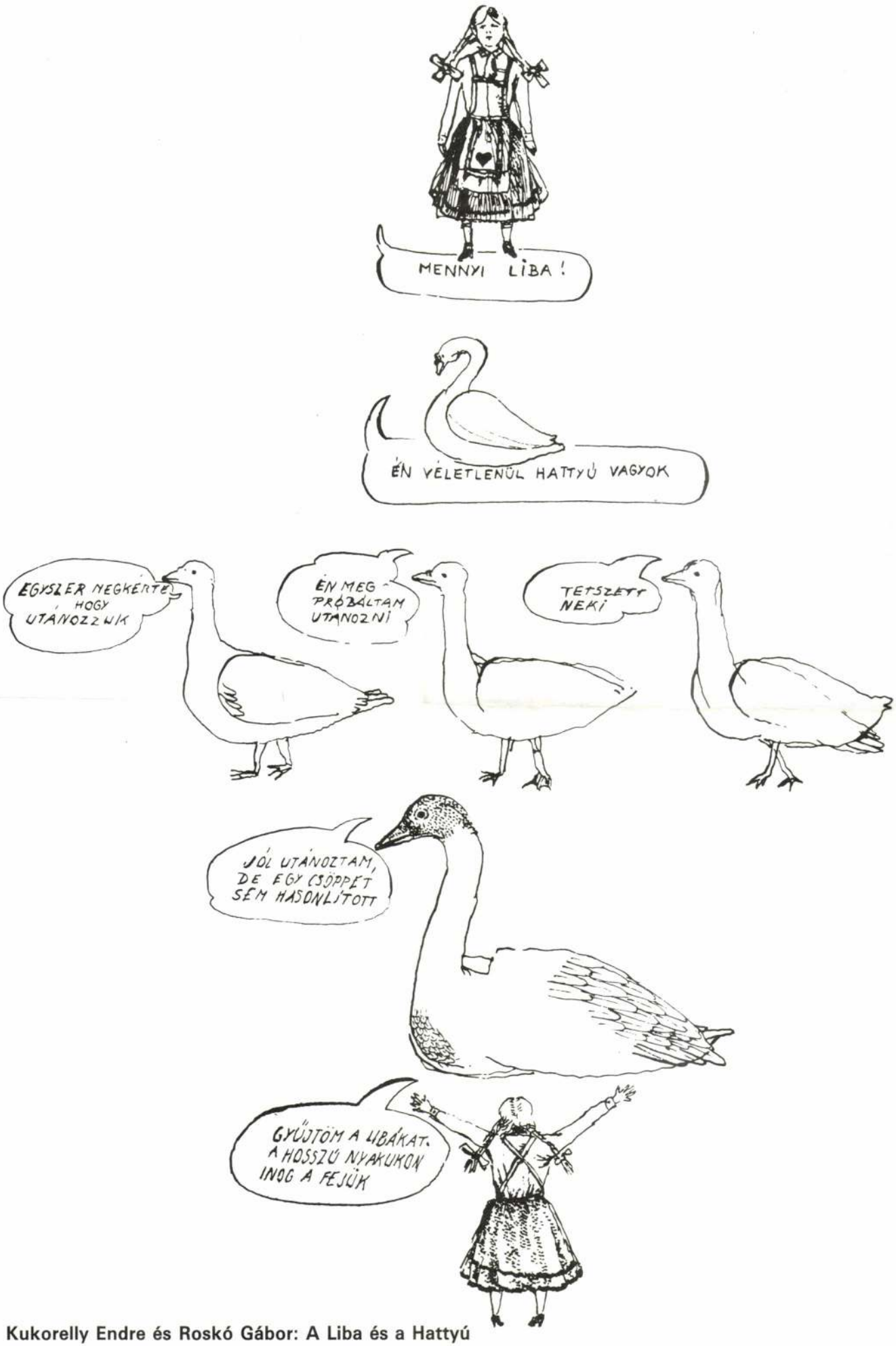

ROSKÓ Gábor

Kukorelly Endre és Roskó Gábor: A Liba és a Hattyú

... MERT VAN EGY CSAPAT!

(Súlyos problémákkal küszködik a magyar filmgyártás. A MAFILM privatizálás előtt áll, ilyen körülmények között jött létre nemrég a Kép-Világ Alapítvány.)

– Mi az alapítvány célja?

– Két esztendővel ezelőtt a magyar operatőrök közül 150-en létrehoztunk egy olyan egyesülést, amelyről azt gondoltuk, idővel szakmai érdekvédelmi szervezetté alakul át – válaszolja Illés György operatőr. – Anyagilag segítettünk a megszorultakon, fiatal operatőröket juttattunk külföldi pályázatokhoz. Később, érzékelve a magyar filmgyártás ,,enyhén'' zilált állapotát, arra gondoltunk, létre kellene hozni egy alapítványt, amely a magyar operatőrök szellemi értékeit aknázná ki. A gondolat megszületését a közelgő világkiállítás és a természetvédelem gondjai inspirálták. Olyan filmeket szeretnénk létrehozni, amelyek itthon megismertetik az embereket saját hazájukkal, külföldön pedig számot adnak arról, milyen értékei vannak ennek az országnak, és kik azok az emberek, akik itt élnek. Természetesen nem reklámfilmekről van szó! Én inkább filmversekben gondolkodnék. Két évvel ezelőtt alkalmam nyílt arra, hogy filmet készítsek az ország négy nemzeti parkjáról. Én, aki hetvenvalahány éve élek ebben az országban, akkor döbbentem rá arra, micsoda meglepetéseket tartogat ez a föld. Meg kell mutatni önmagunkat a külföldieknek, hogy tudják, nem nyereg alatt puhítjuk a húst.

– Ezek talán túlságosan magasztos célok akkor, amikor haldoklik a filmgyártás, a fiatalabb generáció állandó összeütközésbe kerül a Magyar Mozgókép Alapítvánnyal. Nem gondolja, hogy inkább a belső problémákra kellene koncentrálni?

– Sok igazság van abban, amit mond. De itt két egymástól teljesen független problémáról van szó. A Magyar Mozgókép Alapítvány és a fiatalok közötti viszony valóban nem nevezhető rózsásnak, de engedje meg, hogy szóvá tegyem ellenérzéseimet. A piacgazdaságról egyelőre csupán beszélünk, de nem történt meg a szemléletváltás. Nem elég, hogy az ember filmet akar csinálni; a fiataloknak át kell gondolniuk, kiknek akarnak filmet készíteni. Az elmúlt évtizedekben állami dotációval készültek a filmek, és nem számított, volt-e bevétel vagy sem. Mostantól azonban éppen ellenkező szemléletű világ vesz körül bennünket. Természetesen tudom, hogy a magyar filmművészet nem tudja eltartani önmagát. Az államnak támogatnia kell a filmkészítést! Az alkotóknak viszont tudomásul kell venniük, hogy olyan filmeket kell készíteniük, amelyeket megnéznek az emberek.

– Kik a Kép-Világ Alapítvány alapítói és kurátorai? – kérdezem Hungler Zsuzsától, az alapítvány ügyvivőjétől.

– A gondolat Dénes Gábor operatőrtől ered, aki operatőr-vetélkedőt és -fesztivált kívánt szervezni, ahol a magyar operatőrök megmutathatnák, mit tettek le eddig az asztalra. Ez a gondolatsor később kibővült, és ennek nyomán jött létre az alapítvány, melynek alapítói: a Hungaroton, a Magyar Mozgókép Alapítvány, a Pesti Műsor, a Profil magazin, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium Filmfőosztálya és a MAFILM Alkotói Egyesülés, Magyar Filmlaboratórium Vállalat, HSC Alapítvány, Magyar Filmfotósok Egyesülete, valamint a TV2, amely csatlakozott az alapítványhoz. Az alapítók sorából ki kell emelnem a Magyar Mozgókép Alapítványt, annak ellenére, hogy rengeteg támadás éri. Úgy gondolom, Kőhalmi Ferenc érzékenyen reagál a problémákra, és támogat minden olyan kezdeményezést, amely a magyar filmgyártás megmentését szolgálja.

Természetesen minden résztvevő és csatlakozó ingyen dolgozik. A Kodak cég oly mértékben lát fantáziát elképzeléseinkben, hogy az ötéves program ideje alatt ingyen bocsátja rendelkezésünkre a nyersanyagot. Felajánlották, hogy az elkészült műveket világszerte bemutatják.

A filmeket maguk az operatőrök fogják zsűrizni. Annak reményében, hogy valamilyen módon a társművészeteket is be tudjuk majd kapcsolni a munkába, alakult ki a kuratórium tagsága, melynek elnöke Szabó István filmrendező. További tagok: Garas Dezső színművész, Balla Margit festőművész, Endrényi Egon fotóművész, Kertész Ákos író, Illés György operatőr. Dr. Tardy Jánost, a Környezetvédelmi Minisztérium helyettes államtitkárát pedig azért kértük fel kurátornak, mert a környezetvédelem avatott szakembere. Ő készítette el a 93/94-es tematikai tervet.

– Mi az év hátralévő részének pontos menetrendje?

– Augusztus 15. és szeptember 15. között 14 filmetűd kerül leforgatásra. November 24-én mutatjuk be ezeket a filmeket a Vígszínházban vagy a Metró moziban, és ekkor kerül sor az alkotások zsűrizésére is. Ugyanezen a napon a Kodak cég nyersanyag-bemutatót tart, és a Magyar Filmfotósok Egyesülete fotókiállítást rendez.

Szó van arról, hogy a Viennáléról áthozunk 25–30 filmet, de ez csupán kezdetleges terv. Ha sikerül konkrét megállapodást kötni a TV2-vel, akkor ők nemcsak a filmeket fogják levetíteni, de segítenek a filmes utómunkák elvégzésében is. Ez az egész úgy attól fantasztikus, hogy van egy csapat, amelyik akar valamit és ettől kezdve lényegtelen, az ember kap-e pénzt vagy sem.

Bóka B. László

MARGÓ

Tiszteletlen öregek (Utolsó Vonal)

A téma: a kutyák és a macskák helyzete a fővárosban. Az asztal egyik végén a rosszak, fekete ruhában, hogy tudjuk, kiket kell utálni, a másikon fehérben a kutya-macska ügy élharcosai, akikért doboghat a szívünk. A televízió vitafórumaiból jól ismert karakterek eregetik a jól ismert frázisokat egy szándékoltan banális és érdektelen témában, hamisságukat és jelentésszegénységüket a nevetségességig kidomborítva – halálosan komolyan. A közönség bele-belekérdezhet a magas röptű pofázásba, amiről csak akkor derül ki, hogy jórészt improvizáció.

Már az is magával ragadó, ahogy ezek az emberek jól tudják érezni magukat egymással. Meg ahogy egy szemrebbenésből ki tudják olvasni a másik gondolatát, vagy ahogy kihúzzák egymást a csávából, amit egy véget érni nem akaró körmondat torok köré fonódó pytonja jelent.

Az eredmény itt még inkább függvénye a körülményeknek, a színészek pillanatnyi formájának, a közönség összetételének, mint egy kötött szöveggel dolgozó előadás esetében – csakis egy ilyen szintű közösségnek szabad vállalkoznia a nyilvános rögtönzésre.

Az ,,intenzív kurzus'' második része több kis epizódból áll. Hosszú tapsrenddel kezdődik, majd Tutti Frutti Show, tombola sorsolás, aminek egyetlen résztvevője maga a nyereményt felajánló sorsolás-biztos.

Ezt követi a videoclip-készítés füstgéppel és konfettiesővel, amihez a nézők saját fejüket használják kameraként, ám előbb az ,,ezerblendéjű Caesar'' kénytelen elsajátítani az operatőri munka high-technic-jét, pl. a horizontális nyaki svenk kacsintós változatait.

Az este leginkább egy ifjúsági tábor gálaműsorát idézi – professzionális szakmai tudással. Az UTOLSÓ VONAL színházi alkotóközösség tagjai, akik már több mint egy évtizede foglalkoznak kísérleti színházzal, most abból adtak példát, amiből a legnagyobb hiány van: könnyedségből, játékosságból, az álságot és a giccset leleplező szellemes tiszteletlenségből.

Ez elméletileg a tinédzserek asztala volna. De ők mostanában inkább búsonganak.

(tasnádi)

ROSKÓ Gábor

M. Nemet
1992. dec. 9

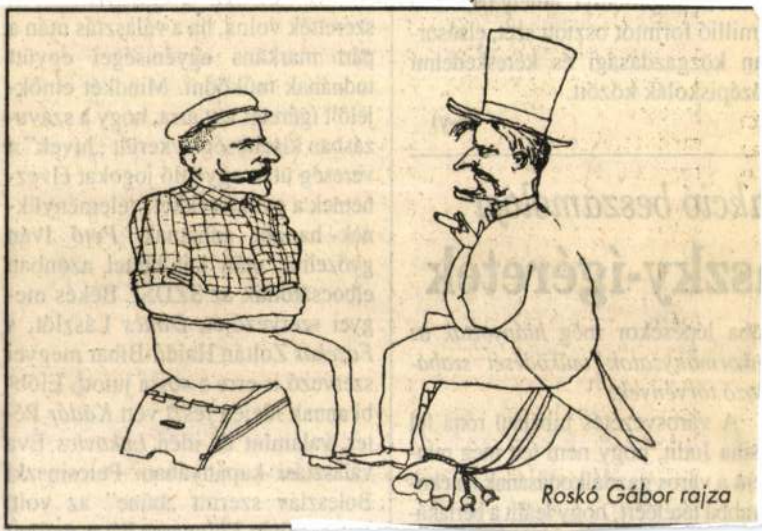

Sehr geehrte Frau Maros,

anbei überreichen wir Ihnen unsere neueste Kurzinformati
und die Termine unseres nächsten Ausbildungszyklus.

Da die Teilnehmerzahl begrenzt ist, bitten wir um möglichs
Anmeldung zu unseren Kursen.

Mit freundlichen Grüßen

(Dr. Thomas Brandt)

ROSKÓ Gábor Új M. 1992.5.

Roskó Gábor: Rókaforrás, akvarell, 23,5 × 31 cm (Fotók Tahin Gyula)

cai kiállítóteremben rendezett *Emblematikus művészet I.* című tárlat rendezője felvezetett, ez a mágikus mitologizálás, a maga imaginatív karakterével éppúgy helyet kapott, mint a nyugati neoemblematika legszűkebb értelméhez közel álló *Gerbes Gábor, Gerber Pál, Rácmolnár Sándor,* vagy a mindezekre a motivációkra finoman reflektáló *Roskó Gábor.* A számos résztvevő neve közül azért emeltem ki pont őket, mert bár itt nem óhajtok műkritikai módszerekhez folyamodni vagy részletes műelemzésekbe bocsátkozni, velük kapcsolatban tűnik fel a kritikai recepcióban a legtöbb félreértés vagy értetlenség.

A félreértés pedig az emblematika természetére vonatkozó általános félreértésből fakad, amely az elébb kifejtett tulajdonságok ellenében az emblematikusságot játékos képi technikának tekinti, a korra jellemző kifejezési mód, beszédmód, modus helyett szimpla enigmákat lát benne. Így válhat Gerhes művészete az ötvenes évek parafrázisává, felfejthető képi rejtvénnyé, ahol a tárgyi elemek összerendezése mindössze történeti folyamatra utal. Valójában abban a szigorúságban, mellyel Gerhes specifikus jelentésvonzatú tárgyait egymáshoz rendeli, az emblematikus mellérendelés lehetősége jelenik meg. Az ezredvég a viszonyok kultuszára épül, legyen az archetipikus viszony, tárgy-tárgy, vagy tárgy-élőlény közötti, a viszony és ennek újraértelmezése a domináns. Nem a kontextus az érdekes itt, mely Gerhesnél, Rácmolnárnál nagyon is korhű, vagy a felhasznált formakincs származási helye, amely Gerhest az ipari forma vagy a vizuális minta, Gerbert pedig a köznapi tárgyak sajátos összefüggéseinek világába utalja, hanem a posztmodern reflexiók hálójából kibogarászott viszony, a jel, az embléma maga.

És ez az embléma ezredvégi sűrítettségből, apokaliptikus mozzanatokból, a mellérendelő szerkezetek felelősségéből áll.

A súlyosság szelleme

A fenti, Benjamin által is lezseren használt „kategória" az új szenzibilitás és a posztmodern, illetve az ezt követő emblematikus művészet közötti radikális különbségre derít fényt. Az, ami a posztmodernben irónia, clowneria,[11] radikális eklektika, egyszóval felszabadult és ref-

(folytatás a 84. oldalon)

EMBLEMATIKUS I.

Kiállítás a Lajos utcai Galériában

L. Menyhért László

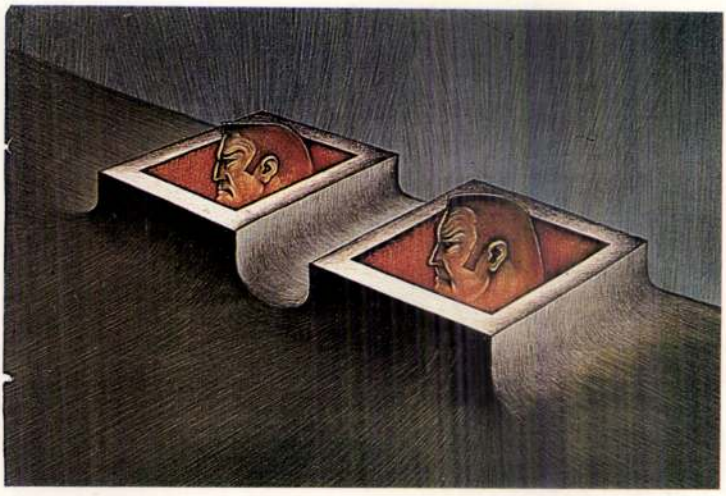

Szurcsik József: Várakozó vulkánok, 1991, színes litográfia, 70 × 100 cm.

A nyolcvanas évek első felének magyar művészete az egyre gyorsabb ütemben változó társadalmi és kulturális élet kihívására — és a hatvanas-hetvenes esztendők: a giccstől a „kincstári geometrizmusig" terjedő támogatott művészetére — legalább kétféleképpen próbált reagálni. Az egyik út az erőteljesen megideologizált új szenzibilitás „Hunger nach Bildern"-je volt, a másik az új helyzetre újbóli kivonulással válaszoló neo- (Isten tudja hányadik) avantgárd. A nyolcvanas-kilencvenes évtizedfordulóra a látványos formai újítók, az egyéni mitológiák, frissen festések, napra-napnyugatra kész művészeti termékek divatja levonulóban van. Kevés figyelem irányult azonban azokra a törekvésekre, melyek ugyan a hetvenes évek avantgárdjában gyökereznek, de megoldásmódokat, elemeket mentettek át az új expresszív és az új szenzibilista irányból is. Ezen tendenciák között véltem fölfedezni egy sajátos vonulatot, melynek bemutatása 1991. decemberében *Emblematikus I.* címmel kezdődött el a Lajos utcai Kiállítóteremben.

Az embléma jelmondat, fogalom, eszmei törekvés jelképes ábrázolása plasztikai, festészeti, grafikai eszközökkel vagy éppen új műfajokkal. Történetileg nézve, erőteljes emblematikus igény jelent meg majd mindegyik égtáj prehisztorikus művészetében, az egyiptomi, a kopt vagy az ókeresztény művészetben, de a középkoron is átível az emblematikus sűrítés igénye, hogy a reneszánszban (ornamentika), illetve a manierizmusban teljesedjen és a barokkban csúcsosodjon ki; a tézislapokon, valamint a bonyolult-összetett programú, allegorikus-emblematikus oltárkép-programokban. (Ez utóbbi kettő egyébként erőteljes hazai hagyomány is.) Ez persze nagymértékben összefügg *Cesare Ripa: Iconologia* és *Andrea Alciati: Emblemata* c. művének többszöri kiadásával és elterjedésével. A közvetlen előzmények között e helyütt csak futólag említeném a szecesszió, a kubizmus, a szürrealizmus, a ready-made, *Magritte, Beuys,* vagy a koncept emblematikus voltát.

A tervezett kiállítássorozat összeállításakor *Claudius Minos* alábbi mondatait tekintettem mérvadónak: „Egy emblematikus műalkotásnak: osztoznia kell a szimbólum természetében (csak éppen inkább egyedi, mint általános), osztozik a rejtvény természetében (csak éppen nem olyan nehéz), osztozik a szólás természetében (csak éppen vizuális és nem verbális), osztozik a közmondás természetében (csak éppen inkább rafinált, mint közhelyszerű)." (Claudius Minos előszava *Andrea Alciati: Emblemata* c. művéhez. (1571. Lyon))

Természetes talán, hogy az 1989-es, az emblematikus művészetet tárgyaló *Kunstforum* kötet meghatározásánál jóval tágabb a Lajos utcai kiállítás koncepciója. Szó sincs benne a pop artból is táplálkozó, a design (sign) kultúrába beleolvadó embléma-piktogram-logo tervező alkalmazott művészetről, hanem inkább arról az autonóm művészetben fölsejlő vonulatról, mely a maga sajátos eszközeivel emblematikus-allegorikus módon vall a világról. A kiállított művek nem „filozófiai jelentésekkel is összekapcsolt vizuális képek, hanem vizuális képpel kifejezett filozófiai tételek." (Panofsky) A kiállító művészek közösek abban, hogy elutasítják a divatos irányzatokat és — már csak életkorukat tekintve is — az avantgárd — mint élmény — csak másodlagosan és áttételesen hatha-

ROSKÓ Gábor

Elmélkedés a divergens látáshibáról – 4 tételben

A mesterlövész kancsalsága

Az újoncok első lőgyakorlataikon nem szoktak olimpiai rekordokat elérni. Ezért a kiképző őrmesterre hárul a feladat, hogy a céllövés mesterfogásait megismertesse a rábízott kiskatonákkal. Ez sem szokott mindig sikerülni. Ki ne ismerné az egyszeri őrmester esetét, aki kilencszer is mellélőtt – ilyenkor hangsúlyosan kijelentve: *így lőttök ti* –, míg végre tizedszerre sikerült eltalálnia a célt – boldogan és büszkén megjegyezve: *így lövök én!*

Olvasva *Szabó* Miklós SZDSZ-es országgyűlési képviselő cikkét („*A kétfelé szereplő kormány*", Magyar Nemzet 1992. november 25.) óhatatlanul is az az érzés alakul ki az emberben, pillanatnyilag ő még csak a második (mellé)lövésénél tart. Az elsőt a Magyar Nemzet 1992. október 16-i számában követte el („Döntési helyzetben az MDF"), melyről október 28-án *Salamon* László mutatta ki, hogy állításai – enyhén szólva – mindössze a tárgyi ismeretek hiányát dokumentálják („Híven a lakitelki értékekhez"). Ez a cikk ritka, sajátos szembetegségről tesz tanúbizonyságot: *a divergens kancsalságról*. A lexikon definíciójával élve a „kancsalság (latinul strabismus) a szemnek az a rendellenessége, amikor a két szem nézővonala a megnézett (fixált) pontban nem találkozik". Majd később: „... a kancsalság lehet összetérő (convergens), ez a gyakoribb, és széttérő (divergens)". Világos, hogy ha a vizsgált tárgy (hic et nunc: *a kormány*) esetében – divergencia miatt – a *nézővonalak* nem találkoznak, könnyen úgy tűnhet az e betegségben szenvedő fizikai természetű), aminek hatására például az SZDSZ a három szabad madarat a nyilaskeresztre vagy a sarló-kalapácsra cserélné?

Rendkívül csábító az alkalom egy mérnök és közgazdász számára, hogy a történésznek elmagyarázza, a szent korona hogyan vált nem a királyság, de a magyar államiság jelképévé, miért esküdtek hazánkban a koronára; hány köztársaság címerében található a világon korona. Ehelyett egy, a címerről folyó parlamenti vitában elhangzott felszólalásból idézek: „...miért pont a korona jelképezi a magyar államiságot? Egészen egyszerűen azért, mert amikor az államiság kialakult, akkor a királyság konkrét formájában történt... Amikor ... a királyság megszűnt, a jelentés módosult, és absztraktabbá vált, akkor jött létre az államiság jelentés. Egy másik jelentésmozzanat az államiság folytonossága. ...Van egy harmadik jelentésmozzanat is ... az európaiság, az európai közösségbe való tartozásnak a jelentésmozzanata... Milyen jelentés nem kapcsolódik a koronához? Nem kapcsolódik hozzá az irredentizmus, nem kapcsolódik hozzá a nacionalizmus, nem kapcsolódik hozzá a fasizmus, nem kapcsolódik hozzá még csak a két világháború közötti időszak keresztény kurzusának a jelentése sem..."

Többek között ez a felszólalás járult hozzá ahhoz, hogy az Országgyűlés 2/3-nál nagyobb szavazataránnyal (ami ugyebár jóval több, mint az „MDF és két szövetségese" részaránya!) az alkotmányba emelje a koronás

Nos, ha a belpolitikai küzdelmektől hangos mai Magyarországot szemléljük, alighanem a kormány *külpolitikája* egyike ama ritka területeknek, mely mögött hatpárti konszenzus áll. Nem hiszem, hogy az SZDSZ felelős politikai vezetői boldogok lennének attól, hogy Sz. M. őket is hátbatámadva Meciar és Funar magyar- és minden kisebbségellenes ideológiájának udvari szállítójává vált. Legalábbis eddig úgy

Roskó Gábor rajza

de öt államba tagosítottan élő kurdok nemzeti jogairól, mi mondanivalónk lehetne a palesztinok számára.

Nem sandaság, nem kétfelé szereplés, ha azt mondjuk: Trianon nemzeti tragédia volt, mert igazságtalan volt, mert szülőt gyermekétől, testvért testvértől, barátot baráttól, a magyarság közel egyharmadát az anyanemzettől úgy szakított el, hogy senki el nem hagyta házát, faluját, szülőföldjét. Ebben egyetértünk. De milyen esélyegyenlőség az, ha eleve az egyiket száműzöm az iskolákból? Miféle demokrácia lehet az, ahol kizárják a szülői döntés lehetőségét? Miféle logika az, hogy az önkéntesség elvét „*csak úgy lehet megvalósítani, ha a hitoktatást az egyházak saját szervezeti keretükben végzik*", mert csak „*ebben az esetben van kizárva annak lehetősége, hogy a hittanra járó oktatásban kényszerűen részt vesznek adófizetőként a más vallásúak és a nem hívők is.*" Nem is értem: *mihez képest más vallású*, hiszen minden vallású járhat hittanra, és miért jobb pénz a nem hívő adója, mint a hívőé?

Látszólag sikamlós kérdés, bár módfelett történelmietlen. Összekeveredik benne egy konkrét történelmi szituáció (a második világháború) alapvető világnézeti-ideológiai (a fasizmushoz és a kommunizmushoz való viszony) és társadalomszerkezeti kérdésekkel (kapitalista piacgazdaság, szocialista tervgazdálkodás). Mintha Sz. M. Churchillen azt kérné számon, hogyan harcolhatott Sztálinnal szövetségben, miközben meggyőződéses antikommunista volt; avagy miért fordult a hitleri Németország Sztálin Szovjetuniója ellen, mikor mindketten antiszemiták, lengyelellenesek, egyházellenesek voltak. Sz. M. netán azt hiszi, hogy *Kállay* Miklós, *Bajcsy-Zsilinszky* Endre németellenességének motivációi azonosak voltak az illegális kommunista mozgalomével? Vagy maga az illegális kommunista mozgalom azonos volt a későbbi legalitást nyerttel? Összemosható-e a nemrégiben elhunyt képviselőtársunk, *Demény* Pál esete *Péter* Gáboréval?

Ha „MDF-rezsim" (ami egyébként nincs!) alatt a kormánypolitikát akarjuk érteni, úgy hiszem, annak következetes, fasizmust és kommunista diktatúrát egyként elvető politikájának megkérdőjelezése már nem történelmi, hanem aktuálpolitikai momentum. Mert ha ez a politika igaz, akkor az MDF középen van. De az SZDSZ is ott van!? Hiszen a Szonda-Ipsos is naprakészen szállította a közvélemény-kutatás ilyen értelmű eredményét!

A kérdés persze ennél a „jópofaságnál" lényegesen bonyolultabb, számomra sokkal meglepőbb az a szimplifikált világkép, amivel Sz. M. operál. A helyzet teljes félreértelmezését jelenti, ha valaki a hitet, a vallásosságot és annak intézményesült kereteit összekeveri; az egyházak közéleti szereplését (oktatás, egészségügy, szociálpolitika) pedig akár a klerikalizmustól (papok világi uralma), akár szorosan vett vallási (transzcendentális, üdvtörténeti) feladataitól nem képes megkülönböztetni. A társadalom vallásos, közömbös és ateista állampolgárokból áll. Számarányától függetlenül egyik rész sem részesíthető előnyben – ebben egyetértünk. De milyen esélyegyenlőség az, ha eleve az egyiket száműzöm az iskolákból? Miféle demokrácia lehet az, ahol kizárják a szülői döntés lehetőségét? Miféle logika az, hogy az önkéntesség elvét „*csak úgy lehet megvalósítani, ha a hitoktatást az egyházak saját szervezeti keretükben végzik*", mert csak „*ebben az esetben van kizárva annak lehetősége, hogy a hittanra járó oktatásban kényszerűen részt vesznek adófizetőként a más vallásúak és a nem hívők is.*" Nem is értem: *mihez képest más vallású*, hiszen minden vallású járhat hittanra, és miért jobb pénz a nem hívő adója, mint a hívőé?

A modern oktatás alapelvei most szivárognak be hazánkba. A fejlett demokráciák alaptantervei az állami kö-

A katolikus egyház új katekizmusa

A tavalyi esztendő óta hazánkban is személyesen ismert *II. János Pál* pápa egy alkalommal barátjának, André *Frossard* újságírónak így nyilatkozott: *„A pápa nem azért van, hogy megváltoztassa, hanem hogy megőrizze mindazt, amit kapott."* Ez a kijelentés egészében érvényes a hivatalosan e hét elején Rómában közzétett katekizmusra is azzal a kiegészítéssel, hogy a katolikus egyház hitének és az abból fakadó

erkölcsi cselekedeteknek a bemutatása

egyszersmind figyelembe veszi azokat, akiknek íródott: a századvég katolikusait, és rajtuk keresztül a jövő évezred híveit.

A nemzetközi sajtó nagy érdeklődéssel kísérte a tekintélyes könyv (maga a szöveg ötszáznyolcvan oldal, a kisérő apparátus pedig közel száz oldal terjedelmű) első, francia nyelvű változatának november 16-i megjelenését. Az új katekizmus bemutatása előtt érdemes föltenni a kérdést: mi a katekizmus? Mióta léteznek katekizmusok a katolikus egyházban?

A *katekézis* (maga a szó az *Apostolok Cselekedeteiben* és *Szent Pál* leveleiben jelent meg) az evangéliumi üzenet első meghirdetésének megerősítését szolgálta, a hívőkben visszhangot váltott ki és átalakította életüket. Idővel az a könyv, amely ezt a tanítást magában foglalta, elnyerte a *katekizmus* nevet. Tehát *az* szetfölötti segítséget, amely a parancsok teljesítéséhez, a helyes erkölcsi tettek végzéséhez szükséges.

A XVI. században a katolikus megújulás első, fontos jele a *trideni zsinat* (1545–1563) befejezése után

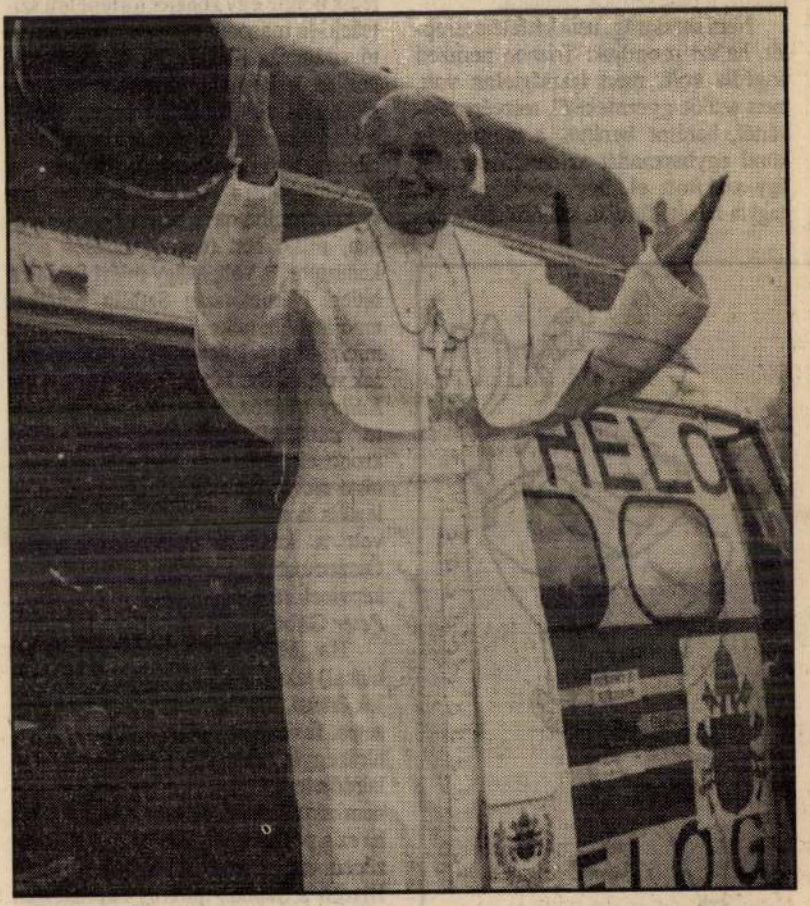

három évvel megjelent, a zsinat tanítá-

te, s a következő esztendő során a bizottság földolgozta a beérkezett ja-

ban kezdődött meg, az e célra létrehozott bizottságot számos, nagynevű teológus segítette. Az ideiglenes szöveget 1989 őszén tanulmányozás és javaslattétel végett a katolikus egyház valamennyi püspöke kézhez vet-

val hangsúlyozta, hogy az új katekizmus a zsinat szellemében, a modern világ kihívásaival szembenézve, a hívők problémáira érzékenyen, kérdéseikre nyitottan akarja bemutatni a katolikus hitet, tanítást.

Érthető módon már az előzetes szövegtervezet is komoly visszhangra talált, a végleges szöveg pedig egyházon belül és kívül egyaránt az érdeklődés középpontjában áll. A katekizmus feladatát a pápa így határozta meg: *„Hűségesen és szervesen, vagyis összefüggéseiben kell bemutatnia a Szentírás, az egyházban élő hagyomány és a tanítóhivatal tanítását, valamint az egyházatyák és a szentek ránk hagyott örökségét, hogy a keresztény hitet jobban megismerjük és felélesszük."* A katekizmus a hagyományos módon négy részre oszlik. Az első, legterjedelmesebb rész az apostoli hitvallás magyarázata, ezt követi az istentiszteleti élet és a szentségek bemutatása, majd a keresztény erkölcsi élet cselekedetei a tízparancsolat fényében, és az egészet a keresztény imádságról, vagyis a *Miatyánkról* szóló rész zárja le.

Könnyű dolog néhány részt idézni, például: mi a Szentháromság dogmájának lényege? Feleletet ad a 253–256 szakasz. Ki keresztelhet? Elég felütni az 1256. szakaszt. Miként vélekedik a katolikus egyház hivatalos tanításában a terrorizmusról, emberrablásról, túszszedésről, kínzásról? Felelet: 2297. szakasz.

Az így kiragadott részek azon-

Az új katekizmus nem akarja az eddigieket kiszorítani, érvénytelenné tenni, hanem a hit terén még teljesebb gazdagságot kínál, amelynek egyetemességét a Péter-utód pápa jóváhagyása garantálja. A történelmi jelentőségű mű a pápa megfogalmazása szerint segíteni és bátorítani akarja a helyi katekizmusok készítését, amelyek a különböző kultúrákkal és helyzetekkel számot vetve hűségesen őrzik a katolikus hit egységét. Párizs érsekének,

Lustiger bíborosnak a nyilatkozata

ezt támogatja: *„A valódi egyetemesség a hit terén kihívásszámba megy. Hisszük, hogy meg lehet találni a közös nyelvet, amely majd a különböző kultúrákon keresztül kifejezésre juttatja az azonos tartalmat."*

Az egész katekizmuson végigvonul a keleti hagyomány azonos fontosságú bemutatása a nyugati hagyomány mellett. II. János Pál pápa erről szereti azt mondani, hogy *„az egyház két tüdővel lélegzik"*.

Mivel a katekizmust francia nyelven szövegezték, és a latin kiadás, amely majd az *editio typica* lesz, még várat magára, a magyar fordítás a francia változat alapján készül. Ezt a tekintélyes mennyiségű munkát a magyar katolikus teológusok azon csoportja vállalta a győri püspök, *dr. Pápai* Lajos irányítása mellett, amelyik az elmúlt évtizedekben posztgraduális képzés keretében Franciaországban folyt-

NAPLÓ

ÚJSZÁSZY KÁLMÁNNAK, a Tiszán Inneni Református Egyház Tudományos Gyűjteményei nyugalmazott igazgatójának, példamutató életútja elismeréseként kilencvenedik születésnapján a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje kitüntetést nyújtották át pénteken.

ÚJ CHICAGÓI FELHŐKARCOLÓK címmel fotókiállítás nyílt meg a Műcsarnokban. A fényképek az amerikai nagyváros újabb épületeit mutatják be. A mindössze másfél évszázados városi múltra visszatekintő metropolisban húzták fel annak idején a modern építészet új csodáit, az első felhőkarcolókat. A Palme-házi bemutató január 5-ig látható.

VAKOK ÉS GYENGÉNLÁTÓK SZÁMÁRA Victor Vasarely tizenhárom képének érzékelhető adaptációiból nyílt meg kiállítás Budapesten, a Bolgár Kultúra Házában. A december 21-ig nyitva tartó tárlaton megtekinthetők Szász Endre, Ruttka Ferenc, Kneisz Eszter, Finta Edit és Kléh Ilona képei. A tárlat utolsó napján a képekből akciót rendeznek, és a bevételből egy vak kisgyermek taníttatásának költségeihez kívánnak hozzájárulni.

RAKPART '92 címmel tárlat nyílt meg tegnap Bátki László, Gábor József, Schopper Nóra és Széchényi Péter képeiből a Magyarországi Francia Intézet előtti Rakpart sétányon. A tárlat január 11-ig látható.

A MERLIN SZÍNHÁZ rekonstrukciójára kiírt építészeti tervpályázatot IV–V. éves építészhallgatóknak szánták. Munkáikból kiállítás nyílt meg pénteken a Merlinben.

PARAOLIMPIA

Szemlefogócska

A 24. Magyar Filmszemlén elhangzott egy mondat: Most jöttem az elmegyógyintézetből. Nem a vászonról vágták a közönség képébe, nem is a számos büfék valamelyikében lehetett félfüllel elkapni. A filmszemle egyetlen szakmai vitáján kezdte így egy önkéntes hozzászóló. Ez a vita a fiatal magyar film helyzetét lett volna hivatott körüljárni. Nem járta. Tett pár tétova lépést, majd megindult egy másik irányba. A fenti mondat inkább az eszmecsere mentalitására jellemző, ám nem ezért citálom. Bárki is mondhatta volna: Most jövök a moziból! vagy: Most jövök a filmgyárból! A hangulat akkor sem lett volna barátságosabb, és a résztvevők elmebeli állapotáról, közérzetéről hasonlóképpen árulkodott volna. A hasadt tudat — úgy tűnik — mindenki sajátja. A fiatal magyar film helyett a kritika kritikájára kerítettek sort. Miért rosszindulatúak a filmkritikusok, ha egyszer tehetségtelenek és unalmasak? Persze nem volt, és nincs válasz. A prózai költőiség az úr, meg a tudathasadás.

Kéztördelve bevallani nekik, hogy nem is vagyok olyan mocsok, mint amilyennek látszom, és meggyőzni amazokat, hogy amit láttak, nem is olyan rossz, mint amilyennek látszik, és legfőképpen milyen nagy szükség van rá. Az első feladat, bár könnyebben teljesíthető, mégsem olyan nagyon fontos. Ha hivatalosan nem, csak baráti beszélgetések alkalmával bírunk kommunikálni, hát rendben van. Mindenki nem lehet barátja mindenkinek. Nem tudunk szót érteni, nem tudunk kommunikálni. El kell higgyük, nem az az érdekes, hogy a filmrendező megérti-e a kritikus lelkét, ő pedig szereti-e a másodoperatőrt. Sokkal fontosabb az, hogy a film tud-e kommunikálni akármilyen nézőjével. Egyáltalán, van-e lehetősége a készítőnek, hogy a film segítségével mondjon valamit. S e lehetőség birtokában tud-e, akar-e.

A huszonnegyedik magyar filmszemle számmágiával, adatok parádés felvonulásával kezdődött. Ennyi meg annyi játékfilm, pláne ősbemutató, nem beszélve a dokumentumművek tengeréről. Nagy itt ám a bőség! Azon az érthetően elkeseredett kritikusi megjegyzésen túl, hogy itten filmszemle összefoglaló cím alatt a Magyar Filmszemle, a Veszprémi Tévétalálkozó és a Jászfényszarui Amatőr Seregszemle összegereblyézésének lehetünk tanúi, valójában alig is láthattunk filmeket, még olyanokat sem, amik illettek volna az előbb felsorolt alkalmak valamelyikéhez. A szándék persze érthető, feltétlenül védhető, sőt, akár szerethető is. Ne felejtsük el, hogy mikor kimaradt egy filmszemle, mennyire sajnáltuk. Készítőknek, kritikusoknak, nézőknek egyaránt hiányzott. Annyira hiányzott, mint most a film. Félreértés ne essék, nem a jó filmekről van szó. A 24. Magyar Filmszemléről a rossz filmek is hiányoztak.

Szirtes András becsületesen azt mondja: ha egy forint van, akkor egyforintos filmet kell csinálni. Felvetődik viszont a kérdés, kell-e egyforintos filmet csinálni.

Szirtes András becsületesen azt válaszolja: ha egy forint van, akkor egyforintos filmet kell csinálni, és nem olyat, ami tízforintosnak akar látszani. Igen, ha csak azt lehet, akkor azt kell, de semmi esetre sem szükséges ezeket a darabokat nagyszabású fesztiválon mint tízforintos filmeket mutogatni. Soha ennyi antifilmet, filmszerű képződményt, ennyi üres kockát, mint most, egyszerre nem lehetett látni még sehol. Mélységesen jellemző, hogy Szirtes műve — inkább nevezzük ötvenfilléres mozinak: nickelodeon — minden tekintetben a mezőny legkiemelkedőbb filmje volt. (Külön köszönet a bátor zsűrinek, hogy a végén kiagyalt a számára egy külön díjat.) A címe: *Sade márki és élete*. Nem is tudom, hogy honnan tudom, hiszen se eleje, se vége főcím, lássuk, Uramisten, mire megyünk ketten, fogta, és volt pofája még tovább rongálni a képet, tíz éves, lejárt nyersanyagra dolgozott, órákig fájt utána az ember szeme. Hihettük, ugyanígy bánt a hanggal is, de nem, Beszélő-béli interjújában elbeszéli, az magától volt olyan csapnivaló, amilyen.

Láthattunk volna — helyette nehezen azonosítható fények, obskurus pászmák — a filmszemlén olyan opuszt is, melynek rendezője hálától elcsukló hangon avat be inkább elhallgatnivaló műhelytitkába: a Szirtes szerzett neki nyersanyagot. Csodák pedig nincsenek. Ha a jegyszedő néni zseblámpája a fárosz, tán más módszerekkel kéne tájékozódni. Az összkép fájdalmas, keserves, siralmas, a magyar film nem halt meg, él, de súlyosan hendikeppes, erősen mozgáskorlátozott. Amit kaptunk, sok gyors menet a ködben, a sötétség leple alatt, soha ennyi 7—8 perces mozit!

A néző kénytelen azt mondani: ha ennyire hiányoznak a föltételek, inkább ne készüljenek filmek. Nem kell, nem szabad mindenáron filmet csinálni. Akármilyen keserves ez alkotónak, akármennyire fáj is ez a magyar film barátainak. A filmcsinálás drága. Bizonyos határig csökkenthetők a költségek, lehet racionalizálni, olcsóbb technikát választani, kisebb stábbal dolgozni, kevesebb helyszínen forgatni, tudom is én, de egy ponton túl ezek a kompromisszumok felszámolják a filmet, egyszerűen esélye sem marad.

A fiatal rendezők fesztiválja volt ez. A jelenlét jogos vágya mentheti egyedül a produktumaikat. Ám külön vizsgálatot érdemelne, miért nem készült el egy-két nagyágyú filmje, vagy ha elkészült, miért nem nevezték e magasan jegyzett alkalomra.

Túl azonban a lehetőségek és lehetetlenségek fölötti borongáson, egyéb tendenciákra is figyelmet kell fordítanunk. Egy különös szemlélet, egy torz tempó erőteljes helykövetelése taszítja tovább a mai magyar filmet az előbbiek miatt is elkerülhetetlen balvégzete felé. A feledhetetlen szakmai vitán öreg filmes szakember, vitathatatlan tekintély a következőben látta a bajok egyik legfőbb okát: Miért ád a kuratórium egy filmes folyóiratnak évi hét és félmillió forintot, amikor az a legutóbbi számában is azzal foglalkozik, hogy mi a csuda történt a húszas években Babelsbergben. Eb ura fakó, ebből a pénzből már egy negyed filmet is majdnem meg lehet csinálni. A majdnem megcsinált negyed filmeket megismerhettük ezen a szemlén, most inkább e kifakadás szellemisége az érdekes. Ugyanis a mai magyar filmek egy nem elhanyagolható hányadán ez a mentalitás meg is látszik. Utoljára a tavalyi filmszemle nyitó előadásán láttam olyan első filmet, amely bevallott örömmel alkalmazott megtanult dolgokat, amely büszke volt arra, hogy ő film. Ideírom: Janisch Attila *Árnyek a havon* című munkájáról van szó. Tényleg, ki az ördögöt érdekel, mit működtek azok a rég kihalt dinoszauruszok? Posztmodern fenegyerekek szánalmas kivagyiságának önmagában is visszataszító, ám roppant jópofa bölcselme türemkedik itt elő egy veterán, egyébként teljesen jogos, kétségbeesése mögül: Ki az a Fritz Lang, nem ismerem. (Akár hozzá is tehetnénk: Mér', ő ismer engem?) A mai fiatal filmet elsősorban önmagához kötik hagyományok. Önmagához és önmagáról szól. Korán elhalt kísérletezgetések világváltó eredményként való elkönyvelése, és ezek pontos vagy slendrián szajkózása. Valami rettenetes belterj. Hogy a képesség hiányzik-e a kommunikációra, szándék híján vizsgálni sem lehet. Alternatív sztárok rugdossák seggbe egymást vászonról vászonra, és ugyanők röhögnek a zsöllyében néhány előadáson keresztül. Ez a fajta film egész egyszerűen nem akar szóba állni a nézővel. Az pedig nem hülye, s ezt igen hamar észre is veszi. Minek olyan szekér után futni, ami nem vesz föl, és különben is rosszfelé megy?

Ám e módszer, ha nem is egy törpe minoritás sajátja, mégsem az egész. A szokvány és halálosan unt, utált magyar csoda — készül még egy-két jó film is. Róluk bemutatásukkor kritikát fogok írni, szigorút és szeretetteljeset. (Egy filmszemle amúgyis mindenre alkalmasabb, mint filmnézésre.) Nem is lesz más dolgom, mint immár agyontördelt tenyeremen hordoznom őket: szépeket és bolondokat.

Turcsányi Sándor

Forgács Iván főszerkesztésében januárban megindult a háromezer-ötszáz példányos Filmkultúra. Szélesebb olvasói réteghez kívánnak szólni, míg a rendszertelenül megjelenő Filmspirál lesz a filmkritikusok és filmtörténészek szaklapja. Mindkettőt a Filmintézet adja ki.

KONTRARETÚR

Bálint István Sirály-rendezése Debrecenben

Az előadás kezdetén a Roskó Gábor által tervezett díszlet baloldalán egy vörös ördögfigura nemi szervéből petárdatűz lövell. A semmibe. Berobog Mása, és előttünk vált felsőruhát. Későbbi férje, Medvegyenkó csak a begombolkozás után kérdi tőle: ,,Miért jár mindig feketében?'' Trepljov előadása alatt Nyina Zarecsnaja egy nagy kő mögött kuporog, szinte helyette látjuk táguló perspektívában a festett tájat és a vendégeket. Minden és mindenki kapcsolatok után nyüszít. Ezek után evidens, Bálint István előadása olyan emberekről szól, akik a dolgok megtörténéséről lemaradnak, és jó esetben is az élethelyzetek második lépéseire reagálhatnak csupán. A belső színház, a projiciálás érdekli őket, ha a reális akció-reakció képletet vesszük alapul: az interpretáció.

Bálint jól ismerte fel, hogy Csehov drámája: prózában megírt opera. Az eseményeknek nem a története érdekes, hanem a szerepük, amit egy-egy érzelmi csúcspont kialakításában vagy levezetésében játszanak. Varázsuk abban rejlik, hogy jelentéktelenek, mint ahogy Trepljov öngyilkossága is érdektelen újsághír. Csehov a hétköznapi érdektelenségből írt zene nélküli operát. Ezért aztán Bálint az egyes gesztusok auráját érzékelteti nézőivel: nem azok súlya érdekli őt, hiszen éppen relatív voltuk tragikus, hanem azon szituációk kibontása, amelyek részeként megjelennek. Gyönyörű ajándéka az átlaghősökhöz igazodó felfogásnak, hogy a színészek közötti viszony szokatlanul bensőséges és intenzív. Különösen így van ez Nyina és Trigorin találkozásaikor, amikor Szemző Tibor zenéje lelki értékeket épít a nőben és a férfiban, erősítve a benyomást, hogy itt belső, interpretációs drámákról van szó: ezek az emberek nem azt élik meg, ami megtörténik velük, hanem amit képzelnek arról. Egyszemélyes, ,,felső'' színházaik előadásában élnek. Mindenkinek a története arról a történetről szól, ami nem történt meg vele. Az előadás – vagy a darab? – szimbolikus, központi figurája Samrajev, az otromba jószágigazgató, aki gazdájától, Szorintól is függetlenedve, annak ad fogatot a távozásra, akinek akar. Mintha Szorin bácsi parkja sajátos Casablanca lenne, ahonnan mindenki távozni vágyik, bár ottragadt, és akik közül a bőrkabátos, felszarvazott bunkó csak azoknak biztosít ,,menlevelet'', akik szimpátiáját elnyerik. Samrajev és Mása az előadás két főpillére: a férfi vakon ostoba, a nő szerelmes menthetetlenül. Bálint István, a gyönyörű képekben gazdag előadás dacára, bennem a konkrét és a metaforikus motívumok alkalmazásával hagyott kételyeket.

Csehov a *Sirály*ban olyan szikár stílusban ír, mint egy bűnügyi krónikás: indoka van annak, ha olykor mégis ,,kifelé'' szól, verbális vagy megjelenítésre váró képekre ragadtatja magát. Így felfoghatatlan számomra, miért nem hallottam Debrecenben Arkagyinától azt a Trigorin visszahódításakor kimondott mondatot (,,Most már az enyém.''), amely nemcsak hozzá, hanem fiához és az egész környezetében

Gál András: Kereszt és tojás

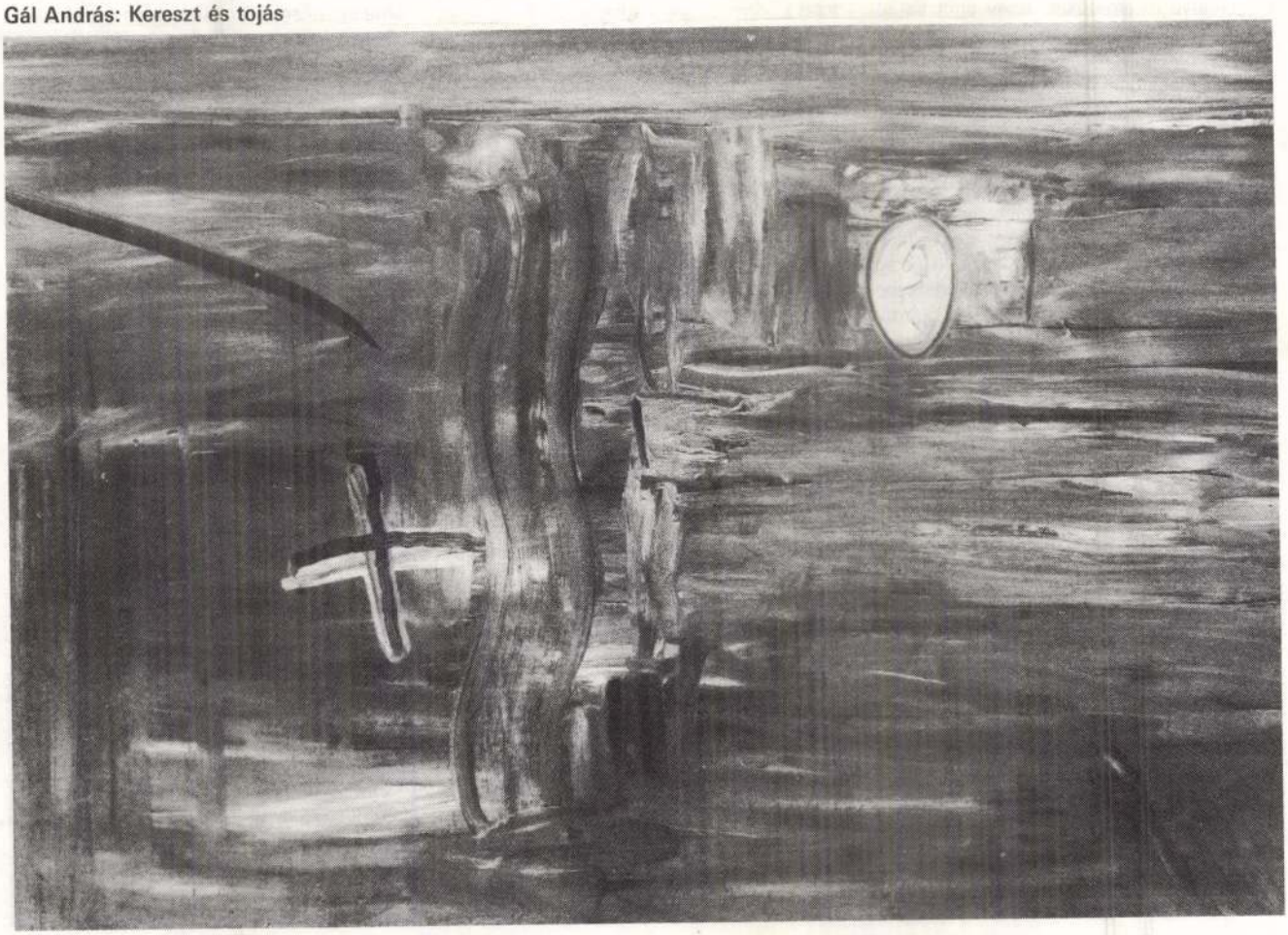

ROSKÓ Gábor

Székesfehérvár – képzőművészeti díj

Roskó Gábor kiállítása a Fekete Sas Patikamúzeumban, Fő (volt Március 15.) u. 5. Nyílik szeptember 11-én, du. 5-kor.

Idén Roskó Gábor nyerte el a Smohay Alapítvány képzőművészeti díját, amelyet a megnyitón adtak át a művésznek. A formalitásokon túl a kiállításon rajzok, akvarellek és a művész legújabb kerámia installációi láthatók. Sajnos, festményei állítólag nem.

ÉS 1992. szept. 11.

ROSKÓ Gábor

Roskó Gábor például – most látható akvarelljei egyre inkább erre utalnak – lassan nagyobb papírt is vehetne.)
A többiek titkokat rejtenek, és tereket nyitnak.

Beszélő 1991. dec. 7.

Hajdú István Kiállításism.

-

irányitott ferditése. Bp, 1955,
ál'.

kásmozgalom iránya. H.é.ny.n.

si congresszusok eredményei.

rület és kötött birtok.

.e. Jena, 1954, Fischer

A FIATAL KÉPZŐMŰVÉSZEK STÚDIÓJA KIÁLLÍTÁSA A BUDAPEST GALÉRIA LAJOS UTCAI KIÁLLÍTÓTERMÉBEN
1991. XI. 28–1992. I. 15.

A KIÁLLÍTÁS RÉSZTVEVŐI:
Beöthy Balázs • Bukta Imre • Elekes Károly • Gaál József • Gábor Imre • Gerber Pál • Gerhes Gábor • Krizbai Sándor •Kentaur Erkel László • Kungl György • Nagy Árpád Pika • Pereszlényi Rolland •Rácmolnár Sándor •Roskó Gábor • Szurcsik József • Vámai Gyula
Blokk Csoport: Sebestyén Zoltán, Kopasz Tamás, Katona Zoltán, Nayg István, Palkó Tibor

KIÁLLÍTÁSKONCEPCIÓ:
L. MENYHÉRT LÁSZLÓ
(TÁMOGATTA A MAGYAR HITEL BANK „MŰVÉSZETI ALAPÍTVÁNYA")

MEGNYITÓ
ROSKÓ GÁBOR, L. MENYHÉRT LÁSZLÓ
(KÖZREMŰKÖDÖTT: VASVÁRI BÉLA)

TÁMOGATÓK:
MŰVÉSZETI ALAP,
MAGYAR KÜLKERESKEDELMI BANK

GRAFIKA:
ELEKES KÁROLY

Rosenmayer Ferenc

Guide 35. l.

Összesen: .....

azaz:.....

Kelt:Budapest 1946 .....

Rosenmayer Ferenc

A hollandi huszarok 1815 ben Oudenarde-nél rohamot intéznek a francia hadak ellen, olajfa párisi kiállítás Huszártermének plafondjába illesztett kép.

Czob Páris

17. l

Rosenmayer Ferenc

Ernst Múzeum aukciói.

XIII–XIV (1920) 457. sz.

Rosenmayer Ferdinand

Thieme Becker

XXIX. 19. l.

(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Rosenmayer Ferenc

Árverési Csarnok aukciós kat.

36. sz. 1927 febr.

r 20-án.

nő.
bőrű grab.
i teany, a ki a ~~kimpujon~~ baljában lévő
és kék selyemkendővel körötte be. Haja,
bb válla mezetlen, ruhárata pedig sötét lepel.
Bég és gyümölcs-garmada látható, ~~garmadában és~~
~~g~~ edény köri le figyelmünket. A háttér-
ételszemüeket, poharat és palackot helye-
rése alól jobbra: Ch. WILDE OSK.

.-- Lelt.sz.4535.-- Értéke 300 K.--
nya 1913 márczius 9-én (631-913).--
kletéte (1381-913).-- ~~Átvétetett~~
~~3)~~.-- Bejelentetett 1913 márczius

128

Rosenmeyer Ferenc

1905 tavaszi és graf.

ki 11. Nemzeti szalonban

Vásár, olaszt

Többet nem jegyzem

~~Rátka~~ keveset, de állandóan kiállít

Hercules V. 260.

Rosenmayer Ferenc

1903. tél

kiáll. Nemzeti szalonban

Ujpesti vásár, olajf. 250 k.

Francia szobrászat III. 49

Rosenmayer Ferenc

1907 dec. kiáll. Nemzeti szalonban
Vásár, olajt. 230 k

Rosenmayer Ferenc

Munsarnok Bpest.

1908. tav. kiáll. 205

1909-10. ich kiáll. 150

Nagytétény

67.

oktob. 16. — 1801. decb. 21.)

ad balra, állva. Parókája egyfer
eme sárgás barna, kipödrött bajusza
bb kezével piros belésű prém ~~g~~ kalpag-
ócsag diszit s baljával oldalán lógó
Nyakravalója fekete; kék dolmányát s nadrág-
erüst zsinórzás diszíti; s öve piros és fehér

tei 103: 74 cm.
déka 1876.

Rosenmayer Ferenc

Ujpest

Mücsarnok

1894/95. téli kiáll.

1904. tav. kiáll. - 306.

1904-5. téli kiáll. 549

1905-6. téli kiáll. - 122

ügyvéd

Adorján Ármin dr., V. 310, 311, VIII. 155;
IX. 13, 14, X. 118. — Erhilder., ügyvéd
IX. 13. — Samu dr., ügyvéd IX. 7. —
Testvérek, antikvárius cég VII. 130.

Rosenmayer Ferenc

Szül. Budapesten 1864 aug 8.
Rk. Egy szobrászmál magán
uton tanulmazosott. 1879-ben
vegezte a 2 ik polgárt
Művész dar lenni. Bara-
bás Miklós ajánlja
1880/81. I. vendégl.
1880/81. II " "
1881/82 II. " "
kilepett

Hóhérbástya, Rassai VIII. 137.

Rosenmayer Ferenc

1883 - 1912 Fsto

??

Ernst Katalogusbol

nett adat

Pécsi honvéd hadapródiskola

IX. 86.

Rosenmayer Ferenc

festő

† 1912-ben 46 éves

korában

U. 205.

Rosenmayer Ferenc

Müvenet 1912. 186, 285

Fejérpataky László V. 219

Rosenmayer Ferenc, festő; szül. 1866 október 20-án Pesten, megh. 1912 május 2-án Budapesten.

Rosenmayer Ferenc

festő.

1904. Ujped. Deák u. 91 (306)
1904. tavaszi kiállítás:
Vásári részlet. olajf. (306 a).
Kat. 87 l.

Rosenmayer Ferenc

festő.

1906. Ujpest. Deák utca 91.

Rosenmayer Irene

laid

—

BmR 125.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

lyezem:

.....

agy helyettesének
rása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Rosenmayer Ferenc

meghalt 46 éves korában
Budapesten 1912 máj. 3.

Egyetértés 1912 máj. 4
(Elhunyt festőművész.)

U. 205

az állam

a részvény

a nagykereskedelem

a termelő

árut vásárolni

a kiskereskedő

közvetlenül

a tekintet

földrajzi tekintetben

a belföldi kereskedelem

a külkereskedelem

Rosenmayer Ferenc

Jestö

1866 ba stülcett

Bjerte Meghalt

ined mikor?

Incze Mag. Mu-

vesich Almanach

1913. 137. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi min'a

Rosenmayer Ferenc

1880/81 - 1884/82

Ferképzőmfoiskővk

127. C.

ROSENMAYER FERENC festőművész, május hó 3-án halt meg Budapesten. Nem több, mindössze negyvenhat esztendős volt, betegsége azonban régóta, évek óta visszavonulásra kényszerítette a festői tevékenységtől. Életéről vajmi keveset tudunk. Olykor, ha megjelent egy-egy képével, a Műcsarnok vagy Nemzeti Szalonban, ismét eltünt, hosszú időre s festőtársai se igen hallottak róla. Ami oly sok művészpályának, szinte végig kísérője: az anyagi gond, nála is kora fiatalságától kezdve meg-meg állítgatta művészi ambicióit, munkabírását. Élete e körül való folytonos küzködés, pedig, festői készültsége mellett, más irányban is tanult, erős műveltségű, fogékony ember volt. Rosenmayer Ferenc Budapesten született, idevaló polgári családból, 1866-ban. A mintarajziskolát elvégezte, majd Münchenbe került ki, ahol Raab tanítványa volt. Leginkább kisméretű naturalista ízü, de intim hatásra törekvő képeket festett. Apró genre-ket, rendszerint a magyar népélet, a magyar vásárok tarka világából. Képei közül legtöbb Ujpesten található, ahol állandó lakos volt, magánosok birtokában.

Művészet 1912. 285.

ADATOK MŰVÉSZETÜNK TÖRTÉNETÉHEZ

BOGDÁN GOTTFRID. Kassa város jegyzőkönyve

kénytelenítettünk elmennünk nem kicsiny törvényünk praevaricatiójával és tapasztalt kárunk injuriájával. Minthogy penig mi felül declarált dolgainknak akkorbéli effectuálására nemzetes biró uram által exmittált becsületes személyek biró uram ő kegyelme személyét repraesentálták, kik penig parancsolatjának nem engednek és az köz exequálandó igazság kiszolgáltatását másnak iniuriájával praecludálják és elkövetnie nem paciálják, törvénytelenül mind az ország s mind nemes város ezekről írott törvényes büntetésében afféléket, eseteknek lennie, in comperta esset. Azért, minthogy kisebbségünkkel s dolgaink elmulatásával világosan iniuriáltattunk, sokszor említett Bogdani uram által, mely okból eddig és ennek utána causált és causalandó mindennemű költségünkről és kárainkról s úgy bennünket törvényesen concernáló mindennemű javainknak kezénél hatalmasul való tartóztatásától solenniter modo praevio protestálok a végütt (így!), hogy törvény folyása szerint mind úton-módon mind azokról megkereshessem, melyhez képest ő kegyelme ellen való törvényes keresetemnek facultását magamnak reserválván, kívánom, hogy a nemes város protocolumába (letévén a nemes város szokott igazságát) pro futura cautela inseráltassék, jövendőre sub authentico kivehessem. E mellett, minthogy említett keresetek sub onere volnának usque ad decisionem controversiae annotatae semminemű ingó és ingatlan ősi és keresett ő kegyelme keze alatt levő bonumok ususától és elidegenítésétől inhibeálom ő kegyelmét, kire való nézve nemzetes biró

Rosenmayer Ferenc

felső

1.

Revai XX. 790. l.

Rosenmeier Ferenc

festő

Újpesten az 1890-es
érekben.

vod

Takács Zoltán felvinci,

Szüle Péter. Bpest. 1923.

6. l.

Rosenmayer Ferenc

Festo

Nül. 1865 aug. 8.

Buda

Lisd

Fleischer Bécs

79. l.

Budapest VI. 310.

Rosenmayer Ferenc

1904. téli

kiáll. Nemzeti Szalonban

Vásár, dáff., 500 k

Hodrusbányai népkdt. V. 61

Rósenmayer Ferenc

Az első kiállitók között emliti meg a müvész nevét M.: "A Mücsarnok téli kiállitása" c. beszámolójában.

Képes Családi Lapok, Bp. 1892. dec. 18.
XIV. évf. 51. sz. 812. lap

Rosenouche (?) Henri

festő

Kártyázó társaság Mária Terézia királynőnél 1 az alakok közt gr. Hadik András ci gr. Nádasdy Tamás ~~ut~~ képével. ~~Vref~~ (1757.
Ámerett tusrajz

Nehezen olvasható signatura. Az Ernst-gyűtemenyből került a M. N. Muzeumba.

Repr.

Magyarművelődtört

IV. 300, 643. l.

700/23
700/12
700/5

899
898
700/1

Rosenplat József lakatos mester M.D.K.

műhely Miskolcon

1792-ben a Kazinczy utca létesítésekor a kisajátított telkeket felbecsülő bizottság tagja. (Miskolcon)

A Miskolci Hermann Ottó Múzeum Közleményei 1955 december 16.l.

M.D.K.

Rosenstein Klári

A Filtex-Sevilla e-heti pályázatára beküldött virágos estélyi-ruharajzával második dijat nyert.

Filtex-Sevilla modellpályázat c.
Szinházi Élet. Bp. 193o. márc. 3o.-ápr. 5.
XX. évf. 14. sz. 1o4-1o5. lap.

Rosenstingl
Antal

soproni epitész
szül. 1906. jan. 30.
Sopronban.

Szemetyes közlése
1947. máj.

Részt vett a soproni
Kentgörgy-utcai rk.
templom helyreálli-
tási munkálatáiban

Rosenstingel Antal

A balatonalmádi hősi emlékmű első díját *Rosenstingel* Antal soproni építész, második díját *Györgyi* Dénes műépítész és a harmadik díjat *Stobbe* Ernő műépítész nyerték el. -

Képzőművészek

1934. 70-1.

Rosenstingl Antal

soproni építész

Füredi Ondár építész irodájában dolgozik.

A balatonalmádi hősi emlékmű pályázatán első díjat nyert.

Soproni Hírlap 1934.

febr. 13. (Egy soproni építészmérnök nyerte a balatonalmádi hősi emlékmű pályázatot.)

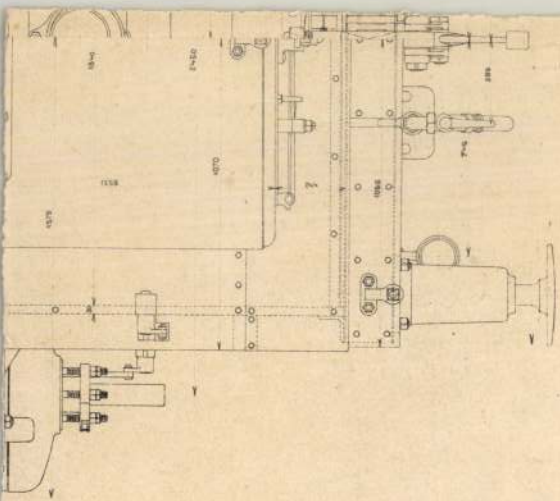

Budapest 1892 július

netszete.

Rosenstingl Antal életút

Kubinszky Mihály: Rosenstingl Antal életút-mérnök (1906-1971).

Soproni Szemle, 60, 2006, 2.

209-211. o.

ROSENSTINGEL ANTAL, építész

Sopronban a Bécsi-dombra a Szépitő Egylet kilatót akart épittetni. A palyazatot Rosenstingel Antal épitész nyerte el. Betonból és vasból készült volna, de a haboru kitörése megakadalyozta ennek létrejöttét. 175.old

LÓRÁNT ODON: Kilátók Sopronban 171.old

Soproni Szemle, Helytörténeti folyóirat, XXVI.évf. 1972. 1xxxxm. 2.szám.

ROSENSTINGL Antal építész

Németh Alajos: Emléktábla a kurucdombi templom falán.
= Soproni Szemle, XLIV. évf. 1. sz. 1990. 52-53. p.

Vadászi Erzsébet: Emlékezés Voit Pálra. XXXII. 195–196.
Vadászi Erzsébet: ism.: Reneszánsz és manierizmus. XXXII. 196–200.
Vinkler Oszkár: Korszerű építészet kérdései Sopron belvárosában. XXXII. 57–60.
Vízy László: Schall József (1913–1989). XXXIII. 313.
Vörös Károly ism.: Vandalizmus Romániában, bukaresti templomok lebontása. (Misionar 4/1988, Beograd) XXXIII. 240.
Vukov Konstantin: Az esztergomi Vitéz-palota szerkezeti megoldásai. XXXIII. 252–255.
Vukov Konstantin: Kételyek a vajdahunyadi vár lovagtermének helyreállításáról. XXXII. 1–8.
Vukov Konstantin: Megalakult a Komárom megyei MAB! (Tájékozatató) XXXIII. 61.
Vukov Konstantin: A nürnbergi városháza régi nagytermének helyreállítása. XXXII. 181–184.
Vukov Konstantin: Ötven éve nyitották meg az esztergomi vár királyi palotájának kiásott és helyreállított termeit. (Tájékoztató) XXXIII. 60.
Walter Frodl: Az Österreichische Zeitschrift für Kunst und Denkmalpflege 1988 1/2. száma megemlékezik Dercsényi Dezsőről. XXXIII. 129.
Zakariás János ism: A Bihari Múzeum évkönyve IV–V. (Berettyóújfalu, 1986.) XXXII. 275.
Zakariás János: Fischer József három villájának építéstörténetéhez. XXXII. 173–180.
Zakariás János: Gerő László irodalmi munkássága. (1979–1989, bibliográfia) XXXIII. 250–251.

S. Rosenstingl

„A pesti szervita Couvent"
– rajza (1756) az 1. oldalon

Művészettörténeti Értesítő
1973/1

Sebastian Rosenstingel

metszette 1751-ben az egri szaisz Leo u. 5 sz.
a. templom képét.

Voit Pál szb.: Heves megye műemlékei II.
Magyarország műemlékei topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972.

4781

Rosenstingl és Hertz

M.D.K.

A szerzita convent épületének reimetszete 1770 körül készült Rosenstingl és Hertz műve.

Budapest székesfőváros történeti múzeuma ki állítása: Buda Óbuda, Pest 1800 előtt Budapest 1946. 13 lap.

Rosenstingl Ó. József

1913

Éimisk 1930. 87. l.

Hadsereg.

A jobbra fordulva álló és
figyelemmel hallgatja a mutatn

Austrian Arm
1. Trooper of the Au
of Chevaux Leg
2. Chasseur of the Tyrole
Count Shastel

legalól középütt: Published by
Duke St. Portland Plac

Szines rm., mér.
Austrian Army.

ROSENSTINGL, Franz Zeitterverö

Fabon, Kristóf: Franz Rosenstingl als Gartenarchitekt in Ungarn.
= Gartenkunst 12, 2000, 1
153-160. ill

Neupkörnyi
Derekegyháza
Karolyi palota

Kiadja a) Veszprém Megyei Levéltár. Veszprém,

g der Mitteleuropaischen Universitatsarchive. E Levéltára. Budapest, 2000. 220 p.

elitjének képzése 1855–1918. (Kiadja az) ELTE

yula: A Széchenyi István Főiskola hallgatóinak Tanulmányok Füzetek 2000/5. (Kiadja) Győr p.

glevele, 1703. Hasonmás kiadás. Szerkesztette és ás: Szálka Irma, angol és német fordítás: Soós rtha Levente. (Kiadja a) Híd Kiadó (és) Budapest fol.

tem egyetemi, rektori tanácsüléseinek, vezetői 99. Szerkesztette: Zsidi Vilmos. A Budapesti Egyetem Levéltárának Kiadványai, 6. (Kiadja a) igazgatási Egyetem Levéltára. Budapest, 2000.

am 4. szám – 8. évfolyam 1. szám (1999. tél – is. Nagyvárosi szegénység — Amerikában. ue. Fordította: Valkó Zsuzsa és Papdi Viktor. st, 2000. 310 p.

am, 2. szám – (2000. nyár) Főszerkesztő: Gerő Koszorú Lajos és Erő Zoltán. (Kiadja) Budapest

9vGkJ:www.natarch.hu/szemle/2... 2004.02.09.

~~[illegible]~~

K

mús ~~[illegible]~~

lad Rosenstingl Sebastian

l. bécsi épitész rajza

Gerő László: Φ

A Szervita-tér.

Budapest.

1947. 61 l. (képpel)

62. l.

Φ A pesti szervita-

templom és kolostor

képe, 1769 körül

Fentich munk

Rosenstiegl Sebastian

A pesti szerviták egyházi
temploma és zárdája
fenti rajza

l.

Neinethy Lajos

A pesti főtemplom tört.
I. k. Bpest, 1890. 296, 421 i. l.

AGY OLTÁRRÓL.

Lásd 385 lapon.

M.D.K.

Rosenstingl, Franz Sebastian, építő. mester

nevét említik:

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Derssényi Dezsö.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

233. old.

M. D. A.

ROSENSTINGL, Sebestyén építész
(1702 – 1785) Bécs

Nagykároly piarista t.

kivitelező: Sieber

Ybl Ervin: Ybl Miklós 120.,

MDK

Rosenstingel Sebestian épitész

A szervita-rend Szent Annáról nevezett temploma és zárdája Pesten a XVIII.sz. közepén.Rézm. Rajzolta Rosenstingel Sebestian épitész, rézbe metszette Hertz rézm. Repr.

Magyművelődtört IV.k. 447, 648.l.

R

M.O.K.

Sebastian Rosenstingl bécsi épitész

A tanulmány a magyar barokk épitészet „sarkalatos" személyiségei közé sorolja.

/Magyar Müvészet lexikona/

Voit Pál: Tervek, mesterek és a mü.
Müv. Ért. 1960. 4. sz. 277. old.

So.

Rosenstingl Sebestyén
epikus

l

Kapossy jegyzetek

201 l

Feigh Ágost pozsonyi Kétszersült-készítő
réz címkenyomtatója IX. 89.

Rosenstingl Sebestyén

épitéz

laid

Bmk 10 l

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 ..... év

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Rosenstingl, Sebastian

becsi épitész

XVIII. sz

l.

Tanulmány a Bps

multjából. III.

159. l.

ZWACK

LIKŐR

Sebastian Rosenstingl

Architect delin.

lösd.

Herr Daniel

von

ROSENSTINGL, Franz Sebastian bécsi épitész.
Az egri szerviták rendházát ábrázoló metszet szignaturáján szerepel 175o körül /Szmrecsányi 2ol./.

A Hevesmegyei Topográfia [illegible]

Sebastian Rosenstingl

tervei nevint épültek fel a bécsi nevito templom tornyai. Magyarországi működéséről is tudunk

Voit Pál: Martin Wittwer, a győri karmelita templom épitésze. /Adatok a dunai barokk épitőiskola magyarországi kapcsolataihoz./ Magyar müemlékvédelem 1963-1966. Bp. 1969. Akadémiai k., 289 l., 369 kép, 187-225. l., német resumé.

188-l.

~~Hertz Joh. Daniel~~

~~augsburgi rézm.~~

K

nincs cód

Rosenstingel Sebestian

építész

A szervita-rend Szent Annáról nevezett temploma és zárdája Pesten a XVIII. sz. közepén. Rézm. Rajzolta R. metszette H.

Repr.

Magyarmuvelödtort

IV. K. 447, 648. l.

MDK

Rosenstingl Sebastian építész

1.

Rómer Flóris: A régi Pest. Bpest.1873. 98.l.

Rosenstingl Sebestyén

épitész

l.

Szom Egermův

201 l.

LEIPZIG C 2
11.9.36
16-17

DEUTSCHES REICH
8

UCKSACHE!

...nlekek Országos Birottsága
...skommission z. Erhaltung
...Kunstdenkmäler)

Budapest VI (Ungarn)

~~Arena-ut. 41~~

IX Bihor utca 10

Rosenstingl Franz Sebastian

Fennmaradt - bár nem épült fel - a magyaróvári kastély terve, színezett tusrajza az épületet madártávlatból mutatja be.

Dercsényi Dezső, Gólya József, Entz Géza: Magyar műemlékvédelem II (1959-1960) Budapest, 1964.

2581.

Rosenstingl Franz Sebastian

bécsi építész tervei alapján épült az egri ferences templom. Az ő tervei nyomán emelték a nagykőrösi megyeháza és a „nemzeti iskola".

Dercsényi Dezső, Gólya József, Entz Géza:
Magyar műemlékvédelem I (1959-60)
Budapest, 1964. 255 l.

Rosenstingl Franz Sebastian

Tervei alapján épült még a piarista rendház és 1769-ben a rk. templom. Itóbbi a XVIII. század végén jelentkező klasszicizáló törekvések egyik korai képviselője.

Dercsényi Dezső, Gólya József, Entz Géza: Magyar műemlékvédelem II. (1959-60) Budapest, 1964. 255 l.

1

Rosenstingl Franz Sebastian

a nagykárolyi Károlyi-kastély terve. 1780 körül: lehete-lehér reprodukció.

Deresényi Dezső, Gálya József, Entz Géza:
Magyar Müemlékvédelem II. (1959-60)
Budapest, 1964.

257 l.

Rosenstingl Franz Sebastian

A rajz hiséröpövege szerint, a kastély – átlós axisban hétszeresen tört szárnyaival – a hiterjesztett szárnyú, repülő sast, a Károlyiak címerállatát szimbolizálja.

Deresényi Dezső, Gálya József, Entz Géza: Magyar Műemlékvédelem, II (1959-60) Budapest, 1964.

258 l.

Franz Sebastian Rosenstingl

képítette a „nemzeti iskola," a piarista rendház s 1769-ben a plébániatemplom kupolás, klasszicista jellegű tervét.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970.

651

Franz Sebastian Rosenstingl

Nagykárolyban a Károlyi grófék uradalmi épitésze.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970.

651

2

Franz Sebastian Rosenstingl

a nagykárolyi károlyi grófék kastélyához tervet képzitett.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970.

651

Franz Sebastian Rosenstingl

magyarországi működéséről ismert.

Deresényi Dezső, Entz Géza stb.: Magyar műemlékvédelem 1963–66. Budapest 1969.

1881

ROSENSTOK Charlotte N.D.K

1927-ben Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya.... Bp. 1954. 338.l.

Rosenfelt . . . . hadmérnök M.D.K.

is készitett korszerüsitési tervet a budai vár déli rondellájához: 1687-1730 között, melyek éppüg mint N.M. de la Vigne-ét, és Lavinnie-ét, a helyreállitás során nem vettek figyelembe.

Czagány István: Müemlékhelyreállitási kérdések a Budavári palota ujjáépitésénél

Müvészettörténeti Értesitő, Bp.1967.XVI.évf.3.sz.

178. old.

Rosenthal Szilárd

1850

erod
e

Kapnüverzöneletr

34. l.

Sequoia sempervirens

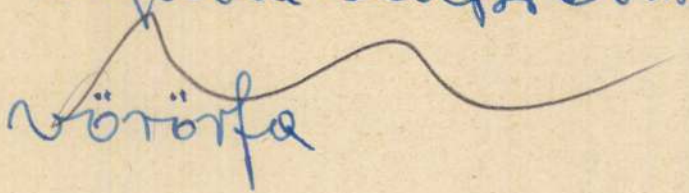

Rosenthal Sándor

1858

jelzésel, látta
egy talán Boucher
után festett
pásztorlányzat
ábrázoló Egyet.
Festő, de egyenge-

Láttam
1929 szept. 24-

Maurice Guillaume

2 Rue Ste James

à Neuilly

ROSENTHAL Szilárd

1850

84. márc. 15. Ugyanaz hasonló tárgyban ir Rosenthal Szilard úrnak

arcképét és életrajzát kéri

Műv tört Ért. 1990 1-2 128.

levonások: jöv. adó .....

.....

.....

Kifizetendő összeg: .....

azaz .....

Fenti összeget a mai napon hiánytalanul felvettem.

Fenti összeget kérem alábbi címemre kiutalni: ....

.....

Budapest, 19 ..... hó .....

MTA Sokszor

M.D.K.

Rosenthal Béla

"Mi készül a pesti kollekciókban?" cimmel közölt divatcikk keretében hozza a lap két ruhatervét.

szept. 8.
Szinházi Magazin, Bp. 194o. ~~aug.-25.~~ III. évf.
III. évf. 37. sz. 39. lap

Rosenthal Henrik

építész

Szül: Nagyszentmiklós 1881

Oklevelet nyert 1904

Műegyetem 17. l.

T. 5584.

üntető térképen elől balra
a szigetség többi városai
ajzban vannak feltüntetve.

8 cm.
descriptio, Frankfurt 1686.

1) Rosenthal Dávid

festő

Pesti kereskedőcsalád gyermeke, Pest után Bécsben tanult festeni. Bukarestbe megy, pár év múlva román-

Ásvay Árpád: Román-magyar....

Korunk 1970 VI. 918.

2) Rosenthal Dávid

festő"

nak vakja magát, s felvesci a

Constantin keresztnevet. Tevé-

hely vént vesz az 1848-as hares-

Árvay Árpád: Román – magyar...

Korunk 1970 VI. 918.

3) Rosenthal Dávid

festő

alföldi forradalomban, mind annak buhása után ő szöktetimy a forradalom vezetőit.

Ávvay Árpád: Román-magyar...

Kovnak 1970 VI. 918.

4) Rosenthal Dávid

festő

Ő maga Svájcba nagy és ott festésből él. 1851-ben elvállalja a román forradalmi komité nagbízá-

Ásvay Árpád: Román – magyar...

Kornak 1970. VI. 9 18.

5] Rosenthal Dávid

festő

Sát, hogy Erdélybe menjen és ott

Habsburg-ellenes lázadást szítson.

Az osztrákok azonban Bp.-en elfog-

Ásvay Árpád: Román-magyar... .

Korunk 1970. VI. 918.

6) Rosenthal Dávid

festő

letartóztatják

ják, kínvallatásnak vetik alá s

börtönében meghal.

A bukaresti Szépművészeti Múzeum

Ásvány Árpád: Román – magyar....

Korvak 1970 VI. 918.

7) Rosenthal Dániel

festő

őrzi Románia c. festményét.

Aśvay Aśpád: Román – magyar...

Korunk 1970. VI. 918.

Rosenthal, Constantin

"Román Népközt. müvészeti kiállitása"

Magyar Nemzet Végvári Lajos
1950. VI. évf. 293. sz.

ROSENTHAL (Dávid) Konstantin, festő, * Pest 1820, † u. o. 1851. Bécs-

1111

ben s Párizsban tanult s életképeket állított ki Pesten (Gondolkodó nő, Délutáni nyugalom).

Ref. II. 389 l

T. 4010.

akna felrobbant, lovasok vonulnak
ül, mig a bástya-menti árkokban
nattérben a Dunán hajókat veszünk
álik ki. A felhők közt az elhomá-
irata fölül:

O és 247.
in nyomtatás olvasható.

5 : 14.5 cm.

Rosenthal

l.

Lykanemzromantika

87. l.

Felsögalla

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Rosenthal Constantin

Pesten festo

1. Okr.

Münzgl. Kat.

1853. 40. l.

~~Gyertyaellenző, gyöngyhimzésű~~

~~XVIII. sz.~~ VI. 151.

Rosenthal David

festö

mil. Pest 1820, † u. o.

1851.

l.

Ujv. Mts L.

753. l.

A székesfővárosi m. kir. pénzügyigazgatóságtól
Budapest, V. kerület, Szalay-utca 10—12 szám

502 sz. Postahivatal

24212

Budapest székesfőváros polgármesteri hiv. (közmüvelődési) ügyosztály

Méltóságos
Nagyságos
Tekintetes

A Műemlékek Országos

úrnak

Bizottságának

Hivatalból

Díj átalányozva

BUDAPEST,

IX kor. üllői ü. 33. sz.

Rosenthal C. D.

festő

Szabad Művészet
1957. 478. l.

262 szám.

19

Műemlékek orsz

Vallás- és Közoktatásügyi
Minister a vajdahunyadi vár-
an megindított általános
ávitási munkák költségeinek
edezésére 25.872 korona hitelt
nyitott.

Rosenthal, festő

Honderü, 1844. II. 115.

Mükiállitás

Rosenthal „Pesti"

Pesti Divatlap, 1844. II.

285.

Pesti műkiállítás.

Ikonográfia (Vagó Pál kép in Bethlen Gergely korabeli rokonai)

Pásztortűz, 1928. 23 sz.

551 l.

Gulyás Károly: Vagó Pál

Rosenthal Dávid, festő

Honderü, 1847. II. 58.
Heti szemle

Rosenthal David

festő

l. Kolp. 18. l.

J. Haid.

ir 10-én. † Augsburgban 1767
us 9-én.

jobbrafordult, de szembe
a vállára vetett piros béléső
gához, ecsetet tart. Nagy
szemöldöke barna, ránczos
kkendőjét csomóra kötötte,
l szűk. Felirata a kép hátán:
Battaillen Mahler u. Director
gspurg, gebohren zu Augspurg
gestorben Nbg. 1741. d. 9.
Iaid. Pinxit 1743.«.

cm. — Lelt. sz. 905. — Vétetett
Árpádtól 200 K-án (109–901). —
— Elszámoltatott 1903 február
olást jóváhagyta az 1903 július
az 1903 október 15-iki 18308

ó adatok. 1907: IV. 3. *Isme-*
gendas György Fülöp csatafestő.

Rosenthal David

1820–1857

Lit. Lab. II. 53, 57, 132.

IV. 110, 152

1265. ~~Georg Philipp Rugendas:~~
~~Sz. Augsburgban 1666. novemb~~
~~május 19-én.~~

1265. Kurucz ok és német ek ~~lovosok~~ k

~~A~~ dombos előtérben siemlé négy b
csoportot, a melyet két ~~magyar~~ hu
egy, a kinek lova épen elesik és
tókával, megsebesült és a földön
visszafordultan védekezik, kettő
re siet, mialatt a ~~reájok rontó~~
kisérik. ~~Az utóbbiak~~ ~~kezük~~ a táma
hát visel, ~~társának öltözete pedi~~
kard és háromszögletes kalap heve
tók. A háttérben pedig balról töb
égbolt felhőzött.

Vászon, méretei 29.7:63.5
Dr. Thaly Kálmán hagyomány
(2118-909).-- Átvétetett 1909. dec

MDK

Rosenthal Konstantin „hazai művész

is hazajött.
" átutazó művészek" sem ritkák Pesten.
Rövid ideig marad, képei láthatók a Béla-utcában."

Ltab. IV. llo. 1.

Rosenthal

magyar festő

Kerti jelenete nagyon rosz rajzolás.

Irod

—

Pesti divattap

1844. 286. k. (Pesti mü-
kiállítás.

Rosenthal Konstantin

Pesten

1844. nüegl.

Kati jelenet. olaff.

L

Rosenstingl, Franz Sebastian M.D.K.
bécsi építész

az egri szerviták rendházát ábrázoló metszetét szignálja 1750 körül. Metszette Herz Johann Dániel vésnök.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 339. old.
+ 391. "

M.D.K.

Rosenstingel, Sebastian, (1702-1783)

Cécsi építész, akinek nevéhez a pesti nevezetes templomról és rendházról készített rajzát ismerteti, mely valószínűleg a nevezetes rend hírét ismertető sorozat egyike. (1770) – Mellette: J.D. Herz, augsburgi rézmetsző és kiadó (20.8 x 28.5)

Rózsa György: Budapest régi látképei /1493-1800/

Bp. 1963. 275. old. LXXVI. t

MDK

Rosenstingl

1770 k.

Schoen 1946. 13.1.

MDK

Rosenstingl Sebastian bécsi épitész

A pesti Szervita-templom és kolostor képe 1769 körül. Herz T.D.rézm. és Rosenstingl Sebastian bécsi épitész rajza.

Gerő László: A Szervita-tér. Budapest 1947. 61, 62.l. /képpel/

Rosenthal Dávid

festő

lásd okr.

Szabad Művészet

1951. 10 — 12. l.

archéppel

és Kejekkel

Az 1950-csevfo-
lyamot is át-
nézni, ahol
szintén szó van
már fentiről.

sokon az I sö" díjjal lettünk
[illegible]
[illegible] a „fénykepészet elö" halla-
[illegible] a legnagyobb kitüntetésben
[illegible]tünk. <Melynek oda itélé-
[illegible]ö" akkor Müemlékek orsz: bizot-
[illegible]csonyi Jenö" Ur társaságában
[illegible] meg az örvendetes hirt.>
[illegible]merése indilotta a vall: és-
[illegible]not, hogy a müemléki bi-
[illegible] 1903 szám alatt jóvá hagyta
[illegible]uléki felvételekkel való meg-
[illegible]y mily módon feleltünk
[illegible] a mi feladatunk bi-
[illegible]ukánk felett. De azt bát-

Rosenthal Konstantin

"A gondolkozó nő" c. műről irja Vahot Imre: "A Pesti Mükiállitás 1847-ben" c, beszámolójában: "e nőnek legnagyobb baja, hogy éppen nem látszik gondolkodni". Megdicséri "Délutáni pihenés" c. képét, melyen "csinos arcu barna hölgy fekvő alakja" látható.

Pesti Divatlap, Bp. 1847. juli. 1.
27. sz. 923-927. lap

Rosenthal Constantin

Pesten

1847 - ben Délutáni nyugalom c. képét 100 forint megvette a Mü-egylet.

PME ok. 1853-ra. 40. l.

arons Däviddal

Esterházy h. n. VII. 202.

Rosenthal David

Jestö

H. Pesten 1820.
† 1851.

Wurzbach, Biogr. Lex.
Wien. 1874. XXVII. K.
33-34 l.

Okv. felh.

Rosenthal Konstantin

Pesten

1847. műegylet.

A gondolkodó nő.

Olaff.

Tanulmányfő. Olaff.

Szerecsen. Olaff

Délutáni pihenés.

Olaff.

L.

Rosenthal Dávid
festő
Pestről, 1837

lásd

Fleischer Bécs
79. l.

Budapest VII. 66.

Rosenthal David

19 éves, nül. Pest

1837 Bécsi akadémia

Ujházy

Szombathis János VI. 256.

Rosenthal Dávid Konstantin

Szabó Júlia: A XIX. r. festiszete
Mon. Ry. 1985,

150 (104-es kép), 162 (118-es kép)

Rosenthal

festö

Magyar!

God.

Honderü 1844-

II. 148 l

Rosenthal Constantin

festö

Pesten 1847.

Läsd

Wurzbach Biogr.

Lex. Wien. 1874.

XXVII. K. 34 l

Ev. felh

Rosenthal

l.

LykaMagyműI800-50

195, 263, 502.l

2.

Rosenthal Konstantin

1820 – 1857.

Művészeti lex. 691. l.

JUNIUS

4

M.D.K.

Rosenthal Dávid, festő

pesti kereshedő családból származott, 1820-ban született. 1837-ben lett a bécsi művészeti akadémia antik osztályának növendéke, akol 2 évig tanult, majd Bécsben 1842-ig arcképfestésből élt. Ekkor Párisba költözött és végleg ott telepedett le. Szorosabb kapcsolatba került az ottani forradalmi körökkel. 1847-ben néhány hétre haza tért Pestre, akol a „Spiegel" c. lap /.

Biró Béla: Rosenthal Dávid Önarcképe. Bulletin du Musée National Hongrois des Beaux-Arts, 1949. 49.old.

(3.sz.)

M.D.K.

Rosenthal Dávid, festő

... melegrangu cirret körölt róla. Ebben az időben már a Constantin nevet használja Dávid helyett. A szabadságharc leverése után is állandó szoros kapcsolatot tartott fenn Parisba menekült konfitársaival. 1851-ben ismét Pestre jött és a „Spiegel" ismét melegen dicsérte főleg archépeit, azonban a rendőrség - régóta figyelvén a forradalmárgyanús nüvént - letartóztatta. Rosenthal pedig a fogságában öngyilkos lett.

Biró Béla: Rosenthal Dávid Önarcképe. Bulletin du Nusée National Hongrois des Beaux-Arts, 1949., 50.old.

(3.m.)

M.D.K.

Rosenthal Dávid, festő (1820-1851)

– Szépművészeti Múzeumban levő önarcképének reprodukciója. A kép festés közben, az állványtól hátra fordulva, kezében palettával ábrázolja a művészt.

Biró Béla: Rosenthal Dávid Önarcképe.
Bulletin du Musée National Hongrois des Beaux-Arts, 1949. 3.sz. 29.old.

ROSENTHAL, Constantin Daniel

Glück Jenő: Constantin Daniel Rosenthal: Adatok egy forradalmár festő életrajzához. = Művelődés, 38, 1985, 3. 41. ill

NF.	Neue Folge
NS.	Nova Series
NZ.	Neuzeit
o.O., Dr.u.J.	ohne Ort, Drucker und Jahr
Papierhs.	Papierhandschrift
Phil.Diss.	Philosophische Dissertation
Public.	Publication
QFIAB	Quellen und Forschungen aus italienischen Archiven und Bibliotheken
RhVjBll.	Rheinische Vierteljahrsblätter
RI	Regesta imperii
RTA	Reichstagsakten
RTA JR	Reichstagsakten Jüngere Reihe
S.	Seite
s.	siehe
sächs.	sächsisch
Samml.	Sammlung
St.	Wiener Diplomata-Abteilung
Stud.	Studien
Taf.	Tafel
Taschenb.	Taschenbuch
Typenk.	Typenkunde
u.	und
UB	Universitätsbibliothek
vgl.	vergleiche
Verh.	Verhandlungen
Veröffentl.	Veröffentlichungen
Verst.	Versteigerung

MDK

Rosenthal Henrik, 19o4

A m. kir. József Müegyetemen oklevelet nyert építészek névjegyzéke 1873-1928-ig. Építő Ipar - Építő Művészet 1931. jun. 1. 89.l.

Rosenthal Jenőné

MDK

Tanulmányfej I-II, márvány

Munkácsy Céh IX. kiáll.
Nemzeti Szalon 1936. máj.

M. D. L.

ROSENTHAL, Richard

Samuel Vogel S. Michaelem 1805

Z-S. Vogel 209.

M.D.K.

Rosenthal Olga

A Szinházi Élet. jelmezpályázatára készitet jelmeztervet. Repr.

Szinházi Élet. Bp. 1928. 1928. febr. 12.-18.
XVIII. évf. 7. sz. 109. l.

MDK

Rosenthal Gyula építész

Magánép. eng. Bp.n. Vállalk. Közl. 1907.jan.9.
5.l.

MDK

Rosenthal Gyula építész

fdsz ház

Magánépitési eng. Bp. Épitő Ipar 1907. [illegible]7. jan. 13.

19 l.

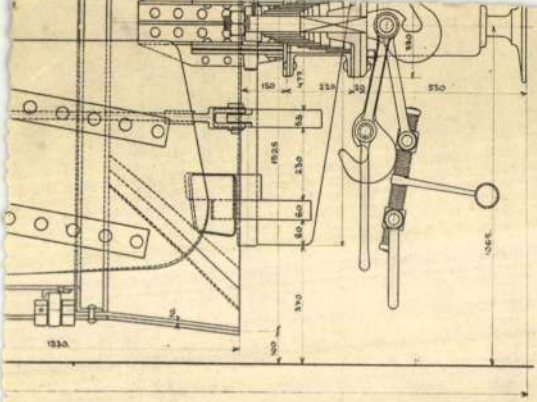

Budapest 1894 augusztus hó 27

B' [illegible] B'o [illegible]

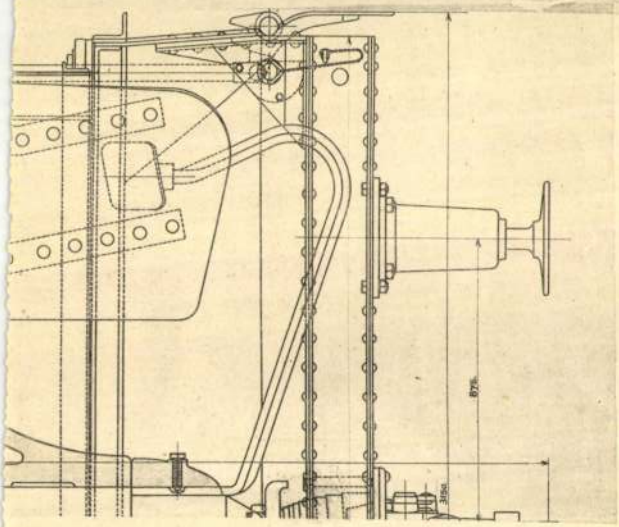

Rosenthal Ferenc

l.

Forum

1934. 326-1

Rosenwald Artur

1913/17 - 1916/17

Ferképzomfoiskèvk

127/C.

Rosenzweig Lajos

1877/8. I. előkészületi osztály
szül. 1858 szept. 7. Budapesten
Izr. 6 reált végzett

Melldisz bronzból, czörtetökkel
diszitett VI. 128

Roscz weig Lajos

1877/78 I.

Ferkèpzomfoiskèvk

127.1.

MDK

Rosenwasser Ede, festö

Tájkép. Pasztell.

Nemzeti Szalon.-Jeni Tárlat. 1931.szept. Kat.

MDK

Rosenwasser Ida

Duna Esztergomnál

Duna-kiáll. N. Szal. 1933. jan. 8 l.

Bárand (Hajdú)

R.k.templom homlokzati toronnyal
Félkörives szentély. Kétboltszak
tették 1891-ben.

(Bihar vármegye és Nagyvárad. MV.e

Rosenwasser-Ida,

ügyes és ötletes tanítványa Jaschik Á.-nak.

(e. a.)

Grafikai növendékkiállítás az Iparművészeti Társulatban (Andrássy út 69.)

Ujság. 931. X. 11.

Rosenwasser Ida

1o3. Duna Esztergomnál

Duna Kiállitás katalogusa, Nemzeti Szalon
1933. január hó 6 lap

MDK

Rosenzweig Gizella

Női munkakiállitás. Müvészet Ipar 1906, 109 l.

977

Roser Ignác

ötvös

1828 Szigetvár

Magyarországi ötvösök 441.

Gunylap

A schönbrunni á

Az első ke
Vieh ist ein Affe
másodikban kr
alles auffressen...
van ékesítve, az
„Die Kamarilla
negyedikben „Zwei
föherczeg nádor lós
peria diszit, bal
fekszik és jobbra
a kép alatt:
„Kaiserliche M
Vorstellung in
Reikarcz, m
nak 23.6: 27-8 9
Ltp

Roser Ignác

ötv

Kőmagyötvj. 2076.17

Roserath Tolsof Pria-
nus báró.

U 963

Ad 911/911

Roserath József

Priamus bárs

U. 963

Pozsony várrendszere, rézm. 1663.

repr.

Kincses Kalendárium Bp 1912 (Képek a régi Magyarországból.)

Baktalórántházai

rk. templom

Nagyméltó.
Vallás- és közokt. Minisz-
térium-nak
Budapest.

A Nagyméltó. Miniszté-
rium 1938. évi november
2-án kelt 13.934/1938.III.n.a
rendeletével a bakta-
lórántházai műemléki
rellegű rk. plébániatem-

Roseti

vérin

Buda nyugatról.

vérin

Meggelent:

fenti Regno di

Ungheria c. nin-

veben 1640

Itt szinesen repr.

Gallina

3155

3155. ~~29.~~ **Ismeretlen** festő.

Krisztus a farizeusok között. (Máté 22. r. 21.)

A ~~kép tulajdonkép azt a jelenetet ábrázolja, midőn a templomban a~~ farizeusok Jézust megkisértetvén ~~és~~ azok egyike ~~néki az~~ adópénzt mutat~~ja~~, mire az Üdvözitő ~~jobb kezét feltartva,~~ e szavakat mondja: »Adjátok meg a császárnak, a mi a császáré.« Jobbról van Jézus fejét dicsfény veszi körül. ~~és~~ Öltözete: kék köntös és piros palást. Szemben ~~közt~~ vele öt farizeus áll sötétzöld, piros, kék, aranybrokát és világos-zöld ruhában. Közülök a legidősebb ~~homlokán héber feliratot hord~~ kis bal kezével a pápaszemet fogja, kissé előrehajlik és ~~úgy nézi~~ a felmutatott pénzt nézi, a többiek ~~pedig, a kik őt~~ körülvették, ~~figyelve hallgatnak~~. Az előtérben balról négy irástudó képez csoportot. A kopaszfejü és őszbeborult tudós ül és a térdeire támasztott folianstba ~~kötetbe~~ lúdtollal ir; a mellette állónak sapkáján ~~feliratos~~ czédula van s mialatt jobb kezével a könyvet tartja, baljával a szék támlájára nehezedik; végre a leghátul levők egyike könyvből olvas és másika szavait hallgatja. A hát-

La templomban

Ki jobb kezét felemelte és a kinek

547

Rosetti

lásd

Mur. és Rouget-ést

1913. 258. l.
259. l

[illegible]

Rossetti

Lasd

Bmk 11 l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 ..... év

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztan

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Rosetti

verso XVII. n

l.

Muz. cs. Kat. Ert.

1913. 258. l.

259. l.

bronzmü.

.sz.

LZÉS):

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB ADAT

Rosetti Domenico

bécsi rézni

Csete István Duodecim Stephani c. füzetének címképét, melyEsterházy Pál herceg apotheozisát ábrázolja, temti metszette 1681-ben — Bécsben.

Iv Gár Czakó

73. l.

TBT BUDAPEST 8 XII 10 43

ROSIE REY

VITZ-TANITVÁNY, AKVARELLJEIBŐL NÉHÁNY SZEREPEL A MŰCSARNOKBAN,

BEKE LÁSZLÓ: KÜLFÖLDI MAGYAR MŰVÉSZET?

KRITIKA, 1970. OKT.

Rozie Rey [Földi Rózsi] : festő

1972. febr. 1-én Párizsban elhunyt.

— : Halálozás 11.

Népszabadság, Bp. 1972. febr. 5.

Rosie Rey, festő
[Földi Rózsi]

A halálhír bejelentésének megismétlése a korábbi (π.5-i) közlésben megjelent sajtóhiba miatt.

— : Halálozás

11.

Népszabadság, Bp. 1972. febr. 6.

Rosier

Jestö

Porsoy

Laid

Wurzbach Biogr

Lex. Wien. 1874.

XXVII. k. 41 l.

okv. felh

Rosier

Historienmaler.
Porsagban élt a
XVIII. században

írod

Ballus 188. l

agyar királyi államvasutak.

T. Műhelyf

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam

Kelt ....., 191..... év

.....

tanu.

.....

tanu.

Roszier

festő

Pozsonyi lakos, Donner tanítványa, s tanuló társa a szintén pozsonyi születésű Oesernek. Emlités tétetik vola ilyeinű könyvben: Bibliothek der Schönen Wissenschaften und freyen Künste. Zweiten Bandes Zweites Stück. Leipzig 1762. 299. l.

Szilágyi István. Adalék a magyarországi képzőművészet névsorához. Történelmi Tár 1880. évf. 165. l.

Rosier

Festo XVIII. 17

l.

Lyka cudzołożnych

181. l.

e, 1937 X/22

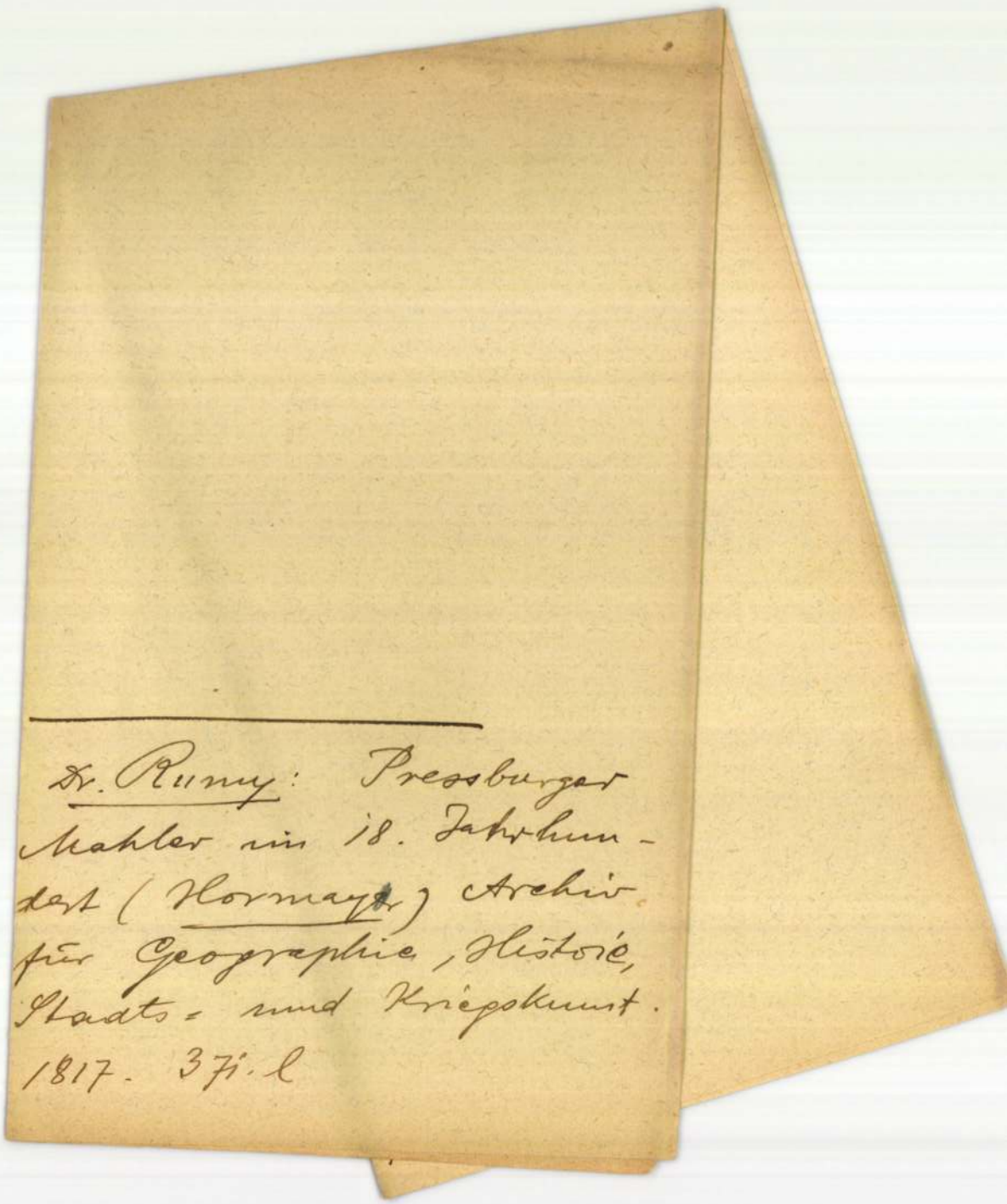

Dr. Rumy: Pressburger Mahler im 18. Jahrhundert (Hormayr) Archiv für Geographie, Historie, Staats- und Kriegskunst. 1817. 37. l

Rosier

war im Stande Genüge
zu leisten. Portraitwesen,
auch Historie war seine
Hauptsache. Er erhielt
in Wien von der Akademie
einen Preis.

In Korabiuszky's Stamm-
buch mahlte er ein Lehr-
zimmer, wo ungarische
Söhne und Töchter geprüft
werden, mit vielem Ge-
schmacke und sonderbarer
Naivetät, welche Mahle-
ney überall vorzüglichen
Beyfall erhielt. Haid hat
nach ihm gestochen.

Rosier,

pozsonyi festő.

Az esztergomi bazilika gyertya szobájában fentitől szt. István abrázoló vászonkép – eredetileg oltárképül szolgált –

Szt. István emlékk

III, 215 l.

Rosier

festō

Pozsony. XVIII. st.

Środ

Magyar szorgalom és mesterségek történeti rajzolatja.
Honmüvész. 1833. 209 l

Rosier Antal

1731. Porsonyban mule-
sett -

laid

Fleischer Bécs

79. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Rosier Antal

d

Lepold Stefano

33. C

Rosiér Antonio

Festő

l.

Tölgyeny Pozorny

7. l.

Türkösziláník VIII. 101.

Rosier Antal

festő

Szent József, oltárkép?

esztergomi főtéres-

cerphár.

XVIII. 22

Jul

Rosier Anton Karl

Thieme Becker

XXIX- 24. l.

(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Rosier Antal

festő

XVIII. 4

vád

Csem Pákúkás Eszterg

74. l.

Rosier, Anton Carl

festo

Pozsonyban XVIII-sz

Pig Muvel

554. l.

Europa Lapterjesztő

könyvkiadó hiv.

Budapest

V. Rothermere u. 12 III. 2

Rosier Antal

fr. tö

Pozsonyi. Donner műhelyéből került ki.

A magyarországi műv. tört. I. 303.
Corvina 1970.

Rosier, Antonine

(nér és tárgymutatóban tévesen „Rosmier")

l.

Vahló Ernstgyűjt

731.

Rosmier, Antoine

l.

Va Hö Ernstgyűjt

VI/I.17

indulok uj alkotmányos küzdelembe, ezek
gitimizmus lánglelkü apostola: Griger Mik
királyság megváltó eszméjének. És fegy
nyugalmat, békét, becsületes demokráciát

Ezért fordulok barátaimhoz, hiveim
lakozzanak hatalmas, lelkes táborunkhoz.
igaz ügyet, harcoltam a főváros autonomiáj
sok ezer embertársamon, joggal kérheten
harcolni az elnyomatás veszedelme ellen.

És kérek mindenkit, akit közös eszme
nek semmit, amig igazolt embereim
Griger Miklós és az én nevem szer

Budapest, 1935 március havában, a

Márkus-nyomda, Budapest, V., Bank-utca 5. (Felelős vezető: Márkus Géza
Felelős kiadó: Berecz Vilmos.

Rosier József

festő

1767 Pozsonyból

Lajd

Fleischer Bécs

79l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Rosier, festő, Pozsonyban.

Tört. Tár

1880., 156–167.

Szilágyi: Magyarországi képzőművészek névsora

Rosier, festő

Honmüvész, 1833. 2o8-2o9.

Magyar szorgalom...rajzolatja

Rosier Antoine Károly, pozsonyi festő

M.D.K.

s. Pozsonyban 1717-ben, Donnertöl tanult (?) a bécsi Akadémiánakova 1731-ben iratkozott be. Szülővárosában, utóbb Bécsben működött. Figurális kompozíciókat és arcképeket festett. 1737-ben tér vissza Italiából. Ebben az évben a pozsonyi kapucinusoknál két oltárhépet fest. 1740. március 8-án „Utolsó vacsorát" ábrázoló képéért 63 forintot ves fel a primás

./.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

391. old.

M.D.K.

Rosier Antonie Károly

...pénztárából 1765-ben több ízben kapott összeget. 1760-ban Hallertól 300 forintot vett fel a hevesi templom oltárképéért és három arcképért. A következő évben 165 forintot fizettek neki 10 db. arcképért, egy oltárképért és a hevesi templom prédikálószékéért. Egy 1772-ből származó levelében Bernhart, bonyodalmakról is, valamint pesti letelepedési szándékáról. 1771-72 között festi az esztergomi várkápolna főoltárképét és Szt. Jozsef és Szt. István oltárképeit.

H eves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezsö.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 391. old.

M.D.K.

Rosier, Antoin x), pozsonyi festő

Haller generalis hívására érkezik Gyöngyösre. Elkeszíti Heves r.k. templomának mennyezethépét, 1765-69. Haller megbízásából portrékat fest s egy tehetséges felfederettjét, Bernhardt Tomorost tanittatja vele.

Heves negye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

231. á. a Hevesi r.k. templom mennyezetképe. Itt és az Adattár ban keresztnevei „Antoine-nak irva

225. old.
+ 391. "

ROSIER, ANTON

Petrová-Pleskotová, Anna: Maliarstvo 18. storocia na Slovensku v kontextoch stredoeu
európskeho umenia

Ars 1990, "Uloha pamiatky", 85-107

György

945/

m magamtől, mi lehet az oka annak,
ttörténészeknek, oly rövid az emlé-
n elfeledjük egymást. A nagy tudo-
nem vagyunk sokan, mindenki ismer
is az egymáshoz közeli genrációk-
gis: ugy tünik el sorainkból egy-
zinte észre se vesszük. Ez a kevés-
nos magatartás nemcsak a jelenre
assu. de természetes folyamat révén

16. *Rosier Antal:* Szent István felajánlja a Koronát

(1771

Főszéke

19. *Hebenstreit József:* Szent László

71)

lan-tér

-1-

M.D.K.

Rosier Antoine Károly
pozsonyi festő (sz.1717)

1765. aug. 1-én szerződést köt Haller Samuellel, hogy Bernhart Dominicus svajci szarmarásu faragó legényt festészetre hitanit ja.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

391. old.
+320. "

Rosier , Anton Karl

pozsonyi fest XVIII.sz. 1. fele. MDK.

Zeller Sebestyán rézlemezén: "Splis D.D. Franc Xaver Nob. D. de Weidinger..." Jelezve: Ant Rosier del. - Seb Zeller sc. Posony".

205.o.

Cennerné Wilhelmb Gizella - Rózsa György: A Magyar Történelmi Képcsarnok rézlemezgyüjteménye.
FOLIA ARCHAEOLOGICA XI. 1959. 197-199.
A publikálatlan rézlemezk jegyzéke.
U.O. 199-205.

MDK

Rosier Antal

"Szent István felajánlja a Koronát" c.kép repr.

Pálinkás László: Esztergom XVIII.századi müvészeti emlékei.Bpest, 1937.

Rosier Antal pozsonyi festő

265. Három nagyméretű olajfestmény

1772-ből

Esztergomi Főszékesegyházi Kincstár Katalogusa
Budapest, 1942.

81 lap

M. D. K.

ROSIER Antal Károly

1737 Pozsony kapucinus t. két mellékoltárkép Szt Antal

1771-72 Esztergom vártemplom, fő- és két mellékoltárkép, Szt. István Szt. László (?) Szent József (?)

Garas XVIII. 74. 133, 141, 168, 189, 245, l.

M. D. K.

ROSIER Antal Károly

szül. 1717 Pozsony, megh. 1781 u.-

Pozsonyban G. R. Donner tanítványa,

1731-ben iratkozik be a bécsi akadémiára

1737-ben itáliai tanulmányútról

tér haza, 1738-ban akadémiai

díjat nyert

1739-ben házasodik Pozsonyban

R

Antonie Rosier

M.D.K.

=

A grófnét festi meg.

18 l.

Péczely Piroska: A kesethelys Festetics kastély és belső berendezése.

NDA

ROSIER, Anton fartö

1747 Porsarp

An 1998:244-245.

Mdk.

Rosier Antal festőm

képein zabályzerü a felajánlás

Hoffmann Edit a Felajánlás a Szent István Ábrázó-
lásokon

Bpest 1944

181 l.

Rosier Antal, festő M.D.K.

Pozsonyban működött, főleg arcképeivel és elekos képeivel aratott sikereket. A bécsi akadémián díjat nyert. Korabinszky Mátyás híres lexikográfus hagyatékában lévő emlékkönyvébe vízsgáró ifjakat és lányokat festett. Ezt Korabinszky 1786-ban megjelent lexikonjában „schätzbares Stammbüch"-nak nevezi.

Csatkai Endre: Pozsonyi képzőművészek és iparművészek 1750-1850 között

Művészettörténeti Értesitő, Bp. 1963. XII.évf.

1. sz. 20. old.

M. D. K.

ROSIER, József

vszlg. R. Antal károly festő fia

1767-ben iratkozik be a bécsi Képző művészeti Akadémián a rézmetsző osztályba

Garas XVIII. Jf. 245. l.

Rossier József, arazápfestő M.D.K.

Pozsonyban. 1799-ben lánya halt meg.

Csatkai Endre: Pozsonyi képzőmüvészek és iparmüvészek 1750-1850 között

Müvészettörténeti Értesitő, Bp.1963. XII.évf. 1. sz. 23. old.

Rosietz, Jurg, porosnyi ötvöslegény

Muz. és Kvt. Ert. V. 116.

Rosietz György

Vasárnap
24
Mária Merc.

Protestáns
Gellért
Görög-orosz
11 Teodóra
Izraelita
26

Hétfő
25
Gellért pk.

Protestáns
Kleofás
Görög-orosz
12 Antonom
Izraelita
27

Kedd
26
Ciprián vt.

Protestáns
Jusztina
Görög-orosz
13 Kornél
Izraelita
28

Szerda
27

Protestáns
Kozma és D.
Görög-orosz
14 Kereszt f.
Izraelita

Jurg Rosietz

otvōs 1638

laid

Mih. Pozs. 116

OE 0/14

OCEAN-EXPORT

Finom irodai anyag
Feiner Kanzleistoff

ROSIN, Lorenz, soproni kőfaragó

L. R., Steinmetz, † 22 éves korában, Pozsony, 1848 szeptember 9. (1848, II. kötet, 450.)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

M.D.K.

Roringer József, lakatosmester

Késuti el Pécsett 1754-ben Pantler Károly rézhováccsal és Gaszler János ötvösmesterrel együtt a Várostemplom kupoladíszéner gömbjét.

Gosztonyi Gyula: A várostemplom építéstörténete. Pécs müemlékei. Pécs, [1942]. 8.old.

ROSINGER MÁTYÁS mülakatos

ROMVÁRY FERENC: A pécsi "Vasváry-ház".
= Janus Pannonius Muzeum Évkönyve, 34.
199o 253.p.
254.p.

bách Jozefa Esterházyho rozsiahle kamenárske práce pri stavbe kaštieľa v Čeklísi (Bernolákove). V rokoch 1721—1723 robil napr. portály, stĺpy, balustrádu hlavného schodišťa v celkovej hodnote viac ako 700 zlatých. V roku 1727 robil kamenárske práce v salatereéne za 135 zlatých a pod.

Holzknecht Karol, kamenár v Banskej Štiavnici, pôvodom z Hemburku (Rakúsko), doložený roku 1754, keď sa stal v Banskej Štiavnici mešťanom.

Horn Fridrich, sochár v Levoči, doložený roku 1746, keď sa tu ako miestny rodák stal mešťanom.

Horn Ján Fridrich, sochár v Prešove, doložený roku 1704, keď robil sochárske práce na oltári sv. Magdalény vo františkánskom kostole v Prešove.

Hornik František, maliar v Nitre („pictor Nitriensis"), doložený roku 1773, keď robil v kamaldulskom kláštore na Zobore maliarske práce za odmenu 300 zlatých.

Högler Jakub, akademický sochár a rezbár vo Viedni („academischer Bildhauer in Wien"), doložený roku 1802, keď robil menšie rezbárske práce (vyrezávanie obrazových rámov, svietnikov a pod.) v tzv. žltom kabinete kaštieľa Erdődyovcov v Hlohovci. Zistiteľný aj v rokoch 1818—1819, keď robil v tom istom kaštieli rozsiahle sochárske, rezbárske i pozlacovačské práce (štuky, sochy,

Jozef Hartman: Návrh oltára

MDK

Rosipalek Ignác ács

Kegyesrendiek, uj torony

Belv., Városháztér

1863. - Homlokzat, alapr., metszet.

MDK-A-II-1/1255.

MDK

Rosipalek Ignác ács

Kegyesrendiek új tetőszerkezete

Belv., Városházi tér

1863. - Alapr., 4 metset.

MDK-A-11-1/1231.

MDK

Rosipalek Ignác ács

Krause György, sertésnállás

Kőbánya, Kőbányai-út

1867. ——

MDK-A-11-1/2883.

Rosival Ferenc építész M.D.K.

Az Építőipari Tudományos Egyesületben végzett kiváló munkájáért és az építészetben szerzett érdemeiért Alpári Ignác éremmel kitüntetve. II. fokozat

Napló
Magyar Nemzet 1963. június 9. 8.l.

Rositi, Giovanni

Battista

festö

Gentumeml.

301.1.

lung, falls dieselbe sich bereit e
gewährten Zahlungserleichterungen

Der in der Anlage erw
des Werkes ist nicht angefertigt w
ne grössere Anzahl von Tafeln, in
wir bitten um Verständigung, wenn
(Freikuvert liegt bei.) Für die be
erforderlichen Adressen bei, damit
Verfügung stehen, behufs weiterer
sitz gelangen.

Das Erscheinen des We
ge der durch den Weltkrieg hervorg
im letzten Jahre eine längere Unte
siedlung des Autors nach Deutschla
und ist jetzt seinem Ende nahe, so

Rosival Ferenc, [építész] MDK

Az Alpár-érem II. fokozatát kapta.

-: Kiosztották az idei Alpár Ignác-emlékeket 6. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. jún. 9.

MDK

Rosival Henrik antalos

Mayer Ede, ürlethirahat
Lipótv., Béri-u. 2.
1864.- Hosulahrat, alapr.

MDK-A-11-1/1342.

MDK

Rosival Henrik antalos

Weinfeld Adolf, üzlethirakat

Belv.-Szinhár-tér 1.

1864.- Hamlokrat, matnat

MDK-A-II-1/1417.

MDK

Rosival Henrik antalos

Dona Döme, ürlethirahat

Belv., Uri-u. 7.

1864. - Homlokrat, alapr.

MDK-A-II-1/1467.

MDK

Rosival Henrik antalos

Schlachta Jakab és Klára, üzletkisakat

Lipóto; Erzsébet tér 1-Bécsi-u. sarka

1864. Haculoksat, matnat

MDK-A-II-1/1502.

MDK

Rosiwal Henrik autolos

Iszer W. és társa, üzlethirakat

Nagyhid-u. 5.

1865.- Homlokat, fut. alapr.

MDK-A-II-1/1869.

MDK

Rosiwal Henrik antalos

Hoffmann Adolf, üzletbirakat

Belo, Nagyhid-u. 14.

1865. – Hamburgat, alapr.

MDK-A-11-1/1987.

MDK

Rosival Henrik aktatára

Rása Gyula üzletkönyvei

Belv. Váci u. 4.

1862.- Homlokrat, alapr.

MDK-A-II-1/716.

MDK

Rosiwal Henrik antalos

Depold Antal üzlethirahat
Lipótv. Dorottya u. 5.
1862. - Homlokrat, alapr.

MDK-A-II-1/717.

MDK

Rovinval Heusik asztalos

Jedlovszky János üzlethirakat

Belv. Hatvani u. 1.

1962.- Homlokzat, alapr.

MDK-A-II- 1/766.

MDK

Rosival Henrik? autalos

Pichy Kálmán, fénér

Pécsv, Uj u. 5.

1866. —— nem. eng.

MDK-A-11-1/2532.

MDK

Rosiwal Henrik antalos

Kosztits Mihály, üzletkirakat

Belv., Uri-u. 9.

1866.- Homlokat, alapr.

MDK-A-11-1/2361.

BOX 2 11

MDK

Rosival Henrik antalos

Kanitz G. üzletkirakat

Lipsto, Nagykid-u. és Miatyánk u. sarka

1865. - Homlokat, matnat

MDK-A-П-1/1868.

NDK

MDK

Rosival Henrik, antalos

Gabángyi Sándor, üzletkirakat

Lipótv, Dorottya-u. Syka-ház

1865.- Homlokrat, fnt. alapr.

MDK-A-II-1/1851.

MDK

Rosival Henrik artalos

Nocker Ferenc ürlethirahat
Lipótv., Dorottya u. 4.
1863. - Homlokrat, alapr.

MDK-A-II-1/1131.

MDK

Rosival Henrik antalos

Vogel József üzlethiraket

Lipótv; Dorottya u. 7.

1863. - Homlokrat, alapr.

MDK-A-II-1/1130.

MDK

Rosival Henrik antalos

Holzer J. aranymüves, üzletkirakat

Belv., Kervita tér 5.

1863. - Homlokrat, alapr.

MDK-A-II-1/1085.

WDK

MDK

Rosival Henrik antalos

Braun Mór, üzlethirahat
Lipótv, Dorottya u., Wurmház
1863. - Homlokrat, alapr.

MDK-A-II-1/1084.

WDK

MDK

Rosival Henrik, antalos

Pollach Józef, ürlethirakat
Lipótv. Erzsébet tér és Bécsi-u. sarok 1.
1863.- Homlokzat, alapr.

MDK-A-11-1/1083.

WDK

MDK

Rosiwal Henrik antalos

Wanitsch Károly üzlethirahat

Belv. Kigyó u. 2.

1863. Homlokrat, alapr. o

MDK-A-II-1/923.

MDK

Roniwal Henrik antalos
Kohn és Kock üzlethiradat
Lipótv. Dorottya u. 13.
1863.-Homlokrat, alapr.

MDK-A-II-1/922.

MDK

Rosiwal Henrik autalos

Deiszler J. üzlethirakat

Belv. Szinhár tér, Redoute épület

1863. - Hoculokrat, alapr. -

MDK-A-II-1/921.

MDK

Rozival Henrik antalo

Hatsek Zsigmond üzlethelyiséget
Lipót, Dorottya u. Lloyd-épület
1862.- Használatot és alagsor.

MDK-A-11-1/856.

MDK

Rosiwal Henrik antalos

Marschall József üzletbiszakat

Belv. Béci u. és Vagyhid. u. sarok. 9. sz.

MDK-A-II-1/796.

MDK

Rosiwal Henrik aktalos

Fleichtmann Sándor üzlethirakat

Belv. Nagyhid u. és Váczi u. sarok.

MDK-A-11-1/797.

MDK

Rosival Henrik antalos

Argauer C. üzlethiraket

Belv. Pásivi lér, Kiggó-u.

1864.- Homlokrat, alapr.,

MDK-A-II-1/1554.

MDK

Rosival Henrik antalos

Henkel L., üzletkiraket
Lipótv., Dorottya- u. Wurm-ház
1864. - Homlokrat, alapr.

MDK- A- II - 1/1617.

MDK

Rosival Henrik antalos

Hajdu Ferenc, ürletkiszkat

Belv-, Kistrid-u. 6.

1864.- Homlokat, metszet

MDK-A-II-1/1618.

MDK

Rosival Henrik antalos

Wassermann J., üzletkirakat

Belv., Károly-u. 1.

1861. - Homlokrat, matrat

MDK-A-II-1/1619.

MDK

Rosival Henrik antalos

Figler Antal és tsa, üzlethirakat

Lipóto, Kinház-tér, Redoute-épület

1865. - Homlokzat, alapr.

MDK-A-17-1/1715.

MDK

Rosival Henrik antalos
Schneider Márton, üzlethirakat
Belv., Kigyó-u. 3.
1867.- Homlokzat; alapr.

MDK-A-II-1/2787.

MDK

Rosiwal Henrik antalos

Schwartz és Wein üzletkiszket

Lipóto, Béci-u. 1.

1867. —

MDK-A-11-1/2877.

MDK

Rosiwal Henrik antalos

Löwinger Adolf, ürletkiraket

Belv., Kishid-u.4.

1867. ——

MDK-A-II-1/2887.

MDK

Rosiwál Henrik antalos

Sinai János, ürlethirahat

Belv., Kecskeméti-u. 11.

1867. ——

MDK-A-11-1/2875.

MDK

Rosinval Henrik építőmester

Lefkovics és Karg, üzlethirakat

Belv, Szinház tér 2.

1867. Homlokzat, alapr.

MDK-A-II-1/2732.

MDK

Rosival Henrik antalos

Hayek Adolf, ürlethirakat

Lipóto, 3 korona-u. 9.

1867. - Homlokuat, alapr.

MDK-A-II-1/2743.

MDK

Rosival Henrik autolos

Wanhó Erzsébet üzlethirdet

Belv., Váci u. 20/37.

1863. - Homlokat, alapr.

MDK-A-II-1/1132.

MDK

Rosival Henrik antalos

Schneider Lipót üzlethirakat

Belv. Uri-u. 10.

1863. Homlokat, alapr.

MD.K-A-II-1/1133.

MDK

Rosival Henrik antalos

Samet Samu, üzlethirahat

Belv., Nagyhid-u. 11.

1863. – Homlokzat.

MDK-A-11-1/1203.

MDK

Rosival Henrik antalos

Keller Vilmos, üzletkisakat
Lipóto, Dorottya-u. 6., Wurm-ház
1864. - Homlokrat, alapr.

MDK-A-II - 1/1520.

Rosiwal Henrik autalos

Baumann Ede üzlethirahat

Belváros, Herreng. 2.

1862. - Homlokzat és alapr.

MDK-A-II-1/519.

Rosiwal Henrik autalos

Joel Adolf üzletkirakat

Lipóto. Wienerg. 2.

1862. - Hocalokzat, alapr.

MOK-A-II-1/590.

Rosinval Henrik antalos

Most J. A. ürlethirahat

Lipótv. 3 Korona u. 11.

1862. Homlokrat, metszet

MDK-A-II-1/668.

MDK

Rosiwal Henrik antalos

Umbach Gyula üzlethirahat

Belváros, Rosenplatz 4.

1861. - Hamlahrat, mehat

MDK-A-II-1/141.

MDK.

Rosiwal Henrik autalos

Brachfeld S. üzlethirakat

Lipótváros Palating 7.

1861. - Homlokzat, metszet

MDK-A-II-1/180.

MDK.

Rosiwal Henrik aktalas

Schneider Márton üzlethirakat

Belváros Kigyó u. 5.

1861. ———

MDK-A-II-1/250.

MDK.

Rosiwal Henrik antalos

Bodnár József üzletkirakat

Belváros, Egyetem tér 6.

1861. - Homlokzat és alapr.

MDK-A-II-1/316.

MDK.

Rosival Henrik antalos

Gitting Károly ürlethirahat

Belo. Váci u. 12.

1861. – Homlokrat, alapr.

MDK-A-II-1/365.

Rosiwal Henrik antalos

Wellisch Lipót üzletkiszket

Lipótv. Baadg. 1.

1862. - Homlokrat és alapr.

MDK-A-II-1/518.

ROSKA, Johann, rozsnyói könművesmester

J. R., Maurergesell, 6 éves lánya meghalt. (1848, II. kötet, 728 l)

Preßburger Zeitung
(Gentkan)

P. Roska János
Istőmüvés

Tavaszi kiállítás – Műcsarnokban – képével szerepel.

Esti Kurir
1929 III. 3

MDK

Roskó Géza kassai müépitész

Kassai izr. templom... Épitő Ipar-Épitő Müv. 1926. márc. 15. 52 l.

ROSKO ISTVÁNY, gubásmester

A miskolci gubás céh behivó névsortablaja. Miskolcon készült az 1850-60-as években. Anyaga fenyofa, lapos. hajta papirra ragasztva a mesterek neve. 35. név. -A 19. sz. masodik felében használták. -A 8-as szamu név: ROSKO ISTVÁNY. 41-42. old. 4. szamu kép. Fekete repr.

BODÓ SÁNDOR: Két miskolci céhbehivótabla és két névsortábla 37. old

A Miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei, 1969. 8. Szám, Miskolc, 1969.

Possony. Roskopf András, festő, 1796.

Pressburger Zeitung

1796., 47. szám

Rostás Gábor
Kiállítás az Ernst Múzeumban

Magyar Nemzet 1983. X 2.

Boskó Gábor
Kiállítás az Építőművészek
Közösségében

Magyar Nemzet 1984. III. 31.

Roskó Gábor

P. Kücs Julianna: Foissen festett malaszt
Fiatalok és revésbé fia-
talok az Ernst Múzeumban

Népszabadság, 1984. IX. 21

Rozló Gábor

Smohay - ösztöndíj

Magyar Nemzet 1985. IX. 10.

Roskó Gábor

Smohay - díj 1 85
(Szekesfehérvár)

Magyar Nemzet 1985. IX. 21.

Roskó Gábor, grafikus

12 rajz: rgw

14, 15, 16, old.

Roskó Gábor: Rajzai az 1, 2, 5, 7, 9, 10, 11, 13,

Élet és Irodalom Bp. 1985 dec. 13. XXII/50

Roskó Gábor

Smohay-dij -öntöndij

Népszava 1985. IX. 10.

Rokó Gábor

Kiállítás Székesfehérvárott

Magyar Nemzet 1986. okt. 14.

Roskó Gábor

Kiállítás Levelmesentan

Magyar Nemzet 1986. X. 18.

ROSKÓ Gábor

CHIKÁN Bálint: Kia disznó, mi a disznó? = Magyar Hirlap, 1992. január 7. 13.p.

Bp., Óbudai Társaskör Galória, Emberematikus törekvések c. kiáll. 1991

Akvarelljeiről

Roskó Gábor.

Derkovits-ösztön díjasok kiállítása

Magyar Nemzet.
1987. II. 28.

ROSKÓ Gábor grafikus

több rajza közölve

Élet és Irodalom, XXXIV.évf. 4.sz.1990.
junius 15.

közéjük került a kincstár két igen nevezetes d
mal még kitérek; itt csak annyit róluk, hogy a
cegeként rendelte, két másikkal, köztük a
részére. Később élete végéig cseréltette raj
eredetileg Vincennes-ben, a palotakápolnáb
cset jelentettek, nehezebben és nem is szíves
természetesen a drágakövek is, de a gyakorl
a tárgyakat beolvasztják is. Kövekhez, megfe
nehezebb hozzájutni.

1407. okt. 5-én Lajos herceg több hitel
kincsek közül való egyetlen ezüst tárgya
ben.[7] Ezen felül még négy aranyozott ezüst
12 márka körülit (*...hault piet d'argent dor*
tem fel. Minden különálló talapzat gyanús le
Fülöp egykori keresztjének elveszett tartó
is a királyi tárgyakról van szó: ezek közül neg
4 márka két uncia illetve 4 márka 6 uncia s
márka 4 uncia és 10 szemer súlyban, ami a t
ről a Jean de Berry ajándékozta, tabernákul
táról Berry címereivel és két angyalfigu
járulékával (*... un reliquaire d'or donné par*
le et au dessus une Nostre Dame.), 62 márkát

A Valenciennes-i ügylet Párizs tudtával e
kezdte a királyi zálogkincset. Igaz, a fontos d
vel díszített ereklyetartó, a keresztek és az egé
sőbb Ingolstadtba jutott Szent Mihály feher
első ismert példái között a legkorábbi.[9] Hogy L
kincseket, ennyiből nem derül ki teljes bizonyo

ROSKÓ GÁBOR

Új művészet

1999/ jún

9.o.

7. Az alispán: Fischer Béla ld. 807.s

ROSKÓ GÁBOR

Új művészet

1999/szept.

54.0.

hogy ugyanaz a körzeti isk.[ola][felügy
ápr.[ilis] 21-én újra meglátogatta az
jesen tárgytalanná vált; egyébként ez
De még mást is, amit most Veled is kö
ragaszkodom ahhoz, hogy ha a felügyel
azt is, hogy a hiány pótoltatott-e va
hiányt és y a hiány pótlását - ez oly
semmiféle rendelet alapján sem vagyok
véleményed, de nekem, aki sok évtized
minden fokú iskolában és intézetben m
puszta szavamra is elhiheted, hogy -
hog y több szót nem vesztegetek rá; h
mint most is, állapítsa meg ő, mi let
megszűnésének megállapítására, s akk

ROSKÓ GÁBOR

ÚJ MŰVÉSZET

1998/jún.

P - 9396

10.o.

ROSKÓ GÁBOR

ÚJ MŰVÉSZET

2000/febr.

P-9765

22.o.

A kulturális minőség és a Közös Piachoz
(ea.:Darits Ágnes közgazdász, szociológu

Formatervezés CAD-rendszerrel a gyakorla
VIDEOTON)

Szórakoztató-elektrónikai termékek műszal
(ea.:Lakatos Ernő, VIDEOTON Audiotechnik

Igényes hangdobozok műszaki és formaterv
VIDEOTON Audiotechnikai Kft.)

Az ipariforma tervezés új szerepe és jel
(ea :Mészáros Mihály formatervező, Alutr

Zsennye és a műszaki értelmiség (ea.:Mit
a Zsennyei Műhely titkára)
Szövetkezet-átvilágítás - termékfejleszt
és kiértékelése céljából (ea.:Lelkes Pét

Háztartási hűtőszekrények fejlesztési ta
mérnök, a Jászberényi Hűtőgépgyár főmérn

Áruházi hűtőbútorok ipariforma tervezése
bevételével - gyártási és értékesítési t
mérnök, ipari formatervező, Jászberényi

Felhasználó-orientált gyártmánytervezés
tésének története (ea.:Szikla László ipa
fejlesztőmérnök, MEDILAB)

13.00 ÁLLÓFOGADÁS

14.30 "PIACKÉPESSÉG-SZEMINÁRIUM" - TE
TERVEZÉSE ÉS VEZÉRLÉSE (ea.:H.J

16.30 A Triennálé kiállításának megny

ROSKÓ Gábor

rajza

ÉS 1990.45.sz.lo.p.

ROSKÓ Gábor

Akhilleusz Patroklosz sirjánál, olaj,farost , 15 x 70
1990. 1. 5.

Új Művészet

01 MAR 1952

ROSKÓ GÁBOR

Alszik az ördög vagy játszik, 1986, olaj, farost, 152,5x152,5

91.1.26

Új Művészet

ROSKÓ Gábor

Tortahajó, 1986, tempera, farost - 91.4.56

Új Művészet

Vegh János	14.300.-
Wehli Tünde	12.600.-

Bérfejlesztési keret		33.350.
felhasználás	-	31.952.
maradvány		1.398.

ROSKÓ Gábor:

rajzaival ill.

UHQ Vol. XXXI. No. 118. 1990

ROSKÓ Gábor

NAGY, Hdikó: Modern to Postmodern: The New Hungarian Gallery in Szélesfehérvár. NHQ. Vol. XXXI. No. 119. 1990 150–153. p.

ROSKÓ Gábor

Magyar Nemzet, 1991.szept.9.

ROSKÓ GÁBOR FESTŐMŰVÉSZ nyerte el a székesfehérvári Smohay-alapítvány idei, százezer forintos képzőművészeti díját, míg az egy évre szóló, havi hétezer forintos ösztöndíjat Gábor Imre dunaújvárosi festőművésznek ítélte oda a kuratórium.

szanatórium világában játszódik. A mítosz új, humanista értelmezését adja a *József és testvérei* c. regénytrilógia (1932—43; 1934—46), amelynek hőse, a bibliai József élete során naivul önző, elkényeztetett ifjúból felelősségteljes, embertársairól gondoskodó, érett férfivá válik. A tetralógia írása közben született az olasz fasizmussal való találkozásának élményét megörökítő *Mario és a varázsló* (nov., 1930; 1937). Egész életében foglalkoztatta *Goethe* művészi és emberi portréja. *Lotte Weimarban* c. regénye (1939; 1940) ~ Goethe-értelmezésének legmélyebb megfogalmazása. A *Doktor Faustus* (r., 1947; 1948) a németség legnagyobb értékeit és legveszélyesebb indulatait összegező nagy mű, egy zeneszerző története, aki modern Faustként eladja lelkét az ördögnek. Utolsó befejezett regénye, *A kiválasztott* (1951; 1957) egy középkori legenda feldolgozása, Gergely pápa története, aki a vérfertőzés bűnéért szörnyű vezeklést vállalva megtisztul és elnyeri a pápai méltóságot. Már a tízes években elkezdett, végül befejezetlenül maradt utolsó regénye, az *Egy szélhámos vallomásai* (1953; 1956) életművének az irónia jegyében fogant fináléja, a századfordulo európai társ.-ának panoptikumszerű bemutatása. — Szépirodalmi munkásságához szervesen kapcsolódnak esszéi, tanulmányai, saját műveihez írott kommentárai. A konzervatív-nacionalista, apolitikus gondolkodástól (*Betrachtungen eines Unpolitischen*, 1918—20) jutott el az írástudók felelősségét vállaló, antifasiszta meggyőződésig (*Európa, vigyázz!*, 1938). A II. vh. után arra törekedett, hogy a történelmi katasztrófa tanulságait népe számára levonja és segítse az erkölcsi, szellemi, társ.-i megújulásban. Mélyrehatóan elemzi a német és egyetemes kultúra nagyjait (*Goethe, Tolsztoj* (1933); a debreceni Déri Múzeum egy allegorikus bronzszobra (*Művészet, Tudomány, Régészet Néprajz*), melyre az 1937. évi párizsi világkiállításon Grand Prix-t kapott. Az 1940-es évek közismertebb művei: *Szt. István lovasszobor*, (Győr. 1943), *Szt. Gellért-kút* (Bp., 1943), *Szüreti menet* (dombormű, Székesfehérvár, 1940), a *Debreceni Vénusz*, mely az 1917-ben készült *Fésülködő* 1942-ből való változatának kővariánsa. Kiváló portrékat is készített: *Ripp-Rónai J.-szobor* (1913), *Móricz Zs.-portrék* (1927, 1932, 1942). Kő- és bronzszobrai visszatérő alakjaiban a m. paraszti stílust, az alföldi szépségeszményt formálta meg kortársa, Maillol felfogásához hasonló, életörömöt, derűt, egészséges erőt, természetes harmóniát kifejező szellemben. Terjedelmes életművének egy része az MNG-ben található.

Összegyűjtött írásai: *Életemről, művészetről* c. jelentek meg (1960). F. M. még: kisplasztikák: *Ülő lány* (1910); *Kis lovas* (1915); *Agaskodó ló* (1917). Dombormüvek: *Önarckép* (1920); *Török-magyar csata* (Székesfehérvár, 1938). Szobrok: *Korsós nő* (1927); *Halászfiú* (1927); *Szoptató anya* (1932). Síremlékek: *Lengyel Béla síremléke* (1943). *Lóka Károlyné síremléke* (1943). *Ir.* Farkas Z.: M. F. (1934); László Gy.: M. F. (1956); Sz. Kürti K.: M. F. (1981).

Szerző Neve

mikrobusz: 8—12 személy szállítására használt társasgépkocsi. A ~ gépészeti főegységei (motor, sebességváltó, tengelyek) többnyire valamely nagyobb teljesítményű személygépkocsi megfelelő egységeivel azonosak. (→ még *autóbusz*)

Szerző Neve

Mimas: (csili) a Szaturnusz egyik → *holdja*.

Szerző Neve

ROSKÓ Gábor

VADAS József: Kétszemélyes muzeum : A fehérvári Uj Magyar Képtár. - Mozgó Világ, 1991. 6.sz. 119.

ROSKÓ GÁBOR

PATAKI Gábor: A székesfehérvári István Király Muzeum uj állandó kiállitása. = Uj Müvészet, II.évf.1.sz. 1991

25:P: és 26. p. kép

ROSKÓ Gábor

3. 58,59.p. - Smoky díj
5. 15.p + ill. 19.
9. 80.
10. 6.

Új Művészet 1992

az egyensúlyt próbálom
nem is olyan fontos elérni.
szféráján belül. Illegális
kká.
hogy ez egyben valami
előre biztosan, hogy amit
. Nem tudom magam ki-
keresztül nyilvánul meg.
legyen a történelemben,
ember, ha dolgozik. Ha
ván beiratkozott az em-
végigélni egy életet és
e emlékezhessen, amivel
szó, de nyomot kell
a háta mögött. Persze
ilyen szempontból már
hogy milyen nyomot kell

látogatóknak, és csak
Most már nagy rutinnal
egítene, amikor egy-egy
mutat, hogy az ember
san kodifikált megítélé-
partizánok szimatolják
lényegileg hozzátarto-
ssé ünnepélyesen.
az! De ha az ellentétes
an dolgot fedeznék föl,

ézőtől – amit határo-

tisztán kifejteni, amit
em. Kényelem, egyfajta

ROSKÓ Gábor

Budapesti mütermek-Die Ateliers in Budapest-Les ateliers de Budapest-The Studios of Budapest. Ed. István Hajdu. Paris : Editions Enrico Navarra, 1990 ill.
ISBN 9 782908 072006 192-202.p.,

Kvt. ltsz. 22.297

SMOHAY JÁNOS ALAPÍTVÁNY

A székesfehérvári
Szent István Király Múzeum
meghívja Önt

ROSKÓ GÁBOR
Smohay-díjas festőművész
kamarakiállítására.

A kiállítást bemutatja
és a Smohay Alapítvány
1992. évi díját átadja

Kovács Péter,
az Alapítvány kuratóriumának elnöke

1992. szeptember 11-én, pénteken
délután 5 órakor
a Fekete Sas Patikamúzeumban
(Fő utca 5.).

Megtekinthető szeptember 27-ig,
hétfő kivételével
naponta 10-18 óráig

Szent István Király Múzeum
8000 Székesfehérvár
Országzászló tér 3.

DÍJELŐLEGES

Lóska Lajos
művészettörténész

Budapest II.,
Felsőzöldmáli út 61-65.A.
1025

Fk.: Kovács Péter

Regál Kft. • Tel./fax: (22) 326-958

ROSKÓ Gábor

Stúdió 93.
5. 26.p.

Újmüv. 1993

90 ПН
91,88
80?

Rosier

festü

l.

Mätrai 1862

30 l.

iniszterium számvevőségétől

ámv. sz.

os

báró Forster Gyula urnak,
rsz. bizottsága elnökének,
Budapest.

nber hó 3- n, 886 sz.a. kelt b.át-
al van szerencsém Szőts Imre

ROSIER *Antal*, festő, * Pozsony 1710 körül. Donnertől és a bécsi akadémián tanult, azután szülővárosában, utóbb Bécsben működött. Figurális kompozíciókat és arcképeket festett.

E. G II 390 l

T. 3976.

stykkal megerősitett város, a hát-
előtérben pedig a Dunán egy bárká-
ta a lebegő mondatszalgon, mely fe-

wanzigste Aufgab olvasható.

7.4 : 11.4 cm.

Rosier Antonius

9042

1739. jun. 6. Antonius Rosier, Maler, wohnt in Wien in goldenen adler am Spittlberg, gebürtig von Pressburg, Elisabeth Bogenbergerin, des Elias Bogenberger, bürgerl. Tändlers, Tochter. Zeuge: Johann Georg Balestra, behauster Nachbar am Spittlberg. Die Trauung fand in Pressburg statt.

Starzer V. B. No 9042.

~~Lintia Dénes, múzeumi őr~~ V. 190.

Rosier Antal

szül. 1710

pozsonyi festő

Szent István ábrázoló nagy oltárképe az esztergomi vártemplomban, mely Mária Terézia megrendelésére készült 1772-ben.

Lepold Antal

Szent István király ikonográfiája.

Sertz + István emlékk. III.

140. l.

Kassai mucsekek

9 40.

zágos Bizottsága

ány { száma: 3073 1940.
kelte: 11/24. 1940.
beérkezése: 11/21. 1940.

ek száma:

elintézett szám:

záma:

záma:

asta:

pénzét, esetleg összefonódtak a maffiával. Annyi azonban biztos, hogy az irodalomtudósokat kirekesztő határozat a „nyelvtudomány" művelőire nem vonatkozik.

Őszintén bevallom, hogy én egy árva szót sem hinnék el ebből az egész kisziárogtatásból, ha nem volna annyira abszurd.

bpb.

fölösleges, elvégre egy miniszterelnöknek, de még egy teljes kancelláriának sem kötelessége tudnia, mi az a költői képzavar. Lám, Orbán Viktor jeles elődje, vitéz jákfai Gömbös Gyula (akihez egy politikailag overdozált MSZP-képviselő az utódot hasonlította) sem átallotta tudtommal kijelenteni, miszerint „elrõpült felettünk az idő

menekült a páncélozott Mercedesbe és a hotelbe hajtatott.

Pihochet tábornok sajtókonferenciáján kifejtette: fontolgatja azt, hogy indul a következő elnökválasztásokon Chilében. Pinochet az emberjogi szervezeteket „a kommunizmus új harci zászlajának" nevezte.

Ennyi csupán a hír – s az azóta bekövetkezett fordulatok ismeretében

képességesebb álmaiban is csak mászkált két part között: Kelettől Nyugatig, de szívesebben vissza."

Bár nem tudom, milyen kontextusban használták fentiek ezt a hasonlatot, de bízom benne, hogy ma már nem aktuális, hiszen hazánk most egyértelműen Európába igyekszik.

Vezér Erzsébet

szolga.

Szemlátomást – sőt fülhallomást – fogalma sem volt arról, miszerint azt találja mondani, hogy műsora *fellengzős, nagyhangú* történeteket kínál. Bombajó. Mármint poénnak. Mert nyelvtudásnak viszont kriminális.

t-ri

TURKÁLNAK A ZSEBEMBEN

Év elején a magamfajta lézengő ritter – magyarul: szellemi szabadfoglalkozású – fölöttébb indiszkrét kérdésekre tartozik pontosan válaszolni az e célra rendszeresített űrlapon ahhoz, hogy a kifizetőhely – magyarul: szerkesztőség – kiutalhassa jellemzően két-háromezer forintot is elérő nettó honoráriumát. Nyugdíjasként köteles vagyok közölni a havi ellátmány összegét, ha munkaviszonyban állnék, a fizetést. Egy másik rovatban pedig azt, hogy várható éves jövedelmem meghaladde egy bizonyos összeghatárt. Erre pedig adózásilag van (van?) szükség.

Ami mármost a „várható" summát illeti, annak becslése hetven fele közeledvén tõbb, mint kockázatos. Várja bár az ördög, bármikor munkaképtelenné válhatok valami tartós betegség következtében, és akkor bizony nem leszek egy magyar nábob. Ha meggondolom, hogy tavaly ilyenkor tanult közgazdászok tálcán kínálták a politikának a GDP idei hétszázalékos növekedésének realitását, s mivé lett madárjóslatuk, az én mikrogazdaságomban is jogos némi kétely.

Magam úgy kilenc-tíz szerkesztőséggel állok kapcsolatban – naggyal és kicsinnyel. Nem ismerem az ügymenetet, az nyilván változó is, attól függően, hogy a vállalkozás mekkora. Gondolom, három-négy kézen átmegy az adatlapom. Ennyi Manci-

ROSKÓ GÁBOR ÁLLATKERTJE

Csillagkerti forgószél

■ *Halász Margit: Forgószél. JAK-füzetek 99., JAK-Kijárat, 1998. 116 oldal, 695 Ft*

A könyv végén található egy térkép. A Liget térképe. Rajta mindazok a helyszínek, ahol a történetek játszódnak. A Liget nem jó vagy rossz hely, hanem az egyetlen lehetséges tér. Kerek világ. Minden megvan. Teljesség, otthonosság, biztonság. Ha baj van, még az is valahogy magától értetődő, mondhatni természetes. A Liget az elveszett természetességet jelenti, mindazt, amire később, visszatekintve emlékezni lehet. És emlékezni jó. Így volt? Talán így volt, talán nem. De most már, mostantól fogva biztosan így volt, hiszen le van írva, itt vannak a megírt történetek. „Nyolc volt meg. Elhatározta, hogy ha a fene fenét eszik is, ír egy kilencediket. Visszamegy a Ligetre, és történet nélkül nem jön vissza" – olvasható az utolsó, kilencedik szöveg, a *Nosztalgia* elején. Valami elmúltat kell tehát felidézni, egy hajdan volt világot. És van valaki, aki felnőtt fejjel fel tudja idézni mindazt, amit gyerekfejjel a normális, egyedüli világegésznek hitt.

Kerek világ, emlékezés, nosztalgia, veszteség, természetesség, gyerekkor – ezek a szavak sietnek először a segítségünkre. Van még egy szó, amit folyamatosan hallottam a fülemben, miközben olvastam, ez pedig a: jó. A Liget világa nem idillikus, mégis jó benne lenni. Azért, mert olyan a beszédhelyzet. Van itt kegyetlenség, tragédia, halál is rendesen, az elbeszélt élettér azonban mindezek ellenére – barátságos, otthonos.

A leghétköznapibb emberi örömök és napi kínlódások különös megvilágításba kerülnek a sajátosan körültekintő és figyelmes visszaemlékezés által. „...a sor végén két unokatestvérem csúnyán összeverekedett az elsőbbségért. Tépték egymás haját, visítoztak, nagyanyám pedig azt mondta, hogy a világ legnagyobb barmai azok, akik gyermekkel kínlódnak. Emeletes marhák, nézett fel az eperfa tetejére, élhetnének boldogan, ehetnének, ihatnának, moziba járhatnának, olvasgathatnának, de nem, gyereket csinálnak, panaszkodott a fának. Mekkora állat is bír lenni az ember, mondta és földhöz vágta a kifacsart citromot. Néztem, vártam, álltam, mint szamár a hegyen és arra gondoltam, hogy nagyanyám biztosan így, szemüvegesen született. Csakis a szemüvege miatt nem tud jobb lenni hozzánk, tűnődtem, arról meg nem tehet szerencsétlen" – olvasok egy remek részletet a *Kánikula* szövegéből.

Az elbeszélő az unoka, aki nagyanyja és nagyapja mondataira építi fel a saját szövegeit. Ő maga a háttérben marad (egészen a befejező írásig), miként nagyszüleiről sem túl sokat tudunk meg, azon kívül, amit a mesélés során, sokszor egymással zsörtölődve elárulnak magukról. (A nagyapa például Szibériában volt, és minden emberi ténykedést a vlagyivosztoki tapasztalataihoz mér, amit a nagyanya persze nem fogadhat el.) Az elbeszélő benne él a Liget világában, de nem lényeges szereplője a történeteknek, csak a végén fedi fel magát. Mindenesetre alaposan érti és érzi a ligetiek világát, ezt a gyerekkorában még létező tanyavilágot.

A helyszín ugyanis egy közelebbről meg nem nevezett alföldi „tanyaközpont", valahol Debrecen környékén, valamelyik országút 27-es kilométerkövénél, nem lenne nehéz megkeresni, de nem szükséges. Ez a világ ugyanis sokkal inkább hasonlít Micimackó erdőjéhez, mint bármely létező vagy hajdani tanyaközponthoz. És nemcsak a közölt térkép ötlete miatt, hanem a szövegvilág belakottsága

Kádár Katalin rajza

miatt is. (A térkép rajza rendben van, de Orbán János szövegközi rajzai szerintem nem jók, közhelyesek, unalmasak, fölöslegesek.)

A mesebeli naiv kerekség valamiféle mitikus zártsággá válik az elbeszélésekben. Itt mindennek a történetében van a hét dombnak, a kutaknak, a hidaknak, a gödröknek, a nagyiskolának és a sörkertnek, a boltnak és a kereszteknek – és nincs itt szükség ezeken kívül másra. A külvilág távol van, és csak egyetlen dologra való: rálátást biztosít arra a térre, ami csakis akkor igazán értékes, ha önmagába záródik. A térkép is jelzi a határokat: szőlőskertek, puszta és mocsár zárja körül a gyerekkori mesék és álmok színhelyét. Vannak kifelé vezető utak, de aki azokon elmegy, ugyanoda már nem talál vissza. És éppen ez teszi lehetővé számára, hogy megírja azt, amit elvesztett.

Erről is szól ez a nyolc plusz egy történet. A kilencedik valójában kilóg, mert reflexív viszonyt fogalmaz meg. Nem biztos, hogy ez itt feltétlenül szükséges. Másrészt viszont ez a szöveg szépen lezárja a kötetet annak az ötletnek a segítségével, hogy a kilencedik történet pedig nem más, mint annak elbeszélése, miért nincs kilencedik történet. Ha jól figyeltem, a térképre történő zárójeles utalások csak az első és az utolsó írásban találhatók, ez is ad valami gyenge keretezést a könyvnek. Egyébként amit olvasunk, laza novellafüzér inkább, mint kisregény. A történeteket az azonos helyszín és a közös szereplők kötik össze, meg a mesélő figurája és előadásmódja, hasonlóan Tar Sándor *A mi utcánk* című munkájához. Halász Margit világa barátságosabb, nosztalgikusabb, melegebb, mint Taré. Ugyanakkor kevésbé átgondolt, pontos és kicentizett. Néha nehéz követni, mikor kivel mi történik, előfordul, hogy homályban maradnak egyes részletek.

De a könyv egésze ügyes, érzékeny, helyenként egészen kifinomult elbeszélőt mutat, olyan elbeszélőt, aki nyitott akár a csodákra is, de aki okos és tapasztalt emberként tudja a dolgok valódi értékét. Az egyes „fejezetek", főként a *Bora Vera regéje* című írás jól kitalált elbeszélésmódja, nemkülönben az egész kötet felépítése és narratív kigondoltsága igencsak rafinált íróember munkáját dicséri. Van ebben a beszélő prózа levegőjéből és a csehek üde látásmódjából is.

Halász Margitnak ritka szerencséje van. Van egy nagyon erős és határtalannak tűnő témája. Láthatóan olyan alapanyagból dolgozhat, ami állandóan biztosítani tudja számára a sikeres történetmondás lehetőségét. Az *ÉS*-ben az elmúlt hetekben négy folytatásban megjelent hosszabb elbeszélése, a *Csillagkerti szonáta* is ezt mutatja. Az elbeszélő visszament megint a tanyára, és elhatározta, ha a fene fenét eszik is, ír még tizenöt történetet. Megjegyzem: tizenöt jó történetet. Félő azonban, hogy ha a szerző nem határolja el alaposabban az egyes munkáit egymástól, akkor minden nagyon össze fog kavarodni, és az egész történetfolyam önismétlővé válik. Máris elkezdték egymást gyengíteni az egyes szövegrészek. Az új mű is a Ligetben játszódik (csak most Csillagkertnek hívják), ennek narrátora is az a bizonyos unoka, itt is a nagyszülők függő beszédben előadott meséire épül a történetmondás, itt is van forgószél, ugyancsak felbukkan például a fekete Pannónia motor és Herceg Jóska, a postás, aki ugyancsak pont Szabad Földet, Nők Lapját és Képes Újságot hoz. Önmagában ez akár még jó is lehetne. A probléma szerintem az, hogy nem elég tudatos és előre kigondolt az ismétlés. Inkább csak újra fogalmazódik valami, ami egyszer már hasonló formában megszületett. Vagy tudatosabban és rendszeresebb módon kellene rájátszani az eddigiekre, vagy határozottabban és látványosabban új elemekkel kellene talán előállni. Nem tudom.

Az azonban biztosnak látszik, hogy érdemes folytatni ezt a történetfolyamot, mert érezhetően lenne még mit megírni abból a bizonyos Ligetből, azaz Csillagkertből.

Kántor Gabi

páratlan oldal

VERSENY A SOROS ALAPÍTVÁNY TÁMOGATÁSÁVAL, 1998-99. V. SZAKASZ, 7. FORDULÓ

HARMONIZÁCIÓ

Demszky Gábor úgy nyilatkozott, hogy több várossal együtt kezdeményezni fogja a hatvanöt éven felüliek ingyenes utazására vonatkozó rendelkezés visszavonását. Sok érintett méltatlankodik, mert úgy érzi, hogy mind a kormány, mind pedig az önkormányzati vezetők a nyugdíjasok terhére igyekeznek költségvetésük egyensúlyát megoldani. Így hát az ingyen repülés után ugrik az ingyen villamosozás is. Sajnálatosan azonban ezúttal is csak kommunikációs zavarokból erednek a problémák. Arról van szó ugyanis, hogy az ingyenes utazás nem illeszkedik az EU-szabályokhoz, ezért a csatlakozási tárgyalásokon derogációt kellene kérni, ami feltehetően jelentős mértékben hátráltatná az előrehaladást. Az emberek szabad áramlása nem jelenti az áramlás ingyenességét. Nem beszélve arról, hogy a csatlakozás után az uniós országokból érkezőkkel szemben nem lehet diszkriminációt alkalmazni, így a hatvanöt éven felülieknek járó ingyenes utazás őket is megilletné. Képzeljük el, hogy hányan jönnének ide az uniós országokból ingyen villamosozni.

Az ingyenes utazás eltörlése tehát nem csak a 4-es metró megépítésének anyagi fedezetét biztosítja, hanem a jogharmonizáció követelményeinek is eleget tesz. Ezért a mormogás helyett örömmel kell fogadni a főpolgármester kezdeményezését. És ha újra jegyet kell váltani, gondoljanak arra, hogy ezzel Európába váltanak jegyet.

Azt pedig nem adják ingyen.

bpb.

GARÁZS

Böngészem az új költségvetést. Idén 1,5 milliárd forintot költ az állam az új Nemzeti Színházra (ennek zöme egy garázs befejezésére megy majd el), miközben a kormány 1,35 milliárd forintot utal majd ki a fővárosnak színházi támogatásra. Ezen a pénzen a város 12 legjelesebb társulata osztozkodik majd. E tizenkét intézmény egyike se tudja saját bevételeiből kiadásait finanszírozni, sőt legtöbbnek a költségek felére sem telne saját erőből.

Az a 10,7 milliárd forint, amit a kormány a legújabb Nemzetire kíván elkölteni (tehát a már elköltött milliárdokat nem számolva), az 1998-as költségvetés szerint, folyó áron 41 évig fedezné az Új Színház minden költségét, feltéve, hogy a színháznak ebben az időszakban nulla forint a saját bevétele. A Radnóti Miklós Színház számára ez az összeg 57 évig lenne elég, a Vígszínház számára 19 évig, míg az Operettszínház számára 12 és fél évig.

A színházak működési bevétele és az összes kiadás közti különbség finanszírozására a 10,7 milliárd forint lényegesen tovább tartana. Az Új Színház működési hiányát 48 évig fedezné, míg a Radnóti Színháznak 84 évig lenne elegendő a pénz. A Vígszínháznak 32 évre, az Operettszínháznak pedig 25 és fél évre lenne elég.

A nemzeti színház gondolata a múlt században született, abban a korszakban, amikor Magyarországon nem működött állandó magyar nyelvű kőszínház, központilag támogatott társulattal. A huszadik század végén viszont több tucat ilyen társulat működik, amelyek, mivel nem képesek költségvetési támogatás nélkül fennmaradni, kénytelenek egymással versengeni a támogatásért. Nem lenne esetleg fontosabb meglévő és működő nemzeti értékeinkre picivel több figyelmet szentelni és pénzt fordítani, mielőtt ismét belevágunk egy Nemzeti Garázs építésébe?

Korányi Balázs

LEITER JAKAB FEL-TÁMADÁSA

A jelek szerint sajátos új műfajjal: a *részleges* fordítással kísérletezik a Színes RTV újság. Tavalyi 50. számuk 22. oldalán színes fénykép látható, rajta a világ egyik leghíresebb színésze a fiával. A kép aláírása így hangzik: „Vittorio Gassman és Sohn Alessandro". A fotót nyilván német eredetiből vették, a képszöveg-fordítás emberpróbáló munkáját (nem viccelek, néha tényleg nehéz) pedig egy pályakezdőre bízták, aki a „Sohn" szót, bizonyára, mert nagy kezdőbetűvel van írva, tulajdonnévnek vélte. Jól hangzik ez a Sohn Alessandro, tipikus svájci név, olasz-német vegyes, talán még elébe tehetnénk a Monsieurt, úgy tökéletes lenne. Mindazonáltal az alkotó pályája igen ígéretesen indul, hiszen az „und" szót rendkívül találóan, mondhatni frappánsan helyettesítette az „és"-sel. Csak így tovább!

Árokszállásy Zoltán

A DÖNTŐBE JUTOTTAK

A Riporter Kerestetik vetélkedő döntőjének résztvevői közül senki sem ismerte fel fényképről az alig néhány hónapja elhunyt Gábor Miklóst.

Egy – ugyancsak méltatlanul elfeledett – magyar író, Bókay János írta le a következő szavakat: „Az emberek nagy része tudatlan és ostoba is, ez szomorú vagy vidám tény, amit tudomásul kell vennie gondolkodónak, filozófusnak, írónak. Nem ez a borzalmas. Az dermesztően borzalmas, hogy ez a kis buta ember azt a keveset is milyen gyorsan elfeledi, amit valaha még tudott... Az élet bolondul száguldó vonat, s az állomások, amelyeken már áthaladtunk, nem érdekesek többé, még a nevüket sem érdemes megjegyezni."

Nesze nekünk.

Rév-

P. G., A PÉNZ HERCZEGE BÉCSBEN

avagy költők egymás közt

Mindig, a legnehezebb helyzetekben is legyen nálunk egy József Attila-kötet. „Még nem volt olyan disznó, ki elájult, / mikor meglátta a moslékos vályut."

– Ó, Attila, csórikám, már megbocsáss, de *te* mit tudtál erről!

-emes-

A jó öreg C. C. Li

Ching Chun Li Kínában járt egyetemre, természettudományokat, biológiát és genetikát tanult. 1936-ban szerzett diplomát, kitüntetéssel, hiszen kiemelkedő képességeit valamennyi tanára elismerte. Genetikus akart lenni, de hamar rájött, hogy ez Kínában nem fog simán menni. Elhagyta Kínát – akkor még azt hitte, hogy csak pár évre –, Amerikába ment, ahol az egyik legjobb egyetemen,egy borostyánoson, doktorátust szerzett, kiváló kutató lett, és talán még kiválóbb tanár. Megtanult angolul előadni, egyetemi tankönyveket írt; az amerikai genetikusok nemzedékei nőttek fel ezeken a kézikönyveken, diákok ezrei tanultak statisztikai módszereket és populációgenetikát a „szíszílí"-ből (C. C. Li-ből).

De Szíszílí eleinte nagyon komolyan készült haza. Csak hát a diktatúrákban a genetika iránt az uralkodó ideológia/politika is feltűnően érdeklődött. És ezt az érdeklődést sokan nem élték túl. Vavilovot például, a zseniális orosz növénygenetikust – akit 1938-ban Londonban még a Nemzetközi Genetikai Társaság elnökévé választottak, és akinek az lett volna a tiszte, hogy a következő Genetikai Világkongresszust megszervezze – 1940-ben már valamelyik Gulágon találjuk. 1943 januárjában pedig éhen halt a szaratovi börtön-lágerben (a hivatalos halotti bizonyítvány szerint „általános elsorvadás" miatt). Pedig 1935-ben még a V. I. Lenin nevét viselő Mezőgazdasági Tudományos Akadémia elnöke és a leningrádi Genetikai Intézet igazgatója volt. Csakhogy a harmincas évek vége felé egyre ritkább lett a levegő körülötte: a szovjet államnak nem tetszett az a genetika, amit Vavilov intézete művelt. Egyszer csak megvonták a költségvetést a Genetikai Intézettől*, a szovjet „tudomány" egén pedig egy új csillag jelent meg, Trofim Liszenko. És a genetika mint tudomány vagy húsz évre eltűnt a szovjet tudományosságból, ahogy a negyvenes évek végétől a kínai (és a magyar) tudományosságból is. A többi tudós pedig megtanulta, hogy az állam bármikor kutatóintézeteket söpörhet el, egész tudományágakat tehet tönkre. Jó lesz tehát vigyázni!

Hát ezért nem ment C. C. Li haza Kínába.

Idén október végén az Amerikai Humán Genetikai Társaság kongresszusán Denverben a 85 éves C. C. Li kapta meg a Társaság egyik legnagyobb díját, az „Award for Excellence in Education"-t. Előadásában nem az általa kidolgozott genetikai elméletekről vagy e nehéz diszciplína tanításáról beszélt, hanem Vavilovról, meg azokról az államokról, kormányokról, amelyek azt hiszik, hogy joguk van a tudományban erőszakos, a tudomány értékrendjét semmibevevő módszerekkel „rendet teremteni".

Igazi kínai bölcsként tömör mondatokat fogalmazott meg, mint például ez:

GOOD SCIENCE IS SCIENTIFICALLY CORRECT, NOT POLITICALLY CORRECT.

(A jó tudomány a tudomány, és nem a politika szempontjából korrekt.)

Úgy gondolom, hogy ezen új kormányunk is elgondolkozhat. Be lehet zárni kutatóintézeteket (igen... igen..., tudom, nem bezárták, csak a költségvetési támogatást vonták meg a két történettudományi intézettől), ha azokról kiderül, hogy alacsony színvonalon működnek. De ennek megítélése nem a kormányra vár! Genetikai intézetek esetén az adott ország genetikusaira/biológusaira, történettudományi intézetek esetén pedig a történészekre. Tehát a szakmai közvéleményre. Amelyik kormány pedig azt hiszi, hogy mindenhez ért (azaz mindenható), attól mentsen meg bennünket a magyarok Istene!

A politika ez egyszer letarolta a „tudományt". Kössük fel a gatyát, hogy ne tehesse meg még egyszer!

E sorok szerzője biológiai (részben genetikai) kutatásokkal foglalkozik.

És ha véletlenül ismét összefut a jó öreg Szíszílí-vel, nem szeretne szemlesütve elsunnyogni onnan.

Váradi András

** forrás: az N. I. Vavilovról elnevezett Összoroszországi Növénybiológiai Kutatóintézet története (http.:/www.dainet.de/genres/vir/index.htm)*

ROSKÓ GÁBOR ÁLLATKERTJE

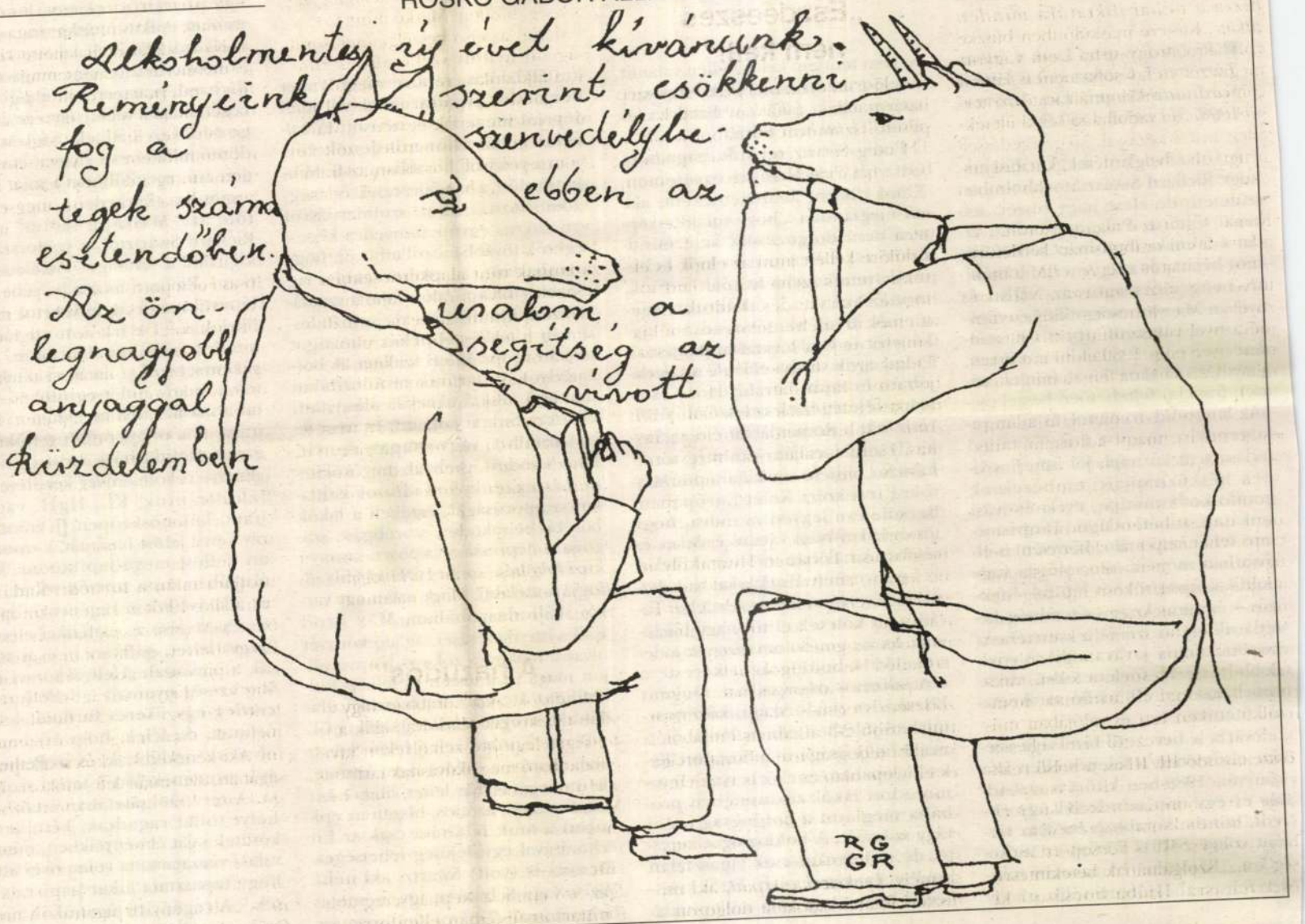

A HÉT KÖNYVEI

Ebben a rovatban lehetőleg minél több könyvújdonság megjelenéséről szeretnénk beszámolni, ezért kérjük a kiadókat, a megjelenés hetében értesítsék szerkesztőségünket kiadványaikról (azaz adják meg egy gépelt lapon az alábbiak mintájára a fontosabb adatokat) és küldjenek recenziós példányt is.
Köszönjük az Írók Boltjának (Bp. VI. Andrássy út 45.) a lista elkészítéséhez nyújtott segítségét. Összeállította: Tóth Andrea.

Költészet

G. István László: Merülő szonettek
Belvárosi Könyvkiadó, 39 old., 450 Ft
Kemsei István: Levelek Pontusba
Orpheusz Könyvkiadó, 55 old., 498 Ft
Meztelenül (Kunfalvy Ákos versei Tar Marianna grafikáival)
Négy Torony Művészeti Társulat, 124 old., 980 Ft
Orbán Ottó: Hatvan év alatt a Föld körül (összegyűjtött versfordítások) I-III.
Magvető Könyvkiadó, 729 old. + 447 old. + 447 old., 2800 Ft
Simon Ottó: Katedrális
Szerzői kiadás, 57 old., 300 Ft
Szabó T. Anna: Nehézkedés
Magvető Könyvkiadó, 54 old., 890 Ft
Tandori Dezső: A járóbeteg
Magvető Könyvkiadó, 111 old., 1190 Ft
Zirkuli Péter: Költészet
Orpheusz Kiadó, 29 old., 498 Ft

Elbeszélő próza

Bodnár Dániel: Mulasztások könyve
Vendégoldal Kiadó, 171 old., 679 Ft
Déry Tibor: Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról
Novella Könyvkiadó, 182 old., 598 Ft
Faludy György: Pokolbeli víg napjaim
Magyar Világ Kiadó, 407 old., 1800 Ft
Anatole Hongrie–Hódos Mátyás: Az angyalok második lázadása
ROMI-SULI Könyvkiadó, 352 old., 1480 Ft
A játszma szabályai (Mai amerikai novellák)
Szerk. és vál.: Szigeti L. László, Abody Rita
Filum Kiadó, 284 old., 1450 Ft
Lídia Jorge: A férj
Ford.: Csaba Márta, Lukács Laura, Székely Ervin, Szelényi Zsolt
Ibisz Könyvkiadó, 79 old., 460 Ft
Krúdy Gyula: Szindbád utazásai
Palatinus-könyvek Kft., 157 old., 889 Ft
Krúdy Gyula: Utazás a Szepességben
Felsőmagyarország Kiadó, 231 old., 700 Ft
Laskó László: Egyszervolt szenteste
Szabad Föld Lap- és Könyvkiadó, 245 old., 95 Ft
Andrei Makine: Olga Arbelina bűne
Ford.: Szoboszlai Margit
Ab Ovo, 214 old., 1050 Ft
Megszólal a telefon
Vál. és szerk.: Urbán László
Palatinus-könyvek Kft., 221 old., 860 Ft
Petz György: Fölvett arc
Stádium Kiadó, 268 old., 860 Ft
Christoph Ransmayr: A Kitahara-kór
Ford.: Adamik Lajos
Jelenkor Kiadó, 369 old., 1600 Ft
Szentkuthy Miklós: Divertimento (3. kiad.)
Magvető Könyvkiadó, 660 old., 2790 Ft
Zilahy Péter: Az utolsó ablakzsiráf
Ab Ovo, 117 old., 1200 Ft

Szórakoztató irodalom, aforizma

Marty Becker–Jack Canfield–Mark Victor Hansen–Carol Kline: Megható állattörténetek
Ford.: Káldos Zsolt, Villányi György
Novella Könyvkiadó 391 old., 1490 Ft
Kathleen Keating: Az ölelésgyógyászat kiskönyve
Ford.: Tandori Dezső
Új Paradigma Kiadó, kb. 60 old., 860 Ft
Léleküdítő azaz szellemi kincsestár
Háttér Kiadó, kb. 80 old., 1800 Ft
Denise Robertson: Napkelte
Ford.: Csillag Zsuzsanna
AduPrint Kiadó, 249 old., 980 Ft
Françoise Sagan: Múló bánat
Ford.: Balla Katalin
Fiesta Kft.–Saxum Kft., 218 old., 980 Ft
Prof. Benjy Slmock: Hogyan neveljük gyermekeinket félre
Ford.: Bányai Eszter
Ab Ovo, 47 old., 590 Ft
Születésnapra
Novella Könyvkiadó, 93 old., 980 Ft
Mark Twain: Puddingfejű Wilson
Ford.: Réz Ádám
Ulpius Ház Könyvkiadó, 161 old., 980 Ft

Ifjúsági irodalom

Aszódi Imre: Mese a mamutról
Uránusz Kiadó, 124 old., 400 Ft
Moira Butterfield: London
Ford.: Gergovátz Márta
Holnap Kiadó, 64 old., 1350 Ft
Fülöp György: Mesék a szeretetről
Ciceró Könyvkiadó, 190 old., 1300 Ft
Gazdag Erzsi: Mesebolt
papirusz book, 70 old., 980 Ft
Pinczési Judit: Kócsgerzson (Játékos versek, mondókák)
Belvárosi Könyvkiadó, 130 old., 780 Ft
Süss föl nap! (116 magyar népmese)
összeáll.: Szende Aladár
Ciceró Könyvkiadó, 253 old., 1500 Ft

Publicisztika

Gyurkovics Tibor: Levelek Mandzsúriába
Kairosz Kiadó, 273 old., 1480 Ft
Móricz Zsigmond: Árad a Bodrog
Felsőmagyarország Kiadó, 223 old., 800 Ft
Vadász Ferenc: A véres huszadik
Budakönyvek Kft., 284 old., 950 Ft

Interjú

Heller Ágnes–Kőbányai János: Biciklizö majom
Múlt és Jövő Könyvkiadó, 398 old., 2500 Ft
Monory M. András–Tillmann J.A.: Ezredvégi beszélgetések
Kijárat Kiadó, 372 old., 980 Ft
Szentgyörgyi Rita: Kiváltságos beszélgetések a filmvilágból
Csonkics Bt., 110 old., 2885 Ft

Irodalomtudomány

Fábri Péter: A Tandori taniroda
Polgár-Művészeti Lap- és Könyvkiadó, 57 old., 600 Ft
Cs. Gyimesi Éva: Colloqium transsylvanicum
Mentor Kiadó, 251 old., 920 Ft
Martin Heidegger: Magyarázatok Hölderlin költészetéhez
Ford. és az utószót írta: Szabó Csaba
Latin Betűk, 220 old., 1280 Ft
Homok háza
Vál. és szerk.: Füzi László
Forrás Kiadó, 127 old., 1950 Ft
Lőrinczy Huba: Búcsú egy kultúrától
BAR, 156 old., 520 Ft
Monostori Imre: Rég múlt?
Kortárs Kiadó, 278 old., 1200 Ft

Nyelvészet

Mohai V. Lajos–Szendrő Borbála: 250 magyar ige ragozása
Szultán Bt., 255 old., 1750 Ft

Művelődéstörténet

Győr (1539-1939)
Műhely Folyóiratkiadó KHT, 285 old., 5077 Ft

Történelem, politika

Samuel P. Huntington: A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása
Ford.: Puszta Dóra, Gázsity Mila, Gecsényi Gyöngyi
Európa Könyvkiadó, 646 old., 2300 Ft
Nemeskürty István: A bibliai örökség (2. kiad.)
Szabad Tér Kiadó, 221 old., 1100 Ft
Weiszbár Attila–Weiszbár Balázs: Német királyok, római császárok
Maecenas Könyvek, 238 old., 1980 Ft

Szociológia, közgazdaságtan

Peter L. Berger–Thomas Luckmann: A valóság társadalmi felépítése
Ford.: Tomka Miklós
Jószöveg Műhely Kiadó, 256 old., 1198 Ft
Peter L. Bernstein: Szembeszállni az istenekkel
Ford.: Baik Éva
Panem Kiadó–John Wiley & Sons, 385 old., 2900 Ft

Filozófia

Fernando Pessoa: A kétségek könyve II.
Ford.: Pál Ferenc
Ibisz Könyvkiadó, 228 old., 950 Ft
Karl Popper: Szüntelen keresés
Ford.: Pintér G. Gábor, Pintérné Lederer Vera
Áron Kiadó, 229 old., 980 Ft
Török Endre: Szemfényvesztések kora (2. kiad.)
Liget Műhely Alapítvány, 273 old., 920 Ft

Vallás

Zarándokhelyek
Ford.: Szedő Annamária; 272 illusztrációval
Saxum Könyv Kft., 191 old., 4500 Ft

Pszichológia

Frank McLynn: C. G. Jung élete és munkássága I-II.
Ford.: Béresi Csilla
Kossuth Kiadó, 358 old. + 337 old., 2980 Ft
Popper Péter–Garai László: Sajtópszichológia
MÚOSZ Bálint György újságíró Akadémia, 158 old., 1150 Ft

Művészetek

Dobszay László: Magyar zenetörténet (2. bőv. kiad.)
Planétás Kiadó, 439 old., 1950 Ft
Sz. M. Eizenstein: Válogatott tanulmányok
Vál., szerk., az előszót írta és a jegyzeteket készítette: Bárdos Judit, ford.: Berkes Ildikó, Szilágyi Zsuzsa
Áron Kiadó, 295 old., 1290 Ft
Különbféle magyar nóták a 19. század elejéről – Allerlei ungarische Melodien von Beginn des 19. Jahrhunderts
Balassi Kiadó, 175 old., 1500 Ft
Mireille Mathieu: Igen, én hiszek
Ford.: Schubert Éva
Babits Kiadó, 559 old., 1300 Ft

Életmód

Csörgő Anikó–Csigó László: Évszakok a lakásban
Csodaország Könyvkiadó, 55 old., 1200 Ft
Peter Schmoeckel: Klasszikus koktélok
Magyar Könyvklub, 62 old., 1290 Ft

KÖVETÉSI TÁVOLSÁG

Baloldali depresszió

■ *Richard Swartz: Lyuk a falban. Történetek Európa keleti feléből. Fordította Gergely Éva. Magvető, 1998. 311 oldal, 1380 Ft*

A fülszövegből megtudhatjuk, hogy Richard Swartz Stockholmban született, de élete nagy részét „nálunk" töltötte, Prágában tanult, aztán a *Svenska Dagbladet* tudósítójaként bejárta és megismerte Romániát, Lengyelországot, az NDK-t és nyilván Magyarországot is. Lenyűgöző a nyelvismerete, úgy tűnik, minden nyelven tud valamilyen szinten, a nyilvánvalóakon kívül (angol, német, francia) feltehetően beszél csehül, lengyelül, románul, és talán valamennyire magyarul is. És tárgyi tudása sem köznapi, jól ismeri a vidék hétköznapjait, embereinek gondolkodásmódját, evési és ivási szokásait, ruházkodását. Tárgyismerete tehát imponáló, könyvében elsősorban mégsem szociológiai vagy politikai újságíróként lép fel. Különös – és termékeny – feszültség keletkezik így az író és a zsurnaliszta között, amely javára válik a rövidebb-hosszabb történeteket, tárcanovellákat egymás mellé sorakoztató kötetnek.

Swartz a bevezető tanúsága szerint elsősorban a felejtés ellen írta könyvét. 1989-ben kitört a szabadság és egy nap mindenki úgy ébredt, mintha korábban mi sem történt volna. Swartz szerint ez tűrhetetlen. „Rájöttem, hamarosan minden felismerhetetlenné válik, s hogy nekem tennem kell ez ellen valamit, mielőtt az arcomba vágná egy szép napon valaki (akárki): mindez csak álom. Te ott sem voltál."

Pedig Swartz ott volt, nagyon is. Ott volt Prágában az egyetemen, Klima docens asszisztenseként, akitől megtanulta, „hogy tulajdonképpen nem dolgoznunk kell, mindössze azt a benyomást kell keltenünk, minthogyha az, amit teszünk, munka volna..."; találkozott Clementis úrral, aki visszaadta a tagkönyvét és beállt éjszakai portásnak Prága egyik valaha előkelő szállodájában; hosszan beszélgetett Ceauşescu feleségének masszőrnőjével; részt vett a Romániában élő cigánykirály audienciáján – és még sorolhatnám, miféle unikális tapasztalatokra tett szert Kelet-Európában. Becsületére legyen mondva, hogy térségünket nem valami érdekes és részben kihalóban levő vagy kihalásra kényszerített állatfajokat domesztikáló rezervátumként szemlélte. Talán nem követek el túl nagy baklövést, ha azt gondolom, hogy mindenekelőtt a boldogságot kereste a szocializmus országaiban. Önként kiszakadva svédországi, középosztálybeli jólétben élő családjából, a maga boldogsága után kutatott Kelet-Európában, és eközben az elnyomorodott lakók tekintetében próbálta meglátni a boldogság utáni vágy szikráját. A boldogságot kereste, de mindenütt csak vigasztalan boldogtalanságot talált. Ettől keletkezett könyvében ama csillapítatlanul fájdalmas érzés, amelyet Walter Benjamint parafrazeálva baloldali depressziónak fogok nevezni. A baloldali jelző most mindenekelőtt nem a politikai hitvallásra utal. Mindenekelőtt a megalázottak és megszomorítottak iránti szolidaritásról van szó, az együtt szenvedés képességéről, továbbá arról a hitről, hogy a szabadság, az emberi méltóság csorbíthatatlan. Ám e Swartz számára mondhatni fizikai meggyőződéssé vált hitvallásról nehéz tanúságot tenni Európa keleti felében. A borzadályos diktatúrák minduntalan makogó állattá akarják silányítani lakóikat. Swartz látja ezt, és nem tehet semmit, vagy csupán annyit, hogy mindezt igyekszik megörökíteni. Látja a tönkretett városok kiúttalan szomorúságát, érzékeli a lakók bőrébe beivakodott szorongást, szagolja a depresszió csípősen-savanyú kipárolgását – és egyre inkább elfogja a mélabú. Hogy aztán egy varsói szállodaszobában, Max Brod Kafka istenkeresését taglaló könyvét olvasva makogva zokogó lénnyé váljon maga is, a testén és lelkén hullámként átcsapó depresszió fulladással fenyegeti a boldogságkeresőt.

Persze Európa keleti felén Swartz nem csupán a boldogságot kereste, de önmagát is, bár lehet, hogy e két kutatómunka azonos, hiszen az epikában a múlt feltárása csak az Én feltárásával egyidejűleg lehetséges. Kicsoda is (volt) Swartz, aki néha Weiss vagy Schwartz, így, németes helyesírással *(Doktor úr)*, vagy éppenséggel Black, az azonos címet viselő írásban. Ez utóbbi „nevet" a Stasi függeszti rá („táblára írva nyakadba akasztják történeted" — írta Pilinszky), amikor keleti kapcsolatait vizslatva aktát nyit neki. Ekkor a múltért is folyik a küzdelem, ami egy prózaírót tekintve nem más, mint az epikus munka maga. A Stasi is elkezdi írni Richard Swartz életét, pontosabban teremt magának egy Richard Swartzot, aki e pillanattól regényhőssé válik, neve pedig – ki gondolná? – Black. Swartz egyik döntő felfedezése, hogy a Stasi is regényíró, megköltötte a saját életét, vagyis ara törekedett, hogy elvegye tőle azt. Másképp szólva: elvette Richard Swartztól, a svédországi újságírótól a valóságot. Az elemzés finom: „Richard Swartz helyébe Black lépett; a valóság áldozatul esett a fikciónak." De hát nem ez történik minden irodalmi alkotásban? A tevékenységéről szóló Stasi-aktákat olvasva Swartz ismét együttérző, ezúttal a másik oldal megszomorítottjai iránt, ám az operatív ügynökökkel érzett szolidaritása most ironikus: „Enyhe rokonszenvet kezdtem táplálni irántuk; KI., HgH. vagy S. iránt, különösképpen JJ. iránt, aki oly kevés jelzőt használt, s szomorúan kellett megállapítanom, hogy alapjában rossz szerzők voltak." Ha az államvédelem regényíró, epikus sertepertélése az esztétikai elemzés tárgya lehet, és Swarz nem is habozik a bírálattal: „Hellyel-közzel még a tehetség nyomait is felfedeztem, esetleg egy sikeres fordulat feletti örömet, de félek, hogy közben az olvasóra sandítottak, és szellemességük mindenekelőtt a tervet szolgálta. A terv szolgálatában írtak. Mihelyt tollat ragadtak, kételkedni kezdtek saját élményeikben, mintha valaki visszatartotta volna őket attól, hogy tapasztalataikat papírra vessék." A regényíró ügynökök nagy-epikus igyekezete persze szánalmas, de a szolidaritásnak is megvannak a maga határai, Swartz is elveszíti a türelmét. De ezúttal nem a depresszió, hanem a nevetés jelenti a megszabadulást, végigolvasva aktáit, Richard Swartz kilép a Gauck Intézet kapuján: „süt a nap, és érzem, ahogy bensőmből valami feltör, immáron nem sóhaj, hanem egy régen elfojtott kacagás."

Nagyon szép, gazdag és szomorú könyvet írt Richard Swartz. Számomra szituációérzéke jelentette a legtöbbet. Ez kettős jelentésű: egyrészt minden helyzetet megért és megpróbál értelmezni, de minden esetben a helyzet saját, belső logikája alapján, vagyis mentes a túlinterpretálás újságírói gyermekbetegségétől. Másrészt – talán sokat emlegetett együttérző képessége, empátiája miatt – minden alkalommal érzékeli, milyen cselekvést, milyen tapintatos eljárást kíván vagy esetleg követel meg az adott helyzet. Ragyogó példája ennek a cigánykirálynál tett audiencia végének leírása, az a pillanat, amikor megjelenik a kultúráért felelős hercegkisasszony, Luminita vagyis Fénysugaracska. „A terem előtti hallban rézedényeket, cifra sálakat és ruhákat állított ki." Swartz hirtelen rájön, hogy ez a kultúra egyben eladó is, „az audiencia végén elvárják a vendégtől, vásároljon valami emléket." Persze a szomszédos műhelyben készült árut meg kell becsülni: „A hercegkisasszony érdeklődéssel figyel, míg én pénztárcámmal ügyetlenkedem, s egy szinte láthatatlan, kegyelmes hercegkisasszony-bólogatást vélek felfedezni, midőn kezem továbblapoz néhány gyűrött belföldi bankjegyet, és helyettük a schillingek és márkák tájékán babrál."

Bán Zoltán A.

sar

KÖZSZOLGÁLATI TV-ADÓ?

Ezt komolyan gondolják? – kérdi a törvénytisztelő állampolgár, aki már jó ideje nem nézi a magyar közszolgálati televíziót. Szerinte ugyanis nézhetetlen: a végeláthatatlan sorozatok olyan bugyuták, hogy csak fölmegy benne a pumpa, a hírműsorok szürkék és unalmasak, a filmektől meg egyszerűen hányingere van, annyi bennük a vér meg az erőszak. Inkább befizetett egy kábeltársaságnál: havi ezerkétszáz forintért kiváló hírműsort nézhet a CNN-en, színvonalas filmeket az HBO-n, karbantarthatja a nyelvtudását az angol, német, spanyol adók segítségével. Azért tisztességgel fizeti a magyar közszolgálati tv díját is, mert ezt minden törvénytisztelő állampolgárnak fizetnie kell. Csakhogy egyre kevésbé érti, hogy miért kell ellentételeznie valami olyat, amit nem vesz igénybe. Például miért fizet évek óta készülékhasználati díjat a Matávnak, amikor saját telefonja van, miért fizet egész évben a szemétszállításért, amikor legfeljebb egy hónapot tölt el hétvégi vityillójában a Velence-tónál. Törvénytisztelő állampolgár többször is megérdeklődte, hogyan mondhatná le azokat a szolgáltatásokat, amelyeket nem kér, de mindig azt a választ kapta, hogy ezt a törvények nem teszik lehetővé. Ezek után azt kérdi, hogy azt miért teszi lehetővé a törvény, hogy mások pazarlását, hozzá nem értését az állampolgárokkal fizettessék meg. Egyre inkább kételkedik a törvényhozók korrektségében, de most már a normális eszüket is kétségbe vonja. Mert adóvá alakítani a tv-díjat, amit mindenkinek, kivétel nélkül be kell fizetni, annak is, akinek soha sem volt és nem is lesz televíziója, szerinte az agyrémek kategóriájába tartozik. Felmerült benne, hogy

JÁTÉKOS

Ahhoz, hogy a magyar labdarúgás bekerüljön a világbajnoki döntő harminckettes mezőnyébe, zötti hézagot.

Na, erre elmondom a sorozásom igaz történetét.

Az ország minden tájáról, Szabolcsból, Gőcsejből és Közép-Pestről érkeztek leendő sorkatonák, és

Deutsch így reagált a FIFA elnökének arra a nyilatkozatára, mely az MLSZ leváltott elnökségét tekintette továbbra is legitimnek, és emlékeztetett arra, hogy a politika eddig főleg Afrikában, a Karib-tenge-

gondjain kíván enyhíteni. Neve: Sziszifusz.

Kellemes eredménytelen erőfeszítéseket kívánok!

tim-

ROSKÓ GÁBOR ÁLLATKERTJE

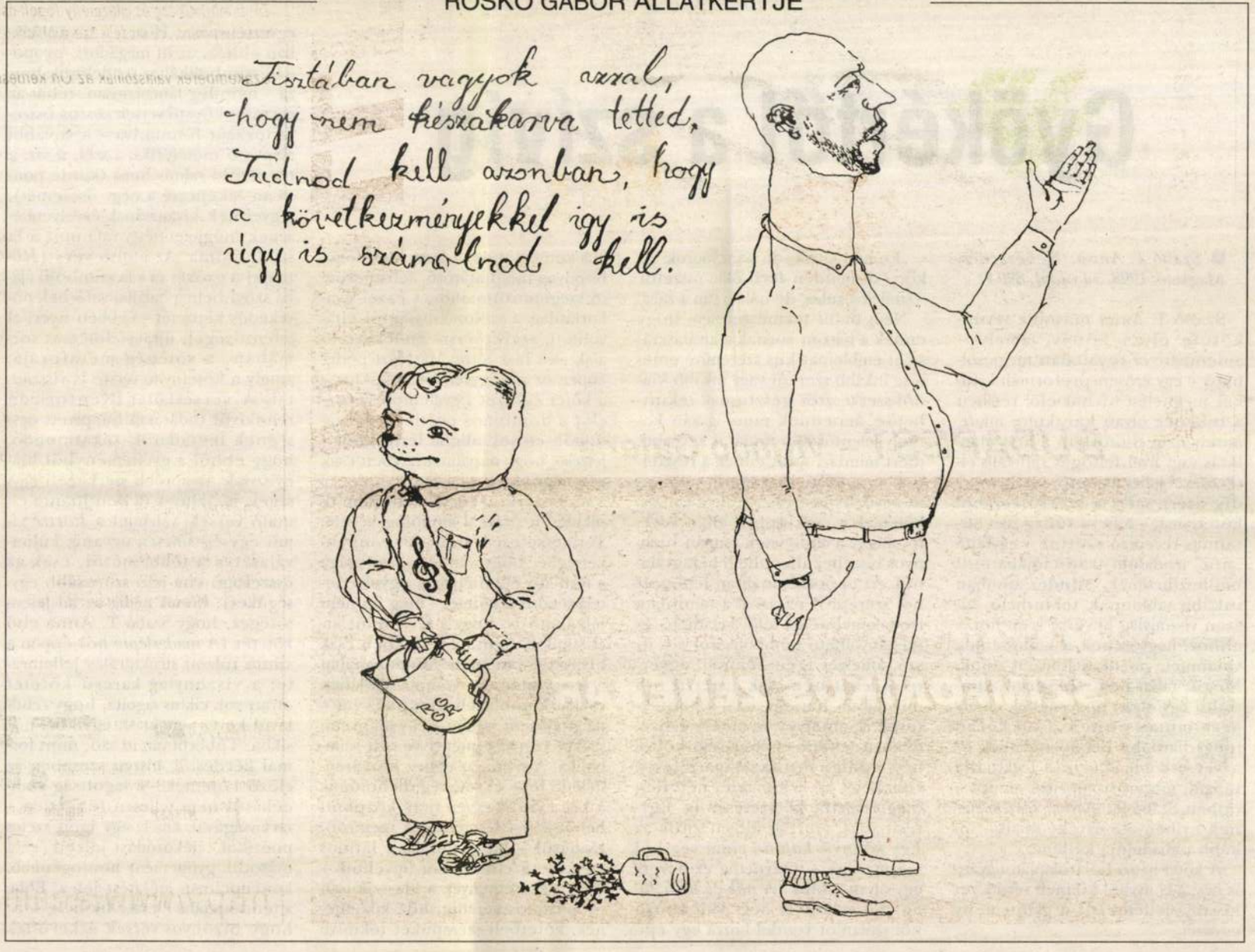

Ernesto Tatafiore

Gyökértől a szívig

■ *Szabó T. Anna: Nehézkedés. Magvető, 1998. 54 oldal, 890 Ft*

Szabó T. Anna második verseskötete olyan könyv, amely – amennyire ez egyáltalán megjósolható – egy erősen preformált kritikai megítélést hívhat elő: részben a tehetség olyan karaktere miatt, amely nem elsősorban a lírai világlátás vagy nyelvfelfogás radikális eltérésével jellemezhető, részben pedig azért, mert a szerző korábbi kötete már – a nem túlságosan tartalmas recepció szerint – egyfajta „női" irodalom tradíciójába tűnt beilleszthetőnek. Mindez azonban inkább sablonnak tekinthető, hiszen viszonylag kevéssé segít hozzá ahhoz, hogy ennek a költészetnek valamiféle poétikai leírását adjuk. Mégis, talán nem fölösleges kiindulni egy olyan apróságból, amely arra mutat: ennek a túl korán megszilárdulni kezdő ítéletnek ez a verseskötet is szinte fölkínálja magát, megerősítvén azt, amitől – éppen Szabó T. Anna költészetének nyilvánvaló értéke miatt – inkább szabadulnia kellene.

A kötet hátsó borítólapján ugyanis egy, a könyvből kiemelt versidézet kívánja jellemezni a gyűjtemény egészét:

„Én nő vagyok, de nem vagyok tükör,/kit minden férfi ökle összetör –/náluk a kulcs, de nálam van a zár."

Nem tudni természetesen, hogy ennek a három sornak a kiválasztása és emblematikus szerepűvé emelése inkább szerzői vagy inkább kiadói-szerkesztői gesztusnak tekinthető-e, ám ennek nincs igazán komoly jelentősége; annál is kevésbé, mert mindaz, amit ennek a részletnek az applikációja sugall, valóban az egyik lehetséges kerete a verseskötetnek – csak éppen olyan kerete, amely a könyvnek csupán bizonyos részéhez illeszthető hézagtalanul. Az oppozicionálisan felfogott női szerepről és arról a feminista irodalomelmélet felől belátható és méltányolható szimbolikáról van itt szó, amelyet igen könnyen egyeztetni lehet nemcsak a szerző női mivoltával, hanem azzal a kontextussal is, amelyet az utóbbi évtizedekben fellépő, pályakezdő költőnők eddigi munkássága jelent. Csakhogy ez a kiemelés némileg megtévesztő, kétszeresen is. Egyrészt azért, mert az idézett sorok az *Egy könnyű kaland* című versből származnak – márpedig ez a vers egy olyan ciklus (*A nők és Don Juan*) része, amely négy különböző női szólamot rendel hozzá egy epikus szituációhoz, a Don Juan-téma bizonyos meghatározó, felismerhető szegmentumaihoz, s ezzel gyakorlatilag a vallomásosságtól eltávolított, szerepversre emlékeztető alakzatot hoz létre. Másrészt pedig éppen ez a négyversnyi kis-ciklus – a kötet egészét figyelembe véve – elüt a domináns poétikai alakzatoktól; ennek aligha lényegtelen jelzése, hogy a gyűjteményben csak ez a négy szonett található, noha ez a strófaszerkezet egyébként nem tipikusan a drámai monológ kerete. Természetesen az aligha vonható kétségbe, hogy van létjogosultsága a férfi–nő ellentétpárra ügyelve interpretálni a kötetet – még ha nem feledhető is, hogy a férfi mint archetipikus figura a versekben csak hiányával van jelen. Mindazonáltal a versgyűjtemény kompozíciójában sokkal komolyabb szerephez jut – megítélésem szerint – egy alapvető, szűkre vont és intenzívvé tett szimbolika. A szem, az ehhez hozzárendelődő fény és sötétség dichotómia a két nyitóversben már központi helyet kap (*A sötétről*; *A szemről*); ráadásul – ha a tipikusan latinos szerkezetű címadására ügyelünk – ezek a költemények a klasszikusan propozíciós verstípushoz közelítenek, kötetbeli szerepüket tekintve egyértelműen. Hiszen a továbbiakban ehhez, az itt megadott, proponált szimbolikához rendelődik hozzá – némileg láncolatosan, tehát az egymást követő versek szoros összetartozását fönntartva – a további alapvető metaforika: a szél, a víz, a tűz, a föld szimbóluma (szinte pontosan leképezve a négy őselemet), a gyermek kívánásának és elvetélésének megjelenítése, valamint a fa szimbóluma. Az utolsó vers (*Humusz*) a gyökér és a fa szimbolikájába szövi bele a halálba való belenövekedés képzetét – s ebben nyeri el jelentőségét, újraértelmezett formában, a sötétség metaforája, amely a kötetnyitó versre is visszautal. A verseskötet ilyenformán rendkívül tudatosan fölépített egységnek mutatkozik: sokatmondó, hogy ebből a gyűjteményből hiányoznak az apróbb szerkezeti egységek, a ciklusok (a Don Juanra rá-utaló versek, valamint a *Portré* című egység sincsen ugyanis különválasztva a többi műtől, csak az összefogó cím jelzi szorosabb egységüket). Ennek pedig az ad jelentőséget, hogy Szabó T. Anna első kötetét (*A madárlépte hó*) éppen a szinte túlzott strukturálás jellemezte: a viszonylag karcsú kötetet olyan sok ciklus tagolta, hogy rendkívül kevés vers jutott egyikbe, másikba. Többről van itt szó, mint formai kérdésről: hiszen szemben az előző kötetnek – a tagoltság szándékától nem teljesen független – tarkaságával, amely egy igen széles poétikai tájékozódást jelzett, ez a második gyűjtemény homogénebb, koncepciózus szűkítést jelez. Ebbe a tendenciába illeszkedik bele az is, hogy bizonyos versek átkerültek ugyan az első kötetből ide, de egyáltalán nem látszik véletlennek, hogy melyek. Vagyis a *Nehézkedés* az első kötet egy lappangó, ám ott nem domináns helyzetben lévő poétikai irányát fogja össze, az itt kiépülő, egyneműbbnek tűnő versnyelvbe mentve át – első pillantásra nehezen felismerhetően – az ottani, már akkor is igen érett költészet variatív sokszínűségét. Ez a szigorú és következetes ciklusépítés új vonása Szabó T. Anna költészetének, s nagyban hozzájárul a kötet emlékezetesen szép verseinek összhatásához. A kötetkomponálás bizonyosan leválasztja Szabó T. Anna lírájának némely rétegeit, s ezzel jobban exponál egy drámaibb, a halál sejtelméről beszélő szemléletet. Mindazonáltal az első kötet formai, hagyományértelmező útkeresése számos olyan vonással is rendelkezett, amelynek ebben a kompozícióban – egyébként nem csodálhatóan – nincs helye. Szabó T. Anna olyan költői utat látszik bejárni – már amennyire két, egyébként kiváló kötet alapján ez kijelenthető –, amely egy tökéletesen uralt, egységes versnyelv kialakítását célozza, s ahová most eljutott, az messze túl van mindazon, amit ígéretnek szoktak nevezni: egy jelentős költői hang kimunkálása történt meg itt. Nem tűnik lehetetlennek, hogy Szabó T. Anna ennek a hibátlan intonációnak a birtokában vissza tud találni saját indulásának izgalmas játékosságához is.

Szilágyi Ákos

Torgyán József miniszter úr, az independence-i NATO-aláírás ceremóniája után oda nyilatkozott a televízióban, hogy most már igazán megbízhatik bennünk a nyugati tőke, és jöhet hozzánk befektetni, tárt karokkal várjuk.

Néhány éve az akkor még ellenzékben lévő miniszter úr, ha jól emlékszem, azzal vádolta meg sztentori hangon elődeit, hogy kiárusítják az országot a nyugati tőkének.

Áldott legyen az isteni sugallat, (vagy poszt?), amely Saulusból Josephust csinált!

t-r

ÉRDEKVÉDELMI PARADOXON

Nagy hódolója vagyok az abszurd találmányoknak. Azoknak, amelyek megszállott őrültek agyában születnek meg, és azoknak is, amelyeket az írói fantázia szül. Ez utóbbiak közé tartoznak Karinthy Frigyes találmányai. Például az az automata, amelyen egy gombot meg kell nyomni, mire előjön egy másik gomb, amelyet szintén meg lehet nyomni. Aki behatóbban foglalkozott őrült feltalálók ötleteivel, az tudja, hogy ezekkel a legbriliánsabb írói fantázia sem képes versenyre kelni. Most egyik kedvenc lapom, a Metró című ingyenes újság március 12-i száma tájékoztat arról, hogy „a nemi erőszak áldozatául esett svéd nők érdekvédelmi szervezete forgalmazza a nyakban, vagy fehérneműn viselhető elrettentő védőeszközt." Itt az ember még csak azon gondolkodik el, hogy egy igazi jóléti államban milyen széles skálán működik az érdekvédelem. Persze az egésznek igazán csak akkor van értelme, hogy nem ismervén a konkrét esetet, nem is kíván nyilatkozni róla.

Tehát az illetékes szerv felügyelőbizottságának elnöke nem tudja, mi az az alapvető törvénysértés, amelyben az említett szerv leledzik. Ó, ég [illegible] az NDK–NSZK rokonturizmus, újra jönnek a testvérek. Most azonban nem a német–német összeboruláshoz tartjuk a gyertyát, hanem összeurópai neonáci ifjak dobpergéses, vassisakos, karlendítéses nosztaltól).

Lehet, hogy hazabeszélek, de én inkább színesebbnek érzem a nyelvet, ha a kétféle e hangot megkülönböztetjük, és inkább tájnyelvinek, semmit régiesnek. Ha jól emlékszem, azzal vádolta meg sztentori hangon elődeit, hogy kiárusítják az országot a nyugati tőkének.

Áldott legyen az isteni sugallat, (vagy poszt?), amely Saulusból Josephust csinált!

t-r

ROSKÓ GÁBOR ÁLLATKERTJE

Egy gourmand emlékező

■ *Czigány Lóránt: Ahol állok, ahol megyek. Emlékirat. Kortárs, 1998. 404 oldal, 1200 Ft*

Az „egyszerű olvasó"-ra hivatkozni gyanús. Nincs is ilyen, merő kitalálás, mert mi az, hogy egyszerű? – ki vagy mi nem az; talán a nem-professzionális olvasó, de ez szörnyen hangzik. Nos, egy barátom, aki nem hivatásszerűen foglalkozik irodalommal, arról beszélt, hogy egyik reggel valami fontos ügy miatt el kellett mennie, pedig még húsz oldala volt hátra Czigány Lóránt *Ahol állok, ahol megyek* című, frissen megjelent emlékiratából. És azt még mindenképpen szerette volna elolvasni, addig nem megy el otthonról. Túlzás? Kétségkívül az, *annyira* nem jó könyv, gondoltam akkor, mert már néhány fejezetét olvastam folyóiratokban. De: túlzás nélkül nincs kultúra, mondja egyhelyütt Babits. Másrészt, ha egy könyvnek konkrétan van egy ilyen olvasója, akkor talán már nem volt hiábavaló megírni és kiadni azt.

Nem akarok messzemenő következtetéseket levonni e személyes és mások számára esetleg érdektelen történetből. Még csak azt sem állítom, hogy csak emiatt olvastam volna végig Czigány Lóránt emlékiratát. Vagy az a tény, hogy eddig nem láttam érdemi kritikát megjelenni a könyvről, azt bizonyítaná, hogy a hivatásos olvasók köldöknézőek, lusták és figyelmetlenek, miközben az irodalomkedvelők éberek és elfogulatlanok, halaszthatatlan napi ügyeik intézését is készek feláldozni a nem-fikciós műfajok olvasásáért. Meglehet, éppen fordított a helyzet, értő és komoly bírálatok várakoznak a szerkesztőségi asztalfiókokban, csak ugye, az az átkozott átfutási idő!, míg én véletlenül találkoztam az egyetlen Czigány Lóránt-rajongóval, aki fenntartja bennem az esztétikai és referenciális olvasatok szétválaszthatatlanságának elvi föltevését. Egy esetből kell általánosítani, mert kettő már megzavar – tanácsolja a költő.

Mindenesetre számtalan okunk és érvünk lehet arra, hogy egy könyvet elolvassunk, és talán még több, hogy mégsem. Ha igaz az az állítás, hogy a műfaj szerződés a szerző és az olvasó között, akkor bevallhatom, az utóbbi időben meglehetősen kevés kontraktust kötöttem a kortárs magyar emlékiratokkal. Czigány Lóránt könyvét olvasva valamennyire érteni véltem húzódozásom okait, ami – közvetve – az *Ahol állok, ahol megyek* visszafogott dicséretét is jelenti. Bár, ha jól emlékszem, ez nem akadályozott meg abban, hogy halaszthatatlan teendőim (telefonszámla!) elintézzem. Sőt, olvasás közben néha azt érzékeltem, hogy egy-két púpozott evőkanállal több is van a jóból. A kevesebb több lett volna. E kritikai közhely viszont pontatlan, mert Czigány emlékiratának erényei is valahonnan innen erednek: a túláradásból, a sokból, a halmozott részletekből.

Az elbeszélő gourmand emlékező, aki szívesen elidőzik a kortörténet és a személyes életút majdnem minden stációjánál, egyáltalán nem siet, tárgyias pontossággal és mégis jóízű kedéllyel idézi föl a múltat. (Gourmand, ez szó szerint is értendő, remek megfigyelései, gasztronómiai hasonlatai vannak az emlékiratnak, ami rendszerint az ízlés iskolázottságáról és kifinomultságáról is árulkodik.) „Akárhogy erőltetem emlékezetemet, nem tudok feleidézni senkit se, akit ne villanyozott volna fel a »világbéke őrének« aggasztó egészségi állapota. Egyesek túlzásokra ragadtatták magukat. Ethey Zsolt apja kijelentette előttünk, hogy ha Sztálin meghal, a 24 személyes étkészletéből (nem tudom, herendi volt-e vagy Zsolnay porcelán) a levesestálat a földhöz vágja." Szóval, Sztálin halála és egy levesestál, amiről közel félévszázada nem tudja eldönteni, milyen porcelán volt. Ez izgatja, e részletkérdés, mert amúgy a nagy, az igazi, az soha nem volt kérdés; noha itt az ellenkezőjére szokás visszaemlékezni, komor arccal és dramatikus hangsúlyokkal. Humor, komikumba hajló túlzások, a mondatfűzés mórikáló bája, anekdota, persze, a sokszor lebecsült anekdotikus elbeszélői hagyomány, szkeptikus józanság és kedély – Czigány könyvének mind olyan eleme, amelyek számomra bántóan hiányoztak az elmúlt évtizedek memoárjaiból. Különösen a negyvenes-ötvenes évek világát megidéző művek nélkülözték mindezt, így és ezért az emlékezők nyelvi magatartása gyakran önigazolóan fárasztóvá és hitvitázóan ideológikussá vált. Az igen és nem beszéde, kétpólusú igazságszerkezet, a fekete-fehér ahogy átfordul leleplezően fehér-feketévé.

Az *Ahol állok, ahol megyek* elbeszélője számára – ahogy a fenti idézet is bizonyítja – a korszak nagy ideológiai-politikai kérdései nem *így* problémák, vagyis nem a hitkeresők és a meggyőződésüket elvesztők konfesszionális pozíciójából emlékezik, hanem arról tanúskodik, hogy mindenek ellenére miként őrizte meg mégis személyes integritását és meggyőződését. E meggyőződés a lokális hagyományokhoz ragaszkodó szabadelvűség eszmetörténeti tradíciójához kötődik. De e szellemi magatartás nem nosztalgikus vagy görcsösen bezárkózó. Kívülről néz, de belülről emlékezik. Ez a kényes egyensúly, a nézőpontváltások játéka az emlékirat – számomra – legrokonszenvesebb sajátossága. Anglia, a másik világ, ahonnan visszanéz és viszonyít, nem a bezzeg-ország. Bizonyára a szerző elég sokat élt és látott ott, hogy ne így legyen, pedig ez az úgynevezett emigrációs memoárirodalom nyomasztó tehertétele. Főként, ha a századközép hazai civilizációs és kulturális viszonyait, brutális körülményeit veti össze az ottaniakkal, akkor szinte elkerülhetetlen a külső távlat fölénye, lesajnáló ítélete. Ám az önmegértő emlékezés perspektívájából a gyermekkor, Sátoraljaújhely vagy Gyöngyös nem így viszonyul Londonhoz vagy egy angliai kisvároshoz. És fordítva, a Czigány Lóránt-i attitűd fontos lehet(ne) a magyar szellemi élet jórésze számára is, amely viszont hosszú évtizedekig Európától kényszerű elzártságban létezett, ezért most gyakran túlkompenzál. Persze, „tapasztalni más, mint tudni, mert a világ érdes", mondja Füst Milán.

Az emlékirat írója egyben jelentős olvasó is. Kevés memoárral találkoztam, amely ennyire tárgyszerűen és részletesen nyomon követte volna olvasóvá válásának történetét, mint az *Ahol állok, ahol megyek* szerzője. Czigány Lóránt, bocsánat a szóért, mindenevő olvasó, akinek igen éles a szövegemlékezete, hiszen a kisgyermekkortól a bölcsész egyetemistáig szinte minden számottevő könyv hatásáról beszámol saját élettörténetében. Ez a következetesség még akkor is figyelemreméltó, ha egy-egy kommentár, tanáros reflexió el-elnehezíti a szöveget. Abban viszont feltétlenül igaza van, amit a korszak olvasáskultúrájáról mond: „A könyvtelen világnak ez a keserűsége a mai napig megmaradt bennem. Nem tájékozódhattam kedvem szerint a legfogékonyabb koromban. [...] Ez nemcsak az én személyes sérelmem, egy egész korosztályé." Az a gyanúm, hogy ez nem csupán egyetlen irodalmi nemzedékre és korosztályra érvényes megállapítás. Tisztelet a kivételnek.

Mészáros Sándor

Könyvbemutató

Március 24-én szerdán du. 6 órakor a Merlin Színházban lesz Tamás Gáspár Miklós Atlantisz Könyvkiadónál megjelenő *Törzsi fogalmak* című könyvének bemutatója

A könyvet Radnóti Sándor mutatja be.

Tisztelettel meghívom Önt a SPIRITUSZ GALÉRIÁBA
1997. október 30-án, csütörtökön 18 órától 20 óráig

ROSKÓ GÁBOR

kiállítására.

A kiállítás november 22-ig tart nyitva, keddtől szombatig 11 és 18 óra között.

Szünnap: vasárnap és hétfő

Az Érzéketlen Admiralitás 1997

SPIRITUSZ GALÉRIA
H-1012 Budapest, Várfok u. 14. fszt. 3.
Tel./fax: 213-5155
E-mail: szalokyk@mail.matav.hu
Szalóky Károly

/Támogatók: ÁLLAMI NYOMDA, BUDAPEST BORTÁRSASÁG, DUNA INTERSERVICE/

ROSKÓ GÁBOR

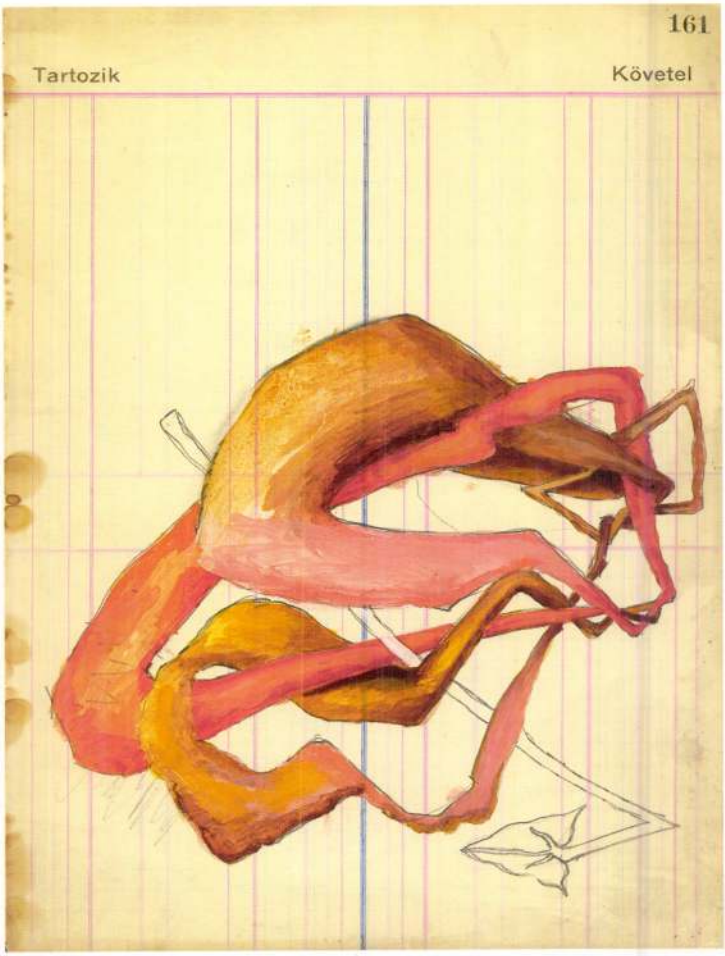

Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesület
Studio of Young Artists Association

Budapest Galéria
Budapest Gallery

Kalandra való nagyszerű nap...
It's a fine day for an adventure...

izlandi, svájci és magyar képzőművészek kiállítása
Exhibition of Icelandic, Swiss and Hungarian artists

1998. február 10 - március 1.
10 February - 1 March 1998
megnyitó: 1998. február 10-én 17.00 órakor
opening: 10 February, 1998 at 5.00 pm

nyitva: hétfő kivételével, naponta 10.00 - 18.00 óráig
opening hours: 10 am to 6 pm, except Mondays

kurátorok/*curators:* Harm Lux, Beatrix Ruf,
Halldor Runolfson, Bencsik Barnabás

Budapest Galéria Kiállítóháza
Budapest Gallery Exhibition House

Budapest, III. ker., Lajos u. 158.
tel: 36 1 388 6784

Judith Albert

Steingrimur Eyford

Jürg Hugentobler

Imre Mariann

Haraldur Jonsson

Kámán Gyöngyi

Ute Klein

Lakner Antal

Niklaus Lenherr

Jozo Palkovits

Roskó Gábor

Katrin Sigurdardóttir

Philippe Winninger

Kalandra való nagyszerű nap...

It's a fine day for an adventure...

támogatók/*supported by:*
Pro Helvetia
Nemzeti Kulturális Alap
Független Képzőművészeti Műhelyek Ligája

ROSKÓ GÁBOR kiállítása ugyancsak 1998 április 23 – án (csütörtökön) este 6 – órakor nyílik és május 23 – ig lesz látható a **Várfok Galériában.**

A Képzőművészeti Főiskolán grafikusként végzett Roskó Gábor a '80-as években vált ismertté sajátos grafikai és festészeti világa révén. A '90-es években egy hosszabb alkotói szünet után nemrég jelentkezett újra festményeivel. Roskó elfogadja a figurális festészeti tradíció esztétikai kategóriáit. Az európai táblaképfestészeti hagyomány irányának ezredvégi megújítója, újrafelfedezi azt a modern művészet lehetséges médiumaként. Képeit szemlélve az az érzésünk támad, hogy valamilyen általunk nem ismert esemény tanúi vagyunk. Roskó festményeinek szereplői karakterfigurák, akiknek tulajdonságai talán a mesék tanulságai alapján fejthetőek meg. A Várfok Galériában most bemutatandó legújabb alkotásai kizárólag akvarell technikával készült intimebb munkák.

„Szeretem a mitológiát, a meséket. Azzal az illúzióval töltenek el, hogy tartozom valahová. Nekem is van helyem az időben.
Megpróbálok nem illusztratív lenni, ami azt is jelenti, hogy egyre kevesebb hivatkozással élek. Az iróniát távolságtartásként használom.
Bízom abban, hogy a képek nem csak azon a helyen érthetőek ahol készültek."

A **Spiritusz Galériában** válogatás tekinthető meg a galériához tartozó művészek munkáiból.

A bemutatásra kerülő munkákat keddtől szombatig 11 óra és 18 óra között tekintheti meg a látogató. Szünnap: vasárnap és hétfő.

Megköszönöm kiállítási programjaink megismertetésében nyújtott eddigi segítségüket és kérem, hogy a továbbiakban is szíveskedjenek a Várfok, a Spritusz és az XO Galériák kiállításait programajánlatukban térítésmentesen ismertetni vagy megjelentetni.

Köszönettel:

Roskó Gábor

A HÉT KÖNYVEI

Ebben a rovatban lehetőleg minél több könyvújdonság megjelenéséről szeretnénk beszámolni, ezért kérjük a kiadókat, a megjelenés hetében értesítsék szerkesztőségünket kiadványaikról (azaz adják meg egy gépelt lapon az alábbiak mintájára a fontosabb adatokat) és küldjenek recenziós példányt is.
Köszönjük az Írók Boltjának (Bp. VI. Andrássy út 45.) a lista elkészítéséhez nyújtott segítségét. Összeállította: Tóth Andrea.

Költészet

Radnóti Miklós összegyűjtött versei és versfordításai
A szöveggondozás, az utószó és a jegyzetek Ferencz Győző munkája.
Osiris Kiadó, 482 old., 2200 Ft

Dráma

Beaumarchais: Figaro házassága avagy egy nap bolondság
Ford.: Pacskovszky Zsolt, Tóth Krisztina (dalok)
Filum Kiadó, 166 old., 1150 Ft
Molnár Ferenc: Színművek
Vál., szerk. és a jegyzeteket írta: Világos Beatrix
Európa Könyvkiadó, 489 old., 1600 Ft
Nyírő József: A megfeszített
Összegyűjtötte, szerk. és az utószót írta: Medvigy Endre
Kairosz Kiadó, 438 old., 1980 Ft

Elbeszélő próza

Albert Gábor: Hol vannak azok az oszlopok?
Felsőmagyarország Kiadó, 203 old., 800 Ft
Jurij Andruhovics: Rekreáció
JAK-Műfordító Füzetek 18.
Ford.: Körner Gábor
JAK-Osiris Kiadó, 118 old., 1100 Ft
Murray Bail: Eukaliptusz
Ford.: Loósz Vera
Ulpius-ház Könyvkiadó, 230 old., 1180 Ft
Bence Ottó: Mesebeszéd
JAK-füzetek 108.
József Attila Kör–Kijárat Kiadó, 108 old., 596 Ft
Hermann Broch: Huguenau avagy a tárgyilagosság (1918) (Az alvajárók III.)
Kiseurópa
Ford.: Győrffy Miklós, Csordás Gábor (verses részek)
Jelenkor Kiadó, 385 old., 1900 Ft
Peter Brook: Időfonalak
Ford.: Lengyel Ágnes; az utószót és a jegyzeteket írta: Lengyel György
Európa Könyvkiadó, 403 old., 1500 Ft
Ian Gibson: Salvador Dali botrányos élete
Ford.: Kada Júlia
Aquila Könyvkiadó, 809 old., 3980 Ft
Horváth Péter: Horváth úr szerelmei
Palatinus-Könyvek Kft., 445 old., 1200 Ft
Kiss Ottó: Szövetek
JAK-füzetek 107.
József Attila Kör–Kijárat Kiadó, 95 old., 596 Ft
Krúdy Gyula: Szindbád megtérése
Palatinus-Könyvek Kft., 218 old., 1200 Ft
Matúz Gábor: Ötödik évszak
Ipoly Könyvkiadó, 195 old., 1850 Ft
Kathrin Röggla: lekopni
JAK-Műfordító füzetek 19.
Ford.: Rácz Erzsébet
JAK-Osiris Kft.,117 old., 1100 Ft
Sárbogárdi Jolán: A test angyala
Jelenkor Kiadó, 89 old., 990 Ft
Wass Albert: A funtineli boszorkány I–II–III.
Mentor Kiadó, 273 old.+403 old.+253 old., 3600 Ft

Ifjúsági irodalom

Az aranycipellő (Ukrán népmesék)
Vál.: Bojtár Endre; ford.: Barzsó Tibor, Bojtár Anna, Drávai Gizella, Fincicky Mihály: ill.: Kondor Lajos
Osiris Kiadó, 223 old., 1480 Ft
Fésűs Éva: A palacsintás király
Ill.: Fábián Zita
Kairosz Kiadó–Szent Gellért Kiadó és Nyomda, 111 old., 1480 Ft
A három királyleány (Magyar tündérmesék)
Összeáll.: Boldizsár Ildikó; ill.: Elek Lívia
Palatinus-Könyvek Kft., 146 old., 1400 Ft
Kriza János: Székely népmesék (2. kiad.)
Szerk.: Bencsik Gábor, ill.: Marton Magda
Magyar Mercurius Kiadó, 103 old., 1780 Ft
A legszebb magyar népmesék
Vál.: Tóth Dóra, Ványai Mária; ill.: Bera Károly
Aquila Könyvkiadó, 125 old., 1998 Ft
Mesék és mondák Mátyás királyról
Vál.: Kríza Ildikó; ill.: Jankovics Marcell
Magyar Könyvklub, 199 old., 1990 Ft
Nemes Nagy Ágnes: A gondolj-rám-virág
Ill.: Bereznyei Róbert
Osiris Kiadó, 107 old., 1400 Ft
A zöldszakállú király (Magyar népmesék)
Vál.: Katona Imre; ill.: Vida Győző
Móra Ferenc Könyvkiadó, 125 old., 1398 Ft

Interjú

C. G. Jung: Beszélgetések és interjúk
Ford.: Béresi Csilla
Kossuth Kiadó, 425 old., 2490 Ft

Irodalomtudomány

Hegedüs Géza–Könya Judit: Kecskeének (Két és fél évezred drámatörténete) (2. átdolg. és jav. kiad.)
Új Mandátum Könyvkiadó, 323 old., 1600 Ft
Margócsy István: Petőfi Sándor
Korona Kiadó, 312 old., 1690 Ft
Tverdota György: József Attila
Korona Kiadó, 285 old., 1690 Ft

Történelem, politika

Bárándy Gergely: Velence fénykora (A Velencei Köztársaság államberendezkedésének kialakulása és kora)
Scolar Kiadó, 212 old., 2980 Ft
Steven Runciman: A keresztes hadjáratok története
Ford.: Bánki Vera, Nagy Mónika Zsuzsanna
Osiris Kiadó, 1084 old., 3980 Ft
Jack Sweetman: Admirálisok (A történelem legkiválóbb tengernagyai (1587–1945) (Rövidített kiad.)
Ford.: Félix Pál
Zrínyi Kiadó, 318 old., 1850 Ft

Filozófia

Colette Sirat: A zsidó filozófia a középkorban
Ford.: Saly Noémi
Logos Kiadó, 446 old., 2500 Ft

Vallás

Gergely Jenő: A pápaság története
Kossuth Kiadó, 358 old., 5990 Ft
Gromon András: Ki dobja az első követ?
Elpídia Kiadó, 388 old., 1150 Ft

Pszichológia

Sigmund Freud élete képekben és szövegekben
Szerk.: Ernst Freud, Lucie Freud, Ilse Grubrich-Simitis; az életrajzvázlatot K. R. Eissler írta; ford.: Gálvölgyi Judit
Glória Kiadó, 342 old., 4300 Ft

Művészetek

Alessia Devitini Dufour: Bosch
Ford.: Schäffer Andrea
Alexandra Kiadó, 143 old., 2790 Ft
Paola Rapelli: Goya
Ford.: Földesi Zsófia
Alexandra Kiadó, 143 old., 2790 Ft
Stefano Zuffi: Dürer
Ford.: Földesi Zsófia
Alexandra Kiadó, 143 old., 2790 Ft
Stefano Zuffi: Matisse
Ford.: Földesi Zsófia
Alexandra Kiadó, 143 old., 2790 Ft

Általános művek, lexikonok

Világvallások képes enciklopédiája
Ford.: Szentgyörgyi József (I–III. fej.), Medgyesi Zsófia (IV–VII. fej.), Károli Gáspár (bibliai idézetek), Simon Róbert (Korán-idézetek).
Magyar Könyvklub, 288 old., 4900 Ft

KÖVETÉSI TÁVOLSÁG – Láng Zsolt

Ariadné fonala

■ *Jorge Luis Borges: Az ős kastély. Esszék. Európa, 1999. 360 oldal, 1500 Ft*

Enrique Estrázulas összegyűjtötte a Borgesről szóló spanyol nyelvű kritikákat. Valeriu Pop román Borges-kutató, mintha valamiféle kárörröm vagy ellenkezőleg, önsebző mazochizmus noszogatta volna, idézi ebből a kötetből a fanyalgó írásokat. Fanyalgó, talán nem a legjobb szó. Feltehetőleg olyanok írták ezeket a kritikákat (az ifjú Borgesről), akik különösen mélyenszántóan szerettek volna fogalmazni. Egészen meglepő, mit nehezményeznek. Két dolgot: az egyik az eredetiség hiánya, a másik, hogy túlontúl is érződik a mesterek hatása. A nevek, Cansinos-Assens, Gerardo Diego, Juan Larea alkalmasint nem csupán nekem nem mondanak semmit, miközben Borgesé... Az „eredetiség hiánya" pedig nyilván a borgesi elme működésének álcája, miképp minden nagyon eredeti, mindazonáltal fegyelmezett, nem hivalkodó elme attribútuma. Nem véletlen, hogy épp erényeit látják csorbának. García Márquezről is leírták, hogy rossz, közhelyes mesélő; vagy mostanában Günter Grassról, hogy nincs affinitása a valósághoz. Vannak Borges-kutatók, akik kizárólag a tévesztéseket vadásszák, és a megfelelő lelkesedéssel szóvá is teszik, ha rálelnek erre-arra, mondjuk, amikor egy versidézetben és helyett hogy-ot találnak, vagy Macedonio Fernándezről azt olvassák, hogy Argentínában hunyt el, holott egy hajón, amely Firenzében horgonyzott. A „Borges tévedései" című lehetséges könyv készülő fejezeteiből épp nemrég olvashattam egy részt, egy román tanulmányíró az álmokat fejtegető Borgest állítja szembe a valódi forrásmunkákkal. De ezt nem szerencsés emlegetnem ebben a kontextusban, hiszen a román irodalomban régóta tartó intenzív kultusza van Borgesnek.

Klimó Károly rajza

Viszont, ha szóba jöttek Borges állítólagos tévedései, kezdjem azzal, hogy amikor elolvastam *A láthatatlan ember* című elbeszélését, és felfedeztem a már sokszor idézett mondatrészt („Bejártam újabb királyságokat, újabb birodalmakat... 1638-ban Kolozsvárott voltam és azután Lipcsében"), majd megnéztem, mi is történt abban az időben Erdélyben, és nem találtam semmi említésre méltó dolgot, viszont 1630-ban, 1635-ben, főképp pedig 1688-ban annál inkább, arra gondoltam, amennyiben Borgesnek mégiscsak voltak adatai az erdélyi eseményekről, akkor egyszerűen rosszul emlékszik az évszámra. Netán egészen mindegy volt, melyik évszámot jelöli meg, ebben az esetben azonban, és ez nem lett volna kedvemre, ha ennyire nem érdekli a dolog, akár tévedhet is, bárhol és bármikor.

De aztán találtam valamit, ami igen érdekessé tette ezt az évszámot. Tart a szombatosok üldözése, Péchi Simon kancellárt börtönbe vetik, Szamosújváron közel száz szombatost küldenek egyetlen nap leforgása alatt a vesztőhelyre (a kilencvenöt fej épp szombaton hullott a porba), de a környező falvakban amúgy megszámlálatlanul gyilkolnak a fejedelmi darabontok. Úgy tűnik, a renitenskedőknek hírmondójuk sem maradt, ám a következő év tavaszán (az 1638-as esztendőben) kiderül, hogy a kikelő növényzettel együtt feléledtek a kárhoztatott tanok is, minek következtében Rákóczi fejedelem, kopóit mozgósítván, nyomozni kezd, és felfedez egy bizonyos francia tanárt, Leopold Basiriust, aki ugyan nemrég érkezett Erdélybe, de rövid működése során máris összezavarta az emberek fejét. Elfogják, és másnap, a májusi pásztoravatás napján kivégzésére összesereglenek Kolozsvár főterén az emberek, de a férfi, aki nyugodtan, nevetgélve fogadja a darabontokat, békésen alszik a siralomházban, majd hajnalban, a piacra vezető rövid úton derűsen köszönti az embereket, ez a férfi a kavarodásban eltűnik. De nem örökre, mert az emlékíró Darkói Gábor szerint később küld egy levelet Németalföldről Rákóczinak. A kivégzés elmaradására Rozsnyói is utal, de ami a lényeges ebben a történetben, hogy aligha találnánk, akár képzeletünket munkába állítva, hitelesebb bizonyítékot arra, hogy a halhatatlan ember valóban járt Kolozsváron.

Szabó Lőrinc ír az úgynevezett tudós, jól tájékozott írókról, akik minden alkalmat megragadnak, hogy tudományukat fitogtassák. Példának okáért, midőn hősnőjük könyvért nyúl, mindjárt három könyvet is leemel a polcról, mégpedig hozzá három különböző szerző könyvét, akiket a tudós író azonnal be is mutat az olvasóknak; számunkra viszont könnyen kiderülhet, hogy történetesen kétszáz évvel a hősnő utáni korban éltek, illetve az egyik szerző voltaképpen egy belga folyó. Borges nem téved. És nem azért, mert a tévedés egy bizonyos szint fölött már nem nevezhető tévedésnek. Hanem azért, mert az a mágia, amellyel előadja gondolatait, kizárja a tévedés lehetőségét is. Ezért nem téved élő szóban sem; nála nincs is különbség élő szó és írás között; esszéiben ugyanúgy fogalmaz, ahogy előadásaiban, azokban viszont legfőbb célja, hogy személyes legyen. Ki az, aki beszél? Borges a személyiséget megsokszorozódva látta, mint sok egyebet. Tehát amikor beszél, akkor a maga ellentmondásosságában hagyta a személyiségét érvényesülni. Amit Whitmanról írt, önmagára is érvényes: ketten voltak... „Ellentmondások egysége jellemzi", mondja róla egyik elemzője. „Nagyon hideg, nagyon kidolgozott", így egy másik. „Intelligenciájával megzabolázza szenvedélyeit, amelyek tombolnának"; „meleg, egyszerű és fölöttébb ironikus"; „száraz és könyörtelen, de soha nem emeli föl a hangját".

„Charlas", ő így nevezte a Buenos Airesben, a Coliseo Színházban tartott előadásait, amelyek később a *La Opinión* mellékletében jelentek meg. Másik felük Montevideóban hangzott el, ahová mindig különös vonzalommal kötődött. De egyébként is, mindenhová különös vonzalom vezette. Utazások a földgömb országaiban, a képzeletben, a könyvekben, a nyelvekben. Nemcsak azért olvasott nagyítóval, mert rosszul látott. A nagyítólencse vonzalmainak mélységére is jellemző. Nagyítóval kimetszve egy-egy szót, egy-két betűt, egészen aprólékos és szenvedélyes elmélyüléssel jut a nyelv közelébe. Soha nem azt mondja, hogy ugyanez megtalálható Flaubert-nél és Mirabeaunál, hanem azt mondja: Flaubert ezt és ezt mondja, Mirabeau viszont azt. A kinagyított dolgokat egymás mellé helyezi, mindegyiküket a bensőséges vonzalommal kialakított viszony személyességével érvényesítve.

Könyörtelen ítéletei lettek volna?

Bevallotta, hogy szerinte Joyce zsákutcába jutott. Ugyanakkor azt is elmondja, hogy Joyce, az olvashatatlan *Ulysses*ben és a *Finnegans Wake*-ben új zenét adott az angol nyelvnek. Joyce olvashatatlan, írja 1975-ben, de ekkoriban fekteti le tézisét is, miszerint egy később született könyv előfutára lehet egy korábbinak, elősegítve megértését, erősítve hatását. Borges Cervantest és Kafkát hozza fel példának, Kafka nélkül kevésbé értenénk a Lovagot. De mi példálózhatnánk Joyce-szal is, és kereshetnénk egy fenti értelemben vett előfutárt. Borges nem ítélkezik, ez nyilvánvaló.

Érdemes összehasonlítani *Ezeregyéjszaka*-esszéjét mondjuk a francia esszék gyöngyszemeit közreadó kötet Jean Solite-elemzésével. Mit tesz Borges? Kelet és Nyugat, a szavak értelme, a kapcsolat története. Kelet és Nyugat egymásratalálása, az ellenségeskedések. A könyvek. A variációk. A végtelen és teljes könyv. Mert már eleve része emlékezetünknek, nem is kell elolvasni... Solite nehézkes marad, jóllehet a könnyed levélformát választja. Kizárólagos és mélyenszántó. Arra jutunk, hogy Borges mesél. Történetet konstruál. Nem egyetlenegyet, hanem több lehetséges történetet. Nyomoz. Nyomoz, ez a lényeg. A nyomozás gyönyörűsége ragadja magával olvasóját.

Egy interjújában mondja, idézzük pontosan: A világmindenség nem labirintus. Káosz. A nap, az éj, a délután, a négy évszak – mindez elhiteti velünk, hogy ami körülvesz minket, az nem káosz, hogy létezik egy titokzatos kozmosz. Hogy megtalálhatjuk Ariadné fonalát.

Talán megtaláljuk. Én mindenesetre Borgest tudom ajánlani a labirintusban tévelygőknek.

Láng Zsolt

Az Írók Boltja (Bp., VI. kerület, Andrássy út 45.) sikerlistája az elmúlt hetek könyveiből

Magyar irodalom

1. Bächer Iván: Vándorbab – Ennivaló történetek *(Gönczöl)*
2. Petri György: Amíg lehet *(Magvető)*
3. Lengyel László – Várszegi Asztrik: Beszélgetőkönyvecske *(Helikon)*
4. Faludy tárlata – Perzsa költészet *(Glória)*
5. Kortárs magyar művészeti lexikon *(Enciklopédia)*
6. Andrási Gábor–Pataki Gábor–Szűcs György – Zwicki András: Magyar képzőművészet a XX. században *(Corvina)*
7. Orbán Ottó: Lakik a házunkban egy költő *(Magvető)*
8. Örkény István: Egyperces novellák *(Palatinus)*
9. Burger Barna: New York *(Stram-Avant Média)*
10. Budapesti részletek *(6B Építész Bt.)*

páratlan oldal

VERSENY A SOROS ALAPÍTVÁNY TÁMOGATÁSÁVAL, 1999–2000. IV. SZAKASZ, 9. FORDULÓ

RÖVID-ZÁRLAT

Az első haláleset után elgondolkozhattunk és nem kellett hozzá különösebb kurázsi, hogy megállapítsuk: több dolog is sántít ennek az ügynek a kezelésében. Adva van egy kalocsai laktanyaorvos, aki azt mondja, a megbetegedéseknek nincs köze egymáshoz, szemben az országos tisztifőorvossal, aki szerint igen, de neki viszont nincs intézkedési joga a kaszárnyai járványokat illetően. Mindeközben a kalocsai polgármester téli szünetre küldi a diákokat. Biztos, ami ziher, a katonák, illetve családjaik gennyes agyhártyagyulladást megelőző gyógyszeres kezelésébe fognak. Mégis továbbiak betegszenek meg, s már nem kétséges, ki vetődött mellé. Honvédségi emlékeim szerint mindez papírforma szerinti: alakiakra érzékeny hajdani szanitécemtől úgy háromféle pirula rendelésére tellett, bár bizonyára kitűnően értett a szúrt, vágott és lőtt sebek ellátásához. Az eü-nagygyakorlatban ekkor következik a „zárlat prosztó": bakák bezárva, tisztek szabadon. Járványunk vélhetően rangtisztelő meningitisz. Egy dandártábornok azt nyilatkozza: ez a fiatalok betegsége. A hideg időben gyakoribb *Neisseria meningitidis* baktérium például a tíz év alattiakat nagyobb arányban betegít meg, de kizárólagosságról szó sincs, s ma még – ő ne tudná – nem ebből a korosztályból kerülnek ki honvédjaink. A laktanyaparancsnok azt magyarázza, hogy parancsot hajt végre (értsd: gondolkodás alól felmentve), s a tiszteknek szervezési feladatai vannak, s ahhoz ki kell menniük. Csak ezeket a mikroorganizmusokat kellene valami szívatós katonai gyorstalpalóra beíratni. Egyébként a betegség tüneteiről pontosan alig hallunk (ahogy a tévé látni engedi: magas láz, bevérzések a testen, kóma), pedig járvány esetén a komolyabb tájékoztatás mégis elkelne. Többször bakteriális (a „gyors cvariáns", mondja az egészségügyi miniszter), néha virális (mint Romániában nem olyan régen) eredetűről beszélnek a megszólalók (mindegyikből sokféle van), s arról, hogy cseppfertőzés útján terjedve sokkal több embert fertőz meg, mint akikben a betegség ki is fejlődik. A immunrendszernek tehát komoly szerepe van a betegség kialakulásában. Mi nem stimmel tehát az erejük teljében lévő katonákkal: ellátásuk, körülményeik? Kalocsa után most már a szabadszállási laktanyából is jeleznek megbetegedéseket, így érkezik a „zárlat frankó" (polgári alkalmazottak még mindig ki és be), de a hadparancsnokság illetékese elmondja, hogy laktanyán kívül is találtak újabb betegeket. Akkor most dőljünk hátra, parancsnokok helyre gyakorlóban, és már tudják: mivel kellene másoknak foglalkoznia.

kdj

GATYASHOW

A *Heti Hetes*, ez a liberálisnak, el-zékinek tartott, a bátorság és ül-ttség mítoszával körülvett mű-amelynek kacsingatós célzásai a ásszabadság tizedik évében jócs-elmaradnak a diktatúra kabaré-ja, mondjuk a hetvenes évek Hofijának szókimondása mögött). Szilveszterkor ismét hozta magát; épületes élmény volt például a jól táplált sztárok röhögcsélése több, börtönben rohadó embertársuk rovására. Fábry Sándor lekörözte még Verebes exhibicionizmusát is, és sikerült kedvenc témakörével (gatya és környéke) öv alá vinni a színvonalat.

A finom ízlés akkor hágott a csúcsra, amikor néhány órányira Göncz Árpádtól – aki az egymás elfogadására igyekezett rábírni az új évezred felé igyekvő jónépet – a *Heti Hetes* néhány prominense kéjes buzizásban tört ki, közröhej tárgyává téve és vérbe alázva egy kisebbséget.

A buzizáshoz az ürügyet – sosem tetszenének kitalálni – az Évszázad Embere, Albert Einstein adta, aki – egy idézet szerint – nem sokra becsülte a nőket. Mármost a tudósnak történetesen két házassága, három saját és egy nevelt gyermeke volt, bár kétségkívül nem volt ideális férj és családapa. De nem „azért", hanem azért, mert nyilván más dolgokon járt az esze. Például, mellesleg, megváltoztatta az emberiség gondolkodását térről és időről, s egyéb léhaságokon.

A H. H. macsó dumapartnerei (tisztelet a szóhoz se jutó kivételnek) tehát nem Einstein agya, hanem gatyája köré szálltak alá. Szívből remélem, hogy az eddig őket támadó szélsőjobb újság fanatikus homofób szerkesztőinél a műsornak sikerült végre jó pontokat szereznie.

efef

BAKA-RUHÁBAN

Őszintén tisztelem az amerikaiakat. Nem a politikusokra gondolok (mert azok ilyenek, vagy olyanok), hanem az amerikaiakra. Úgy általában. Mindaz, amit a tudomány, a műszaki fejlődés vagy akár az irodalom területén felmutattak, igazán tiszteletreméltó. Ez azonban nem jelenti azt, hogy mindent szeretnék, ami amerikai. Az ásványvizet például jobban szeretem a kólánál, a fasírtot a hamburgernél, vagy a presszókávét a koffeinmentesnél. És még az akciófilmeknél is jobban idegesítenek azok a sűrű sziruppal leöntött „remekművek", amelyek az ünnepi bejglivel együtt az állandó émelygés állapotában tartottak bennünket. De hát ez is hozzájuk tartozik, csakúgy, mint az I love You, amelyet ott sokszor a jó napot, vagy a viszontlátásra helyett is használnak. És a szinkronizálók gondosan lefordítják. Szeretlek, mondja a nagypapa a nagymamának, a gengszter a fegyőrnek, és Jockey Samantának, mielőtt éppen a diliházba kívánja küldeni. Félek, hogy ez is el fog terjedni nálunk, mint minden egyéb, ami az óceán túlsó partjáról érkezik. Szeretlek, mondja a bankrabló a pénztárosnak, a felmondó levelet átvevő alkalmazott a főnökének. Van miért tisztelni az amerikaiakat, de nem kell mindenben utánozni őket. Egy magyar miniszterelnöknek például nem kell talpig terepszínűben és bocskai sapkában megjelenni a katonák között. Szegények ilyenkor nagy zavarban lehetnek. Pedig csak azt kellene mondaniuk, hogy ájlávju.

ha

A 2000. ÉV PROBLÉMÁJA

Nem az Y2K-ról van szó, hanem egy bekövetkezett katasztrófáról.

A világ több tucat tévétársasága roppant közös munkával parádés műsort szervezett, amelyben bemutatta, hogyan üdvözlik a 2000. évet (a 74-es trolibusz bemondójának szavával a *mileneumot*) Kiribatitól (ejtsd: Kiribasz) Szamoáig, körbe a világon, globálisan. Erről a produkcióról a nép és a sajtó nagy többsége tudott, de én abba a hátrányos helyzetű törpe minoritásba tartoztam, amelyik időnként bele is nézett a Magyar Televízió kettes csatornáján.

Amin sok minden lefolyt.

Az ünnepi ügyelethez illő, depressziós hangok a magyarhoz némiképp hasonló, bár jóval kisebb szókincsű nyelven igyekeztek értelmezni a látottakat, amelyből azonban többnyire hiányoztak a határozott névelők („Először [sic] 1985-ben fedezték föl, hogy az Antarktisz fölött egy ózonlyuk nyílott föl"), és teljességgel eltűnt mindennemű intonáció (ezt nem tudom írásban érzékeltetni). A nagyobbik baj az volt, hogy – elfojthatatlan és az éjszaka folyamán egyre inkább megrögződő gyanúm szerint – a kommentátorok *a)* semmiről nem tudtak semmit, *b)* semmiről nem jutott eszükbe semmi, *c)* ez szörnyen gyötörte őket, de nem tudták eldönteni, hogy látszik-e vagy sem, ezért zokszó nélkül közszolgáltattak tovább. Egy kis mintavétel:

„Kagylóból isznak ezek az ősi dánok." A képen jelmezes dánok isznak tulokszarvból.

„Több mint kétszáz különböző hangszert szólaltatnak meg." A képen portugál ütősegyüttes látható, *négyötféle* dobbal.

„A panamaiak számára rendkívül fontos a Panamai-csatorna földterületének visszavevése [sic!]". Jé, a csatornát egyébként Panama-csatornának nevezik, a földterületet Csatornaövezetnek, a *visszavétel* pedig kérdéses, mert a Panamai Köztársaság pontosan azért jött létre, hogy az övezetet átadhassák az Egyesült Államoknak. Különben nagyon hasznos a közlés.

„Amikor a Big Ben elűti az éjfélt, új év kezdődik". Izgalmasabb volna, ha nem így volna.

„A sydneyi operaház előtt a hajnal, a délelőtt köszöntése történik." Most hajnal vagy délelőtt? Segítés történik: a helyi idő háromnegyed öt.

„Legalább hatvan évet vesz igénybe, míg a levegő minősége, az ózonlyuk miatt keletkező szennyeződés eltűnik." Az egyáltalán nem lehetetlen, hogy hatvan év alatt eltűnik a levegő minősége (már ami van neki), az viszont biztos, hogy az ózonlyuk keletkezett a szennyeződés miatt, és nem fordítva.

„Élőképeket kapunk Nyugat-Indiából, ahol az egész város szinte olyan, mint egy színház." Sehol egy élőkép, sehol egy színházszerűség, ellenben az utcabálon Lou Begára ráznak.

„A bécsi fiúkórus alapítását Maximilian császár császári rendelettel hirdette meg." Magyarul Miksának hívják az illetőt.

„Most Lipcsébe utazunk, ahol Beethoven IX. szimfóniáját adják elő." A kommentátor ezt a közlést még hosszasan variálja, az előtte fekvő papíron nyilván ez áll, miközben még hosszú percekig németországi körképet láthatunk (Münchentől Berlinig), alatta pedig a *Carmina Burana* szól. Nem észleli.

„Zsúfolásig megtelt a Vörös-tér, mint látom [szerintem is – *Sz. J.*], háttérben a Blazsennij-székesegyházzal és a Szpászkij básnyával." A gimnáziumi orosztanulmányokat fásultan idéző férfihang talán a *Vaszilij* Blazsennij-(Szent Vazul)-székesegyházra és a *Szpasszkaja* basnyára (Megváltó-toronyra) gondolt.

„Derry és Dublin most testvérvárosi kapcsolatot köt egymással, s ez időben nem véletlen, mert a két város az országot szétválasztó vallási ellentétek miatt sokáig szemben állt egymással." Írország és Ulster inkább politikai, mint vallási okokból „vált szét", az észak-írországi Derry viszont katolikus többségű hely, azaz pontosan annyira nem állt szemben eddig se Dublinnal, mint Sepsiszentgyörgy Budapesttel.

„Az izraeli Betlehem…" Speciel Betlehem Ciszjordániában van, palesztin közigazgatás alatt.

„Srí Lanka hivatalos nyelve a szingaléz… Ezen a nyelven éneklik el ezt a dalt, amely békét és boldogságot kér ennek a népnek." Mármint melyiknek? Srí Lankának két hivatalos nyelve van, a szingaléz és a tamil. A békéért való esdeklés azért érdekes, mert a tamil kisebbség lő a szingaléz többségre (és viszont).

„Ezekben az üzenetekben gyümölcsöző jövőt kívánnak az üzenethagyók az anyaföldnek." A jó édes.

„A táncosok számos jelenetet jelenítenek meg." Csak nem?

„Peru a világ leghosszabb tengerpartjával rendelkezik." Nem.

„Amazon folyó…" Amazonas (általános iskolai tananyag).

„Előadást adnak elő a gyakorlatilag függőleges falon." Közszolgálati módra nem tűnik föl, hogy az ausztrál gumikötéles tánccsoport egyik tagja fejjel lendül a falnak, mely valóban egy parányit sem vízszintes…

És így ment ez huszonnégy órán át, kifogyhatatlanul. Időnként közölték: „fantasztikus ez a látvány", valamint hogy új millennium következik, és hogy ezt üdvözlik a Föld lakói. Lehet, hogy amikor nem néztem bele a műsorba, óvatlanságból vagy tévedésből elhangzott egy értelmes, elviselhető mondat. Ezért nem merem tényként állítani, hogy a magyar állami tévé a magyar állam ezredik születésnapjának küszöbén eljutott a szellemi és szakmai lepusztultság végső nyugvópontjára, de az legalábbis sejthető, hogy ha az MTV-re hagyatkozunk az informálódásban, tapló és unalmas új évezred elé nézhetünk.

Úgy globálisan.

Széky János

ROSKÓ GÁBOR ÁLLATKERTJE

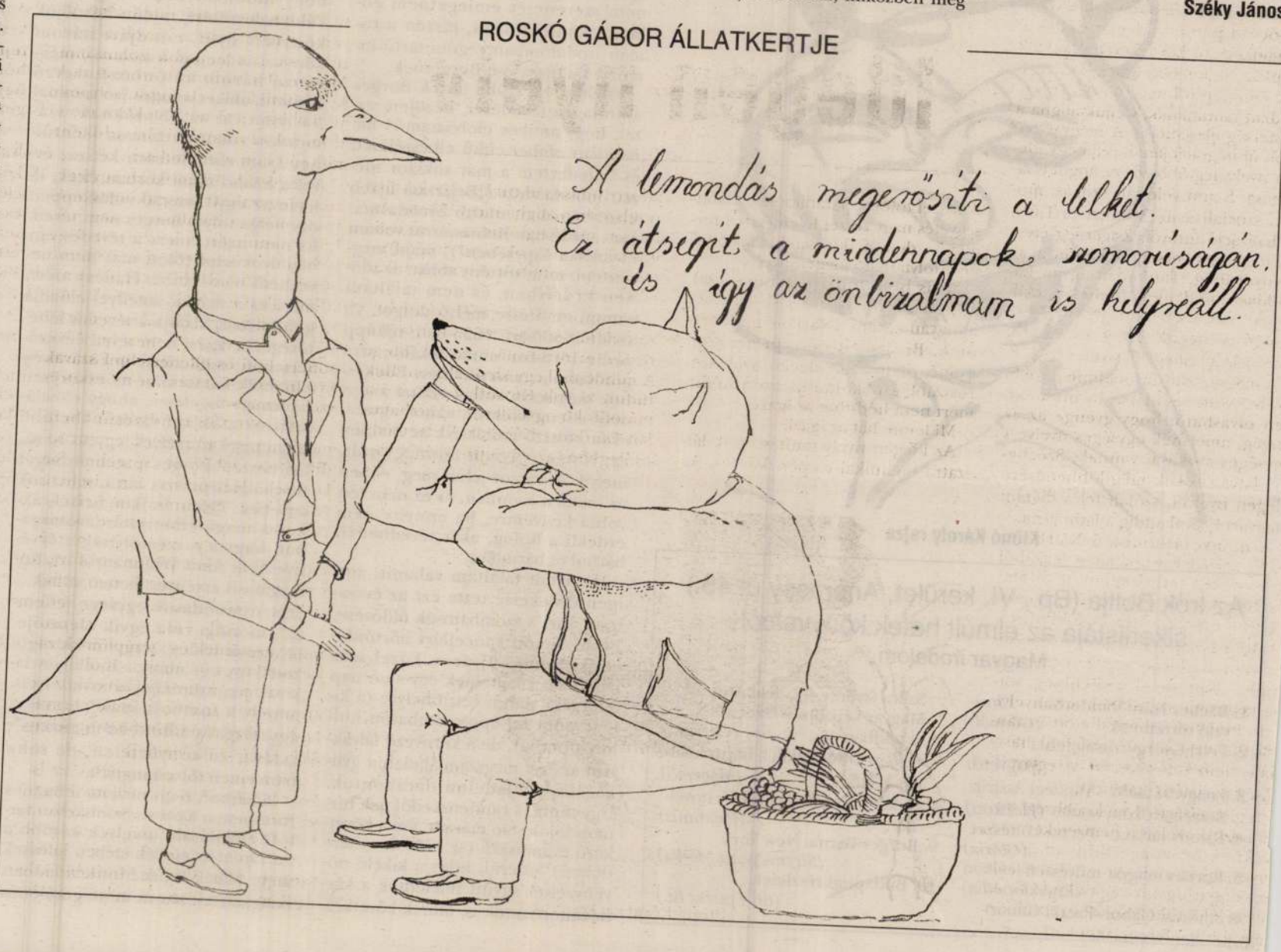

...hogy Okszana Zabuzsko *Terepvizsgálatok az ukránok szexuális életéről* című regényének következetes szóhasználatánál maradjunk. Legalábbis erre lehet következtetni a nyitójelenetből, amikor az elhagyatott női elbeszélő fogmosás közben felidézte „zsigeri emlékét", hogyan kényszerítette őt orális szexre életének, ha nem is egyetlen, de legnagyobb szívszerelme: „...hát igen, betömték a szád – eleinte még te is próbáltad valahogy megértetni magad, jelezni, hogy a magad részéről neked is kezdettől fogva jólesett volna ez meg az, és nem csak »ott«: téged semmi más nem érdekel rajtam, csak a nemi szerveim?" Bizonyos távlatból meglehetősen érthetetlen kérdés ez, aligha véletlen, hogy az elbeszélő is utólag teszi föl önmagában nem kevés. Ezt a feltevést látszik igazolni a következő történetfragmentum is, amikor az énelbeszélő fergeteges szeretkezést képzel el. Nyilvánosan. A New York-i metrón, az utazás közben hozzápréselődő Puerto Rico-i férfival, akinek „gyönyörűséges szilvaszemére érzéki szürkés köd borult". Eddig rendben is lenne a dolog, de a szerző, Okszana Zabuzsko láthatóan ennél jóval többre vágyik. A női elbeszélője ugyanis Toni Morrison legújabb regényébe temetkezve képzeli el ezt az „orgiasztikus ünnepet", ott, az összeköpdösött metrópadlón. Ami mégiscsak sok. Félreértés ne essék: nem a testiség efféle ábrázolása vagy bizonyos nyelvi tabuk áthágása zavar, ez engem egyáltalán nem botránkoztat meg. (Halkan jegyzem meg, a *Bovaryné*-beli sétakocsikázás ...és konvenciói. Nem, a Toni Morrison-regény olvasását vélem túlzásnak, plusz a gyönyörűséges szilvakék szemeket. Tessék akkor valami jobb jelzőt és más színárnyalatot találni az obligát latin (?) szerető szemének, ha már irodalomról van szó! Azt a kérdést pedig nem teszem föl, hogy miért ennek a szerzőnek, és miért éppen a legújabb regényét olvassa az elbeszélő.

Persze, nincs mit csodálkozni a *Terepvizsgálatok*... narrátorának naprakész tájékozottságán, mivel ő egyszerre költője és tudós magyarázója az irodalomnak. Ez önmagában megint tiszteletreméltó, de a regényvilágban némileg túlzásnak hat. Éppen ezért mi más is lehetne a szerelmesek megismerkedésének és egymásra találásának helyszíne, mint a költői felolvasóest, amit „nyilvános ...még az előjátékra sem fordít gondot. Alkotói zsenialitás, plusz *ágy-béli* teljesítmény, közte semmi, más emberi tulajdonságai nemigen vannak. De talán nem is baj: „végre egyszer jól *megbasztak*, édesem, így, szó szerint – megbasztak, először életedben, mert eddig inkább csak kényeztettek, simogattak, mint a kelt tésztát, puhatolóztak, milyen szavakat szeretsz, most meg egyszer csak minden teketóriázás nélkül bevágták a lompost..." A *Terepvizsgálatok*... azt bizonyítja, feketén-fehéren, hogy az ukrán férfi nemzetközi viszonylatban is megállja a helyét. Enyhén szólva. Vagyis a világon a legjobb! – ahogy a bevezetőben már megelőlegeztem a regény legfőbb tanulságát.

Hej, ez a Mikola!

Pedig amúgy durva, mint a lópokróc... És nem tanult meg angolul, konkrétan ez az egy hibája megvan neki. Ennyi azért kiderül róla, művészi értelemben.

Bocsánat, nyilván az irigység vagy a férfi-elfogultság beszél belőlem. Nem egészen ez a tanulság kerekedik ki ebből a regényből. Sajnos. A férfiakra nézve sokkal rosszabb, talán ezt nem is kellene forszírozni, hogy valójában mi. A nemzetközi összehasonlítás viszont komoly: ebből a perspektívából látszik igazán, milyenek is a férfiak. Hát. Az elbeszélő dilemmája ugyanis ez, miért nem kezdeményezhet más kapcsolatot Mikola előtt, helyett és után. Lényegében e gyötrelmes kérdés körül forog a mű, ez szervezi az elbeszélés menetét és tartja össze a lírai hangoltságú monológ-füzért. Ám a könyv nem elégszik meg egy ember történetéből adódó távlattal, hanem mindenáron általános válaszokat akar keresni. Már a beszédhelyzet is leleplező: a monológ nem egy má... ...lamai itt a női emancipációval fonódnak össze. De Okszana Zabuzsko regénye valamit túlteljesít, azaz kompenzál. A *Terepvizsgálatok*... egyetemi előadója és költője a nyelvi-irodalmi ismeretlenséget azonosítja a női szerep és a történelmi elnyomás traumáival. Az összehasonlító nemzetközi terepszemle során a civilizációs hátrányokat, kulturális különségeket rendre átfordítja az érzelmi-lelki, illetve az érzéki-testi szférára, hogy visszanyerhesse a szerelmi révén, amit elvesztett a történelmi vámon. Ezért szükséges, hogy a művészet kitüntetett szerepet kapjon a műben, egyrészt a szerelmesek közti kommunikációban, másfelől az öntükröző lírai betétekben. Mintha folyton igazolni akarná magát a regény elbeszélője egy nem létező instancia előtt, aki/ami számára *a* nyugati világ. Ennek virtuális és valós értékrendjével hevesen azonosulni akar, ugyanakkor a regényvilág összes nyugati szereplője sajnálatraméltó, pszichológushoz járó, elpuhult alak, ezért választhat csak ukrán férfit. A szerző pedig a *női írás* helyett feminista irályt. Feltehetően innen ered az a kéjes bezzeg-érzés, amit Donna, a műben egyetlen rokonszenves nyugati nő fogalmaz meg – persze, ő tudja, hiszen a posztkommunista politika szexista vonásairól írja a disszertációját: „igaz, hogy a ti kelet-európai pasijaitok sokszor gorombák, de bennük legalább van szenvedély – itt meg?..." Nem tagadom, kelet-európai vagyok és szenvedélyes, ezért néha jólesik, ha szembedicsérnek. De a *pasit* kikérem magamnak.

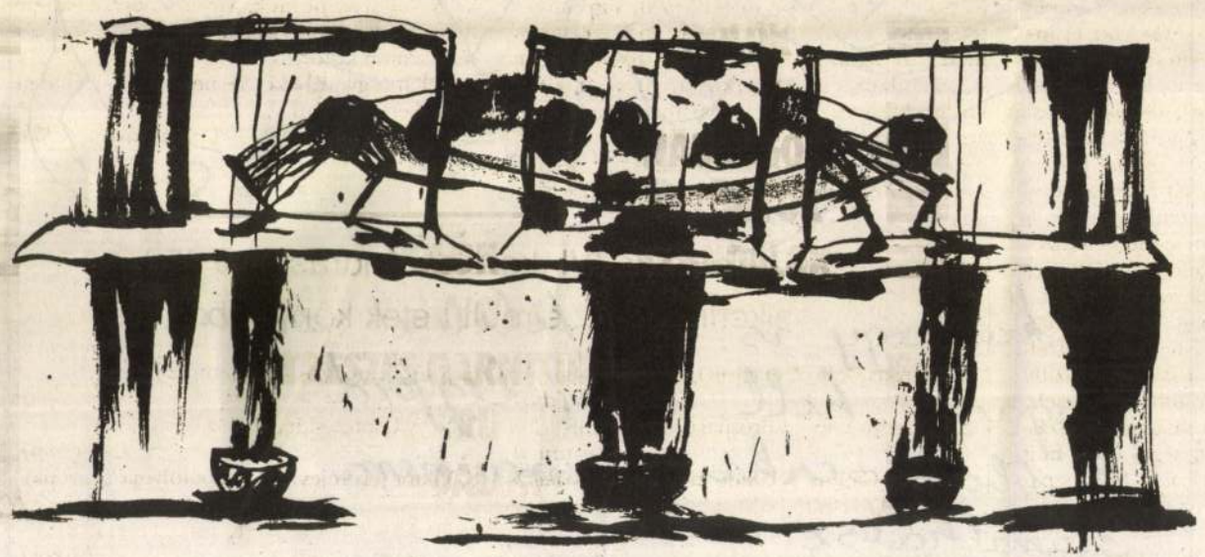

Pál Csaba rajza

egykori jégkorongjátékos, utóbb huszonhétrendbeli rablással gyanúsított Ambrus Attila életéről szól a riport, miközben az adás ideje alatt az alábbi kérdésről szavazhatnak a betelefonáló nézők: „*Ön kinek szurkol?* A Viszkisnek vagy a rendőrségnek?"

A riportban az arca *elhallgatását* kérő pénztárosnő felháborítónak tartja, hogy sztárt csinálnak „egy veszélyes bűnözőből".

Ez nem hat.

A bűnügyi szakértő szerint csak a véletlenen múlt, hogy nem használta a fegyverét.

Ez sem hat.

A szavazás végeredménye: a betelefonálók többsége a Viszkisnek *szurkolt.*

Bizonyára mind sportrajongó.

Szűcs Csaba

EJROPIÉK

Hajdani, pártfunkcionáriusból lett főszerkesztőm nevezetes volt mindenre kiterjedő, általános félműveltségéről. Magabiztosan és előszeretettel használta az idegen szavakat, igaz, gyakran némi félrehallásokkal, így remek folklórgyűjtemény maradt utána. „Én arra nem blazírozok", mondta, és „ez onnan dotálódik", meg: „nekem ez egy nóvum", továbbá, hogy egy gyereket nevelőszülei „adaptáltak", valamint, hogy valaki kénytelen volt „kanasztát járni". Önmaga dicséretét egyes szám harmadik személyben szokta volt hirdetni, saját teljes nevét emlegetve nagy elismeréssel.

Ő már nincs köztünk, de gyakran érzem, hogy lénye némiképp reinkarnálódott egy mai közszereplő-

tudtak kimenni. Percekig tehetetlenül toporogtak, de mielőtt kétségbeesett lépésre szánták volna el magukat, a tett színhelyére értem. Kiengedtem őket és estére másoltattam nekik is egy kapukulcsot. Attól kezdve szabadon járhattak-kelhettek a városban és akadálytalanul jutottak be bérelt lakásukba is. Az eset 10. évfordulóját a múlt héten ünnepeltük.

Lépésem egyértelműen szuverén döntés eredménye volt, mert előtte nem konzultáltam sem Gorbacsovval, sem Honeckerrel.

Iant-ás

SIKER

– *Sikeres évet zárt a mezőgazdaság* – mondta Tamás Károly, a földművelésügyi minisztérium államtitkára. Nőtt a tehenek száma, jól szaporodtak a kocák, híztak a vágósertések.

Az egészről a kazahsztáni ládagyár jut az eszembe. Annak idején, a hetvenes években egy magyar delegáció tagjaként elvittek a szovjet tagköztársaság híres faipari üzemébe, ahol ládákat gyártottak. Méghozzá iszonyatos mennyiségben. A sivatag közepén már valóságos ládaváros volt az eladhatatlan termékekből: utcák, terek, labirintusok egymásra halmozott ládákból, mintha egy Kafka-regény abszurd vízióját láttuk volna. A termelés évek óta zavartalanul folyt, anélkül, hogy egyetlen ládát is eladtak volna. A legtöbb ládát gyártó sztahanovisták felkerültek a dicsőségtáblára, a gyár többször is elnyerte a munka vörös zászlaja kitüntetést. Hogy mindez mennyi pénzébe került a szovjet államnak, az senkit sem érdekelt.

ROSKÓ GÁBOR ÁLLATKERTJE

ROSKO Gábor

KOLTAI TAMÁS: **Színház**

Ligeti archív

Szép csöndben megszületett és kimúlt az évad egyik legjobb előadása. Tanügyi eseményként jegyeztetett be, tanerők és tanfelügyelők nyilván tisztük szerint láttamozták. A háztáji közönség szerény érdeklődésének kitett produkció talán ötször ha ment. A szakma nem figyelt föl rá, de mire figyel föl a szakma? Pletykálják, hogy rendezője maga sem rajongott érte – az meg mióta számít?

Nem istenverte kommerszről van szó, nem posztmodern halandzsáról, nem újraértelmezett klasszikusról vagy előadhatatlan színpadi „szöveg" megerőszakolásáról, hanem a mi kutyánk kölykéről, magyar színműről, az abszolút színházi ember és bohém mesélő Molnár Ferenc *Liliom*áról. A cukrozott kültelki legenda prezentálásáról a Színművészeti Főiskolán. Rendező: Schilling Árpád f. h.

Alig több mint másfél óra az egész, nincs szünet, nincs érzelmes motoszkálás és hüppögés, ámde van minden lényeges, amit a szerző megírt. Deszkalejtő a színpad, folytatása végigfut a nézőtér bal oldalán, a bősz Muskátné ezen vonszolná magával zsákmányként a címszereplő hintáslegényt, miközben annak Julikája a bokájába csimpaszkodva, a földön csúszva tartaná vissza. Hátul szakadt archív fotók tűnnek föl a századelőről, a hangszóróból több karcos sláger nyekereg. Menszátor Héresz Attila Lilioma nagy mafla melák, két cselédlányt átnyalábolva lépdel a másik kettő, Marika és Julika nyomában, amikor elengedi őket, nem Julikát, hanem Marikát fogdossa, mindegy neki, nála nincs udvarlás, szívbéli preferencia, ilyesmi, neki a potenciája a szexepilje. Később is, amikor Muskátné már kidobta, bőröndjét vánkosként a feje alá téve várja, hogy a lányok megegyezzenek, melyik marad, melyik megy. Julikáról akkurátusan lehúzkodja a bugyogót, a kiscseléd szenved, de tűri. Még a rendőri intermezzo után is, amikor már le van rendezve, hogy az affér összehozta őket, Liliom szétterpesztett lába közé csalja a lányt, nincs illúzió, hanyattdöntés a tét, nem a „szívszerelme".

Láng Annamária mint Julika kicsi, csöndes és elszánt, van benne erő hallgatni és tűrni, némán, összeszorított szájjal varrja Liliom nadrágját, a nagy mulya gatyában indul bevételt rabolni a pénzbeszedőtől, inge alatt dajkálva a hosszú nyelű, „szemes" kést. Menszátor Lilioma ekkorra már nemcsak a ligeti hintáslegény-arisztokrata eleganciáját vetkőzte le, nemcsak a kültelki vagány svádájától szabadítja meg a gyakran irodalmiasra játszott figurát, hanem félszeg, kisfiús mosolyában megérezteti a nagy proletár tehetetlenséget, a becsület balekjának nehézkedési erejét is. Ahogyan ott áll a fegyvertelen Linzmanntól jókora távolságra, kezében a késsel, láthatóan fogalma sincs arról, hol van, és mit kellene csinálnia, hiába ordítja Ficsúr a szökéshatárról, hogy menjen már neki.

Ezen a ponton finom stilizációs fordulatot vesz az előadás, a szociografikus történetbe beleszövődik a legendagyártó mese, ami már azzal kezdődik, hogy az öngyilkos Liliom a csíkos hintáslegényinget tépi föl halálosan a nagykéssel. (Az archív fotó a háttérben ezenközben idillikus képet mutat: kettéhasított marhát a vágóhídi kampóra függesztve, henteslegények társaságában.) A szolgálatos rendőr csöpögő rongycsomót vet oda a haldoklónak, ezt szorítja a hasához az egészből mit sem értő áldozat, miközben a kispadon ül, a hozzá tartozó asszonyok – Muskátné és Julika – között. „Te

ÉS 1999. 2
18 old

ROSKÓ GÁBOR:

Középtől keletre

A Máriás huncut

Ezt ő szokta mondani reám. Pedig igaza van. A híres népzenetudós, Jugoszláviából. Számomra felfoghatatlan bátorsággal jár haza koncertezni, azaz járt, amíg porrá nem bombázták az odavezető utat.

Nem lakunk messze a háborútól, mégis mit tudunk róla? Ezek a fiúk megérkezésük óta ébren tartják bennünk a félelmet. Ők a mi titkos lelkiismeretünk. A család otthon maradt része a túlparton várja az egyesített légierőt. A fiúk az innenső parton belevetik magukat az életbe, és mindent csinálnak, mindent fotóznak, festenek, írnak, zenélnek. Mindent, mindent.

Egy nyelvet beszélünk, mégis, mintha örökké külföldön lennének. Látom magam, amint szomorkodom a hollandok között.

Máriásnak tehát megjelent egy könyve, *Szép a puszta* címmel. Az a legszórakoztatóbb benne, sosem lehetünk biztosak, szomorú és komoly-e éppen, amit olvasunk, vagy viccnek azért egy kicsit erős. A művész kimutatja foga fehérét, és olyat ír, mint Wilhelm Hauff (a romantikus). Mindig sejtettem, hogy az erős kifejezések és képek egy finom embert takarnak. Végül is Máriás örökké zakóban jár, ügyel a cipőire és az ingeire, ez utóbbit úgy választja ki, hogy ne lehessen harmóniával vádolni.

A szövegek azonban ugyanolyan szórakoztatóak, mint az élő beszédben előadott történetek, melyeket volt szerencsém meghallgatni a művész enszájából, és volt szerencsém betegre röhögni magam. A szép Dunát nézve.

Béla [illegible] ban. Nem tudom megindokolni ezt a furcsa vonzalmat a művész lénye iránt. Legvonzóbb talán a hitelessége. Ugyanúgy issza a sört (?), mint ahogyan rajzol vagy fogalmaz, mesél vagy trombitál. Vagy rendkívül magas hangon felnevet.

Irigységem valódi oka azonban a sötét oldal ismerete. Ez mégiscsak a bölcsesség egy formája. Mindig csodálkozva és félve figyeltem a nagyfiúkat. Figyeltem őket, akik tudják. Tudnak rosszalkodni, verekedni, lányokat felszedni. Azért ez hatással van a szaxofonozásra. Saját versek, saját rajzokkal. Utóbbiak címe zavarba hoz. Ha komolyan vennénk őket, akkor felhangzana az össze nem téveszthető nevetés.

Szép a puszta.

A jó bosnyákok egyéb anyag híján töltényhüvelyt használnak művészi rézmunkájukhoz. Szeretjük a félsivatagot, ami átlóg a túloldalra. A Bélánál nem lehet tudni, lehet, azért írta, hogy szép, mert nem is szereti. Felületesen azt gondolhatnánk, nem is szeret semmit. Doktori címét is keserűen tűzi a neve elé. Talán intellektusát zavarja a tettek visszavonhatatlansága. Mindent megpróbál, hogy enyhítse a következményeket. Sokszor azon igyekszik, hogy összezavarjon. Azután előtűnnek a szeretett dolgok: a butaság, amelyen köszörülheti a nyelvét. A kabátok, amelyek felfalják gazdájukat, ha az nem elég éber. Hangszerek, kommentár nélkül. Ez az egész buta Közép-Európa, kommentárokkal. Tudományos ritmusok.

Szittya lovasok ereszkednek a síkra. Béla meg hamarosan megjön Amszterdamból. Helyénvaló

Zene

HALÁSZ PÉTER:

ony

adnak, amitől az ember megrendül"

csoportos, bennük már keveredik a valóság a meseelemekkel. Néha beszélnek arról, hogy az ám csak egy bácsi, aki Mikulásnak öltözött. De ugyanúgy várják, ugyanolyan izgalommal, mint a kicsik.

– *Készültek a nagy találkozásra?*

– Vannak olyan gyerekek, akiknél természetes, hogy ajándékot készítenek és hoznak a Mikulásnak. Levelet is írnak, ami már nyilván a karácsonyi ajándékokra vonatkozik.

– *Tudják, hogy itt egy Szent Miklós nevű püspökről van szó, aki azért lett szent, mert főleg szeretetet adott a szegényeknek?*

– A nagyobbak hallottak róla. De nem erős bennük a vallásos tudat, inkább a külsőségek, a látványosság és természetesen az ajándékok érdeklik őket.

– *A gyerekekre hatással van még valamiképpen az, hogy ebben az időszakban jónak kell lenni, mert a Mikulás tudja, hogy miképpen cselekszenek és a csak a jóknak hoz ajándékot?*

– Talán, de azért ez nem olyan erős...

A posta vezetője, *Czinkóczi-né Farkas Judit* éppen csak egy pillanatra ér rá, és csak az ablakon át tud beszélgetni. Az iránt érdeklődünk, hogy mekkora a forgalom.

– Bár nem mi végezzük az ünnepi bélyegzést, hanem erre van itt egy külön hivatal, a küldemények rajtunk keresztül jönnek és mennek.

– *A Mikulás levelei is ide érkeznek?*

– Ezerszámra jönnek. Ezeket is ellátjuk az ünnepi bélyegzővel.

– *A postások ilyenkor télen a faluban főszerepet kapnak. Nyilván hallja a visszhangokat. Tetszik ez mindenkinek?*

– Igen, nagyon. De nekünk is. Nem győzik mondani, hogy például láttak a tévében, milyen jó volt... Azelőtt akárhol megemlítettem, hogy Nagykarácsony, azt kérdezték, az hol van. Most az egész országban közismert lett a falu.

Az ünnepi bélyegzők hivatalában *Farkas Judit* és *Kincses Árpád* egy, a látogatók számára kialakított kényelmes szobában fogadnak. Azoknak alakították ki, akik a Mikulásházba, a nagykarácsonyi hivatalba vagy bármilyen okból a faluba látogatnak és úgy gondolják, útba ejtik az adventi bélyegzést is. Már öt éve rendszeresen Nagykarácsonyban töltik az év utolsó heteit, amúgy Dunaújvárosban dolgoznak. Tőlük tudjuk meg, hogy a falu kiválasztásában nem csak a Nagykarácsony név, hanem a 2425-ös irányítószám is szerepet játszott. Az eredeti ötlet *Tóth Istvántól* származott, akit személyesen nem ismernek, csak azt tudják, hogy Ausztriában lakik. A posta szolgáltatásának az a lényege, hogy az országban bármelyik hivatalban lehet kérni nagykarácsonyi ünnepi bélyegzőt. Jelképes összegért – tíz forintért – a levelet csakugyan elhozzák, lepecsételik és már viszik is a címzetthez.

– *Ezt a bélyegzőt az ország bármelyik pontján, mondjuk Budapesten is a borítékra lehetne nyomni...*

– Dehogy! A posta nem csalhat. Még a megkésett levelek bélyegzését is itt végezzük a két ünnep között.

– *Nem teher önöknek, hogy ebben az időszakban mindennap ide kell utazni Dunaújvárosból?*

– Nem teher, hanem megtiszteltetés.

– *Gyerekek is bejönnek ide?*

– Persze, és fantasztikusak. Bizonyos nyílt napokra – például a finn Mikulás látogatására – a posta külön fölkészül. Sőt a gyerekek a kezükre is kapnak bélyegzést. Nagyon sok gyűjtő látogat hozzánk. Van, aki hátizsákkal érkezik és itt írja meg a leveleit. Azt lehet mondani, hogy sok fölnőtt ember afféle kirándulási célpontnak tekinti Nagykarácsonyt és a hivatalunkat. Valahogy van az emberekben igény arra, hogy valóban ünnepélyes legyen a karácsonyi üdvözletük.

Tavaly 18-20 ezer levél érkezett naponta. De az igazi munkát nem a lepecsételés okozza, hanem az úgynevezett rovatolás: mivel a feladók még mindig eléggé fegyelmezetlenek, így egy ember csak azzal tölti a napját, hogy kikeresi és a borítékra írja az irányítószámokat. Minden beérkező levelet még aznap földolgoznak, ami azt jelenti, hogy a nagykarácsonyi ünnepi bélyegzés csak egy nappal hosszabbíthatja meg a levél útját.

Éppen jókor érkezünk vissza a Mikulás-házba. Pont akkor, amikor az óvónők bejelentik: a Mikulás bácsi megérkezett. A gyerekek másodpercek alatt elfoglalják helyüket, aztán nyílik az ajtó és az arcokat a szemünk láttára alakítja át az áhítat. Ha nem lenne nagyon-nagyon illetlen, irigység költözne a szívünkbe: ha még egyszer ott ülhetnénk, tán még énekelni is hajlandók lennénk, hogy legalább egy kicsi csomagot vagy egy simogatást kapjunk attól a pirosba öltözött kedves öregembertől.

Andrassew Iván

NÉPSZAVA 1997 XII. 20.

A szökött napközis szorgalmija

Roskó rajzai

Van szerencsém bejelenteni, hogy *Roskó Gábor* Munkácsy-díjas képzőművész valójában szökött napközis. Iskolai feladatait (lásd: Indigó szakkör, Képzőművészeti Főiskola) ugyan rendesen elvégezte, de már korán kitűnt, hogy nem tud igazán különbséget tenni a kötelező és a szorgalmi munkák között.

Ábrázolásai – legyenek bár ceruza vagy tus általi rajzok, festmények – pontosak, sőt szépek, mégis furcsa képzeteket keltenek. Sommásan arra a megállapításra is ragadtathatnánk magunkat, hogy „nem rendesen láttatja a dolgokat". Témái pedig gyakran egyszerűek, hétköznapiak. Valamennyien láttunk már például ördögöket, hiszen minket is vittek múzeumlátogatásra, és ilyen helyeken gyakran látni katalógusba vett kultikus emlékeket különböző korok kísértőitől. Na, de hogy az osztálykiránduláson szembe jöjjön velünk?! Roskó képei jellemzően árulkodnak arról, hogy osztályától lemarad, másfelé bámészkodik, nem arra figyel, amit a világ szakvezetői módszeresen megmutatnak. Volt alkalmam meggyőződni róla, hogy óra alatt titokban va-

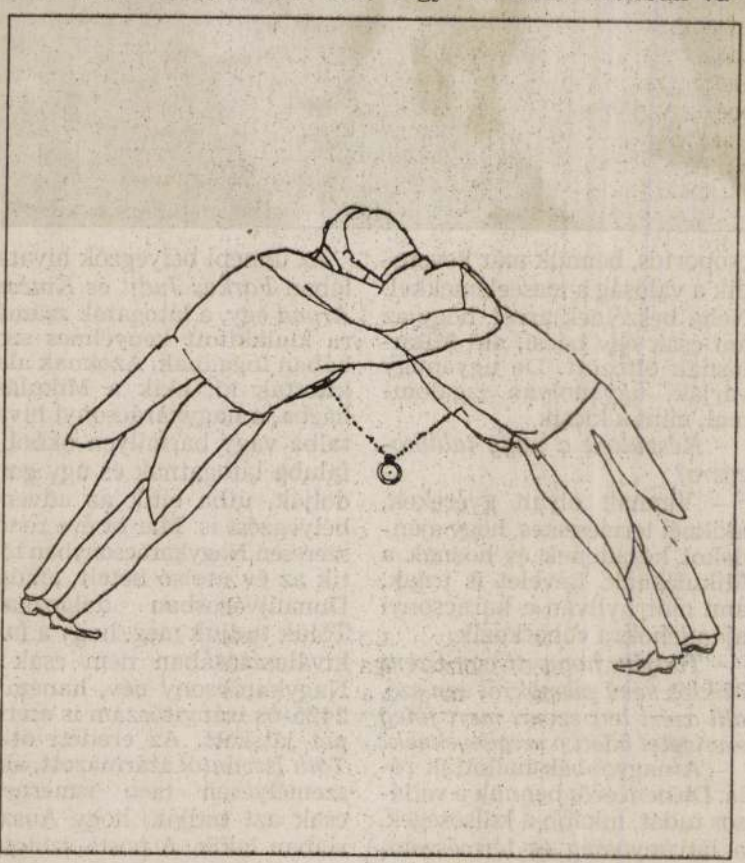

dászrepülőkről szóló könyvet nézegetett, a napköziből pedig egyszerűen megszökött biciklizni. Egyszer Skóciáig elkerekezett, és azt állította, hogy közben akvarelleket festett. Lehet, hogy egy kicsit túlzott, de a képeket mindenesetre szépen kiszínezte.

Elismert és díszlettervezőként is foglalkoztatott művész volta ellenére gyakran úgy rajzol, mintha a pad alatt, titkos feljegyzéseket készítene. Látszólag szórakozottan sétáltatja tollhegyét a papíron, kicsit megfuttatja a tust, mint a gazdi kedves kutyáját a parkban. Ebben a kicsit mélázó hangulatban váratlanul különös dolgok történnek! Az eb magától értetődő természetességgel szivarra gyújt és meghallgatja a teáskanna legfrissebb pletykáit, sőt Roskó hagyja, hogy ne csak az erősen kihangosított Racionalizmus nevű esztrádzenekar nonstopkoncertjét halljuk a háttérből.

Amiket lerajzol, azokra nem erőlteti rá szokásos megjelenési formáikat. Nem fegyelmezi őket. Hagyja, hogy modelljei – az egymástól lélekben nem is nagyon különböző tárgyak és élőlények – ráérős kedélyességgel, akár slamposan és borostásan mutatkozzanak meg. Az ilyen-olyan fegyelmezésekből a művészet menedékébe szöktetett civilek ekképpen olyanokról is beszélgetnek, amikről „normális" körülmények között, jól felfogott érdekükben csak hallgatnának.

De így, baráti körben, azokat a titkokat is megtudhatjuk, amiket csak a felügyelet nélküli napközisek árulnak el nekünk. Roskó Gábor, mintha csak egy titkos tudós szakkörbe készülne felvételizni, minden nyugtalanságot keltő finom rezdülést lajstromba vesz rajzlapjain. Ígérhetnek neki virgácsot vagy szaloncukrot, ő egyszerűen fütyül a „komoly" feladatokra. (Egészen pontosan igaziból szaxofonozik!) Jó lenne tapasztalni, hogy a világ végre megembereli magát, és példát vesz Roskó Gáborról, belátván, hogy a lét titkait gyakran csak félálomban, tűnődve lehet kifürkészni...

Szerényi Gábor

ROSKO GABOR

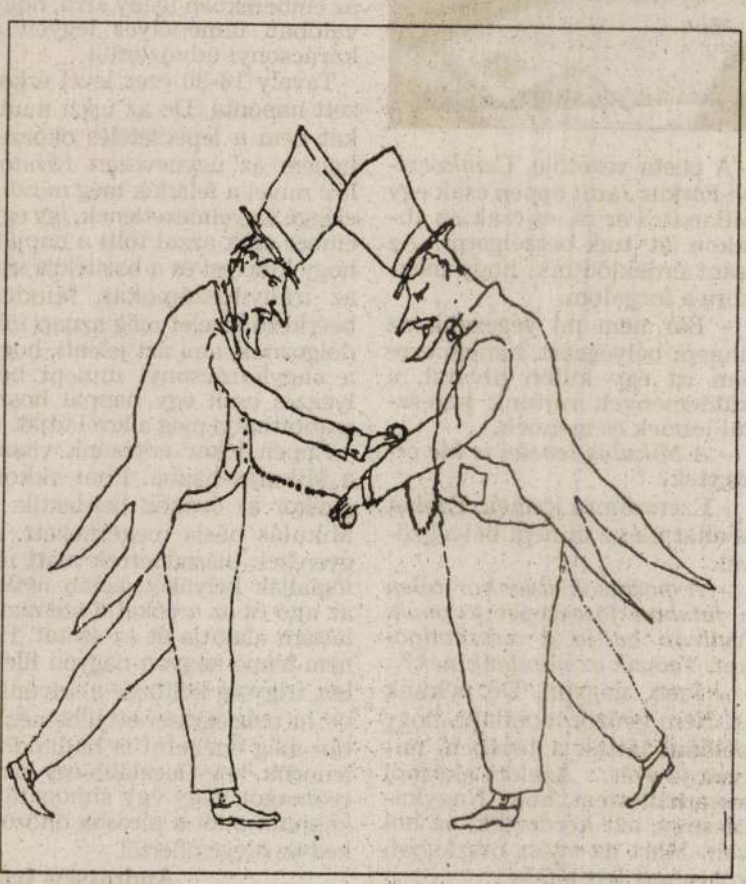

ben még volt nedvesség, ahogy sodorta, zöld lett tőle a keze. A szájába vette az ujjait, nyalogatta őket, majd felkapta az ásóját, és azt mondta, hogy még semmi sincs elveszve. Már azt hittük, egy nap alatt végez, amikor déltájban eltűnt a földjéről. Nem került elő egész délután. Csak este jöttünk rá, hogy miért. A boltajtóra ragasztott rózsaszínű plakát egy jó hete hirdette, hogy valami népművész jön hozzánk. A plakátra a gyerekek otromba ábrákat rajzoltak, és a népművész szóba a „mű-t" lefestették. Mindenki Sólyom Gyulát hibáztatta a neveletlenségért, sőt akadtak, akik megkérdőjelezték harmincéves szakmai gyakorlatának hatékonyságát…

Albi anyjától tudtuk meg, hogy a fia egész délután készült az estre. Először a fekete Pannóniát fényesítette ki, még sutyorgott is hozzá valamit, aztán a cipőjét, de olyan gondosan, hogy még a saját anyja sem ismert rá. Mintha nem is Albi lett volna, mintha nem is az én kis kancsal motorozós fiam, mesélte anyámnak, úgy kialakult, hogy csak na, úgy megváltoztata ez a nagy fekete motor. Amikor Albi megérkezett este az iskolához, és a könyékig tűrt fehér ingben, fekete pantallóban, szűrke mellényben leszállt a csillogó Pannóniáról, a csapóskút végleg felmondta a szolgálatot…

A népművész Krisztussal indított, azzal, hogy kenyér nélkül lehet élni, de versek nélkül nem. Rövid lábával, hordóhasával olyan volt, mint egy ünneplőbe öltöztetett pőfeteggomba. Ha a tartalom úgy kívánta, sírt, nevetett, sajnálkozott, duzzogott. Fel-le ugrált a dobogóról, egyszer meg is botlott, de szerencsére nem esett hasra. Nagyapám azt mondta, hogy megjárta Szibériát, de ilyen emberrel még nem találkozott. Vagy sírjon, vagy nevessen, de a kettőt együtt ne csinálja, front kellene neki, akkor nem vigyorogna ennyit.

Egyesek szerint azért, mert elöl ült, szélen, mások szerint azért, mert a legelegánsabb volt, mindenesetre Albi lett az est felfedezettje. „A föld körül egy térd bolyong, egy térd és semmi más…", olvasta és mindannyian elkezdtünk zokogni. Sirattuk szegény szerencsétlen katonát. A népművész felhúzta a szemöldökét, döbbenet volt az arcán, rémület. Ez az, vágta hátba Albit nagyapám, mutasd meg, hogy a Ligeten nem karózzák a tökőt. Az előadó leült egy nyikorgó székre és mint egy tövist kapott gumilabda, a szemünk előtt eresztett le. Albi pedig az egyik vers után, ha jól emlékszem, egy Petőfi vers után, úgy kihúzta magát, hogy szürke

Roskó, a konok

– Roskó Gábor rajzai elé –

Az igazi remekműben megbújik valami disszonáns, valami tökéletlen, ami által tokzatossá és megismételhetetlenné válik. A szabályokhoz túlságosan igazodó műalkotás a tökéletessége által válik sematikussá. A valóságtól független szépségnek nincs szüksége ellentmondásoktól terhes valódi életélményre. A heroikus mozdulatok üres pátosza, a tökéletesre csiszolt formák ridegsége furcsa panoptikumra emlékezteti a mai szemlélőt. A túlbuzgó pedig a szent értékeket védelmezi, a múlt tökéletességében akar lubickolni, látszólagos megtisztulása önmaga és a jelen világ megtagadása. Megcsodálhatók Raffaello vagy Botticelli festményei, de az a harmónia és szelíd nyugalom, ami ezekből a képekből sugárzik, már csak egy nagyon távoli vágykép maradhat.

A mai művészeti kánonnak része az árnyék vagy a folt, a disszonáns elem, a tökéletességen virító szeplő, amely nyugtalanságot és feszültséget ad a műalkotásnak.

Roskó Gábor önmaga teremtette képi világában az esendő figuráknak önálló formai arányrendszert alakított ki, amely távol áll a klasszikus hagyományoktól, de ez a „privátkánon" ugyanolyan következetességgel épül, mint a nagy elődöké.

Munkái látszólag az allegorikus, narratív hagyományokhoz kapcsolhatók, de nála hiányzik a teátrális díszlet. A heroikus gesztusok megbicsaklanak. A vonal bizonytalan, remegő érzékenységéből kibomlanak ezek az elmerengő figurák. Egy arckifejezés vagy egy furcsa mozdulat jelképévé válhat a legrejtettebb érzelmeknek is. Pár vonallal kifejezni a lélek mozdulatait, a hangulatok alig érzékelhető árnyalatát – lehetetlennek látszik, de a vázlatos egyszerűség, a szimbolikus megfogalmazás képes kiemelni az érzelmek karakterét. Szeretett és kigúnyolt figurák egyszerre. Nosztalgia és kíméletlenség, mély együttérzés és kegyetlen leleplezés együtt van jelen a rajzokban.

Rólunk van szó, önmagunkat vizsgáljuk a másikon keresztül. Milliónyi miniatűr eposz a világ. Lehet, hogy előbb születnek a rajzok, s történeteket, emlékképeket teremtenek. Mert már minden megtörtént, már minden „képtelenség" megtörtént a világban, elég, ha a rajz által felidézzük. Minden vonalból történet kerekedik, s minden vonalra rátalál a szépség. A bizonytalanság szépsége, a véletlen szépsége, a vázlatosság szépsége, a befejezetlenség szépsége, a homályos jelentés szépsége…

Az ódon régiség keveredik a mai, de már korszerűtlen tárgyakkal. A mi világunk ilyen, tárgyakba kapaszkodva létezünk. Szegényes tárgyak, de már hozzánkidomultak. Éreznek, együttéreznek – kiszolgálnak. A rajzokon feszült a semmittevés. Az elmerengő, tapászkodó figurák áldozatok, már túl vannak minden apokalipszisen, létezésük már emlékezés. A fenyegető veszély mégis, mintha meglapulna a rajzok mögött. Vagy talán ezek a rajzok búvóhelyek, itt mindennek formát lehet adni, minden apróság fontossá válhat. Ahány rajz, annyi apró dráma – vagy inkább tragikomédia, amelyben benne rejlik a világ teljes története. A művész megsokszorozza önmagát, minden érzésnek, hangulatnak formát ad. A történetek hasonlítanak egymásra, ugyanaz az ábrándos, de groteszk melankólia. Minden érzésben ott az újdonság, minden érzés megismétlődött már, minden forma hasonló, a történetek újrakezdődnek, másképp, másvalakivel. A metsződő vonalakban újabb és újabb történet születik. A rajzoláshoz kitalálhatunk szabályokat, például: egy rajz akkor tökéletes, ha bármikor abbahagyva befejezettnek tűnik, jelentése teljes, úgy érezzük, egyetlen részlet sem hiányzik róla. Vagy: minden rajz az első vonalnál már befejezett, de ha folytatjuk, akkor már örökre befejezetlen marad. Egy szint fölött már minden szabályt betarthatunk vagy felrúghatunk.

Az igazán jó rajz a szükségesség nélkül születik, akár a gyermekrajzok. Az élet látleletei. Egy hártya, melyen megjelennek érzéseink. Ezen a hártyán nem lehet átlátni, az egész civilizációt összefoglalhatjuk egypár vonalban. Minden rajz visszaigazolás, rögzíti az álmot, a szépséget, a bánatot és szenvedélyt, a csúfságot és a kifejezhetetlen hiányt. Érzéki módon felszínre hozza a legmélyebb érzéseket is, és ezeket átélve még titokzatosabbá válik számunkra a világ.

Gaál József

1988. febr. 13

Napló

Február 2.

Texasban kivégeztek egy nőt. Injekcióval csinálták. Az elítélt kábítószeres prostituált volt, s még a nyolcvanas évek első felében beszédelgett egy házba, és a bűntársával együtt több ütést számoltak meg az áldozatokon, s a nő később azt vallotta, hogy minden egyes ütés után szexuális kielégülést érzett. A gyilkos azóta megtért. Embervédő szervezetek, de még a pápa is fölemelte a szavát érte. Mégis kivégezték. Tekét szerencsétlent vert agyon csákánnyal. Negyvennél is xas már csak ilyen. Fel van a fiúk tarkója nyírva hátul, és legalább három pár csizmájuk van. Nyilván kimerítették az összes jogi lehetőséget, és aztán már nem volt tovább hova könyörögni. De ha negyvenszer élvezett is az embervéres csákánnyal a kurva, mégsem tetszik a dolog. Miért ne hinném el, hogy ez az ember valóban megváltozott, hogy kegyelemben részesült, hogy egyszerűen jó lett. Elhiszem. És akkor most halált injekcióztak egy kétségtelenül bűnös, ám mégis jó emberbe. Tizenöt év után. Nem stimmel. A nőt is megkérdezték a kivégzés előtt. Hát akkor most mire tetszik gondolni? Nagyon okos kérdés, vajon mire gondol az ember, amikor végleg halálra ítélik. A nő a barátaira és a szeretteire gondolt, mint mondta, és, nekem egészen meglepő módon, még a mennyországra is. Hogy ugye oda fog jutni. Arra gondolok, hogy szegényt érhetik még meglepetések. És hogy én, megtérés ide, megtérés oda, ebben nem lennék olyan biztos.

Február 3.

Szív Ernőné munkahelyén egy plakát.

Depressziós volt George Washington, Winston Churchill és Erzsébet királynő.

Napok óta mocskos hideg van, de délelőttre kiderül az ég, s ilyenkor a háztömb előtti hepe-hupás gyöpön kivirágzik a kutyatej.

A német Armina Bielefeld csapatában játszik egy Ali Daei nevű iráni játékos, kétkolumnás interjút csinált vele januárban a Sport Bild. Kérdezték tőle, nem zavarja-e játékát és edzéseit a Ramadan, amikor napkeltétől napnyugtáig nem vehet magához ételt és italt. Ali Daei elnézően mosolygott. Éppen ellenkezőleg. Ramadan előtt erősebbnek és tisztábbnak érzi magát, gondolatai összeszedettebbek, egyszerűen ritkábban hibázik. Tanulság. Magyar csapatoknak Ramadan alatt sem szabad turnézó perzsa ifistákkal edzőmeccset játszani.

Február 4.

Van nekem is kedvenc tájam. Ez egy gyönyörű mélyedés Ceglédbercel mellett. Valamelyik nap döbbenten láttam, hogy fúrni kezdtek a határban. Egyébként, ha Majsa felől autózol Kiskőrös felé, hasonlót láthatsz, hosszan elnyúló pagonyos tájrészlet, de ezt csak szürkületben láttam, egyszer el kell menni oda, meg kell nézni, megnézni egy darabka földet, semmi egyébért, csak hogy tudjam, milyen.

Február 5.

Délután felhívott egy barátném. Azt mondta, Turgenyevet olvas mostanában. Csak bámultam magam elé. Egy ember, aki Szegeden Turgenyevet olvas, hogy is mondjam, csak úgy.

Mit is mond Kundera.

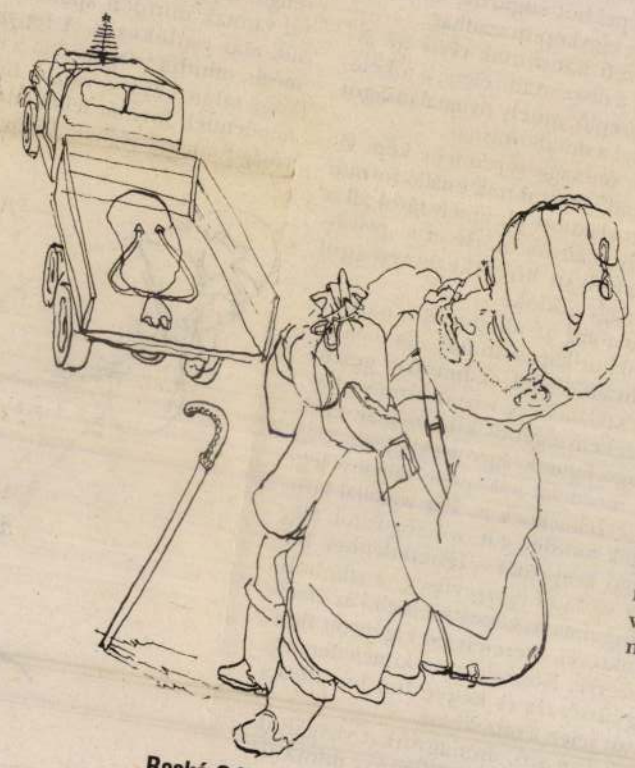

Roskó Gábor rajza

„Az én alapja nem a gondolkodás, hanem a szenvedés, amely az összes érzelem közt a legalapvetőbb… Ha valaki nagyon szenved, a világ eltűnik körülötte, és a szenvedő egyedül marad önmagával. A szenvedés az egzisztencializmus magasiskolája."

Jó, rendben, de én egyáltalán nem örülök annak, hogy énem csakis szenvedés által tárulhat föl igazán, sőt, valójában el sem hiszem ezt, inkább azt gondolom, hogy a szenvedés egynémely formája magát az Ént is eltörli, megsemmisíti, vagyis nem hiszem el, hogy csakis a szenvedésben pillanthatok életem valódi tartalmára. Azt gondolom, hogy Kundera mondata csinált mondat, következésképpen olyan ember állítja, aki még soha nem szenvedett igazán, vagyis akinek nincs tapasztalata arról, hogy a valódi szenvedés mélyén nincstelenség, jeges űr, káosz van, és hogy a figyelem, amit az írók, tágabb értelemben a gondolkodók mégis csak a leghasznosíthatóbb fegyverüknek gondolnak, nos a figyelem az ilyen szenvedésekkel szemben egyszerűen már használhatatlan. Miért lenne a szenvedés az összes érzelem között a legalapvetőbb? Könnyebb lenne a szenvedés elsődlegességében hinni, mint abban a képességemben, hogy észreveszem a ház előtt próbálkozó februári kutyatejet?!

Február 7.

Vannak hírek, melyek egyszerűen önmagukban szépek. Hogy is mondjam csak, szépségük, poétikájuk van. Nem lehet hozzájuk tenni, felesleges kommentárokkal és megjegyzésekkel nyomorgatni őket.

Egy ilyen hír tehát.

Kű Lajos kisgazda színekben indul a választásokon.

Február 8.

Tibor Fischer: Gógyigaleri.

Azt mondja a deklasszált filozófiatanár, hogy Isten utolsó teremtése a nő. A legjobb. Igen, Isten a végére valóban belejött, beleadott mindent, amit addig megtudott, s talán még őt magát is meglephette az eredmény.

Február 9.

Ma azt mondtam a kisfiamnak, hogy de értsed meg, te gyermek, az idővel nem alkudozhatunk. (Mikor nyit a játékbolt, illetve van-e már délelőtt tíz óra.) Ám ahogy ezt kimondtam, rögvest megéreztem, hogy komoly bajban vagyok. Aztán azzal vigasztaltam magam, hogy ha még volt erőm észrevenni ezt a mondatot, talán még nincs minden veszve.

Már nyílt a kutyatej a ház előtt.

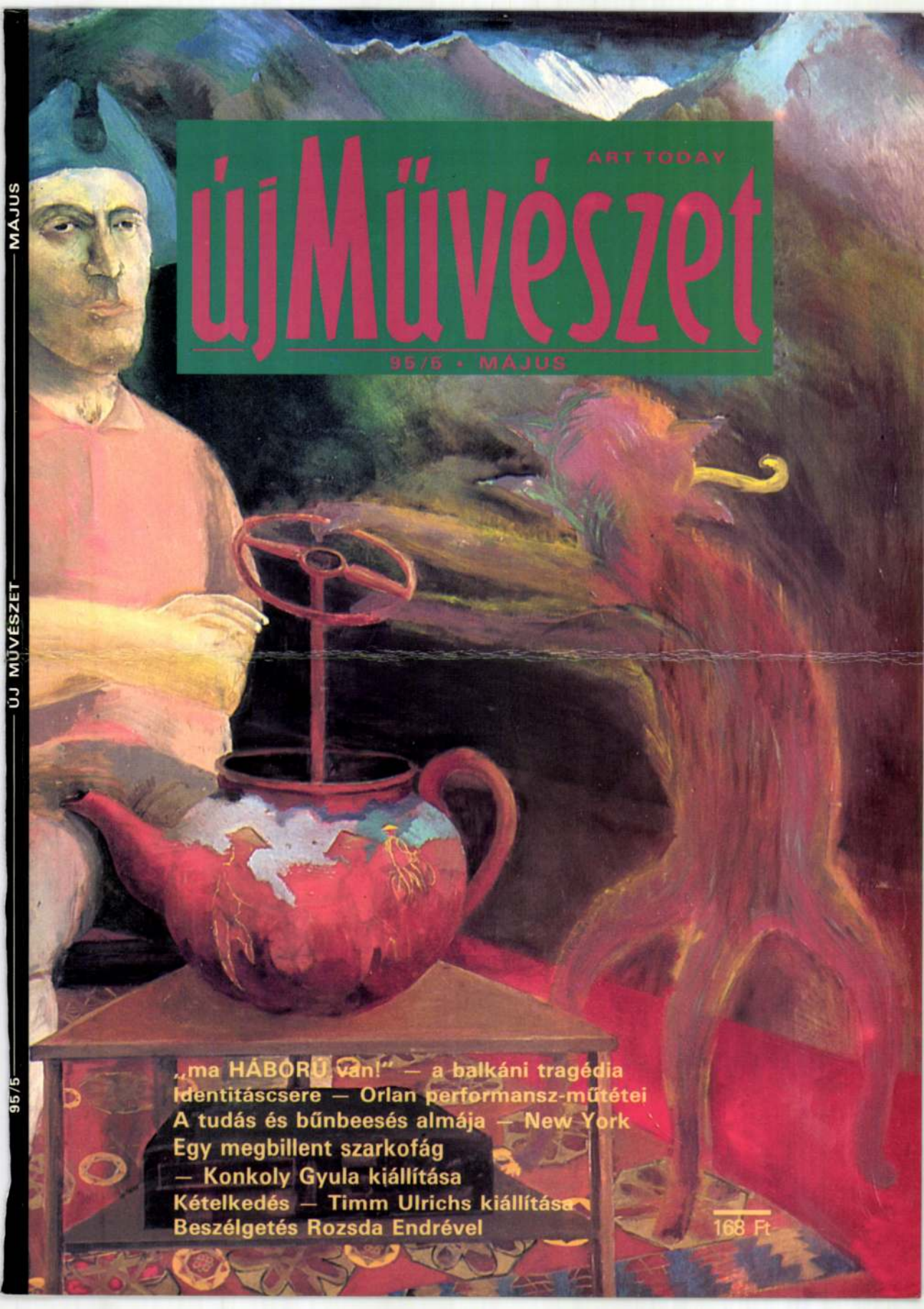

ART TODAY

újMűvészet

95/5 • MÁJUS

„ma HÁBORÚ van!" — a balkáni tragédia
Identitáscsere — Orlan performansz-műtétei
A tudás és bűnbeesés almája — New York
Egy megbillent szarkofág
— Konkoly Gyula kiállítása
Kételkedés — Timm Ulrichs kiállítása
Beszélgetés Rozsda Endrével

168 Ft

95/5 ÚJ MŰVÉSZET MÁJUS

ROSKÓ GÁBOR

Tót Endre

semmi sem semmi

című retrospektív (1965 – 1995) kiállítása
Műcsarnok 1995. május 12 – június 18.

Roskó Gábor: Nézzük, mi újság a nagyvilágban?, 1989, akril, farost, 153×153 cm
(Fotó Mester Tibor)

A ki
a Fővárosi Ö
a Kunstfond
és az Institut für Auslan
támogatásáv

TISZTELETTEL MEGHÍVJUK 1990. ÁPRILIS 23-ÁN ESTE HAT ÓRÁRA AZ ÓBUDAI PINCEGALÉRIÁBA (BUDAPEST, III. FŐ TÉR 1. ZICHY KASTÉLY) ROSKÓ GÁBOR KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA. A MEGNYITÓN ELHANGZIK SZEMZŐ TIBOR: ...ÉS A HOSSZÚ OLDALRA HÚZTA... CÍMŰ MUNKÁJA (ŐSBEMUTATÓ). MEGTEKINTHETŐ 1990. MÁJUS 20-IG HÉTKÖZNAP 14 - 18; SZOMBAT-VASÁRNAP 10 - 18 ÓRÁIG. HÉTFŐN ZÁRVA.

Roskó Gábor

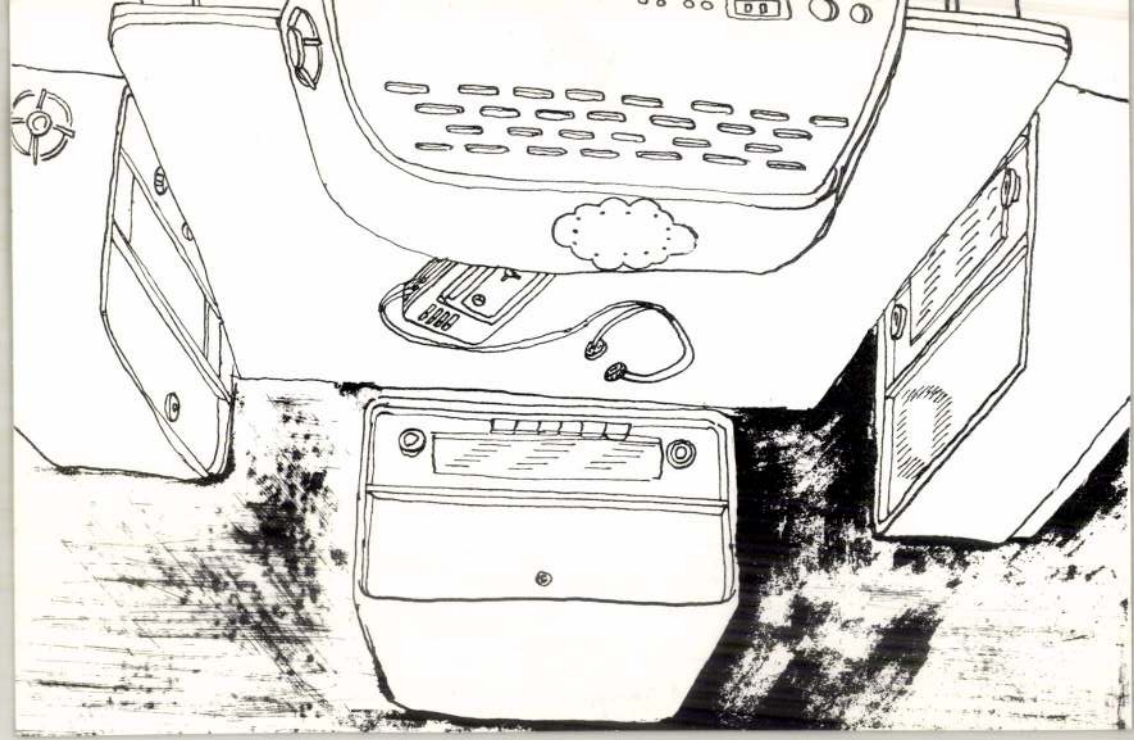

...nevek, a nevek, a temetés vagy esetleg a vérfertőzés. Szó esik a dohányzásról, az alkoholról, de például az aranyérről és a tetvekről, a fizetésről, a reklámról és a sintérről is. A legrejtélyesebb fejezet azonban minden bizonnyal a *Bizonyítványkód* lesz a magyar olvasók számára, mely a német munkaadók által a munkavállalók számára kiállított bizonyos bizonyítványok eufemizmusait fordítja le vicceskedve a hétköznapi nyelvre.

Merthogy ez a könyv német író és újságíró munkája, a szerző a *Süddeutsche Zeitung*, majd a stuttgarti rádió munkatársa volt, ez a műve 1998-ban jelent meg Németországban, s már itt is van magyarul. A munkának két fő specialitása van. Az egyik, hogy majdnem naprakész információkat kapunk belőle a német büntetőjogról, mindenekelőtt a szexuális büntetőtörvényekről. Az ezzel összefüggő másik: a nemiséggel kapcsolatos „tabutémák" bősége, a fellatiótól a pederasztiáig. A kiadó „tabuvá" is nyilvánítja a könyvet a serdületlen ifjúság számára. Venni fogják, mint a cukrot, már csak ilyen a „tabuk" természete, ...szerepelnek ábécé-rendben a tartalomjegyzékben, és ezekről egy-két oldalas lexikonszerű összefoglaló szócikkek sorjáznak egymás után, ami még rendben is lenne, de ezek a cikkek hol aránytalanul bőbeszédűek és mellébeszélők, hol aránytalanul rövidek vagy felületesek. Sok a hasznos, izgalmas információ, kultúratörténeti adalék, de (a szándékolt olvasmányosság rovására) rengeteg összevissza adat és idézet szerepel a könyvben, sok a felesleges, okoskodó, tudálékoskodó megjegyzés, az érthetetlenül részletes fejtegetés valamiről, aminek az égvilágon semmi köze a tabukhoz, még a leghétköznapibb értelemben sem. Például az *Allah* címszónál mi szükség van az öt világvallás okoskodó felsorolására? Miért kell részletezni az aranyeres megbetegedések négy fokozatát? A *Bikaviadal* címszónál miért feltétlenül szükséges megemlíteni azt, hogy Hemingway (aki a *Fiesta*ban írt a bikaviadalokról) „gyógyíthatatlan betegsége miatt kalandkereső életmódjával felhagyni kényszerült, életét céltalannak látván megölte magát"? A *Csomók* címszónál miért kell egy ...*lizmus* fejezetben vajon miért

Nádler István munkája (részlet)

A nyelvezet hol túl elvont és precízkedő, hol túl primitív. Az utóbbira csak egy példát hadd említsek: „Isteneknek nevezik az archaikus (ókori) magas kultúrák (így például Görögország, Mexikó, Egyiptom és India ókori lakói) vallási világának legfőbb képviselőit". Na bumm. A *Mohamed* fejezetben viszont külön alegységek részletezik Mohamed családfáját, születését, neveltetését, anyjának halálát, damaszkuszi utazását, házasságát Hadídzsával, életét a missziós tevékenység előtt, viselkedését a missziós tevékenység előtt, a kinyilatkoztatás kezdetét, üldözését, kivándorlását Abesszíniába, majd Medinába, feleségeit (mind a tizenkettőt) és kilenc gyermekét. Akkor most – a serdületlen ifjúságot leszámítva – kinek is szól ez a könyv? A teljesen tájékozatlanoknak vagy az apró részletekre is kíváncsi ínyenceknek?

Úgy vélem, lényegesen jobb és egységesebb könyvet írathatott volna a témáról valamely magyar szerzővel a kiadó, ahelyett, hogy lefordíttatta ezt a német fércmunkát. Kár, hogy ezzel indult az az érdekesnek ígérkező sorozat, amelynek már beharangozott további kötetei a divatról, a szerzetességről és a babonákról szóló újabb

hagymát, hasmenésre ...szag ellen borókabogyót, leégés ellen túrót vagy uborkát, másnaposságra heringet és savanyú uborkát, reumára csalánköteget (jaj), páfrányt vagy macskaszőrt. Ha pedig rovar kerül a fülbe, salátaolajat kell ráönteni, a rovar megfullad, és néhány perc múlva kiöblíthetjük a fülünket. Aki pedig „naponta háromszor 5–10 tökmagot elrág, elősegíti a vizelet kiválasztását és erősíti a hólyag izomzatát". Praktikus, egyszerű, tömör, követhető javallatok – már legalábbis azok számára, akik vállalkoznak a kipróbálásra.

Egyébként prosztatapanaszokra tanácsolják a következőt: „Főzzünk két púpozott evőkanál csalánlevelet 5 percig lobogva forró vízben. Szűrjük le a teát, majd mérsékelten melegen fogyasszuk el lassan, kortyolgatva. Igyunk kúraszerűen reggel és este 1–1 pohár csalánteát 4–8 héten át." Megjegyzem azért, hogy ugyanerre – bár ezt a szerzők nem említik – a zsurlófűtea is nagyon jó, ha nem jobb.

Kántor Gabi

Frankfurt előtt 6-kor
– egy kis frankfurti előzetes –

1999. október 6-án 18 órakor a Goethe Intézetben (Budapest, VI., Andrássy út 24.)

Három költő négy nyelven: Balla Zsófia, Kovács András Ferenc, Parti Nagy Lajos, a fordítók és Kulka János színművész közreműködésével a Francia Intézet, a Goethe Intézet, a Lettre és a Jelenkor Kiadó közös rendezvénye az Európai Kulturális Alapítvány támogatásával.

1999. október 7-én, 18 órakor a Műcsarnok Törley termében

A dtv „Kettenbrücke" – *Lánchíd* című antológiájának és a bécsi Zsolnay Verlag, *Wahlbekanntschaften* című kötete magyar változatának, a *Lettre* őszi, „frankfurti" számának bemutatója.

Darvasi László, Farkas Zsolt, Forgács Zsuzsa, Garaczi László, Kovács András Ferenc, Németh Gábor és Parti Nagy Lajos közreműködésével

Az Írók Boltja (VI. kerület, Andrássy út 45.) októberi programjai

4. hétfő: Bálint Péter: *Alföldi portrék* (Múlt és Jövő) – Zenés könyvbemutató. Vendégeink: a szerző, Kőbányai János és Szénási Sándor esperes. Zene: Kobzos Kis Tamás

5. kedd: Nagy Pál: *„Az elérhetetlen szöveg Prae – palimpszeszt"* (Anonymus Kiadó) – Vendégeink: a szerző, Kenyeres Zoltán, Menyhért Jenő, Szabó B. István és Tompa Mária

6. szerda: Bakó Tihamér: *Töréspontok mentén* (Anonymus Kiadó) Dr. Sárvári György: *Metalépés – Hermeneutika – mélylélektan – rendszerelmélet.* Vendégeink: a szerzők és dr. Keserű Károly pszichológus-szupervizor

7. csütörtök: Kállay Géza: *Nem puszta tett* (Liget)
Lányi András: *Együttéléstan* – A köteteket bemutatják: Lánczi András és Péter Kata

18. hétfő: Parcz Ferenc köteteiről a szerzővel Szörényi László beszélget

19. kedd: Kömlődi Ferenc: *Az amerikai némafilm* (Magyar Filmintézet). A szerzővel Forgách Iván beszélget

20. szerda: Karafiáth Judit – Tóth Szilvia: *Szürrealizmus* (Raabe-Klett Kiadó). Matúra izmusok sorozat – Bemutatja: Tverdota György

26. kedd: Noran Napok (október 26-27) *Betyár volt-e Cigány Jóska?* – Sáfár Sándor cigány mesegyűjtése. Vendégeink: Szombath Árpád, a könyv illusztrátora és Jónás Tamás, a kötet szerkesztője. A kötetet bemutatja: Rézműves Melinda néprajzkutató

27. szerda: A *Magyarországon írták* című angol nyelvű sorozat új köteteinek bemutatója. Kosztolányi Dezső, Krúdy Gyula, Mándy Iván novellái – Vendégeink: John Bátky, Peter Doherty, Molnár Eszter és Vajda Miklós

28. csütörtök: A Jelenkor Kiadó és folyóirat nyitott szerkesztőségi délutánja

A programok délután 4 órakor kezdődnek

…k a világról és benne a saját szerepünkről.

Többnyire az alkotmány talaján állunk. Székhelyünk Budapest vagy Szeged, esetleg. Hogy mennyi lesz a tagdíj, még nem tudjuk, és azt sem, hogy az mire lesz elég. Hol van még a tavalyi hó.

-sl-

Ezt nézd meg, öregem – mondja a barátom, és kezembe nyom egy meghívót a Magyar Feltalálók Egyesülete jubileumi díszünnepségének részletes programjával.

…na még egzisztenciájukat, most ez is bekövetkezik.

A professzorok odamentek, átvették. A három darab, ropogós ezrest.

-sztyopa-

…többsz…kány, mint zamatos üruhús, de lássuk be, egy rosszul őrzött birkanyáj sokkal kedvesebb neki ezer Miki egérnél; igaz, ha egy terüle-

…na a gyönyörűségtől, ha a szeme elé kerülnének.

fecske

SZÓTÁR

Jutja eszembe egy anekdot: a fiatal izraeli hadsereg újoncai előtt mond beszédet a tábornok. Annál a mondatnál, hogy „és jegyezzék meg katonák, a mi szótárunkból hiányzik a *félelem* szó", Kohn rekruta karja a magasba lendül. „Tábornok úr, a *majrénál* nézték már?"

Debreczeni József politológus most odanyilatkozott – idézi a *Népszabadság* –, hogy a Fidesz népszerűségcsökkenésében „szerepet játszhat az is, hogy a sajtóban előtérbe állított Orbán-bánya ügyet nem sikerült kellőképpen *ellensúlyozni*."

A *tisztázni*nál nézték már?

győri

HÍREK

(Mi, újságírók is nagyon, nagyon szerettük az életet)

A szegedi *Délmagyarország*ba azért jönnek a szebbnél szebb és izgalmasabbnál izgalmasabb meghívók, mert mindenki tudja, az egész világ tudja, hogy mi, zsurnaliszták nagyon, nagyon szeretjük az életet. Például hogy Kormány–Kelebia válogatott mérkő-

ROSKÓ GÁBOR ÁLLATKERTJE

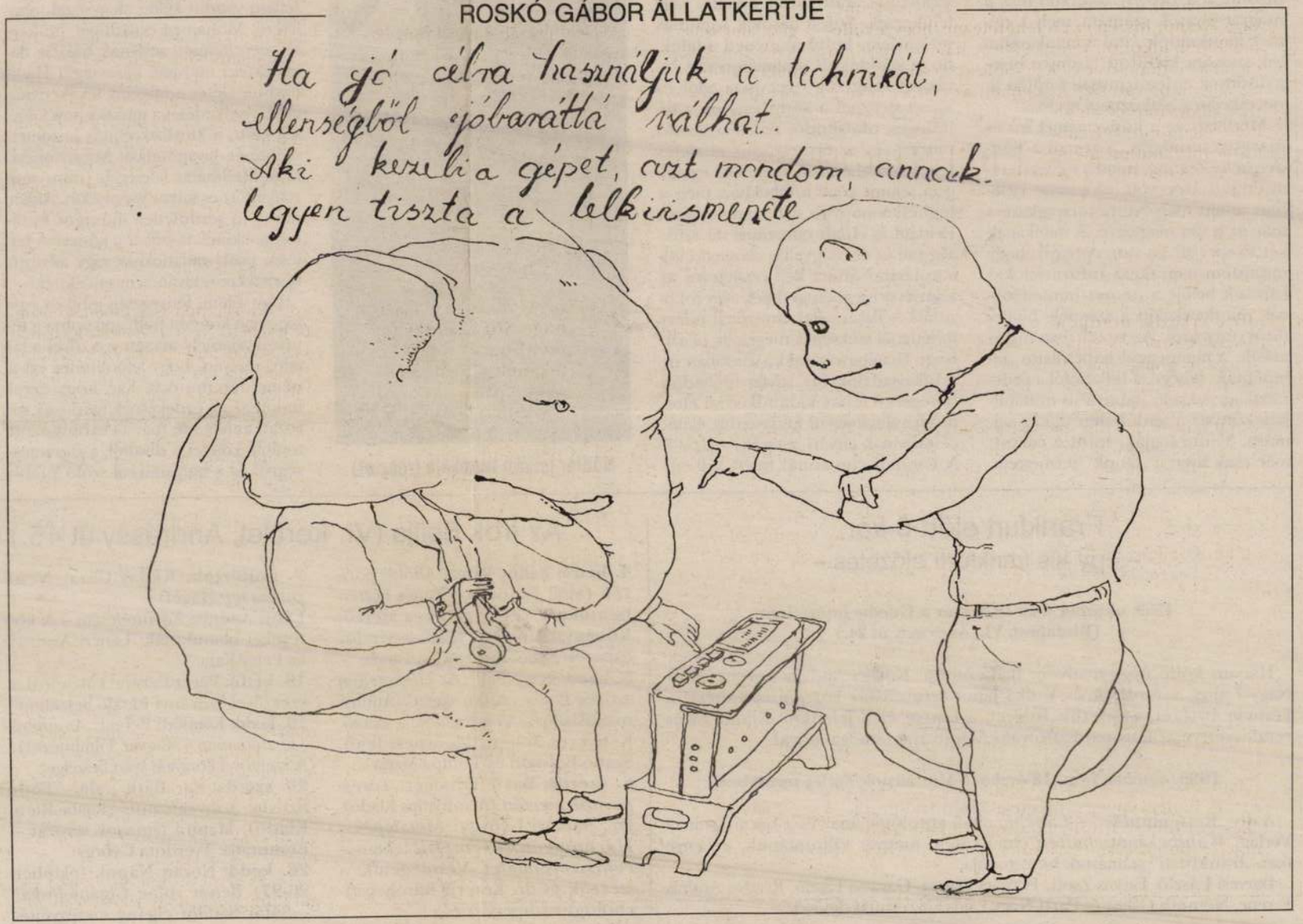

Budapesti Őszi Fesztivál
1999

A Budapesti Őszi Fesztivál '99
rendezvénysorozatát

Dr. Demszky Gábor *főpolgármester*

nyitja meg a Budapest Kiállítóteremben

ROSKÓ GÁBOR

A Budapesti Őszi Fesztivál és a Budapest Galéria
tisztelettel meghívja Önt

Roskó Gábor *képzőművész*

kiállításának megnyitójára a
Budapest Kiállítóterembe
(Budapest V., Szabad sajtó út 5.)
1999. október 15-én, pénteken 16 órakor.
A kiállítást megnyitja

Lengyel Zsolt *rendező*

A kiállítás 1999. november 7-ig tekinthető meg, hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

A kiállítást a Fővárosi Önkormányzat Kulturális Bizottsága és a Nemzeti Kulturális Alapprogram támogatta.

fotólogó: digiLugo&Eurogerhes

meghívó

ROSKÓ Gábor

TÁRLATOLGATÓ • HANGVERSENYEK • PÓDIUM • BULI VAN • SZÍNHÁZMŰSOR

Filozofikus állatok

Roskó Gábor kiállítása a Studio 1900 Galériában

Október 22-én különös klipet láthattak a jelen lévők a Studio 1900 Galériában (XIII. kerület, Balzac utca 30.), Roskó Gábor: Tíz kicsi kép című kiállításának megnyitóján. A filmen a művész katonai ruhában, bőr lábszárvédőben, mint vak, egy vakvezető kutya segítségével igyekszik átjutni a Hajógyári-szigetre vezető hídon, miközben ismerősei arról beszélnek, miért tetszenek nekik Roskó képei.

Mesélik, szép film volt, jellemző a művészre, aki ezzel is bizonyította, hogy hajlandó felvenni az elesettek arcát.

Roskó állítólag nem vidám mostanában. Úgy érzi: a jó vesztésre áll, és ezt egy művésznek kötelessége megmutatni. És ő meg is mutatja, méghozzá furcsa festményeken. Olyanokon, melyeken többnyire filozofikus hangulatban lévő állatok közvetítik a mondanivalót. Egy individuális mitológia történetei láthatók. Eliszkolni készülő róka mondja: „Annyi a felelősség, inkább megszököm." Egy emberi lény kérleli: „Édes rókám, ne szökj el!" A másik képen oroszlán heverészik, hátul zsiráf szökken, kettejük között kislány labdázik. A felirat pedig a következő: „Mindkettőnek bojtos a farka, aztán mégis ellenségek."

Nézzük, mi újság a nagyvilágban?

Meseképeket idéző táblák. Mintha talán mosolyogtatók lennének. Nem azok. Inkább fájdalmas igazságok, amelyek kimondásához az ember már hamis. Hiteltelen.

Azt is mondják: Roskó Gábor túl érzékeny ahhoz, hogy gyorsan dolgozzon, és sok művet alkosson. Ráadásul nem vállal semmiféle kompromisszumot csak azért, hogy képei eladhatók legyenek. Ősi László festőművész, a Studio 1900 Galéria művészeti vezetője szerint ezért különösen jelentős, hogy a Balzac utca 30. alatt található kiállítóhelyiségben ismét látható egy Roskó-féle állatkert.

Amúgy a Studio 1900 Galéria fontos, ám korántsem a divatnak hódoló művészeknek ad lehetőséget. Baksai József, Ujházi Péter, Bada Dada, Földi Péter, Gál József, Ráczmolnár Sándor, efZámbó István, fe Lugossy László állít ki több-kevesebb rendszerességgel, mégpedig három sorozat keretében.

A Zárványok olyan művészeknek állít emléket, akiket következetes alkotói magatartásuk távol tartott a hivatalos művészeti fősodortól, és az egykorú értékítélet csupán marginális ismertséget juttatott nekik.

Az Átfedések olyan tematikus, többnyire csoportos tárlatok, melyeken a művészek egyazon témát járnak körül.

Az Egyidőben című sorozat keretén belül pedig kortárs művészek kapnak rendszeres bemutatkozási lehetőséget – szinte az alkotás születésének pillanatában – műveik bemutatására. Roskó kiállítása ilyen. A képek szinte meg sem száradtak még, amikor a falra kerültek. Szemben a gondolatokkal, amelyeket a művész évek óta következetesen görget, és amelyek kifejtéséhez ismét segítségül hívja kedvenc állatait.

T. Z.

TÁRLATOLGATÓ

BARSA MŰTÁRGYKÁPTÁR (III., Hajógyár u. 2/A) Játék a Kastélyban – Kinder Suprise-kiállítás és gyermekfesztivál. Terebessy L. Föld: Vízköpők és Egetlengetők (látogatható előzetes bejelentés alapján: 388-7375).

BRASSÓ UTCAI ÁLTALÁNOS ISKOLA (XVIII., Brassó u. 1.) Pestszentlőrinc története Nagy-Budapest kialakulásáig. Fotókiállítás.

DUNA PALOTA (V., Zrínyi u. 5.) Katonák hadifogságban a II. világháború alatt és után. A Magyar Királyi Honvédség 1922–1945. Tizenhárom nap... 1956. október 23.–november 4. „Fényesebb a láncnál a kard" – 1848-49-es forradalom és szabadságharc emlékére „Hegyivadász vagyok a Kárpátokban fenn..." – a Magyar Királyi Honvédségnél 1939 és 1945 között fennállott hegyi csapatokról rendezett kiállítás. Magyar millennium gyermekrajzok tükrében. Erdély-panoráma. Hazatért gyűjtemények. (Nyitva tartás: hétfő kivételével 10-16 óráig.)

MÁRFFY ÉS TÁRSA AUKCIÓSHÁZ (V., Ferenczy I. u. 28.) Gábor Enikő fotóművész kiállítása.

MELOCCO GALÉRIA (III., Bokor u. 6.) Melocco Miklós, Párkányi Raab Péter szobrász- és Filep Sándor festőművész alkotásai.

MERLIN SZÍNHÁZ (V., Gerlóczy u. 4.) Te melyiket olvastad március 9-én? – A Népszabadság Oktatási Központ laptördelő-képszerkesztő tanfolyama végzett hallgatóinak kiállítása.

MŰCSARNOK (XIV., Dózsa Gy. út 37.) 100 mozgalmas év – a Berlinische Galerie gyűjteménye.

HANGVERSENYEK

BARTÓK EMLÉKHÁZ (II., Csalán út 29.) 3-án 18 órától Szenthelyi Miklós, Szenthelyi Judit és Gabora Gyula (hegedű) hangversenye.

FRANCIA INTÉZET (I., Fő u. 17.) 31-én 19.30-tól Denis Evésque és Agnes Huber-Evésque zongoraestje.

GÖDÖLLŐI GRASSALKOVICH-KASTÉLY 5-én 18 órától a Budapest Baroque kamarazenekar évadnyitó hangversenye. Közreműködik: Kiss Noémi (ének).

ÓBUDAI TÁRSASKÖR (III., Kiskorona u. 7.) 6-án 19 órától Büki Mátyás (hegedű) és Frideczky Katalin (zongora) szonátaestje. 26-án 19 órától Anders Kilström (Svédország) zongoraestje. 28-án a Musica con Anima kamaraegyüttes hangversenye.

ZENEAKADÉMIA (VI., Liszt Ferenc tér 8.) 31-én 19.30-tól a Szent István Király Szimfonikus Zenekar és Oratóriumkórus hangversenye. Közreműködik az Ahrensburgi Szimfonikus Zenekar és Andre Brendemühle (szaxofon). Vezényel: Michael Klaue.

PÓDIUM

AKÁCOS UDVAR (VII., Akácfa u. 61.) 2-án 14 órától Nosztalgia filmklub: Megöltek egy lányt. 19 órától ír és breton est a Bran együttessel. 3-án 15 órától Művészetbarátok köre – Görögország. 4-én 15 órától Régi szép melódiák – a Pacsirta Dalkör előadása. 19 órától Ifjúsági koncert: Dévényi Ádám estje. Fellép: Soós Balázs és Börcsök Enikő. 6-án 19 órától a Benkó Dixieland Band táncos klubestje.

ARTICSÓKA (VI., Zichy Jenő u. 17.) 5-én 21 órától beszélgetés Hevesi Tamással.

BÁLINT ZSIDÓ KÖZÖSSÉGI HÁZ (VI., Révay u. 16.) 2-án 18 órától Minden idők legjobb rendezői és filmjei: Fritz Lang: M – Perlaki Tamás filmesztéta előadás-sorozata. 4-én 19 órától a ház vendége Erdei Zsolt és edzője, Klein Csaba. Az olimpiai bronzéremmeccs elemzése. 6-án 15 órától Együnk meszet, avagy: mi a közös az infarktusban és a csontritkulásban – Pelejtei András előadása.

BUDAI MICVE KLUB (II., Frankel Leó út 49.) 4-én 19 órától Érdekes emberek, érdekes foglalkozások – Gellért András és Vágó Zsuzsanna Bánó András látja vendégül.

CORVIN MŰVELŐDÉSI HÁZ (XVI., Thököly út 13.) 6-án 15.30-tól Isztambul magyar emlékei I. – Gáspár János előadása.

KORONA PÓDIUM (I., Dísz tér 16.) 31-én 19 órától 90 év az állvány deszkázatán – Faludy György új [illegible]dik: Lukács Sándor, ty: jelmezverseny, ingyenes testfestés, a belépés jelmezben ingyenes. 21 órától nagyteremben: Club Music, házigazda: dj SpigiBoy, dj DeadMike. Kisterem: bulizenék, házigazda: Nagyteremben: Club Music, házigazda: dj SpigiBoy, Guest: dj Török. UnderHouse: Resident: dj Cool, Guest: dj Spurr. Kisterem: Bulizenék, házigazda: dj Duffy, Guest: dj Patkós. 4-én 17 órától Viva Teenager party. 22 órától Nagyterem: Club Music, házigazda: dj Dead Mike. UnderHouse: Resident: dj Peet, Guest: dj Q-Tee, dj Smooth. Kisterem: Bulizenék, házigazda: dj Duffy.

ELSŐ KERÜLETI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT – BEM ROCKPART (I., Bem rakpart 6.) 4-én 20 órától Török Ádám és a Mini lemezbemutató koncert. Sztárvendégek: Tátrai Tibor, Tony Lakatos, Tom Beck (Svájc), Ferenczi György, Fekete Kovács Kornél, Csejtey Ákos.

ERZSÉBETLIGETI SZÍNHÁZ (XVI., Hunyadvár u. 43/C) 3-án 20 órától nosztalgia táncest a Gemini együttessel.

FONÓ BUDAI ZENEKLUB (XI., Sztregova u. 3.) 2-án 20 órától Binder Károly szóló zongoraest. 3-án 20 órától Zurgó – moldvai csángó táncház. 4-én 10-től 12 óráig Gyermektáncház. 20 órától Német kulturális nap.

FORTUNA DANCE PUB (Bajcsy-Zsilinszky út 63.) Pénteken és szombaton funky disco a legjobban táncolható zenékkel.

JAZZ GARDEN CLUB (V., Veres Pálné u. 44/A) 31-én Huszák Zsóka. 1-jén Kőszegi Quartet. 2-án Szakcsi Lakatos Béla Trió. 4-én Vadon Irén, C. A. E. Trió. 5-én Gyárfás Quartet. 6-án Trio Midnight.

LONG TIME KLUB (VII., Dohány u. 22–24.) 31-én Hooligans koncert. 2-án a Mystery Gang Rockabilly Trio koncertje. Vendég: Steel Billy (Bartha Tibor, steel gitár), dj Hot Rod Pete. 3-án P Mobil-koncert. Vendég: Vikidál Gyula. 4-én Funk You, utána Juventus discoparty dj Kiss Joe funky slágerzenéivel. 5-én dzsesszest: a Kis Pecek Group koncertje. 6-án Zenith Band – utcabál a parketten.

MARCZIBÁNYI TÉRI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT (II., Marczibányi tér 5/A) 2-án 20 órától Kaltenecker & Dés koncert.

MŰCSARNOK – JAZZ (XIV., Dózsa Gy. út 37.) 4-én 19 órától Földvári Gergely (zongora) és vendégei: Papesch Péter (basszusgitár) és Borlai Gergő (dob) koncertje.

OLD MAN'S MUSIC PUB (VII., Akácfa u. 13.) 31-én Török Ádám és a Mini. 1-jén Boom Boom (Tátrai-Mohai-Szappanos-Winchester-Borlai). 2-án Besenyő Brass. 3-án Almási Enikő és a zenekar. 4-én Fekete Jenő és a Muddy Shoes. 5-én Cotton Club Singers. 6-án Ferenczi György és a Herfli Davidson.

ORCZY-KERT (VIII. Orczy út 1.) 12-én 19 órától Tunyogi Rock Band.

A halottak ünnepe a régi Budapesten

A húszas-harmincas évek sajtója rendszeresen bírálta a fővárosi temetkezési körülményeket

„Itt csak a temetési parádéig tart a nemzet kegyelete, az élőknek sokkal fontosabb, hogy a politikai cirkuszban tülekedjenek egymással. (...) Köztisztességben megőszült uzsorások sokkal gondozottabb sírokban pihennek, mint azok, akik egész szomorú életükben a nemzet önérzetét élesztgették" – írta Szomaházy István 1919 októberében a Magyarország lapjain.

A neves írónak alapos oka volt a felháborodásra: a már tizenöt éve eltemetett Jókai Mór hamvait ekkor még mindig nem jelölte síremlék, sőt maga a sírhely is szinte jeltelenné vált. Indulatait csak fokozta volna, ha tudja: ő maga meg sem fogja érni a várva várt avatást, hiszen a Jókai-síremlék csak 1928-ra épül majd fel a Kerepesi úti temető főútján.

„Magas kőfala nem zárja ki belőle a körötte robogó vonatok és villanyosok zaját. Mint a lázbeteg fuldokló pihegése és nyugtalan hánykódása, úgy hangzik be ide a körötte zajló élet szünetlen morajlása. Nincs itt csend, de még csak zavartalan nyugalom sem. Az a nagy drágaság, amely a városban élőket sanyargatja, elkíséri őket még a sírjukba is." Ezeket a keserű szavakat Petrik Albert, a fővárosi sírkertek egyik legkiválóbb kutatója 1910 októberében írta a Kerepesi úti temetőről az Élet című lapban. Akárcsak Szomaházy sorai, ezek is jól jellemzik a kort: a lapok évről évre megemlékeztek a mindenszentekről (november 1.) és a halottak napjáról (november 2.), de az ünnepek ürügyén inkább a fővárosi temetők problémáiról, a lehetetlen viszonyokról, az újabb és újabb botrányokról számoltak be.

„A főváros feketébe öltözött és virágokat hord a temetőkbe. A virágok nehéz, fanyar illattal lehelik teli az utcát, a villamost, emberszívet és mindent" – írta a Nemzeti Újság tudósítója 1925 novemberében, Budapest a halottak napján című cikkében. A magasztos pillanatok rövid bemutatását itt a nevezetes sírok elhanyagoltsága és a régi budai temetők sorsa miatti aggodalom követte: „Kilakoltatják a régi temetőket és csak az újak maradnak meg nekünk. Ezekbe járunk majd nagyjaink elé erőt kunyorálni a mai idők szenvedéseihez."

Sokan háborogtak azon, hogy 1897-től a Kerepesi úti temető szomszédságában működött a Teleki László téri használtcikk-piac, a későbbi Ecseri. Évről évre egyre többen szorgalmazták a piac elköltöztetését, amelyre azonban csak 1950-ben került sor. Az Esti Kurír 1924-ben így írt: „Kinn, a temető kőfalával szemben sárba települt piac: viaszgyertyák, mécsesek, őszirózsa- és krizantémkötegek, fenyőgallyak, mohkoszorúk, drótkarikára tűzdelt levélpamacsok (lombkoszorú!), mézeskalácshuszárok, szívek, piros-fehér füzérek, vásári csecsebecsék – krumplicukordombok, meg törökmézhegyek."

György Endre egy 1921-es cikkében (Az enyészet birodalmában... Mindszent előtti séta a Kerepesi-úti temetőben), amely Az Újság című lapban jelent meg, így fogalmazott: „A temető elején levő sírokhoz még elhallatszik a Teleki-tér zúgó, zsibongó vásári lármája, de odébb már teljes a csend." De nem mulasztotta el ugyanitt felhívni az olvasók figyelmét a főváros kiadásaira: „Bizonyos, hogy a nemzet nagy halottait az idén is felkeresi a hódolók serege és prófétai útbaigazítást kérnek az ő szellemüktől. A főváros a nemzet nagyjainak sírjára koszorút helyez és már bevásároltatták a Budapest színeiben tündöklő szalagokat. Csupán szalagra tizenötezer koronát költött a főváros."

1937 novemberében a Magyarság publicistája a kiürítésre ítélt vízivárosi és tabáni temetőkért emelt szót: „Feketén és üresen feküsznek feldúlt sírdombjaikkal, széthajigált emlékköveikkel a régi budai temetők. (...) Ábrándos és kevésbé ábrándos szerelmes párok tanyájává züllöttek a kegyeletnek szentelt helyek. (...) A sírok évről évre pusztultak, az utcagyerekek, kecskék és nyulak közös munkája folytán." A régi sírok nagy részét ekkorra azonban már áttelepítették vagy felszámolták: „Úgy látszik nálunk Kemálnál radikálisabb és a yankeeknél üzletemberebb szellemek vezetik az ügyeket."

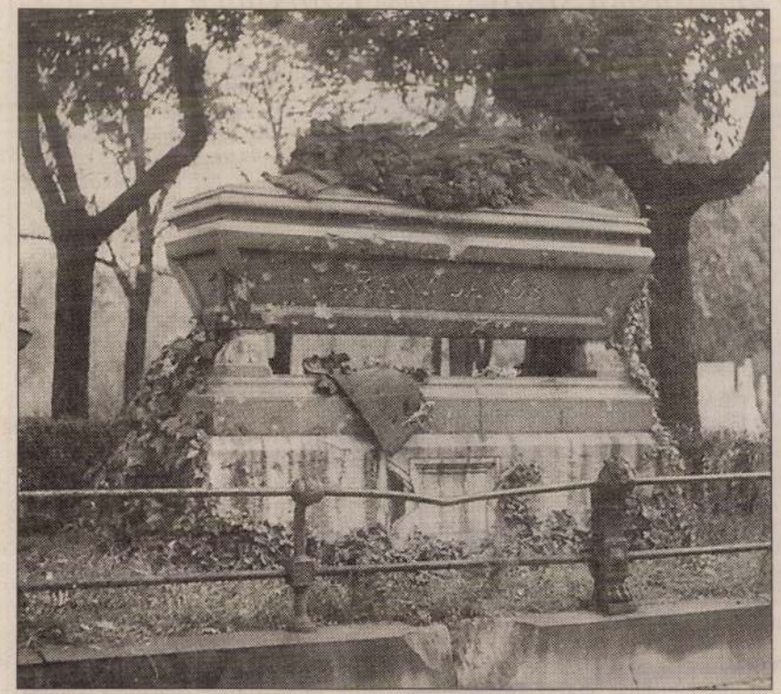

Arany János síremléke a Margit-szigetről áttelepített tölgyfákkal

FORRÁS: BUDAPESTI NEGYED

A halottak napja alkalmából írt megemlékezésekre természetesen a történelmi események is rányomták bélyegüket. Krúdy Gyula Halottak napja 1915-ben című cikkében (Magyarország) a békeidőket siratta el, amikor november első napjai még igazi, méltóságteljes ünnepek voltak: „Európa temető: nincsen annyi virág a földön, hogy minden harci halottnak koszorút lehetne fonni." Régen „a sírok között andalgó ifjú hölgyek és férfiak nem egyszer azért keresték föl a Kerepesi úti temetőt, hogy titkon szót és kézszorítást váltsanak." A háború miatt azonban „a béke, a csendes élet, a kultúra és eszmék halottait nem ünnepelhetjük ez évben kedvünkre, mint máskor. (...) Jeltelen katonasírok fölött füstöl a novemberi köd."

A Budai Újság publicistája 1918-ban lakonikus tömörséggel csak ennyit állapított meg: „A halottak ünnepét ez évben elmosta a forradalmi láz." Három évvel később a Nemzeti Újság szerzője azon háborodott fel, hogy a főváros 1921-ben – a háborús évek takarékossági intézkedéseihez hasonlóan – rendeletben akarta megtiltani a gyertyagyújtást: „Azt a gyámságot, amellyel a főváros a közönség zsebét a gyertyakereskedőktől védi, sokkal helyesebben tenné, ha például a kávéházak és mulatók tulajdonosaival szemben alkalmazná." Ugyanekkor a Pesti Napló így írt: „A halottak éjszakája is sötétebb lett a világháború óta. (...) Belitska Sándor honvédelmi miniszter intézkedett, hogy az ország területén lévő összes hősi és hadifogoly-temetőkben halottak napját a kegyelet megfelelő formájában megünnepeljék."

Az Újság 1922-ben a háború utáni évek nehézségeit ecsetelte: „A temetők felé vivő villamosokon máskor egész virágerdőket szállítottak a sírok felé. Az idén csak egy-egy kocsi ütközőjén húzódik meg szerényen egy kis koszorú. Nem a kegyelet veszett ki a szívekből, hanem a pénz kevés és a virág drága. (...) Babérkoszorút alig látni valahol. Párisból repülőgépen hoznak ugyan, de annak olyan horribilis az ára, hogy csak nagyon gazdag emberek vehetik meg." Ezt erősítette meg a Pesti Hírlap is: „A drágaság sorvasztja el a kegyelet nyilvánulásait." 1923-ban a Nemzeti Újság arról számolt be, hogy „sokan, akiknek szeretett halottjuk valahol messze Galícia pusztaságán vagy az olasz csataterek kőtengerén pihen, kegyelettel állottak meg egy-egy elhanyagolt sírhalom mellett, hogy távol pihenő kedvesük sírja helyett azt felékesítsék."

1942-re újra szembesülni kellett a fővárosi katonai temetők problémáival. Októberben Ruffy Péter arról írt, hogy „Mindenszentekkor és Halottak napján (...) vékony vasvázákon nyugvó katonasisakokban fognak gyűjteni a Hősök temetőjének. Minden temető összes bejáratánál ott áll majd az urna, mellette szuronyos katona, aki minden adományozónak tisztelegni fog." Néhány hónap múlva a Donnál megsemmisült a 2. magyar hadsereg...

Tóth Vilmos

DOKUMENTUM

BUDAPEST GALÉRIA
1056 Budapest, Szabad sajtó út 5.

SAJTÓELŐZETES

A Budapesti Őszi Fesztivál '99 rendezvénysorozatát dr. Demszky Gábor főpolgármester nyitja meg.

ROSKÓ GÁBOR

KÉPZŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA

Budapest Kiállítóterem — V. ker., Szabad sajtó út 5.
1999. október 15 - november 7.
A kiállítást
Lengyel Zsolt rendező
nyitja meg október 15-én, pénteken 16 órakor.

....fölmentem a Nemzeti Galériába, hogy eladjak valamit,
amin vehetek valamit, és csak mentem, mentem és mentem, amikor egy hosszú folyosó végén,
ahol nagy volt az iróasztal és a rendetlenség, ott lógott a falon egy kép.
És felragyogott a sötétség. Valami három lábú ördög, vagy mi, a reneszánsz és
Roskó Gábor között, mert ő festette, amikor Isten leszólt, 'Akkor lehet festeni,
fiúk! (És lányok).' Nyolcvanas évek eleje. Na, azóta Roskó Gábor, a kedvemért,
hogy ne legyek egyedül, válságövezetben utazik, úgy megijedt önmagától és az
Igétől. Inkább rajzol, ahol a szineket szöveg pótolja, és ha muszáj, megcsinál
néhány kiló jó kis képet, de valahogy nem boldog. Kedves Roskó, szeretnék én
neked kívánni valamit, mert kívánni nem kerül semmibe. Azt kívánom barátom,
ha már kiválasztott vagy, örülj is neki, például fessél képet, és örülj, hogy
végtelen a négy keret között, és hogy szabadon kóborolhatsz benne, mert szebb
és értelmesebb, mint a más-világ...az állat-ember, az ember állat, a táj önmaga,
szép és gonosz világ, de madárfütty és nevetés hallatszik, csend fúj...
Szeresd magad, picim, máshol még rosszabb. Uranus felfalja gyermekeit, de a bábok között
elaludt egy hangya--- Az van, amit látsz.
Az egyik béka én vagyok. Várunk a királykisasszony csókjára.
(Részlet Bálint István katalógus bevezetőjéből)

Budapest Kiállítóterem, 1056 Budapest, Szabad sajtó út 5.
Telefon: 317 1321, 317 2616, 318 8097, Fax: 317 1001, e-mail: bp.galeria@mail.matav.hu
Budapest Galéria Kiállítóháza, 1036 Budapest, Lajos utca 158.
Telefon: 388 6771, Tel. / Fax: 388 6784, e-mail: bp.kiall@mail.matav.hu
Budapest Galéria Varga Imre Gyűjteménye, 1033 Budapest, Laktanya utca 7. Telefon: 250 0274
Számlaszám: OTP Bank Rt. 11784009-15490603, Adószám: 15490603-2-41

Budapesti Őszi Fesztivál
1999

A Budapesti Őszi Fesztivál '99
rendezvénysorozatát

Dr. Demszky Gábor *főpolgármester*

nyitja meg a Budapest Kiállítóteremben

A Budapesti Őszi Fesztivál és a Budapest Galéria
tisztelettel meghívja Önt

Roskó Gábor *képzőművész*

kiállításának megnyitójára a
Budapest Kiállítóterembe
(Budapest V., Szabad sajtó út 5.)
1999. október 15-én, pénteken 16 órakor.
A kiállítást megnyitja

Lengyel Zsolt *rendező*

A kiállítás 1999. november 7-ig tekinthető meg, hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

A kiállítást a Fővárosi Önkormányzat Kulturális Bizottsága és a Nemzeti Kulturális Alapprogram támogatta.

fotólogó: digiLugo&Eurogerhes

meghívó

KÖTELES LAJOS:

Fekete égbolt alatt

– Szubjektív híradás a Viharsarok újjáéledéséről –

A 70-es években a Délkelet-Alföldön végzett szénhidrogén-kutatások egyik résztvevőjétől tudjuk, hogy milyen váratlan felfedezést hoztak a vizsgálatok. Kiderült, a tükörsíma felszín alatt a mélyben óriási hegység létezik, amelynek „magassága" a nyolcezer métert is eléri. A Kárpát-medencét borító egykori tenger legmélyebb pontján elsüllyedt hegyet az évmilliók hordaléka elfedte. De hatása máig is meghatározó a felszínen végbemenő változásokban.

A társadalom bűntudata

„Harsogó elmerültségben olvastam ma egy könyvet, s egy órai olvasás után azon kaptam magam, hogy ég az arcom. Egyre jobban, ahogy a könyvbe beljebb hatoltam: a szégyen égett az arcomon. A szégyen az egész magyar életért, hogy ez lehetséges, és a szégyen, hogy én életemben valami mást is csináltam, mint ezt a lehetetlenséget kutattam, s gyógyítottam volna."

Móricz Zsigmond fogalmazta meg ezekkel a mondatokkal felindultságát, amikor beszámolt arról a döbbenetes olvasmányélményről, amelyet Féja Géza *Viharsarok* című könyve, a kilátástalan paraszti világ eme rettenetes látlelete keltett benne.

A földnélküliségből fakadó nyomor, a korai halálozás, az egyke, a sokasodó szekták, a kivándorlás, az arzénes mérgezések és az öngyilkosságok, a vidék, a „fekete ország" haláltáncának rettenetes képei ma is katartikus élményt jelentenek az olvasónak.

Az idő halad. A történelem hatalmas változásokat hoz és a társadalom felszínén óriási hullámokat vetnek az események. Látszólag minden megváltozik. Ám a vihar elültével a mélységet is látó tekintet előtt újra felsejlik a múlt. A díszlet más, de a sors ugyanaz, mint volt egy századdal ezelőtt. Milliós szegénység bújik elő a szétvert-széthullott nagyüzemek romjai alól, a tulajdon csodájában bízva. Ám életük őseik életének sehová sem vezető vágányára került – összeroppanó lélekkel ismerik fel az apáktól-nagyapáktól hallott korábbi világ történéseit.

Illúziók és eszmélések

Hogy „valami nincs rendben ezen a tájon", azt az itt élők mindig is tudták. *„Krumpli az ebéd, tök a vacsora, szegény embernek szegény a fia"* – tanítgatta az itteni szegénység sorsáról szóló mondást a harsányi öreg csendőr az 50-es évek elején a meséit hallgató gyermekeknek.

Aztán jöttek a nagy keservek és a nagy illúziók. *„A szövetkezet jobb életet ad, majd meglátja"* – ezt kellett mondanunk mindenkinek, amikor szeghalmi diákként útnak indítottak, hogy szervezzük be a tsz-be a parasztokat. Volt, aki csak legyintett, kinézett a háza előtt álló rendőrre, aztán aláírta a belépési nyilatkozatot.

Akkor boldognak éreztük magunkat, hiszen jutalomból hazautazhattunk a távolinak tűnő szülőfaluba. Később jött a hír, hogy amikor a gazda lovait elhajtották, az üres istállóban felakasztotta magát. Megborzongtunk és éreztük, hogy akaratlanul is bűnt követtünk el.

Egy évtized múlva már nem így éreztünk. Kezdtünk büszkék lenni arra, hogy tényleg jobb lett a falun élőknek. *„Nincs lehetetlenség, csak tehetetlenség."* Így szólt a munka köré szerveződő élet legfőbb szabálya a bihari protestáns falvakban, és ezt igaznak is láttuk. Hiszen mindenki jobban élhetett, mint korábban, ha rendesen dolgozott. Mi pedig tanulhattunk…

Történelmi igazságtételnek tekintettük a változásokat, és nem láttuk, hogy ennek az árát másokkal fizettették meg. (Nem is igen láthattuk, hiszen a 70-es években eszmélő nemzedéknek már nem voltak húsba vágó béklyói. Csak azokat a változásokat érzékeltük, amelyek egy szabadabb és gazdagabb világ felé vezettek.)

Aztán sok minden megváltozott. Láthattuk a tágabb világot, és rájöttünk, hogy nem a mienk a legtökéletesebb. Jobbá akartuk tenni – ezért kutatni kezdtük elmaradásunk okait. A múlttal kezdtük. Erre felkészültebbeknek hittük magunkat, és természetesnek is tekintettük, hiszen mindig azt hallottuk, hogy „történelmi okok" miatt vált elmaradottá ez a térség.

A kutatások egy mélyre süllyedt, mégis létező világot láttattak meg velünk.

Olyan ősi gazdasági-társadalmi struktúrák léteznek a felszín alatt, amelyek máig meghatározzák a történéseket és az itt élők életesélyeit. A gazdagok és szegények világának évszázadok alatt kialakult pozícióit a felszínen zajló látványos politikai változások sem tudták/tudják jelentősen átalakítani.

Örök szegények – örök gazdagok

(Körösnagyharsány) Az „ország peremén" vergődő, hajdanvolt hajdúváros, egykor rátarti középparasztok földje. A véletlenül erre járónak is feltűnik a különbség a falu szélétől a múlt századi postaházig épült szegényes porták és a valamikori község még mindig ápolt gazdaházai között. A falunak az „újabb" része az 1820-as években alakult ki, amikor a földesúr a nincstelen zselléreknek házhelyeket osztott. A külső kép is mutatja, hogy az idekerülőknek hat generáció alatt sem sikerült a társadalmi felemelkedés. Még akkor sem, amikor az 50-es években sokan a kommunista párt tagjai lettek, amely jelszavaiban az ő számukra hirdette meg a felemelkedést. Néhányan élni tudtak a nekik juttatott hatalommal, és kiköltözhettek a szegénysorról, de a többség – generációk generációk után – ott maradt, ahová ősei telepedhettek. (Az itt élők „életesélyeinek" néhány elborzasztó adatát a MTA 1968-ban Békés megyében folytatott életmódkutatása során számították ki. A harsányi szegénysoron született gyermeknek például kétszázszor kisebb az esélye arra, hogy orvos legyen belőle, mint egy nagyvárosban, polgári környezetben élő társának. Ha művészettörténész akarna lenni, az esélykülönbség ezerötszázszoros.

De többnyire nem akar az lenni. Jövőjét abban a szűk határú világban keresi, amelyben él. Szülei arra ösztönzik, hogy ne maradjon gyalogmunkás. Így váltak a szövetkezetek traktoristáivá, gépkocsivezetőivé, szakmunkásaivá. Felemelkedtek, de az új társadalomnak is az alján maradtak. Sorsuk elválaszthatatlan lett az őket foglalkoztató szövetkezetekétől. Ha azok széthullanak, biztosnak hitt világuk is szétesik.

(Körösújfalu) Néhány száz lelkes falucska a Sárrét peremén. Szinte mindenki a földből élt és él (?!). Diák falukutatók híradása szerint csak tizenöt embernek van biztos havi fix jövedelme. A többi nyugdíjból, segélyből és „ismeretlen eredetű" jövedelemből tengődik.

Volt egy kísérlet a munkahelyteremtésre. Egy külső vállalkozó varrodát akart létesíteni, ahol az ügyesebbek *„akár 20 000 forintot is kereshettek volna"*. Nem vállalták. *„Ez a rabszolgák bére."*

A páratlan mértékű kizsákmányolás lehetősége vonzza a kispénzű, meggazdagodni vágyó vállalkozókat. *„A törvények kijátszása és a munkavállalók megkárosítása itt a vállalkozások sikerességének az alapjává vált."* (Egy vállalkozó önvallomása kissé kapatos állapotban.)

Az egykori gazdagok világa is változott. A megalázott és sokszor, sokféleképpen kifosztott paraszti polgári csoportok lassanként beilleszkedtek az egyre barátságosabbá váló új világba. Szakértelmük, szorgalmuk, összetartásuk hamarosan különféle gazdasági vezetői pozíciókba segítette őket, ahol újra gyarapodni tudtak. Gyermekeiket, tágabb horizontot látva, minden áldozatot vállalva iskoláztatták. Agronómusok, jogászok, mérnökök lettek, akik a 80-as években már a legmagasabb vezetői pozíciókba is kerülhettek. Igaz, ehhez célszerű volt párttaggá válni, mert az még mindig megkönnyítette az előrejutást. De ez a párt már elviselhető volt; nem kívánt áldozatokat senkitől, és többnyire nem is ártott senkinek.

Tudatosan vagy észrevétlen új szövetség született. A „szegénység képviselői" hagyták a gazdagok gyarapodását – cserébe azok nekik is juttattak a megszerzett javakból, és „elismerték a párt vezető szerepét", azaz a közélet színpadi játékaiban nem zavarták meg az előadást.

Alkalomszerű, egy-egy kisebb városra kiterjedő informálódásunk a rejtett érdekszövetségnek számos formáját véli felfedezni. A „gazdagok" térnyerésének is mindenütt más-más lehetőségei és feltételei voltak. (A 80-as évek végén az egyik kisváros gazdasági vezetőinek mintegy 80 százaléka jómódú családból származott. Ugyanakkor a Békés megye településeiben működő tanácsi vezetők körülbelül ugyanilyen arányban egykori szegényparasztok gyermekei.)

A két hatalmi csoportosulás változó viszonyának egy ideig a közeledés volt a jellemzője. Amíg a szocializmus „örökkévalónak" tűnt, gyakoriak voltak az összeházasítások, a törekvés a politikai és a gazdasági hatalom egyesítésére. (Aztán a kommunisták – ha szegények maradtak – szalonképtelenné váltak.)

„Dicsőség az Úrjézusnak, vége a kommunizmusnak"

A 80-as évek végére a „rendszerváltás" legalizálta a társadalom felszíne alatt kialakult viszonyokat. Lehetővé tette, hogy a gazdasági hatalom birtokosai visszakapják egykori tulajdonaikat, és újakat is szerezzenek ezekhez.

Mivel a javak újraelosztását a különféle pártok hatalmi eszközökkel is befolyásolták, a politikától korábban tartózkodó csoportok most nagy számban jelentek meg a különféle, többnyire a „keresztény és nemzeti" jelszavakat hangoztató új pártok aktív tagságában. Amikor az osztozkodás véget ért (?!), távolmaradtak, átengedve a politizálást a „maguk embereinek".

„Nem történt semmi különös. Mindenki visszakerült oda, ahová tartozik." A rendszerváltásnak ez a történelem mélyére látó helyzetértékelése természetesen nem egy szegény embertől származik. Olyan éles szemű ügyvéd mondta, akinek először beszéltem a felszín alatti világ társadalmi struktúrájának lényegi továbbéléséről. *„Eltűnik a felszín politikai hordaléka, és újra látjuk a valóságos világot, ahogy az örökké is létezett."*

„Örökös szolgaságra ítéltek." A nyáresti borozgatás-beszélgetés közben elhangzó szavak nyomán dermedt csend támadt. Az asztalnál ülő idősebb parasztemberek egyikéből váratlanul tört elő az elmúlt évek jó és rossz törekvéseiről folytatott vita summázata. *„Ezt a világot már nem lehet megváltoztatni. Bármit próbáltak vele, mégsem sikerült. El kell innen menni annak, aki emberként akar élni."* Keserves szavak, az itteni közhangulat kifejeződése. Magukra hagyott öregek, elhagyott családok, pusztuló porták, gyomtól virágzó, műveletlen parcellák a bizonyítékai, hogy évtizedek óta egyre többen gondolkodnak ugyanígy.

„A modern ipari társadalom fejlődése leértékelte és kizsákmányolta a vidék erőforrásait. Mára már helyrehozhatatlan változások mentek végbe egyes térségek társadalmában." A tudományos ténymegállapítás a Viharsarokról szól, ennek a térségnek a szakszerű halálos ítélete.

Adatok sora tanúskodik a visszafordíthatatlanná vált *társadalmi erózió* folyamatáról, a vergődő törpe- és kisbirtokról, a nagyüzemek szétverése-széthullása után munkanélkülivé váló nincstelenek tízezreiről, a társadalmon többnyire mindig is kívül élő cigányság szenvedéseiről, a faji összecsapásokról. Gazdamegmozdulások, a legfelső szintekig érő és széles körű bűnözés, az értelmiség elvándorlása utal arra, hogy a magára hagyott vidéken szétesőben van a „felül lévők" társadalma is.

„Minden tönkrement és megnyomorítottá vált, ami a lelkekben szép, jó és igaz volt. (…) A kiszolgáltatott emberek világában más értelmet kap az erkölcs és a tisztesség. Minden alárendelődik a túlélés vágyának." (Egy református lelkész keserű vallomása 1998-ból.)

Keresztapa kerestetik

Van-e megoldás arra, hogy ez az elátkozva szeretett vidék újra megtartó szülőföldünk lehessen? Egyelőre még bűntudatunk sincs. Áradó adattenger szól a viharsarki társadalom pusztulásának újabb korszakáról. A szem és az agy azonban már hozzászokott a legkeservesebb tények tudomásulvételéhez, és nyoma sincs a 30-as évek tettekké váló lelki együttérzésének.

Lehetséges, hogy már csak pártok vannak, de nincs nemzet?! Vagy csak az ő szintjükön nem jelenik meg a földbe süppedő házak világának gondja?

Ez az elátkozott vidék mindig elveszíti az egymás után sarjazó generációk legjobbjait. Megtagadják saját fölemelkedett gyermekei is, hiszen az, aki ezt a keresztet felveszi, menthetetlenül elbukik. Nem is a külső világ roppantja össze – saját vérei azok, akik irigységből, kisszerűségből a mélybe taszítják.

Ha nem születhet itt megváltó, *„legyen végre egy jó keresztapa. Olyan, aki legalább nagyobb darab kenyeret tud adni. Mindegy, hogy ki lesz az…"*

A viharsarki tíz csapás

„Szóparipák nyargalnak Toldi Miklósokkal a hátukon! Szabadságról, nemzetről beszélnek. A Szegénység pedig a ház előtt ül és a Semmibe néz…"

Az első csapás a török volt, amelyik szétzúzta az addigi településrendszert, és letérítette a térséget az addigi fejlődés európai útjáról.

A másodikat Trianon jelentette, amelyik feldarabolta a szervesen összetartozó térségeket. A határon túlra került nagyvárosokat (Nagyvárad, Arad) a mai napig sem sikerült megfelelő gazdasági-szellemi központokkal pótolni. Ezért nincs elegendő „belső energia" a térség újraszerveződésére.

A harmadik nagy csapást a második világháború idején és az azt követően bekövetkezett társadalmi veszteségek okozták. A zsidóság elhurcolása, a németek kitelepítése és a szlovákok egy részének áttelepedése, majd a diktatúra kiépítése során a polgári csoportok „kiiktatása" a helyi társadalmak életéből együttesen arra vezetett, hogy a térség társadalma elveszítette azokat az urbánus csoportokat, amelyek minden modernizációhoz szükségesek.

A negyedik csapást az 1949/50-ben kialakított új megyehatárok okozták, amikor egymástól eltérő térségeket kapcsoltak önkényesen össze. (Békéshez például mintegy ötven olyan falusi települést csatoltak, amelyekből jószerint még út sem vezetett az új megyeközpontba. A fejlődésükben már korábban megrekedt, Trianon miatt életképtelenné vált falusi települések tömege egy csapásra fejlődésképtelenné, elmaradottá tette a megyét. Az ország erről nem vett tudomást; „kárpótlás" nélkül maradtunk a kialakított csődtömeggel.

Az ötödik csapás a *kollektivizálás*, amely az itt élő népesség jelentős részét átmenetileg megfosztotta a létfenntartás lehetőségétől is. Mivel ipari fejlesztés sem volt, az 50-es években megindult népességelvándorlás felerősödött és azóta is folyamatosan tart. Minthogy többnyire a falvak legmobilabb, legképzettebb, fiatalabb korú népessége távozott, pótolhatatlan űr támadt a vidék társadalmában.

A hatodik csapás a szocializmus évtizedeinek többnyire felkészületlen vezetői garnitúrája. Nagyon sok tisztességes ember is volt közöttük, de iskolázatlanságuk, politikai elkötelezettségükből fakadó szemléleti korlátaik és otthonról hozott paraszti értékrendszerükben rejlő konzervativizmusuk alkalmatlanná tette őket arra, hogy reagálni tudjanak a változásokra, éljenek az azokban megjelenő új lehetőségekkel. (A 60-as években például nem kellett tanárképző főiskola Békéscsabának.) A vállalkozó szellem, a lobbizási készség és képesség hiánya a 80-as évekre „magyar Távol-Keletté" tette a vidéket.

A hetedik csapás a szegénységből is következő szélsőséges helyi lokálpatriotizmus, amely a közös érdekek felismerése és érvényesítése helyett évtizedek óta az elérhető kisebb előnyökért folytatott kicsinyes, egymás elleni marakodással minden fejlesztési esélyt aprópénzre váltott át. (A közép-békési városegyüttes közös fejlesztése történelmi esélyt jelentene/jelentett volna.)

A nyolcadik csapás a gyorsan változó világhoz való igazodáshoz szükséges „emberi tőke" hiánya, illetve elégtelensége. Az előző okok miatt a helyi társadalom innovációs képessége, a társadalom nyitottsága és befogadóképessége alacsony színvonalú, a felsőfokú képzettségűek aránya csekély és képzettségük struktúrája elavult.

A kilencedik csapás a történelmi igazságtevés jegyében végrehajtott kárpótlás, amelynek gazdasági következménye a helyi társadalmakat fenntartó mezőgazdasági nagyüzemek széthullása és egy életképtelen törpe- és kisbirtokrendszer létrejötte.

A rekonzerválódott társadalmi-gazdasági viszonyok miatt újra kialakult egy hatalmas nincstelen, életesélyek és perspektívák nélkül élő agrárproletariátus. A nyílt leépülés mellett a válságnak vannak olyan közvetett módon megjelenő rejtettebb következményei is, mint az önpusztítás, a lelki és testi bajok terjedése, az értékvesztés és a bűnözés bizonyos formáinak terjedő elfogadása.

A tizedik csapás a rendszerváltás pártjainak (és különösen az új helyi elitnek) a felkészületlensége az új helyzetre. A többségükre jellemző társadalmi érzéketlenség miatt csak a választási ígéretekben nagyvonalúak – a cselekvés elmaradt.

PR Herald

Megjelent az első magyar public relations folyóirat legújabb száma. A tartalomból:

Serényi János: *A piros-fehér-zöld márka*
Márkus Eszter: *Gyűlölöm a PR-cikkeket!*
Strohmayer Erika – Varga Mihály: *Korrekt játszmák*
Beszélgetés dr. Fodor Péterrel
Szántó Péter: *PR-macska, pamutgombolyaggal*
Ungár János: *Csak senki meg ne hallja…!*
A támogatások sajtóvisszhangja
Hidy Péter: *A szociológia haszna*
Varga Mihály: *Csízió* – Beszélgetés Pröhle Gergellyel
Larissa Gruning: *Belépő a szakmába – A PR-oktatás jelene és jövője*
Nagykálnai Andrea: *Netfigyelők*
Kádár Edit: *Fontosabb, mint gondolnánk – On-line PR*
S. Takács Zsuzsa: *Egy gyakorló tanácsadó töprengései*
Révész Béla: *Önmagunk értése – A Vulgo folyóiratról*
Bátyi Zoltán: *Sweet anyanyelvünk avagy menedzseljünk nonprofit szóprojektet*
Leimeter Imre rajzai

A PR Herald megjelenik havonta, éves előfizetési díja: 8800 Ft.
Megrendelhető: levélben a kiadó *postai* címén; (SIGNUS Kft. 1144 Budapest, Ond vezér útja 1-3.), *faxon*: 364-70-29 vagy 220-57-21; vagy a szakfolyóirat *e-mail címén*: **prherald@elender.hu**

VERSENY A SOROS ALAPÍTVÁNY TÁMOGATÁSÁVAL, 2000. I. SZAKASZ, 1. FORDULÓ

ROSKÓ GÁBOR

Arcátlanság és tisztelet

– Roskó Gáborral beszélget Várkonyi Benedek –

Erős és gyenge színek, vastag olaj és vékony akvarell; irónia, pimaszság, de a szabályok tisztelete. Homályosabb foltok és finomra festett részletek. Kutyák, esetleg macskák, több béka, de mindenképpen mackók és rókák. Szereti a jó cégtáblákat, és olykor maga is föltűnik a festményen: Roskó.

– Az hiszem, az irónia uralkodó motívum a képein. Sok helyütt felfedezhető, és sokszor a címmel kapcsolódik össze. Nem biztos, hogy a kép cím nélkül ironikus volna. De ha ilyen címe lesz, az egész kép más töltetet kap, a kép tartalmától függetlenül. Ez miért fontos?

– Azért volt mindig fontos, mert egy képnek sok rétege van. Azt feltételezem, vagy abban reménykedem, hogy egy kép akkor jó, ha sokrétegű. Ha benne van ez a tulajdonság, de nem nyilvánvaló. És a címadás ezt nyilvánvalóvá teszi. Ettől megfejthetővé válik a rejtvény, ugyanakkor pedig az irónia mindig távolságtartó. Jelzem, hogy azért én sem veszem ezt annyira komolyan.

– A képzőművészetben a karikatúrán kívül ritkán jellemző az irónia. Úgy látom, hogy mostani képein, de a régebbiekent is sokkal jobban uralkodik. Sok képen még akkor is érezhető, ha nincs mellette ilyen cím. A festészetben miért kell iróniával mondani el a dolgokat?

– Erre nehéz válaszolni, mert az irónia szó precízen jelez egy olyan állapotot, ami egyébként nagyon hosszadalmasan írható körül. Kicsit köztes állapot, amely nagyon fontos, és amelyet nagyon szeretek. Ez nem kinyilatkoztatás, hanem elmondás; nem kacagás, hanem mosolygás. Az irónia is ezt jelzi: nem nevetünk. Számomra az irónia a bölcsesség egyik szinonimája. Ha valamit meg tudok mosolyogni – saját magamat is –, kicsit el tudok tőle távolodni. Addig meg sem lehet festeni egy témát, amíg az ember nem távolodik el tőle. Ennek egy másik szintje, hogy az ember az egész dolgot ironikusan tudja kezelni. De természetesen ebben ugyanúgy benne rejlik a tragédia is.

– Vagyis a cím része a képnek.

– Igen, fontos alkotórésze. Ezért nem használok olyan címet, hogy op. 142. Ez számomra egyre fontosabb. Most már rá is írtam a képekre a címüket. Ha a kép tartalmát közlöm, az kioltó effektus.

– Az egyik képnek például ez a címe: *Rex, Kurt Weil, én és a külügy.* Ezt a festmény látva én a külügyre nem gondolnék. A külügy nélkül ez csak közönséges képcím volna?

– Igen, mert különben olyan romantikus vagy számomra már-már giccses dolgok jönnének be, amiket muszáj volt ezzel tönkretenni.

– De miért kell tönkretenni?

– Mert így teljesen nyilvánvalóvá válik: nem arról szól, hogy kutyát sétáltatok a parkban, és nem arról, hogy nosztalgikusan gondolok vissza Kurt Weilre, hanem olyan helyzet adódik, amelyet nagyon nehéz bárhová is tenni. Ha a cím első három tagját vesszük, akkor leírtam a képet; az van leírva, ami a képen van. Persze így is az van leírva. Ráadásul ez valójában az angol külügyminiszter. Közben meg elég tragikus a kép hangulata, de ezeket az állapotokat szeretem a legjobban: nem tudod, hogy hová zuhansz.

– Egy másik festményének címe: *Hányó férfi vallásos nőalak előtt.* Amikor tavaly év végén kiállították a képeit a Budapest Galériában, a terembe szolid, idős házaspár érkezett. Ez volt az első kép, amelyhez odaléptek, és ekkor a hölgy szó szerint ezt mondta az urának: „Na, ebből a Gáborból elegem is lett nekem." Most csodálkozik, pedig van ebben valami provokatív.

– Igen, mert valaki azt mondta, hogy a hányás és az imádkozás gyakorlatilag ugyanaz.

– Hogyhogy ugyanaz?

– Kiadjuk a rosszat. Megtisztulunk, a hányás tisztulási folyamat. Ugyanarról van szó. A kép szigorú értelme ez. Nagyon egyszerű.

– Nincsen ebben mégis pimaszság?

– De van, ezt elismerem. Azt szerettem volna, ha ez a kép valahogy arcátlan. Vannak dolgok, amik felmérgesítenek, és akkor az álságot, a prüdériát vagy a mesterséges pátoszt nagyon nagy erővel szeretném hazavágni.

– Azt vettem észre, hogy a képei között sokféle stílus uralkodik. Van, ami finoman reneszánszos, mellette pedig egy erősen zöld színű béka, golyóvégű lábakkal. Készakarva ilyen nagy a kontraszt? Persze lehet, hogy több év telt el e képek festése között.

– Nem telt el sok idő. Ez tulajdonképpen ugyanannak a dolognak több arca egyrészt. Másrészt nem vagyok elég bravúros ahhoz, hogy stílusokat tudjak kipróbálni. De abban a hitben ringatom magam, hogy néha közelebb tudok kerülni az úgynevezett klasszikus festészethez. Olykor inkább a pofátlanság vezet, és akkor ennek megfelelően kicsit elnagyoltabb a dolog.

– Ez azt jelenti, ha az ember vadabb dolgokat akar elmondani, akkor ahhoz tudnia kell a finom dolgokat is?

– Mindenképpen. Az ugyanúgy távolságtartás, ugyanúgy arcátlanság, mint ez a hányó férfi. Úgy próbáltam megfesteni, mint egy teljesen konvencionális portréképet. Mint ahol lovon ülnek, kutyuskát vezetnek, vagy feszületet szorongatnak. Sőt, ennek egészen közeli párja *Az ásító inas.* Ha van egy ásító inas, ami zsánerkép, és úgy utálom, hogy hányok tőle, akkor miért ne lehetne egy hányó férfit megfesteni? A hányás, az undor ugyanúgy lehet állapot.

– A kutyuskát említette. Az állatok visszatérő motívumok nemcsak a festményein, hanem a rajzain is, azokon különösen. Ez azért van, mert az állatok ártatlanok, vagy pedig ez is irónia? Mint mondjuk egy nyakkendős róka.

– Ez régi kérdés: ezekkel a szerencsétlenekkel sok olyan dolgot meg lehet tenni – kimondatni és megcsináltatni –, amit emberekkel nem lehetne. Sokkal messzebbre lehet elmenni a pimaszságban, ráadásul sokkal érdekesebb, ha egy elefánt mondja azt, amit nem lenne túl érdekes egy politikus szájába adni. A századfordulón az volt a szokás, hogy a rajzokon a politikusoknak óriási fejük és pici testük volt; a szájukból kijött a felhő, és akkor mondták... Számomra sokkal viccesebb, ha a nyuszika és a farkas beszélget. Ráadásul ez hordozza a mesének az elmúlt kétezer–háromezer éves szövedékét is. Én mindig beszélgetek az állatokkal az utcán. Nem színészkedés, ha leállok egy kutyával diskurálni. Ez természetes. De azt sem szeretem, hogy amikor igazi erdei emberekkel találkoztam, azt mondták: „Az állatban meg lehet bízni, soha nem szeretek embert úgy, mint egy lovat." Azért, mert hibásak vagyunk, és pusztítunk magunk körül, nem lehet valakit kinevetni, és az állatokat jóságosnak nevezni. Ezek antropomorfizáló dolgok, és ez az egész keveredik, mint egy massza. Közben persze antropomorfizálom őket, de ironikusan.

– Vannak képei, amelyeken egyes részek sokkal finomabban, élesebben kidolgozottak. Ez azt jelentené, hogy ha valamire rálátásunk van, akkor a finomságokra, a részletekre is oda kell figyelnünk?

– Ez szeretet kérdése. Ha valamit finomabban festek meg, akkor örülök annak az anyagnak, amit használok. Erre nagyon kell vigyázni: ha túlburjánzik, azonnal be kell fejezni.

Piroska Csaba munkája

Ezeknek az apróságoknak meg az egésznek összhangba kell kerülniük, ugyanakkor a finomságoknak és az elnagyoltabb részeknek egyensúlyban kell lenniük egymással. Ha az egész nagyon aprólékosan kidolgozott, az zavaró, nincs hol megkapaszkodni. Egy Vermeer vagy egy Holbein – ahol ott a zsebóra a sarokban – ma már sok lenne. Itt ez felcsillanhat, mint egy idézet. Közben számomra a festészetnek nagyon erős a technikai háttere, ami el is tűnt a világból. Kevés ember foglalkozik azzal, hogy a festészet technikai. Ez munka, amelyhez technikai adottságok – műterem, állvány – kellenek.

– De tudni kell ennek a munkának a fortélyait is...

– Pontosan. Szabályai vannak, amelyeket hálátlan dolog megszegni. Persze van olyan, aki egész életét annak szánta, hogy ezeket a szabályokat fölrúgja. Én úgy nőttem föl, hogy nem rúgom föl, inkább használom őket.

– Az ön számára a rajz és a festmény között van valamilyen „erőbeli" különbség?

– Igen. A festmény mindig közelebb van az időtlenséghez, és ezt próbálja megcélozni minden rétegével. A rajz – vulgárisan kifejezve – jobban aktualizálhat, a használati ideje is rövidebb. Ezek keveredhetnek, de mindennek nagyon súlyos köze van az időhöz. Sokszor félreteszek, majd újra előveszek egy képet, átfestem. Így lesznek sokrétegűek. Ez különben klasszikus eljárás: Rembrandt korában százszor átlazúrozták a képeket. Én át is festem, meg is változik a látvány, és az a jó, ha minél többször kontrollálom azt, hogy mi történik.

– Azért kérdeztem az erőkülönbséget, mert az ÉS-beli rajzain az állatok mindig mondanak valamit, és ez ugyanolyan, mint a festmények címe: ezek a mondatok a rajzok részei. Így mintha átjárás lenne a rajzok és a festmények között...

– Ez már a beszéd felé közelít. Van, amikor tényleg idézőjelben van valami. Sokáig küzdöttem a narráció ellen, de úgy látszik, tudok ezzel bánni, úgy, mint egy színpaddal. Kiderült, hogy ez eszköz, én történeteket szeretek kitalálni, idióta állatokat szerepeltetni a saját színpadomon, és odaírom, hogy mit csinálnak, vagy mit nem csinálnak. Ezt most kezdtem el.

– Sokat beszéltünk a kép és a szöveg kapcsolatáról. Föltűnő, hogy az aláírása viszont hiányzik a képekről. Miért?

– Annak más a tere. Az aláírás applikáció, nem bírom elviselni a képen. Néhányszor csináltam olyan trükköt, hogy belefestettem a cipőcsatba, mint egy monogramot vagy cégjelzést. Ez meg egy kicsit maníros; Van Eyck csinálta, az gyönyörű, ott van, büszkén odafestve, mert ő úgy festett, mint egy isten. Én egyrészt nem tudok úgy festeni, de nem is az összehasonlítás az érdekes, hanem az, hogy ezt a színpadiasságot most már nem szeretem. A kép hátára persze mindig odaírom a nevemet.

– De az már nem a képhez tartozik.

– A képen az szerepel, amit láttatni akarok. Ha jelzem, hogy ezt én csináltam, más a szintje a történéseknek. Próbáltam ráírni, de annyira zavart, hogy nem tudtam elviselni, le kellett festenem. Más lett a kép tere. A térben nem szerepel aláírás.

– A hihetősége romlik? Attól, hogy alá van írva, az egész kép egy kép lesz?

– Igen. Azt gondolom, ha a festményen egy ablak van, azon ki lehet mászni. Hiszek ebben a színpadban. Így mindez nagyon játékos. Nagyon szeretem a játékot, és az egész a játékról szól.

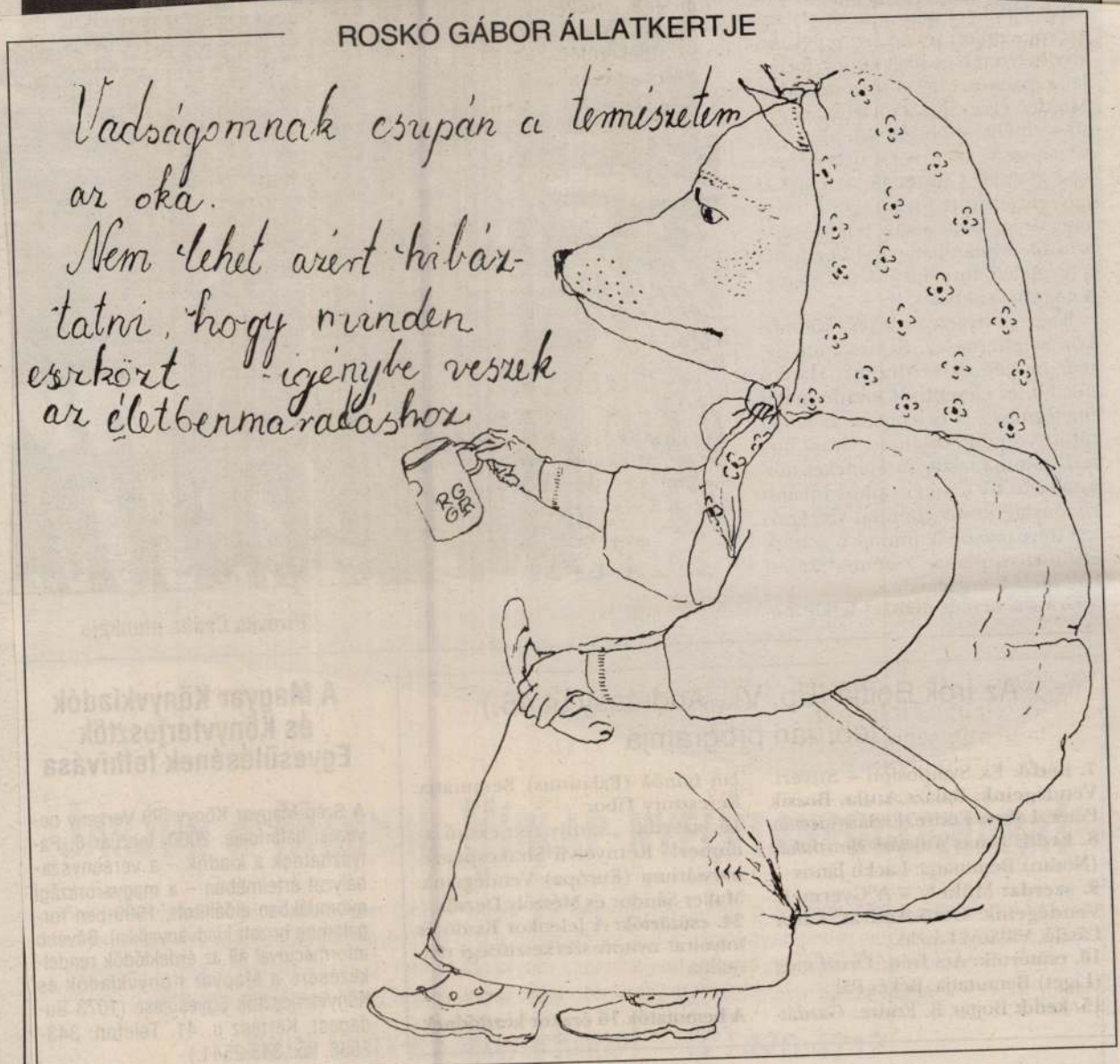

A MAGYAR HIRLAP PARTNEREI
MAGYAR HIRLAP
Ez a lap jár Önnek!

STUDIO 1900
GALÉRIA
SZABÓ ÁGNES
BUDAPEST XIII
BALZAC U 30

PRINTED MATTER
NYOMTATVÁNY

ZUGLÓ 1
16. 10. 00
AL-1/251

MAGYARORSZÁG
≈026
FORINT

ROSKÓ GÁBOR: TÍZ KICSI KÉP

2000 OKTÓBER 22–NOVEMBER 24
MEGNYITÓ: OKTÓBER 22 VASÁRNAP 17h

NYITVA: H–P 11–18 TEL: 3-295-553 FAX: 3-209-415

Tímár Árpád

Budapest
Üllői út 119 IV/65
1091

QUALITAS ANTIQUITAS

Műtárgy és Régiségkereskedelmi Cég

1016 Budapest, Krisztina krt. 73.

Egész évben vásárolunk készpénzért mindenfajta műtárgyat, igazságügyi szakértő közreműködésével.

Hagyatékra tételes árajánlatot teszünk.

Különlegesen értékes műtárgyak bizományi és aukciós értékesítését vállaljuk.

Felvevőhelyek az üzletekben.

A nálunk vásárolt műtárgyakért erkölcsi és anyagi felelősséget vállalunk.

Üzletek nyitva tartása:
hétfő–péntek: 10–18 óráig
szombat: 10–13 óráig

1052 Kígyó u. 5. Tel.: 318-3246
1016 Krisztina krt. 73. Tel.: 375-0658
1055 Falk Miksa u. 32. Tel.: 311-8471
1074 Dohány u. 1. Tel.: 341-5585

BALASSI-BOLTOK A VÁROSBAN

BALASSI KÖNYVESBOLT
1023 Budapest, Margit u. 1.,
Tel./Fax: 212-0214, 335-2885
Magyar és idegen nyelvű könyvek, folyóiratok

KIS MAGISZTER KÖNYVESBOLT
1053 Budapest, Magyar u. 40.
Tel.: 327-7796, Tel./Fax: 327-7797
Tudományos könyvesbolt múzeumok és tudományos intézetek kiadványaival

KORTÁRS MŰVÉSZETEK KÖNYVESBOLT
Ludwig Múzeum
1011 Budapest, Budai Vár „A" épület
Tel.: 375-7533/145, Tel./Fax: 212-2534
Magyar és idegen nyelvű vizuális művészeti könyvek, katalógusok

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
1011 Budapest, Budai Vár „F" épület
Tel.: 375-7533/650

—

Megrendelés, címkeresés, beszerzés külföldről is!
E-mail: balassi@mail.datanet.hu

VirtuArtNet
www.virtuartnet.hu
Kortárs művészeti galéria az interneten

„2000. ÉV" CÍMŰ KIÁLLÍTÁS
SHLOMO KATZ szitanyomatai, KONFÁR GYULA festményei
HALÁSZ GÉZA számítógépes grafikái, karikatúrái
RÁFAEL GYŐZŐ VIKTOR emlékkiállítása

50-nél több művész közel 500 alkotásából válogathat: festmények, grafikák, szobrok, kerámiák, üvegből és textilből készült műtárgyak állandóan változó és bővülő kínálata

Vásároljon az internetről - Nyitva 24 órán keresztül !

KUNSTTRANS
KUNSTTRANS SZOLGÁLTATÓ KFT.
BUDAPEST

Kunsttrans Wien
Leberstrasse 20.
1110 Wien
Tel.: 43-1/748-5544
Fax: 43-1/748-5534

Tel.: 36/ 1/ 220-9873
Fax: 36/ 1/ 220-9874
Mobil: 36/30/ 9410-317
36/30/ 9509-057

festmény. De értelmezhetnénk az appropriation art kései, ám annál vérbőbb hajtásaként is. A képen egy nyakkendős, egyenruhás rendőr western tartásban a fegyveréhez kap, mellette Cindy Crawford erotikusan az ujjába harap, majd Rózsa Sándor következik, mellkasán összefont karral, s az egészet megkoronázza a felső szélére festett cím. A barnás tónusú festés a szocialista-realista plakátművészet távoli visszfényét tükrözi. A festmény ironikus módon inkább együttérez a tömegkultúrával, s nem kritizálja azt. Látható örömmel használja annak effektjeit és toposzait. Kiválóan jeleníti meg a kilencvenes évek elméletektől megcsömörlött, posztkritikus fogyasztói attitűdjét. A békákhoz hasonlóan Roskó itt sem maradt meg a borotva élén. De itt az enigmatikus hangulat helyett inkább könnyű szívvel tobzódott a közérthető tömegkultúrában. Mindazonáltal még mindig szerencsésebbnek érzem a szocreál és az amerikai tömegkutúra ötletes montázsát a kísérteties békáknál.

Nem hiányzik azonban festészetének legfrissebb terméséből sem a jól kiszámított, vagy talán inkább intuitíve megérzett finom egyensúly titokzatosság és közérthetőség között. Olyan műveire gondolok itt, mint a *Hányó férfi vallásos nőalak előtt* (1999) vagy a *Rex* (1999). A hányó férfi esetében nem tudhatjuk, hogy a vallásos nőalaktól lett rosszul az illető, vagy éppen a tiszta nő látványa ébresztette rá hősünket a gátlástalan fogyasztói kultúra romlottságára. A *Rex* (és sok más kép) kapcsán a nyolcvanas években minden bizonnyal a festő individuális mitológiájáról beszéltünk volna. Nem utolsósorban azért, mert a művész alteregója is megjelenik a festményen. No meg azért, mert ez a jolly joker kifejezés enyhíti az értelmezés kínjait. Szóval, a meztelen Roskó kezében egy fejjel rohan a kép előterében, mellette Rex szeli át vidáman a levegőt. Mögöttük vigyorgó férfi fekve italt tölt magának, miközben szemtelenül bámulja az ártatlan nézőt. A kép tetején felirat: ,,Rex, Kurt Weil, én és a külügy''. A Kurt Weil, Brecht, kultúrkritika nyomvonalon ismét a tömegkultúrához jutunk, a külügy pedig talán a nácizmus előli kényszerű emigrációra utal. Maga a kép ezzel szemben inkább egy kései parafrázisa a *Reggeli a szabadban* témának megspékelve egy kis könnyed, groteszk labdajátékkal.

Erdély Miklós montázselmélete jut eszembe Roskó képalkotásáról. Sz. M. Eizenstein és A. Koestler nyomdokain Erdély a nem illusztratív (1 + 1 = 3), egymástól látszólag távoli gondolatok montázsát propagálta.[8] Az effajta montázs egyaránt forrása a jó humornak, a tudományos felfedezéseknek és a kvalitásos művészetnek. S bár Erdély holisztikus, természet- és társadalomtudományokon átívelő, s azokat montírozó elmélete távol áll Roskó rejtélyes világától, a Roskót inspiráló személyes kapcsolat mindenesetre létezett közöttük. A határátlépőként aposztrofált Erdély Miklós[9] művészetelmélete és a másféle határokon egyensúlyozó, kötéltáncos Roskó Gábor festészete egymásra talál az értelmezés aktusa során. Roskó is egyfajta paradox montázstechnikával kombinálja a képi és nyelvi elemeket. Festészetének vonzó titokzatossága onnan ered, hogy műveit egy bizonyos érthető szinten túl is képesek vagyunk intuitíve felfogni. Roskó világának humoros ellentmondásai, zavarba ejtő paradoxonai a jelentéskioltás és az állapotkommunikáció működéséhez hasonlóan magasabb igazságok és hamisságok megértéséhez kormányozhatják az állhatatos szemlélőt.

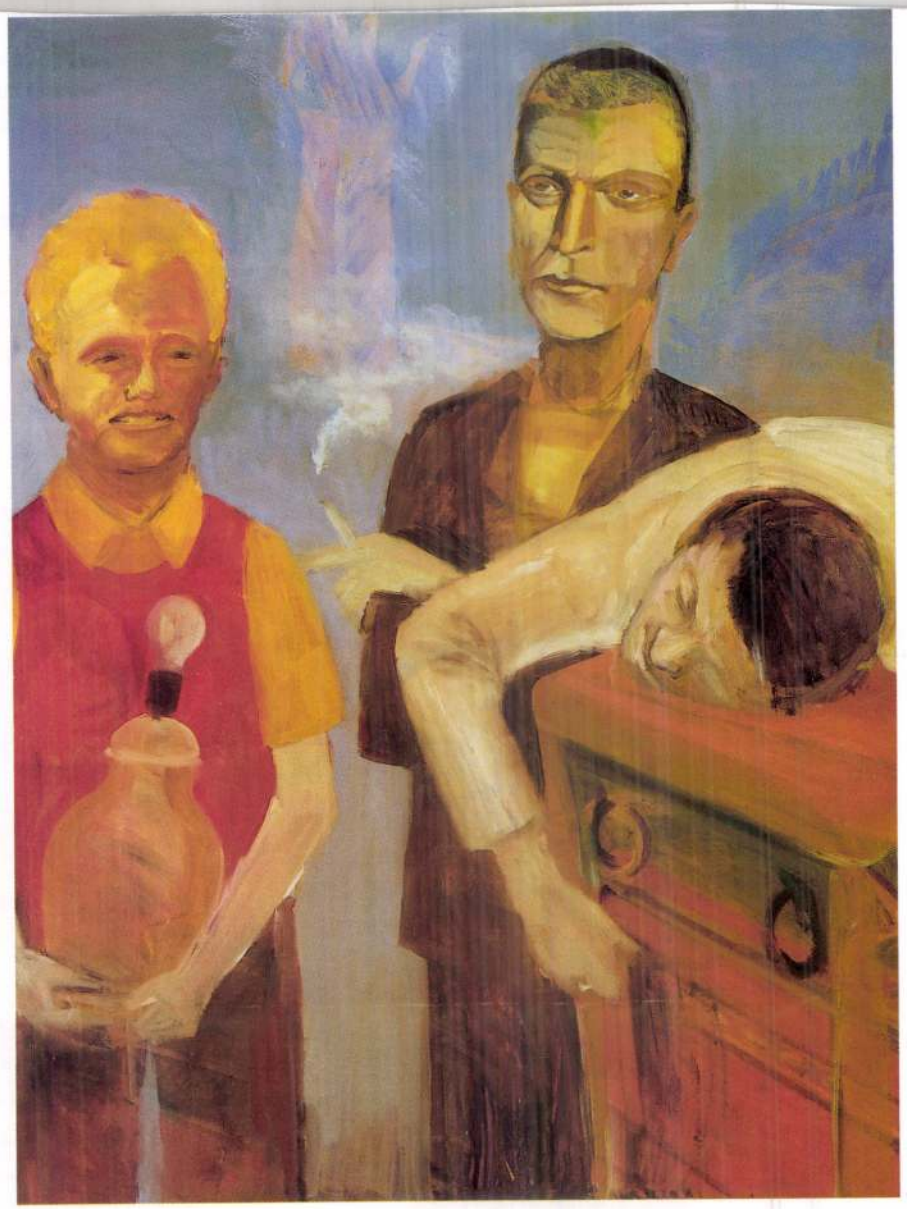

Roskó Gábor: Ne félj, nem lesz semmi baj, 1999, farost, akril, 104×81 cm (Fotók: Berényi Zsuzsa)

JEGYZETEK

1. Erdély Miklós: Böröcz–Roskó, in: *Művészeti írások*, Budapest, 1991.
2. Koestler, Arthur: The Act of Creation, 1964; magyarul: *Teremtés*, Budapest, 1998.
3. Jameson, Fredric: Postmodernism, or, The Cultural Logic of Late Capitalism, 1991; magyarul: *A posztmodern, avagy a késői kapitalizmus kulturális logikája*, Budapest, 1997.
4. Gehlen, Arnold: Zeit-Bilder, 1965; magyarul: *Kor-Képek*, Budapest, 1987.
5. Lyotard, Jean-François: La condition postmoderne, 1979; magyarul: *A posztmodern állapot*, Budapest, 1993.
6. Mint egy ősteknős. Roskó Gáborral beszélget Mester Ildikó, *Magyar Napló*, 1993. június 11.
7. uo.
8. Erdély Miklós: Montázsgesztus és effektus, in: *A filmről*, Budapest, 1995.
9. Babarczy Eszter: Határátlépő – értelmezési kísérlet, *Új Művészet*, 1992/4.

Roskó Gábor: Villámlástól megriadt béka, 1999, rétegelt lemez, akril, 40,5×61,3 cm

nas években Roskó vásznain gyakran jelennek meg rókák, medvék, libák és más állatok, azonban messze járunk az aesopusi világ példabeszéd jellegétől. Többnyire gondban vagyunk a narratívával, mégis úgy érezzük, valaminek lennie kell, Roskó tud valamit, amit mi nem. A címek egyszer segítenek, máskor meg nem. Izgalmas játék. A *Nézzük, mi újság a világban* számomra annak manifesztuma, hogy a festőt igenis érdekli a világ – dacára minden rossznak, ami elmondható róla –, még akkor is, ha a képeket egy gonosz kisördög adagolja kormánykerékkel felszerelt videón keresztül.

A *Tortahajón* (1986) viszont látszólag nyoma sincs a bölcseletnek. Bár, ki tudja, az egyik alak akár Szókratész is lehetne, a tolldísz és a tortahajó pedig ismét a kolonializmus távoli allúzióját kelti. A Roskó-képekkel szembeni bizonytalanság csak fokozódik a nyolcvanas-kilencvenes évek fordulóján. Az akvarelleken és olajfestményeken furcsa gépezetek, tárgyak tűnnek fel, s az állatok mellett/helyett a tárgyak antropomorfizálódnak. Élő és élettelen relativizálódik, új élettel telik meg a ,,tárgyaknak lelke van'' ósdi közhelye: *Esőzongora* (1991), *Amit nem kívánsz magadnak, azt ne tedd embertársadnak* (1993). Az akvarellek világát Roskó kerámiaszobrokban is realizálta a kilencvenes évek első felében. Az alkotó szerint ,,Olyanok voltak, mintha mindegyiket egy inka vagy maja keramikus mintázta volna meg. A mai kor műemlékeiként lehet őket szemlélni, minthogyha ezer év múlva feltárnának egy mostani sírt, s ott találnának egy megkövesedett varrógépet vagy egy emberfejű porszívót.''[7] De hogyan szemléljük biblikus kerámiaszobrait? Az egyiken Ábrahám és Izsák jelenik meg kosztümös medve, illetve őzike formájában, a másikon meg egy nagybőgőt tartó, jól öltözött róka készül átharapni egy másik róka torkát a következő cím kíséretében: *Káin és Ábel* (1995). Különös módon a szobrok mégsem szentségtörők, az Ábrahám-medve arcáról mélységes szomorúság árad, s a rókákon sincs mit mosolyognunk.

A plasztikai kitérő után Roskó visszatért a festéshez, a művek tematikája és színvilága azonban megváltozott. A színek határozottabbá váltak, a narratíva redukálódott. Eltűntek a kosztümök, a tárgyak, a vonzó kulisszák. Egymásba fonódott, összegabalyodott színes (sárga, piros, zöld) emberek töltik ki az összeszűkült képteret. Az *Élni jó* (1997) és *A Duna-delta* (1997) című festményeket szemlélve már eszébe sem jut az embernek, hogy mosolyogjon. Az *Élni jó* alakjainak élénk színű meztelensége, erőltetett, kényszert sugárzó végtagkapcsolatai éles ellentétben állnak a banálisan optimista címmel. Az egyetlen felénk forduló alak bőrszínű sápadtsága, homlokráncoló fejvakarása empátiát kelt a nézőben, mégse tud mit kezdeni a reménytelenül összegubancolódott figurákkal. *A Duna-delta*nak ezzel szemben már a címe is bosszantó. Mi köze vajon ennek a három kifejezetten portrészerű alaknak a Duna deltájához? A meg nem értés felett érzett bosszúságot jelen esetben nem enyhíti sem a humor, sem a máskor oly fantáziadúsan megfestett anekdotikus elemek sokasága. A képekből hiányzó narratíva filozofikus asszociációkat kelt, morális tartalmat sejtet, valamiféle közép-európai művészsors homályos képe dereng föl a komor hangulatú műveket szemlélő befogadó elméjében. Ezek után szinte fellélegezhetünk a *Bólyai–Lobacsevszkij* (1997–99) láttán. S nyugodt szívvel írhatunk a nemeuklideszi geometria tudományos forradalmáról, több dimenziós terekről, a newtoni világkép kritikájáról, meg miegymásról. De minek? A kép nem erről szól. A két tudós egymástól függetlenül jutott el a korszakalkotó felfedezésig, s a történelem mégis elválaszthatatlanul összefűzte nevüket, személyüket, életüket. Vonnegut szavaival szólva: Így megy ez.

Végezetül lássuk, miket fest Roskó manapság. Először is békákat. Például *Villámlástól megriadt békát* (1999). A mű első blikkre viccesnek tűnik, de aztán elgondolkozunk, hogy micsoda világ lehet az, ahol az embernek egy béka a társa. Hiszen nem a férfi riadt meg a fejére ugró békától, hanem szegény békuci ijedt meg a villámlástól, s keresett menedéket barátja oldalán. Aztán meg három béka tűnik fel a Gellért-heggyel megkoronázott, éjszakai, budai panoráma vörös előterében. S rögtön érkezik a cím is: *Hóhatár* (1999). Puff neki! Ezt aztán megkaptuk! Tessék értelmezni, hetet-havat összehordani komplementer színekről, béka-szimbolikáról beszélni. Medvékkel és rókákkal még csak-csak azonosul az ember, no de békákkal? Úgy érzem, békás képeivel Roskó egy kissé átcsúszott azon a bizonyos határon (érthetőség/rejtélyesség), de legalább visszatért a humor, még ha ezoterikus formában is. A béka és a hóhatár biszociációja (A. Koestler) nehezen megy, hajlamosak vagyunk zavarba esni, hogy nem értjük a poént.

De Roskó Gábor segít rajtunk. Jól ismert, közérthető motívumokból megfesti a *Rózsa Sándort elfogja a borkommandó* című nagyméretű opuszt. S a látogató boldogan röhöghet, a kritikus pedig írhat arról, hogy a mester vajon visszatért-e a nyolcvanas évekbeli stílusához. A kontinuitást bizonyítja a *Kicsiny halál* (1987–99). Ismét terítéken a populáris kultúra. A kép beállítása és címe egyértelműen a hollywoodi filmek világát idézi. Kicsiny halál minden búcsúzás – dúdolhatnánk szomorkásan. De térjünk vissza inkább a szintén könnyen elemezhető *Rózsa Sándor*hoz. Pethő Bertalan után szabadon ez könnyen lehetne egy poszt-posztmodern

Roskó Gábor: Híd, 1985, rétegelt lemez, 147×148 cm

nem kizárólagos szerepet, mivel a festést nála hosszú töprengés előzi meg[6]. A tudatalatti inkább csak inspirál, nem válik az alkotófolyamat aktív részesévé (lásd: automatizmus). Így festészete nem tekinthető klasszikus (bretoni) értelemben szürrealistának. Viszont a látott képek és színek tagadhatatlanul nem e világiak, szürreálisak.

A hittérítő halálán (1987–99) egyenesen tizenkét évig töprengett a festő. A befogadónak látszólag nem kerül ennyi időbe a konvencionális történet konvencionális ábrázolásának dekódolása. Egy újabb poszt, a posztkolonializmus furakodik be az értelmező fejébe, aki már eddig is a kultúrák inkommenzurábilitásával kacérkodott. Az asszociációk egyértelműsége és a ruházat képbe hozza a szemlélőt, aki azonban ennek ellenére sem tudhatja, hogy miért hal meg a hittérítő. Még ennél is titokzatosabb a *Nézzük, mi újság a világban* (1989), ami számomra emblematikus alkotás. Egy újabb láthatatlan határra hívja fel a figyelmet: mennyire feleltethető meg egymásnak a festő világa és a valóság? Szürreális-mesebeli elefántcsonttoronyról van szó, vagy rejtett, metafizikus társadalomkritikáról? A nyolcva-

ezt az előre és hátra is mutató prelúdiumot, de a variációs folyamat eredménye eltér az eddigiektől. Korábban gesztus és geometria, a Malevics- és háromszögmotívum, illetve a szabad festőiség a művészi feldolgozás előrehaladó folyamata során többnyire elvesztette önállóságát, egységes képi struktúrává alakult. Most viszont határozottan polifon jellegű a kompozíció, egymás mellé helyezett autonóm elemekből áll, melyeknek kapcsolatát általában a szembeállítás és ellenpontozás, az elkülönítés és kontraszt határozza meg. Bár ez a kaleidoszkópszerű, mellérendelően és többrétegűen felépített képi világ egyre oldottabb, harmonikusabb és gazdagabb lesz, az alapvető felállás nem változik. A gazdagodás és dúsulás ugyanis magukban a motívumokban zajlik, mintha hibridizáción, genetikai manipuláción esnének át, gesztus és geometria egymás tulajdonságait ölti. A paralelogramma vérbeli hard edge kontúrja, búcsút intve az egykor kötelező homogenitásnak, fakturális és folthatásokkal virágzik ki, míg a gesztus szabatosan barázdált, széles festékcsík képét veszi fel, s már-már geometrikusan viselkedik.

A poént az 1999-es év hozza meg. Ami eddig történt, mintha csak előkészület lett volna a nagy redukcióra, múltból átszivárgott formaelemekkel övezett, álcázott kísérleti terep, ahol új motívumok alakulnak ki. Az egyik nyúlánk, álló téglalap, félbe vágott malevicsi négyzet, szabatos mértani forma felfele irányuló hangsúllyal. Belsejét festőkéssel felvitt felület adja, mely fénytörésekkel teli kijegecedés, őrzi az alkotóelemek, az egymás mellé rakott vagy átfedésbe kerülő festékfoltok nyomát. Nem más ez, mint kordában tartott, megfegyelmezett festőiség, ami oly szabadon látszik áradni a másik motívumban, a fentebb említett széles festékcsík fekete gesztusszalagjában. Előbb megosztoznak a képsíkon, képletszerűen formulázva a nádleri dualizmust, majd a széles festékcsík mint hömpölygő ősanyag, korlátot nem ismerő erő, elözönli a másik térfelet is. Ez a végletekre egyszerűsítettség szinte kínálja az allegorikus értelmezést, jól ismert fogalompárok sorolására késztet: anyag és szellem, föld és ég, természet és civilizáció. De erről van-e szó valóban? A cím, *Meditáció,* talán közelebb visz az értelmezéshez, legalábbis magyarázhatja a színek és formák feltűnő visszafogását a belső világra irányuló figyelem, az én felé forduló koncentráció megnyilvánulásaként. A fekete alapú képek, ahol a mély színek beszívják a tekintetet, s a csillagászati fekete lyuk negatív erőteréhez hasonló transzcendenciával elnyelnek minden más karakterű, előjelű festői megnyilvánulást, alátámasztani látszanak ezt. A fehér alapú vásznakon viszont a kezdeti keménységet és végletességet közvetítő szürkék lágyítják, s egy másfajta, a felfokozott energiát kifele sugárzó összhatás jelenik meg.

Nádler István: M.K.A-val I., 1999, olaj, vászon, 200×150 cm (Fotók: Berényi Zsuzsa

Mindez túl képlékeny még ahhoz, hogy valamennyi következményével együtt megragadható legyen. Annyi azonban megkockáztatható, az új korszak képei búcsút mondanak Nádler korábbi festői felfogásának, amely az érzelmi, ösztönös és tudati, gondolati személyiségpólus kiküzdött harmóniájára épült. Az utóbbi mozzanatok látszanak előtérbe kerülni, s ezen az alapon egy másfajta festőiség keletkezik, mely szinte illusztratívan képviseli gesztus és geometria dualizmusát, a tudatosan elmélyített, módszeresen kidolgozott formakultúra, a végletekig fokozott érzékletesség eszközével.

,,Így megy ez''

Roskó Gábor rejtélyes világa

HORNYIK SÁNDOR

ROSKÓ-kiállítás nyílt a Budapest Galériában, csak így, csupa nagybetűvel, s mint Lengyel Zsolt játékos megnyitójából megtudhattuk: alapos PR-munkával akár újabb sztár is születhetett volna. De csak volna, mivel mégsem(?) született, legföljebb csupán az (ön)irónia mezején. A kiállítás jó, mi több, szinte retrospektív. Sőt, már a megnyitón lehetett kapni RG katalógusát, ami szintén retrospektív, de egy kicsit más, mint a kiállítás. A kettő közötti tartalmi eltérés megnyugtatóan hat a nézőre, s enyhít egy kicsit a képek szöveggé transzformálásának próteuszi kínján. Ha maga Roskó sem kívánja magát egy fix reprezentációval leírni (de ki is akarná), akkor az életműre visszatekintő kritikus is könnyebben elkerülheti a ,,mától fogva ez lesz a Roskó''-féle írások veszélyeit. Persze a Roskó-életmű színessége amúgy is dugába döntené egy tapasztalt, mindenféle tipológiai és történeti ismeretekkel felvértezett művészettörténész elemzését is. RG olajfestményeken kívül akvarelleket, rajzokat, képregényeket, kerámiaszobrokat, s isten tudja, mi mindent készített már eddigi élete folyamán. A kiállítás ennek ellenére csak táblaképeket mutat be, melyek közül azonban néhány izgalmas módon nem szerepel a katalógusban. Na, de fő az izgalom! S Roskó képei tagadhatatlanul izgalmasak. Az érthetőség és a megfejthetetlenség határán egyensúlyoznak.

Roskó Gábor pályája az új szenzibilitással egy időben indult, de generációja több tagjához (barátaihoz) hasonlóan nem lovagolta meg opportunista módon az új szelek korbácsolta hullámokat. A szörfözésnél jobban vonzotta a távolságtartó szemlélődés, s néha a groteszkbe hajló irónia. Már fiatalon is sok mindent szeretett csinálni, így barátaival együtt Erdély Miklós bűvkörébe került. Noha nem volt az Indigó-csoport tagja, alkalmanként besegített a kiállításoknál, environmenteknél. Emellett gyakran szerepelt és zenélt Böröcz András és Révész László performanszain. S persze mint frissen végzett főiskolás – éppen szerencsés összhangban a kor tendenciáival – szeretett festeni is. 1985-ös, Böröcz Andrással közös kiállítását Erdély Miklós nyitotta meg.[1] Erdély kritikus attitűdje, rabelais-i kreativitása, nagyvonalú s mégis elmélyült gondolatisága mindmáig meghatározó élményt jelent az akkor fiatal, mára már középkorú festő számára.

Egyik korai műve, a katalógus nyitóképe, az *Ez lopta el a macskát* (1981). A festmény hatása elementáris, lehetetlen megállni röhögés nélkül. A képi poén megértése villanásszerű, s a befogadás folyamatának kezdetét jelenti, valamint meghatározza az értelmezés alaphangját is. A néző jó hangulatba kerül, s kevésbé zavarja, hogy később már nem egészen érti a mű narratíváját. Roskó egyértelműen a karikatúrák eszközkészletét használja. Már a kép is mókás, de a poént a szöveg ,,lövi be''. Roskó a nyolcvanas évektől kezdve rendszeresen készített rajzokat (ha tetszik karikatúrákat) a Magyar Nemzet, az Élet és Irodalom és a Magyar Narancs számára. Arthur Koestler szerint a humor a művészethez és a tudományhoz hasonló kreativitást igényel[2], mégis a ritka kivételektől eltekintve önmagában sokáig alantas (értsd: populáris) témának tűnt a művészetben. A pop art után a hatvanas-hetvenes éveket is inkább a hűvös, intellektuális szemlélet uralta egészen a határokat elsöprő posztmodern megjelenéséig. Manapság nem divat erről beszélni, de a posztmodern elmosódó fogalma népszerűségét a tagadhatatlanul jogosult modernizmus-kritikájának köszönhette. Az irodalomtudományon és az építészeten át egészen a filozófiai diskurzusig vezetett az útja. S többszörös áttételeken át elérkezett a képzőművészet mezejére is.[3] (Jobban mondva ismét elérkezett ide, ha figyelembe vesszük Gehlen korai posthistoire fogalmát.[4]) Az irodalomban és az építészetben szemléletet, illetve erős megszorításokkal stílust jelölő fogalom a filozófiai diskurzusban állapotjelzővé, vagy még inkább, a legtágabb értelemben vett helyzetjelzővé vált, és korrelált a kultúrák és tudományos elméletek inkommenzurábilitásának fogalmával[5]. A posztmodern kor festészete ennek szellemében annyiban lehet a lyotard-i értelemben posztmodern, hogy bizalmatlanná vált a nagy narratívákkal szemben. S ennyiben Roskó festészete is lehet posztmodern, vagy akár újonnan szenzibilis is.

A nyolcvanas évek közepére Roskónak határozott stílusa kezdett kialakulni. Nagyméretű olajképeket festett, sokszorosan kevert, visszafogott színekkel. Képeinek koloritban gazdag hűvössége a Gresham-kör, s mindenekelőtt *Bernáth Aurél* arisztokratikus stílusát idézte. Roskó humora a színekkel összhangban olyan keserédessé vált, mint a grapefruit. Párhuzamos kötéltánc vette kezdetét: a művész az érthetőség kontra rejtélyesség mellett a tragikum és a komikum határán tartotta festményeit. A korszak reprezentatív alkotásának tartom a *Nehéz protestáns élet*et (1986). Mesebeli figurák, csokoládéasztal, gulliveri méretű háromláb. A háromlábú állványon azonban egy kisfiú holtteste lóg, ha még oly diszkréten is. A motívumok társítása a szürrealizmus világát idézi, a cím azonban nem mentes a társadalomkritikai felhangoktól sem. A protestantizmus személyes kapcsolatot létesít Isten és ember között, s a fényűző kereszténység aszketikus reformját óhajtja. Szigorú etikát teremt, s bevezeti a köztudatba a predesztinációt. A dolgos élet az egyik legalapvetőbb értékmérővé válik. Az értelmezés horizontja tehát adott és a végtelenségig bővíthető, de sajnos nem korrelál magával a festménnyel.

Életünk narratívákból épül fel (fejlődés, tér-idő, humanizmus stb.), szeretünk történetekben gondolkodni, általánosítani, s ha nem nyilvánvalóan nonfiguratív képet látunk, akkor szeretünk valamit látni, vagy ha embereket látunk, akkor szeretünk valamiféle történetet kitalálni hozzájuk. Racionális filozófiáink az ok-okozat linearitására épülnek, de mi van akkor, ha a világ nem így működik. (A posztmodern divat szerintem jórészben a racionalizmus-kritika popularizálódásának eredménye.) Mi van, ha álmainkban magasabb dimenziókba lépünk, s olyan dolgokat montírozunk össze, melyek látszólag racionálisan semmit sem jelentenek. A művészeknél megszokott dolog ez, de így van a tudományban is. Arthur Koestler hívta fel a figyelmet arra, hogy sok tudományos felfedezés is álmokon alapult: pl. Kekulé és a benzolgyűrű esete. Roskó sem tagadta, hogy egy időben álmai fontos szerepet játszottak művészetében, de

ROSKÓ GÁBOR

Mindkét kiállítás július 24-ig tekintheto meg.

Roskó Gábor rajzoló- és festőművész (valamint szaxofon-improvizátor). Munkásságának jelentős részét fabulák rajzolásával-festésével tölti. Nagy mesemondó: képes rajz-beszédeivel, mese- (rémmese-) mondásaival egy illusztratív, s egyben narratív műfajt emel a magas művészet szintjére. Akár festményben, akár tollrajzban adja elő tantörténeteit, mindig mértéktartó, visszafogott világot teremt. Briliáns vonalkultúrája a nagy grafikus elődöket, Vajda Lajost, Szalay Lajost idézi, festményein pedig a finom valőrök, a cézanne-i színvilág Gulácsy képzeletének gazdagságával párosul. Roskó állattörténetei a bennünk lakó rókáról, farkasról, kígyóról és nyúlról szólnak, de az állatban fel-felbukkanó emberről is. Tollrajzsorozata az Élet és Irodalomban évek óta gondolkodtatja el és mulattatja olvasónézőit. Szürreális, ám egyszerű rajzok ezek, amelyek világos nyelven szólnak egy összezavarodott világról. Ez a tárlat július 24.–augusztus 31. között látható. (S. I.)

RÁTZ Galéria

MŰÉRTŐ

. The polemological aspect of
ive process had become in-
from the aesthetic. Thus at
th, now renamed Little Sparta,
s both purities. The 'inconse-
' is exemplified memorably in
woodland benches: one is
ith names of trees with
barks, on the other rough
t each titled Carvel-Built and
Built respectively - the two
s ways of building boats in-
und the pun on the word
a deeper cultural tissue are
s of 'commitment', and Yves
is at his most illuminating
amining their violence but also
in the context of cultural
He shows for example the
ly Romantic character of
wit, as a means of relieving
on within his violent alle-
nd suggests that the cultural
at the end of the eighteenth
n Germany which spawned
icism shares characteristics
contemporary social break-
France, with its ensuing
at has become a paradigm for
ntained political violence of

details of his biography.

Robin Leanse

A Magyarországi Müvészet Története: vol. 7 (in two vols.), Magyar Müvészet 1919 - 1945.
Editor-in-Chief Aradi Nóra (editor of vol. 7 Kontha Sándor), Akadémiai Kiadó, Budapest, 1985, 2 vols, 640 Ft.

The Medal, No. 8 1986.

No country will be better served for the history of its art than will be Hungary when the publication of this impressive venture is completed. The series, to consist of eight sections, will cover art and architecture in Hungary from the earliest times to the present day. An idea of the scale of the project can be gathered from this first section to appear. It is in two large volumes, covering the period 1919 - 1945. The long text volume includes 190 plates in black and white and 33 plates in colour, while the accompanying volume of illustrations consists of no less than 1095 plates in black and white. These two volumes are of especial value for those interested in medals, even those who cannot read Hungarian.

not in isol
tion of hi
also in its
With the
gary this

For many
have beer
At no tim
today: m

Roskó Gábor (1958–)
A lelkiismeret 1991
falemez, olaj Ø 50 cm
Párizs, Navarra

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Roskó Gábor (1958–)
Judás csókja 1979
rétegelt lemez, olaj 80x93 cm
New York, magánygyűjtemény

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Roskó Gábor (1958–)
Gólyakalifa 1985
vászon, olaj 60x80 cm
Budapest, magángyűjtemény

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Roskó Gábor (1958–)
Napóleon Elba szigetén 1990
falemez, olaj, akril 40x48 cm
Budapest, magángyűjtemény

ROSKÓ Gábor

Fekete Sas Patikamúzeum (Fő utca 5.)

● Roskó Gábor, az 1991-es Smohay-díjas festőművész kamarakiállítása

Roskó Gábor 1989-es székesfehérvári kiállítása olyan művészt mutatott be, aki a 80-as évek újfestészetében különös utat választott: a régi művészetből megőrzi a történetet és a lágy festőiséget, miközben a mese meg-megbicsaklik és az otthonosság mögül az ismeretlenség szorongató fényei világítanak. Évtizedes elmélyült festői tevékenységét a Smohay János Alapítvány kuratóriuma 1991-ben az Alapítvány képzőművészeti díjával ismerte el.

Mostani kamarakiállításán legújabb rajzaiból és kerámiáiból készített installációt mutat be.

A kiállítást bemutatja és az
1992. évi Smohay-díjat átadja
Kovács Péter, az Alapítvány kuratóriumának elnöke
szeptember 11-én, pénteken délután 5 órakor.
Megtekinthető: szeptember 27-ig

V E Z É R I S Z É K

Cím nélkül / akvarell, 1985
Unbetitelt / aquarell

ROSKÓ Gábor
1192 Budapest, Gutenberg krt. 16.

1958-ban született Budapesten.
Diplomáját a Képzőművészeti Főiskolán szerezte meg 1982-ben. Ekkor volt első önálló kiállítása Székesfehérvárott.
Budapesten 1985-ben állított ki először a Stúdió Galériában. Ebben az évben nyerte el a Derkovits-ösztöndíjat és a Smohay Alapítvány díját.

Soproni művésztelep 1985

1958 in Budapest geboren.
1982 Diplom an der Hochschule für bildende Kunst. Im selben Jahr die erste Einzelausstellung (in Székesfehérvár).
1985 die erste Ausstellung in Budapest, in der Studio-Galerie.
In diesem Jahr bekam er das Derkovits-Stipendium und den Preis der Stiftung Smohay.

ROSKÓ Gábor

Gallery by Night '96

Korszellem
Zeitgeist
a/b

A Stúdió Galéria és a Fiatal Képzőművészek Stúdiója a Tavaszi Fesztivál keretében, és annak támogatásával idén is megrendezi a „Gallery by Night" című kiállítássorozatot. A korábbi évekhez hasonlóan most márciusban is 10 napon keresztül minden este 10 órakor megnyílik a Stúdió Galéria, és minden alkalommal más és más, arra az egy estére készült kiállítást, performanszot vagy valami meghatározhatatlan műfajú egyszeri eseményt nézhet végig a közönség. Folytatva az előző évek hagyományát, a program összeállításának metódusába idén is belevittünk egy olyan tényezőt, ami szándékaink szerint erre a néhány egymást követő éjszakára kitágítja a Stúdió Galéria kissé szűkös és talán enyhén belterjes képzőművészeti közegét és teret enged a kortárs kultúra más irányú megnyilvánulásainak is. Ezért arra gondoltunk, hogy idén a „Gallery by Night" ne csak a képzőművészeké legyen, hanem a fiatal festők vagy szobrászok kortárs magyar írókkal együttműködve, közös munkával, közösen alkotva hozzák létre egy-egy este történését.

A „Gallery by Night" azzal, hogy szerkezetéből adódóan meglehetősen speciális módon, az aktualitás erejével kezeli az időt, különösen alkalmas arra, hogy formai megkötöttségek nélkül a jelen folyamatait helyezze a középpontba, a jelen pillanatait ragadja meg. Ezeken az estéken a jelenlét felfokozott módon egyedi és megismételhetetlen. A látogató a 10 egymást követő estén számos alkotó munkája nyomán képet kap arról, hogy ebben az időcikkelyben milyen esztétikai, formai elemek segítségével kísérlik meg a művészek az aktuális helyzetet, művészi identitásukat definiálni. A rendezvénynek nem az a célja, hogy műtárgyakat mutasson be a nyilvánosság előtt vagy követendő értékrendeket állítson fel, hanem az, hogy a művészeti élet folyamatának egy olyan megnyilvánulási pontja legyen, amely az adott időszak meghatározó szellemi dinamikájáról szól. Az itt megnyilvánuló művészi szándékok esztétikai hátterét a közvetlenség és megközelíthetőség adja, az, amit a jelenről jelenidőben közölni tud és akar. Az a döntésünk, hogy ezúttal két művészeti ág – az irodalom és a képzőművészet – alkotóinak konfrontációja és kooperációja legyen az eseménysorozat kerete, ennek a gondolatnak a tudatos vállalását fejezi ki. A „zeitgeist"-ról, a jelenbe zárt korszellemről mindenki csak annyit tud, amennyit közvetíteni képes másoknak.

Bencsik Barnabás Weber Imre

A kiállításokról további részletek a

BalkoN **márciusi számában**

Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesület
Studio of Young Artists Association
1077 Budapest, Rottenbiller u. 35. T./Fax: 36 1 342 5380 T.: 36 1 267 0866

Stúdió Galéria • Studio Gallery
1053 Budapest, Képíró u. 6. T./Fax: 266 6502, T.: 36 1 267 2033
e-mail: studiog@dial.isys.hu

Stúdió Galéria

Gallery by Night 1996

Éjszakai kiállítások, megnyitók minden este 22 órakor

Korszellem / Zeitgeist a/b
Kortárs képzőművészek és kortárs írók a Galériában

március 15. péntek	Eperjesi Ágnes	Szijj Ferenc
március 16. szombat	Várnagy Tibor	Tandori Dezső
március 17. vasárnap	Roskó Gábor	Kornis Mihály
március 18. hétfő	Szegedy-Maszák Zoltán, Peternák Miklós	Faragó Ferenc, Ficsku Pál, Peer Krisztián, Péterfy Gergely
március 19. kedd	Gál András, Ocztos István	Fülöp Zsuzsa, Kemény István, Bartis Attila, Térey János
március 20. szerda	Szacsva y Pál	Németh Gábor
március 21. csütörtök	Radák Eszter	Kukorelly Endre
március 22. péntek	Nemes Csaba, Veress Zsolt	Kőrösi Zoltán
március 23. szombat	Sárközy Antal, Sárközy Róbert	Ficsku Pál
március 24. vasárnap	Kámán Gyöngyi	Podmaniczky Szilárd

A Budapest Tavaszi Fesztivál támogatásával

Rosier

Rosier

Gerte.

war im Stande Genüge
zu leisten. Portraitwesen,
auch Historie war seine
Hauptsache. Er erhielt
in Wien von der Akademie
einen Preis.

In Korabinsky's Stamm-
buch mahlte er ein Lehr-
zimmer, wo ungarische
Söhne und Töchter geprüft
werden, mit vielem Ge-
schmacke und sonderbarer
Naivität, welche Mahle-
rey überall vorzüglichen
Beyfall erhielt. Haid hat
nach ihm gestochen.

Dr. Rumy: Pressburger
Mahler im 18. Jahrhun-
dert (Hormayr) Archiv
für Geographie, Historie,
Staats- und Kriegskunst.
1817. 37. l

A székesfehérvári
Szent István Király Múzeum
meghívja Önt

ROSKÓ GÁBOR
Smohay-díjas festőművész
kamarakiállítására.

A kiállítást bemutatja
és a Smohay Alapítvány
1992. évi díját átadja

Kovács Péter,
az Alapítvány kuratóriumának elnöke

1992. szeptember 11-én, pénteken
délután 5 órakor
a Fekete Sas Patikamúzeumban
(Fő utca 5.).

Megtekinthető szeptember 27-ig,
hétfő kivételével
naponta 10-18 óráig

Fk.: Kovács Péter

Regál Kft. • Tel./fax: (22) 326-958

Szent István Király Múzeum
8000 Székesfehérvár
Országzászló tér 3.

DÍJELŐLEGES

Sinkovits Péter
főszerkesztő úr
Új Művészet
Budapest V.,
Báthori u. 10.
1054

SMOHAY JÁNOS ALAPÍTVÁNY

sak. Ugyanazon tévéfelvételen árulhatták könyvheti portékájukat. (Az eperszezon épp a végét járta, a könyvszezon következett.) A kis író korán érkezett, polgári foglalkozású lévén, korán akart végezni, hogy menjen a dolgára. Várt. Reája került a sor. Beállították annak rendje s módja szerint a fénybe, a szíve dobogott, nagy levegőt vett, hogy na, akkor most. És ekkor, igen, ekkor fergeteges hátszéllel beviharzott a nagy író. Már puszta megjelenésével is szörnyű zűrzavart keltett. Nem tudott várni egyetlen pillanatig sem. Kiráncigáltatta a kis írót a fényből, ő maga állt be helyette és jóllakott mosollyal árult. A kis író várt. A nagy író még azt sem mondta neki, hogy szerencséd, hogy öregapádnak... A kis író, merthogy fiatal volt, pimasz pofákat vágott, a palota oszlopdíszei meg pláne neki vissza. Megint beállították a fénybe. Elmondta a magáét, még szót is váltott a többi kicsi várakozóval. Távoztában a palota ajtajában, csodák csodája, a nagy írót pillantotta meg. Kedélyesen fecsegett. Talán még most is ott fecseg.

Holnap legyen a ti vendégetek!

Ligeti Hajnalka

KÖZVETETT BIZONYÍTÉK

Girardikalapot viselő ifjak és lányok lepik el a József Attila utcát és színes nyomású röplapokat nyújtanak be a gépkocsik ablakán. A röplapokon egy térkép, amely a Gresham előtti mélygarázs építésével kapcsolatban bevezetendő új közlekedési rendről tájékoztat. A lényeg azonban nem ez, hanem a több hónapos felfordulás valódi célja, amelyet a röplap bevezető mondata ad hírről: *„A világ legszebb terét építjük fel Önöknek."* Miért nem ezzel kezd-

Mondá ama régi napok

-már

ba. Úgy fogta meg az egy szelet uborkát az uborkavillával, a húspo-

spriccelővel.

p.sz.

ROSKÓ GÁBOR ÁLLATKERTJE

Roskó Gábor

időmben, míg végül egyedül maradtam. Néhány évvel később Lukács professzor e közös vállalkozás emlékére leült velem kávézni New Yorkban, és tovább fűzte a szót, nagyjából ott, ahol tíz évvel azelőtt abbahagyta, csak talán én értettem már többet belőle. „Konzervatívnak lenni könnyű – mondta nekem –, manapság mindenki konzervatív. Én nem. Én reakciós vagyok!" Igazi, rendes, régivágású bon mot. Már annyiban is, hogy jelent valamit, és ez a valami John Lukács történészi életművének magva. Tudják-e vagy sem azok, akik az Európa Kiadónál sorjában megjelenő kötetekben az elegáns történelemírót, vagy Amerikába szakadt hazánk fiának ízes nosztalgiáját szeretik, John Lukács talán egyike az utolsó nagy, provokatívan gondolkodó történészeknek.

Ez a könyv az utolsó darabja egy láncolatnak. *Az európai világháború, 1939–41*, (1968, magyarul: Európa, 1995), *A párviadal. A nyolcvannapos párbaj Churchill és Hitler között, 1940. május 10–július 31.* (1990, magyarul: Európa, 1993), és az *Öt nap Londonban*, mint Lukács írja az előszóban, afféle „aránytalan trilógia", „út a makrokozmikustól a mikrokozmikus történetíráshoz".

Azt az öt napot, amelynek most teljes könyvet szentelt, az 1940. május 24. és május 28. közti időszakot, Lukács mindig is döntő pillanatnak látta a második világháború történetében: ez az öt nap volt az – mondja, ismételt tanúságot téve a bon mot iránti érzékéről – amikor Hitler *nem* nyerte meg, a szövetségesek pedig *nem* veszítették el a háborút, noha nagyon közel álltak hozzá. Ezen öt nap alatt, a „furcsa" vagy, Lukács terminológiájában, a „vonakodó" háború végnapjaiban dőlt el, hogy Nagy-Britannia folytatja-e a háborút Franciaország valószínű kapitulálása és Olaszország feltehető hadba lépése után is, vagy elfogadja Hitlert és ajánlatát az „európai újrarendezésről", amelynek révén a brit nemzetközösség jelentős terület- és presz-

eppen közülünk az angol konzervatív pártban. Meg kell küzdenie az angol háborús kabinetben

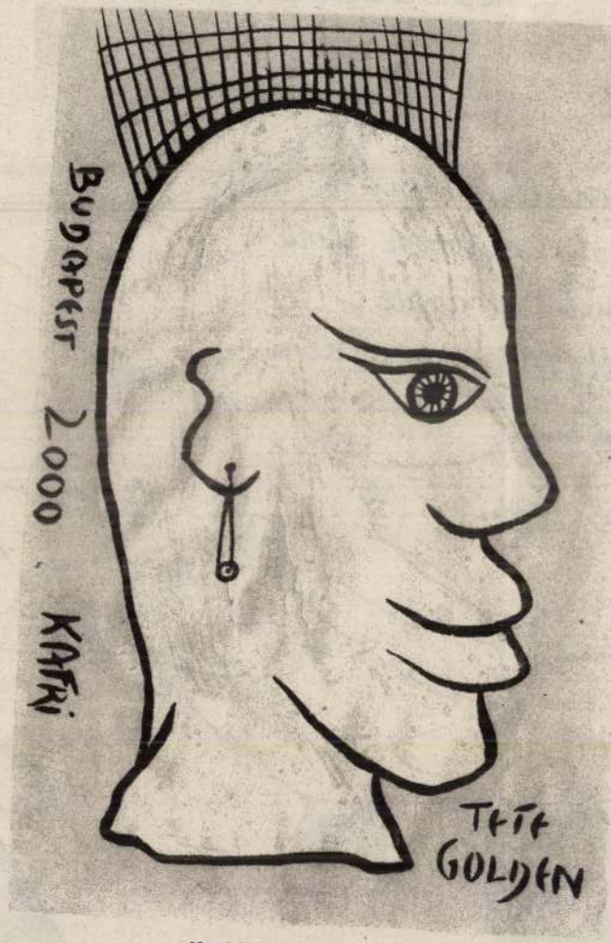

Karl Friedrich Kafri rajza

nemcsak Chamberlainnel, aki még a harmincas évek végén is – azok a szégyenletes harmincas évek! München! – úgy látta, Hitler úrral lehet tárgyalni, hanem a konzervatív politikus mintaképével, Lord Halifaxszel is, nem beszélve a defetistákról, a Mussolini-hívőkről, a tehetségtelen francia hadvezetésről és a meglehetősen bizalmatlan Rooseveltről.

azonban döntési helyzet, méghozzá olyan döntési helyzet, amelynek tétje mérhetetlenül fontos. Sommásan fogalmazva, tétje az európai civilizáció. Lukács hőse, Churchill – az igazi reakciós – tudja ezt, de rajta kívül talán senki sem tudja. Ezért akar a végsőkig harcolni.

A tavaly megjelent *Években* (Európa), ebben a furcsa történelmi

gol követ lát vendégül néhány magyar arisztokrata hölgyet. A történet fikció. De, mint Lukács mondja, „...a történelem is »regény« abban a legtágabb (és legmélyebb) értelemben, hogy elbeszélés, *fictio*, az az szellemi készítmény – ám olyan készítmény, amely nemcsak függ, hanem szigorúan, igen szigorúan körül is határolt attól, amit valóban és tisztességesen *tudunk*. Ez utóbbit nevezhetnénk »tényeknek«, csakhogy a *factum*, a »tény« valami bevégzettet jelent – míg a valóság, mind a múltban, mind a jelenben, elválaszthatatlan az akkor éppen *lehetségestől*." (265. o.)

Erről az éppen lehetségesről szól a fiktív vacsora éppúgy, mint az *Öt nap*. És ebben a „lehetségesben" ragadható meg, úgy gondolom, John Lukács filozofikus történelme és az a valami, ami a bon mot-k mögött áll, s ami őt – a második világháborús könyvek sugallta kategorizálás ellenére – az európai civilizáció történészévé, méghozzá szenvedélyesen elkötelezett történészévé teszi.

Az *Évek* szerint a vacsora résztvevői, „...az angol diplomata, meggyőződéses konzervatív, valamint magyar vendégei, főnemesek és katolikusok, nagy birtokokkal és itt-ott kastélyokkal, semmi jót nem várhattak se az oroszoktól, se a kommunizmustól. Egy régi osztály tagjai, akiket a kommunizmus alatt kitelepítenek, ha nem legyilkolnak, míg Hitler alatt úgy-ahogy maradhatnak (legalábbis amíg tevékenyen nem lépnek fel ellene). És mégis tudták, hogy amit a németek és követőik képviselnek, az gonoszabb és veszélyesebb – igen, mert népszerűbb –, mint az oroszok és a kommunizmus. Megvetették azt a közönségességet, amit a nemzetiszocialisták és követőik gonoszságaiban láttak. De volt ebben még valami: az ő régimódi tisztességük. És becsületük. És az a régi civilizáció, amelyhez tartoztak."

Azután még hozzáteszi: „Ugyanezt elmondhatod Churchillről is. Épp Budapesten kell vacsoráznunk ehhez?" (265. o.)

személyiségnek azt a teljességét, amelyből ilyen horderejű választások fakadnak. A személyiségnek ezt a képét nem lehet darabokból összeállítani, legyenek ezek a darabok bármilyen unikális források. Az *Öt nap* nem azt mutatja meg, hogy miért volt Churchill Churchill, és miért győzött, hanem azt, hogy mivel kellett megküzdenie, s visszatekintve mennyire rémisztően törékeny ez a győzelem. A személyiség, amelyet Lukács „vérbeli reakciósnak" nevez – ahogy önmagát is szívesen – ez esetben egy olyan kultúra terméke (vagy mondjuk civilizációt), amelynek, Lukács szerint, termékei lehettek volna az angol nagykövetnél vacsorázó arisztokrata magyar hölgyek is.

Az *Öt nap* végén azt olvashatjuk, hogy az európai civilizáció Churchilltől kapott ötven évet, és ha fennmarad – HA fennmarad –, akkor Churchillt megmentői közé kell számítanunk, még akkor is, ha Kelet-Európát habozás nélkül odavetette Sztálinnak. Hogy kerül ez ide, ebbe a könyvbe, kérdezheti az ember. Talán Lukács megbocsátja nekem, ha azt írom, hogy ez a vérbeli reakciós morgása, a reakciósé, aki nem szereti a modern világot, a demokrácia nagy hullámát, amely a régi civilizációs építményt, a maga hierarchiáival, formáival és gátjaival, összeomlasztotta. Ez az öreg reakciós, végső soron, az európai arisztokráciát, annak kozmopolita kultúráját, tartását és hivatástudatát tekinti az európai civilizáció hordozójának. Ezzel lehet nem egyetérteni, de nem lehet gondolkodás nélkül nem egyetérteni. És különösen nem lehet, hogy ismét idecsúsztassak egy vörös farkacskát, megértenünk a konzervativizmus vagy az európai civilizáció jelentését, ha nem gondolkodtunk el ezen. Tényleg ideje gondolkodni.

Bakonyi Ernő

Roskó fába

Roskó Gábor a Lágymányosi Közösségi Házban

Természetesen elfogadom az emberi lét hétköznapi, racionális dimenziókból való kiemelkedésének törekvését, e vágy szürrealisztikus megfogalmazását, ha olyan festői érzékenységgel fejeződik ki, mint *Roskó* Gábor képein. Felfogásra Bunuelre emlékeztet: az emberekhez sorsszerűen hozzátartozó különös, infantilis vagy groteszk, megalomániás vagy erotikus és öldöklő, egzotikus vonások tárulnak fel, groteszk jelmezek vonulnak fel, s különböző idő- és térsíkok sűrítése és éles szembeállítása teremt feszült lélektani szitáuációt. A figurák önálló tér-idő celláikban, egymástól elszigetelten bolyonganak, mint *Az ördög alszik vagy játszik* című képen — nyilván saját előadásában lép fel, bár látszólag ugyanazon a színpadon játszik, ugyanabban a darabban. Innen a furcsa, látszólag össze nem illő szerepek. A színpadkép mégis laza szállal összefűzi az össze nem kapcsolódó, egymás mellett pergő történeteket. Roskó munkáin látszik a színpadi rutin. Sokszor fellép és dolgozik *Böröcz* Andrással és Révész Lászlóval a remek színi előadásokban. Irodalmi véna, dramaturgiai érzék segíti, szcenikailag felépített festői színhatásaival széles belső távlatokat teremt a képzeletbeli színpadtéren és nagy erőssége a lélektani ábrázolás. Nagyon érti szereplői feszült igyekezetét, hogy álomban éljenek, illetve, hogy az ember már ha akarná sem tudná feloldani saját hipnotikus állapotát, élete káprázatát. Nagyon erős érzelmi töltésű lírai látomás *Az Odüsszeusz és a szirének:* a smaragdzöld tengeren úszó fehér hajó, a fehér burnuszos férfi és a madártestű gyönyörű nő a harmadik, megkötözött figurával. *Az egy fecske nem csinál nyaratis* frappáns sötét humorával, a szomorú vámpírral, a fekete zongora mellett fekvő nővel és a fecskefarkú-frakkos csábítóval. Sok a jele annak, hogy Roskó Gábor a szimbolista-szürrealista festészeti hagyomány tehetséges folytatója...

Magyar

délutánra 25—28 fokig emelkedik, majd késő estére is csak 17—22 fokra csökken. Mérsékelten változékony, nyárias meleg időre számíthatunk.

Prága	25
Róma	28
Szófia	27
Varsó	22

14 ÓRÁRA

Kiállító művészek

Bodó Mihály, Büki Kálmán, Csendes Csaba, Dudásné Prax Ágnes, Gaál András, Gáspár Aladár, Gyulai Lajos, Jakobi Annamária, Kákonyi Csilla, Kulbus János, Lévai Dóra, Nagyné Tóth Zsuzsa, Papp Olívia, Petrykhko Zoltán, Reskó György, Répászki Béla, Répászki Ferenc, Rozsnyai Sándor, Tóth Miklós, Varga Hanna, Zámbó Attila

megnyitó

A Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete meghívja Önt és barátait a Premier című kiállításra, az egyesületbe 2002-ben felvételt nyert festőművészek bemutatkozására 2003. január 22-én 17 órára a Duna Galériába. (Budapest XIII., Pannónia utca 95.)

A kiállítást megnyitja: Varga-Amár László festőművész

Premier

Megtekinthető 2003. február 9-ig, hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.
A kiállítás létrejöttét a Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány támogatta.

Rozsnyai Sandros

2000

IRODALMI ÉS TÁRSADALMI HAVI LAP

Szerkeszti: Bojtár Endre, Horváth Iván, Kovács János Mátyás, Margócsy István, Szilágyi Ákos, Török András.
Főmunkatárs: Lengyel László. Olvasószerkesztő: Barabás András.

»régi és új bátrak«
HALMAI GÁBOR

»imádta az oszló hús szagát«
ERICH FROMM

»Ami eddig történt, beteg«
MÁRTON LÁSZLÓ

Mcmxciv Július

Szerkesztőségi órák: csütörtökön délután kettőtől négyig a New York kávéház karzatán.

ÁRA NEGYVENKILENC FORINT

Merlin Színház

John Ford Noonan:
A CAUPLA WHITE CHICKS SITTING AROUND TALKING
augusztus 7-12

Merlin Színház

Schwajda György
ANTHEM
augusztus 17-szeptember 3-ig
(Téli Márta and Alex Johnson)
(directed by Magács László)

Merlin Színház

[SZOMBATONKÉNT NEM TARTUNK ELŐADÁST]

lampolgári nemzetfelfogásától, következésképpen óhatatlanul kirekeszti az államból a nem többségi nemzettagokat. Másrészt a tan képviselői bármennyire törekedtek is történetileg elszakítani az állami főhatalmat a király személyétől, az eszme megvalósítása mégis szükségképpen monarchikus államformát feltételez. Ezen az alapon élt a szentkorona-tan a két világháború közötti király nélküli magyar királyságban is. Szentkorona-tan és monarchia törvényszerű összekapcsolását ki is mondja P. Faddy Othmár, a Szent Korona Társaság elnöke egy vele készült interjúban: „Elgondolásom szerint Magyarországnak új alkotmányra, örökös királyságra – a király a szent korona –, és kétkamarás parlamentre lenne szüksége. A két ház választaná meg a király helyettesét, a nádort." Ld. *HVG*, 1994. március 19.

9. Ld. *Emberközpontú társadalmat*. KDNP Választási Program, 1994. 38. oldal.

10. Vö. *Egy tiszta párt*. Egyesült Kisgazdapárt. Választási Program, 1994. 17. oldal.

11. Ld. *Múltunk, jelenünk, jövőnk*. A Független Kisgazda-, Földmunkás- és Polgári Párt Programja, 1993. 12. oldal.

12. Vö. *Nemzet, család, magyar érdek*. A Magyar Érdek Pártja (MÉP), 1994. 1–2. oldal.

13. Ld. Majtényi László: Kié az alkotmány? Szükség van-e Magyarországon új alkotmányra? *Kritika*, 1994/3.

14. Az alkotmánynak nincs színe. Interjú az Alkotmánybíróság elnökével. *Népszabadság*, 1993. december 24.

15. Ld. Bragyova András és Lövétei István álláspontját egy 1994 januárjában tartott alkotmányjogi konferencián. *Jogállam*, 1994/4.

16. Vö. ifj. Trócsányi László: Egy új alkotmány minimumai. *Társadalmi Szemle*, 1994/2.

17. Ld. Sós Vilmos: Kell? Nem kell? Lesz! *Társadalomtudományi Közlemények*, 1991/3–4. Ezen az álláspontján nem változtatott az 1994 januárjában rendezett konferencián sem. *Jogállam*, 1994/4.

18. Ezt a felfogást képviseli pl. Arató András az alkotmánynak a köztársasági elnökre vonatkozó rendelkezéseivel összefüggésben. Ld. Az Alkotmánybíróság a médiaháborúban. *Világosság*, 1994/2. Trócsányi László pedig az alkotmány paragrafusainak a második világháború utáni nyugat-európai alaptörvények cikkelyei felét, a 70-es években születettek harmadát alig meghaladó száma alapján vonja le azt a következtetést, hogy a jelenlegi alkotmány alulszabályozott. Vö. Trócsányi: uo.

19. Az ötletet ld. először Sajó András: Egy lehetséges alkotmány. Szövegtervezet és indokolások. *Társadalomtudományi Közlemények*, 1991/3–4.

20. Ld. pl. Kardos Gábor: Ki alkotmányozzon? *Jogállam*, 1993/1.

21. Pokol Béla: A „hatalmi négyszög" súlyeloszlásai. *Társadalmi Szemle*, 1993./8–9., 10.

22. Vö. Trócsányi: uo.

23. Ld. Sajó András: Jövendő alkotmányos válságok elé. *Világosság*, 1993/7., és Halmai Gábor: A négyszög háromszögesítése. *Társadalmi Szemle*, 1993/11.

24. Először esszé formájában Francis Fukuyama: The End of History? *The National Interest* 16 (1989 nyár), később könyvként: *The End of History and the Last Man*. 1992. Ez utóbbi megjelent magyar nyelven is: *A történelem vége és az utolsó ember*. Európa, 1994.

kicsiny az egész Földhöz képest, hogy a globális recesszió ellenére is van remény arra, hogy őrizzük a pozíciónkat vagy egy kicsit javítsunk rajta – a recesszió végéig vagy egy ideig. Ez csak elvi lehetőség, s nem garancia. De azt jelenti, hogy a magunk számára reményt fogalmazhatunk meg, amiért dolgozni érdemes. Miközben tudnunk kell, hogy sem a globális gazdaság, sem a régió fejlődése nem fogja Magyarországot kiemelni. Ugyanis erre kicsi az esély, mert egy nagyobb régió kimozdulásának a világátlagot kellene kimozdítania, és arra nincs komoly remény. De piciben vannak lehetőségeink, amiért érdemes dolgozni, mert egy kisebb terület még a globális visszaesés körülményei között is emelkedhet, legalábbis egy ideig. Az idő pedig nehéz helyzetekben a megoldás megtalálását, azaz az életet jelenti, ha maguk az érintett emberek kemény, elszánt, a jövőben bízó együttest alkotnak, és másra nem várva nagy erővel dolgoznak a problémák megoldásán.

A BESZÉLGETÉST MONORY M. ANDRÁS ÉS TILLMANN J. A. KÉSZÍTETTE

lentékeny instabilitást érzékelünk, és bizonyos, hogy ennek létrejötte döntő mértékben az embernek köszönhető.

További problémahalmazt jelent a Föld felmelegedése: sivatagosodás zajlik, megváltozik a földi légkör összetétele, szennyezett a levegő. Összességében elmondható, hogy a természeti háttér az instabilitás jegyeit mutatja. A terjedő sivatagok miatt növekszik az éhínség, változóban van az időjárás, emiatt változnak a terméshozamok. Az erdőirtás következtében pusztulnak a talajok.

A különböző jelenségek közti összefüggések jól érzékelhetőek. Csak illusztrációként: a Napon zajló jelenségek (naptevékenység) megjelennek a földi gazdasági folyamatokban, hiszen a bioszféra a gazdaság része is. A haszonnövények terméshozama a terménytőzsdének az egyik legfőbb meghatározója. Ezek az eredetileg feltételezettnél sokkal közvetlenebb kapcsolatok.

Ily módon a természeti háttér instabilitása gazdasági instabilitást vált ki. Ennek nyomán a pénzügyi rendszer, az egész gazdasági aktivitás megváltozik. Például egy sivatagosodó, az élelmiszer-termelésben az önellátásból az éhezés felé csúszó országnak a pénzügyi rendszere is meginog, és attól kezdve segélyezésre szorul. Egy gazdasági recesszióban lévő glóbuszon azonban nehéz megoldani a segélyezést. Nemcsak az elhatározás nehézkessége és egyéb politikai vagy katonai problémák miatt, hanem azért is, mert az óriási különbségek ellenére az egész glóbusz teljesítménye csökken. Még el tudja magát tartani, de kimerültek a tartalékai. Magyarán: föléltük a tartalékainkat.

Korábban az emberi társadalmak hasonló helyzetben megpróbáltak különböző irányokban kitörni. Ilyen kitörés volt a földrajzi felfedezések nyomán kibontakozó globális európai terjeszkedés. Rendelkezésre álltak különféle módokon hozzáférhető tartalékok, amiből a megújulás táplálkozhatott. Ma, ha történik valami, az Föld méretű. Ezért aztán, ha földi méretekben, globálisan összeomlás következik be, akkor nincs tartalék, amihez nyúlhatnánk.

– *Milyen hatással van ezekre a folyamatokra a számos területen tapasztalható sebességnövekedés?*

– A társadalmi folyamatok és a földi változások nyilvánvaló gyorsulásban vannak. Ez a társadalmon belül összefügg azzal, hogy az emberi mozgások, az anyagmozgatási és az információtovábbítási sebesség nagyságrendekkel nőtt, és még növekszik. Minden rendszer értékeli a környezetéből érkező információkat, ennek alapján hoz döntéseket, illetve tanúsít válaszreakciókat, amit szabályozásnak nevezhetünk. Nemcsak az egyes embernek, hanem a társadalmaknak is van reakcióidejük. Vannak olyan abszolút határok, melyeknél gyorsabban egy-egy rendszer nem tud választ adni. A növekvő változási sebességű világot vizsgálva – és az elmúlt kétszáz év történelme kétségkívül ilyen – elérünk ahhoz a ponthoz, amikor a változásra adott válasz azért lesz rossz, mert az észlelés és a válaszadás között már lényegesen megváltoztak a körülmények. Ez az a pillanat, amikor az adott rendszer a maga működési sebességével már nem képes követni a változásokat, azaz a változó körülmények között nem képes fennmaradni. A felfogás, a feldolgozás és a válaszadás sebességi korlátja ma már egyértelműen érzékelhető. A különféle országok, országcsoportok egyre inkább késve reagálnak a lezajló változásokra. Ez a késés sokféle szinten megfogalmazódik. Manapság egy-egy hibás döntés csak nagyon ritkán tulajdonítható észlelési hibának, azaz tévedésnek, inkább az a jellemző, hogy elejétől fogva tudták a valós helyzetet, de amire ténylegesen tudatosult, és megtörtént a társadalmi feldolgozása, majd annak nyomán kormányzati vagy társadalmi döntés született, addigra már elkésett. Ezeknek az elkésett reakcióknak a száma a gyorsulással arányosan növekszik. Ez azt is jelenti: az emberiségnél fennáll a veszély, hogy fontos változásokra nem vagy csak késve reagál. Az egyik ilyen terület éppen a földi természeti körülményekben bekövetkező változások megakadályozásának, az életfeltételek megóvásának érdekében teendő lépések, döntések, tettek elmaradása, ami az egyik nagy veszélyforrást jelenti.

– *Milyen kilátásokkal kecsegtet mindez?*

– Az ezredvéghez közeledve a folyamatok felgyorsulnak, minőségi változások zajlanak, ezért az emberiség nem mondhatja azt, hogy gondtalan, felívelő jövő állna előtte. Rendkívül nehéz időszak előtt állunk, amelyben nagy átalakulásoknak kell lazajlaniuk mindenféle szinten, beleértve a politikaiakat is, s ez nagy instabilitással jár együtt. Ezeknek a változásoknak akár teljes életmódváltással kell járniuk ahhoz, hogy megőrizhessük a bolygó életre alkalmas állapotát; hogy kezelni tudjuk problémáit a sivatagosodástól a társadalmi ellentétekig. Gondoljunk arra, hogy milyen rosszul viselik a gazdag társadalmak a stagnálást, vagy akár a kismérvű életszínvonal-romlást. A mi társadalmunk is rosszul viseli, pedig nem következett be a teljes gazdasági összeomlás, de az átalakulásnak – azaz a megmaradásnak – kétségkívül ára van. Ha nem hajtottuk volna végre az átalakulást, akkor már összeomlottunk volna. Viszonylagos stabilitás mellett ment végbe, senki nem az utcán akarta a problémákat megoldani, sokkal inkább megpróbált valamit tenni kicsiben vagy nagyban. Ennek párosulnia kellene egy tevékeny – azaz nem passzív, nem fásult – demokratikus magatartással Magyarországon (is). A politikai passzivitás ugyanis előbb-utóbb általánosabb, családokon belüli passzivitásba megy át, a vállalkozásoktól visszavonulásba, ami a társadalom egész működését tönkreteheti. Esetleg a nagyobb tanulási befektetést igénylő mérnöki, orvosi stb. pályák iránt csökkenni kezd az érdeklődés, vagyis társadalmunk egésze működésképtelenné válik.

– *Milyennek látod Magyarország mai helyzetét?*

– Magyarország és az egész régió azzal a problémával küzd, hogy felélte a tartalékait, miközben temérdek ismert technika és technológia el sem jutott hozzánk. Mindemellett másfajta tapasztalatokra és egyfajta állóképességre is szert tettünk. Magyarországon több mint tíz éve állandóan csökken az életszínvonal, ezt az ország viszonylag rendezetten viseli el, és próbál valamit tenni a felemelkedésért. Ez egyfajta felismerése annak, hogy olyan komoly problémával van dolgunk, amelyik ellen tenni kell. Mindemellett a régió egésze nemigen reménykedhet abban, hogy problémái maradéktalanul megoldódnak. Ezt tudni kell, számítani kell összes következményére. A szomszédos nyugati régió is versenyhelyzetben van, a saját pozícióit akarja erősíteni, a legnagyobb együttműködési szándék mellett is. Az átalakítást nagy gazdasági visszaesés közepette kell végigvinnünk, és remélem, hogy ebben nem fogunk megtorpanni, mert az esetleges megtorpanások és késlekedések az esélyeinket rontják. Biztosítékunk nincs, csak reményünk van arra, hogy nem csúszunk bele a szomszédos válságrégiókba. Erre az ad esélyt, hogy a Kárpát-medence egésze, a szűken vett régiónk gazdaságilag, népességét és területét tekintve oly

1. A Főpártost *ha kicsűríti a* nagy Semleges,
marad in sé: – Főpártos – *mi baja lesz?*
2. *Minden* Fő/Ellen-pártosnak *akad* anti-mása
(per definicionem olyan igazolása),
hogy bármely kicsűrítve a maga anti-mását
egymást csűrítve teremti a nagy Semlegest,
aki mondjuk most képzetes pék és pereces.
3. A Főpártos *kicsűrítette* Ellenpártost
ha kicsűríti bárki elektorocska,
nem több, mintha az Ellenpártost
kicsűrítette elektorocskát
csűrítükben kicsűríti a Főpártos – *csűri-kicsavarozza…*
Gazdagabb lesz a gazdag, szegényebb a szegény:
mint köménymagos levesből, ha hiányzik a kömény.

II.

Takar bizony a térképtáska
kódolt parancsot csapat-mozgásra,
defenzívára, ellencsapásra,
az ürdüng farka összerázza,
hogy alkalmatlan olvasásra:
a főparancsnok baja-frásza.
Így kerülhet egy marsall szarba,
figyelj tehát a Vezérkarra,
lehet: sok hektó vér az ára,
figyelj tehát a kiskatonára,
s hogy itt az Anti-vezérkar *tüstént*
és beton-bunkerben nagy Semlegesen
ő a közönyös, az egység-elem.
1. Ahogyan lenni szokott: már ismét
ő intrifikálja *a Tábornok Urat,*
ki intrifikáltan is „Colleoni" marad.
2. Akad a Vezérkarnak Anti-Vezérkara,
kiváló szerv az intrifikálásra,
intrifikálva egymást két maga-vélte nemes
lészen vigyázzban: marad ő a nagy Semleges.
3. Vezérkar *intrifikálta sebesült* kiskatonát
ha Anti-Vezérkar intrifikálja
mintha az Anti-Vezérkar *intrifikálta* kiskatonát
a Vezérkar *intrifikálja,*
legyen tehát valahányuk elesett vagy sebesült,
a sereg, ahogy van, a maga duga-dugába dőlt.

III.

Vedd most zöngő csoportokba fogva a húrt,
s mindükben egy-egy sztentori hang szenátusi úr
árammal telítve mind, a kisujjuk is ráz,
elektromágneses tér a Té dunaparti Ház,
ürdüng farka honatya-zsivajba belehussan,
támada beszéd-zavar aleatorikussan.
Jelen most is csak a négy elementum,
a Főpártos *meg az* Ellenpártos,
az egység-elem a nagy Semleges
a kicsűríteni *művelet ad-ad-abszurdum*
mondhatná bárki elektor: veszem a kalapom,
gazdagabb lesz a gazdag, ág-húztább a szegény –
alkotmányos alapon.

Marsall László

HÁROM CSOPORTELMÉLETI KÖLTEMÉNY

Neumann János emlékére
Vallai Péter színművésznek ajánlom

I.

Hogy lásd, minő a kocka-bodegában az ábra,
s mi veszne kárba a kaszárnya-házban,
s hogy mint kavar ott az ürdüng farka bojtja
durrogó fara-fertálya
s zatyul ember-habarcsot: legyen itt regisztrálva.
Ügyelj most három lakóra-árendásra:
a féldecis fiúra, *a* boros papára,
a delirizáló mostohára,
és rá, a minden lében kanál, de közönyös
örökös nagy Semlegesre, *annak mondja magát,*
s a gondja: hagyja, sose javítja-rontja
őt, aki éppen az, aki: szörnyecske-monád.
Figyelj a műveletre, neve: meggyantolás.
1. Az örökös nagy Semleges *ki lenni kénytelen*
– kitalálta, ő lesz az egység-elem
és meggyantolja *a* boros papát,
ki meggyantoltan is marad, aki volt:
maga a részeges papa.
2. Akad a féldecis fiúnak *oly* párja-mása,
aki úgyszintén alkalmatos a meggyantolásra,
s ha meggyantolja a féldecis fiú *a* párja-mását,
lészen mindkettő – tehát „az", meg „emez" –
végteremtménye az örökös nagy Semleges.
3. A részeges papa *gyantolta* delirizáló mostohát
együtt-gyantoltukban ha meggyantolja a féldecis fiú,
maradandó a konstelláció.
Akárha a féldecis fiú *meggyantolta* részeges papát
gyantoltukban gyantolja a delirizáló mostoha,
marad a tézis a kalamitás:
a ház négy árendására érvényes vala:
nincs új ábra, se kvantitás, se kvalitás.

A románokban nincs meg a nemzeti eszme, inkább családi érzésről van szó. Szolidaritásunk nem annyira elvont és stratégiai, mint inkább érzelmi és pragmatikus jellegű. És ambivalens, mint minden érzelmi viszony. Következésképpen ugyanazon félelem színéről és visszájáról van szó, amikor azt mondjuk: „a cigányok a hibásak" és „cigánynépség vagyunk". A két kifejezés szimmetrikus volta egyébként önmagáért beszél.

A hatalom köre

A bűnbak olyan társadalomképet követ és erősít meg, amely elválasztja az egyformát a mástól, a „mi"-t az „ők"-től, a vár belső részét a külsőtől. A bűnbak-rituálé révén mi – a várbeliek – megszabadulunk bűneinktől és rémületeinktől, *átruházzuk* egy hozzánk nem hasonlító *másra*, aki a falon kívül van, vagy mi magunk tesszük oda, és akit – következésképpen – megölhetünk, hogy mi nyugodtabban, tisztábban és egységesebben élhessünk.

Valaki viszont titkon összecserélte a szerepeket ebben az ősrégi forgatókönyvben, és az a bizonyos várbeli „mi" bűnbakká változva a falakon kívül találja magát. A román civil társadalom (vagy annak jó része) saját bűnbakjává változva észrevétlenül oda jutott, hogy elvesztette „a falon belüliek" törvényességét, a vár lakójának kijáró jogát. Elvették identitását, már nem az, ami, hanem ellenség, idegen stb. – következésképepn száműzetett saját várából.

De hát akkor ki maradt a várban? Egyszerű: a „Hatalom". Nem „x" vagy „y", hanem egyszerűen a „Hatalom" – nem mint meghatározott tényező, inkább mint meghatározatlan, mint toposz. A civil társadalom pedig afelé halad, hogy ennek a Hatalomnak a bűnbakjává váljék; és a Hatalom ezáltal újabb okkult csoportidentitásra tesz szert. A „Hatalom", átalakul „mi"-vé, a vár lakóivá, az igaziakká, valódi „Őshonosokká", mi pedig, a civil társadalom a *másik* leszünk, bűnökkel terhesen: a falon kívüli ellenség. A Hatalom köre ilyenformán a civil társadalom eltávolításával és elutasításával írható körül.

Ez a torz társadalomkép, melyben *mi* vagyunk az *ők* és *ők* a *mi*, a paroxizmusig fejleszti az önazonossági válságot, melyet az ilyen nagyméretű társadalmi változás mindenképpen kivált. Ki vagyok én? Ki ő? Én „mi" vagyok, vagy „ők"? Az azonos és az ellentétes, az ugyanolyan és a másmilyen közötti új demarkációs vonal városokat és otthonokat metsz át, elválasztva barátot baráttól, szülőt gyermektől, feleséget férjtől. Az egyént önmagától.

Ők, a Hatalom afelé halad, hogy a Hatalom köréhez való tartozás rejtett identitását alakítsa ki; mi azonban elveszítettük a magunkét. Valószínűleg meg kell kérnünk a Hatalmat, hozza vissza a rendet életünkbe, és segítsen megtalálni identitásunkat. A diktatúra minden gyenge államban – a mienkben is – csak a civil társadalom „kérésére" és annak „támogatásával" juthat hatalomra.

FORDÍTOTTA FORRÓ ESZTER

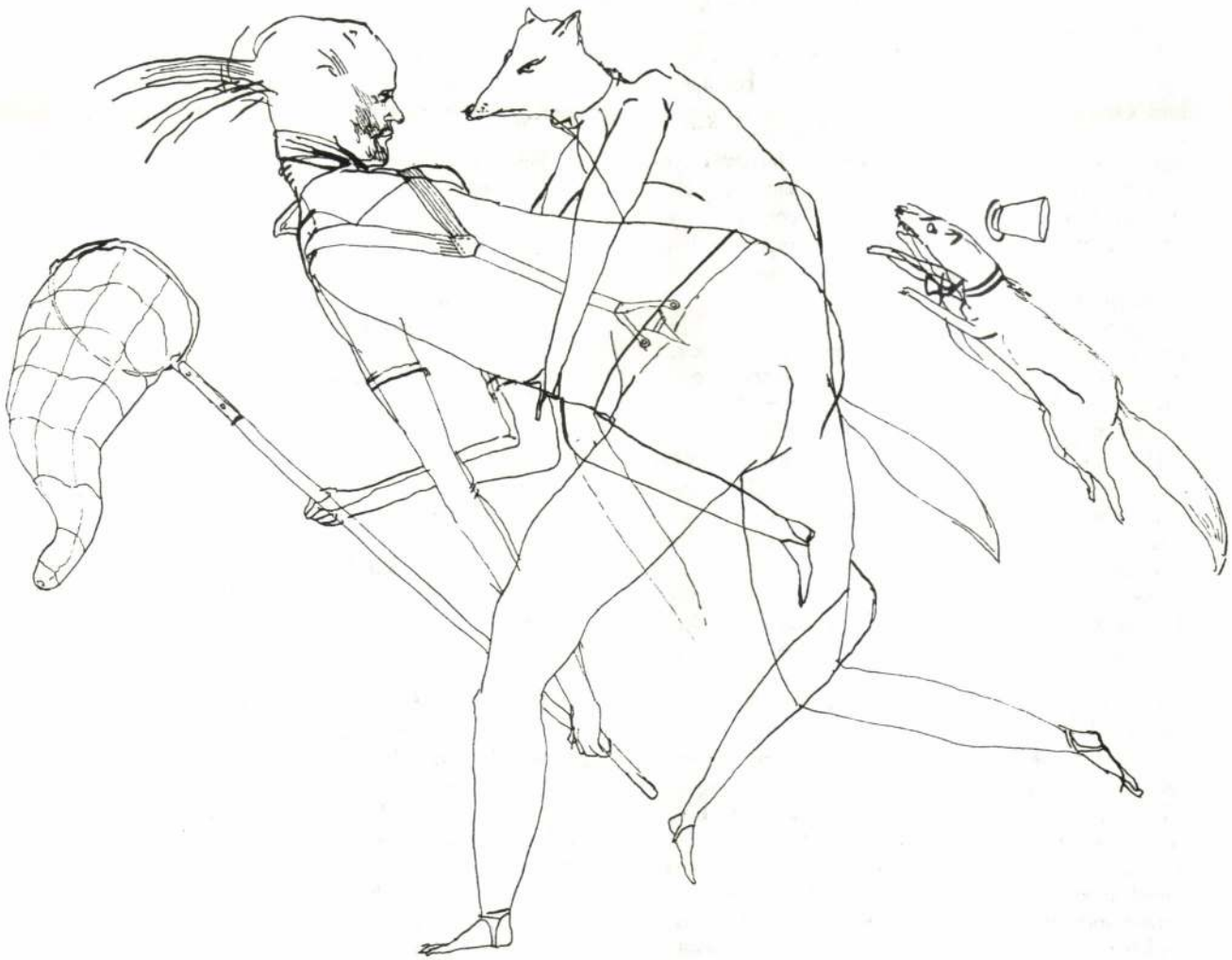

ciós ráta mellett, a paraszt igen magas áron adja a lakosságnak szükséges termékeket. Újabb ellenség a láthatáron...

A boszorkányüldözés

Márpedig az egyházfik éppen az emberiségnek ezt az ellenségét jelölték ki és leplezték le: a Sátánt. Ők állították össze a leltárt minden rosszról, amit képes előidézni, akárcsak ügynökeinek lajstromát: török, zsidó, eretnek, asszony (különösképpen a boszorkány). (...) A globális halálfélelem ilyenképpen egész sor, kétségtelenül elrettentő félelemszeletekre szakadt szét, de „megnevezett" és „megmagyarázott" félelmekre, hisz az egyház emberei mérlegelték és tisztázták azokat. Ez a megnevezés olyan veszélyeket és ellenfeleket mutatott fel, melyekkel a küzdelem, ha nem is könnyűnek, de legalábbis lehetségesnek tűnt, hála az isteni kegyelemnek.
Jean Delumeau: A Nyugat félelme

Ahogy megerősödött a bűnbakkeresés igénye és kész volt a jelöltek névsora is, az össznépi gyűlölet (és a megszabadulásba vetett hit) nagyszabású áldozathozatali rítusban bontakozott ki. Kitárult az anyaföld és kibocsátotta méhéből az őshonosság főpapjait, a bányászokat. Tűzzel-vassal égették a fővárost (ez eufemizmus!), a lakosság egy része megkönnyebbülten szusszant fel, a másik fele meg fuldokolt a rémülettől. És hogy a vezeklés teljes legyen, megszerezték az eretnekek névsorát (ellenzéki pártok tagjai, újságírók, a Temesvári Kiáltványt aláíró személyek) stb., hogy mindenkit külön-külön elkaphassanak. Aztán a bányászok visszatértek oda, ahonnan jöttek, vitték a hatalomtól kapott köszönetet, és megígérték: jönnek még, ahányszor szükség lesz rájuk. Egyfajta inkvizíció volt ez.

(Bukarest egyik főútján, a Magheru sugárúton négy bányász kezénél-lábánál lógatva hozott egy fiatalembert. Összezúzott feje véres massza. Hisztériás tömeg kísérte őket, köztük a hatalom magas beosztású tisztségviselője, aki így üvöltözött: „Ez megsértette a bányászokat!" Ahol elhaladtak, az emberek kiáltoztak: „Jól van, úgy kell nekik, legyen már végre nyugalom!" Egy ember döbbenten kérdezi, inkább csak magától: „Hogy lehet tapsolni, amikor ölnek valakit?" Azonnal lefogják és megverik; a többiek rémülten el.)

(Egy tiszteletre méltó fizikus, a júniusi verekedések forgatagába keveredve, kórházi szobában tér magához, s a mellette fekvő két beteg... bányász. Döbbenetét leküzdve megkérdi tőlük, hogy kerültek oda. – „Nem akartuk megverni azt, akit kijelöltek, s akkor...")

Naiv dolog lenne a június 13–15-i eseményeket a többitől elszigetelve tárgyalni, vagy minden vétket a bányászok nyakába varrni, amolyan ellenbűnbakká avatva őket. A boszorkányüldözés sokkal szélesebb: elsősorban a magyarok és a cigányok ellen irányult, azaz olyan terület felé, ahol az ellenségeskedés hagyománya igen messzire nyúlik. Az üldözés kirobbanása és/vagy elszabadulása azzal a mellékhatással jár, hogy mesterséges, ám esetenként igen erős csoportkohéziót hoz létre: a magyarüldözők csoportját, a cigányvadászok csoportját stb. És ezeknek a mini-konszenzusoknak politikai jelentőségük is van.

Naivitás lenne itt lezárni az ügyet, és levonni a következtetést, miszerint mindezek a megmozdulások a magyarok vagy a cigányok eredendő bűneinek köszönhetőek, és kizárólag e kategóriákra korlátozódnak. Ők tulajdonképpen a „paradoxiális bűnbak" szerepét töltik be abban az értelemben, ahogyan a nómenklatúráról szóltunk, de teljesen más indíttatással. Az inkvizíciós akciók egyébként is egy kalap alá veszik a különböző boszorkánykategóriákat. Büntetésük elől a gyermekek sem menekülnek, ha kezet mertek emelni a Hatalomra.

(A Manuc fogadó közelében szemtanúja voltam a jelenetnek, amikor déli háromnegyed egykor egy hétéves forma gyerek követ dobott egy verekedő bányászcsoportra. Elfogták, egy betonoszlophoz vitték és rákérdeztek: – Melyik kezeddel dobtad a követ? – Ezzel – mondta a gyerek, s a kezét, melyet ő maga nyújtott oda, egy betonoszlophoz szorították és letörték testéről. Egy férfi vasrúddal sújtott a karjára, könyök alatt 10–12 cm-nyire. Akkora volt az ütés, hogy a rúd gyakorlatilag átvágta a gyerek karját, és tompa ütődéssel vágódott az oszlop betonjához.")

Hol vannak a régi barbárok? Hadiállapotban a civil társadalom

„Az idegen én vagyok!" (parafrázis)

Irigylésre méltó az archaikus népek előnyös helyzete: a barbárok helye a dolgok természeténél fogva „extra muros". A bűnbakságot rájuk lehetett sózni anélkül, hogy saját közösségüket zúzták volna szét. Ma viszont a vezeklő áldozatteremtés bármely formája így vagy úgy, de testvérháborúba torkollik, ugyanis az „idegen" megszemélyesítője a szomszéd, a családtag stb. A román nép ma borzadva és tehetetlenül fedezi fel, hogy az „idegen" közöttünk van, hogy a bűnbak éppen mi magunk vagyunk, hogy a vége az lesz a dolognak, hogy egymást mészároljuk le.

A bűnbak mint szociális tömegjelenség nem képes már gyógyhatásának gyakorlására, a *másik* ugyanis túlságosan közel került *hozzánk*, az idegen mindenütt jelen van, még bennünk is: végül is az *áldozó* és az *áldozat* afele tart, hogy egy és ugyanazon személlyé váljék. És itt következik be a nagy újdonság: az ellenség már nem áll előttünk, hogy szemrevételezzük és megküzdjünk vele, mint a régi becsületes háborúkban, hanem bennünk van, mi magunk lehetünk a pusztítás forrása.

Ha úgy tetszik, nevezhetjük ezt szociális AIDS-nek, ami nem más, mint a társadalmi szervezet legyengülése saját immunrendszerének elpusztulása miatt. A veszély pedig annál nagyobb, minél kevésbé felismerhetők a rossz izolált tünetei, melyek ellen fel lehetne venni a harcot. Ilyenformán arra kell szorítkoznunk, hogy az őrülettel határos következetességgel kövessük a tényeket elrejtő eseményeket, bűneiket rejtegető bűnösöket, és keressük a következményeit elrejtő gyógyírt.

Ezt neveztük „a bűnbak stratégiájának", egy olyan furcsa hadviselés stratégiájának, melyről semmi esetre sem állítható, hogy „konvencionális" lenne.

A hadviselés romániai gyakorlata az emberekben két ellentétes, de azonos eredetű magatartást vált ki: 1. az önpusztítást és 2. az önvádat.

1. A csaknem magától működő rémület–erőszak–bűnbak–erőszak folyamat beindulása és mások elleni felhasználása gyakorlatilag a polgárháború állapotához vezet. Nem ismerik be ugyan, de hasonló a helyzet a Szovjetunió keleti köztársaságaiban és Jugoszláviában, sőt csírájában Csehszlovákiában is fellelhető. Nehezen nyeljük le, de meg kell állapítanunk: Románia nem kivétel. Csakhogy mi valamivel gyorsabban haladtunk ezen az úton.

2. Az emberek másik, tehetetlen és kimerült része ugyanazt a rémületet önkorbácsoló agresszivitásba fordítja át: „Ez van, cigány népek vagyunk! Megérdemeljük a sorsunkat!"

nyalat van a két szélső pont között), és hogy a nekrofília *az anális személyiség rosszindulatú formája*.

Ha ez az anális személyiség és a nekrofília közötti szoros kapcsolatra vonatkozó elgondolás olyan egyszerű volna, mint ahogy ebben a sematikus bemutatásban jellemeztem, akkor elég világos lenne ahhoz, hogy elméletileg kielégítőnek találjuk. Csakhogy korántsem az. A tizenkilencedik századi középosztályra jellemző anális személyiség egyre ritkább a népességnek abban a részében, amelyik teljesen integrálódott a termelés gazdaságilag legfejlettebb formáiba.

Míg az amerikai népesség nagyobbik részében a teljes elidegenedettség jelensége statisztikai értelemben valószínűleg nem létezik, az egész társadalom mozgásának irányát leginkább jelző társadalomrészt jellemzi. Az új embertípus személyisége, úgy tűnik, nem illik az olyan régebbi kategóriák, mint az orális, az anális vagy a genitális személyiség egyikébe sem. Jómagam „piaci személyiségként" próbálom megérteni ezt az új típust.

A piaci személyiség számára minden – nemcsak a dolgok, hanem a személy, annak fizikai energiája, készségei, tudása, véleményei, érzései, még a mosolya is – árucikké változik. Ez a személyiségtípus történelmileg új jelenség, mert a teljesen kifejlett, áru-, munkaerő-, személyiségpiac-központú kapitalizmus terméke, amelynek alapelve a haszonszerzés kedvező csere révén.[13]

Az anális személyiség éppúgy, mint az orális és a genitális – a tökéletes elidegenedés teljes kialakulását megelőző korszakhoz tartozik. Ezek a személyiségtípusok csak addig lehetségesek, amíg az ember tényleges érzéki tapasztalattal rendelkezik testéről, annak funkcióiról és termékeiről. A kibernetikus ember annyira elidegenedett, hogy testét csak a siker *eszközeként* érzékeli. Testének fiatalnak és egészségesnek kell látszania: narcisztikusan a személyiségpiac legbecsesebb vagyontárgyaként érzékeli.

Itt visszatérünk a kitérőnkhöz vezető kérdéshez. Valóban jellemző a nekrofília a huszadik század második felének emberére az Egyesült Államokban és a többi ugyanilyen fejlett kapitalista vagy államkapitalista társadalomban?

Ezt az újfajta embert végtére is nem érdekli az ürülék és nem érdeklik a hullák, sőt annyira fél a hulláktól, hogy elevenebbé varázsoltatja őket, mint élő korukban voltak. (Ez nem reakcióképzés, inkább annak az egész irányultságnak a része, amelyik elutasítja a természeti, nem ember gyártotta valóságot.) De ennél valami drasztikusabbat csinál. Elfordítja érdeklődését az élettől, a személyektől, a természettől, az eszméktől – röviden mindentől, ami eleven; minden életet dologgá alakít, beleértve önmagát és emberi képességeinek – a gondolkodás, az látás, a hallás, az ízlelés, a szeretés képességének – megnyilvánulásait. A nemiség technikai készséggé változik („szerelmi gép"); az érzések ellaposodnak, időnként szentimentalitás váltja fel őket; az örömöt, az intenzív elevenség kifejeződését „szórakozás" és izgalom helyettesíti; és az emberbe szorult szeretet és gyengédség gépekre és szerkentyűkre irányul. A világ élettelen termékek összegévé válik, ezek skálája a szintetikus ételektől a szintetikus szervekig terjed, a teljes ember része lesz annak a gépezetnek, amelyet ellenőriz, s amely őt magát ellenőrzi. Nincsenek tervei, nincs életcélja attól eltekintve, amit a technika logikája tennivalóként meghatároz számára. Arra vágyik, hogy a technikai elme legnagyobb teljesítményeként robotokat gyártson, és egyes specialisták biztosítanak minket arról, hogy a robot jószerivel megkülönböztethetetlen lesz az eleven embertől. Ez a teljesítmény nem is lesz olyan falrengető, ha magát az embert is alig lehet megkülönböztetni a robottól.

Az élet világa „nem-élő" világgá változik, a személyek „nem-személyekké", a halál világává alakulnak. A halált már nem bűzlő ürülék vagy hullák fejezik ki szimbolikusan. Szimbólumai most tiszta, csillogó gépek; az embereket nem a büdös árnyékszékek, hanem a csupa üveg és alumínium épületek vonzzák. De egyre láthatóbbá válik a valóság e mögött a fertőtlenített homlokzat mögött. Az ember bűzlő és mérgezett hellyé (és ez *nem* szimbolikus) változtatja a világot a haladás nevében. Szennyezi a leve-

---

borúban is ellenfeleink voltak.) Aláírhatta volna Ahromejev marsall is, aki, miután Hazáját nem tudta már megvédelmezni, inkább a halált választotta.

A szamuráj erkölcs, a breszti erőd, Sztálingrád erkölcse, Ahromejev marsall erkölcse – ilyen a heroikus életszemlélet. A jóllakott és gazdag nyugati országokban mind ritkábban találni példát rá. Pierre Gallois, a francia hadsereg tábornoka a „Crisis" című folyóiratnak adott interjújában (1992, 10/11) arról beszél, hogy „az áldozathozatal eszméje hanyatlóban van" Nyugaton. „Az a gondolat, hogy az igaz ügy védelmében vagy akár önvédelemből is megéri jelentős áldozatokat kockáztatni, a jelek szerint a múlté. Amikor a nyugati demokráciákat közvetlenül nem fenyegető helyi jelentőségű konfliktusokról van szó, a politikusok nem hagyhatják figyelmen kívül azt a körülményt, hogy a lakosság egy bizonyos, nagyon alacsony mértéken túl nem fogadja el azt az áldozatot, amit emberéletben ilyenkor hozni kell. 1983-ban (Libanonban – E. L.) elég volt 58 halott katona ahhoz, hogy a francia hadsereg kénytelen legyen csomagolni... A háborútól való félelem elsősorban a gazdag országokra jellemző jelenség, amelyekben ki-ki megszokta már, hogy csak saját legközelebbi és leggyorsabban realizálható érdekeit nézze."

A „Szovjetszkaja Rosszija" 1992. május 23-i számában aggasztó híreket olvashatunk: „Duboszári környékén folytatódnak a kíméletlen összecsapások a moldovai milícia és a Dnyeszter menti gárdisták alakulatai között. Házak dőlnek romba, emberek halnak meg." Nem sokkal ez alatt a következő hír áll: „Észak-Oszétia és Dél-Oszétia gyászol: azt a 36 békés lakost gyászolják, akiket grúz fegyveresek lőttek agyon Kehvi falu mellett."

Nyilvánvaló, hogy a szétszabdalt, ezer sebből vérző Oroszország nem engedheti meg magának az áldozathozatal eszméjének hanyatlását. A „Viselkedési (túlélési) szabályzat" minden oroszországi hazafi számára ezzel a mondattal kell kezdődjön: „Az Orosz Nacionalista útja a halál." Csak e kamikáze-jelmondat jegyében győzhetünk. Ha úgy akarjuk túlélni történelmünk mai szakaszát, hogy Nagy Nemzet és Nagy Ország maradjunk, akkor magunkévá kell tennünk a heroikus életszemléletet.

FORDÍTOTTA SZILÁGYI ÁKOS

gőt, a vizet, a talajt, az állatokat – és önmagát. Oly mértékben, hogy kétséges, lehet-e majd száz év múlva élni a földön. Ismeri a tényeket, de azok, akik felelősek érte, a számos tiltakozó ellenére tovább hajszolják a technikai „haladást", és minden életet hajlandók feláldozni bálványuk oltárán. Az emberek korábban is feláldozták gyermekeiket vagy a hadifoglyokat, de az még nem fordult elő az emberiség történetében, hogy az ember minden életet – sajátját és utódaiét is – hajlandó lett volna feláldozni a Molochnak. Nem sokat számít, hogy szándékosan teszi-e vagy sem. Ha nem tudna a lehetséges veszélyről, fel lehetne menteni a felelősség alól. De a személyiségében lévő nekrofil elem meggátolja abban, hogy éljen a birtokában lévő tudással.

FORDÍTOTTA PAP MÁRIA

(Az írás befejező részét augusztusi számunkban közöljük.)

JEGYZET

1 A görög *nekrosz* „tetemet" jelent, a halottat, az alvilág lakóit. A latinban a *nex, necs* jelentése erőszakos halál, gyilkosság. Teljesen nyilvánvaló, hogy a *nekrosz* nem a halálra, hanem a halottra, a tetemre és a meggyilkoltra utal (akinek halálát nyilván megkülönböztették a természetes haláltól). A 'to die' –„meghalni", 'death' – „halál" jelentése más: nem a tetemre, hanem a meghalás aktusára utal. A görögben ez a *thanatos*, a latinban a *mors, mori*. Az angol 'die' és 'death' szavak a *dheu, dhou* indogermán tőre mennek vissza. (Köszönettel tartozom dr. Ivan Illichnek, aki bőséges anyaggal látott el ezeknek a fogalmaknak az etimológiájáról. Itt csak a legfontosabb adatokat idézem.)

2 Egyes országokban a sírra kiteszik az elhunyt portréját.

3 Egy ismeretlen szerzőtől származó Hitler-történet hasonló jelenetet ír le: Hitler képtelen volt elszakadni egy katona oszló tetemének látványától.

4 A félreértések elkerülése végett hangsúlyozni kívánom ennek az érvelésnek az elején, hogy a teljesen kifejlett „nekrofil karakter" itt adott jellemzéséből nem következik, hogy az emberek vagy nekrofilek vagy nem azok. A nekrofil karakter szélsőséges forma, amelyben a nekrofília a domináns tulajdonság. A valóságban a legtöbb ember nekrofil és biofil hajlamok keveréke, és a kettő konfliktusa gyakran válik alkotó fejlődés forrásává.

5 Úgy tűnik, Lenin volt az első, aki a „nekrofília" *(trupolozseszтvo)* terminust ebben a pszichológiai értelemben használta.

6 Unamunót néhány hónappal később bekövetkezett haláláig házi őrizetben tartották.

7 Olyan esettörténetek alapján, amelyek részben általam analizált régebbi esetek áttekintéséből, részben fiatalabb pszichoanalitikusok szemináriumokon prezentált esettanulmányaiból, illetve olyan analitikusok esettanulmányaiból származnak, akiket én felügyeltem.

8 A harmincas évek elején a népességnek ebben a részében ez vitatott kérdés volt, mert sokan burzsoá, természetellenes szokásnak tartották az arc kikészítését.

9 R. W. Flint, Marinetti műveinek kiadója megpróbálja hangsúlytalanná tenni Marinetti fasiszta lojalitását, véleményem szerint azonban nem meggyőzőek az érvei.

10 Nem itt kell elemeznünk a modern művészet és irodalom bizonyos jelenségeit, hogy eldönthessük, vannak-e bennük nekrofil elemek. A festészet esetében nem vagyok kompetens, az irodalom pedig túl bonyolult, semhogy röviden elintézhető lenne. Tervezem, hogy az utóbbival egy másik könyvben foglalkozom majd.

11 Az angliai csatát a háború elején még hagyományos stílusban vívták; az angol harci pilóták támadták német ellenfeleiket; repülőgépük saját szállítóeszközük volt; az motiválta őket, hogy megvédjék országukat a német inváziótól. Személyes ügyességük, bátorságuk, elszántságuk határozta meg a harc kimenetelét, harcuk lényegében nem különbözött a trójai háború hőseiétől.

12 Emlékeztetnem kell azokat, akik esetleg azt mondják, hogy ez az „egy lépés" túl kevés ahhoz, hogy számítson, hogy amúgy tisztességes emberek milliói nem mutatnak semmiféle reakciót, amikor államuk vagy pártjuk tőlük többlépésnyivel eltávolítva kegyetlenségeket követ el. Hány lépésnyi távolságban voltak azok az emberek, akik hasznot húztak a belga közigazgatás atrocitásaiból a feketék ellen a század elején? Egy lépés kevesebb mint öt, de ez pusztán mennyiségi különbség.

13 Ez a piac a mai kapitalizmusban egyáltalán nem teljesen szabad piac. A munkaerőpiacot nagymértékben befolyásolják társadalmi és politikai tényezők, az árucikkek piaca pedig nagyon manipulált.

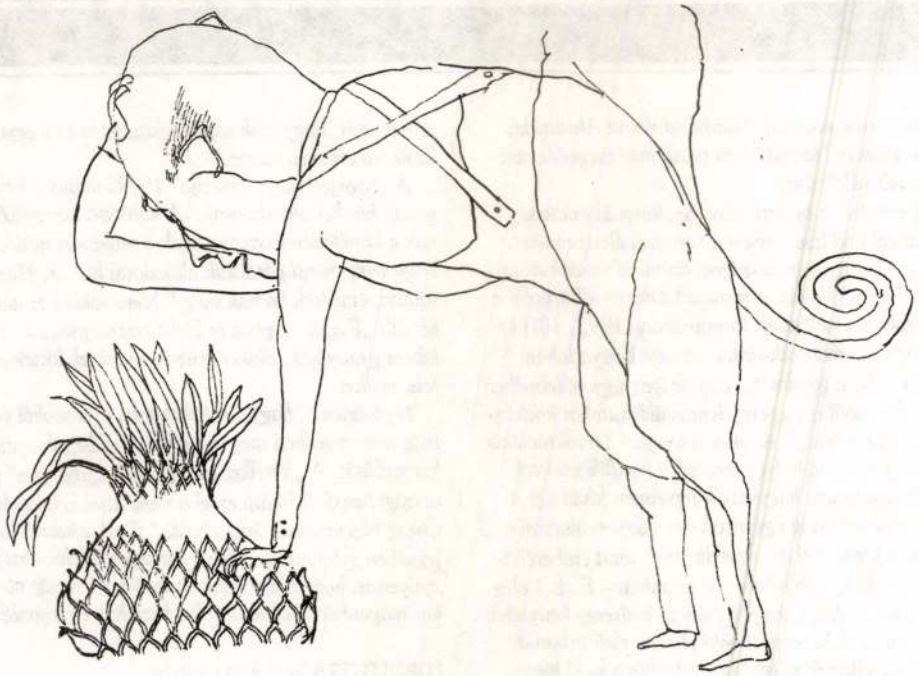

A KalligraM

JÚLIUS—AUSZTUSI SZÁMÁNAK TARTALMÁBÓL:

— Heller Ágnes: Az érzelmi elszegényedés világában élünk?
— Jan Patocka: Mi a cseh? — I. rész
— Václav Cerný: A pánszlávizmus kialakulása és gaztettei — II. rész
— Gere István és Tompa Mária '68-as emlékezései
— Mészáros András, Sándor Iván és Szabó Tibor esszéje
— Steven Berkoff drámája
— Monoszlói Dezső rádiójátéka
— Grendel Lajos, Z. Németh István és Ivan Wernisch prózája
— Bettes István, Géczi János, Jana Krejcaková, Aleksandar Tišma, Nebojša Vasovic és Zs. Nagy Lajos versei
— Irodalmi paródiák
— Csillag Ádám hátsó gondolata

ÚJ MŰVÉSZET

A JÚLIUSI/AUGUSZTUSI SZÁM TARTALMÁBÓL

András Edit: Utolsó pár előre fuss!

Karátson Gábor: Mélység és magasság. A kínai buddhista művészetről.

Andrási Gábor: Vitára várva. Beszélgetés Bak Imrével.

Nina Czeglédy: Működő kultúra. Neo-pop irányok az amerikai művészetben.

Pataki Gábor: Szánakozol az epigonistán? Gondolkodj el az okain is tán....

Előfizethető személyesen, faxon, vagy levélben is: 1054 Budapest V. Báthori utca 10. VII. emelet 707.

TELEFON/FAX: 131-6702

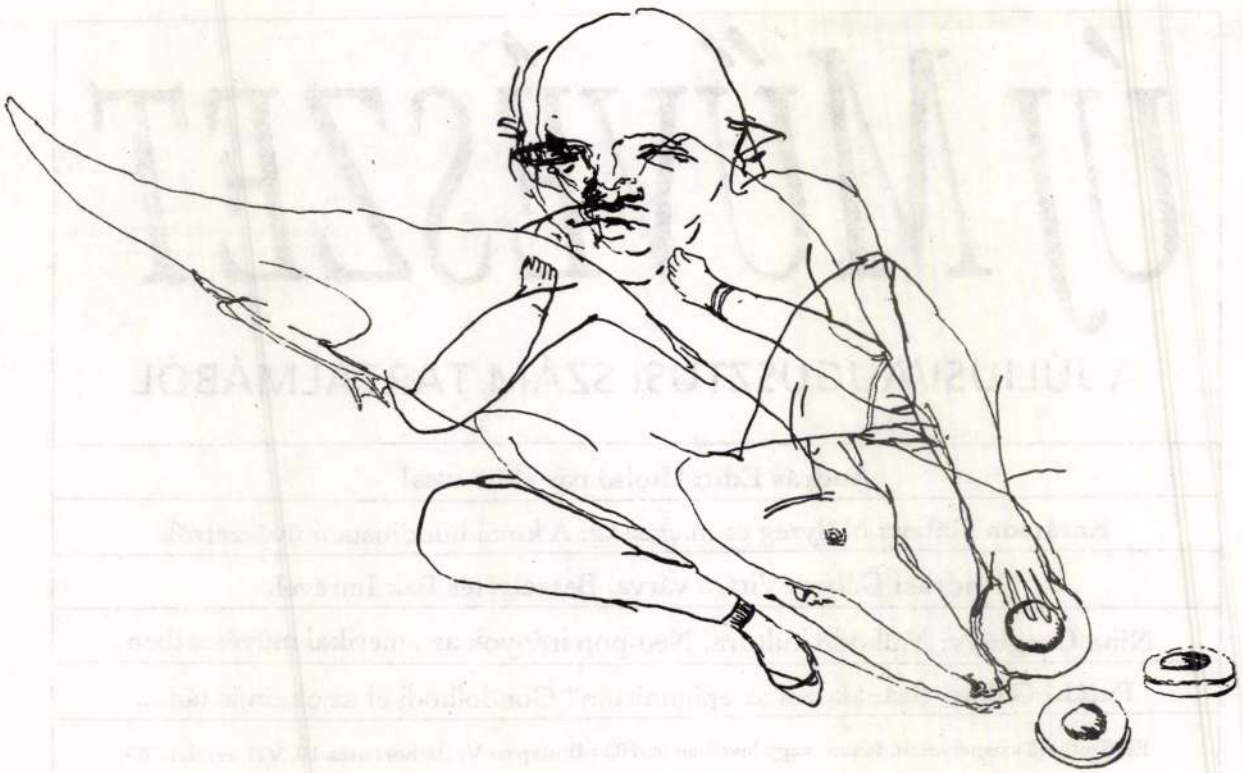

Roskó Gábor

drMÁRIÁS:

Zoo

Roskó állatkertigazgató titkos albuma

■ *Roskó Gábor: 9x9 ZOO. Képzőművészeti album Virág Katalin szövegeivel. Bazovsky Galéria, 2001. 120 oldal, 3500 Ft*

Milyen állatok vagyunk? Mekkora állatok vagyunk? Lélekben nyuszik vagy rókák, külsőben medvék vagy borzok, udvarlásnál oroszlánok, menedzselésnél békák, örömünkben ludak? Nos, Roskó Gábor ezt megmondja.

Pontosabban: megrajzolja. S teszi ezt úgy, hogy észre se vesszük első pillantásra, hogy milyen komoly, bölcs és egyszerű helyzetekben bizonyítja kis példáival az emberi természet reménytelenül önző és banálisan vicces voltát. Az emberi tulajdonságok megoszlanak az állatkülsők szereposztásában, s innen már egy állatkertre írt színdarab jeleneteiként működnek az egyes rajzok, mint drámaian valós és abszurd képek.

Kezdődik mindez mondjuk a borbélynál, ahol először a borbély – aki ezúttal egy roskói majom – ül egyedül saját székében, s újságot olvasva felsóhajt:

„Istenem, mi lesz velünk, ha nem tudják megállítani ezt a járványt?" Ezután megjön az elefánt, beül a székbe, s vastag nyakát a majom kénye-kedvére bocsátja, hogy amaz pengéjével úgy zsarolja, ahogy éppen akarja. Majd bejön a zsiráf, a kecskefejű menedzser, a birkafejű kidobólegény, a tanácstalanul veszélytelen nyuszikák, s mindannyian filozofikus mondatokat sóhajtanak arról, hogy mennyire nem tudnak kitérni szerepeink elől, kilátni-kilépni kis játszmáinkból, mennyire reménytelenül rabjai vagyunk saját kitalált földi küldetéseinknek.

Ekkor az egymás mellett ülő két róka közül az egyik azt mondja a másiknak: „Ha utánagondolsz, a természetben nincs szeretet. Mindent az ösztönök irányítanak." Mire a másik azt válaszolja: „Ez elég elkeserítőnek tűnik így első hallásra." S amikor ezek hallatán azt mondanánk, hogy Roskó szomorú, beúszik a képbe, a végtelenített roskói mesekönyvbe a nagyon finom irónia. Az éppen egy maci feje felett borbélyoskodó (ezúttal) elefánt azt mondja: „Az energia, mint egy finom rezgés, eljut az ujjhegyeimhez, így adom át a világűr üzenetét." A Gyurcsok József-es csavar kirepíti az ablakon a racionalitás szomorúságát, s pereghet tovább az állatfarm drámája.

Irányítója, Roskó Gábor, az állatkert igazgatója, az állati színdarab kreátora egy végtelenített képregény egyes kockáit tartja elénk, közli velünk éppen aktuális filozófikus mondanivalóját finom kételyeivel vagy jogosan cinikus megállapításával. Fent áll a karzat tetején, s irányítja a finoman megrajzolt állatokat, akik intésére előadják szerepeiket. Az állatok a békés körülmények között, a konyhától a borbélyüzleten át a golfpályáig, mindig otthonos helyen, a mindennek tűnő űrben játsszák szerepeiket. Ekkor a valóság kicsúszik mindannyiunk lába alól, s mi sem leszünk már mások, mint a Roskó által kijelölt szerepek szerencsétlen előadói a kényelem puha párnáiba kapaszkodva.

Roskó ezt az egzisztenciális sikolyt sem közli hangosan, sosem kiabál. Kritikája, mint a lét, az idő, az önzés, a bugyutaság, a hajszolt korszerűség kritikái mindig csendesen, humorral átitatva lépnek elő a pad mögül, s a gyermekkor legkedvesebb tanmeséiként mondják meg nekünk, hogy: „Nem lehet, s nem érdemes. De ha már itt vagyunk, hát játsszunk egy kicsit, látszólag békésen."

A 9x9 fejezetre bontott tananyagi egységben minden rajzcsomagot Virág Katalin szövege vezet fel, mely csakis és kizárólag az állatok tulajdonságaival, testiségével és szellemével foglalkozik, s szakavatott tudósként készít fel bennünket a következő csomag történeteire egy-egy rafinált, valós érdekességet mondva el az állatok világából, mely persze abszolúte horrorian emberi is. A utolsó előtti fejezet bevezetőjéből idézzünk most: „A halálos kimenetelű bűntények maradványa gyakran lenyűgöző rovarökológiai megfigyelések terepe", majd ezt a dongólegyek és a húslegyek szerepéről jegyzett ismertetés követi. Végül: „Haskell professzor úgy véli, nem árt, ha a hullák és rovarok iránt egyaránt érdeklődő jelöltek erős gyomorral és gyenge szaglással rendelkeznek." Vagyis, mondjuk Brumi, a detektív megtalálja Sicc tetemét, melyen egy dongó tévézés közben vacsorázik. Ne is folytassuk! Ez a tárgyilagosság, visszafogottság, mely a szövegekből árad, egyben a roskói alkotói nyelv legpontosabb és legtalálóbb kísérője, érzékeltetője és bemutatója. Mert mit mondhat a művészettörténész, az esztéta, a pszichiáter, a gyilkossági szakértő arról, hogy a nyuszinak elege lett mindenből, s földhöz vágta a róka porcelánvázáját?

Feltehetően semmit. Annyit azonban mindenképpen tehet, hogy fellapozza a kötetet, mely egyben az első Bazovsky képzőművészeti album is, s tájékozódik egy új világról, amelynek gyűjteményes kiszerelése a legfrissebb szellemi vitaminként működik a kissé szomorkás, lefáradástól egyáltalán nem mentes, hideget hozó téli időszakban, valamint ugyanilyen kiugró hatékonysággal a vidám napfényes nyári napokon.

Nézzünk bele, s akkor onnan egyenesen vezet bennünket az út a tavaszba, a golfpályára, ahol éppen egy kockás sapkás borz próbál nagyot ütni, s dünnyög közben, hogy milyen felháborító a modern világ, melyben csak úgy tolakodnak a farkasok, majmok, rókák, miegyebek, ezután hazasiet megetetni lustálkodó fiát, a szomorú zsiráfot, s kávézni veszélyes feleségével, a panaszkodó szarkával.

KÖNYVHÉT

– kéthetenként a könyves újság –

Szívesen írna publicisztikát álnéven – beszélgetés Jáksó Lászlóval
Közgazdasági, jogi és társadalomtudományi szakkönyvkiadás – Ember és gondolat – Timár György
Nyerges András: Takarások és finomítások nélkül
Írófaggató – Csák Gyula
Kertész Ákos: Felhő a Gangesz felett

KÖNYVHÉT – könyvekről beszélünk...

A Könyvhét előfizethető a szerkesztőségben: egy évre 3456 Ft helyett 2880 Ft.
1114 Bp., Kanizsai utca 4/. Tel./fax: 466-0703

Eladó Sz.

EX

Egy ködös, késő őszi napon a hideg tasztatúrára csúsztatta az ujjait. Érezte az ismerős billentyűk rideg tapintását, megborzongott a közönyös kiszámíthatatlansággal mozgó képernyővédő program felvillanásait figyelve. Egyetlen kattintással a virtuális szövegre ugrott. Hirtelen elveszettnek érzete magát, amikor egy végtelen könyvtár indázó, pulzáló, kapcsolódási pontoktól átszőtt kusza szövevényébe került. Fáradt volt, rossz kedvű, egy mosolyra vágyott. A keresőablak villódzó kurzora után írni kezdte: *smile*, majd jobb kisujjával gyorsan az enterre csapott. Lent az alsó sarokban, jobbra piros és zöld felvillanások jelezték, hogy a konzol távoli adatbázisokon planetáris keresésbe kezdett. Ekkor dőlt csak hátra, majd kisvártatva elmosolyodott. A képernyőn a következőt olvasta:

Jake Smiles: 1 link

A címbe az e-mail és az SMS-kultúrából beférkőző nyelvi gyakorlat a kötet tipográfiáján is nyomot hagyott. Nem véletlenül. A mű a Magvető Kiadó és az Origo nevű internetes szolgáltató által indított regénypályázatra készült. A borítót körülölelő, és vagy vásárláskor, vagy olvasás közben óhatatlanul leváló papírcsík a hordozója a következő infónak: *Az első magyar online / regénypályázat győztese / VIGYÁZAT – SZÓKIMONDÓ!* Vajon ebből arra lehetne következtetni, hogy akkor ez az első magyar online-regény? (Bár *offline* olvassuk a művet, mégis hiányolható, hogy sehol sem adja meg a kiadó a tájékozódáshoz szükséges URL-t.) És akkor még további pályázatok és további győztesek várhatók? És vajon azt is jelentheti ez, hogy az *online* jelzőnek műfaji következményei is volnának? És vajon miért kell azzal vigyázni, ha 1 könyv szókimondó, amennyiben helyén van az a szó?

A regény a VRL fikció elvárásainak igyekszik eleget tenni. Leginkább azonban mégis az úgynevezett „felhasználói" szintű számítógépes kultúra metaforarendszerén belül, vagyis mindvégig IBM PC és Microsoft operációs rendszer keretein belül mozog az elbeszélés nyelvi világa. Az IRL és a VRL egymásra vonatkoztatása az imagináció technikája által történik, amelyben kevés hely marad a virtualitás kreatív következményeivel való szembenézésnek. Sokkal hatékonyabban olvasható a szöveg az egyszerű multimédiás játékprogramok leírásának, azzal a konzervatív vonással kiegészítve, hogy azok valós idejűvé transzponálását hajtja végre, mintsem a VRL transzcendenciájában elveszett, a kulturális kódokat kikezdő szövegalakítás önmegkérdőjelező (netán önfelszámoló) elbeszélésének.

Az *önelbeszélő* főhős tudata által teremtett reprezentáció a megkérdőjelezhetetlenség miatt automatikusan válik a fikció realitásává. A kilencvenes évek magyar társadalmának frusztráltságát magába sűrítő kiábrándult, önző, fáradt, sivár életű hőse félelmeit a felhasználói számítógépes világ biztosította anonimitás jegyében fordítja át tabut és korlátot nem ismerő brutalitássá. A *csetelés* során szabadon választható a nemi identitás, és bármilyen tetszőleges szubjektum megalkotható. Ebben a vonatkozásban hasonlít a csetelés a számítógépes játékokra, ahol a játékosnak mindig több élete van. És ha kell, egy pályáról vagy szorult helyzetéből „öngyilkossággal" szabadul. A textualitás világában ez persze mást jelent.

A regény vitathatatlanul biztos stiláris tudással íródott, a *story* azonban kidolgozatlan, az elbeszélés szálai összekuszálódnak, a feszültség a könyv második felére alláhanyatlik, a befejezés pedig motiválatlannak tűnik fel. A vágyteljesítő fantáziák leírásait a cselekmény – előrehaladva a könyvben – egyre kevésbé képes a reprezentált világ összefüggésrendszerébe helyezni. A könyv kísérletet tesz a főhős jelölőjét a transzcendálás által kimozdítani a magyar valóság sivár ösztövérségéből, valamint a regény teremtett világát és felhasználói szintű PC-operátorát rejtélyesebbé tenni. A *link* szójátéki metaforája a *lét* és *nemlét* ké zálás alapját jelentő *kettes* transzponálja. Vagyis a jelö táció elválasztottságát villai natra, amikor a HTML alap („rejtett link") paradox fog építi be a szövegbe. De ho ez a link, az is homályban m *(Magvető Könyvkiadó, 2001.*

Ha nem is a fantasztikum irá fantázia felfokozott működ képp szüksége van a minder mének megírásához annak, kellően dokumentált esemé re és elbeszélésére vállalkozi

H. C. Robbins 1791 – Mozart u

című könyve. Márpedig l dokumentált története a adott helyzetben cselekv maguk is képtelenek egyn maguk döntéseinek moz regényírás és a történetír fikcióalkotás közelségében

a történeti kutatások és s retében készült regény ép talmaz, mint amennyire k történetíró is képzeletére azt kell eldöntenie, hogy energiák, milyen belső me relték.

Mozart utolsó évének t tások és a XIX. századba *korrajzok* által festett tragik nak jegyében áll. Ezen az ten jött létre és lett a kö Shaffer színműve, valan használásával készült Milo utóbbi valószínűleg soka időre rögzítette azt a Moz XX. századi bohém, feleló kernek tehetetlenül kisz művész előképeként látta idióta nevetésével együt

A Pont Alternatív könyvesbolt és kávézó (Bp. V., Nád sikerlistája az elmúlt hetek könyveiből

1. Lázár A. Tibor (szerk.): Négy év tévúton *(2002 Társaság)*
2. Márai Sándor: A gyertyák csonkig égnek *(Helikon)*
3. Viktor Pelevin: Az agyag géppuska *(Európa)*
4. Thomas Szasz: Az elmebetegség mítosza *(Akadémia)*
5. László János–Thomka Beáta (szerk.): Narratívák 5. *(Kijárat)*
6. Hankiss Elemér: A tízpar
7. Catharine A. Mackinnon változásai
8. Konrád György: Elutazás
9. Rafael Seligmann: A jiddi
10. Váncsa István: Hírvilág

BOLT
galéria

H 1085 Budapest, Leonardo da Vinci utca 40.
tel.: (36 1) 1121 603
nyitva h–szo / open mo–sat: 10–18

Roskó Gábor kiállítása

megnyitó: 1995. március 3. (péntek) • 18 óra

A megnyitón két énekszám hangzik el
Litván Gábor: *„A monstruózus Montparnasse, de kedvesen"*
és *„Patria research"* c. színpadi zenéiből. Előadja Kukta Elvira
és Böröcz László, kisér Litván Erika, Kutik Rezső és a szerző.

1995

Lóska Lajos

Felsőrölduáli út
61-65/alt.

BP 1025

Roskó Gábor festő-grafikusművész

Mezei Ottó: Grafikák az ujfestészet szélcsengőben. Óbudai Műv. Központ, Passau I: 1989. IV. 12-V. 7, Passau II: 10-VI. 4.

6. Két szomszédvár, akvarell, papír, 21 x 29 cm, 1988. (repr.)

6 Roskó Gábor: Két szomszédvár, akvarell, papír, 21 × 29 cm, 1988

Művészet, 1989., 8., 36-old.

Roskó Gábor, grafikus

Bemutatjuk Roskó Gábor rajzait

Feltűnő, hogy Roskó Gábor mennyire vonzódik a századelő világához, a cirkuszához, a filléres ponyvákéhoz, rajzos rejtvénykönyvekéhez. Lehetne ez a világ Karinthyé, lehetne akármelyik nebulóé ebből a korból. Álomban-fantáziában-valóságban meglévő csodák világa, izgalomkeltő misztériumoké, jótékony, emberséges csalásé.

Lehet ez a világ Roskóé, lehetne a mienk, ha ezt a nyelvet ma már nemigen beszélik is. Líterális köznyelvünkből lassan kikopik Sherlock Holmes, Buffalo Bill vagy Frankenstein alakja, s képi fantáziánkat is egyre inkább a hetvenes-nyolcvanas évek science-fiction filmjei határozzák meg.

Roskó nyelve mégis valahogy nagyon közel áll hozzánk, még ha ezoterikusnak látszik is. Valószínűleg, mert ugyanannak a modern tömegkultúrának archetípusait használja, amelyből Lucas és Spielberg is építi filmjeit mostanában.

Ennek a folyamatosságnak Roskó tudatában van. Bonyolult-összetett rajzaiban helyet kapnak anakronisztikus, tehát modern jelek-képek. Nem szürrealista képzettársításként, hanem egy autonóm kultúrmozgás érvényes állomásainak jelöléseként.

★

Vonalai elindítanak egy ötletet, és befejezik azt tíz másikban. Ettől a rajzok eklektikusnak tűnnek, pedig csak gátlástalanok. Mégpedig jó értelemben. A legsikerültebbek ugyanis ettől izgalmasak az utolsó vonásig.

Feuer Gábor

Feuer Gá

Élet é

12.

XXIX/50

keresztyének közt. Nem hiszem ugyan, hogy az idő irányát visszafordítanunk, mert

gyelemre méltó passzusa az a Parlamentben, a Magyarországi egyházak országos találkozóján

lítás

Búval, vigalom nélkül

őKép. Ádám Zoltán, Bukta Imre, Csurka Eszter, drMáriás, Duliskovich Bazil, Lugossy László, Gaál József, Klimó Károly, Roskó Gábor, Soós Tamás, Swierkiewicz Róbert, gl Filemon munkái

Mint a magamfajta szerény kis öregemberek általában, én is trukturalizmus jelen- és jelimádaak felhabzásakor tanultam meg életre, mit is jelent a műegész empontjából a *cím*, minő felelősggel jár, ha a szerző műve fölé vas szavakat ír, mint például *Unr* vagy *Nemtudomka Napvárosn*. Mit ábrázol a *JövőKép*, izgulhak tehát – gondoltam – a kötetet gy a hozzá készült kiállítást (vagy rdítva: a tárlathoz készült albuot) vizslatva, felspannol-e a dolog, ellát reménnyel, vagy épp ellenezőleg, lever a kibomló perspektía, mint Dosztojevszkijt az epilepzia, s nem bízhatom másban, csak z egyetemes és metafizikai szereet megváltó erejében.

Ha szigorú akarok lenni, akkor negroppanva csak annyit rebeghek, hogy azon a jövőképen, amely negképződik a tizenkét kortárs magyar művész művei és szavai révén,

nincs sok áldás;

mondhatnám azt is: nem kompatibilis az utópiakészletük az elmúlt években megszokott álomegyütthatóval, de ez mint érv, szerencsére, passzé. Azt viszont nem hallgathatom el, hogy ha tényleg ez a jövő, akkor viszont nem maradt más nekünk, csak – éppúgy, mint a valaha volt szentkúti búcsú ártatlan fuvarosainak – hogy hátha tévednek, és itt-ott lefelejtettek nekünk is valami sokány vigaszt.

Vagy nem tévednek, csak éppen em erről van szó. Nem jövőképet ell adniuk és nekünk kapnunk, haem tizenkét eltérő és összetartó, ínes és színtelen választ arról, mit pzel a művész magáról és a világ, s mit vizionál őróluk a válogató gnár Attila), a velük „együttgonkodó" (Szombathy Bálint) vagy értük haragvó (Keserü Katalin) árs az e világi száműzetésben.

Fotó: Németh Dániel

SÍR A TELEFON

Mert – és ez azért még hozzátartozik a dolog „drámaiságához" – a kettős mű (könyv és kiállítás együtt) valami elképesztően depressziós, világba vetetten búvalbaszott hangulatot sugall már az első lapozásra vagy pillantásra is. (Arról most ne is beszéljünk, hogy a reprezentatív előénekes, Esterházy Péter hangja itt milyen gyengén és hamisan szól.)

És ez elég furcsa. Nem azért, mintha azt várnánk, hogy optimistán hazudják le a csillagot az égről, hiszen olyan sok öröme lesz az embernek, ha a jövőjére gondol (adóügyek, vesehomok, az asszony is depressziós, a gyerekbe meg kullancs akadt), hanem mert

a könyv feltűnően szép és elegáns,

a kiállításnak meg semmi baja nem lenne, ha nem ezt a címet viselné aggódva ráncolt homlokán, ellenben például valami olyasmit, mint *Bánat és hit az 5. Magyar Köztársaságban*, s akkor azonnal a kedély melegágyaként tekinthetnénk, amelyből egy jobb jövő sarjadzik... De félre tréfa, félre bú, próbáljunk tárgyilagosabbak lenni.

A kötetbe foglalt művészek és munkáik egy nagyon rokonszenves tekintet tükrében, sajátos metszetet képezve, a trendet és a trenden kívüliséget reprezentálva illusztrálják azt a fajta józan pluralizmust, amely nagyon nehezen honosodott ugyan meg errefelé, de úgy tetszik, végre megtörtént, s a kis plurálsejt beágyazódott. Eltekintve most a valóban megmézgásult és sajnos feledhetetlen szomorúságtól, mely a könyv lapjairól és a kiállítás falairól lassan előszivárog, a látvány mindezek ellenére nagyon is érdekes: olybá tűnik az egész, mintha valaki félálomban mormolna vizuálkulturális toposzokat (nem tudom, előfordult-e már ilyesmi bárkivel is), majd idegenkezűséget sejtetve „kiábrázolni" és összeilleszteni igyekezne őket. A szándék jó eredménybe fordul: s így egy térbe (testbe) kerül a mezőszemerei patakpart csudálatos halászata (Bukta Imre) a vízbe vesző vagy abból előtámadó kis, negatív puttóval (Csurka Eszter), a vicsorogva viccelődő űrvándor (drMáriás) a fotóportréját az örökkévalóságba átrévítő sámánnal (Ádám Zoltán) vagy Síva (Swierkiewicz Róbert) Madonnával (Roskó Gábor).

A *JövőKép* – éppen azért, mert metszet, s szerencsére nem generációs vagy stiláris patentre működik – túlmutat önmagán, s így amellett, hogy igen érdekes és bátor válogatás, „adatszolgáltató" is. Tényeket soroztathat ahhoz az egyre inkább késlekedő elemzéshez, melynek azt kellene vizsgálnia, hogy 2001–2002-ben miféle koordinátarendszerben lehet „megfogni" a magyar művészet elmúlt húsz évének történetét, hiszen ebben a válogatásban (és a szövegekben) is megnyilatkozik az alapvető két kérdés: önmagához képest mit ábrázol a hazai festészet,

és miképpen reflektál a világra?!

A válasz valószínűleg roppant bonyolult, hiszen éppen a koordinátarendszer omlott össze, s helyébe zselészerűen plasztikus mátrix bomlott ki. Egyszersmind felvetődik az is: van-e élet azt követően, hogy a posztmodern valaha a nagy seggével rátelepedett a történeti stílusok törékeny járókeretére, s összezúzta azt, majd itt hagyta maga után a közvetített kép közvetítésének szűköske koncát a photoshoppal és a cibakrómmal eszcájg gyanánt, az „autonómabbak" számára pedig a bánatba forrasztott bizodalom és küzdeni akarás homeopatikus placebóját. És persze felhorgad a nagy kérdés is, miszerint van-e joga a pluralizmus liberál-mazochizmusának kifejlése után bárkinek kategóriákat fölállítani, s lehet-e egyáltalán jóról és rosszról beszélni a művészetben (ha már vagy még ezt a kategóriát használni lehet)?!

Persze, mint a *JövőKép* résztvevői, a bánatban eggyé forrva bízunk és küzdünk – és jók leszünk – mindhalálig.

Hajdu István

JövőKép – a kiállítás az Ernst Múzeumban május 26-ig volt látható; a könyv a K. Bazovsky Ház kiadása, Budapest, 2002; 225 oldal, ár nélkül

Minden meccset nem nézhet meg!

De mindegyikről olvashat délutáni sportnapilapunkban.

A foci-vb ideje alatt – május 31. és június 30. között – a Metro hírújság különszámban tájékoztat a legfrissebb eseményekről minden délután.

A Metro hírújság ingyenes, budapesti különszáma már délután ötkor kézhez kapható a város forgalmasabb pontjain az aznapi mérkőzések eredményeivel és eseményeivel, valamint a világbajnokság híreivel, elemzésekkel, tippekkel, játékokkal és nyereményekkel.

Metro foci-vb 2002 – papíron a leggyorsabb.

tével, a Bakfark Consort, a Budapesti fúvósegyüttes Berkes Kálmánnal, a Magyar Virtuózok, a Hacsaturján zongoranégyes.

A jótékonysági koncert lemezre került válogatása magas színvonalú zenei csemege. *(Hungaroton)*

Látó János

Folyóirat

FILMVILÁG
Rákapcsoltak?

A napilapok frissességével, de folyóirathoz illő alapossággal és elmélyültséggel tudósít a Filmvilág legutóbbi száma a hónap fontosabb filmbemutatóiról. Válogatásukban megoldották a sokáig lehetetlennek kikiáltott feladatot, egyszerre érték és közönségcentrikus a lap. A távol-keleti művészet tekintélyes tudósa, Miklós Pál tollából adnak közre a történet és a mögötte lévő történelmi helyzet teljes megértéséhez alighanem nélkülözhetetlen elemző írást Bertolucci *Az utolsó császár* című alkotásáról. De megérdemelten kap hasonló figyelmet Brian de Palma rendezői munkássága is, akinek *Aki legyőzte Al Caponét* című kifogástalan gengszterfilmjét nemrégen kezdték vetíteni. A videoüzlet terjedése pedig a nagy számok törvénye szerint ugyancsak az értékek malmára hajtja a vizet: a Filmvilág mozijában műsorra tűzött *Szerencsefia* című Lindsay Anderson-film, az Intervideónál eredeti címén (Lucky Man) kikölcsönözhető. (A Mártírok útján lévő mozit Koltai Ágnes mutatja be.)

A megszüntettetés fenyegetésében a Filmvilág „rákapcsolt", s nemcsak ezzel a számával, hanem egész idei évfolyamával is azt sugallja: ha netán nem lesz, hiányozni fog ez a többórás olvasnivalót, s minden cikkében továbbgondolható gondolatokat kínáló lap. Hosszabb beszélgetés olvasható Jeles András 12 órás filminterjúja nyomán Szentikuthy Miklóssal, akinek a világ dolgaihoz való szertelen és elkötelezett, rácsodálkozó és elemző, naiv és letaglózóan tudatos viszonyát az emberéletet filléres gondokkal túlzsúfoló világunkban talán csak kevesen érthetik, mert kevesen élhetik meg. Miért? Erre szintén Jelestől, és szintén Filmvilágból (egy korábbi számból) kínálkozik felelet: a huszadik század, kérem, a büntetőszázad.

Nincs kizárva.

Acsay Judit

ÚJ TUKOR / Képes kulturális hetilap

Szerkesztőség: Budapest VII., Lenin körút 9–11. 1073
Telefon: 12-21-285, 12-22-408
Főszerkesztő: **FEKETE SÁNDOR**
Főszerkesztő-helyettesek:
GYURKÓ LÁSZLÓ
KŐRÖSPATAKI KISS SÁNDOR

Olvasószerkesztők:
BÉRES ATTILA
CSONTOS MAGDA
GERA MIHÁLY
Képszerkesztő:
KELETI ÉVA
Művészeti szerkesztő:
CSÍK BENCE

Meg nem rendelt fényképekért és kéziratokért a szerkesztőség nem vállal felelősséget.

Kiadja: **PALLAS LAP- ÉS KÖNYVKIADÓ VÁLLALAT**
Budapest VII., Lenin krt. 9–11. 1906
Felelős kiadó: **NÉMETH JENŐ**
a Pallas Lap- és Könyvkiadó Vállalat vezérigazgatója
HU ISSN 0133–1361

89.2011 Athenaeum Nyomda, Budapest, rotációs mélynyomás. Felelős vezető: **SZLÁVIK ANDRÁS** vezérigazgató

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (Header), Budapest XIII., Lehel u. 10/A 1906, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a Heller 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra. Előfizetési díj: negyedévre 318,— Ft, fél évre 636,— Ft, 1 évre 1272,— Ft.

tehát meglehetősen eklektikus. De akárhonnan nézzük is, feltétlenül érvényes. Vélhetően helye lesz a magyar színpadokon még jó ideig.

A steril komédia öt hőse a magyar társadalom egy-egy rétegét reprezentálja. A paraszt (annak is rezervátumfalvai díszpéldánya), az értelmiségi (a cselekvésképtelen intellektüel), a nemesi származék (a felsőbbrendű ősi sarj) és az alvilág egy képviselője játssza a vészterhes játékot. Ülnek az ablaktalan szobába zárva, egyikük pisztolyt szorongat a kezében, sakkban tartja a többieket. A fegyvert sorjában megkaparintja (szinte) minden résztvevő. Az ideiglenes stukkertulajdonosnak hatalma van, amivel mindjárt él és visszaél. Terrorizálja a többieket, ahelyett, hogy leakasztaná a falról a kulcsot, kinyitná az ajtót, s mennének mind a dolgukra. (Igaz, hiába is próbálkoznának. A darab itt és most azzal ér véget, hogy nincs kiút.)

Az egri előadás hű a darabhoz, de ahhoz már nem volt szíve Gali László rendezőnek, hogy a játékot — a szerző elképzelésének megfelelően — teljesen téren s időn kívül helyezze. Küld ugyan egy-két sugallatot arról, hogy Görgey művét napjainkba képzeli (a bűnöző jelmeze s a díszlet plakátdarabkái utalnak erre), de nemigen merül el a naprakész értelmezésben, hacsak a befejezés nem fejesugrás a mába. Mindazonáltal az előadás korrektül, kellemesen lebonyolíttatik Pálfi Zoltán, Kelemen Csaba, Kocsis György, Epres Attila és Fésüs Tamás szereplésével. A játszók tisztes teljesítményt nyújtanak, de — tekintettel a kis színpad testközeli nézőszínész viszonyára — játékuk lehetne kicsit halkabb és kicsit természetesebb.

Stuber Andrea

SZAJRÉ
Szegedi Nemzeti Színház

Fejtetőre állított hulla a szekrényben — nemrégiben még anya, egyben feleség —, kipotyogó üvegszem, spanyolos szilajsággal kasztanyettaként csattogtatott protézis. Ilyesmikből sarjad a szegedi Kisszínházban játszott Szajré című bűnügyi komédia humora. A mű sajátos világlátásának néhány eleme mellesleg fellelhető az író, Joe Orton életrajzában is. Az angol szerző azért került börtönbe annak idején, mert a könyvtári könyveket telefirkálta disznóságokkal. Negyvennégy éves korában — egyébként hímnemű — élettársa kalapáccsal agyonvágta féltékenységi rohamában.

Morbiditás ide, morbiditás oda, a Szajré elég gyenge krimiparódia. Gyenge a slusszpoén is; felügyelő és bankrablók közös pénzéhségtől vezettetve az örök vesztesre, a férjre húzzák rá a vizes lepedőt. A szöveg, a karakterek — Ortonnal kapcsolatban emlegetett — gyilkos fekete humora, gorombaságig menő cinizmusa éltetné tehát a bohózatot. Az „először halt meg életében" típusú tréfák azonban — hiába a gondos dramaturgi beavatkozás, marad belőlük elég — inkább blődségnek hatnak, különösen, hogy a rendezőként debütáló Balázsovits Lajosnak nem sikerült rátalálnia a megfelelő stílusra, játékosabb hangra. A „bűnügyi atmoszféra" megteremtéséhez pergőbb ritmusra, gyorsabb változásokra lett volna szükség, az időnként beadagolt „vérfagyasztó" krimiszignál nem elegendő. Itt-ott a szituációk is sántítanak: nyolcvankilós hullával a hóna alatt kevésbé fürgén rohangál az ember. A fő gond mégis az, hogy a szereplők helyenként hagyományosan átélt alakítással kísérleteznek, ahelyett, hogy fapofával „vezetnék elő" a fárasztóbbnál fárasztóbb képtelenségeket. Komolykodnak, ahelyett, hogy könnyedén eltartanák maguktól a figurát. A rózsákat és a pápát imádó férj itt állandóan csak siránkozik, ömleng. A gyilkolásban, miegymásban járatos, dörzsölt ápolónő egy vénlány görcsös rámenősségével szövi a hálóját. Nem elég vagány a két bankrabló srác, alig sugárzik róluk, hogy tucatszám döntögetnék a lányokat, s még egymást is szívesen boldogítják; nem elég szenvtelenek ahhoz, hogy hihető lazasággal pakolgatnák ki-be a koporsóból a mama hullája. A bugris, pokróc nyomozó még a legsikerültebb alak. Mindez egy kevéssé lakályos, minthogy táncterem nagyságú, szedett-vedett bútorzatú angol nappaliban folyik, kellékek gyanánt például olyan ronda koszorúkkal, hogy az már igazán hátborzongató.

Tegyi Enikő

Jelenet az előadásból

Kiállítás

ROSKÓ GÁBOR KÉPEI
István Király Múzeum, Székesfehérvár

Progresszív konzervatívnak nevezte Roskó Gábort kiállításának rendezője, és ezt a meghatározást alighanem érdemes elfogadnunk. Noha korosztálya adta a magyar „új szenzibilisek" első hullámát, és Roskó akkor közöttük az egyik legnagyobb tehetségnek számított, nem állt be a sorba, a maga útját kezdte járni. Pedig szenzibilis volt ő is, csak egészen másképp.

Valahogy nem tudom elnyomni azt az érzésemet, hogy a sok különféle tehetség között Roskó a festő. ő olyan, amilyennek az igazit képzeljük. Irtózik mindentől, amit nem hitelesíthet a saját személyiségével. Kerülte és kerüli a csoportosításokat, a kollektív bemutatkozásnak nevezett nagy pofaviziteket, sohasem határidőre festett, egy-egy kiállításra; talán ezt az eddigi tíz évét bemutató kiállítást is azért vitte Fehérvárra, hogy csak az igazán érdeklődők nézzék meg.

Életműve elfér egy közepes teremben, súlyos viszont minden festménye, méretre és technikai kivitelezésre való tekintet nélkül. Az intellektuális teljesítményen túl ott van bennük az egésztől világosan elkülönült, csalhatatlanul egyéni világ, ami ettől a kiérleltség különleges patináját is megkapja. Elmúlt igazi és álkorok díszletei között misztikus, hideg álomvilágot látunk, állatokkal, arisztokratikusan deformált fejű alakokkal, előtérben néhány finoman kidolgozott részlettel, a tudatalatti szépség kacatjaival, a háttérben pedig méltóságos hegyvonulatokkal.

A figurák szeme rendszerint élettelenül merev: kinéznek a képből, a szemlélőjüket figyelemre sem méltatják. Olyanok, mintha a kollektív emlékezet, a nagy közös mitológia szereplői lennének.

Torma Tamás

Radosza Attila grafikája

Maurer Dóra

Keressük Dózsát!
1973 (1975)
35 mm f-f fényhangos 7'
Kamera: Gulyás János
Zene: Jeney Zoltán

Balázs Béla Stúdió prod.

1972-ben egy Dózsa témájú grafikai kiállításra részekből álló, tologatható arcképet készítettem a következő programmal: "Keressük Dózsát!" hiteles

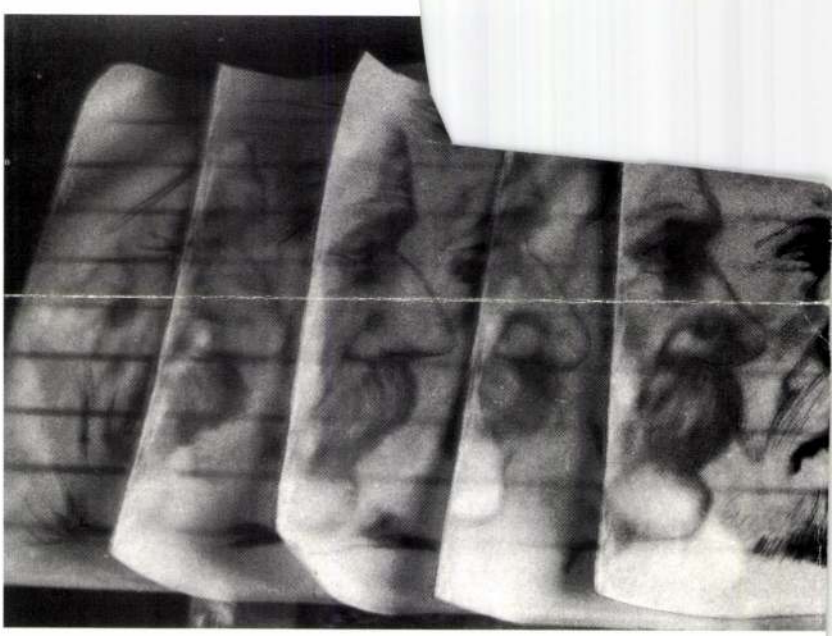

portré nem készült róla, csak képzelet utáni. Kérdezzük tovább, milyen lehetett Dózsa? Embertanilag székely típusúnak nevezhető férfiak fényképei alapján nyolc, kifejezésben is különböző arcot rajzoltam, csíkokra vágtam, összevertem: a csíkok tologatásával új arcok alakíthatók."
Ennek az objektnek "használatát" mutatja a film. Az arcképvariációk nagy mennyiségét azzal fejezi ki, hogy a kezdetben arccá integrált részeket mind jobban összekeveri. Egymásfelé kívánkozó részeket látunk, amelyek nem találkoznak, más részek váratlan helyen összeállnak: a néző szeme a vetítővászon egész felületét kutatja. Jeney Zoltán preparált zongorán eljátszott 16. századbeli magyar darabokkal felerősítette a film ironikus jellegét.

Gáyor Tibor: Szövegek, 1973, vegyes technika

a hivatalos koncepciór
is felfoghatunk).

A fenti vállalkozás
kérdőjelezés, lázadás,
amelyek végig jelen v
artban. Természetesen
de ezt nem egy-egy
valamennyiük munkája

A tiszta, az önmagá
zé tartozik Jovánovics
mondat: "Ennek a m
más írógéppel írtam."
nem található fel.)
Legéndy Péter egy ere
készült kópiáknak visz
Imre szemantikai tauto
kijelentő versei, Csiky
fizikai tételei.

Az alapkövek letétel
működésbe lépett egy
értelem raszterelt olásá
sára. Alappéldának Jo
datát idézzük: "Franci
bölcs." A mondat nye
valóságában nonszens

VALAMI SZTK-NAK LETTEM A FŐDISZPÉCSERE ...

ROSKÓ GÁBORRAL BESZÉLGET ZWICKL ANDRÁS

1991 ősze óta vagy a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának elnöke. Miért vállaltad ezt a tisztséget?

Talán a közösségi lelkiismeret. Valami olyasmi: ha nem vállalom el, csak rosszabb lehet. Arról beszéltünk, hogy valahogyan meg kellene menteni a Stúdiót. Volt egy mélypont. Lehet, hogy még mindig mélypont van, de ez akkor mélypontabb volt a mélypontnál is. Megpróbálunk valamit csinálni. Valamiért rám esett a választás, hogy én legyek az elnök. Mondjuk egy reprezentatívabb figura.

Akkor te most mi vagy inkább: reprezentatív figura vagy pedig a megmentés letéteményese?

Inkább a kirakat. Többé-kevésbé olyan emberek kerültek a vezetőségbe, akikről lehet tudni, hogy mit csinálnak, másrészt csinálnak is valamit. Folyamatosan dolgoznak, mondjuk inkább így.

Mi baja a Stúdiónak?

Szerintem amióta megvan, ugyanaz a baja. Az, hogy olyan célok érdekében hozták létre, amelyek alapvetően ellentmondásban vannak egymással. Olyan emberekből áll, akik alapvetően az önzésre és a legsúlyosabb egóra rendezkedtek be. Ez mindig is így volt. Azt hiszem, ha az ember nem rendelkezik ilyen fokú önzéssel, akkor nem tudja ezt a szakmát csinálni.

És mi lenne a Stúdió igazi célja?

Régebben a Stúdió a főiskola után vákuumba került embereket próbálta meg információkkal, műteremmel és anyagilag is segíteni. Ez annyit változott, hogy most messzemenően nem azokról van szó, akik elvégezték a főiskolát. Ez egyre fontosabb feladat, és ezzel egyre nagyobb energiával próbálunk foglakozni.

Hányan vagytok most a Stúdióban?

Háromszáz körül, és az aktív tagság ennek kb. a fele sincs. Tehát százegynéhány ember az, akiről azt lehet mondani, hogy dolgozik, aki komolyan veszi a munkát, és nem csak az éves kiállításra ad be valamit.

Mennyien jelentkeznek évente a Stúdióba, és milyen kritériumok alapján válogattok?

Sokan, nagyon sokan jelentkeznek. A kritérium a minőség.

Ugyanakkor az éves Stúdió-kiállítások elég kiábrándító képet mutatnak.

A tagság állít ki, és mi nem szelektálunk. Én mereven ragaszkodom a zsürimentes kiállításhoz. Akiket mi felvettünk, azok a mi embereink, őket kell kiállítani.

Furcsák az emberek. Egyrészt negligálják a Stúdiót, eljönnek viszont abban a pillanatban, amikor segély vagy támogatás kell valamilyen kiállításhoz. Egy csomó emberrel csak akkor találkozom, amikor behozza a támogatási kérelmét. Ugyanakkor a Stúdió a legnagyobb, és szinte az egyetlen fórum, amely a fiatalokat összefogja.

És meddig bírja Stúdió a jelenlegi támogatásokkal?

Az majd kiderül. Hosszú távra nemigen gondolkodunk. Két dologra számítunk, hogy az eddigi támogatások megmaradnak, és megpróbáljuk hasznosítani a különböző forrásokat.

Mennyire tartod anakronisztikusnak a Stúdió létét?

Valóban anakronisztikus a helyzet. Amikor elvállaltam az elnökséget, már az első perctől kezdve tudtam, hogy egy SZTK-nak lettem a fődiszpécsere, de soha nem is álmodtam másról, mert az SZTK-ra szükség van. Ameddig tudom, hogy alkalomadtán valakinek ki tudjuk fizetni a vonatköltséget vagy segíteni tudunk rajta, addig nem gondolom, hogy be kellene fejezni.

ROSKÓ Gábor

FELHÍ

Az általános forgalmi adóról szóló 1992. év

Az adóalany az alanyi adómentességet az

A jelzett időszak elteltét követően az adóa

Minden adóalanynak (fizetővendéglátó, vá
kóhelye szerint illetékes APEH-nál nyilatk
vagy továbbra is alanyi mentességet válas

A nyilatkozat megtehető a nyomtatványbo
dosító lapon, az adatmódosító lapból kés
ben.

A nyilatkozatot célszerű ajánlott küldemén

Amennyiben továbbra sem kívánnak áfa
adatmódosító lapon teszik meg, akkor a 2

D ÉS PÉNZÜGYI ELLENŐRZÉSI HIVATAL

ROSKÓ Gábor

Dolce far niente c. Rill. 1994

= Enigma, 1994/3 120, 125,

Lőcsei Pál

Vizsgálati fogságom Kádár börtönében

II. Egy kihallgatás — a százharminckettőből

A szóhasználatomra ügyelő, tárgyilagos jegyzőkönyvezésért —, a kihallgató rendőrtiszt erőszakosságától és túlbuzgalmától, illetve műveltségétől és mértéktartásától függően — több vagy kevesebb szenvedésadót kellett lerónom. Az alább olvasható jegyzőkönyvért viszonylag kevesebbet, mert *K. L. rendőrnyomozó főhadnagy* ezt a feladatát, a velem szemben alkalmazott vallatói magatartásokhoz képest mértéktartó szigorral végezte.

E kihallgatásra *fogságom 249. napján* a Belügyminisztérium II/8. osztályán, Budapesten, a II. kerület, Gyorskocsi utca 31. alatti vizsgálati börtön egyik szobájában került sor. A jegyzőkönyv minden oldalának alján ott van az aláírásom. Az itt közölt szöveg — lényegtelen rövidítésektől eltekintve — azonos az eredetivel, amely megtalálható az Új Magyar Központi Levéltárban V-150.004/20 szám alatt, az I. kötet 132—141. oldalain.

BM. II/8. osztály

Jegyzőkönyv

Lőcsei Pál kihallgatásáról.
Budapest, 1957. szeptember 25.

Lőcsei Pál
Békéscsaba, 1922
Diamant Valéria
újságíró
Re[illegible]

egyet a párt és kormány politikájával. Ismertesse, melyek voltak ezek a kérdések?

FELELET: 1953 júniusáig a párt politikájával minden lényeges kérdésben egyetértettem. Azt követően visszamenőleg is és folyamatosan felmértem és revízió alá vettem mindazt, amit a párt és én tettem, és számos kérdésben elhibázottnak éreztem a párt és a magam tevékenységét. Úgy láttam, hogy az 1953 júniusi és az 1954 októberi határozatok, valamint az MDP III. kongresszusa útmutatásának segítségével a múltbeli hibákat ki lehet javítani. Az 1954 októberi párthatározat végrehajtása körül azonban huza-vona kezdődött. A Rákosi—Gerő-féle politika képviselői csak látszólag értettek egyet a határozattal, s azzal ellentétes tevékenységet folytattak. Ez mutatkozott meg az 1954 októberi Szabad Nép taggyűlés teljes megbélyegzésében. Ezen a taggyűlésen én is felszólaltam s bíráltam a szabad kritika elfojtását, az egyes vezetőknél (konkrétan Gerő Ernőről beszéltem) mutatkozó kétkulacsosságot, a törvényesség megsértését és Leninre hivatkozva új politikai erkölcs meghonosítását javasoltam.

A taggyűlés megbélyegzése után eltökélt szándékom volt

KÉRDÉS: Tegyen vallomást arról, hogy milyen tevékenységet folytatott Ön 1956. október 23-a és november 4-e között!

FELELET: 1956. október 23-án, mint a „Szabad Nép" pártszervezetének tagja,[2] résztvettem a taggyűlésen, ahol több felszólalásból tudtam meg, hogy tüntetés készül. A taggyűlésen felszólaltam. Utaltam arra, hogy a korábbi hibák miatt bizonyos rétegek elégedetlenek és hogy a lengyel események hatással lehetnek nálunk is a közhangulatra. Javasoltam, hogy a tüntetést megelőzendő, a párt vezetői forduljanak felhívással a néphez, amelyben közölnék Nagy Imrének a vezetésbe való bevonását, s feleletet adnának a közvéleményt érdeklő legfontosabb kérdésekre. Mások javaslatára a taggyűlés elhatározta, hogy küldöttséget meneszt a Politikai Bizottsághoz és a küldöttség elviszi a taggyűlés írásbeli határozatát. A határozat egyebek között az én javaslatomat is tartalmazta. A taggyűlés engem is beválasztott abba a küldöttségbe, amely a határozatot a Politikai Bizottsághoz vitte.

Délelőtt 11 óra tájban mentünk át a Pártközpontba. A küldöttség 8, vagy 10 tagú volt és Horváth Márton vezette. Felol-

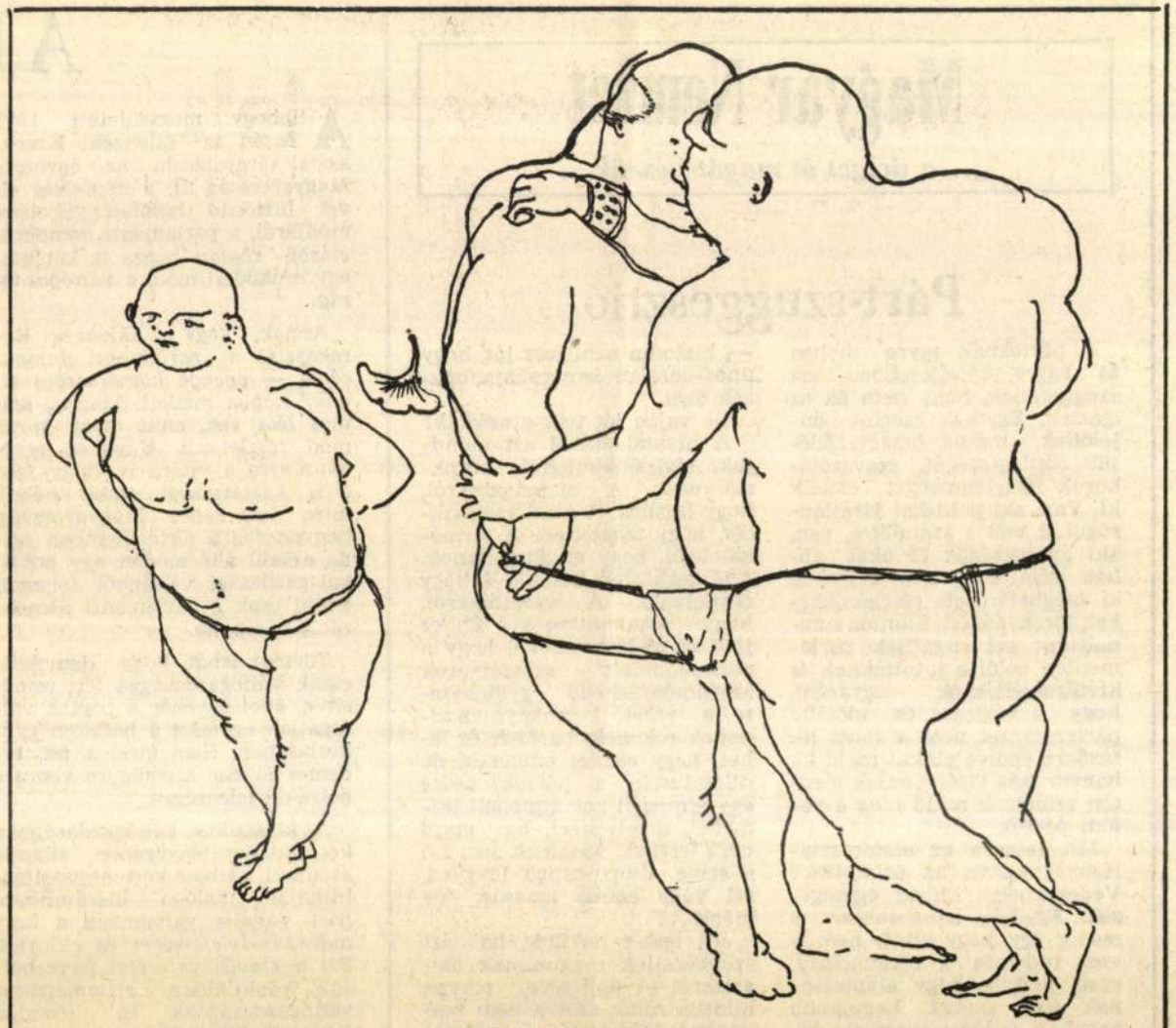

Roskó Gábor rajza

Magyar Nemzet
„...a dolgot ét magát nézzük..."

Párt-szuggesztió

A pártoknak egyre többen és egyre erőteljesebben azt szuggerálják, hogy nem ők az igaziak. Egyesek szerint önjelöltek, mások összeverődésük esetlegességét, szavazótáboruk ideiglenességét emelik ki. Van, aki politikai járatlanságukat veti a szemükre, van, aki gyengeségük fő okát abban látja, hogy nem fejeznek ki meghatározott rétegérdekeket, törekvéseket. Summa summárum: azt sugallják parlamenten belülre jutottaknak és kívülrekedteknek egyaránt, hogy a végleges és időtálló pártszerkezet nem a most létezőkre épülve alakul majd ki, hanem más törésvonalak mentén születnek majd meg a valódi pártok.

Mit tesznek az elmaradtalásokat hallva az érintettek? Védekeznek. Ebben egységesek. Egyikük hangosabban, a másik úgy, hogy szinte nem is vesz tudomást a bírálatokról, ezzel jelezve, hogy alaptalannak ítéli azokat. Leginkább azonban (olykor görcsös) bizonygatásban, önigazolásban vélik megtalálni a hatásos el—, biztosan nem tesz jót, hogy unos-untalan lemacskajancsiszák őket.

De vajon jót tesz-e *nekünk?* A hivatalainkról azt mondjuk, elviselhetetlenül bürokratikusak. A bíróságainkról, hogy lassúak. A rendőrségünkről, hogy tehetetlen. A termékeinkről, hogy eladhatatlanok. A tömegközlekedésünkről, hogy csapnivaló. A vezetőinkről, hogy alkalmatlanok. Ehhez jött az új korszakban, hogy a parlamentünk szószátyárok körülményeskedő gyülekezete, a vezető kormányhivatalnokok rokonok, barátok és lehet, hogy rendes emberek, de dilettánsok, a pártok pedig egy átmeneti kor átmeneti termékei, amelyekért, ha majd nem lesznek, senkinek sem fáj a szíve. Csupa-csupa (negyed, fél vagy egész) igazság, de mégis...

Jót tesz-e nekünk, ha azt szuggeráljuk magunknak magunkról — úgy téve, persze, mintha *róluk* szólva nem magunkról is beszélnénk —, hogy amit itt nálunk emberből, pártból, szervezetből összejött, az

A közép és a váltógazdálkodás

Alighogy megszületett 1989. őszén az Ellenzéki Kerekasztal tárgyalásain az egyezség Magyarország új, a népfelség elvét biztosító hatalomgyakorlási módjáról, a parlamenti demokráciáról, rögtön hozzá is kötődött egy működési mód, *a váltógazdaság.*

Annak, hogy az Ellenzéki Kerekasztal a *„parlamenti demokrácia — gyenge köztársasági elnök"* képlet mellett döntött, számos oka van, amit most nincs mód részletezni. Ugyanez érvényes arra a vitára is, hogy igen erős köztársasági elnök nélkül mire lesz képes Magyarország, hogyan fog a történelemben példa nélkül álló módon egy politikai-gazdasági válságból felemelkedni csak a parlamenti demokrácia közepette.

Történt tehát, hogy demokráciánk váltógazdaságggá lett minősítve, ahol ugyebár a pártok váltogatják egymást a hatalom gyakorlásában. Nem kicsi a tét, érdemes jobban szemügyre venni e politikai jelenséget.

A klasszikus váltógazdaságban két, időben lényegében állandó arculatú, várható kormányzati politikáját illetően kiszámítható párt vállalja váltakozva a kormányzás felelősségét és előnyeit. Ezt a klasszikus esetet nevezhetjük praktikusan *szimmetrikus* váltógazdaságnak is. (Anglia, Egyesült Államok).

Kevésbé tekinthető klasszikusnak az olyan eset, amelyikben „politikai egyhangúság" vált ki eltérő választási motivációkat a választókból, lásd Svédország.)

Van-e Magyarországon erős nemzeti középpárt, vagy vannak-e reális politikai esélyek a kialakulására? Mit jelent egyáltalán ma középen lenni Magyarországon a politikában? Sokféle módon lehet próbálkozni a közép meghatározásával. Klasszikus módszer a konzervatizmus — liberalizmus — szocializmus csúcspontú, egyenlő oldalú háromszög súlypontjának vizuális megkeresése. Én azt gondolom azonban, hogy helyesebb, ha abból indulunk ki, amit egy átlagos, potenciális választópolgár tételesen is magáénak vall ma. A válasz te-

MDF az a párt, amelyben *egyaránt* jelen vannak a kereszténydemokrácia, a nemzeti liberalizmus és a népi baloldal eszméi. A baj ezzel a definícióval az, hogy *nem beszédes az arányokat illetően,* mintegy azt sugallva, hogy kb. egyforma súlyt képvisel mindhárom irányzat.

Véleményem szerint, ha ennél a három tartópilléres meghatározásnál maradunk, akkor azt kell világosan kimondanunk, hogy a tiszta kereszténydemokrácia, illetve a tiszta liberalizmus lényeges kisebbségben van az MDF táborán belül a komplementerhez viszonyítva, amely mintegy 70%-ot képvisel, és amelyet én a népi baloldal megnevezés helyett inkább a közép fogalmának meg-

Az MDF-nek egyértelműen középpártként történő meghatározása jelentős hatással van a magyar politikai váltógazdálkodásra, ugyanis ilyennek való elismerése és/vagy ebben a szerepkörben történő megerősödése egy időre *háttérbe szorítja a szimmetrikus politikai váltógazdálkodás megvalósításának aktualitását.* Többek között azzal a következménnyel járhat, hogy a más pártokban levő erők egy része, azok, akik előbb-utóbb részesedni akarnak a hatalomból, átrendeződnek, a középhez közelebbi pozíciót vesznek fel, ad absurdum csatlakoznak az MDF-hez.

Az MDF korábbi, a hármas tagolás segítségével történt általá-

SZEGEDI Csaba

Smohay-ösztöndíj/Smohay Scholarship 1985

Életrajz/Biography

1960-ban született Kiskőrösön
1986 Magyar Képzőművészeti Főiskola, Budapest
1985-88 Mesterképzős hallgató a Magyar Képzőművészeti Főiskolán
1986 Glatz Oszkár-díj
1991 Barcsay-díj
Atelierhaus Worpswede-DAAD, Németország

Egyéni kiállítások/One-man exhibitions

1985 MMK Galéria, Dunaújváros
1986 Ifjúsági- és Úttörőház, Székesfehérvár
1987 Galerie in Atelier, Heidenheim
Uitz Terem, Dunaújváros (Tábori Csabával)
1988 Vörösmarty Általános Iskola, Székesfehérvár
1989 Gasthof zur Post in Deining, München
1990 Atrium Wohnstudio, München

Kiállított műve/Exhibited work

Oldalt (1990)*
olaj, vászon
100 x 120 cm

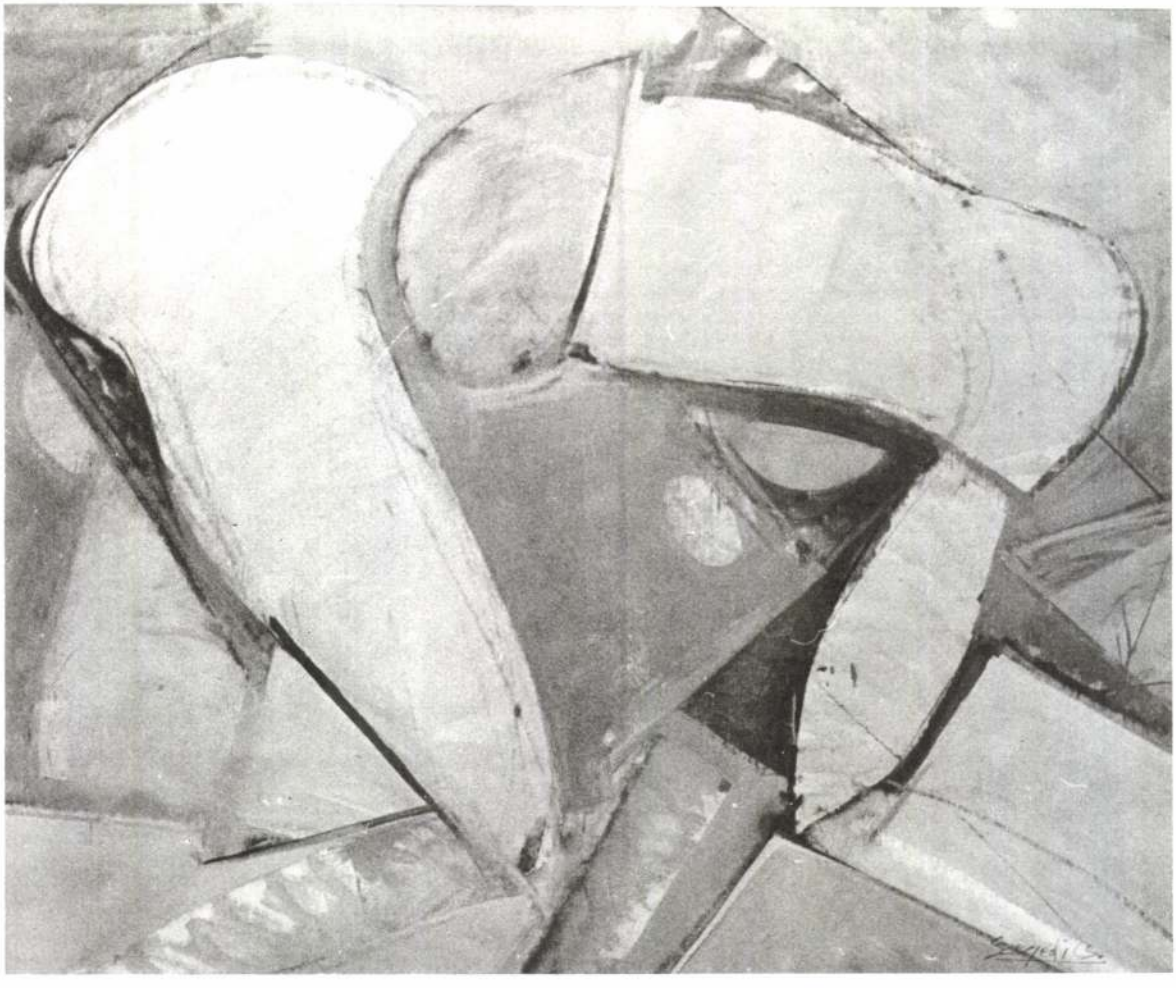

ROSKÓ Gábor

Smohay-ösztöndíj/Smohay Scholarship 1985

Életrajz/Biography

1958-ban született Budapesten
1977-81 Magyar Képzőművészeti Főiskola sokszorosító grafika szak, murális szak, Budapest
1981 Tagja a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának
1982 Tagja a Fiatal Művészek Stúdiójának
1985 Derkovits-ösztöndíj

Egyéni kiállítások/One-man exhibitions

1981 VIDEOTON Művelődési Ház, Székesfehérvár
1985 Stúdió Galéria, Budapest
1986 Lágymányosi Közösségi Ház, Budapest
1989 István Király Múzeum, Székesfehérvár
Galerie H 89, Eindhoven
1990 Óbudai Pincegaléria, Budapest
Venti due disegni,
Római Magyar Akadémia, Róma

Kiállított művei/Exhibited works

Komfort (1988)
papir, akvarell
240x300 mm

Piramisok (1988)*
papir, akvarell
240x300 mm

A mély és a lapos (1989)
papir, akvarell
295x420 mm

Két szomszédvár (1988)
papir, akvarell
240x300 mm

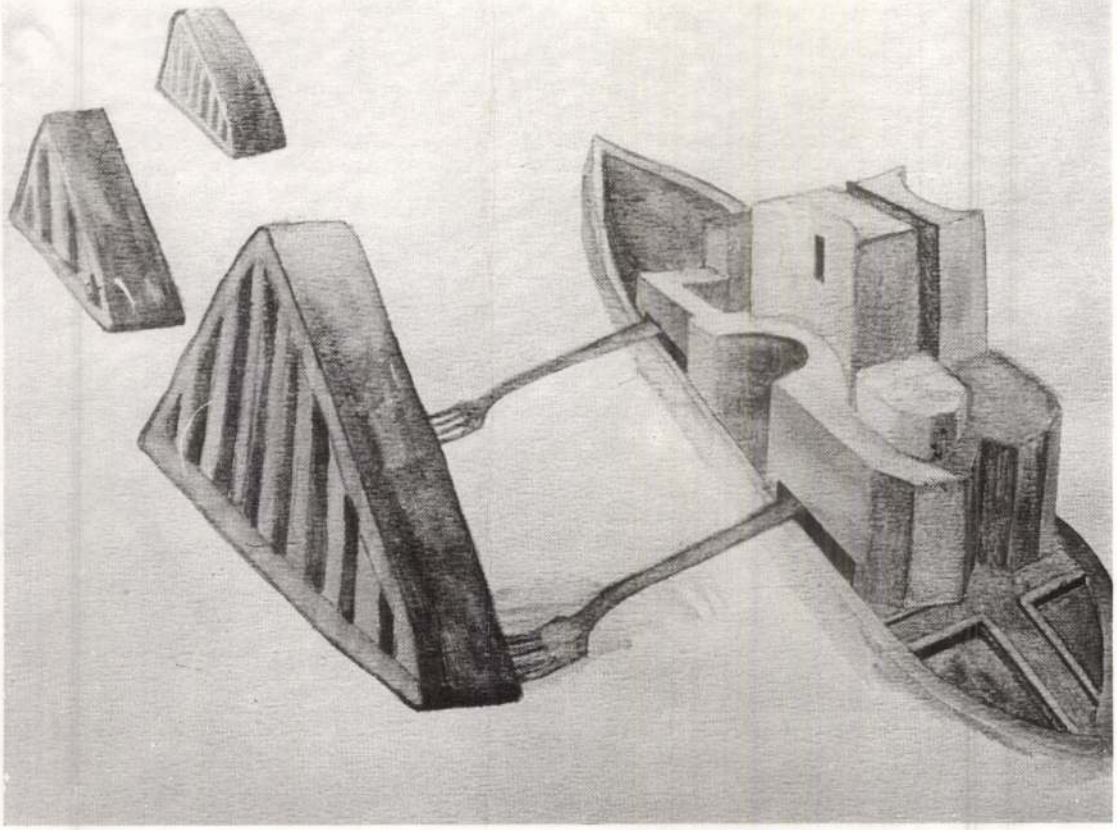

ROSKÓ Gábor

A Smohay-díj tíz éve. Székesfehérvár, 1994

15. / **Ujházi Péter** : *Büféudvar*
1992
akvarell, papír
50 x 70

16. / **Ujházi Péter** : *Büféudvar*
1992
akvarell, papír
50 x 65

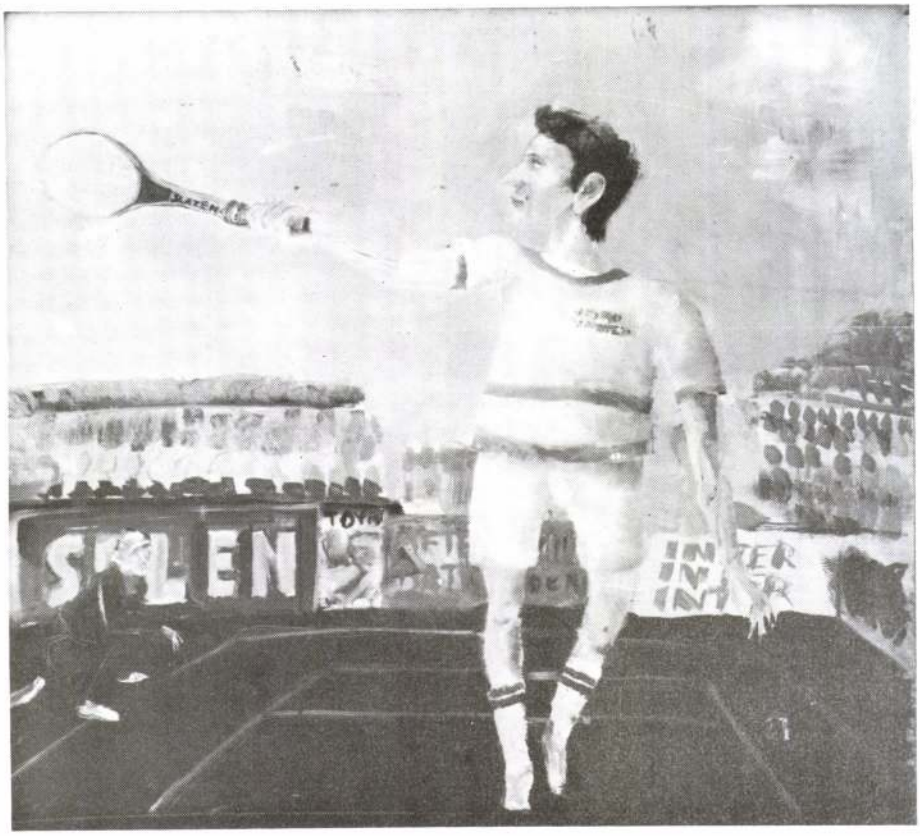

Roskó Gábor : A nagy tenyeres

8. / **Ősi László** : *Vasárnap mindenki ingyen bemehet a gyárba és megnézheti az épülő nagy gépezetet*
1973-74
olaj, farost
70 x 82

9. / **Rácmolnár Sándor** : *Hogy nőjön a bonsai*
1992
olaj, vászon
100 x 150

10. / **Roskó Gábor** : *A nagy tenyeres*
1978
olaj, farost
82 x 90

11. / **Szabados Árpád** : *Tükröm, tükröm*
1985
pasztell, pausz
62 x 89

12. / **Wahorn András** : *A teremőr délután*
1972
tus, papír
43 x 61

13. / **Wahorn András** :*Nudista család*
1987
olaj, farost
30 x 40

14. / **Ujházi Péter** : *Bábszínház*
1974
akril, farost
50 x 65

TARTALOM

Sugár János: Napló, most 3
Nyerges András: Napló, most 46

Méhes Károly: Fuvolaszó; Egy stockholmi téren; Már a hazaút (versek) 5
Jánossy Lajos: Az irodalom mint sorsesemény 6
„Mindenben kételkedni kell..."
(Beszélgetés Hajnóczy Péterrel) 8
Borbély Szilárd: Az olyan jó (vers) 9
Darvasi László: Szív Ernő és az éjszaka 10
Makay Ida: Öntöttvas sötétben; Szobrok arcában; Tetoválásunk örök (versek) 11
Péterfy Gergely: Vaskor 12
Faragó Ferenc: Apa ruhái 14
Kelecsényi László: Ottlik sírjánál 17
Kőrösi Zoltán: Nosztalgialevél 19
Magyari Barna: Alkonyi effektus (vers) 19
Aki elment bükkönynek...
(Beszélgetés Kassai Györggyel Szentkuthy műveinek francia kiadásáról) 20
Csalog Zsolt: Tolerancia 22
Poletti Lénárd: Gabriely!
("kibuggyanva, később por-szerűen") 23
Lábass Endre: Szárnyasajtó
(Szénakölni) 24
Petőcz András: Szemben a tengerrel 31
Martos Gábor: Abbahagyás 32
Turcsányi Sándor:
Megmutassam a bélyeggyűjteményem?
(Síndisznó) 34
Lugosi Lugo László: Fényképművészet 35
Levendel Júlia: Ezt és így minek? 43

Angelo M. Codevilla:
A kereszténydemokrácia alkonya 26
„A pokol létezik, de lakatlan..."
(Interjú Paul Thibaud-val) 28

Tótfalusi István: Madách újra angolul
(Iain MacLeod fordítása) 36
Gömöri György:
Szép fordítások, enyhe ferdítések
(Új kabát, utolsó esély. Kortárs brit költők) 37
Budai Katalin: Művész az egész világ
(Három színházavató produkció
a Művész Színházban) 39
Forgács Éva: John Cage cirkusza
(Rolywholyover – A Circus) 40
Fáy Miklós: Megtalált illúziók
(Haydn és Mozart Óbudán) 41
T. S.: Kép – szöveg nélkül
(Milan Kundera – Jaromil Jireš: A tréfa) 42

Kaleidoszkóp 44–45

E számunkban: Fenyvesi Márta érmei
A címlapon Roskó Gábor rajza
A 24–25. oldalon: Lábass Endre felvételei

Magyar Napló

A Magyar Írószövetség lapja
megjelenik kéthetenként

Főszerkesztő:
DÉRCZY PÉTER
Olvasószerkesztő:
NÉMETI RUDOLF

A szerkesztőség munkatársai:
BÉRCZES LÁSZLÓ (információ, interjú, kaleidoszkóp)
BOJTÁR B. ENDRE (Európa)
BUDAI KATALIN (műbírálat)
MAROSI GYÖNGYI (illusztráció, tördelés)
NÉMETH GÁBOR (próza)
PARTI NAGY LAJOS (vers)
SÁRDI ANIKÓ (szerkesztőségi titkár)

Lapterv:
MACZÓ PÉTER

A szerkesztőség címe:
Budapest VI., Bajza utca 18. 1062
Postacím: 1426 Bp. Pf. 108
Telefon: 142-1168; 142-1520; **Fax:** 12-13-419
Fogadóóra: kedden 12–14 óráig

Kiadja a Magyar Írószövetség
Budapest VI., Bajza utca 18. 1062
Felelős kiadó: TORNAI JÓZSEF elnök

Szedés és nyomás:
94.0004 MSZH Nyomda és Kiadó Kft.,
Budapest XI., Építész utca 40–44.
Felelős vezető: NAGY LÁSZLÓ ügyvezető igazgató

Terjeszti a Magyar Posta.
Előfizethető a hírlapkézbesítő postahivataloknál, a kézbesítőknél, a hírlapüzletekben, a Hírlap-előfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR) közvetlenül, utalványon vagy átutalással a HELIR 215-96162 számra.
Előfizetési díj: 1 évre 840,– Ft, fél évre 420,– Ft.
Egy szám ára: 33,– Ft (áfával)

Külföldön terjeszti a Kultúra Külkereskedelmi Vállalat (és bizományosai), 1389 Bp., Pf. 149.,
az előfizetési díj átutalható a Magyar Hitelbankhoz (H-1133 Budapest), a Kultúra 202-10995 számú számlájára. Előfizetési díj: 1 évre 47,– USA dollár

Megjelenik a József Attila Alapítvány, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium és a Soros Alapítvány támogatásával

ISSN 0865–2910

MAGYAR

Napló

33 FT

1994. JANUÁR 21.

IRODALMI ÚJSÁG

VI. ÉVFOLYAM 1. SZÁM

ÜRGÉK AZ ÜRGÉKNEK

Darvasi László, Faragó Ferenc és Péterfy Gergely prózája
Jánossy Lajos tanulmánya Hajnóczyról
A kereszténydemokrácia alkonya

Ginessz Dzsessz Húízhú

Itt van a dzsessz-Guinness, teljesen magyarul, kevesebb forintért, mint ahányba angolul kerülne, ráadásul bőrkötésben. A vöröses bőrről a kiadói sajtótájékoztatón (Kossuth!) mindjárt ki is derül, hogy még a megboldogult rendszerből maradt itt, valami egészen mást volt hivatva burkolni annak idején.

Majdnem tizenöt éve jelent meg utoljára magyarul átfogó könyv a jazzről, és az 1979-es Gonda: *Jazz* is majdnem tizenöt éves első kiadás átdolgozása. Volt időközben Ellington-vallomás, Ella Fitzgerald-konzervéletrajz meg Pege-, Kovács Gyula- és Benkó-sztori, de azokban nincs benne a Spyro Gyra megalakulása. A Guinnessben benne van. És nyolc lemezük címe, évszámmal. Sajnos viszont a Yellowjackets, Bob Mintzer, John Pattitucci, Dianne Schuur, Kenny G, Michael Franks, sőt Eddie Daniels nevét hiába keressük. Sőt, Eddie Gomez sem szerepel ebben a Guinnessben, pedig Steve Gadd igen. Az előző hozzávetőleges hiánylista alapján azt hihetnénk, hogy a dzsessz poposabb sikeremberei mellőztettek. De akkor ezt a Gadd–Gomez választást nem értjük. Hiszen Gadd Paul Simonon kezdve sok-sok tucat poplemezen és pop-jazz felvételen játszik, viszont híressé Gomezzel együtt lett. Gadd dobolt, Gomez bőgőzött Chick Coreával és a Stepsben, ráadásul Gomez (a zongorista) Bill Evans késői korszakának hű társa.

A Take Six vokál talán azért nincs benne, mert a lemezboltok is a gospel fiókokban tárolják őket, naná, minden okuk megvan rá. De hát évek óta a legfontosabb jazzlistákon elsők, az énekegyüttes kategóriában. Az európaiak közül benne van a lexikonban Michael Urbaniak és Miroslav Vitous, igaz ők ketten már hosszú ideje „odaát" élnek. De Zbigniew Namyslovski is bekerülhetett volna, ha már a szintén „ideát" élő Jasper Van't Hof szerepel. Hagyjuk. Megoldani a Mi a dzsessz?, pontosabban a Ki a dzsessz? kérdését úgysem lehet, viszonyítgatni pedig nem biztos, hogy érdemes. Az amerikai mainstream, mint neve is mutatja, az alapja mindannak, amiről itt szó van, és azért azt sem szabad elfelejtenünk, hogy ez egy angol könyv. A klasszikusokról pedig úgy sincs vita, meg is találja őket a könyvben minden érdeklődő.

Törődjünk inkább azzal, ami a lexikonban magyar. A fordító utószava és diszkográfiája sok rajongó számára rengeteg új információt tartalmaz, még ilyen függeléksűrítmény formában is. Az utószó rövid áttekintést ad az újabb magyar felvételekről, a diszkográfia pedig ('93 derekáig) felsorolja ezeket. „Legendák nélkül" – hirdeti módszerét a diszkográfus, hogy ugyanis csak a tények; és ami megfogható, vagyis a lemezek. De Simon Géza Gábor utószavába helyenként mégis belecsúsztak azok az indulatok, amelyek a magyar dzsessz több évtizedes tehetetlenségéből, félmúltbeli fél-underground státusából adódnak. Tehetségeink mindig voltak, de itthoni kibontakozásuk az esetek többségében elmaradt. Ezt tisztán látja Simon, bosszankodik is rajta eleget. No de azért Pege nemcsak bűvész, hanem művész is, ha másért nem, mert külföldi sikerei dacára mindig hazajött. Ezért nemcsak idézőjelbe tett elismerést érdemel. Tony Lakatos csak haza jár, de külföldön arat, mit arat, kaszál, legalább három földrészen, akárhová hívják. Még első lemezével kapcsolatban sem stílusos tehát a „Tónika". Felfogásbeli kérdés, hárítja el a további ízlésproblémákat az utószó utolsó mondata, de az már udvariasság szempontjából sem helyén való, hogy két kis lemezkiadó közül elsőnek szerepel a szerzőé, és csak utána a Gőz László-féle megboldogult Hungaropop; főleg, ha az utóbbi több lemezt hozott ki, mint az előbbi, és nagyobb jégtörést is vitt végbe.

Kulcskérdés, ha dzsesszről magyarul szólunk, hogy mit mondjunk magyarul, és mit nem. Feeling – ezt bizony kár lett volna lefordítani, ahogy a szerkesztő ki is emelte a sajtótájékoztatón. Csakúgy, mint ezeket: jam session, territory, stride, megannyi szakkifejezés, amelyeket egyszer, talán tizenöt év múlva, majd valaki kiad egy gyűjteményben, magyar magyarázatokkal együtt. A fordítás színvonala általában magas, bár nem egészen egyenletes. Viszont kifejezetten szellemes fordulatokat találunk helyenként, amelyek akár meg is honosodhatnának a szakmában. Máshol újra csak lényegre törő és képletes kifejezések bukkannak fel, amelyeket lexikonban élvezet olvasni: például: cincogtatja, nyekergeti, üti-veri hangszerét; boldogult a beboppal stb. De mit jelent egy Jonesra mint előre való hivatkozás az egyik Jones címszó alatt?

A lexikon szerkesztője, Boris János jó zenehallgatást kívánva biztat belelapozásra az előszó végén. Nyugodt szívvel teheti, mert lesz, aki innen fog adatokat keresni lemezbegyűjtő körútján, lesz, aki csak egy évszámra kíváncsi, és lesz, aki folyamatosan olvassa, mert igen olvasmányos. De az biztos, hogy ennek a könyvnek ott a helye, nem is a könyvespolcon, hanem a lemezek mellett, esetleg támasztéknak.

- zipko -

(Guinness) Jazz-zenészek lexikona, Kossuth Kiadó, 1993, 1450 Ft.

Őz: Macskajáték

A Narancs egy korábbi számában beígértekkel szemben még nincs új Vidámpark-matéria, ám minden előzetes nélkül becsusszant valahogy Őz Zsolt első szólókazettája. A *Macskajáték* néhol puha érintésű, mint a cicák tappancsa, néhol pedig kiengedett cirmoskarom. Minden a régi: pesti mesék, különböző szeszes italok és tej (Mit iszik a macska? Mit lop a főhős? Mi van a szövegben?), vendéglátóipari egységek, bűzök/szagok, illatok, nők és megélt/megálmodott események. Egy végtelen sztori ez, amely valahol a kazetta eleje előtt kezdődik és a szalag lepörgésével sem ér véget. Ilyen fordulatok, hogy aszongya: „...hogy miért oly boldogan tudatom, ha elhagy teljesen a tudatom", oppá! A zenészgárda is konstans: a húros, ütős és billentyűs hangszereket főként a Vidámpark zenészei szólaltatják meg, kiegészítve néhány ismert vagy ismeretlen vendéggel. A zene egy picit eltér a korábbiaktól, gondolom, mert más írta azokat – ja, igen: a Szalay (a Vidámpark gitárosa) most csak négy húron pendül. Kicsit kevesebb a funkys bepörgés – helyette néhol rock, meg hendrixes wah-wah és nem elhanyagolhatóan szép és tiszta akusztikus gitár –, de ez egy személyes mittudoménmi, líra vagy mi. Bevallanám, ha szar lenne, de nem: az én kedvenceim a bárdalok, *A rund és a grund*, a *Keringő*, meg a *Valld be, ha szar*, és egész más – régebbi keltezésű – okok miatt a *Nastassja Kinski*. Te Őz, baszod alássan, ez egész jó! Már amennyire ez az egész jó lehet itt.

Németh Róbert

Eastrad, 1993

Tudománytörténet

Ne aggyad az agyadat

Ha ezt szegény Szabó Rozália megérhette volna. Ha hazafelé nem éri el a végzet. Ha az a villám másba csapott volna, Szabó Rozália most velünk örülne, mert megjelent a *Tudósok* legújabb kazettája. Más ez a kazetta, mint a többi: hallgathatóbb, artikuláltabb, lendületesebb, jobb. És segít eligazodni az egyszerű világ bonyolult kérdéseiben is. És ironikus. És tömör gyönyör. Hazamentem, meghallgattam, és arra gondoltam, hogy ez jobb, mintha száz márkát találtam volna az utcán. Azt nem ígérhetem, hogy mindenki szeretni fogja a Tudósokat. De aki igen, az nagyon.

- jozef -

Bahia–BQR, 1993

Pardon, nem történt semmi

Stúdió-kiállítás

Az elmúlt évi Stúdió-kiállítás mindig megszépül valahogy az idő távolában. Olyannyira, hogy csak otthon, a Narancs elmúlt háromévi (II. évf. 25. sz.; IV. évf. 1. sz.; IV. évf. 29. sz.) kritikáinak áttekintésekor jutott eszembe, hogy a Nemzeti Galériában két évvel ezelőtt rendezett csinnadratta óta volt még egy Stúdió-kiállítás. Akkor az Ernstben. Jé, tényleg – dünnyögtem magamban, felidézve a múlt évi falakat, az akkor viszonylagos rendben, áttekinthetően sorakozó műveket. A tavalyi tehát oly kellemesre sikeredett, hogy el is felejtettem.

De tényleg, miért olyan unalmasak és érdektelenek ezek az események? Miért, hogy a legkiválóbb fiatal képzőművészek műveinek fölvonultatása ilyen csekély szellemi, esztétikai élményhozadékkal jár? Tudom, rossz napok járnak a képzőművészetre, az általános elszegényedés nem épp a vásárlóerő kialakulását ösztönzi. Bár, művészetről esni szó, az sem feltétlenül biztos, hogy a duzzadó pénztárcák jelentik az egyetlen ösztönzést a művészt szellemének fölpezsdüléshez. Az idei áttekintés osztós-szorzós számvetése alapján rögzíthető lenne néhány adat; a visszaszoruló videóművekről, az installációk csökkenő számáról. De minek? A tárgyszerű, elsajátítható információ önértékén túl semmi nem fejeződik ki ekképpen. Arra a langyos csendre, amely a maga kellemességében honol most a Lajos utcai kiállítóterem kabinetjeiben, semmiféle magyarázatot nem ad.

Jó, hogy az FMS újra itt, Óbudán állít ki. Igaz, a kicsi falfelületek korlátozzák a nagyméretű művek bemutatásának lehetőségét. A kisméretű munkák viszont gyakran az elmélyült, alázatos alkotás képzetét sugallják. Talán ebből fakadhat, hogy a zsűrizetlen kiállítás kis híján olyan benyomást tesz, mintha valamiféle rendezőelv nyomán jött volna létre. A színvonal meglehetősen kiegyensúlyozott, magas. A tárlaton végighúzódó egységes jelleg mégsem teszi az anyagot különösen érdekessé. Roskó Gábor Kutyabácsi kerámiája, Gerhes Gábor Szaturnuszos kanapéja vagy Köves Éva monokróm terei kiemelkednek a közegből, és épp e kiemelkedések magyarázzák az általános unalom okát. A legtöbb munkát, érdektelensége mellett, a kulturáltság hatja át. Finomak, megtököltek. Jó alaposan ki vannak találva. Nem valaminek a kezdetét sugallják, hanem fordítva; egy valamikor megszületett gondolat végrehajtás-folyamatának lezárt bizonyítékai. Roskó vagy Gerhes munkája majd csak ezután kel életre, e műveknek, mint térben és időben vándorló tárgyaknak, izgalmasnak ígérkező jövőjük lehet. A legtöbb itt fölvonult festmény, plasztika azonban sajnos kevés biztatót ígér. Nem szorult beléjük sem érzés, sem gondolat. Egyszerűen nincs bennük olyan spirituális tartalom, amely vagy rácsatlakozna más korok, más művészetek sorsára, vagy maga kezdene új, mostanáig sosem ismert szólamot.

A gondosan meszelt szűk terekben farkasszemet néznek a képek. Azaz néznének. Magukba fordultan, monomániásan mormolják maguknak magukban alkotóik fáradt, a légüres térben elhalkult szavát. Némelyik felélénkül ugyan a karrierizmus akarnokságával, ám azt firtatni, hogy kit mennyi jó szándék vagy sandaság vezérelt munkája elkészítésekor, nem lenne illő. S ami még fontosabb; teljesen hiábavaló. Ingoványos terep ez, könnyen igazságtalanná válhat itt a kritikus és a biztosnak vélt jó ízlésen, kvalitásérzéken alapuló meggyőződésen kívül nélkülöz minden külső viszonyítási pontot, amely a segítségére lehetne. Persze átlapozható az Art in America valahány évfolyama és belőhető a kortárs hazai művészet onnan mért távolsága is, ám a felületi kapcsolódások aprólékos regisztrálásán kívül érdemleges magyarázatra nemigen lelhetni ekképp. Mert leírható a modern magyar művészet úgy is, mint olyan vizuális és szellemi tradíció, amely már-már abból teremt saját kultúrát magának, hogy milyen módon emeli be egy másik kultúra, másik társadalom, másik művészeti intézményrendszer és művészvilág sajátos, belső összefüggéseinek tárgyiasult eredményeit ide a hazai közegbe. Ez azonban megint csak nem a dialógus műfaja, nem szolgál a *csak itt és csak most* megtörténhető művészi tett fölismerésével. S a Lajos utcai unalom alighanem ebből fakad.

Az éves Stúdió-kiállítás megtörténik, finomkodva tudósít a kortárs fiatal képzőművészet jelenlegi helyzetéről és ezen kívül nem történik semmi. Nincs még csak botrány sem, és elmarad az érzéki-érzelmi avagy intellektuális döbbenet. Elmarad a kicsi vagy nagy fölismerés. Elmarad a megrendülés. Csak esemény van mindezek helyett. Hasznos, fontos és érdektelen társasági esemény.

Bojár Iván András

Fotók: Lukács Dávid

ROSKÓ GÁBOR: *Gondoljuk meg, érdemes-e ölni?*

JEGY

A m

Magya

■ LENGY

„Az ágon lepke várja restül
Türelmesen a tél fagyát
Szíve nehéz az ág legörbül
Féreg gyanánt megráng az ág."

A politikai élet görögtüzei nem képesek felolvasztani azt a gazdasági fagyot, ami Magyarország szívét körülveszi. Az egyre fogvacogtatóbb hideg nem kímélheti a választási pártokat és a jövendő kormányt, sőt kormányokat sem. De próbáljunk a választások utáni Magyarországra a nagyhatalmak távcsövén keresztül nézni. Kit fognak itt találni a washingtoni szakértők és a moszkvai politikusok? És kit szeretnének itt találni, milyen állapotban? Mit tehetnek majd a jegesedő gazdaság felolvasztásában és a politikai tűzijáték lecsendesítésében?

Szegény rokon

Nem mondok talán meglepőt, ha azt állítom, hogy Magyarország mai érdekessége jelentősen csökkenni fog a választások után mind az Egyesült Államok és a Szovjetunió, mind Nyugat-Európa számára. A mai kilátások szerint az ellenzéki pártok együttesen győzedelmeskedhetnek az MSZP (?) felett, és a lengyel kormánykoalícióhoz hasonlatos — attól csak arán

ROSKO ~~ISTVÁN~~ graf.

GAZDK

Mayar Napló 1989.nov.3. 15.p.

(Vál., szerk., utószó: Lengyel Balázs.) Bp. 1988, Kner. ny., Békéscsaba.) 285 p. 18 cm.

/A magyar irodalom gyöngyszemei./
/Kozmosz könyvek./

81/100
JELUSICH, Mirko: Cromwell. Történeti regény. (Ford. Aradi Péter.) Bev. Balla Antal. Bp. (1937), Dante K. 450 p. táblák. 1 térk. 20 cm.

/Korok és hősök regényei./

82/92
JENS, Walter: Elfelejtett arcok. Regény. (Ford. Gergely Erzsébet. A versbetéteket ford. Eörsi István. Ill. Kondor Lajos.) Bp. 1964, Európa. 312 p. 19 cm.

MÁS

Stúdió '90

A Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesület éves kiállítása január 13-ig tekinthető meg az Ernst Múzeumban (VI., Nagymező u. 8.).

L. MENYHÉRT LÁSZLÓ, A STÚDIÓ MŰVÉSZETI VEZETŐJE: „Őrültekháza, kórház, érthetetlen mázolmányok, s mindez az adófizető polgárok pénzén." Ilyen s hasonló beírások tarkítják évek óta a *Stúdió* kiállításainak vendégkönyvét. Pedig a fiatal képzőművészek semmi egyebet nem tesznek, mint — dacolva a pénztelenséggel — a világ elé tárják véleményüket, gondolataikat: műalkotások formájában. A Stúdió történetében ez a második zsűrimentes tárlat. Minden tag egy művel vagy installációval szerepelhet. Így az Ernst Múzeum szűknek bizonyult, s a kiállítás címe akár *Labirintus* is lehetne. A látogató olyan labirintusban jár, amelyben szinte rászakad az információtömeg, lépésről lépésre változik a kép. Mindenki megtalálhatja a neki tetsző művet. Vagy épp — mint eddig —: lehet szörnyülködni. Ám közben ne feledjük: nem a tükör vagy annak tartója a hibás. Ha pedig ezt a tükröt végképp összetörjük, drágán kell megfizetnünk érte.

Felolvasóestek Budapesten

A Műcsarnokban, az Ambiente Berlin kiállításon január 10—12. között szépirodalmi eseményeket szervez a budapesti Goethe Intézet, Berlini és — a DAAD művészprogram révén — Berlinben vendégeskedett magyar írók szerepelnek a közös felolvasóesteken. A csütörtöki, este fél nyolckor kezdődő est vendégei: Konrád György, Hans-Joachim Schädlich, Eörsi István, Adolf Endler.

HANS-JOACHIM SCHÄDLICH OSTWESTBERLIN CÍMŰ PRÓZAKÖTETÉNEK ELŐSZAVÁBÓL: Célja: közelíteni, hogy világosan felismerhetővé tegye azt, ami felismerhetőnek tűnik ugyan, de alapjaiban mégis eltorzított.

GÜNTER KUNERT: *Endler* költeményeiben a valóság, pontosabban szólva a valósághoz való viszonyulás a forrpontig hevül; az abszolút szubjektivitás gátakat nem ismerő vállalásában mutatkozik meg erejük és realizmusuk.

Hazugságok könyve

Philip Kerr közreadta a világ legnevezetesebb hazugságait (The Penguin Book of Lies).

THE ECONOMIST: Az antológia olyan horderejű hazugságokkal kezdődik, mint Jákob csalárd módon megszerzett elsőszülöttsége, vagy a Jézust megtagadó Péter apostol vétke. Ám a legutóbbi évszázad politikai hazugságai teszik ki a kötet felét. Ezek között is akadnak súlyosabbak, mint *Kipling* első világháborús propagandairata *(The Boche)*, *Walter Duranty* Sztálint magasztaló szovjet tudósításai, *Nixon* vallomása a Watergate-ügyben, vagy *Kurt Waldheim* önéletrajza. Nyomban rászükkenünk azonban olyan kisstílű ügyeskedők fotógyűjteményében, és távozásom előtt — e kiállítással s katalógussal — kísérletet tettem arra, hogy a színházi fényképezés hazai történetét áttekintsem, felállítsak egy lehetséges periodizációt, s összegyűjtsem mindazoknak a fényképészeknek a nevét, akik ezen a területen (is) alkottak. Tettem ezt azért is, mert — véleményem szerint — a magyar fényképezés története mindaddig megírhatatlan, amíg részterületeinek, korszakainak, nagy alkotóinak, alapvető technikáinak története feltáratlan.

Mednyánszky, a haditudósító

Festő a világháborúban címmel új Mednyánszky-albumot jelentetett meg a Gondolat Kiadó, az Idea Kft. nagyvonalú támogatásával. A festő mintegy hatvan háborús grafikáját (ebből huszonkettőt színesben) tartalmazza a kötet, valamint naplórészleteket, a Nemzeti Galériában őrzött, Mednyánszky intim szférájába is bevezetést nyújtó levelezését, fényképeit. Az értelmezésben segít a szerkesztő, Deák Dénes bevezető tanulmánya, továbbá a szövegválogatás Malonyai Dezsőtől, Lyka Károlytól, Kállai Ernőtől, Mednyánszky életművének legjobb ismerőitől.

DEÁK DÉNES: Mint az a bizonyos árammal teli szögesdrót, úgy vonzott gyermekkorom óta ez a goyai vízió, amely *Mednyánszky László* háborús „horrorképeiből" sugárzik. A reménytelenség, mely belenyugvásból és kiszolgáltatottságból összegződik ezeken a műveken, Mednyánszky buddhista életfilozófiáját közvetíti, de olyan zseniális expresszivitással, hogy nem térhetünk ki az érzelmi válasz elől.

Apadó források

A Vanishing Sources (Apadó források) című fotóalbumot, Paulus Normantas könyvét a Corvina Kiadó publikálta a Hetedik Nemzetközi Finnugor Konferencia alkalmából, angol szöveggel (magyar nyelvű betéttel). Kizárólag a Corvina könyvesboltjában kapható (Bp. V., Kossuth Lajos u. 4.).

LUGOSI-LUGO LÁSZLÓ: Amikor angol—magyar szakos egyetemi hallgató voltam, emlékszem, a kötelező cseremisz vagy osztják nyelv számomra absztrakció volt csupán, szemináriumi dolgozatok témája. Talán éppen ahhoz a Domokos Péterhez jártam, aki most ennek a könyvnek a bevezető tanulmányát írta. E fotóalbum az unalmas finnugor órákkal szemben *megmutatja*, hogyan léteznek manapság ezek a nagyon ősi rítusok, viselkedésmódok, a tárgykultúra és az öltözködési szokások a lassan, furcsán, nyomorúságosan, de mégiscsak feltartóztathatatlanul modernizálódó, és mindent erőszakosan bekebelező nagyorosz birodalomban. Megmutatja, milyenek az utolsó pillanatai ennek az ősi világnak, megmutatja, miként kerül a régi talicska tetejére az újkeletű babakocsi, ha nem is a boncasztalon, hanem egy votják ház udvarán. Nagyon sajnálom, hogy az album litván származású, immár Magyarországon élő fotósa „mindössze" öt alkalommal jutott el „távoli rokonainkhoz", és sajnálom azt is, hogy ebben a könyvben nem fért el több felvétel.

Phralipe

A Phralipe című kétnyelvű (cigány—magyar) irodalmi és közélet folyóirat tavalyi 11—12-es száma foglalkozik Horváth Aladár képviselő parlamenti felszólalásával, közreadja a Mülheimben rendezett európai romatalálkozó dokumentumait, az 1885-ös monori találkozó — a demokratikus ellenzék két szárnyának utolsó közös eseménye — jegyzőkönyvének kisebbségekről szóló részleteit, valamint szépirodalmi műveket, s Szecsi Magda grafikáit (Gyetvai Ágnes kísérőszövegével).

Gémes Péter

Gémes Péter kiállítása január 27-ig tekinthető meg a Pécsi Kisgalériában (Szent István tér 4.).

A KATALÓGUS ELŐSZAVÁBÓL: A destrukció, a kihívás, az önrombolás, a művészetet helyettesítő hallgatás: viselkedési minták. Az avantgarde léte is túl-

ROSKÓ Gábor

ÉS 1991.1.sz. 15.p.

És senkivel sem ácsorogni

Roskó Gábor rajzaihoz

Első, megnyitó kiemelés.

A nagy tömegben valaki egyedül van. Azt nem lehet kiszámítani és megérteni, olyan, mint egy túlságosan elrontott számtanpélda. Azt, hogyan is változik és hogyan nem, hogy szaladgál vagy ácsorog, hogy merevedik el és tesz kétségbeesett kísérleteket arra, hogy ebből a helyzetből kikerüljön. Hölgyeim és uraim, ez Roskó Gábor rajzai elé való *megnyitás*. Vegye is úgy minden kedves gyanútlan nézegető, hogy már megnyílt, ha volna valaki, aki idáig még nem úgy vette. Meg van nyílva, mert be sem volt zárva, és marad is, mert nem lehet bezárni. Így kell megváltozni. Így kell kiállni, és ott ilyen módon ácsorogni. És senkivel sem ácsorogni. Ez egy kiállítás, tehát elviseli, sőt felszólít arra, hogy itt mindenki *magával* legyen elfoglalva. Elviselik és elvárják hogy mindenki magával foglalkozzon. Ez az úgynevezett (mert nevezzük el úgy) Művészeti Rendelkezés. Hát csak tessék egy kicsit egyedül lenni. Tessék egyedül. Tessék lenni.

Második, lélektani kiemelés.

Roskó urat onnan ismerem, egyszer csak, az összművészet jegyében költeményeket olvastunk föl egy kiállításmegnyitón. A költeményeknek különösebben nem volt közük a képekhez. És viszont. Az emberek odajöttek a tárlatra, de ahelyett, hogy a képeket nézték volna, engem néztek, és, gondolom, ha nem éppen szórakoztak, akkor unatkoztak. Legalább a Roskót nézték volna e szelíd, vad rajzolót. Mert unatkozok, ha nem hagynak hozzáférni ahhoz, amin keresztül kedvem kerekedett, egyáltalán: képes vagyok magammal foglalkozni, például egy *megnyitó szöveg* megakadályoz a kilógatott képek és a megjelent hölgykoszorú megfigyelésében, mert nem illik közben csoszogni, sustorogni, lúdtalpak miatt leülni, nem szabad inni a kipakolt borokból, szétharapni egy keményebb pogácsát, tulajdonképpen semmit sem szabad. Ott nincs szabadság. Ha csak úgy nem határoznék. Ha nem határozunk úgy, hogy esetleg a megnyitón kezdjünk el szórakozni.

Harmadik, történeti kiemelés.

Később, mélységes mély kút, részt vettünk bizonyos performance-okban. Amelyek úgy zajlottak le, hogy kitaláltunk egy csomó mindenfélét, Böröcz, Révész és más urakkal. Azt követően ezeket az ötleteket, úgyahogy, de valahogy megcsináltuk, ez volt a performance, a közönség bejött, megnézte, meg lett a véleménye, tapsolt dühöngött, aztán hazament. Franz Schubert dalaiból adtam elő. Roskó úgy, mint egy rendőr szerepelt, és ez a rendőr szaxofonozott.

A kiemelésről. Negyedik, politikai és poétikai kiemelés.

Hogyan kell kiemelni? Úgy kell kiemelni, hogy szükséges hozzá legkevesebb két ember. Ezeket a rendőrség kötelékeiben kell foglalkoztatni. Ott jó a kereset. Akkor, a jó kereset fejében hajlandók lesznek a következőket csinálni. A tömegben, amelyik a kommunisták ellen kiabál, odaállnak az egyik kiabáló mellé. Két oldalt. És egyszerre, nyilván kiadnak magukból valami egyezményes jelet, rákattintják az illetőre a bilincset. És elkezdenek az illetővel rohanni. Az pedig kénytelen velük futni, hogy arcra ne zuhanjon, és sikolt, és a tömeg is sikolt. Ezek a legfrissebb, szinte tegnapelőtti berlini megfigyelések. Ez a kiemelés.

Ötödik, rövidke bölcselmi kiemelés.

A tömegben egyedül vagy. Ha nem vagy egyedül, egyedül vagy. Valakivel vagy, és egyedül vagy. Ha egyedül vagy, egyedül vagy. De nem olyan sötét ez így. De még így is eléggé sötét.

Hatodik, szociológiai kiemelés.

Tegnap este, amikor lomtalanítottak. Akkor megindulnak a kutatók. Ilyenkor teli van az utca különböző szobrokkal. Ezeket a szobrokat a kutatók sűrűn átrendezik. Különféle alakzatokat állítanak össze. Hozzárak, elvesz, vizsgálja, visszateszi. Egy család volt látható a Rudas László utcában. A férfi a vállán vitt egy nejlonzacskót. Abban hordozta a szajrét. Az asszonynál is volt valami, és azt a valamit cipelte. De nem figyeltem meg, hogy mit is, mert jött az ellenkező irányból egy másmilyen típusú nő. Kicsit azt figyeljük és csak azután nézünk vissza. És amikor visszanézünk, mindig eltűnik az, amire vártunk. Visszanéztem, és már el is tűnt a saroknál. De két kisfiú is volt még. Kicsit lemaradtak. Az egyik kisfiúnál volt egy roller. Amihez nem voltak kerekek. A másik kisfiúnál pedig egy síbot. Egy darab síbot. *Ez egy jó, nem? Anyu, ez jó!* Ezt kiabálta a kisfiú. *Jó síbot, nem, anyu?* Jó, kisfiam. Azt válaszolta az asszony, aki túl járt a sarkon.

Egészen rövid esztétikai végkiemelés.

Nem kell túl sok vonalat behúzni. Nem kell túlírni egy megnyitót.

Kukorelly Endre

KÉPZŐMŰVÉSZET

ISTVÁN KIRÁLY MÚZEUM

Roskó Gábor, akinek most nyílt kiállítása Székesfehérvárott, a nyolcvanas évek elején tűnt fel, s eredeti látásmódjával mindjárt felhívta magára a figyelmet. Képein a világ dolgai „festve" és „rajzolva" vannak, ám ez nem egyszerűen „megjelenési formájuk, hanem létezésük egyetlen formája" — ahogy Kovalovszky Márta írja róla a kiállítás katalógusában. Alkotásainak mélyből jövő, mélyről táplálkozó művészi erejét azonban „lefedi és így el is fátyolozza kissé a nyolcvanas évek rezignált, fanyar és olykor kívülről visszapillantó tudásanyaga: ebből a kettősségből születnek meg a Roskó-képek ironikus-szomorkás visszfényei". A kiállítás november végéig megtekinthető az István király Múzeumban.

nt egy nemzeti
. Ennek az az
ar társadalmat
rsadalmaknak
erkölcsi érzel-
az érzelmekbe
dalmaknak a
elleni védeke-
hogy nem a
zerű demokrá-
niféle kommu-
zatérése ellen,
a kommunista
alapon elítélő
iacgazdaság, a
okrácia felszá-
lern országok-
em, vagy csak
llenállás után.
kat is inkább
— lengyelek,
arok stb. orosz
k — tartják,
orradalomnak.
nek a nemzeti
atosokat. Bár-
yugat számára
st hirdető cso-
ágon a Szabad-
Fidesz —, a
t vélik a társa-
nek, miként
szlavofileket,

ni és a közösse
nál is furcsább,
jobbközépet ké
áldemokrata v
sabb és piacpá
hirdetni. A pia
nizmus aránya
jobbközép, aká
gyan tudja kie
kanélküliséget,
leti egyenlőtlen
folyamat békés
párti-szociálde
állandó és lassú
berendezkedni
kelet-ázsiai gyo
kal inkább eg
mert beállási, a
lyamatról van
si politizálás, a
magyar társad
zációs történé
felszínre fogn

Végül a Ny
fogja találni
biztatni, hogy
gadható mege
kommunisták
kább foglalko
unió sorsa, m
ké, ezért min
gyar és a leng
zetét ne ront

hogy undorodom
aiktól, a mocskos
alán megbékélni
alá nyomott, foj-
óhérolt minket,
s megfosztott az
n formájától —
érettel által min-
viszonylagos ké-
az életünket? A
egyetlen pillanat-
ozzám, mint No-
len pillanatra sem
litást."

zágok tankjai egy
anják az „emberar-
át (az emberi arc,
ommunisták még
i, ez az egyetlen,
— mondogatták
an), csak megerő-
úlátás bizonyossá-
n Palach tragikus
zta fel magát, tilta-
ás ellen; ez az ese-
nek második nagy
udatosult benne,
e nem fog véget ér-
újra megismétlődik,
míg csak él.

a próbálták fájda-
dalmat. Ezekben a
ven hiába."

disjecta poetae

nyosság, hogy igenis
ágból fakadó összes
dság hiányát viszont
r nem írok. ... Olvas-
érdekel, hogy mit ír-
z örökvén gazembe-
olna satiram scribere
már az se megy."

időszak, amelynek
újra hatalmuk alá
énelem ezúttal is is-
nás formában. Egy
ek 1970-re ígérték
kerül, néhány Zab-
abrana végérvénye-
b barátai külföldre
alan és távoli idők
s fala című utolsó
től fogva a naplón-
ergiáját. Egyre so-
k, egyre rendsze-
ések. Töprengés,
y- vagy versidézet,
rzsa, idézett kije-
yetlen célt szolgál-
is lehetne jobban
ondani egy adott
gbeesett és rögesz-
tett életet senkivel
er, hacsak önnma-
választja meg, mi
i. A kör bezárul, és
Hamisított könyv-
utazó feljegyzései,
történelmi időszá-
netőségek legvégső
, hogy ettől az idő-
csak a naplójegy-
eteken: *Disjecta*

nisított gok meghalni"

állított új hatalom
szintjén, a tettek
sokkal óvatosabb
zaárulókat, csupán
omból), már nem
ároktól, hogy nyíl-
dszer mellett: csak
dják el. S mivel az
normálissá teszi,
rmalizálódás" zök-
ga útján. A munka
szövetének széthа-
dig alapvető érté-
ár két évtizeddel

korábban elvégezték. Csak egy dolog maradt hátra a kommunista embertípus megvalósulásához: az ember teljes szellemi elnyomorítása.

*„A meghamisított történelemben fogok meghalni... Amelyben egymás után rohadnak el a nemzedékek, és semmi más nem izgatja őket, csak hogy tizenhét évesen kitetováljják a mellkasukat, negyven évesen pedig disznó falfirkákkal írják tele a nyilvános vécéket... Az egyetemi fetisizmus másokra vár, az értelmesebbekre, ezeket változtatja át a rendszer a saját csahos kutyáivá a közigazgatásban, a tudományos intézeteknek nevezett papagájketrecekben; a külkereskedelmi cégeknél és az iparban csak hajbókoló seggnyalás van meg az elért pozíciók bebetonozása. Wallace Stevens két sora jut az eszembe: »*It is equal to living in a tragic land / To live in a tragic time*«. Kevesen értették meg, mit is jelentenek ezek a sorok. Pedig ez a két sor a legzseniálisabb, a legegyetemesebb, amit valaha is olvastam. A gyilkosságnak, a szemfényvesztésnek és a hazugságnak, az ember fokozatos elhülyítésének rendszere nem fog sohase megdőlni... A meghamisított történelemben fogok meghalni. De amíg csak élek: Gyűlölöm azokat, akiknek közömbös az igazság...".*

A megdermedt idő

„És az űrhöz hozzáadódik az űr..."

Ennek az időszaknak az eseményei megmaradnak a tények szintjén, sohasem helyeződnek el valamiféle történelmi perspektívában. A történelem csak afféle közös nevezőként van jelen — az összetört életekkel, elvetélt reményekkel. Az idő immár mozdulatlan, az általa termelt üresség pedig unalmas és lesújtó. Az, hogy milyen abszurd is ez a pangás egy szakadatlanul mozgásban lévő világban, mindez csak ritkán fogalmazódik meg a napló lapjain, és akkor is csak a „szabad" világ valamilyen aktualitásához kapcsolódó, a csehszlovák valóság jelentéktelenségét kidomborító megjegyzésekben.

A mindenütt jelenlevő hazugságnak, az élet bűzhödt mesterkéltségének hátteréből azonban kirajzolódik — konkrétan és minden individualitás nélkül — néhány ifjúkori barátságnak, régi szerelemnek az emléke, néhány anekdota, sztori az ötvenes évekből — amikor még volt erejük az embereknek, hogy ha nem is jobb, legalább más jövőben reménykedjenek.

„Néha — huszonéves fiatalok között, akik nem tudnak és nem is akarnak tudni semmiről — rettenetesen egyedül érzem magamat. Egyedül vagyok az eleven emlékezetemmel, a gyilkosságok, gyávaságok, a jeges csönd és a magány emlékeivel .... De a valamikor átélt és soha meg nem fogalmazott remény emlékével is: magamra maradtam; azzal a reménnyel, amely a még előttem lévőhöz fűződik. Ez a remény már nincs meg bennem, és nem is lesz soha. Csak sokkal később értettem meg, hogy annak a reménynek, amely életünk egyik-másik időszakában él bennünk, önmagában rejlik az ára, abban, hogy egyáltalán élt bennünk, és annak, hogy történetesen valóra válik-e vagy sem, már nincs is semmi jelentősége."

A barátok lassan eltünedeztek mellőle — ki meghalt, ki börtönbe került, ki a száműzetést választotta, ki az öngyilkosságot —, a szerelem sörhasat eresztett, Zabrana célzásai egyre összefüggéstelenebbé válnak, beszéde egyhúrú lesz, rögeszmés monológ. Az az erkölcsi tartás, amely kommunizmusellenességének volt éltető forrása, egy lesz a természetével. Hogy mi teendője maradt még?

„Gólt rúgni a legyőzöttek csapatában... Tizenhét esztendős korom óta semmi más nem éltet, csak hogy egyszer én is lőhessek egy gólt a legyőzöttek csapatában..."

Szürke emlékezet

„Mélyen undorodom Pound fasizmusimádatától, undorodom az emberi értelemnek a fasizmus előtti lealjasodásától és elsötétülésétől, attól, hogy Pound védelmébe vette a fasizmust, hogy pozitív dolgot látott benne .... De hogyan lehetséges, hogy sohasem említik meg ennek az ostobaságnak a párjaként Romain Rolland-t, aki ugyanúgy istenítette a tömeggyilkos Sztálint, mint Pound a vérszomjas Mussolinit? Miért van két mércénk egyazon politikai ostobaság kétféle megnyilvánulási formájára?"

Lehet, hogy a „kommunizmusból" is lefordíthatatlan nemzetközi kifejezés lesz, olyan kifejezés, amelynek meghatározott geopolitikai, történelmi és szocio-kulturális kritériumok szerint más és más a jelentése?

Öt esztendővel a berlini fal lebontása után már nemigen ajánlatos Nyugat-Európában az antikommunizmusra hivatkozni. A kommunizmus kísértete minden erejét elveszítette: az általa világra szült rémálom — hallani itt is, ott is — immár mindörökre a múlté. Sőt, szinte megtapsolják a kommunizmus nagy hajótörésének azokat a túlélőit, akik immár a nyugat-európaiak szájaíze szerint hivatkoznak a baloldalra, próbálnak gáncsot vetni a jobboldali ultranacionalistáknak, vagy valami újfajta társadalmi szolidaritást kialakítani a kéz alatt vásárolt vadkapitalizmus környezetében, amelyet a volt kommunista országok gazdasági struktúrájának romjaira alapoztak.

Akárhogy is legyen, a kommunisták nem vesztettek világháborút, és nem is lesz soha Nürnbergi perük. A legtöbb nyugat-európai értelmiséginek mellesleg komoly problémát okoz elfogadni vagy elismerni a sztálinizmus vagy a brezsnyevizmus túlélőinek (ahogyan ők mondják, „primitív") antikommunizmusát, miközben természetesnek veszik, hogy a nácizmus túlélőitől sohasem tagadhatják meg együttérzésüket. Vagy lehet, hogy a „szürke emlékezet" csak a kelet-európai országok kizárólagos attribútuma?

„»A Szovjetunióból Csehszlovákiába importált szardíniák valójában nem is szardíniák, a szó szoros értelmében«. A rádióban hallottam."

Bársonyba kötve

Az *Egy egész életnek* kiadója nagy tekintélynek örvend kritikusi körökben; irodalmi emlékiratok közreadására specializálódott, s jelentős anyagi támogatással hozta ki ezt a művet. Az eredmény: két izléses kötet, elérhető áron. Több jeles szakember dolgozott ezen a nagyközönségnek szánt kiadáson, amely a fennmaradt kéziratoknak körülbelül kétharmadát foglalja magába; nem valószínű, hogy más kéziratok és füzetek is elő fognak még kerülni. Előszó helyett áll a kötet élén Václav Havel rövid kis írása, amely egyszerre erkölcsi hitelesítés és figyelemfelkeltő reklám. A mű végén kiadói jegyzet. Nem érheti szó a ház elejét.

Csakhogy a kíváncsi olvasóban jónéhány kérdés megfogalmazódik, ezekre azonban hiába keresi a választ. A naplót benépesítő személyek például hol teljes nevükön, hol csak a kezdőbetűikkel említődnek, az viszont sehol sincs feltüntetve, hogy kitől is származik ez a megoldás. Ráadásul ez esetben a kezdőbetűs névjelölés igencsak sokatmondó, mivel az eljárás legelsősorban azokat ellenzéki köröket érinti, amelyből az új rendszer vezetősége és a posztkommunista időszak értelmisége származik. Valószínű, hogy mindezért a kiadót terheli a felelősség: de semmi kulcs, semmi felvilágosítás, semmi magyarázat. Mellesleg nincs névmutató sem, amely eligazíthatná a be nem avatott olvasót ennek a szűk körű prágai világnak a rejtelmeiben, holott mégiscsak az az egyik Ariadné-fonala a naplónak, hogy felvázolja e kör három évtizedes történetét.

Végül a leginkább zavarba ejtő hiányosságok közül említsük meg a szamizdat-irodalommal és a valamikori ellenzékkel kapcsolatos megjegyzések teljes hiányát. Holott ha közvetlenül nem tartozott is a szerző ebbe a két körbe, mindig is figyelemmel kísérte tevékenységüket.

Úgy látszik, Zabrana naplója még korántsem szolgáltatta ki minden titkát, és hogy a majdani teljes kiadás nem egy pszichodrámának lesz majd forrása...

Olga Spilar: műfordító és irodalomkritikus.

Ádám Péter fordítása

MÁS

Várfok 14

A *Várfok 14 Műhelygalériában* (Budapest, I., Várfok u. 14.) március 19-ig, hétfő és kedd kivételével naponta 10-18 óra között tekinthetik meg az ÉS-ből is jól ismert grafikusművész, *Szurcsik József* kiállítását.

Bolt Galéria

A Bolt Galériában (Budapest, VIII., Leonardo da Vinci u. 40.) *Roskó Gábor* kiállítása látható.

Ha valami Roskó Gáborhoz fűz, esetleg láncol, az nem más, mint a rossz rajzok szeretete. Nem mintha ő rosszul rajzolna. Azt se lehet állítani, hogy hasonlóan lelkesedne értük. Csak éppen nem töri magát, hogy mindenáron különbözzön tőlük. Anélkül, hogy törekedne rá, némelykor úgy tud festeni, hogy akármelyik hot-dog árus megirigyelheti. Valószínűleg demokratikus érzéke viszi rá, hogy türelmet és megértést tanúsítson, és a részvét nem mindennapi képessége.

Az a mérhetetlen mennyiségű rossz rajz, ami padlásokon, pincékben, ágyneműtartók mélyén sínylődik, mint kárhozott lelkek, még a teljes megsemmisülés nyugalmához sem jutnak, valamiképpen megőrződnek és végtelen bánatuk nyugtalanítja a választottakat. Roskó kellett ahhoz, hogy a teljes elzárkózás felengedjen, és az ítélet könyörtelen véglegessége megenyhüljön.

Azonban aki a részvét képességeivel van megáldva, gyakran zavarba kerül, részvétét olykor az ugyancsak rászorulók rovására kénytelen gyakorolni. Igy jár Roskó is, ha a festészeti hagyomány által elhanyagolt jelenségekkel találja magát szemben: bizonyos típusú pulóverek feledtetik vele a művészet kárhozottjait és nagy festői teljesítményekre csábítják. Máskor egy salakpálya délutáni színe ragadtatja kvalitásai csillogtatására. Vajon mi dönti el, hogy mikor melyik részvét az erősebb? A Júdás csókja című képén Júdás csenevész, ölelésre alkalmatlan karja semmivel sem rövidebb, mint Jézus Krisztusé.

(Erdély Miklós: Roskó Gábor kiállítási katalógusához, 1981. Székesfehérvár)

Merlin Színház

Március 14-én és 15-én a Merlin Színházban (Budapest, V. Gerlóczy u. 4.) a *Sámán Táncszínház* két egyfelvonásosát mutatják be M e s e, illetve A m I n e címmel. A nyilvános főpróbát március 13-án este 10 órakor tartják.

A Sámán Táncszínház 1994 májusában alakult *Magyar Éva* színész, koreográfus vezetésével, *Novák Péter* zenész, színész, táncos, komikus és *Horváth Kornél* ütőhangszeres, zeneszerző, kisérő részvételével. Mese című előadásuk premierje az elmúlt év augusztusában az Edinburgh-i fesztiválon volt, ahová a nagy sikerre való tekintettel ebben az évben a Merlin Színházban most bemutatásra kerülő Amine című produkciójukat is meghívta a fesztivál igazgatója.

HIRDETÉSI ENCIKLOPÉDIA

Média Hirdetési Árak és Szolgáltatások
6. kiadás
Megjelenik: 1995 március elején

2024 hirdetési lehetőség részletes adatai, tarifatáblázatokkal!

Aktualitások: minisztérium által támogatott külföldi kiállítások
minisztériumi szóvivők
közterület-használat díjszabása és grafikái
Antenna Hungária műsorszóró térképei
Mahir Observer és Szonda Ipsos tájékoztatók
hirdetők 100-as TOP listája
összehasonlító táblázatok példányszám alapján
önkormányzati lapok
taxis cégek
MATESZ példányszám adatok

Megrendelhető a kiadónál:
S&S Karakter Kft. 1055 Bp., Honvéd u. 40.
Telefon: 112-8846, 132-0611, 153-2758 Fax: 111-9636

Hangverseny

A *Magyarországi Olasz Kultúrintézet Előadótermében* (Budapest, VIII., Bródy S. u. 8.) március 13-án, 18.3o órai kezdettel *Alberto Pomeranz* zongoraművész hangversenyére kerül sor. A művész Casella-, Liszt, Rossini- és Muszorgszkij-műveket ad elő.

Alberto Pomeranz Európa minden országában, Észak-, Közép-, és Dél-Amerikában, Közép-Keleten, Ázsiában, Kínában, Ausztráliában, összesen 70 országban adott koncertet. Elsősorban a preromantikus és a modern zene iránt érdeklődik. Koncertjein számos ősbemutatót tartott.

Numero 5 Galéria

Szabics Ágnes kiállítása a Budapesti Tavaszi Fesztivál hivatalos programjának részeként március 11-től látható a Numero 5 Galériában (Budapest, V. Apáczai Csere János u. 5.) kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton 10-13 óráig, pénteken 11-17 óráig.

A galéria múltat idéző, boltíves helyiségébe lépőt a korábbiakhoz képest más térélmény, másfajta látvány fogadja. A Szabics Ágnes által újrateremtett tér egy gondolati rendszer megtestesülése. A kiállított mű a hiány megjelenítése, a negatív és pozitív formák váltakozása. Ezekből a formákból, a fények és árnyékok tükreiből a homok, a kavics, a fa, az üvegszilánkok találkozásából, a világos-sötét színek ritmusából, egymásrahatásából jön létre a síkok és terek „játéka".Szabics Ágnes nagy érzékenységgel fogja a világ fontos üzeneteit, hogy aztán átdolgozza és továbbadja mindazoknak, akik partnerek kívánnak lenni a megértés-továbbgondolás folyamatában. (Füredi Judit)

Reménység sziget

A *Kossuth Klubban* rendezett kiállításon (Budapest, VIII., Múzeum u.7.) tizenkét erdélyi magyar festőművész, Antal Imre, Imets László, Kedei Zoltán, V.Kedei Zoltán, Márton Árpád, Páll Lajos, Plugor Sándor, Gy. Szabó Béla, Szép György, Zsombori Erzsébet Xantus Gyula és Xantus Géza munkáit tekinthetik meg az érdeklődők. A kiállítás anyagát a rendezők a Reménység Sziget gyűjteményéből állították össze. Megtekinthető március 23-ig.

Zsidó Szabad Egyetem

A *Yahalom* Zsidó Szabad egyetem, mely előadásait az *Országos Rabbiképző Intézetben* (Budapest, VIII., József krt. 27.) tartja, március 16-án *Hanák Pétert* és *Pók Lajost* látja vendégül. Hanák Péter „A zsidó asszimiláció tipusa a Habsburg Monarchiában" és Pók Lajos „Az osztrák-magyar kultúra virágkora 1900-1914" címmel tart előadást. A 17 órakor kezdődő előadásra minden érdeklődőt szeretettel várnak a rendezők.

Filmek Pina Bauschról

A Wuppertal-i Táncszínház Pina Bausch koreográfiáival, külföldi fellépéseivel és Pina Bausch az európai táncszínházat megújító esztétikájával évek óta izgalomban tartja a filmkészítőket és a dokumentaristákat. A Wuppertal-i Táncszínház budapesti vendégszereplése alkalmából - melyre március 18-án és 19-én kerül sor a Vígszínházban — a *Goethe Intézet* (Budapest, VI., Andrássy út 24.) három napon át - március 13-án, 14-én és 16-án 11 órai kezdettel - Pina Bauschról készült filmeket mutat be. A filmek rendezői között szerepel Klaus Wildenhahn, Chantal Ackerman, valamint Susan Sontag esszéíró.

Egy fiatal lány, Kárpátaljáról

Az volt a jelenük, amit meséltek...

„A mélységből kiáltok, Uram!
Várom a virradást...”
(Dávid király zsoltára)

– Nagyon fiatal voltál, amikor édesapád és a család barátai a Gulágra kerültek. Te mesélted, hogy egyszerre felnőtté váltál, megérezted a kemény felelősséget. Már az első napokban tudatosult benned, hogy volt egy könnyű, más világod, egy másik éned, de az csak töredékesen és tökéletlenül látta a világot, s azzal már soha nem láthatod még egyszer azt, amit a múltban láttál. Elmondtad, hogy már az első perctől kezdve más lett az életed. Ki segített, ki biztatott arra, hogy vállald a szerepet: megteremtsd a vorkutai lágerben élő magyarok és hozzátartozóik között az óriási kockázattal járó levelezést? Nem féltél?

– Senki sem biztatott erre a cselekedetre. A helyzetből adódott. Ott nem lehetett közömbösnek maradni. Ez nem volt hősieskedés, vagy valami fellengzős, dicsőségre irányuló törekvés. Nem... És mindezt a szüleinkkel együtt csináltuk, mert tudtuk, hogy szükség van rá, óriási szükség. Nagyon sok magyarországi család azt sem tudta hol van, s egyáltalán él-e, hal-e a fia, a hozzátartozója. Tennünk kellett valamit. És nem éreztem félelmet...

– Hogyan teremtették meg a kapcsolatot?

– Kárpátaljára – nem túl gyakran –, de küldhettek levelet a Gulágon raboskodó rokonok, akik rendszeresen beszámoltak arról, hogy milyen sok anyaországi magyar van Vorkután, s közöttük milyen sok a fiatal. Nagyon sokat közülük az utcáról hurcolták el, mint leventét. A családjuk nem tudott róluk semmit, és ők sem a családjukról. Egy tanárom, akivel rendszeres levelezést folytattam, megírta, hogy van ott egy magyar Győrből és az otthoniak nem tudnak róla. Megkaptam az illető címét, s én írtam Győrbe egy levelet. Bemutatkoztam a szülőknek, hogy én egy fiatal magyar lány vagyok Kárpátaljáról, tudom, hogy a fia itt és itt él, fogságban van és ha írni szeretne, akkor küldje el hozzám a levelet. Mintegy 10–15 magyarországi családdal kerültem levelezésbe ily módon. Volt, aki először tőlem értesült arról, hogy hol van a férje, vagy a fia.

– A hozzátartozók leveleit is továbbítottad?

– Nem, csak üzeneteket. A választ mindig átírtam. Nem továbbíthattam a Magyarországról jött leveleket, azt rögtön megsemmisítették volna. Az első időszakban, amíg Sztálin még élt, borzalmasan nehéz volt levelet küldeni és kapni. Mindenféle konspirációs találékonyságra volt szükség. Például, amikor a szénbányában dolgoztak, s a szenet lapátolták, belecsúsztatták a szén közé a leveleket. A vorkutai szén vándorolt, nem úgy, mint a foglyok... És a sors csodálatos ajándékaként, ott, ahol kirakták a szenet és megtalálták a borítékokat, mindig akadt valaki, aki továbbküldte.

– A magyarországi válaszokat hogyan fogalmaztad meg?

– Ez volt a legproblematikusabb. Mert ha a konspiráció nem tökéletes, megszűnt volna teljesen a kommunikáció, ez pedig elviselhetetlen lett volna.

– Mit találtatok ki? A levelezéseket tanulmányozva, gyakori utalást fedeztem fel a „rántást” illetően. Más élelmiszerről nem nagyon volt szó, de a rántásról mindig, különösen a nagyságát és rövidségét illetően. Megengeded, hogy idézzek egy levélből? Most csak azt a részt szeretném kiemelni, ami kimondottan a fortélyos kommunikációra utal: „Évikém, aranyos! A sorai mit jelentenek számunkra, azt el sem tudja képzelni... Itt ma 48 fokos hideg volt, de ez nem számít. Egyrészt, mert már hozzáedződtünk a klímához, másrészt pedig, az öltözékünk nem a legrosszabb. Van füles sapkánk, vattás kis- és nagykabátunk, nadrágunk és szőrcsizmánk. Öcsi bácsi megkapta Tímea csomagját. A rántás – a következőkben – nem lehetne hosszabb? Elképzelhetetlen volt az örömünk... Már igen aggódtunk, hogy valami baj lehet otthon...”

– Mikor írtunk Magyarországra és megjött a válasz: „Jaj, Istenem, meglett a fiam (férjem)! Az Isten meghallgatta az imádságunkat...” És jött a kérdésözön: hol és hogyan lehetne meglátogatni, üzenni, csomagot küldeni? Mi aztán átírtuk egy vékony zsírpapírra az otthoniak üzenetét és betettük egy konzervdoboz aljára, hogy amikor késsel ellenőrzik a doboz tartalmát, ne szúrják át. Mindig rántást tettünk ebbe a dobozba, ez volt a jel.

– Hogyan tudtad az üzenetet megfogalmazni, hogy még véletlenül se tudják meg, hogy az Magyarországról jött?

– Körülbelül így: „Kedves Gabi! Szülei jól vannak, ezt és ezt a hírt kaptuk... Sok szeretettel gondolnak magára és várják haza...” Aztán szépen rásimítottuk a doboz aljára a vékony papírt és ráöntöttük a fokhagymás, paprikás rántást. Ez a doboz, a létfontosságú híreken kívül, a legfontosabb élelmiszert jelentette, hiszen a rántásból levest lehetett főzni...

– Kárpátalján az időben félelmetes diktatúra tombolt. Nem bántalmaztak a magyarországi levelezések miatt?

– A gondviselés mellém állt. Nem hívtak be sehová, még a KGB sem bántott, pedig akkor igencsak figyelték a levelezéseket. Valaki egyszer a postáról szólt, hogy túlságosan sokat levelezek Magyarországra, s az is előfordult, hogy kétszer, háromszor is meg kellett ismételnem egy-egy levelet, míg megkaptam a választ. De más nem történt.

– Soha nem gondoltál arra, hogy inkább „okos” passzivitásba kellene húzódnod?

– Nem! Félni nem féltem! A helyzet kihívására reagálni kellett, ez akkor természetes volt. És jó volt tapasztalnom, hogy törekvésem nem hiábavaló... Mi, kárpátaljaiak, rendszeresen küldtünk csomagokat minden kárpátaljai rab nevére, akár volt itthon hozzátartozója, akár nem. Kihasználtuk azt a lehetőséget, hogy csak ők kaphattak csomagot, hiszen Kárpátalja akkor már a nagy Szovjetunióhoz tartozott. És bárki nevére szólt a csomag, a tartalmát rögtön szétosztották maguk között. Mi ezt tudtuk. Az volt a lényeg, hogy a magyarokhoz eljusson a hír és a küldemény.

– Miből telt a csomagokra? Hiszen magam is emlékszem, milyen nagy gondot jelentett akkor Ungváron élelemhez jutni. Sokat éheztünk mindannyian!

– Nem dúskáltunk a jólétben, az biztos, de egy kis kekszet, cigarettát, szárított gyümölcsöt, meg a nélkülözhetetlen rántást el tudtuk küldeni. Saját pénzünket gyűjtöttük össze, s ezt is szívesen tettük. Inkább a szabványdoboz okozott problémát, mert csak abban adhattuk fel a csomagot, amit még egy zsákhuzatba is be kellett varrni, s csak utána megcímezni...

– Arról nem beszéltünk még, hogy vajon a Vorkutáról az anyaországiaknak küldött leveleket is át kellett írnod, vagy csak a borítékot kellett kicserélned? Nem adhattad postára a hozzád jött leveleket?

– Nem, ilyesmit nem tehettem. Nem került volna át egyetlen sor sem, ha az egész levelet át nem írom. Még a fogalmazásra is vigyáznom kellett. Apró, gondosan megfogalmazott információkat továbbítottunk a személyes, családi dolgaikról.

– A levelek olvasása közben meglepve vettem észre, hogy orosz nyelvű levelezéseket is folytattatok egymás között. Magyarok voltatok mindannyian, gyógyírt jelentett akkor a magyar szó. Miért használtátok mégis az orosz nyelvet?

– Ennek is megvolt az oka. A magyarországi magyarok legtöbbje Kárpátaljára küldte a leveleit, az üzeneteit, hiszen máshová nem küldhette. De még ide sem írhattak olyan egyszerűen. Ez is gondos szervezőmunkát igényelt. Csak úgy írhattak, ha előtte közösen kitaláltuk: milyen „barátjuk, nagynénjük vagy rokonuk” élnek Kárpátalján.

– Ezt nem ellenőrizték?

– Bizonyára előfordult, de ha nyomoztak utána, a mi vidékünkön mindenki vállalta a rokonságot, még akkor is, ha fogalma sem volt arról, hogy kiről van szó. De nem volt más választásunk! Elviselhetetlen volt a világ, és meg kellett találnunk a teljes reménytelenségből kivezető módszert. A vasfüggöny miatt egyedül mi jelenthettünk sokak számára egy csepp reményt...

– Nem volt kötelező oroszul írni a Gulágról?

– Nem. Ők csak azért írtak oroszul, hogy biztosan eljusson a címzetthez. Akkor már hosszú ideje voltak orosz rabságban és megtanultak oroszul. Ha nem is Puskin nyelvén, de egészen jó helyesírást használtak.

– Hogyan lehetett intim leveleket fogalmazni egy vadidegen nyelven?

– Akkor nem ez volt a fontos. Az életükről, a megmaradásukról volt szó leginkább a levelekben.

– Nem haragszol, ha megcáfollak, és azt mondom, hogy azért voltak intim hangok is, érzelmekről, gondolatokról... Böröcz Sándor nagysikerű könyvéből is tudom, hogy te voltál az „északi költő” múzsája, hozzád írták a legszebb verseket! Hogyan alakulhatott ki egy ilyen szép, szerelmi kapcsolat – levelezés útján?

– Észrevétlenül, de nagyon mélyen.

– Megengeded, hogy idézzek egy-két sort a bizalmad jeléül nekem megmutatott és számomra is felejthetetlen sorokból? Amikor például arra a kérésedre válaszolt a költő, hogy ne szerelmi vallomást tegyen, hanem fontos, reális dolgokról írjon: „Kicsi Évikém! Dorgálást kaptunk, hogy inkább írjak reálisan, reális dolgokról. Figyeljen ide, kicsi Évikém! Itt közöttünk, rabok között, a legtöbb (98%) igen reálisan gondolkodik. Csak kevesen vagyunk, igen-igen kevesen, akik hiszünk a szeretet erejében és a kikeletben. Akik hiszünk abban, hogy nagy feladatok elvégzésére születtünk, és nem azért szült bennünket édesanyánk, hogy elpusztuljunk a kegyetlen sors kezeinek csapásai alatt. Mi élni akarunk és élni fogunk! Ez nem fellegekben való lebegés, hanem szent hitünk és meggyőződésünk.

Évike! Ha egy férfi hisz a szerelemben, akkor hisz az Istenben, hisz a saját erejében, a saját megingathatatlan, legyőzhetetlen erejében. Ez nem fellegekben való lebegés, de reális valóság! És azért mi, rabláncra fűzöttek, Északi-sarkra száműzöttek, szembe merünk, vakmerő, bátor hittel, szembe merünk szállni a kegyetlen sorssal... Igazat adunk Ady Endrének: '...Ha ránk dől a szittya magasság, ha ezer átok fogja vérem, a célomat mégis elérem...' Hogy ebben hiszünk, őrültek lennénk? Nem, nem Évikém. Nem járunk mi a fellegekben. De csendben, egymást kölcsönösen támogatva, oktatva, erősítve készülünk arra a feladatra, melynek elvégzésére – hitünk szerint – születtünk. Igen, gyerekek vagyunk, mert oly erős hittel, mint a kicsi gyermekek, várjuk a jóságos Mikulás bácsit, mert hiszünk abban, hogy – aki Szent Miklóst szereti... nagy bajban, Ő azt megsegíti... Nagy-nagy szeretettel kezét csókolja 1952. november 30-án Vorkután, András nap estéjén...”

– Szeretnél még valamit mondani?

– Most nem tudok. Látod, még onnan is ők biztattak minket...

Ortutay Mária

A VII. sz. levélhez rajz is érkezett. Hátán a felirat: Üdvözlet Északról, a Kárpátok bércei felé

MOGYORÓHÉJBAN

Virágalagúton át...

Nem karácsonykor történt. Nem azon napok egyikén, amikor lelkiismeretünket nyugtatgatva igyekszünk jót tenni, pótlandó egész évi mulasztásunkat, hanem egy akármilyen „sűrűtaposó” hétköznapon. Esti szinkronból jövet, autóbuszra várva, hosszú ideig fagyoskodtam a sötétben, majd képtelen voltam bepréselni magam a „szárdíniásdobozba”. Nem várom meg a következő kudarcot, legyalogolok az ötvenhatos villamos megállójához. Kis sötét sikátor, lejtős, jeges lépcsők. Épkézláb érek az útra, és ekkor, ó egek, a kanyarban előbukkan a villamos. Még jókora út van előttem a megállóig. Összeszedem maradék erőmet és szaladni kezdek a rossz, jeges úton a villamos felé. Nem érem el, gondolom lélekszakadva. A villamos megáll, két utas felszáll. Most indul el, érzem lüktető idegeimben. Várhatok még tíz percet a hideg sötétben! Nem adom fel. Lobog a kabátom, sálam, botorkálok jég és hó között... és egyszerre csak egy kezet látok a vezetőfülke derengő fényében felém inteni: „Csak lassan, nyugodtan, megvárom” inti a kéz és én kifulladva rebegek köszönetet, miközben felkapaszkodva a lépcsőn a kéz tulajdonosának tekintetét keresem a félhomályban. Szép, szakállas arc mosolyog felém és máris csapódik mögöttem a villamos ajtaja. Leroskadok és mérhetetlen hála önti el a lelkem. Egy ember ül ott a vezetőfülkében, érző, együttérző ember. Szégyen ide, szégyen oda, könnyeim szinte a Moszkva térig folydogálnak. Leszállok és még egy búcsúköszönömmel leplezem fel-feltörő érzelmeimet: szeretném, ha tudnád TE, ott a félhomályban, milyen sokat jelentett az a kicsinyke gesztus egy embertársadnak!

Egy emberi gesztus, egy segélykérő, segélynyújtó kéz, netán lélek... Máris érzem Melinda hosszú, vékony ujjait, amint az én ujjaimmal összekulcsolódnak... és kattan képzeletbeli kamerám... Az emlékek virágalagútján átsuhanva, időt, távolságot semmibe véve újra itt állok a Balaton partján. A két kamaszlányt nézi „kamerám”; kézenfogva kapaszkodnak egy hegyoldalon, egymást húzva, segítve, mígcsak el nem érik a kiszemelt célt, egy magas, fehér márványoszlopot. Szép, csendes hely, távol mindentől. Körülöttük zöld még a természet és előttük-alattuk a Balaton nagyon kék. Jó hely titkok számára. Ide még a két árulkodó kishúg sem settenkedhet utánuk. Először az ügyesen dugdosott „kincseket”: egy nagy, barna dohánylevél, egy fölöttébb értékes pár centis toalettpapír, no meg a nehezen megszerezhető gyufásdoboz-darabka, hozzá három szál gyufa. Most a dohánylevelet ujjaik közt megmorzsolgatva, a toalettpapírba sodorják. A „mintadarab” mindenhez hasonlít, csak cigarettához nem. Izgalmas pillanatok. Meggyúl-e a szélben a gyufa? A három közül bár az egyik? A vállalkozó szellemű lányka, aki valaha voltam, szájába veszi azt a valamit, a második szál gyufa meggyullad és a cigaretta lángot vetve szinte lepörköli a haját, majd engedelmesen füstölni kezd. A zsenge tüdők nehezen tűrik a kapadohány csípős, erős füstjét. Köhögnek, fuldokolnak, de szívják rendületlenül, mert ők már nem akarnak szégyent vallani a pesti gyerekek előtt, megtanulnak ők is füstölni! Senki se nézze őket pisiseknek! Repülőgépzúgás szakítja meg a szorgos igyekezetet. A lányok tekintetét követi „kamerám”. A Balaton felett egészen alacsonyan és igen közel két gépmadár száll egymás felé. Szinte egymásnak ütközve repülnek tova és közben vadul kattognak a gépfegyverek. Légi harc, mondja az egyik lány és már húzza is társát az oszlop mögé. Szorosan, védelmet remélőn tapadnak a hideg márványhoz, kicsire kuporodva, de kíváncsian lesve az előttük zajló drámát. Most megint távolról indul a két gép és szélsebesen közeledik egymáshoz. Kattognak a gépfegyverek. Fülsiketítő és rémisztő a zaj. Szinte súrolja egymást a két acélmadár, látni vélik a pilótákat is. Vagy csak érzik, hogy itt ember lő egy másik emberre... Újra távolodnak egymástól, de egyik sem hátrál. Akár az arénában, úgy fordulnak vissza az ezüstmadarak és újra száguldanak egymás felé. A két lány bénultan nézi az ádáz küzdelmet. Eget szaggató kattogás, akár erre is tévedhet egy lövedék... Aztán láng csap fel az egyik gépből, majd füstcsíkot húzva maga után belecsapódik a Balaton kék vizébe. Valamennyien a hullámsírt bámuljuk. Senki nem nézi a győztes tovatűnőt. Nem tudni, ki kit győzött le... Ember ölt embert. „Nem ismerték egymást...” – mondja Melinda halkan. És nézem, ahogy a két lányka kézenfogva, lehajtott fejjel indul... Hol a kacajotok, lányok? Egy időre elnyelte a víz.

(Folytatjuk)

Tanai Bella

Mit tehet a művész, ha fiatal?

Két, fiatal művészeket tömörítő stúdió állította ki munkáit a Budapest Galéria egy-egy kiállítóhelyiségében immár hagyományosan. Az iparművészek tárlata a Budapest Kiállítóteremben a hét végéig látható, a képzőművészeké a Lajos utcai Kiállítóházban tegnap nyílt meg, február 6-ig tart nyitva. Ez alkalommal kérdeztük a fiatal művészek mai helyzetéről Zsigmond Attila országgyűlési képviselőt, a galéria igazgatóját, valamint Roskó Gábort, a képzőművészek stúdiójának vezetőjét.

Zsigmond Attila: – Mivel én magam is iparművész vagyok, így voltam pályakezdő is, jól tudom, milyen nehéz helyzet az. Szeretném azonban eloszlatni azt a hamis illúziót, hogy annak idején ez könnyebb volt. Én úgy mondanám inkább, hogy más volt a gondunk. Az tény, hogy az állam többet költött a művészekre, többet rendelt például köztéri szobrokat, de egyeduralkodó volt ebben. A művész vagy bírta a jóindulatát, vagy nem kapott megbízást senkitől.

– Az állam kivonulása után mi a helyzet?

Zs. A.: – Nagy gond, hogy beszűkült a piac. A civil szféra Magyarországon még nem volt képes átvenni az állam korábbi mecénási szerepét, melyet egy polgári társadalomban begyakorlott módon már régen betölt. Ebbe beleértem a műgyűjtőket, műbarátokat és a művészetértőket, akik nem gyűjtők, de néhány műtárgyat saját környezetük igényes kialakítása érdekében megvásárolnak. A magánszemélyek mellett a vállalkozások is szerepelhetnek mecénásként, amelyek üzletet vagy irodákat alakítanak ki művészi kezekkel. Erre vannak jó példák, csak kis számban.

– Ön fél attól, hogy munka nélkül maradnak a pályakezdők?

Zs. A.: – Cseppet sem vagyok nyugodt e téren.

– Milyen lehetőségeket lát a segítésükre?

Zs. A.: – Ennek nagyon sok formája lehet. Én az alapítványok létrehozását tartom a legmegfelelőbbnek, mert ez a forma mai környezetben is működőképes lehet alkotó tevékenység támogatására. Természetesen ott, ahol nem „eltartásról" van szó, mint egykor, hanem bizonyos értékek létrehozásának anyagi támogatásáról. Arra gondolok, hogy amikor egy művész megbízást kap egy feladatra, s nincsenek meg az alkotás feltételei, akkor egy alapítvány a segítségére siet és szerez neki műtermet, vásárol alapanyagot, vagy pénzzel támogatja.

– Vannak ilyen alapítványok?

Zs. A.: – Vannak és úgy gondolom, hogy egyre tekintélyesebbekké válhatnak. Az első ilyen alapítvány, amely nem teljesen témánkhoz tartozik, a Film Alapítvány volt, amelyik 800 millió forintos tőkével született meg, és ma egy egész művészeti ágat, a filmet finanszíroz. Hasonló a Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány is. Az ilyen alapítványok jelentős része állami kezdeményezésű, de később tovább bővülnek más befizetésekkel, forrásokkal is. A gazdagabb cégek, a bankok vagy a Szerencsejáték Rt. évente bizonyos támogatásokat osztanak ki. Udvariasságból utoljára hagytam, hogy maga a Fővárosi Önkormányzat is komoly támogatásokat nyújt a saját képzőművészeti alapján, vagy rajtunk, a Budapest Galérián keresztül.

– Az önök galériája milyen formában támogatja a pályakezdő művészeket?

Zs. A.: – Minden évben rendezünk kiállítást a Fiatal Képzőművészek Stúdiójával és a FIS-sel közösen. Természetesen, ha lehetséges, árusítjuk is munkáikat, de csak a kiállításról, mert mi raktárkészletet nem tartunk fenn. A Germination európai nemzetközi alapítványon keresztül kétévente négy-négy végzős hallgató illetve fiatal képzőművész tehetség dolgozhat azokon a művésztelepeken, amelyeket minden alkalommal máshol, valamelyik európai nagyvárosban rendezünk. Ezt az akciót a Fővárosi Önkormányzat és a Művelődési és Közoktatási Minisztérium támogatja. A kiállításaink is a támogatás körébe tartoznak, valamint a tárlatok katalógusai, a megismertetés, a dokumentálás fontos eszközei.

Raskó Gábor: – A Fiatal Képzőművészek Stúdiója több évtizedes szervezet, korábban egy kicsit híres-hírhedtként volt téma a sajtónak. Volt egy eszmei lépcső, amit nem vallott be senki. A főiskoláról kikerült művésznek a stúdión keresztül vezetett az útja a szövetségbe. Ma ennek már nincs jelentősége. A stúdióba csak felvételin keresztül lehet bekerülni, ami egyre erősebb a magasabb nívó érdekében.

– Miért érdemes a stúdió tagjának lenni?

R. G.: – Anyagilag tudja támogatni a munkát. Vannak munkaösztöndíjak, szociális ösztöndíjak, kiállítási lehetőséget teremt, és a kiállítási katalógushoz támogatást nyújt. Vannak megpályázható műtermei is.

– Hogy állnak a mecénásokkal a fiatal művészek?

R. G.: – Műgyűjtőből kevés van, de az a művészek igen kis százalékát érinti. A galériák műtárgykereskedői keresik a tehetségeket, figyelik a kiállításokat és katalógusokat, jegyzik a neveket. A műtárgykereskedelem a legnagyobb üzlet a világon. Nincs még egy olyan árucikk, amit akkora haszonnal lehet eladni, mint a műtárgyat.

– A művészeknek is jó üzlet?

R. G.: – Dehogy. Persze hatalmas különbségek vannak. Sokan – szó szerint – nyomorognak. Van, aki elvállal egy középiskolai állást és a csinovnyiki fizetéséből él, de van, aki kurrens munkát vállal, majdnem mindig az ipari grafika területén. Nemigen tudok olyanról a stúdiósok között, aki csak a képzőművészetnek él, legföljebb, ha a felesége vagy az anyukája eltartja. Főleg a szobrászok vannak őrületes bajban. Az ő munkájuk pénzigényes az alapanyag drágasága miatt, és mostanában egyáltalán nincsen állami megrendelés, mint korábban. Ha dolgozni akar, vagy alapítványoknál kilincsel, vagy vállalkozik rá, hogy elmegy egy művésztelepre ahol az otthagyott munkájával fizet, de ebből nem él meg. Szerintem ez az oka annak, hogy a szobrászok elfordultak a nemes anyagoktól. A szükségből talán erény lett.

– Ez a sanyarú helyzet hogyan hat a minőségre?

R. G.: – Ezen én is nagyon sokat törtem a fejemet. Azt hiszem, a két dolog között nincsen összefüggés. A személyiségtől függ, ki hogy bírja elviselni. Van, aki depressziós lesz a szegénységtől, van aki a spejzban is tud dolgozni, miközben odakinn veszekednek a gyerekek és kiabál az anyós, hogy nem bírja idegekkel.

– Hogyan dolgozta fel a fiatal nemzedék az utóbbi évek nagy változásait?

R. G.: – Kicsit lassan reagálunk, ez egy konzervatív ország. A művészet kerekei sem őrölnek gyorsan. Én úgy érzem, hogy mostanában jönni fog valami új. Az eddigi trend hirtelen hitelét vesztette. Most más a környezet, másra kell reagálni. Ha bocsátkozhatom jóslatokba, én azt hiszem, a művészet az értékesebb, időtállóbb anyagok és technikák felé fog elmozdulni. Már elmúlt a hulladékokból, kátránypapírból és felvagdalt nejlonzacskókból készült alkotások kora. Annak akkor megvolt a maga ideje, annak megfelelt, ma már másnak kell jönni. A performance, az akcióművészet történelmi szükségszerűség volt. A jövőt az igényes anyagok felhasználása mellett egy kicsit konzervatívabb figurális megformálások fogják jellemezni.

Bertók László Attila

Nagy barátságok

Ezt a címet viseli *Raissa Maritain* egyik írása, és ezt a címet viseli az a vándorkiállítás is, amely Jacqes és Raissa Maritain életét mutatja be, Magyarországon is több helyen. Az apropót Jacqes Maritain halálának huszadik évfordulója adta, amikor tavaly előbb Debrecenben, majd Szegeden és Győrben is bemutatták ezt a lenyűgöző fotóanyagot. Azért lenyűgöző, mert a portrék, zsánerképek alapján úgyszólván személyes ismerősünkké válik századunk szellemi Franciaországa. *Leon Bloy, Henri Bergson, Julien Green* és a többiek fémjelezik azt a közeget, amelyben élt és alkotott Maritain, a keresztény ihletettségű filozófia, a neotonizmus legnagyobb alakja. Az ő filozófiája az elmúlt évtizedekben nem jutott el a magyar érdeklődőkhöz, a marxizmus nem engedett be egy olyan rivális szellemáramlatot, amelyhez képest hitvány ideológiának látta volna bárki. Holott nemcsak filozófiai, de politikai, sőt gazdasági gondolkodásunk számára is nagy segítség lett volna, ha Maritain gondolatai sarkallják elképzeléseinket. A magyar közgondolkodásból az elmúlt negyven esztendőben szinte száműzték Aquinói Szent Tamás filozófiáját is, hogyan kedvezett volna ez a légkör azoknak, akik, mint Maritain is, innét indították el gondolatrendszerüket. Tavaly azonban létrejött a Magyar Jacques Maritain Egyesület és ez az egyesület hivatott magyarországi népszerűsítésére. Az egyesület választmányi tagja, *Szabó Iván* pénzügyminiszter nyitotta meg a Francia Intézetben megrendezett kiállítást, szükségképpen az ő megnyitó szavai is elsősorban a hiányról szóltak. Arról a hiányról, amit egy ilyen kiegyensúlyozó jellegű szellemáramlat ismeretében visszamenőleg is érzékelünk. Az egyesület azonban éppen a jövő alakítása céljából jött létre, föltehetőleg keretéül fog szolgálni Maritain itthoni népszerűsítéséhez, amely most, ahogyan őt és feleségét elénk állította ez a kiállítás, minden bizonnyal útjára indul.

(f. l.)

Ha dalolni támad kedvünk...

...hamar kiderül: alig ismerjük népdalkincsünket. Van néhány jól ismert nóta meg néhány kevésbé ismert; ezeket általában még az iskola alsóbb osztályaiban tanultuk meg, de mire odáig öregszünk, hogy ki is szolgálnak minket a zenés helyeken, már egyikre sem emlékezünk. És amiket itt hallunk: talán ha kéttucatnyi „örökzöld"; a rózsalevéltől a járomazutamig. A mulatósok: kecskebékafelmászott és akácosút és zöld erdőmélyén. Így, egybeírom e címeket, hiszen többnyire így is „énekeljük" őket, hörpölve, harsogva. De hol, hogyan is tanulhattuk volna meg hatalmas népdalkincsünk akár csak a töredékét is? A századforduló táján még sok jeles személyiségünk, művelődéstörténetünk számos alakja, köztük maga Arany János is benső késztetést érzett arra, hogy összeállítsa és átnyújtsa ismert és kedvelt énekei gyűjteményét. Mára egy-egy ilyen dalgyűjtemény irodalomtörténeti kuriózum lett; új kiadásra ritkán vállalkoznak kiadóink, még kevésbé egy teljes, minél többet adó gyűjteményére; amely ugyanakkor zsebkönyv méretű is, hogy elférjen a kabátzsebben vagy a hátizsákban; könyebben menjen a dalok felidézése és újra tanulása a kötet segítségével este, a tábortűz mellett... Kriza Kálmánnak most szerencséje volt. Közel négyszáz nótát szerkesztett egybe kottáskönyvében, s erre kiadót is talált, a Mikes Kiadót, amely éppoly kevéssé tud megbirkózni a szinte követhetetlenül kusza könyvterjesztéssel, mint annyi más cég. Boltjuk címén – 1025 Budapest, Vöröstorony u. 11/B. – várják hát mindazokat, akik vágynak egy-egy régen hallott népdal kottájára, teljes szövegére, amikor meg-megakadva dúdolják őket: „Esik eső, zúg a gát, / Adjon az Isten jójszakát." S a könyv végén üres kottaoldalakat is találnak: erre jegyezzék fel legkedvesebb nótájukat!

Tamási Orosz János

Magyarán

Nyelvünk szelleme

Ázsiai őshazából jöttünk, szavaink éppúgy őrzik származásunkat, mint nyelvi észjárásunk. Szívesen fejezzük ki magunkat a keletiekre jellemző képes beszéddel, vagyis szeretjük mondandónkat szemléletesen elmondani, hogy szinte képszerűen is megjelenjen lelki szemeink előtt.

Ehhez persze az kell, hogy – Arany János igazán „szembeszökő" hasonlatával élve – ne kapaszkodjunk a szavak egérfarkába, s föl tudjunk emelkedni az átvitt értelem magasába. Ezt a csodálatos képességet az anyanyelvünknek köszönhetjük: ahogyan megtanuljuk megértetni magunkat vele, úgy vésődik bele nyelvi sejtjeinkbe a „szavakkal való röpülés" képessége.

Ez természetesen nem mond ellent az egyszerűségnek, a pontosságnak, a világosságnak. Az emelkedettség csak eszköz; a tiszta gondolat minél tökéletesebb megértetésének az eszköze. Szerfölött jellemző: ha maga a gondolat suta, netán sanda, akkor nyelvünk nemigen alkalmas ennek az elködösítésére. Hacsak „kerékbe nem törik". Ez viszont mindent elárul.

Mindmáig mégis szép számmal vannak „nagy magyar kerékbetörők". Ebben azonban nem a nyelvünk a ludas.

Veszprémi Miklós

Táncos lábbal Amerikába

A Magyar Állami Népi Együttes útra kel

Tíz éven belül negyedik alkalommal repül a tengerentúlra, egész pontosan Észak-Amerikába a *Magyar Állami Népi Együttes*, hogy bemutassa a – nem kizárólag magyar származású – közönségnek *„Elindultam szép hazámból"* című műsorát. A programban – a többi között – matyó képek, kalotaszegi muzsika, sárközi játszó, magyarszováti táncrend, udvarhelyi táncok, bagi verbunk és forgós s rábaközi táncok szerepelnek.

A ma kezdődő turné kapcsán *Serfőző Sándor* pár mondat erejéig visszatekintett az együttes történetére. Első ízben 1966-ban jártak e távoli kontinensen, amikor is másfél hónapon át szórakoztatták az észak-amerikai közönséget ecseri lakodalmasukkal. A fordulat évét (1984) követően azonban minden megváltozott, hazánk számos sikert maga mögött tudó társulata már rendszeresen – három évente – látogat el Amerikába.

Az idei esztendő első három hónapját átfogó turné nyitó előadása január 9-én Washingtonban lesz, ezt követi majd Kanada, illetve a nyugati part, ahol San Francisco, Los Angeles, San Diego és Arizona a főbb állomás. Az egyetemi és városi színházakban zajló – összesen 63 – előadást a különféle helyszíneken komolyzenei hangversenybérlet programjába építette bele az amerikai partner, hiszen – mint *Tímár Sándor* elmondta – a rendezők arra törekedtek, hogy egy-egy folklórprodukcióval színesítsék a kínálatot. A táncosoknak a fellépések között sem jut idejük pihenésre, legalább is erre enged következtetni, hogy az amerikaiak kérésére különféle egyetemeken úgynevezett mesterkurzusokat, bemutatókat tartanak.

(v. s. cs.)

Fotó: Nagy Béla

Franciaországi emlékek

Egy mosónő és családja történetének negyven évét követi nyomon az a film, a Franciaországi emlékek című alkotás, amellyel *André Techiné* francia filmrendező retrospektív filmsorozata ma este, a budapesti Francia Intézetben megkezdődik. A rendező, akinek művészetét *Bikácsy Gergely* a „fáradt barokk" kifejezéssel jellemzi, jószerivel ismeretlen a magyar nézők előtt, noha olyan jeles színészekkel dolgozott együtt, mint Gérard Depardieu, Jean-Louis Trintignan, Isabelle Adjani, Catherine Deneuve, maga pedig az egyik legkulturáltabb, legérzékenyebb francia filmrendezőként, no meg ifjú tehetségek fölfedezőjeként, támogatójaként ismert. Tíz filmje közül többet beválogattak a cannes-i filmfesztiválok hivatalos mezőnyébe, sőt, Randevú című filmjével 1985-ben a legjobb rendezésnek járó díjat nyerte el.

A budapesti vetítéssorozaton jelen lesznek azok a filmjei, amelyeknek a hetvenes évek közepétől elismertségét köszönheti. A Franciaországi emlékek 1975 nagy sikere volt, a Barocco című film, amelyet hétfőn vetítenek, 1976-ban készült, Isabelle Adjani és Gérard Depardieu főszereplésével. A politikai krimi és a klasszikus szerelmi történet ötvöződik az alkotásban, amellyel kapcsolatban a rendező a többi között azt nyilatkozta: „A klasszikus krimiben az a lényeg, hogy fokról fokra rádöbbenünk, ki a gyilkos. A Baroccóban a néző fokról fokra döbben rá, hogy a bűnözőknek nem egy, hanem száz arca van." Az 1985-ös sikerfilm, a Randevú mintegy a jelen francia filmes útkeresés jelképeként is felfogható. Hőseinek – a vidékről a nagyvárosba került kislány és a vele megismerkedő két fiú – fő problémája nem elsősorban a szexualitás, hanem a kapcsolatteremtés, a szereplők ugyanúgy saját útjukat keresik a sok lehetséges közül, mint a rendező, vagy éppen napjaink filmművészete. A sorozat további filmjei: Ártatlanok (1987), Nem ölellek (1991).

-ó-

Magyar Nemzet

ntése

a fizetésképtelen elszámolását

zat a nemzet jövőjéről

y és a politikai pártok között

hoz képest, s ezt nem szabad figyelmen kívül hagyni, főként most, amikor folyamatosan javulnak a magyar—amerikai kereskedelmi kapcsolatok — mondotta Mark *Palmer* csütörtökön, az Ipari Szövetkezetek Országos Tanácsának ülésén.

Az Egyesült Államok budapesti nagykövete ezután arról szólt, hogy Magyarország azért vonzó a külföldi, és így az amerikai befektetők számára is, mert a gyors politikai változások mellett nagy figyelmet fordítanak a gazdaság gyors megreformálására is. A politikai változások pedig békésen zajlanak, bár nem könnyen, de áttekinthetően.

A nagykövet ezután arról szólt, hogy az Egyesült Államok kormánya 60 millió dollárt ítélt meg a magyar magánvállalkozások segítésére. Ebből az ipari szövetkezetek is részesedhetnek, feltéve, ha az ipari szövetkezetek vagyona valóban a tagok birtokában, illetőleg tulajdonában van, és azzal szabadon rendelkezhetnek. Az alapítvány felhasználásáról a Független Beruházók Tanácsa fog rövidesen dönteni.

Mark Palmer ezután kérdésekre válaszolva elmondta: az amerikai gazdasági támogatás nemcsak technológiák magyarországi meghonosítását segíti, hanem számos más területre is kiterjed. Így például menedzserképző központot működtetnek, a magyar egészségügyi ellátás színvonalának javításához kívánnak segítséget adni.

Konzultáció zárt ajtók mögött

Konszenzus a kormányozhatóságért

(MTI) Nemzeti csúcstalálkozók sorozata kezdődik meg pénteken, majd szombaton és vasárnap is folytatódik — a parlament egyik tanácstermének zárt ajtaja mögött. A párbeszéd az Országgyűlés és a kormány, illetve politikai pártok és az érdekképviseleti szervek vezető tisztségviselői között zajlik, a nemzet jövőjét alapvetően befolyásoló legsürgetőbb tennivalókról. A tanácskozásokat *Fodor* István, az Országgyűlés megbízott elnöke vezeti.

*

A politikai párbeszédsorozat célja az ország kormányozhatóságának megőrzéséhez szükséges minimális konszenzus megteremtése. Ennek jelentőségéről — a belpolitikai helyzetet elemezve és a gazdaság állapotát nyíltan feltárva — szólt Németh Miklós miniszterelnök az Országgyűlés novemberi ülésszakán. Akkor hangsúlyozta: alapkérdés, hogy a békés átmenet jelenlegi szakaszában sikerül-e törvényes, alkotmányos úton elvezetni az országot a választásokig vagy sem. Erre van esély, de ehhez a parlamentnek és kormányának szüksége van a különböző pártok segítségére is.

Az Országgyűlés és a kormány — a párbeszéd kezdeményezői — a hét végén zajló tanácskozásokat lényegében előzetes konzultációknak tekintik. Ez az oka annak, hogy a megbeszéléseket zárt ajtók mögött folytatják.

Humánpolitikai kollégium felállítását javasolja a konferencia

Egy, az idén alapított, adó- és pénzügyi tanácsadással foglalkozó kft., az *M. Mentor* vállalkozott az első országos humánpolitikai konferencia megszervezésére. A háromnapos tanácskozás, amelyre mintegy 900 gazdasági és személyzeti vezető jelentkezett szerte az országból, tegnap záródokumentum elfogadásával ért véget. Az elfogadott állásfoglalásban a résztvevők, akik munkáltatóként, illetve személyzeti vezetőként a konferenciaszervezők becslése szerint a magyar munkavállalók mintegy 40 százalékát képviselték, kiálltak amellett, hogy a lehető legsürgősebben hatályon kívül kell helyezni az állami személyzeti munkáról szóló 1001/1987. számú minisztertanácsi rendeletet, amely még a párt (az egyetlen párt) és az állam szoros összefonódását tükrözi. Ehelyett a munkaerővel való foglalkozás keretszabályozását a megújítandó munka törvénykönyvének kellene tartalmaznia. Ezen a kereten belül az egyes munkáltató szervezetek saját differenciált szükségleteinknek megfelelően alakíthatnák ki személyzeti politikájukat.

A konferencia résztvevői egyetértettek abban, hogy a munkaerő *még mindig a leginkább* működőképes erőforrás Magyarországon, ezért különösen fontos a vele való megfontolt gazdálkodás. Állásfoglalásukban *arra kérték fel tehát a Minisztertanácsot*, hogy e célból hozzon létre tanácsadó testületként egy humánpolitikai kollégiumot.

(é. i.)

Képviselők napirendjén

Magyar Nemzet 1989. dec. 8.

szpórák

élő magyar *római katolikusok* lelkigondozásával megbízott és 1989. november 4-én Torontóban felszentelt püspök kinevezése, hiszen ezzel a Vatikán már messzemenően igenelte és körvonalazta a feladatvállalás szükségességét. Örvendetes az *Amerikai Magyar Református Lelkészegyesület* igenlő válasza az 1989. augusztus 24-én megalakult teljes jogú hazai lelkészegyesületi tagság felvállalására. *A nyugat-európai evangélikusok* 1989. szeptember végi őrszigeti és szombathelyi találkozója „örömmel fogadta a hazai társadalmi és egyházi változásokat... és elkötelezettséget érez lehetőségeihez és erejéhez képest... a lelki egység elmélyítésére".

Magyar—magyar testvérgyülekezetek hálózatának kiépítése a magyar egyházak és az utódállamok, valamint a világszórvány viszonyában, az ösztöndíj, sajtó- és szószékcsere, a feladatok megrendezése, csupán első ígéretes elgondolások.

A magyar—magyar egyházi kapcsolatok kezdeti eredményei kiválthatják Nyugaton is a *nacionalista* világi és egyházi vezetők tartózkodását, ellenükben, ha *nemzeti* módon érvelünk és cselekszünk, barátokra tehetünk szert. Az ellenünkbe lépők magatartásáról az utódállamokban és a világszórványban — az egyházak keretein belül is! — bőséges tapasztalati anyaggal rendelkezünk. Ellenben hazai egyházaink és kormányunk megértő támogatásáról — tisztelet a nagyon ritka kivételeknek! — az elmúlt 40 évben nem lehettek kellő tapasztalataink. Azt ma még csak reméljük, s majd meglátjuk, mire jutnak egymással.

Szépfalusi István

KIÁLLÍTÓTEREMBEN

Az elegy

Roskó Gábor kiállítása a székesfehérvári múzeumban

ÖSSZEILLESZTHETETLENNEK, koncepcionális lényegét tekintve egymást kizárónak látszik a szürrealizmus és az a fajta látványfestészet, melyet egy személyben *Bernáth* Aurél képviselt. Nem stiláris az ellentét, hiszen a manír és a tartalom — metafizikusan — bármikor és bárhogyan vegyíthető, inkább személyes és személyesen etikai, hiszen a valahai mester intellektuálisan és morálisan zárkózott el a tőle teljesen idegen szemlélettől.

Ha másért — tehát ne adj' isten, önmagáért — nem lenne érdekes esetleg *Roskó* Gábor festészete, nos azért az operációért, melynek során az egy-két évtizede még mindennap, mára annál ritkábban idézett Bernáth modorrá csontosodott szigorú jegyeit összevarrta a mákonyos és léha szürrealizmussal, a konceptuális műtétért tehát már bizonyosan az.

A FESTŐ — aki 1981-ben végzett a Képzőművészeti Főiskolán — Bernáth Aurél meszes-száraz, érzékiségtől többnyire mentes, hidegen intellektuális dekorativizmusának álcájába bújt. Nyilván önként, hiszen a mestert nemigen ismerhette, s bizonyosan azért, mert affinitást érzett a stílus iránt, mely fölismerhetővé, idiomatikussá vált Magyarországon. Választása föltehetőleg tudatos és nem érzelmi-ízlésbeli volt; rajzai, figurái mindenesetre azt igazolják.

Roskó a modor folytatásával egyfajta jellegzetes, intellektuális kívülállás, rendíthetetlenség képviseletét is ellátja, tehát olyan magatartását, mely sokáig — mivel rossz korban tételeztetett objektívnak — gyanúsan polgárinak, olykor dekadensen rezignáltnak volt föltüntetve. A festő döntése több tehát mint mesterkeresés és -választás; Roskó Gábor attitűdöt vállalt.

Egy bizonyos értelemben, s nem is a legrosszabban, akadémikus magatartást, mely — más szempontból — világosan fölismerhető, történeti-szociológiai vonalakkal körülhatárolható gesztusrendszer. Elhatározása persze — a korszellemmel és kortársaival összevetve — meglepő.

A NYOLCVANAS ÉVEK álintellektuális magyar eklektikája, másodlagos manierizmusához mellett vagy mögött Bernáthnak, a Gresham-kör vezérlő csillagának puritanizmusát, visszafogottságát és szolid átírtságát lobogóra tűzni, legalábbis furcsa tett. Nyilván nem is direkt szó, pontosabban kép szerinti vállalásról kell beszélnünk, hanem a stílus — nem karikírozott, nem „radikális" és még csak nem is pastiche-jellegű — *használatáról*, a benne rejlő értékek alkalmazásáról.

Roskó egy valóban hazai, patetikusabban *honi* helyzet, művészi alapszituáció jelzésére választotta — gondolom — a bernáthos, azonnal azonosítható festészetet, mely tagadhatatlanul itt-honi a maga átmenetiségével, megfoghatatlanságával együtt. Tehát Bernáthtal vagy Bernáth révén a kívülállás mellett döntött, a magyar polgár távolságtartása, álláspontharítása mellett.

E stiláris és mentális alapra rakódnak az István Király Múzeumban látható képek metafizikus-szürreális történetei. Az olykor mulatságos, máskor szomorúan enigmatikus „esetek" a mára historikus-akadémikus stílussal különös ellentmondásba kerülnek. A bernáthosan vékony festésmód, a tompa, világos, fakóvá kopott színek az erőteljes és dinamikus tartalomnak fanyar és blazírt keretet adnak. Roskó szürrealizmusa — ahogy stílusa is — közvetett. Történeteiben néha a szentendrei Vajda Lajos Stúdió álnaiv, blaszfémikus nagyotmondásai visszhangoznak, s akadnak lányosan alélt vagy Dörmögő Dömötörösen pityegő munkái is, de képeit tudatosan csinálták és megcsinálták, automatizmustól mentesek. Vásznain takarékra állítódnak a lángok, kihűlnek a vizek, elhalkulnak a gesztusok. Idézőjelbe kerülnek az állítások; semmi sem elég éles, és semmi sem elég homályos.

Hajdu István

ROSKÓ GÁBOR

ROSKÓ GÁBOR

ÉS-TÁRLAT 3 **2001. szeptember 11-29.**

ÉLET ÉS IRODALOM

VÍZIVÁROSI GALÉRIA 1027 Budapest II. Kapás utca 55. Telefon: 201 6925

Kiállítanak:
Benes József, dr. Máriás, El Kazovszkij, feLugossy László, Frankl Aliona, Gábor Áron□, Gaál József, Gerlóczy Sári□, Haász István, Halbauer Ede□, Klimó Károly, Kopasz Tamás, Kovács Péter□, Maurits Ferenc, Nádler István□, Pasqualetti Eleonóra□, Paulovkin Boglárka□, Rába Lilla, Rácmolnár Sándor, Roskó Gábor, Siflis András□, Sinkó István□, Soós Tamás, Stefanovits Péter, Szikszai Károly, Szotyori László, M. Tóth Éva, Trombitás Tamás□, Urbán Tibor, Varga Géza Ferenc□

Megnyitó: 2001. szeptember 11-én, kedden 18 órakor
Megnyitja: Frank János művészettörténész
Közreműködik: Dr. Máriás Béla és zenekara, Roskó Gábor

ÉS a Víziárosban

Már az 1848-as szabadságharc idején létezett grafikával kísért magyar hetilap. A Charivary című élclap Szerelmey Miklós litográfiáival; kezdetben egész oldalas műlapokat lőttek be a kiadványba, később már a szöveget a képek köré tördelték, mint mindmáig szokás. Az újságrajz hosszú korszaka volt a XIX. század, hiszen még nem volt fénykép, ha meg már volt, nem tudták sokszorosítani. Maradt a rajz. Ezeket föl kellett küldeni Bécsbe, hogy az iparos elkészíthesse a nyomóducot, aztán hazahozta a gyorsvonat; a lap mégis idejében megjelent. (Sőt Jankó János lovaskocsin hozta föl a karikatúráit Pestre, a szerkesztőségbe.)
Önálló grafikát tudtommal Kassák Lajos közölt először a Munká-ban, később az Alkotás-ban. Az Élet és Irodalom sosem hoz illusztrációt, hanem – mint legutóbb mondtam ebben a teremben – állandó, Örök Tárlatot rendez hetenként. Ez félszáz vernisszázs évente. Kialakult egy grafikai ÉS stílus – senki se kényszerítette, hanem az autotípia klisé korlátai alakították ki a csakis vonalas rajz kötelmét, mert csak az „jött ki" a rotációs papíron. Vagyis óhatatlanul, egészen külön gondolkodású, és más gesztusokat valló művészeket uniformizált a technika kalodája. Árnyalás, tónus tilos volt, ha valaki megpróbálta, maszat lett belőle.

NYITVA TARTÁS: keddtől-péntekig 13-18 óráig; szombaton 10-14 óráig

VÍZIVÁROSI GALÉRIA

A mai ÉS képek gazdagságát a mai nyomdatechnika csalta ki a művekből, bevallom műszakilag én már nem tudom, hogyan.
A Vízivárosi Galéria ÉS tárlata egyre jobb, nem fölösleges megismételnem, hogy itt nem a reprodukciók eredetijét akasztják a falakra, hanem mindenki a kedve szerint olajfestményt, ezerféle technikát hozhat ide, akinek kedve van éppenséggel a lapban megjelent rajzának az eredetijét. Most aztán nincs ÉS-stílus, mind szuverén alkotás, régen volt amikor előírták a művészetet, – az ÉS-ben sose.
Az ÉS képrovata valamikor egy Salon des refusés-t jelentett voltaképpen, bár jelent meg Barcsay Jenő szám is, vagy Bálint Endre, amikor ő még középső T, tűrt volt. A mostani tárlaton sem mondok neveket, nem vagyok tanár, hogy osztályzatokat adogassak. De mégis az idei – nem lehet eléggé hangoztatni – az ÉS gárda legpompásabb felvonulása ebben a pincében. „Mindenki lépik egyet" – idézem Mikszáthot. Az ÉS képzőművész gárdája a közéletben is rangot szerzett. Egyidejűleg, párhuzamosan az ÉS karrierrel. Teljes tiszteletem egyúttal a falainkon nem szereplő mestereknek, akik között kedvenceim is akadnak.
Ki merem mondani, hogy az ÉS grafika a XXI. században: etalon.

Frank János

Budapest II. – Művészek a II. kerületben

A Vízivárosi Galéria támogatói:
Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma,
Nemzeti Kulturális Alapprogram,
Fővárosi Közgyűlés Kulturális Bizottsága,
II. kerületi Önkormányzat Kulturális Bizottsága

VÍZIVÁROSI GALÉRIA

Rakó Gábor

nuárban

tta Ambrus Judit, az utószót Margócsy

ersek

kal") megírandó költemények voltak ezek, nem is rövidek. És a versírásra mint technikára utaló reflexió is mind gyakoribb, és ezzel összefüggésben kapcsolatba lép az olvasóval is („Csak hadd legyen teljes a megtévesztés! / Hogy aki elolvassa ezt, és / nem ismer téged és nem ismer engem ..."). Az emlékek, az emlékezés ekkor lett tárgya a verseknek, a levés, a valahol levés és a máshol levés, vagyis az utazás egyre kedveltebb témája, ezzel együtt konkrétan jelent meg a még mindig így vagy úgy valamelyest rejtjelezett magánélet. Benne a különböző megszólítottakkal, például a *(Pótszám)* című műben egy meglepően ritka „anyám", a többes szám első személy, amelyben a másik nem mindig fedhető fel egyértelműen (szemérmesség, bár később például a társné nyíltan és főszerepben sokszor jelen van), a második személlyel megszólított költői én, a hol monogramokkal jelzett másik *(Közjáték, képekkel)*, hol a nem megnevezett, így általánossá tett megszólított.

Mindezek, amelyeket korábban Tandori-jellegnek neveztem, persze ott vannak már az első, második kötetben is (például *Csak elhomályosítom, The heart of the matter*, a sárga könyv címadó verse, *A legrövidebb út: két pont közt* stb.), de *A mennyezet és a padló*ban (jelzem előre: nem fogok a dolgok *vég*ére érni, *már ha bármiről azt mondhatni: „vég-"*, nem fogok számba venni minden kötetet) mintha először, az életműben először fejtené ki..., tágítaná ... „Próbáljuk befejezni", először térne vissza ... „éppúgy befejezhetetlen". Mintha volna egy olyan módszer (van), hogy a már meglévőkre (témák, módszerek, truvájok) épülne az új – egyre kidolgozottabb, témában, módszerben, truvájban továbbfejlesztett formában. Vagyis *minden megvan* már (kétkedve mondom persze, s magamat tudnám legkönnyebben cáfolni, de: mondani kell – egyrészt mindent, másrészt: valamit, közelebbről: „Így csak olyan, mintha tréfálkoznék: mindent, de nem bármit"), de semmi nem közelíthető meg egyszerre, csak többszöri nekifutással. Nem csak olyasmire gondolok, hogy a *Herakleitosz-emlékoszlop* formailag nem a *Feltételes megálló* című kötetbe illik inkább (szerepel is a végén egy 1970-es évszám), de ez mellékes, hanem arra, ahogy rákap egy-egy korábbi témára, szóra, módszerre, és azt fejleszti tovább. Egyébként minden költő így dolgozik. A nekifutások költője – Tandori, hogy valami emblematikusat is mondjak, bár pont ezt akartam elkerülni, megelégednék a próbálkozással.

Amikor töményen (szakmányban, például magyartanár, magyar diák) olvas az ember Tandorit, és ez a kötet valóban sűrítmény, 96 százalékos, vagyis abszolút, akkor... a sok tárgy közül egy, éppen a tárgy, tárgyszerű címszó kívánkozik még említésre. Az elsődleges, valóságból („ ") vett tárgyak és absztrakcióik aránya, vagy a fogalmiság mértéke lehetne még (hely hiánya miatt nem lesz) a vizsgálódás – tárgya. A vonatkozás, az nem, hiszen az elsődleges valóságtól (vagy amit durva megközelítésben naponta annak mondunk) való elvonatkoztatás nála költői alapállás, de hogy mi az, amiért Tandori nem áll úgy a Vérmezőn „soha", ahogy Petőfi a kis Túrnál, azon törhetné a fejét egy magyardolgozat írója. Amivel nem azt mondom, hogy semmi sem valódi, sőt, hanem hogy a kontextusok felfejtése is csak folyamathoz, de nem eredményre vezet (nekem ez a szép), mint ahogy a sárga könyvembe tett több mint két évtizedes cetlim egy, a délvidéki *Híd*ban megjelent elemzésére hivatkozva figyelmeztet. Az előbbi „sőt" egyébként Tandori költészete maga: a kihagyás és a redukció a „mindent megírni" ellenére a legfőbb kompozíciós elv Tandorinál, ami a versért való küzdelem (struggle for ... avagy „a csinálás nehézsége") formáját ölti. A kontextusból úgy emelkednek ki ezek a versek; „ahonnan el sem mozdultam azóta", mint VALAKI lába alatt a talaj, „mikor a futás abbamaradt" *(Vissza az égbe)*. A kihagyás és a redukció lehet bármilyen arányú, ami megmaradt, más megvilágítást kap, mondjuk, ilyesmi a vers, de: nem kell mindent tudni, a kontextusból se. A párlathoz elég egy kis íz. A többi szesz. Akik mindenre magyarázatot keresnek

Roskó állatkertje

Hölgyeim és Uraim! Nem olyan régen ugyanitt álltam, körülvéve kedves állatokkal. Mindenfelé nyulak, mackók, elefántok és önök. Nem adjuk fel: néha összejövünk. Jó barátok vagyunk. Roskó állatkertjének kifutóiban külön-külön élünk, de tudunk egymásról. Ráadásul most két kemény lap közé össze is zárt minket a mester. A Bazovsky Ház hathatós támogatásával. Nincs menekvés, meg kell szoknunk egymást.

Múlt alkalommal is türelmesen vártunk a sorunkra a Barber's Shop előtt. Akkor nyugodtan beszélhettem, csak néha csattogott bele a szövegbe az elefánt ollója, ahogy a zsiráf nyakán igazított valamit. A rókák békésen beszélgettek, sorukra várva. De nem kell feltétlen elmenni a borbélyhoz, ha látni akarjuk őket! Roskó Gábor *Állatkertje* kéthetente nyitva áll bárki előtt, aki rendesen jegyet vált az *Élet és Irodalom* Páratlan oldalára. Ott benézhet egy pillanatra közénk. Én legalábbis ott kezdem a lapot, rögtön a képekkel. Nálam ez régi dolog.

A mesekönyvekben is mindig azt szerettem, amikor végre az illusztrációhoz értünk. Mindig minden gyerek kedveli a könyvekben a rajzot. Joggal. Amíg élek, magam előtt látom a Grimm-mesék apró acélmetszeteit. Sok-sok szöveg után egy pici, alig néhány centis rajzocska: Hüvelyk Matyi egy parányi cipőben ül, rúdként fölé magasodik egy varrótű, benne szinte kötélnek tűnik a cérna. Ludwig Richter nevét aligha ismeri ma már valaki is, de a mézeskalács házat neki hittük el este, a lámpa fényébe hajolva, hiszen láttuk: kenyérből volt a fala, cukorból az üvege, és a két megszeppent gyerek falatozott belőle. A rajznak hittem: a legsötétebb erdő mélyén is van menedék. MENEDÉK! Ha jól emlékszem, egészen pici volt a rajzocska, de minden apró részletét végigkérdeztem. Igen. Azóta hiszek a rajznak. Ha jó. Ennyit fejlődtem csupán. Mindez Roskó Gábor 9x9 rajzáról jut eszembe. Jó címeket tud adni: *9x9 ZOO*. És ahogy a grafikákat nézegettem, nem tudtam szabadulni attól, hogy elképzeljem, aki így rajzol negyvenévesen, hogy rajzolhatott az iskolában. Sose láttam Roskó-gyerekrajzot életemben, de szerintem valami ilyesmi lehetett. Mert így nem lehet „megtanulni" a rajzot.

Volt egy osztálytársam Pécsett, a Drenda Zoli. Nem volt túl jó tanuló, de hatalmas rangja volt a fiúk között. Ő rajzolt legjobban az osztályban. Becsengetés előtt vártunk a sorunkra, melyikünknek lesz szerencséje, kinek rajzol ma tankot, OAS-feliratú rohamsisakos katonát, meztelen nőt. Nem rajzolt sokat, egyszer lehetett kérni tőle. Álltunk, néztük. Nem arról volt szó, hogy jól rajzolt, hiszen nem is a rajzért álltunk sorba, hanem tankért, boruló terepjáróért, meztelen nőért! Nekem úgy tűnt, mindent fordítva kezd el. Miközben rajzolt, alkudtunk. Tízóraik, kedvenc titkos tárgyak szerepeltek a mi kínálatunkban, és ő választott. Szóval elindított egy vonalat, s már látta, hogy dzsungelharcos lesz belőle a tegnapi híradóból, de hirtelen fejjel lefelé fordította a lapot, és amit a fegyver csövének láttam, abból egy pillanat alatt egész más lett. Egy dolgot soha nem rajzolt nekünk, csak magának: lovat vagy lovas katonát. Azt néha óra alatt is folytatta, nem szívesen mutatta meg. Úgy tudtuk, arra nyolcadikos vevői vannak a Drendának. Azóta sem múlik belőlem a csodálattal teli szorongás, ha jó rajzot, grafikát látok. Zavarbaejtően igaz ez Roskó rajzaira, és szerintem nem csak nekem. Szerintem a kollégái is kicsit úgy nézik az ő grafikáit, ahogy mi: néha a kelleténél közelebb hajolnak a képhez.

Mert itt minden egyes szamár, elefánt, róka csak egy pillanatra áll meg a Roskó-rajzokon. Épp addig, amíg rájuk pillantunk, és már mennek is tovább. Régóta élnek, egy csomó minden történt már velük, jönnek-mennek, komoly dolgokról beszélnek. Biztos, hogy nem rajzok, nem Roskó teremtményei. Máshol is szoktam velük találkozni, szerintem önök is. Roskó csak rájuk nyit néha egy fehér ablakot. Benézhetünk mi is. Minden ismerős: ez a mi állatkertünk. Még szerencse, hogy ilyen lágy szívű igazgatónk van. Nagy, levegős fehér lapokat engedélyez nekünk, és ott nyugodtan elüldögélhetünk, és a többiek sem sokkal különbek nálunk: az egyik gyíknak olyan bicskatok függ a nadrágszárán, mint nekem. Ebben a könyvben végre kinézegethetem magam. Itt van a sok kedves ismerős újra. A *9x9 ZOO* rajzait nézegetve az ember egyszerre lehet gyerek és műértő, láthatja maga előtt a bakot, de Szalay Lajost és Goyát is. Nem emlegetem őket. Inkább azt javaslom mindenkinek, hogy vegyük elő a tízórainkat, járuljunk szépen sorban ide az alkotók elé, hátha jut még Roskó Gábor, Virág Katalin és Gerhes Gábor frissen nyomott könyvéből... A könyvet megnyitom!

ÉS 2002. I. 18. 26

Lengyel Zsolt

(Roskó Gábor–Virág Katalin: 9x9 ZOO. Könyvbemutató a Bazovsky Galériában.)

Roskó Gábor (összegyűjtött) kiállításai

VÁRFOK 14 GALÉRIA
SPIRITUSZ GALÉRIA
XO GALÉRIA

H -1012. BUDAPEST, Várfok u 14. Tel. / fax: 213-5155

H-1012. BUDAPEST,Várfok u. 14.fszt .3.Tel.: 213 - 5155

H-1012..BUDAPEST, Várfok u. 11. Tel.: 214 - 0373

E-mail: szalokyk@mail.matav.hu

ROSKÓ GÁBOR

1958 – ban született Budapesten.
1976 – 1981 Képzőművészeti Főiskola,
sokszorosító grafika szak
Posztgraduális képzés: murális tanszék

Kiállítások

1981 Első önálló kiállítás, Videoton Kultúrház, Székesfehérvár

1984 "Böröcz - Révész - Roskó", Építészklub, Budapest
"Frissen Festve", Ernst Múzeum, Budapest

1985 Stúdió Galéria, Budapest

1986 "Ungarische Kunst der Gegenwart", Gallerie Zeitgenössischer Kunst, Leverkusen (Németország)

1987 "Idézőjelben", Csók István Képtár, Székesfehérvár
XII. Szceczini Festészeti Biennálé (Lengyelország)

1988 "A négy muskétás", Gallerie REM, Bécs (Ausztria)
Akvarell Biennálé, Dobó István Múzeum, Eger

1989 "Ungarische Kunst der achtziger Jahre", Kunstverein, Passau (Németország)
"Zeitgenössische Kunst aus Ungarn", Künstlerhaus, Dortmund (Németország)
István Király Múzeum, Székesfehérvár
Galerie H 89, Eindhoven (Hollandia)

1990 "11 Ungarische Grafiken", Gallerie Cash and Carry, Bécs (Ausztria)
"In anführungs Zeichen", Berlin (Németország)
Zichy Kastély, Budapest

1991 "26. International Malerwochen in der Steiermark", Grác (Ausztria)

1992 "24ème Festival International de la Peinture", Cagne-sur-Mer (Franciaország)
"Az idegen szép", Képzőművészeti Főiskola, Budapest
"Dialogues in Paper", Fészek Klub, Budapest
"A középbirodalom, vagy miért olyan nehéz megszabadulni káros szokásainktól" Centre d'Animation Saint Michel, Párizs (Franciaország)

1993 "Little Things", Fészek Klub, Budapest
Delta Axis Gallery, Memphis (USA)
Gallery Art in General, New York (USA)
Gallery Randolph Street, Chicago (USA)
"Itália és a nyolcvanas évek magyar művészete", Magyarországi Olasz Intézet, Budapest
"Groteszk", "Antiszex", "Enigma", Stúdió 1900 Galéria, Budapest

1994 Galerie Zichy, Leiden (Hollandia)
"Nyolcvanas Évek", Ernst Múzeum, Budapest

1995 Bolt Galéria, Budapest
"A hívő vívódik, hitét válassza vagy az élvezeteket", Szabad Művelődés Háza, Székesfehérvár
"1st International Biennal of Water colour", Galerija Miha Males, Kamník (Szlovénia)

1997 Galerie Zichy, Leiden (Hollandia)
"Olaj-vászon", Műcsarnok, Budapest
A Szegedi Művésztelep kiállítása, Duna Galéria, Budapest
Mikszáth emlékkiállítás, Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest
Spiritusz Galéria, Budapest

Díjak, ösztöndíjak

1985 – 1988 Derkovits ösztöndíj
Smohay ösztöndíj
1987 XII. Szceczini Festészeti Biennálé, munkaösztöndíj
1991 26. Nemzetközi Festészeti Hetek, munkaösztöndíj, Grác
A Római Magyar Akadémia ösztöndíja
1993 "Zsoltároskönyv a vörös és zöld között", munkaösztöndíj, Graphisch Atelier Daglicht grafikai műhely
1995 Munkácsy-díj
1996 Eötvös ösztöndíj, Ír Köztársaság (augusztus-december)
1997 A Mikszáth Emlékbizottság díja

Roskó egyéni kiállítás

Tartozik

Követel

161

ROSKÓ GÁBOR

MŰCSARNOK GALÉRIA

Tisztelettel meghívom Önt a SPIRITUSZ GALÉRIÁBA
1997. október 30-án, csütörtökön 18 órától 20 óráig

ROSKÓ GÁBOR

kiállítására.

A kiállítás november 22-ig tart nyitva, keddtől szombatig 11 és 18 óra között.

Szünnap: vasárnap és hétfő

Az Érzéketlen Admiralitás 1997

SPIRITUSZ GALÉRIA
H-1012 Budapest, Várfok u. 14. fszt. 3.
Tel./fax: 213-5155
E-mail: szalokyk@mail.matav.hu
Szalóky Károly

/Támogatók: ÁLLAMI NYOMDA, BUDAPEST BORTÁRSASÁG, DUNA INTERSERVICE/

Színház

A depressziós kutya

Az Attack

Ez az évad voltaképpen már tavaly elkezdődött, s a jól értesültek tudni vélték: a főiskolán kell nézelődni, ha reményre vágyunk. Most meg a Katona – pontosabban a Kamra – fölvette rendes játékrendjébe az Attack című produkciót, amelyet előtte még díjjal tüntetett ki a jó szemű zsűri a bárkabéli stúdiófesztiválon. Semmi kétség, Bodó Viktor és csapata színházilag nagykorúsítva van: el sem kezdődött, máris vége a pedagógiai jóindulatnak.

Robert Capa

A főiskola persze egyetem – majdcsak megtanuljuk ezt is. Az *Attack*ban játszó személyek többnyire harmad- és negyedéves hallgatók; többjüket más, méltán elhíresült előadásokban is látni lehet (*Szentivánéji álom*, *A mi erdőnk alján*). Nem mondanám, hogy valamennyien kész színészek; de ennyi nyers odaadást, játékos tehetséget ritkán láthatni egy színpadon. És van valami lefegyverző, mi több, lehengerlő abban, hogy friss az *újer*, semmi rutinié-doh.

Itt van mindjárt Bodó Viktor – őt ugyan nem láthatni fizikai valójában, de annál inkább a szellemiben: nemcsak rendezte, hanem írta is a színpadi játék szövegét. Drámának nem nevezném, noha evidens, hogy néhány jelenleg is futó friss magyar opust játszva lerámol a polcról. Közérzetdarabnak hívtuk régebben az ilyen lazán fércelt jelenetsort, amelyet leginkább a középponti figura tart össze – ma a *feeling* jobban illik rá; az meg még lényegesebb különbség, hogy a középponti alak maximum a létével képes bármit összetartani, merthogy lényegét tekintve maga a szétesettség. De hát épp

ez a feeling veleje

Ezek után csak annyit lehet kérdezni: van-e épkézláb gondolata az író-rendezőnek erről a szétesettségről, valamint hogy színházilag releváns módon ki bírja-e fejezni, ha van. Ha épkézlábnak lehet nevezni azt, hogy egy néhány (amúgy gondosan) odavetett bútorszerűséggel épp hogy csak jelzett, ledurrant lakásféleségben úgy közlekednek az elvarázsolt, lökött, megzakkant alakok, mint egy huzatos lakótelepi lépcsőházban, de tablójukkal elhitetik, hogy mi, nézők valójában alig néhány centire vagyunk ettől a fura stilizációtól – akkor ezt én minimum jó ötletnek merném nevezni. Nincs elemzés, csak megmutatás, viszont ezernyi gondolatot ébreszt, vegyes érzelmeket provokál ez az átjáróház. Egyszerre otthonos és taszító.

> *Drámának nem nevezném, noha evidens, hogy néhány jelenleg is futó friss magyar opust játszva lerámol a polcról.*

Ami pedig a formát illeti, az a lehető legegyszerűbb: nyílik-csukódik az ajtó, leülnek-fölállnak, jönnek és mennek. Mígnem a játék egy pontján leomlik az egyik fal – pontosabban elhúzzák a függönyt –, előtűnik egy katonás rendbe szedett, szabályos kórus, és összefoglalja, megkoronázza, amit látunk-hallunk. A kórus – profi ötlet, profi kivitelezés; a művet Frank Zoltán szerezte és vezényli. Jó az ének, jó a szöveg, de még az a harcos-dacos elkeseredettség is jó, ami süt a főiskolás lányok-fiúk ábrázatáról. Nem idézőjelbe teszi, ami addig zajlott, hanem kilöki egy kozmikus űrbe.

Bodót én eddig többnyire játszani láttam – mindjárt az első emlékem róla is egy főiskolás előadás; azt Schilling Árpád rendezte, és szintén bekerült a Kamrába. Brecht *Baal*jának címszerepe volt. Hírlett, hogy utána a renitens fickó egy időre otthagyta a főiskolát – gondolom, ekkor játszotta el Deák Krisztina és Závada Pál filmjének, a *Jadviga párnájá*nak a főszerepét –, aztán nyilván elvégezte, most meg nyilván rendezőnek tanul. Rendező is lesz – ennyi elég jól látszik abból, ahogy a színészeket mozgatja, a teret megteremti, majd használja, a teatralitás elemeit bizarr módon ötvözi. Megvan a nagylátószög, ami nélkül rendező nincsen.

A szöveg meg arról szól, hogy van ez a Ginter Géza nevű úgynevezett mai fiatal (Hajduk Károly gondos-pontos mértékkel szerencsétlenkedik, esetlenkedik, téblábol), aki római jogot tanul – az

elvont lilaság csimborasszója

akar ez lenni ebben a felállásban, az is. Van egy barátnője, néhány haverja; köztük jól meg rosszabbul megírt alakok. A Zsombor nevű – Máthé Elek játssza a lenyalt hajú alakot – például alig több mint egy idegesítő szertartás: valahányszor bejön, leveszi a cipőjét, tüchtig módon egymás mellé teszi a falhoz, sapka megy a fogasra, ő a tejesspenót-zöld sarokkanapéhoz, leül, nem szól. A Töci nevű (Géczi Zoltán) remek történeteket mesél, valahányszor kiszedi a füléből a walkman dugóját – az ő olykor belőtt, olykor csak magától kótyagos figurája árulkodik leginkább arról, hogy Bodó Viktornak vannak történetei, melyeket afféle epikus betétként szerkeszt a színpadi műbe. Hátha egyszer dráma tud lenni valamelyikből – a ködbe ugró depressziós kutyából, amelyik nekem egyébként a legjobban tetszett, a legkevésbé. Vannak aztán olyan alakok, akik megírva sehogyan sincsenek, viszont a játszó színész csodákra képes: a Csuja Imre játszotta Apa és a Szirtes Ági játszotta Anya ilyen. Vivit, Géza barátnőjét Danis Lídia játssza – neki is nehéz dolga van, mert csak relatíve, a főszereplő Gézához képest valamilyen, önmagában leginkább semmilyen.

Most olyan, mintha elmeséltem volna az előadást. Pedig csak annyit akartam mondani, hogy miközben sivár és eléggé reménytelen világ képződött meg a színpadi térben, remekül éreztem magam. Annak örültem, hogy jó színházat láttam, de még inkább annak, hogy nem most vagyok fiatal.

Csáki Judit

Marco Polo Club

(Budapest VII. kerület, Nyár u. 6.
Telefon: 413-2555/58 mellék)
Nyitva 0–24 nonstop!
Programok 20–05 között,
előtte-utána étterem és pub.
Nonstop melegkonyha.
Csapolt Soproni Ászok 0,5l 190 Ft,
Bols vodka 4cl 190 Ft!

Program 2002. október 3–9.

3. csütörtök
Jamdown Vibez Reggae Club
LB Reggae Sound System
Roots, Rock, Reggae RasTamással
és T. B. Homelockkal!
Feat: Miks Aman
4. péntek
Fetish Party
S/M Fetish Show 00h és 02.30h
DJ Beata Pozitiva, DJ Karamell
5. szombat
Junkies
DJ Gnu, DJ Riki
6. vasárnap
Korai's Banditos Club
DJ Tibiota, DJ Ritmo
+ live djambe
7. hétfő
Pudding Shop
DJ Blockhead, DJ Pete Stereo
8. kedd
Hollywoodoo Club
Hollywoodoo (unplugged)
DJ Moritz
9. szerda
Dobszerda
MagUra Napotvet
DJ Magnó

Kiállítás

Anakreón fütyörészik a pesti őszben

Roskó Gábor (Minjan és mások), Révész László László (XXV.) és Nemere Réka (Forgalom)

„De gyűlölöm mind / azt, aki civakodik, dühös, nehézkes; s benned a lágy gyerekes kedélyt, Megisztész, ismerem és becsülöm" – dúdolta Anakreón (Devecseri Gábor közvetítésével) a hideg pesti őszben, s valami enyhe tébolyban, mész alá merülve lemegisztészezte Roskót is meg Révészt is. Akkor még nem tudta, hogy Nemerét is bekeveri a pakliba – féligmeddig, de nem egészen, s talán nem is véletlenül félreértve képeit.

Akutan avítt, lepolitizált fogalmak, Tízparancsolat és közösség izgatja Roskót. Kiállításának címe egyszerre utal a kőtáblákra és a tíz férfira, akik nélkül nem lehet zsidó istentiszteletet tartani; mi történik itt, kérdezhetjük, mi történik évek óta, hogy posztromantikus német porcelánfigurák magyarázzák el nekünk Krilovba oldott pláza-magyarul, mi a pálya. Úgy tetszik, Roskó gondolkodásából teljesen kimúlt az *ember*: tragikomikus és tanulság nélküli állatmesékbe „szofisztikálódnak" a történetek (a már régen nem aktuális aktualitás történelme).

Lágy, gyerekes kedély,

persze, de semmi szürrealizmus, semmi automatizmus, esetleg pszichológiai vagy pszichologizáló szándék. Nem „működteti" a szobrokat más, mint a befejezetlen tőmondatok, félkarú hasonlatok misztériuma.

Okoskodva: szellemes pasticheok, melyek nemcsak stiláris értelemben, de a fogalmak szintjén is sajátos és furcsa breviáriumként, idézetgyűjteményként használhatók. Roskó panoptikumában a hétköznapi válik különössé és idegenné, s a szokatlan lesz közhelyessé, untig ismertté. Munkái végeredményben kifacsart, görbe allegóriák a körmönfont időben a körmönfont

időről; a nagy kérdés csak az, hogy mikor kerülhetnek a vitrinbe, hogy ott aztán civakodás nélkül behódolhassanak az eozinos delfinnek.

Révész László László hajdan az intellektuális kívülálló, az inkognitóban működő posztmodernista rosszcsont szerepével nagyszerűen elbíbelődött. Úgy tetszik – Roskóval együtt –, középkorúvá érve „hétköznapi" festővé maszkírozta magát. Kis képei kortárs vizuális toposzokat rögzítenek, vágylátványokat, és nem parancsolatokat ugyan, de

> *...szellemes pastiche-ok, melyek nemcsak stiláris értelemben, de a fogalmak szintjén is sajátos és furcsa breviáriumként, idézetgyűjteményként használhatók.*

ezek is – szociológiai értelemben – legalább annyira kényszerítőek, mint a kőbe vésettek. A festményeknek van azonban egy elképesztő „szakmai" trükkjük: Révész velük egy vakkeretbe fektette a 19. századi ködös monokromistát, Eugène Carrière-t és Bernáth Aurélt, az elfelejtett festőcézárt, hogy a nyolcvanas évek new wave-jének paplanjával gondosan betakarhassa őket.

Roskó és Révész is, tudjuk, maszk mögé rejtőzik évek óta, tiszta és büszke álca alá. Pontosabban az anakronizmus gyolcsába burkolják mintázni, festeni mozduló ke-

züket, mintha (vagy biztos?) ismernék Bruno Schulz véleményét ez ügyben: „Valaki ember, másvalaki svábbogár (*Kafka mint felbukkanó sorstárs – H. I.*), de ez a forma nem érinti a lényeget, csak egy pillanatra felvett szerep, hámréteg, amelyet a következő pillanatban le lehet vetni. A szubsztancia végletes monizmusa statuálódik itt, ahol az egyes tárgyak maszkok csupán. A szubsztancia élete megszámlálhatatlan maszk felhasználásából áll. A formák vándorlása adja az élet lényegét. Ezért a szubsztanciából valamiféle pánirónia légköre árad."

Nemere Réka – még – nem rejtőzik annyira, mint Roskó és Révész, ahogy azonban képei mutatják, majd fog. Északias, puha-párás tájképei, csendéletei, enteriőrjei az absztrakció és figuralitás határán állnak, de még innen, a látványelvűség felől tekintenek oda, ahol feloldódhatna a narrativitás, melyre – úgy tetszik – Nemere Rékának mindenképpen szüksége van. Legalábbis *a tér megnevezése* szintjén, a táj jelentésének megőrzése érdekében.

A látszat, a motívumok „szegénysége" ellenére a téri kapcsolatok bonyolultak és szövevényesek, s a konkrét és a kvázisíkok mintha egymásba csúsznának, bár nem történik más, mint hogy a felismerhető és a csak sejthető realitás a viszonylagossággal kokettál. Motívumai tárgyként és színfelületként is funkcionálnak. Ezzel – tovább rétegezve a képi helyzetet – majdnem a *kép-a-képben* posztkonceptuális szituációját teremtik meg. De csak majdnem, mert minduntalan visszasasszézik az időben megkötött tájhoz; fontos számára a konkrét viszony a látvány elemei és saját nézőpontja között, mondhatjuk tehát, hogy régiesen realisták *is* a festményei. Ezeket azután egy jól irányzott idézettel a valódi *terükbe* helyezhetjük: „Egyedül lenni egy halott emberrel távolról sem akkora kiszolgáltatottság, mint egyedül lenni a fákkal" – sóhajtja Rilke, a worpswedei művészek műveit látva. Persze Nemere Réka – akinek színei és párái kísértetiesen emlékeztetnek a múlt század eleji északnémet tájképfestőkéire – mostanában jobbára már csak eliparosodott vidékeket lát és fest táj nélkül, de a rozsdás hajótest vagy az autóktól elfedett mező miért emelné inkább magához az embert, mint egy virágzó almafa?

Hajdu István

Roskó Gábor munkái a Bazovsky, Révész László László festményei a Deák Erika Galériában láthatók október 8-ig; Nemere Réka kiállítása a Dovin Galériában november 12-ig

Böröcz András: Kenyérfej I. 1990, kenyér

Böröcz András: Kenyérfej II. 1990, kenyér (Fotók Szalcer Tamás)

akadémiai ló, azaz a hagyományos festészet béklyója egyenesen gyönyörűség. Legalábbis kezdetben így volt. Első festményei kicsit *Gulácsy* képeire emlékeztető, szelíd, szürrelista képek. Szürrealista portrék és zsánerek, animált állatokról és állattá varázsolt lelkekről (mindegyikük egy kicsit önarckép is), akik bölcs mélabúval tekintettek ki állat-ember maszkjuk mögül, belenyugvással viselve elvarázsolt létüket. Roskó Gábor kész festőnek mutatkozott már ezeken az első képeken is, ösztönösen rátalálva saját, csak rá jellemző témakörére, stílusára, jellegzetes színvilágára. Fokozatosan távolodott el ettől az ösztönösen, könnyen megtalált stílustól, és hamarosan másfajta képeket festett. Történelmi, mitológiai és mélylélektani utalásokkal átszőtt, bonyolult jelentéstartalmú szcénákat, groteszk, komikus, illetve torz, és félelmetes figurákkal. Ezekkel már nem azonosul úgy, mint korábbi képein; most a kívülálló szemszögéből, tárgyilagosan, vagy iróniával ábrázolja őket. Festésmódja zaklatottabb, érdesebb, vagy ha úgy tetszik expresszívebb, színvilága harsányabb, mint első képein.

Ez a tárgyilagos ironikus szemlélet nemcsak az ábrázolt figurákra, hanem magára a képre és saját festői tevékenységére is vonatkozik. Ezzel teremti meg azt a sajátos, csak rá jellemző stílust, amelyben együtt, egyszerre van jelen az ösztönös, primer festői gesztus és ennek azonnali kontrollja, visszafogása, reflexiója, az expresszivitás és a tudatosság kényes egyensúlya.

Révész László olyan elszántan fogott hozzá a festészethez, ahogy abban a bizonyos jelenetben lekötözött lábban indult el fölfelé a lejtőn. Nála éppen fordítva történt, mint Roskónál: az akadémiai ló számára valóban béklyó volt, ő tudatosan, lépésről lépésre hóditotta meg a festészetet. Kezdetben egy- vagy kétfigurás, nagyon egyszerű kompozíciójú képeket festett, amolyan félig ember-, félig szörnyfigurákról vagy a performance-okról ismert jelenetekről. Nem annyira a téma volt számára fontos, hanem hogy kipróbálhatja a különböző festészeti módszereket, kompozíciós sémákat, színezési módokat. Gyakran, szinte kísérleti céllal, egy képen alkalmazta ezeket az ismert ábrázolási módokat. Például plasztikusan megformált figurát helyezett üres vagy dekoratív háttér elé, vagy ellenkezőleg: csupán körvonalakkal felvázolt alakot állított perspektivikus térbe. Egymás mellett alkalmazta az oldott festői felületet, a kemény rajzot; a sötét, lokális és tiszta vagy lazúros színeket. Ezek a furcsa, groteszk, eklektikus stílusú képek egy olyan fiatal művész útkeresésének az állomásai, aki nem akarta készen kapni a festészetet (és nem akarta azt indokolatlanul megtagadni sem), hanem ő maga kívánta azt a saját tapasztalatai szerint meghóditani, ezért olykor önmaga elé is akadályokat állított, hogy elkerülje a könnyű, olcsó megoldásokat. A festészetnek ez a szokatlan, intellektuális megközelítési módja Révész László számára bevált, mert így valóban közelebb került saját festészetéhez: képei egyre könnyedebbek, egyre festőibbek, egyre kevesebb rajtuk a tudatos meggondolás, az intellektuális gátlás. A témák és a kompozíciók most is ugyanazok: egy vagy két figura (legújabban nők), és az eklektikus előadási módszer is megmaradt. A különbség az, hogy a festésmódok tudatos váltogatásán, az állandó önreflexión, az ironikus távolságtartáson áttör a valódi festői lendületindulat. Legújabb képein egy új kompozíciós megoldást is alkalmaz: a többszörös tükrözés és sokszorozódás különböző tengelyek, kör vagy spirál mentén. Ez a kompozíciós séma a komputer-animációból származik (Révész komputergrafikával is foglalkozik), de ezek az egyébként mechanikus és mértani elemek, a körök, spirálok, raszterek festményein éppen ellenkező szerepet kapnak, feloldódnak egy lendületes és érzékeny festői felületben.

Böröcz András rajzol és szobrokat csinál. Figurális rajzokat és szobrokat. Azaz, ő is cipeli magával az akadémiai lovat. De azt hiszem, hogy ez számára soha nem jelentett súlyt vagy visszahúzó erőt. Magától értetődő természetességgel használta kezdettől fogva a rajz eszközét, kifejezésmódját; fel sem merült, hogy ez ellen lázadnia kellene, de ha a helyzet úgy kívánta, felrúgott minden idevonatkozó szabályt.

Ha azt mondom, hogy rajzai elbeszélő jellegűek, ez részben igaz, hiszen minden rajza felfogható egy végtelen hosszú és szerteágazó történet egy-egy epizódja ábrázolásának. A történet a dinnye- és gyufaemberekről, kéményseprőkről, kéményekről és kutakról és egyéb antropomorfizált hétköznapi tárgyakról szól, és mégsem azokról, mert a rajzoknak a magva, mozgatója, kiindulópontja nem a történet, hanem a forma: a pont, a vonal, a kör, a négyszög, tehát vizuális elemek, amelyek megmozdulnak, kiterjednek, megelevenednek, állattá, emberré válnak, egymással akcióba lépnek, de a vizualitás, és nem az epika törvényei szerint. És ha azt mondom, hogy Böröcz művei könnyed, vonalas rajzok, akkor is csak részben jellemeztem helyesen azokat, hiszen Böröcz a rajz legváratlanabb helyein hirtelen festői elemeket alkalmaz tussal, akvarellel, sőt olykor egy-egy kollázs-elemet is beleragaszt a rajzba. És ha azt mondom, hogy rajzai lendületes, nagyvonalú munkák, akkor megint csak részben mondtam igazat, mert a rajz lendületét sok helyen, és váratlanul szakítja meg egy-egy aprólékosan kidolgozott részlettel. És hogy mi szerint változnak az alkalmazott stíluselemek? Természetesen a téma, valamint a kompozíció kívánalmai szerint, amely megállapítással eljutottunk oda, ahonnan kiindultunk. Mindezek egy[illegible]adják Böröcz András rajzainak jellegzetes, összetéveszthetetlen karakterét.

Szobraival ugyanez a helyzet. Figurális plasztikákat készít fából, terrakottából, a rajzokról ismert dinnye- és doboz-lényekről. A kiindulópont a szobroknál is a formai alapelem: a gömb, hasáb, kúp stb., de itt is elválaszthatatlanul összefonódik formai és epikus ötlet. A kéményseprőt kígyóként körülfogja a hosszú gyárkémény – ki mondja meg, hogy ez formai ötlet, mélylélektani szimbolika, vagy mindennek a karikatúrája?

Ez a kérdés mindhármójuk munkájával kapcsolatban feltehető, és ez az, ami végül is, a műfaji és stíluskülönbségek ellenére összekapcsolja őket: a rejtett, vagy tán nem is olyan rejtett, a műre, magára művészetre, az akadémiai és az avantgárd művészetre és önmagukra, mint művészekre irányuló irónia. *Erdély Miklós*, közös nem akadémiai mesterük hármójukról is írhatta volna, amit 1985-ben egy Böröcz–Roskó kiállítás katalógusában írt: „Műveikben, amelyek sok tekintetben eltérő indíttatásúak, az a közös sugalmazás, hogy két középkorú művész fiatalkori műveit láthatjuk."

Simon Zsuzsanna

DIALÓGUS

Erika Kiffl és Maurer Dóra kiállítása

A Goethe Intézet az év végi ünnepek idejére egy páros kiállítással ajándékozta meg a budapesti közönséget. A düsseldorfi fotóművésznő, *Erika Kiffl*, *Dialog* című sorozatának és *Maurer Dóra Relatív Quasi-képeinek* bemutatója – bár a közös rendezvény szintén a „Dialog" címet viselte – mellőzte a két eltérő kulturális zóna párhuzamba állításának és ezzel a „felzárkóztatásnak" szokásos mellékzöngéit, hiszen Maurer Dóra esetében ez már régóta evidencia. A párbeszéd ez alkalommal nem két kultúrkör között zajlik. Mindkét, önmagában teljesen különböző beállítottságú művésznő az általa használt médiummal folytat folyamatos dialógust, emellett a materiális és immateriális sík konfrontációja műveiknek elemi mozgatója.

Erika Kiffl három alaptételben foglalja össze célkitűzéseinek irányulását: „1. Honnan jövök? Dialógus azokkal a fajokkal, amelyekből származom, növények, állatok. 2. Ki vagyok? Dialógus – találkozás önmagammal és a tükörképemmel. 3. Hová megyek? Fotóim nézője dialógusban van velem, és így a dolgok körforgásában (a világban) vagyok." E három rétegű vizsgálódáshoz ásvány- és élettani fosszíliák tárlóinak fényképezése kínált alkalmas médiumot a bécsi Naturhistorisches Museumban. A földtörténeti maradványok (1. eredet) felvételeinek készítésekor a csillogó üvegvitrinen illanékony homályban visszatükröződik a művész alakja is (2. szembesülés az önarcképpel). A kézbevehető tárgyként való rögzüléssel a fotók, a műalkotás szubsztanciális tulajdonságával felruházva, az alkotó helyettesítőjévé válnak (3. kitárulkozás). A nézővel folytatott dialógusban a mű képviseli az alkotót. A néző azonban már a készülés pillanatában odasompolyog az aktus bensőségét szertefoszlatva: az ölben tartott, némiképp rejtett (de a képeken mégis észlelhető szereplővé tolakodó) kamera a leselkedő, a voyeur alteregója.

A tükör előtt készített szokásos önarcképekkel szemben Kiffl sorozatán nem a külső megjelenés (amiből

PLESS & FOX
ÉKSZERÜZLETE
P&F
ÉKSZERÁRVERÉS
A VÍGSZÍNHÁZBAN
minden hó utolsó hétfőjén 16 órakor

BÖRÖCZ, RÉVÉSZ, ROSKÓ, és az akadémiai ló

Böröcz András és *Révész László* a *Lóról* című performance-ában (Iparművészeti Főiskola, 1982) volt egy emlékezetes és azóta példaértékűvé vált jelenet: a két művész egy gipszlovat, a főiskolán rajzmodellként használatos lószobrot kötözött a lábára úgy, hogy egymással is össze voltak kötve, és ezzel a béklyóval a lábukon próbáltak felfelé haladni az egyébként lejtősre alakított színpadon, *Roskó* mélabús klarinétszólójának kíséretével. Ez a performance a maga groteszk komikumával egyébként is kiemelkedett az abban az időben szokásos tragikus hangvételű, pszichológizáló performance-ok sorából, a jelenet az én szememben azóta a három művész találóan, pontosan megfogalmazott ars poeticájává vált. Az akadémiai ló azt az akadémiai képzéssel is alátámasztott hagyományos művészetet jelentette, amely ellen a fiatal művészek lázadni szoktak; ők hárman viszont olyan lázadó művészek voltak, akik elfogadták ezt a hagyományt a maga kötöttségeivel, kialakult fogalmi rendszerével, műfajaival, s a hagyománynak ezzel a súlyos béklyójával indultak neki a művészetnek. Nem mintha nem tudtak volna tőle megszabadulni; nem is akartak, talán azért sem, mert tudták, hogy a béklyó levetése csak illúzió lenne, hiszen a döntés már akkor megtörtént, amikor ezt a pályát választották. A csekély választási lehetőségeknek ez a fiatal művészeknél ritka felismerése is benne rejlett abban a bizonyos jelenetben, amikor nem kis öngúnnyal bemutatták, hogy válik a „szabad művészi szárnyalás" szánalmas komikus vánszorgássá. Valamilyen módon ma is cipelik ezt a béklyót, ez a közös hármuk művészetében.

Roskó Gábor: Tortahajó, 1986, tempera, farost

Elfogadni a hagyományokat és ezen belül egyéni, sőt progresszív művészetet csinálni: ez éppen azokban az években volt olyan különös program, hiszen az új vad expresszív festészet is a „klasszikus modern" festészeti hagyományt elevenítette fel, és ez a stílus éppen azokban az években volt aktuális nálunk is. Logikus lett volna, hogy Roskó, Révész, Böröcz is ezt az utat választják, vagy legalábbis ebbe az irányba sodródjanak. Hogy nem így történt, annak az az oka, hogy a munkáikban kezdettől fogva benne rejlő reflexió, önreflexió, diszkrét irónia vagy harsány komédia, a távolságtartás a túlságosan személyes szférától, a groteszk és az abszurd kedvelése elválasztotta őket az új festészet fő áramától. Ugyanakor nem hiányzott munkáikból egy bizonyos primer, olykor gyermeki ösztönösség sem, ez az, amiben munkáik különböztek például *Kelemen Károly* kifejezetten reflektív művészetétől.

Révész László: Hölgy csészékkel (a Hárem-sorozatból), 1989, olaj, papír, 180×120 cm

Amikor hármójuk közös vonásait és a mai művészetben elfoglalt helyüket keresem, akkor nem a Böröcz–Révész performance-okra gondolok (amelyek legtöbbjében, nem véletlenül, Roskó Gábor is főszereplő volt), hanem festményeikre, rajzaikra, szobraikra, amelyekkel sokszor szerepeltek együtt hárman, vagy különböző párosításban. Legutóbb Roskó Gábornak és Révész Lászlónak láthattuk nagy egyéni kiállítását a székesfehérvári István Király Múzeumban; a jelenleg New Yorkban élő Böröcz Andrásnak viszont különböző közgyűjteményekben láthatók munkái.

Hármójuk közül Roskó Gábor a festő, akinek az

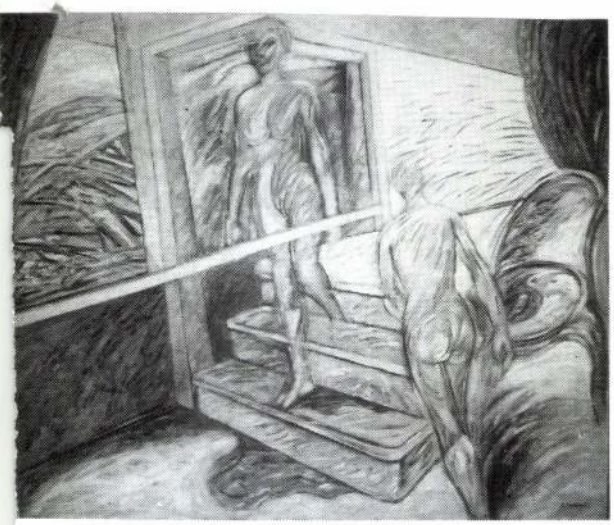

Magyar László: Jelenet I, 1990, akril, vászon, 150×200 cm

minek festek én raktárra, hiszen pár év múlva, ha meghalok, talán kidobják az egészet. Számomra csak egy válasz lehetséges: a művészet olyan belső „érzemény", olyan indíttatás, amit az ember nem tud elhalasztani, elkerülni. Ez olyan kényszer, mint az , hogy az ember lélegezzen, táplálkozzék, ez olyan, mint egy hosszan tartó lelki részegség. Az a fontos, hogy az ember dolgozzon, amikor eljön az óra, és a társadalom majd egyszer eldönti, hogy megőrzi-e művét.

– *Mindez nem csak Argentínában tűnhet igaznak... De most lássuk a két művet, amelyek megtetszettek a zsűrinek.*

– Az én két képem inkább figuratív. A valóságot egyformán látjuk, de van egy szubjektív szűrőnk, amelyben az emberi figura sokszor mint eszköz jelenik meg, s a szuggesztió révén eltünnek részei a metamorfózisban, egyszóval nem annyira szürrealista, hanem a valóságból absztrahálódott...

– *A művészet maga is absztrakció!*

– Végeredményben az élet is absztrakció, mert ha akarom, nézhetem a világ borzasztó oldalát, de ha keresem a kellemest, a szépet, a becsületeset, azt is megtalálom. Picasso mondta: ő nem keres, hanem talál. Valóban úgy van, hogy az ember sokszor északon kezd és délen végez, bár meglehet, hogy keletre akart menni.

– *Erős színekkel dolgozik, és szabadon kezeli őket; izgalmas színkompozíciókat állít elénk.*

– Egy akt, egy lépcső, egy táj – ez a festmény. Meglehet, hogy a néző, a publikum sokszor meghökken egy torzítás, egy elrajzolás vagy az erős színek előtt, mert úgy érzi: a saját testét, a saját ismert világát torzítják el... Nem szabad elfelejteni, hogy a huszadik században a téma sokszor csak ürügy vagy kifogás. Ezt nekem, a festőnek, nehéz megértetni a nézővel, és nehéz úgy dolgozni, hogy nem látom előre: mit tudok majd közvetíteni a közönségnek, és vajon érthető lesz-e?

– *Hosszú ideig élt itt Szalay Lajos, aki tanított is. Nem járt véletlenül hozzá?*

– Nagy életművet és nagyon erős nyomot hagyott Argentínában. Gazdag belső világa és csodálatos rajztudása volt. Pár évig tanított a főiskolán, pozitívan fölkavarta az egész helyzetet, ezért a kollégái nem egyszer sztrájkoltak ellene. A mester összeveszett mindenkivel, antikommunista, antináci, antiklerikális, minden-anti volt, de el kell ismerni: nagyon nagy művész... Emlékszem: tanárt kellett választani diákkoromban, és míg X-hez alig jelentkeztek, Szalayhoz százan is akartak menni. Elvittem a rajzaimat hozzá. Az iskolában tanultuk a kubizmust, a különféle absztrakciókat; megmutattam neki ezeket a nagyon kemény rajzokat. Nem volt bennük élet, bár én azt gondoltam, hogy ezek nagyon konstruktív művek... Nézi Szalay, és azt mondja: „Mit csináltál? Te eltévesztetted az utat. Ezt az embert – egy modellel dolgoztam – nem betenni kell a koporsóba, hanem fordítva, ki kell venni belőle!" Amikor az ember tele van teóriával, különböző felfogásokkal és dumákkal, könnyen elfelejti, ami az orra előtt van.

– *Mi volna a szíve vágya, tudván, hogy elég sok mindent elért a művészetben?*

– Számomra óriási élmény volna, ha egyetlen egyszer kiállíthatnék Magyarországon, ahonnan nyolcéves koromban hoztak el a szüleim.

Vértessy Sándor

Új Magyar Hírek

Ne keresse, inkább fizesse elő!

Az Új Magyar Híreket ötven országban olvassák, erre utal alcíme is: „A Magyarok Világlapja". A 64 oldalas, színes képekkel illusztrált havi magazin változatos, tanulságos, egyben szórakoztató tartalmat kínál azoknak, akik gyarapítani szeretnék ismereteiket a „magyar glóbuszról". Az Új Magyar Hírek levelező- és élettárskeresési, valamint munka- és üzlettárskeresési, lehetőséget is ajánl olvasóinak.

Az áprilisi számból: Isten és iskola, Nagyvárad – ma, portré Vargha Domokos és Vargha Balázs édesanyjáról, emlékezés Teleki Pálra. A májusi számból: Gyimesi magyarok, Mindszenty bíboros emlékezete, utcai üzletek.

Az Új Magyar Hírek előfizethető: minden postahivatalban vagy ún. „rózsaszín" pénzesutalványon a szerkesztőség címén: 1068 Budapest, Benczúr u. 15. (ez jelenleg talán gyorsabb). Ára: példányonként 48 Ft, egy évre 528 Ft, azaz csupán 11 szám ára.

BÖRÖCZ, RÉVÉSZ, ROSKÓ, és az akadémiai ló

Böröcz András és *Révész László* a *Lóról* című perfomance-ában (Iparművészeti Főiskola, 1982) volt egy emlékezetes és azóta példaértékűvé vált jelenet: a két művész egy gipszlovat, a főiskolán rajzmodellként használatos lószobrot kötözött a lábára úgy, hogy egymással is össze voltak kötve, és ezzel a béklyóval a lábukon próbáltak felfelé haladni az egyébként lejtősre alakított színpadon, *Roskó* mélabús klarinétszólójának kíséretével. Ez a performance a maga groteszk komikumával egyébként is kiemelkedett az abban az időben szokásos tragikus hangvételű, pszichologizáló performance-ok sorából, a jelenet az én szememben azóta a három művész találóan, pontosan megfogalmazott ars poeticájává vált. Az akadémiai ló azt az akadémiai képzéssel is alátámasztott hagyományos művészetet jelentette, amely ellen a fiatal művészek lázadni szoktak; ők hárman viszont olyan lázadó művészek voltak, akik elfogadták ezt a hagyományt a maga kötöttségeivel, kialakult fogalmi rendszerével, műfajaival, s a hagyománynak ezzel a súlyos béklyójával indultak neki a művészetnek. Nem mintha nem tudtak volna tőle megszabadulni; nem is akartak, talán azért sem, mert tudták, hogy a béklyó levetése csak illúzió lenne, hiszen a döntés már akkor megtörtént, amikor ezt a pályát

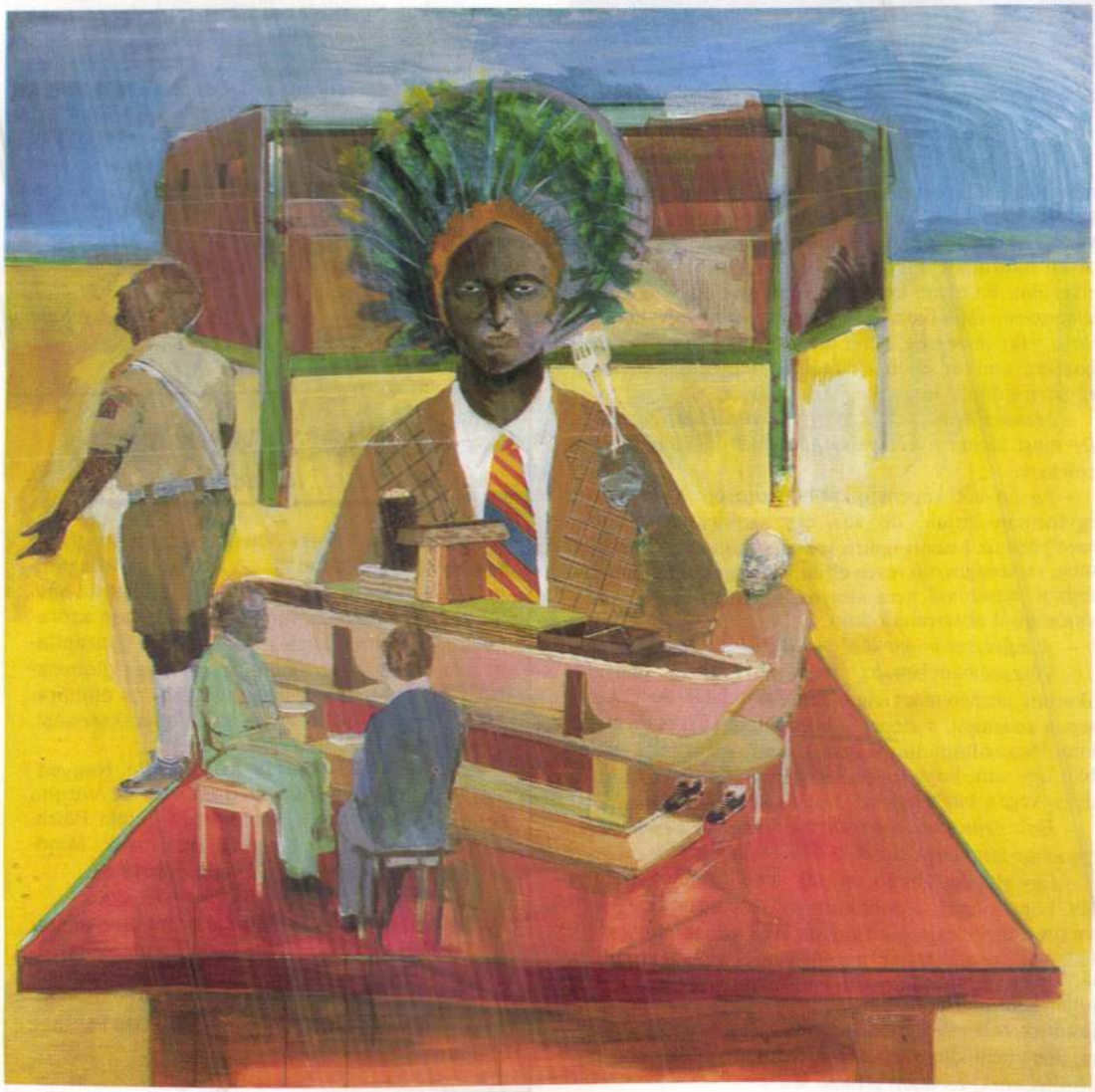

Roskó Gábor: Tortahajó, 1986, tempera, farost

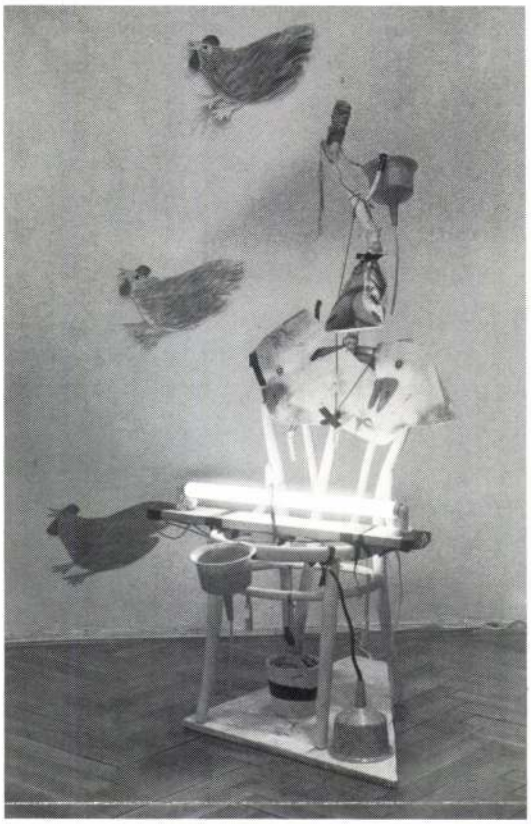

fe Lugossy László: Sámánszék, 1986, fa, vegyes technika, 87 cm (Fotók Tahin Gyula)

lönböző stílusban dolgozó, igényes műveket készítő alkotóinak néhány jelzővel árnyalt felsorolása is érzékelteti, milyen összetett, egy-két irányzattal nem jellemezhető századunk nyolcadik évtizedének művészete. A székesfehérvári tárlat sem csupán egy-egy meghatározó kifejezésmód bemutatását tűzte ki célul. Azért sem, mert már 1986-ban az újfestészet tetőzése idején itt rendezték meg az *Idézőjelben* című kiállítást, mely éppen az ettől az irányzattól elütő módon dolgozó alkotók tevékenységét kívánta hangsúlyozni, ráirányítva a figyelmet a korszak képzőművészetének összetettségére. Ezt a törekvést a mostani tárlat katalógusának előszóírója, *Kovalovszky Márta* is jelzi: „1985 körül jól kitapintható egy másik, az előzőnél töredékesebb és kevésbé látványos ága a magyar művészetnek. A szentendrei Vajda Lajos Stúdió tagjainak tevékenysége, Vető—Méhes közös munkái vagy Böröcz András kerámiaszobrai éppúgy ide tartoznak, mint távolabbról Roskó Gábor festményei vagy Bukta Imre installációi és performanszai. Szélesen elhúzódó mezőny ez, amelyet részben a „feldolgozott" alapanyag, részben a látásmód iróniája vagy ironikus visszfényei fűznek laza egységbe."

Hogyan is fest tehát az 1980-as évek képzőművészete Székesfehérvárról nézve? A kollekció gyakorlatilag a hatvanas évek második felében pályára került avantgárd művészek nyolcvanas években készült műveivel kezdődik, sőt a római iskolásként debütáló *Vilt Tibor Kronoszával* (1982), bemutatja az emigrációba kényszerültek — *Lakner László, Megyik János, Tót Endre* — alkotásait, továbbá *Deim Pál, Maurer Dóra, Keserű Ilona* festményeit, *Csiky Tibor* minimal artos és *Jovánovics György* egyszerre festői és szerkezetes gipszplasztikáit. Ezen alkotók tevékenységét nem befolyásolta az újfestészet színéhsége, expresszivitása, esetleg múltidézése, és ugyanezt mondhatjuk el *Hencze Tamás* képeiről is. Más a helyzet viszont Bak Imre *Hommage à Giorgio de Chiricójával* és Nádler István *A dolgok állása* című művével. Alkotóik pályája is a hatvanas évek második felétől bontakozik ki, csakhogy festői nyelvüket stilárisan és tartalmilag is megváltoztatta a new wave. Ilyen stílusban készültek Birkás Ákos nagyon színes, Észak-Amerika ihlette tájképei is (bár a tárlaton már a 80-as évek második felében elkezdett *Fej*-sorozatának egyik darabja látható), valamint *Szabados Árpád* és Pinczehelyi Sándor művei is, akik ugyan megmaradtak korábbi motívumaiknál, de kifejezésmódjukat áthatotta ez a színes stílus, míg *Mulasics László* már eleve ebben kezdett el festeni. Megérintette továbbá *Fehér László* és *Szirtes János* alkotásmódját is az új szenzibilitás: mindketten az évtized közepén készítették legoldottabb és legszínesebb festményeiket. Felsorakoztatja a kiállítás a new wave lazább, impresszionisztikus változatát művelő fiatalok — Mazzag István, *Bernát András* — vásznait is. Felvonultatja továbbá az ettől eltérő szemléletű alkotók munkáit: többek között *fe Lugossy László Sámánszékét* és *Bukta Imre Gyöngytyúkot etető férfiját*. E két mű, illetve *El Kazovszkij* térberendezése dokumentálja, hogy kiemelt szerepe volt ebben az időszakban az installációnak is. A stiláris sokféleséget demonstrálja a falfirkagraffiti stílusban dolgozó művészek, Szabados, Méhes—Vető, vagy éppen az 1983-tól festeni kezdő *Waborn András* munkájának bemutatása, míg a fotólátás, a konceptualizmus jellemzi Károlyi Zsigmond, Lengyel András vagy Gémes Péter kompozícióit.

Az évtized végére azután a helyzet megváltozott: még a legújfestőibb újfestőknél is felváltotta a színéhséget a színcsömör, a kompozíciók keményebbek lettek, az emóciók helyett ismét az intellektualizmus került előtérbe. A transzavantgárdból inkább csak a technikai vívmányok maradtak meg. Évtizedünk elején új generáció, új művészek — *Block-csoport, Koronczi Endre, Chilf Mária* és társaik — munkái jelennek meg a kiállítótermekben, azokéval keveredve, akik még az 1980-as évek második felében indultak, de munkásságukra már nem hatott az újfestészet. Fellépésük már a következő évtized művészetét előlegezi, melynek összefoglaló tárlatát remélhetőleg ugyancsak megtekinthetjük majd az ezredfordulón a Csók István Képtárban.

ROSKÓ Gábor Új Műv. 1993/9.

Az időszak képzőművészete azonban nem korlátozódik erre az egyetlen, bármilyen jelentős kifejezésmódra. A művészek népes csoportja — *Baranyay András, Károlyi Zsigmond, Lengyel András, Tolvaly Ernő, Swierkiewicz Róbert* — nem cserélt stílust, megmaradt a fotó, a konceptualizmus alakította szikárabb kifejezésmódnál, sőt ehhez a szemléletmódhoz kapcsolódik, szűkebben a fotóhoz, *Gémes Péter* — tematikájában a posztmoderntől is ösztönzött — munkássága. Ugyancsak töretlenül fejlődik tovább a szentendrei *Vajda Lajos Stúdió* tagjainak a dadától, a pop arttól — *fe Lugossy László, ef Zámbó István* —, a falfirkáktól — *Waborn András* — megihletett alkotásmódja. Az előző évtizedben indult, de a 80-as években teljesedett ki *Bukta Imre* „mezőgazdasági" művészete, sőt *Samu Géza* szobrászata is új szakaszba lépett, a korábbi ácsolt, csapolt népi tárgyak átalakításával készült körüljárható plasztikái után ekkor tér át növényen vironmentjeinek, oszlopokat, ágas-bogas fákat idéző szobrainak készítésére. Ugyancsak ez időben kezdi el festeni *Szikora Tamás* dobozokat-fiókokat ábrázoló barna tónusú képeit. De tovább dolgoznak olyan, egyéni utakon járó, egyetemes áramlatokhoz nem kapcsolódó művészek is, mint *Somogyi Győző, Földi Péter,* vagy a szobrász *Tornay Endre András.* 1985 után teljesedik ki *Böröcz András, Révész László, Roskó Gábor* tevékenysége, *Gaál József* sajátos, szorongásos, mitikus, rügyező bálványokat megjelenítő festészete. Ekkor születnek a *Kék acél*osoknak — *Kicsiny Balázs, Kungl György, Július Gyula* — az ötvenes évek bombasztikus jelképeit-jelvényeit átíró festményei, kerámiái, szobrai, installációi. És akkor még nem szóltam a klasszikus orosz avantgárd konstruktív hagyományait újraértelmező, saját szobrászati nyelvet teremtő *Gaál Tamás* térszervező szoborinstallációiról vagy a vizuális közhelyeken, a reklám, a film, a képregény közhelyein ironizáló *Rácmolnár Sándor* rajzairól, festményeiről. Az időszak kü-

Egy ködös, késő őszi napon a hideg tasztatúrára csúsztatta az ujjait. Érezte az ismerős billentyűk rideg tapintását, megborzongott a közönyös kiszámíthatatlansággal mozgó képernyővédő program felvillanásait figyelve. Egyetlen kattintással a virtuális szövegre ugrott. Hirtelen elveszettnek érzete magát, amikor egy végtelen könyvtár indázó, pulzáló, kapcsolódási pontoktól átszőtt kusza szövevényébe került. Fáradt volt, rossz kedvű, egy mosolyra vágyott. A keresőablak villódzó kurzora után írni kezdte: *smile,* majd jobb kisujjával gyorsan az enterre csapott. Lent az alsó sarokban, jobbra piros és zöld felvillanások jelezték, hogy a konzol távoli adatbázisokon planetáris keresésbe kezdett. Ekkor dőlt csak hátra, majd kisvártatva elmosolyodott. A képernyőn a következőt olvasta:

Jake Smiles: 1 link

A címbe az e-mail és az SMS-kultúrából beférkőző nyelvi gyakorlat a kötet tipográfiáján is nyomot hagyott. Nem véletlenül. A mű a Magvető Kiadó és az Origo nevű internetes szolgáltató által indított regénypályázatra készült. A borítót körülölelő, és vagy vásárláskor, vagy olvasás közben óhatatlanul leváló papírcsík a hordozója a következő infónak: *Az első magyar online / regénypályázat győztese / VIGYÁZAT – SZÓKIMONDÓ!* Vajon ebből arra lehetne következtetni, hogy akkor ez az első magyar online-regény? (Bár *offline* olvassuk a művet, mégis hiányolható, hogy sehol sem adja meg a kiadó a tájékozódáshoz szükséges URL-t.) És akkor még további pályázatok és további győztesek várhatók? És vajon azt is jelentheti ez, hogy az *online* jelzőnek műfaji következményei is volnának? És vajon miért kell azzal vigyázni, ha 1 könyv szókimondó, amennyiben helyén van az a szó?

A regény a VRL fikció elvárásainak igyekszik eleget tenni. Leginkább azonban mégis az úgynevezett „felhasználói" szintű számítógépes kultúra metaforarendszerén belül, vagyis mindvégig IBM PC és Microsoft operációs rendszer keretein belül mozog az elbeszélés nyelvi világa. Az IRL és a VRL egymásra vonatkoztatása az imagináció technikája által történik, amelyben kevés hely marad a virtualitás kreatív következményeivel való szembenézésnek. Sokkal hatékonyabban olvasható a szöveg az egyszerű multimédiás játékprogramok leírásának, azzal a konzervatív vonással kiegészítve, hogy azok valós idejűvé transzponálását hajtja végre, mintsem a VRL transzcendenciájában elveszett, a kulturális kódokat kikezdő szövegalakítás önmegkérdőjelező (netán önfelszámoló) elbeszélésének.

Az *önelbeszélő* főhős tudata által teremtett reprezentáció a megkérdőjelezhetetlenség miatt automatikusan válik a fikció realitásává. A kilencvenes évek magyar társadalmának frusztráltságát magába sűrítő kiábrándult, önző, fáradt, sivár életű hőse félelmeit a felhasználói számítógépes világ biztosította anonimitás jegyében fordítja át tabut és korlátot nem ismerő brutalitássá. A *csetelés* során szabadon választható a nemi identitás, és bármilyen tetszőleges szubjektum megalkotható. Ebben a vonatkozásban hasonlít a csetelés a számítógépes játékokra, ahol a játékosnak mindig több élete van. És ha kell, egy pályáról vagy szorult helyzetéből „öngyilkossággal" szabadul. A textualitás világában ez persze mást jelent.

A regény vitathatatlanul biztos stiláris tudással íródott, a *story* azonban kidolgozatlan, az elbeszélés szálai összekuszálódnak, a feszültség a könyv második felére aláhanyatlik, a befejezés pedig motiválatlannak tűnik fel. A vágyteljesítő fantáziák leírásait a cselekmény – előrehaladva a könyvben – egyre kevésbé képes a reprezentált világ összefüggésrendszerébe helyezni. A könyv kísérletet tesz a főhős jelölőjét a transzcendálás által kimozdítani a magyar valóság sivár ösztövérségéből, valamint a regény teremtett világát és felhasználói szintű PC-operátorát rejtélyesebbé tenni. A *link* szójátékra i
metaforája a *lét* és *nemlét* kérdé
zálás alapját jelentő *kettes* szá
transzponálja. Vagyis a jelölés
táció elválasztottságát villantja
natra, amikor a HTML alapú j
(„rejtett link") paradox fogaln
építi be a szövegbe. De hogy
ez a link, az is homályban mar
(Magvető Könyvkiadó, 2001. 15

Ha nem is a fantasztikum irán
fantázia felfokozott működé
képp szüksége van a mindenr
mének megírásához annak, a
kellően dokumentált esemén
re és elbeszélésére vállalkozik.

H. C. Robbins La
1791 – Mozart uto

című könyve. Márpedig léte
dokumentált története a vil
adott helyzetben cselekvőe
maguk is képtelenek egymás
maguk döntéseinek mozgat
regényírás és a történetírás
fikcióalkotás közelségében tal

a történeti kutatások és szak
retében készült regény épp a
talmaz, mint amennyire kén
történetíró is képzeletére h
azt kell eldöntenie, hogy sze
energiák, milyen belső megfo
relték.

Mozart utolsó évének törté
tások és a XIX. században d
korrajzok által festett tragikus n
nak jegyében áll. Ezen az ingo
ten jött létre és lett a közön
Shaffer színműve, valamin
használásával készült Milos
utóbbi valószínűleg soka
időre rögzítette azt a Mozai
XX. századi bohém, felelőtle
kernek tehetetlenül kiszolgá
művész előképeként láttatta M
idióta nevetésével együtt is

A Pont Alternatív könyvesbolt és kávézó (Bp. V., Nádor sikerlistája az elmúlt hetek könyveiből

1. Lázár A. Tibor (szerk.): Négy év tévúton *(2002 Társaság)*
2. Márai Sándor: A gyertyák csonkig égnek *(Helikon)*
3. Viktor Pelevin: Az agyag géppuska *(Európa)*
4. Thomas Szasz: Az elmebetegség mítosza *(Akadémia)*
5. László János–Thomka Beáta (szerk.): Narratívák 5. *(Kijárat)*
6. Hankiss Elemér: A tízpara
7. Catharine A. Mackinnon: változásai
8. Konrád György: Elutazás
9. Rafael Seligmann: A jidd
10. Váncsa István: Hírvilág

drMÁRIÁS:

Zoo

Roskó állatkertigazgató titkos albuma

■ *Roskó Gábor: 9x9 ZOO. Képzőművészeti album Virág Katalin szövegeivel. Bazovsky Galéria, 2001. 120 oldal, 3500 Ft*

Milyen állatok vagyunk? Mekkora állatok vagyunk? Lélekben nyuszik vagy rókák, külsőben medvék vagy borzok, udvarlásnál oroszlánok, menedzselésnél békák, örömünkben ludak? Nos, Roskó Gábor ezt megmondja.

Pontosabban: megrajzolja. S teszi ezt úgy, hogy észre se vesszük első pillantásra, hogy milyen komoly, bölcs és egyszerű helyzetekben bizonyítja kis példáival az emberi természet reménytelenül önző és banálisan vicces voltát. Az emberi tulajdonságok megoszlanak az állatkülsők szereposztásában, s innen már egy állatkertre írt színdarab jeleneteiként működnek az egyes rajzok, mint drámaian valós és abszurd képek.

Kezdődik mindez mondjuk a borbélynál, ahol először a borbély – aki ezúttal egy roskói majom – ül egyedül saját székében, s újságot olvasva felsóhajt:

„Istenem, mi lesz velünk, ha nem tudják megállítani ezt a járványt?" Ezután megjön az elefánt, beül a székbe, s vastag nyakát a majom kénye-kedvére bocsátja, hogy amaz pengéjével úgy zsarolja, ahogy éppen akarja. Majd bejön a zsiráf, a kecskefejű menedzser, a birkafejű kidobólegény, a tanácstalanul veszélytelen nyuszikák, s mindannyian filozofikus mondatokat sóhajtanak arról, hogy mennyire nem tudnak kitérni szerepeink elől, kilátni-kilépni kis játszmáinkból, mennyire reménytelenül rabjai vagyunk saját kitalált földi küldetéseinknek.

Ekkor az egymás mellett ülő két róka közül az egyik azt mondja a másiknak: „Ha utánagondolsz, a természetben nincs szeretet. Mindent az ösztönök irányítanak." Mire a másik azt válaszolja: „Ez elég elkeserítőnek tűnik így első hallásra." S amikor ezek hallatán azt mondanánk, hogy Roskó szomorú, beúszik a képbe, a végtelenített roskói mesekönyvbe a nagyon finom irónia. Az éppen egy maci feje felett borbélyoskodó (ezúttal) elefánt azt mondja: „Az energia, mint egy finom rezgés, eljut az ujjhegyeimhez, így adom át a világűr üzenetét." A Gyurcsok József-es csavar kirepíti az ablakon a racionalitás szomorúságát, s pereghet tovább az állatfarm drámája.

Irányítója, Roskó Gábor, az állatkert igazgatója, az állati színdarab kreátora egy végtelenített képregény egyes kockáit tartja elénk, közli velünk éppen aktuális filozófikus mondanivalóját finom kételyeivel vagy jogosan cinikus megállapításával. Fent áll a karzat tetején, s irányítja a finoman megrajzolt állatokat, akik intésére előadják szerepeiket. Az állatok a békés körülmények között, a konyhától a borbélyüzleten át a golfpályáig, mindig otthonos helyen, a mindennek tűnő űrben játsszák szerepeiket. Ekkor a valóság kicsúszik mindannyiunk lába alól, s mi sem leszünk már mások, mint a Roskó által kijelölt szerepek szerencsétlen előadói a kényelem puha párnáiba kapaszkodva.

Roskó ezt az egzisztenciális sikolyt sem közli hangosan, sosem kiabál. Kritikája, mint a lét, az idő, az önzés, a bugyutaság, a hajszolt korszerűség kritikái mindig csendesen, humorral átitatva lépnek elő a pad mögül, s a gyermekkor legkedvesebb tanmeséiként mondják meg nekünk, hogy: „Nem lehet, s nem érdemes. De ha már itt vagyunk, hát játsszunk egy kicsit, látszólag békésen."

A 9x9 fejezetre bontott tananyagi egységben minden rajzcsomagot Virág Katalin szövege vezet fel, mely csakis és kizárólag az állatok tulajdonságaival, testiségével és szellemével foglalkozik, s szakavatott tudósként készít fel bennünket a következő csomag történeteire egy-egy rafinált, valós érdekességet mondva el az állatok világából, mely persze abszolúte horrorian emberi is. A utolsó előtti fejezet bevezetőjéből idézzünk most: „A halálos kimenetelű bűntények maradványa gyakran lenyűgöző rovarökológiai megfigyelések terepe", majd ezt a dongólegyek és a húslegyek szerepéről jegyzett ismertetés követi. Végül: „Haskell professzor úgy véli, nem árt, ha a hullák és rovarok iránt egyaránt érdeklődő jelöltek erős gyomorral és gyenge szaglással rendelkeznek." Vagyis, mondjuk Brumi, a detektív megtalálja Sicc tetemét, melyen egy dongó tévézés közben vacsorázik. Ne is folytassuk! Ez a tárgyilagosság, visszafogottság, mely a szövegekből árad, egyben a roskói alkotói nyelv legpontosabb és legtalálóbb kísérője, érzékeltetője és bemutatója. Mert mit mondhat a művészettörténész, az esztéta, a pszichiáter, a gyilkossági szakértő arról, hogy a nyuszinak elege lett mindenből, s földhöz vágta a róka porcelánvázáját?

Feltehetően semmit. Annyit azonban mindenképpen tehet, hogy fellapozza a kötetet, mely egyben az első Bazovsky képzőművészeti album is, s tájékozódik egy új világról, amelynek gyűjteményes kiszerelése a legfrissebb szellemi vitaminként működik a kissé szomorkás, lefáradástól egyáltalán nem mentes, hideget hozó téli időszakban, valamint ugyanilyen kiugró hatékonysággal a vidám napfényes nyári napokon.

Nézzünk bele, s akkor onnan egyenesen vezet bennünket az út a tavaszba, a golfpályára, ahol éppen egy kockás sapkás borz próbál nagyot ütni, s dünnyög közben, hogy milyen felháborító a modern világ, melyben csak úgy tolakodnak a farkasok, majmok, rókák, miegyebek, ezután hazasiet megetetni lustálkodó fiát, a szomorú zsiráfot, s kávézni veszélyes feleségével, a panaszkodó szarkával.

KÖNYVHÉT

– kéthetenként a könyves újság –

Szívesen írna publicisztikát álnéven – beszélgetés Jáksó Lászlóval
Közgazdasági, jogi és társadalomtudományi szakkönyvkiadás –
Ember és gondolat – Tímár György
Nyerges András: Takarások és finomítások nélkül
Írófaggató – Csák Gyula
Kertész Ákos: Felhő a Gangesz felett

KÖNYVHÉT – könyvekről beszélünk...

A Könyvhét előfizethető a szerkesztőségben: egy évre 3456 Ft helyett 2880 Ft.
1114 Bp., Kanizsai utca 41. Tel./fax: 466-0703

Sátántangó elefánttal

Abszurd rajzok és nóták a K. Bazovsky Házban

Víg Mihály a tárlatmegnyitó albumbemutatón FOTÓ: DOMANICZKY TIVADAR

Két művészeti eseménynek adott otthont a K. Bazovsky Ház. A galériává avanzsált régi józsefvárosi lakásban Víg Mihály zeneszerző énekelte és kísérte gitárral nótáit. Abból az alkalomból, hogy Tarr Béla filmjeihez komponált muzsikájának albuma megjelent. Ugyanekkor nyílt meg Last Twenty (Utolsó húsz) címmel Roskó Gábor festőművész grafikai tárlata, amely május 18-ig látogatható.

Mi vagyunk a Roskó állatkertje: hol nyusziként állunk szemlesütve, hol a rátarti ravasz róka szerepét próbáljuk eljátszani – mondja a kiállítást megnyitó beszédében a tévérendező *Lengyel Zsolt*. *Roskó Gábor* festőművész ugyanis, amint Lengyel fejtegeti, az ezópusi mesék allegorikus állatfiguráit fogadó borbélyüzletet nyitott.

A borbély és vendégei az elefánt, a zsiráf, a nyúl és a róka: őket ábrázolják a szöveggel „illusztrált" grafikák. A nyiratkozó nyúl nyakára kötött borbélykendőben ül, miközben háta mögül borotváját fenő borbély-róka közelít. „Egyeseknek rengeteg szenvedésre van szükségük ahhoz, hogy legalább egy kis fogalmuk legyen a valóságról" – így a kalligrafikus felirat. Az ajtóban álló elefánt egy parkolóóra előtt szomorkodik: „Ettől félek a legjobban: nehogy maradjon időm gondolkodni" – olvashatja a látogató a gondolatot. Vagy: „Ahányan vagyunk, annyiféle a véleményünk. Ezért egyre nehezebben szólok hozzá, bármiről is legyen szó." Utóbbi két mondat egy törülközővel letakart, azaz láthatatlan állat és egy látható elefánt kettősével tartozik.

Víg Mihály valóban nem szól hozzá: ő inkább „hozzáénekel" és „hozzágitározik" a dolgokhoz. Egy széken ülve Cigánydalok című lemezéről ad elő nótákat; magába húzódva, csöndesen. A saját feldolgozású magyarországi roma énekekkel édesapjának állított emléket, annak a Víg Rudolfnak, aki az autentikus hazai cigány népdalkincset lelkesen gyűjtötte. A nyolcvanas évek alternatív lázában született URH, Balaton és Trabant együttes frontemberének legújabb albumán a Tarr Béla-filmekhez (pl. Sátántangó) komponált darabok hallhatók. „Víg látszólag repetitív zenéje nemritkán ravaszul manipulált mixelés által hol az egyik, hol a másik hangszert tolja előtérbe" – írja a Variety című, Európában is megjelenő amerikai filmes-televíziós szaklap. Víg Mihály CD-jének magyar kiadója büszke a lemezre.

Rados Virág

A börzsöny

Sierstoff Henrik gró

Amikor Sierstoff Henrik, a hutai erdőbirtok – a mai Királyrét – tulajdonosa a börzsönyi erdei vasút megépítése mellett döntött, nyilván nem töprengett azon, hogy az utókor mennyire becsüli majd művét. A porosz grófnak a vasút arra kellett, hogy a kitermelt fát Adolfkútról Nógrádverőcére szállíttassa. Talán mulatságosnak is találta volna, hogy száz év elteltével közalapítványt hoznak létre elaggott vasútjának megmentésére, sőt május első szombatját kisvasútja napjának nyilvánítják.

A Börzsöny akár világhírnévre is szert tehetett volna kisvasútjai révén, amelyek szinte behálózták az egész hegységet. Az ország legkiterjedtebb erdeivasút-hálózatának hossza meghaladta a kétszáz kilométert, igaz, egyszerre sohasem közlekedtek vonatok a teljes vonalhosszon. A kisvasutak gazdasági célokat szolgáltak, elsősorban fát szállítottak. A bernecei, nagybörzsönyi vasút megépítésére szerződésben kötelezte a fakitermelő céget az esztergomi érsek, a márianosztrai kőbányákból a kitermelt kő elszállítására pedig a lehető legjobb megoldásnak kínálkozott a mozdony vontatta csillesor. Vannak vonalak, és voltak kisvasutak, amelyek mára szinte teljesen feledésbe merültek, mint például, az Ipolypásztó és Nagybörzsöny közötti, vagy a Bernecebaráti–Oszlopó– Drinó fővonal. Vannak, amelyek nyomai még fellelhetők, és vannak, amelyeknek megmentése már biztosnak látszik. Ilyen a Kemencei Erdei Múzeumvasút néven megújult kisvasút, és a Nagybörzsöny–Nagyirtáspuszta közötti, illetve a Márianosztráig tartó, onnan pedig Szobig kiépült keskeny nyomtávú vasút, amelynek életre keltésére öt évvel ezelőtt alakult meg a Nagybörzsöny–Szob Erdei Kisvasútért Közalapítvány.

Nem volt kevésbé kalandos sorsa a Sierstoff Henrik porosz gróf által építtetett kisvasútnak sem. Az 1893-ban létesített, hatszáz milliméteres nyomtávú vasút feladata a farakományok továbbítása volt Adolfkúttól a tizennyolc kilométerre lévő Nógrádverőcére. A kocsikat a Jung gyártmányú, Sándor névre keresztelt gőzmozdony vontatta, s a szállításnak

A Börzsöny akár világhírnévre is szert tehetett volna kisvasútjai révén, amelyek szinte behálózták az egész hegységet.

lő üzemek. Napi hatvan-hetven vasúti kocsi közlekedett a Börzsönynek ezen a kis területén, és hét gőzmozdony vontatta az inóci, bajdázói kőbányákból, a pap-hegyi kőzúzdából és a fakitermelő helyekről az árut a Duna-partra. Közben új gazdája lett a birtoknak és a vasútnak is, Csecsovicska Emil cseh földbirtokos személyében, majd az Angol–Magyar Bank tulajdonába került. A húszas években Jánospusztai Uradalom és Ipartelepek Rt. néven működött a birtok, a kőbánya és a vasút, még azután is, hogy ismét új tulajdonosa lett, a svájci Hoffer Kuno. Az ő nevéhez fűződik a fejlesztés: drótkötélpálya épült Pap-hegy és a kisinóci kőbánya között, két hengermű pedig Pap-hegyen, a bitumenes útburkolat gyártásához. Ez volt a fénykor.

A gondok, a leépülés kezdetét a Börzsönyi Gyermekvasútért Közalapítvány kuratóriumának elnöke, Szórád József a negyvenes évekre teszi. A kisvasút gazdasági szerepe csökkent, műszaki állapota romlott. 1954-ben azonban jelentős változás állt be: a személyszállítás Királyrét és Nógrádverőce MÁV-rakodó között. Egy ideig a helybeli, verőcei, kismarosi, szokolyai lakosok vették igénybe, majd egyre több lett a turista. Az állami tulajdonba került erdei vasút kezelője a Váci Erdőgazdaság, később a Börzsönyi Erdőgazdaság lett, végül az Ipolyvidéki Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság – a mai Ipoly Erdő Rt. – kezelésébe került, amely aztán 1970-től Királyréti Állami Erdei Vasút néven üzemeltette. A hetvenes évek közepén úttörővasúttá minősítették át – 1976-ban a Pest megyei gyermek- és ifjúsági szervezetek védnökséget vállaltak felette – s a nyári időszakban két

Rosko Gábor

Vihar a gyöngyösi fatelep körül

Morvai kontra hivatal

Több mint féléves huzavona után a héten vállalkozói nagygyűlésen tárgyalták a Megamorv Kft. legújabb munkahelyteremtő beruházásának kálváriáját a helybéli és megyei ipartestület tagjai Gyöngyösön. Az összejövetel apropója, hogy Morvai Ferenc vállalkozó megvásárolt a helyi téesztől egy földterületet a 3-as főút Gyöngyösre bevezető szakasza mellett az egykori Körtvélyesi tanyán, amelyen fa- és fémfeldolgozó telepet akar létesíteni.

A vállalkozás bökkenője, hogy miközben a telepnek már meglévő megrendeléseket kell három hónapon belül teljesítenie, a városi képviselőtestület még nem nyilvánította belterületté, azaz szabadon beépíthetővé a szóban forgó területet. Így a jelenleg érvényes általános rendezési terv alapján itt és most csupán *mezőgazdasági munkát* lehet folytatni. Ezért Morvai Ferenc sürgeti a terület átminősítését, hiszen időközben megkezdte az építkezéseket. Mint mondja, a telep már kezdetben 70 családnak kínál munkalehetőséget, s vállalja – a város és körzete munkanélküliségének enyhítése érdekében –, hogy csakis helybéli iparosokkal valósítja meg a 100 millió forintos beruházását.

Az ügy kapcsán megkérdeztük a *gyöngyösi Polgármesteri Hivatal* jegyzőjét, *dr. Kömlei* Károlyt is. Mint elmondta, először tavaly november végén, december elején kereste fel a hivatalt Morvai Ferenc azzal, hogy megvett a helyi téesztől egy 4,3 hektáros földterületet, amelyen fatelepet szeretne létesíteni. Sokáig csak szóban történtek a megbeszélések, aminek a végére tulajdonképpen már azt sem lehetett tudni, hogy milyen vállalkozást akar indítani Morvai Ferenc. A fatelepből ugyanis később fafeldolgozó lett, majd az út túloldalán lévő sertéstelepet is meg akarta vásárolni a vállalkozó, s ma már olyan tervekről is hallani, hogy korszerű üzletközpontot nyeknek megfelelő kérelem alig-alig érkezett a hivatalhoz. Ugyanakkor igaz, hogy végül is a fatelepre beadta Morvai Ferenc az engedélyeztetési tervet. Ám bármilyen építkezést csak akkor lehet jóváhagyni, ha a terület belterületté van nyilvánítva.

A hivatal mindenesetre úgy határozott, hogy beviszi az ügyet a városi képviselőtestület elé: vizsgálják meg, hogy átminősítik-e belterületté a szóban forgó területet, ami azonban csak a rendezési terv módosításával lehetséges.A városi képviselőtestület *nemleges határozatot hozott.*

Az ügytől függetlenül a *Városépítési Tudományos és Tervező Intézet (VÁTI)* megkezdte a város általános városrendezési tervének szokásos, öt évenkénti felülvizsgálatát. A polgármesteri hivatal felhívta a figyelmet arra, hogy az új rendezési terv elkészítésénél fontolják meg, mely területek vonhatók be ipartelepítési célokra. Ilyen több is akadt. Az sem mellékes, hogy a szóban forgó terület még csak nem is a kül- és belterület határán helyezkedik el, hanem attól több száz méterre van.

Ahhoz, hogy bármilyen létesítményt építsen is a vállalkozó, egy sor szakhatósági engedélyt kell beszereznie. Körülbelül azzal egyidőben, hogy ezek megérkeztek – és általában arról szólnak, hogy ha különféle feltételeknek megfelel az építkezés, akkor hajtható csak végre az –, Morvai Ferenc március végén, április elején megkezdte az építkezést. A polgármesteri hivatal ekkor kiadta az *engedély nélküli építkezés elleni, leállító határozatot,* ám az építkezést Morvai Ferenc ennek ellenére tovább- folytatta. A határozat azóta jogerőre emelkedett. Morvai Ferencnek egyébként ez a *harmadik* olyan esete, amikor engedély nélkül kezdett építkezést Gyöngyösön...

A dolgok mai állása szerint csak az a biztos, hogy a polgármesteri hivatal a héten hivatalosan is *kiadja az építési és területfelhasználási engedély elutasításáról* szóló határozatot.

A Hungexpo-kiállítás

BNV után Industria '93

Újfajta struktúrában nyílik meg a jövő héten a beruházási javak szakvására – jelentette az MTI. Az Industria '93-at, a tavaszi Budapesti Nemzetközi Vásár utórendezvényét május 24. és 30. között rendezik meg a kőbányai vásárvárosban.

Az Industria '93 a Hungexpo törekvésének megfelelően csak az ipar szorosan vett beruházási termékeit mutatja be. Kiállítják termékeiket a bányászat, kohászat, energetika, energiagazdálkodás, elektronika, ipari környezetvédelem, könnyűipari gépek, járművek, valamint a kutatás és fejlesztés területén működő cégek. A kiállításon a korábbi hagyományoknak megfelelően az első négy napon szakmai rendezvények lesznek. A nagyközönség számára ekkor is nyitva áll a vásár, a hét végén azonban olcsóbb közönségjeggyel juthatnak be a BNV-re.

A rendezvény 877 kiállító bemutatkozására nyújt lehetőséget, mintegy 40 ezer négyzetméteren. A kiállítók csaknem fele külföldi, 22 országból. Slágertéma az idén a járműipar és az elektronika. A legnagyobb kiállító Németország mind az egyéni, mind a kollektív kiállítók közül. A kollektív kiállítások azonban a vásár szakosodása miatt visszaszorultak.

Az Industria '93 kiállítás kapcsolódó rendezvényeként megtartják az Invest Fórumot is, amely a beruházni szándékozók találkozója lesz.

INDUSTRIA '93 (LUXEXPO)
EMIKA
1719
ELEKRTOMECHANIKAI RT.
6300 Kalocsa, Miskei u. 21.
F pavilon 202/A stand

1722
MATÁV RT.
COMEX
A COMEX BIZTOSÍTJA ÖNNEK
A legkisebbtől A LEGNAGYOBBIG
RÉGI ÉS ÚJ ÉPÜLETEK TELEFONELLÁTÁSÁT,
SZÜKSÉG ESETÉN RÉGI RENDSZEREK KIVÁLTÁSÁVAL EGYÜTT.
Vállaljuk:
- alközponti hálózatok tervezését, építését;
- alközponti berendezések telepítését, üzemeltetését;
- alközpontok teljeskörű szervíz ellátását.
RENDSZERSZÁLLÍTÓINK EURÓPA ÉS AMERIKA
NAGY HAGYOMÁNYOKKAL ÉS MŰSZAKI TAPASZTALATOKKAL BÍRÓ
LEGNAGYOBB ÉS LEGMEGBÍZHATÓBB CÉGEI.
Központi bemutatótermünkben (Budapest X., Bihari út 6.)
az általunk forgalmazott szinte valamennyi termék megtekinthető, működése kipróbálható.
Piacmenedzsereink valamennyi érdeklődőt a telepítés helyszínén felkeresnek,
és segítenek az igényekhez igazodó legjobb műszaki megoldások,
valamint pénzügyi lehetőségek kiválasztásában.
Központi diszpécserszolgálatunk éjjel-nappal ügyfeleink rendelkezésére áll a
117-4300 és 267-4343
telefonszámokon.
Az INDUSTRIA A/207 Matáv Rt. standján
COMEX
Budapesti Telefon Alközponti Kft.
Bp. X., Bihari út 6. Tel.: 127-7820
Fax.: 138-4079

Mi lesz a Kondorosi úti piaccal?

Novák úr a köztársasági megbízotthoz fordult

A tervek szerint 2x2 sávos expoút készül

Novák & Novák kereskedőház – dél-budai kirakodópiac, Kondorosi út. Nyitva 6h–18h – hirdeti a bejáratnál felállított tábla. A piacnak már valóságos történelme van. Kezdetben – a 80-as évek elején – a Kelenföldi pályaudvar szomszédságában lengyel földről érkezett árusok telepedtek meg. Látva munkálkodásukat, forgalmukat, lassan ideszivárogtak magyar kereskedők is, és ezután együtt árultak porban, sárban elmerült batyuikból. A piac hírét messziről jött vándorok vitték szerte városban, vidéken.

Így ment ez sokáig, mígnem az új önkormányzat elhatározta, hogy kulturáltabb körülmények közé költözteti őket. Ezért új helyszínül kijelölte a Kondorosi úti pusztaságot, és pályázatot írt ki a piac fenntartására és kialakítására.

Egy magánvállalkozó, több piac üzemeltetője nyerte meg a pályázatot, aki gőzerővel nekilátott a kereskedők Etele térről való áttelepítéséhez. A vásárlók hamar átszoktak, és a piacnak nagyobb híre kerekedett, mint valaha.

Csakhogy a terület sorsa már a pályázat kiírásának idején megpecsételődött, hiszen az előzetes tervek szerint ide 2x2 sávos expoút épül majd. Ezért a bérbeadás eleve csupán két évre szólt. A határidő június 30. Még hat hét.

Rendőrt és takarítót követelnek

Mi lesz hát az oly sok vihart látott Kondorosi úti piaccal?

– Nem tervezzük a piac másutt történő felállítását a kerületben – szögezi le *Krasznai* Endre XI. kerületi polgármester-helyettes. – A környék lakóit idegesíti a forgalom, a szemét, félnek a lépcsőházakat megszálló, gyakran ott éjszakázó piacosoktól.

– A lakók a mai napig ostromol[ják]

lesz egyáltalán. Ha erre a telepre nem lenne igény, a piaci törvények szerint már rég fölszámolta volna önmagát. Itt azonban naponta tízezrek fordulnak meg, ami nem véletlen, hiszen a kispénzű tömegek nem képesek a belvárosban zoknit, nadrágot, kávét vásárolni.

– Mihez kezdenek majd az árusok?

– Ezek az emberek hóban, fagyban itt vannak, és próbálnak gyarapodni. A munkahelyüknek tekintik a piacot, amit most elveszítenek. Nyilván sokan nem tudnak azonnal talpra állni. Lehet, hogy bűnözővé válnak, vagy nejlonzacskókkal házalni mennek. Ez hiányzik nekünk?!

– A sokat emlegetett csempészáruval hogy állnak?

– Az áruk, kérem, a magyar határon jönnek át, amit ugyanazok a pénzügyőrök ellenőriznek, akik itt „csempészeket" bírságolnak.

– A szeméttel kapcsolatos vádak igazak?

– Nézze meg azokat a konténereket! – vág közbe *Grébner* Béla kereskedő. – Február óta nem viszi el a Közterület-fenntartó. Erről mi tehetünk?!

– Itt minden este ugyanúgy piactakarítás van, mint máshol, akár külföldön is – folytatja a piacigazgató. – Ausztriában, Németországban hasonló piacok működnek egy hónapban többször is, főtereken, uram bocsá', a városháza előtt. Ott nem szúr szemet. Amikor vége van a kirakodásnak, szépen összesöpörnek, fellocsolnak, és kész!

– A sokféle nemzetiség nem zavarja az embereket?

– Erre azt tudom mondani, hogy amikor kinyitott az ország, szívesen látták a külföldi üzletembereket, akik legyenek akár lengyelek, kínaiak vagy osztrákok, a magyar törvények-

A mikrovilág Frankensteinje

Szalmonellaoffenzíva várható Magyarországon

A minap egy műholdas tévéadás közhírré tette, hogy a sorsdöntő mérkőzésen az esélyes csapat négy kulcsembere biztosan nem játszhat, de más kerettagoktól sem várhatók a szokott teljesítmények. Szalmonellafertőzést kaptak az edzőtábor utolsó vacsorájában. Ezután a képernyőn megmutatták a gyanúsítottakat, a sültet, a majonézes salátát és egy szép sárga pudingot – végül egy szomorú, csapzott tollú csirkét mint a kórokozók kibocsátóját. Mellesleg a csirke ismerős volt. Fotóját az állatvédők a baromfi-boldogtalanság (csirkegyár) elleni harcukban is felhasználták. Elérkeztünk tehát a legmeglepőbb krimifordulathoz: az áldozat a bűnös.

A szalmonella azonban nemcsak egy sporteseményhez kapcsolódva szerepel a nemzetközi tömegtájékoztatásban, hanem önálló témaként is, mert egyre gyorsabban terjed és egyre dühödtebb. Egy baktérium, amelyet nem vettek komolyan, mostanában emberéletre tör. A magyar szalmonellahelyzetről az Országos Johann Béla Közegészségügyi Intézetben *Szentgáliné dr. Csórián* Erzsébet epidemológus tájékoztat.

– Szalmonellaoffenzíva Magyarországon is van?

– Igen. Kivált mostanában várható egy nagyobb támadás, a ballagások és lakodalmak idején. Disznóvágások is vannak. Most kaptam a jelentést Kertáról: a disznótorra huszonnyolc családtag gyűlt össze. Megbetegedtek, ki könnyebben, ki súlyosabban. Két embert kórházban kezelnek. A baktériumot megtalálták a betegekben – és a disznósajtban. De tartok a lakodalmi tortáktól, a tojáshabos süteményektől is. Nemcsak az ünnepek veszélyesek. Terjed például a salátakultusz: a zöldségeket nyers majonézzel készítik el. Hiába akarták a vendéglősöket a főtt majonézre rábírni, nem hajlandók rá. A konkrét kérdésre válaszolva: Magyarországon 1988-tól 1992-ig 15 százalékkal emelkedett a szalmonellafertőzések száma. Tavaly 1993 esetet regisztráltak, ez 1992-höz képest 10 százalékos csökkenés. Ez azonban nem jelenti azt, hogy kevesebb lett a szalmonellás beteg, hanem azt, hogy kevesebb esetről szereztek tudomást.

– Ez nem lehet igaz! Hiszen a 18 ezer fertőzött ellenére is a világ egyik legjobb helyzetében vagyunk!

– Sajnos, nem. Ez csak a jéghegy csúcsa, mert 18 ezer fertőzöttet találtunk. Ez az ötezres különbség évről évre ismétlődik.

– *Gyanítom, hogy a 18 ezer eset is csak a jéghegy csúcsának tekinthető, mert sok fertőzést nem jelentenek be. A beteg, de olykor az orvos is, gyomorrontásnak, bélhurutnak minősíti azt. Azt olvastam, hogy egy német epidemológus szerint száz eset közül kilencvenben nem állapítják meg a szalmonella jelenlétét. Az ételmérgezésnek egy óvodában vagy kórházban nagy a nyilvánossága, de ha otthon történik, az nemegyszer a családban marad.*

– Hasonló nálunk is megtörténhet.

Roskó Gábor rajza

Az ártalmas kamilla

– A szalmonellózis csak ételmérgezéssel szerezhető be? Tehát egy tálból kell meríteni, vagy egyazon cukrászdában venni a fagylaltot? Emberről emberre nem terjed?

– Hosszú ideig azt hitték, hogy nem. Az 50-es években egy dél-dakotai indián rezervátumban fedezték fel az ellenkezőjét. De több mint kétezer szalmonellabaktérium-típus közül csak néhány kezdi ki az ember egészségét. A többi jobbára az állatokban ver tanyát, vagy a természetben, tehát állat-

tévedtek. Bábolnán most próbálnak egy eljárást, amelytől sokat remélnek. Egyébként szerte a világon tiltakoznak a nagyüzemi tenyésztők, élelmiszeriparosok és más érdekeltek az állategészségügyi rendszabályok ellen.

– Olvastam, hogy Margaret Thatcher azt mondta: nekünk nem tilalmakra, hanem profitra van szükségünk. Úgy hiszem, mind a kettőre, mert ha nincsenek tilalmak, elmarad a profit is.

– Visszatérve a kérdésére: a szalmonella előretörésében fő szerepe van nálunk és sok más országban a baktérium egy igen virulens és rendkívül alkalmazkodóképes fajtájának, az S enteriditisnek: míg 1980-ban az összes izolált törzsek egynegyedét, 85-ben egyharmadát, 91-ben már 70 százalékát adta.

– Befészkeli magát a tyúk ivarszerveibe, ott van a tojás keletkezésekor és behatol a belsejébe. Míg azelőtt szalmonellafertőzést jobbára csak a tojáshéjtól lehetett kapni, amely az ürülékkel érintkezett, most a sárgája és a fehérje is gyanús. A PT–4 nemcsak a legagresszívebb szalmonella, hanem a legszaporább is, és gyilkos dühét átörökíti utódaira. Szobahőmérsékleten egy nap alatt tíz baktériumból tízmillió lesz. Van olyan feltételezés, hogy a PT–4 „a füle botját sem mozgatja" az antibiotikumokra. Azt hiszik azért, mert az állattenyésztők antibiotikumot kevernek a tápanyagokhoz. A kutatások a PT–4 keletkezéséről és terjedéséről még folynak.

Az ütközet a konyhában dől el

– Nálunk is gyilkol már a szalmonella?

– Még nem. Nincs több haláleset, mint azelőtt, s az áldozatok továbbra is a csecsemők és az öregek. Az egy éven aluli csecsemő immunrendszere fejletlensége következtében védtelen, az idős embert pedig idült betegségei legyengítik. Felfedeztük, hogy több esetben a csecsemőhalált a szülői jó szándék okozza, az anya tojássárgát kever és nyers májat reszel a gyerek ételébe, hogy erősödjék. Ez kivált az ország egyes területeire jellemző. A szalmonellafertőzések mértéke területenként is különbözik. A leggyakoribb a Dunántúlon, a legritkább Borsod-Abaúj-Zemplénben. Az okát még fel kell kutatni. Mint említettem, feltáró, adatszolgáltató munkánk jó, ami a hatósági intézkedések megtartásáról nem mondható el. Az egészségügyi felvilágosításban sem jeleskedünk. Holott a háztartás modernizálásával nem tart lépést a higiénés kultúra fejlődése. Egy művelt, jó módú ismerősöm panaszolta, hogy áramszünetben kiengedett a hűtőszekrénye, és a nyers csirke leve rácsorgott a tortára. Egyszerre két súlyos hibát vallott be. A csirkét nem csomagolta be, nem tette tálba, csak úgy, szabadon helyezte el a torta feletti polcra. Következésképp a

TÁRLAT

Pálcikakatedrális s a végtelen

Negyedfélszáz esztendőnél is régebben született a legidősebbjük. A legifjabbik pedig nem töltötte be a negyvenedik esztendejét sem. Ez utóbbi a konstruktivista *Szaxon Szász János*, az előbbi pedig a barokk korabeli *Andrea Pozzo*. Amiből látni, hogy nemcsak időben nincs semmiféle megkötése annak a válogatásnak, amely mostanság a *2B Galériában* látható. Ahhoz sem ragaszkodtak, hogy csupán hazai művészek képviseltessék magukat. A hajdani itáliai festőn kívül ugyanis egy kortárs angol képzőművész, bizonyos *Peter WS Ayley* is felbukkan. Mégpedig olyan munkájával, amely nem is műalkotás a szó szoros értelmében. Inkább mérnöki rajz. Ráadásul úgy kapott helyett egy képkeretben, ahogyan faxon továbbította az alkotója. És mégis kiválóan illeszkedik „falszomszédjához". Míg az egyikük a tizenhetedik-tizennyolcadik század fordulójára jellemző templombelsőt mutat, addig a másikuk azt a szintén nagyvonalú szerkezetet, amelyet korunkbeli épületek zsaluzásához emelnek.

Korántsem iskolás logika, egyszerű kronológia vagy éppenséggel egy-egy biográfia mentén állítja össze kiállításait a *2B Galéria*. Rendszerint olyan gondolatot követ pár szobácskányi anyagával, amely vállalja a személyességből fakadó képzettársításokat. Vagy akár azt a „kivételezést", amelynek jóvoltából többnyire meglelik annak a módját, hogyan kerülhetne megint a közönség elé egy-egy Erdély Miklós-alkotás. Mint ahogyan most két vonalkoncept látható a meghatározó jelentőségű művész hagyatékából. Gyakorta leleményesnek kell lennie annak, aki a tárlatokat elkereszteli. Ezúttal *Roskó Gábor* találta meg a „legkisebb közös nevezőjét" az igencsak különböző alkotásoknak azzal, hogy a *Sacra Geometria* nevet adta. Hiszen minden alkotásban rejlik valamiféle, ha nem is feltétlenül mértani struktúra. Ahol pedig architektúrát látni, akár romokban, mint *Kőnig Frigyes* esetében, máris kínálkozik az apropó. Jómaga pedig nem a látvány, hanem a téma révén csatlakozik a címbeli irányhoz. Hiszen Roskó festménye Bolyait és Lobacsevszkijt, a „nem eukleidészi geometria" megalapítóit idézi fel.

Nem elégszenek meg a síkkal, néhányan kilépnek a harmadik dimenzióba. *Zsák Árpád* úgy, mintha valamiféle molekuláris szerkezet modelljét hozná létre, szinte arra sarkallva, hogy azt tovább építsük játékos kedvvel. *Csörgő Attila* két szürkés korongja addig pörög, amíg a rajtuk lévő karcolásból a végtelen jele, a fekvő nyolcas rajzolódik ki. Aminek megörülünk. Látjuk-tudjuk, hogy épülethez, illetve kúttervhez készültek *Megyik János* konstrukciói, a finom, hurkapálcányi fadarabkák „katedrálisa", mégis könnyedségükkel lepnek meg. Még könnyebbeknek tetszenek *Erdély Dániel* térgeometriái, holott szintén fából készültek. Csakhogy a szabályos és egyenlő szárú háromszögekből kialakult, variációs rend szinte súlytalanná teszi a szemünkben. Mintha repülni tudnának, akár a papírsárkányok.

BOGÁCSI ERZSÉBET

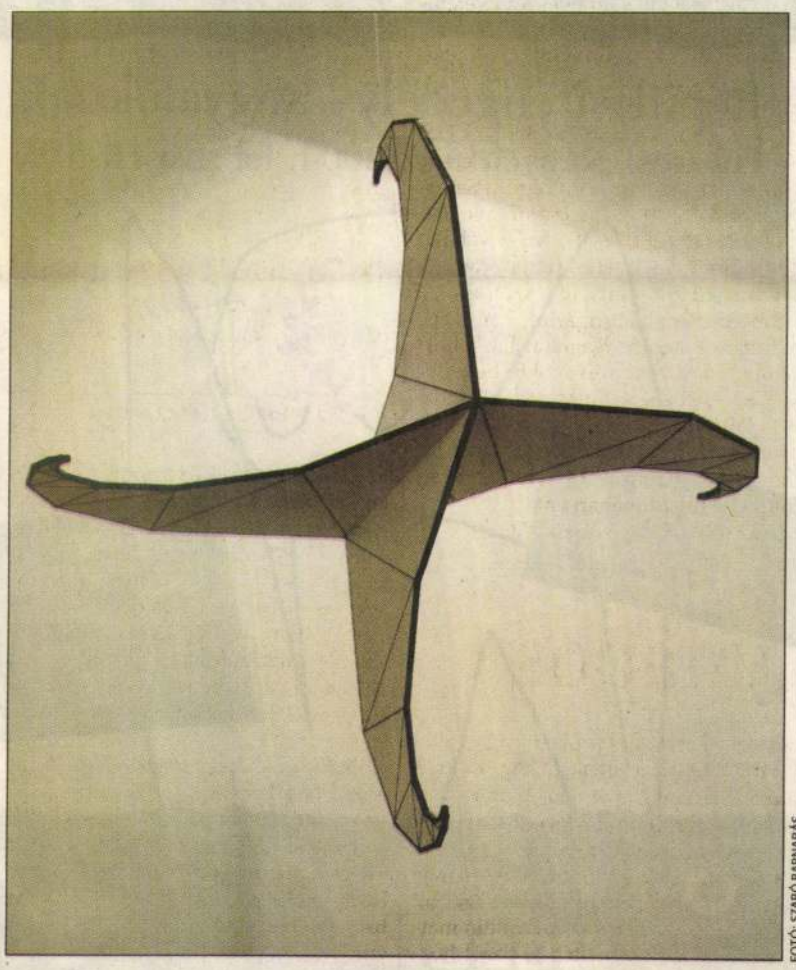

FOTÓ: SZABÓ BARNABÁS

A háromszögek rendje szinte súlytalanná teszi a szemünkben

INFO

Sacra Geometria
2B Galéria
III., Bécsi út 86. I. e. 6.
Megtekinthető: január 31-ig,
péntekenként 14 és 18 óra között,
szombatonként 11 és 17 óra között.

joliot-Curie téri ötödik emeleti szobás stb. öröklakásra. Ahogy az Örkény-szöveg jelzi: innét nem szívesen költöznek el az emberek.

Lehet benne valami, mert a költő Kiss Benedek is itt lakik már az özönvíz óta, és semmi jele, hogy el akarna menni. Meglátogatjuk?

– Ő a tér alsó sarkán lakik, a felső saroknál továbbmenve viszont a Németvölgyi második házában Szabó Lőrinc élt, inkább oda néznek be, ha már valahová muszáj, aztán, ha lefelé pillant, a Királyhágó utcában Nemes Nagy Ágnes. Lengyel Balázzsal, az Újhold legendás szerkesztőjével és kritikusával még ma is találhozzánk, akkor a Tik-tak a világítótorony, ez a hetvenes éveket idéző nosztalgiapresszó, vagy ha gyerekről van szó, akkor a Rigó Jancsi. Ez a két hely, amit szerintem mindenki ismer a városban. A gyerekeim számára a Rigó Jancsi nemcsak egyszerűen cukrászda, hanem mérce is: ahhoz képest vannak a világban a sütemények meghatározva. És ez nagyon fontos dolog. Otthon lenni valahol azt jelenti, hogy van egy környezet, ami körülírja a létemet, azt tükrözi: vagyok. Hiába nyit kaputat az unió, a Hollósy Simon utca itt marad, és én is. Tévhit, hogy élhetünk akárhol.

VARGA LAJOS MÁRTON

könyve (fél 3, 7). ... 11). Sz, V: Kaland (7). **Radnó...** A kripli (5). **RS9:** Sz: Robinson és Crusoe (7). **Stúdió K:** Sz: Szemétre a vénasszonnyal! (fél 8). V: Rózsa és Ibolya (de. 11). **Színművészeti:** Sz: Yentl (7). **Thália:** Sz: Botafogo Táncegyüttes (7). V: Rokokó háború (7). **Új Stúdió:** Sz, V: Tükörbohócok (de. 11). Sz: Kövek a zsebben (fél 8). V: Kean (fél 8). **Régi Stúdió:** Sz, V: Leonce és Leona (8). **Trafó:** Sz: First night (8). **Új Színház:** Sz: Angyalok a tetőn (3). Az akasztottak balladája (7). V: Biedermann és a gyújtogatók (7). **Városi:** V: Imádok férjhez menni (7). **Vidám:** Sz, V: Alice csodaországban (de. 11). Nézőművészeti Főiskola (8). **Kisszínpad:** Mennyből a hulla (Sz: 3, V: 7). **Víg:** Sz: Össztánc (7). V: A kaukázusi krétakör (fél 3). Játszd újra, Sam! (8).

...sz

...ozására

...a realitá-...evételével ...szóval, há-...i.
...étszámmal ...nem az én ...kit érdekel ...javaslom, ...nagy és ki-...internetes ...kvenciákat .... Minden-...írásának e

...t, ...nkat ...nk ...val, ...lül ...ni.

...ndolkozta-...tnek fel sa-...együttesük ...ost azt írja, ...certjükön a ...104 muzsi-...adon", ezt ...bravúrként ... Mi min-... adózóként ...iárdot fize-

tünk – vissza – munkavállalóink jövedelme és alaptevékenységünk után különböző járulékok formájában az országnak.

7. Minthogy Fischer úr nemigen vesz részt a hazai zeneélet demokratikus szakmai fórumainak munkájában, nyilván nem értesült arról, hogy az előadóművészek, a művészeti együttesek státusát, az állami szerepvállalás kereteit egy törvény készül szabályozni – a jelek szerint a szakma örömére, a közönség hasznára. Emellett a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségét felkérték egy, a zenekarok működését és a közönség szokásait kutató EU-felmérésben való részvételre. Várjuk építő javaslatait ez ügyekben. Bizonyára több haszna lenne az ez irányú szakmai eszmecseréknek, mint a sajtóüzengetéseknek, melyeket előbb-utóbb maga az olvasó un el. Én mindenesetre a magam részéről lezártnak tekintem ezt az áldatlan polémiát.

KOVÁCS GÉZA
ügyvezető igazgató,
Nemzeti Filharmonikus Zenekar,
Énekkar és Kottatár Kht.

HIRDETÉS

Rosenmayer Ferenc

1892. Budapest.

(162) Haratérő szemásszeker
Olaff. 200 fr

Téli Kiállítás 1892/93

Létezni akarsz? Fogadj ügyvédet!

Hozzájuk fordulunk, ha bajban vagyunk. Ha a jogi kacskaringókból még a kötőszavakat sem értjük. Tudnak hallgatni és meghallgatni. Bármiben is dönteni lassan elképzelhetetlen lesz nélkülük. Mindenki ismeri a filmekből az „igazság bajnokát". Vagy éppen az ördögi praktikák mesterét. Szerepek. Keveset tudunk a valódiakról, akiknek nálunk hosszú évekig behatárolták a létszámát és mozgásterét. Mesék persze terjengenek a sztárokról, mesés vagyonokról, jól őrzött titkaikról. Talán jobb lesz, ha a földön maradunk. Egy biztos: a mai társadalmi átalakulásban, a tulajdonviszonyok megváltozásában kulcsfigurákká válnak. Ezzel párhuzamosan köreikben is erős rétegződés figyelhető meg.

1.

Gödröcskés arcú, behízelgő mo-
rú. Harminc körüli lehetett, ami-
k.

Mit mondhatnék a kárvallott ügyfelemnek, aki itt üti a tamtamot? Nem biztathatom erőszakra. Még ilyen utalást se teszek. Persze, vannak, akiknek ez nem lelkiismereti kérdés." *(Dr. X. ötvenhat éves férfi, nem kívánja magát megnevezni.)*

5.

Azt mondják, két év alatt vészesen „felhígult" a pálya. Elméleti szakemberek nyergeltek át, friss diplomások vágtak bele, hivatalnokok hagytak ott csapot-papot... És persze akadnak (ritkán, mint a fehér holló), akik egyszerűen hivatást emlegetnek.

Dr. *Párdi* Mátyás névjegyén fél éve még azt olvastam, hogy a *hadtudományok kandidátusa, egyetemi tanár*. Megelőzően pedig több mint húsz évig szolgált ügyészként.

– *Mondja, nagyon elege lett mindabból, amit eddig csinált?*

– Úgy éreztem, muszáj váltanom, amíg van energiám, agyam hozzá. Ügyészként is mindig több érdekelt, mint az aktuális feladatom. A büntetőügyek elméleti része legalább annyira, mint az emberi, pszichikai vonatkozások.

– *[illegible] klientúráját?*

biztos: *nem hitegetek*. Viszont imádom azt a helyzetet, ha a nulláról vagy a vesztésről nyerőre fordíthatok valamit.

– *Mit szeretne a legjobban elérni? Dicsőséget? Sok pénzt?*

Szépen, gondosan egymás mellé fektetve, akár a pólyás babák.

– *Gondolom, ön mostanában igazán a bírók kedvence lehet, akik köztudottan túlterheltek. Mit kezdenek ennyi perrel?*

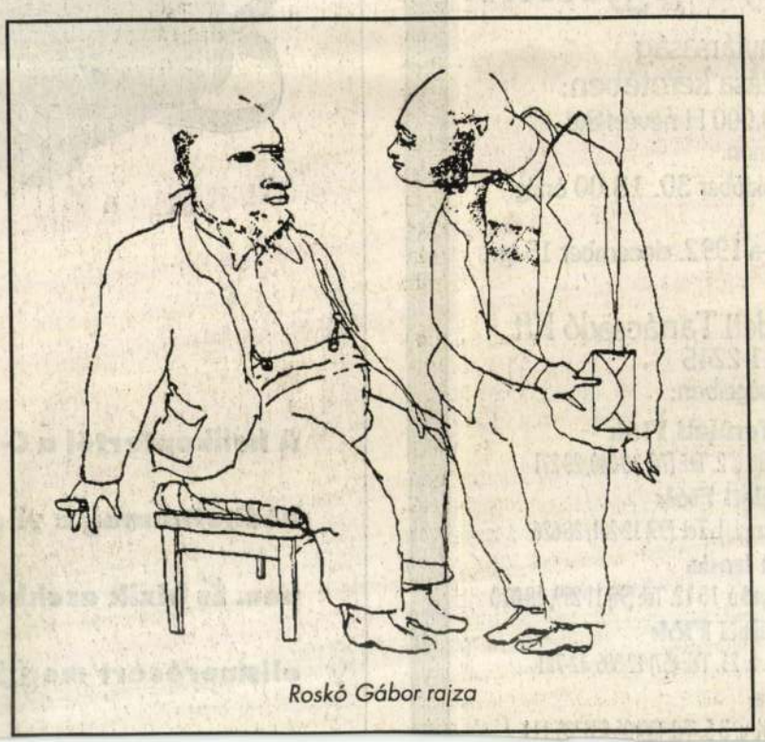

Roskó Gábor rajza

tételek visszaállítására szeretnénk kényszeríteni. Eddig sorra nyertünk. Ma már nem próbaperekről, hanem tömeges perindításról van szó.

– *Voltaképpen politikai nyomás a céljuk?*

– Kendőzetlenül. Szeretnénk a parlamenti képviselők figyelmét felhívni hajdani szavazatuk következményére. A pénzügyi kormányzatot pedig ráébreszteni a kizárólagosan fiskális mentalitás tarthatatlanságára.

– *Ön ezekben az esetekben ingyen dolgozik... Egyébként miből tartja fenn magát, az irodáját?*

(Telefon csörög, majd nyomtatvány érkezik, kirendelésre kérik.)

– Hát nem ezekből – tolja el magától az aláírt papírokat. Éppenhogy vagyok. Kevesebb pénzkereső megbízással, és sokkal több munkával. A klientúrám elsősorban a munkás és tisztviselő rétegből került ki. Ők ma egyre kevésbé engedhetik meg maguknak, hogy vitás ügyeikben ügyvédhez forduljanak. De tudja, azt szokták mondani, hogy ha magunkfajta elkezd siránkozni: hazudik.

– *Inkább ne tegye. Az utóbbi évek változásai, a szabadabb mozgástér hogyan érintette?*

– Maradok, ami voltam.

– Ha úgy tetszik: véletlenül, ami a kezdetet illeti. 1986-ban a „NAGY" Ganz csődbe ment, egy közgazdász ismerősünk, felszámolóbiztos, jogi segítséget kért. Belevágtunk.

– *Lehetett kurázsi magukban, hisz akkoriban még nyoma sem volt hazai csődtörvénynek, a fogalom is abszurd volt, nemhogy a gyakorlata.*

– Mindössze egy törvényerejű rendelet létezett, a legegyszerűbb mechanizmust jelölvén meg. Elkezdtünk szakirodalom után kutatni, idős kollégákat kerestünk fel, akiknek a háború előttről volt tapasztalatuk, ismeretanyaguk.... Megnéztük, hogy külföldi eljárásokból mit lehet hazai körülményekre adaptálni, szóval összekapartunk mindent, amit lehetett. A Ganz felszámolásától számítható a referenciánk, amely a Reorg Rt.-vel (felszámoló cég) való tartós kapcsolatot megteremtette. Eddig az egyik legnagyobb és legszebb munkánk a Videoton eladásához fűződik.

– *Azt mondja: legszebb? Mi lehet ebben szép?*

– Hosszú, verejtékes munka, amíg egy eladási szerződés megszületik. A Videotonnál ez kétszáz oldalt tett ki. De egy ilyen dokumentumban aztán minden van, amivel egy ügyvéd csak foglalkozhat! Gaz-

ROSKÓ Gilda

NYILVÁNOS JEGYZÉSI FELHÍVÁS
kiemelkedő hozamot ígérő részvények jegyzésére.

A **VICTORY** Befektetési Részvénytársaság
nyilvános részvényjegyzéssel történő alapítása keretében:

1. Kibocsátásra kerül legalább 5.000 db, egyenként 10.000 Ft névértékű, névre szóló részvény, 200 %-os árfolyamon.

2. A jegyzés ideje: 1992. október 22. 09.00 órától 1992. október 30. 13.00 óráig.
Pénztári órák 08.00-14.00 h-ig.

Fizetési határidő: a fizetendő összeg 50 %-a jegyzéskor, 50 %-a 1992. december 15-ig.

A jegyzés helye:

CH MOBILCONSULT Tőkeforgalmazó és Üzleti Tanácsadó Kft.
Budapest, V., Szabadság tér 14. Telefon: 111-2245
valamint az **AGROBANK** alábbi hálózati egységeiben:

Békéscsabai Területi Fiók
5600 Békéscsaba, Hunyadi tér 2. Tel: (66) 25-233, 21-838

Budapesti Területi Fiók
1056 Budapest, Bástya u. 33. Tel: 138-2377

Budapesti (I. számú) Iroda
1131 Budapest, Dolmány u. 18. Tel: 140-8590

Budapesti (II. számú) Iroda
1111 Budapest, Egri J. u. 20-22. Tel: 166-4750, 166-5011

Debreceni Területi Fiók
4024 Debrecen, Hatán u. 2. Tel: (52) 68 849, 68 202

Kecskeméti Területi Fiók
6000 Kecskemét, Trombita u. 2. Tel: (76) 20-040, 28-271

Soproni Területi Fiók
9400 Sopron, Frankenburg u. 1. Tel: (99) 12-201, 26-626

Szombathelyi Iroda
9700 Szombathely, Hunyadi u. 10-12. Tel: (94) 11-289, 18-010

Szarvasi Területi Fiók
5540 Szarvas, Kossuth L. u. 21. Tel: (67) 12-305, 12-721

Szolnoki Iroda
5000 Szolnok, Milgrátih K. u. 2-5. Tel: (56) 25-528, 28-111

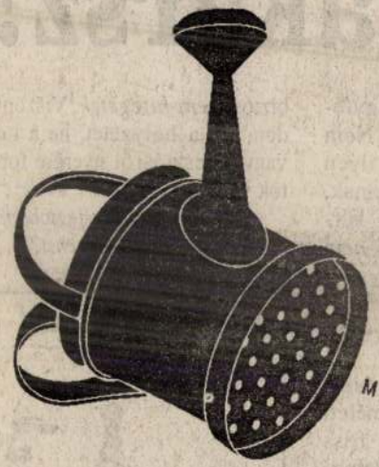

EGY ÚJÍTÁS CSAK AKKOR SIKERES,
HA LEGALÁBB ANNYIRA HASZNOS,
MINT AMILYEN EREDETI.

A helikoptertől a C-vitaminig már jónéhány magyar sikertermék hódította meg a világot. A Corvinbank nagyon bízik a folytatásban. És bízik azokban, akik ezért tenni is képesek. A nemzetközi elismerésért meg kell küzdeni. Nekünk van kedvünk hozzá.

ROSKÓ Gábor (1958)
220. Roskó Gábor kiállítása
The exhibition of Gábor Roskó
offset, 83x55 cm
j.n. – Progressprint
ltsz.: xy 90.281

A változás jelei : Plakátok, 1988-1990.
: Magyar Nemzeti Galéria, 1990.nov.14.-
dec.31. A kat. szerk. Bakos Katalin,
Bp. : MNG, 1990 23.

Roskó Gábor rajza

ROSKÓ Gábor

M. Nemet 1993 jan. 9.

*Rajzok és akvarellek Roskó Gábortól

Forró Farkas, Álmos Nyúl és az Imádkozó Asztal

"Festmények szállnak körbe verebekként, az előttük ülő szék nézi őket, felemeli a mellső lábát és tisztelegni kezd, de hamarosan ráül egy másik szék és símogatni kezdi.Az egyik képből kiint két szeretkező asztal, majd kinéznek az önmagát kinyitó ablakon és kettejük közül a fiú elkiáltja magát: JÉÉÉ, VÉNUS !!! A szekrényből két lekvárosképű nyuszi rohan kimatracokkal a hátán és hamutálakat visz futva szét a Tevei Békáknak, akik viszont azért szomorúak, mert nincsenek szétnyitható-megnyújtható karjaik, amelyekkel magukat helyreszerelhetnék élvezkedve. Só sót követ, majd megjelenik az ötlábú kék szörny és felülteti a nyulakat lüktető bolygójára, a székek viszont hátulról kibogozzák őt. Öröm, tánc, Piroska pirul, a Farkasok jóllakva alszik, az Asztal zászlót bont.Minden rendben."

/dr Máriás/

*Kilenc vadonatúj Wahorn mű

*dr Máriás "Az Égevő naplója" c. sorozata

MEGHÍVÓ

Időpont: 2000. január 26.. (szerda)
Program:
19 óra 30 perc - büfé
20 óra 00 perc - Wahorn András digitális üdvözlete
20 óra 15 perc - a kiállítást megnyitja Lengyel Zsolt
20 óra 30 perc - a BÚTOR BROTHERS koncertje (Máriás-Roskó)
21 óra 00 perc - büfé

Kérjük, hogy részvételi szándékát az esemény jelentőségére való tekintettel jelezni szíveskedjen a 267 4491 - es telefonszámon.

MŰTÁRGY MARATON

Válogatás a K.Bazovszky Ház gyüjteményéből

DR. MÁRIÁS BÉLA
ROSKÓ GÁBOR
WAHORN ANDRÁS

1085 BUDAPEST, HORÁNSZKY U. 13.II.EMELET
TEL./FAX: (36) - 1 - 267 44 91, (36) - 30 9221 793
WWW.BAZOVSKY.HU BAZOVSKY@BAZOVSKY.HU

K Bazovsky HÁZ

nem létezik sem korszerűség, sem avantgárd, se semmi más. Nem tudok felfogni ilyen kifejezéseket. Az történik, hogy valami elindult és mozdul valami felé. Annyira megsemmisítő erejű változások vannak a történelemben, és szeretném ezeket elkerülni – talán gyávaságból. Nem akarom, hogy ha húsz év múlva megint valami új dolog felbukkan, akkor annak is megfeleljek. Ez egyáltalán nem érdekel. Arányt kell találni abban, hogy az ember milyen mértékben engedi bejönni a világ zajait meg az információkat. Oda kell figyelni arra, ami történik. Ezt jelentheti ez a progresszivizmus. A konzervativizmus meg az eszközt, de csak eszközt. Nem szeretem az expresszív műfajokat, mert nincs bennük semmi távolságtartás. Túlságosan megmutatják magukat, megfoghatóvá válnak, s ezáltal körbe lehet őket járni. Így elvész az a magasztosság, amit én elvárok egy alkotástól.

– Képei egy részére éppen a látomásosság, álomszerűség jellemző, amit misztikum leng körül.

– Egy ideig valóban nagyon fontosak voltak az álmok meg a mesék, de komolyan küzdöttem ellenük. Most már sokkal kevésbé hagyatkozom a véletlenekre vagy az álmokra. Máshol történik meg, másképp alakul ki egy kép. Korábban is éjjel-nappal azon törtem a fejem, hogy lehet egy statikus állapotot létrehozni, tehát olyan pillanatot kiagyalni, amikor beáll ez a sajátos, varázslatos állapot, ami nincs se jobbra, se balra, se följebb, se lejjebb, hanem pont ott van; s akkor álomdarabokból összekombinált álomkollázs jön létre. Én nagyon sokat gondolkodom egy képen. Nincs is belőlük sok, 1982 óta húszegynéhány festményt készítettem.

– Hogyan születnek festészeti témái? Mennyi általában a kihordási-érési-megvalósítási idejük? S van-e valami kialakult, állandósult munkamódszere?

– Én az anyaggal nem küzdök már, hogyha a gondolat megvan, és megtaláltam a megfelelő illusztrációs holmikat. A szellemmel küzdök, az pedig nagyon nagy része az energiának. Legtöbbször hónapokig gondolkodom, de maga a kép hamar elkészül utána. Most már nincs téma, nem akarom, hogy téma legyen. Egy megfoghatatlan gondolat legyen. Olyan, amit nem lehet leírni, hanem aminek ebben a formában kell testet öltenie: csak így és csak most.

Az alkotórendszerekről nem nagyon lehet beszélni, mert munka közben a koncentrációnak olyan foka alakul ki, hogy képtelen vagyok másra figyelni. Nem tudom, mit csinálok akkor. Ha lehetne éjszaka dolgozni, akkor mindig éjjel dolgoznék, mert olyankor alszik a világ. De festeni nem lehet éjjel. Az csőd – a színek miatt.

– Hogy alakult ki ez az egyéni, jellegzetes színhasználat?

– Ezt nem tudom megítélni, erre nincs rálátásom. Egyszerűen odanyúlok a színekhez.

– De miért nem használ például egy keveretlen pirosat? Mi miatt ilyen visszafogottak a színei?

– A színt a témához választom, és a téma ez esetben az én agyacskám. S az én agyacskámnak ilyen letört, hússzorosan kevert, lekoptatott színekre van szüksége. Engem zavar, ha nincs négyszer-ötször átdolgozva, finomítva, visszafogva. Ez is egy eszköz annak érdekében, hogy a legjobban előjöjjön és láthatóvá váljon a gondolat. Most különben abbahagytam a nagy képek festését, mert egyszerűen nem ment a munka, meg már untam is csinálni.

– Nem volt lelki késztetése, vagy másfajta elfoglaltság, időhiány okozta?

– Semmi köze nincs hozzá a külvilágnak, illetve olyan értelemben valószínűleg köze van, hogy mennyire hat az ember lelkére, milyen mértékben távolítja el a munkától, vagy mennyire bizonytalanítja el: valóban ez a dolga e az, amit szeretne. Aztán lassanlassan újra közel kerülhet hozzá. Most kisebb és aránylag egyszerűbb képeket csinálok, majd jönnek a nagyobbacskák. Lehet, hogy ezek elemei a majdani nagy képeknek.

– Kerámiaszobrokat is készít. Próbáljon munkásságának erről az itthon eléggé ismeretlen területéről beszélni!

– Eddig egyetlen olyan anyaggal találkoztam, amiből majdnem mindent meg lehet csinálni, és ez az agyag. Most egy párizsi kiállításra Amszterdamban, a barátaimnál készítettem egy szoborcsoportot, ami a szemtelenség határán mozgott. Nem lehetett eldönteni, hogy nevetni vagy sírni kell-e rajta. Ennek nagyon örültem, mert pont ilyen hatást szerettem volna elérni. Kissé antropomorf kinézetű háztartási gépeket és eszközöket állítottam ki. Olyanok voltak, mintha mindegyiket egy inka vagy maya keramikus mintázta volna meg. A mai kor műemlékeiként lehet őket szemlélni, mint hogyha ezer év múlva feltárnának egy mostani sírt, s ott találnának egy megkövesedett varrógépet vagy egy emberfejű porszívót.

– Furcsák ezek a kombinációi: állatfejű emberek, teáskanna-élőlények. Mi rejlik emögött?

– Ebben a pillanatban valami miatt félek emberi arcot ábrázolni. Nem tudom úgy megjeleníteni, hogy az megfeleljen nekem, ezért hagytam fel vele. De ez csak egy átmeneti időszak. Vannak olyan dolgok, attributumok, amelyeket az ember használ. Egy idő múlva ezektől is jó lenne megszabadulni, most viszont még nem tartok ott. Igyekszem olyan tárgyakat találni, amelyek eleve a többrétegűséget hordozzák magukban, s legalább három jelentésük van.

– Különös ötlettársításokon alapuló rajzain modern korunk és a régi világ figurái, jelei, elemei szervülnek egységes egésszé. Könnyed, de biztos vonalvezetés jellemzi ezeket a zömében egyvonalas munkákat, melveken megcsillan a játékosság, az irónia is. Hogyan jön létre egy-egy ilyen rajz?

– Kissé mágikus tevékenység a rajzolás. A legegyszerűbb, amit el lehet képzelni: egy fekete vonal. Ugyanakor viszont nagyon absztrakt is, mert egy nemlétező dolog: a természetben nincsen vonal, különösen ilyen nincs. Rajzzal olyan érzések és gondolatok jeleníthetők meg, amelyek rövid idő alatt láthatóvá válnak, és azonnal kontrollálható, hogy mi bajom van velük. Tehát nem tudok hónapokra elmerülni egy adott lelkiállapotban, mint egy festmény készítése közben. Kicsit a kínaiak ecsetrajzaira emlékeztet a munkafolyamat, mert csinálok kétszázat, és megmarad belőlük egy. Nagyon sok megszületik, s azonnal ki is megy a szemétbe. Nem szeretnék vicces rajzokat csinálni, és remélem, nem is viccesek. Ezt a furcsa egyensúlyt próbálom ezekben is megtalálni.

– Honnan eredeztethető ez az irónia, s miféle művészi célokat szolgál?

– Ez is az eltávolítása, a távolságtartás eszköze, s számomra valamilyen formában az eleganciát jelenti, tehát nem belemenni, hanem egy kicsit rátekinteni. Nálunk családi tradíció volt mindenféle marhaság kitalálása, a vendégek megtréfálása, dédapámtól kezdődően, aki Nagy Endre titkára volt, testvére pedig a Savoy fizetőpincére. De a női felmenők is örökké ilyesmivel foglalkoztak, hogy hogyan lehet csirkenyakat papírzsebkendőbe beletekerni, s mikor az Opera páholyában valaki elővette így a frakkzsebkendőt, négyen azonnal elájultak.

A játékosság, az önirónia, az, hogy valami komoly is, de azért nyugodtan lehet rajta nevetni, mert semmi nem tilos – ez annyira szép, és valahogy ostromolja a butaságot. Ezt én nagyon szeretem, enélkül értelmetlennek tűnik az élet.

Hihetetlenül kedvelem az ágyak mélyén felejtett vagy máshol sorakozó rajzokat, az értekezletrajzokkal bezárólag. Esetlenséget, kiszolgáltatottságot tükröznek, némelyikük rendkívül bugyuta, mégis igazi élvezettel töltenek el. Elrakom a régi ipari dobozokat, könyvkötőcímkéket, bőröndcímkéket is, ha kezembe akadnak. Ez abszolút populáris grafika, beleértve saját rajzaimat, képeimet is, melyeket szeretnék tovább csinálni, és esetleg egy komolyabb képregényt kiadni.

– Sokat jár külföldre. Mennyire inspiráló a más világgal, másfajta kultúrával, más mentalitású emberekkel való találkozás?

– Régtől fogva ki vagyok éhezve vagy szomjazva ezekre az utazásokra. Nagyon inspirálnak, szeretem őket. Fontosak a más irányból jövő vélemények, mert biztos lehetek benne: nem elfogultak irántam. Eddig két kiállításom volt kint, és örültem, hogy tetszett az embereknek. Korábban Skócia volt a zarándokhelyem, ahol első pillanattól kezdve jobban otthon éreztem magam, mint itt. A skótok távolságtartóbbak, nagyon tisztelik a magánszférát és élni hagynak. Itthon nem vagyok nyugodt. Állandó félelem él bennem, mert nem tudom, ki mit csinál,mikor lépnek be a köreimbe. Mindig úgy érzem magam, mint amikor az ejtőernyősöket ledobják egy idegen erdőbe. Nehezen tájékozódom.

– Védtelennek, kiszolgáltatottnak érzi magát emiatt?

– Igen, mert a szembeszállás nem az én műfajom. Az állatoknak is kell az élettér, és úgy látszik, olyan vadállat vagyok, akinek sok négyzetkilométerre van szüksége. Ott ezt hagyják, éreztetik is, hogy hagyják, és eszükbe se jut belülre lépni. Itthon nincs ilyen, itt sodródni kell a tömeggel, mert egy idő után már fárasztó a kívülállás. Én nem akarok elvonulni. Szeretnék együttélni ezzel a helyzettel, de úgy, hogy közben ne rontsák el a dolgaimat, ne sértsenek meg; legyenek tisztelettel irányomban, mert én is tisztelettel vagyok mások iránt.

Pár éve Amszterdamba járok. Most jelenik meg egy könyvem Hollandiában, *Zsoltároskönyv a piros és zöld között* címmel. Tizenkét nyomat, mindegyik alatt egy-egy rövid, kissé szemtelen hangú versecském, amelyeket azért hívok zsoltároknak, mert számomra azt testesítik meg, mint a Dávid-zsoltárok. Egy amszterdami barátom finnanszírozta. Nem fordítás, eleve holland könyvnek készült. Úgy éreztem, ha egy országtól, amelyet annyira szeretek, ilyen sok mindent kapok, akkor nekem is adnom kell valamit. S ezt a könyvet adom ajándékba Hollandiának.

Van egy praktikus oldala is ezeknek a külföldi utaknak: mindenféle anyag hozzáférhető, tehát nincs lehatárolva a tevékenységem. Nagyon szép dolog rajzokat csinálni, de előfordul, hogy máshoz van kedvem: például fát szeretnék csiszolgatni, vagy kerámiát készíteni, vagy éppen rézcsövet hajlítgatni. És akkor ez nem probléma, hanem egyszerűen bemegyek a boltba és megveszem az anyagot. Nem szeretem, ha ezért mászkálni kell, meg mindenféle titkos utakat és ismerősöket kell igénybe venni. Nincs energiám kutatni valami után. Nagyon ideges vagyok tőle. Arra sincs erőm, hogy idegeskedjem, hanem akkor kimegyek és megcsinálom. Az a lényeg, hogy meglegyen. És hogyha így lehet, akkor így lehet. És ha nem itt lehet, akkor ott.

– Annak érdekében, hogy ilyen tekintetben is és más vonatkozásban is változzon valami, amitől jobb lesz a művészek közérzete, és esetleg magasabb színvonalú műalkotások születnek, mit próbál tenni? Hiszen tavaly szeptember óta a Fiatal Művészek Stúdiója vezetőségének elnöke.

– Mindig olyan naiv voltam, hogy azt gondoltam, talán segíthetek az embereknek. S mivel ez még mindig egy olyan intézmény, amely karitatív tevékenységet végez és egy utolsó SZTK-t jelent, ezért meg kellett tartani. A fiatal művészek számára ebben a pillanatban nincsen másik szervezet, amelyik bármiben is segítene. Nincs ösztöndíj, szociális segély, hírlevél, információ, kiállítási lehetőség vagy akár műterembérlés. Ebben tudunk egy pici segítséget nyújtani. Nagyon szkeptikus vagyok, nincs semmiféle lírai elképzelésem, de igyekszünk megmenteni a haldoklástól, és valamiért még áll a lábán. Talán az az egyetlen erénye, hogy hiánypótló: nincs más hely, ahová a főiskola után el lehetne menni. Ezért egy darabig, amíg nem válik nagyon értelmetlenné, talán még érdemes csinálni.

– Ha most, 34 éves korában, saját magának kellene periodizálnia tízéves munkásságát, milyen lenne az a korszakokra bontás?

– Az első évben a főiskolán klaszszikus grafikákat csináltam. Aztán következtek ezek a nagy, hárommétéres festmények, amelyek a festészetre való ráeszmélésemet jelentették. Elkábultam a nagy örömtől, és szinte hályogkovács módjára nekiestem az anyagnak. A legelső művek nagyon ironikusak voltak. Aztán kicsit festőibb, hidegebb, visszafogottabb képek készültek. Megtanultam, mi az: festeni. Ez egy hosszabb periódus volt, ami három éve fejeződött be. Akkor egy nagy szünet következett, majd újra elkeztem rajzolni. Abban az időben készültek ezek az újságrajzok vagy vonalas rajzok, emellett akvarelleket csináltam s néha szobrokat. Időnként kerámiával foglalkozom, máskor könyvespolcot állítok össze, táskát varrok vagy ékszereket készítek. Lehet, hogy egyedi bútorokat is csinálok majd a közeljövőben, ha kapok rá megrendelést.

– Most kellőképpen harmóniában vannak a különböző műfajok?

– Azt hiszem – igen. A zene is eljutott egy olyan stádiumba, hogy minden arányban van egymással. Szaxofonozom. Együtt élek a zenével, testemnek a része. Egyszerűen szükségem van rá, hogy ennyi mindent csináljak.

ROSKÓ GÁBORRAL BESZÉLGET MESTER ILDIKÓ

Mint egy ősteknős

– „Kapkodás nélküli, ütemes, eltéríthetetlennek látszó tevékenység azzal a fajta magabiztossággal, melylyel csak titkos megbizatásokat szokás végrehajtani" – ezekkel a szavakkal jellemzi munkásságát Erdély Miklós 1985-ös kiállítási katalóguselőszava. Mióta van küldetésérzete? Mikor érezte meg, hogy a képzőművészetet kell hivatásul választania?

–... Azért hallgatok ilyen sokáig, mert a későbbiekben sok probléma származott abból, hogy nagyon korán elkezdtem ezzel foglalkozni, és nagyon korán volt egy ilyen érzésem: egyfajta dolgot választhatok. A családban is ilyesmivel körülvéve nőttem fel. Édesanyám gobelinművész, és mióta a szememet kinyitottam, mindig azt láttam: ső, rajzol meg fest. Én is elkezdtem rajzolni. A középiskolát és a főiskolát nagy erővel elsőre bevettem. Közben derült ki, milyen óriási bajok származhatnak abból, ha az ember ilyen egyenes vonalban halad előre és nem figyel másra.

– Ez azt jelenti, hogy minden mást kirekesztett az életéből?

– Egy ideig valóban úgy éltem. Olyan gyerek voltam, aki semmi mással nem foglalkozik, csak a munkával. Nem nagyon érdekelt egyéb, mint az, hogy hazamenjek és csináljam a kis rajzaimat.

– Ez a probléma főleg élettapasztalatok hiányában és megélt, valóságos élmények hiányában mutatkozott meg?

– Igen: hogy kimarad valami, hogy az aszketizmus egy félreértés, azt nem szabad. Rengetegszer beleestem ebbe a csapdába, mert kizárom a világot; inkább bezárkózom, mint megnyílok. Az érzékszerveimmel dolgozom, kicsit úgy, mint az állatok, és ebből mindig problémák vannak, különösen más emberekkel kapcsolatban.

Annak a rövid szövegnek, amit Miklós leírt, majdnem minden mondata hajszálpontos. Hosszú-hosszú évek alatt jöttem rá, mennyire belelátott abba, ami foglalkoztat. Valóban nem kapkodok. Ha négyszer elrontok valamit, akkor ötödször is elkezdem. Bizonyos dolgokban nagyon szívósan tudok rohamot indítani.

– Erdély Miklós meghatározó, mérvadó jelentőségű személy volt az életében?

– Igen. Rendkívül felszabadító jelenség volt, és ez ritka az életben. Hiszen majdnem mindig olyan dolgok történnek, amelyek megnyírbálják vagy rugdossák az embert. Ritka az, amikor a horizont nyílik. Nála pedig mindig ez volt a központi gondolat: tehát a szabadságszint valamilyen formában való növelése, cselekedetekben és gondolkodásmódban egyaránt. Ezt próbáltam megtanulni. Nemigen tudok más dolgot az életben, ami ilyen fontos lenne, mint egy szabadságideálhoz való közelítés. Ez az ideál éltet bennünket barátaimmal együtt, és ez nagy összetartó erő. Megpróbáljuk azt az űrt betölteni, amit maga után hagyott. Tudjuk, hogy nem fog menni, mégis kísérletet teszünk rá.

– Sokszorosító grafika és murális szakon végzett a főiskolán. Miként jutott el idáig, hogy az akvarellek, festmények készítése ennyire központi helyre került?

– A mai napig szükségem van arra, hogy szerszámokkal, anyagokkal dolgozzam. Ha csak festek, egy idő után kezdem nagyon rosszul érezni magam. De hogyha csak materiális munkát végzek, abban az esetben is. Mind a kettőt csinálnom kell, és akkor normális a közérzetem, ha ezek egyensúlyban vannak.

A középiskolában ötvös szakra iratkoztam be, közben átjártam a grafikára rézkarcot tanulni. A főiskolán meg grafikát tanultam, de az időm nagy részét festőműtermekben töltöttem, mert úgy éreztem, ha egy műfaj egy idő után rutinossá válik, változtatni kell. Festeni senki nem tanított, legfeljebb a barátaim. És volt olyan kegyes a sors, hogy megengedte: meg tudjam csinálni, ne kelljen belebuknom. Bár elég különös és furcsa, hogy a második ezredfordulón táblaképeket festek. Mert annyira nem erről szól a világ most már, hogy ez szinte teljesen groteszk dolog.

– Miről szól most a világ?

– A világ a műanyagokról szól. Mindenképpen a mozgásról és nem a stabilitásról; mindenképpen a materializmusról és nem a szellemről; mindenképpen az érdekről s nem az osztozásról; mindenképpen az önzésről és nem a önzetlenségről. Nagyon komoly negatív erők dolgoznak, s ezekkel természetesen szembe kell szállni. De egy táblakép nekem kicsit sok. Nagy erők mozgósítására, erős koncentrálásra van szükség ahhoz, hogy az ember odaálljon az állvány elé, s még a második héten, a harmadik héten és egy hónap múlva is ugyanott álljon és ugyanazt a képet csinálja. Miközben pontosan érzékeli, hogy a tévében akár két-háromszáz klipet is bemutatnak naponta. S ezt tudomásul kell vennem, mert most élek. A környezetemben lévő embereknek próbálok valamit mondani avval kapcsolatban, ami most velem történik, anélkül, hogy ez a 90-es évek illusztrációja volna. Arról akarok beszélni, hogy ezt a két dolgot miként tudom vagy nem tudom összeegyeztetni. Szeretném érzékeltetni: tisztában vagyok azzal, ami körülöttem zajlik. A régebbi grafikák és festmények inkább menekülést jelentettek: eltávolodni a valóságtól, nem tudomást venni róla, lehazudni; s helyette felépíteni egy saját világot. De tudom, hogy nem élhetem le az életemet játékos nagypapa módján.

– Ha a mostani helyzet nem menekülés, akkor ez vállalást, elfogadást, tudomásulvételt jelent?

– Tudomásulvétel felé való törekvést. Ez megint nagy küzdelem, mert abban a formában és olyan mennyi-

Lugosi Lugo László felvétele

ségben szabad beengedni a külvilág dolgait, hogy az ne tegyen tönkre. Szelektálnom kell, különben meggyilkol az információáradat, s nem tudom folytatni a munkámat. Nekem nem szükséges elolvasnom az újságot, más módon is fel tudom fogni az információkat. Ez a másság-érzet nagyon zavaró, és nagy konfliktust jelent, mert az ember végül is társas lény, én meg mint egy ősteknős bandukolok ottan valahol. Fontos, hogy az ember rácsodálkozzon dolgokra, nyitott maradjon. Ne zárjon le kérdéseket, ne váljon felnőtté soha, hanem annak ellenére, hogy százszor átrágott valamit, s mindenféle ellenérvet fel tud sorakoztatni, amit tud, érez vagy a zsigerei előhoznak, mégis képes legyen tovább dolgozni. Mert minden az ellen szól, hogy csináljon valamit. Minden erő azon munkálkodik: fejezze be, hagyja abba, hisz nincs semmi értelme, úgyis meghal, jön az üstökös vagy a háború. Csak ez érzékelhető.

Együtt kell dolgoznom a világgal, mert onnan veszem azt, amit átformálok; onnan jön az, ami engem érdekel vagy nem érdekel, és oda is jut vissza. Egyedül önmagamban nem létezem, és be kell látni, nem magamnak csinálom ezt az egészet. Ha ilyen szakmát választok, akkor ez nem magánügy, hiszen meg fogják nézni.

A régi művészek elegánsan tudtak politizálni. Ennek hihetetlen kisugárzása van a mai napig. Goya például maga volt a géniusz, ahogy a művészet mellett a napi aktualitásokat olyan precízen megoldotta. Csodaként bámulom.

— Hol lehetnek a gyökerei ennek a múltbafordulásnak? Megidézi a régi korokat, és különböző nemzetiségű figurák jelennek meg képein, korhű öltözékben, korabeli kellékekkel felaggatva, környezve.

— Ez elmúlóban van. Most már nem vagyok ráutalva ilyen kellékekre. Komoly hibának tartom, ha valamit kötni lehet időhöz, korhoz, hacsak nem kifejezetten illusztrációról van szó, bár ott se nagyon szeretem most már ezt. Mindig azon dolgoztam nagy erőkkel, hogy legyen több egy kicsit, ne lehessen úgy megfogni. Olyan dolgokat választok, amelyekről nem lehet pontosan megmondani, mit ábrázolnak, hanem kicsit kortalanok, időtlenek. Nekem mindig ilyen ideáljaim voltak, és ezt az időtlenséget szeretném is megtartani.

Gyerekkorom óta tetszenek az egyiptomi szobrok, különösen a *Zöld fej* című portré, amely az egyik piramis építésvezetőjét ábrázolja. Valami hihetetlen ez a négyezer éves tekintet, ami nem kopott meg. Néhány atomtengeralattjáró elsüllyedt azóta, de ő csak úgy néz. Rendkívüli erő árad belőle. S bár ezek a művek majdnem mind színpadiasak, ilyesmit szeretnék én is, efelé törekszem.

— Ezért kimerevítettek, szinte csendéletszerűek a képei, és teljességgel hiányzik belőlük a dinamizmus, a mozgalmasság?

— Igen. Egyértelműen a statikusság jellemző.

— Ebben a rohanó élettempójú, jó, gyorsan változó, forgatagos világunkban miért ezt az ábrázolásmódot választotta?

— A történelemben ez a mozgalmasság csak egy pillanat. Én — ha lehet, ilyen pitiáner létemre — nagyobb intervallumban szeretnék gondolkodni, mert számomra az a természetesebb. A korszerűség nem érdekel, nem is fog soha érdekelni. Sokkal jobban izgat ez a négyezer év, az idővel való utazás. Azért ilyen kosztümösek a figuráim, mert benne vannak az időben. Nem akarok leragadni erre az öt percre. Nagyon unalmas nekem a 90-es évek első fele. Egy bizonyos rátekintésből érdekes korszak, de én nem így élem meg. Számomra ez a Földön eltelő pár órának két perce, s én azt az egy napot szeretném majd egyszer átlátni. Ezért próbálom ilyen statikussá festeni a képeimet. Ez olyan, mint az az állapot, amikor a kötéltáncos megtalálja az egyensúlyt és nem zuhan le. Egy másodperc az egész. És ezt az érzést szeretném megörökíteni.

— Nagyon sokszor felmerül alkotásaival kapcsolatban a progresszív konzervativizmus kifejezés, hogy amíg pályatársai elmentek a vad expresszionizmus irányába, s teljesen elszakadtak a múlt festészeti örökségétől, addig ön igyekezett ezt megőrizve továbbfejleszteni saját művészetét. Ez milyen módon alakult ki? Miként tudatosult, hogy ezt az utat kell járnia?

— Ez nem tudatos választás volt, hanem ösztönből fakadt. Így tudom betölteni ezt a hivatást. Számomra

ROSKÓ Gábor

A világ tetején

(MTI) A tibeti kultúra évszázadok óta vonzza az utazókat. *A dalai lámával Tibetben* című kiállítás a világ tetejére kalauzolja az érdeklődőket. Az idegenvezető maga a láma, mert a fotók alatt a *Száműzetésben – szabadon* címmel most megjelent önéletrajzi írásából olvashatnak részleteket a látogatók. Ezekkel az ajánló szavakkal nyitotta meg *Sári* László tibetológus a Néprajzi Múzeumban megnyílt bemutatót.

A kamaratárlaton *Kunkovács* László Tibetben készült színes felvételei láthatók. A lhászai ezerszobás téli palota, a *Potala* 300 évig volt a dalai lámák lakhelye. Bepillanthat a látogató a lámaista kolostorok, szentélyek életébe, s gyönyörködhet a hegyi hágók és a zuhatagok szépségében. Bemutatják a tibeti vallás kultikus tárgyait is. Megtekinthető a lámaista kánop néhány lapja, amelyet selyem- vagy vászonkendőbe tekerve őriztek a kolostorokban. A különlegességek között megtalálható az imamalom. Az imák szövegét papírcsíkokra írták, és azokat díszes henger belsejébe helyezték. Ahányszor a „malmot" a hívők megforgatják, annyi ima száll az égbe. A lámaista biblia, a kánon készítéséhez szükséges nyomdai fadúcokból is bemutatnak néhányat.

Középiskolások tehetségkutató versenye

(MTI) Az Eötvös Loránd Fizikai Társulat és a Berze Nagy János Gimnázium immár tizenegyedik alkalommal rendezte meg június 6. és 8. között *Gyöngyösön* az elsőéves gimnazisták és szakközépiskolások országos tehetségkutató versenyét fizika tantárgyból. A gyöngyösi döntőbe az ország 35 iskolájából 51 diák jutott. A versenyzőknek elméleti és kísérleti fizikában egyaránt bizonyítaniuk kellett felkészültségüket.

Az eredményhirdetésre hétfőn került sor. A Mátra Művelődési Központban lebonyolított versenyt a gimnazisták kategóriájában *Juhász* Bertalan, a *debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Gyakorló Gimnáziumának* tanulója nyerte, a szakközépiskolások vetélkedésében pedig *Kovács* Krisztián, a *békéscsabai Kemény Gábor Műszaki Szakközépiskola* tanulója bizonyult a legjobbnak.

Nézze meg az ember

Az RTV Újság és a Tv 2 közös játékának, a „Nézze meg az ember" 1992. június 6-i adásában elhangzott kérdés első tíz helyes megfejtője:

1.) Lőrinczi Ildikó, 3100 Salgótarján, Arany J. u. 4.

2.) Krajcsik Józsefné, 3104 Salgótarján, Gorkij krt. 56.

3.) Majoros Istvánné, 3526 Miskolc, Árok út 60/a.

6.) Ceglédi Péterné, 1085 Budapest, Üllői út 16/a.

7.) Veres Jánosné, 1046 Budapest, Páczoló u. 9.

8.) Baumgartner Ildikó, 9437 Hegykő, Szent Mihály u. 6.

■ **Földes Andornak,** a február 9-én herrlibergi (Svájc) otthonában hirtelen elhunyt világhírű magyar származású zongoraművésznek posztumusz Pro Cultura Hungarica kitüntetést adományozott Andrásfalvy Bertalan művelődési és közoktatási miniszter. A kitüntetést a művész özvegye, a szintén magyar származású Földes Lili június 8-án, hétfőn vette át. Földes Andor 1913-ban született, több Bartók-mű első tolmácsolója volt. Kiváló Mozart- és Beethoven-interpretátorként tartották számon.

■ **A Magyar Írószövetség klubjában** ma, kedden este hat órakor Mándy Iván Huzatban (Magvető Könyvkiadó) című új novellás-kötetét mutatja be Balassa Péter. Június 11-én, csütörtökön délután 5-kor Nagy Attila Kristóf Valaki beszél (Cserépfalvi Kiadó) című kötetével ismerkedhetnek meg a vendégek.

■ **Évadzáró társulati ülés volt** a Nemzeti Színházban hétfőn. Az ülésen – amelyen részt vett Andrásfalvy Bertalan művelődésügyi miniszter is – átadták a Farkas–Ratkó-díjat Rubold Ödönnek és Szirtes Gábornak. Ismertették a színház nyári és az 1992–93-as évadjának várható bemutatóit is. A Nemzeti csapatát erősíti ősztől Moór Marianna, Kozák András, Szakácsi Sándor, Tóth Sándor, néhány fiatal a színiakadémiáról és a Nemzeti Színi Iskolájából.

■ **Angoltanárok továbbképzése.** Ősztől új lehetőség nyílik a budapesti – önkormányzati fenntartású – iskolákban tanító angoltanárok továbbképzésére. A British Council Nyelvoktató Központ munkatársai 60 magyar kollégájukat készítik fel a nagy tekintélyű vizsga, a Certificate in English for English Language Teachers (CELT) letételére.

A hatos lottó nyerőszámai:

5, 13, 23, 24, 37, 38;
a pótszám: 27

REGGEL

Sajdik Ferenc rajza

■ **Az ünnepi könyvhét alkalmából** ma a Vörösmarty téren délelőtt tíz órakor a nyolcas sátornál Fekete Gyula, délben ugyanott Kincses Előd, dél-

Rács mögött a három pénzbehajtó

Az utóbbi hetekben több alkalommal is igénybe kellett venni a rendőrség különleges szolgálatának segítségét a Pest megyei főkapitányság ügyeiben. Egy újabb alkalomról *Tóth* Ernő százados, a nemrégiben felállított akcióosztály vezetője számolt be. A kommandósok bevetésére azért volt szükség, mert az elfogandó személyek rendkívüli fizikai adottságokkal bíró fiatalemberek, keleti küzdősportok mesterei, ezen túlmenően pedig felfegyverzett „nehézfiúk" voltak.

Az ügy *R.* Árpád bejelentésére indult, *akinek szentendrei bérelt családi házára valakik hat lövést adtak le.* A lövedékek közül kettő átütötte a bejárati ajtót, s szemben, az előszoba falába csapódott. A házigazda a küszöbön két, talpára állított kilenc milliméteres töltényt talált. Nem mindennapi látogatói ezzel üzenték: még számíthat látogatásukra.

A nyomozás megállapította, hogy a támadók kölcsön visszafizetését sürgették. Többmilliós adósságról van szó, amelyet R. Árpád nem, vagy nem teljes egészében fizetett vissza. A pénz behajtásának eme maffiamódszerével pedig *Lovas* Péter, *Haris* Sándor és *Döcher* György kísérletezett. Hármójuk közül Lovas már korábban két alkalommal is csőre töltött pisztollyal fenyegette R. Árpádot. Május 30-án egy egri diszkóban – ahol kidobóemberként dolgozott – fogták el Lovast, társai június elsején Pesten kerültek horogra. *Az akciót olyannyira gyorsan hajtották végre, hogy a küzdősportokban jártas fiatalemberek még csak nem is gondolhattak ellenállásra.* A rendőrök egy szamurájkardot, két baseballütőt, egy kézigránátot és két pisztolyt foglaltak le tőlük.

A nyomozás most azt próbálja árultak. *Debreceni* Mátyás őrmester, *Farkas* Attila törzsőrmester és *Pagács* István őrmester előzetes letartóztatásba helyezését indokoltnak találta a Fővárosi Bíróság. Az exrendőrök – hisz az elfogásukat követő napon *Komáromi* ezredes, Pest megye főkapitánya azonnali hatállyal felfüggesztette őket – valamennyien a szigetszentmiklósi kapitányságon teljesítettek szolgálatot.

Az ügy fejleményeiről hétfőn sajtótájékoztatón számoltak be az ügyészségi nyomozóhivatal munkatársai. Mint elmondták, a bélyegzőnek három nappal korábban veszett nyoma. Az ellenőrzés kiderítette, hogy huszonöt darab üres forgalmi engedély is hiányzik. Elfogásukkor csak tizenöt darabot találtak, az ügyészek azonban majdnem biztosra veszik, hogy mind a huszonötöt a jelenlegi gyanúsítottak vitték el. A gyanú beigazolódni látszik azáltal, hogy a hiányzó iratok egyike – egyébként hibásan kitöltve – megkerült, a hamisított engedéllyel érkező autót és vezetőjét a keleti határon tartóztatták fel.

Komáromi István megyei főkapitány elmondta, hogy a három tiszthelyettes egyike sem volt kezdő rendőr. *Kettőjük alapfizetése tizenegyezer, a harmadiké tizenháromezer forint volt.* Egyikük esetében más bűncselekmény gyanúja is felmerült. Az illető rendőr „bélyegáztató" volt. (Mint ismeretes, a bírságoló rendőr nem tarthatja magánál a pénzt, azért illetékbélyeget vásárol, amit a hiányzó lapok helyére ragaszt be a tömbbe. A leselejtezett és nem átlyukasztott könyvekből azonban kiáztatható a bélyeg, aminek ellenértéke így nyomtalanul a rendőrnél maradhat.) Ennek az ügynek a szálai azonban túlmutatnak a Pest megyei főkapitányság illetékességi körén, s a nyomozás érdekeire tekintettel többet

Beruházás és szellemi tőke

A pénzügyminiszter a felsőoktatásról és a tudományról

Az *MTA* és az egyetemek vezetői most először találkoztak közös megbeszélésen *Kupa* Mihály pénzügyminiszterrel. A tét rendkívül nagy volt: *a felsőoktatás és a tudományos kutatás jövője*. Az, hogy sikerül-e nemcsak szinten tartani, hanem fejleszteni is belátható időn belül e két rohamosan „elszegényedő" területet. A *Magyar Rektori és Főiskolai Főigazgatói Konferencia* hosszú ideje dolgozott a felsőoktatás fejlesztésének programján, amelyet májusban kellett benyújtani a pénzügyminiszternek. Májusban megtartották az *MTA* évi rendes közgyűlését, amelyen drámai felszólalások hangzottak el a tudományos kutatás helyzetéről. A pénzügyminiszter megjelent a nyitóülésen és személyesen tájékozódott a legégetőbb gondokról. Múlt hét péntekén pedig az *Akadémia* patinás tudósklubjában találkozott az *MTA* és az egyetemek vezetőivel.

Több tíz millió oktatásra és kutatásra

Kosáry Domokost, az *MTA* elnökét kérdeztük, *hogyan jött létre ez a találkozó?*

– Ez év elején az *MTA* elnöksége végigjárta az egyetemeket, hogy az akadémiai kutatóintézetek, az egyetemeken működő akadémiai kutatóhelyek és az egyetemek közötti együttműködés elvi és gyakorlati problémáit tisztázza. Fölmerült, hogy ne külön-külön tárgyaljunk a pénzügyekről, amikor közösek az érdekeink. Elhatároztuk, hogy együttes ülésre hívjuk meg a pénzügyminisztert. Minden egyetemet megkérdeztem, mindegyiknek a vezetői egyetértettek az ötlettel. A mostani találkozó két szempontból is rendkívül jelentős. Először azért, mert ismét kitos módon *éppen most kell többet és nem kevesebbet befektetni e területre, amikor anyagi nehézségeink vannak*. A kiművelt emberfők szellemi tevékenysége fizetődik ki ugyanis a legjobban. Ez teszi lehetővé, hogy kimásszunk a bajokból, hogy a későbbiekben a gazdaság normálisan, folyamatosan működjön, hogy olyan színvonalú legyen a műveltség, hogy ne kőkorszakbeli emberekkel próbáljunk posztindusztriális társadalmat kialakítani. Ez az, ami nemzetközileg is a legnagyobb visszhangot kelti, ez az a terület, ahol a legszorosabb a nemzetközi együttműködés. Azt kértem a pénzügyminisztertől, *hogy az egyetemek a szokottnál ne kevesebbet, hanem jóval többet kapjanak a költségvetésből*, hiszen ők vannak nagyon rossz helyzetben, *az MTA pedig kapja meg ugyanazt, amit jelenleg*.

– Szóba került-e a tudományos kutatók és az egyetemi oktatók gyalázatos fizetése?

– Igen. Előadtam, hogy a kutatók fizetése még rosszabb, mint az egyetemi oktatóké, pedig az övék se sok. A matematikai kutatóintézetben például – de beszélhetnék bármelyik intézetről – nemzetközileg elismert szakemberek, a tudományok doktorai húsz-huszonkétezer forintos bruttó fizetésért dolgoznak. Azt is jese. Hogy hol helyezkednek majd el az orvosi és az agráregyetemek – mindez még nem egészen világos...

– Az egyetemek leromlott állapotán csak nagyobb beruházással lehet segíteni, megvan-e erre a lehetőség?

– Nem az a baj, ha elmennek külföldre, hanem az, ha nem térnek haza. De nyilvánvalóan csak akkor várhatalapozódik. Nem volt tehát hiábavaló a munkánk, a pénzügyi kormányzat komolyan veszi a terveinket. 1993-ban már nagyon jelentős szakaszokban meg is jelenik a költségvetésben a beruházásra szánt összeg.

– Ebben a körben teljesen egyetértünk abban, hogy szükség van az universitasokra, nemcsak vidéken, hanem a fővárosban is – kapcsolódik bele a beszélgetésbe *Róna Tass* András, a szegedi egyetem rektora. – Az a benyomásom, hogy lassanként azok a minisztériumok is megbarátkoznak az universitas-gondolattal, amelyek eddig nem szívesen vették. És mi is közelebb kerültünk az ő problémáik megértéséhez. Ez persze már egy másik tárgyalási folyamat, amit nem a pénzügyminiszterrel kell lefolytatni, hanem a földművelésügyi és a népjóléti miniszterrel.

– Hadd hangsúlyozzam azonban ennek a mai találkozónak az általános és szimbolikus jelentőségét. Van ugyanis törekvés – különböző oldalakról – arra, hogy szembeállítsák az egyetemeket és az *Akadémiát*. Az a tény, hogy itt és most az *MTA* és az egyetemek vezetői együtt tárgyaltak a pénzügyminiszterrel, és úgy tűnik, hogy teljes egyetértés alakult ki a prioritásokat, a módszereket és az ütemezést illetően, nyilvánvalóvá teszi, hogy a szembeállítási kísérlet

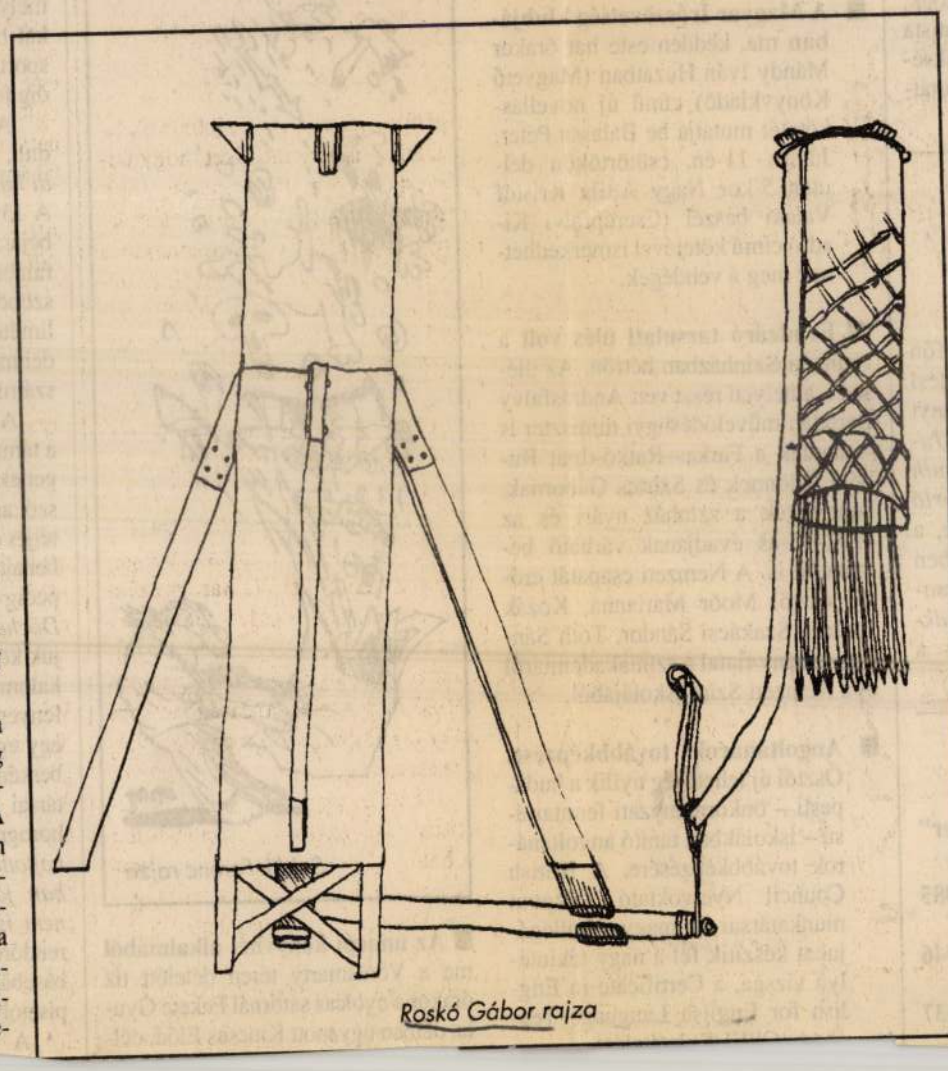

Roskó Gábor rajza

húsz egyetemnek és még negyvenhat főiskolának. Az előkészítő megbeszélések során tisztázódott az, hogy ha az egyetemek és később a főiskolák integrálódnak, az integrálódás mértékétől függően egyre nagyobb gazdasági önállóságot kaphatnak. Persze a *kulcskérdés az, hogy kapnak-e az egyetemek köztestületi jogot, vagyont*. Hogy az állam átadja-e ezeknek az intézményeknek nemcsak a kezelői, hanem a tulajdonjogot. Ha igen – s ezt csak a nagy universitasok fogják először megkapni –, akkor az rendkívül nagy ugrást jelent majd. A következő lépés az, hogy ki kell alakítani ennek a szervezeti rendjét. Universitasok már eddig is létrejöttek, de hogy hogyan fognak önállóan gazdálkodni, ahhoz külön szervezeti szabályzat kell.

Versengés

– Nem lesz-e emiatt rossz értelmű rivalizálás?

– Versengés lesz. Minden egyetem igyekszik majd a saját pozícióját erősíteni, de előbb-utóbb mindegyik meg fogja találni a maga útját valamelyik universitashoz.

Szentágothai János csak füstölög magában – mondja –, úgy véli, hogy az egyetemi klinikák felszereltsége még mindig nem kielégítő.

– Jó néhány kórház, megyei egészségügyi intézmény a tanácsi rendszernek és a nagy iparvállalatoknak köszönhetően jobb felszereléshez jutott, mint a klinikák. A pártállam utolsó éveiben ugyan még jó néhány fontos hiányzó berendezést meg lehetett szerezni, de ezek nem feltétlenül a legjobb helyre kerültek. Rendszerint az a klinika kapta, ahol valamelyik fontos elvtársat kezelték. A gombhoz csinálták a kabátot. Meg kellene ezt végre már egyszer fordítani. Meg kell állapítani, hogy hol van az a szakmai, szellemi potenciál, ahol ez

SAJTOFIGYELO
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

IRODALMI SZEMLE

1979. 8

Roskoványi István, festőművész

1021

Dúdor István, Roskoványi István, Turcsan László, Varga Lajos — négy fiatal művészünk grafikáiból és festményeiből nyit *tárlatot* e számunk. Szerepeltek már máskor is együtt így, négyesben — igazi tárlaton; tulajdonképpen ez adta az ötletet, bemutatni őket közösen. Nem azért mert egytörekvésű művészekről van szó, és nem is egészen azért, mert fiatalok, hanem mert így, *kicsiben* is éreztetik a *nagyot:* a teljesség „hátborzongató" lehetőségét, s még valamit — a művészet sérthetetlen öntörvényűségét.

Minden út, ezúttal nem Rómába, hanem az Egészbe vezet, minden Ér az Óceánba siet — röppennek föl bennünk a szállóigék műveiket ízlelgetve, s nem is a nagyotmondás, inkább az igazmondás izgalma okán. Mert kiforratlanságuk válik izgalmassá — éppen az igazmondással párosulva. Mindük másként — s nem is egyforma intenzitással — próbálja „megszerkeszteni" az *ideát,* igyekszik formát adni a káoszból ellopott és elgondolt rendnek; mindük egyénien akar hangot adni rettenetnek, tiltakozásnak, szépségnek, emlékezésnek és elragadtatásnak is. Úgy hisszük, ez így van jól, és úgy tudjuk, szükségünk is van rá: nekünk, a világnak. Mert a művész csak ezt teheti; a világosság hőse akar lenni — mindig a meglévő rossz ellen él, mindig egy teremtendő jobb mindenért. Fiatal művészeinknek a lehetősége erre — jobb szó híján — határtalan. Megközelíthetik a teljességet, de el is bukhatnak útközben.

E tenyérnyi helyen lehetetlen megrajzolni sorsuk máig kivésődött vonalait; művek helyett sorsot mondtunk tudatosan, mert a művész sorsával pecsételi meg műveit, a művek viszont a művész sorsára tesznek pecsétet. Elmondtuk már máskor és más helyütt — némelyikükről lapunkban is —, milyen színű és illatú virágot hajtott eddig a *tálentumuk;* jelzésként most csak annyit, a hazai jó föld fölszántatott, a mag elvettetett, s az első termések már be is takaríttattak. Ha meg is tehetnénk, nem jósolunk előre jövőjükről. Egy tény eléggé jól ismert: a közép-európai éghajlat mindig is sokat ígérő volt — átjárják ugyanis a világ szelei.

Kulcsár Ferenc

i

MLE

GA IMRE,
ZELI FERENC
JBOMÍR FELDEK versei

ESDI JÁNOS
ETER JAROŠ novellái
SLAV BALLEK regényrészlete
NIEW HERBERT hangjátéka

EK MÁRIA beszélgetése
GYAS LAJOSSAL

CZEL LAJOS
háború közti
llairodalmunkról,
ZÁROS ANDRÁS
rák Andrásról

Roskoványi István: Holtág, 1977, olaj

Roskoványi István /Kassa,1946.dec.4./: festő.

1971-1976 A Képzőművészeti Főiskolát Pozsonyban kamarafestészet -szakon végezte Csemicky László és Hlózník Ján professzorok vezetésével.

1976- tól Kassán él, ahol az Iparművészeti Középiskola tanára, figurális rajzot és formatervezést tanít.

1977 szeptemberében festő szimpoziumon vett részt az NDK-ban, Gottbus-ban "Energetikai plein airt"-on.

Kiállításai: 1971-1976 a pozsonyi Képzőművészeti Főiskola éves tárlatai

1977 - jan. Kelet-szlovákiai fiatal művészek tárlata Horný Smokovecen.

1977 - febr. "Munka és élet a szocialista hazában"c. országos tárlat Prágában.

1977 - május I. önálló kiállítása, Kassa.

1977 - május-június, Cottbus NDK

1977 - augusztus önálló kiállítás Sninán.

1977 - szeptember. Kelet-szlovákiai művészek tárlata, Brünn.

Egyaránt foglalkozik figurális kompozíciókkal és tájképfestéssel. Témáit figurális kompozícióihoz az élet mindennapjaiból meríti: kirándulás,kávéházi asztal,albérleti szoba,vasmű. Tájképeihez a motívumot a természet drámai jellegéből meríti. Festészetében dominálnak a sötét tónusok, amelyeket villanásnyi fehérekkel old fel.

Irodalom: Kiállítási katalógus Dúdor István, Roskoványi István,Turcsan László, Varga Lajos.Dunamenti Múzeum Komárom, 1979 április - május.

Roskovanyi Mária

VI. é-

művészeti stab

Ferképzomfoisk`vk

1935-36. 74. l.

Budapest, 1937 január 9.

Nagyos!

Dr. Szentiványi Gyula urnak

Rákos – u 10

10 db 22 × 16½ × 8½ á 24 fill P. 2·40

Köszönettel fölvettem

HUNGÁRIA DOBOZGYÁR

IX., LÓNYAY-UTCA 5.

Telefon 862–25.

Roskoványi Mária női divatrajzai.

A BATIKFESTÉKEK

Az eredeti jávai batikok uralkodó színei az indigókék, a sogabarna és a (soranji) piros. Utóbbi nagyon hasonló az alizarinnal festett török-vöröshöz. Ezt azonban nem a buzérgyökér, hanem a morindafélék festőanyaga, a morin szolgáltatja. Az indigó csávás festék. Közvetlenül nem festhető fel, mivel vízben nem oldható. Előbb oldódó anyaggá, az indigófehérré (ez a leukoindigó), alakítják. A folyamat a csávázás. A csávába áztatják a szövetet, amelyet azután a levegőre akasztanak. Ennek oxigénje visszaalakítja az eredeti indigóvá. Ez most már a rostokon képződik. Vízben oldhatatlan lévén, a festés vízálló („waschecht"). Az indigónak a fény sem árt, ennyiben fényálló is („lichtecht"). Az ilyen festést „valódinak" mondjuk.

Valódi a jávaiak másik két főszíne, a barna és a piros is. Mindkettő pácfesték. Ezek sem festhetők fel közvetlenül. A festést megelőzően a kelmét pácolni kell. A rostokon mintegy alapozunk. A jávai pác a fa- vagy ricinusolaj. Gyapotszöveteiket ezek egyikével és lúggal kezelik. Ennek során a kelmefestő iparban fontos szerepet betöltő törökvörösolajhoz nagy mértékben hasonló anyag keletkezik. Ez és az előkészítéshez használt híg keményítőoldattal a rostokra vitt timsó a tulajdonképeni pácok. A festéshez használt növényi kivonatok hatóanyagai és a pác vízben nem oldható, fényálló, festéklakkoknak nevezett vegyületekké egyesülnek. Ezek festik a kelmét.

A jávaiak ismerik a feketét is. Ezt kétféleképen nyerik. Az egyik eljárásuk az, hogy a sötétkékre barnát festenek. A másik esetben a kelmét vaspáccal itatva, a morindafélék kivonataival dörzsölik be. Zöldet már csak egy gyári (vagy anilin) festék, az auramin segélyével tudnak készíteni úgy, hogy világoskékre sárgát festenek. Szerencsére nem kedvelik. Van növényi eredetű sárga festékük is. Ezzel azonban a zöld nem keverhető ki. Rendesen a kékfestés előtt, alapozáshoz használják.

Növénykivonataik bonyolult összetételűek és számunkra nem hozzáférhetők. Festésük is nehézkes és időtrabló. Ez oka, hogy szép és jó festékeik közül nálunk csak az indigó vált be.

A kelme anyaga megszabja a felhasználható festék minőségét. Más festékeket igényelnek a növényi (gyapot, len, kender, műselyem) és ismét másokat az állati (gyapjú, selyem) eredetű szövetek. A megfestődés ténye azonban nem elegendő. A festéknek fényállónak (színtartónak) kell lennie. E mellett a nedvesítést a szétfutás és a lefogás veszélye nélkül kell elviselnie. Az ilyen festések rendesen csak meleg oldatban nyerhetők. Ezt a batiknál a viasz akadályozza meg: leolvadna. Az olyan festékek, amelyek e hármas feltételnek: 1. alkalmazkodás a szövetanyaghoz, 2. valódiság, 3. hidegen festés, megfelelnek, ritkák. Végül előtérbe lép a gyakorlatilag legfontosabb szempont is; a technikailag megfelelő színnek szépnek is kell lennie!

A batikfestők kezdetben a jávaiak nyomdokait követték, amennyiben növényi festékeket használtak. A szakmunkák az alábbiakat említik meg.

Kurkuma. (Sárga színezésre). Vörös- vagy fernambukfa. Barnás és kékesszürke, narancs és bíborpiros,ké kesvörös és ibolya festésére. — Magyar sárgafa (fustik). Zöldesbarnához. — Szantálfa. Barnás és kékesvörös színekhez. — Ezek egyike sem ad valódi festéseket. — Sárga- vagy brazilfa (kubafa). Sárgásbarna és olívzöld létesítéséhez. Ennek festései kevésbbé színtartóak ugyan, de legalább moshatók.

Csak egynéhány ad valódi festést. — Katechu és gambir. Besűrített kivonataik kaphatók. Festéklakkjaik (a pácolt szövetre festett színek), fényállóak és jól moshatók. Langyos fürdőben festhetők. Gyapoton (növényi anyagokon), káliumbikromáttal barnát, a vegyes vasgálic—rézgálic—káliumbikromát páccal szürkét vagy feketét létesítenek. Selymen többnyire halvány színeket adnak. Krómtimsóval olívzöldet, aluminiumacetáttal halvány pirosat, vasacetáttal feketét festenek. Legszebb feketét a vegyes pác ad, különösen akkor, ha a kékfakivonattal együtt alkalmazzuk. Kékfa (vérfa, kampesfa). Kivonatát árusítják. Szövetekre, selyemre is jól rögzíthető. Nagyon tartós, valódi, értékes festékeket ad. Vasacetáttal ibolya fekete, káliumbikromáttal sötétkék fekete, aluminiumvasacetáttal szürke festést létesít. Ónsó, (stannoklorid) ibolya, timsó kék, rézgálic zöldesfekete színt ad.

Az állati eredetű festőanyagok közül a kosenill jön tekintetbe. Ónklorid páccal szép pirosat szolgáltat.

Az ú. n. szervetlen (anorganikus) festőanyagok közül mindössze három jöhet számításba. Mindegyik ú. n. előidéző festék. Ezeket magán a szöveten (a rostokon) állítjuk — idézzük — elő. A kelmét az előbb az egyik, azután a másik alkatrészt tartalmazó anyag oldatába mártjuk. A krómsárga ólomacetát, majd káliumkromát, a berlini kék előbb vasklorid, utána sárgavérlúgsó és végül a vaschamois vasklorid és ezt követően szalmiákszeszoldatba áztatással nyerhető. Mind a három fényálló, vízálló, de nem dörzsölhető (nem „reibecht"). A két első lúgokban elváltozik. (Nem alkáliálló: „alkaliecht").

A kelmefestéshez használt festékeket ma csaknem kizárólag a kémiai gyáripar nyujtja. (Kátrány vagy anilinfestékek.) Egyrészük valódiságban messze fölülmúlja a legjobb természetes festőanyagot is. Ezek sorából valók a modern batikfestékek. Alább ezekkel foglalkozunk.

Az egyes „iskolák" által a festékcsoportok megjelölése és a festék megnevezése nélkül forgalombahozott „batikfestékek"-től tekintsünk el. Ismeretlen anyaggal nem lehet dolgozni. A ma emberének nincs ideje varázslatos jelenségekkel bibelődni.

Fontos szerepet töltenek be az indanthrenek. (I. G. Farbenindustrie Aktiengesellschaft.) Ezek az indigóhoz és a thioindigófélékhez hasonlóan, csávás festékek. Több (pl. algol, helindon, hydron)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1966 AUG 5

DOLGOZÓK LAPJA
Tatabánya

— **ROSKOVENSZKY GABRIELLA** kamarakiállítása nyílt meg az oroszlányi XX. bányaüzem felolvasó termében. A fiatal művész az oroszlányi képzőművészeti szakkör tagja.

Roskovenszky Gabriella

Roskovics Ignác

Madách Imre
archepe fentitol

Repr.

Jó Br Rá

425. l.

TÁJÉKOZTATÓ AZ EGYE

áros polgármesteréhez címezve, az intézet

kmányokat kell bemutatni:

onatot;

a IV. osztályának elvégzését tanusító, ille-
nyítványt;

I. évfolyamára jelentkezők a női ipariskolai
velet tartoznak bemutatni, míg a 2. alatt

ak a következők:

P,

P; ezen díjak a beíráskor egy összegben fizetendők;

P, mely 4 részletben, még pedig október, december, február és április 1—15. között fizetendő;

P tárgyanként, mely legkésőbb a felvételi vizsgát megelőző napon lefizetendő.

és hadiözvegyek, továbbá az OTI-nál

Koskovics festi

ind

Bagi L. t Kecskeméti r. k. templom

tört

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

lyezem:

.....

vagy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

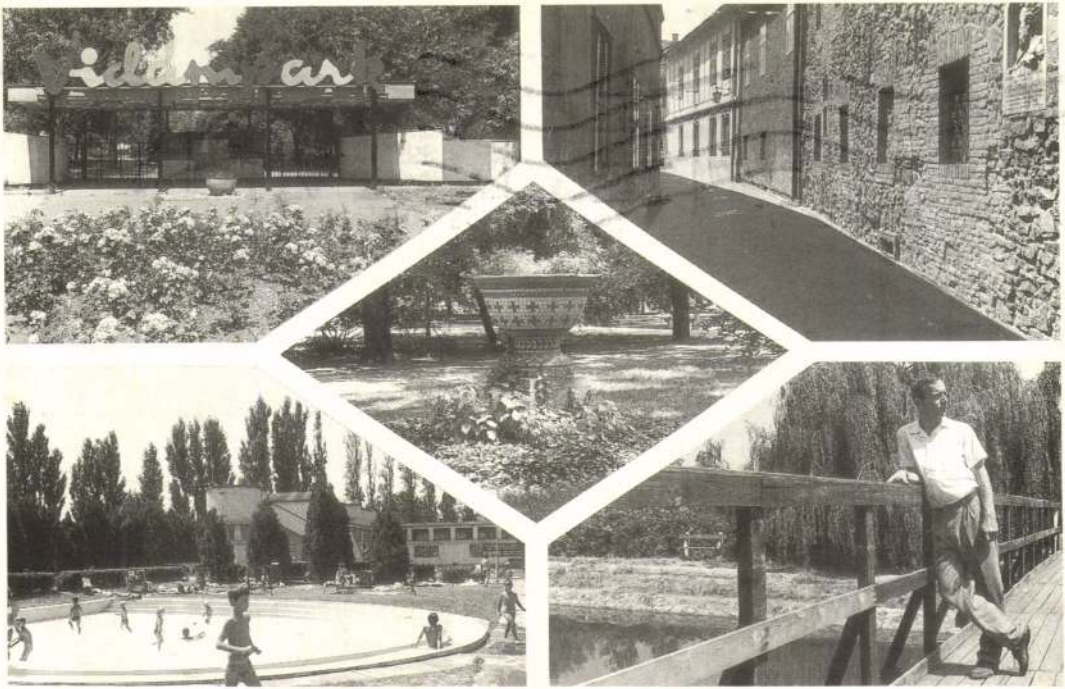

Üdvözlet Székesfehérvárról

ROSKÓ Gábor

A székesfehérvári
István Király Múzeum
meghívja Önt

ROSKÓ GÁBOR

kiállítására,
melyet

KUKORELLY ENDRE
költő nyit meg,

1989. október 14-én, szombaton
délelőtt fél 12 órakor
az István Király Múzeumban.

A kiállítás megtekinthető:
1989. október 14-től
november 26-ig,
hétfő kivételével
naponta 10–18 óráig.
F.k.: Kovács Péter

Székesfehérvár

NAKI Képeslapok © 1989. foto Lugo

KÉPESLAP DÍJELŐLEGES

Kontra Sándor
Bpest
Uri u. 62.

1017

ROSKÓ Gábor

Stúdió 93

P. Szűcs Julianna: Néprajz, 1994. jan. 29. 13

ROSKÓ Gábor

rajzai 2000

1994/7.sz.

Szeretettel várjuk a Vasas Művelődési házban,
a VIII., Kőfaragó u. 12-ben

1994. augusztus 1-13-ig.

(A Gutenberg térnél, a Blaha Lujza tértől
2 percre.)

hétköznap: 10–19 óráig
szombaton: 10–15 óráig

Folyamatosan megújuló árukészlet!

SZEZONBAN OLCSÓBBAN! SZEZONBAN OLCSÓBBAN!

ROSKÓ GÁBOR

BENCSIK B.: „GYORSAN SZÁRADÓ"
LÁTOMÁSOK R. G. FESTMÉNYEIRŐL.

HÍRADÓ 3. 1992, 4-5. SZ. 95-97

Schubert: VII. (C-dúr) szimfónia
Prokofjev: III. (C-dúr) zongoraverseny op. 26
közreműködik: Ingrid Fliter – zongora
vezényel: Kocsis Zoltán

április 9. vasárnap 19.30 Zeneakadémia

Weber: A bűvös vadász - nyitány
Sibelius: I. (e-moll) szimfónia op. 39
Bartók: III. zongoraverseny
közreműködik: Kocsis Zoltán – zongora
vezényel: Michael Schonwandt

május 24. szerda 19. 30 Zeneakadémia

Mozart: A-dúr klarinétverseny K. 622
Nielsen: III. szimfónia op. 27 „Sinfonia Espansiva"
közreműködik: Michael Collins – klarinét
vezényel: Varga Gilbert

... LIFTBE SZÁLLUNK. ÉDES IZGALOM.
IVÁNKA APUKÁJA KICSAVARTA EGY HÁROM MÉTERES NÉGER KEZÉBŐL A KÉST,
ÉS KILÖKTE UGYANEBBŐL A LIFTBŐL.
A LEGENDA ÉL, IVÁNKA MEGHALT.
BELÉPÜNK A SZOBÁBA.

A FEKETE-FEHÉR TV TETEJÉN
IVÁNKA BABÁJA VIGYOROG, HASZNÁLT TŰKKEL
DEKORÁLVA. VITÉZ VOODOO LÁSZLÓ.
IVÁNKA PÉNZT GYŰR AZ ÖVÉBE,
ÉS VÖRÖSBOROS KOMPÓTOT ISZIK.
ÉN SZERETNÉM JÓL ÉREZNI MAGAM.
EMLÉKSZEL, AMIKOR FÖLZABÁLTAD
AZ EGÉSZ KAKAÓPORT ÉS ENGEM POFOZTAK
MEG ÉRTE, NÉZ RÁM IVÁNKA.
NEM IS IGAZI KAKAÓ VOLT, CSAK
"REGGELI ITAL", PRÓBÁLOM ELVICCELNI.
MICSODA SZAR, DE AZÉRT JÓ VOLT NEKÜNK, NEM?
MEGGYŐZŐDÉS NÉLKÜL BÓLOGATOK.
IDEGESÍT A MÚLT, A JELEN SEGGÉT SZERETNÉM CSÓKOLGATNI,
DE ERRŐL MAJD KÉSŐBB, MOST HOSSZAN HALLGATOK.
NA MI VAN? IVÁNKA BEKAPCSOLJA A TÉVÉT, LEGALÁBB VALAMI BRUCE LEE
MENNE, KIKAPCSOLJA. VELED NEM LEHET BESZÉLGETNI, GYERÜNK,
VAGY MEGVÁRSZ ITT?

ROSKÓ GÁBOR

LIGET GALÉRIA

BESZÉLGETÉSEK IVÁNKÁVAL

BÁLINT ISTVÁN - JAKOVITS IVÁN - ROSKÓ GÁBOR

KIÁLLÍTÁSA MEGNYITÓ, 1996. JÚNIUS 21-ÉN, 19 ÓRAKOR

MEGTEKINTHETŐ JÚLIUS 5-IG

1762716

450
54
504

217 m³
199 m²
18 m³

NYITVA 14-18 H-IG, KEDD SZÜNNAP
1146 BUDAPEST, AJTÓSI DÜRER SOR 5.

ROSKÓ Gábor

Készman József: Kapcsolt testek.
Roskó Gábor festészeti moralizmusa.
= Új Műv. 1998/6. 9 – 10. ill

Zivill. Várfok 14 G. 1998

- Thököly út: Gimnázium 1161
Burgenland
- régészeti bibliográfia 1
- régészeti feltárások 254, 255
Bük
- Felsőbüki-Nagy kúria 123
Cădaciu Mic > Kadács
Csorna
- Szíj Rezső - Kovács Rózsa Művészeti Gy
Csörsz-árok > Vác
Csurgó
- cselédházak, 18. sz. 482
Debrecen
- bútoripar 653
- Déri Múzeum 194
- emlékkert 627
- fényképezés 645, 646
- Kálvin tér 620
- műemlékek 114, 295
- Péchy Mihály művei 723
- városháza 577
Dolná Strehová > Alsósztregova
Domanjševci > Domonkosfa
Domonkosfa [Domanjševci]
- r.k. templom 378
Dömös
- prépostsági romok 99
Drégelypalánk
- Drégely vára 157

... LIFTBE SZÁLLUNK. ÉDES IZGALOM.
IVÁNKA APUKÁJA KICSAVARTA EGY HÁROM MÉTERES NÉGER KEZÉBŐL A KÉST,
ÉS KILÖKTE UGYANEBBŐL A LIFTBŐL.
A LEGENDA ÉL, IVÁNKA MEGHALT.
BELÉPÜNK A SZOBÁBA.

A FEKETE-FEHÉR TV TETEJÉN
IVÁNKA BABÁJA VIGYOROG, HASZNÁLT
TŰKKEL
DEKORÁLVA. VITÉZ VOODOO LÁSZLÓ.
IVÁNKA PÉNZT GYŰR AZ ÖVÉBE,
ÉS VÖRÖSBOROS KOMPÓTOT ISZIK.
ÉN SZERETNÉM JÓL ÉREZNI MAGAM.
EMLÉKSZEL, AMIKOR FÖLZABÁLTAD
AZ EGÉSZ KAKAÓPORT ÉS ENGEM POFOZTAK
MEG ÉRTE, NÉZ RÁM IVÁNKA.
NEM IS IGAZI KAKAÓ VOLT, CSAK
"REGGELI ITAL", PRÓBÁLOM ELVICCELNI.
MICSODA SZAR, DE AZÉRT JÓ VOLT NEKÜNK, NEM?
MEGGYŐZŐDÉS NÉLKÜL BÓLOGATOK.
IDEGESÍT A MÚLT, A JELEN SEGGÉT SZERETNÉM CSÓKOLGATNI,
DE ERRŐL MAJD KÉSŐBB, MOST HOSSZAN HALLGATOK.
NA MI VAN? IVÁNKA BEKAPCSOLJA A TÉVÉT, LEGALÁBB VALAMI BRUCE LEE
MENNE, KIKAPCSOLJA. VELED NEM LEHET BESZÉLGETNI, GYERÜNK,
VAGY MEGVÁRSZ ITT?

Roskó Gábor

LIGET GALÉRIA

BUDAPEST 53. 17. 6. 96 AL-I/4

MAGYARORSZÁG ≈013 FORINT

BESZÉLGETÉSEK IVÁNKÁVAL

BÁLINT ISTVÁN - JAKOVITS IVÁN - ROSKÓ GÁBOR

KIÁLLÍTÁSA MEGNYITÓ, 1996. JÚNIUS 21-ÉN, 19 ÓRAKOR

MEGTEKINTHETŐ JÚLIUS 5-IG

Lóska Lajos

Bp. Felsôzöldmáli út 61-65.
1025

NYITVA 14-18 H-IG, KEDD SZÜNNAP
1146 BUDAPEST, AJTÓSI DÜRER SOR 5.

Roskó Gábor

Gyetvai Ágnes

Három kiállítás.
Révén László a Stúdió galériában
Roskó Gábor a Lágymányosi Közösségi Házban.
Artner Margit a csepeli Iskola Galériában

Magyar Nemzet, 1986. máj. 20. 7.

ergia lüktet át. Új színkezelés jön
a szecesszió hatását, tükröző ko-
függetlenebb színhasználattal él.
tív művészettel éles, keményebb
kompozícióikat. 1910-től az elő-
a törzsi és a csendes-óceáni kul-
vétel, s ez fokozatosan elvezet a
ikus stílusához. A kitárulkozó ak-
tualitást sugallnak. (E. L. Kirchner
09/10) Többé már nem az orna-
rmák összjátéka érdekli az alko-
n szépsége ragadja meg fantáziá-

kel művészetükben új fejezet nyí-
in ismeretében Kirchner hatéko-
idegen kultúrákkal, az Ajanta-fes-
. Az indiai piktúra idegensége és
rűgözi. E befolyásnak köszönhe-
ndületű körvonalakat iktat grafi-
értelmezéshez ifj. Lucas *Cranach*
nyét tekinti motivációs kiindu-
képzelései szerint változtat meg.
kecsességét, a női test arányvál-
tus kifejezést ad az alaknak. A fel-
övidíti, míg az alsót megnyújtja.
sül a nagyvárosi élettel. Képein
k tömörülnek össze. Megérzéseit
rül. Neurotikus túlérzékenysége
noki módon, roppant tisztánlátás-
rostituáltak és elegánsan öltözött
a nagyváros kétarcúságát tükrözi.
at. Az 1913-as *Két férfi az asztal-*
szichológizáló hangütésű, a csú-
ább gerjesztik a feszültséget. Tra-

MODERN MŰVÉSZETÉRT KÖZALAPÍTVÁNY - UITZ TEREM
2400 Dunaújváros, Vasmű út 12. Tel / Fax: (25) 312-220

Rónai Éva

Szeretettel meghívjuk Önt és kedves családját

RÓNAI ÉVA

gobelin kiállításának megnyitójára.

Megnyitja KOVALOVSZKY MÁRTA művészettörténész
1997. február 14 - én 18 órakor.

Megtekinthető február 14 - március 9-ig, hétfő kivételével naponta 10 - 18 óráig.
Támogatók: NEMZETI KULTURÁLIS ALAP, DUNAÚJVÁROS ÖNKORMÁNYZATA

ROSKÓ Gábor

MESTER Ildikó: Mint egy őstehetség : Roskó Gáborral beszélget Mester Ildikó. = Magyar Nepló, 5, 1993, 12. 11 - 14. ill.

ROSKÓ Gábor

TOPOR Tünde: Roskó Gábor rajzai. = Magyar Narancs, III.évf. 6.sz. 1991. 13.p. és ill.

Március 21.

Roskó Gábor

KUKORELLY Endre: És senkivel sem ácsorogni : Roskó Gábor rajzaihoz. Élet és Irodalom, XXXV. évf. 1.sz. 1991. 15.p. ill.

Mt. Roskó Gábor

so svojím manželom Fridrichom Riederom ako kmotra pri krste Kataríny Reginy, dcéry Jozefa Engertha, cukrovarníka, a jeho manželky Reginy (MP fary sv. Martina).

Riester, Ján, murár (murarius), 6. októbra 1740 sa vydáva vdova po ňom, Helena, za murára Jána Fleischhackera. Svedkovia: Gregor Fast, tkáč, a Andrej Tischler, murár (MS fary sv. Martina).

Rimel, Matej, kamenár (lapicida, magister artis lapicidiae), v Devíne, 15. marca 1735 sa uvádza s manželkou Magdalénou pri krste svojho syna Jozefa. Krstní rodičia: Gregor Meidinger, s manželkou Katarínou (MP r. k. fary v Devíne). — 11. septembra 1735 s manželkou Magdalénou kmotor pri krste Márie Magdalény, dcéry Michala Maÿra, tunajšieho obyvateľa, a jeho manželky Uršuly (MP r. k. fary v Devíne). — 4. januára 1745 s manželkou Magdalénou kmotor pri krste Márie Alžbety, dcéry Michala a Uršuly Mayerovcov (MP r. k. fary v Devíne). — 19. júla 1746 s manželkou Magdalénou kmotor pri krste Antona Františka Salesiusa, syna Gregora a Terézie Kaplerovcov, hrnčiarov. Podľa zápisu kamenárske remeslo vykonávala aj manželka M. Rimela? („patrini sunt magistri artis lapicidiae"). (MP r. k. fary v Devíne.) — 28. decembra 1746 sa uvádza s manželkou Magdalénou pri krste Jána Michala, syna Jána Michala a Márie Mayrovcov (MP r. k. fary v Devíne). — 6. marca 1748 s manželkou

pri krste ... Texa a jeho man Martina). — 16. r Julianou kmotor Teofila Texa, ka Zuzany (MP fary 1779 s manželkou Jozefa, syna kam manželky Zuzany 16. júla 1781 s m pri krste Ignáca, Texta a jeho man Martina).

Robertus, Mate beiter), 2. augusta Máriou Apolóniou hoffera, garbiara v Bavorsku, a je Svedkovia: Juraj Leopold Kocher, hradia (MS fary sv

Rosler, Anton, 1778 zastupoval Jána Lusticha, m Jozefy kmotrovco Hecha a jeho man sv. Martina).

Rossicus, Jozef, 1799 zomrel (MZ f

Roskopf, Andre 1796 sa uvádza pr (MZ fary sv. Mar sa uvádza pri smrt

ROSKÓ Gábor

MARKOJA Csilla: 'Hátunkon' fekszünk 'Szájunkban esőviz. = ÉS XXXVI.évf.lo.sz. 1992.március 6. 13.p.

Dunaujváros, Uitz Terem, kiáll. 1992

leto-
. 19.

pôv.
ačatá
. Dá-
o aj
iatok
ťažko
okolo
len
ročili
1516.
enári
o, že
oby-
plnky
lnkou
óczo-
erbom
dielo
a zú-
lenby
kosto-
skup-
l ka-
stallá,
. ba-
hornú
žnicu,

arkády s trojlistovou kružbou. Medzi sedlovým a lomeným oblúkom je reliéf veraikon (obnovený). Po stranách portálu fiály. Ostenie s pretínavými prútmi s hruškovou profiláciou, bohato členené. Na juž. strane, na V od predsiene, malá barokizovaná kaplnka (1828), susediaca s presbytériom. Na sev. strane presbytéria kamenné pastofórium typu svätostánku na nohe, s vysokou, dvakrát odstupňovanou a nahor sa zužujúcou fiálou. Na polygonálnej konzole pastofória nápis: Anno domini 1507 huc opus factus est p. Petrum de Coloa. Pôvod majstra nie je jednoznačný, predpokladá sa, že pochádzal z Colony (Taliansko) alebo Kluže (Rumunsko), prípadne z Kolína nad Rýnom. V 18. stor. predelená banícka, neskôr Bakóczova kaplnka siahala pôv. po svetlú výšku kostola, bola halovite riešená, jej klenba na prvom poschodí je neskorogot., pretínavá na spôsob dekoratívnych klenieb majstra *Jána z Prešova,* a spočíva na konzolách, zdobených hlavami baníkov, resp. baníckym znakom. Na prízemí býv. kaplnky sú dnešné priestory sakristie, zimnej kaplnky a miestnosť vedľa schodišťa, vedúca do knižnice na poschodí. V záp. úzkej tmavej predsieni sa otvára pôv. renes. portál kaplnky s erbom arcibiskupa Tomáša Bakócza, inšpirovaný talianskou renesanciou. Má typické renes. vodorovné zalomenie a nad nadpražnou rímsou, zdobenou vajcovkou, polkruhovú archivoltu, na nej vo vavrínovom venci erb s kardinálským oblúkom, ktorý flankujú dvaja anjeli opierajúci sa o banícke

typu s trojdielnou p
od *G. Jeneho* z Košíc
s relikviami sv.
z r. 1836, prestavany
oltár Srdca Ježišovh
z r. 1936.

Kazateľnica barok.-
okolo r. 1770, na pa
Ježiša v chráme, na
tangere. Krstiteľnica,
Kanonické stallá na
téria, barok.-klasicist
r. 1770, s reliéfmi
sv. Jána Nep., na pr
Biskupské kreslo s b
tretiny 18. stor., o
klasicist. z čias oko
členená festónmi, r
chole plastika svätc

Voľný obraz Mete
Majstra L. A., v poz
dolovania a ťažby
scénach. Majster ob
Pavla z Levoče a je
liarom, ktorý praco
tári spolu s majstr
prameňov pracoval
jeho práca sa však

Voľný obraz sv. B
J. Czauczika, bol pô

ROSKÓ GÁBOR

Új művészet

1998. jún.

9.o.

KUE-Nummer: [illegible]
Zeilen (55 Ansetzt): [illegible]
Dokart: Familie

Künstlername: [illegible] 1547 Goldschmie
Sortiername: [illegible] (1547 Goldschmied

Geschlecht: m
bildkünstl. Beruf: Goldschmied
Staat(aktuell): [illegible]
GEO-Nachweis: [illegible] Bürgen
Erste Erw.: 1547
Letzte Erw.: 1561
Tätigkeitsort: [illegible]

Filstich, Go[illegible]schmiede-Fam. in
lozsvár; Cluj-N[illegible] Rumänien), 15
Autor: [illegible]
Redakteur: [illegible]
Red-Bem.: [illegible]
Red.-Ber.: H
Kategorie: 4
Datum: 20031013

Künstlername: [illegible]
Sortiername: [illegible]

[illegible] N-[illegible] [illegible] (1570)
(1561)
Geschlecht: m
bildkünstl. Beruf: [illegible]
Staat(aktuell): [illegible]
GEO-Nachweis: [illegible] Bürgen
Erste Erw.: 1561

ROSKÓ Gábor

SZŐKE ANNAMÁRIA: Nézz vissza 2 x ! = Uj Müvészet,
II.évf.1.sz.1991 30-31.p.

LÁTOGATÓ

..... sz.

Név: .....

Lakás: .....

engedélyt nyert arra, hogy ..

.....

.....

vonatkozólag az MTA adattárába

lexikongyi

levéltári

a fennálló szabályok keretén k

Ezen engedélyt a kutatóterembe

A gyüjteményekben kutatott any

igazgatójától külön engedélyt

Budapest 198 év hó

ROSKÓ Gábor

MEGHÍVÓ A STÚDIÓ GALÉRIÁBA

Szíj Kamilla hidegtűvel készült körképének bemutatására. A megnyitón, 1992. december 14-én 19 órakor Litván Gábor a képre írt Gallérja című kompozíciója hangzik el. Dalszövegek Ernst-Jürgen Dreyer írásaiból Litván Gábor fordításában. video: Jan-Daniel Fritz és Lui Tratter hang-kép szinkron: Litván Péter ● szövegkép: Eln Ferenc közreműködnek: Járdányi Gergely - nagybőgő ● Kutik Rezső - tenor, gitár ● L.Weninger Edit - alt ● Oromszegi Ottó - fagott ● Pintér Ilona Eszter - szoprán ● Roskó Gábor - altszaxofon ● Várhelyi Éva - mezzoszoprán A kiállítás megtekinthető 1993. január 9-ig hétfő kivételével naponta 10-18 óráig. 1054 Budapest, Bajcsy Zs. u. 52. ● Telefon: 111 9882

ROSKÓ Gábor

FORGÁCS Éva: Rendetlenség. A Négy Muskétás: Böröcz András, Révész L. László, Roskó Gábor, Sugár János a Liget Galériában. = Magyar Napló, 1990. nov.29. 14.p.

Neznámy autor: Podobizeň Márie Terézie s uhorskou korunou. Okolo 1
Bratislava. Foto F. Hideg

ROSKÓ Gábor

Munkácsy Mihály-díj 1995

majd Pesten öt napon belül háromszor
mszor ismét Bécs, - május 26.,28.,30.
r győzelem, sőt egyszer "compromise"
nt - néhányszor volt ilyen futama Kin-
alk overt, mert senki nem akart kiállni
onosa megegyezett, hogy részt ad a díj-
hogy a közönség kedvéért legyen ver-

gliai utazás. Természetesen a telivér
obb tenyésztési és trenírozási köz-
zás első állomása. Az akklimatizációs
an zavartalan, mint korábbi útjain.
a gondos lovásza - akinek neve sajnos
nn: Kincsem Franzl, kólikás tüneteket

ROSKÓ Gábor

Tenner Gábor

Bemutatjuk Roskó Gábor
rajzait

Élet és Irodalom 1985 dec. 13. 12.

ROSKÓ Gábor

Kiáll. Bp. Studió Galéria, 1985

ism. BAN Andrea: Művek - a helyükön. = M. Nemzet, 1985. máj. 2. 8.

ROSKÓ Gábor festő

"A változások talán legfontosabb, legfeltűnőbb jele, hogy hosszu évek után - akár egy Mrozek darabban - a szinfalak mélyéről a roncsok tetejére kimásznak, a sarokból előbujnak az ősdinak tekintett, elfeledett, megkopott értékek, elsősorban a mese, a történet - ez utóbbi történelem jelentésében is. ... Wahorn András, Révész László, Roskó Gábor vagy Ujházi Péter képei...a meséből, az elbeszélt, elmesélt dolgok folyamatosságából táplálkozik."

Kovalovszky Márta: Századvég előtt. In. Életünk, 22.évf. 10.sz. 1985. 929. p.

Mrozek darab

y ban - a szinfalak mélyéről a roncsok tete

"A változások talán legfontosabb jele, hogy hosszu évek után -
akár eg

Roskó Gábor

Roskó Gábor Budapesten született, 1958-ban. A Képzőművészeti Főiskolán Raszler Károly osztályában végzett grafikusként, 1982-ben.

a Fiatal Művészek Stúdiójába 1987-ben felvett új tag

Mozgó Világ 1983/6

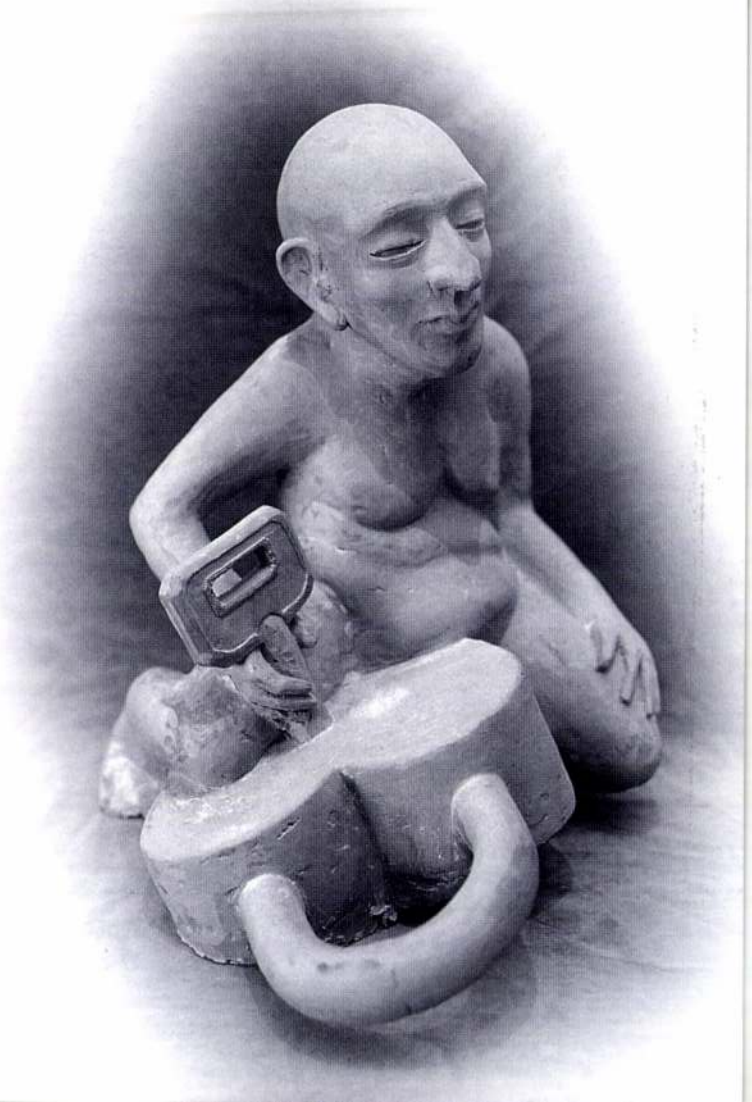

Óbudai Társaskör Galéria

Budapest, III. Kiskorona u. 7.

ROSKÓ GÁBOR

Minjan

Megnyitó: 2002. március 12-én 18 órakor

Megtekinthető március 13-tól április 7-ig,
hétfő kivételével 14-18 óra között

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTÉRIUMA

FŐVÁROSI KÉPZŐMŰVÉSZETI ALAP

Kosko Gábor

90 3. 58
91 1. 22, 25, 26, 27, 30
4 56-58, 65
6. 23

Új Művészet

Új Művészet

Üdvözlet Székesfehérvárról

ROSKÓ Gábor

A székesfehérvári
István Király Múzeum
meghívja Önt

ROSKÓ GÁBOR

kiállítására,
melyet

KUKORELLY ENDRE
költő nyit meg,

1989. október 14-én, szombaton
délelőtt fél 12 órakor
az István Király Múzeumban.

A kiállítás megtekinthető:
1989. október 14-től
november 26-ig,
hétfő kivételével
naponta 10–18 óráig.
F.k.: Kovács Péter

Székesfehérvár

NAKI Képeslapok © 1989. foto Lugo

KÉPESLAP DÍJELŐLEGES

DUNAÚJVÁROSI ÜDVÖZLET

ROSKÓ Gábor

A Dunaújvárosi Modern
Művészetért Alapítvány
tisztelettel meghívja Önt

ROSKÓ GÁBOR

kiállítására

Megnyitó:
1992. II. 21. péntek 18 óra
Uitz Terem Dunaújváros

A kiállítás megtekinthető:
1992. II. 21–III. 15-ig
hétfő kivételével
napona 10–18 óráig

Köszönjük a fehérvári István Király Múzeumnak az Első Magyar LÁTVÁNYTÁR Alapítványnak valamint a Magyar Nemzeti Galéria Jelenkori Gyűjteményének, hogy a képeket a rendelkezésünkre bocsátották.

FOTO LUGO

ÚJ MŰVÉSZET
LÓSKA LAJOS
SINKOVITS PÉTER
BUDAPEST
1054 BÁTHORI U. 10.

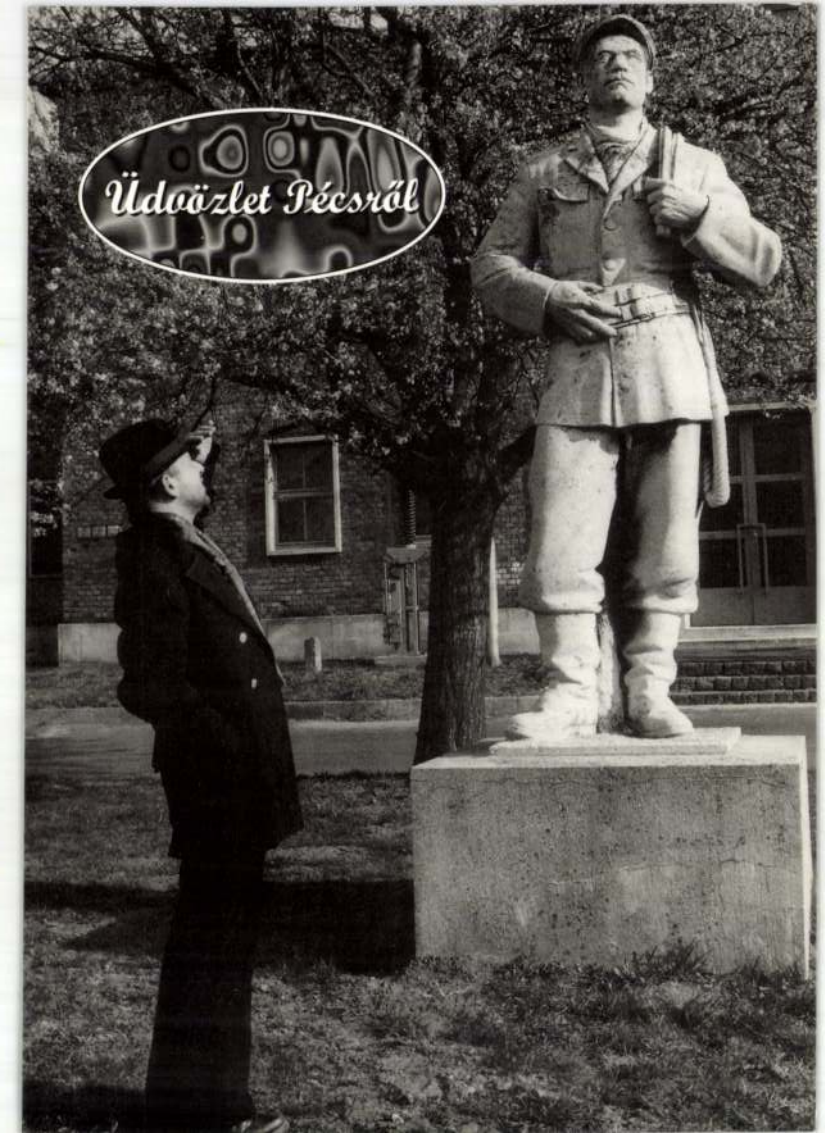
Üdvözlet Pécsről

A PÉCSI GALÉRIA
tisztelettel meghívja

ROSKÓ Gábor (Budapest)
festőművész
kiállításának megnyitására
a Pécsi Kisgalériába (Szent István tér 4.)
1998. július 03-án, pénteken délután 5 órára.
Megnyitja:
LENGYEL Zsolt

A kiállítás megtekinthető:
1998. augusztus 23-ig, naponta 12-18,
szombaton 10-18 óráig, kedd szünnap.

PÉCS 1
29. 6. 93
AL-IV/83

PÉCSI GALÉRIA • H-7601 Pécs • Pf. 162. • T/F.: +36 (72) 315-623 • Foto: Lugo

MAGYARORSZÁG
≈024
FORINT

Loska Lajos
művészettörténész

Budapest
Felsőzöldmáli u. 61-65.
1025

MAGÁN

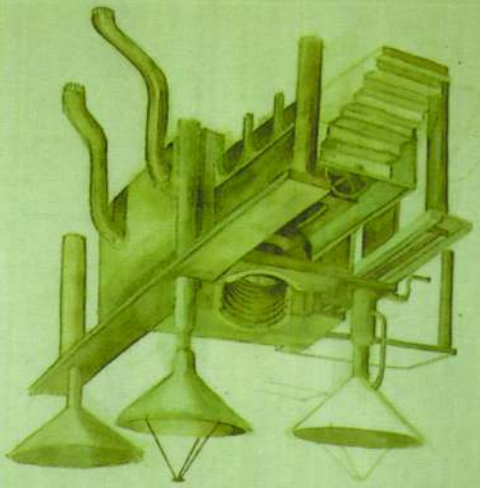

Roskó GÁbor: Cím nélkül

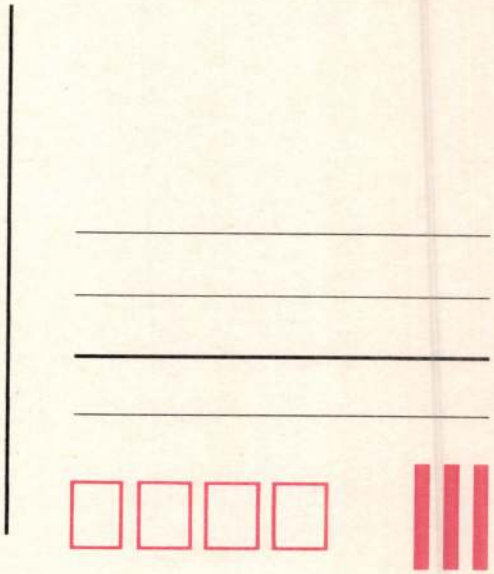

1092 Bp., Ráday u. 7.

OFFSET ÉS JÁTÉKKÁRTYA NYOMDA — BUDAPEST

DUNAÚJVÁROSI ÜDVÖZLET

ROSKÓ GÁBOR

A Dunaújvárosi Modern
Művészetért Alapítvány
tisztelettel meghívja Önt

ROSKÓ GÁBOR

kiállítására

Megnyitó:
1992. II. 21. péntek 18 óra
Uitz Terem Dunaújváros

A kiállítás megtekinthető:
1992. II. 21–III. 15-ig
hétfő kivételével
napona 10–18 óráig

Köszönjük a fehérvári István Király
Múzeumnak az Első Magyar
LÁTVÁNYTÁR Alapítványnak
valamint a Magyar Nemzeti Galéria
Jelenkori Gyüjteményének,
hogy a képeket a rendelkezésünkre
bocsátották.

FOTO LUGO

06 25 17 488

... LIFTBE SZÁLLUNK. ÉDES IZGALOM.
IVÁNKA APUKÁJA KICSAVARTA EGY HÁROM MÉTERES NÉGER KEZÉBŐL A KÉST,
ÉS KILÖKTE UGYANEBBŐL A LIFTBŐL.
A LEGENDA ÉL, IVÁNKA MEGHALT.
BELÉPÜNK A SZOBÁBA.

A FEKETE-FEHÉR TV TETEJÉN
IVÁNKA BABÁJA VIGYOROG, HASZNÁLT TŰKKEL
DEKORÁLVA. VITÉZ VOODOO LÁSZLÓ.
IVÁNKA PÉNZT GYŰR AZ ÖVÉBE,
ÉS VÖRÖSBOROS KOMPÓTOT ISZIK.
ÉN SZERETNÉM JÓL ÉREZNI MAGAM.
EMLÉKSZEL, AMIKOR FÖLZABÁLTAD
AZ EGÉSZ KAKAÓPORT ÉS ENGEM POFOZTAK
MEG ÉRTE, NÉZ RÁM IVÁNKA.
NEM IS IGAZI KAKAÓ VOLT, CSAK
"REGGELI ITAL", PRÓBÁLOM ELVICCELNI.
MICSODA SZAR, DE AZÉRT JÓ VOLT NEKÜNK, NEM?
MEGGYŐZŐDÉS NÉLKÜL BÓLOGATOK.
IDEGESÍT A MÚLT, A JELEN SEGGÉT SZERETNÉM CSÓKOLGATNI,
DE ERRŐL MAJD KÉSŐBB, MOST HOSSZAN HALLGATOK.
NA MI VAN? IVÁNKA BEKAPCSOLJA A TÉVÉT, LEGALÁBB VALAMI BRUCE LEE
MENNE, KIKAPCSOLJA. VELED NEM LEHET BESZÉLGETNI, GYERÜNK,
VAGY MEGVÁRSZ ITT?

ROSKÓ GÁBOR

LIGET GALÉRIA

BUDAPEST 53. 17. 6. 96 AL-I/4

MAGYARORSZÁG ≈013 FORINT

BESZÉLGETÉSEK IVÁNKÁVAL

BÁLINT ISTVÁN - JAKOVITS IVÁN - ROSKÓ GÁBOR

KIÁLLÍTÁSA MEGNYITÓ, 1996. JÚNIUS 21-ÉN, 19 ÓRAKOR

MEGTEKINTHETŐ JÚLIUS 5-IG

Markoja Csilla

Bp. Hevesi György 46.
1156

NYITVA 14-18 H-IG, KEDD SZÜNNAP
1146 BUDAPEST, AJTÓSI DÜRER SOR 5.

ROST József szombathelyi szobrai

MÉrt 2001. 237.

ROSKÓ GÁBOR

MAGYAR NEMZET,
2001. JAN. 22.
17.o.

Magyar művészek Indiában

KÉT KORTÁRS MAGYAR képzőművész is meghívást kapott a ma Újdelhiben kezdődő X. India Triennáléra: Gaál József és Roskó Gábor hat alkotással képviseli hazánkat. Gaál József három szoborral, Roskó Gábor pedig három festménnyel mutatkozik be. A magyar művészek triennálén való részvétele a magyar–indiai kormányközi kulturális csereprogram révén vált lehetővé. (MTI)

MEGHÍVÓ

a Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesület 1993. évi közgyűlésére, ami a Fiatal Művészek Klubjában (Budapest, VI. kerület, Andrássy út 112.) kerül megrendezésre 1993. december 17-én pénteken 14 - 18 óráig.

A közgyűlés programja:

1. M. Novák András, a MAOE elnöke tájékoztatója az egyesületről és az alapítványról
2. Roskó Gábornak, a Stúdió elnökének beszámolója az 1993-as évről
3. Költségvetési beszámoló az 1993-as évről
4.. Költségvetési tervezet az 1994-es évre
5. Az egyesület ingatlanügyei (Stúdió Galéria stb.)
6. Alapszabálymódosító javaslatok

A közgyűlésen csak az egyesület tagjai valamint a meghívott vendégek vehetnek részt!

ROSKÓ GÁBOR

M. D. K.

ROSSKOPF András festő.

vsrlg. R. János Ulmos festő fia

1796-ban említik Pozsonyban

Garas XVIII. 17. 245. l.

ROSSKOPF, Andreas, pozsonyi festő

A. Roskopf, Mahler, 8 hetes lánya meghalt (1796, 5551)

—

A. Rosskopff, bürgerl. Mahler, hadiadót fizet. (1796, 10641)

Pressburger Zeitung
(Genthon)

ROSKOPF Andreas 1. ROSSKOPF

ROSKOVÁNY Iván festő

SZABÓ Lilla: Első közös bemutatkozás : A cseh-szlovákiai magyar képzőművészek bemutatkozása. =
Magyar Nemzet, LIV.évf. 41.sz.1991 febr.18. 6,p.

Bp.,Cseh és Szlovák Köztársaság Kulturális és Tájékoztató Központja, 1991

M.D.K.

Roskoványi

Forró Pál: "Hüség" c. novellájához készitett illusztrációkat.

Szinházi Élet. Bp. 1933. márc. 19-25. XXIII. évf. 13. sz. 73-75. lap.

Roskoványi templom
harangjai
(Sáros vm)

l.
Arch. Ert
1920-22
115. l.

Wertheimer Gusztáv (Gustav), szül. (geb.) 184

648. HOL AZ IGAZI BOLDOGSÁG? (Wo i
rechts unten): Gustav Wertheimer. Pari
Vászon (Leinwand). 113×175 cm.

Wertheimer Gusztáv (Gustav), szül. (geb.) 18

649. OROSZLÁNCSALÁD (Löwenfamilie). J
Vászon (Leinwand). 119×83 cm.

Weyde Julius (1822—1860).

650. A KOCSMÁROS CSALÁDJA (Die Fan
Vászon (Leinwand). 62×48 cm.

Wilkie, Sir Dávid (1785—1841).

651. A LEVÉL (Der Brief).
Vászon (Leinwand). 51×61 cm.

Wigand, Balthasar (1771—1846).

652. Két darab: HADGYAKORLAT (Manö
auf dem Glacis vor S. M. dem König vo
auf dem Glacis den 27. August 1829."
Vizfestmények (Aquarelle). 15×22 és 1

Wigand, Balthasar (1771—1846).

653. HADGYAKORLAT (Manöver). Jelezve
den 22. September 1834."

).

PE (Bildnis eines ungarischen (?) Herrn). Jelezve (Bez.):

.

) **(Bruder des Philipps W.)** (1623—1682).

).

Jelezve (Bezeichnet): „J. Wynants f. A. 1675".

Illusztr. VI. tábl.

laviert). 14.5×18.5 cm.

. Jelzés (Bez.): „Zichy".

Die Verlosung der Beute).

ng, Leinwand). 21×17.5 cm.

ROSKOVÁNYI ISTVÁN

Hushegyi Gábor: Hagyományteremtés szemlélet
váltással? Gondolatok a kassai magyar képz
művészek csoportos tárlata kapcsán
Kalligram 1995, 3, 101-106

Roskoványi István
Tassai festőművész

neve szerepel "A magyar képzőmüvészet Csehszlovákiában" c. cikkben a 7-8.oldalon

Kritika 1973 december

Roskovanyi Mária

IV. é-

tanári nak

Ferkèpzomfoiskèvk

1933-34. 46. l.

...ni viszonyok mostohasága idején.
...dalommal ajánlva a Tekintetes
..., gyülekezetem nevében vagyok
...rottsáprak

alázatos szolgája:

Gyülvészitstvá
ref. lelkész

...S LELKÉSZI HIVATA...
...TJE

Roskovány: Mária

1930/31 - 1932/33

Ferkèpzomfoiskèvk

727. (

Roskoványi Märi

A művészek azok közé tartoznak, akik választ adtak arra a szobrászokhoz intézett "Pesti szobrászok" c. körkérdésre, hogy jelenleg min dolgoznak.
Fekete Géza még főiskolás korában elkészítette Bársony István siremlékét. Kedvenc alkotásai: a "Tavasz" c. szobra és az esztergomi Mattyasovszky Kasszián emlékmű. Feleségével, Roskoványi Márival a Képzőművészeti Főiskolán ismerkedett meg, s közös műtermükben együtt dolgoznak.
A körkérdésre választadó művészek nevének felsorolását lásd: Medgyessy Ferenc nevénél.

Délibáb, Bp. 1939. szept. 16. XIII. évf. 37. sz. 25-27. lap.

Roskovenszky Hedvig

~~felvételei~~ rajza illusztrálja

a Budapest c. folyóirat 1974. évi 3. számát

Roskovics

Rajza a rettenetes szerdáról.
(repr.)

Jökös Koltán: Szeged, márc. 12.

Magyarország, 1969. márc. 2.

MDK

Roskovics-

freskók

az "istván főherceg" lebontásakor porrá váltak.

Füsi József: Mikszáth Kálmán

Hatvany Lajos /szerk/: Beszélő házak.
Bp. 1957. 170-174 175.1.
174.1.

MDK

Roskovics

oltárkép

A szt.István tpl. megnyitása. Vállalkozók Közl. 1905. nov. 22. 3-5.l.

MDK

Roskovics

A művész telep... Vas. Ujs. 1887. 553. l. 554. l.

Roskovics
festő

M.D.K

Madách Imréről készített portrét,
ez a második világháború alatt
pusztult el.

Csengeryné Nagy Ilona: Magyar írók arcképei – 34 l.
Művészet, 1960. augusztus.

M.D.K.

Roskovics

"Magyar szentképek" cimmel a "Kritika" c. rovat adja hirül, hogy a müvész "Szent Erzsébet, Szent Margit, Szent László és Szent Imre" c. festményeiről a Verbőczy nyomda repr.-kat készit.

Magyar Salon, Bp. 1900. december
597-598. lap

Roskovics Ignác

Roskovics Ignác munkájáról -szemben a többi kiállitóval- elmondja, hogy "becsületes tudás és szeretet árad minden foltból, minden vonalból... oltárképeket fest, amelyhez az embernek, a müvésznek lelke is megnyilvánul."
Juszkó Béla müvészetét ugyanitt emliti meg: akinek munkájáról itélve csak annyit lehet mondani, hogy háborut látott, de harcteret nem.
Végül azt is megjegyzi, hogy a Képzőművészeti Társulat a Szépmüvészeti Muz eumban szorong.
"Kultura" c. rovat.

Élet, Bpp 1916. ápr. 16. VIII. évf. 16.sz. 379-380. lap.

Roskovics Ignác

"Árpádházi Boldog Margit"-ról festett alkotását bemutatja a lap.
Repr.

Élet, Bp. 1916. dec. 24. VIII. évf. 52. sz. 610. lap.

Roskovics Ignác, festőművész

Alig van jelesebb tagja az új festőnemzedéknek, ki egy-egy nyarát Szolnokon ne töltötte volna. Spányi, Roskovits is felkereste Szolnokot.

Kaposvári Gyula: Emlékezés Deák Ébner Lajosra.
Szolnok Megyei Néplap, 1984. jan. 24.

MDK

Roskovics Ignác, festöm.
1854-1915

A Szent Család. Jelz.l.j.: Roskovics 1888.
53x22. Fa.

Ernst Muz. aukc. XVI. 1921. Kat. 43.l.

MDK

Roskovics Ignác, festö

Kóstolja, be édes!

Mücs.-Az 1934 évi Magyar Kiáll. - IX.27.-X.28. Kat.6.1.

MDK

Rsokovich Ignác

képei

diszitik a Szt István templomot /un.Bazilikát/.

-.-

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961. 124.l.

Roskovics Ignác

Ebéd előtt, o.

Szépműv. Múz. háborus veszteségeinek jegyzéke

Bp.1952.

Roskovics Ignác

Szélhely Bertalan tanítványa volt.

Szélhely Bertalan válogatott művészeti írásai. (Vál.-és bev.: Maksay Ferenc.) Bp. 1962. Képző műv. Alap Kiadóv. - 214 l., 32 t. (A művészettörténet forrásai.) - 201. l.

Roskovics Ignác

Szerepel a Felvidék mesterainek kiállításán a Műcsarnokban

Nemzeti Újság 1938 XI. 9

Roskovics Ignác

festőművész

Nemzeti Szalon ~~x~~ 40 éves jubilirás kiállitása. Ennek kapcsán megemlékezik a Szalon megalakitását megelőző azon beszélgetésről, amelyet a Herlicska féle vendéglőben folytatott egy kisebb művésztársaság, köztük a művész is.

Nemzeti Ujság
1935.I.6.

Roskovics Ignác

festőművész

Petrovics gyüjtési munkásságát általában az különböz teti meg elődeiétől, hogy nem érte be a főművekül elfogadott alkotásokkal, hanem a régi itéleteket felülvizsgálta és a főművek mögött és előtt a jobb müvészek korai és kései munkásságában kereste az értéket Míg azonban nagyratartott képeik megbecsülés dólgában nagyot hanyatlottak, figyelemre kevésbé méltatott későbbi munkáik között nem egy értékes darabot talál Ezekkel a kisebb munkáikkal rehabilitálta azután elfelejtett vagy rossz hirbe került festőjüket.

U j s á g
1935.VI.25.

MDK

Roskovics Ignác

Kóstolja be édes!, of.

M.táj- és életképkiáll. 19-2o.sz. Mücs.
1927. jan.

MDK

Roskovics Ignác

Piti piros alma, of.

M. táj- és életképkiáll. 19-2o.sz. 1927.jan.

Mücs.

Roskovics Ignác M.D.K.

Bp.1901.

Szász-kézdi mátkapár. 19 x 13 cm. illusztráció Teutsch Traugott: A szászok c.cikkéhez. id.mü 451-469.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m. 2o.köt. Bp.1901. Magyarország VII. 463.p.

MDK

Roskovics Ignác

"Urfi kijátok!", of.

M.táj- és élethépkiáll. 19-20. sz. Mücs.
1927. jan.

MDK

A párisi kiállitás juryje.

Roskovics Ignác

Mücsarnok, 1899. 29.sz. 451.o.

MDK

Az Athenaeum ill.Petőfi kiadása.

Roskovics Ignác

Mics rnok, 1899. 29. sz. 451.o.

MDK

Roskovics Ignác festőm.

Műcsarnok, 1899. 4.sz. 54. l. Illusztrált magyar biblia.

Roskovics Ignác, festő

M.D.K.

nyert megbízást a József-
városi Férus Szivre templomá-
ban néhány freskó elhé-
sítésére (Tevv. építész: Kauser
József).

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1891. XX.évf.
ápr. 10. sz. 84. old.

Roskovics Ignác. festő M. D. K.

Jósefvárosi plébánia-templomában elrémült freskóit ismerteti a lap rövid leírással és 4 fh. pel.

Bauzeitung für Ungarn. Bp. 1895. XIV. évf.
máj. 20. sz. 113. old.
+. 116-117. "

Roskovics Ignác, festő

M.D.K.

nagyméretű képe „A Szt. Lélek eljövetelét" ábrázolja az ~~Erzsé-~~ Erzsé-~~ceb~~ vos kiállításon, a másik kisebb vidámabb hadélyű képének címe „Különleges szenvedély" s egy festőt ábrázol, ezi egy clavult erdei Mária kép mellett sem tud elmenni, hogy egy kicsit fel ne frissítse.

Budapester Ausstellungs-Zeitung, Bp. 1885.

XI. 8. sz. 327. old.

M.-B.-K.

M.D.K.

Roskovics Ignác, festő

Zala Nörggyel közös villa-
szerű házat épittet Strohofer Ist-
ván épitőmesterrel az Epreshert-
utcában. Ő a ház emeletén ren-
deri be műtermét.

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1888. XVII. évf.

febr. 1. sz. 16. old.

Roskovics Ignác MDK

Kóstolja, be édes!

Mücsarnok 1938 őszi tárlat

Roskovics Ignác, freskó festő művész

(a régiek közül) szintén szerepelt művével ezen

a hagyatéki kiállitáson.

(gr. Zichy Béla és mások gyűjt.)

D. A.: Kiállitások. - Ernst muzeum.

Magyarság, 930. XI. 30.

MDK

Roskovics Ignác

közp.Oltáregyesületnek zászlót tervezett.

Makay Lajos dr: A bpesti középp. Oltáregyesület
Bp. 1910. 69. l. 70. l.

Roskovics Ignác MDK

festő

Képek a budai királyi várból.
Vasárnapi Ujság 19o3.59o.o.

M.D.K.

Roskovics Ignác, festő

műve a királyi vár Szt. István
lovasénak festői díszei: árpádkori
királyok alakjai és két jelenet
Szt. István életéből. E művek
a párisi világkiállításon is szere-
peltek.

Hauszmann A.: A királyi vár építés
története.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1900. 34. köt. 254. old.

M.D.K.

Roskovics Ignác, festő

Készítette a királyi vár templomának oltárképeinek egy részét.

Hauszmann A.: A királyi vár építéstörténete

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Közlönye, Bp. 1900. 34. köt. 254. old.

Roskovics Ignác

MDK

Akt tanulmány, olf.

Műcsarnok 1924. febr-márc.

Roskovics Ignác

MDK

Temesvár, ceruza

Szépm.Mus.Grafikai Osztály XLVI.kiáll. 1922.
Magyar Tájak

az adó-megállapitáshoz semmi kö
ha nem is egyhamar, szerencsére
amit szoktam: látogattam a hive
tartottam stb., az egyházi élet
kedett az urvacsorázók, templom
közönsége nem fért el az iskol
büszkén mesélték mindenfelé, v
amilyen sohase volt. Meg is te
pl. a tanitói államsegélyt ugy
den terhet az állam visel. Igy
Ekkor elfoglalta nálunk állás
Kajdi Lajos, ki Drávapiskiből
területről került át hozzánk.

MDK

Roskovics Ignác
96.o.

Jajczay János: Árpádházi Szent Margit hétszázéves arculata. Bp. 1943.

Roskovics Ignác, festöm. MNK

a szász népélet alakjait és egyes jeleneteit örökiti meg.

Az esztr.-magy.monarchia irásban és képben. - Vas. Ujs. 33.sz. 48.évf. 1901. 536.l.

Roskovi Ignác, festöm. MDK

Stefánia özvegy trönörökösné egyik legyezöjét látta el müvészi festményével.

Plakátok hirdették e kiállitást, müvészi tervezöje R. volt. E rajz kis alakja volt a tárgymutató cimlapján is.

Dalmady Z.: A Mübarátok Köre 25 éves története.
Legyezö-kiállitás. 34.l.

Mücs.-1891. márc.8.

MDK

Roskovics Ignác

Unió c. millenáris tört. festményén dolgozik

Mütermekből. Mücsarnok, 1898, okt. 20. 96 l.

MDK

Roskovics Ignác

majolika festmények

Műcsarnok. 1900. 9.sz. 118 A Szent István terem.

118. 1.

MDK

Roskovics , festöm

a 80-as évek elején egész sora a müvészeknek töltött hosszabb-rövidebb időt munkáik kerámiai kivitelével kapcsolatban a gyárban.

Ö is festett egy kerámiai táblaképet . Crómfekete kréta alkalmazásával az akkori föfestönöről Farkasnéról. /A Zsolnay -Muzeum halljában van./

Nikelszky Géza beszámolója Dr.Szentiványi Gyulámak: A Zsolnay gyár müvészei és kivitelezöi.

Pécs. 1948.nov.16.

Festészet. XIX sz. Táblakép. „A gourmand." (Roskovics)

Pesti Hirlap. 1886. nov. 12. 4-5.

Prém József: A jubiláris tárlat

Ungvár. Roskovics

Pesti Hirlap. 1884. okt. 8-3

a festők köréből

Reskovics. MDK

"Petőfi összes költeményei" c. díszmű illusztrálásához használt művészetével.
Félszázados dicsőséges multhoz méltó uj kiadás.

Athenaeum: "Petőfi összes költeményei" c. díszmű.
Magy.Iparművészet.1906. 71.72.l.

MDK

Roskovics,

a XIX.sz. klasszikus nevü festöi körö tartozik.
A magyar Képzömüvészeti Egyesület 40 éves jub. kiál
az elsö terme: museum.

A Magyar Képzömüvészek Egyesülete 40 éve.

/m-i/: Jubileumi kiállitás a Mücsarnokban.
Magyarország. 1934 dec. 8. 8.l.

MDK

Roskovics

Kézdi-Kovács: A Nemz.-Szal.-ban. Uj Idők, 1895.
I. 17.sz. 323 l.

MDK

Roskovics,

szerepel az értékes kollekcióban.

K.A.: A Képzőművészek Egyesületének jubiláris kiállítása.
Pesti Napló. 1934 dec.8. 12.1.

Roskovics Ignác

ivód

Keleti 1893

438. l.
442. l.
445. l.

1928

erendezés		Helyiségbér	
t.	Köv.	Tart.	Köv.

Rorkovics Ignác

l.

III. Portalarp. anke

1921. – jan. febr

97. l

Műemlékek Orsz. Bizottságának előzetes enge-
1929 : XI. törvénycikk pedig az ingóemlékek

nyomatékosan felhívom Cím figyelmét, hogy
doskodjék, egyben arra a körülményre, hogy az
talakítási munkálatok terveit előzetes jóváhagyás
k nyujtsa be.

kérdőívet a juttatott kastély és berendezésének
Országos Bizottságához beküldeni szíveskedjék.
ezik, kérem annak szíves beküldését.

GEREVICH TIBOR
a Műemlékek Orsz. Bizottsága elnöke

i Nyomda, Budapest.

bizonyítvánnyal fratkoznak be.) Heti 2 óra előadás, kesebb megállapi-
tandó időben, a közgazdaságtudományi kar épületében. *Molnár Béla* szfőv. tanár, előadó.

Roskovics Ignác

Lásd
Ulxa 229. l
231. l

Dr. Schwanner Jenő előadó.

Általános állattenyésztéstan. Előadás kedd, szerda és csütörtök d. e. 10—11-ig; gyakorlat kedd és péntek d. 12—1-ig, szerda d. e. 11—1-ig. (Az állattenyésztéstani intézet tantermében; a gyakorlat a belklinika tantermében, illetőleg az állattenyésztéstani intézet dolgozótermében.) *Dr. Wellmann Oszkár* ny. r. t.

Részletes állattenyésztéstan. Előadás szombat kivételével hétköznapokon d. e. 9—10-ig; gyakorlat hétfő, szerda és csütörtök d. u. 5—6-ig. (Az állattenyésztéstani, ill. belklinikai tanteremben.) *Ugyanaz a tanár.*

* **Állattenyésztési politika.** Heti 1 órában, később megállapítandó időben. (Az állattenyésztéstani intézet tantermében.) *Dr. Konkoly-Thege Sándor* c. ny. rk. tanár.

* **A táplálkozás biokémiája, különös tekintettel az állati szervezet ásványi anyagforgalmára.** Kedd d. e. 8—9-ig. (Az állattenyésztéstani intézet tantermében.) *Dr. Urbányi László* magántanár.

Mezőgazdasági termelés. Szombat d. e. 8—10-ig. (Az állattenyésztéstani intézet tantermében.) *Csiki László* előadó.

Közgazdaságtan. Szombat d. e. 10—12-ig. (Az élettani intézet tantermében.) *Dr. Ihrig Károly* ny. r. t.

Poliklinikai gyakorlatok. Hétköznapokon d. e. 11—1-ig. (A poliklinika helyiségében.) *Dr. Hetzel Henrik* ny. r. t.

Poliklinikai és vásártéri kirándulások. Adott alkalmas esetekben az egész félév folyamán. *Ugyanaz a tanár.*

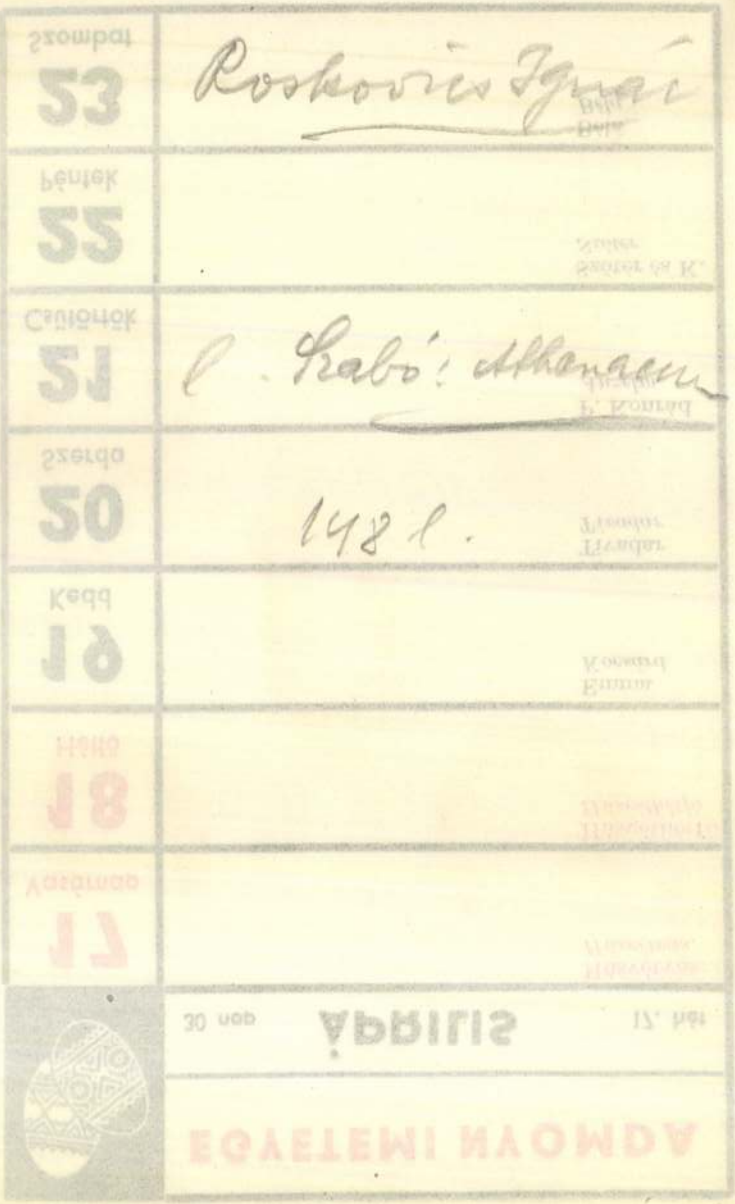

Roskovics Ignác

l. Szabó: Athanasius

148 l.

EGYETEMI NYOMDA

30 nap **ÁPRILIS** 17. hét

17 Vasárnap		Húsvétvas. *Húsvétvas.*
18 Hétfő		Húsvéthétfő *Húsvéthétfő*
19 Kedd		Emma *Kocsárd*
20 Szerda		Tivadar *Tivadar*
21 Csütörtök		P. Konrád *Anzelm*
22 Péntek		Szótér és K. *Szótér*
23 Szombat		Béla *Béla*

Roskovics Ignác

Lyka München

54, 55 l.

VÉSZI
TELEF
108-03

Roskovics Ignác

l.

Népm. Mus. Erk

IX. 275. l

A Nagybiccsei nagy r

Roskovics Ignác

ród

Nikelszky Géza:

Árpádházi királyok Pécsi Figyelő 1899. szept. 23 és szept. 24.

Fenti király képei rol, melyek/a budai kir. polota szent Jo tvan terme vérzése készültek a Zsolnay-gyár ban pyrogranit Papkra

Roskovics Ignác

l.

Magyar Lisz

22. l.

Roskovits Ignác

Szod

Szana Tamás = ...

A Szent István-
terem királyképei.
A Szegedi Képző-
művészeti Egyesület
őszi kiállitásának
tárgymutatója.
Szeged 1900.
32 —

A kartonokat fenti
készitette, „köbe égette"
Zsolnay Vilmos. A ki-
rályi palota részére hetvet
ki volt állitva a szoba a F

Elpusztult 1945-ben —

P. pár üzsi vitágki-
állitásan

147

máté 27. r. 31 (.)

F a keresztet

~~...~~ azt a ~~részét~~ jelenetet ábrázolja,
...n ~~a keresztet~~ sebes vállaira tették. A
...a jobb vállán lévő keresztet kezeivel
...sziti, hosszú haja vállaira omlik, ba-
...se fehér, ~~...~~ bő ujú piros palástja ~~...~~

...cm.
... 1895: VIII. 23-án 500 lirán (228 frt. 75 kr.)
... 24-én (279/95.)
...l. az 59601/95 min. számot.

Roskovics Ignác

l.

Egyházm. Lap

1863. 31. l. 193. l.

Február hó 20-án

A miniszter meghagyásából:

Lippich

osztálytanácsos.

Roskovics Ignác

l.

Parállsöstéges

605. l.

BUDAPEST

Roskovics Ignác

Részlet a vizaknai ütközetből, fenti rajza

repr.

Jó Br Rá

162. l

Roskovics Ignác

Moll. kiáll. a

Nemzeti Szalonban.

	Pengő	fillér
Áthozat	U 1956	

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

104 1939 szám.

Érk.: 1939 év febr. hó 4. n.

Kézdi: Roskovics és a fiatalok. Pesti Hirlap, 1916. apr. 2.

„I B U S Z“
IDEGENFORGALMI, BESZERZÉSI, UTAZÁSI ÉS
SZÁLLITÁSI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
HIRLAP- ÉS KÖNYVKERESKEDÉS
BUDAPEST,
IV., VÁCI-UTCA 1.
TEL.: 1-816-40, 3-805-57.
KÖZPONT: V., AKADÉMI-U. 10.

Budapes

Tek.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS

Előfizetések felvétele a

Példány	SZAMLA
1	Schürenberg : Die Kirchl. Bauk
1	A. Venturi : L Architettura d

Roskovics Benőné

Árverési Csarnok aukciós kat.

36 sz. 1927 febr.

37. sz 1927. márc

rilis 27-én.

elyem lepellel letakart pamlagon ülő
kissé jobbra fordította, jobb kezével táman-
alját pátnán nyugtatja. Haját kontybatú-
kék ruhaderék, ugyanilyen széles öv és len-
ölül jobbra: * ALBERT v. KELLER 4.

n.-- Lelt.sz.4534.-- Értéke
s hagyománya 1913 márczius 9-én
Muzeum örökletéte (1381-913).--
~~án (3046-913).~~ -- Bejelentetett
4).

127

Roskovics Ignác

l.

Szana 1890

159, 160. l.

Delhaes I.

lyeket üde lombozatú fák boritanak, jobb-
edig patak csörgedez, melynek medréből
én [illegible] keritésül karókat vertek le. A
t.

m.
f(465-901).
[illegible] (340-902-16.).

augusztus 21-én.

Roskovics Ignác

Petőfi Sándor
arcképe fenitől
repr.

Bar Endsza

255. kép. *Garamszentbenedeki úrmutató, 1500 körül.*

kincsek. Vasárnapi Újság, 1917. 28. és 29. l. (Képe 30. l.) — D. K.: A koronázás egyházi műtárgyai. MIP, XX., 1917., 24. l. (Képe 36. l.) — Lepold: Esztergom egyházművészeti jelentősége. Mip, XXIII., 1920., 58. l. — Gerevich: Ippolito d'Este. Corvina, I., 1921., 49. és 52. l. — Dr. Gerevich Tibor . . . Akadémiai Értesítő, XXXIII., 1922., tagajánlások, 21. l. — Lepold—Homor 70. l. — Gerevich: A régi magyar művészet európai

Roskovics Ignác

I

Kerj Petőfi-hár

66, 67. l.

21)

Wygba

15 kr. szóval: Tiz

összeget (mint) a Mátrav

templom kegreá

~~[illegible]~~ Khadott ja

~~[illegible]~~ bezelt) iroda helyseg

napon kiány nél

Mátraverebély

Roskovics Ignác.

[Egyházm. Lap]

1881. 61. l. 122. l.

152, 153, 217, 219. l.

223. l. 355, 356. l.

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

321/1908.sz.

Nagyméltóságu vallás-

Bizottságunk kézi p
21.-én 29207.szám alatt kiuta
mely szerint a még nem érvény
536 korona 55 fillér maradván
számvevőségéhez ad 321/1908.
van szerencsénk ujabb előlegn

Roskovics Ignác

1.

Ephrem. Lap.

I. 1880. 95. l

131. l. 132. l.

atja. A Rockefeller-ajándék nove
va kötetenkint feladott folyóirata
ok, amelyekből még egyetlen példár
amelyek már csaknem teljes egészükber
tatásügyi minisztérium illetékes ügyc
elnöki tanácsával egyetértésben, java
tári, minisztériumi és tudományos sza
létrehivására, amely az adományozó Ro
igényeinek és kikötéseinek szemmeltar
az egyetemi, kutatóintézeti és más sz
iratajándék gyors és gazdaságos felha
Kulturális Segélybizottság által az A
dékozott mikrofilm-készülék, amelynek
várható.

Budapest, 1947. ápr

Roskovics Ignác

l.

Egyházm. Lap

I. 1880. 319, 320. l.

a szerző.

géppel és jegyzőkönyvvel a kezemben, évekig jártam Dunántúl tájképileg megkapó, a nagy Természet csodaszépségeit pazarul ontó, kínálva-kínáló pontjait: a végtelen, virágmezős, délibábülte rónákat éppen úgy, mint a dombvidékek szeliden hullámzó s a hegységek várromokkal koronázott, ősi erdőségekkel megült tájékait, hogy így a legközvetlenebb benyomások birtokában irányíthassam rájuk a természetjárók figyelmét és keltsek lelkeikben vágyat, hogy azokat maguk is fölkeressék.

Bolyongásaim közben istenhátamögötti falvak, templomok, hatalmas székesegyházak rejtett és féltveőrzött műkincseit írogattam össze. Főúri kastélyok kifinomult ízlésű, pazar berendezésű teremsorait csodáltam végig, hogy beszámolhassak arról a sok-sok történelmi, képzőművészeti, műipari értékről, melyekben századok dúlása, pusztítása, rablása után is olyan végtelenül gazdag ez a vidék.

Úgy véltem, a múltak emlékei iránt sokkal több érdeklődést, megbecsülő

M.D.K.

Roskovits Ignácz

Madách Imréről készitett képét Balassagyarmaton a megyeház dísztermében leleplezték, -adja hirül az "Irodalom és Müvészet" c. rovat.
Repr. a 725. lapon.

Képes Családi Lapok, Bp. 189o. nov. 9.
45. sz. 72o, 735. lap

Roskovics Ignác

oltárképei díszítik a Szl. István Bazilika belsejét

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

2911

Roskovics Ignác festőművész

nove emlitve

Pestmegyei Hírlap 1969 július 19
4. old.

Roskovits Ignác
festő

1884–1915 népéletképeket és vallásos tárgyú képeket festett.

A magyarországi műv. tört I. 422.
Corvina 1970.

Roskovics Ignác

l.

[Egyházm. Lap]

1882. 216. l. 217. l.

370. l.

24 szám.

A Műemlékek. Orsz. Bizottságának, m. évi december hó 28-án 745 sz. a kelt felterjesztésére, tudomás és megfelelő további eljárás végett megküldöm oly megjegyzéssel, hogy miután az 1903 évi XXI fej. 50 cim 2 sor sz. a. felvett javadalomnál 828 kor. 69 f. tullépés mutatkozik, az 1067 kor. 04 fi összeget a bizottság 1904 évi javadalma terhére kelett kiutalvá-

M.D.K.

Roskovics Ignácz

A Képzőművészeti Társulat hatszáz forintos első díját nyerte "Pici piros alma" c. festményével.

Képes Családi Lapok, Bp. 1885. dec. 6.
VIII. évf. 11. sz. 175. lap

Roskovits Ignác
festő

Miltadás.

Selkes István: Egy halott vizügyen
Művészet, 1969. december - 18 lap

M.D.K.

Roskovits Ignácz

"A Hét Tükre c. rovat közli, hogy Wekerle Sándor miniszterelnök összehivta a Képzőművészek Egyesületének tagjait a Milleniumi Kiállitáson való résztvétel érdekében, s az ezzel kapcsolatos tervek megbeszélése végett. A felsoroltak között szerepel a müvész is.

Képes Családi Lapok, Bp. 1894. juli. 22.
16. évf. 3o. sz. 479. lap

M.D.K.

Roskovics Ignácz

"Képeinkhez" c. rovat irja: "Alig tiz éve, hogy feltünt, de azóta szebbnél szebb képek kerültek ki ecsetje alól".
A müvész arcképének bemutatása mellett emliti meg néhány alkotását: "Az erdélyi unió" c. nagy falfestményét, melyet Kolozsvár városa számára készitett. "Kóstolja, be édes" c. képét és a Mücsarnok jelenlegi tárlatán nagy sikert aratott "A Szent Lélek eljövetele" c. oltárképét.

Képes Családi Lapok, Bp. 1896. juli. 19.
18. évf. 29. sz. 462-463. lap

KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

M.D.K.

Roskovics

A fiatalabb generáció közül jeles alkotásokkal szereplő művészek között emliti meg a művészt dr. Berényi Pál: "Az Országos Kiállitásról" c. kritikájában.

Képes Családi Lapok, Bp. 1885. juli. 26.
7. évf. 44. sz. 699-700. lap

M.D.K.

Roskovics

Madách Imre arcképét bemutatja a lap belső cimlapján.
Repr.

Képes Családi Lapok, Bp. 1894. május 27.
16. évf. 22. sz.

/1/

Roskovics Ignác

"Kiállitások" cimmel általános problémákról beszél m. sign.-val /Margitay Ernő/ A Nemzeti Szalonban résztvevők közül, egyedül Roskovics Ignác müvészetét méltatja. Közben a "Hetek"-kel összehasonlitva mondja: "A fiatalok és Roskovics Ignác kerültek egy fedél alá, a Hetek "modernsége" és Roskovics "maradisága", /idézőjel a kritikustól/ majd ironikus megjegyzéssel folytatja: "a Hetek munkáj a unalmas klisé, amelyet nemesmára csak házi használtra lehet kalendáriumokban lenyomatni. Folytatás a /2/-sz. cédulán.

Élet, Bp. 1916. ápr. 16. VIII. évf. 16. sz. 379-380. lap.

Roskovetz Antal

grafikus

1925-26.

Élmúlt 1930. 87. l.

Viselet.

A jobbra fordult lovon ül
leeresztett jobbjában karddal

GARDE NOBLE HONGRO
de l´Empereur d´Al

legalól középütt: Paris, chez
Rue St. Jaques N.14.
ezután: Dsé a la Don des Estam
alól balra a sarokban: L.

Mezzotinto, mér.

140-91-

Roskovics Ignác

Spányi Béla, Vágó Pál Vaszary János, Vastagh, Wagner Sándor, Baditz Ottó, Benczur Gyula, Bihari Sándor, Böhm Pál, Deák-Ébner Lajos, Eisenhut Ferenc, Hegedüs László, Karlovszky Bertalan, Kacsiány Ödön, Révész Imre illusztrálják az uj Petőfi kötet diszkiadását, mely az Athenaeumnál jelenik meg.

A HÉT, Bp. 1899. dec. 24.
X. évf. 52. sz.

Roskovics Ignác

Festményei nyomán a vár Szent István szobája részére Zsolnay Vilmos készitett képlemezeket. "A budai királyi várpalota" c. cikk arra nem tér ki, hogy milyen képeket festett e-célból a müvész.

A HÉT, Bp. 1900. dec. 23. XI. évf.
51. sz. 831. lap.

Roskovics Ignác

Hegedüs Sándor ujságiró/-ról készitett/ portréját a lap bemutatja cimlapján.
Repr.

A 228-229. oldalon a róla szóló cikk olvasható.

A HÉT, Bp. 1893. okt. 8.
IV. évf. 41. sz. cimlap és 228-229. lap.
II. kötet.

Roskovics Ignác

A müvész önarcképét cimlapján mutatja be a lap. Repr.
"Roskovics Ignác" cimmel -sign. nélkül- beszámoló arról, hogy hirnevét a "Pici piros alma" c. szép képe alapozta meg. Mint genrefestő is sikeres müvész, de hajlamai inkább az egyházi festészethez vonzzák. Igen sok oltárképet festett. Jelenleg a József-városi templom freskóinak megfestésével bizták meg.
A HÉT, Bp. 1892. juni. 19.
III. évf. 25. sz. 399. lap.

Roskovics Ignác

Ják: "A Mücsarnokban" cimmel beszámol a tárlaton szereplő müvekről.
A müvész alkotásait nem nevezi meg, de igen nagy elismeréssel emlékezik meg róluk.

A HÉT, Bp. 1893. ~~nov.~~-26. december 3.
IV. évf. 49. sz. 353-354. lap. II. kötet.

Roskovics Ignác

Müveivel szerepel a Vigadó termeiben rendezett kiállitáson, melyet "Szabadságharcunk képekben" cimmel nyitottak meg.
A tárlatra ezerhatszáz képet gyüjtöttek össze Hentaller Lajos orsz. gyül. képv. és Franck Béla, Hazánkban, Európában és Amerikában felkutatott, s az 1848-49.-i évek eseményeit s annak szereplőit ábrázoló müvekből.

A Hét, Bp. 1891. juli. 19.
II. évf. 29. sz. 471. lap.

Roskovits Ignác

Gajzágó Salamonról készitett képét karakterisztikusnak tartja a kritikus Masque: "Az ezredik év Szalonja" cimmel közölt beszámolójában, mely a kiállitáson szereplő müveket ismerteti.

A HÉT, Bp. 1896. május 31.
VII. évf. 22. sz. 364-366. lap.

Roskovics Ignác

"Gajzágó arcképe" c. müve szerepel a tárlaton, melyről Pulszky Ferenc számol be: "Séta a müvészház termeiben" cimmel.

A HÉT, Bp. 189o. I. évf. I. kötet mutatványszám, lo-ll. lap.

Roskovics Ignác

"Ruthén gazda", "Ruthén nő" és "Ruthén férfi" c. képeit bemutatja a lap.
Repr.-ók.

Otthon, Bp. 1905. november,
103, 106, 107. lap

Roskovicz Ignác

Müveinél a kritika kifogásolja "stilizált király alakjainak merevségét" s ezt azzal indokolja, hogy a müvész tulzott igyekezettel tanulmányozta „a kosztümtan titkait", ami által bizonytalanná vált.
Lázár Béla: "A tavaszi tárlat" c. beszámolója.

Otthon, Bp. 19oo. évf. 6. füzet
49-6o. lap

Roskovics Ignác
festmenye
Gayzágó Salamon.

Ország-Világ 1971/11 3 old.

Roskovics Ignác

Kósa Lajos: "A Szegényház sztárjai" cimmel ir Boross Gyula festőművészről, aki most a Szegényház lakója.
1893-1894-ben ketten Roskovics Ignác művésztársával együtt megfestették a Józsefvárosi templom freskóit. Majd Kammermayer polgármester és Gerlóczy alpolgármster szobája számára elkészitették Ferenc József életnagyságu képét is.
A müvésztárs Boross Gyula most hetven éves.

Délibáb, Bp. 1928. jan. 7. II. évf. 1. sz 11. lap.

Roskovics Ignác

"Petőfiné Szendrey Julia" cimmel fényes kiállitásu könyv jelent meg Grill Károly kiadásában, irja Szana Tamás és felsorolja azt az öt fiatal festőművészt, akik egymással versenyre kelve készitették a rajzokat: Az öt művész: Baditz Ottó, Neogrády Antal, Roskovics Ignác, Stettka Gyula és Spányi Béla.

A HÉT, Bp. 1890. nov 23. I. évf. 47. sz. ~~335-336. lap.~~ 313. lap.

Roskovics Ignác

Számos, esetenként itt dolgozó művészről is tudunk, pl. Grimm Rezső és Roskovics Ignác, Kecskeméten, - akik az itt készült, vagy ide került műveikkel árnyalják a képzőművészet helyi történetét.

Sümegi György: Bács-Kiskun művészettörténete, 9. rész a romantika idején.

Forrás, 1976. 11. 95. old.

KOSKOVICS IGNÁC, grafikus

A Kecskeméti Múzeum képzőművészeti anyagában néhány önálló rajz volt csak jelentős ~~Nmese~~ Marcell adománya előtt. Így Koskovics Ignácnak a kecskeméti városház tanácstermét ábrázoló rajza. 280.old V Nemes

SÜMEGI GYÖRGY: Nemse Marcell a mügyüjtő Adalékok a magyar mügyüjtés századeleji történetéhez 275.old

CUMANIA, III. HISTORIA, Bács-Kiskun Megye Múzeumainak Közleményei, Kecskemét, 1975

Roskovics Ignác

A budai vár Szent István termében elhelyezett Árpád házi királyok sorozatát Roskovits tervezte és Darilek Henrik és Nikelszky Géza kivitelezték.

Zsolnay Teréxzia, M. Zsolnay Margit: Zsolnay
Corvina 1974.

181. o.

Roskovits Ignác

A "Szemle" c. rovatban K. sign.-val cikk, mely a Józsefvárosi templom falképeinek festőjéről és munkájáról számol be. Két teljes esztendő munkájáért ötezer forintot kapott. Borravalónak nevezi ezt az összeget s hozzá teszi, hogy a milliókkal dobálózó székesfővárosi filiszterek tisztelik a pallért és a szobafestőt, mert ezt a két művészt megértik. De a piktort, a képfaragót, müépitőt, esztétikus elmét nem veszi be a gyomruk, ezért lesznek milliomosokká nálunk a vállalkozók, s a pallérok. Ezért dominál Budapesten annyi palotasablon.

Élet. Bp. 1895. május 12. V. évf. 33. sz.10-11. lap.

Roskovits Ignác

A müvész borravalót kap, a pallér honoráriumot. A magyar sajtó elárasztotta a szegény magyar piktort glóriával, csak a főváros nagyeszü főurai rázták a fejüket. Sehogysem értik, hogy mi tetszik azokon a falképeken a világnak. Hiszen annak az együgyü piktornak még annyi tapintata sem volt, hogy bele festette volna a mennyországba a főváros magisztrátusainak tagjait, amint diszmagyarban, az emberi kor legvégső határáig éltetik egymást. A templom ablakait nem vágatták be, s a piktor olyan sulyos tüdőgyulladást kapott, hogy kis hijján belehalt.

Élet, Bp.1895. május 12. V. évf. 33.sz. 10-11. lap.

Roskovics Ignác

A debreceni református kollegium gyüjteményében található

Gizella királyné

Művészet és felvilágosodás

Akadémia Kiadó 1978 Bp. 623.o.

B aloghI:A debreceni ref. koll. gyüjteményének keletkezése

Roskovics Ignác

Benczur Gyula, Bruck, Csók István, Dudits Andor, Feiks Jenő, Háry Gyula, Herrer Cézár, Hilbert Irén, Klammer Mariska, Kosztolányi Kann Gyula, László Fülöp, Mendlik Oszkár, Mikola András, Révész Imre, Rippl Rónai József, Roskovics Ignác, Skuteczky Dömé, Szlányi Lajos, Udvary Géza, Wildner Glatz Mária, Ziegler Károly festőművészek mutatták be alkotásaikat a jubiláris téli tárlaton a Műcsarnokban.

Roskovics Ignác: "Irástudó"-ja "sajátos szinhatásu, keményen festett alak...a perzsaszőnyegek alapszinéről érezni lehet az erős világitásu napkelet töretlen szinpompáját, a biblikus idők meleg poézisét."

ÉLET, Bp. 1911. dec. 24. III. évf. 52. sz. 1610-1612. lp.

MDK

Roskovics Ignác, 1854-1915.

Szent István, of.

Árv. Közl. 1939. szept. 4.rk.sz. 91.sz.

28 l.

MDK

Roskovics Ignác

Tört.Képcs. mütárgyainak lajstroma. Bp. 19o7.

1-5, 195 l.

MDK

Roskovics Ignác

A: M.müvészet a párisi kiáll.-on. Mücsarnok, 1900, jun. 17. 315 l.

MDK

Roskovics Ignác (festő)

Szeged város megbízásából festette Kossuth Lajos nagyméretű, egész alakos arcképét. A kép később a szegedi múzeum tulajdonába került.

Szelesi Zoltán: Szeged képzőművészete a múlt század végén.

Tiszatáj, Szeged, 1958. június. 3. l.

Rombach Gmbh

Stahl Armaturen Kunststoff

Postfach

Telefon (07634) 5001

Telefax (07634) 500-149

Rombach GmbH · Postfach · 79601 Steinen

Herrn

Dr. Wolfgang Schmidt

Hauptstr. 10

79576 Weil am Rhein

Ihr Zeichen, Ihre Nachricht vom

Unser Zeichen, Name, Durchwahl

Datum

Sehr geehrter Herr Dr. Schmidt,

vielen Dank für Ihre Anfrage vom 14.05.2025. Gerne unterbreiten wir Ihnen folgendes Angebot:

Pos. 1: Kugelhahn DN 50, PN 16, Edelstahl 1.4408, Flanschanschluss nach DIN EN 1092-1, Typ 2, Form B1, Dichtleiste, Vollbohrung, Handhebel, Stückpreis 312,50 €, Lieferzeit 4 Wochen.

Pos. 2: Absperrschieber DN 80, PN 16, Gusseisen GJL-250, Keilschieber, Spindel rostfrei, Stückpreis 489,00 €, Lieferzeit 6 Wochen.

Pos. 3: Rückschlagklappe DN 100, PN 16, Gusseisen GJL-250, Scheibenausführung, Stückpreis 267,80 €, Lieferzeit 4 Wochen.

Pos. 4: Magnetisch-induktiver Durchflussmesser, Messbereich 0,5 bis 10 m/s, Messgenauigkeit ±0,5 %, Ausgang 4–20 mA, Stückpreis 1.245,00 €, Lieferzeit 8 Wochen.

Pos. 5: Manometer, Anzeigebereich 0 bis 16 bar, Glycerinfüllung, Anschluss G 1/2 B, Stückpreis 38,90 €, Lieferzeit 2 Wochen.

Pos. 6: Montage und Inbetriebnahme durch unseren Servicetechniker, Pauschalpreis 1.850,00 €, Lieferzeit nach Vereinbarung.

Alle Preise verstehen sich zuzüglich der gesetzlichen Mehrwertsteuer. Unsere Lieferbedingungen finden Sie auf unserer Internetseite www.rombach-armaturen.de. Wir freuen uns auf Ihre Bestellung.

Mit freundlichen Grüßen

Rombach GmbH

Dr. Wolfgang Schmidt

Geschäftsführer

sügyi m.kir.minisztertől.

iniszter úr közlése szerint a távir-
ló nagymérvü megterheltetése miatt
ratok szenvednek késedelmet. A kése-
jórészt arra a körülményre vezethe-
iratok adatnak fel nagy számban oly
is teljesen megfelelően elintézhetők
táviratok szövegezése is gyakran

túlterhelésének elkerülése érdekében
t csakis halaszthatatlanul sürgős ü-

MDK

Roskovics Ignác [festő]

Színvázlatot nyújtott be a múlt század tizenegyedik évében hirdetett, a szegedi árvízzel kapcsolatos pályázatra. A vázlat a szegedi múzeumban van.

Szelesi Zoltán: Szeged képzőművészete a múlt század végén.
Tiszatáj; Szeged, 1958. június. 3. l.

MDK

Roskovics Ignác festőm.

Műcs. 1899. 11 l. A liptóujvári művész-otthon.

Szombathely

Alkotmány utca 22. Ház, egyemel
körül.

/Szombathely V és MV. Bp. 1951.

MDK

Roskovics Ignác

Kalocsa Elek levele. Élet, 1892. dec. 15.

829-3o l.

Roskovics Ignác M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

Népviselet Kecskeméten. 19X13 cm. illusztráció Hoitsy Pál: Jellemvonások a népről c. cikkéhez. id. mü 220-230.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv fametsző intézetében. M.Kir.Állny.

O.m.II.Magyarország.II.köt.1891.225.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

Dinnyeföldön. 13X19 cm. illusztráció Kandra Kabos: A mátraaljai sikság c. cikkéhez.id.mü 257-270.p.

Szign.Roskovics - Bálint Benedek sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után Bálint Benedek egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.II.Magyarország.II.köt.1891.269.p.

M.D.K.

Roskovics Ignác

Budapest, 1891 körül.

Menyasszonytánc.13X19 cm. illusztráció Baksay Sándor: Magyar népszokások c. cikkéhez.id.mü 73-148.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet.Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.IIX.Magyarország.II.köt.1891.95.p.

M.D.K.

Roskovics Ignác

Budapest, 1891 körül.

Vőfély. 19X13 cm. illusztráció Baksay Sándor: Magyar Népszokások c. cikkéhez.id.mü 73-148.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.F.I.

- - rajza után egyszinü fametszet.Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

U.m.III.Magyarország.II.köt.1891.81.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

Leánykérés. 13X19 cm. illusztráció Baksay Sándor: Magyar népszokások c. cikkéhez. id.mü 73-148.p.

Szign. Roskovics - K.H.sc. - Morelli F.i.

- - rajza után K.H./?/ egyszinü fametszete.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.IIX.Magyarország.II.köt.1891.77.p.

M.D.K.

Roskovics Ignác

Budapest, 1891 körül.

Forgószél. Szövegközti illusztráció Hunfalvy János: Az Alföld általános jellemzése c. cikkhez.id.mü 3-20.p.

Szign. Roskovics - MK sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után MK /?/ egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.IIX.Magyarország.II.köt.15.p.

M.D.K .

Roskovics Ignác

Budapest, 1888 körül.

Alföldi csikós. 18X12 cm. illusztráció Baksay Sándor: A magyar népviselet c. cikkéhez. id.mü 387-408.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.

- - rajza után Morelli Gusztáv /?/ fametszete. M.Kir. Állny.

O.m.IIX.Magyarország.I.köt. 1888. 397.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

Ujvilág puszta. Szövegközti illusztráció Király Pál: A Harangod és a Taktaköz c. cikkéhez. id.mü 270-280.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.F.i.

-"- rajza után egyszinü fametszet. - Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.II.Magyarország.II.köt.1891. 271p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Szerencs 1889.

A szerencsi vár. Szövegközti illusztráció Király Pál: A Harangod és a Taktaköz. c. cikkéhez.id.mü 270-280.p.

Szign. Roskovics. Szerencs 89. - Bálint B.sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után Bálint Benedek egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.II.Magyarország.II.köt.1891.273.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

Rákóczi Zsigmond siremléke Szerencsen. Szövegközti illusztráció Király Pál: A Harangod és a Taktaköz. id.mü 270-280.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.II.Magyarország.II.köt.1891.276.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

A szerencsi ref.templom. Szövegközti illusztráció Király Pál: A Harangod és a Taktaköz c. cikkéhez. id.mü 270-280.p.

Szign. Roskovics - Bálint sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után Bálint Benedek egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.II.Magyarország.II.köt.1891.277.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

Hajduvitéz a 17.sz.-ból Bocskay zászlajával. Kezdőkép Szivos Béla: A Hajduság c. cikkéhez. id. mü 315-334.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.II.Magyarország.II.köt.1891.315.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

Szoboszló. Szövegközti illusztráció Szivos Béla: A Hajduság c. cikkéhez.id.mü 315-334.p.

Szign. Roskovics.

- - rajza után egyszinü fametszet. M.Kir.Állny.

O.m.II.Magyarország.II.köt.1891.317.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

Hajdusági gazda. Szövegközti illusztráció Szivos Béla: A Hajduság c. cikkéhez.id.mü 315-334.p.

Szign. Roskovics. - Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.II.Magyarország.II.köt.1891.323.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

Régi hajdusági ház. Szövegközti illusztárció Szivos Béla: A Hajduság. c. cikkéhez. id.mü 315-334.p.

Szign. Roskovics - Bálint B.sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után Bálint Benedek egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

Ø.m.II.Magyarország.II.köt.1891.319.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

Hajdusági kisgazda. Szövegközti illusztráció Szivos Béla: A Hajduság c. cikkéhez.id.mü 315-334.p.

Szign. Roskovics - HK sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után HK/?/ egyszinü fametszete.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.II.Magyarország.II.köt.1891.325.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

Angyalház gulyás. Szövegközti illusztráció Szivos Béla: A Hajduság c. cikkéhez. id.mü 314-334.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.II.Magyarország.II.köt.1891.327.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

Az angyalházi puszta. 12X19 cm. illusztráció Szivos Béla: A Hajduság c. cikkéhez.id.mü 315-334.p.

Szign. Roskovics - Mesés sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után Mesés Károly egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.II.Magyarország.II.köt.1891.329.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

A hajduk cimere. Zárókép Szivos BélaI A Hajduság c. cikkéhez. id. mü 315-334.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.

- - rajza után Morelli Gusztáv egyszinü fametszete. M.Kir.Állny.

O.m.II.Magyarország.II.köt.1891.334.p.

Roskovics Ignác. M.D.K.

Budapest, 1888 körül.

"Pici piros alma..." 20X13 cm. illusztráció Bartalus István: A népdalok c. cikkéhez. id.mü 375-386.p.

Szign. scivoksoR /Tükörirással!/ - Rauchbauer sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után Rauchbauer K. egyszinü fametszete. Morelli Gusztáv münyomó int. M.Kir. Állny.

O.m.IIX.Magyarország.I.köt. 1888.380.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Budapest, 1888 körül.

Záró kép Bartalus István: A magyar palotás zene és a népdalok c, cikkéhez. id.mü 365-386.p.

Szign. Roskovics - Rauchbauer sc.

- - rajza után Rauchbauer K/?/ egyszinü fametszete. M.Kir.Állny.

O.m.IIA.Magyarország.I.köt.1888. 385.p.

M.D.K.

Roskovics Ignác

Budapest, 1888 körül.

Jász menyecske. 18X12 cm. Illusztráció Baksay Sándor: A magyar népviselet c. cikkéhez. id.mü387-408.p.

Szign. Roskovics.

- - rajza után /?/ egyszinü fametszet. M.Kir. Állny.

O.m.IIX.Magyarország.I.köt. 1888. 396.p.

MDK

Roskovics Ignác, 1854-1915.

Mennyezetterv, vf.

Almásy-Tel. 3. auk. 194o. ápr. 33 l.

Roskovics Ignác

Budapest, 1888 kürl.

Kezdőkép Jókai Mór: A magyar népköltés

Szign. Roskovics - Morelli G.sc.

- - rajza után Morelli Gusztáv egyszini

O.m.III.Magyarország.I.köt. 347.p.

M.D.K.

zet c. tanulmányához. id.mü 347-362.p.

i fametszete. M.Kir.Állny.

Roskovics Ignác:

Budapest, 1888 körül.

Záróképp Jókai Mór: A magyar népkölte

Szign. Roskovics.

- - rajza után egyszinü fametszet.

O.M.III.Magyarország.I.köt. 362.p.

M.D.K.

észet c. tanulmányához. id. mü 347-362.p.

Roskovics Ignác

Budapest, 1888 körül.

Kezdőkép Bartalus István: A magyar p
nyához. id. mü 363-386.p.

Szign. Roskovics. - Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet. K
M.Kir.Állny.

O.m.III.Magyarország.I.köt. 363.p.

M.D.K.

alotás zene és a népdalok c. tanulmá-

észült Morelli Gusztáv müintézetében.

M.D.K.

Roskovics Ignác

Budapest, 1891 körül.

A vajai kastély. Szövegközti illusztráció Szivós Géza: A Nyirvidék c. cikkéhez.id.mü 335-352.p.

Szign.Roskovics - B.B.sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után B/álint/ B/enedek/ egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir. Állny.

O.m.II.Magyarország.II.köt.1891.347.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

Zombor főutcája a megyeházával. Szövegközti illusztráció Badics Ferenc: A Bácska c. cikkéhez. id.mü 573-618.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.III.Magyarország.II.köt.1891. 601.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

Sokác nő. Szövegközti illusztráció Badics Ferenc: A Bácska c. cikkéhez. id.mü 573-618.p..

Szign. Roskovics - Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.III.Magyarország.IIköt.1891.605.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

A kovili szerb kolostor-templom. Szövegközti illusztráció Badics Ferenc: A Bácska c. cikkéhez.id. mü 573-618.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.M.III.Magyarország.II.köt.1891.609.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

Öreg kalugyer. Szövegközti illusztráció Badics Ferenc: A Bácska c. cikkéhez. id.mü 573-618.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.III.Magyarország.II.köt.1891. 609.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Budapest, 1891 körül.

Délmagyarországi szerb nő. Szövegközti illusztráció Hadzsics Antal: A délmagyarországi szerbek c. cikkéhez.id.mü 619-656.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.III.Magyarország.II.köt.1891.625.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Budapest, 1887 körül.

I.Ferenc József, Ausztria és Magyarország szimbolumai, részlet Bécs és Pest Városából az id.mü bevezető kötetének ajánló képén.

Szign. Roskovics - Pásztor sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után Pásztor János egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.I.k..Magyarország. Bev.kötet.1887.3.p.

~~Raskovics~~ MDK

Roskovics ?? Ignác

A Zsolnay-gyár főművei az épületdiszitésben:

A pécsi Központi Takarék /Korb és Giergl 1898/

A budapesti Földtani Intézet és a Bakterologiai Intézet /Lechner 1898-99/

A budai vár szt István terének/ Hauszmann 1899-1900/ belső majolikái, árpádházi királyképei /Raskovics/

Ni!

A budapesti Postatakarékpénztár homlokzati mázas-pyrogranitdiszei /Lechner 1899-1900/

37.o.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay gyár művészete.

Pécs. 1959.

MDK

Roskovics Ignác, 1854-1915.

Ligeti Antal képmása, of.

Nemzeti dal, toll

Szendrey Julia, tusr.

Ernst Muz. aukc. Árv. Közl. 1.rksz. 1939. jan.

41 l.

MDK

Roskovics Ignác

A Szt.László templom Kőbányán, szi.rajz

Szent hárosmág, cer.

391-394. Evangelista I-IVó of.

Női akt, rajz

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 27-29. l.

MDK

Roskovics Ignác

400-403. Férfi akt, rajz

Menyecske, of.

Melyik tatszik, 1867 vagy 1848? of.

Vázlat, of.

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 27-29. l.

MDK

Roskovics Ignác

Menyezet-kép, vázl.szin.rajz

Szent Háromság, rajz

Szent József mennybevitele, vf.

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 27-29. l.

MDK

Koskovics Ignác

Szent József álma, vf.

Szent Ágoston, rajz

Az őrangyal, "

Kossuth, of.

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 27-29. l.

MDK

Koskovics Ignác

Férfi akt, rajz

Férfi akt, "

Női akt, of.

Igyék már kelmed, vázlat

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 27-29. l.

MDK

Moskovics Ignác

Oltárkép, vázl.of.

Tájkép-vázlat. of.

Kereszt tövis korona, rajz

M.Szol. tavaszi kiáll. 1910. ápr. 27-29. l.

MDK

Roskovics Ignác

Férfi arckép, rajz

Apostol, "

Amoret, "

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 27-29. l.

MDK

Roskovics Ignác

Illusztráció, rajz

" "

Krisztus Péternek adja a kulcsot, rajz

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 27-29. l.

MDK

Roskovics Ignác

Cigány, rajz

Szt. József mennybevitele, rajz

Cimbalmos, rajz

N. Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 27-29. l.

MDK

Roskovics Ignác

Cigány, rajz

Szent Háromyság, vf.

Kis Jézus, rajz

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 27-29. l.

NDK

Roskovics Ignác

Menyecske, sz.rajz

Tanulmány, rajz

A kártya partie, rajz

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 27-29. l.

NDK

Roskovics Ignác

Tanulmány, rajz

József főherceg, rajz

Vázlat , rajz

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 27-29. l.

MDK

Roskovics Ignác

Cimlap, rajz

Szt. Antal, vázlat

Palazzo Venezia, rajz

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 27-29. l.

MDK

Roskovics Ignác

Hungária, rajz

Koronás Mária, vf.

Illuszt áció, rajz.

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 27-29. l.

MDK

Roskovics Ignác

Illusztráció, rajz

Tanulmány, rajz

Szent István terem, sz.rajz

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 27-29. l.

MDK

Roskovics Ignác

Utolsó vacsora, rajz

Menyzet-vázlat, "

Tanulmány, "

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 27-29. l.

MDK

Boskovics Ignác

Tanulmány, rajz

Cica simogatás, rajz

Vázlat

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 27-29. l.

MDK

Moskovics Ignác

Tájkép-vázlat, of.

Mária, rajz

Tanulmány, rajz

M.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 27-29. l.

MDK

Moskovics Ignác

Tanulmány, rajz

Meghivó-vázlat, rajz

Vázlat. of.

Mária, o-vázlat

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 27-29. l.

MDK

Roskovics Ignác

Vázlat

Vázlat

A Makkos Mária templom romjai, rajz

Gábor arkangyal, of.

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 27-29. l.

MDK

Roskovics Ignác

Krisztus, of.

Brassay, of.

Tanulmányfej, szén

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 27-29. l.

MDK

Roskovics Ignác

Női arckép, szén

Férfi " "

Női " "

Férfi " "

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 27-29. l.

MDK

Roskovics Ignác

Leány arckép, szén
Női " "
Női " "
Férfi " "

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 27-29. l.

MDK

Roskovics Ignác, 1854-1915.

Gizella királyné

Almásy-Tel. 2.auk. 1939. nov.

M.D.K.

Roskovics Ignác

Budapest, 1891 körül.

Kecskeméti szőlősgazda. Szövegközti illusztráció Hoitsy Pál: Jellemvonások a népről c. cikkéhez. id.mü 220-230.p.

Szign. Roskovics - Morelli Gsc.

- - rajza után Morelli Gusztáv egyszinü fametszete. M.Kir.Állny.

O.m.II.Magyarország.II.köt.1891.221.p.

Roskovics Ignác 39, 76, 83 foto
(in: Déry Attila; Budapest eklektikus épületszobrászata
/Művészettörténet-Műemlékvédelem I. /OMF kiad. Bp. 1991.

MDK

Roskovics Ignác, 1854-1915.

Tanulmányfej

Uj szerzemények. Szépmüv. Muz. 1918.

12 l.

Roskovics Ignác

Alkotásával szerepel a Magy.Képzőm.Egy.jub. kiállitásán.

P.H.934.XII.8.

Roskovics

Szerepel a „Magas tág és élettrés"
c. kiállításon a műcsarnokban

Esti Kurir, 1927 I. 14

Roskovics Ignác.

„Dici piros alma", és „Kóstolja be édes" c. festményeivel nagyjel a „hogy pauza és tájkép festénet" c. kiállítóson a műcsarnokban

Pesti Hirlap 1927 I. 13

Roskovics

Szerepel a Magyar táj és népélet c. kiállítás a Műcsarnokban

Magyarság, 1926, XI. 14

Roskovics Ignác

„Piri piros alma" c. festménye szerepel a „magyar táj és életképkiállítás" a hűvösvölgyben

Nemzeti Csipág 1927 I. 14.

Roskovics Ignác

Szent Imre emlékkiállításon a Mű-
csarnokban Árpádházi királyok
és szentek sorozatával szerepelt.

Est 930. VII. 13.

Roskovics Ignác M.D.K.

Bp.1893 körül.

Egressy Gábor. Szövegközti illusztráció Paulay Ede: A magyar szinészet c. cikkéhez.id.mü 339-378.p.

Szign. Roskovics - M.K.sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után M.K./?/ egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893.363.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Bp.1893 körül.

A régi Nemzeti Szinház. Kezdőkép Paulay Ede: A magyar szinészet c. cikkéhez.id.mü 339-378.p.

Szign. Roskovics - KH sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után KH /?/ egyszinü fametszete.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893.339.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Bp.1893 körül.

Moór Anna szinésznő. Szövegközti illusztráció Paulay Ede: A magyar szinészet c. cikkéhez.id.mü 339-378.p.

Szign. Roskovics - KH sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után KH /?/ egyszinü fametszete.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny. Donát János festménye nyomán.
O.m.9.k.Magyarország.III.1893.343.p.

MDK

Roskovics Ignác, 1854-1915

Amorett, vf.

Szt. Pál, "

Ernst 11. sunc. 1920. ápr. 33 l.

Roskovics Ignác

festőművész

Munkáinak kerámiai kivitelezésével /ill kikisérletezésével / kapcsolatban dolgozott a Zsolnay-gyárban.

48.o.

NIKELSZKY GÉZA : A Zsolnay-gyár művészete.

Pécs. 1959.

MDK

Roskovics Ignác, 1854-1913

A müvészet és kritika harca, of.

M. Studio 2. sukc. 1921 25 l.

MDK

Roskovics Ignác, 1854-1915.

Kóstolja meg be édes, vázl.

Uj szerzemények. Szépm. Muz. 1918.

13 l.

MDK

Moskovics Ignác

Krisztus a feszületen, of.

Arckép, of.

— Gourmand, of.

S.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 27-29. l.

Roskovics Ignác M.D.K.

Bp.1893 körül.

Zárókép Káldy Gyula: A világi zene c. cikkéhez. id. mü 392-412.p.

Szign. Roskovics - RK - Morelli G.

- - rajza után R/auchbauer/ K/?/ egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893. 412.p.

MDK

Roskovics Ignác, 1854-1915

Szlatinay-Szopkó István arcképe

Almásy-Teleki 7. aukc. 1941. okt. 57 l.

Roskovics Ignác M.D.K.

Bp.1893 körül.

A Nemzeti Muzeum. Kezdőkép Keleti Gusztáv: Festészet és szobrászat c. cikkéhez. id.mü 413-470.p.

Szign. Roskovics - Bálint B. sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után Bálint Benedek egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893.413.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Bp.1893 körül.

Zárókép Keleti Gusztáv: Festészet és szobrászat c. cikkéhez.Id.mü 413-470.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893.470.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Bp.1893 körül.

Liszt Ferenc. 19X13 cm. illusztráció Káldi Gyula: A világi zene c. cikkéhez. id.mü 392-412.p.

Szign. Roskovics - KH. - Morelli G.F.i.

- - rajza után KH. /?/ egyszinü fametszete.

Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893.394.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Bp.1893 körül.

Mosonyi Mihály. Szövegközti illusztráció Káldi Gyula: A világi zene c. cikkéhez.id.mü 392-412.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893.397.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Bp.1893 körül.

Volkmann Róbert. 19X13 cm. illusztráció Káldi Gyula: A világi zene c. cikkéhez.id.mü 392-412.p.

Szign. Roskovics - K.H. - Morelli G.F.i.

- - rajza után K.H.egyszinü fametszete.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir. Állny.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893.399.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Bp.1893 körül.

Zárókép Paulay Ede: A magyar szinészet c. cikkéhez. id.mü 339-378.p.

Szign. Roskovics - M.G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.mé9.k.Magyarország.III.1893.378.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Bp.1893 körül.

Kezdőkép Bartalus István és Káldi Gyula: A zene. c. cikkeihez. id. mü 379-412.p.

Szign. Roskovics - Bálint B. sc. 91 - Morelli G. F.i.

- - rajza után Bálint Benedek egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Áll. ny.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893.379.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Bp.1893 körül.

Eszterházy Pál herceg nádor. Szövegközti illusztráció Bartalus István: Az egyházi zene c. cikkéhez. id.mü 380-391.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893.389.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Bp.1893 körül.

Madách Imre. Szövegközti illusztráció Váczy János: A magyar irodalom c. cikkéhez. id.mü 245-338.p.

Szign. Roskovics - K H. sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után KH/?/ egyszinü fametszete.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.9.k.Magyarország.1893.III.311.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Bp.1893 körül.

Tompa Mihály. Szövegközti illusztráció Váczy János: A magyar irodalom. c. cikkéhez.id.mü 245-338.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.F.i.

- - rajza után egyszinü fametszet.Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Állny.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893.313.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Bp.1893 körül.

Arany János. 19X13 cm. illusztráció Váczy János: A magyar irodalom. c. cikkéhez. id.mü 245-338.p.

Szign. Roskovics - K.H.sc. - Morelli G.F.i.

- - rajza után K.H./?/ egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében.M.Kir.Áll. ny.

O.m.9.k.Magyarország.III.1893.321.p.

Roskovics Ignác
festő

M.D.K.

Az 1900-as kiadási Petőfi albumhoz készített illusztrációkat-valamint az 1907 es díszkiadáshoz is.

P. Bresztyánszky Ilona Százéves az Athenaeum
Művészet, 1969. február - 14 lap.

M.D.K.

Roskovics Ignácz

Münchenből küldte be nagy oltárképét az egyház festészeti dij pályázatára, -adja hirül az "Irodalom és Müvészet" c. rovat "A Mücsarnok őszi tárlatára" cimmel.

Képes Családi Lapok. Bp. 1882. aug. 6.
4. évf. 45. sz. 717. lap " " 2o.
" " 47. " 749. lap

M.D.K.

Roskovics Ignác

A budapesti görög katholikus tenplom cimképét festette, melyet bemutat a lap.
Repr.

Uj Magyar Salon, kp. 1941. febr. 1. 6. évf. 3. sz. cimlap

Roskovics Ignác

A Szt. István terem bejárati ajtói fölött elhelyezett képei: Szt. István apostoli királlyá való koronázása (keleti felett), Szt. István a keresztény vallást hirdeti (északi felett).

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

108. l.

4.

Roskovics Ignác

koronázást ábrázoló képe nőszen hasonlít Székely Bertalannak a pécsi dóm Szt. Mór kápolnájában látható falképéhez (Szt. Mór T. Endrét koronázza).

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Műszaki k., 194 l., 212 kép

108. l.

Roskovics Ignác

T. Béla, Szt. László, Kálmán és III. Béla képe a budai palota Szt. István terminek énakmyugati sarkában. (repr.)

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Műszaki k., 194 l., 212 kép

106. l.

2.

Raskovics Ignác

a budai palota Szt. István termében elhelyezett képei a pécsi Zsolnay majolikagyár fayance tábláin állottak. Valószínűleg a pesti Terézvárosi plébánia-templom hajója oldalfalán elhelyezett zenthépsorozat egyes darabjai után készültek a képek.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

108. l.

Roskovics Ignác

– Spányik Kornél: Szt. István átnyújtja Imrének az Intelmeket c. képét, mely 1924-ben készült, 1931-ben helyeztek el a budavári Szt. Zigmond kápolna szentélyében. 1945-ben a budai Krisztina-téri plébániatemplomba szállítottak, a főoltár oszlopai közt helyezték el.

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Müszaki k., 194 l., 212 kép

96. l

Roskovics Ignác

12 festménye elvitette (neoromán keretben) a budai palota Szent István termét. (10 az Árpád-ház alakjait ábrázolta: Szt. Imre, I. Béla, Szt. László, Kálmán, III. Béla, II. Endre, Szt. Erzsébet, IV. Béla, Szt. Margit, III. Endre).

Csagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Műszaki k., 194 l., 212 kép

107 - 108. l.

Roskovics Ignác

- Hauszmann Alajos - Trék Endre - Stróbl Alajos: A budai palota „F" épülete Szt. István termének énakkeleti sarka. (fénykép)

Czagány István: A budavári palota és a Szent György téri épületek. Bp. 1966. Műszaki k., 194 l., 212 kép

105. l.

MDK

Roskovics Ignác

Szent Adalbert püspök, of.

Vázlat, vf.

" "

Tájkép, of.

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 27-29. l.

MDK

Moskovics Ignác

Szent István, of.

Liliomos Mária, of.

Szent István, "

Virágos Mária, "

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 27-29. l.

MDK

Roskovics Ignác

Müvészkarrikaturák

A kecskeméti tamplom menyezettervei

N.Szal. tavaszi tárlat. 1916. ápr.

27-29.1.

Roskovics Ignác festőművész

Heverdle Ferenc arcképe

Jubileumi Kiállitás tárgymutatója. Műcsarnok 1936

Roskovics Ignác festőművész

Erdély egyesülése Magyarországgal

Jubileumi Kiállitás tárgymutatója. Műcsarnok 1934

MDK

Roskovics Ignác, Szalók 1854-1915 Bp.

Szent Áfra

Az Egri Kaszinó kiáll. kat. Eger, 1924. aug.

2o.l.

MTK

Roskovics Ignác, 1854-1915

Női képmás, of.

Árv.Csarnok 1o4. aukc. 1942.máj.

Roskovics Ignác, 1854-1915 MDK

Szt.László, of.

Férfi tanulmányfej, of.

Árv. Közl. 1936. febr. 1.rk.sz. 22. 1.

MDK

Roskovics Ignác

Képzőm.Társ.Évkönyve 1928. 20-36.o.
Pethő Zoltán: Hauszmann Alajos

Roskovics Ignác M.D.K.

Bp.1901.

Zárókép az Utószóhoz. id.mü: Függelék 1-14.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.21.Magyarország.VIII.köt. 14.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Bp.19ol.

Rudolf trónörökös. Kezdőkép az Utószóhoz. id.mü. Függelék 1-14 p.

Szign. Roskovics - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.21.Magyarország.VIII.köt. 6.p.

Roskovics Ignác festőművész

Kóstolja be édes !

Magyar kiállitás tárgymutatója. Műcsarnok 1934.

MDK.

62o.Roskovics Ignác/1854-1915/egyh.festő.

Lantos r.-t.IV.,Muzeum-krt.3.II.aukció kat.122.l.

619. Roskovics Ignác /1854-1915/ MDK.
Egyh.festő.

Lantos r.t. IV. Muzeum krt. 3. II.aukció kat.

121. l.

ROSKOVICS IGNÁC

készitette 1902-ben a kecskeméti r. k. nagytemplom mennyezetfreskóit.

Entz Géza - Genthon István - Szappanos Jenő:
Kecskemét. Bp. 1961. Müszaki könyvkiadó. - 183 l.
/Városképek - Müemlékek sorozat./ - 144. l.

Roskovitz

„Csapvízben" c. festménye
500 pengő kikiáltási áron
nezepel a Pestalakozásperszták
árverésén (emlitve)

Cyság 1937, XI. 30

Raskovics Ignác

Sok praskół testet, fölep
templomokban

Ujság 1937 IV. 18

Roskovits Ignác

Alkotásával szerepel a magy.képzőművészek egyesületének jubiláris kiáll.-án.

M.934.XII.8.

Roskovics Ignác

MDK

Szt.Ágoston
Őrangyal
Szent Lélek eljövetele

Miccarnok 1880. máj.1.

Roskovics Ignác

Heverdle Ferenc arcképe

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

Roskovios Ignác MDK

Erdély egyesülése Magyarországgal,

Műcsarnok 1934. dec. 1935.jan.
Jubileumi kiállitás

MDK

n.Roskovics Ignác

müveiből 1916-ban rendeztek emlékkiállitást.

A Nemz.Szal. 4oo-ik jub. és a KEVE XX-ik kiáll.-a.
1929. febr.

MDK

Roskovics Ignác

Petőfi költeményeinek uj diszkiadása. Vasárnapi Ujság, 1899, 821-2. l.

Roskovics Ignác

MDK

Férfiarckép, olf.
Igyék már kelmed, olf.

Műcsarnok 1884. őszi kiáll.

Roskovics Ignác

MDK

Női arckép, olf.

Műcsarnok 1895. Bpi. orsz. ált. kiáll.

MDK

Roskovics Ignác

Acél-kova-tapló, of.

Műcs. kiáll. 1885. jan.

Roskovics Ignác MDK

Ebéd előtt, olf.

Mücsarnok 1884. őszi kiáll.

Roskovics Ignác MDK

Férfiarckép, olf.

Műcsarnok 1884. őszi kiáll.

MDK

Roskovics Ignác festő

L-r: Képek és szobrok az uj kir.palotában.
Épitő Ipar, 7.sz. ~~[illegible]~~ 62 l.

ROSKOVICS IGNÁC

készitette a kecskeméti nagytemplom mennyezetfreskóit. A Pici piros alma és egyéb népszerü zsánerképek festője 1902-ben alkotta e ciklusát, melyet ugyanebben az évben Lotz-dijjal tüntettek ki.

Entz Géza - Genthon István - Szappanos Jenő: Kecskemét. Bp. 1961. Müszaki könyvkiadó. - 183 l. /Városképek- müemlékek sorozat./ - 131-132. l.

Roskovics Ignác

MDK

Nep.Sz.János. Oltárkép,

Műcsarnok 1885. őszi kiáll.

Roskovics Ignác MDK

Pici piros alma, olf.

Műcsarnok 1885. őszi kiáll.

Roskovics Ignác

MDK

Nep.Szt. János, olf.

Műcs rnok 1885. Bpi. orsz. élt. kiáll.

Roskovics Ignác MDK

Szt. Lélek eljövetele, olf.

Bpi. orsz. ált. kiáll.

Roskovics Ignác MDK

Extra passio, olf.

Mücsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Roskovics Ignác

MDK

Ebéd előtt, repr.

Műcsarnok 1884. őszi kiáll.

Roskovics Ignác MDK

Női arcképe repr.

Műcsarnok 1884. őszi kiáll.

MDK

Roskovics Ignác

Ebéd előtt, of. /1884/.

Királyi vásárlások a Műcs. tárlatain. SzmKT 5o. 132.l.

M.D.K.

Roskovics Ignác

Zsolnai Vilmosról készitett kerámia portrét. 1898 ?. Profilban, cvikkerrel, hosszú szakállal ábrázolja őt. 301.o.

Hárs Éva: Festőművészek a Zsolnay kerámiagyárban. 301.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve, 1965. Pécs, 1966

Roskovics Ignác festi MDK

A 90 es években szegedi polyázaton vett részt.
„A király megtekinti az árvizsújtatta várost"
c. képre. 194 old.

Szelesi Zoltán: Adatok Szeged XIX.századi képzőmüvészetéhez. 180.o.

A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Szeged.1957. Szegedi Nyomda Váll.1957

Roskovits Ignác, Sesto MDK

1886 juniusban Bihari t meglátogatta Szolnokon. A „Bíró elött" c. vép tetszett neki. 111 old.
Roskovits a Vasárnapi Újság 1906 évi 14. számában irt erről. 111 old. 23 jegyz.

Szelesi Zoltán: Részletek Bihari Sándor leveleiből. 103.o.

A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Szeged. 1956. Szegedi Nyomda Váll. Szeged. 1956

Roskovits Ignác

MDK

Magyar szentek, 6 db fayance-kép

Supraporták, Zsolnay fayance-festmények

Madách Imre arcképe, o.

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke
Bp. 1952.

Roskovics Ignác festi MDK

Az erzedév alkalmából a városnak megfesti: „Kossuth Lajos" egész alakos képet. 195 old

Szelesi Zoltán: Adatok Szeged XIX.századi Képzőművészetéhez. 180.o.

A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Szeged. 1957. Szegedi Nyomda Váll. 1957

M.D.K.

Roskovics Ignác

Zsolnay Vilmosról készitett kerámia portrét.
Roskovics 1898 márc.10. kézjeggyel.301.o.

Hárs Éva:Festőművészek a Zsolnai kerámiagyárba
301.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve,1965.Pécs,1966

Roskovics Ignác

festőművész

Szépművészeti Muzeum uj gyüjtésének kiállitása - képével szerepel.

Magyarság 1931.V.21.

Roskovics Ignác MDK

Női arckép, olf.

Műcsarnok 1884. őszi kiáll.

MDK

Roskovics Ignácz

"Boldog uj évet" c.rajzának repr.

Vasárnapi Ujság 1890. 52.sz. 860.l.

M.D.K.

Roskovics Ignác

Ld. Baráth Kálmán: Népélet a magyar festészetben c.cikk.

Panoráma. Bécs. 1928.aug.26. 35.sz. 12-13.p.

MDK

Roskovics Ignácz, festöm.

Jazus Szent Józseffel. Oltárkép a kegyesrendiek
levai templomában. Repr.

Vasárnapi Us. 52.sz. 1909. 56.evf. Bp.dec.26.

Roskoviez Ignác,festöm. MDK
1854-1915

474. Női tanulmány. J.l.j.: Roskoviez.
50.5 x 27 Lemez papír.

Ernst Muzeum aukciói. 38.l.

M.D.K.

Roskovics

"Népies jelenetei üditőleg hatnak" -irja Hevesi Sándor: "Képek, szobrok, rajzok" c. -az ezredéves kiállitásról szóló- cikkében.

Magyar Salon, Bp. 1896. juni. hó. 25.kötet
546-568. lap

Roskovics Ignác

„Blaha Lujza", olaj, 1885.-ből való festménye.

Magyar miniatűrportrék 2. Cennet Mihály: Festmények, szobrok, dombormű-vek a XIX. második felében. Budapest, 1966. katalógus, 271.

ROSKOVICS IGNÁC, festő

A mult század végén a gazdasági élet fellendülésével a szegedi városi tanács neves mestereket foglalkoztatott. Az ezredéves ünnepségekre készülő város Roskovicstól Kossuth Lajos képét rendelte meg./egészalakos/ Más müvészektől is rendelt képeket. 218.old Ezek most a Móra Ferenc Muzeumban vannak.

SZELESI ZOLTÁN: Munkácsy Honfoglalása Szegeden 205.old

A MÓRA FERENC MUZEUM Évkönyve, 1964-65. 1. Szeged, 1966

ROSKOVICS IGNÁC,festő

A Népr.Muz.Adattárában a közel mult idő magyar müvészgárdájából Roskovics müvei is szerepelnek a rajztár leltárában. 291.old

CS.SEBESTYÉN KÁROLY: A Néprajzi Muzeum rajzgyüjteménye 287.old

NÉPRAJZI ÉRTESITŐ,Nemzeti Muzeum,Néprajzi Muzeum Évkönyve. XXXVI. 1954. Bpest. 1954

ROSKOVICS IGNÁC, festő

Roskovics Ignác, festő

– festette a budapesti köbányai templom Szt Margit-képét

Jajczay János: Árpádházi Szt Margit ikonográfiája

Vigília, 1971. máj. 310. l.

Doskovits

a Petőfi album egyik illusztrátora.
Magyar ipar művészet, 1898. 5. k. 225 l.

Fitha Pál: Vaszary János bibliográfiája és
bibliográfiája, Kaposvár, 1970.

102 l

M.D.K.

Roskovicz Ignácz

"Hideg pontossággal addig kereste a kosztümtan titkait, mig stilizált királyalakjai merevek, kifejezésük bizonytalan és román stilusu fogása kuriózus hatásuak lettek.."-irja Lázár Béla: "Tavaszi tárlat"-ról szóló cikkében.

Magyar Salon, Bp. 1900. május
321-344. lap

Roskovics Ignác

„Pálmay Ilka," olaj, 1885.-

Magyar színészportrék 2. Cenner Mihály: Festmények, szobrok, dombormüvek a XIX század. Budapest, 1966. Katalógus, 361.

Roskovics Ignác

Résztvett az 1879-es szegedi árvíz megfestésére hirdetett pályázatot.

Tiszatáj 1967 Ünn. hátó borító

MDK

Roskovics Ignác, festőm.
1854-1915.

528. Tanulmány. 40 x 100. Vászon.

529. Szt.István mária oltalmába ajánlja Magyarországot. 75 x 49. vászon.

Ernst muzeum aukciói. XXII. 45.l.

MDK

Roskovics Ignác

Bagi László: A kecskeméti rk. nagytemplom története és belső diszitésének kalauza.
Kecskemét, 1903.

Gent /86/

Roskovics Ignác

MDK

Acél-kova-tapló, olf.

Miccsarnok 1885. jan.11.

MDK

Roskovics Ignác, 1854-1915.

Gizella királyné

Alm-Tel. 3.auk. 1940. ápr. xxxxx.

8 l.

MDK

Roskovics Ignác, 1854-1915.

Csapszékben, of.

Árv. Közl. 1937. 7.rk.sz. 84.sz. 28 l.

Roskovics Ignác MDK

1854-1915

A századvégi sekélyes zsánerképek szellemében festette szentképeit és "Igyék már kend!","Pici-piros alma" c. képeit.

Mogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX. században.Bp.1959.11.l.

Roskovics Ignác festő M.D.K.

részt vett a kir. palota belső díszítésében.

Gerő L.: A budai várpalota tört. 1541-től napjain Ig. Ulug. Bpest műemlékeivől. Bp. 1955, 303

MDK

Roskovics Ignác

Magyar kiállitó müvészek névsora. Mücsarnok, 1899. 22.sz. 346-348 l.

MDK

Roskovics Ignác, festő

„Kóstolja meg, be édes" c. festmi

„Tud-e váltani" " "

Lyka Károly: Régi képeimek.

U. J. 1943 jun. 19. 722. l.

MON

Roskovics Ignác fertő

MDK

Vágó Pál helyett (beteg) öt kéri fel a VT a hőmendi (evangélikus?) templom oltárképének megfestésére. 1888.

MDK-A-I-1/2268.

Rozkovics Ignác ferto

Tobb lépe antwerpeni tirlaton 1888.

MDK

MDK-A-1-1/2310.

MDK.

Roskovics Ignác festő

„Extra passio" c képét (Tekőmagyarországi Museum-Kassa-Inlajd.) küldi a bécsi kiállításra

1888

MDK A I 1/2165.

MDK

Roskovics Ignác fető

„Gourmand" c képét KT öni tárlatán megvenik, 1886.

MDK-A-L-1/1693.

MDK

Roskovics Ignác futó

„Olyan nincs" c. paktelbrajzát K.T. karácsonyi

tárlatán Boros Bálint veni mag. 1886.

MDK-A-I-1/1786.

MDK

Roskovics Ignác fentő

„Gourmand" c képét kikéri a KT-tól.

Egy vajzat küld be.

MDK-A-I-1/1788

MDK

Raskovics Ignác festő

„Patrona Hungariae" c képét küldi

KT-kiállításra (Ungvárról, 1883)

MDK-A-1-1/1204

MDK

Roskovics Ignác fertő

„Patrona Hungariae" a képét vámokéri a KT-tól (1884 Ungvár)

MDK-A-I-1/1230.

MDK

Roskovics Ignác fentő

KT-kiállítára küldött 3 db vajrat, körülük a „Női archép" ugyláttuk, elvenett. 1884.

(Ungvár)

MDK-A-I-1/1327.

MDK

Roskovics Ignác fecté

„Extra passio"

és „Ugy-e szép?" c képeit küldi KT-tárlatra.

1884.

MDK-A-I-1/1369

MDK

Roskovics Ignác fertő

„Róxsámnak" c képét elvette 1884.

MDK-A-T.-1/1403.

MDK

Roskovich Ignác fertő

Műcsemokban akar - társaival - kiállítást

rendezni. 1885.

MDK-A-I-1/1430.

MDK

Roskovics Ignác festő

„Acél-hova-tapló" c képét KT kiállitáron megvenik. 1885.

MDK-A-I-1/1438.

MDK

Roskovich Ignác Jertő

Az 1885-ben alakult „művének bizottságának jegyzője.

MDK-A-I-1/1442.

MDK

Roskovics Ignác

M.Nemz.Reneszánst Társ. 2. aukc. 192[illegible].

MDK

Roskovics Ignác, 1854-1915

Incselkedés, of.

Szt. László, of.

Árv. Közl. 1935. 2.rk.sz. 74. sz. 31 l.

Roskovich Ignác festő M.D.U.

A Rózsák terén levő gör. kat. tplom. mentényének „Patrona Hungariae" c. képét festette.

Gál György: Budapest tplomainak címeres emlékei. Bp. 1940, 31.

Rechnung Nr. 1.

A Francis Bros. Bros. für Tee Typhoon
Mischung 1, Typhoon Blumenpreis"
1 Kiste Packe.

Roskovics Ignác MDK

Hollán Ernő altábornagy arcképe, olf.

Műcsarnok 1888. őszi kiáll.
I. sorozat

Roskovics Ignác

MDK

Hátha innánk, olf.

Műcsarnok 1889/90. téli kiáll.

Roskovics Ignác

MDK

"A gourmand", olf.

Műcsarnok 1886. őszi kiáll. II. sorozat

MDK

Roskovics Ignác, festöm.
1854 - 1915

764. Leány mályvákkal. Olf. 50x23 J.l.j.

Árv. Közl. 1933 dec.hó 4.rk.sz. 68.aukció. 32.l.

Roskovics Ignác MDK

"Kóstolja meg, be édes", olf.

Mücsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat

MDK

Roskovisz Ignác, graf.

Mennyasszony tánca a Vasárnapi Ujságban.

Szalay Karola: A tánc a képzömüvészetben. -A P.P. Tud. Egyet. dolgozatai. -/Müv.tört. és Ker. Rég.Int./ Bp.1941. 78.l.

Roskovics Ignác

„Kossuth Lajos"

Szeged képzőművészete a múlt sz. végén. Tiszatáj,
Holéczi Zoltán 1958. jún.

mvk

Roskovics Ignác
festő

is részt vesz az új Petőfi-kiadás illusztrálásában

— Az új képes Petőfi-kiadás
Grafikai Szemle 1898 évf. 10 sz 166 l.

M.D.K.

Roskovics Ignác.

Festőművész Király képei a városháza visszavonuló termében van Székesfehérváron.

Városok Lapja 1938. XXXIII.évf. 11.szám. 309.oldal
A városi mérnökök országos szövetségének székesfehérvári tanulmányi kirándulása.

M.D.K.

Roskovics Ignác/1854-1915/

547. Ebéd előtt. Olajf. 26.5 x 17, fa.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. I. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 61. l.

Roskovics Ignác M.D.K.

Bp.1901.

Torockói népviselet. 19 x 13 cm. illusztráció Téglás István: Torda-Aranyosmegye c.cikkéhez. id.mü 193-218.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m. 2o.köt. Magyarország VII. 211.p.

Roskovics Ignác M.D.K.

Bp.1901.

Kalotaszegi népviselet. 19 x 13 cm. illusztráció a Kolozsmegye c.cikkhez. id.mü 172-187.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m. 2o.köt. Magyarország VII. 177.p.

M.D.K.

Roskovics Ignác

A templom restaurálását akarták vele elvégeztetni, de anyagiak hiányában a város és a városi mérnöki hivatal végezte el. /Lásd: Schulek Frigyes c. cédulát./

Gosztonyi Gyula: A Városstemplom épitéstörténete. Pécs. 44. l.

M.D.K.

Roskovics Ignác.

Festőművész Katona Józsefről festett portréja a kecskeméti városháza dísztermében van.

Városok Lapja. 1934. XXIX.évf. 23.szám. 646.o.Hirek

MDK

Roskovics Ignác
festő

is illusztrálta az „Osztrák-magyar monarchia írásban és képben e. művet

– ujság és könyv-illusztrálás Magyarországon

Grafikai Szemle 1909 évf 5 sz 103 l

Roskovics Ignác MDK.

Bp.1900.

A Drugeth-vár Ungvárt. Szövegközti illusztráció Finczicz ky Mihály: Ungmegye c.cikkéhez. id.mü 387-401.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.1900. Magyarország.VI.köt. 389.p.

Roskovics Ignác MDK.

Bp.19oo.

Az ungvári püspökség és a székesegyház. 13 x 19 cm. illusztráció Finczicky Mihály: Ungmegye c. cikkéhez. id.mü 387-4ol.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.19oo. Magyarország.VI.köt. 393.p.

Roskovics Ignác MDK.

Bp.19oo.

Fiatal rutén nő. Szövegközti illusztráció Hodinka Antal: A rutének c.cikkéhez. id.mü 4o1-417.p.

Szign.: Roskovics - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.19oo. Magyarország.VI.köt. 413.p.

Roskovics Ignác MDK.

Bp.19oo.

Rutén lányka. Szövegközti illusztráció Hodinka Antal: A rutének c.cikkéhez. id.mü 4o1-417.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.19oo. Magyarország.VI.köt. 415.p.

Roskovics Ignác MDK.

Bp.19oo.

Öreg rutén. Szövegközti illusztráció Hodinka Antal: A ruténék c.cikkéhez. id.mü 4o1-417.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.19oo. Magyarország.VI.köt. 411.p.

Roskovics Ignác MDK.

Bp.19oo.

Rutén menyecske. Szövegközti illusztráció Hodinka Antal: A rutének c.cikkéhez. id.mü 4o1-417.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.19oo. Magyarország.VI.köt. 4o9.p.

Roskovics Ignác MDK.

Bp.19oo.

Rutén gazda. Szövegközti illusztráció Hodinka Antal: A rutének c.cikkéhez. id.mü 4o1-417.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.19oo. Magyarország.VI.köt. 4o7.p.

Roskovics Ignác MDK.

Bp.1900.

Kaposvidéki magyar és ungi rutén. Szövegközti illusztráció Hodinka Antal: A rutének c.cikkéhez. id.mü 401-417.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.1900. Magyarország.VI.köt. 403.p.

Roskovics Ignác MDK.

Bp.19oo.

Az uzsoki hágó. 13 x 19 cm. illusztráció Finczicz-ky Mihály: Ungmegye c.cikkéhez. id.mü 387-4ol.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.19oo. Magyarország.VI.köt. 399.p.

Roskovics Ignác MDK.

Bp.19oo.

Petróleumforrás Luchon. Szövegközti illusztráció Finczíczky Mihály: Ungmegye c.cikkéhez. id.mü 387-4ol.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.19oo. Magyarország.VI.köt. 397.p.

Roskovics Ignác MDK.

Bp.19oo.

A perecsenyi kémiai gyár. Szövegközti illusztráció Fincziczky Mihály: Ungmegye c.cikkéhez. id. mü 387-4ol.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.19oo. Magyarország.VI.köt. 397.p.

Roskovics Ignác MDK.

Bp.19oo.

A Barkóczy-kastély Pálócon. Szövegközti illusztráció Finczicz ky Mihály: Ungmegye c.cikkéhez. id.mü 387-4ol.p.

Szign. Roskovics - HK.sc. - Morelli G.F.i.

-- rajza után HK. egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.19oo. Magyarország.VI.köt. 395.p.

Roskovics Ignác MDK.

Bp.19oo.

Az ungvári megyeháza. Illusztráció Finczicky Mihály: Ungmegye c.cikkéhez. id.mü 387-4ol.p.

Szign. Roskovics - Morelli G.F.i.

-- rajza után egyszinü fametszet. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.18. Bp.19oo. Magyarország.VI.köt. 393.p.

Roskovics Ignác MDK.

Bp.1900.

A rovini alagutas hid. 13 x 19 cm. illusztráció Lehoczky Tivadar: Beregmegye c.cikkéhez. id.mü 417-437.p.

Szign. Roskovics - Bálint B.sc. - Morelli G.F.i.

-- rajza után Bálint B[enedek] egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir. Állny.

O.m.18. Bp.1900. Magyarország.VI.köt. 423.p.

MNK

Roskovics Ignác
festőművész

rajzol vez a millenniumi levelezőlapok
tervezésében és festésében.

—: Kiállítási levelezőlapok
Grafikai Szemle 1895 okt. 7 p. 121 l.

Roskovics Ignác MDK

Hollán Ernő altábornagy arcképe, olf.

Műcsarnok 1888. őszi kiáll.

II. sorozat

Roskovics Ignác MDK

Gróf Török Napoleon arcképe, olf.

Mücsarnok 1888. őszi kiáll.

Roskovics Ignác
festő

M.D.K.

A Nemzeti Szalonban művészi vigadásokat rendezett nagy néha és ezen Székely Bertalan is jelen volt.

Lyka Károly: Nagy magyar mesterek. Bp. 1957.

44 l.

Raskovics Ignác

M.D.K.

346) Magyarországi Szent Margit

347) Szent László győzelme a kúnok fölött

348) Mária a Krisztussal.

Budapest Székesfőváros Művészeti Tárgyainak Katalogusa

Bp. 1913.

48 l.

M.D.K.

Rotkovics Ignác
festő

293) Szent Adalbert püspök.
Olajfestmény.

Budapest Székesfőváros Művészeti Tárgyainak Katalogusa
3p. 1913. 41 l.

MDK

Roskovics Ignác, sz.1854.szept.28.Szalók,
+1915.nov.29. Bpest.

Férfiarckép, olaj

Szépmüv. Muz.uj szerzeményei kiáll. 1926-31. 1931.
21 l.

Roskovics Ignácz festőművész
Szent István királlyá koronázása
I. Béla
Szent László
Kálmán
III.Béla
II.Endre
Szent Erzsébet
IV.Béla
Szent Margit
III.Endre
Szent István a keresztény vallást hirdeti
A Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása.
1900 szeptember 16

Apostoli Szent Imre
Színes katonák

Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 8. l.

Madonna Jézussal

Fa, olaj, 40×30 cm.
Beszédes Kálmán: Az esztergomi érseki képtár. Esztergom, II., 1875., 45. szám. — Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 773. l. — Maszlaghy II., 262. szám. — Esztergom vármegye... Bp. é. n. 176. l. — Gerevich: Az Újság, 1916., júl. 20, 4. l. — Gerevich PA, 249. l. — Décsei: Könyvismertetés. MM, V., 1929., 173. l. — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 8. l.

HAANEN, REMY VAN (bécsi festő, 1812—1894)

Tájkép

Vászon, olaj, 73×103 cm.
Földváry István: Az esztergomi érseki képtár. Fővárosi Lapok, XIII., 1876., 760. l. — Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 772. l. — Maszlaghy II., 124. szám. — Lepold—Homor 97. l.

Tájkép

Vászon, olaj, 57×82 cm.
Maszlaghy: Az esztergomi érseki képtár. Új Magyar Sion, VII., 1876., 33. l. —

Roskovics Ignácz festőművész
Leánykérés
Szépm.Muzeum I.Grafikai kiállitása
19o7 február

naturalisztikus, hosszúszárú sárga mocsári gólyahír és kék fürtös mezei virág díszíti, egy madárral.

4a lap: *I* iniciálé (55×44 mm) arany keretben lila alapon zöld betű. A lap belső és alsó szélét stilizált levélornamentika díszíti két madárral.

4b lap: (De sancta Trinitate.) *I* iniciálé (69×65 mm) rózsaszín keretben arany betű. A betű belsejében a *Szentháromság* ábrázolása látható. Középen karminpiros trónuson ül a feketehajú, aranyglóriás Krisztus, lilásszürke ruhában. A trónus két szélét egy-egy fa szegélyezi, mögötte fehér-kék égbolt alatt kockás téglafal. Krisztus feje fölött van a fehér galamb, míg feljebb, tekercs szalag fölött aranysugarakat árasztó aranygömb emelkedik ki az égbolt felhői közül. A lap külső szélét két naturalisztikus, zöldlevelű rózsaszín virágbimbó s stilizált levelű inda díszíti két madárral.

5a lap: *I* iniciálé (57×43 mm) arany alapon zöld betű. A betűből áradó kis stilizált levelű indadíszítés között, bozontos, ugató kutya és egy madár.

5b lap: (In Octava Domini. Postquam consumati sunt.) *P* iniciálé (82×64 mm) arany alapon sötétlila betű. A betű belsejében a *Circumcisio* jelenetének ábrázolása látható. Arany haránt csíkos rózsaszín, s kék s arany apró mintás sárga kárpit előtt sárga trónuson ül a vörösruhás, ősszakállú pap, ölében a kis Jézussal, aki előtt kékruhás férfi térdel. A lap belső szélét zöld, kereklevelű mezei virág, egy mezei bogárral s aranytallérral, a lap alsó szélét pedig stilizált levélindák díszítik.

6a lap: (In die Epiphaniae.) *C* iniciálé (69×67

M. D. L.

ROSKOVICS Ignác festő

Budai Várpalota krisztinavárosi szárny, Szt. István-teremben cserépre égetett képei

Ybl Ervin: Ybl Miklós 152.,

M. D. K

ROSKOVICS Ignác festő

Az Osztrák-Magyar Monarchia Irásban és Képben c. mű illusztrátora 1884. és az ill. bizottság tagja

Fejős Imre: Egy Ticky-kép sorsa 156.

művért. 1953. 1-2. 77

Roskovics Ignác
festő

M.D.K.

„Nemzeti dal"

Nagy Iduska: Petőfi illusztrációk.
M.M.M. Évkönyve 1952, 164 l.

Rokkovics Ignác, 1854-1915

Szent László, olaj

Férfi tanulmányfej, olaj

Árverési közlöny, 1936. nára. 2.rendk.sz.

49 l.

Roskovics Ignác
Vázlat, olaj

Szent-György-Chén XLVI.művészeti aukciója. A Gyüjtő.
X.évf. 2.sz. 5 l.

Roskovics Ignác, sz. Szalók 1854, +Bp.1915

Szent Áfra

Egri Kaszinó kiáll. Eger, 1924. 2o 1.

Nemzeti Szalon XLI. csop. kiáll. 1924. nov.
1.

Roskovics Ignác

u. 1786.

Vas. 24/5

1915. 786-1-

vegyes

g. 96

1 köt. 4r.

Römer
Flóris

A bátony-tombathelyi érem-leletről.

[Külön nyomat az archaeologiai Közlemények-ből.]

1–31. ll.

Roskovics Ignác

l.

Tanulmányok Bp.
multjából
X. 259. l.
260. l.

Meglátták a király
- Ebből királyi pálcát
És lenyesték a cserjéne
Arra vetődött egy s
Meglátta a cserjét és
- Ebből koldusboto
nak.
És lenyeste a cserjé

Roskovics Ignácz

A kiváló „arcképezők" között emliti meg a művészt M.: "A Mücsarnok téli kiállitása" c. beszámolójában.

Képes Családi Lapok, Bp. 1892. dec. 18.
XIV. évf. 51. sz. 812. lap

Roskovics

Tompa Mihály arcképét festette meg, amelynek repr.-ját bemutatja a lap.

Képes Családi Lapok, Bp. 1893. aug. 6.
XV. évf. 32. sz. 508. lap

Roskovics Ignác

festő

Gentmüeml.

59. l.

rczam fent megjelölt alnaplójában kra-

9 évi január hó 9. én.

zter reddeletéből:

Hajdúgyan

miniszteri titkár.

Roskovits

illust.

Vas Up

1907 est

Gomb bronzból, római VI. Vk

Roskovics Jan

1874, tar. Erlach

53,

Roskovits

Petőfnié Szendrey J. vajz.

Ernst

Roskovits

első nyilvános szereplése 1879-
ben (?) mint rapsoló a Vas.
Ujságban Szegedi árvizkép.

Roskovics Ignác festőművész
Szeged szebb lesz, mint volt, olajf.
Kossuth Lajos, 1897
A Szeged-városi muzeum festményeinek és szobrainak
jegyzéke

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
578 1917 szám
Érk. 1917 jul. 16.

...os bizottságának

Budapest.

...404 számú előterjesztésére értesítem
...gyi néhai Salamon Ferencz volt
...ok helyére a 86.044/1917 számú
...brassói dohánygyári raktári gond-

...lius. 13.

A miniszter rendeletéből:

MDK

Roskovics Ignác Jestő

Angyalhári punta

Ujvilág punta grafikák

Jényi L: Az Alföld képben és versben.
Békéscsaba, kiállítás. Bp. 1952 8.

MDK

Roskovics Ignác

Kézdi-Kovács:

A Nemz.Szal.-ban. Uj Idők, 1895.I. 17.sz. 322 l.

Roskovics Ignác
festő

MDK

Ő festi meg az 1847-es Kossuth alakját.

Vayer Lajos: A Kossuth kultusz a magyar művészetben

M.M.M. Évkönyve 1952, 18 l.

M. D. G.

ROSKOVICS Ignác festő

Br. Vay-palota Kápolna oltárképe:
Szent István

Ybl Buda: 264, 274. l. 276. l.

M.D.K.

ROSKOVICS Ignác festő

Kis Vár Szt. István terem, suprapor-
tokon: Szt. István koronázása,
a fehérvári templom alapítása
Az Árpád-ház nagy alakjainak 10
képe

Ybl Buda 257, l.

MDK

Roskovics Ignác

vázlatai

Petrovics Elek: A Szépm. Muzeum ujabb szerz.-i
Az O.M. Szépmüvészeti Muzeum Évkönyvei I.kötet
1918. 188.11.

M.D.K.

Roskovics Ignác, festő

volt tervbe véve, hogy Seruler Friggs társaságában részt vesz a pécsi Várostemplom 1901-1906-közt végrehajtott átalakítási munkálataiban, melyeket azonban a város-anyagiak hiányában - a saját hatáskörében végeztetett el.

Gosztonyi Gyula: A várostemplom építéstörténete. Pécs müemlékei. Pécs, [1942]. 44.old.

MDK

Roskovics Ignác
festő
1854–1915.

művei a kiállításon

÷ Nemzetközi grafikai kiállítás a
Műcsarnokban
Grafikai Szemle 1909 cof. 2 z 29 l.

MDK

Roskovics Ignác, festö
1854-1915

Férfi tanulmányfej. Jelzett. Olf.

Árverési Közlöny. Festm., rajzok. 1936 okt. 4. rk. sz. 41. l.

M.D.K.

ROSKOVICS Ignác festő

„Pici piros alma" 1885

Suszem. 246,

M.D.K.

ROSKOVICS Ignác festő

Szűz Mária. Olaj.

A Rómában időző magyar művészek kiállítása a 1884-i Rafael-ünnepély alkalmával.

Madonna

Budapesti Hirlap. Bp. 1885. 42. l.

M. D. K.

ROSKOVICS Ignác festő

Női arckép.

Boák. Tárgymut. Bp. 1885. 59. l.

M. D. K.

ROSKOVICS Ignác festő

Extra passio.

(Repr.)

Brák. Tárgymut. Bp. 1885. 45., 77. l

M. D. K.

ROSKOVICS Ignácz festő

Szt. Lélek eljövetele.
(Repr.)

Brák. Tárgymuz. Bp. 1885. 46., 72. l.

~~72~~

M. D. K.

ROSKOVICS Ignác festő

Nepomuki Szt. János. Olaj.

Brook. Tárgymut. Bp. 1885. 47 l.

Roskovics Ignác

emlékkiállítása 1916.

Nemzeti Szalon 400-ik jubilária és a Kéve XX. kiállítása 1929. február

ifj. Roskovics Ignác

MDK

György A: Egyházi festészeti pályázat. Egyházművészeti Lap, 1880, 129-132 l.

Roskovics Ignác
festő

M.D.K.

A lipótvárosi Szent Istvántemplomban van képe.

Budapest und Umgebung. Budapest. 35 l.

MNK

Roskovics Ignác, 1854-1915

Szent László
Pipacs

Ernst Mus. 55. sake. 1937. 32 l.

Roskovics Ignác

MDK.

nevének említése.

(1854–1915)

Miskolcon 1943-ban szépművészeti Múzeum által rendezett kiállításon szereplő képe:

„Kóstolja meg be édes." Olaj falemezen. 27·2 × 43·7 cm. Vétel 1916. Ltsz. 4931.

Csánky Dénes: A magyar festészet mesterei. (Kiáll. kat). Miskolc 1943. 10-l. 17. l.

Roskovics Ignác festő M.D.K.

egyházi tárgyu freskói magyar nemtes
életéből. (József-városi tyzlom freskói)

Czigler Ignác: Művelődéstörténet. Bp. 1902
197.

MDK

Roskovics Ignác

A párisi kiáll. magyar termei.

Mücsarnok, 1899. 24.sz. 1.

MDK

Roskovics Ignác

Érdekes pályázat oltárképre. Mücsarnok, 1899.
31.sz. 472-73 l.

H.D.K.

Roskovics Ignác
festő

Az ugocsamegyei Veresmart görögkatolikus templom képeit festette.

Munkácsy Piroska: Ihonosztáz Bp. 1947.

61 l.

MDK

Roskovics Ignác

Szt.István-oltárképre megbizás

Budavári Szt.Zsigmond kápolna oltárképei.

Műcsarnok, 11.sz. 1900, márc. 18. 144 l.

MDK

Roskovics Ignác festőmüv.

a budai kir.várpalotában képeket festett:

Szt. Imre, I. Béla, Szt.László, III.Béla, II.Endre, Szt.Erzsébet, IV.Béla, Szt, Margit, III.Endre.

ajtók feletti képek: Szt.István alapitja a szfvári templomot, Szt. István megkoronáztatása.

Magy. Iparmüvészet. 1900.

108 l.

Boskovics Ignác festőművész.

A budai kir. vérpadóhoz képest festett:

Szt. Imre, I. Béla, Szt. László, III. Béla, II. Endre, Szt. Erzsébet, IV. Béla, Szt. Margit, III. Endre.

Ajtók felett képek: Szt. István alapítja a szűzért templomot, Szt. István megkoronáztatása.

Máj. Ipartudósok. 1900.

108 1.

MDK

Roskovics Ignác

Nemzeti Szalon II. aukc. 31 l.

Roskovics Ignác festőművész
Lyka Károly: Régi képeimek
Uj Idők, 1943, jun. 19, 722 l.

Kóstolja meg, be édes.
Tud-e változni [?]

Magyar Nemzeti Szövetség
V. Géza u. 4.

MOVE Podm. 45.
Gálócsy Zsigmond
Lipṭay Béla N. Szöv
miérnök igazgató

MŰSZAKI ÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
76/1933.

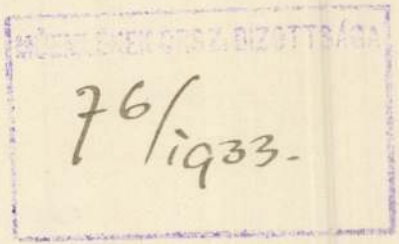

MÜVTÖRT DOK.

ROSKOVICS IGNÁC festő

Uj Ember 1951.II.25.3.old.
Száz éves a bazilika.

MÜVTÖRT DOK.

ROSKOVICS IGNÁC festőm.

Magyar Nemzet 1947.XII.3.
III.é.275.2.old.
/Riport./

MDK

Roskovics Ignác, 1854-1915.

Szent László, festm.

" Pipacs", "

Ernst Muz. 55. aukc. 1937. ápr.

32 l.

MDK

Roskovics Ignác, 1854-1915.

Gizella királyné, of.

Árverési Közl. 1938. febr. 2.rk.

22 l.

MDK

Roskovics Ignácz

"Kóstolja, be édes", of.

Képzőmüv. Társ. kiáll. Arad, 1889.

8 l.

MDK

MDK

Roskovics Ignác (1854-1915)

Kupolafreskoterv. 52 cm. átm.

Boltozati freskoterv. 43 cm. "

1901 ben készült.

Magyar Képek, XIX-XX. sz. - 48. l.

MDK

Roskovics Ignác, festő.

Szentlélek lejövetele. 1882. A vall. alap 300 forint egyh. fest. díja.

Pici piros alma. 1885. 600 forint I. Társ. díj.

OMKT-Vánd. kiáll. 1910 szept. 8- dec. 27-ig.
Kitünt. műv. lajstr.- Honyánszky V. könyv. 69. l.

MDK.

Roskovics Ignác, festő.

A Szent István-terem számára készitett fal-festmények. 1900. Kis áll. ar.-érem.

Kecskeméti templom falfestményei. 1902. 2000 kor. Lolz-díj.

OMKT-Vánd. kiáll. 1910 szept. 8-dec. 27-ig. Kitünt. műv. lajstr.-Hornyánszky V. kny. 69. l.

MDK

Roskovics Ignác, festő.

Szt. Margit. Vázlat a bud. Eir. vár szent-
István terméhez. Of.
Szt. Erzsébet. Vázlat a " " " szent
István terméhez Of.-
Szt. Áfra. "

OMKT- Vándorkiáll. szept. 8. dec. 27. ig
Tm.- Hornyánszky V. kny. 82. l.

MDK

Roskovics Ignác fertő

„Ebédelők" c képét KT-nek külsti tárlatra,

„Felvidéki nápbank" c képe még nem készült el.

1884.

MDK-A-I-1/1335.

M. D. G.

ROSKOVICS Ignác jezsuita

Patrona Hungariae (kiáss. 1882)

Acad. Történet. 282. l. 330. l.

M.D.K.

ROSKOVICS Ignác festő

Bp. királyi vár Szent István ter-
mének díszítése 1896-1900

Aradi Tört fest. 302. l.

MDK

Roskovics Ignác

Nemzeti Szalon IV.aukc. 17.1.

dalomra építették, tehát szük; három-négy szakács asszony lábatlankodik benne egymásnak, valamennyinek pedig a «nem asztalhoz való» ifjabb nemzedék, a kit mind duggatni kell; azonkivül pedig városi helyen a koldusok (faluhelyen ilyen nincs, s ha volna is, büszke), kiket mind ki kell sebtiben elégíteni; tehát a tálalás, étekhordás, tányérváltás lassan megy. De nincs is szükség sietni; hosszu az éjszaka és... *nem hajt a tatár!* Igy az ebéd két-harmadfél órába telik.

Az elsőbb fogásoknál csendes a társaság; de aztán fokozatosan élénkül; a vőfélyek is kezdenek szikrázni, tréfálkozni; minden ajkon kaczaj, adoma, jó kedv; csak a vőlegény komoly s halkal kinálgatja szemérmes társát, egy-egy darab édességet «bökvén» ki a tálból s a villa hegyéről hüvelyk ujjával elébe helyezvén.

Az apró poharak is telnek, ürülnek (viznek hire sincs), mert ma már elegendő pohár van az asztalokon. Régebben itczés flaskák és pintes [illegible]linderek jártak sorba, sőt csikóbőrös kulacsok, [illegible]ket a módosabb vendégek hoztak s magok [illegible]elyeztek. A hány tál, annyi pintes. Az első [illegible]ég rá köszönti szomszédjára: «Isten él[illegible]!»; iszik, aztán tenyerével megtörli az üveg [illegible]t és átadja a szomszédjának: «Adom becsü[illegible]!». «Veszem tisztelettel», mondja a másik és [illegible]bb köszönti. Igy jár sorba az üveg férfi- és [illegible]onykézen; de az asszonynép csak belekóstol. [illegible]E közben valamelyik vőfély elkiáltja: «A mi [illegible]legényünk jó kaszás, a mi leányunk jó arató!» E szóra vőlegény és menyasszony felállanak és megcsókolják egymást. Ez kötelesség annyira, hogy ha valakinek tetszik, hogy az ifju pár egyebet se csináljon csak csókolódzzék: nem kell egyebet tennie, csak ama szavakat ujra meg ujra elmondania. A két boldog mindannyiszor feláll és összecsókolódzik. Ez azonban szükkörü helyi szokás; ott is pedig arra való a násznagy, hogy silentiumba helyezze azt, a ki az ifju párt tulságosan fárasztja.

Pohárköszöntőt mondani nem magyar népszokás, noha most már alig mulik el lakodalom a nélkül, hogy egy pár felköszöntés urak között forgott násznagy-emberek ajkán el ne pördüljön. A magyar ember tűri, mint divatot, a nélkül, hogy valami nagy kedvét találná benne. Ugy is tudja, mi lesz a vége: «Isten éltesse!» Éltesse hát! De minek annak akkora feneket keríteni? E helyett kellemesebbek az anekdoták, tréfák, évődések. A pecsenyénél már találós mesék, a vőfélyek incselkedései mulattatják a vendégeket.

«Ugy vágom a fejedhez, hogy darabokra törik!» fenyegetődzik az egyik; s a társaság gyengébb szivü része iszonyodva látja, a mint lezuhan egy asztalkendőbe fogott kemény tárgy a másik vőfély koponyájára.

«Nem megmondtam, hogy darabokra törik?» (De nem a fej, hanem a mandula-torta, a mit aztán sértő és sértett fél két tányérra oszt és nevetve kinálgat a megszeppent asszonynépnek.)

A *tejbe-kása* után jönnek a szakácsasszonyok, erősen bepólyált jobb kezükben nagyfejü főző kanalakat kinálgatva a vendégek elé. Kásafőzés közben mind összeégették a kezüket; már most kásapénzt szednek patikára. A főzőkanál tele lesz krajczárokkal, melyeket hatosok is tarkáznak, kérkedőbb marokból hullatva.

A zaj, jó kedv egyre növekszik; de a kések, villák csörgetése elnémul. A kávét is megitta, a ki él vele, de helyéből fel nem kél senki mindaddig, mig végre az örömapa, a ki nem szokott ilyenkor asztalnál ülni, belép föltett süveggel s megáll a ház közepén. A zaj egyszerre ketté szakad, a gazda leveszi süvegét és azt mondja:

«Adja Isten kedves egészségükre az ebédet!» A gazdasszony nyomban utána engedelmet kér, ha valamiben nem szolgálhatott tetszésük szerint; erre a szóra nagy tiltakozás támad, a padok megmozdulnak, a vendégek hálálkodnak s lassanként kitakarodnak a szobából. A fehérszemélyek tánczruhát váltani hazamennek.

Az éltesebb férfiak pipára gyujtanak; a legénynek szivarja van, melyet ma már ötödször gyujt meg s még ötször meg fog gyujtani, s melyet kényesen szorit a szemfogára. Szegényebb lakodalomban, hova csak «ugy vetődött a czigány», gyüjtést rendeznek a czigánynak.

Félóra mulva ujra együtt van a társaság, s megkezdődik a hajnalig tartó táncz, őszi nászban az udvaron, farsangon a szobában.

A szoba ekkorra ki van söpörve, szellőztetve. Minden fölösleges butor kitakarítva, egyedül bent az ablaksarokban levő ⌐ alaku *asztal-pad* maradt helyén, s előtte a szokott asztal.

Bent a sarokban ül a násznagy az éltesebb férfi vendégekkel, kik között a vidékinek adatik az elsőség. A süveg (bárányból süveg) bele van nőve a főbe, s nincs rá eset, hogy megmozduljon onnan, hacsak valami igen előkelő vendég (pap vagy földesúr) érkezése miatt le nem kell tenni. De még ilyen esetben is egy vagy két asszony folyvást örködik a násznagy úr fölött, hogy el ne feledkezzék magáról. A legények is föltett bokrétás kalappal tánczolnak, a mi nem csuda. Nem is volna hely, hol tartogatni. Ott annak a legjobb helye.

A táncz örök «csárdás», ma már *rövid lassú, hosszú friss;* régebben megfordítva volt. A szép, sarkantyú-pengető, daliás, komoly lassú-magyar feledésbe kezd menni. A sűrű gomoly alatt döng a föld, ritkán padló, kurjantás kevés. Dobognak fáradatlanul. Természetesen mindenkinek megvan a maga kedvelt tánczosa, a kit kendő-nyujtással vagy ujjánál fogva *visz* a tánczba, de azért bőven kijut a tánczból mindenkinek. Nagy sértés volna a gazdára, ha valamelyik leány-vendég sokat ülne.

Versengés, összekoczczanás, izetlenség ritka. Káromkodás, — melyhez a közönséges ember örömben és haragban egyaránt folyamodik, — kivül marad a kapukon. Esztendők mulnak el, mig egy összeütközés felmerül, a minek aztán nagy a hire; a gazda szégyene az, de főként a násznagyé.

Mert a násznagy egy tisztességes lakodalomban diktátori tekintély. Ott ül az asztalfőnél a sarokban, környezve az éltesebb vendégektől; tartja őket szóval, a maga és mások élettörténetéből vagy régi időkből vett eseményekkel. Minden ujabban érkezőt neki mutatnak be, még pedig, ha olyas valaki érkezett, a ki ott mulatását rövid időre szabja, azt a vőfély egész heroldi ünnepélyességgel jelenti be:

«Jelentem kigyelmeteknek egész alázatossággal, hogy N. N. úr, (urunk, uram, — asszonyunk) személyében e háznak érdemes vendége érkezett.»

A násznagy feláll, leveszi süvegjét, köszönti az érkezőt, s azontul násznagyi egész tisztét az uj vendég mulattatására fordítja. A mulattatási eszközök legkönnyebbje természetesen a pohár lévén, sűrűn töltöget. Azt nem veszi észre, hogy az «érdemes vendég» csak foghegyen kóstolgat, mig ő maga körömig ürítget: nem csoda hát, ha csakhamar elbágyad. Mindegy! csak nyelvén látszik meg, nem egyszersmind a lábain is, mivel ő a násznagysarokból ki nem kél.

Alkonyatkor egy negyedórányi szünet; asszonyok, férfiak haza tekintenek körülnézni, s gyertyagyujtáskor ujra kezdődik a táncz. Hétkor vacsora; de már csak az öregek ülnek asztalhoz. Vacsora után ujra táncz.

Tizenegy óra felé falatozás megint. Hideg sültek kerülnek az asztalra. Majd jönnek a leányos ház vendégei. Mindkét kezük telve süteményes tálakkal, boros üvegekkel. Egy közülök kendőbe fogva hozza a *menyasszony fejkötőjét*, a ki eddig pártásan vagy koszorusan tánczolt.

Most a menyasszony kimegy a kis-házba, honnét ez alkalomra mindenkinek ki kell takarodnia. Két szakértő asszony marad csak, a kiknek segítségével feltűzik a *fejkötőt*. Baja környékén a *kontyfeltétel* másnap délre marad, s kevesebb számu rokonok jelenlétében megy véghez. (Itt a kontynak a menyasszony haja is áldozatul esik részben, a konty alakja ugy kivánván.)

A vőfély bevezeti a felkontyolt menyasszonyt, s ezen szavakkal: «Egy idegen személyt hoztam, fogadják kigyelmetek szeretettel: jó asszony, szép asszony, fiatal, jó tánczos; próbáld meg csak komám», a vőlegény kezére adja. A czigány rárántja, és kezdődik a menyasszony-táncz, az igazi.

De szegény vőlegény alig fordulhat kettőt a párjával, már megcsörren a tányér. Az asztal sarkán e czélra kitett tányérba az első vőfély belevet egy marok pénzt s ezzel magához váltotta a menyasszonyt. Ő sem soká örülhet azonban a pénzéért, ujra csörren a tányér, s a legszebb ugrás közben elkapják az orra elől. Uj meg uj csörrenések, s a menyasszony egyre más és más kézre kerül. Legények törik magukat, öregek ürítik a zsebet, a menyecske járja fáradatlanul, nem bánná, ha hajnalig igy tartana, mert az a pénz, a mi a tányérra gyűl, mind az övé. De nem tarthat hajnalig, mert ime a vőlegény egy igazi marok pénzt, még pedig igaz tallérokat vet a szerény hatosok és «vasak» közé, mint ha szét akarna ütni a bitorlók között. Szét is üt. Kézre kapja a menyasszonyát; akkor leül mindenki, csak ők lengenek szépen, édesen, boldogan a szoba közepén, ketten, mig végre a czigány véget vet ennek is, azzal, hogy a frissnek végét szakasztja és a Rákócziba csap át. Nevezik ezt a tánczot «rosta-táncz»-nak is, mert néhol a pénz elfogadására rostát tesznek az asztalra.

A menyasszony-tánczot felváltja a családi táncz, mikor az örömapák és örömanyák, sőt még ezeknek szülői is járják a «kállai kettőst» «öregösen, hegyösen». Nagyasszonyom perdül, mint egy tegnapi menyecske, és nagyuram, izzadva bár, de mégis megforgatja a testes nászasszonyt, majd magára hagyja, ugy járja a toborzót, közben-közben nagyokat csap a bütykös térdén, sőt, ha nagyon dicsérik a tánczát, még a csizmája orrát is megfricskázza. A példa ragadós. Az öregek után a fiak, menyek, unokák, dédunokák kapaszkodnak össze, s a vendégsereg sarokba-félre vonulva szemléli, a mint egy-egy terebély fa ágaival, lombjaival, virágaival és bimbóival együtt járja a *patriarkhális* tánczot, a régit.

Azontul hajnalig, szokott medrében foly a mulatság.

UTAZÁS EGY SIRDOMB KÖRÜL.

JÓKAI MÓR új könyve.

Diszes, értékes könyv jelent meg a karácsonyi piaczon a Révai-testvérek kiadásában, a Franklin-nyomda művészi kiállításában.* Egy költő megsebzett lelkének alkotása ez, a ki a belső fájdalom kínjai ellen a külső világ behatásaiban indul menedéket keresni, hahogy megtalálná. *Jókai* Mór irta, mikor életének hüséges társa, költői teremtő erejének is gondviselője, a műalkotás egy másik terén hozzá hasonló neje, *Laborfalvy* Róza, egy dicsőségben és boldogságban együtt töltött hosszu pálya után elköltözött oldala mellől, soha nem sejtett, mélységes fájdalomnak hagyván a költő lelkében helyet maga után.

A könyv eleje valódi «kéjelgés a fájdalomban», a hű élettárs emlékének gyujtott áldozó oltár, melyen soha ki nem alszik a láng.

Láthatatlan büvös erő köti ahhoz a sirdombhoz. Annak lakója föl-föltámad csendes éjeken; visszatér szerettéhez, s eleven életet ölt álmaiban.

Az a testet öltött árnyék ott az álmok világában folytatja azt a jótékony munkát, melyet életében oly gondosan végzett a költő lelke fölött. — «Szedd össze magadat, ne engedd urrá lenni az ernyedést magad fölött. Hisz itt vagyok veled, nem egészen hagytalak el. Légy az, a mi voltál! Menj ki a világba, ki a természetbe, melyet Isten alkotott, merülj a művészetek világába, melyet emberek szelleme alkotott. Meglátod mindenütt azt az erőt, mely az embert Isten teremtő-társává teszi, s melyet önmagadban elhanyagolnod nem szabad. Én nem engedem!»

És a költő erőt véve magán, elszakad attól a sirhalomtól, csak lelkével tapad hozzá s elutazik messze idegenbe, el abba az országba, melyben örök élete van a tavasznak, a hol legszebb a természet és legfenségesebb a művészet világa.

Olaszországot járja be, melyet minden nyelven annyi ezerszer leirt már minden ember, a ki arra járt és a ki irni tud. De nem a magyar költő szemével nézte meg, nem az ő lelke tükrében sugároztatta vissza.

Ah igy szép Verona, Florencz, Nápoly, Pompeji, a szigetek, a tenger, Olaszország, a hogy Jókai mutatja be. Az ő lelke sugárzásánál elevenen érezzük azt a verőfényes éghajlatot, a narancs-szigetek és olajfa-erdők ama balzsamos,szelid leheletét, a déli világnak azt a ragyogó derüjét, melyet annyiszor hallottunk emlegetni. *Jókai* e könyvéből, melyet *Vágó* Pál eredeti rajzai s olasz fametszetek egész sora tesznek még érdekesebbé, ez alkalommal bemutatunk három rajzzal illusztrált érdekes részletet: a Julia házát Veronában s a Pompejibeli romokat és sirokat, s Vágó Pál rajzai közül is egy kedves kis szélrajzot, mely a könyv egyik fejezetét kezdő lapját disziti.

Julia háza és sírja Veronában.

Azt tanácsolom mindenkinek — irja Jókai, — hogy a ki szereti az ábrándjait, ha Veronán keresztül utazik, ne legyen kiváncsi Julia lakházát

* *Utazás egy sirdomb körül.* Irta *Jókai Mór.* 12 fametszettel és 4 fénynyomattal *Vágó Pál* rajzai után. Budapest, Révai testvérek kiadása. 4-rét, 199 lap. Ára fűzve 6 frt, díszkötésben 8 frt.

MAGYAR NÉPSZOKÁSOK.

Házasság.

Irta Baksay Sándor.

A trónörökös könyvének Magyarországot ismertető legujabb füzetében a magyar népszokások ismertetése között a «Házasság» czimü fejezet alatt közöltekből veszszük át a következő érdekes részleteket.

A fiatal szivek a mi rónáinkon is, mint, mindenütt az egész világon, előre feltalálják egymást, gyöngéd és illedelmes viszony szövődik a *szeretők* között. Játszóhely, pázsit, fonóház, szőlőpásztorkodás, aratás, kukoriczafosztás szolgáltatják az alkalmat ezen ismerkedésre s ennek állandósítására, mely nyilt titok ellen a szüléknek sincs kifogásuk.

Mondani is szükségtelen, hogy az ilyen viszony hűséggel teljes, a legény nyugodtan megy katonai szolgálatára, honnét szüléihez küldözött leveleiből soha sem marad ki «sok jó egészséggel tiszta szivből» való köszöntetése a leánynak, a ki szintén hűséggel várja jegyese hazatértét.

A napszámos osztály ifjai, kiknek szintén van szivük, de a melynek szigorubb parancsot osztogat az élet, könnyelmüségnek tartanák a korai eljegyzést. Ő nekik előbb egy pár csigebugát, egy kis lakadalmi költséget, egy ünneplő és viselő subát (gúnyát) kell összetakaritani, azután mernek csak «szót érteni» sorsukhoz illő személylyel; s ha jó szót kapnak, a leány a legény mellé áll kettőzőnek, együtt aratnak. Az arató részt szokott arány szerint megosztják ugyan, de azért együtt kerestek, s tudni való, hogy házasság lesz a vége.

Az ekként már nyilvánossá lett viszonyt, bármelyik esetben is, ritkán bontja föl akár gazdag, akár szegény. A jegyesek ritkán hagyják el egymást.

Ritkább esetek közé tartozik az is, — s rendesen bosszuállásból, vagy szülei kevélységből történik, — hogy a legény más helységből hozzon feleséget; de annak, kivált ha «hires» a lány, meg is kell adni az árát egy vagy másképen; valamint a hires lány is vigyázzon magára, hogy kiállhassa a birálatot uj hazájában. Ha arcza, termete, magatartása, kelengyéje nem tetszik, könnyen meghallja: «ezért kár volt annyi lovat befogni», vagy «nem kellett itthon a szappan, elmentek lugért». Ritkaság az is, hogy az ifjabb, kivált leány testvér, az idősebbet megelőzze a házasságban. Ez igy van az egész világon Jákob patriarhától fogva.

A lakodalmazásnak három időszaka van. Egyik a *bárányfarsang*, őszszel, mikor a borok kiforrtak, kenyér bőven, baromfi és vágómarha meghizott. Másik a *nagy farsang* (vízkereszttől húshagyóig). Harmadik a *zöldfarsang* (husvéttól áldozóig). Látnivaló, hogy van farsang bőve kell is, mert lakodalom is van bőven. M emberből, ha épkézláb, nem igen válik aggleg s leányaink sem maradnak pártában.

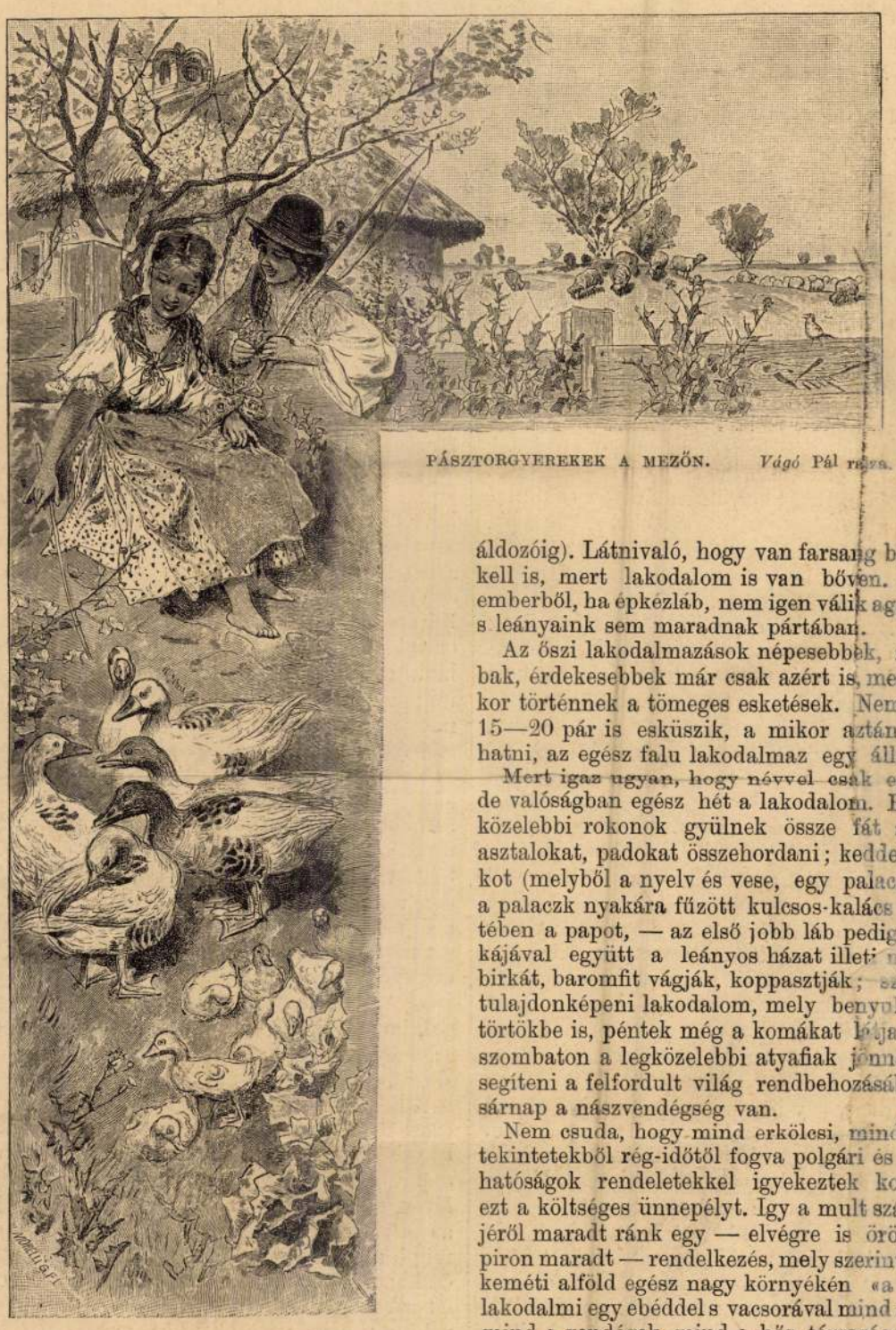

PÁSZTORGYEREKEK A MEZŐN. *Vágó* Pál rajza.

Az őszi lakodalmazások népesebbek, zajo bak, érdekesebbek már csak azért is, mert ily kor történnek a tömeges esketések. Nem ritk 15—20 pár is esküszik, a mikor aztán mo hatni, az egész falu lakodalmaz egy álló hét

Mert igaz ugyan, hogy névvel csak egy na de valóságban egész hét a lakodalom. Hétfőn a közelebbi rokonok gyülnek össze fát aprózni, asztalokat, padokat összehordani; kedden a tulkot (melyből a nyelv és vese, egy palaczk bor s a palaczk nyakára fűzött kulcsos-kalács kiséretében a papot, — az első jobb láb pedig lapoczkájával együtt a leányos házat illeti majdan), birkát, baromfit vágják, koppasztják; szerdán a tulajdonképeni lakodalom, mely benyulik esti törtökbe is, péntek még a komákat hívja együtt, szombaton a legközelebbi atyafiak jönnek össze segíteni a felfordult világ rendbehozásában, vasárnap a nászvendégség van.

Nem csuda, hogy mind erkölcsi, mind anyagi tekintetekből rég-időtől fogva polgári és egyházi hatóságok rendeletekkel igyekeztek korlátozni ezt a költséges ünnepélyt. Igy a mult század elejéről maradt ránk egy — elvégre is örökre papiron maradt — rendelkezés, mely szerint a kecskeméti alföld egész nagy környékén «a szerdai lakodalmi egy ebéddel s vacsorával mind a gazda, mind a vendégek, mind a hős társaságok megelégedjenek», «lovas és puskázó bolondozó legényeket vinni meg nem engedtetik.»

*

A *lakodalmi eléd* hosszu ideig tart; a magyar ember igy tartja uriasnak. A konyhát nem lako-

MENYASSZONYTÁNCZ. *Roskovics* Ignácz rajza.

ROSKOVICS IGNÁC (1854—1915)
ÖNARCKÉPE

Művészeti Hotek Ungvár
1941

MUNKÁCSY MIHÁLY (1844—1900)
ÖNARCKÉPE

Roskovics lakása

Az a munka, amellyel Munkácsy Mihály nagy életének elmult részleteihez igyekszem hozzáférkőzni, visszavitt többek között a nyolcvanas évek Párizsába. Az oroszlánfejű magyar piktor már fenn ragyogott a világhír ormán. Hogy híres volt világszerte, az kevéssé fejezi ki példa nélkül való népszerűségét. Nemcsak itthon Budapesten verődött össze éljenző tömeggé az utca népe, ha hazajött, hanem kint a francia világvárosban is megtörtént, hogy a vendéglőben, ahová belépett, felálltak az emberek és elkezdték éljenezni.

A nagy piktor mellett apró fényükkel világítottak a régi nagyok, akkor még fiatalok. Párizsban egész kis piktor-kolónia élt akkor magyarokból. Egyszerre éltek kint Karlovszky Bertalan, Révész Imre, Innocent, a két Bruck, Mészöly, Bihary. Munkácsynak pazar palotája volt az Avenue de Villiers-n és földbirtoka kastéllyal a luxemburgi Kolpachon. Ők kettesével-hármasával szorongtak sok emeletnyi magasságok hónapos szobáiban. Munkácsynál péntekenként akkora estélyek voltak, ahol hercegnők a tőkékről szedték az üvegházban érlelt szőlőt. Ők örültek, ha kiskocsmai vacsorára tellett. De a nagy Munkácsy rabja volt világhírének, munkájának, lassan már bomladozó idegei jelentkező búskomorságának. Ők pedig fiatalok voltak, jókedvűek, pályájuk reményeivel és rajongásával teljesek. Munkácsy nem szeretett Párizsban lenni, mindig emésztette a honvágy és mindig egy soha nem teljesült sóvárgás sajgott a lelkében: birtokot szeretett volna venni Magyarországon, hogy visszatérhessen hallatlan dicsőségének számkivetéséből a magyar rög nyugalmába és csendjébe. A fiatalok azonban nagyon szerettek Párizsban lenni. Szerették egymást, szerették éjszakai kóborlásaikat a boulevardokon, szerették hajnalig tartó művészeti vitáikat. Innocent, mikor haza kellett utaznia, egy álló hétig búcsúzott és folyton-folyton sírva fakadt.

Az ilyen ifjú bohémekkel akármi történik, az mindig kedélyes és mulatságos. Még a baj is. Ha annyira elfogyott a pénzük, hogy már enni sem volt mit, azon is nevettek. Még a komor Karlovszky sem vette tragikusan a pénz szűkét, pedig ez vele fordult elő leggyakrabban, mert roppantul szeretett kártyázni. Ha viszont váratlanul pénzhez jutottak, ezerszeres volt az öröm.

Egyszer Révész Imréhez beállított egy angol műkereskedő. Honnan, honnan nem: kiszagolta, hogy ettől a tehetséges fiatal magyartól sok jót lehet várni. Belépett hozzá és azonnal ajánlatot tett egy képére. Révész azt hitte, álmodik. Próbából félénken tapogatódzva megkérdezte, nem kaphatna-e most rögtön valami előleget. Az ánglius benyúlt a tárcájába és kivett egy ezrest.

— Adok önnek ötszáz frankot. Adjon vissza.

Révésznek ötszáz centimeja is aligha volt, nem hogy frankja. Fogta az ezrest és szaladt át Karlovszkyhoz, aki egy csendéleten dolgozott Munkácsy ebédlője számára. (Ezt a képet a minap láttam itthon Budapesten, Hubay Jenő ebédlőjében.)

— Tudsz egy ezrest váltani?

Karlovszky rémülten nézett Révészre. Komoly kétségei támadtak barátjának lelki egyensúlya felől. Aztán elkezdett nevetni. Azt mondják a piktorok világában, hogy Karlovszky mesternek ez volt legnagyobb nevetése életében.

Így éldegéltek a fiatal magyar festők Párizsban, dolgozva, jóban-rosszban nevetve, a nagy karrierben reménykedve. Egyszer levél jött hozzájuk: Roskovics Ignác írt Budapestről, hogy jön Párizsba, keressenek neki lakást és vegyék ki az ő nevében előre, hogy egy napig se kelljen szállodára költekeznie, hanem egyenesen bemehessen a kész lakásba.

A jóbarátok ki is vették a lakást és megírták neki a címet. Roskovics boldogan érkezett meg Párizsba. Beszállt egy konflisba, — taxinak persze nyoma sem volt még ekkor — és zsebébe nyúlván kivett egy cédulát. Nemsokára lakása előtt szállott ki a kocsiból a világváros óriás méretein, csodáin és forgalmán álmélkodó Roskovics, felvitette cókmókját, odafent megismerkedett a szállásadó francia asszonnyal, de jóformán ki sem csomagolt, már szaladt is, hogy a cimborákat megkeresse.

Meg is találta őket, nagy volt az öröm. Együtt töltötték az estét. Roskovics nem tudott betelni a fény városával. Az éjszakai Párizs olyan volt neki, mint egy tündérálom. A többiek hajnaltájt már oszladoztak hazafelé. Ő neki még maradhatnékja volt.

— Ti csak menjetek, én még tovább élvezem ezt az első éjszakát.

Azok hát magára hagyták. Ő még üldögélt, bámészkodott, sétált egy jó óra hosszat. Akkor aztán mégis csak rá szánta magát, hogy hazamegy. Intett egy konflisnak és beszállott.

Ekkor jött a baj. Nem tudta megmondani, hol lakik. Lakása címét elfelejtette.

Törte a fejét, gondolkozott, töprengett, mindhiába. Az a lakáscím sehogysem akart eszébe jutni. Arra még csak emlékezett, hogy a házszám hatvanhárom, de az utca nevét, mintha kifújták volna a fejéből. A kocsis csak ült és furcsálva nézte a különös idegent. Az meg törte a fejét tehetetlenül. Egy jó negyedórai reménytelen tünődés után nagyot sóhajtott és megadta magát sorsának. Elvitette magát a legközelebbi kis szállóba, s onnan feladott egy sürgős táviratot Budapestre: „Suergoenyvalaszt kerek, hol lakom, Ignac. Hotel Taitbout.“ Mert otthon persze meghagyta a lakása címét.

Azzal lefeküdt a szállodai szobában. Mire másnap, déltájt felébredt, már ott volt a válasz. Végre haza tudott menni. Otthon a szállásadó asszony görbe pillantással fogadta. Szép kis szobaurat kapott: elmegy délben és akkorát lumpol, hogy másnap délután jön haza.

Így éltek akkor a fiatal magyarok Párizsban.

HARSÁNYI ZSOLT

Istenem add . . .

Istenem add, hogy jó legyek,
Ne üssek sohasem sebet.
Hulljon ölembe két kezem,
Mielőtt velük vétkezem.

Ne érezze élő, se holt,
Hogy késem szívükbe hatolt.
Alhassam át az éjszakát,
Ne keltsen fel sohase vád.

Istenem add, hogy jó legyek,
Mint a jóságos kis gyerek,
Aki sohasem tör szivet,
S ha üt, csak magát üti meg.

FALU TAMÁS

Uj Idők 1934. jun. 24. 26.

A leány és az árnyék. — Vadas Ernő fényképe

— Én nem. Most pedig, beszéljen a gépről. Jól esik végre valami pozitív, megfogható dologról hallani.

— Nagy vonalakban már kész. A főmérnök helybenhagyta a terveket. Most készülnek a részletrajzok. A szerkezet duraluminiumból és különleges acélcsövekből lesz. Hosszú vita volt a mótorról. Én háromszáz lóerőset akartam beleépíteni, a főmérnök csak kétszáz lóerőt akart engedélyezni. De akkor, úgy meg kellett volna gyengíteni a szerkezetet, hogy nem akartam a felelősséget vállalni. A főmérnök végül, Galamb befolyására, engedett.

— Kétüléses lesz, úgy-e?

— Kétüléses.

— És mind a két ülésből kezelhetők a profilváltoztató emeltyűk?

— Sajnos, nem. Ezek a csuklós karok! Ezekkel volt a legtöbb baj. Az áttételek. A könnyű kezelhetőség. Minél kevesebb alkatrész. Mind nagyon nehezen megoldható probléma. Végül mégis sikerült a megoldásuk. Legalább is azt hiszem, hogy sikerült. De igazító karok csak a második ülésnél lesznek.

— Nem hiba. Tulajdonkép felesleges is mind a kettőnél. És mennyi lesz a lebegési sebesség? Úgy gondolom, maximálisan bemélyített szárnyakkal?

— Háromszáz kilogramm terhelésnél körülbelül negyven kilométer.

— Hisz ez óriási! Valósággal élvezet lesz a kényszerleszállás.

Lelkesedve, tréfálkozva beszélgettek a technikai kérdésekről, amelyek mindkettőjüket egyformán érdekelték s az érzelmi ellentétek izgalma és bánata lassankint egészen elhalványodott bennük.

— Remélem, én leszek az első, aki felvisz a gépen és megtanít a kezelésre.

— Ha Galamb nem formál jogot az elsőségre... nagyon szívesen. Persze csak akkor, ha én már kipróbáltam.

— Fél, hogy leesünk? Vagy, hogy felsül?

— Inkább az utóbbitól félek, — nevetett Tibor. — A veszedelem nem nagyobb, mint bármely más gépnél.

— És mikorra gondolja, hogy elkészül?

— Ha semmi akadály nem támad, három-négy hét mulva.

— Amerikai tempó!

— A vezér sürgeti. Azt mondja: a kísérletezésnél az idő fontosabb, mint a pénz.

— Szóval négy hét mulva magából nagy ember lesz. Emlékszik? Amikor először találkoztunk, ott akart hagyni csapot-papot, mert nem voltam elég udvarias.

Tibor elpirult.

— Emlékszem. És még most sem értem, hogy miért nem engedett elmenni.

— Majd húsz év mulva megmondom, — nevetett elégedett turbékolással a lány.

Tibor szíve újra megdobogott, felelni akart, de nem volt ideje.

— Nini! Ott jön a húgom. Biztosan ő is azt akarta, amit maga: megszöktetni az irodából a napfényes májusi délutánba.

Tibor felkapta a fejét és nézett, keresett. Végre szembekerül a rejtélyes nővérrel! Folytatjuk.

bet, mint azt, hogy a «legfiatalabb» bolgár miniszter egyes-egyedül rendkivüli, habár kevésbbé lármás hadi képzettségének és katonai tulajdonainak köszönheti, ha a bolgár nemzet bizodalma ily fényes módon nyilvánult iránta.

Petrov őrnagy soha sem tartozott az u. n. «streberek» közé. Nem kereste a hatalmasok kegyét. Sőt az innen eltávozott fejedelem majdnem durva módon taszitotta vissza őt s nem tudni, miért? feltűnően kicsinylőleg viselte magát iránta mindaddig, míg a körülmények kényszerítő hatalma egy igazi katonát követelt a hadügyek élére, egy katonát, kinek hidegvérüsége a veszedelemben, gyors áttekintése a bonyodalomban és fáradhatatlan tevékenysége mindenkor az összes tiszti karban egyhangu elismerésre talált. Akkor, természetes, egy névleg figuráló főparancsnok, mint Battenberg Sándor, az ideges nemzet kivánatával szemben nem tehetett egyebet, mint meghajolni s a hadjáratnak egész komoly terhét arra a fiatal hősre ruházni át, kit azelőtt egy nyájas pillantásra is alig méltatott.

E hadjáratban, melynek ő volt lelke, voltaképi intézője, Petrov őrnagy fényesen tett ki után besoroztak a kadétok közé. De már itt is kiderült, hogy a szelid, de határozott, lelkes, de higgadt fiatal emberben nem közönséges katonai tehetség rejlik s csakhamar el is küldték a szentpétervári katonai akadémiába. Itt is hamar magára vonta tanárai figyelmét s bár vele együtt más bolgár ifjak is ugyanakkor végezték a tanfolyamot: Petrovot, a még alig serdülő ifjat ismerték el a legkitünőbbnek valamennyi között.

Hazatérve a bolgár hadsereg tiszti karának egyik legkiválóbb tagja lett s daczára annak a mellőzésnek, melyet Sándor fejedelem részéről tapasztalnia kellett, gyorsan emelkedett a tiszti rangfokozatokon s a Szerbia elleni hadjáratban, melyben neki döntő szerep jutott, fényesen igazolta a hozzá kötött reményeket.

Petrov inkább alacsony, mint középtermetű, de szabályos és teljesen katonás alak. Arcza vonzó, nyájas, szeme beszéd közben különös fényben villogó. Szelid külseje alatt azonban törhetetlen erély és vas-akarat lakik. Magas állásának, külső megjelenésében, alig látszik birni tudatával, mindenkivel szemben előzékeny és igénytelen, mint bármely közpolgár s szivesen segit, a hol vért ontott már szabadságáért, mindig rokonszenvébe fogadta a szabadságukért küzdtérre lépő népeket. Petrov, mint Bulgária szabadságának már eddig is egyik első, s ha fiatal korát tekintjük, jövőre bizonnyal még elszántabb harczosa, megérdemli, hogy e rokonszenvnek kiváló mértékben legyen részese.

magáért. Kiérdemlette a babérkoszorut s meglepő sikereiért az egész nemzet helyeslése mellett a hadügyminiszteri tárczát nyujtotta neki a bolgár hadsereg.

Neki is vannak ellenségei, de melyik szereplő férfiu mondhatja ma Bulgáriában, hogy neki nincsenek? Majdnem bizonyos, hogy a legközelebbi fordulat az ő kezéből is ki fogja ragadni a miniszteri tárczát. Tény azonban, hogy ha lelép is jelenlegi, állásáról azért ő marad az továbbra is, kire a bolgár hadsereg bizalommal és lelkesedéssel tekint.

Petrov őrnagy és hadügyminiszter jelenleg 26 éves, Sumlában született s ott is járt iskolába, s az összes tantárgyakban, de különösen a mathematikai ágakban oly feltünő előhaladást tett, hogy még élő tanárai ma is mint tüneményt emlegetik. Iskolai alaptanulmányai körülbelül egy hat gymnáziumi osztályt végzett tanulóénak felelnének meg, ha magánszorgalma s éles esze messze nem emelnék föléje a teljes gymnaziumot végzetteknek is. Ő nem fejezhette be a középiskolát, mert kiütött az orosz-török háboru, melynek lefolyta után Petrov is egyike lett az uj tisztjelölteknek. kiket alig hat havi tanfolyam tehetségében áll. Anyanyelvén kivül tökéletesen beszéli az orosz és franczia nyelvet is.

Az ellenzéki orosz párt szemére veti, hogy ő neki módjában lett volna a ruscsuki kilencz «vértanu» kivégeztetését megakadályozni s még sem tette; pedig legjobb barátja, az ifjabb Panov is köztük volt. De épen ez mutatja a fiatal hadügyér szilárd, rendíthetetlen jellemét, mely a közügy érdekének a leggyöngédebb személyi érzelmeket is alá rendeli. Az idősb Brutus is hasonlókép cselekedett. Ha ez hiba, akkor Petrov hibás. De törjön pálczát fölötte az, a ki e heves, rohamos és veszedelmes lázadások alkalmával több józanságot és lelkesebb honszeretetet tanusított nála. Nem volt ő a Battenberg embere! Sőt biztosan tudjuk, hogy nem is szivelhette e «gőgös németet», a mint hogy alig is van bolgár — s e tekintetben rosszul van informálva a nyugati közvélemény — a ki őszintén ragaszkodott volna személyéhez. Petrov sem a Battenberg személyéért harczolt, hanem egyes-egyedül az e személyhez akkor kötött eszmét: hazájának Oroszországtól való függetlenségét védte, a mint védi most is, és védni fogja mindig.

A magyar nemzet, mely századokon át annyi

EGYVELEG.

* **A bakteriumok száma** a magasabb helyeken fokonként apad. Miquel egy-egy köbméter levegőben a következő mennyiségeket találta: a Rue de Rivoliban 55,000-et, a montsouri parkban 7600-at, a thuni Bellevue hotelben (560 méter magas) 600-at, a thuni tó felett 8-at, 2—4000 méter magasságban már egyet sem.

* **A legpusztitóbb ragály** a XVI-ik században dühöngött «fekete halál» volt. Megközelítő számítások szerint mintegy 70 millió ember veszett el ez irtózatos betegségben, ebből Khinára esik 13, Európára mintegy 25 millió.

* **Dynamithajót** épittet az Egyesült-Államok kormánya egy philadelphiai hajógyárban. A hajó 230 láb hosszu s 26 láb széles lesz, 4 gőzgép van rajta 3200 lóerővel s főalkatrésze aczél. A «Destroyer» (Romboló) nevű hajón 7 vont ágyu lesz s 3 dinamitágyu Zalinsky hadnagy találmánya szerint. A dinamitágyuk 60 láb hosszuságuak, hátulról töltik meg 400 font dinamittal, melyet egy bombában levő villamos telep robbant fel, magát a bombát sürített levegő löki ki. A szakértő vizsgálat szerint ez lesz a legrettenetesebb hadi hajó a világon, mely képes lesz messze távolból teljesen megsemmisíteni a legerősebb pánczélhajókat. A hajónak egy év alatt el kell készülnie.

* **Az éjszaki sarkhoz** léghajón akar utazni egy chicagoi feltaláló. Igen komplikált szerkezetű léghajót talált fel erre a czélra, s a ki 4000 forintot áldoz, személyesen vagy helyettese által teheti meg az érdekes utat. Jovis franczia léghajós az atlanti oczeanon akar átmenni egy léghajón, melyen három évig dolgozott. A léghajó 2½ nap alatt tenné meg az utat s három személyt elbir.

* **Az orosz birodalom** a szárazföld egy hetedét s az egész földgömb felületének ½ részét foglalja el. Lakosainak száma a 200 milliót jóval felülhaladja, ugy, hogy minden 8 másodperczben születik egy gyermek s minden 11 másodperczben van egy haláleset. Ez a lakosság a jelenlegi népesedési viszonyok szerint mintegy 60 év mulva lesz kétszer annyi.

Roskovics Ignácz tervvázlata után rajzolta Dörre Tivadar.

HAT-ÖKRÖS DISZFOGAT A SZENT-ISTVÁNNAPI NÉPÜNNEPÉLYEN.

bítsa, negyven éven át becsülettel viselt kardját oly megjegyzéssel adta át a kormányzónak, hogy személyére nézve magát minden tekintetben ártatlannak érzi s reméli, hogy az egész félreértésen alapuló esemény nemsokára kielégítő megoldást nyerend.

Akkoriban Odesszában mindenki csak a Kuropatkin család esetéről beszélt, a nélkül, hogy a rejtélyes ügyben a legcsekélyebb felvilágosítást adhatott volna. — P. államtanácsos azonnal felismerte a helyzet komoly voltát s a legközelebbi vonattal Szent-Pétervárra sietett, hol hosszas utánjárás nyomán végtére megtudta, hogy a Kuropatkin családot a czárgyilkos Perowskája Zsófiával való összeköttetés, ennek valami férfirokona révén, terheli, s ily formán nagyon nehéz lesz a per befejeztéig a vizsgálati fogság megszüntetését elérni, sőt még azt is értésére adták, hogy sokkal czélszerűbb és hasznosabb leend magára és az egész ügyre nézve, ha a dolgok lefolyását békességben bevárja. Ily körülmények közt nem is maradt egyéb hátra és P. azonnal visszasietett Odesszába. Itt meghallotta, hogy Kuropatkinné halálos beteg s a börtön kórházában fekszik, hogy a tábornokon őrjöngési rohamok törtek ki s végre, hogy a három leány közül az egyiket, kinek szivét a szerencsétlenség megtörte, ezelőtt három nappal eltemették.

A felségárulási pert most annyival inkább is be kellett szüntetni, mivel nem sokára Kuropatkinné is meghalt s a fegyenczek temetőjében találta sírját, a tábornok a tébolydába került, a két megmaradt 13 és 14 éves leányka pedig szülei elvesztése miatt buskomorságba esett.

És ez mind azért történt, mivel, a miként említettük, vagy huszonkét év előtt egy *Perowski* nevű muzsik Kuropatkin kertjében kapált s II. Sándor czár megöletésében közvetve egy *Perowskaja* Zsófia nevű nemes urhölgy részt vett!!...

II.

Dolgorucki Fedor Konstantinovits herczeg.

A Dolgoruckiak családja nagy szerepet játszik Oroszország történetében, habár annak tagjai nem mindenkor váltak diszére a hires névnek.

Dolgorucki Fedor Konstantinovits herczeg ezredes, mindvégig hires volt arról, hogy az egész hadseregben nevének puszta felemlítése félelemmel vagy — dühvel tölté el a katonákat.

Inkermannál mint fiatal hadnagy vakmerő bátorságával magára vonta az egész hadsereg figyelmét, s 23 évvel később Dolgorucki ezredes egymaga neki ment a török nizamoknak, midőn ezrede a rohamnál cserben hagyta. Hét Winchester-golyó roncsolta szét testét, de azért három hónap mulva harczkészen vonult be, épen a san-stefanói béke megkötésekor.

Azóta csakis ezredével foglalkozott, a mennyiben a legénységet éjjel-nappal zaklatta s erőnek erejével csupa Suvarovokat akart belőlük nevelni.

Kostroma tartományban, Zimnaja nevü kis városban, mely a laktanyán kivül nagyobb épülettel nem igen birt, az oly hatalmas főur, mint Dolgorucki herczeg, mindenkinek parancsolt, s nem sokára az egész lakosság valóságos katonai fegyelem alá került.

— Hallod-e Maxim Stepanovits? — szólítá meg a herczeg Zimnaja legtekintélyesebb kereskedőjét, ki évenként 5—6 millió rubel áru vágómarhát küldött Szent-Pétervárra, — hol vannak leányaid, miért nem jelennek meg rendesen a sétatéren? Annak a majomképü fiadnak pedig megmondhatod, hogy ha még egyszer czilinderrel fején elémbe talál jönni, füleit levágatom.

— Hallom, feleséged vén napjaira zongorázni tanul attól a madárijesztő német gouvernante-tól, nézzen inkább malaczai után.

A szegény Maxim Stepanovits levett föveggel, alázatos képpel hallgatta a herczeg többi dorgálását s még akkor sem mert helyéből mozdulni, mikor az már régen hátat fordított. — Hasonló kitüntetésben részesültek még a városi pristav, az orvos és a gyógyszerész, kik véletlenül elébe jöttek.

A laktanyában nagy dolgok készültek. Egy szegény ujoncz, a feletti bujában, hogy hazulról rossz családi hireket kapott, leitta magát s mámoros fővel altisztjével összekapván, ezt megverte.

Dolgorucki, kinek erről jelentés tétetett, rettentő például elrendelte, hogy az ujoncz az egész ezred jelenlétében megbotoztatván, husz évre valamely ázsiai fenyítő századhoz beosztassék.

Az embertelen itélet végrehajtására a nap ki lévén tüzve, az ezredes különös jó kedvében elhatározta, hogy Zimnája lakosait e látványban részesítendi, miért is megparancsolta, miszerint az ezred a város nagy piaczán sorakozva a mellék-utczákból mindenkit a végrehajtási négyszögbe szorítson. A parancs betüszerint teljesítve lőn s nemsokára a város nagyja-apraja részint nevetve, részint káromkodva a durva katonaság által formált négyszögbe volt szorítva.

Az elitélt ujonczot nehéz vasban vezették elő, s miután az itélet még egyszer felolvastatott volna, megkezdődött a «battog» iszonyú büntetése.

A «battog» vagyis botfenyítésből 60 ütés mindenkor halált okoz, és nincsen ember, a ki ezt kibirná.

Ez alkalommal 100 battogra szólt az itelet, vagyis kettős halálra.

A szerencsétlen ember eleinte fájdalmában felordított, de már a huszadik ütésnél elájult, s mire százig értek, már csak egy élettelen hustömeg hevert a padon.

A hullát gyékénybe takarva egyenesen a temetőbe vitték, hol minden további czeremónia nélkül elásták.

Dolgorucki vad nevetéssel felhívta a siró és zokogó nőket, hogy azon esetre, ha a most kiérdemelt büntetését vett katonát nagyon sajnálnák, jó lenne sírjára koszorukat rakni. Végre a borzasztó jelenet után az emberek elbocsáttattak s az ezred víg zeneszóval a laktanyába vonult.

Másnap a szegény áldozat sírján száz meg száz virágkoszoru volt felhalmozva, mi Dolgoruckit oly dühbe hozta, hogy a temető őreit félig agyonverette.

Ezen s több efféle embertelenségek híre végre II-ik Sándor czár füleihez is eljutott, ki daczára annak, hogy a Dolgorucki-családdal szoros összeköttetésben élt, oly meghagyással küldte egyik hadsegédét Zimnajába, hogy a történtekről kimerítő tudomást szerezzen.

Ámde mire az megtörtént, a Nemezis utolérte a szivtelen embert.

Dolgorucki többnyire egyedül szokott reggelenként a városon kivül fekvő gyakorló-térre lovagolni s többnyire az ezred szabadban lévő sütőkemenczéit is megtekintette.

Egy napon a herczeg paripája gazdája nélkül jött vissza a laktanyába.

A felügyelő tiszt rögtön riadót fuvatott s mindenfelé tisztek vezetése alatt őrjáratok indultak az ezredes felkeresésére.

Két napig mindenütt hiába keresték, míg végre kenyérsütés alkalmával a herczeget tökéletesen megsülve az egyik kemenczében megtalálták.

Miként jutott oda, azt soha sem lehetett kideríteni, s a czár hadsegéde csakis Dolgorucki halálát jelentheté urának.

PETROV, BOLGÁR HADÜGYMINISZTER.

PETROV, BOLGÁR HADÜGYMINISZTER.

Koburg Ferdinánd herczeg végre eldőlés elé vitte az egy év óta függőben levő bolgár ügyet. Elfogadta a szobránye által neki fölajánlott trónust s e hó 10-én el is indult elfoglalására, a nélkül, hogy akár a porta előzetes megerősitését, akár a hatalmasságok elismerését bevárta volna.

E határozó lépésének első következése természetesen az eddig fönnállott provizoriumnak megszünése lesz. A Sándor fejedelem által kinevezett regensség s az ez által alakitott miniszterium tagjai visszalépnek s az állami teljhatalom összes ágait az uj fejedelem egyesíti kezében. Uj szobrányét hiv össze, mely fejedelemmé választatását megerősit ve, Oroszországnak az eddigi nemzetgyülés törvényessége ellen emelt kifogásait eloszlatja s uj kormányt alakit, melyben valószinüleg a bolgár oroszbarát párt is képviselve lesz, sőt nem lehetetlen, hogy a czár jó indulatának megnyerése kedveért orosz tábornokot nevez ki hadügyminiszternek.

Mindezekre a hozzávetésekre megadják a választ már a legközelebbi napok. Bármiként forduljon is a dolog, érdekességéből semmit nem veszit az a közlemény, melyet lapunk Petrov, ez idő szerinti bolgár hadügyminiszter arczképének kiséretében a bolgár vezérlő körökhöz igen közel álló kézből közzététel végett kapott s mely a bolgár kérdést előttünk sok tekintetben uj oldaláról világítja meg.

E fölötte érdekes közlemény *magyarul irva* küldetett be hozzánk s némi nyelvi hibáját kivéve, változatlanul közöljük, noha a Battenberg Sándor fejedelem elleni aversio kissé éles és szerintünk nem is teljesen elfogulatlan kifejezést talál benne.

Az európai sajtónak részint őszinte, részint azonban torzított nyilatkozatai is tanuságot tesznek róla — így szól a közlemény — hogy a bolgár nemzet bizonyos érdekes zajjal lépett föl a politikai szinpadra. A szokatlan és váratlan fordulatok mindig általános érdeket szoktak kelteni. Már pedig sem jó barát, sem ellenség el nem tagadhatja, hogy a fiatal bolgár állam harczmodora mindent fölülmul, a mit egy századokon át elnyomott maroknyi néptől várni lehetett.

A megrögzött ósdi gondolkozásnak nehezére eshetik élvezetet találni egy életerőtől pezsgő fiatal nemzet túleleven mozgékonyságában. Hiszen még a szükebb családi körben is tapasztaljuk, hogy annak érettebb, élemedettebb tagjait idegessé teszik az ifjabbak ficzkándozásai. Ne feledjük el azonban, hogy az ifjuságé a jövő. A ki ezt fontolóra veszi, nem lesz nehezére kibékülnie a bolgár uj államélet olyatén jelenségeivel, melyeket lehet, hogy meggondolatlanságoknak tekint a higgadt észlelet.

Normális viszonyok között mindenesetre szokatlan egy jelenség s talán kicsinylő mosolyt is provokál egy olyan fiatal hadügyminiszter, mint jelenleg a bolgároké. A történelem arra tanit, hogy egy ily fontos hivatást csak azok tudtak sikeresen betölteni, a kiket vagy hosszas szakbeli szolgálat, vagy magas születés, rang és összeköttetés, vagy végre valamely lángeszű roham segitettek reá. E három föltétel közül a két első egyátalán nem illeti Bulgária hadügyminiszterét. Szegény sorsú egyszerű polgár s katonai szolgálatnak életének összes évei sem tennének ki nagy időt.

De még annyit sem mondhatni róla, hogy valami feltünően csábító külsővel vagy Boulanger-szerü reklám-genievel volna fölruházva. Sőt ellenkezőleg, inkább szerény és tartózkodó és mégis hadügyminiszter! Hogy magas állását megmagyarázhassuk magunknak, nem marad egyéb föltevés, mint az, hogy nagyon fiatal kora daczára rendkivüli katonai képzettséggel és tulajdonokkal kell birnia, ha csak nem akarjuk elfogadni azt, hogy pusztán a vak véletlen emelte ily magas s a jelenlegi viszonyok között Bulgáriában különösen fontos polczra.

Lehet, sőt valószinű, hogy a nyugati közvélemény ez utóbbit lesz hajlandó föltenni. Mi azonban, — folytatja a közlemény irója, — mi, a kik Petrov őrnagyot kis gyermekkorától személyesen ismerjük, kiknek alkalma volt életének folyását, fordulatait husz év óta közvetlen közelből kisérni figyelemmel, — mi nem vallhatunk egye-

Roskovics Ignác

Vas. Ujs.

1903. 753. 1

Magyar művészek falfestményei a budai királyi palotában. Az új királyi palota termeit magyar művészek alkotásai ékesítik s a nagyobb fogadóhelyiségek falmezőit is magyar festők freskói borítják. Legújabban *Feszty* Árpád dolgozik nagy szorgalommal a palotában, a ki falképekben örökíti meg Árgirus királyfi és Tündér Ilona históriáját. Feszty még e hónapban elkészül a díszterem kifestésével. Méltán sorakozik ez a terem a Szent-István-teremhez, melynek képeit *Roskovics* Ignácz festette és a Habsburg-teremhez, melynek freskói *Lotz* Károly ecsetje alól kerültek ki.

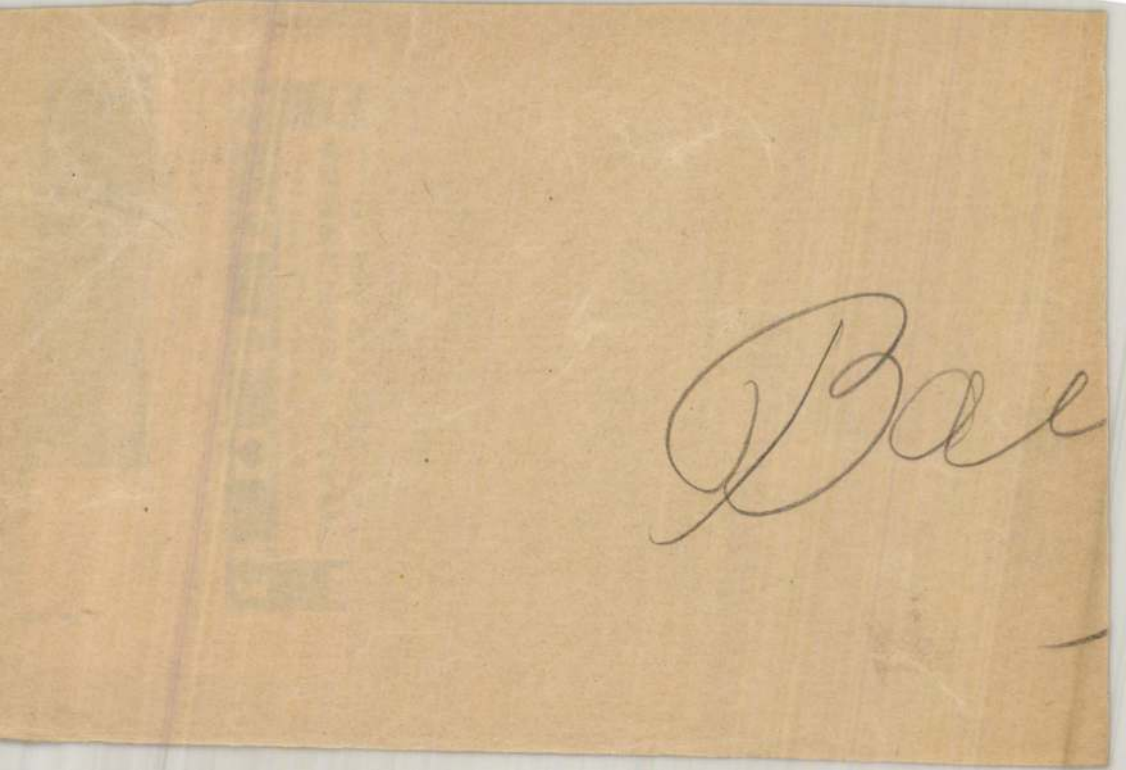

adásra. Nekem bolondnak kell lennem». Ha még hozzá veszem, hogy Hamlet csak akkor szertelen, ha azokkal van szemben, a kiket utál, vagy a kik egy vagy más úton bántják a kedélyét s hogy magára maradva emelkedett tiszta fogalmak tolmácsolója életbölcseség és erkölcs felől, kétségtelen, hogy a kik őt őrültnek tartják, nincs érzékük lelke finom rejtélyeihez.

A forduló pont után — mikor már tisztán látja a bűnt — természetes, hogy megszünik a bölcselkedő magatartás és hogy úgyszólva a lélek megbomlásának határait érintőn tör ki belőle az erkölcsi undor érzete. Az anyjával való azt a jelenetet értem, a hol maró szinekkel festi meg bűnének a képét. A legrémesebb kitörések egyike, a mely valaha papirra került; de annak is megvan az enyhítő mozzanata. Hamlet olyan bűn fölfedezésének hatása alatt áll, a melynek lázas kutatása is már végletekig feszítette húrjait; még se tagadhatja meg önmagát. Háborgásai közt gyöngéd lelke tanúságául és tetterejének ujólagos lenyügözéseül ismét megjelenik az apja szelleme, figyelmeztetni őt, hogy az anyja az, a kivel szemben áll; a minthogy első izben is, mikor boszúra hivja Hamletet, óva inti: ne érintse az anyját.

Összegezem, hogy mit jelent helyzetében ez az intés.

Megölik az apját, az édes anyja nőül megy a gyilkoshoz. Hamlet szeret s eltiltják tőle az imádottját. Bálványozza az apja emlékét; sejti a gyilkost s ég a boszúra; de nem törhet ki, mert fegyvere az anyja lelkét sebzi először. Ez az ő jelen helyzetéből folyó szomorú vergődésének — természettől nyert kedélye alapján kívül — egyik indító oka.

Túllépném a keretet, ha Hamlet jellemének összes szálait most érinteném. Azt egy más alkalomra tartom fönn. Én őt ezúttal csakis életrajzi adatúl idéztem, mint olyan alkotást, a mely csakis a költő saját lelki élete azon összeütközéseinek hatása alatt jöhetett a világra, a melyek a szív, a munka és a becsvágy emberének pályafutását vagy elpusztítják, vagy aczélozó erő forrásai; a mint hogy Othello öntudatos művészi kéz remeke, mert a kiszámítás nyilvánvaló jele mellett a természetesség egyszerű hatását teszi.

Ha Shakespeare csak ezt a két darabot hagyja vala örökségül a világnak, helyet követelhetett volna nyomban a Westminsterben ott, a hol Anglia az ő kiváló szellemi harczosainak ad kitüntető helyet. Születése után 177, halálát követőleg 125 év mulva került oda. Lelkébe egy művésztársa látott be először, a ki hozzá hasonlóan szintén két minőségben szolgálta a szinpadot s a kivel testvériesen megosztozott a dicsőségben. Shakespeareről azt mondják, hogy nem volt épen rossz szinész, Garrick geniális szinész volt. Shakespearet drámai alkotásai tették halhatatlanná, Garrick mint alakító művész foglal helyet, a szellem előkelőségei közt. Együtt tart ez az egymást kiegészítő két szellem életkor tekintetében is. Garrick a Shakespeare halála után 100 évvel született s meghalt 52 éves korában, épen mint Shakespeare; a ki meg azon évben kerül a Westminsterbe, a melyben Garrick az ő nevével kapcsolatban feltünik; s végül egymás mellett folyik az az alvásuk is, a mely fölött annyiszor töprengtek, vajjon nem álom-e? Garrick a Westminsterben nyugszik a Shakespeare szobra tövében.

A Shakespeare pályája nem kevésbé megható, mint tragédiáinak bármelyike. Életében értéke szerint föl nem ismerik; eltemetik élve, s halála után csak száz év múlva deriti ki egy krónikás, hogy tetszhalott; ötven évig élesztgetik, mígnem a művész keze felhozza a sírból; aztán lelke rajongásával belelát a kincses bányába Coleridge a költő; míg végre ezen a nyomon a páratlanság polczára helyezve, száz év óta rendkívüli elmék kimeríthetetlen kutatásának a tárgya. Ha ezek mellett az ő halhatatlan emlékét én is fölidézni merészlem, annak az az egyedüli mentsége, hogy a hála adta kezembe a tollat, húsz éves ismeretségünk azon kimondhatatlan tanulságáért, a melyet a világ legnagyobb szellemének köszönök.

A KIS GOURMAND.

Roskovics Ignácz festménye.

Roskovics Ignácz szerencsés talentuma újabb festészetünkben a mily komoly tartalmasságban, előkelő stilben érvényesül a történelmi és egyházi alkotásokban, ép annyi vidámság, elmés ötlet és élénk könnyűség jut genre-képeinek. Kisebb-nagyobb életképein a derültség, a jellemzés, az izlés és a magyarosság együtt jelenik meg, s egészen természetes, hogy ezek egy része — mint a «Piczi piros alma» — annyira népszerűvé lett, s olaj szinnyomatban oly sok ezer példányban elterjedt. Az olaj szinnyomatokkal a külföldről árasztják el a magyar házakat, s hogy valami hazai tárgygyal is csábitsák a vevőt, esetlen és izléstelen képek egész özönét festették nagyon kétes hirű piktorokkal, a kiknek egy része még soha sem is látott magyar embert, csak hallott a betyárokról, a czigányokról és a csapszékek duhaj életéről. Mig az üzleti élelmesség jó magyar festők életképeit szemelte ki, addig sok idő múlt el, de a vállalkozás, mely ezeket sokszorositotta, nem vallotta kárát és ha már az olajnyomású szines képek csakugyan a szobaberendezés kiegészitőivé váltak, a sok német életkép, stájer meg svájczi havasok és legelők közt hazai vonatkozású képekre is mind gyakrabban akadunk.

Roskovics vonzó művészi egyénisége, eredetisége és finomsága népszerűsitette mindazokat a képeket, melyek az ő festményei után készültek a képkereskedés forgalma számára és mondhatni, hogy a magyar házak számára. Ezek után ismeri Roskovicsot a magyar közönségnek az a része, mely a műtárlatokat nem látogathatja.

Egyik kedves életképét mai számunk mutatja be. Valószinűleg ez is nem sokára elterjed, mihelyt másolatot vesznek róla. «A kis gourmand» ismét egy szép magyar menyecske képe, arczán, ajkán mosolylyal, nyakán pedig piros klárissal. Beczézve szorit magához egy házi nyulat és káposztalevéllel kinálja a falánk állatot, de ez a hamis a káposztalevél helyett a menyecske mellén lévő rózsákat eszi. Lám, a nyúl is gourmand!

GÖRÖG EGYHÁZNAGYOK.

A magyarországi görög-katholikus és görögkeleti egyház főpapi állásain a személyi változásoknak egész sora fordúlt elő mostanában. A ki az egyházak múltjának hazai történelmünkkel való szoros kapcsolatait ismeri, arra nézve igen érdekes fotografiák azok a jellemzetes, férfias szépségű, patriarkhális alakok, kiknek egyik igazi typusa volt az elhúnyt *Opacsics* Germán püspök, kinek megrenditő vége oly általános részvétet keltett. Suttogtak igazi keleties ármánynyal végrehajtott palotai cselszövényekről, titkos vetélkedésekről, melyeknek a boldogtalan püspök áldozatúl esett volna, s ha ebben az esetben a gyanúnak nem volt is valódi alapja, az minden esetre áll, mint alább látni fogjuk, hogy a görög papi hierarkhia magas polczaira való emelkedés meredek útja nem egyszer vált tragikussá a sors kiválasztottjaira nézve.

A múlt században hires román püspöke volt Erdélynek a nagy tudományú *Major* Gergely, fogarasi püspök *Bab* vagy *Babb* János (1786-tól 1815-ig Fogaras püspöke) közvetlen elődje. Azelőtt szent Vazul-rendi szerzetes volt. *Aaron* Pál püspök halála után ennek székére Major is törekedett. De erős versenytársra akadt *Rednik* Athanáz személyében, a ki el is nyerte a püspökséget, miután sikerült Majort a primáshoz intézett, 1764 julius 16-án kelt levelében alaposan befeketitenie. Könnyelműséggel és állhatatlansággal vádolta e levélben Majort Rednik, a ki még semmi egyházi hivatalt nem töltött be úgy, a mint kellett volna, de nagyobb részét kötelességeinek elhanyagolta.

Az irigy áskálódásnak következménye nemcsak az lett, hogy a püspöki széket *Rednik* nyerte el, de sőt a jobb sorsra érdemes *Major* ellenségei alattomos üldözése következtében el is fogatott és a munkácsi várba hurczoltatott.

Sokáig szenvedett ott ártatlanúl a kiváló műveltségű, sok nyelvet beszélő férfi. Végre is egy szerencsés véletlen, vagy tán a gondviselés különös akarata idézett elő fordulatot szánalomraméltó sorsában.

II. József császár még trónörökös korában magyarországi útjában a többek közt Munkácsot is meglátogatta, a hol a foglyokat egyenként megtekintette. Ekkor történt, hogy *Major*, a ki a foglyok közt volt, francziául intézett néhány szót a császárhoz. A «kalapos király»-nak feltünt az egyszerű oláh pópa, a ki folyékonyan beszél francziául s érdeklődéssel tudakozódott utána. Megtudta, hogy ártatlanúl raboskodik, igazságérzete fellázadt az elkövetett méltatlanság ellen, följegyezte a rab nevét s megigérte, hogy mindent jóvá tesz.

És valóban, mihelyt Bécsbe visszaérkezett a császár, azonnal sürgős előterjesztést tett anyjának a fogoly pópa ügyében. *Mária Terézia* szive is megesett a szerencsétlenen s azonnal hivatta Cserey erdélyi kanczellárt, hogy a dolog mibenlétéről bővebben meggyőződjék. Kiderült, hogy *Major* ellenségei boszúvágyának az áldozata s érdemetlenül szenvedi a nehéz rabságot.

De *Mária Terézia* nagy szive nem érte be azzal, hogy tüstént szabadon bocsássa e méltatlanúl üldözöttet; fejedelmi nemeslelkűsége módokat keresett, hogy miként kárpótolja őt kiállott szenvedéseiért is. Ép akkor ürült meg az erdélyi görög nem egyesült püspökség. A királyné nyomban elhatározta, hogy ezzel fogja kárpótolni az ártatlanúl elitéltet és azonnal gyors staféta által Bécsbe rendeltette Majort.

Megható volt a szegény pópa fogadtatása a bécsi udvarnál, a ki maga sem sejtette, mit akarnak vele. Elrongyollott ruhájában megszégyenülve, zavartan állott a nagy fejedelemnő előtt, a ki nyájas szavakkal közeledett feléje, konziliáriusa jelenlétében s elhalmozva őt kegyeivel, tudtára adta, hogy az erdélyi püspökséget rá ruházza.

S még ez nem volt elég. A püspöki kinevezést nyomon követte Majornak belső titkos tanácsosi rangra emelése is. Másnap pedig Mária Terézia drága brilliántos gyűrűt, gyémántokkal kirakott keresztet és gazdag püspöki ornátust is küldött Majornak, hozzá egy hintót azzal a meghagyással, hogy legelső miséjét mint püspök az udvari kápolnában, az egész udvar jelenlétében tartsa meg.

Ez meg is történt s *Major* Gergely elfoglalta a püspöki méltóságot, melyhez oly meseszerű módon jutott, mint kevesen a hozzá hasonlók közül. Ritka királyi kegy emelte őt e magas polczra, melyet azonban csak tizenkét évig foglalt el, mert 1782-ben nyugalomba vonúlt. Még három évig élt azután. Mikor meghalt, hűlt tetemeit a balázsfalvi püspöki sírboltban helyezték örök nyugalomra.

Görög-keleti egyháznagyjaink közül kiemelkedik a jelen század elején két testvér, *Avakumovics* Pál aradi, és *Avakumovics* István temesvári püspök. Mindketten Szent-Endrén születtek s a magyar egyházak történetében oly ritka esemény füződik nevükhöz, hogy a két testvér egyszerre, egy időben érhette el a papi hierarchia legmagasabb polczát. De nevök hirét még tán sokkal inkább köszönhetik unokatestvérük, *Avakumovics* Avakom kalandos élete pályájának, a kit szintén papnak neveltek, de egészen más irányban sikerült nevét a magyar közművelődés történetének lapjaira beirni.

Avakumovics már 12 éves korában általános figyelmet keltett művészi fuvolajátékával. Alig érte el 16-ik esztendejét, fölcsapott a granicsárok közé, majd a franczia háborúk alatt Német- és Olaszországban nagy tetszést aratott játékával. Nápolyban egy gazdag angol Londonba hitta meg, évi 10,000 frt fizetést kinálva neki. De Avakumovics visszautasította a fényes ajánlatot, nem akarván végleg megválni hazájától s nem engedett azután sem az egymást érő

ki egy kalózhajó révén a körmeik közül s a véletlen esélye az is, hogy épp akkor jut haza, a mikor az imádottját temetik. Ott a király elvetemült uszítása nyomán Opheliának fivére kerül vele szembe, számon kérni az apja s a huga halálát. Abból vítőr-verseny lesz, s annak véletlen esélyéből emelkedik ki az igazságosztás pallosa, de elejtve a legnemesebb szivet is.

A jelenet ismeretes. Méreggel tette el láb alól a fivérét a király; mérget kever ismét. A Hamszomjas az anyja s mit sem gyanítva, ő hajtja föl a fiának szánt üdítő poharat. Nyomban erre sebet kap Hamlet s a kifejlődő dulakodás hevében bajvívó társa kezéből kiragadja az aczélt s Laertes is a mérges vitőrtől sebzetten esik a földre. Egy bűnrészes és két ártatlan vívódik a halállal; érintetlen a méregkeverő; s ha a haldokló Laertest az aljas cselvetés sorának fölfedezésében véletlenül elhagyja az ereje: érintetlen is marad. A félig holt Hamletnek eleven

FARSANGI ESTÉLY. Goró Lajos rajza.

let cselvető színjátékára játékkal felel ő is. A becsvágy révén belelovalja Hamletet, hogy mérje össze vitőrét a Laertesével, mert hát ő fogadott, hogy rapier-kezelésben nincs ki fölülmúlja a királyfit. A dolog az egész udvar jelenlétében folyik le, mint a lovagias viaskodás nemes versenyének ünnepe, — gaz eszközökkel az egyik oldalon. Méregbe van mártva a Laertes vitőre s méreg gyöngyöz abban a billikomban is, a melyet gyengéd gondoskodásból mint hűsítőt nyújt a harcz heve könnyítésére a király. Csakhogy ezúttal nem az üríti ki a poharat, a kinek szánva van. Hamletnek még nincs vágya ivásra, megköszöni s folytatja a vívást; de erkölcsi érzésébe nyilal a kiderített gazság és végső fellobbanásul, hirtelen mozdulattal, a percz hatása alatt még egy döfést ad a mérges vassal annak is, a ki keverte a mérget.

Soha se tudtam megérteni azokat, a kik őrültnek tartják Hamletet. Én az ő itt vázolt cselekvéseiben nem látok őrültséget. Látok egy, a tettől ösztönszerűleg húzódozó egyént, a milyeneket a mai kor idegesei ezrével tüntetnek elő. Megvan a szellemi erejök terveket kovácsolni, nagyot és nemeset akarni; de a kivitel legelső lépését lenyügözi náluk az eszmélkedésnek kifejlettebb hajlama. Nyugodt és bölcs gondolkozók, míg eszméiket szövik; a percz hatása alatt hirtelen cselekvők, ha egyáltalán cselekesznek. Ilyen a Hamlet egyénisége is. A bűn kutatásában tervszerűleg halad, de viszont a megbizonyosodás után úgyszólva kerüli az alkalmat a tettre, s nem megy tettszámba az a szúrása sem, a melyet haldoklása végső perczében szán a királynak. Hamlet nem őrült. Hamlet egy erős képzelő tehetséggel biró és lelki gyengédségekkel fölruházott, finom idegzetű ember, a ki költői lelke emelkedett szempontjából nézi a világot s a ki kitűzött czélja érdekében egy geniális lélek kiszámításával szándékosan adja a bolondot. Bizonyítékok erre a saját szavai. Az apja szellemének megjelenése után titoktartásra esketi azokat, a kik tanúi voltak a jelenetnek s azt így vezeti be: «Úgy legyen számotokra irgalom, hogy ha még oly rendkívüli módon, vagy akár bolondul is viselkedem — mert tán jónak látom ezután bolondos szinezetet ölteni — sohase fogjátok kétértelmű czélzásokkal jelezni, hogy tudtok valamit felőlem». S egy más helyen legbizalmasabb barátjával, Horatióval beszélve, közvetlenül a színdarab előadása előtt így nyilatkozik: «Jönnek az elő-

IV. Rudolf herczeg képe a bécsi Mária-Stiegen üvegfestménye után, II. Albert király pecsétje, III. Frigyes császár és Burgundi Mária arczképei, I. Miksa császár a mint nyilazni tanul s ugyancsak ő Dürer Albertnek a bécsi «Albertiná»-ban levő rajza után; V. Károly császár, Lenbachnak, a Tizian festményéről készített másolata után, I. Ferdinánd császár arczképe, Salm Miklós gróf sirboltjának födele s egy emlék-érem V. Károly és I. Ferdinánd képével. A füzet ára 30 kr.

«Ujabb képek» czímű elbeszélés jelenik meg előfizetés utján *Vereskövitől*, ki két év előtt «*Képek*» czímű kötetével hivta magára a figyelmet, mint jeles tehetségű elbeszélő. Lapunk bővebben is foglalkozott akkor e kötettel és Vereskövi müveiből közölt is egy szép elbeszélést. Az uj kötetre Szombati László adott ki előfizetési fölhivást Miskolczról, egy frtjával, diszkötésű példányra 2 frtjával; s ugyancsak nála rendelhető meg az előbbi kötet is 1 frtért. Vereskövi (egy borsodi ref. lelkész álneve) az utóbbi időkben jelentkezett elbeszélők közt a leghatározottabb tehetségűek közé tartozik, mély eredetiséggel, költői kedélylyel. A szépirodalom barátainak teljes bizalmára számithat.

Beszélyek és apróságok, irta Gyarmathy Zsigáné, kiadta Hornyánszky Viktor. Egyik kedvelt irónő ujabb müveit, elbeszéléseket, kalotaszegi tárczákat foglal magában a szép kiállitásu kötet. A szerző a kisvárosi és falusi életet, a családi kör melegét festi elbeszéléseiben, változatosan, érdeket keltő mese folyásában, az elbeszélői hangban izléssel, elevenséggel. «A vén leány emlékei» egyik szépirodalmi társaságunk ülésén volt felolvasva; ez, valamint «Az irónő leánya», «Büszke Zsófi», (falusi dráma) a kötet legterjedelmesebb darabjai, s meséjök is jól választott. «A rokonság», «A kétely», «Az én kis fiam», «A kamasz», «Kisvárosban», «Az utolsó napon», «Rózsabimbó kisasszony», rövidebb de határozott tollal irt elbeszélések és rajzok. A kötetet kalotaszegi tárczák (A bánffyhunyadi vásár, Ujremete, Két főuri lak, M.-Gy.-Monostor) rekesztik be. A mű gr. Bánffy Miklósnak van ajánlva.

«Legjobb otthon», Fanghné Gyujtó Izabella legujabb regényének czime, kinek elbeszélései különösen a női közönség előtt népszerüek. Uj művét a *toroczkói* tűzkárosultak javára bocsátja sajtó alá. Az előfizetési fölhivásból átveszszük a következőket:

«Járuljon mindenki tehetsége szerint ama község ujraalkotásához, a mely mostoha talajviszonyainál fogva eddig is csak szorgalmának, iparának köszönhette virágzó lételét. Ez eszme behatása alatt elhatároztam, hogy «Legjobb otthon» czimü kis regényemet, melyet egy Toroczkóra tett kirándulás után, ama regényes helység és érdekes nép látása által lelkesülten — irtam, a toroczkói tűzkárosultak javára kiadjam, még pedig ugy, hogy a mű egész tiszta jövedelme a jótékony czél részére essék. A mű folyó év julius havában jelenik meg. Előfizetési ára 1 forint. A pénzt az Athenæum r. társulat könvnyomdájába kérem czimezni, mely a példányok szétküldéséről gondoskodik. Gyüjtőknek minden tiz példány után egy tiszteletpéldánynyal szolgálok. A számadás a könyv végén és hirlapilag is közöltetni fog.»

A marquisné, Delpit Albert regénye foglalja el a Singer és Wolfner-féle «Egyetemes regénytár» legujabb két kötetét. Delpit a legjobban olvasott franczia irók közé tartozik, kinek a mese szövésében, az érdekfeszítő helyzetek kiaknázásában van főereje. A két kötet ára piros vászon kötésben 1 frt.

Dél-Magyarország önvédelmi harcza 1848—49-ben czímű történelmi munka első kötete jelent meg *Thim* Józseftől, Aigner Lajos kiadásában. A szerző a magyarországi szerbek történetét szándékozik megirni, de először is a szabadságharcz eseményeit dolgozta ki, mely magában két kötetre fog terjedni. Ezuttal az első kötet jelent meg belőle, s érdemes munkára ismerünk benne, mely nemcsak teljes képét igyekszik adni a véres fajharcznak, okainak, szereplőinek, hanem sok uj adatot is nyujt és kiegészíti hazánk 1848—49-iki történetét. Az előadásban pártatlan. Az első kötet a bácsmegyei és szerémségi eseményekkel ismertet meg. Az első szakasz a szerb felkelés tényleges kitöréséig terjedő eseményeket tárgyalja s a márcziusi vivmányok fogadtatását Dél-Magyarországon. A második szakasz a szerb felkelés tényleges kitörésétől Jellacsics betöréséig terjedő időt tárgyalja s a harmadik szakasz Jellacsics betörésétől seregeinknek Bácskából való kivonultáig beszéli el az eseményeket. Egy szakasz a várak és szab. kir. városok szereplését, a befejezés Perczel hadjáratát, Jellacsics fellépését és viselt dolgait ismerteti. Ára 3 frt.

A magyar nyelv rendszere rövid előadásban, a középiskolák felsőbb osztályai számára és magánhasználatra irta *Szinnyei József* egyetemi tanár. Kiadja Hornyánszky Viktor akadémiai könyvárus.

E mindössze 62 lapra terjedő munkácska bizonyára igen is «rövid előadása» a magyar nyelv rendszerének. s igy legfölebb ugy tekinthető mint emlékeztető segédkönyvecske olyanok számára, kik a magyar nyelv rendszerével általánosságban már ismerősök. A füzetke végén nem érdektelen az a három rövid szakasz, melyek egyike a nyelvjárásokról, másika a régi magyar nyelvről, utoljára pedig a «magyar nyelv rokonairól» beszél (e rokonok a szerző ismert álláspontja szerint az ugor nyelvek). Az általában élénken irt könyvecske elég vonzó előadásu arra, hogy nem nyelvészek is szórakozást találhassanak az olvasásában. Az ajánlásra érdemes munkácska ára nincs megemlítve.

A magyar gyorsirás kimerítő tankönyve Stolze-Fenyvessy alapon, középiskolák s müveltebb körök magánhasználatára alkalmazta *Gyurmán* Andor. A Stolze-Fenyvessy-féle gyorsirászati rendszer, mint évek hosszu során át a tapasztalás kimutatta, a magyar nyelvnek a legjobban megfelel. E rendszert szerző, ismert szakférfiu és ta nár, most 64 oldalra terjedő taakönyvben dolgozta fel, mely iskolai és magánhasználatra készült. A tankönyvet külön füzet egészíti ki kulcscsal az olvas mányokhoz.

Füzetek. Sárospatakon megjelent: «*Goethe s a «Faust» vallásos erkölcsi jellemzése*», irta dr. Szlavik Mátyás, eperjesi theologiai tanár, külön lenyomat a «Sárospataki Lapok»-ból; ára 30 kr. — Ugyane szerzőtől: *A legujabb theologia történelméből*, dogmatörténeti tanulmány; ára 50 kr.

Szliács fürdőről dr. Grünwald Mór fürdőorvos tájékoztató füzetet adott ki, mely a híres női fürdőről a szükséges tudnivalókat foglalja magában, s jó szolgálatot tesz a nagy közönségnek. A mű német nyelven is megjelent, s kapható Grill Károly könyvkereskedésében, Budapesten; ára 60 kr.

Az operaszinházban e hó 18-ikán a tűzkárosultak javára rendeztek jótékony czélu előadást, s a nemzeti szinház és opera fiatal tagjai közreműködésével népszinmüvet adtak elő, igénybe véve ehhez a népszinművek lelkét, Blaha Lujza asszonyt is. A «*Falu rossza*» került szinre, sok szerepében ugyanazon kiosztással, melyben a nagyhatásu népszinmű egykor a nemzeti szinházban tünt föl. Az előadásra elkelt minden jegy, s megjelent a három magyar szinház törzsközönsége. Az előadás kitünő volt, minden szerep művészi kezekben.

A főszerepet, Göndör Sándort, Odry Lehel játszotta, az opera művésze, ki a népszinházban is föllépett e szerepben. Szép énekét sokszor is tapsolták. Az előadás két főalakja azonban Finum Rózsi és Gonosz Pista két régi személyesítője maradt: Blaha Lujza és Ujházy Ede, kik most ismét összejöttek. A két drámai női szerep Fái Szerenában (Boriska) és Hegyesi Mari asszonyban (Tercsi) talált megfelelő személyesítőt. A többi szereplők ezek voltak: Gyenes (Feledi), Vizváriné (Gonoszné), Vizvári (korcsmáros), Nagy Imre (csendbiztos), Szathmáryné (Csapóné), Mihályfi (Lajos), Gabányi és Hegedüs a két czigány. A jövedelem 2000 frt körül van.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia május 16-iki ülésén szaktudományok voltak napirenden.

Az első előadást *Konkoly* Miklós tartotta, ki a csillagászatban mind nagyobb szerepet vivő fényképezésre uj készüléket szerkesztett, fotografáló univerzál kamarát, melyet be is mutatott s mely a nap, hold és álló csillagok fölvételére való. A műszer kezelésére praktikus ujitásokat tett. Szintén Konkoly mutatta be *Kövesligeti* Radó (vendég) részéről «A szakgatott spektrumok elmélete» czímű dolgozatot. *Hunfalvy* János folytatta ezután dr. *Thirring* Gusztáv (vendég) meteorologiai munkájának további ismertetését a khinai birodalom égalji viszonyairól. A multkor felolvasott rész az esőzésekkel foglalkozott, a mostani rész pedig feldolgozva adja a légnyomásra, a szelek irányára és erejére, s a felhőzetre vonatkozó megfigyeléseket. Az ülés végén Szily Kálmán bemutatta a nagy mathematikus Bólyai Farkas arczképét.

A magyar orvosok és természetvizsgálók idei nagygyülése Tátra-Füreden lesz, s aug. 25-ikén kezdődik.

Országos honvédgyülés volt e hó 19-én, melyre 40 egylet küldött képviselőket a fővárosba. A gyülésen *Tisza* László elnökölt, ki beszédében az elhunyt tagokról emlékezett meg. A központi bizottság pénztárában 600 frt van, a honvédmenedékházban 34 tiszt és 65 altiszt s közember nyer ellátást. *Degré* Alajos felszólalt az ellen, hogy a régi honvéd névvel sokan visszaélnek, koldulnak honvédsirokra, sőt a honvédmenedékházra is. A közgyülés elhatározta, hogy ez ellen tiltakozni fog és figyelmezteti a közönséget a visszaélésre. Bizottságot is alakitottak, mely a Buda ostrománál elesettek emlékére állítandó szobor ügyét országossá tegye. A gyülésen *Várady* Gábor emlékbeszédet tartott az elhunyt Rapaich Dániel ezredes fölött, méltatva katonai és hazafiui érdemeit.

A kereskedelmi muzeum. A városligeti iparcsarnokban berendezett kereskedelmi muzeum állandó mintatárának egy része e hó 22-től kezdve nyitva lesz a közönség számára.

MI UJSÁG?

«Segitség.» Az eperjesi, nagykárolyi, toroczkói és a többi tüzkárosultak segélyezésére szerkesztendő emléklapra alig jelent meg Jókai és Roskovics Ignácz festőművész lelkes fölhivása, az irók és művészek nagy serege csatlakozott hozzájuk.

A lap művészi részéhez eddig rajzokat és illusztrációkat igértek: Barabás Miklós, Ligeti Antal, Vastagh György, Telepy Károly, Aggházy Gyula, Jókai Róza, Zala György, Vágó Pál, Tölgyessy Arthur, Spányi Béla, Stettka Gyula, Tolnay Ákos, Greguss Imre, Jankó János, Gerenday Béla, Szirmai Antal, Ábrányi Lajos, Bruck Miksa, Vidéky János, Tornai Gyula, Mednyánszky László báró, Szárics Imre, Kardos Gyula s természetesen Roskovics Ignácz. A szerkesztők ezenkivül távirati uton kérték föl *Munkácsy* Mihályt és *Zichy* Mihályt a közremüködésre, az elsőt fölkérve arra is, hogy a Párisban lakó magyar művészek támogatását nyerje meg. Münchenben pedig a magyar művésztelepen Kéméndy Jenő csinál a lapnak propagandát. Az emléklap érdekességét zeneművek is fogják emelni. Kiváló zeneköltőink közül ez ideig Zimay László és Hubay Jenő igérték meg közremüködésüket. Mindketten legujabb szerzeményeiket fogják a vállalatnak átengedni. Az emléklap művészi részébe szánt dolgozatok Roskovics Ignáczhoz küldendők (műegyetem, Esterházy-utczai épület) és pedig május hó végeig. A rendkivül diszes kiállitásu emléklap juniusban jelenik meg, azon a napon, melyen a fővárosi jótékony nőegyesületek a városligetben vagy a Margitszigeten nagy népünnepélyt rendeznek a tüzkárosultak javára. E népünnepélyen az emléklap eredeti rajzait is elárverezik a jótékony czélra.

Az emlékfüzet irodalmi részének szerkesztője, Jókai Mór igen szép levélben hivta föl irótársait, hogy küldjenek valamit: emlékmondatot, történetet, vázlatot, képtárgyat vagy verset ez albumszerü vállalatba. «Oltsuk mi is a tüzet — ugy mond — legalább egy tintába mártott tollal. Ha kérésemet teljesiteni hajlandók vagytok, ugy tegyétek azt rögtön: a jó tett nem gondolkozik soká. A *Segitség* = sietség.»

Ez emléklap részére *Rudolf* trónörökös is küldött egy szép emlékmondatot, *Stefánia* főherczegasszony pedig egy meglepő kivitelü művészi rajzot keleti utazásából. A trónörökös azt irja Jókainak, hogy Ő Felsége, a *király is helyesli, hogy ő Fenségeik e szép és hazafiui vállalatban részt vehessenek*, — «csak azt sajnálom — folytatja a trónörökös, — hogy az idő rövidsége miatt jelentékeny dolgozattal nem szolgálhatok, s igy a jó akarattal kell önnek megelégednie, mely ily pillanatban egész szivünket elárasztja». — *József* főherczeg és *Klotild* főherczegasszony, *Koburg Fülöp* királyi herczeg és neje szintén gazdagítani fogják müveikkel az albumot; *Koburg kir. herczegné* már át is adta egy szép tájképét. — A trónörökös emlékmondatát *Roskovics* fogja keretrajzokkal illusztrálni, úgy szintén *Jókai* legendáját is. *Munkácsy* rajza már utban van Párisból. A müncheni magyar festőktől is több rajz érkezett be; s még több az itt levőktől. Az irók közül közel százan küldtek már dolgozatot Jókaihoz. A nagy szabásu emléklap szerkesztési és kiadási ügyeinek intézésére legközelebb nagyobb bizottság alakul.

Mint értesülünk, *Zichy* Mihálytól is érkezett már válasz a táviratilag hozzá intézett fölhivásra; Zichy sajnálatát fejezi ki, hogy uj rajzot nem készithet ez alkalomra, mert ép indul két heti utra, a czár kiséretében a doni kozákokhoz. Mindazáltal kilátás van rá, hogy e kitünő művészünk is képviselve lesz a nagybecsü albumban a magyar közönség által még nem ismert egyik művének bemutatásával.

József főherczeg fia, József Ágost főherczeg, a napokban a Szepességen járt, hová Császka püspök meglátogatására ment, ki egy kocsizáskor karját törte.

A fiatal főherczeg Holdházy apátkanonok kiséretében a csorbai tó regényes vidékére is elment, hogy siketfajdra vadászszék. A fiatal főherczeg, ki ezuttal Szentiványi József vendége volt, jól ismeri a Tátra vidékét; szüleivel együtt tavaly nyáron ott időzött s őszszel ismét visszatért résztvenni a Szentiványi József zergevadászatában. Az akkori vadászat sikeres volt, az ifju főherczeg ügyes vadásznak s kitartó hegymászónak mutatta magát. Most azonban a szerencse nem kedvezett neki. Kissé elkésett, legalább néhány nappal előbb kellett volna érkeznie. De azért nagyon jól érezte magát a csorbai tó festői vidékén; nagy sétákat tett s megigérte, hogy elmegy oda többször is, valahányszor teheti. A főherczegi család a tónál vadászlakot építtet, már foly is a munka.

A bécsi udvar vendége. Luitpold herczeg, Bajorország regense, Bécsben időz. Látogatását a bajor trón betöltésével hozzák kapcsolatba, s a regenst már ugy tekintik, mint bajor királyt. Luitpold herczeg pár hét előtt Berlinben is látogatást tett. Állitólag a bajor trónöröklés kérdését ugy oldják meg, hogy a trónörökös Lipót herczeg lesz, Gizella főherczegnő férje.

Munkácsy jelenleg a bécsi uj muzeum mennyezetére készitendő falfestmény komponálásával van elfoglalva. Eddig több tervet csinált, de egyikkel sem volt megelégedve. Abban az egyben azonban már megállapodott, hogy a mintegy 12 négyszögméter vásznat allegórikus csoportozatokkal népesíti be. Ez lesz a mesternek a legnevezetesebb alkotása, melynek teljes kivitele még egy pár évet fog igénybe venni.

Bólyai Farkas arczképe. Az akadémia még 1885-dik évi nagygyülésén elhatározta, hogy Bólyai Farkasnak, a nagy mathematikusnak, arczképét kifüggeszti képes termében. Bólyainak a báró Kemény család birtokában levő fiatalkori arczképét nem sikerült megszerezni, de Szily Kálmán, ki Bólyai életrajzi adatai után is annyit kutatott, az akadémia harmadik osztályának ülésén most végre bemutathatta a nagy tudósnak 1844—45-ből származó arczképét, mely a tudóst már 70 éven túli korában mutatja. Simára borotvált arcza, hosszú fehér haja a régibb világ professzorait eleveníti meg. Az arcz kifejezése komoly, fájdalmas, úgy hogy egyik erdélyi főur azt mondta rá: valóságos Pater Dolorosus. Az arczkép a Bólyai-család tulajdona s Szily a tudós fiától, Bólyai Gergely földbirtokostól kapta meg. Nem jeles festmény, de jó középszerű, s Bólyai tanítványai közül Deák Farkas határozottan mondta, hogy hű is. Az akadémia tehát erről másoltatja nagynevű tagjának arczképét.

Siremléket állítottak a kerepesi-uti temetőben *Matolay* Eleknek, a magyar tornászat buzgó uttörőjének s a nemzeti tornaegylet megalapítójának hamvai fölé. Az emlékkő nagy obeliszk, bronz diszítéssel és bronz-arczképpel. E hó 19-én számos tisztelő jelenlétében állították föl s Hegedüs Sándor képviselő, a nemzeti tornaegylet elnöke, mondott kegyeletes szavakat.

Az erdélyi bazárnak sok látogatója volt a városligetben, noha épen erre az elmult hétre egy pár szeles és záporesős nap is jutott. Az erdélyi iparczikkek, házi szövetek iránt főkép a vagyonosb körök érdeklődtek, s tetemes vásárlás történt. Kilencz nap alatt belépti jegyekből 1600 frt, a kiállított czikkek eladásából mintegy 15,000 frt gyült be, s 10,000 frt értéket meghaladó megrendelés történt. A bazárt e hó 19-én zárták be. Hátra van még a tombola, mely szintén az erdélyi közművelődési egylet javára jövedelmez. Erre 20 krajczáros sorjegyeket bocsátottak ki, melyeket különféle kereskedésekben városszerte lehet vásárolni. A huzás junius 7-ikén lesz; a főnyeremény 150 frt értékü tárgy s ezenkivül 490 darab nyereménytárgy van.

A magyar irodalom és magyar zene Párisban. A párisi Rudy-intézet huszonöt év előtt alakult Párisban az idegen nyelvek tanulásának megkedvelésére, s koronkint felolvasásokat rendez a külföldi irodalmakról, s a felolvasó estély rendesen hangversenynyel van összekötve, mely a felolvasás tárgyát tevő nemzet zenéjét is bemutatja. E hó 12-ikén a magyar irodalomra és zenére került a sor. *Bertha* Sándor tartotta a felolvasást, vázolva a magyar irodalom fejlődését, emelkedését és ismertetve jeleseit. A hangversenyt is ő rendezte, s kivüle közreműködtek a párisi konzervatorium magyar növendékei: Sanleali kisasszony, ki franczia szöveggel énekelte a «Repülj fecském»-et Nemes és Südfeld, kik magyar dalművekből adtak elő részleteket. Bertha maga Mosonyi «Hódolat Kazinczy szellemének» czimű zeneművét és saját csárdását játszotta zongorán. Az estélynek nagy közönsége volt.

Régi magyar mérnökök. A magyar mérnök- és építészegyesület a mult évben Szily Kálmán indítványára elhatározta, hogy a József-műegyetem fölállítása előtt a m. kir. tudományegyetem mérnöki intézetében oklevelet nyert magyar mérnökök névsorát összeállíttatja. A munkálat, mely 23 irott ívre terjed s régi egyetemi anyakönyvek fáradságos átkutatásának eredménye, elkészült s a titkár az egyesület legközelebbi ülésén bemutatta. Az érdekes névsor közel 100 évi időszakra kiterjedőleg tartalmazza a magyar okleveles mérnökök névsorát.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Mukits János, Szabadka városának érdemes polgármestere, a Bácska egyik előkelő fia, 73 éves. — Lengyel Zsigmond, a debreczeni ref. főiskola egyik legrégibb derék tanára, ki harmincznégy évig működött ott mint a latin és görög klasszikusok magyarázója, s tevékeny részt vett a debreczeni latin-magyar szótár készítésében, 72 éves. — Dr. Kéry Imre, Aradmegye volt főorvosa, a magyar orvosi kar Nestora, a tud. akadémia tagja, az egészségügy terén sok érdemű férfiú, 90 éves, Boros-Sebesen. — Gábor Imre, volt országgyűlési képviselő, Bereczk városának sokáig polgármestere, a r. kath. egyház főgondnoka, 71 éves, Bereczken. — Pfeffel József, a pannonhalmi Benedekrend tagja, győrszentiványi lelkész, 75 éves. — Sztaroveszky Imre, biharmegyei földbirtokos, szolgálaton kívüli huszárfőhadnagy, megyebizottsági tag, 52 éves, Nagy-Váradon s mintegy százezer forintnyi vagyonát egy fölállítandó gyermekkórházra hagyta. — Kutassy Ernő, a főváros számtanácsosa, munkás tisztviselő, 73 éves, Budapesten; ugyanitt Jakobei József, az ág. hitv. vang. magyar-német gyülekezetnek, gyámintézetnek, protestáns árvaháznak pénztárnoka, 58 éves; Berzeviczy Károly pénzügyi titkár, 42 éves. — Medveczky Ádám, hadseregbeli őrnagy, 53 éves, M.-Szigeten. — Kiss Antal, 48-as honvédhuszár-őrnagy, 78 éves, Balassagyarmaton. — Bartha Endre, tekintélyes szatmári ügyvéd, ki orgyilkosságnak esett áldozatul, 47 éves. — Graul József, a nagyváradi törvényszék első irodatisztje, a szabadságharczban főhadnagy, 58 éves. — Csiszár István, ügyvéd, honvédhadnagy és megyei bizottság tag, Tornán. — Bydeskuty Mihály földbirtokos, megyebizottsági tag, Cselejben, 47 éves. — Lassu János, Főth nagyközség volt birája és az odavaló ev. hitközség gondnoka, élte 56. évében. — Habel Alajos nyitrai törvényszéki jegyző s pertárnok. — Schobel Károly, kir. erdész, Görgényben. — Kovács István, ügyvéd és kir. postamester, 61 éves, Medgyesen. — Diószeghy Zsigmond, 62 éves, Kelemèren. — Pallaghy János, urodalmi tiszttartó, 57 éves, Kassán. — Kállay Elek, 17 éves, Homorogdon. — Beer Károly, joghallgató, Kolozsvártt. — Kelemen István, a kézdivásárhelyi törvényszék birája, 41 éves. — Schimann Vilmos, nyug. m. kir. pénzügyi főtanácsos, a magyar ált. hitelbank felügyelő tanácsosa. Budapesten. — Gibel Adolf, Szebenmegye volt alispána, 84 éves, Szebenben.

Özv. Láng Mihályné, szül. Mayer Julianna, Láng Lajos egyetemi tanár és országgyülési képviselő édes anyja, 65 éves, Budapesten. — Ghyczyné szül. Terzi Fanni, kit tizenhét unoka gyászol, 76 éves, Bécsben, honnan holttestét a horvátországi csubari családi sirboltba szállitották. — Gyöngyösy Jánosné szül. Kele Borbála, Gyöngyösy János közlekedési miniszteri osztálytanácsos édes anyja, 82 éves, Kolozsvártt; ugyanott Biró Edéné szül. Szabó Teréz, honvédőrnagy özvegye, 66 éves. — Rab Lászlóné, városi tanácsnok neje, Debreczenben. — Özv. Kolozsváry Istvánné szül. Gaál Mária, 68 éves, Halason. — Özv. Sárffy Endréné szül. Schweitzer Erzsébet, 62 éves, Pest-Nádudvaron. — Özv. Fellner Manóné, szül. Weisz Julia, Fellner Manó, fővárosi törvényhatósági bizottsági tag édes anyja, 74 éves. — Molnár Györgyné, szül. Czédly Mária, 52 éves, Békés-Csabán. — Simkó Nándorné szül. Lehner Erzsébet, 36 éves, Rima-Szombaton. — Horváth Zsigmondné szül. Szabó Czelesztina, 24 éves, a pestmegyei Tinnyén. — Lüley Kálmánné, szül. Zelinka Nepomuczéna, Verebélyen. — Szakáll Vinczéné szül. Marton Jolán, 31 éves, Rozsnyón. — Koncz Lajosné szül. Szombatfalvy Póli, 62 éves, Szombatfalván. — Rónay Emilia, Rónay István 18 éves leánya, Aradon. — Ridler Magdolna, dr. Ridler Zsigmond técsői orvos 18 éves leánya, M.-Szigeten. — Özv. Juhász Antalné, szül. Kuthy Borbála, 74 éves, Budapesten. — Kovács Péterné, Kovács Jánosnak, a kolozsvári unitárius főiskola igazgatójának édes anyja, 62 éves. — Jászoly Mihályné, Nagy-Baróton.

SZERKESZTŐI MONDANIVALO.

Árpád sirja. Ilyen hozzávetések tudományos értékkel nem birnak. Fehéregyház nevü hely, vagy egyház több is van; sziklás hegy és kis patak még sokkal több. De Attila városa hogy Somogyban lett volna, azt soha sem hallottuk; Attila városa Ó-Buda- vagy Jász-Kerekudvar lehetett. Hagyjuk ezt a tudósokra. De ha Somogyvármegye már csakugyan kezébe vette a dolgot s már ásatásokat is rendelt el: majd meghalljuk mit találnak.

Kirándulás a Tátrába. Hexameterei elég jól folynak, itt-ott gördülnek is, ámbár ékesség (numerus) nem igen van bennök, inkább öt újjon mint füllel mérvék. A tanár, vagy önképzőköri felügyelő, bizonyosan megdicsérte s abban a körben, s azon a szinvonalon meg is érdemelte a dicséretet. De irodalmi dicsérethez több kell. Költői nem mind az, a mi megtörtént s nem minden úgy, a mint történt. Kisérletnek, tanulmánynak megjárja; többnek nem.

Mithras. A beküldött dalt sem eredetiben nem ismerjük, sem azt nem tudjuk, le van-e már forditva. Eredetiben lehet csinos (több nem), igy fordítva nem sokat ér s közlendőink halmazában szó sem lehet, hogy közöljük.

SAKKJÁTÉK.

1439. számu feladvány. Schrüfer F.-töl.

Sötét.

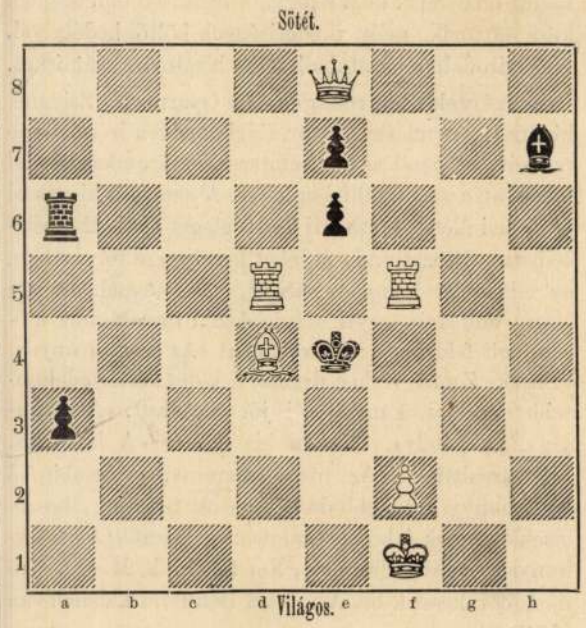

Világos indul és a harmadik lépésre matot mond.

Az 1432. sz. feladvány megfejtése.

Spóner A.-tól.

Megfejtés.

Világos.	Sötét.
1. Bh1—g1 --- --- ---	g5—h4:
2. g3—h4: --- ---	Kg4—f4 (a)
3. Bg1—e1 --- --- ---	Kf4—g4
4. Be1—e4 mat.	
a.	
2. --- --- --- --- ---	Kg4—h4:
3. Kg2—f3 --- ---	Kh4—h3
4. Bg1—h1 mat.	

Az 1433. sz. feladvány megfejtése.

Pratt H.-tól.

Megfejtés.

Világos.	Sötét.
1. Vc7—c1 --- ---	Ke4—d3
2. Kd6—c6 --- --- ---	Kd3—e4
3. Vc1—a3 --- ---	Ke4—e5
4. Va3—e7 mat.	

Mindkét feladványt helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. Andorfi S. Kovács J. — *Az Erkel sakktársaság nevében:* Exner Kornél. — *Tarnóczon:* Németh Péter. — *Uj-Szőnyön:* A polgári kör. — *H.-Szoboszlón:* Az olvasó-egyleti sakk-kör. — *Nagy-Enyeden:* Nagy András. — *A pesti sakk-kör.*

HETI NAPTAR. Május hó.

Nap		Katholikus es protestáns		Görög-Orosz	Izraelita
22	V.	**B 6 Exaudi**	**B 6** Ilona	**10 D** Zel. Sim.	28 S. h.
23	H.	Dezső pk. vt.	Dezső	11 Mócz. vt.	29
24	K.	Sz. M. k. seg.	Zsuzska	12 Epifán	**1 Siván**
25	S.	Orbán pk. vt.	Orbán	13 Hliczéria	2
26	C.	Ner. Fülöp hv.	Béda	**14 Áldozó csüt.**	3
27	P.	Paz. Magdolna	Luczián	15 Pákom	4
28	S.	Emil vt.	Vilmos	16 Teodor	**5 S. 6 p.**

Holdváltozásai: ● Ujhold 23-án 21 perczczel éjfél után.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Szines, fekete és fehér selymesatlasz 75 kr. mtrje
10 frt 65 kr.-ig (18 különböző minőségben) küld egyes ruhákra és végekben vámmentesen a házba **Henneberg G.** selyemgyári raktára, (cs. k. udvari szállitó) **Zürichben.** Minta postafordultával. Levélre 10 kros postabélyeg illesztendő.

ROSKOVICS IGNÁC: SZENT ISTVÁN A KERESZTÉNY VALLÁST HIRDETI

Roskovics Ignác

K

WEBER X. FERENC:
SZENT LÁSZLÓNAK FELAJÁNLJÁK A KERESZTES HADAK FŐVEZÉRSÉGÉT

Ernst Muzeum aukcioi

XV. Továbbítással.

Roos Johann Heinrich (1631—1685).

565. TÁJ PÁSZTOROKKAL. Az egyik nyergen a művész monogrammja.
Vászon. 85×113.

Roos Johann Heinrich (1631—1685).

566. TÁJ MOSÓNŐKKEL.
Fa. 22,5×34.

Rosa Salvatore (1615—1673).

567. TÁJ NYÁJJAL.
Vászon 35×45

Rosa di Tivoli (Philipp Peter Roos, 1657—1705).

568. OLASZ TÁJ ÁLLATOKKAL
Vászon. 56×85.

Rosa di Tivoli (Philipp Peter Roos, 1657—1705).

569. OLASZ TÁJ ÁLLATOKKAL.
Vászon. 56×85.

Rosa di Tivoli (Philipp Peter Roos, 1657—1705).

570. KECSKÉK ÉS JUHOK.
Vászon. 69×93. Illusztr. XV. táblán.

Rosalbin (19. század).

571. NAPLEMENTE. Jelzés lent jobbra: Rosalbin.
Vászon. 21,5×32,5.

Roskovics Ignác † (szül. 1854).

572. ÁLLÓ PARASZT.
Lemezpapir. 19×7,5.

Roskovics Ignác † (szül. 1854).

573. FÉRFI TANULMÁNY. Jelzés fent balra: Roskovics 878.
Vászon. 66×53.

Rotari Pietro (1707—1762).

574. A LEVÉL ÁTADÁSA.
Vászon. 74×63.

Rubens Peter Paul után.

575. RUBENS KÉPMÁSA.
Mezzotinto. 41×27,5.

Rubens Peter Paul után.

575a VADÁSZAT A KALENDÓNIAI VADKANRA. Fa. 55×83. (Egykoru szabad másolat Rube ns festménye után, mely a wieni állami képtárban őriztetik).

Rudnay Gyula (szül. 1878).

576. NYMFA ÉS SATYR. Jelzés lent jobbra: Rudnay.
Lemezpapir. 53×74.

Rudnay Gyula (szül. 1878).

577. KÁROLY KIRÁLY ESKÜJE A SZENTHÁROMSÁG-TÉREN. Jelzés lent balra: Rudnay Gy. 916 Dec. 30.
Szépiarajz. 33×30.

Rudnay Gyula (szül. 1878).

578. KOZÁK. Jelzés lent jobbra: Rudnay 916.
Vászon. 71×58.

Rudnay Gyula (szül. 1878).

579. VASÁRNAP DÉLUTÁN. Jelzés lent jobbra: Rudnay.
Lemezpapir. 55×71.

Rudnay Gyula (szül. 1878).

580. HEGYES VIDÉK. Jelzés lent jobbra: Rudnay.
Vászon. 54×64.

Rudnay Gyula (szül. 1878).

581. DOMBOS TÁJ. Jelzés lent jobbra: Rudnay.
Vászon. 38×45.

Rudnay Gyula (szül. 1878).

582. ÉTKEZŐ PARASZTOK.
Lemezpapir. 30×34,5.

Rudnay Gyula (szül. 1878).

583. VÁROSRÉSZLET ALAKOKKAL. Jelzés lent jobbra: Rudnay Gyula 914 Losonc.
Szénrajz. 16,5×13.

Rudnay Gyula (szül. 1878).

584. IV. KÁROLY KIRÁLY MEGKORONÁZTATÁSA A MÁTYÁSTEMPLOMBAN.
Szénrajz. 30×22.

Rudnay Gyula (szül. 1878).

585. MENEKÜLÉS. Jelzés lent jobbra: Rudnay.
Vászon. 21,5×28,5.

Rugendas Georg Philipp (1666—1742).

586. CSATAKÉP.
Vászon. 36×40.

Rungaldier Franz (1799—1876).

587. NŐI KÉPMÁS. Jelzés lent jobbra: Rungaldier.
Vizfestmény. 18,5×23,5.

Ruyten Jan Michel (1813—1881).

588. KIKÖTŐ. Jelzés lent jobbra: J. M. Ruyten f. 1853.
Fa. 25×30,5.

Rüger (19. század).

589. NŐI KÉPMÁS. Jelzés lent a középen: Rüger 845.
Vizfestmény. 28×22.

Saar Karl von (1771—1853).

590. FÉRFI KÉPMÁS. Jelzés lent balra: v. Saar.
Vizfestmény. 18,5×14.

Saar Karl von (1771—1853).

591. FÉRFI KÉPMÁS. Jelzés jobbra: C. v. Saar.
Miniatür. 8×6,5.

Sassoferrato (Giovanni Battista Salvi) modorában (17. század).

592. A PÁSZTOROK IMÁDÁSA.
Vászon. 42×34.

Savery Roeland ? (1576—1639).

593. ORPHEUS AZ ÁLLATOKNAK ZENÉL.
Fa. 51×65,5. Illusztr. VIII. táblán.

Schaeffer Albert (19. század).

594. VIRÁGCSENDÉLET.
Fa. 38,5×30.

Schinnagl Max Josef (1694—1761).

595. 2 darab TÁJKÉP.
Fa. Mindegyik kép: 29,5×39.

Schirmer Johann Wilhelm ? (1807—1863).

596. TÁJ. (ZIVATAR ELŐTT).
Vászon. 100×135.

Schlesinger Felix (szül. 1833).

597. GYERMEKEK HÁZINYULAKKAL. Jelzés lent balra: F. Schlesinger.
Fa. 29,5×40.

Schmidt Martin Johann (Krenserschmidt) 1718—1801.

598. ANGYAL.
Vászon. 65×51.

Schrand.

599. NŐI KÉPMÁS. Jelzés a baloldalon: Schrand.
Vizfestmény. 23×18,5.

Schrieck Otto Marseus (1619—1678).

600. TÁJ GYIKKAL.
Fa. 45×30.

Schrotzberg Franz (1811—1889).

601. VENUS, DIANA, ÁMOR ÉS JUPITER MINT SAS. Jelzés lent balra: Schrotzberg Wien 1837.
Vászon. 110×90. Illusztr. XX. táblán.

Schrotzberg Franz (1811—1889).

602. NŐI KÉPMÁS.
Vászon. 71×57. Illusztr. XX. táblán.

Schuster Josef (19. század).

603. VIRÁGCSENDÉLET.
Vászon. 40×53.

Schuster Josef (19. század).

604. KRISZTUS A 12 APOSTOLLAL. Jelzés lent jobbra: Schuster pinx. 1822.
Vászon. 47×35.

Screta Karel (1605?—1674).

605. A REMETE HALÁLA.
Vászon. 67×52.

Sellus Th. ? (18. század).

606. INTERIEUR KÉT ALAKKAL. Jelzés lent jobbra: olvashatatlan jelzés.
Vászon. 46,5×38.

Servandoni Giovanni (1695—1766).

607. ROMOK A TENGERPARTON.
Vászon. 22×37.

Spányi Béla (1852—1914).

608. MOCSARAS TÁJ TEHENEKKEL. Jelzés lent balra: Spányi B.
Vászon. 75×159.

Spányi Béla (1852—1914).

609. TÁJKÉP. Jelzés lent jobbra: K. Spányi.
Fa. 11×16,5.

Spányi Béla (1852—1914).

610. TÁJ PÁSZTORFIUVAL ÉS BIRKÁKKAL. Jelzés lent jobbra: Spányi B.
Fa. 8×16.

Spányi Béla (1852—1914).

611. 2 darab rajz:
1. FATANULMÁNY.
Ceruzarajz. 21×37.
2. KERTRÉSZLET. (Mind a két lap a művész hagyatéki kiállításából.)
Ceruzarajz. 30×25.

Spányi Béla (1852—1914).

612. TÁJKÉP. (A művész hagyatéki kiállításából.)
Pasztell. 38×42.

Spányik Kornél (szül. 1858).

613. APÁCA. Jelzés fent jobbra: S. K. 1887.
Vászon. 77×62.

Spányi Béla (1852—1914).

614. MOCSARAS TÁJ.
Lemezpapir. 16×45.

Spanyol festő (15. század).

615. ANNA ÉS MÁRIA A GYERMEK JÉZUSSAL ÉS ANGYALOKKAL.
Fa. 150×90 (kerettel együtt). Illusztr. III. táblán.

Spanyol festő (16. század).

616. KRISZTUS MEGKERESZTELÉSE.
Fa. 84×56. Illusztr. VI. táblán.

Spanyol festő (17. század).

617. FÉRFI KÉPMÁS.
Vászon. 56×48.

Spanyol festő (17. század).

618. FÉRFI ARCKÉP.
Vászon. 51×41.

Spitzweg Karl (1808—1885).

619. ÉJJELI TALÁLKOZÁS. Lent balra: Herr Tobiás Durstl in grösster Sehnsucht: wie er Fräulein Wurstl in dem Mondschein suchte. Sp.
Fa. 35×29. Illusztr. XXXVIII. táblán

Stark Joseph August (1782—1838).

620. FÉRFI KÉPMÁS. Jelzés jobbra: Stark.
Miniatür. 6×5.

Steiner Johann (1725—1792).

621. KAUNITZ WENZEL HERCEG KÉPMÁSA.
Vászon. 58×47.

Stettka Gyula (szül. 1855).

622. RÁKÓCZI FERENC KÉPMÁSA. Lent balra: Lesskó János barátomnak emlékül. Stettka Gyula 1915.
Vászon. 68×47.

Stieler Josef Karl (1781—1858).

623. NŐI KÉPMÁS. Jelzés lent balra: J. Stieler.
Miniatür. 20,5×15.

Stipite Cesareo (19. század).

624. ALLEGORIA I. FERENC CSÁSZÁRRA. (1827).
Vizfestmény. 24×35,5.

Stotz Ottó (szül. 1805).

625. FEHÉR ARABS LÓ. Jelzés lent jobbra: Stotz.
Vászon. 34×42.

Strobentz Frigyes (szül. 1856).

626. EGY RENAISSANCE TEREM FALBURKOLATA. Jelzés fent jobbra: Strobentz, lent jobbra: 6/9 81.
Lemezpapir. 45×64.

Strozzi Bernardo (1581—1644).

627. KRISZTUS ÁTADJA SZENT PÉTERNEK A KULCSOKAT.
Vászon. 85×75.

Suchy Adalbert (19. század).

628. FÉRFIKÉPMÁS. Jelzés lent jobbra: S. f.
Miniatür. 7×6.

Suchy Adalbert (19. század).

629. A HÁROM GRÁCIA A BACCHUS-GYERMEKKEL. Jelzés lent jobbra: Suchy.
Vizfestmény. 16,5×13,5. Illusztr. XXXV. táblán.

Swoboda Edmund (geb. 1814).

630. OSZTRÁK PARASZTCSALÁD. Lent jobbra a művész monogrammja: E. S.
Fa. 42×34.

Szamossy Elek (1827—1888).

631. HIT, REMÉNY, SZERETET.
Lemezpapir. 67×54,5.

Székely Bertalan (1835—1910).

632. TANULMÁNY. (A művész hagyatéki kiállitásából, 1911.)
Szépiarajz. 11×11.

Székely Bertalan (1835—1910).

633. A FORRÁS. (A müvész hagyatéki kiállitásából 1911-ben.)
Vászon. 204×94. Illusztr. XXXIII. táblán.

Székely Bertalan (1835—1910).

634. MÁRIA A GYERMEKKEL.
Vizfestmény. 22×16,5.

Székely Bertalan (1835—1910).

635. TANULMÁNY. (Kompozició.)
Szépiarajz. 10×35.

Székely Bertalan (1835—1910).

636. AGG FÉRFI.
Vizfestmény. 28×18.
Illusztr. XXIII. táblán.

Székely Bertalan (1835—1910).

637. TANULMÁNY. (Temetés.)
Szépiarajz. 9,5×36.

Székely Bertalan (1835—1910).

638. TANULMÁNY. (Útközet.)
Szépiarajz. 10×35,5.

Székely Bertalan (1835—1910).

639. A FORRÁS.
Lemezpapir. 40×29.

Telepy Károly (1828—1906).

652. CSORBATÓ. Jelzés lent balra: Telepy K.
Lemezpapir. 15×24.

Telepy Károly (1828—1906).

653. ALPESI VIDÉK. Jelzés lent balra: Telepy K.
Vászon. 39×48.

Telepy Károly (1828—1906).

654. OLASZ TÁJ. Jelzés lent jobbra: Telepy K. 1878.
Lemezpapir. 29×42.

Telepy Károly (1828—1906).

655. ÖREG FÉRFI. Jelzés lent jobbra: Telepy K.
Vászon. 32×25.

Telepy Károly (1828—1906).

656. HEGYI TÁJ PATAKKAL. Jelzés lent jobbra: Telepy K. 1884.
Vászon. 41×60.

Telepy Károly (1828—1906).

657. UT A TANYA FELÉ.
Fa. 13×26.

Telepy Károly (1828—1906).

658. VILLA A KERTBEN. Jelzés lent balra: Telepy K. és az évszám.
18×14.

Telepy Károly (1828—1906).

659. „ÖT-TÓ". Jelzés lent balra: Telepy Károly 1886.
Vászon. 102×136.

Telepy Károly (1828—1906).

660. DOMBOS VIDÉK HÁZAKKAL. Jelzés lent jobbra: Telepy K. (A művész hagyatéki kiállításából, 1906.)
Vászon. 57×93.

Temple Hans (szül. 1857).

661. SZANA TAMÁS KÉPMÁSA. Jelzés fent jobbra: Temple 80 Budapest.
Vászon. 68×58.

Than Mór (1828—1899).

662. A MODELL. Jelzés lent jobbra: Than Firenze 1887.
Vászon. 116×80.

Than Mór (1828—1899).

663. SIMONYI FESTŐMŰVÉSZ KÉPMÁSA. Jelzés balra: Than M. 1871.
Vászon. 71×58,5.

Than Mór (1828—1899).

664. SZENT ISTVÁN.
Lemezpapir. 56×35.

Székely Bertalan (1835—1910).

640. TÁJKÉP. (A művész hagyatékából.)
Vizfestmény. 24×29,5.

Székely Bertalan (1835—1910).

641. MONA LIZA-TANULMÁNY.
Lemezpapir. 31,5×20.

Szemlér Mihály (1833—1904).

642. „ASSZONY NE OKOSKODJ".
Lemezpapir. 43×67.

Szenes Fülöp (szül. 1864).

643. LEÁNYFEJ. Jelzés lent jobbra: Szenes. (A kép hátán: Mandelné őnagyságának szives emlékül Szenes).
Fa. 20×24.

Szentgyörgyi János (1793—1860).

644. BUDA ÉS PEST LÁTKÉPE. Jelzés lent balra: Joan. Szentgyörgyi pinx. ad naturam Ao 1829.
Vászon. 65×92.

Szikszay Ferenc (1871—1908).

645. TERRE NEUVE-I GÁLYA. Jelzés lent balra: Szikszay Paimpol.
Vászon. 43×53.

Szlányi Lajos (szül. 1869).

646. TÁJ LIBÁKAT ŐRZŐ LEÁNNYAL. Jelzés lent jobbra: Szlányi L.
Vászon. 29,5×18,5.

Tahi Antal (1855—1902).

647. VÁROSRÉSZLET. Jelzés lent jobbra: Tahi Antal.
Fa. 20×12,5.

Tahi Antal (1855—1902).

648. FÉRFI KÉPMÁS. Jelzés jobbra: Tahede 7. 3. 887.
Lemezpapir. 48×31.

Tamm Frans Werner (1658—1724).

649. MADÁRCSENDÉLET.
Vászon. 97×72.

Tassaert J. J. (1765—1812).

650. 2 darab szines metszet:
1. „LE 31 MAY 1793."
2. „LA NUIT DU 9 AU 10 THERMIDORE AN II."
Mindegyik lap: 49,5×66.

Tasel G. W. (19. század).

651. NŐI KÉPMÁS. Jelzés lent balra: G. W. Tasel p. 1836.
Vászon. 68×54.

Theer Albert (1815 ?—1902).

665. LEÁNYKA KÉPMÁSA. Jelzés lent balra: A. Theer.
Miniatür. Átmérője 6.

Theer Robert (1808—1863).

666. FÉRFIKÉPMÁS. Jelzés lent jobbra: R. Theer 1853.
Vizfestmény. 22×17.

Theer Robert (1808—1863).

667. FÉRFIKÉPMÁS. Jelzés lent jobbra: Robert Theer Wien 1858.
Miniatür. 14×11.

Theer Robert (1808—1863).

668. FÉRFIKÉPMÁS.
Miniatür. 12×9,5.

Thiele Johann Alexius ? (1685—1752).

669. TÁJ FOLYÓVAL. (Holdvilágos éj.) (A 670. sz. kép párdarabja).
Fa. 18,5×23,5.

Thiele Johann Alexius ? (1685—1752).

670. TÁJ FOLYÓVAL ÉS SZIKLÁKKAL. (A 669. sz. kép párdarabja.)
Fa. 18,5×23,5.

Thoma Hans (szül. 1839).

671. TÁJ SZIVÁRVÁNNYAL. Lent jobbra a művész monogrammja: H. T.
Vászon. 100×142.

Thoren Otto von (1828—1889).

672. PARASZTHÁZ. Jelzés lent jobbra: O. de Thoren 70.
Vászon. 34×26.

Tilborg Gillis von (1625—1678 ?).

673. AZ ORVOSI RENDELŐBEN. Jelzés lent balra. (E kitünő kép az ismert Lanfranconi Grazioso-féle gyüjteményből (Pozsony) származik, mely 1895-ben J. M. Heberle-nél Kölnben árvereztetett el. Később gróf Károlyi Imre tulajdonában.)
Vászon. 145×121. Illusztr. IX. táblán.

Tintoretto követője (17. század).

674. BOREAS ÉS ERYCHTEA.
Vászon. 182×142.

Tito Ettore (szül. 1859).

675. VITORLÁS A TENGEREN.
Vászon 37×46.

Tolnay Ákos (szül. 1861).

676. NŐI TANULMÁNY.
Vászon. 62×49.

Toorenvliet Jacob (1635 ? 1719).

677. KISÉRTÉS.
Vászon. 32,5×25,5. Illusztr. XIV. táblán.

Tornai Gyula (szül. 1861).

678. RÓMAI ÉLET. Jelzés lent jobbra: Tornai Gy. Budapest 884.
Vászon. 86×163.

Tornai Gyula (szül. 1861).

679. HAREMI JELENET. Jelzés lent a középen: Tornai Gy.
Lemezpapir. 52×67.

Tornai Gyula (szül. 1861).

680. KELETI NŐ. Jelzés fent jobbra: Tornai Gy.
Lemezpapir. 40×30.

Tornai Gyula (szül. 1861).

681. A BENNSZÜLÖTT MŰÉRTŐK. Jelzés lent jobbra: Tornai Gyula Tanger 1872.
Fa. 46×71. Illusztr. XXXII. táblán

Tölgyessy Artur (1853—1920).

682. NAPLEMENTE. Jelzés lent jobbra: Tölgyessy A.
Vászon. 100×145.

Tölgyessy Artur (1853—1920).

683. VÁSÁR. Jelzés lent jobbra: Tölgyessy A.
Fa. 12,5×22.

Trösch Ferdinánd (19. század).

684. FÉRFI TANULMÁNY. Jelzés fent jobbra: Ferd. Trösch 1861.
Vászon. '79×63.

Tull Ödön (1870—1911).

685. KASZÁLÓ PARASZT. Jelzés lent jobbra: Tull. (Kiállítva a Műcsarnok tavaszi tárlatán 1901.)
Vászon. 67×50.

Udvary Géza (szül. 1872).

686. LOKVICAI CISZTERNA. Jelzés lent balra: Udvary G. Lokvica 1915. D. F. (Ő Felsége I. Ferenc József budavári magángyűjteményéből.)
Vászon. 59×87.

Udvary Géza (szül. 1872).

687. TANULMÁNYFEJ. Jelzés lent balra: Udvary G.
Lemezpapir. Átmérője 45.

Vaccaro Andrea (1598—1670).

688. A JÓSNŐ.
Vászon. 104×125.

Vadász Miklós (20. század).

689. A MULATÓ PÁRIS. Fent jobbra: A mon ami b. v. D. affectueusement Vadász.
Vizfestmény. 32×49.

Vadász Miklós (20. század).

690. ESTI HANGULAT A KERTI KORCSMÁBAN. Jelzés lent jobbra: Vadász.
Vizfestmény. 28×26.

Vadász Miklós (20. század).

691. 4 darab ceruzarajz:
1. DR RADOSLAVOFF KÉPMÁSA. Jelzés jobbra: Vadász 1916.
2. BARDOLFF TÁBORNOK KÉPMÁSA. Jelzés jobbra: Vadász Miklós 1916.
3. GENERAL JÉCOFF KÉPMÁSA. Jelzés jobbra: Vadász 1916.
4. ERMOLLI TÁBORSZERNAGY KÉPMÁSA. Jelzés jobbra: Vadász Miklós 1916.

Mindegyik lap: 47,5 × 30,5.

Vágó Pál (szül. 1851).

692. TÁJKÉP. (Vázlat.)
Lemezpapir. 29 × 42.

Vastagh Géza (1866—1918).

693. OROSZLÁNFEJ. Jelzés lent jobbra: Vastagh Géza.
Vászon. 47 × 55.

Vastagh Géza (1866—1918).

694. PERZSA LEOPÁRD. Jelzés lent jobbra: Vastagh Géza Bln 1906, balra: Perzsa leopárd.
Lemezpapir. 29,5 × 46.

Valentiny János (1842—1903).

695. MOCSARAS TÁJ. Jelzés lent jobbra: f. Valentiny.
Lemezpapir. 25,5 × 36.

Valentiny János (1842—1903).

696. NÁSZMENET. Jelzés lent jobbra: Valentiny J. 1869.
Ceruzarajz. 29 × 47,5.

Vaszary János (szül. 1867).

697. MACSKA. Jelzés lent balra: Vaszary J.
Pasztell. 38 × 46.

Vaszary János (szül. 1867).

698. ÜLŐ PARASZTLEÁNY. Jelzés lent balra: Vaszary J. 902.
Vászon. 35 × 25.

Vaszary János (szül. 1867).

699. NŐI AKT. Jelzés fent balra: Jean Vaszary Paris 94.
Vászon. 63 × 45.

Vaszary János (szül. 1867).

700. VIRÁGCSENDÉLET. Jelzés fent balra: Vaszary J. 1906.
Vászon. 60,5 × 40.

Velencei festő (16. század).

701. ÓTESTAMENTUMI JELENET.
Vászon. 123 × 112.

Velencei festő (17. század).

702. LOTH ÉS LEÁNYAI.
Vászon. 83 × 102.

Verboeckhoven Charles Louis (1802—1889).

703. TÁJ BIRKANYÁJJAL.
Vászon. 50×81. Illusztr. XL. táblán.

Veronai festő (16—17. század).

704. KRISZTUS.
Vászon. 58,5×39.

Violant (19. század).

705. A SZERELMES VADÁSZ. Jelzés lent balra: Violant 846.
Vizfestmény. 32,5×25.

Viski János (20. század).

706. LOVAK A PUSZTÁN. Jelzés lent balra: Viski.
Vászon. 74×100.

Völk Ferdinand.

707. FÉRFI KÉPMÁS. Jelzés lent balra: F. Völk pinxit.
Miniatür. 7,5×6,5.

Vroom Cornelis (1620 ?—1691).

708. TENGERI TÁJ. Jelzés a ballobogón Clis Vroom.
Vászon. 62,5×86.

Wagenschoen Franz Xaver (1726—1796).

709. ALLEGORIA LOTHARINGIAI FERENCRE. (A 710. sz. kép párdarabja.)
Vászon. 94×72.

Wagenschoen Franz Xaver (1726—1796).

710. ALLEGORIA MÁRIA TERÉZIÁRA. (A 709. sz. kép párdarabja.)
Vászon. 94×72.

Waldmüller Ferdinand Georg (1793—1865).

711. FÉRFI FEJTANULMÁNY.
Vászon. 46,5×35,5.

Ward William (1766—1826). Rubens után.

712. „DANIEL IN THE LION'S DEN."
Mezzotinto. 50,5×61,5.

Watteau Antoine után.

713. 2 kép PÁSZTORJELENETEKKEL.
Vászon. Mindegyik kép: 100×80.

Weber Henrik (1819 ?—1866).

714. INDULÁS ELŐTT. Jelzés lent jobbra: Weber H. 865.
Vászon. 58,5×47. Illusztr. XXVI. táblán.

Weigl Franz.

715. KINSKY RUDOLF HERCEG KÉPMÁSA. Jelzés lent jobbra: Franz Weigl.
Vizfestmény. 24,5×18.

Weiss Ad. (19. század).

716. MÁRIA A GYERMEKKEL ÉS KER. SZENT JÁNOSSAL. Jelzés lent balra: Ad. Weisz 860.
Vászon. 87×71.

Wet Jacob de (1610. A. — 1671 után).

717. ÁLDOZATI JELENET EGY TEMPLOMBAN.
Fa. 60×84.

Wininger.

718. FÉRFI KÉPMÁS. Jelzés lent balra: Wininger pinx.
Miniatür. 13×10,5.

Wouwermans Philipp modorában (17. század).

719. PIHENŐ KATONÁK A SÁTOR ELŐTT. (A 720. sz. kép párdarabja.)
Vászon. 34,5×41,5.

Wouwermans Philipp modorában (17. század).

720. PIHENŐ KATONÁK A SÁTOR ELŐTT. (A 719. sz. kép párdarabja.)
Vászon. 34,5×41,5.

Wyck Thomas (1616 ?—1677).

721. OLASZ TENGERI KIKÖTŐ.
Fa. 51×40,5. Illusztr. XVIII. táblán.

Wouters Frans (1612—1659/60).

722. BACCHANALIA. (Báró Luzsénszky Pál gyüjteményéből.)
Vászon. 71×95. Illusztr. X. táblán.

Zemplényi Tivadar (1864—1917).

723. ÜLŐ PARASZTNŐ. Jelzés lent balra: Zemplényi Tivadar.
Vászon. 73×55.

Zemplényi Tivadar (1864—1917).

724. JELENET KRISZTUS ÉLETÉBŐL. (Zemplényi Tivadar hagyatéki kiállitásából, 1918.)
Vászon. 48×62.

Zichy Mihály (1827—1906).

725. SZENT ANNA. Jelzés lent jobbra görög betükkel.
Szénrajz. 64×114.

Zichy Mihály (1827—1906).

726. APOTHEOSIS PETŐFI SÁNDORRA.
Lemezpapir. 48,5×35,5.

Zichy Mihály (1827—1906).

727. ALLEGORIA. Jelzés lent jobbra: Zichy Mihály. (Gróf A. Gy. gyüjteményéből).
Vászon. 107×74. Illusztr. XXV. táblán.

Zichy Mihály (1827—1906).

728. ILLUSTRATIO RUSTAVALIS „PÁRDUCBŐR" GRUSIAI KÖLTEMÉNYÉHEZ. Jelzés lent jobbra orosz betükkel.
Rajz. 27×18.

Zichy Mihály (1827—1906).

729. AMORETTEK.
Vizfestmény. 14,5 × 10.

Zichy Mihály (1827—1906).

730. VÁZLAT AZ „ÁRVIZ" C. KÉPHEZ.
Lemezpapir. 17,5 × 23,5.

Zuccarelli Francesco (1702—1788).

731. TÁJKÉP.
Vászon. 56 × 82.

Ismeretlen (17. század).

732. KRISZTUS A KIRÁLYLEÁNNYAL.
Vászon. 80 × 102.

Ismeretlen (18. század).

733. KER. SZENT JÁNOS.
Vászon. 79 × 63.

Ismeretlen (19. század).

734. NŐ AZ ABLAKNÁL.
Fa. 13,5 × 11.

Ismeretlen festő (19. század).

735. NŐI KÉPMÁS.
Vizfestmény. 31,5 × 24.

Ismeretlen festő (19. század).

736. TÖRTÉNELMI JELENET.
Vászon. 22 × 31.

Ismeretlen festő (19. század).

737. VAK KOLDUS.
Fa. 32,5 × 22.

II. PORCELLÁN.

740—992.

740. LEVÉLALAKU TÁLCA, festetlen, herendi porcellán. 1870 tájáról.

741. LEVÉLALAKU TÁNYÉR, festetlen, herendi porcellán. 1870 tájáról.

742. TEATARTÓ PALACK, festetlen, herendi porcellán, kosárfonatu diszitéssel. 1870 körül.

743. CUKORTARTÓ, kosáralak, festetlen, herendi porcellán, szélén domboru rokoko izlésü diszités. 1870 tájáról.

744. TEJESKANNA, festetlen, herendi porcellán, rokoko forma, domboru virággalyakkal. 1870 tájáról.

745. TEÁSKANNA, festetlen, herendi porcellán, rokoko formával és domboru virággallyakkal. 1870 tájáról.

Roskovics Ignác

K

A kecskeméti kath. nagytemplom művészi átalakítása. A kecskeméti katholikus nagytemplomot mintegy negyedmillió korona költséggel teljesen újjáalakították. Az egyházközség a falképek festésével *Roskovics* Ignácz jeles festőművészt bizta meg, a ki két évig dolgozott a nagyszabású művön s a napokban befejezte freskóit. A művész a templom boltozatára bibliai és Kecskemét történetére vonatkozó jeleneteket s csupa magyar szenteket festett. E hó 12-ikén nagyobb társaság rándúlt le Kecskemétre, melynek sorában ott volt: *Lotz* Károly és leánya, *Baditz* Ottó, *Strobl* s több más művész, továbbá *Bárczy* István és *Viola* Imre

fővárosi tanácsnokok, a kiket a város urai élén *Kada* Elek polgármester fogadott. A vendégek megtekintették az újjáalakított templomot, művészi tekintetben az ország egyik legszebb templomát, melynek ünnepélyes fölszentelése a jövő év elején megy végbe.

Népkönyvtárak [illegible]

Vas. Ujs.

1902. 756. l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Roskovics Ignác

PETŐFI NÉPE

1963. OKT. 19.

MINIATŰR

A kecskeméti vész

Roskovics Ignác festőművész befejezte a budavári Zsigmond-kápolna oltárképét és leutazott Kecskemétre, hogy megkezdje a nagytemplom freskóinak festését. Sokan várták a pályaudvaron és ünnepélyesen fogadták a mestert. A várakozókból egyszer csak kilépett egy öreg tanyasi magyar. Megemelte illendően kalapját a művész előtt, s azt mondta:

— A magam esze után arra kérem a festő urat, hogy fiatal Máriát pingáljon majd a piafonyra, nehogy meginf baja essék a templomnak.

Roskovics megnyugtatóan válaszolta:

— Igyekezem majd Máriát tőlem telhetően fiatalra festeni. De nem Márián múlt a múltkori baj, hanem a festő kollégán. Nekem lesz rá gondom, hogy ide is olyan képet fessek, mint Budapesten kinn, Kőbányán.

A derék öreg kíváncsian közelebb lépett a festőhöz:

— Hát ott milyen van, kérem szépen?

A művész összehúzta szemöldökét, egy kicsit mintha gondolkozott volna, aztán kinyilatkoztatta:

— Ott olyan László áll, gazduram, kezében kivont pallossal, hogy amióta ott van, egyszerre megszűnt a sertésvész a városban!

A tanyasi ember szeme fölragyogott:

— No, uram, akkor itt is kardot adjon valamelyik szent kezébe, mert itt Kecskeméten meg más nyavalya pusztít: az adóvész!

Révész Tibor

1021

MŰVÉSZETI ÉLET ÉS IRODALOM

Az idei nyár egyetlen képzőművészeti kiállítása a „Szent Imre emlékkiállítás“ volt, amelyet a Képzőművészeti Társulat rendezett a Műcsarnokban. Az igazgatóság a katalógus előszavában cél gyanánt „Magyarország történelmének és egyháztörténelmének dicsőséges mozzanatait megörökítő kiválogatott művek“ kiállítását jelöli meg. Ezt a keretet nagyon nehéz volt megtölteni, részben, mert sok mű túl van mai határainkon, sok pedig elmozdíthatatlan templomi tartozék. Így történt, hogy az idevágó legfontosabb és legértékesebb munkák hiányzottak s a közönségnek óvakodnia kellett attól, hogy történeti és egyházi művészetünket az itt kiállított anyag nyomán ítélje meg. A múzeumoktól nem lehet rossz néven venni, ha éppen a nyári idegenforgalom idején nem hajlandók legérdekesebb termeiket megtizedelni és átengedni Madarász, Székely, Benczúr, Munkácsy idevágó képeinek hosszú sorát. Ha ezek ott megjelennek, egész más súlyt kap a kiállítás és könnyebb lett volna a nagyon szükséges selejtezés is.

Így nagymestereink kartonjain s egy-két darabján kívül körülbelül a második és harmadik harcvonal közkatonái lepték el a falak túlnyomó részét. A közízlés eléggé fejlett már ahhoz, hogy ne lásson például Roskovics Ignác hosszú képsorában sokkal többet kortörténeti anyagnál, pedig őt a millennium körül még általában mint egyenest egyházművészetre született mestert értékelték. Hogy ez az értékelés alapjában elhibázott volt, azt ma már a műveltebb laikus is látja, főképp, ha e kiállításon megnézte az egykor fennen dícsért képeket. Ismét hallani fogjuk ugyan az ellenvetést, hogy a mi korunk nemzedéke nem illetékes az igazi egyházművészet megítélésére. Mivelhogy impresszionista, expresszionista, postexpresszionista ésatöbbi. Kötve hiszem azonban, hogy bár e súlyos terheltség vádját cipeli vállain, ne tudná értékelni az egyházművészetet. Soha annyi kiállítás nem volt Európában, mint manapság, soha annyi könyv nem jelent meg művészetről, mint ebben az emberöltőben, soha nem virult a művészettörténet oly gazdagon, mint ma. Azt sem volt alkalmunk tapasztalni, hogy a renaissance és a barokk festészet és szobrászat ma kisebb megbecsülésnek örvendene, mint régebben, sőt állítható, hogy a régi festőket sohasem heroizálták — nagy örömünkre — annyira, mint manap, dacára annak, hogy képeik nyolctizede egyházi vonatkozású. A megbecsülés valóban dúsan kijut ma is az egyházművészetnek, persze amennyiben valóban művészet. És szerény nézetünk szerint az egyháznak ma is igen nagy súlyt kellene arra vetnie, hogy az egyházművészet legyen a legjobb művészet. Ez egykor s jó sokáig így is volt. Megváltozott a helyzet akkor, amikor az egyházi hatóságok megszüntek valódi művészeti kritériummal vizsgálni a templomokba kerülő képeket és szobrokat, sőt magukat a templomterveket, szóval amidőn megcsappant a művészeti szakértelem és az érzék az ily dolgok egyházi intézőiben és ellenőrző szerepük sajnosan egyedül ikonografiai és liturgiai szempontok szemmeltartására szorítkozott. Így született meg azután az a külsőséges „egyházművészet“, amelynek minden érdeme az, hogy meg van benne mentve az ikonografia, minden baja az, hogy nem magasrendű művészet. Sereg példával lehetne ezt illusztrálni.

VASZARY JÁNOS: KLÁRIKA. Pasztell
Révész István úr tulajdona

Hogy ebben a Szt. Imre emlékkiállításban oly kevés volt a mai keltű egyházművészeti munka, annak oka az, hogy akik ezen a téren valóban benső meggyőződéssel dolgoznak, azokat alig veszik igénybe ily munkák megrendelésénél. Még pedig azért, mert kifogást emelnek stílusuk ellen. Mintha el lenne képzelhető egy egyházművé-

Magyar Művészet 1930.

szeti generál-stílus! Az egyházak régebben kiváló művészi érzékkel sohasem vitáztak művészekkel stílus-kérdésekben. Ehhez ugyanis mindig a nagy művészek értenek legjobban. Ma a helyzet az, hogy egyszerűen egyháziatlannak mondanak bizonyos stílusokat. Ilyesmi a multban sohasem történt, s éppen ez teszi lehetetlenné, hogy oly tehetségek, akiknek valóban van stílusuk, nagyobb mértékben foglalkozzanak egyházművészettel.

E néhány széljegyzetet írnók ennek az alapjában leginkább egyházművészeti kiállítás katalógusának margójára. Nem új panaszok, de nem lehet azokat elég gyakran hangoztatni.

A Szent Imre-évet a Nemzeti Szalon is megünnepelte „Árpádházi szentek modern egyházművészeti kiállításának" megnyitásával, augusztus hóban. Régi elhalt mestereink közül csak *Székely* Bertalan egy, *Vastagh* György két képével találkoztunk itt, a munkák túlnyomó része az ifjabb nemzedék műtermeiből került ki. Ez a nemzedék pedig megrendelés nélkül szánta magát a jelentékeny anyagi áldozatra, amely sokjuknál bizonyára az utolsó garas mozgósítását jelentette. Senki sem csodálkozhatik azon, hogy ily körülmények közt akárhány kép (legtöbbjük Szt. Imrére és Boldog Margitra vonatkozik) nem juthatott a teljes érés stádiumáig. Ilyesmihez némi anyagi erő, a biztonság és nyugalom érzete s valamelyes pozitív reménység is szükséges. Sokszor szóvá tettük már ezen a helyen egyházművészetünk szomorú sorsát, ezt a siralmat nem fogjuk most megismételni, de nem hagyhattuk említetlenül ezeket a szempontokat, melyeket ismerni kell, ha a kiállítókkal szemben igazságosak akarunk lenni. A tárlat éppen ezekből az okokból nem sikerülhetett úgy, ahogy fiatal tehetségeinktől várhatnók, ha más körülmények közt végezhették volna munkájukat. Gyengítette hatását egy sor dilettáns munka térfoglalása is. A szobrászok sem jártak sokkal jobban, bár apróbb magyar szentjeik könnyebben fognak alkalmi vásárlókra akadni, mint a képek. A kiállítás újra bizonyítja, hogy vannak tehetségek, de nincsenek megrendelők.

EMLÉKKÖNYV A SZÉKELY NEMZETI MÚZEUM ÖTVENÉVES JUBILEUMÁRA. Szerkesztette: Csutak Vilmos, Sepsiszentgyörgy, 1929. 780 l. + 4 sztl. l., 4 sztl. tábla + III. tábla + 1 térkép és számos szövegközi ábra.

A „Nemzeti Múzeum" elnevezés divik más országokban is, nemcsak hazánkban. Csakhogy a „nemzeti" szó fogalmi összetevői közt van egy, amely a szellemi termés nemzeti jellegén, a tulajdonnak nemzeti mivoltán túl, a származásra, a létrejövetelre oly sajátlag jellemző éppen hazánkban. Nem uralkodók, nem kormányzati szervek elhatározásai hívták életre hazánk múzeumait, de még közvetlenül a tudomány és kultúra haladó igénye sem; még mélyebb, életet igérőbb forrásból veszik eredetüket. Nemzeti alapításból, nemzeti lelkesedésből. Kivételes nemzeti öntudatú és áldozatosságú egyének a szellemi és tárgyi magvai ezeknek a megindulásoknak, amikor egy nagyjelentőségű gyüjtemény, mint törzs kiterebélyesedik, a köréje sereglő nemzet áldozatkész lelkesedésének meg nem szűnő tevékenységévé. A történelmi balsors kényszerű, de férfias vállalása, a multba néző szemmel nem vigasztalást keresett, hanem tanulságot, erőt, a jövőbe vetett hitű élniakaráshoz.

Ilyen Nemzeti Múzeum a Székely Nemzeti Múzeum is, amelynek ötvenéves jubileumát 1929 szept. 15-én ünnepelték, minthogy az alapító, egy nemesszívű és fenkölt lelkű aszszony, *Özv. Cserey Jánosné, Zathureczky Emilia* úrnő 1879 szept. 15-én adta át családi gyüjteményét Háromszék-, Csik- és Udvarhelymegyék hatóságain keresztül a székely közönségnek, megalapitván ezzel Sepsiszentgyörgyön a Székely Nemzeti Múzeumot. Erre a jubileumra készült, ennek maradandó nyomául az Emlékkönyv, felölelve tekintélyes anyagában a történelmi- és természettudományi disciplináknak nagy sorozatú tanulmányait, természetesen valamennyi a múzeum anyagával, vagy a Székelyföld stúdiumával kapcsolatos.

Nem lehet célunk a 780 oldalas, hatalmas kötetnek részletes, kivonatos ismertetése. A tanulmányok is egy-egy kis csiszolt lapja annak a drágakőnek, amelynek összhatását és csillogását, a székelységet tükröző jellemzéseredőben adja az album.

A szerkesztés — az ő saját, speciális közleményein kívül — az igazgatónak, *Csutak Vilmosnak* munkája, akinek törhetetlen lelkesedése már a múzeum létrejötte, története és jelen állapota ismertetésében s a jövő feladatainak felismerő kijelölésében, szuggesztív meggyőző erővel adja egy meg nem szakadt és még kevésbbé megszakadó eleven, munkás fejlődésnek képét. A mult és jelen munkásainak részletes felsorolásától eltekintve bár, egy nevet, *Vasady-Nagy Gyuláét*, a Székely Nemzeti Múzeum rövidéletű, első őrének emlékét idéznünk kell. A múzeumok szelleméből nem hiányozható kegyelet követeli ezt, mert ő volt az, aki özv. Cserey Jánosné gyüjteményét, mint fiának tanára, múzeummá fejlesztette s a megvalósulást eszmében és tettben, mint első propagálta és munkálta.

1876-ban, még az imecsfalvi Cserey-kúriába érkezett *Kossuth Lajos küldeménye*, a Vasady által szorgalmazott és Báró *Orbán Balázs* által közvetített emlék: a magyar katonai érdemrendnek csillagjelvénye, amelyet *Bem tábornok* Nagyszeben bevételekor a magyar kormánytól kapott s halála után a török kormányra hagyott. Ismét a rend nagymesteré-

A TRÓNÖRÖKÖS RAVATALON.

— Eredeti tudósitás. —

A főudvarmesteri hivatal tágas előszobájában körülbelül harminczan lehettünk együtt, mindmegannyi külföldi levelező, köztük ketten: Egyesy Géza és e sorok irója képviseltük a magyar sajtót. Az udvari kápolnát a nagy közönség számára a temetés előestéjén már elzárták, s mi este nyolcz órára nyertünk engedélyt, hogy a trónörökös ravatalát legfelsőbb intézkedés folytán a számunkra fentartott időben, ujságirói tisztünk teljesitésében, megnézhessük.

Jó ideig kellett várakoznunk; mig a tiszti küldöttségek elbucsuztak a halott királyfitól, s igy maradt annyi időm, hogy az érdekes társaságot kissé jobban szemügyre vegyem, melynek soraiban két magyar festőt, *Roskovics* Ignácz és *Feszty* Árpád urakat pillantottam meg. Érdekesség kedvéért felemlítem még, hogy a külföldi laptudósitók között három mélyen lefátyolozott gyászruhás női kollega is akadt, kik, persze, angol lapokat képviseltek. Végre megjelent egy udvari tisztviselő és mi adott jelre némán követtük. Az utat a kápolnáig, a császári palota belső helyiségein keresztül és a fényesen kivilágitott főlépcsőn lehaladva, levett kalappal tettük meg.

A kápolna bejáratánál Hunyady gróf főszertartásmester várt bennünket. A halottas kápolnába csoportonként léptünk be és midőn én is bejutottam, szemeim előtt tárult a felejthetlen látvány.

Nem bocsátkozom ismétlésekbe és szintén gondosan iparkodom kihagyni mindama közhelyeket, melyekben különösen a bécsi lapok leirásai annyira bővelkedtek, csupán a szigoru valónak megfelelően röviden megemlékszem ama csodálatos benyomásról, mit a nagy halott megpillantása reám gyakorolt.

A halott királyfi lábbal az aránylag nagyon kicsiny kápolna hajója felé, körülbelül két méter magas, rengeteg koszorukkal és számos gyertyafénynyel körülvett ravatalon pihent, úgy, hogy mindjárt első pillantásra szemembe ötlött a magas fehér atlasz-vánkoson nyugvó fej hátsó része, mely a fejbúbig teljesen kopasz volt. A látvány reám, daczára a kábító virágillatnak és a csak képzelhető legszebb gyászpompának, megdöbbentő, csaknem borzalmas hatást gyakorolt.

Nesztelen léptekkel megkerülve a ravatalt, ujabb meglepetés ért, midőn a drága halott arczán akadt meg a szemem.

Nagyon sokszor láttam a trónörököst és mindannyiszor derült, vidám hangulatban és most ez arczban hol leljem én a még csak tizennégy nap előtti királyfit?

Az arcz a felismerhetetlenségig megváltozott és daczára minden mesterséges intézkedésnek, összefonnyadt. A gyér haj mindkét fül mellett elől hegyesen összefésülve, úgy, hogy a fej oldalt csaknem teljesen kopasz volt. A magas habsburgi homlokon fenséges nyugalom, a szabályos orr hosszura megnyulva, a száj erősen becsukva.

A szép vöröses-szőke bajusz az udvari fodrász által gondosan kisütve. Ez a bajusz hihetetlenül megifjította a trónörököst, a szakáll helye szintén gondosan kiborotválva.

Az egész arcz nem annyira szelid, mint komoly, elszánt nyugalom jellegét mutatta.

Átmenve a ravatal baloldalához, az arczot hosszan elmélázva szemléltem. A jobb szomszédom *Roskovics* volt, kinek Hunyady gróf maga jelölte ki a középső helyet, átellenben a jobb oldalon, kissé közel a hajóhoz állott *Feszty* Árpád.

Roskovicsnak a «Vasárnapi Ujság» mult heti számában közölt rajza a csodálatig hü az eredetihez. Minden vonás a legapróbb pontosságig eltalálva, csupán a sebhelyre nem emlékszem, mit a rajzban a homlokon észrevehetni. Lehet, hogy nem figyeltem oda kellőképen, mert bevallom őszintén, az a gondolat, hogy Magyarország jövendő királyát golyó által kimulva, holtan látom itt magam előtt, nagyon is elfogulttá tett, úgy, hogy e sebhely, mely különben szembe nem ötlött, teljesen kikerülte figyelmemet.

A kápolna jobb oldalán három alacsony imapad állott. Ott ült Rudolf trónörökösnek mindhárom komornyikja, köztük az annyira emlegetett *Loschek*, ki tisztes ősz fejét kezei közé temetve, csak néha-néha nézett fel és akkor is könnybelábadt szemei mindig urának holttestére estek. A másik kettő némán, mereven nézett maga elé.

Engem e hű szolgák igazi fájdalma nagyon meghatott.

A kápolna oldalhajójában egy rokonszenves külsejü, alig huszonnégy éves udvari segédlelkész csendes misét olvasott az örök álomra elszenderült királyfi lelki üdvéért.

A ravatal körül fényes egyenruháju testőrtisztek állottak kivont karddal, merev és mozdulatlan állásban és midőn eltávoztunk, Hunyady gróf halk hangon vezényelte: «A tiszt urak elléphetnek.»

*

E lap szerkesztőségének szivessége folytán alkalmam volt Feszty Árpád rajzát megszemlélni, mely a ravatal jelenetes vázlatát nyujtja.

Láttam a bécsi Graben kirakataiban s több bécsi és néhány külföldi festő hasonló munkáit, de azok korántsem oly sikerültek, mint Roskovics és Feszty rajzai.

Nem a hazafias hiuság mondatja ezt velem, sem személyek iránti elfogultság, mert e két magyar képirót személyesen nem is ismerem, de a ki a trónörökös ravatalát látta, e rajzokat megpillantva, állitásomat nem fogja tulzottnak találni.

*

A kapuczinusok templomába nem juthattam be a temetés napján, de két nappal később harminczad magammal már megnézhettem Rudolf trónörökös ideiglenes sirját. A nemes egyszerüséggel épült sarkophag körül ott hevertek mindama diszes koszoruk, melyeknek adományozói a trónörökös előtt kedvesek lehettek. Első sorban az uralkodó család tagjainak koszorui, melyek többnyire Rudolf főherczeg kedvencz virágaiból, gyöngyvirágokból állottak. A sarkophag közepére Stefánia főherczegnő gyöngyvirág-koszorúja volt letéve, diszes szalagján e felirattal: «Von deiner Stephanie.»

A sarkophag alján volt látható koszorus irónk Jókai Mór koszoruja, a már ismeretes felirattal: «Letünt vezércsillagunknak.»

Rudolf főherczeg szivét, a Habsburg-család hagyományos ősi szokása szerint, ezüst urnába teszik, melyet a többi rokon szív mellett külön sirboltban helyeznek el.

SALAMON ÖDÖN.

RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS KOPORSÓJA A KAPUCZINUSOK SIRBOLTJÁBAN. *Angyalffy* Erzsi rajza.

A TRÓNOROKÖS TEMETÉSE.

— Eredeti tudósitás. —

Az ókori temetési szertartásokról tudjuk, hogy a gyászszertartásokhoz siránkozó asszonyokat béreltek, a kik bizonyára művészi tökélyre vitték a fájdalom szinlelését. Korunk reálismusának nem felel meg az ilyen szinlelt fájdalom, hanem az érzelmek mesterséges kifejezésének helyebe a hideg, rideg pompának lépett kifejtése, mely czélra városainkban uj iparágak keletkeztek, az általánosan «pompes funèbres» elnevezésü vállalatok czimén és az elkerülhetlenné vált temetési pompa kifejthetésére nagy számmal keletkeznek mindenütt temetkezési egyletek; mert a temetési költségek társadalmunk szegényebb sorsu osztályaira nézve már-már elviselhetlenné válnak.

Korunknak ezen jellemvonása mellett egy hatalmas monarkhia trónörökös királyfiának temetése mily káprázatos fény varázsát keltheti az emberek képzeletében — annak leirására mesteri ecsettel kellene birnom; de tényleg nincs arra szükségem, mert a kiket nem a benső részvét kifejezése, hanem ama vélt káprázatos fény látásának reménye vezetett Bécsbe, — azok nagy csalódással térhettek vissza.

Azon ravatal fényét, melyen a királyfi teteme közszemlére volt kitéve, — nem kell leirnom, mert annak leirását minden lap adta; de a kapuczinusok emplomában lefolyt végtisztesség, melynél még a törvényhozói testületeknek is csak csekély számu tagja lehetett jelen, több érdekkel birhat az olvasó közönség részére.

Alább közlöm a templom berendezésének és a közönség elhelyezésének vázlatrajzát. A templom közepén levő ravatal, melyre a koporsó helyeztetett, — alig egy lábnyi magas emelvényből állott, mely egyszerü fehér selyem-takaróval volt leterítve s mindkét oldalán nyolcz viasz-gyertya égett. Ő Felsége a király, s a belga király és királyné, a többi főherczegek és főherczegnők kiséretében jóval előbb érkeztek a gyászszertartás megkezdése előtt, s elfoglalták helyeiket ép a törvényhozói testületek küldöttségeivel szemben, melyeknek élén állottak az agg *Smolka*, az osztrák reichsráth elnöke és *Péchy* Tamás, a magyar képviselőház elnöke, *lengyel* és *magyar* gyászöltözetben. A beszentelés szertartását végező bécsi bibornok-érsek segédletével együtt szintén jóval előbb foglalta el helyét az emelvény jobb oldalán, még mielőtt a fenséges királyfi koporsója a templom elé érkezett volna. A gyászszertartásra megjelent összes főpapok szintén egyházi ornátust (pluviale) öltve foglalták el a részükre kijelölt helyet püspöki süveggel s a görög-keleti püspökök koronáikkal fedve fejeiket.

Királyunk, kinek pontossága egyik nevezetes tulajdonát képezi,— mert a királyok udvariassága a pontosság — többször előre hajolva tekintett a főbejárat felé, mely irányban jobb oldalon az osztrák és bal oldalon a magyar testőrök képeztek sorfalat. Midőn végre a gyászmenet a templom főbejáratához érkezett, a pontifikáló papság elébe vonult s a templom közepén levő ravatalhoz kisérte. Feltünhetett, hogy a beszentelést végező papság a temetéseknél használni szokott fekete pluviále helyett fehér egyházi ornatusban végezte a szertartást, a minek okát azonban, mint a liturgiában nem eléggé jártas laikus, nem adhatom, még ha netalán volna is magyarázata. *Ganglbauer* bécsi bibornok-herczegérsek, kit még nehány évvel ezelőtt mint erőteljes alakot ösmertem, rendkivül megtört és elöregedett aggastyán, ki segédletével a különben oly megható s melodikus szertartást egyhangu reczitáló módon végezte és csak a befejező «requiescat in pace»-t zengette el egyik segédlő pap erőteljes éneklő hangon. Az ös-

A bécsi kapuczinusok templomának berendezése a trónörökös temetésekor.

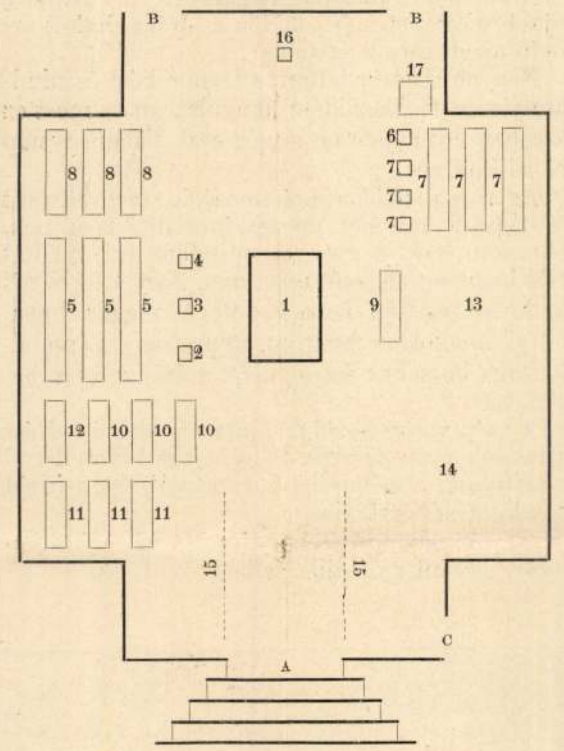

A) főbejárat; B) Ő felségeik és az udvar külön bejárata; C) a sirboltba vezető folyosó.

1. A trónörökös ravatala.
2. Ő Felsége a király.
3. Ő Felsége a belga királyné.
4. Ő Felsége a belga király.
5. A főherczegek és főherczegnők.
6. A pápai nuntius.
7. A külföldi hatalmak képviselői.
8. A főpapság.
9. Ganglbauer érsek és segédlete.
10. Az udvari főméltóságok.
11. Ő Felségeiknek és a főherczegeknek kisérete.
12. A cs. és kir. kamarások.
13. A törvényhozó testületek (a magyar országgyülés és az osztrák reichsrath) küldöttei; a miniszterek, főhadparancsnokok, belső titkos tanácsosok stb.
14. A fővárosok küldöttei.
15. A testőrség.
16. A főszertartásmester, gr. Hunyady.
17. Az udvari énekkar.

mert «libera»-féle dalt pedig az udvari templom énekkara zengte, melyben tudvalevőleg gyermekkoru ifjak hangja pótolja a női dalhang árnyalatát.

Az egész szertartás alatt természetesen minden szem a fájdalomtól lesujtott *királyra* volt függesztve, ki mint uralkodó csakugyan bámulatos lélekerővel tudott emberi érzelmein uralkodni. Ép oly önuralmat tanusitottak az uralkodó ház többi tagjai is, kik közül csak *Albrecht* főherczeg jelent meg botra támaszkodva. A beszentelési szertartás végeztével sirboltba szállíttatván a koporsó, ezt Ő Felsége erőteljes magatartással és csupán az agnatus rokonok, vagy is a legközelebb álló férfi-családtagok által követve, kisérte őseinek sirboltjába. A legközelebbi vérrokonokon kivül, kik mintegy a trónöröklés sorrendje szerint követték Ő Felségét ezen nehéz utján, — csak még *Coburg* Fülöp herczeg csatlakozott a kisérethez, ki, mint a lefolyt rémtörténet egyik közvetlen tanuja, oly átváltozáson ment keresztül, hogy az első pillanatban alig volt felismerhető még azok részéről is, kik Ő Fenségét mint honvédtábornokot és mint a magyar főváros lakóját oly sokszor láthatják. Az uralkodóház többi tagjai az ellenkező irányu bejárat felől indultak a sirbolt fölötti kápolnába, melynek folyosójáról vehettek részt azon megrendítő bucsuban, melylyel királyunk egyetlen fiától elvált. Királyunk ez utolsó bucsuja is csak egy rövid Miatyánk elrebegéséből és egy csókból állott, melyet egyetlen fia koporsójának érczhideg fedelére nyomott s ezzel viszszatért ma talán legnehezebb uralkodói feladatához, mely atyai érzelmeinek is korlátot szabott.

A *király* alig 10 percznyi távollét után kiséretének ugyanazon rendjében és ugyanazon erőteljes magatartással tért vissza a templomba, hova időközben a belga király és királyné kivételével uralkodó-házának tagjai is visszatértek.

A külföldi hatalmaknak a templomban egybegyült képviselőit, a monarkhia összes főméltóságait és a törvényhozói testületek küldöttségeit bámulattal es egyuttal megnyugvással töltötte el a fejedelem nagy lelki erejének tanusága. Csupán fejének remegő mozgásából lehetett a szivét marczangoló fájdalom mérvére következtetni. Vele éreztünk mindannyian, de a fájdalom el sem képzelhető nagyságának oly fenséges elviselésére mindegyikünk gyarlónak érezhette magát.

Oh mily nehéz feladat lehet ilyenkor királynak lenni!

Dr. D. S.

A TRÓNÖRÖKÖS HALÁLA SZINHELYÉN.

— Meyerling. —

Bécset a déli vasut vonalán elhagyva, a Bécsi erdő keleti oldalán vezet utunk. Egymásután vonulnak el szemeink előtt mint állomások Mödling, Baden, Vöslau, Gloggnitz, Payerbach. Mödlingen át erdős völgyön keresztül, melyben ősrégi templom és a Babenbergek rombadőlt ódon vára áll, a *heiligenkreutzi* nagy apátság és *Baden*, ez ujabb időben nagy látogatottságnak örvendő nyaralóhely következik, s innen erdő-takarta bérczek között, regényes völgyben kanyargó ut vezet tovább *Meyerlingbe*. Az utmérő oszlopok tizenhárom kilométert jeleznek Badentől Meyerlingig, de az utas nem veszi észre a távolságot, mert a táj panorámái szórakoztatják. Minél inkább távolodik a kocsi Badentől, az ut annál gyakrabban fordul hegyről völgyre le s kapaszkodik ismét föl egy-egy dombra. Stadlt elhagyva, Heiligenkreutzhoz vezet az ut s itt kétfelé válik, balra kanyarodván a meyerlingi ut.

Egy domb tetejéről már messziről meglátni a meyerlingi vadászkastélyt világosra meszelt falával, nagy kőkerítésével s az udvaráról kinyuló magas szálfenyőkkel.

Valami sajátságos komor hangulatot kelt az első pillantásra a vadászkastély, külső formájából hiányzik a csin és a könnyedség, mely a vadász-kéjlakoknak főjellemvonása; külseje olyan egyhangu, hogy szinte ridegnek tetszik s a tájékozatlan utas legkevésbbé sem nézné ki belőle egy daliás királyfi vadászlakát.

— Kolostor volt, — hangzik a magyarázat.

S e magyarázat után rögtön megértjük, mért tesz oly borus benyomást a szemlélőre az első tekintet után. Olyan emberek laktak e falak között, kik lemondtak az életről, eldobták maguktól annak kinálkozó gyönyöreit s ide temették e falak közé vágyaikat, reményeiket, egész jövőjüket, életüket.

Alig mult még két éve, hogy a szerzetesek e komor tanyájában a vigság ütötte föl tanyáját, alig mult két éve, hogy a trónörökös vadászkastélyává átalakitották. A rideg egyszerüséget fölváltotta a fejedelmi kényelem.

Az egész épület-tömb, melyet magas kőfal kerit, öt külön épületből áll, melyek mind különböző időből származnak. Az egész telep kis dombon épült, melyre az országutról keskeny s rövid dülő-ut vezet. Legelől van egy kis földszintes házikó, melyben valamikor a szerzetesek mérték ki boraikat a heiligenkreutzi parasztoknak, most ez is át van alakítva a trónörökös udvarának használatára.

A boltozott kaputól jobbra lévő helyiségben voltak elszállásolva a trónörökös főudvarmesteri hivatalának személyzete és az udvari vadászok; balra volt pedig a földszinten a trónörökös lakosztálya, s az emeleten voltak a vendégszobák.

A trónörökös által lakott részen nyilt deszkafolyosó fut végig, mely faoszlopokon nyugszik, ezek mindegyikén egy-egy petroleum-lámpával. A trónörökös lakosztályába egy előszobán át lehet jutni; ez előszobából jobbra és balra nyilnak ajtók; a jobbra nyiló ajtó a trónörökösi irodába vezet, a balra nyiló pedig a tulajdonképeni váróterembe, a hálószobába és a salonba. A váróterem rendkivüli egyszerüséggel van berendezve, nem valami tágas, csak két ablaka van, a szoba közepén asztal, két karosszék és négy kisebb szék áll. A fal mellett fiókos szekrény áll, a falon fegyvertartó van s Pausingernek a vadászéletből vett néhány képe függ.

Ebből a váróteremből juthat az ember a trónörökös hálószobájába; itt halt meg a fenséges ur. E szobának is két ablaka van, a két ablak között fejjel a falnak fekszik az ágy, mely-

Roskovics Ignác

K

A művész-telep az epreskert-telken, az Andrássy-ut mögött, maholnap már egészen kiépül. Legelső volt a Huszár Adolf nagy műterme, ezt követte a mesteriskola stilszerű épülete. Azután Aggházy épit-

Vas. Ujs. 1887. 553;

554 l.

tetett szép műtermet, s az idén készült el Schickedanzé. Jelenleg Roskovics és Zala nagy műterme közelg befejezéséhez, mely az Andrássy-utra kiszögellő sarkot fogja diszíteni.

P

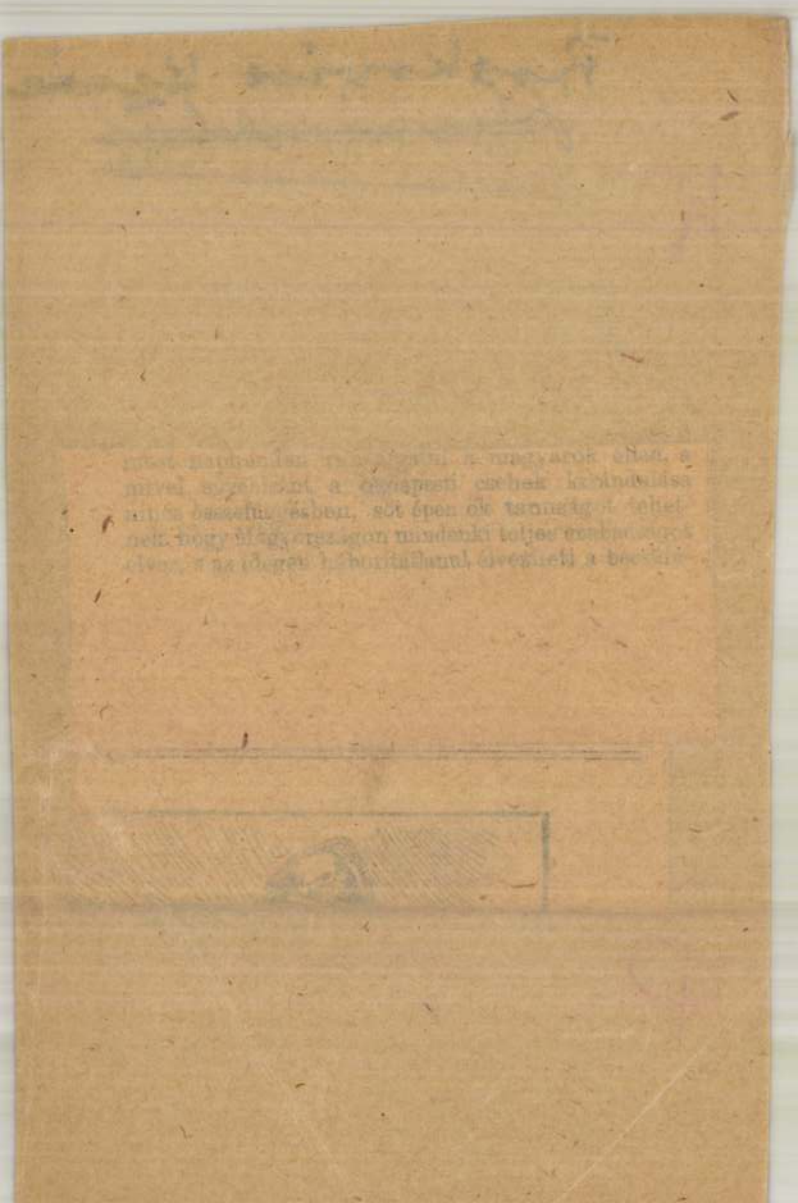

dozó tekintélye, Köves-Arábia s a Nabataneus arabok felett, valamint a cyrenei partok mentén ismét megszilárdítva. A Lagidák birodalmának kiterjedése Ptolomaeus Phiscon óta soha sem volt ekkora. Meg lehetett újból nyitni a rég elhanyagolt kereskedelmi útakat, fölvenni ismét a Nyugatot Kelettel s a Délt Éjszakkal összekötő kereskedelemnek megszakadt fonalát. És aztán reménye lehetett a királynénak, hogy Antonius által teljesülhetnek mindama tervei és reményei, melyek három évvel azelőtt Caesar égő ravatalán füstbe mentek.

Antonius, hogy a tél beállta előtt nagyon messzire ne kellessen távoznia Alexandriától, a következő évre halasztotta a parthusok elleni hadjárat megkezdését, s elhagyva Tarsust, Judeán keresztül Sziriába utazott. A tél beállta előtt jókor téli szállásaikra küldte légióit; vezérei közül Kis-Ázsiát Plancusra, Sziriát Saxára bízta s maga az ősz végén, kevés számú — többnyire csak barátaiból és szolgáiból álló — kisérettel megérkezett Alexandriába. Nem a hős, nem a győzelmes hadvezér, nem a triumvir ment Alexandriába, hanem a szerelmes udvarló, a ki hogy imádottjának kedvét keresse, megérkezésekor nemzete öltözékét is egyiptomi ruhákkal cserélte fel s egész időzése alatt úgy viselkedett, mint a királynénak hódoló lovagja.

A királyné, a ki különben csendben és szerényen élt, most fényes fogadtatással várta ven-

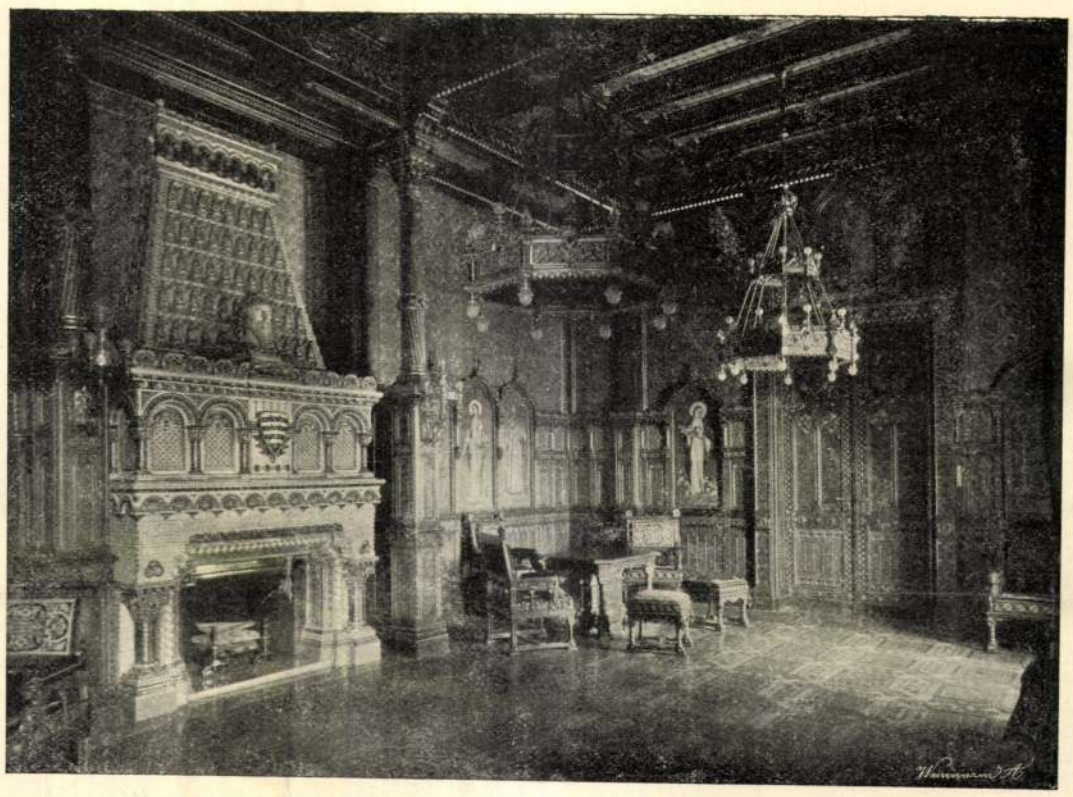

A SZENT ISTVÁN-TEREM.

A LOVARDA.

dégét. Egymást érik és véget nem érnek az ünnepélyek és lakomák, melyekre ismét előkerültek a királyi kincstár rejtekeiből a Cleopatra ősei által összegyűjtött mesés értékű műkincsek és drágaságok. Bemutatták Antoniusnak, hogy az akkori világ legfényűzőbb városa Alexandria s leggazdagabb királyi háza minő fényt tud kifejteni, ha akar. Cleopatra Antoniust nem csak szerelmével, gyöngédségével és szellemének varázsával iparkodott magához láncolni, hanem egyszersmind a rómainál sokkal finomúltabb alexandriai míveltség és társadalmi élet kellemeit is meg akarta vele kedveltetni, úgy, hogy ízlését és gondolatkörét előkészítse és átalakítsa az általa Antoniusnak szánt uralkodói misszióra.

Antonius különben is a filhellenizmus hirében állott; Cleopatra egészen göröggé akarta tenni, hogy vele aztán könnyebben szakíttathassa széjjel a régi kötelékeket. Meglehet, hogy célját el is érhette volna, ha Cleopatra csak okos asszony s nem egyúttal szerelmes asszony is lett volna. Maga is csodálni kezdte, szerelmével elkényeztette hősét, a ki aztán nélküle akarni sem tudott, míg másrészről Cleopatra boldogtalannak érezte magát, ha tőle csak pillanatokra is távol kellett lennie. Együtt élvezték az alexandriai finomúlt világ ízlése által nyújtható és egy gazdag nép gazdag fejedelme által megvásárolható összes élvezeteket. Együtt látogatták a szinházakat és a hippodromot; együtt hallgatták a Múzeum tudósai által tartott előadásokat; Antonius elkisérte Cleopatrát a gimnáziumba, hol a királyné uralkodói teendőit szokta végezni, együtt halásztak, vadásztak. Mesés fénynyel s pazar bőséggel ellátott lakomáira, Antonius tiszteletére meghívta a királyné Alexandriának egész tudós- és művészvilágát, mely aztán szellemi tartalmat is vitt a királyi asztalhoz s élvezetté tette e lakomákat. Hogy mily nagy volt ezeknél a fényűzés, arról tanúskodik Pliniusnak ama leirása, melyben előadja, hogy egy alkalommal Cleopatra fogadott Antoniussal, hogy egyetlen lakomájukon 10 millió sesterciusnak értékét (4.500,000 forint) fogja elfogyasztani. Antonius nem hitte, hogy ez lehetséges, a királyné pedig vállalkozott, hogy még az nap bebizonyítja és meghívta ebédre. Az ebéd nem volt költségesebb, mint máskor rendesen, és Antonius az ebéd vége felé, — ama hitben, hogy már megnyerte a fogadást,— a költségjegyzéket kérte, a királyné azonban türelemre intette s midőn aztán a csemegékre került a sor, a szolgák egy erős eczettel telt serleget helyeztek eléje; a királyné, ki két gyöngyöt hordott fülbevalóiban, — a legnagyobb két gyöngyöt, melyet találtak s melyek keleti fejedelmek ajándékából kerültek a Lagidák kincstárába, — egyik fülbevalójából kivette a gyöngyöt s az előtte levő eczetes serlegbe dobta, midőn a gyöngy felolvadt, kiitta annak

A DÉLNYUGATI RÉSZ A KERTI FOLYOSÓKKAL.

KÉPEK A BUDAI KIRÁLYI VÁRBÓL.

K 571-75, 585-590 képek a kurír lelte.

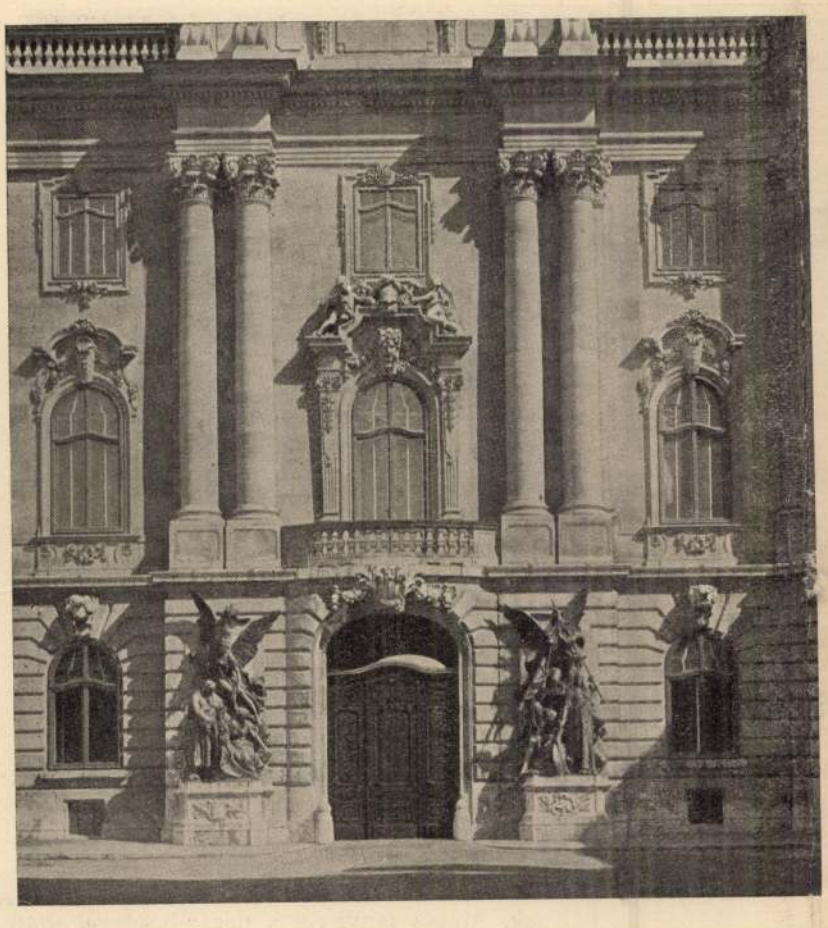

AZ UDVARI HOMLOKZAT RÉSZLETE SENYEI KÁROLY SZOBORCSOPORTOZATAIVAL.

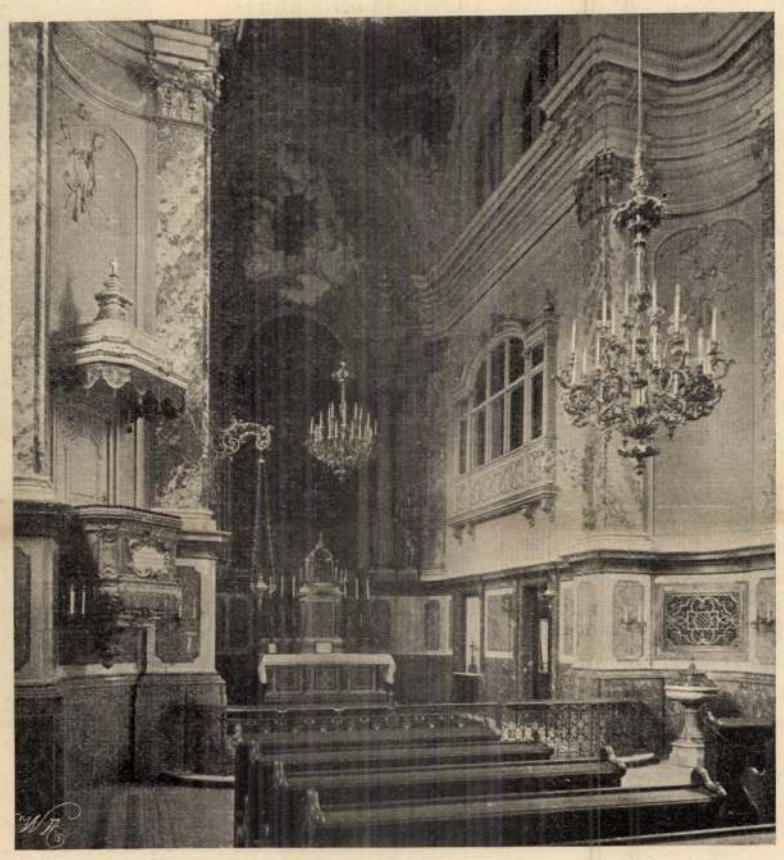

A SZENT ISTVÁN-KÁPOLNA BELSEJE.

tartalmát. Midőn aztán a másik gyöngygyel is hasonlóan akart elbánni, megakadályozta ebben a királynét Lucius Plancus, Antoniusnak egyik tábornoka, a kit előre megválasztottak a fogadás birájául, kijelentve, hogy Antonius elvesztette a fogadást. A Lucius Plancus közbelépése által megmentett második gyöngy Cleopatra halála után Rómába került s kétfelé vágva, a győzelmes Vénusz szobrát ékesítette.

Ilyen, a világ bajaival nem törődő eldorádói élet között teltek a mézes hetek és hónapok, így telt el a tél, mely alatt — mint Plutarch megjegyzi, — *a kincsek legbecsesbikével, az idővel törődtek legkevesebbet;* pedig Antoniust keletre is, nyugatra is sürgősen hívták az események. Úgy látszik, hogy aztán mégis Cleopatra volt az, a ki őt állásából folyó kötelességeire figyelmeztette és tettre ösztönözte. Ezt látszik bizonyítani Plutarchnak előadása is, melyben egy alexandriai halászati mulatságnak történetét leirja. «Midőn Antonius egyszer halászni akart s boszankodott azon, hogy Cleopatra jelenlétében nem birt zsákmányra szert tenni, megparancsolta a halászoknak, hogy a viz alatt oda úszva, akaszszanak horgaira halakat. Így aztán sikerült neki kétszer vagy háromszor halat kihúzni. Az egyiptomi asszony azonban észrevette a csalfaságot, de azért tetette magát, mintha csodálkoznék, elbeszélte környezetének s másnapra nézőkül meghívta egész udvarát. Másnap aztán nagyszámú közönség szállott a halászbárkákra s midőn Antonius a horgot kivetette, a királyné saját emberei egyikének megparancsolta, hogy a másikat megelőzve úszszon a horoghoz s akaszszon arra egy pontusi heringet. Antonius azt hitte, hogy már van valamije s felhúzta a zsinórt; képzelhető, hogy erre általános lett a nevetés. Tegyük le mi a horgokat, Imperator, — mondá erre Cleopatra, — mi Pharos és Kanopus fejedelmei vagyunk; a te vadászatodnak tárgyai: városok, országok és királyok.»

Végre Antonius is tudatára ébredt annak, hogy a pásztoróráknak végét kell szakítani. A Róma alapítása utáni 714-dik év tavaszán búcsút vesz imádottjától, hogy visszatérjen Phönikiában hagyott légióihoz, melyeket ekkor már minden oldalról szorongattak a parthusoknak Labienus által vezényelt hadai. A közeli viszontlátás reményével váltak el, de csak három év múlva találkozhattak újra. A királyné egész hajósereget bocsájtott rendelkezésére, mely aztán Antoniust Tyrusba vitte.

KÉPEK A BUDAI KIRÁLYI VÁRBÓL.

Mai számunkban folytatjuk a budai királyi vár új építkezéseiről fölvett képek közlését. E képek között több van olyan, mely a fényes palota belső berendezésének pompájáról nyújt némi fogalmat.

A vár nagy ünnepi helyiségei közül legelsőnek a *Szent István-terem* készült el, mely a három történelmi jellegű terem egyike, a Hunyadi és a Habsburg-terem mellett. A Szent István-terem nem nagy méretű, 12 méter hosszú és hetedfél méter széles. Berendezése román stilű, mert az Árpádok korában tudvalevőleg a román stilus szép virágzásra jutott hazánkban. A terem berendezésének főanyaga diófa, ezzel van burkolva a fal körülbelül felényi magasságig; e burkolat felső része faragott oszlopocskákkal keretezett mezőkre van osztva, melyekben az Árpád-ház nagy alakjainak *Roskovics* Ignácz által festett s Zsolnay-féle majolikában kivitt képei vannak elhelyezve. A fa mellett nagy szerepet játszik a teremben, mint díszítő anyag a majolika, ebből készült többek közt a díszes nagy kandalló is, melynek párkányán Szent István mellszobra áll, *Strobl* Alajos szobrászművészünk munkája. A román stilben a berendező művészek sikeresen érvényesítették a magyar ornamentikát is. A Szent István-terem berendezése az 1900-iki párisi kiállításon is szép sikert vívott ki.

A KIRÁLY LAKOSZTÁLYÁHOZ VEZETŐ FŐKAPU A NAGY UDVARBAN.

KÉPEK A BUDAI KIRÁLYI VÁRBÓL.

A várpalota építésének vezetői nagy gondot fordítottak kellő mellékhelyiségekkel való ellátására is. Ezek között a legnagyobb s mint különálló épület leginkább szembetűnik az *új királyi lovarda.* A várhoz tartozó régi istállókban csak mintegy 80 lóállás volt, a miért a régi lovarda termét is át kellett alakítani istállóvá; ez okból vált szükségessé az új lovarda építése. A lovarda a Krisztinaváros felé néző oldalon, a régi lovarda alatti terraszon nyert elhelyezést, a kibővített istállókkal újonnan épített lejtős út köti össze. Központja a 38 méter hosszú és 18 méter széles lovagló-terem, e köré csoportosúlnak a mellékhelyiségek: ruhatár, páholyok, buffet-ek, szalonok, ezeken kívül egy 12 lóra való istálló, nyergelő-terem, nyeregkamrák, a felügyelő lakása, az emeleten a zenészek fülkéje és az idegenek páholya. Az épület fedele kupolaszerű s nagy ablakai kívülről is sejtetik rendeltetését. A lovaglócsarnok magas oldalvilágítást nyer az ablakokból, este pedig gázzal és villamossággal is világítható, mennyezetének szerkezete vasból és fából készült. Forróviz-fűtésre van berendezve s így hőmérséklete tetszés szerint szabályozható. A barokkstilü, tetszetős külsejű épületnek a vár krisztinavárosi szárnyára néző főhomlokzata előtt van ifj. *Vastagh* György jellemző vörösréz szobra: egy lovat elővezető csikós. A lovarda építésének összes költsége 360,000 korona volt.

Többi képeink közt megtalálja az olvasó a Szent István- (azelőtt Szent Zsigmond) kápolna belsejét, melyet szintén teljesen átalakítottak s méltó díszszel láttak el. Néhány képet a vár külsejéről is közlünk, ezek nem szorúlnak bővebb magyarázatra; a vár külső képét leírtuk legutóbbi számunkban közölt czikkünkben.

LEVÉL KHINÁBÓL.*

Pakhoi, Dél-Khina, 1903 julius 20.

Pakhoi kikötőváros közel a tongkingi határhoz, a tropikus vonalon belől, Kuáng-tung tartományban fekszik. Lakosai földmívelésből és halászatból élnek, de ismeretesek kalóz-hajlamaikról is, ha tudniillik becsületes keresetforrásaik megapadnak. Miután földjük homokos és alkalmatlan a rizstermelésre, szükségleteik nagy részét idegen helyről kell beszerezni: szegénységök állandó volta tehát innen ered. Ennélfogva kerülniök kell a fényűzést minden külsőségekben s ha mégis van valamijök, a mi

* Ez érdekes tartalmú levelet, mely élénk világot vet a khinai állapotokra, az itthon is jól ismert nevű Faragó Ödön hazánkfia, a ki Khinában már több év óta mint magasrangú vámhivatalnok működik, volt szíves a «Vasárnapi Ujság» számára küldeni. Levele, melyet Khinában julius 20-ikán tett postára, augusztus 27-ikén érkezett Budapestre. — Szerk.

leány újra lehajolt munkája fölé. Beekman sietve ment tovább, azt gondolva, hogy illetlenséget követett el. A műhely felé tartott, ott levetette a kabátját s belefogott a munkájába. A mi azonban megtörtént, az megtörtént.

Ez egy hónappal ezelőtt volt s azóta Beekman minden reggel és minden este elment az előtt az ablak előtt. A leány néha ott ült munkája mellett, néha üres volt a szoba, néha Beekman úgy látta, mintha keresztülsuhant volna rajta a leány alakja. Gyakran a virágait öntözte, a mint a fiatalember arra ment. Beekman néha azt gondolta, a leány tudomásul veszi, hogy ő arra jár; az utolsó időben azonban, hidegre fordulván az idő, az ablak ritkan volt nyitva s így ő alig láthatta a leányt. Szörnyű volt rá nézve ez a nélkülözés s mindinkább az elhatározás felé hajtotta őt. Munkája közben kiűzte lelkéből a leány képét s tőle távoleső dolgokra kényszerítette figyelmét, de a mint kilépett a műhely kapuján, ez a kép eltöltötte egész valóját s teljesen a hatalmába hajtotta őt.

Lassan ment haza s a mint az előtt a ház előtt haladt el, rábámúlt, hazatérve pedig egész éjjel a leányról álmodott. Reggel felkelve, el volt szánva, hogy megvalósítja tervét.

Nagyon korán ment el hazúlról, de volt az utczában egy kis bolt, a mely olyankor már nyitva volt. Ha elmegy is abba az utczába, a hol a lány lakott, még mindig jókor érkezik a műhelybe.

Lassan ment s a hogy abba az utczába befordúlt, arra az oldalára tért, a melyen a leány lakott. Minden azon múlt, nyitva van-e az ablak, mert ha be van csukva, a dolog jóval nehezebben megy. Érezte, hogy a keze reszket s magában káromkodott a saját bolondsága miatt. Aztán látta, hogy mind a két ablak tárva-nyitva van. Ha fölment a néhány lépcsőn, elérhette az ablakot, nem volt nagyon magas. Most örült először, mióta ismerte, hogy a leány nincs az ablaknál. Kibontott egy kis csomagot s odatett egy bokréta nagyszirmú rózsát az ablak deszkájára. Aztán összegyűrve kezében a csomag papirosát, leszaladt a lépcsőn és gyorsan elsietett az utczából. A mint a sarokra fordúlt, látta, hogy a rózsa még ott van: egy piros folt a fehér deszkán.

II.

Beekman keresztülment két kis szobán egy vendégekkel telt terembe s beülve egy ablakközbe, melynek nehéz függönyei elfödték, kibámúlt leshelyéből a körülötte zsibongó közönségre. A fiatal háziasszony nem valami hasznos vendéget nyert benne, egyik fiatal barátnője a másik után hagyta a faképnél. Ő pedig észrevette, hogy az utolsó fiatal hölgy, a kivel megismerkedett, nem tudott egyszerre több férfival beszélgetni s ezért előnyt adott ő felette egy hosszúlábú, sovány legénynek, a kivel előtte való este együtt tánczolt s a jövendő mulatságokról beszélgethetett. Beekman mogorván elnevette magát, mikor ezt a hölgyet elhagyta s elfoglalta helyét az ablaknál. Mit bánta ő! Csak egy leány volt a világon, a ki érdekessé tehetett volna rá nézve egy ilyen helyet, hogy pedig őt itt megláthassa, az eszébe sem jutott. A mint nézte, hogy járnak a lányok ide-oda, hogy beszélgetnek, hogy kacsingatnak bokrétáik fölött a férfiakra, gondolatai elindúltak a megszokott ösvényen s azon tünődött, vajjon az a leány beledobta-e a bokrétáját a tűzbe, vajjon eltalálta-e, kitől származik s vajjon nem lehetséges-e az a lehetetlen dolog, hogy mégis csak itt van ezek közt a csillogó, vidáman öltözött alakok között, S ekkor mintha villamos szikra pattant volna rajta keresztül: valaki ránézett, valaki, a kinek a tekintetét úgy érezte, mintha belenyilalt volna a szivébe. Ilyen hatalma pedig csak egyetlen egy teremtésnek volt a világon. Oda fordúlt, hogy teljes bizonyosságot szerezzen s valóban, a lépcső tetején, a mely a terembe vezetett, ott állott ábrándjainak tárgya, A szemük találkozott, a leány arczán gyöngéd pirosság ömlött el — tehát megismerte, mégis. Beekman megfeledkezett a tömegről, mely körülötte hullámzott, odasietett a lépcső aljához — csakhogy, bármi hihetetlennek látszott, a leány egy pillanat alatt eltünt, ő pedig szótlan, tehetetlenül állott meg. Valamire szükség volt, a miről első felhevülésében megfeledkezett. Egy pillanat múlva Ritter mellett termett és megragadta a karját.

Beekman a fülkébe vezette a leányt s leült mellé.

— Van itt valaki, a kivel meg akarok ismerkedni, — mondotta. — Jöjjön hamar — és magával vonszolta a fiatal embert.

— Nagyon örvendek, — felelt Ritter nevetve, aztán élesen ránézett a barátjára, a mint az rámutatott egy hölgyre, a ki a háziasszonynyal beszélt s a mint látszott, bemutatta neki a leányát.

— Az izlése, kedves barátom, kifogástalan,— tette hozzá halkan. — Jöjjön hamar, mielőtt még mások is felfedeznék.

A két fiatalember Blake asszonyhoz lépett s Ritter gyöngéden megérintette a selyemruhája szegélyét.

— Néném, — mondotta, — nem tenne minket, Beekman urat és engem boldoggá azzal, hogy bemutat az új szépségnek?

— Nagyon szivesen, úgy sem ismer senkit,— suttogta a háziasszony és a bemutatás megtörtént.

— Nincs kifogása ellene, ha kivezetem a tömegből? — mondta Beekman a leánynak. A hangja idegenül hangzott a saját fülének is. — Csak zavarják az embert, nem is lehet tőlük beszélgetni.

— A hogy tetszik.

Ezek voltak az első szavak, melyeket tőle hallott. A szive nagyot dobbant; jó előjelnek vette őket. Bementek a terembe. Beekman észrevett egy fülkét, melyben egy lócza állt az ablak előtt. Odavezette a leányt s leülve mellé, hátra dőlt és keresztbe tette a mellén a karjait.

— Itt kívül vagyunk a tömkelegen, — mondta halkan, — innen nézheti őket, mialatt ... mialatt nekem okosabb foglalkozásom akad.

Egy pillanatra elhallgattak; a leány levette szemét az alatta mozgó sokaságról és egyenesen belenézett a férfi szemébe. Egymásra néztek s a pir egész arczukat elfutotta.

Aztán Beekman megszólalt.

— Mit csinált a virágaimmal? — kérdezte. — Látom, nem tűzte fel.

— Csak nem hitte, hogy fel fogom tűzni? — felelt a leány.

Beekman erősen odaszorította a karját a dobogó szivére.

— Nem hittem, — remélni talán reméltem. Nagyon is képzelődő voltam?

A leány hátraszegte bájos fejét.

— Nagyon, nagyon képzelődő, — mondotta és elhallgattak megint,

A fiatalember szólalt meg ismét előbb.

— Ön nem érti még, — mondta halkan. — Egy kis idejébe fog kerülni, míg teljesen megérti, hiszen magamnak is egy nap, vagy kettő is kellett hozzá. De most már egy hónapja tudom. Csodás egy hónap volt ez. Nem sajnálom ... a hosszas várást ... és ezt ... ezt ... nem tudtam, hogy az élet olyan pillanatokat is tud nyújtani, mint ez.

A leány ránézett, tágra nyitott, megdöbbent, figyelmes kék szemével. Beekman olvasott belőle és bátorsága megerősödött.

— Imádom önt, — mondta halkan. — Szivesen meghaltam volna, ha csak ezáltal érhetem el ezt az órát, hogy önnel együtt lehessek.

Szeme belemerült a leányéba s ez visszaretteni. Kezét lehullatta ölébe s ráfüggesztette szemét. Beekman szerette volna a lába elé vetni magát.

— Bocsásson meg, — mondta. — Nincs jogom így beszélni. De mióta először láttam az ablakban, az első pillanat óta égett bennem az, a mit mondtam s ha tudná, hogy ez mit jelent ... Mondja, — tette hozzá nyugodtabban, — az a hölgy, a kivel jött ...

— Az anyám, — szólt a lány.

— És egyedül él vele a kis házban, mely előtt én járni szoktam?

A leány megint hirtelen elpirúlt.

— Igen, egyedül élünk. Láttam önt — mindig.

Beekman egész csöndesen ült s nagy lélekzetet vett.

— Hadd mondjam meg, — folytatta a leány sietve, — hogy a munkámból élek, varrok és himzek. Az anyám egy hivatalban dolgozik. Szörnyű az nekem, hogy el kell mennie minden nap, akár esik, akár nap süt, de csak így tudunk megélni, egyebünk nincs. Szegények vagyunk, nagyon szegények.

— Ha tudná, mennyire hálát adok ezért az Istennek! — A fiatalember boldogan mosolygott. — Azt hiszi nem tudom, milyen szerencse ez rám nézve?

A leány ismét elpirúlt és kissé megzavarodva nézett reá.

— Szabad önt meglátogatnom? — folytatta a férfi. — Mikor? Holnap? Kérem, elmehetek holnap? Ne tartson távol, adja meg az alkalmat ...

A leány megint fölemelte megrezzent, szép szemét.

— Ne mondja ezt, — úgysem ezt gondolja.

— Ezt gondolom, de nem fogom mondani. Talán önnek kell ebben határoznia. Nem fogom többet mondani — egyelőre. Más dolgokat fogok mondani. El fogom mondani, mennyire eltöltötte minden órámat egyetlen gondolat, — az önre gondolás.

A leány szeme felragyogott, mint a csillag, aztán megint lesütötte.

— Vagy nem mondom azt se, — folytatta Beekman. — Akkor majd el fogom mondani, hogy számomra minden napfény az ön haja körül gyűlt össze és minden csillag az ön szemében, hogy bár egész életemet azzal töltöttem, hogy szemem a sárra meredt, melyen keresztülgázoltam, — mióta önt ismerem, a levegőben járok és a fellegekben élek.

Kényszerítette, hogy a leány ismét a szemébe nézzen s a szive újra megdobbant: mintha e szem ragyogó fénye megint fokozódott volna?

— Engedje meg, hogy eljöjjek holnap — ismételte. — Szerződést fogok kötni önnel. Nem fogom ezeket a dolgokat ismételni, a mig — a mig ön nem fogja tudni a nélkül, hogy mondanám. Eljöhetek?

— Beekman! — kiáltott ekkor Ritter, feljőve a lépcsőn s mögötte még ketten — ön már megkapta a részét Gray kisasszony idejéből. Welsh és Davis is várják, hogy bemutatkozhassanak neki.

Beekman ideje elmúlt. (Folyt. köv.)

CLEOPATRA ÉLETÉBŐL.

Egyiptom egykori híres királynőjét a világtörténelem legnevezetesebb nőalakjainak egyikét, kétféle szempontból szokták megítélni. Az egyik rész — a gyűlölködő római történetírók nyomán — nem lát benne egyebet, mint teljesen romlott, ördögi ravaszságú asszonyt, a ki hálójába kerítette a gyönge jellemű Antoniust, hogy aztán romlásba dönthesse. A másik rész — s ehhez csatlakozik híres drámájával Shakspere is — mint szerelmes asszonyt tekinti, a ki a szenvedélytől elvakúlva, szerelmi mámorába elmerülve, áldozatává lett szerelmének s magával vonta a romlásba szerelmesét is. E nézetekkel szemben új világításban helyezi az ó-kor emez

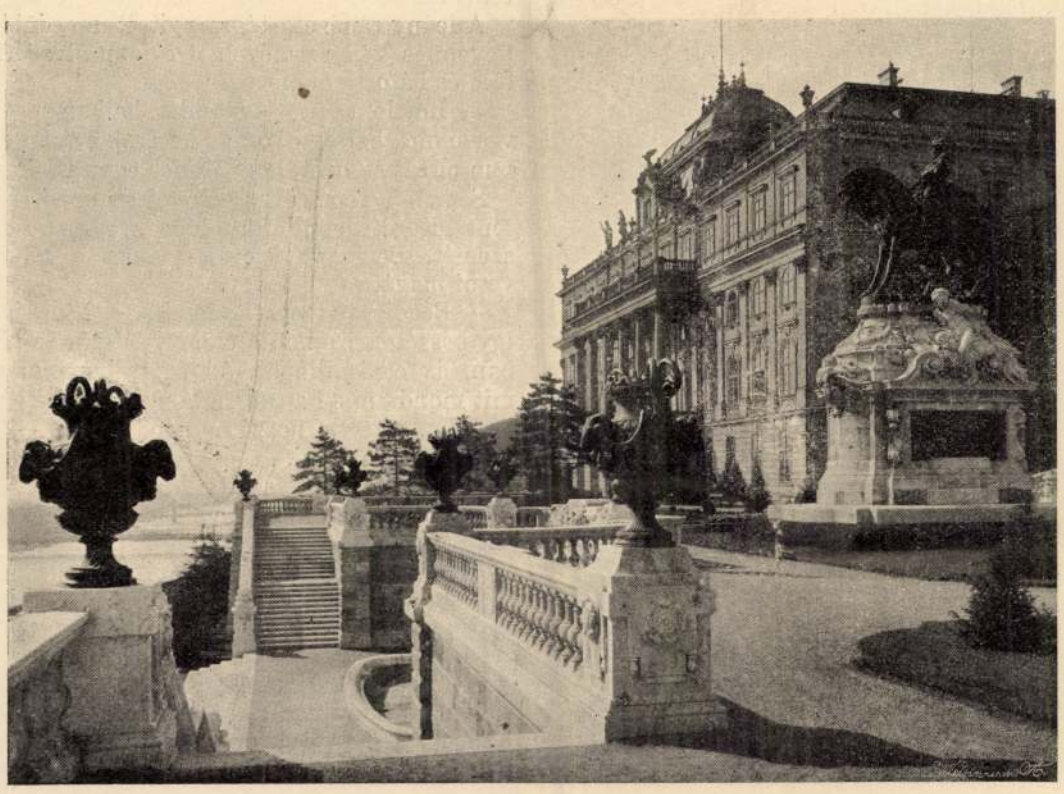

A DUNA FELÉ NÉZŐ HOMLOKZAT EGYIK RÉSZE A VÁRKERTBŐL NÉZVE.

egyik legszebb asszonyának alakját róla írt igen érdekes és élvezetes könyvében *Bernáth* Dezső, kinek könyve közelebb franczia fordításban is megjelent. Bernáth kimutatja, hogy Cleopatra szeme előtt nagyszabású, világtörténeti jelentőségű politikai czél lebegett: előbb Caesar, majd ennek halála után Antonius segítségével át akarta helyezni az akkori mívelt világ, a római birodalom sulypontját Rómából Alexandriába, hogy a Nagy Sándortól alapított világváros legyen a nagy világbirodalom hatalmának és míveltségének központja. E czélját Antoniussal már-már elérte, egy darabig csakugyan Alexandria volt fővárosa a triumvirek által háromfelé osztott birodalom keleti részének. Hogy ez a nagy terv végre mégis rombadőlt, abban aztán nagy része volt annak, hogy Cleopatra szerelmes asszony volt, a ki szerelmi boldogságának óráiban gyakran megfeledkezett czéljairól s férjét, Antoniust ragaszkodásával, féltékenységével válságos pillanatokban vesztét okozó lépésekre vitte rá. A mindkettőjükre végzetessé vált actiumi tengeri csata előzményei és lefolyása fő részben Cleopatra ez asszonyi tulajdonságainak következményei voltak.

Bernáth Dezső könyvéből, mely tárgyának érdekessége által ép úgy megérdemli a szélesebb körű közönség figyelmét, mint előadásának szépsége által, a következőkben közlünk egy nagyobb részletet.

*

Mikor a Philippinél vívott csata után a három triumvir, Antonius, Octavianus és Lepidus megegyeztek, hogy háromfelé osztják egymás közt a birodalmat, Antoniusnak a keleti rész jutott. Hogy uralmát birtokba vegye, Antonius Görögországon és Kis-Ázsián át a sziriai Tarsusba utazott. Itt fogadta a kisebb-nagyobb keleti fejedelmek hódolatát, a kik közül egyedül Cleopatra nem jelent meg. hanem csak követeivel képviseltette magát. Csak Antonius ismételt hívására határozta el magát a tarsusi utazásra.

A 713. évnek tavaszán (Kr. e. 41-ben) Cleopatrának tarsusi útjával új fejezete kezdődik a világtörténetnek. Antonius nem várta Cleopatrát, midőn megérkezésének híre a városban egyszerre elterjedt. A királyné úgy érkezett, hogy az őt látni vágyó Antoniusnak képzelődésére is hasson megjelenésével. «Miután a királyné — úgymond Plutarch — magától Antoniustól, valamint ennek barátaitól számos levelet kapott, melyekben meghívták, hogy menjen, a Kydnus folyón egy aranyozott fedelü bárkán evezett föl, melyen bibor vitorlák voltak kifeszítve s melynek vertezüstből készült evező lapátai, fuvolák, sipok és cziterák összhangzatos ütemére emelkedtek. Ő maga aranynyal hímezett ernyősátor alatt festői díszben nyugodott, — mint egy Afrodite — míg kétoldalon Ámorokhoz hasonló fiúcskák állottak, hűs levegőt legyezve rá. Aztán kiválasztott legszebb rabszolganői Nereidáknak és Grácziáknak voltak öltöztetve, az evezők és vitorlakötelek mellett. A sok illatszertől csodálatos illatár terjedt szét a folyó partjain jobbra és balra. A lakosság egy része, mely a folyó partjain lakott, két oldalon együtt futott a hajóval, a városban lakók pedig a folyóhoz szaladtak a pompás látványt nézni. Minthogy az egész nagy embertömeg kiözönlött a gyüléstérről, végre Antonius, a ki ott egy emelvényen ült, egészen egyedül maradt. A tömeg között mindenütt egy csodálatos mondás terjedt el: *Afrodite ünnepi felvonulással jön Dyonisoshoz Ázsia üdvére.*

Antonius azután egy szolgáját küldte hozzá s meghivta ebédre; de ő azt az óhajtását fejezte ki, hogy inkább Antonius szerencséltesse őt látogatásával. Antonius megfelelt kivánságának és elment. A rendezés ugyan egészben véve fölülmúlt minden lehető leirást, legjobban bámulták mégis a gyertyák sokaságát. Mert ezek — a mint mondják — mindenütt, falakon, szegletekben, stb. oly nagy mennyiségben s oly művészien voltak csoportosítva és az ezáltal nyújtott látványosság oly szép volt, a minőt alig szemléltek még azelőtt.

A következő napon Antonius viszonozta a lakomát, a mely alkalommal nagy sulyt fektetett arra, hogy fölülmúlja a Cleopatra által kifejtett pompát, előkelőséget. De azért mindkettőben hátra kellett maradnia s magát legyőzöttnek éreznie; de aztán ő is volt az első, a ki tréfát űzött a nála uralkodott ügyefogyottságból és izléstelenségből.

A Cleopatra által Antonius tiszteletére adott lakomák és ünnepélyek szemkápráztató fényéről és a triumvirnek, valamint vezéreinek és környezetének adott valóban királyi ajándékokról mesés dolgokat írtak az ó-kori írók. A királynő kevéssé kímélte kincseit, fejedelmi bőkezűséggel s valódi nőies finomsággal iparkodott a Tarsusban időző befolyásosabb rómaiakat megvesztegetni s magának megnyerni. A királyné látta, hogy a szerelmi vágytól égő Antoniustól mindent megkaphat, a mit kér, de azért önuralmat és mérsékletet tanúsított mégis és oly követeléseket nem támasztott, melyek haszonlesést vagy kapzsiságot árúltak volna el. Mindenek előtt koronájának s fia örökségének biztosítására és saját királyi tekintélyének megszilárditására gondolt s a mit kért, annak teljesítése Antoniusnak, egy szemhunyorításon kívül, nem került semmijébe. Minden óhaja teljesült.

Cleopatra csak pár napig időzött Tarsusban, hajóhada várta a Kydnus torkolatánál s a királyné, a minő pompával érkezett, ép oly elégtétellel távozhatott. Trónja ismét biztosítva volt, — uralma Cziprus felett kétséget kizárólag elismerve — s az egyiptomi uralom inga-

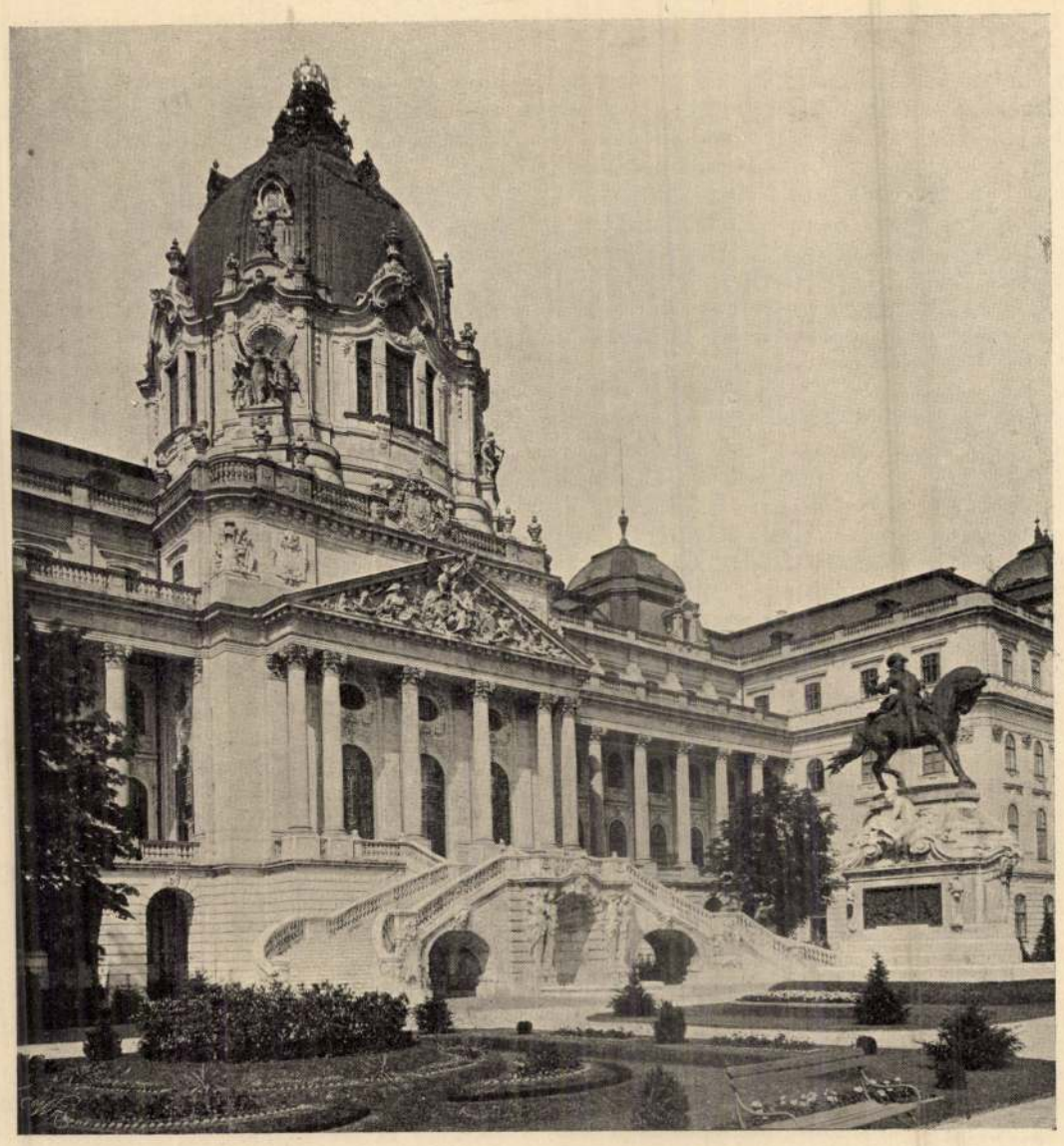

A DUNA FELÉ NÉZŐ HOMLOKZAT KÖZÉPRÉSZE.

KÉPEK A BUDAI KIRÁLYI VÁRBÓL.

Hartmann József

karmelita kolostorral egyetemben a ferenciek nyerték el, akik a régi templomot lebontották s a Klobusiczkyak bőkezűségéből a mai barokk-templomot építették helyére. A Klobusiczky család emlékét Eperjesen a pompás stucco homlokzatáról nevezetes s ma kaszárnyának használt XVII. századbeli épület hirdeti a legékesebben. A ferenciek templomát Klobusiczky Ferenc báró 1708-ban kezdte építtetni. Építését fia István folytatta s ennek özvegye Kapy Klára fejezte be. A templom egyhajós, kosár-boltozatokkal bíró, egyenes záródású barokk-épület, oldalfalaihoz egy-egy kápolnasor fűződik. Homlokzata 1718-ig csak az emeleti párkányig épült ki s a templom e része a legművésziesebb. — Különösen kapuja s egyszerű, de ízlésesen faragott ablakai szépek. — A homlokzat felső része s a két torony csak 1758-ban készült el s művészi szempontból véve jelentéktelen. A kapu-felek félpillérfejezeteit a XVII. századbeli Klobusiczky-ház stuccoiból merített gyümölcsmotivumok díszítik; homlokgerendáján s csonkaszárú háromszögletes ormának alján egy-egy az építés kezdetének évét magában foglaló kronostikon olvasható: MagnIfICI FranCIsCI kLobVsICzkI BaronIs a zétén ChrIstInae Soós a SóVár eXpensIs fIerI eXtrViquVe proCvrata — DIVo IesV ChrIstI nVtrItIo eX Voto obLata HonorabILIbVs sanctI PatrIs FranCIsCI SeraphICI reLIgIosIs DesignatVr.

A szent József nevét viselő templom főoltárát Kapy Klára 1724-ben alapította. Az 1732-ben befejezett oltár mestere a Megváltóról elnevezett Ferencrendű magyar provincia történetével foglalkozó s 1758-ban megjelent könyv szerint Streczius Ferenc „jeles szobrász" volt. Hogy mily óriási alkotmány lehetett e barokk oltár, arra az a körülmény vall, hogy 1755-ben megaranyozása 2600 rajnai forintba került. Az oltárt 1871-ben tűzvész pusztította el s ma a falra festett illuziós, oszlopos portálszerű díszítés pótolja, amely egyben a gyermek Jézust Máriával és szent Józseffel ábrázoló, oltárképnek szolgáló óriási olajfestmény foglalata. Bármily bravurral készült is a kép és bármily ügyes távlattal festett architektonikus foglalata, egészben véve egyéniség nélkül szűkölködő munka, amelyet a ferenciek egyik kolostorról-kolostorra vándorló piktor testvére festett.

A ferenciek középkori mintára épült, hajdan sgraffitókkal ékes, de ma bemeszelt állapotában kívülről minden művészi jelleg híján levő kolostorának építéséről a kassai városi levéltárban maradtak ránk adatok.

Ezek szerint az eperjesi kőmíves czéh pörbe fogta Thornyossi Tamás kassai építőmestert, amiért 1715-ben a Klobusiczkyak megbízásából az eperjesi Ferencrendű kolostor építését elvállalta. Hogy mi lett a pörnek eredménye, nem tudjuk, csak az bizonyos, hogy Thornyossi pár évvel ezután anyagilag tönkrement.

Eperjes harmadik barokk-emléke, illetve emlékcsoportja a város határában épült kálvária, a jezsuiták zajos pompával teli művészetének érdekes példája. Lombok sűrűjéből kivillanó, szimmetrikusan elhelyezett épületeivel, az eperjesi kálvária páratlanul festői látvány s különösen távolról, így a Ferenciek kertjében fönmaradt óriási bástya terraszáról, elragadó. De két temploma s tizenkét régi kápolnája is, igaz, hogy többnyire csak negatív értelemben, számos érdekes tanulsággal szolgál. Az eperjesi kálváriát 1721-ben a jezsuiták által szervezett s a haldokló Krisztus nevét viselő vallásos társulat alapította. Ebben az évben szentelték föl az első stáció kápolnáját, amelynek fából faragott domborműve Krisztust az Olajfák hegyén ábrázolja.

A kápolna négyzetes alapon épült, mellső oldalán nyitott kicsiny házikó, háromszögletes orommal. Nyilását egyszerű barokk vasrács zárja el, oromfalát stucco ékítményekbe foglalt címer tölti ki. Ennek mintájára épültek a többi kápolnák is, amelyeket a hegy oldalán kétfelől fölfelé kígyózó utak mentén szimetrikusan helyeztek el. Ruby József adatai szerint 1750-ig csak néhány kápolna épült. A templomot a hegy tetején csupán 1753-ban fejezték be. E templom hatalmas kupolás csarnok, amely kupoláján s homlokzatának két sarkán egy-egy toronynyal bír és amelyhez keresztben egy-egy hosszúkás kápolna fűződik.

Úgy a kupolás csarnok, mint a két kápolna belsejét véges-végig a jezsuitákra nézve jellemző túlzásokkal teli allegorikus festmények lepik el. A főoltár fölött sziklát utánzó talapzaton fából faragott, festett hátterű kálvária-csoportozat áll. A hármas tornyú templom külsejét a homlokzatán kiugró oszlopos erkély rokokó stílű kovácsolt vaskorlátja s a felsőmagyarországi renaissance stílus elhalványult reminiszcenciáival vegyülő stukko-cikornyái teszik érdekessé. Ez a templom nagyrészt ismét a Klobusiczkyak bőkezűségéből épült. Radzivill Károly litván herczeg, aki akkoriban számos lengyel főúrral egyetemben Eperjesen lakott, 1764-ben vetette meg a kálvária szentlépcső-templomának alapját.

Ez a templom az előbbi alatt a hegyoldal közepén áll s a római Santa Scala mintájára épült. A lépcső alját elzáró homlokzat ormán rokoko-stílű stucco cikornyák között az alapító címere látható ezzel a felirattal: Carolus II. Radzivill Princeps Lythvaniae Benefactor 1765.

A dongaboltos lépcsőház felső végéhez fűződő szentélyt kupolaboltozat fedi, oltárát a kápolnák domborműveihez hasonlóan torzmódra jellemzett Pieta-csoportozat díszíti. 1766-ban még három kápolna épült: egy-egy a szent lépcső templomának két oldalán s egy ennek háta mögött. Korunkban még két kápolnával gyarapították a XVIII. századbeli kápolnák számát. Ezekben primitiv festményeket helyeztek el.

Az eperjesi kálvária régen városi előkelőségek temetkező helye is volt. Néhány sírboltja igen érdekes fényt vet a mult század első felének vidéki művészi életére. A legszebb ezek közül Paracelsus dr., a város akkori főorvosának sírboltja, mely egyiptomi

lehet azonban, hogy más középkori okmányainkban előforduló templomokhoz hasonlóan, pusztán azért, mert nem volt plébániával kapcsolatos.

Egy 1490-ben kelt s Ruby Józsefnek „Az eperjesi kir. katholikus főgymnasium története" című művében közölt okmányban a templom a következő néven szerepel: „Ecclesia Beatissimae Virginis in Hospitali." Ha ez az egyház a XIV. században csak kápolna volt, bizonyos, hogy a XV. században templommá bővítették ki. Erre vallanak ránkmaradt szentélyének hatalmas arányai. E régi szentély hálóboltozata négy pár egyszerű konzolon nyugszik. Bordáinak profilje kései jellegű. A bordák keresztező pontjaiba ékelt címerek között Eperjesnek V. Lászlótól adományozott címere szintén arra vall, hogy a régi kórházi templom e maradványa a XV. század második felében épült. Az alája falazott énekes-karzat miatt alig szembetűnő csúcsíves boltozattól eltekintve, a görögkatholikus székesegyház egészben véve barokk-épület.

Hajója négy, lapos hevederíveken nyugvó kosárboltozatú szakaszból áll, amelyhez nyugat felé a félkörű apszis fűződik. A negyedik szakasz a templom szentélye, amelyet a hajótól a görög szertartású templomokban szokásos ikonosztáz, az áttört művű deszkafal választ el. Ez utóbbi cikornyái a megváltás tényére vonatkozó s az újszövetség hőseit ábrázoló festményeket foglalnak magukban. A középkorban ennek a templomnak a bejárata nyugaton, tehát a mai szentély helyén volt. Így maradt ez akkor is, amidőn e kórházi Mária-templom a XVI. században Eperjes tótajkú evangélikus hitközségének a birtokába került. Az ellenreformáció korában, 1673-ban a minoriták nyerték el a templomot, akik kisebb megszakításokkal II. József császár által való eltörlésükig, 1787-ig bírták. A minoriták alatt alakították át gyökeresen Eperjes régi kórházi templomát.

Hajóját egészen újonnan építették föl, régi szentélyét, amely keletnek fordulva, a főutcára szökelt ki, előcsarnokká s a félmagasságában falazott boltozat emelésével orgona-karzattá alakították át. A régi szentély egyenes zárófalát kapuval törték át, amelyet erősen kiugró oszlopos kapufelek keretébe foglaltak, aminthogy az új homlokzat is gazdag hatású félpillérekből álló tagozást és rokoko-ízlésű stuccodiszítést nyert.

A templom a hajójához fűzött két oldalkápolnával együtt Keczer Sándor sárosvármegyei alispán és Keczer István váradi nagyprépost költségén épült s 1759-ben szenteltetett föl. Az építkezés számadásai az eperjesi minoritáknak irattárával együtt a miskolczi konvent birtokába jutottak, a honnan újabban az aradi konvent levéltárába vitettek át. Ez adatok szerint a templom átalakítása 1753—1754 között történt Urlespacher Gáspár eperjesi építőmester tervei szerint. A templom homlokzatának szent Istvánt és szent Lászlót ábrázoló kőszobraiért Hartmann József kassai kőfaragó 66 forintot kapott.

Ezek a szobrok ma Kobilicz eperjesi kőfaragó kertjében láthatók s a mesteremberek készítette barokk-kőszobrok átlagán nem igen emelkednek felül. Annál szebb az a két kovácsolt vasrácsfal, amely a templomhoz fűződő oldalkápolnák nyilását zárja el. A déli rácsfal egyszerű növényi indákból áll, amelyekből szimmetrikusan elrendezett szívalakú levelek hajtanak ki.

Jóval gazdagabb hatású az északi kápolna rácsfala, amelynek pompásan elrendezett lombékítményeit a rokokó kagylói szövik át. Mind a két vasrácsot Edvi Illés Aladár a „Mintalapok"-ban közölte először.

A templom XVIII. századbeli diszítéséből még az a négy keresztelő szent János életéből merített freskókép érdemel figyelmet, a melyet 1757-ben egy kassai festő a főhomlokzatot diszítő s Jézus keresztelését ábrázoló képpel egyetemben 125 forintért festett. Ez utóbbi kép újabban csunya átfestésen esett keresztül. A négy mennyezeti festmény azonban ma is ép s XVIII. századbeli képirásunk java emlékei közé tartozik. Mesterének neve ismeretlen, de bármily olcsón dolgozott, bizvást megérdemelte volna, hogy a számadások nevét is megörökítsék.

Az imígyen újjáépült és diszített minorita-templom s a mai püspöki palotába foglalt és keresztfolyosóján igen szép stuccomennyezetekkel ékes kolostor 1788 ban leégett.

1791-ben a kincstár az általa újból betetőzött templomot a görög katholikus vikáriátusnak adta át, 1816-ban az eperjesi görög katholikus püspökség alapításával templomunk székesegyház lett s mint ilyen, újabb művészi ékességhez csak a mult század második felében jutott. A mai hatalmas ikonosztáz 1846-ból való, egész képtárt kitevő festményei azonban többnyire csak gépies másolatok. Vályi János püspök és elődje Tóth Miklós idejében gyarapodott jelentősb mértékben, művészi tekintetben a templom.

1882-ben a templom restaurálása kapcsán Roskovics Ignác falképeket festett itt, amelyek a XVIII. századbeli mennyezet-képekhez illeszkedve, a szentély boltozatát és oltárfalát s az orgonakarzatot diszítik. Az oldalkápolnák rácsfala fölé Roskovics két óriási bibliai kompoziciót szánt; ez azonban mindmáig befejezetlen. A görög katolikus székesegyház bejáratától jobbra a régi kórházi templom szentélyfalához fűződik a lorettoi kápolna, amelynek fából faragott, feketére festett Madonna-szobra a XVIII. századból való jelentéktelen munka, az eperjesi nők körében azonban házasságszerző Madonna néven ismeretes s nagy tiszteletnek örvend.

Eperjes másik barokk-temploma a Kossuth Lajos-utcában van s a ferenciek kolostorával kapcsolatos. A templom helyén eredetileg a karmeliták temploma állott, a melyet okmányok már a XIV. században említenek. Ezt a régi templomot a reformáció uralma idején az eperjesi tanács magtárnak használta, I. Lipót király többszöri sürgetésére 1671-ben az omladozó

Dívald Kornél: Eperjes újabb templomai
Művészet 1904.

ROSKOVICS IGNÁC: SZENT IMRE

Műcsarnok. Szent Imre kiáll. - 1930

LOTZ KÁROLY: KRISZTUS FELTÁMADÁSA

annak irodalmát megismerni óhajtják, az Engelhorn-féle Romanbibliothek beszerzésére szeretné fordítani. — A Tanács dr. Szabó Ervin hozzászólása után s a népkönyvtári szakbizottság javaslatára Hódmezővásárhely tanácsának kérelmét elutasítja, mivel az államsegély kizárólag magyar nyelvű irodalmi művek beszerzésére fordítható.

23. Másodelőadó jelenti, hogy az 1916—17. költségvetési év I. felére eső javadalomból megrendelt 100 drb., egyenként 55 K értékü és az 1916—17. költségvetési év II. felére eső javadalomból megrendelt 200 drb. egyenkint 66 K értékű háborús könyvsorozat a kijelölt könyvtáraknak megküldetett. — Tudomásul szolgál.

24. Másodelőadó jelenti, hogy az 1916—17. év I. felére eső javadalom terhére megrendelt 100, egyenkint 177 K értékü szépirodalmi könyvsorozatból 37 sorozatot az Athenaeum r. t. útján a kijelölt könyvtáraknak szétküldött, 33 sorozat pedig a Főfelügyelőség hivatali helyiségébe szállíttatott be. E 63 sorozatból 14 sorozat pesti katonai kórházakba került, melyek parancsnokságai maguk szállíttatták el azokat, míg a frontra szánt 49 sorozatot a hadsegélyző hivatal vitetett el s juttatta a m. kir. honvédelmi minisztérium által kijelölt helyekre. — Tudomásul szolgál.

25. Másodelőadó bemutatja az Athenaeum r. t. 1918. április 6-án kelt levelét, melyben kifejti, hogy a vászonárak és a munkabérek óriási emelkedése következtében képtelen az 1916—17. év II. felére eső javadalom terhére kiadott rendeléseket az eredeti föltételek mellett szállítani. A Tanács u. i. 12.000 K költséggel 200, egyenkint 66 K értékü könyvsorozatot rendelt, melyeket az Athenaeum, még a békeidőben létrejött megállapodások szerint, egész vászonkötéssel ellátva és sorozatonkint 100—100 nyomtatott könyvjegyzékkel fölszerelten tartoznék szállítani. A két megrendelés összesen 6000 füzött könyv beköttetését igényelné, amelynek önköltségi ára darabonkint 2 K. Ha a 12.000 K-t, valamint a rendelések után járó 10 %-ot számításba vesszük, az engedmény a megrendelt könyvek bolti árának több mint 50 %-át tenné ki, ami a szállító czégre nézve tetemes veszteséget idézne elő. Az Athenaeum tehát arra kérte a Tanácsot, hogy a 12.000 K-t kitevő köttetési költségeknek legalább felét, vagyis 6000 K-t, az Orsz. Tanács vállalja magára, még pedig a következő módon: A megrendelt, de elfogyott Gyulai-féle Háborús antologia 300 példányának bolti árával, vagyis 1500 K-val s a Voinovich-Veltzé-féle A mi hőseink cz. munka 200 példányának bolti árával, vagyis 2400 K-val, összesen tehát 3900 K-val kevesbednék az Athenaeum által szállítandó könyvanyag értéke s ez az összeg a kötési díjak részbeni fedezésére fordíttatik, míg a 6000 K-ig még fedezetlenül maradó 2100 K különbözetet a Tanács viselné. A Tanács elnöksége méltányolva a felhozott indokokat, az Athenaeum e kérésének teljesítését kilátásba helyezte s a kötési költségek felerészéből fenmaradó 2100 korona fedezéséről az 1918—19. költségvetési év keretében fog gondoskodni. — A Tanács az elnöki intézkedéshez hozzájárul.

26. Másodelőadó jelenti, hogy a budapesti VIII. ker. ált. közjótékonysági egyesület, mivel könyvtári működését egyelőre beszüntette, a részére 1916—17-re javaslatba hozott 400 K segélyről lemondott s ez összeget a vall.- és közokt. minisztérium, a Tanács elnökének javaslatára, utólagos elszámolás kötelezettsége mellett a Tanács pénztárába utalta ki. — Tudomásul szolgál.

Állami képletétek a Nagyváradi Múzeum számára. A vall.- és közokt. m. kir. miniszter úr 1917. okt. 11-én 143.656. sz. a. kelt rendeletével az Orsz. Magy. Szépművészeti Múzeum, a Történelmi Képcsarnok anyagából és az Orsz. Főfelügyelőség által őrzött anyagból a Biharmegyei és Nagyváradi Történeti és Régészeti Egylet múzeuma számára a következő műveket engedte át ideiglenes állami letétül:

1. *Zemplényi Tivadar:* Új kedvencz. (Vászon, 4000 K ért.)
2. *Markó Károly:* Jézus megjelenik övéinek. (Vászon, 10.000 K).
3. *Gr. Nemes Nándorné:* Az első szent áldozás. (Vászon, 2000 K).
4. *Munkácsy Mihály:* Ecce Homo. (Fa, 12.000 K).
5. *Liczenmeyer Sándor:* Thüringiai Erzsébet száműzetése. (Vászon, 1000 K).
6. *Orlai Petrics Soma:* Zách Feliczián. (Vászon, 2000 K).
7. *Bubics Zsigmond:* Alpesi virágok. (Karton, 400 K).
8. *Bubics Zsigmond:* Alpesi virágok. (Karton, 400 K).
9. *Szamossy Elek:* Szűz Mária. (Vászon, 800 K).
10. *Boruth Andor:* Meditatio. (Vászon, 2200 K).
11. *Hegedüs László:* Krisztus siratása. (Vászon, 5000 K).
12. *Mészöly Géza:* Est a halászkunyhónál. (Fa, 8000 K).
13. *Bihari Sándor:* Varró leány. (Fa, 1200 K).
14. *Bihari Sándor:* Önarczkép. (Vászon, 500 K).
15. *Bihari Sándor:* Czigánygyerek. (Vászon, 2000 K).
16. *Bihari Sándor:* Sarjús mező. (Vászon, 1000 K).
17. *Barsy Adolf:* Szt.-László megszabadítja a fogoly leányt. (Vízfestm., 2000 K).
18. *Szinyei Merse Pál:* Pipacsos mező. (Vászon, 8000 K).
19. *Lotz Károly:* A Bölcsészet. (Vászon, 1500 K).
20. *Lotz Károly:* A Költészet. (Vászon, 1500 K.)
21. *Szlányi Lajos:* Est a Blyth folyó partján. (Karton, 500 K).
22. *Pentelei Molnár János:* A harmincz ezüstpénz. (Vászon, 6000 K).

Mur. és Kr. Él. 1918.

könyvtári 25.

23. *Jendrassik Jenő:* Öreg asszony. (Vászon, 1000 K).
24. *Pállik Béla:* Kosfej. (Fa, 800 K).
25. *Nádler Róbert:* Drávasztávai oszlopos ház. (Karton, 500 K).
26. *Székely Bertalan:* Zrinyi kirohanása. (Vázlat, vászon, 5000 K).
27. *Grimm Rudolf:* Parasztmenyecske. (Vászon, 500 K).
28. *Both Menyhért:* A nő, mint anya stb. (3 drb. Fa, 3000 K).
29. *Baditz Ottó:* Dűlő-út. (Vászon, 1600 K).
30. *Roskovics Ignácz:* Szt.-István apostoli királylyá koronázása. (Vászon, 5000 K).
31. *Roskovics Ignácz:* Szt.-István a keresztény vallást hirdeti. (Vászon, 5000 K).
32. *Roskovics Ignácz:* Szt.-Imre herczeg. (Vászon, 1600 K).
33. *Roskovics Ignácz:* I. Béla kir. (Vászon, 1600 K).
34. *Roskovics Ignácz:* I. László király. (Vászon, 1600 K).
35. *Roskovics Ignácz:* Kálmán király. (Vászon, 1600 K).
36. *Roskovics Ignácz:* III. Béla király. (Vászon, 1600 K).
37. *Roskovics Ignácz:* II. Endre király. (Vászon, 1600 K).
38. *Roskovics Ignácz:* Magyarországi Szent-Erzsébet. (Vászon, 1600 K).
39. *Roskovics Ignácz:* IV. Béla király. (Vászon, 1600 K).
40. *Roskovics Ignácz:* Szt.-Margit herczegnő. (Vászon, 1600 K).
41. *Roskovics Ignácz:* III. Endre király. (Vászon, 1600 K).

Az 1—13. és 17—29. számú festmények a Szépművészeti Múzeum sorozataiból, a 30—41. számúak a Történelmi Képcsarnok anyagából, a 15. és 16. számúak pedig az Orsz. Főfelügyelőségnél őrzött sorozatból valók.

A felsorolt festmények az 1917. év végén szállíttattak el Nagyváradra, ahol azok az ujonnan restaurált s újból átrendezett múzeumban kerülnek kiállításra.

Kiadja a Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelősége és Orsz. Tanácsa. — Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

97. Roskovics Ignácz. szt. lélek eljövetele.

1885. orsz. Kiáll. Cat.

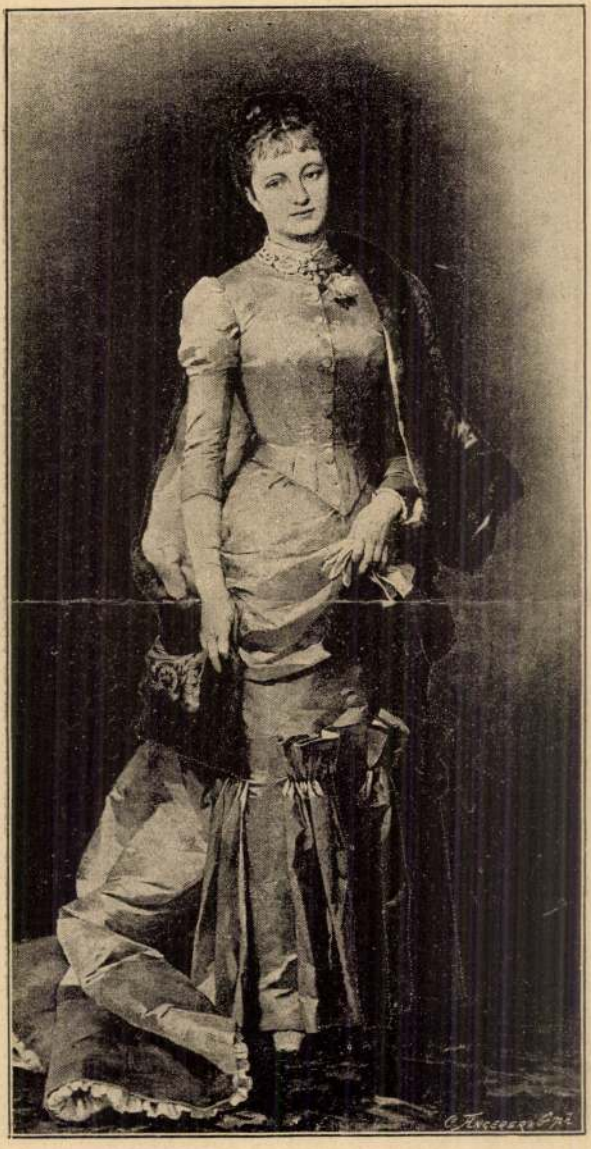

50. Vastagh György. Ő csász. és kir. fensége Mária Dorottya főherczegnő arczképe.

Roskovics Ignác

K

Orosz festő Budapesten. *Kravcsenko* Miklós orosz festő, a «Novoje Vremja» műkritikusa néhány napig Budapesten időzött s a magyar művészéletet tanulmányozta. A művészt *Roskovics* Ignácz kalauzolta a kiválóbb festők és szobrászok műtermeiben. Strobl Alajos szobrász bucsulakomát is adott az Epreskertben Kravcsenko tiszteletére.

Vas. Ujs. 1899. 557. l.

Roskovics Ignácz: A Szentlélek eljövetele.

Spányik Kornél: Szent Norbert megtérése.

203. Roskovics Ignácz. Toto arczképe.

Műcsarnok 1898. Fav-
neuvrétk. Kiáll

208. Balló Ede. hohenlohe herczeg arczképe.

— Ön nem lőtte le azonnal? — kérdezte csaknem méltatlankodva.

— Embert öljek puszta gyanúra?

— Hallja, master Smith, ha az embernek olyan lágy szive van, mint önnek, akkor maradjon otthon, de ne csapjon fel kincskeresőnek Ausztráliában! Az ön emberszeretete — ha ugyan embernek lehet mondani az efféle fenevadat, mint ez a Mac Cleary — tönkre teszi egész vállalatomat, nem is szólván arról, hogy ezekből a kincsekből nem marad meg az ön számára annyi sem, hogy egy tuczat gombostűt vásároljon.

— Azt hiszi, sir?

— Bizonyos vagyok benne. Ezek a rablók tökéletesen ki fogják fosztani és minden valószinüség szerint az életünket sem kímélik.

— Akkor hát nem marad egyéb hátra, mint hogy lehetőleg drágán adjuk el.

— Ezt gondolom én is. Mert ha már nem élhetek, legalább becsületes társaságban halok meg... De hol van Gregson?

Elmondtam neki, hogy mi történt. Komolyan nézett maga elé.

— Megérezte a veszedelmet és biztosította a bőrét. Kár érte, azt hittem, hogy becsületes ember... De most ne vesztegessük az időt, hanem lássunk a védelemhez. Van-e itt valami olyan hely, a mely némi védelmet nyújt a túlerő ellen?

Ebben a pillanatban a gummifára esett tekintetem.

— Ott van a mi várunk! — szólottam. — Ha a kincseket elhelyezzük abba az üregbe, a hol én laktam és magunk is oda visszavonulunk, jó ideig elbírjuk az ostromot. Élelmi szerekben sem lesz hiányunk, mert ezek az ökrök itt, elég jó húsban vannak... Mennyi időnk marad a készülődésre, mielőtt az ellenség itt terem.

Brackes az órájára nézett.

— Most tizenkettőre jár, hét óra előtt semmi esetre sem lesznek itt, mert volt gondom rá, hogy az összes lovakat szabadon bocsássam, mielőtt ott hagytam a tábort.

— Akkor hát van elég időnk.

(Folyt. köv.)

Roskovics falképei.

A főváros, mint pátronus, restauráltatta a józsefvárosi templomot s a mennyezet képeinek megfestését *Roskovics* Ignáczra bízta.

A művész fényesen igazolta a beléhelyezett bizalmat. Az immár kész munka a magyar egyházi festésben valóságos esemény, sőt egy szebb jövő kezdete. Mert eddig még nem találkozott müvész, a ki keresztény, magyar és modern képet jót festett volna. Roskovics az első, ki mind e három kelléknek megfelelt, nem is említve, hogy a kidolgozás is müvész kezére vall.

Négy nagy csoportképet festett és négy mellképet, a négy evángélistáét. Az első csoportkép Szűz Máriát, Magyarország pátronáját ábrázolja, a mint palástjával védőleg betakarja szent László, Gellért, Adalbert, szent Erzsébet és Margit alakjait, kegyesen fogadja az előtte térdelő szent István fohászát, ki a szent koronát ajánlja oltalmába.

A második kép *Szent József álma*, kinek a tündöklő égben megjelenik a szűz anya, mig az isteni gyermek ártatlan örömmel fut nevelőatyja felé.

Egy újabb kép a *Szent Háromság*. Ebben egészen új felfogás nyilvánúl: a Megváltó a szent keresztre kéri isteni atyját az emberiség mennyekbe befogadására.

Az utolsó csoportkép *Szent József halálát* ábrázolja, kinek megdicsőült testét angyalok viszik isteni fia elé. Mind a négy kép derűlt, de áhitatos hangulatot ébreszt a nézőben, a kitünő távlat pedig a műértőt ragadja el.

A négy evangelista mellképei a csoportképekhez hasonló bravurral, modern technikával, de vallásosan vannak megfestve. Ezeket a figurális képeket környező, azoknak mintegy keretét képező dekorativ festést *Scholtz* Róbert udvari festő festette.

— Hát magát is elvakítja az arany, Gregson barátom? — szólottam. — Miért akar még többet, holott már most is dúsgazdagok vagyunk? Nem látja be, hogy hat szekér kincscsel megdupláznók a felelősséget, mely Brackes urat terheli.

— Igaza van, sir, — válaszolt ő megszégyenűlve, — de azért mégis kár!

Ilyen az emberi természet. Ha fel van keltve a kincsszomj, nem ismer határt.

A gödröt betemettük és letapostuk a földet. Sőt annyira mentem óvatosságomban, hogy még néhány bokrot is elültettem a gummi fa tövében, nehogy munkánknak nyoma maradjon.

Nuago és a bennszülöttek hűségesen segítettek ennél a munkánál, de rájuk nem tett semmi hatást az arany. Hej, mert ők nem tudták, hogy milyen nagy a becse ott, a hol a czivilizáczió uralkodik.

A három megrakott szekeret egymás mellé állítottuk, az igás ökröket pedig párosan legelőre bocsátottuk. Az egyik szekérre én felültem, a másik kettőnek őrizetét pedig Gregsonra és Nuagora bíztam, aztán pedig pihenőre tértünk.

Mélyen elaludtam és azt álmodtam, hogy otthon vagyok Detrekőben, a kastélyban. Végig mentem minden szobán, a hova ifjúkori emlék fűzött és lelkem elandalodott a boldogság érzésében, hogy ismét a mienk, a mit őseink vérük árán megszereztek. De hirtelen úgy tetszett, mintha távozó kocsi zaját hallanám és valaki megérintette vállamat.

Föltekintettem és Nuagot láttam magam fölé hajolva. Sajátságos arczkifejezése megdöbbentett.

— Mi a baj? — kérdeztem.

A távolba mutatott. A hajnali derengésben egy szekeret pillantottam meg, a mely sebesen távozott a telepről. Körülnéztem és csak két kocsit láttam magam köről.

— Gregson! — kiáltottam szomorú sejtelemből megkapatva.

— Szökik! — válaszolt Nuago.

Aztán hozzátette:

— Utána menjek?

Egy pillanatig fellángolt bennem a düh és a méltatlankodó harag, de csakhamar felülkerekedett a mély fájdalom. Hát itt is csalatkoztam?

— Ne bántsad, Nuago! — e szavakkal tartottam vissza egyetlen hű emberemet. — Hisz csak azt viszi magával, a mi különben is az övé lett volna. Hogy ő nem tudott ellenállni a kisértésnek!

Ebben a pillanatban oda adtam volna összes kincseimet, ha megkimél a sors ettől a keserű csalódástól. Átkozott arany, kit nem ejt rabúl csillogásod?

Szomorúan keltem fel és körűljártam a telepet. Szivem tele volt keserűséggel, mert igazán és nagyon szerettem Gregsont. Sohse tételeztem volna fel róla, hogy ilyesmire képes.

Dél felé járhatott az idő, mikor vágtatva közeledett egy lovas a telephez. Épen az ebéd készítésével voltam elfoglalva, de azonnal abba hagytuk a munkát és várakozó tekintettel néztünk a közeledő elé.

Ráismertem: Brackes volt.

Mi történt, hogy az expediczió vezére egyedül jött?

A mint oda ért hozzánk, leugrott a nyeregből és a zabolát a mellettem álló Nuagonak átadva, lihegve így szólt:

— Bekövetkezett az, a mitől tartottam. Embereim neszét vették a kincsnek és megtagadták az engedelmességet. Részt követelnek az aranyból.

— Mac Cleary! — kiáltottam gonosz sejtelemtől megkapatva.

— Ő a lázadók feje. De honnan tudja ön ezt?

— Kitalálhattam az előzmények után.

S nyomban elmondottam Brackesnek azt a beszélgetést, mely köztem és Mac Cleary közt előtte való napon lefolyt. Ő ámúlva halgatta végig.

Roskovics Ignác

A keserű töprengés (Roskovics Ignácz tusrajza)

Lobogó 1963 dec 15

st is élne...

akit elfelejtenek. Ha ez így van,
em fog ki az idő. Bár Segesváron
élőbb, elevenebb mint bármikor a
mberek művükben élnek tovább.
hagyott az utókorra, amelyből a
másfél százada merítenek, mégis

érezzük.

Kerékpáros akadályverseny a Dózsa György úton

Budapest határában is nagy munka folyik, hóekék tisztítják meg az utat, hogy zavartalan legyen a főváros ellátása

VAS BUDAPEST

RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS A RAVATALON.

Január 30-án a kora déli órákban terjedt el Bécsben a meierlingi gyászeset hire. Aznap alkonyatkor már megtörténtek a rendelkezések, hogy a drága tetem a vadászkastélyból a badeni vasutállomásra, onnan Bécsbe legyen szállítható. Éjféltájban érkezett meg a kiséret a koporsóval az indóházba, hogy onnan udvari teherkocsin a Burg azon szárnyába vigyék, mely a svájczi udvar neve alatt ismeretes, hol a trónörökös lakosztálya berendezve volt a második emeleten.

A helyiséget természetesen azonnal elrekesztették, mert a nép a késő idő daczára nagy tömegekben hullámzott az utczákon, néma megdöbbenéssel nézve a gyászkocsit. Azontul, mig csak a trónörökös a ravatalon feküdt, csak beléptijegygyel lehetett bejutni, kivéve azt a kevés időt, midőn a koporsóba tétel előtt a nagy közönségnek is megengedték, hogy szakaszonkint bebocsátva az elhunytnak arczára még egy utolsó pillantást vessen.

A terem, melyből a ravatalos szoba nyilt, koszorukkal volt tele s kábító illat áradt a virágok tengeréből szerteszéjjel. Már ez a terem is a trónörökös lakosztályához tartozott. Két ablaka vetett világot a falakat borító drága gobelinekre s a királyasszonyt báli ruhában feltüntető nagy arczképre, mely a terem egyik sarkát elfoglalá.

A benyiló szoba fekete szőnyegekkel volt elsötétítve s csak az égő viaszgyertyák lángja terjesztett szomoru világot maga körül. A lefüggönyözött ablakokkal szemben levő falat egész elborították a pálmák és délszaki növények, melyek fölnyultak a mennyezetig, nagy leveleikkel a földig hajolva s félkörü zöld fülkét képezve az embermagasságra fölállított ravatal körül. A koporsó fejénél széthajoltak az ágak, látni engedve az életnagyságu Krisztus-képet, mely a fénysugár özönében kezét áldásra kiterjesztve, mintegy lebegni látszott a halott fölött.

Ott feküdt alatta a drága halott a ravatalon, márványfehér arczczal. A gyalogsági tábornokok aranygalléru fehér diszegyenruhája födte testét, mellén a Szent-István-rend keresztbe futó széles piros-zöld szalagjával és számos rendjellel. Kezei nem voltak összekulcsolódva, brabanti csipkékkel beszegett aranyhimzésü brokát takarón nyugodtak, mely a koporsó alsó részéig leesüggött, befödve a lábakat. Feje atlaszpárnán pihent. A fekete bársonynyal bevont, arany sarkakkal és koronákkal diszitett koporsó, a minőbe az udvari szabályok szerint máskülönben csak valóságos koronázott uralkodókat szokás temetni, egészen látható volt.

A koporsó lábánál egészen feketével bevont imazsámoly állott, négy ezüst gyertyatartóval, bennök égő gyertyákkal, egy magas ébenfafeszülettel s szenteltviztartóval. A ravatal körül voltak fölhalmozva a kincseket érő pompás koszoruk, a lábnál egy kis rózsakoszoru, melyet a kis árva kezei tettek ide le. Ez alatt volt a bánatos özvegy rózsa- és nefelejts-koszoruja, aztán a mélyen sujtott anyáé és a többi fejedelmi rokoné.

A «Vasárnapi Ujság», melynek a megboldogult trónörökös rendes olvasója volt s melynek példányai gondosan össze voltak gyüjtve dolgozó szobájában, két művész munkatársát, *Feszty Árpádot* és *Roskovics* Ignáczot kérte meg a Bécsbe menetelre, hogy a végtisztességtétel jeleneteiből e lap számára vázlatokat készitsenek. Szives készséggel vezették be őket hétfőn az udvari kápolnába, a hol a lelkészek épen akkor végezték be a beszentelést. A ravatal körül osztrák udvari és magyar királyi testőrök állottak.

A trónörökös arcza, ha hozzá vesszük azt is, hogy az utóbbi időkben borotválkozott, nagyon elütött az élő arczától, melyet nálunk barátságos, szelid kifejezésével kiki szivébe vésett, ha csak egy izben látta is. Alig lehetett a halottban ráismerni «a mi Rudolfunkra», a mit talán a bebalzsamozás s az arczára alkalmazott vékony rizspor-behintés is okozhatott. Jobb halántékán látható volt az a kis sebhely, melyen a gyilkos golyó beröpült.

Roskovics jobb oldal felől állva készitette el a vázlatot, melyet mint ily körülmények közt fölötte becseset, a maga eredetiségében mutatunk be olvasóinknak. A rajz az arczon végbement átváltozást is hiven tükrözteti vissza s az, a ki a trónörököst csak életében s tán épen beszélgetés közben látta s élénken emlékezik vissza reá, alig fog benne rá találni a mindnyájunk által oly jól ismert arczra. De a kik abban a szomoru szerencsében részesültek, hogy őt elhidegülve, merev, mozdulatlan vonásokkal lássák a ravatalon, azok első pillanatra rá fognak ismerni a «meghalt» Rudolfra, mert a rajz hű mása ekkori vonásainak.

Egyébiránt a trónörökös arcza már életében is igen megváltozott az által, hogy szőke szakállát egészen levette, csak a füle mellett hagyván meg kis részét. Arcza igen megrövidültnek tünt föl ez által s még inkább szembe ötlött ajka fölött az erős, sürü bajusz. Mi még többnyire szőke szakállal láttuk őt, melyet, mint mondják, katonai szolgálati tekintetek miatt kellett e nyár elején levétetnie, mikor mint a gyalogság főfelügyelője szemleutjára indult. Az ujabb arczképek is, melyeket róla a «Vasárnapi Ujság» bemutatott, még szakállal tüntetik föl.

Ez uttal ezt a hiányt is pótolni óhajtva, bemutatjuk legutolsó három arczképét, mely már ez idén, 1889-ben történt fényképi fölvétel után készült. Egyiken katonai egyenruhában, másikon könnyü vadászöltözetében, fején könnyü kis kalappal, látják olvasóink, mig a harmadikon ez utóbbi öltözetére még vadászbundáját is vállaira vetette.

KÖNNYÜ VADÁSZÖLTÖZETBEN.

VADÁSZBUNDÁBAN.

KATONAI EGYENRUHÁBAN.

RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS LEGUTOLSÓ (1889. ÉVI) ARCZKÉPEI. — ANGERER V. FÉNYKÉPEI.

RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS LÁTOGATÁSÁRÓL EMLÉKEZETES HELYEK MAGYARORSZÁGON.

Örömest időzött ő e hazában, kétségtelenül. Minden kinálkozó alkalmat megragadott, hogy szabad ideje egy részét közöttünk tölthesse, a hol az udvari szabályok feszélyező hatásától távolabb szabadon adhatta magát át a természetben talált gyönyöreinek s szabad folyás engedhetett érzelmeinek, s mint ember, és nem magas állásu hivatalos személy mutathatta magát.

Gödöllőnek szelid, enyhe levegőjében, nyájas szép vidékén tölté zsenge gyermekkorának legderültebb napjait, — szivével forrott hozzá. Ő ott minden pagonyt, minden völgyet ismert, nem egyszer járta be. Irodalmi utolsó gondjai közé is az tartozott, hogy Gödöllőnek és vidékének, az uralkodó család e csendes menedékhelyének irott emléket emeljen ország- és népismertető nagy vállalatában. Talán már készen is volt agyában a terv, talán hozzá is fogott már papirra vetéséhez, mikor az a rettenetes gondolat s a nyomban rá következő golyó onnan minden más gondolatot és tervet oly durván kivert. Gödöllő megérdemli, hogy a mikor hazánknak az ő emléke

által megszentelt helyeit összegyüjtve bemutatjuk, őt említsük meg az első helyen.

Görgény-Szent-Imrét 1881-től kezdve hat izben látogatta meg a trónörökös. A mely esztendőben az ott rendezett s világhirüekké vált medvevadászatok elmaradtak, nem sorozta sikerült vadászévei közé. Jól érezte ott magát, a rá váró birodalomnak keleti széle felé, a járatlan vadonok közepett, a hol a fejedelmek kora óta oly ritkán fordult meg czivilizált ember ő előtte, s a hol ő a természetet még a maga tiszta valóságában, emberi kezektől ki nem forgatva szemlélheté, évezredes erdők rengetegeiben üzhette az európai erdőségek egyetlen fenevadját, mely még veszedelmes s élvezetesebb izgalmat kinál az igazi vadásznak a magokat védeni nem tudó vadaknál.

Mindig örömmel gondolt rá az itt töltött napokra, ha nem jártak is mindenkor az óhajtott vadászszerencsével.

Legszebb, legderültebb az itt töltött időszakok közül még is bizonyára az vala, mikor az átalakitott s fejedelmi pompával berendezett kastélyba ifju nejével vonult be a királyfi, 1884 őszén. Mesébe illő napok voltak azok, a melyeket az ifju pár itt töltött s nem lesz csoda, ha az ottani egyszerü nép tündérmeséket fog regélni unokáinak a fiatal királyfiról s a bájos, szép királylányról, a kik itt e hegyek között, e patakok mellett jártak, andalogtak valaha, nagyon régen, ki tudja, igaz-e?

Görgény vidéke megkedvelteté a délkeleti havasokat Rudolf főherczeggel. Első görgényi vadászatára következő évben, 1882-ben a *Retyezátot* látogatá meg s el volt ragadtatva annak zord szépségeitől, s többre becsülte, mint azokat, melyeket az Alpesek kinálnak.

Hasonlókép volt a *máramarosi* erdőségekkel is, melyekben még nem egy helyet találni, a hol emberi láb nem fordult meg soha, annál kevésbbé csattogott irtó fejsze fái között, hogy fölverje ezredéves csöndjét. Ki is szemeltek egy szép helyet, nem messze a Tisza bölcsejétől, annak a partján az *Erdészvölgy*ben, hogy ott számára *vadászkastélyt* épitsenek. El is készült gondosan, három év előtt már egészen készen állt, gyönyörü kilátással a festői vidékre, gazdag vadállományu változatos erdőséggel, szép tájrészletekkel, csergő hegyi patakokkal, természetkedvelő fejedelmi sarjhoz méltó módon. Mi haszna, hajh! ő nem látogatja meg, nem keresi föl többé soha....

A mit uralkodóházbeli ivadék azóta, hogy nemzeti királyaink sora megszakadt, — kiknek idejében módi volt a királylátás, — nem tett meg magyar magán emberrel, csak nagy ritkaságként: azt Rudolf királyfi ujra meg kezdte honosítani. Szeretett érintkezni magyar főurakkal, bizalmas, benső barátságra lépni velök, fölkeresni tüzhelyeik körül. Négy évvel ezelőtt hosszabb időt töltött gr. Károlyi István *nagy-károlyi*, tavaly őszön pedig gróf Festetich Tasszilo *keszthelyi* kastélyában, s alkalmat vőn magának arról az oldaláról is megismerni a magyar nemzetet, melyről a világon a leghiresebb: vendégszeretetéről, ezzel is szorosabbra füzve azt a köteléket, mely őt e sokáig félreismert nemzet fiaihoz füzé.

A TRÓNÖRÖKÖS HALÁLA.

A nagy csapás, mely a monarkhia népeit, és a király atyai szivét oly váratlanul érte, alkalmat adott egyszersmind, hogy a lakosság kifejezze szeretetét az uralkodó iránt. A király meghatottan mond köszönetet népeinek a bánat napjaiban tanusitott ragaszkodásáért. Ő felsége a két miniszterelnökhöz, népeihez és a hadseregnek intézte köszönetét.

A *Tisza* miniszterelnökhöz intézett királyi kézirat igy szól:

Kedves Tisza!

Valódi szükségét érzi szivem, még a legfájdalmasabb gyász napjaiban közvetlenül szeretett népeimhez fordulni, hogy a megható ragaszkodás és kegyeletteljes hűség számtalan jeleiért mindnyájuknak legbensőbb és kifogyhatatlan köszönetemet kifejezzem. E végből mellékelve küldöm ebbeli nyilatkozásomat, melynek magyar koronám összes országaiban való megfelelő kihirdetésére Önt ezennel utasitom.

Kelt Bécsben, 1889. évi február hó 5-én.

Ferencz József, s. k.

Tisza Kálmán, s. k.

Népeimhez!

A legsulyosabb csapás, mely atyai szivemet érhette, drága egyetlen fiamnak pótolhatatlan elvesztése, Engem, Házammal és hű népeimmel, a legmélyebb gyászba borított.

Bensőmben megrendülve, alázatossággal hajlok meg az Isteni gondviselés ki nem fürkészhető határozata előtt s népeimmel a Mindenhatóhoz könyörgök: Adjon erőt, hogy uralkodói kötelmeimnek lelkiismeretes teljesitésében ne lankadjak, hanem követve ugyanazt az irányt, melynek változatlan megtartása ezentul is a jövőre biztositva van, a közjó s a béke áldásainak megőrzésére irányzott folytonos törekvésben, bátran és bizalomteljesen kitartsak.

Vigaszt nyujott azon tudat, hogy a legkeserübb lelki fájdalom e napjaiban népeimnek mindenkor tapasztalt szivélyes részvéte környez, s hogy minden oldalról, minden körből, közelből és távolból, városból és faluról, e részvétnek oly sokféle és oly annyira megható nyilatkozásait veszem.

Benső elismeréssel érzem, hogy a kölcsönös szeretet és hűségnek az a köteléke, mely Engemet és Házamat Monarkhiám minden népével összeköt, a megpróbáltatás ily nehéz óráiban csak még inkább megerősödik és megszilárdul, s azért szükségét érzem annak, hogy részemről s a Császárné és Királyné, forrón szeretett Hitvesem részéről, valamint mélyen sujtott menyem nevében is a gyászunkon való szeretetteljes részvétnek mindezen nyilvánulásait szivem mélyéből megköszönjem.

E mélyen érzett köszönettel hű népimmel egyetemben fohászkodom Isten kegyelmes segedelméért a további együttműködéshez, egyesült erővel, a haza üdvére.

Kelt Bécsben, 1889. évi február hó 5-én.

Ferencz József, s. k.

A temetés.

A temetés napja a nagy birodalom mind a két felében a gyász komor ünnepe volt. A hivatalok, az iskolák szüneteltek. A templomokban gyászistenitiszteletet tartottak. Délután 4 órakor pedig megkondultak mindenütt a harangok és félóráig zúgtak. Budapesten a boltok és üzletek legtöbbje a temetés idejében zárva volt. A kirakatokban mindenütt a gyász jelvényei, és a trónörökös arczképe látható.

Bécsbe rendkivüli sokan utaztak föl. A vasutak leszállitották az utazási dijakat. Bécs egészen gyászban volt. Fekete zászlók mindenfelé. A kirakatokban gyászhoz való tárgyak, vagy a trónörökös arczképe, gyász-draperia közt, fátyollal letakarva. A Burg körül reggeltől kezdve beláthatatlan tömeg. A kápolnában ravatalra helyezett halottat a délelőtti órákban még megtekinthette a közönség. De természetesen csak kevesen juthattak be a roppant sokaságból. Ekkor jelent meg a ravatalnál a magyar országgyülés két házának küldöttsége is.

Az idő télire fordult. Előtte való nap folyton havazott. Most csipős hideg lett. Délelőtt 10 órakor zárták el a kápolnát, mire a tömeg elvonult, s azokon az utczákon kezdett helyet foglalni, mely a kápolnától a kapuczinusok templomába visz, a sírbolthoz. A katonaság jelent meg a rend fentartására. A délelőtti órákban a templomokban gyász-istenitiszteletet tartottak.

A *király*, a *királyné*, *Stefánia* herczegnő a gyászmisét a kápolna oratoriumában hallgatták. Aztán megjelentek a koporsónál is, hogy még egy utolsó pillantást vessenek a halottra, kinek vonásait többé nem fogják látni. Délután 2 órakor zárták le a koporsót. A kulcsokat hg *Hohenlohe* főudvarmester vette át.

Negyedfél órakor a Burg előtt álló tengersokaság hullámzani kezdett. Megjelent az udvari halottas kocsi, hat fehér lótól vonva. Négy órakor ismét megkondultak a harangok. E pillanatban vették le a ravatalról a koporsót és fáklyafénynél nemes apródok, testőrök, valamint Rosenberg és Giesl hadsegédek, továbbá Bombelles gróf, a trónörökös főudvarmestere kiséretében levitték az udvarra. Most tisztelgett utoljára a holt királyfi előtt a palotaőrség; utoljára hajlott meg a zászló, utoljára pörögtek a fekete posztóval bevont dobok és Rudolf távozott az elevenek hajlékából, hogy beköltözzék a halottak házába.

Megindult a menet. A fekete posztóval betakart dobok tompa pergése hangzott, s a katholikus egyház halottas énekei. A gyászszertartásba nem dörögtek bele az ágyuk, a sorlövések. Idegen fejedelmek nem gyültek össze a koporsó körül. Külön küldöttek, követségek nem képviselték az európai udvarokat. A király akarta, hogy a temetés csendes és egyszerü legyen.

Huszárok nyitották meg a menetet; utánok gyalog katonaság. Aztán udvari hivatalnokok, néhány udvari kocsi, az egyikben Bombelles udvarmester. A gyászkocsi nagy, és csupa faragvány. Sötét mennyezetén fekete korona. Fekete leplek omlottak le róla. Koporsója ragyogott az aranytól. Bársonyfedele csak itt-ott látszék a koszoruk közül. Csak három koszorut tettek a koporsóra: az anyáét, a hitvesét és a gyermekét. A többi koszorut később vitték le a sírboltba.

A halottas kocsi két oldalán nemes apródok és ragyogó egyenruháju testőrök. Ismét katonaság és katonaság s köztük, a kik feltünést keltettek: a honvédség küldöttei. Igy haladt a beláthatatlan gyászmenet a tiszta kék ég alatt a verőfényben, mely bevilágitotta az ősi Burg viharlátta szürke falait, nagy udvarait, boltiveit. Igy haladt a város régi terein át az utczákra, melyeken már a legujabb kor fényes palotái pompáznak. Mindenütt óriás sokaság, ember ember hátán, minden ablakban nézők fejei. A tömérdek ember kivétel nélkül gyászruhában és gyász-zászlók sokasága int utolsó bucsut a végső utján menő halottnak.

A gyászmenet egynegyed öt órakor érkezett a Neuer-Marktra, a kapuczinusok temploma elé.

A kapuczinusok templomában már délután két órakor megkezdődött a meghivottak gyülekezése. A monarkhia méltóságai, előkelőségei itt gyültek össze. A magyar főurak diszruhája emelte a látvány fényét. A küldöttségek a templomban nyertek helyet, vagy legalább egy pár tagja a küldöttségeknek, mert a hely szük volt. A magyar püspöki kart Dulánszky, Császka, Bende és Pável képviselték. Simor bibornok-primást és Haynald bibornok-érseket betegség akadályozta a Bécsbe utazásban.

A templom belsejét egészen feketébe vonták. A sötét draperiák közt a Habsburgok családi czimere. A templom hajója közepén alacsony emelvény, aranyos brokát szövettel leboritva. Égő gyertyák vették körül. A templom-hajóban rendeztek be helyeket a család tagjainak, a herczegeknek.

A *királyné*, a *trónörökösné*, és *Mária Valeria* főherczegnő nem jelentek meg a temetésen. A királynét lesujtotta a fájdalom. Ők a József-kápolnában imádkoztak ezalatt. A király, a belga királyi párral, a főherczegekkel és főherczegnőkkel a szük Kloster-Gasseban szálltak ki, s a sekrestyén keresztül mentek a templomba.

Legkésőb érkezett *a király*, *Lipót* belga király és *a belga királyné* kiséretében. *Gizella* főherczegnő szintén megjelent a temetésen. Hintaik kis távolságban követték a gyászmenetet. A *király* az egész uton barátságosan köszöngetett minden oldalra; mindenki kalapot emelt a kettős fenség előtt: az uralkodó és a gyászoló apa fensége előtt. A király bámulatosan uralkodott magán. Nem jött könny szemébe, mig a belga királyné félájultan támaszkodott hátra a kocsiban.

Ő felsége nehány pillanattal előbb lépett a sekrestyéből a templomba, mintsem a koporsó a templom elé érkezett. Jobbján a belga királyné, balján Lipót belga király foglalt helyet. Mögötte a főherczegek és főherczegnők két sorban. Ott volt Salvator Károly főherczeg is fiaival, Lipóttal, Albrechttel és Ferenczczel.

Henriette belga királyné, valamint a többi hölgy is mély gyászban volt, sürü fátyollal fejükön. A koporsótól jobbra helyet foglaltak a közös miniszterek, a magyar és osztrák miniszterek, élükön *Kálnoky*, *Tisza* és *Taaffe* miniszterekkel; a titkos tanácsosok, a kamarások és az asztalnokok; mellettük közelebb a főbejárathoz helyet foglaltak a Reichsrath mindkét házának elnökségei, a magyar országgyülés mindkét házának elnökségei és a mennyire a hely engedte, a képviselőház több tagjai is, továbbá az alsóausztriai tartománygyülés elnöksége, Uhl bécsi polgármester és Ráth Károly Budapest főváros polgármestere a két főváros küldöttségeit vezetve, valamint a többi küldöttségek tagjai.

Ganglbauer bécsi érsek a kapuczinusokkal a templom bejáratához ment, a koporsó elé. A legöregebb udvari szolgák hozták azt a templomba és elhelyezték az emelvényre. A templomi kar éneke hangzott föl. Égő gyertyákat tartó papok álltak fel a koporsó két oldalán és Gangl-

nak, a lókivitel által pedig pengő pénzeket az állam közvagyonának. A vadászat szintén emeli az ország jövedelmét. De van egy neme a sportnak, ha ugyan magasztos czélja megengedné ezen névvel illetni, melyet uraink között csak igen kevesen űznek: *a tűzoltás*, mely épen nemzeti és államvagyoni, emberbaráti és hazafiui szempontból oly fontos, hogy több érdeklődést követelhetne, mint a milyenben részesül. Pedig ez a sport az, mely talán a legislegolcsóbb minden sport között. Vessünk egy tekintetet tűzoltó szaklapjainkra és ott találandjuk, mi módon lehet kevés költséggel sok veszélynek elejét venni.

Miért ne állanának magyar főnemeseink tömegesen ezen intézmény élén, most, midőn ugy is már népfölkelők, kész katonák; midőn minden hazafiui vállalatot oly hön felkarolnak, midőn gróf Széchenyi Ödön, nagy hazánkfiának édes gyermeke, életre hozta, és midőn gróf Cziráky Béla most is oly buzgó, mintaszerü vezére?

József főherczeg.

*

Midőn arra szólittattam fel, hogy a «Segítség» czímű albumba irjak, talán nem hibázom, ha egy olyannak mondását idézem, kihez segítségért soha senki hiába nem folyamodott.

Sokszor eszembe jut e mondása, midőn látom, hogy mindenféle állásu ember és főleg az alig felcseperedett fiatalság mennyire szereti magát szolgáltatni, lustaságból egy némelyik, de úrhatnámságból a legtöbb.

Gyermekkoromban épen ugy, mint talán minden gyermek, ki szülei házánál nagy szolgaszemélyzetet lát, én is nem egyszer akartam szolgáltatni magamat, mit azonban ő, ha észrevette, soha meg nem engedett, mondván: «tanuld meg azt: nem az az úr, a ki sokat szolgáltatja magát, de az, a ki mentől ritkábban szorul a mások szolgálatára».

Akkor meghajoltam a felettem uralkodó földi gondviselés szava előtt, mely parancs volt; de ugy hiszem, nem mindig esett jól annak rendelkezése. Ma azonban egy élet tapasztalata után vallom az idézett mondat igazságát és sokat csudálkozom azon a kis és nagy úron, a ki épen akkor képzeli magát annak, mikor legkevésbbé az.

Tisza Kálmán.

*

Papir-kor.

Tűz és víz pusztít, ország szent földe, «Segítség!»
E jajszó hangzik, harsog a légürön át.
Vajh! mi az, a mi segít? «*Tudomány, pénz, munka*» — csodás kor,
Melyben mindennek közvetitője — papir!

Szontagh Pál.

*

Nemcsak a bősz elemek, tűz, víz, dúlják: maga jobban
Dúlja, emészti magát a konok emberi faj.
S nincs menedéke sehol? — Istennél kész a segítség;
Fölleli, a ki keres, benned: örök Szeretet!

Szász Károly.

*

Si Duo Faciunt Idem.

Ha gazdag a szegénynek hullatott
Dús adományt, megirják a lapok,
Oszt' másnap az egészet feledik.
Mit koldus a másik koldusnak ad,
Isten könyvébe irva a falat
S ott tartva számon — végitéletig.

Vajda János.

*

Az égben.

A vészangyal munkájában kifáradva, pihenni elült egy sötét, villámmal terhes felhőre. A könyörület angyala feléje száll és megszólítja:

— Ujra találkoznunk kell hát! Mi a czélja mindannak, a mit tészsz? Mi a tanulság belőle? Büntetsz vagy oktatsz?

— Megintem az embert, felel a vészangyal, meglebbentve sötét szárnyát, s e pillanatban ezerek vetik öl aggódó tekintetöket a boruló égre. — Megintem az embert s megmutatom elbizakodásának, hogy csak féreg. Hangyafészkeit romba döntöm s keze munkáját ár alá temetem. El vagyok fáradva, de fáradságom nem vész kárba. Az istent szolgálom: az alázatosság istenét.

— Tekints hát alá munkádra. Ezreket tettél tönkre, s im milliók sietnek nekik segítségül. Meg akartad alázni az embert, hogy féregnek érezze magát, s im épen a te kezed csapása emeli föl a szeretet végtelenségébe. Kezdd ujra, s megint ez lesz az eredmény.

— El vagyok fáradva, mondja a vész angyala.

— Ez a különbség kettőnk között, válaszol a könyörületé; — én sohasem fáradok el.

Beöthy Zsolt.

*

A három angyal.

Hajnal küzd az éji árnynyal,
Három angyal földre szárnyal,
Fényből éjbe s földre érve
Itt is fényt hint szárnyuk széle.

Üdvözlésök egy mosolygás:
Látják, ez is, az is pajtás,
De, hogy épen melyik-másik:
Szemök kérdve tétovázik.

«A hol én a földön járok,
Összesimulnak a párok,
Mind a kettő kér és enged —
Hivnak engem Szerelemnek.»

«Ha valaki jót vesz mástól:
Fölkeresem én akárhol,
És, hogy feledni találja:
Nem hagyom — a nevem Hála.»

«Ti egyre csak *visszaadtok*,
Ép' adósok nem maradtok, —
Én csak adok ismét s ismét —
Az én nevem *Kész Segítség* . . .»

Szász Béla.

*

Édes hazánk üdve és jólléte, szebb és boldogabb jövője csakis a különféle nemzetiségeknek egy szívben-lélekben egyesüléséhez levén kapcsolva: hazafiúi kötelességünk kiegyenlíteni a múltban támadt viszályokat, elejét venni némely téves eszmék terjedésének, lecsillapítani, elfojtani s testvéri szeretetbe olvasztani minden nemzeti féltékenységet.

Hadzsics Antal.

*

Annyi ezer hű szív egyesült egy szívbe,
Forró imádságát Istenéhez vitte,
Kinyílott az égbolt, szállt az ima, szállt, szállt,
Áldja meg az Isten magyarok hazáját!

Mátray Lajos.

«SEGITSÉG.»

A «Segitség» emlék-album összes ívei kikerültek már sajtó alól; a díszes mű nagy ívrét alakban jelent meg összesen 44 oldalra terjedő tartalommal, melyet a színes kemény boríték 4 oldala 48 lapra egészít ki; a 3 frtos példányokhoz ezenkívül 4 oldalra terjedő zenemű-melléklet van csatolva. *Az irodalmi közreműködők* száma összesen 145-re megy, a kik közül 45-ön adtak verses és 100-an prózai dolgozatot. A rajzok száma több mint 80-ra terjed, 75 művész munkája.

Az albumot *Rudolf* trónörökös «Eperjes-Nagy-Károly-Toroczkó» czímű közleménye nyitja meg, mely fac-similében van adva, egy lapon Stefánia főherczegnő rajzával, melyeket a Roskovics Ignácz által készített szép keretrajzok vesznek körül. A következő lapon *József* főherczeg buzdító szavait találjuk: «Néhány őszinte szó nagy birtokosainkhoz» — vezérczikk a *tűzoltás* szervezése ügyében. Ezt követi Koburg Fülöp herczeg két czikke: «Egy szerencsés — és egy szerencsétlen vadászati nap», két érdekes leírás, két érdekes vadászatról.

Az emlékalbum továbbá még a következőktől tartalmaz prózai dolgozatokat:

B. Bajza Lenke («A részvét virága» czímmel), Balázs Sándor («Holnap» czímü beszély), Berzeviczy Albert (Az eperjesi «Széchenyi-körről»), Duka Tivadar («Ex oriente lux»), Eötvös Károly («Segítség» cz. Deák Ferencz-adoma), Fraknói Vilmos («I. Miksa császár és a magyar korona»), Hevesi Lajos («Az élet ösztöne»), Irányi Dániel («Bucsuzóm az eperjesi kollegiumtól 1840-ben»), Jókai Mór («Mátyás király forrása» történeti beszély), Király Pál («A bolond úr» czímmel), Lukács Béla («Toroczkó»), Molnár Antal («Az erdélyi nemzeti fejedelemség bölcsőjénél»), Pulszky Ferencz («Az eperjesi kollegium»), Rónai Horváth Jenő («Eperjes katonai fontossága») Rónay Jáczint («Töredék Naplójából, Kerényi Frigyes levelével»), Szádeczky Lajos («Tűz-víz között») Székely József («Székelykő»), Szendrei János («Multak emléke»), Szilágyi Sándor («Visszaemlékezés»), gr. Teleki Sándor («Emlékezés Garibaldi hadjáratából»), Trefort Ágoston («Vezéreszmék»), Vágó Pál («A népfelkelő önérzete»), Wohl Janka és Stephanie («Tűz és víz»), gróf Zichy Jenő («Levél Jókai Mórhoz»).

Továbbá emléksorokat és rövidebb dolgozatokat közöl az album a következőktől:

Abonyi Lajos, Albrecht-Lorenz Jozefa, Asbóth János, Ábray Károly, Ágai Adolf («Borsszemek» czím alatt), Ballagi Mór, Bartal Antal, Bartalus István, Bedő Albert, Beöthy Zsolt («Az égben» czím alatt), Berczik Árpád, G. Büttner Julia («Rózsa és nemes gyopár»), B. Büttner Lina («Gondolatok»), Csávolszky Lajos, Csernátony Lajos, Csukássi József, Degré Alajos, Dengi János, báró Eötvös Loránd, báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter, Feszty Árpád, Gyarmathy Zsigáné, György Aladár, György Endre, Hadzsics Antal, dr. Haynald Lajos bibornok-érsek, Hegedüs Sándor, Herman Ottó, Hevesi József, Hoitsy Pál, Hunfalvy János, dr. Ilosvay Lajos, Justh Zsigmond, dr. Kármán Mór, Keleti Gusztáv, Keleti Károly, dr. Krenner József, gr. Kuun Géza, Kvassay Ede, Lauka Gusztáv, László Mihály, Marczali Henrik, Moldován Gergely, báró Orczy Béla miniszter, Pauler Gyula, Pór Antal (Tompa Mihály egyik legutolsó kiadatlan kéziratát közli), báró Radvánszky Béla, Rákosi Jenő («Elemek harcza» czím alatt), Schwarcz Gyula, Simonffy Kálmán, dr. Stoczek József, Strausz Adolf («Bosnyák közmondások»), Szilágyi István («Arab jeles mondatok»), Szily Kálmán, id. Szinnyei József, Szűry Dénes, Than Károly, Tisza Kálmán miniszterelnök, gr. Tisza Lajos, Torma Károly, K. Tóth Kálmán, Vadnai Károly, Vajda Viktor, Vajkai Károly (Véka Lajos), Vaszary Kolos főapát, Vámbéry Ármin, Volf György, Wagner László, Wartha Vincze, gr. Zichy Ágost, Zsilinszky Mihály.

Költeményeket következők adtak:

Arany László (Arany Jánosnak «A földrengés» czímü kiadatlan költeményét), Ábrányi Emil («Irgalom» czímmel) Baksay Sándor, dr. Barna Ignácz, dr. Barsi József, Bartók Lajos («A gyönyörnek vagy te kelyhe» czímmel), Brassai Sámuel, Dalmady Győző («Szép családi élet»), Dóczi Lajos («Tűz», Schiller «Harang» énekéből), Dömötör Pál, Endrődy Sándor, Erdélyi Béla, Erődi Béla, Erődi Dániel, Fejes István («A kis csiga»), Gyulai Pál, Hegedüs István («A részvét»), Ivanovics József (Belgrádból küldött szerbből fordított verset), Jakab Ödön («Fénybogár»), Kacziány Géza, Kiss József, Latkóczy Mihály, Lévay József («Röpke múzsa» czímmel), Majthényi Flóra (Spanyolországi útjából, Sevillából küldött emlékverset), Mátray Lajos, Mezei Ernő, Pajor István, Pásztói dr. Platthy Adorján («Vigasztaló»), Reviczky Gyula, Rudnyánszky Gyula («Segítség»), Simay János, Siposs Soma, Sturm Albert, Szabó Endre, Szász Béla («A három angyal»), Szász Gerő («A megváltó»), Szász Károly, P. Szathmáry Károly («Egy szikra»), Szontagh Pál («Papir-kor» czímü epigramm), Tóth Lőrincz («Vigasz»), Vajda János («Si duo faciunt» czímmel), Vargha Gyula («Kishitűnek» czímmel), Váradi Antal («Ég, föld»), Zichy Antal, («Csapások»), gróf Zichy Géza («A halál angyala» czímmel).

A fejedelmi hölgyek rajzai nyitják meg az albumnak oly változatos és gazdag illusztrációját. *Stefánia trónörökös főherczegnő* művészi kivitelű rajza: «Keleti város tengerparti részlettel.» *Klotild főherczegnő (József főherczegné)* rajza szép pálmacsoportot tüntet elő, alatta anya és kis leánykája. «Magyar pálmák alatt» — ez a kép czíme s a főherczegi pálmaház egyik érdekes részletét mutatja meg. *Margit* főherczegnő a fiumei benyomásokból merített képtárgyat; egy fiumei bárkát vetett papirra, egész könnyedén a bárka körül röpdeső sirályokkal. Ezt Morelli metszette fába. *Mária Dorothea* főherczegnő kárpáti rajzalbumának egyik lapját engedte át: «Az első zerge». Fiatal uri vadász tér haza a bérczes uton, utána egy tót legény viszi az elejtett zergét. *Koburg Lujza* főherczegnő a pohorellai kastélyt rajzolta le, szép alakú fák közt és igen jártas rajzónnal.

Zichy Mihály allegorikus képe: «Eperjes-Nagy-Károly-Toroczkó», e nagy művész egyik legszebb alkotása, az ő bájos női alakjaival. A három szerencsétlen várost egy-egy nő ábrázolja, kik a füstölgő romokon ülnek, egymásra borulva, egymást ölelve. Háttérben füstfelhő, lobogó láng, égő gerendák s a füstgomoly közt száll a részvét alakja, kiterjesztve szárnyait és karját a szerencsétlenek fölött. — Majd *Benczur* Gyulától találjuk erőteljes rajzban «A vészharangot», *Munkácsy* Mihálytól tollrajzot («Reggel»), *Ligeti* Antaltól jeruzsálemi tájrészletet. Nincs az albumnak egyetlen lapja sem rajzok nélkül. Némely lapon kisebb rajzokból egy-egy kis gyüjtemény talált helyet. Minden kép legközvetlenebb mása az eredetinek, mert vagy fénynyomat (autotypia),

*

vagy czinkografia s vonásról-vonásra adja a művész rajzát. Igy a közönség ez albumban hazai művészeink legtöbbjétől egész rajzgyüjtemény birtokába jut. A tárgyak rendkívül sokfélék és a modor is mindegyre változik. Vázlatok mellett gondosan dolgozott képek. Egy-egy könnyen oda vetett alak után jellemzetes és gonddal készült szöveg-illustrácziók; majd genreképek, népies alakok, tanulmányfők.

Roskovics Ignácz rendezte az album illustráczióit, fáradozott sokat *Vágó* Pállal együtt, s kedves dolgokat rajzoltak az albumba. Övék az album boritékának képe is. A czímlapon a leégett ház küszöbénél, koldus-batyuval ül egy anya, segély után nyujtva kezét; mellette kis gyermeke, ki önkénytelenül nyujtja ép úgy mind a két kis kezét, mint anyja. Ezt *Vágó* Pál rajzolta; az album boritékának hátsó lapját pedig *Roskovics*. Egy pompás menyecske, hóna alatt, kezében a «Segitség» album, kinálja beszédes ajkkal, szép szemekkel. Olyan kecses kép, hogy ráma illetné meg. Roskovics még Jókai egy kis elbeszélését is nagyon sikerülten illusztrálta. *Vágó* pedig «A népfölkelő önérzete» czímen rajzolt egy vidám csoportot, melyben az önérzetesen beszélő népfölkelőhöz maga a művész, két hallgatójához pedig Roskovics és Zala György szolgáltak modellül.

Az album rajzait az említetteken kívül a következők szolgáltatták:

Aggházy Gyula, Angyal Béla, Baditz Ottó, Barabás Miklós, Basch Gyula, Bezerédi Gyula, Benczur Béla, Biasini Mariska, Blaskovich Ferencz, Brodszky Sándor, Bruck Lajos, Bruck Miksa, Burger Lajos, Büttner Ilon, Csók István, Donáth Gyula, Dörre Tivadar, Elischer Lajos, gr. Erdődy Gyuláné, báró Fejérváry Olga, Feszty Arpád, Greguss Imre, Györök Leó, Halmy, Háry Gyula, Jankó János, Jendrassik Jenő, Joanovics, Jókai Róza, Kardos Gyula, Karlovszky Berczi, Kéméndy Jenő, Kimnach László, Kozics Imre, Linek Lajos, Mannheimer Gusztáv, Margitay Tihamér, br. Mednyánszky László, Mesterházy Kálmán, Miskovszky Viktor, Molnár József, Nádler Róbert, Neográdi Pap Henrik, Pataky László, Peske Géza, br. Prónay Róza, Révész Imre, Rippl, Spányi Béla, Stetka Gyula, Strobl Alajos, Szárics Bertalan, Szirmay Antal, Tahy Antal, Telepi Károly, Tolnay Ákos, Tornai Gyula, Tölgyesy Arthur, Tury Gyula, Valentiny János, Vastagh Géza, Vastagh György, Zala György («Harczkészség» czímű szoborművének rajza).

A zenemű-mellékletnél közreműködtek: Bartalus István, mint a «Segítség» zenemű-mellékletének szerkesztője; Aggházy Károly («Feladvány»), Erkel Ferencz («Románcz» egy kéziratban levő operából), Lányi Ernő («Népdal»), Szentirmai Elemér («Népdal»), Szotyori Nagy Károly («Magyar népfölkelők indulója»), Zimay László («Emlék» czímű zeneművel.)

*

A «Segitség» emlék-album irodalmi bizottságában Jókai Mór főszerkesztőn és társszerkesztőjén, Nagy Miklóson kivül dr. Beöthy Zsolt, Rákosi Jenő, Szana Tamás, Törs Kálmán, Vadnay Károly és mint jegyző dr. Szádeczky Lajos működtek közre.

A «Segítség» művészi bizottságának tagjai a művészeti rész szerkesztőjén, Roskovics Ignáczon kivül, még két művészünk: Vágó Pál és Zala György.

A «Segítség» emlékalbum négyféle kiadásban jelen meg, u. m.: **egy** forintos, **három** forintos, **tiz** forintos és **száz** forintos kiadásban, melyeknek már elseje — a legolcsóbb — **az egy forintos** is csinosan van kiállítva, s diszes boritékban 44 nagy oldalra terjedő s több mint 80 képpel illusztrált tartalmával árához képest annyit fog nyujtani, hogy hasonló diszes illusztrált füzetet a külföldi nagy irodalmakban is csak két-három ekkora áron lehetne megszerezni. A drágább példányok fokozott dísszel vannak kiállítva és külön művészi mellékletekkel ellátva.

A «Segítség»-emlékalbum első — egy és három forintos — példányai a szent-istvánnapi népünnepen, augusztus hó 20-án jelennek meg, s ugyanakkor kezdetét veszi a példányoknak az előfizetők részére való szétküldése abban a sorrendben, melyben az előfizetések beérkeztek. A tömeges szétküldésre napok lesznek szükségesek, s mivel a gyüjtő iveknek egy része még nem érkezett vissza: a szerkesztőség elhatározta, hogy az előfizetési határidőt szeptember 15-éig meghosszabbítja.

A «Segítség» gyüjtő-ivei és előfizetési összegei a Franklin-Társulat kiadó-hivatalához (Budapest, egyetem-utcza 4. sz.) szept. hó 1-kig küldendők be. Szept. 15-ike után az album csak magasab bolti áron lesz kapható.

A t. megrendelők kéretnek, hogy a megrendelésben világosan tüntessék ki, melyik kiadást (az 1, 3, 10, 100 frtost) és hány példányban rendelik meg.

A díszesebb kiállitásu 10 és 100 forintos példányok, melyekben számos kép szinnyomatban lesz adva s melyekhez külön műmellékletek is lesznek csatolva, több gondot és időt vevén igénybe, csak szeptember hó folyamán fognak megjelenni, de ezek előfizetői, míg díszpéldányaikat kezükhöz kapják, az olcsóbb kiadásból díjtalanul kapnak egy példányt.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Gvadányi-album, gróf Gvadányi József szakolczai lakóházának emléktáblával való megjelölése alkalmából, szerkesztette dr. *Kovács* Dénes.

E többek közreműködésével szerkesztett alkalmi könyv első sorban arra készült ugyan, hogy a czímében is kiemelt kegyeletes ünnep emlékeül szolgáljon, de tagadhatatlanul van maradandóbb becse is. A tartalmát tevő tizenkét — részben verses — közleményben nem egy olyan adatot találunk, mely régi jó Gvadányinknak úgy életére, mint irói munkásságára új világot vet; müveinek teljes jegyzékét pedig épen ez a könyv nyujtja először. A közlemények közül különösebb fölemlítést érdemelnek a következők: «Gvadányi élete és művei» hat szakaszban, dr. Kovács Dénestől, «Gvadányi és a Perzsa levelek» Beöthy Zsolttól, «Gvadányi és Gaal» dr. Erdélyi Páltól, «Gvadányi humora» Solymossy Sándortól. A közlemények általában élénk, vonzó előadásuak s teljes képet igyekeznek adni irodalmunk első kedves humoristájáról, s így méltán számolhatnak nemcsak az irodalomtörténet művelőinek, hanem a költőit becsülő művelt közönségnek méltó érdeklődésére is. A pártolásra minden tekintetben érdemes könyv díszes kiállításu, s eléggé sikerült képekben ábrázolja Gvadányit, Szakolcza városát, Gvadányi lakóházát, régibb és újabb alakjában, úgyszintén a Gvadányi emlékét örökítő emléktáblát. Ezeken kívül még két hasonmás is van benne, melyek egyike Gvadányi első, 1788-ban nyomtatott versének, másika pedig Gvadányi kézirásának hű mása. A 151 nagy 8-rétű lapra terjedő könyv ára 2 frt.

«Az ember tragédiája» holland nyelven. «Az ember tragédiájá»-nak holland fordítása mult hóban jelent meg Amsterdamban. A holland sajtó, a menynyire a hozzánk érkezett birálatokból láthatni, lelkesedéssel fogadta e művet s nem késik Madáchot a világirodalom elsőrangu költői közé sorozni. A mű sikerében jelentékeny része van természetesen A. S. C. *Wallis*-nak is, mert fordítása a lehető legsikerültebbek közé számítható. A történelmi tanulmányairól s regényeiről nagyon előnyösen ismert Wallis (mely név alatt a holland tud. akadémia elnökének leánya: *Opzoomer* Adél k. a. rejtőzik) alapos képzettségének s honunk és nemzeti irodalmunk iránti meleg érdeklődésének s rokonszenvének szép kifejezést adott, a mű elé bocsátott mintegy 40 lapra terjedő essay-ben. A munka csinosan kiállítva s Zichy Mihálynak 14 rajzával illusztrálva (az utolsó kép hiányzik), mint értesülünk, nehány hét mulva már második kiadásban jelenik meg.

Népiskolai könyv Jókaitól. A Révai testvéreknél második kiadásban és átdolgozva jelent meg *Jókai* történeti tankönyve: *Magyarország története a népiskolák számára.* A koszorus iró tolla eleveníti meg e könyvecskében a nemzet történetét, rövid képekben, s ékes szavakban vési a zsenge nemzedék lelkületébe. Ára kemény kötésben 30 kr.

Magyar nyelvtan, mondattani alapon, Irta *Király* Pál. Első rész. Polgáriskolák és középiskolák első osztálya számára. Budapest, Méhner Vilmos kiadása. Ára 80 kr. A tanári pályán hosszabb időn át működő érdemes szerző saját rendszerét öntötte e könyvbe. Arról lehet vitatkozni, hogy igy, mondattani alapon fogva fel a nyelvtant: képesek vagyunk-e a hang- és szótant saját szerepüknek megfelelőleg teljes átlátszósággal előadni, hogy épen a mondat maga nem lebeg-e folyvást előtérben, mintegy absorbeálva az elemzés aprólékos munkáját; de annyi bizonyos, hogy a siker, melyet ez úton a fiatal növendékeknél elérni óhajtunk, minden kétségen kivül gyorsabb, mint a melyet régi nyelvtanaink biztositottak. A Király Pál könyve mind a szófajok magyarázatában, mind azok csoportosításában annyira gyakorlatinak, hogy úgy mondjuk józannak, egyszerűnek s mégis elég bőnek s minden követelményt kielégítőnek látszik, hogy egy perczig sem kételkedhetünk affelett, hogy a maga elé tűzött czélt legkönnyebben eléri mind ama nyelvtanok közt, a melyeket ujabbi tankönyv-irodalmunk fölszínre hozott. Egész eljárása mutatja, a mit az iró előszavában mond, hogy sok dologban inkább hallgatott magára a nyelvre s régi jobb nyelvészeinkre, mint mai nyelvtan-iróinkra. A mint a név- és igeragozásnak némileg uj módszerét világos áttekinthetőséggel felállítja s a névragozásban a Simonyi-féle, az igeragozásban pedig a Szarvas-féle elméletektől helyes indokolással eltér, mind a gyermeki ész felfogásához mért előadásával, mind osztályozása egyszerűségével, kifejezéseinek mesterkéletlen szabatosságával a magyar tankönyvirodalom elsőrangú művelői közé emelkedik. Az igeidők elnevezése azonban nehezen fogja kielégíteni a nyelvészeket s nyelvtanirókat. A folyamatos cselekvést, az *adok vala*-féle alakot Király *tartós mult*-nak, az *adtam vala*-féle alakot *nyomatékos mult*-nak, az egyszerű jövőt *határozatlan jövő*-nek, míg a föltétes mondatokban használható *adandok*-féle alakot egyszerű *jövő*-nek nevezi, mi talán kevésbbé korrekt elnevezés. Az helyes, hogy a régi óhajtó módot a *föltételes mód*-dal cseréli föl: de a mit például a szenvedő igék jelen idejű melléknévi igenevéről mond, arra ellenvetést lehet tenni. Mindezek azonban csak csekély fontosságu észrevételek. Király tankönyve, a mely egy igazi magyar tanférfiu műve, mindenesetre megérdemli, hogy a kritika beható vizsgálódása tárgyává tegye s méltassa.

A trónörökös könyve. Az «*Osztrák-magyar monarchia irásban és képben*» czímű néprajzi műből a bevezető kötet 16-ik füzete jelent meg. A monarchia alakulásának történetét előadó fejezetből, melyet Zeissberg Henrik irt és Acsády Ignácz fordított, a III. Károly és Mária Terézia királyok alatt történt események mondvák el. Arczképek, egykori felvételek után, tarkítják a szöveget: igy III. Károlyé, Mária Teréziáé, Ferencz lotharingi herczegé, Pálffy nádoré, Kaunitz herczegé, gr. Daun Lipóté sat. A füzet ára 30 kr, s megrendelhető a Révay-testvéreknél.

Cicero I. II. és XIV. philippicáját, a nagy római szónoknak M. Antonius ellen tartott beszédeit dr. Bozóky Alajos, nagyváradi jogakadémiai igazgató lefordította magyarra, s három kisebb füzetben adta ki Hügel Ottó N.-Váradon. Cicero hires philippikáinak, — melyek azon kivül, hogy a szónoklat remekei közé tartoznak, a római köztársaság utolsó időszakának megismerésére is becses források — ez az első magyar fordítása, még pedig tartalmilag hű és biztos, formailag választékos. Bozóky a régi klasszikusok egyik leghivatottabb tolmácsa. A művet tájékoztató bevezetéssel is ellátta, s a szöveget felvilágosító jegyzetekkel kiséri. Ára egy-egy füzetnek 36 kr.

Piros könyv a magyar nép számára, irta P. *Szathmáry* Károly. A jóravaló könyvecske, mely a magyar nép bajaival foglalkozik, s a gondtalan gyermeknevelésről, halandóságról, balesetekről beszél el szomoru példákat, második kiadást ért meg. A kisdedóvók, gyermekmenhelyek fölállításának buzgó szószólója a füzet, melyet a nép sok okulással olvashat. Számos kép is van benne Jankó Jánostól. Ára 16 kr. száz példány 12 frt. Megrendelhető a Révai testvéreknél.

Mindennapi történetek, elbeszélések, irta Ferenczy Ödön; megjelent Máramaros-Szigeten, Berger Miksa kiadásában. Hat kisebb elbeszélés van a kötetben, rövid, egyszerű dolgok, fiatalos gondolkozással irva, mely az élet mélyébe, az emberek lelkébe még nem hatol be.

A «Régi Szeged» czímű monografiából Reizner János a második kötetet rendezi sajtó alá s a Szeged város által anyagilag támogatott mű kiadását az Endrényi testvérek vállalták el. Az uj kötet külön czíme lesz «A kőbárány s a kun puszták pere» és gazdag részleteket ad Szeged hajdankori történetéből, nevezetesen a Hunyadiak korából, a Dózsa lázadás s a mohácsi vész idejéből. De különösen a város birtokviszonyait, s főként az 1716—1731-dik évben folyt küzdelmeket tárgyalja és Szeged régi képét mutatja be. A mű különösen Szeged közönségének van szánva. Tizenegy ívnyi terjedelmű lesz s előfizetési ára 1 frt 50 kr.

Akadémiai értekezések. Az akadémia kiadásában megjelentek: a nyelv- és széptudományi értekezések köréből: «*Az ó- és középkori Terentiusbiografiák*» Ábel Jenőtől, ára 40 kr. A társadalomtudományi értekezésekből: «*A középiskolai oktatás hazánkban 1867—1886*» Láng Lajostól, ára 40 kr. A «Mathematikai és természettudományi közlemények»-ből: «*A hajdani jégárak nyomai a Magas Tátra*

fölborzolt, összegyűrt tollazata s gyorsan emelkedett föl, föl a magasba, ott egy darabig keringett, himbálózott, mintha tájékoztatná magát, aztán mint a kilőtt nyil, mint a szent lélek szállt, szállt a kastély felé.

Míg a fehér galamb elvégzi a dolgát, addig Druzsba úr is végezni akart. Komoran, gondterhelten tért vissza a faluba a direktorhoz, a hol még ebéd előtt tollat és tintát kért:

— Vezesd el a bácsit az irószobába, Miczike!

Útközben Druzsba úr lecsatolta óraláncáról a kis ezüstmalaczot és odaajándékozta a leánykának, a ki szépen meghajlott és egy pacsit adott érte a Druzsba úr nagy tenyerére.

— Nem tud röfögni? — kérdé a leányka s próbálta nyomogatni.

— Nem, aranyoskám, nem tud, — mondta Druzsba úr jóságosan.

— Hát mit tud?

— Semmit se tud, — felelte röstelkedve, mintha ő lenne annak az oka. — Hanem azt mondják, szerencsét hoz.

— Hogy hoz, ha nem tud járni? — faggatta a gyermek.

De már erre Druzsba úr se tudott megfelelni és nem is volt olyan hangulatban. Remegő kézzel fogta meg a lúdtollat (itt még olyannal írtak) s a következőket vetette papirra:

«Ha meghaltam, a kötelesség és pontosság áldozata vagyok, imádkozzatok értem, Isten veletek, kollégáim. A mi csekély ingóságaim vannak, azokból tanártársaim válaszszanak egy-egy emléket, aranyórámat, pecsétnyomó ametiszt gyűrümet és megtakarított pénzemet, ezerhétszáz forintokat hagyom Jahodovsky Józsefné asszonynak, a «Páva» vendéglősnőjének, azon föltétel alatt, hogy minden évben keresse fel egyszer síromat, ha az általában feltalálható lészen s személyesen tegyen rá egy szekfü virágot. Ez végakaratom. Amen. *Druzsba Tivadar.*

U. i. Növényeimet hagyom a nemzeti múzeumnak, ruháimat Kutorai pedellusnak, jegyzeteimet a tudományos akadémiának, hatágu peneczilusomat a házmesterném kis fiának, ki azt sóvárgó szemmel nézegeti, valahányszor faragok vele.»

Egy könycsepp esett le a papirra, mely elmosta és elpiszkitá az egyik szót, de Druzsba úr már meg sem nézte, melyiket, hirtelen behajtotta az iratot, spanyolviaszkot csöppentett rá és lenyomta az ametiszt pecsétgyűrűvel.

Ebédnél egy kis bátorságot ivott, de a fekete kávét már nem várta be, intett Kutorainak és elindúltak a kastélyba, hiába tartóztatta idősb Wildungen gúnyolódva, hogy úgy is hiába való fáradság, csak az ördögnek tartozik egy úttal.

Közeledvén a kastélyhoz, a fenyves szélén egyszerre igy szólt, nem minden érzékenység nélkül, ünnepélyes zordonsággal:

— Most pedig elválunk Kutorai. Ön itt marad, én pedig tovább megyek végzetes utamon. Isten tudja, mi vár rám, Kutorai. Fegyvert nem viszek magammal, mert úgy se merném elsütni, megyek azzal a tiszta szándékkal, hogy a mit elvállaltam, a hagyaték részletes megtekintését, azt életem árán is kész vagyok teljesiteni. Mert nem a kiváncsiság visz, Kutorai, de a kötelesség. Ön itten megvár egy-két óráig, ha visszajövök, jó, ha vissza nem jövök addig, akkor már baj van. Akkor üljön ön kocsira és hajtasson el Beszterczebányára még az éjjel, ott jelentse az esetet a főispánnak és a katonai parancsnokságnak és kérje megszabadításomat. Ha megszabadítanak, jó, ha pedig már későn érkeznek (s most megint egy könycsepp gurult le a Druzsba arczán;) akkor, akkor... ebben az esetben Isten önnel Kutorai, viselje magát jól és legyen tisztelettel a tanári kar iránt és akkor, akkor... vigye el azt az irást, a mit adok, a budai járásbiróságnak, ebben van a végrendeletem. Mondja el barátaimnak, hogy Druzsba Tivadar ember volt a talpán, előre tudta a halált és mindent elrendezett. Notabéne, minden ruhámat magának hagytam, Kutorai.

— Köszönöm, — mondta a pedellus a helyzethez illő sohajjal és elmélázott, mintha azt számítgatná, hány kabátja és mellénye van a tanár úrnak, aztán kis vártatva hozzátette:

— A bundát is?

— Azt is.

Ezzel kiszedte zsebéből tárczáját, aranyóráját, a bepecsételt iratot s átadta Kutorainak és megindult a kastély kapujához vezető páfránynyal, cziczkóróval fölvert gyalogúton.

Kutorai visszatartotta.

— Tekintetes tanár úr, — szólt merészen eleibe lépve, — tessék nekem megmondani, mert nincs azóta nyugtom tőle, és ha vissza nem térne holtomig kinozna, mire értette délelőtt, hogy nagy szerencsém van a szarvakhoz?

Druzsba tanár úr zavartan, de mégis szigorúan nézett rá:

— Ne legyen szemtelen, Kutorai, hogy ebben a végzetes pillanatban ilyen lappáliákkal áll elő. Mondtam, mert mondtam. Tudom is én, mért mondtam? És ha tudom is, mért akarja tőlem harapófogóval kihúzni? Mindenemet szétadtam, valamit én is csak magammal vihetek a másvilágra... No, nézze meg az ember.

Meg sem állt többé, csak a kapunál. Egy miatyánkot mormogott csöndesen, miközben meglátta Kutorait, hogy egy fa mögül les rá, közelebb intette s igy szólt reszkető, tompa hangon:

— Az órát minden reggel pont nyolczkor kell felhúzni; ha késik, meg kell egy párszor rázogatni napközben, az a természete.

Kutorainak feltűnt, hogy nagyon sápadt volt és izgatott, úgy rémlett neki, mintha ama néhány perez óta sokkal havasabb lenne a feje.

Végre fölemelte esernyője nyelét, mely egy réz kacsafejben végződött és megkopogtatta vele a kastély szögekkel kivert izmos tölgyfa-kapuját, mire az legott csikorogni kezdett, mint valami élőlény és megfordúlt sarkaiban.

— Tessék belépni! — szólt valaki belülről, németül.

Druzsba úr belépett, szive hangosan vert.

A kapu bezáródott utána s ő szemben találta magát egy medvével, a ki fölágaskodott, fölemelte a két első lábát, mintha parolázni nyujtaná az egyiket.

Druzsba úr réműlten tántorodott hátra.

— No no, ne tessék félni, — szólalt meg, de nem a medve, hanem egy oldalt álló, szürke ruhába öltözött katonás tartású öreg úr, kit eddig Druzsba úr nem vett észre.

— Bligi jó állat, szelid állat, ki nem bánt senkit. Mindössze három embert evett meg valamikor, de most már öreg, nincsenek meg a fogai és Istenhez tért, meg van szelidülve. Bligi, eredj be az odúdba! (Bligi morogva távozott egy vasrostélyos házikóba, melynek lelapúlt fehér homlokzata orgonabokrok közül kandikált ki). És most térjünk a dologra, uram, megkaptam a parancsot és mindent készségesen megmutatok önnek. Tessék engem követni. Nem kiván előbb valami frissitőt?

— Köszönöm, — nyöszörögte Druzsba úr, még mindig zsibbadtan a kiállott izgalomtól.

(Vége következik.)

SZENT IMRE HERCZEG.

Roskovics festménye.

Jézus születésének magasztos ünnepét különös szépen fogják ez idén dr. gróf *Almássy* Imre puszta-szent-tamási birtokán megülni. Karácsony estéjén helyezik el ugyanis a grófi család ujonan épült házi kápolnájában Roskovics Ignácz szép oltárképét.

Karácsony este a grófi család papja, Aigner tisztelendő úr áldja meg a költői felfogású képet, mely alkalommal Puszta-Szent-Tamás apraja-nagyja énekli majd az örömöt hirdető szent éneket:

«Mennyből az angyal
Lejött hozzátok...»

Ének után a kastély ebédlőjében kölcsönös jókivánságok között osztja ki a puszta összes gyerekeinek a grófné, a nagy Wesselényi Miklós unokája a fehér kalácsot s meleg, szép új ruhadarabokat. Könnyű lesz a boldog gyerekeknek elhinni, hogy mindezeket csakugyan a Jézuska hozta; hiszen saját szemeikkel ott láthatják az ő alakját azon a gyönyörű oltárképen, a mint Imre herczeg földi ékességeit: koronáját, kardját az oltár lépcsőire lerakván, áhitattal fogadja a Jézuska által neki nyújtott liliomot, az ártatlanság jelvényét.

A szindús képet alkalmunk volt látni a napokban a művész Munkácsy-utcza 16. szám alatt levő műtermében s elmondhatjuk, hogy Roskovics e képe is az ujdonság ingerével hat a nézőre és nem nélkülözi a régi nagy mesterek vallásos ihletét sem; úgy látszik a mester frissen veszi a festékeit, de régi szentelt olajjal keveri. *S. B.*

KRISZTUS SZÜLETÉSE.

Firle Walter képe.

Firle Walter, kinek «*Krisztus születése*» czimü képét ezúttal bemutatjuk, egyike a legismertebb bajor festőknek s mint tanár büszkesége a müncheni képzőművészeti akadémiának. Az újabb realisztikus iskola hive, de fölfogásában mindenkor poétikus. Először a bajor nép életéből merített genre képekkel tünt föl, mig újabban a vallásos festészetet müveli nagy előszeretettel. Vonzalmát a realisztikus ábrázolás iránt ezen a téren sem tagadja meg, mert biblikus tárgyú festményein is gyakran találkozunk olyan vonásokkal, melyeket a régi hagyományok követői aligha mernének használni. Vallásos tárgyú müveiben azonban mindig van valami, a mi megindit és fölemel. Ilyen a «*Krisztus születése*» is, melyen különösen a gyermek Jézust környező angyalok csoportja hat meg az áhitat igaz kifejezésével.

Firle Walter a budapesti tárlatok közönsége előtt sem ismeretlen, gyakran állitott már ki nálunk s a Nemzeti Múzeum gyüjteményében is van festménye.

KEDVES VENDÉG.

Zemplényi Tivadar festménye.

Zemplényi Tivadar, kitől a «*Kedves vendég*» czimü bájos genre-képet mutatjuk be, a családi élet örömének és bánatának ritka hivatottságú festője. Látszik, hogy maga is jó családapa, mert a familia szeretetet és dédelgető gondját oly apró és igaz vonásokkal festi, a minőket csak az a müvesz ismerhet, a kinek szivében a hozzája tartozók munkás szeretete lakozik. Ime, a mama, puha vánkosra fektetve behozta s a szalon asztalára fektette a gügyögő apró jószágot, ki a világról még mit sem tudva, mosolygó ajkakkal és révedező szemekkel tekint szét maga körül. Az ujszülött felé a nagymama hajlik jóságos arczával, mig az asztal végén egy fiatal nő, hihetőleg a család vendége, rokonszenvező arczkifejezéssel kiséri a kedves jelenetet. Van a kedves vendég bemutatkozásának még egy harmadik tanuja is: az éjjeli asztal közelében meghuzódó kis fiú, ki némán bámul maga elé s minden hihetőség szerint arról a gólyáról gondolkozik, a ki ezt az apró jószágot szállitotta a familiának. A gondolat és kompoziczió egyaránt becsületére válik a sok gonddal és tudassal dolgozó képirónak.

Wildungen arczán a halványságot égő pirosság váltotta fel.

— Én mindent tudok, — ismétlé Druzsba úr csendesen, — és soha semmit se fogok elárulni. Isten engem úgy segéljen!

A fiatal mérnök meghajtotta magát, annak a jeléül, hogy kész engedelmeskedni ebben a kényszerhelyzetben.

— Meg fogom kisérleni, uram. Várjon rám a nyirfák alatt, egy jó óra múlva itt leszek a válaszszal, úgy lehet.

— Nem vihetne magával?

— Lehetetlen. Hanem a mit tehetek, megteszem.

A fiatal mérnök sietve ment le a bányába, Druzsba úr a fák árnyéka alá húzódott, a szénpajták háta mögé, leült a fák alá s rágyújtván egy kassai kubára, hallgatta a talicskák csikorgását; egy öreg munkás valami tót dalt dúdolgatott:

Mikor gyerek voltam, az asszonyok a kemenczére híttak maguk mellé;
Mikor legény lettem, én híttam őket;
Most, hogy öreg vagyok, semmit se szólunk egymáshoz.
Csak a talicskámat biztatgatom:
Gurulj, gurulj kis taligám,
Te vagy az én tápláló dajkám.

Addig-addig dudorászta, hogy Druzsba is megtanúlta és csupa unalomból át akarta önteni magyar szövegbe, kinosan viaskodék a rimekkel és caesurákkal s midőn odaért Kutorai, haragosan inté le.

— Pszt! Ne zavarjon szellemi foglalkozás közben!

De Kutorai meg nem állhatta, hogy elő ne villogtasson egy szarvas-agancsot.

— Nini, tekintetes uram, mit találtam.

— Hol?

— A szakadékban.

— Hm, — veté oda boszúsan, — magának nagy szerencséje van a szarvakhoz, Kutorai.

Kutorai elszontyolodott e szavakra s oly mély töprengésbe merült a fához támaszkodva, mint a kinek valami rébuszt adtak fel, Druzsba pedig tovább épité a bohókás dalocskát, miközben úgy eltelt az idő, hogy egyszerre csak ott toppant a kis mérnök s rejtélyesen intett Druzsbának, hogy kövesse.

A mérnök bevezette a deszkabódéba, a mit irodának neveztek; egy hivatalnok volt ott, a ki számba vette a kiaknázott és az elszállított szénmennyiséget. Ifjabb Wildungen egyszerűen kiküldte a hivatalnokot.

— Magam akarok lenni ezzel az úrral, legyen oly jó, kedves Bihács úr.

Bihács úr eltávozott a füle mellett lúdpennával, ifjabb Wildungen pedig körűlnézett, hogy a deszkanyílásokon nem néz-e be valaki, aztán így szólt Druzsbához:

— Minden rendben van, uram, hanem mindenek előtt üljön le ide a székre és egy szelet papirkára irja fel azt a nehány szót, a mit diktálok, lehetőleg nyomtatáshoz hasonló betűkkel.

Druzsba leült s az ifjú báró ezt diktálta:

— «Egy úr érkezik ma a kastélyba, mutassák meg neki az épületet és a kertet».

— Megvan.

Ekkor a báró zubbonya alá nyúlt, kivett onnan egy hófehér galambot, mely vidoran meresztė apró serétszerű szemét Druzsba úrra. A báró rákötötte keskeny selyempántlikával az összehajtogatott levélkét és átnyujtotta Druzsbának, mondván:

— Rejtse a kabátja alá a galambot, aztán ha olyan helyre ér, a hol senki sem látja, ereszsze el.

— És aztán? — csodálkozék Druzsba úr.

— Nos, hát a galamb elszáll a kastélyba, ott a major domus megkapja a levelet és azt hiszi, hogy a parancs onnan jön, a honnan kapni szokta. Délután ön aztán odamegy és ő mindent megmutogat.

— Nem értem.

— Pedig egyszerű. A kastélyba se nem írnak, se nem kapnak soha postán levelet. Ezt a galambok teljesitik.

— De hisz ezzel az állam van megkárosítva.

— Persze, de ezt most ne feszegessük. Elég az, hogy így van.

Druzsba úr még mindig habozott.

— De hátha a galamb a helyett, hogy a kastélyba röpülne a levéllel, egyenest ahhoz a titokzatos nagy úrhoz száll Bécsbe vagy Párisba, mit tudom én . . .

— Dehogy. A galamb azokból való, a melyek idehozzák az üzeneteket, vagyis . . .

— A galambjának galambja — segítette ki Druzsba úr.

Azzal átvette a madarat, elrejtvén a tubákszínű kabátja alá, elsietett s mint egy hős, ki rendkívüli dolgok elkövetésére van elkészülve, eltökélt lépésekkel egyenest egy földszakadéknak tartott és leereszkedvén ott, a hol nem láthatta emberi szem, fölhajította a madarat a levegőbe.

A galamb kifeszíté szép hófehér szárnyát, megrázta magát, mire rögtön helyreigazodék

KARÁCSONY A FŐVÁROSBAN. — Ajándéktárgyak válogatása.

14. **Kántorné asszonysághoz.** (Vers ismeretlen szerzőtől, röplapon.) Budán (Ny. u.), 1833. aug. 3.

Fővárosi Könyvtár.

15. **Kántor Gerzsonné** Engelhardt Anna (1794—1854) Kosztűmkönyve sajátkezű névaláírásával.

Nemzeti Színház Múzeuma.

16. **Kántor Gerzsonné** Engelhardt Anna (1794—1854) emlékkönyve, minden lapján egy-egy jelképes festménnyel. Kolozsváry Béla, Székesfehérvár 28. Aug. 1819. négysoros versénél kinyitva.

Navratilné Hegedüs Rózsi.

17. **Tóth István úrhoz.** (Vers ismeretlen szerzőtől, röplapon.) Budán (Ny. u.), 1934. május 13-án.

Fővárosi Könyvtár.

18. **Grillné asszonyhoz.** (Vers ismeretlen szerzőtől, röplapon.) Budán (Ny. u.), 1934. május 13.

Fővárosi Könyvtár.

19. **Lendvayné.** (Versek Lendvaynéhoz ismeretlen szerzőtől, 2 röplapon. 1835, 1836.)

Fővárosi Könyvtár.

20., 21., 22. **Déryné, Széppataky Rozália.** (Versek Dérynéhez, ismeretlen szerzőtől, 3 röplapon. 1835 & 1840?)

Fővárosi Könyvtár.

23. **Lendvaynénak.** Vers B . . .-től, 1 röplapon, 1836.

Fővárosi Könyvtár.

24. **Budai Magyar Színész Társaság.** Névjegyzéke azon t. cz. Asszonyságoknak, kik a Nemzeti nyelvünkhöz, kiművelteteésünkhöz vonzódásokból a Budai Magyar színész társaság felsegéllésére ajánlásokat tettek. (Hely & Ny. u. 183?), 4 oldal.

Fővárosi Könyvtár.

25. **Szerényfi.** Kérelem, K .... úrhoz Viaskody Károly úrnak illy című felszólalása iránt „A Budán és Pesten felállítandó nemzeti Játékszín meg-alapításáról : vagy is Lehetséges-e az erdőt fái miatt nem láthatni". (Hely & Ny. u. 183?), 2 oldal.

Fővárosi Könyvtár.

BEJÁRAT MELLETTI PILLÉREN :

26. **A Magyar Nemzeti Theatrom Arczulatja.** Vízfestmény, Eberl Károly, 1819. (72 × 73 cm.)

Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye Levéltára.

A KÖVETKEZŐ PILLÉREN :

27. **Katona József drámairó** (1792—1830). Olajfestmény, Roskovics Ignác, 1902. (124 × 93 cm.)

Kecskemét városa.

TÁRLÓBAN KATONA JÓZSEFRE VONATKOZÓ EMLÉKEK :

(28—40. sz.)

28. **Bereczky János „Útmutatás a takáts mesterségre".** Pest, 1829. Katona József édesatyjának tulajdona volt.

Kecskemét város Múzeuma.

29. **Takáts mintakönyv, kézzel rajzolt.** Katona József édesatyjáé volt.

Kecskemét város Múzeuma.

30. **Vörösmustrás szőttes.** Készítette Katona József édesatyja.

Kecskemét város Múzeuma.

Roskovics Ignác

K

Poll Hugó, 1909. A Lipótvárosi Kaszinó 500 koronás pasztell-díja. *Sátor előtt.*

Pór Bertalan, 1901. Báró Harkányi Frigyes-féle 450 koronás díj. *Tanulmány.*

Révész Imre, 1882. Munkácsy-féle 6000 frankos ösztöndíj. *Csárdai jelenet.*

Réti István, 1900. A Lipótvárosi Kaszinó 1000 koronás díja. *Oreg honvédek.*

Rigele Lajos, 1907. Báró Harkányi Frigyes-féle 450 koronás díj. *A tékozló fiú visszatérése.* (Szobormű.)

Rippl-Rónai József, 1906. 4000 koronás társulati díj. *A mikor az ember a visszaemlékezéseiből él.*

Róna József, 1889. 1000 frtos Röck Szilárd-jutalom. *Megszorult faun.*

Róna József, 1899. Kis állami aranyérem. *Savoyai Jenő herceg lovasszobra.*

Róna József, 1909. Állami aranyérem. *József és a Potifár felesége.* (Szobormű.)

Roskovics Ignác, 1882. A vallásalap 300 frtos egyházi festészeti díja. *Szentlélek lejövetele.*

Roskovics Ignác, 1885. 600 frtos első társulati díj. *Pici piros alma.*

Roskovics Ignác, 1900. Kis állami aranyérem. *A Szent István-terem számára készített falfestmények.*

Roskovics Ignác, 1902. 2000 koronás Lotz-díj. *Kecskeméti templom falfestményei.*

Sámuel Kornel, 1909. Báró Harkányi Frigyes-féle 450 koronás díj. *Tanulmány.* (Szobormű.)

Simay Imre, 1903. 600 koronás Wahrman-díj. *Kutyatanulmányok.*

Simay Imre, 1905. Néhai Ráth György-féle 600 koronás díj. *Családi öröm.* (Bronz.)

Simay Imre, 1907. Kis állami aranyérem. *Mama meg a fia.*

Skutetzky Dömе, 1905. Kis állami aranyérem. *Munkában.*

K. Spányi Béla, 1882. Ráth György-féle 400 aranyfrtos díj. *A sásszedő.*

K. Spányi Béla, 1889. 1000 frtos társulati díj. *Őszi reggel.*

K. Spányi Béla, 1893. Állami aranyérem. *Őszi verőfény.*

Strobentz Frigyes, 1906. Állami aranyérem. *Rózsaszín-ruhás hölgy.*

Strobl Alajos, 1901. Állami aranyérem. *Kürtös alak a Mátyás-kútról.* Szobormű.

Szentgyörgyi István, 1908. 2000 koronás Röck Szilárd-jutalom. *Panasz.* Szobormű.

Szentgyörgyi István, 1910. A Lipótvárosi Kaszinó 1000 koronás díja. *Kígyóbűvölő.* Bronzszobor.

Dobai Székely Andor, 1908. Eszterházy-féle 600 koronás vízfestménydíj. *Román parasztudvar.*

Székely Bertalan †, 1883. Ipolyi Arnold-féle 500 frtos történelmi díj. *Zrinyi Miklós Szigetvárott.*

Szinyei Merse Pál, 1910. Állami nagy aranyérem. *Parkban.*

Szlányi Lajos, 1898. Eszterházy-féle 300 frtos vízfestménydíj. *A szolnoki híd és Tájképrészlet.*

Szlányi Lajos, 1899. Kis áll. aranyérem. *Hajnalpirkadás.*

Tahi Antal †, 1900. Eszterházy-féle 600 koronás vízfestmény-díj. *Alkony.*

Telcs Ede, 1901. Ráth György-féle 600 koronás díj. *Háziszer.* (Szobormű.)

Telcs Ede, 1902. 2000 koronás Röck Szilárd-jutalom. *Tanulmányfej.* (Szobormű.)

Telcs Ede, 1908. Állami aranyérem. *Tanulmányfej.* Szobormű.

Telcs Ede, 1908. A Lipótvárosi Kaszinó 1000 koronás díja. *Tanulmányfej.* Szobormű.

Telepy Károly †, 1890. Ráth György-féle 300 frtos díj. *Őserdőirtás a nyeglicei havasokon.*

Temple János, 1884. Munkácsy-féle 6000 frankos ösztöndíj. *Ebéd után.*

Than Mór †, 1881. Ipolyi Arnold-féle 500 frtos történelmi díj. *Hunyadi János és Vitéz János.*

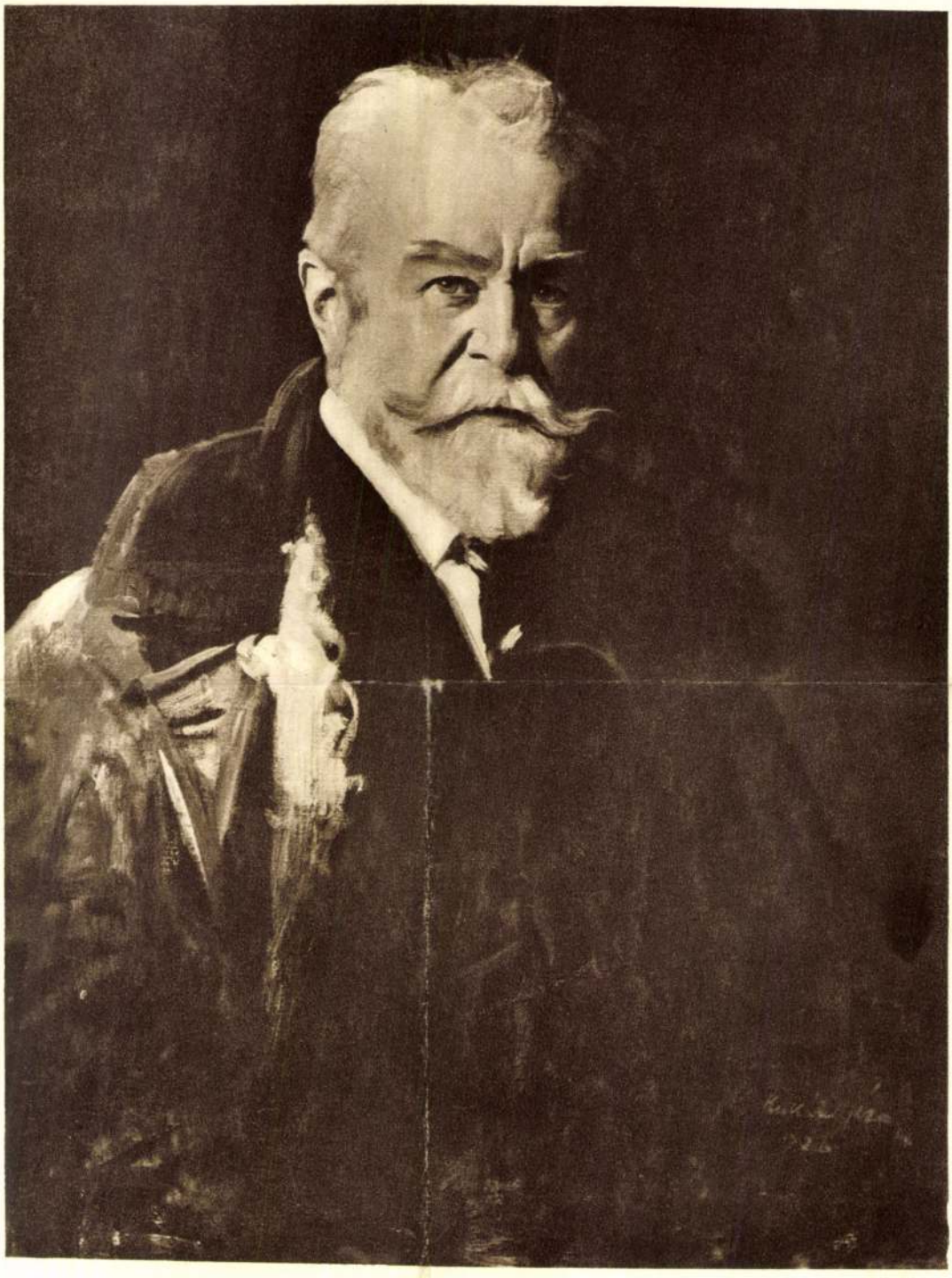

KUKÁN GÉZA: ZALA GYÖRGY ARCKÉPE.

Egy-egy újabb és újabb zsákutca valamennyi, amelyekből annak, aki nem akar végkép elakadni, vissza kell térni a tradiciók elhagyott ösvényére.

Haladni csak az egyenes úton lehet s a művészetet előrevinni nem «*izmusok*» fogják soha, hanem nagy művészegyéniségek, ha úgytetszik zseniék. De hogy ki a zseni, azt majd az utókor fogja megállapítani.

Az eddigi tapasztalatok szerint valamennyinek megvolt az a közös vonása, hogy tudta a mesterségét. Tudta és megbecsülte annak minden ágát s volt köztük nem egy, akinek a nyomán támadt új «*izmus*», «*irány*», «*iskola*», de ez csak egyéniségüknek az epigonokra kisugárzó ereje volt és sohasem az, amit ők maguk művészetük lényegének tekintettek.

Kötve hiszem ugyan, de el lehet képzelni, hogy a meglévőkön kívül születik egy új művészet.

A festőművészet azonban akkor is meg fog maradni festőművészetnek s ha újra kell neki születni, ha meg kell neki újhodni, azt ahogy már történt, a klasszicizmuson át fogja elérni megint.

Más azonban akkor sem lehet belőle, mint ami mindig volt: festőművészet, vagyis a természetnek egy művész egyéniségén keresztül való visszatükrözése.

Mert sikert, ideig-óráig tartó szenzációs sikert, sajtóban és művésztörzsasztalok körül, el lehet érni a természet megtagadásával is.

De halhatatlanságot soha!

ROSKOVICS IGNÁC: KÓSTOLJA BE' ÉDES.

Erika Kurt 1928.

A MI KARÁCSONYUNK.

Zuzmarás, hóhullató, hidegleheletű Deczember, a mely a Krisztusi Eszme megszületése óta legszebb hónapja vagy az emberiségnek, rólad szól e megemlékezés...

Esztendő munkájának, dologtevésének summázója te vagy, hópihékbe burkolt téli hangulatok hónapja te vagy, elválasztója két egymásba futó s egymásból kiinduló esztendőnek te vagy; te adtad a legnagyobb, legmagasztosabb eszmét az emberiségnek, a mely ma beragyogja az egész föld kerekségét.

Evoé szent tavasz, evoé ver sacrum! — hangzott a pogányvilágok üdvszava.

Evoé Deczember, evoé, szent hónap, szent Karácsony hónapja!

Te vagy az örömök, a lelki harmóniák igaz hónapja. Halkan aláomló hópihéid befödik a pihenő földet, a mely táplálja az embert; az emberi magábaszállás, a mely a te hónapodban született krisztusi eszme revelációjában minden lelket elmélyít, a te hónapodban fakasztja legszebb jótéteményeit: a könyörületességet, a felebaráti szeretet gyakorlását s az örömök megszerzését...

Örömet szerezni másoknak, hogy örüljünk önönmagunk — ez az ige a te hónapod szózata.

Erre tanított bennünket a krisztusi hit.

Rólad szóljon a megemlékezés szent Karácsony hónapja, Deczember!...

* * *

A mi örömünk a mi munkánk: az a tudat, hogy a mit végeztünk, a mit nyujtottunk a «Szalon Ujság» olvasóközönségének, örömet s megelégedést keltett.

Minden gondolatunk, minden törekvésünk és igyekezetünk arra irányult, hogy a mikor útnak bocsátottuk lapunkat, érezzük a fölött való megelégedésünket s megnyugvásunkat, hogy nem volt hiába fáradozásunk. A szellemi előkelőséget, az írói gondolatot, az alkotás válogatottságát, a művészi izlést, az elegánczia választékosságát, nyomdai remekelést harmonizáltuk össze, hogy e célunknak megfelelhessünk.

Közvetlenül nem tudhattuk meg, vajjon mennyiben feleltünk meg e törekvésünknek, módunkban

Roskovics Ignácz: Jézus.

bora a jövőben is ki fog tartani küzdelmünk s törekvéseink czéljának elérésében...

Hiszszük és reméljük!...

Ez a megnövekedő tábor lesz a mi erkölcsi erőnk, támaszunk, biztatásunk a jövőben is...

* * *

Zuzmarás, hóhullató, hidegleheletű Deczember, mely a Krisztusi Eszme megszületése óta legszebb hónapja vagy az emberiségnek, vidd messze, hófödte tájakra, csendes kastélyokba, városok fényébe a mi karácsonyi üdvözletünket, *karácsonyi számunkat*...

NÁSZ

Egy kék szalag. egy sárga rózsa,
Egy dal s egy könny a gyászkeret:
Letörnek ismét egy virágot,
Egy lány azt mondta, hogy szeret!
Romlatlan lélek még az ifjú.
Még hinni tud és még remél.
Fonnyadt virág nem hull a tűzbe,
Sem illatos asszonylevél.
Ezüst lovagról, várkastélyról,
Sárkányról álmodott a lány,
És myrtus lesz a glóriája
Egy frakkos úrfi oldalán.
A pap beszél. Gyűrűt cserelnek.
Hisz' ez már megszokott dolog.
Elhangzik majd a «holtomiglan»
S a nagy világ tovább forog...

* * *

Mily szép szeszély a sors kegyétől,
Hogy rózsalánczot osztogat,
S cserébe nem kér semmi mást, csak
Fehér, leányos álmokat...

Gróf Wass György.

DIPLOMÁCZIAI HIREK.

Aehrenthal báró külügyminiszter a királytól a szent István-rend nagykeresztjét kapta. A király szilasi és pilisi *Szilassy* Gyula dr. és saárdi *Somssich* József gróf dr. másodosztályú követségi tanácsosokat elsőosztályú követségi tanácsosokká, ábránfalvi *Ugron* István másodosztályú főkonzult, az elsőosz-

AZ ÉKSZER

Egy régi, a Paar János czég (jelenleg Paar Ferencz) lépést óhajtva tartani fővárosunk haladásával, s a magyar előkelő közönségnek különösen művészi dolgokban napról-napra fokozódó igényeivel, egy szintén régi, európai hirű czéggel társult.

A czég most: *Paar és Wolfers Fréres.*

mosan nevelődik az izlés és midőn különösen az előkelőbb közönség még mindig tartózkodó a magyar iparosok és kereskedőkkel szemben, szükség volt egy fényes példára, amely e köröket visszatérítse a régi jó hirnevű házakhoz, a melyek megbizhatóságukkal mindég első helyen állottak.

Egy tapasztalatokban nagy multú, nevére félmeg és nem okoz vásári lármát, hanem igyekszik meghódítani magának a jó izlés és megbizhatóság jegyében mindazokat, akik ékszer- és ezüstárúkat óhajtanak beszerezni.

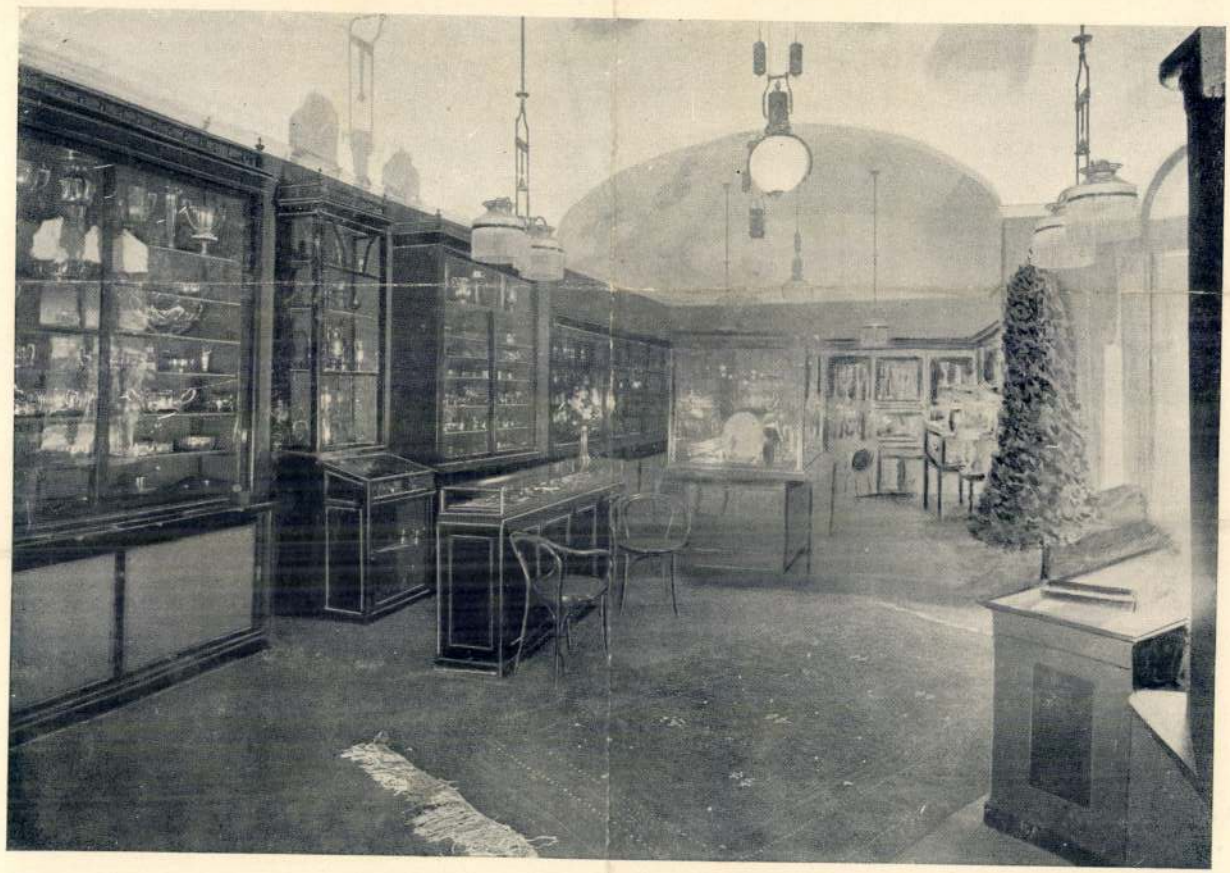

Természetes, hogy ékszer sokféle van, de sokkal nagyobb tisztelettel vagyunk a Paar és Wolfers czég iránt, semmint holmi katalogus-

Roskovics Ignác

ROSKOVICS IGNÁCZ. «HÁTHA INNÁNK.»

Kiállítás 1889/90. téli kiáll-

Roskovics Ignác

mellett engedelmes, példásan hű és ragaszkodó. Szereti a szabad természetet, melyet dalaiban, főleg a juhászdalokban, rajongva dicsőít. Kedélyes, szereti a tréfát, a dalolást, a dinom-dánomot, a tánczot, bár jellemző táncza nincsen. Vontatott dallamú énekeiben és dalaiban valami sajátos búbánatosság van, mint a kis-orosz dalokban (duma) általán. Hősi énekei (minők a muszka bêlinák) nincsenek, csak népdalai. Dalolni, zenélni szeret, de tulajdonképeni zenéje nincsen, dalai is völgyenként változnak. Népdalaik rabló-, pásztor-, katona- és szerelmes dalokra oszthatók. Ez utóbbiak között ismét vannak fonó-, lakodalmi (látkányá) és alkalmi dalok. Vallását szereti, de azért módfelett babonás. Szláv mithológiai maradványokat nem találni náluk, csak egyes pogány nevek: Perun, Valasz, Láda, Dundá forognak köztük. Tündéreket, minők a délszlávoknál a vilák, nem ismernek, de egyes embereknek magasabb erőt tulajdonítanak (hanichmárnik, csarnaknizsnik, vókun).

Rutén (blyácha) leány.

Szokásaikhoz rendkivül ragaszkodnak, s mindenkor őseik példáit emlegetik. Innét magyarázható szerfölött maradiságuk. Ezt a tulajdonságukat még növeli görög vallásuk, ez a különben is konzervativ vallás, elannyira, hogy úgy látszik, mintha nem is kivánnának haladni. Jól vezetve azonban tanúlékony és tiszta fölfogású nép.

A rutén tiszteli a felsőbbséget, alázatos az urak iránt, de mint minden röghöz kötött telepes, ravaszsággal igyekszik kifogni rajtuk. Viszont határ-

talan bizalommal van azok iránt, a kiknek jó indúlatában nem csalatkozott.

Erkölcseiben, de csak a hegyi rutén, mint minden hegyi nép, laza. Nem bujálkodó, de nagyon iszákos, és mert máshoz nem juthat, pálinkát (pálenká, zbrjáhá, horivká) iszik, még pedig mérték nélkül. Akár öröme van, akár bánat érte, rögtön leiszsza magát s olyankor nem ember többé. A bűntény ritka közöttük; lopásról alig hallani; a mi roszat, büntetésre méltót elkövetnek, annak legnagyobb részét részegségükben követik el.

A rutén szereti a családját. Az atyai vagyonból az összes gyermekek egyformán örökölnek; de az osztozkodáson csaknem mindig összepörölnek. A magát megrövidítettnek tartó fél vélt jussát eladja a zsidónak, a ki a többi testvért is kipörli a birtokból.

A rutén nem olyan szapora faj, mint a tót s ritkán is van olyan nagy családja, mint a zempléni szotáknak. A születés alkalmával és az új szülöttel követik el a legtöbb babonát. Szeretik a sok keresztszülőt (kum) s egész életükön át tartják a komaságot. Az apró gyermekek hosszú vászon inget hordanak, a mely fölé télen rövid kis gubát öltenek. Ennek a vékony ruházkodásnak a következtében nagy a halálozás az apróság között s nem ritkán ekkor szerzik későbbi betegségeik csiráit.

A lemák fiatalság fonókba (vecsérniczi) jár. A blyáchák jobban szeretik a vasárnap délutánt, a mikor rendesen nagy tánczmulatságot tartanak.

A házasodni készülő legény (zsenyuh, párabak) valamely rokonát vagy ismerősét (piszlánecz) küldi a kiszemelt leány (viddániczjá) szüléihez tapogatódzás czéljából. Az ilyen követet a leányos háznál mindenkor megvendégelik. Máramarosban a leány szülei egyedül meglátogatják a vőlegény szüléit (obzor), a kik visszaadják a lakomát. Ennek az elköltése után beállít a vőlegény alkusza és megkezdődik a hozományalku (takmá). Ha nem tudnak megegyezni, a tervezett házasságból nem lesz semmi. Ha sikerült az alku, a vőlegény az alkuszszal, most már násznagyával kérőbe (szvátánki) megy. A jegyváltás (zárucséni) a lelkész előtt történik. Az esküvő (vincsányá) olykor nem esik össze a lakodalommal (szvágybá). A lakodalom Máramarosban este, Zemplénben reggel kezdődik mindkét háznál (huszké). Utóbb a vőlegény vőfélyeivel (druzsbá) átmegy a menyasszonyhoz a bokrétáért. Reggel a nászleányok (druzské) a vőfélyekkel a násznagy vezetése alatt börving-virágot mennek szedni. Abból fonják a menyasszonyi koszorút. Ez alatt a vőlegény vendégnépével átmegy a mátkája házához, a hol mindkettőjüket megkoszo-

szintesen összerótt kapu vezet. Udvarukat és kertjeiket szépen font kerítéssel veszik körül. Házaikat egymás mellé építik; a blyácháknál a szétszórtan épült falu sem ritka; a bojkák és a huczulok falvai meg épen csak ilyen

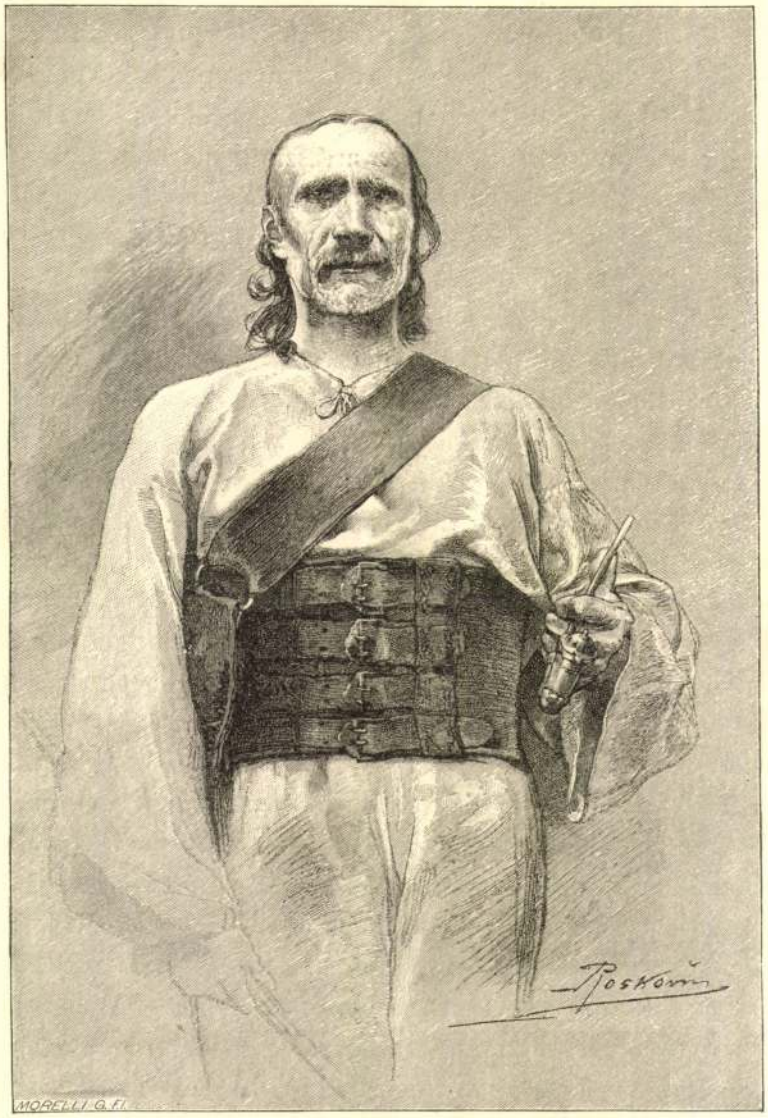

Rutén (bojka) férfi.

ide-oda épített házakból állanak s fonott kerítések helyett két földbe vert oszlop között egymásra rakott vékony fenyű (viblenyá) kerítéseket találunk náluk.

Testalkatra nézve a rutén akár oláh, akár tót szomszédjánál gyöngébb. Közepes növésű, nem tagbaszakadt, mint a magyar, sőt egészen könnyed testalkotású. A verhovinai inkább az alacsony felé hajlik, úgy, hogy alig akad közte magas férfi, a blyácha és a lemák a magashoz közelednek s nem ritka köztük a szálas ember. Az összes ruténeknek között csak a huczul barna, a többi szőke, bár az idősebbje között alig van szőke hajú, mert annyira s addig kenik hájjal, vajjal és tejfellel, hogy szinte csöpög s idővel megbarnúl. A huczul gömbölyded arczú, olajbarna arczszínű; a többi csontos, szögletes fejalkatú, piros arczú, csak néha akad barna színű, gömbölyű arczú. Növésük rendes, bár elég nyomorék, főleg golyvás akad közöttük. Szervezetük nem valami erős, mindamellett még a Verhovinán a zord klima, egészségtelen lakás, rosz táplálkozás mellett sem ritka a galambősz aggastyán. Nem bírják a nehéz, fárasztó munkát, de azért nem mondhatni, hogy tunyák, kaszakapakerűlők volnának. Igaz, hogy a kitartás nem erényük, a türelmük hamar elfogy; de inkább az a hibájuk, hogy a vállalkozáshoz nincsen sem kedvük, sem hajlamuk. A kereskedéshez, pénzkezeléshez a rutén teljességgel nem ért. A tótnak az élelmességéből egy szemernyi sincs benne. A házalásnál, az iparoskodásnál jobban szereti a gazdálkodást. Egész foglalkozása a földmívelés és a baromtenyésztés; de ennek a két gazdasági ágnak is csak a legkezdetlegesebb elemeit tudja. Mindkettőt csak épen annyira űzi, hogy készletével a telet kihúzza. A jövő úgy lesz, a hogy Isten adja, (ják buh dászty, ták bude) a közmondásuk. Ennek folytán nem is igyekszik az újabb vívmányokat meghonosítani. A Verhovinán például még több a fa-, mint a vas-eke. A blyáchák kukoriczán kivűl nem igen termesztenek mást, kivéve egy kevés krumplit meg paszulyt. Ezért nem is kell csűr, nincs mit csépelniök. A huczul és a bojka fő veteménye a zab; de vetnek őszi gabonát is, azonkivűl van káposztájuk, lóbabjuk, krumplijuk. Még a lemákok űzik a legrendszeresebb gazdálkodást. Legtöbb terük is van hozzá. Beregben Szolyván alúl és Ungban Bereznától lefelé már a búza is megterem, de azért többnyire csak gabonát és árpát vetnek. A tótok szomszédságában lencsét, borsót, répát, kölest (prasza), tatárkát is termesztenek. Itt már el sem lehetnek csűr nélkül s talán innét van, hogy azt a házhoz ragasztják. Csak ők termesztenek annyit, hogy eladásra is jut. A zempléni lemák káposztát, répát, retket, mogyorót árúlva eljár a szomszéd rutének közé. A bojkák és a huczulok mindössze a legközelebb eső városok vásárait szokták látogatni, még ha nincs is eladni valójuk, sem venni nem akarnak; no meg a pócsi búcsúra elmenni

minden rutén kötelességének tartja. A kukoriczatermesztő vidék lakosságának, a blyácháknak a fő élelme a kukoricza. Kukoriczalisztből sütik a kenyeret, a lepényeket, abból főzik az olasz polentához hasonló tokánt, a puliszkát és a savanyú mártást (mácsánká). Vastagra őrölve darát (krupa) készítenek belőle, sőt főzve szemesen is eszik. Búzaczipót csak a templomba visznek, de azt is veszik; míg a húsvéti kalácsot (pászka) már csak rozslisztből sütik. Ezenkivül nagy kelete van a paszulynak, a melyet hüvelyestől (lapátke) és

Rutén (blyácha) menyecske.

törve is készítenek, de mindig csak vízben főzve, továbbá a krumplinak és a káposztának. A savanyú káposztát mindenütt fogyasztják, de többnyire nyersen, legfölebb olajjal leöntve, úgy szintén a káposzta levét (rosziv, roszul és roszül). Nyáron, a mikor már fogytán van az eleségkészlet, mindenféle nyers dolgot: ugorkát, vaczkort, káposztatorzsát (kacsán), répát fölemésztenek.

A bojka és a huczul fő élelmi czikke a zab. Zablisztből sütik a lepényalakú kenyeret (ascsipak), főzik a puliszkát és zabból őrölik a darát; ezen kivül ló- vagy karó-bab a mindennapi eledelök, kivált télen. A havasi legelők megengedik a juhtartást s bár sok juhot tartanak, sem tejet, sem tejfelt, de még túrót sem adnak el, hanem mindent maguk fogyasztanak el. A zsenticze is kedvelt eledelük.

A lemákok ugyan már gabona kenyérrel élnek, mégis rosszabbúl táplálkoznak, mint a tótok. Puliszkát (zámiská), zablisztte1 keverve savanyú mártást (keszeléczá) és savanyú levet (cziberéj) is készítenek rozsból. Kukoriczadara mellett tatárka-darát is őrölnek. Olajat kender- vagy lenmagból ütnek, a blyáchák a kukoriczaföldek szélein ültetni szokott napraforgó magvából.

A rutén csak nyáron, a mikor dolgozik, étkezik rendesebben, télen, a mikor ráér. Napjában rendesen háromszor eszik: reggelit, ebédet (obid, a lemákoknál poludenak) és vacsorát (vecsérja). Bőségesen szeret enni, de a kosztja nagyon sovány. A vajat alig ismeri, zsírt nem használ, húst csak ünnepnap — akkor is ritkán — eszik. De még ezt a vékony táplálkozást is hiányossá teszi a sok és hosszú böjt, a melyet lelkiismeretesen megtartanak és oly szigorúan, hogy heteken át nem esznek főtt ételt.

Ennek a rosz táplálkozásnak tulajdonítható nehány uralkodó betegség, a vérhas, bélgörcs (kólika) és a tifusz. Más gyakori betegségeket, minők a hideglelés (horjácská) és a lázak, a torokbajok, és a himlők, a zordon éghajlatnak meg nem felelő gyér ruházkodásnak kell tulajdonítani. Aránylag legkevesebb az öröklött bajok száma. A járványos betegségek roppantúl pusztítanak köztük; egyes betegségek pedig a jó levegő és jó víz mellett is gyakran járványosakká válnak, mert semmiképen sem tudnak védekezni. A lakások szűkek és nem szellőztethetők, mert ablakaik kicsinyek. Kuruzslóhoz (prijma, planetnék, varazsná bábá) hamarább folyamodnak, mint orvoshoz, a kinek a segélyét rendesen későn, csak akkor keresik, mikor házi és varázs szereik (csár) nem használnak.

Lelkületére nézve a rutén nyugodtabb az oláhnál, sem nem haragtartó, sem nem boszúálló, mint emez; jó szívű és a naivságig együgyű, a

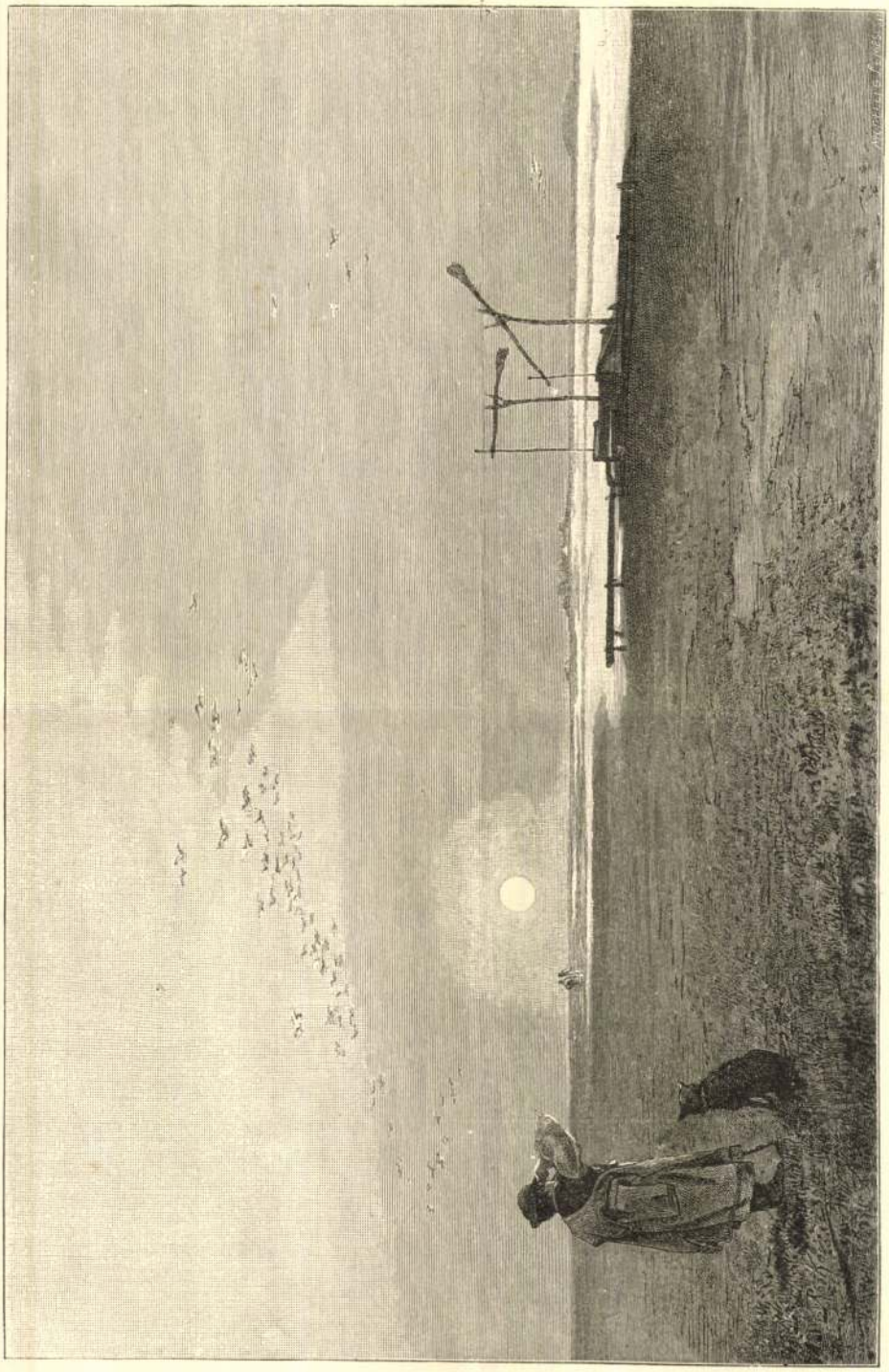

Az angyalházi puszta.

Om II.

szigorú rendet tartott, s különösen á közerkölcsiséget mily példásan oltalmazta. Megvan a szoboszlói levéltárban egy hajdúvezér hűségesküje is, 1637-ből, melyben III. Ferdinándnak hűséget esküszik, de csak föltételesen: „Én, Lenthe Dávid, szoboszlói Haydu vitézek főkapitánya, esküszöm, hogy az fölséghes harmadik Ferdinánd eő fölséghe római Cászárnak és Magyarországh Királyának, és eő fölséghe után következöndő, törvényszerint való, Magyarországhnak igaz Coronás királyának, fejem fennállásáigh, igaz, hűv és engödelmes leszek, — meddigh hütömben, szabadsághomban és törvényemben meghtart eő Fölséghe és utána levők." Nevezetes emlék a lovas hajdúk ősi hadi zászlója is, vastag zöld selyemből, rajta Szoboszló külön czímere: pánczélos lovaggal viaskodó tigris, aranynyal kivarrva. E zászló, melyet „Bocskay-zászló"-nak neveznek, majdnem sértetlen állapotban, erősen vasalt nyelével és czifrán font tartószíjazatával együtt Szoboszló birtokában van, hol nagy kegyelettel a titkos levéltárban őriztetik.

A hajdúk, kiknek utódai teszik Hajdúmegye mostani lakosságának magvát, igen nevezetes szerepet játszottak a XVI. és XVII. századokban, melyeknek történetébe vérrel, lánggal jegyezték be nevüket. S bár azon vérzivataros idők zord harczosai közűl nemcsak vitézség, de kegyetlenség által is kitűntek: a XVII. század politikai és vallásszabadságért folytatott harczaiban, mint első rangú tényezők, oly nagy érdemeket vívtak ki maguknak, melyek fátyolt borítnak kegyetlenkedéseikre, pusztításaikra.

Hajdúcsapatok a XVI. század elején kezdettek alakúlni, legalább nevük a történelemben ekkor tűnik föl először. Vihar- és baj-edzett, elkeseredett férfiak alkották a hajdúság magvát, kik a háborúk pusztításai által otthonuktól, családjaiktól megfosztva, kisebb-nagyobb csoportokba verődtek össze, s a békés foglalkozásról végkép leszokva, fegyverrel igyekeztek azt megszerezni, a mit fegyver által vesztettek. A hajdúság képződésének nagyon kedvezett a szerencsétlen, viharos korszak, s mindenféle kalandvágyó, békétlen elemek közéjük állván, számuk csakhamar igen tekintélyesre növekedett, s már nemcsak kisebb csapatokat, hanem kapitányaik alatt egész rendezett seregeket is képezve, vad vitézségükkel, féktelenségükkel ellenséget, barátot egyiránt réműletben tartottak. Közűlök időről időre sokan az országos hadseregbe is beállottak, s a gyalogság leginkább ezekből kerűlt ki; míg a nagy rész senki tekintélyét állandóan el nem ismerve, legfölebb saját kapitányainak engedelmeskedett, mintegy mozgó, fegyveres

Dinnye-földön.

földre is elmennek búcsúra. Buzgók a férfiak is. A matyó kalap nélkül megy el a szent kúthoz. A kálvinisták a keleti részen vannak inkább elterjedve. Tiszta magyarok, szabadságszeretők és többnyire nemesek. Vallásukhoz, meggyőződésükhöz szívósan ragaszkodnak (kemény nyakúak). Vallási ájtatoskodásba inkább az asszonyok merülnek. A biblia családi kincs náluk. A lopás ritka. Az alföld udvarai rendesen kerítetlenek. A leányt, ki pártáját sárba ejtette, a közérzület nótában ijesztő példaképül állítja. A tiszai nép őszinte, nyilt szívű. A sajómenti sincs híjával ezen magyar erénynek, hanem rátartóbb, okoskodóbb és nem oly hiszékeny. Ő már kötve hisz a komának. Jellemző közmondása: „Úgy fogik a madarat, a hogy tudik".

Az alföldi magyar keleti nép. Szemléltetőleg, képletekben beszél folytonosan. Komoly, de nem sivár lelkű. Költészete, mely ősvilágnézletének és vallásának visszaverőfénye, benépesíti szellemekkel a csillagos és levegő eget, folyót és berket. Életbölcselete egészséges és gyakorlati, mely kevésbeszédű komolyságához képest rövid mondásokban nyilvánúl.

A Harangod és a Taktaköz.

A Sajó legalsó folyásától éjszak- és éjszakkelet felé egy részről a Hernád bal partján Meggyaszó vonaláig, más részről a Tisza jobb partján a Hegyalja déli töveiig, az a szabálytalan háromszög alakú széle terül az Alföldnek, melynek éjszaknyugati nagyobb darabját *Harangod* vagy *harangodi puszta*, délkeleti kisebb darabját pedig *Taktaköz* névvel jelöli a nép ajka. E mintegy huszonhat községet s majdnem háromszor annyi tanyát, pusztát és majort magában foglaló terület különösen szép és érdekes kiegészítő része a nagy síkságnak, mert azon kivül, hogy szelíd lejtésű emelkedéseivel s főleg a Harangod éjszaki felének fokozatosan magasbodó széles hátú s még sokkal szélesebb alapú hullámvetéseivel küszöbéül szolgál a belé olvadó szomszéd hegyes vidéknek, 780 négyszög kilométert alig haladó fölszínén két, igen különböző jellemű vidéket tár elénk, melyek közül a nyílt s magasabb fekvésű *Harangod* inkább a földmivelésnek és kereskedelmi forgalomnak, a szigetszerű *Taktaköz* ellenben inkább az állattenyésztésnek nyújt igen alkalmas tért.

A *Harangod*nak, mely Zemplénmegye déli végét teszi, igen kitűnő könnyű fekete földje van, itt-ott szikes, éjszaki szélén pedig kövecses (főleg mészköves és mésztuffos) részletekkel; míg a *Taktaköz*nek, mely földrajzi

Esküvő előtti napon legény, leány bemegy a paphoz *czenzurára*, melyen számot kell adniok hitbeli tudományukról. A leánynál ez könnyen megy, mert jól van iskolázva, templomba is járt, nem is volt sok ideje feledni; de a legénynek sokszor meggyűlik a baja; nem minden imádságot tud; annálfogva előzőleg magánórákat vesz násznagyuramtól vagy más tudósabb atyafitól, hogy bele ne süljön a miatyánkba. Egyébként a násznagyok is tisztüknek tartják, a mivel lehet, segíteni vagy menteni a lelkiatyával szemben a legényi gyarlóságot. Ez alkalommal a menyasszony egy sajátkeze-szőtte vászonkendőt ád a lelkiatyának *párta-váltságúl*.

Az esküvő előtti éjt a leány-pajtások együtt töltik a menyasszonynyal, de ez a „*leány-háló*"-nak nevezett szokás ma már kevés helyen áll fenn.

A menyegző reggelén (néhol még az előző napon) a legényes ház násznagyai megjelennek a leányos háznál *kikérni* a menyasszonyt. Versben vagy prózában ügyesen elmondják Éliézer szolga találkozását Bétuel szép leányával, melyhez hasonló most az ő megbizatásuk is.

De a mi násznagyainkkal nem lehet olyan könnyen elbánni, mint hajdan Bétuellel. Mert bármennyire kész volna is a menyasszony követni a hű Eliézert, a saját násznagyai annyi akadályt gördítenek útjába, hogy bizonyosan eszébe jut a költő szava — ha olvasta valaha, — mely szerint: „a házasságok a mennyben köttetnek ugyan, de a czeremóniákat az ördög fundálta ki hozzájok".

A *kikérő* násznagy czikornyás szónoklatára szárazan felel a *kiadó* násznagy:

„Kiadjuk, de csak pénzért."

„Ha csak pénz kell!" — felel a kihívott, és menten előmarkol a mándli zsebből egy marok váltópénz-félét, s leteszi az asztalra.

„Az nem pénz", kötekedik a *kiadó*, — „ide is látom. Krajczárja, hatossa minden gyereknek van. Nekünk pénz kell."

A kikérő most újra kotorászni kezd a szűrújjban, s szerencsésen előhalászsza a készen hozott *pénzt*. (Legkisebb forgalmi egység Mária Terézia korából.)

„Itt van!"

„Most már kiadjuk a lányt, de csak a tornáczig mehet. A mi lányunk olyan kényes, hogy nem lép a földre. A tornácztól a kisajtóig rakjátok ki az útját legalább is krajczárokkal. Nem is kivánunk sokat. Első lépés egy krajczár, második kettő, és így tovább minden következő

Vőfély.

Orn II.

Menyasszony-táncz.

elkészül. (Sok helyütt a mennyasszony-ágyat már a lakodalom előtti napokon helyre viszik.)

De a társaság többi része sem pihen. Hajnalban oszolva szét, a fiatalság nem keresi az álmot, hanem sorra járja az ismerős rokon- és lányos házakat, s míg a szépnem piheni a tánczot, ők az udvaron széledező baromfiakat elütögetik lábaikról, s a martalékot valahol fellakmározzák. Ez a *tyúkverő*.

A menyasszonyi ebéd után a vendégek eloszolnak. Akkor a menyasszony elővesz egy meszelőt, s az egész felfordúlt házat kimeszeli, felsöpri, berendezi. Névleg ugyan egyedül, valósággal azonban többek segítségével.

A következő napon, de legkésőbb a legközelebbi vasárnap, az új pár, szülők és testvérek kiséretében templomba megy; a menyasszony bemutatja fejkötőjét, az egész isteni tisztelet alatt állva marad, egyszersmind (némely helyeken) menyasszonyi koszorúját a templom falára vagy a kathedra oldalára függeszti. Délben nász-ebéd a vőlegényes háznál; ahhoz egy hétre ismét nászebéd a menyasszony szülcinél, melyen csak a szorosan vett háznép van jelen. Itt beszélgetik és birálgatják meg a lefolyt napok érdekesebb eseményeit: ki hogy mulatott; mi volt jó, mi nem volt jó, hogyan kellett volna, stb. Ezt az ebédet hívják *kárlátó*nak, néhol *kisvendégség*nek.

A házassági szokásokkal összefüggésben röviden érintjük a nők örökösödési jogát is. A nő egész a legújabb korig, az ősiség eltörléseig, semmi ingatlant nem örökölt s kelengyéjén kivül nem vitt egyebet férjéhez ingóságoknál és készpénznél, melylyel a szülők a törvény kedvezőtlenségét kiegyenlíteni igyekeztek. Ez a századokig fennállott gyakorlat annyira meggyökeredzett, hogy még ma is, évtizedek után vannak községek, melyekben a régi szokás áll fenn. A leányt férjhez menetelekor jól-roszúl kielégítik, egyszersmind irást vesznek tőle, melyben minden további öröklési követeléseiről lemond, a perlekedő asszony pedig, ki férfi testvérei ellen kereskedik, közmegrovás alá esik. Ilyen helyeken gyakran hallani a gazda dicsekedését: „Az én házamban az asszonynak egy tű-érője sincs".

E törvénynek megvolt a nagy szabályozó hatása a családi életre. A nő nem hagyta, nem hagyhatta el férjét minden csekélység miatt; sőt nagyobb okokból sem, mert az urahagyott nőt sem ég, sem föld be nem vette, legkevésbbé a szülői ház. Ha volt is ilyen, nem igen merte magát mutatni, mert újjal mutattak rá; elvonúltságban élt, gyászban járt. Válóperek, vadházasság nagy, népes községekben is évtizedeken keresztül sem mutat-

kivilágított csónakon, tűzijátékok közepett úsztatják meg védszentjöket a Dunán, utána pedig gazdag lakomát tartanak.

Apatin fölött kezdődik a „kis római sánczok"-nak nevezett földhányás, mely *Priglevicza-Szent-Iványon* át *Doroszló* felé halad, aztán délkeletre

Sokácz nő.

fordúl, de legtöbb helyt már úgy le van szántva, hogy irányát is alig lehet fölismerni. Doroszló határában, a Mosztonga bal partján híres búcsújáró hely van, szép kéttornyú templommal.

Feljebb nem messze fekszik *Ó-Sztapár*, ötezernyi szerb lakossal, kik az egész megyében nevezetesek szövő ügyességökről. Ettől éjszakkeletre

esik *Kis-Sztapár* puszta. Innét ágazik ki a Ferencz-csatornából az öntöző vagy Ferencz-József-csatorna. Felséges uralkodónk tette benne az első kapavágást (1872.) s ennek emlékére állították a torkolatánál látható emlékoszlopot. A nagy csatorna balpartján nagy erős kőházak állnak, melyekben a csatornai hivatalok vannak. Egyiket legújabban rizshántoló malommá alakították át; ebben dolgozzák föl a megyei rizstermést.

Tovább keletre, a csatorna partján feküsznek, egymástól alig egy-egy órányira: *Ó-* és *Új-Szivacz*, *Cservenka*, *Kúla*, *Új-* és *Ó-Verbász*, valamennyi 7—8 ezer lakosú s jómódú község. Földjeik felerészben a csatorna déli partján elterülő síkságon, felerészben a Telecskán vannak; ennek partos felén szőlőt is termesztenek, különösen *Cservenkán*, melynek agyagba vájt s hosszú sorban egymás mellett levő pinczéi messziről fölismertetik e domboldalt. Csinos a község is, rendezett és befásított útczákkal. A csatorna mentén ez az egyik legnevezetesebb gabnarakodó hely, honnét évenként több mint százezer métermázsát visznek el. Pár évtizeddel ezelőtt nagyban (20 malomban) űzték az olajütést is, ma csak három ily malom van. Ipari készítményeik közül nevezetesek a szelelő rosták, melyekkel ők látják el az egész vidéket. *Kúlának* a lóvásárai nevezetesek. Közjegyzői, járási, szolgabirósági és adóhivatali székhely, s ezért a község külsőleg is úriasabb. A közepén álló nagy kincstári épület régente híres serfőző volt, ma gazdasági raktárúl használják. A község déli határában, az öntöző-csatorna mellett van *Pékla* puszta, hol mintegy 300 holdnyi területen sikeresen űzik a rizstermesztést. Kúlától alig félórányira fekszik a kettős, de közigazgatásilag külön álló *Verbász* község. Új-Verbász a nevezetesebbik, egyike a megye legszebb és leggazdagabb községeinek. A budapest-zimonyi vasút itt vágja át a Ferencz-csatornát. A lakosság a gabnatermesztésen kivül élénk kereskedést űz sertésekkel, fával; iparosai közül különösen a kötélverők említhetők. Van a községnek két olvasóegyesülete, árvaháza s pártfogósági algymnasiuma. A vasúti állomással átellenben ismét egy telepe van a csatorna-társúlatnak, s a zsilip mellett egy turbinás malma, mely naponkint 400 mmázsát őröl. A domboldal kies partján áll a csatorna-épitő Kiss Józsefnek régi háza s mellette síremléke.

Lejebb szintén a csatorna mellett fekszik a 12 ezer lakosú *Szent-Tamás*, melynek kettős tornyú nagy szerb temploma a harmadik faluig is ellátszik. A község kitűnő fekete földjén tömérdek gabona terem. A csatornán évenként körülbelül 100 hajó rakodik különféle terménynyel. Nevezetesek

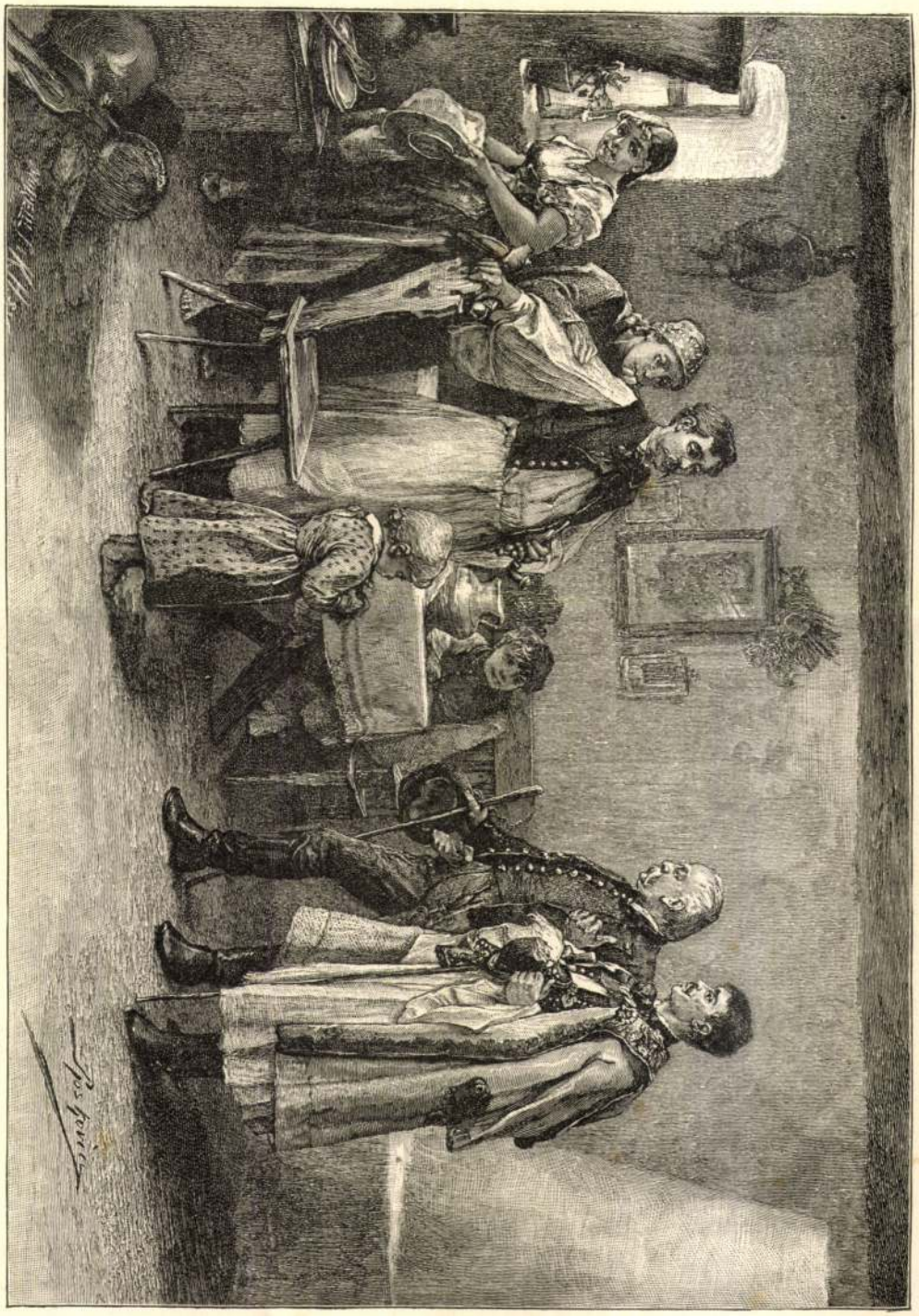

Leánykérés.

egy hímzett inget ad. Ez a *jegy-ing*, melyet a legény esküvője alkalmával fog viselni. A jászoknál még egy nagy selyemkendőt is ád a leány a vőlegénynek, melyből lesz aztán a vőlegény menyegzői zászlaja, mely alatt a legény esküvő előtti napon legénytársaival párosával lovagolva megy menyasszonya kelengyéjéért. Azután ad még neki egy bolti-virág bokrétát, melyet a vőlegény azonnal kalapjára tűz s ott is visel egészen az egybekelés megtörténteig.

A *melléülés* után előkerül a „két bűnös", de csak híva. „Jertek már elő, összeszedhettétek már azt a kis mákot!" A legény oda húzatja magát az asztalhoz, hol már akkor csendes vígan ítélgetik a külső és belső előljáróságot, nemkülönben a kormányt; a leány pedig kiosztja a násznagyok között a színes gyolcs vagy selyem *násznagy-kendőket.*

Ezzel a legényélet és lányság szép korszaka be van fejezve; egyik sem megy többé nyilvános helyre. A lányt „*hervasztó*"-ba fogják, a mi a kelengye még netán hiányzó részeinek előállítási munkáit jelenti.

Pedig inkább az *örömapa* állapotát lehetne *hervasztónak* nevezni. Nem a lakodalmi költségekért, mert hiszen arra egy év óta készül, hízik a vágómarha és a baromfi; a szőlőhegy és szántóföld is megtermette a magáét. Mindennél fontosabb a czigány. Mert igaz ugyan, hogy városokban öt-hat jóravaló banda mindig találkozik, és kap is munkát; de faluhelyeken, hol pedig csoportosan történnek az esküvések, akad is, nem is. Sokszor messze földről kell titokban busás foglalóval szerződtetni a *bandát*, s még akkor is félő, hogy karhatalommal otthon ne ragaszszák, „mert azért tartja őket a falu", és a „hazabeli" elébb való a „külföldinél".

A lakodalmazásnak három időszaka van. Egyik a *bárányfarsang*, őszszel, mikor a borok kiforrtak, kenyér bőven, baromfi és vágómarha meghízott. Másik a *nagy farsang* (vízkereszttől húshagyóig). Harmadik a *zöldfarsang* (húsvéttől áldozóig). Látnivaló, hogy van farsang bőven, de kell is, mert lakodalom is van bőven. Magyar emberből, ha épkézláb, nem igen válik agglegény, s leányaink sem maradnak pártában.

Az őszi lakodalmazások népesebbek, zajosabbak, érdekesebbek már csak azért is, mert ilyenkor történnek a tömeges esketések. Nem ritkán 15—20 pár is esküszik, a mikor aztán, mondhatni, az egész falu lakodalmaz egy álló hétig.

Mert igaz ugyan, hogy névvel csak egy nap, de valóságban egész hét a lakodalom. Hétfőn a közelebbi rokonok gyűlnek össze fát aprózni, asztalokat, padokat összehordani; kedden a tulkot (melyből a nyelv és vese, egy

huczuloknál szokásos. A női ing úgy a bojkák, mint a lemákoknál rövid, körülbelül ágyékig ér. Föléje szoknyát kötnek és pedig vagy fehér házi vászonból (fartuch), vagy színes vett szövetből (szuknyá) valót. Ezen fölül mind a leányok, mind az asszonyok színes vagy egyszerű fehér házi vászonkötőt (pivká, zápinká) is viselnek. A nők kozsuchja sokkal czifrább, mint a férfiaké s köröskörül fekete báránybőrprémezésű.

A blyáchák viselete sokban egyezik a bojkák és a lemákokéval; de míg a férfiak viselete mindannyinál egyszerűbb, a nőké valamennyi közt a legfestőibb. A férfiak vastag házi vászonból készült lábravalója bő, de nem ránczos. Csak télen viselnek fehér posztó nadrágot, nyáron soha. Nekik van legrövidebb ingök s legszélesebb tűszőjük, bár ezt mostanában kezdik elhagyogatni. Az ingújj borjúszájú,

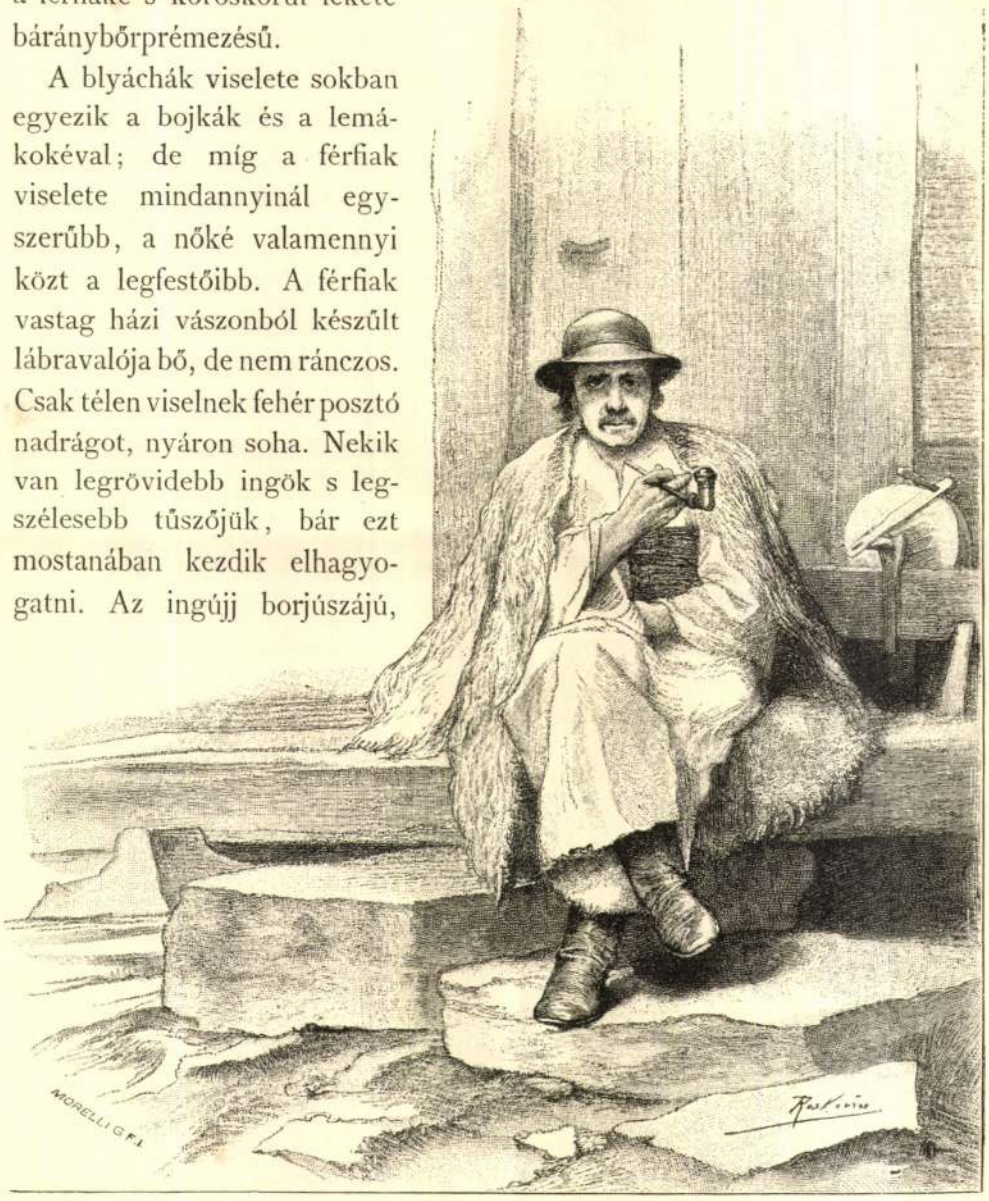

Rutén (bojka) gazda a háza előtt.

Osztrák-Magyar Monarchia
irásban és képben

de gyakori a szűk is. Ing fölé fehér posztó újjast (vujas) vesznek, erre meg télen fehér szürkés gubát. A szűrt és a kozsuchot nem ismerik. Dolha vidékén a téli posztónadrágot és a gubát feketére festik. A nők mindössze is csak egy hosszú inget és köténYt hordanak, de az ingújjat piros és kék haraszttal (valacské), vagy fejtővel (zápalacs) varrják ki. A leányok és a fiatal menyecskék virágos szövetből való újjatlan dolmányt (lájbék) is viselnek. Az asszonyoknál még újjatlan kozsuchot és gubát is találunk. Igen jellemző a leányok hajviselete. Kicsiny koruktól férjhezmenetelükig csinált vagy természetes virágkoszorút hordanak, a melybe ezüst pénzeket fűznek.

Legkevésbbé eredeti a lemákok viselete. A beregieké a szomszédos magyarokéhoz hasonlít. Rövid ránczos gatyát és rendes inget viselnek. Sem tüszőt, sem kozsuchot nem hordanak. Ing fölé fekete pitykés mellényt öltenek s föléje hosszú, fürtös gubát, a mely a nyaknál piros posztóval van körülszegve (pruzsak). Az ungi, zempléni és sárosi lemákok viselete részben tőt, részben lengyel. Az igazi tótok tudvalevőleg a liptó- és gömörmegyei trpák-okkal, meg a nógrád- és hontmegyei krekács-okkal kezdődnek. A szepes- és sárosmegyei csopák, a zempléni szoták és az ungi czoták nem tiszta tótok, hanem a tótnak és a ruténnek egy egészen sajátságos vegyűléke. Ennek a hatása látszik a mindinkább beléje olvadó lemákon. A tót ránczos csizmába húzott magyaros szabású fehér vászonnadrágot, ugyanolyan rövid pitykés dolmányt hord s fekete rojtos nyakkendőt (hájstuk) visel. A lemák is átvette a nyakkendőt s az összes ruténck közül egyedül ő hordja. A ránczos csizma is szorítja ki az ősi bocskort. A fehér vászon felső ruhát is átvették, bár a szabása nem egészen egyezik a tótokéval. A lengyel hatás abban nyilvánúl, hogy guba helyett a lengyelek hosszú barna felöltőjét (szirdák) találjuk náluk. Zemplénben e felöltőnek hátúl derékig leérő s az egész vállat betakaró leffentyűje van, a melyről egy sor vastag rojt csüng alá (ezek a svicskárok). A nők házi vászonból készült hosszú inget hordanak, a melynek pamutvászon újja rövid, puffadt és ránczos. Ingök fölé színes kabátkát, e fölé vizitkét és télen prémmel szegélyezett bundácskát (reklék) öltenek. Mellükön fekete kendőt (husztyá) kötnek keresztbe. Fekete vagy kék kötőt (huszta) is viselnek. A férjes nők mindenütt fejkötőt (csepécz) hordanak, de csak vasárnap, alája (Ungban) fűsűt, vagy (Máramarosban) abroncsot tesznek. A fejkötőt fehér kendővel kötik le.

A milyen egyszerű, mondhatni, szegényes a ruténck ruházata: olyan kezdetleges a lakóházuk s annak belső berendezése. A Verhovinán lehán-

tott, de faragatlan fenyőszálakat (pleniczjá) rónak egymásba (uhlam vagy kányukam) s a közöket kivűl mohával tömik be, belűl sárral tapasztják s fehér agyaggal meszelik ki. A bojkáknál a tető igen magas és szalmával, a

Rutén (bojka) menyecske.

huczuloknál nagyon alacsony és kővel lenyomtatott deszkákkal (chalupa) van födve. A ház elejének vastag gerendákon (brusz, pláta) nyugvó eresze előre nyúlik a ház egész hosszában végigfutó tornáczra (preszinak), a melyet néha

oszlopok (lávká) tartanak, néha nem. Az épület maga a földtől néhány lábnyira nagy köveken fekszik, melyeknek a közét sárfallal töltik be. A ház rendesen pitvarból, kamarából és a kettő között levő szobából áll. A bejárás mindig a pitvarban van, s vele szemben kijárás is van a ház háta mögé. A pitvarnak ritkán van padlása. A pitvarból van a bejárat a szobába, a melynek a bútorzata a lehető legegyszerűbb. A bejárattól balra van a nagy, padkával (prépicsak) ellátott kemencze. A kemenczének vesszőből font és sárral tapasztott kürtője van, (sz kasam), vagy kürtő nem létében (bez kasá) a füst a kemencze száján a szobába tódúl s a padlás alatt gyűl meg. Ez a füstös gunyhó (kurnyánká, démivká) még sok helyütt előfordúl különösen a szegényebbeknél, s mintegy középhelyet foglal el a kaliba és a tulajdonképeni ház között. Az ilyen szobában, a melynek deszkapadlásán újjnyi vastagságra nőtt a korom, semmit sem lehet tartani. Egy ágy, egy durva asztal s a fal körűl futó lócza az egész bútorzata. A lakója alig állhat föl benne egyenesen, különben fölkavarja a fejével a felgyülemlett füstöt, a melyet a mennyezet közepére vágott kis négyszögű nyíláson eresztenek föl a padra. Öregje, ifja csupa kénytelenségből napról-napra a kemencze padkáján gunnyaszt vagy a fal melletti lóczákon heverész. A kürtős kemenczéből a füst a kürtőn át a padlástalan pitvarba s onnét kerűl ugyancsak a padra. Kéményt csak a lemákok ismernek, a többieknél a házpadon összegyűlt füst a háztetőn át jut a szabadba. Ezért, különösen esős időben, az egész falu olyan, mintha minden háza égne. A kürtős kemenczéjű szoba már valamivel csinosabb. Fala fehérre van meszelve. Az egyik szögletben álló asztal mögötti falat egyszerűbb vagy ügyesebb faragású tányérpolcz, a másikat egy-két, búcsún szerzett kép díszíti. Az ajtó mellett rendesen durva művű pohárszéket is találunk. Máramarosban és Beregben a gazdasági épületek a ház körűl, Ungban a házhoz hozzá vannak építve. Rendes melléképületek a baromistállók és a zárt vagy nyilt csűr (pelévnyá).

A blyáchák és lemákok házai jóval rendesebbek. Náluk is megvan a három helyiség, de másképen beosztva. A szoba (chátá) soha sincs a középen, hanem a pitvar mindig a kamara mellett levén, a háznak az egyik oldalára jut. Kürtő nélkül való kemencze nincsen. A házat kivűl is meszelik. Az ágy csaknem a padlásig tele van varrottas párnákkal. A szekérszín mindig nyitott, négy hatalmas oszlopon nyugvó. A ház vége az útczára néz s előtte kis virágos kertecske van. Az ungi lemákoknál ma már a két szobás ház (szvitléczá) sem ritka. Az udvarba vastag oszlopon forgó, víz-

Roskovics Ignácz. női arckép.

Műcsarnok 1892/93 télik.

Roskovics Ignác

Roskovics Ignác festőművész (1854–1915).
Puszta László: Roskovics Ignác Szent István-ar képe egy Zsolnay-kerámiája

Roskovics Ignác: Szent István, 1890-es évek, Zsolnay-kerámia. Budapest, Országos Műemléki Felügyelőség, Magyar Építészeti Múzeum

ROSKOVICS IGNÁC EGY ZSOI

A budai Királyi palota Ybl Miklós és Hauszn
lajos által kialakított külső és belső terei az 1945
trom alatt, majd az utána következő helyreállít
rán elpusztultak. Közismert, hogy a Krisztinavárc
li szárny mai F épületében volt az a két terem, me
legigényesebb művészi berendezést kapták. Minc
ben, a Szent István teremben és a Mátyás király te
n is számos értékes műalkotás volt.

Hauszmann Alajos több írásából, de tárgyilag
upán saját kezű önéletírásából tudjuk, hogy a k
irályi palota építkezéseihez szükséges pénzösszegel
agyar Állampénztár előlegezte az udvarnak. A ké
k várható összegeit minden év elején jelezték, m
Pénzügyminisztérium teljes összegben folyósított
taépítő bizottság részére. A többszázezer koronára
nzt a bizottság a Magyar Földhitelintézetnél hel
olyan meggondolással, hogy a befolyt kamatokb
zzék azokat a kiadásokat, melyeket a palotát d
művészi alkotások készíttetésére szántak. Hauszı
rása szerint 1899—1900-ig közel másfél millió ké
rült össze a festői és szobrászi művek elkészíttet
Így kapott megbízást Lotz Károly a Habsburg t
eszty Árpád a büfé galériája, Benczúr Gyula a M
rem és Roskovics Ignác a Szent István terem fe
vekkel való díszítésére. Ez utóbbiban a művész 12
stett, közülük 10 az árpádházi királyokat és szen
rázolta, kettő pedig Szent István életéből vett két
tet, a koronázást és István a keresztény vallást hi
ökítette meg.

A Hauszmann-hagyaték anyagával egy igen g
dolgozású kerámiafestmény került az OMF M
pítészeti Múzeumának gyűjteményébe, mely
tvánt örökíti meg. (Ltsz. 69.18.35/62 × 42 cm.)

A családi hagyomány szerint az első magyar k
rázoló mellkép a királyi palota Szent István ter
ánt arcképsorozat első, ún. mintapéldányaként ké
elyet később Hauszmann ajándékba megkapo
remről fennmaradt fényképes ábrázolások alapján
apítható, hogy a később készült 10 egészalakos p
elyek Szent Imrét, I. Bélát, Szent Lászlót, Kö
álmánt, III. Bélát, II. Endrét, Szent Erzsébetet, IV.
élát, Szent Margitot, III. Andrást ábrázolták, stílusban
yezőek voltak az itt közlésre kerülő arcképpel. Hasonló
lt az az íves neoromán fakeret is, melyekbe az egykori
peket is befoglalták.

A kerámiafestmény egy háromnegyed életnagyságú
ellkép. Hátterén aranyozott palmettalevél dekoráció,
elyből erős kontúrvonalakkal érzékeltetve különül el a
rály arcképe. A rövid szakállas, bajuszos, magabiztos
kintetű fejen a királyi korona látható, lecsüngő ékszer-
szeivel. Vállát középkori motívumokat hordó palást

ikonográfiájához, valamint a Roskovics és Zsolnay alkotások sora gazdagodik velük.

Pusztai László

IRODALOM

Hauszmann Alajos önéletírása. Budapest 1922. Kézirat, OMF. Magyar Építészeti Múzeum

Hauszmann Alajos: A budai királyi vár Szent István terme. Vasárnapi Újság, 1900. 409—413

Czagány István: A Budavári palota és a Szent György tér épületei, Budapest 1966.

Tört. Képcs. lápsz. 1907

ELSŐ TEREM.

1. ***Szent István a keresztény vallást hirdeti.***

Hármas kép. A középen, egy templom lépcsőin, az aranynyal hímzett piros tunikát és bibor palástot viselő király álló alakja látható. Tekintetét a balfelől az alsó sarokban ábrázolt pogány harcosokra irányítja. Baljával a székesfehérvári székesegyház mintájára mutat, melyet jobbról feléje közeledő hívei lábai elé helyeznek. Balról Gizela királyné, imakönyvvel és olvasóval, egy zárdafőnöknő kiséretében. A vörös szőnyeggel letakart asztalon arany kereszt, kehely és füstölő. Háttér: balra a templom kapuja, jobbra felhős ég.

Olajfestmény. Vászon. M. 122—160 cm. Festette *Roskovics Ignác.* Jelzése alul jobbra: «Roskovics».

Másodlata a királyi várpalota Szt. István-termében. Ltsz. 942.

2. ***Szent István apostoli királylyá koronázása.*** (1001.)

Hármas kép. Középen, az oltár lépcsőjén a térdelő király, teljes koronázási díszben. A jobbról eléje lépő Asztrik épen fejére helyezi a koronát. Balra az ország nagyjai. Egyiknek kezében pallos, a másik zászlót tart, Mária képével. Jobbról három püspök és egy szerzetes, füstölővel. Alul a sarokban egy párducos vitéz, ki vörös párnán kardot, lándzsát és nyilt koronát tart. Háttér: jobbra templom fala, balra, a kereszthajó kapuján át, kilátás a szabadba.

Olajfestmény. Vászon. M. 122—160 cm. Festette *Roskovics Ignác.* Jelzése alul jobbra: «Roskovics».

Másodlata a királyi várpalota Szt. István-termében. Ltsz. 941.

Roskovics Ignác

3. *Szent István király.* († 1038.)

Félig jobbra forduló és felfelé néző alak, álló helyzetben, sötétszőke hajjal, bajusszal és szakállal. Dicsfénytől körülvett fején fehér structollas kucsma. Jobb kezében kormánypálca, baljában országalma. Aranybrokát dolmánya felett újjatlan zöld palástot visel. Háttér: baloldalt erdő, jobbra hegyek. Az égen könnyű felhők. A kép alatt a következő felirás: «S. Steffan. Kunig. Von. Ungernn.»

Olajfestmény. Fa. M. 69—39 cm.
Német (regensburgi) festő műve a XVI. század végéről (?) Ltsz. 436.

4. *Szent Imre herceg.* († 1031.)

Román stílű talapzaton álló és jobbfelé forduló alak. Bal kezét mellére helyezi; jobbjában liliomot tart. Bokáig érő kék tunika felett világos zöld vállat visel, mellén az Árpádok pólyás címerével. Derekán kard. Dicsfénnyel körülvett fején keresztekkel díszített abroncs. Arany háttér. A talapzaton az ábrázolt neve olvasható.

Olajfestmény. Vászon. M. 164·5—64 cm. Festette *Roskovics Ignác.* Jelzése alul balra: «Roskovics».
Másodlata a királyi várpalota Szt. István-termében. Ltsz. 943.

5. *I. Béla király.* (1061—1063.)

Román stílű talapzaton álló, félig balra forduló alak, sodronypáncélban, sastollas sisakkal és párducbőr kacagánynyal. Fejét visszafordítva lefelé tekint. Jobbjában kard, melynek hegyét bal kezével fogja. Arany háttér. A talapzaton az ábrázolt neve olvasható.

Olajfestmény. Vászon. 164·5—64 cm. Festette *Roskovics Ignác.* Jelzése alul jobbra: «Roskovics».
Másodlata a királyi várpalota Szt. István-termében. Ltsz. 944.

6. *Szent László király.* (1077—1095.)

Román stílű talapzaton álló, félig jobbra forduló és szemközt néző alak, sodronypáncélja felett ujjatlan kék tunikával és vörös palásttal. Dicsfénytől körülvett fején nyilt

korona. Jobbjában csatabárd, baljában országalma. A talapzaton az ábrázolt neve olvasható.

Olajfestmény. Vászon. M. 164·5—64 cm. Festette *Roskovics Ignác.* Jelzése alul balra: «Roskovics».
Másodlata a királyi várpalota Szt. István-termében. Ltsz. 945.

7. ***Kálmán király.*** (1095—1116.)

Román stílű talapzaton álló, kissé balra forduló alak, hosszú zöld tunikában, ibolyaszínű, prémes szegélyű köpenyben. Fejét félig jobbra fordítva jobbra néz. Baljával könyvet támaszt derekához. A könyvön az országalma. Jobbjában jogar. Arany háttér. A talapzaton az ábrázolt neve olvasható.

Olajfestmény. Vászon. M. 164·5—64 cm. Festette *Roskovics Ignác.* Jelzése alul balra: «Roskovics».
Másodlata a királyi várpalota Szt. István-termében. Ltsz. 946.

8. ***III. Béla király.*** (1173—1196.)

Román stílű talapzaton álló, kissé jobbra forduló alak. Fejét félig balra fordítja. Baljában országalma, jobbjában kormánypálca. Öltözete: bokáig érő meggyszínű tunika, barna dolmány és bíbor-palást. Fején keresztekkel díszített nyilt korona. Arany háttér. A talapzaton az ábrázolt neve olvasható.

Olajfestmény. Vászon. M. 164·5—64 cm. Festette *Roskovics Ignác.* Jelzése alul balra: «Roskovics».
Másodlata a királyi várpalota Szt. István-termében. Ltsz. 947.

9. ***II. Endre király.*** (1205—1235.)

Román stílű talapzaton álló, félig jobbra forduló alak, drágakövekkel és gyöngyökkel díszített süvegben, zöld tunikában és fehér palástban, mellén vörös kereszttel. Fejét lehajtva balra néz. Baljában az arany-bulla, melyre jobbjának esküre tartott ujjait helyezi. Arany háttér. A talapzaton az ábrázolt neve olvasható.

Olajfestmény. Vászon. M. 164·5—64 cm. Festette *Roskovics Ignác.* Jelzése alul jobbra: «Roskovics».
Másodlata a királyi várpalota Szt. István-termében. Ltsz. 948.

10. *IV. Béla király.* (1235—1270.)

Román stílű talapzaton álló, félig balra forduló és szemközt néző alak. Jobb kezében kormánypálca, baljában országalma. Bokáig érő kék tunikája felett barna prémmel szegett vörös köpenyt visel. Fején nyilt korona. Arany háttér. A talapzaton az ábrázolt neve olvasható.

Olajfestmény. Vászon. M. 164·5—64 cm. Festette *Roskovics Ignác.* Jelzése alul jobbra: «Roskovics».
Másodlata a királyi várpalota Szt. István-termében. Ltsz. 950.

11. *Magyarországi Szent Erzsébet.* († 1231.)

Román stílű talapzaton álló, kissé jobbra forduló alak. Fejét félig balra fordítja. Halványvörös ruhája felett kék palást, melyben rózsáit tartja. Jobbjában szintén egy rózsaszál. Keresztes diadémmel díszített feje körül dicsfény. Arany háttér. A talapzaton az ábrázolt neve olvasható.

Olajfestmény. Vászon. M. 164·5—64 cm. Festette *Roskovics Ignác.* Jelzése alul jobbra: «Roskovics».
Másodlata a királyi várpalota Szt. István-termében. Ltsz. 949.

12. *Szent Margit hercegnő.* († 1271.)

Román stílű talapzaton álló, kissé jobbra forduló és szemközt néző alak, a dömés apácák öltözetében. Jobbjában liliomot és nyilt koronát tart, balján olvasó. Feje körül dicsfény. Arany háttér. A talapzaton az ábrázolt neve olvasható.

Olajfestmény. Vászon. M. 164·5—64 cm. Festette *Roskovics Ignác.* Jelzése alul balra: «Roskovics».
Másodlata a királyi várpalota Szt. István-termében. Ltsz. 951.

13. *V. István király.* (1270—1272.)

Balfelől a derékon alul ábrázolt, félig jobbra forduló, szőke hajú, bajuszú és szakállú király bíbor függönyös trónján áll. Baljában levél, melyet a jobbfelől közeledő ifjúnak nyujt át. Az uralkodó öltözete arany zsinoros, meggyszínű dolmány és vörös visszájú aranybrokát palást, melynek szélét jobbjával összefogja. Fején aranybrokát tetejű

kucsma. Balra, a vörös terítővel letakart asztalon, korona és kormánypálca. Jobbra a háttérben három fegyveres őr. A renaissance csarnok kapuján át kilátás a szabadba. Fent a jobb sarokban a következő felírás: «Stephanvs. V. Rex Vng. | XXI Thomasinæ Mav: | roc Maritvs.»

Olajfestmény. Vászon. M. 135—160 cm. Másolat állítólag *Marco Vecellio* után.

A Nemzeti Múzeumból. Gróf Bánffy Dénes ajándéka. Ltsz. 22.

14. *Endre herceg, (később III. Endre király) és anyja, Thomasina.*

Balra, a faragványokkal díszített, vörös bársonnyal bélelt trónuson ül a félig jobbra forduló és szemközt néző Thomasina királynő, fekete ruhában. Fején csipkekorona. Baljában kormánypálcát, jobbjában zárt koronát tart. Előtte áll aranybrokát ruhába öltözött fia, ki jobbjával a trón karjára támaszkodik és balját kardjának markolatján nyugtatja. Jobbra a háttérben három társalgásba merült szolgáló nő alakja látható. A renaissance csarnok kapuján át kilátás a szabadba. Fent, a jobb sarokban a következő felírás: «Thomasina Mavrocona | Vidva Vngariæ Regina | Eivsqve Filivs | Andreas | Adhvc Regno | Immatvrvs».

Olajfestmény. Vászon. M. 134—161 cm. Másolat állítólag *Marco Vecellio* után.

A Nemzeti Múzeumból. Gróf Bánffy Dénes ajándéka. Ltsz. 21.

15. *III. Endre király.* (1290—1301.)

Román stílű talapzaton álló, félig balra forduló és szemközt néző alak. Jobb kezében jogar, melyet derekához támaszt, baljában országalma. Öltözete: térdig érő vörös tunika, mellére hímzett arany kereszttel, ibolyaszínű harisnya és kék palást. Fején korona. Arany háttér. A talapzaton az ábrázolt neve olvasható.

Olajfestmény. Vászon. M. 164·5—64 cm. Festette *Roskovics Ignác.* Jelzése alul jobbra: «Roskovics».

Másodlata a királyi várpalota Szt. István-termében. Ltsz. 952.

16. ***Viselet kép. Egyházi méltóságok és apródok Gerasina siciliai királynő kiséretéből. (?)***

Hat személyből álló csoport, melynek tagjai, amint mozdulataikból kivehető, figyelemmel kisérnek valamely érdekes eseményt, melynek ábrázolása a kép keretén kívül esik. Balra két egymást átkarolva tartó ifjú, csuklyával ellátott, felemás olasz ruhában. Hátrább, jobbra három társalgásba merült főpap. Mögöttük balról egy kiváncsian feléjük tekintő ember vörös csuklyás feje látható. Háttér fal.

Fresco. M. 140—64·8 cm.

Másolat Tommaso da Modena falfestményének egy részlete után, mely Gerasina siciliai királynő fogadtatását ábrázolja (Orsolya-legenda), és most a trevisoi múzeumban látható. Másolta *Carlo Linzi*, 1895. Ltsz. 849.

17. ***Viselet kép. Fegyveresek és apródok az angolszász király követségéből.***

Öt tagból álló társaság. Balról egy ifjú, testhezálló felemás olasz ruhában. Jobbját övén nyugtatja, bal kezével solymot tart. Vele szemben egy páncélba öltözött, szakállas harcos, fehér kalappal és oldalán nehéz egyenes karddal. A fiatal ember felé fordul és jobb kezének mozdulatából úgy látszik, mintha magyarázna neki valamit. A mögöttük állók mind az ifjúra tekintenek. Kék háttér.

Fresco. M. 140—65·3 cm.

Másolat Tommaso da Modena falfestményének egy részlete után, mely az angolszász király követeinek kiküldését ábrázolja (Orsolya-legenda) és most a trevisoi múzeumban látható. Másolta *Carlo Linzi*, 1895. Ltsz. 850.

18. ***Gentilis bibornok.*** († 1312.)

Derékig ábrázolt, balfelé forduló alak, kopasz fejjel és borotvált arccal, barna szerzetesi ruhában. Jobb kezét mellére teszi; ájtatos tekintetét felfelé irányítja. Kék háttér.

Vászon. M. 47—33·5.

A nápolyi Incoronata templom frescoja után másolta *Hahn Lajos*. Ltsz. 3.

A budai királyi palota. A budai királyi lak építkezésével kapcsolatos átalakítási munka annyira előrehaladt, hogy most már könnyen fogalmat lehet alkotni a kész palota hatásáról.

A Gellérthegy felé néző déli szárny középső nagy kupolája helyére az új szárny stilusával megegyezőt építettek. A Duna felé eső részén a két oldalszárny fölé még egy emeletet és egy barokstílű kupolát emeltek, míg a párkányokat köröskörül kőerkélyekkel látták el. A Duna felé eső főkupola alsó foglalatja terméskőből készült, mely középen gyönyörű szobordíszítéses erkélyablakot képez. A Duna felé eső homlokzattal lépést tartanak a belső, udvari munkálatok is. Itt az egész középső rész fölé még egy emeletet emeltek és ide szintén két kupola jön, melyek magasabbak [illegible] átellenben levő új palota kupoláinál. E rész, [illegible] értve az éjszaki kaput és a Zsigmond-kápolnát, külsőleg már teljesen készen áll, ugyszintén a magyar nemes *testőrség* palotája is. Ez az új rész különben szakasztott olyan lesz, mint a déli szárny. A budai oldal felé eső keleti bástya középső részén az új palotaépítménynek megfelelő, körülbelül hatemeletnyi magasságban az új *udvari lovarda* épül. Ez az épület nagyságánál, valamint szépségénél fogva az összes európai udvarok lovardáit felülmulja. Körülbelül 30 méter magasságu és barokstílű épület ez, hatalmasan ívezett, impozáns vasszerkezetű tetővel. Belülről körbefutó karzat és tükörfolyosó lesz s melléje épülnek az istállók, de csak a hátaslovak számára, míg a vontatólovak a mostani istállókban maradnak továbbra is. Sokkal több időt vesznek igénybe a belső munkálatok. Itt a műipar remekein dolgoznak jelenleg, és a berendezés párját ritkító fényes lesz. A *Zsigmond-kápolna* belső munkálataival szintén serényen haladnak, itt most a mennyezet- és falfestményeket festik, míg alant a nádori sirbolt gyökeres átalakításán dolgoznak. A sírbolt falai márványnyal lesznek kirakva, több tetem, így József nádoré fölé is, remekmívű szárkofág készül. E munkálatokkal a tél folyamán elkészülnek.

A palota Dunára néző nagy erkélyének csúcsát egy *szoborcsoportozat* foglalja el majd, a király apotheozisának hármas csoportozata, Senyei Károly szobrász műve. A főcsoport a trón géniuszát ábrázolja, a mint egy emelvényen ül s kezében Ferencz József király domborművű képmását tartja pajzsalaku lapon. Fölötte harsonát fúvó angyal alakja lebeg, a trón dicsőségét hirdetvén. A csoporttól jobbra két női alak áll, a király személyében összpontosúló hatalom és törvény jelképei. Ezek mellett a művészetet ábrázoló szobrász alakja, a mint sipkája lebegtetésével mintegy éljenzi a királyt, hódolatát és köszönetét fejezve ki neki, a művészet bőkezű pártolójának. A trón géniuszának csoportjától balra az igazság és az áldozatkészség alakja, a király igazságosságának és áldozatkészségének jelképezéseül. Ezek mellett a tudományt ábrázoló aggastyán vastag könyv fölé hajolva; ez a szobor a tudományszerető királynak hódol.

A fényesnél-fényesebb termek közt lesznek az Árpád-házbeli, Anjou-házbeli, Habsburg-házbeli királyok termei. Az Árpádok termébe a királyi arczképeket *Roskovics* Ignácz festette, s a pécsi Zsolnay-féle gyár majolikára másoltatta. Roskovics és *Morelli* Gusztáv tanár a napokban hasonlították össze a majolikára festett képeket az eredeti kartonokkal. A sorozat tiz képből áll: *Szent Imre, II. Béla, Szent László, Könyves Kálmán, III. Béla, II. Endre, Szent Erzsébet, IV. Béla, Szent Margit* és *III. Endre.* Szent Erzsébet képe boldogúlt Erzsébet királyné vonásait ábrázolja. A sorozat befejező képei: Szent István a keresztény vallást hirdeti és Szent István koronázása. A képekről *Morelli* Gusztáv fényképfölvételeket készített, melyek fametszetű kivitelben

és sok képpel van ellátva. Ismeretterjesztő és szép-irodalmi közlemények mellett ré-zletes tiszti czímtárt ad, mely a legújabb hivatalos adatok alapján készült s egymaga 300 lapot foglal el. A keménykötésű naptár ára 1 frt.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület 1898/99 évi évkönyve. Szerkesztette az egyesület tisztikara. A terjedelmes kötetben az egyesület egy évi működéséről számolnak be a szerkesztők, sok olyan adatot sorolván fel, a melyek nemcsak az egyleti tagokat, hanem általában gazdaközönségünket is közelebbről érdekelhetik. Ismertetve van a könyvben a mezőgazdaság helyzete, a mezei munkásmozgalom, szó van a szocziális munkás-mozgalmakat helyes irányba vezető intézkedésekről, a műborgyártás megakadályozásáról és sok más olyan feladatról, a melyek helyes megoldása a fenyegető gazdasági válságot megszüntethetné. A kötetet az Orsz. Magy. Gazdasági Egyesület tagjai ingyen kapták, míg mások 1 forintért szerezhetik meg.

A téli műtárlatok. A *műcsarnok* téli tárlatára november hó 20-ig 249 magyar művész 770 műtárgyat jelentett be, de miután a párisi kiállításra való tekintettel egyes műtárgyak még később is beelenthetők, a deczember 10-én lejáró beküldési határideig még több műtárgy várható. Az ezredéves kiállítás óta nem volt ennyi jelentkező s érdekes az is, hogy 64 teljesen új név szerepel 117 művel. A *nagybányai* művésziskola egy csoportban és külön teremben kap helyet. — A *Nemzeti Szalon* téli tár- A nagybányaiak itt is

a párisi kiállításon lesznek láthatók.

olvasták. Nagy számmal jelentek meg ez ülésen Péterfy tanártársai és tanítványai is.

Beöthy Zsolt főtitkár meghatottan emlékezett meg Péterfy haláláról. A hazájától távol nyugvó írónak munkásságát méltatta. Ez mennyiségre kevés ugyan, de tartalomra mély és nagymértékű. Gyulai Pálé az érdem, hogy ezt a mély tudományú eszthetikust fölfedezte. 1887-ben megválasztották a Kisfaludy-Társaság tagjainak sorába, a hol ugyanaz év márczius 30-ikán foglalta el székét. U[illegible] is a társaság előtt hangzott el: Arisz-to[illegible] hogy a társaság fájdal-n[illegible]

delle scuole governative.

Ma con questo elenco invero misero — abbiamo di già esaurito la «cornucopia» delle concessioni e delle facilitazioni accordate dal governo del signor Stojadinovic alla minoranza ungherese. Tali «facilitazioni» sanno di elemosina; non costiscono che una parte insignificante ed irrilevante dei diritti moritari fissati nel Patto per la tutela delle minoranze nazionali: ti sacrosanti che spettano inequivocabilmente anche alla ranza ungherese. Tali «facilitazioni» hanno per di più il di derivare da semplici provvedimenti amministrativi che o venire modificati o revocati da un momento all'altro.

de, dunque, il governo di Belgrado — in vista soprattutto sinnacciosa situazione internazionale — desidera promuovere nornente e sul serio, nel suo stesso ben pensato interesse, la dovrezione dei rapporti tra l'Ungheria e la Jugoslavia, esso che vissicurare, prima di tutto, al mezzo milione di ungheresi ar dremo in Jugoslavia, i diritti — veramente minimi — che cnerdo e che spettano de jure alla minoranza unghe-

nem támad fel. Hát úrfikám, ne igyam én meg azt a meszely pálinkát?

A hajdan katonás tartású ember görnyedten, könnyes szemmel nézett reám. Nem, nem volt hozzá szivem, hogy ha olyan sok jó van abban a kis pálinkában, azt mondjam, ne igya meg. Petyegő uram ivott is tovább; kompániája is akadt, folyt a gégéken az ital bőven, de egyszer csak Petyegőnek elakadt a szava. Kínosan hörögve, a megriadt kompánia között meghalt. Mint futó tűz terjedt el a faluban a kocsmai szerencsétlenség hire. A nagy eset nagyobb is lett azáltal, hogy a pap a temetést megtagadta, s eziránt nála minden könyörgés hiábavaló volt. Sirját azonban nem a temető árkába, hanem Petyegőnéé mellé ásták meg. Harang nem hirdette Petyegő halálát, de ép azért szőlőből, tanyákról is összesereglett a nép, együtt volt az egész falu apraja-nagyja a temetésen, melyre csak a kántor jelent meg. Ezen a két napon át zúgolódó nép látszólag megnyugodva, csendes részvéttel viselkedett. Midőn a koporsóval elindult a menet, váratlanúl megkondultak a templom tornyában az összes harangok. Váratlan meglepetés volt ez, a harangok zúgása a sziveket átjárva, megbékéltette az embereket.

Midőn pedig a menet a malom alatt befordulva, a temetőhöz ért, megdöbbenve látta a nép, hogy papjuk teljes papi ornátusban, kezében kereszttel, a nyitott sírnál áll. Szorongó szivvel közeledett a koporsóval a menet; a kántor éneke elakadt, itt-ott sugdosódva hallatszott: a tisztelendő úr nem engedi szentelt földbe tenni Petyegőt.

A sírnál megállt a menet.

— Tegyétek le a koporsót, — szólt a pap és elkezdett beszélni. Elmondta Petyegő Pál életét, megrendítő halálát, nemcsak a roszat mondta el róla, de inkább a jót, szólt a mértéktelen ivás káros hatásáról, és hogy a különben jó, becsületes ember élete mi lett volna, ha mértéket tud tartani. A nép hangos zokogása között mondódott e beszéd.

— Az Isten, az emberszerető Jézus Krisztus nevében, a ki a keresztfán érettünk, a mi bűneinkért vérzett el, én az ő alázatos szolgája, az ő tanítása szerint mondom: «Szeresd felebarátodat, mint önmagadat.» Temetem szerencsétlenül járt hivünket, Petyegő Pált.

A legnagyobb parádés temetés, a mi csak van, végződött így. A sir beszentelése s elhantolása után a két árvához fordult a pap, megsimogatva fejöket, megcsókoltatta velök a keresztet, s a sírhoz maga mellé térdepeltetve őket, az egész nép hangos kiséretével mondta el a «Miatyánk Isten»-t. Ennek végeztével levetve az egyházi öltönyt, kézen fogva a két árvát, elindult a paplak felé. Az egész nép a tornáczig követte. Itt a pap a nép felé fordulva, ismét megszólalt.

— Köszönöm, hogy hittestvérünk temetésére eljöttetek; az árvákról én gondoskodom, ha nem akad közületek, a ki örökbefogadja.

Behozta a két gyereket közénk; mi öten voltunk, tudtuk, mi az árvaság, csak nemrég meghalt édes anyánkat még mindig sirattuk, az árvákat szeretettel fogadtuk. Én apámhoz mentem, kezét megcsókoltam. Lelki tartozás lerovása volt ez, mert a temetés megtagadása miatt két napig kétkedés támadt én bennem is jó szive iránt. Apám, úgy látszik, megértett, magához vont és megcsókolt.

Másnap kora reggel már többen jelentkeztek az örökbefogadók, délre, mikor a pap a falu jegyzőjét magához kérette, már egész csomóval voltak a jó emberek. A papnak könnyű volt a választás a jelentkezők közűl, ismerte hiveit s így jó kézbe kerültek a Petyegő árvái.

Mint a temetés, úgy hatása is meglepő volt. A kocsma üresen maradt; Mózsi csak a Petyegő házát liciáltatta még el, aztán elköltözött a faluból, másik bérlő pedig nem akadt. A falu népe ezután vizen kívül csak a saját nyiri vinkóját iszogatta. Ez embernek nem árt, a bicskára van csak hatással, mert az néha kinyilik tőle. Ha meg akadt akarat a korhelységre, minden asszony azonnal kész volt az intéssel:

— Vigyázz, mert tisztelendő atyám urunk úgy temet el, mint Petyegőt.

Mindez rég volt, Petyegő uram sírján a kereszt talán már el is korhadt; de a temetésének emlékezetét P. község asszonyai föntartják és a kocsmáros kárára emlegetik ma is.

GRÓF ZICHY JENŐ MAGASLAKI KASTÉLYA.

EGY MAGYAR BURSCHENSCHAFT.

Érdekes kisérletre vet világosságot az a kézirat, mely a múlt század hetvenes évei végén a magyar diák-életnek egy eddig jóformán ismeretlen mozgalmát őrizte meg az emlékezetnek. Magyarországon magyar diákok között olyanfajta szervezet, a mint a német diákok között ma is létezik, tudvalevőleg sohasem volt. A magyar temperamentum ellene mondott az ilyen alakulás egész czéljának s ama helyeken, hol legjobban virágzott nálunk a diákélet, mint Debreczenben, Sárospatakon, Nagyenyeden stb. ilyen fajta diákélet nem is keletkezett sohasem. A Csokonai-korabeli debreczeni diákok életmódja eléggé ismeretes, majdnem minden részletében feltárta már az irodalmi és históriai kutatás, de idegen hatások nyomai nem találhatók benne, holott az a szervezet, mely a múlt század hetvenes éveiben Pesten, a műegyetemi ifjuság körében alakult, egyenesen ilyen hatások alapján iparkodott berendezkedni. Művelődéstörténeti szempontból ennek a törekvésnek kétségtelenül megvan a maga jelentősége, de hogy más szempontból való fontossága menynyire alárendelt, érdekesen bizonyítja az a tény, hogy ez a szövetkezés állandóvá válni, megerősödni és a hazai viszonyok között meggyökeresedni nem tudott. Megmaradt tehát kisérletnek, mely, mint ilyen, a művelődéstörténet krónikásának mindenesetre érdekes anyagot nyujt a vállalkozás keletkezésének és bukásának kutatására.

A magyar burschenschaft német mintára, a német diák szervezetek példája után alakult. Czéljáról részletesen beszél az az alapszabály tervezet, melyet a vezetőség jóváhagyás végett kidolgozott. El van ebben a programmban mondva, hogy az egyesület czélja «a műegyetem hallgatósága között szövetséget létesiteni, melynek feladata egyrészt a *honszeretet, becsület* és *szabadság* eszméit művelni, másrészt pedig annak tagjai között a barátságot, kölcsönös szeretetet, szellemi és testi önképzést terjeszteni és ápolni s ez által a fentérintett ifjuság között egyetértő s boldogító társaséletet létesiteni.»

A programm ellen nem lehetett senkinek kifogása s ha mégis megbukott a szövetség, bizonyára nem programmja, hanem szervezete miatt bukott meg, mely idegenszerű volt a mi viszonyaink között. A diák szövetség abban is a német bursch-egyletek példáját követte, hogy merő ifjú tagokból állva, mégis konzervativ alapon rendezkedett be és a párbajt is fentartandónak itélte. A szövetségnek kétféle tagjai voltak: cselekvők és nem cselekvők. Cselekvők közé számittattak: *társak, rókák* és *résztvevők*. Nem cselekvők közé: az *ó-házak, társak* és *rókák*. Ha csupán a szavak magyar értelme szerint akarnánk e rendfokozati állásokban eligazodni, bizony sohasem tudnók meg, hogy a rókák és ó-házak tulajdonképen mit jelentenek. Szóról-szóra való fordításai ezek a német diákszervezetek hasonló elnevezéseinek, tehát már az elnevezésekben is idegenek voltak, nemkülönben az intézmény átvételében. A tagok között voltak ugyanis *sörszokások*, voltak sörestélyek, melyek addig csak a szepességi és az erdélyi szász városok diáksága körében voltak ismeretesek. Minden héten tartott a szövetség ilyen estélyt, melyre a róka urfiaknak kötelességük volt megjelenni. De voltak ezenkívül irodalmi összejövetelek is a szövetség kebelében s ez az intézmény volt a legérdekesebb valamennyi között. Két havonként legalább egyszer mindenik tag köteles volt az irodalmi társaságban egy-egy dolgozattal közreműködni olyan értelemben, hogy vagy rajzot, festményt, szépirodalmi dolgot vagy egyéb munkát produkált, melynek javát a szövetség diszkönyvébe is beiktatták. Minden belépő kezdetben a róka tisztséget viselte. Öt havi tagság után a rókákból társak lettek, ellenben «ó-ház» csak az lehetett, a ki egyetemi tanulmányai alatt a szövetségnek «társ» minőségben egyfolytában tagja volt. Az ó-házak tulajdonképen kültagjai voltak tehát a szövetségnek és az életbe kilépve, kötelességük volt az összeköttetést az egylettel fentartani és az estélyeken koronként megjelenni. Érdekes az alapszabálytervezet 16. §-a, mely a rókaifjak kötelességévé teszi, hogy az idősebbek iránt tisztelettel viseltessenek büntetés terhe alatt. A szövetség tisztviselői két csoportozatba osztattak. Főtisztviselők: Senior, Consenior és jegyző. Altisztviselők: rókanagy, zsebelő, kántor és szertáros. A senior szokott az összejöveteleken és estélyeken elnökölni, távolléte alatt azonban a consenior helyettesitette. A jegyzőnek csak egy kötelessége volt: a jegyzés in infinitum. Az altisztviselők hierarkiájában leghatalmasabb tisztség a rókanagy-ot illette, ki az ifjú rókák nevelésével, fegyelmezésével, olykor megfeddésével foglalkozott, a zsebelő ellenben a tagsági díjak fejében járó összegeket szokta pedig kasszálni. Kántor uram az éneket vezette, mert a szövetségnek dalárdája is volt, a szertáros pedig felügyelt gazdai minőségben az egyesület tornaszereire és egyéb ingóságaira. Voltak ezenkívül szinei és jelszavai a szövetségnek. Például: vörös-ezüst zöld, az utóbbi alapszin. Továbbá ilyen jelszavak: Hon, Becsület, Szabadság! és Vivat, floreat, crescat Hungaria! A szövetség fennállására az az elvi határozat szolgált irányadóul, hogy mindaddig, míg három «sörbecsületes» tagja van, nem oszlatható fel. Kölön pont intézkedett a tagok büntetéséről olyan esetekben, mikor a szövetség tekintélyével és társadalmi helyzetével össze nem illő dolgokat követtek el. Ha enyhe

VADÁSZ PIHENŐ. — GRÓF ZICHY JENŐ VADÁSZTÁRSASÁGA MAGASLAKON.

volt a hiba, akkor «szinszámüzetésbe» küldetett a delikvens, mely idő alatt a szövetség jelvényeit azonban viselhette. Súlyosabb esetekre a «teljes számüzetést» mondták ki, mely az összes jogok elveszitésével járt. Természetesen a szövetség kebelében minden tag más nevet viselt, mint a polgári életben. Zoltán, Szabolcs, Báró, Vazul, Kürt, Róka, Sárkány, Salgó, Kolibri, Kürt, Kupa, Butykos, Dugó, Nyerges, Zsebelő, Kántor és még egy egész hosszú sor, mind ilyen nevekből telt ki. A szövetség mindezek ellenére állandóvá válni nem tudott. Pedig az első években — a fenmaradt iratok tanusága szerint — elég érdeklődés mutatkozott. Még az irodalmi működés ellen semlehetett panasz, de ez csak az első években volt igy. Nem a magyar viszonyokból, természetes kiválás alapján nőtt ki az új intézmény, a sorsa is ezáltal meg volt előre pecsételve. Biztosan nem tudjuk, két-három, vagy négy évig állott fenn, de azt tudjuk, hogy korán megszünt s megszünésével igazolta azt a természeti törvényt, hogy nincs egyetlen szervezetnek sem életereje, mely a maga gyökereit nem a saját talajába bocsájtja le. *Zuboly.*

A VADÁSZ-ZSÁKMÁNY. — GRÓF ZICHY JENŐ VADÁSZTÁRSASÁGA.

A gazdasági kérdésekbe mind jobban belemelegszik s roppant elfoglaltsága mellett még az irodalommal is ráér foglalkozni, a bankkérdésről, a czukor- és szeszadóról figyelemreméltó tanúlmányokat ir, melyekért az Akadémia is tagjai közé választja 1885-ben. Tekintélye, sulya szakadatlan folytonosságban nőtt s gyökereit mind-mind mélyebben és szélesebben eresztette be a magyar társadalomba. Nemcsak ott dolgozik egész odaadással, a hol pénzzé válik a verejték, hanem a nobile officiumokat is lelkesedéssel és odaadással végzi a hirlapirói nyugdijintézet, a református egyház körül és egyebütt. Okos ember volt. Tudott Balassa Menyhértnek arról a mondásáról, hogy: «Egy vár nem vár; azt elfoglalhatja az ellenség és vége, hanem ha valakinek sok vára van, az azokból ki-kitörhet és visszafoglalhatja az elveszettet.»

Természetes, hogy ilyen ember nem maradhatott sokáig Abrudbányán. 1884-ben szülővárosa, Kolozsvár választotta meg képviselőjének s jól járt vele, mert azóta Hegedüs Sándor sok fényes dolgot szorított ki a «kincses» vávosnak, melynek kevély mellékneve már-már furcsaságnak látszott a rohamosan fejlődő Nagyvárad szomszédságában.

Árnyéka még a liliomnak is van. A Szapáry regime alatt és később, mikor már felszaporodtak a stréberek a Házban, kitört nem egyszer az irigység, a már akkor dusgazdag ember hirében álló Hegedüs ellen, sokan támadták őt és a pártot ő miatta a «közgazdasági tevékenységért», (mi eleinte érdemszámba ment, időknek fordultával gáncs lett). Magában a szabadelvü pártban is felhangzott néha a panasz, hogy miatta és a hozzá hasonlók miatt veszti el a párt népszerüségét. És milyen ügyes politikus volt Hegedüs Sándor, az mutatja leginkább, hogy mikor aztán a Bánffy-korszak végnapjaiban az egész párt népszerüsége teljesen tönkre ment, csak egyedül Hegedüs Sándor maradt belőle népszerű és Széll Kálmán az egyik legfontosabb miniszteri tárczát, a kereskedelmit bizta rá 1899-ben.

Ez volt pályájának zenitje, de sajnos, igen rövid ideig vitte e tárczát arra nézve, hogy tehetségeit kifejthesse. Általában szerencsétlensége e tárczának, hogy rövid életü gazdái vannak, kik a mit kezdenek, nem fejezhetik be. Csak konturokat látunk. Konturok és mindig csak konturok. Az utóbb jövő letörli ezeket és ujakat kezd. Minélfogva kereskedelmi minisztereink után rendszerint alig marad egyéb, mint egy nevükre elkeresztelt hajó az Adria vizein.

Emelkedő pályája 1902 tavaszán történt lemondása óta kezd hajlani. A Tisza István-féle választásoknál kibukik a képviselőségből is Kolozsvárott, — de a református főgondnoki állásból legott belép a főrendiházba. Ime a szeszélyes közvélemény, mely egykori kedvenczeivel az egész vonalon rutul elbánt, Hegedüs Sándorral még sem birt, mert több vára volt, a hol a lábát megvetette s a honnan minden poziczióját megint visszanyeri, mig végre szinte váratlanul jött a halál s egyszerre valamennyi váraiból kiragadta.

Hasznos ember volt, mély részvét kisérte sirjába s méltó rá, hogy a nemzet a jelesek soraiban őrizze meg emlékét. *M—th K—n.*

ELNÉZLEK...

Elnézlek, édes feleségem,
Olykor, hogy észre sem veszed.
Oh, hányszor nézlek úgy titokban:
Nem ejt-e titkos könnyet a szemed.

Mikor mi egymást megszerettük,
Szivünk beh szép jövőt remélt!
Oh, nem ismerted még te akkor
Az én sorsom kegyetlen istenét.

Csak azt érezted: hí szerelmem,
Száz dalom, álmom csalogat...
S velem jöttél és nekem adtad
A legvirúlóbb ifjuságodat!

Más párokkal járt víg szerencse,
Gondtalan, édes szerelem!
A tűrés komor templomában
Imádkoztál te értem, hitvesem.

De nem sirám volt a fohászod,
Oly tűrés volt, mely mosolyog;
Lemondó annyi kedvtelésről,
Mit úgy imádnak gyönge aszonyok.

És évre év úgy szállt felettünk
S ma is küzdünk, mint valaha.
Fészkünkbe fényt más nem varázsol,
Csak szíved lángja, szemed sugara.

Oh, biztató csillagszemednek
Sugarát hogy úgy oszthatod!
Gyerkőczeink szemébe abból
Egy-egy mennyország fénye juthatott.

De nem gondolsz-e úgy titokban
Fény húnyására, éjre te?
Nem arra gondolsz-e ha kérded,
Hogy ma is mint rég, úgy szeretlek-e?

S nem hűtlenség-e tán szerelmem,
Ha ma is úgy szeretlek én?
S tán azt szeretem, a ki voltál
Az ifjú álmok eltűnt idején?!

Vagy érzed: a hogy most szeretlek,
Akkor is úgy szerettelek...
Nem a tünékeny ifjú bájért, —
Másért! Mit évek el nem törlenek!

Mi az? Nem tudom én, csak érzem:
Valami szentűl tiszta, nagy...
Csak az voltál te nekem akkor
S ma is csak az vagy és az csak te vagy!

Telekes Béla.

A KIS ALMÁSI JÓSKA.

Ismertem egy szép, barna asszonyt,
Ottan lakott az alsó végen;
Piros rózsák nyilottak arczán,
Öröm sugárzott két szemében.
Ha arra jártam, mindig egyre
Tévedt ki bárhonnan beszédje:
Jóskánk legelső volt a vizsgán,
Tanitó úr úgy megdicsérte!
Itt majd bevégzi a hat évet,
Aztán Miskolczra is beadjuk.
Ha jól tanul, pap lesz belőle,
De szép is lesz az! Úgy-e apjuk?!

Őszszel, midőn a nagy városban
Kenyér és hír után futottam,
Levél jön egyszer kis falumból;
Én felbontom s boldog-nyugodtan
Olvasni kezdem, hogy mi ujság:
Két kézfogó is volt a héten
S meghalt a kis Almási Jóska,
Ki ott lakott az alsóvégen!
Kiejtem az irást kezemből,
Én Istenem, ilyen az élet,
Szegény, szegény szép barna asszony
Egy álmod volt csak: semmivé lett!

Egy sirba hajló, sápadt asszonyt
Láttam minap a temetőbe',
Egy kis kereszt mellé lerogyva
Fájó panaszszal azt zokogta:
Pedig pap lett volna belőle!

Miklós Elemér.

A NOSZTY-FIÚ ESETE TÓTH MARIVAL.

Elbeszélés. (Folytatás.)

Irta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

— Úgy értettem, hogy ha talán bérbeadná méltóságod a birtokot.

— Ugyan hagyjon békét! Kinek adjam? Zsidónak? Az kizsarolja a földet. Kereszténynek? Az nem zsarolja ki, de a bért sem fizeti meg.

— Volna csak enyim ez a két puszta! — sóhajtott Malinka.

— Ne kivánjon olyat, barátom! Örüljön, hogy nincs semmije. A vagyontalanoké az ország, higyje meg nekem. Ne kisértse az Istent, Malinka! Hiszen most minden a többségeken fordul meg. Többségről beszél a miniszterelnök és a miniszterelnököt támogató képviselő. Mind a kettő a többségből meriti létét. Többségről beszél a király is, mert a többség szavazza meg neki a rekrutát, a hadi költséget és a czivillistát. A többség az úr s abban egy olyan szám Kopacska Márton, mint Esterházy Pál. Egyik se több egynél. De Kopacskának az az előnye van, hogy semmije sincs s ha egyszer össze talál beszélni mindazokkal, a kiknek nincs semmijük, kisül, hogy ők a többség. Félek, hogy észre veszik egy napon és akkor ők az urak, övék az ország. És maga mégis elég könnyelmű, hogy két pusztát akarna! Hát meg van maga bolondulva? Malinka, Malinka, ne legyen háládatlan a gondviselés jótéteményeivel szemben!

Malinka sehogy se tudott tisztába jönni a princzipálisával, pedig megfigyelő lévén, váltig igyekezett annak veséjébe hatolni. Hol nagyon okos embernek látszott, hol félbolondnak. Valószinűleg e kettőből volt összetéve. De ez se volt bizonyos. Mikor már egyes vonásokból megkonstruálta az emberét, akkor egy új fölbukkanó vonás halomra döntötte az egész képet.

Ily beszélgetések közt észre se vették, mikor egy völgykatlanban előtűnt a hitvány Krapecz falu, fehér szalmafödeles házikóival s fent a dombon hatalmas fenyőfák között a Kopereczky ódon kastély Mária Terézia korabeli mansard fedelével, zöld zsalus ablakaival és kiülő tornyával.

— Itthon vagyunk, barátom. Amott a rezidencziám!

A vakok közt csakugyan király a félszemű; soha még épület nem hatott annyira Malinkára, mint ez a vén fészek, pedig ugyancsak nem volt rajta semmi szépség; az egyik oldalhoz egy dísztelen fészert ragasztottak, a fedelét pedig az új zsindely csufította el, melylyel itt-ott befoldozták a korhadt részeket. Mégis valami fönséggel látszott uralkodni az ütött-kopott kunyhók fölött.

Csakhamar behajtott a kocsis az udvarra. Az uraságot senki sem fogadta, csak a kos szaladt eleibe, hasonlóan a kutyához. Az udvaron egy tenyeres-talpas szolgáló egy szép példány pontyot kapart, a mely inycsiklandozó látvány jól esett Malinkának, kinek étvágyát a hegyi levegő megnövelte.

— No, Ancsura, hogy van az asszony?

— A méltóságos asszony ma kelt fel először a gyerekágyból.

— Hát a kis báró mit csinál?

Ancsura félregörbítette a száját, mely majdnem a füléig ért, aztán vállat vont:

— Nézeget a kék szemecskéivel egyet-mást.

— Mit beszélsz, Ancsura? — szólt közbe a báró mohón és vidáman. — Igazán? Hogy nézeget? És mit nézeget te, Ancsura?

— Hát például engem is, ha bent vagyok.

— Ugyan eredj, te golyhó! Van is kit nézni! Hogy téged nézeget, hahaha. Hallja ezt, Malinka? Már a leányokra nézeget a kis kéthetes Kopereczky.

Rohant fel a lépcsőkön szelesen s meg sem állt, csak az asszony szobájában, a ki még gyönge volt, a diványon feküdt s Rozália, a komornája regényt olvasott fel neki. A szoba túlsó szögletében a bölcső ringott s a kis Kopereczky aludt benne.

— Pszt, ne kopogjon olyan nagyon, — riadt fel Vilma. — Alszik a gyerek. Olvasson Rozália, csak olvasson!

— És te hogy vagy, édesem?

— Köszönöm . . . és te? Rendbejöttél a főispánsággal?

— Teljesen. Huszadikán lesz a beiktatás.

— Szent Isten, olyan hamar?

— A miniszterelnök kívánta, hogy siessek.

— De hiszen az lehetetlen, — szólt a menyecske elképedve. — A lakást nem lehet addig berendezni.

— Egy darabig a vendéglőben lakom, ha a megyeházán nem lehet.

— És én?

— Te itt maradsz, míg ott rendet csinálok. Aztán eljövök érted.

— Atyám hogy van?

— Atyád jó ember, Vilma, ő derekasan viseli magát. Most ott van Bontóváron.

— Hálával tartozol neki, Izrael, nagy hálával. De csak olvasson kérem, Rozália, mert a kicsike felébred, ha nem hallja, hozzá van szokva a folytonos zümmögéshez.

— Mit? — pattant fel a báró harsogó kaczajjal. — Így csaljátok a szegény kis Kopereczkyt? A bölcső-dal gügyögő hangjait regényolvasásra aquirálod el szegénytől? . . . Igazán Noszty-vér vagy, Vilma!

Ezen aztán Vilma is elmosolyodott és kikergette urát a szobából.

— Eredj, fölébreszted! Úgy tudsz nevetni, mint egy medve!

— Hallottál te valaha medvét nevetni?

— Ne prézsmitálj annyit, eredj már. Majd utánad küldöm a fiadat, ha fölébred.

És a nagy brontes ember megjuhászodva, lábujjhegyen tipegett el a kis bölcső mellett szobájába, de nem a nélkül, hogy vágygyal, szeretettel teli pillantást vessen a bölcső belsejébe, hol csipkés vánkosokban, kipirult arczocskákkal aludt a gyermek, szemei le voltak hunyva, ajkai körül pajkos amorettek játszadoztak.

Szobájában nehány levelet talált, a legfelül egyet Bontóvárról, a Noszty Pál irásával. Ez érdekelte legjobban.

«Kedves Izrael! — így szólt a levél. — Egy kis baj van Izraelben. A fogadtatás nem lesz olyan, mint reméltük. Ellenfeleink, kik részint az exfőispánhoz ragaszkodtak, részint pedig azok, a kik a megyében lakó gróf Topsich Jánost óhajtották volna főispánnak, mindent elkövetnek, hogy a közvéleményt ellened hangolják. Elhiresztelték mindenféle bogaraidat s szellemileg, műveltségileg képtelen embernek hirdetnek a főispáni méltóság viselésére. Klikkek szervezkednek, intrikák szövetnek minden vonalon. Hogy mi a czéljuk, nem tudom, nem látom; hiszen voltaképen nem is tehetnek semmit. Mindamellett szemmel láthatólag dolgoznak s alkalmasint olyan hideg vagy esetleg csúfságos fogadtatást készítenek elő, mely aztán lehetetlenné tegyen. Hogy nyomást gyakorolnak embereinkre, az világos. A fogadtatásodnál szerepet vállalt egyének egyenkint kezdenek visszahuzódni, egyiknek a lábán tályog támad, a mely miatt nem húzhat csizmát s nem mehet elédbe a küldöttséggel, a másiknak epekövei vannak, otthon kell ülnie, lemond a bankett-rendezésről. Egy harmadik egyszerűen azért lépett ki a funkczionáriusok közül, hogy azt mondja, ő nem tud tótul, hát mit keressen a főispán környezetében? Ezt a maliciózus kutyát, bizonyos Weszelyi Tamást jó lesz visszaharapni, el ne felejtsd. Szóval úgy itélem meg a helyzetet, hogy nekünk is tenni kell valamit, egy kis ellengőzt kifejteni. Hiszen te tudod, hogy megy az ilyen, okos ember vagy (már mi szerintünk), tudod, hogy ehhez pénz kell. Azért hát haladéktalanúl küldj biztos ember által kétezer bikát. Szivesen költenék a magaméból, de nekem most nincs. A mi pénzt magammal hoztam, elvesztettem. Itt még a kártyajárás is helyiérdekű — azaz a helybeliek nyernek. Csókold meg helyettem Vilmát és a kis unokámat, stb.»

Kopereczkyt kifárasztotta az olvasás (az öreg Nosztynak hallatlan rosz irása volt), homlokán csurgott a verejték a betük találgatásától is, de a kitalált tartalomtól még inkább, mikor lecsapta a levelet s véletlenül az átellenes tükörbe esett pillantása, meglátván abban elszontyorodott ábrázatát, ökleivel fenyegette meg a saját énjét: «Hát kellett ez neked, te mamlasz?»

PETYEGŐ URAMAT NYILVÁNOSAN MEGINTI A PAP. — Roskovics Ignácz rajza saját elbeszéléséhez.

S ehhez még két vagy három más névtelen levél járúlt, ugyancsak Bontóvárról, mindenféle gunyolódással, fenyegetéssel, hogy a megyébe ne próbálja a lábát betenni, mert így meg amúgy jár. «Szép zabtermésed volt az idén, Kopereczky — végzi az egyik névtelen «jóakaró» — maradj te csak otthon, a jászolnál.»

Elfutotta szemeit a vér. Az ajtóhoz rohant, mely az előcsarnokba nyilt s felszakította. «Bubenyik! — kiáltá dühösen. — Hamar a Bubenyikot!»

De csak Malinka ült ott az előcsarnokban egy

rozzant billiárdon, az útitáskája mellett várakozva, hogy hát ő vele mi lesz?

— Nini. Maga itt van? Ejnye, el is feledkeztem. Micsoda dolog az? Se szobát nem adnak, se semmit? Hol lehet az az átkozott Bubenyik?

Kiabálásaira előrohant a konyhából a szakácsné a varecskájával, meg a gránátos termetű Ancsura, a ki az előbb a pontyot tisztította az udvaron.

— Bubenyik a kertben van, — jelentette Ancsura. — A jégvermet fedeti.

— Micsoda jégvermet? — csodálkozott a báró. — Nincsen nekünk jégvermünk.

— Van, kérem alásan. E napokban ásták ki, mialatt a méltóságos úr Pesten volt.

— De hiszen én nem adtam ki rá rendeletet. (Haragosan csóválta meg a fejét.) Már ez a Bubenyik is a nyakamra kezd nőni. Már őt is el kell csapni. Szaladj el érte hamar! Maga pedig, Malinka barátom, jöjjön velem, elvezetem a szobájába, ámbár úgy látom, nem sokáig fog benne lakni, mert rosz hireket kaptam a vármegyéből . . . vagy mit is beszélek? Az ördögnek a vármegyéje az, nem az enyim. Hohó! Megálljon, ne nyuljon hozzá, maga itt a vendég, én viszem a táskát és lehúzok azért két hatost annak a zsivány Bubenyiknek a fizetéséből. Az a látvány, hogy ő ahhoz milyen pofát vág, megér nekem tiz forintot.

Haragos sötét arcza szinte kiengedett, megenyhült erre a gondolatra, aztán megindult a táskával a baloldali folyosón s utközben megkérdé Malinkától.

— Szereti a zenét?

— Magam is muzsikális vagyok.

— Akkor nyissunk be ide, mert innen legjobban élvezheti este az udvari zenekaromat.

Egy tágas, ódon, bolthajtásos, tiszta, de rozoga padlójú vendégszobába vezette Malinkát. Az ablakok alatt, melyek a kertre nyujtottak kilátást, egy félig kiszáradt tó helye terült el papsajttal, beléndekkel benőve, csak a közepén volt egy kis bokáig érő zöld pocsolya, ellepve harmatkásával.

Az első, a mi a kertben szemükbe tűnt, Bubenyik volt, egy hiuz képű fürge emberke, szürke koczkás nadrágban, mely valamikor egy diplomatáé lehetett és egy kopott kékes mándliban, melyet új korában valami timár vagy lakatos mester viselt. Ancsura kiáltásaira, hogy megjött az úr, lihegve futott a kastély felé a pocsolya partjain s hallani lehetett a békák czupogását, a mint ijedten visszaugráltak a tóba, a merre ment.

Malinka legott megértette ebből, hogy mi légyen a báró udvari zenekara, hanem sokkal kiváncsibb volt arra, mi történhetett Bontó megyében s mi az oka, hogy nem sokáig maradhat itt? Aggodalmasan fürkészte a báró arczvonásait, kérdést is intézett hozzá, de az kitért előle:

— Majd megtudja, de előbb egy kis konferenciát tartunk a Bubenyikkal. Maga is részt vehet benne.

— Ki voltaképen a Bubenyik?

— Hát még nem mondtam? A komornyikom. Ritka neveletlen ember. Nagyon fogom nélkülözni, ha el kell csapnom. Pedig körülbelül ott tartunk. De addig is tegye magát itt kényelembe, mint otthon. Az Ancsura majd behoz tiszta vizet és a mi egyéb hozzá tartozik a konforthoz.

— Nagyon köszönöm, méltóságos uram, de én nem vagyok finnyás ember, igen kevéssel megelégszem.

— Tudom, barátom, de a mi jár, jár; a szobaleány behozza a szükséges macskákat, mingyárt kiadom a rendeletet.

— Milyen macskákat?

— Közönséges macskákat. Mert sok egér van az épületben éjszaka, aztán czinczognak, rágcsálnak, kaparnak és futkároznak, mint a csikók a szabad szérűn és nem hagyják az embert aludni. Ennek ellensulyozására macskákat nevelek s büszkén mondhatom, kitünő saját tenyészetü macskáim vannak, prima macskák, szavamra, alig várom, hogy valahol macskakiállitás legyen, mert ott én fogom elnyerni a nagy dijat. Bubenyik egy nagy kamrában éhezteti őket a beeresztés előtt: ez teszi őket kiválóan fogékonyakká feladatuk teljesítésére. Szívós állatok. Ezek nem teszik velem azt a szemtelenséget, a mit a Bimbó tett a Szedrespusztán, hogy kilépett a papucsaiból. Ezek föl

EGYSZER CSAK PETYEGŐNEK ELAKADT A SZAVA. — Roskovics Ignácz rajza saját elbeszéléséhez.

se veszik az éhséget s minél jobban éheznek, annál derekasabban dolgoznak. Hja, bizony sok minden kell egy jól berendezett falusi úri háztartásban. El kell magát látnia az embernek. Ha sok vendégem van, akkor néha csak egy-egy macska jut az egy ablakos szobákra, a két ablakosra kettő jár. Most azonban önnek annyi macskát adhatok éjszakára, a mennyit épen akar.

— Köszönöm, elég lesz kettő is.

— Úgy fog aludni mellettük, mint a tej. Kivált ha mint mondta, szereti a békakuruttyolást. Én részemről ki nem állhatom a békákat. Olyanok, mint a papok, ha felágaskodnak, csak hátra látnak. Azért legokosabb, ha nem ágaskodnak, nem mozognak.

Kopogás zaja szakította meg a báró különös okoskodásait, Bubenyik nyitott be lihegve.

— Itt vagy, hires? — förmedt rá a báró gunyoros, rikácsoló hangon. — Ilyenkor kell jönni, mi?

Bubenyik vállat vont.

— Mit tudtam én? Nem hallottam a kocsizörgést. Hát itt vagyok most, ha kellek.

— Úgy ám, de a vendég táskáját nekem kellett behozni.

Bubenyik erre is vállat vont.

— Nem tört el benne a keze, — mondá félvállról.

— Nem ám — felelte a báró csendesebben, a mi csodálkozásba ejtette Malinkát — de a fizetésedből levonok ezért két hatost.

— Majd kihuzom én azt kétszeresen valahol a méltóságos úr bőrén, úgy hogy észre se veszi.

— Majd vigyázok a körmödre, imposztor. Hol csavarogtál hé?

— A jégvermet csinálom a kertben, odalent a hársaknál.

— Hát mondtam én neked, hogy csináld? (Mérgesen toppantott a lábával). Hogy mersz engedelmem nélkül?

— Említette, hogy jó volna egy jégverem.

— Igen, de költséget nem engedélyeztem rá.

— Hiszen nem is került az semmibe.

— Ingyen ásták ki a parasztok ugy-e? — horkant fel Kopereczky és ujonnan oly dühbe hozta magát, hogy a fogait is csikorgatta.

— Nem mondom, hogy ingyen, mert . . .

— No látod.

— Mert még ők fizettek, hogy engedjem meg.

— Meg vagy te veszve, Bubenyik, félrebeszélsz.

Bubenyik elujságolta erre, miképen történt a jégverem-ásatás. Ő (már mint Bubenyik) elhiresztelte az öreg nyugalmazott kulcsárné útján a falusi parasztok közt a régi regét, mely a kastélyhoz füződik, hogy ugyanis a török világban Kopereczky Balázs kincseket ásott el valahol a kastély kertjében vagy udvarán, mikor a törökök elől menekült. A mint aztán mindenütt ezekről meséltek a kapzsi parasztok a kocsmában, a kovácsműhelyben és a malomban, két egymásután következő éjszaka egy-egy kis cserép szilkében spirituszt gyujtott meg a kertnek azon a helyén, a hová a jégvermet ő méltósága tervezte multkor beszélgetés közben, gondoskodván róla, hogy ezt a csacska cselédségből többen meglássák. És ime, mi történt? Harmadnap fölkereste egy csomó összeszövetkezett paraszt, megkérték titokzatosan, engedje meg nekik, miután most nincs az úr otthon, az ásatást azon a helyen, hol a tűz kigyúlt, mert ott lenni kell valaminek. Bubenyik ellenkezett. «Ott kincs van, — mondá — nem vagyok bolond, hogy megengedjem. «A parasztok a józan eszére appeláltak: Akkor volna maga bolond, Bubenyik, ha nem nekünk engedné megtalálni, mert mi a felét adjuk magának, de ha a báró úr ásatja ki, legfeljebb tiz forintot vet.» — Úgy ám, de az a tiz forint legalább biztos, — ellenveté Bubenyik, — a ti osztalékotok pedig nem biztos.» A parasztok összesúgtak most maguk közt és a tiz forintot összerakva, előre felkinálták, ha szemet húny az éjjeli ásatással szemben, — így történt aztán, hogy tegnapelőtt éjjel kiásták a jégvermet, ebben a szorgos munkaidőben, mikor minden ép kéz-láb ember szántással-vetéssel van elfoglalva.

Kopereczky a hasát fogta nevettében, minden baját egyszeribe elfelejtvén, majdnem ujjongott örömében:

— Bubelnyicsek, Bubelnyicsek, oh, de csókolni való gazember vagy! (Folyt. köv.)

PETYEGŐ URAM.

Elbeszéli a rajzaihoz **Roskovics Ignácz.**

Ott a nyírségen, hepe-hupás homok között van P. község; dombok oldalán, szélmentében, akácz- és eperfalombok árnyékában húzódnak

Roskovics Ignácz rajza.

A MALOM ALATT PETYEGŐ URAM VEZETETT.

meg fehérre meszelt házikói. Ezektől körülvéve, egy kis magaslaton uralkodni látszik a pirosra festett tornyú templom a paplakkal. Körülöttük van az iskola, a kántortanító lakása, szárazmalom, községháza, kovácsműhely, no meg a faluban a legszükségesebb hely: a kocsma. A paplakkal szemben terül el a tó, nemcsak a kacsák, libák kedvencz helye, de más háziállatok temetője is; azonfelül a jó háziasszonyok itt áztatják a kendert. A falu békességes, csendes hangulatához is hozzájárúl sima tükrével a tó; kivéve a nyári szép holdas éjszakákat, midőn a békabrekegés, kuruttyolás még a szomszéd faluba is elhallatszik. Nem enyhíti ezt még az se, hogy a tó árnyékosabb helyein ilyenkor nimfák fürödnek. (El kell ezt hinni, mert a falu leányai, reggelre kelvén, erősen tagadják, hogy ők lettek volna.) Persze hogy nimfák, mert még a pulyanép is (a gyerekeket hivják így e vidéken) csak akkor fürdik e tóban, ha szerecsent akar játszani.

Mi a hajduságból kerültünk a faluba s már az első napokon elfogyott a kenyerünk. Apám ilyen apró földi dolgokkal nem igen szokott törődni; hát én küldtem át a kocsist a szárazmalomba, nézzen utána, lehet-e őröltetni? Visszajött, hogy e héten már nem, mert vagy harmincz soros van.

Ismertem már Mária Antoinette nézetét, hogy ha nincs kenyér, zsömlét egyék, a ki éhes: Párisban a népnek nem volt erre pénze, nekünk meg P.-ben zsemle nem akadt a pénzünkhöz; így mindenáron őröltetni kellett. Egy véka életet (a kenyérnek valót, a gabonaneműt nevezik így e tájon) az egyik ló hátára vettetve, megindultam a malom felé. Ide érkezve, tisztességtudóan mutatkoztam be a nagyszámú körbeülő pipázóknak:

— A pap fia vagyok, engedjék meg, barátim, hogy egy vékát leőröltessek.

— Szivesen, tessék.

De e nyájas szavakat túldörögte egy hang:

— Az Istennek sem engedem!

— Elhallgat kend! — szólt egy másik s egyidejűleg egy pofon is elcsattant.

Adta pedig ezt a kör közepén ülő katonasipkás a mellette ülőnek. Az utóbbit az egész társaság igyekezett azonnal lefülelni, hogy a folytatást megakadályozza.

Hangos véleménycsere támadt, mely végre is abban formálódott ki, hogy Kótubé megérdemelte sorsát, mert tisztelendő atyám urunk mindnyájunkért imádkozza: «Add meg nekünk a mi mindennapi kenyerünket», s így a jó Isten először is őt kell, hogy meghallgassa. A katonasipkás — szép szál ember — e közben hozzám jött és bemutatkozott:

— Petyegő Pál a nevem.

Mentegetőzőleg tette hozzá:

— Nem rosz ember a Kótubé, csak szamár. Ő vót a tizenkettedik soros, hogy most az úrfikánk őrlet, tizenharmadik lett, azt hiszi, hogy az igyen szerzett lisztből való kenyér csak a kutyának való.

Erre én a megvert emberhez fordultam, kit még fogva tartottak, s kezet adva neki, kijelentettem, hogy hajlandó vagyok 13-iknak is őröltetni. Restelkedve utasította vissza, ő viseli sorsát, s ha akarom, őressek egyfolytában akár tiz köblöt is. Ezzel az ügy a lovagiasság szabályai szerint el volt intézve s körben leültünk a malom alá; én Petyegő és Kótubé közé, hogy a baj ne ismétlődjék. Petyegő katonasipkája iránt — a mely határozottan jól állt neki — érdeklődtem s megtudtam, hogy tizenkét esztendeig szolgálta a császárt. Úri sorban, mert káplár volt. Így értettem meg, hogy Petyegő nevéhez mért jár ki mindég az uram szó.

Petyegő uram meg is érdemelte ezt, mert a természete határozottan uras volt. A malom alatt, a kocsmában, békés és háborús időben egyaránt ő vezetett. Békés idő volt a hét hat munkás napja, háborús a vasárnap. Ilyenkor Petyegő uram, füle mellett virzsinia-szalmaszállal, akár csak hajdan a harminczkét tornyú Majlandban, Klagenfurtban, meg a császár városában — dirigált. Hetyke hangon szólt:

— Pista! Csak a fejét, hogy meg ne sántuljon. Ne hadd magad, Jancsi! No elég, úgy kell neked; oszt el ne feledd, hogy törvényre menni nem virtus.

Nem is akadt ilyesmiért P. községben a szolgabirónak dolga, elintézte azt mind Petyegő uram.

Ezenkívül rátarti ember is volt, de nem olyan, mint Koczkás, a kerülő, a ki egyszer így szólított meg:

— Kedves kis úrfikám, mondja, ki most az ország számadója?

Úgy véltem, hogy ha az ország legelő, lakosai nyáj, Isten kegyelméből e fölött a király az úr, számadója a miniszterelnök lesz, tehát ezt feleltem:

— Gróf Andrássy Gyulának hivják; miért kérdi?

— Mert kérem, én sokat gondolkoztam már azon, ha én egy kis irást-számolást ismernék, én lehetnék az ország számadója.

— Megtanítom, Koczkás, nem nagy sor az.

Sült kukoricza meg dinnye mellett, künn a mezőn, meg is tartottam az első előadást, homokba irt ábéczéről és számokról. Koczkás azonban kijelentette, hogy ő már öreg a tanulásra. Csak ezen múlt, s így hamarjában nem is tudom, hogy Andrássy után ki lett Koczkás helyett az ország számadója.

Petyegő uram értelmes, fogas eszű vala és mestere volt a káposztataposásnak és disznóölésnek. Beszélt magyar, orosz, talián és német nyelven, de az utóbbit szégyennek tartotta és tagadta. Mindezen kiváló tulajdonságok mellett hibája számba ment, hogy bár csak baka volt, olyan szép kacskaringósan tudott káromkodni, mintha lovon szolgálta volna a császárt. Ehhez járúlt, hogy az italt — a viz kivételével — mód felett szerette. E két hibáért többször négyszemközti papi intésben részesült, a mi azonban kárba veszett, mert nemcsak nála, de a falu többi népségében is nagy volt az akarat a korhelységre. Egyesben vagy együtt naponta kihallatszott a Koppasztó Mózsi korcsmájából rekedten a nóta:

Korhelységre nagy bennem az akarat,
Néha-néha le-leiszom magamat;
A Duna, Tisza is kiárad:
Bocsássák meg ez apró hibámat.

Mindezek végre egy szép vasárnapi délután a paplak tágas tornáczán nyilvános papi intéshez juttatták Petyegő uramat. De ennek is csak vagy egy hétig volt foganatja. Feleségének sűrűn hulló könnyei és könyörgései is kárbavesztek. A gazdaság pusztult; a házuk teteje behorpadt, a kerítés kidőlt, tűzre került. Siralmas látvány volt ez, nem segített már rajta az se, hogy a derék asszony egy kis kölcsönkért mészszel meg-megkenegette a házuk elejét. Petyegő Pál uramnál, sajnos, mindezek daczára nem állt be a Pál fordulása. Megtörtént aztán az a szomorú eset, hogy egy gyönyörű tavaszi napon a szép Petyegőnét eltemettük.

Az árvaságra maradt két szép kis pulya a szomszédok jó szivére, gondjára volt utalva, mert Petyegő uram állandó kvártélyra a Mózsinál helyezkedett el. Ide igyekezett akkor is, midőn az utczán találkoztam vele és megszólítottam:

— Petyegő uram, az Isten áldja meg, tekintsen a gyerekeire, hagyja abba már azt a korhelykedést.

Elébb bambán bámúlt reám, majd fortélyos eszének csilláma széles mosolyban mutatkozott petyhüdt ábrázatán.

— Édes jó úrfikám, — mondta, — ha én megiszom egy meszely pálinkát, hát zsindelyes a házam, festett stahedli van körülötte, hat ökör jár ki a kapumon, a két pulyám a legjobban tanul az iskolában, csak szegény anyjukom

Szász-kézdi mátkapár.

Osztrák Magyar Monarchia
írásban és képben

Az asszonyok és gyermekek megelégszenek egy kis tejjel, köménymagos vagy káposztalé-levessel. A módosabbak általában mindig reggeliznek. A reggeli közönségesen köleskása-főzelék zsírral, vagy puliszka bivalytejjel. Újabb időben a módosabb parasztok a Barczaság némely községében tejes kávét isznak reggelire, de a szász paraszt a kávét általában nem szereti. Az ebéd télen tizenegy óra után szokott lenni s a vagyonosabbaknál rendesen disznóhús sültből, puliszkából és savanyított káposztából áll. A hol nem ölnek disznót, ott megelégszenek gombóczczal, káposztával és puliszkával is, mit zsírba szoktak mártani. A sült vagy főtt burgonya sem igen hiányzik, a melyhez mindig káposztalé-levest (Kampestgech) kanalaznak. A vacsorát délután öt órakor eszik, mely rendszerint *Kächen*ből szokott állani; ez disznóhús-, sódar- vagy juhhúsdarabokkal sűrűn összefőzött burgonya-, káposzta-, sárgarépa-, paszuly- vagy borsó-leves. A szegényebbek megelégesznek egyszerű rántott levessel is, vagy az úgy nevezett „lonken Láwend"-del. Nyáron többször és jobban étkeznek s azonkivűl időközben is, így délelőtt tíz és délután négy órakor szoktak valamit enni. A férfiak ebédnél, vacsoránál egy-egy pohár pálinkát is isznak, bort csak a gazdagabbak. Vasárnapokon és ünnepeken ebédre általában marhahúslevest főznek tésztával vagy rizszsel. A marhahúst különféle mártással vagy tormával tálalják föl.

A lakodalom. — Az ifjúság egymással rendszerint a fonóban szokott megismerkedni. Ha a fiatal legénynek megtetszik egy leány, esténként látogatóba megy a leány szüléinek házához. Ha a leány hajlik a legényhez, hajlandósága jeléül annak széles karimájú kalapját vasárnaponként bokrétával ékesíti föl. Ha az ifjak már megvallották szerelmüket, a leány széna- és gabonahordáskor segít a legénynek, nyilt bevallásául annak, hogy örökre az övé akar maradni. Az első lépést a házasság felé a legény teszi meg. Egy idősebb rokonát maga mellé veszi s úgy tesz a leány szüléinél látogatást. A rokon megkéri a leányt szüléitől a legény számára. Ez a *Heischen*. Ha od'adják, még az nap megtörténik az áldomásivás (Almesch vagy Brautvertrinken). Négy héttel később az igazi eljegyzés, a gyűrűváltás már a pap előtt történik. A leánykérés és eljegyzés általában őszszel, a mezei munka elvégzése után van. A menyekzők hagyományos napja Katalin-nap (november 25-ike) szokott lenni. E napot megelőző héten nagy élénkség uralkodik a községben. Az *Altknecht* hat legényt küld szét a faluba, a kik „Bringt Rahm!" kiáltással döngetik meg az útczaajtókat. Erre aztán megkezdik az ismerősök a lakodalmas házhoz a menyekzői lakomához szükséges élelmi szerek küldését. Három nappal előbb kezdetét veszi az ételek készítése és a kalács (Hanklich) sütése.

és közelebb jönnek a vészterhes felhők, a dübörgés, csattanás mind erősebben szól, a villám és dörgés mind gyorsabban követik egymást, amaz hosszú, vakító sugarával végig czikázik az egész égen, emez rövid csörömpölő csattanással a földet remegteti meg. Szélvész támad, forgatagok kergetik egymást, a szél dühöngve végig üvölt a pusztán. Nincsen akadály, sem hegy, sem erdőség, mely útját szegné, tartóztatná. Szabadon suhogtathatja szilaj szárnyait. Most a felhők mintha egészen a földre ereszkedtek volna alá, megnyilt csatornáikból zúgva omlik a zápor. Néhány pillanat alatt víz

Forgószél.

borítja a térséget. Hirtelen jött a fergeteg, de épen oly hirtelen vége is szakad, s a kék egen ismét kisüt a nap.

Mikor a delelő nap legforróbb sugarait lövelli a síkságra, az izzó levegő apró csillogó hullámokban rezeg végig a pusztán. Néma csend áll be, mintha kihalt volna a természet; az állatok felhagynak a legeléssel, lesütött fejjel csomóba állanak, egyik a másiknak árnyékában keres oltalmat a perzselő napsugarak ellen. Végre hanyatlani kezd a nap. Az ég boltozatát elmosódó, határozatlan színű fátyol vonja be, a lassan hanyatló nap még néhány perczig küllőszerű sugarakkal lángol a tüzes rojtokkal szegélyezett fellegek közepett, aztán végkép alámerül vérpiros golyója; az ég pírja

Om II.

elalszik, helyét halvány-sárga csillám foglalja el, mely lassankint kékre meg sötétkékre változik. Majd az alkonynak utolsó csíkja is eltűnik, s az ég boltozatán egymásután kigyulladnak a ragyogó csillagok. Gyenge hűvös szellő támad, mely utóbb hideg éji fuvalommá növekedik. Ünnepi csend áll be, a rovarok dongása is elnémúl, a sötétség gyorsan nő, a tanyák fehér falai, a nyájak, s végre a kútgém is eltűnnek a homályban. Ekkor megszólalnak a békák, brekegésök és az ebek csaholása messzire elhallik; itt-ott egy-egy madár sivítja el magát, amott darusereg, emitt egyes szalonkák („szélkiáltók") surrannak el; időről-időre egy-egy bőregér czinczog, vagy rikoltozó kuvik kereng az éji homályban. Az alatt a gulyák, ménesek és nyájak az éjjeli tanyára vonúlnak, a kolompok szólnak, közbe-közbe egyet kiált a pásztor s nagyokat csattant ostorával. Nem sokára itt is ott is fellobognak a pásztorok és csőszök tüzei, bús népdalok, vagy a furulya és tilinkó hangjai ütik meg fülünket. Végre szende ezüst fényt áraszt az álomba merült pusztára a fölkelő hold.

Legszebb mezét az Alföld kikeletkor ölti magára, mikor minden legelő és szántóföld zöldel, minden virágszál, cserje és élőfa virít, mikor balzsamos illat tölti be a levegőt s a virágokat méhek és lepkék dongják és lejtik körül, az üde levegőben szúnyogsergek lengedeznek, pacsirták énekelnek és fecskék csevegnek. Nyáron a nap forró sugarai elperzselik a legelőket és réteket, de a szántóföldeken a kalásztenger hullámzik; csakhamar megjelennek az aratók, erősen dolgoznak éjjel-nappal, néhány hét alatt behordják a gazdag termést, azután nagy asztagokba, kazlakba és boglyákba rakják. A kisebb gazdák ősi módon még lovakkal nyomtatják ki a szérűkön a gabnát, de a nagyobb tanyákon már gőzcséplőket használnak. A learatott földeket a fehér tarlóvirág ékesíti, egy ideig még a marha, juh és sertés járja, azután csakhamar felszántják s előkészítik az új vetésre. Egymás után betakarítják a takarmányt, dohányt, dinnyét, kukoriczát, gyümölcsöt, zöldséget és szőlőt. Ekkor beáll az ősz sűrű ködeivel, csőzéseivel és hideg szeleivel. Most a gulyák, ménesek és nyájak haza vonúlnak s istállóban, akolban, a tanyai szárnyékban és karámok mögött húzódnak meg; a gólya és gém délibb, melegebb vidékekre költöznek, nemsokára a fecske és más madarak is követik. Végre beáll a tél, a rideg, kopár pusztán vad szélvész nyargal végig, hóvizatarok dühöngnek, a síkságot fehér szemfödel takarja be, mely az őszi vetést megóvja a kifagyástól.

Kalotaszegi népviselet.

Om VII.

Kalotaszeg népe. — Kalotaszeg magyarsága sajátos szép nyelvjárásával s még inkább népviseletével föltűnően különbözik Kolozs és a szomszéd megyék magyarjaitól. Főbb szokásai: a népes lakodalom és keresztelő, a víg kaláka s a temetési szertartás nagyon hasonlítanak a távol lakó székelység népszokásaihoz, sőt magáról a népről is az az elterjedt hiedelem, hogy székely eredetű; kivételt képeznek azonban a bánffy-hunyadiak, a kikről még mindig él az a szájhagyomány is, hogy tatár eredetűek, „'iszen már a formájuk is más, mint a magyarnak", szokták mondani a környékbeliek. Valóban a tipus elütő: kiálló erős arczcsontjuk, keskeny homlokuk, magas növésük megkülönbözteti a bánffy-hunyadiakat Kalotaszeg többi népétől.

Kalotaszeg magyarsága, Jegenye és Bács kivételével, mind református; vallásos, békeszerető nép; hagyományaihoz erősen ragaszkodó, tisztaságot kedvelő, kissé babonaságra hajló szorgalmas faj. Nőin megtetszik a havastáj üdesége: arczuk hamvasfehér gyönge pirossággal, szemök barna, hajuk gesztenyeszinű, termetök jól fejlett közép magas. A férfiak jobbára magas, erős, szép emberek. Viseletök festői szép. A nők legsajátosabb ruhadarabja a *muszuly*, egy elől össze nem varrt, ránczokba szedett fekete szoknya, melynek az aljára belül egy arasznyi széles piros, sárga vagy fekete posztószegély van varrva, a mi a muszuly két szárnyának az övbe való föltűzésénél visszafordúl és hátra fut egészen a piros csizma sarkáig. Elől a muszuly föltűzését ránczokba szedett, virágos szalaggal szegélyzett fekete széles kötény fedi, a kötény és muszuly között, a piros csizma fölött jobbról is, balról is háromszög alakban fehérlik a ránczos vászon fersing. A leányok befont s pártával díszített hajában hosszú szalagok libegnek, melyek között a selyembojt újabb keletű; ez már ott van — mint „gyöngykötő" — a menyecskéknél is. A hófehér ingújjat piros vagy fekete varrottas kézelő szorítja össze a könyökön alúl. Testhez simúló bárányból mellrevalójukon selyemmel hímzett tarka tulipánok és rózsák virítanak. A fűzős magyar vállat már kevesen és csak ünnepi díszül hordják. A leányok fehér gyöngyös, szalagos pártával mennek a templomba, a fiatal menyecskék áttetsző fehér patyolat fejkendővel; a kendő alatt aranyhímes, fejhez simuló fejkötő csillog, mely alatt kontyba van tűzve az egészen befödött hajzat, mert férjhezmenetel után szégyen lenne, ha a menyecske haját látná valaki; a fejkötő mindig fedi; hétköznap lazán hátrakötött tarka kendőt hordanak a fejükön.

Bánffy-Hunyad Kalotaszeg fő helye mintegy 4600 főnyi, többnyire magyar lakossággal. Székhelye a bánffy-hunyadi járásnak s egyúttal keres-

Toroczkói népviselet.

Orsz. VII.

maradt földbe. Sok versengésnek, összeütközésnek volt okozója ez a szokás. Innen éjszakra, az Aranyos közelében, Torda szomszédságában, bámulatosan bő vizű források mellett fekszik *Keresztes* község és a vele szomszédos *Aranyos-Polyán*, melynek szintén bő vizű forrásait akarják fölhasználni Torda város tervezett vízvezetékéhez. Az Aranyos partján és még szintén a Keresztesmezőn terül el *Aranyos-Gyéres* (1700 lakossal) és a vele összeépült *Gyéres-Szent-Király* (700 lakossal). Az utóbbi a birtokosok udvarházain és kastélyain kivül csak nehány zsellérházból áll. Gyéres élénk forgalmú hely. Hajdani városi czímét és kiváltságait ugyan elvesztette, de vasúti állomása, három temploma, csinos házai, heti és országos vásárai mégis némi városias színezetet adnak neki. Gyérestől keletre a folyó bal partján fekszik *Egerbegy* harmadfélezer lakosú nagyközség két templommal és több udvarházzal. Régebben ez is város volt s határőr-katona lakosai némi kiváltságot is élveztek. Itt szakad az Aranyosba a Mezőségről eredő csáni vagy Horgas patak, melynek szép szelíd völgyében és terjedelmes mellékvölgyeiben feküsznek: *Mező-Nagy-Csán*, *Mező-Szent-Jakab*, *Mező-Bőő*, *Mező-Örke*, *Alsó-* és *Felső-Detrehem* népes községek.

Gyéres-Szent-Királytól délre fekszik *Aranyos-Lóna* község, pár kilométerrel alább pedig, szintén az Aranyos jobb partján *Gerend* népes község. A gerendi református templom egyike a megye középkori épületeinek, de nagyon át van alakítva. Gerenden a gróf Klebersberg család terjedelmes kastélyán kivül nehány csinosabb udvarház is van. Itt lakott és itt van eltemetve gróf Kemény József, a kitűnő történetbúvár. Gerendtől alig három kilométerre, a folyó balpartján, áradásoknak is kitett helyen fekszik a jó boráról nevezetes *Hadrév* község, szőlővel beültetett szép hegy alján. Innen délre s nem messzire már a Maros téres völgye következik. Oda siet az Aranyos is, mely *Vajdaszeg*en felül ömlik a Marosba.

Az Aranyos mellékvölgyei közül nevezetesebb a már említett Hesdát völgye. A Hesdát vize fönn a megye éjszaknyugati havasaiban ered. Forrásához közel van *Hesdát* román község szegényes és szétszórt házikóival. Hesdáttal éjszakon szomszédos *Kis-Fenes*, a magyar lakosságú *Torda-Szent-László*. Ez utóbbi egyike a csinosabb és élénkebb községeknek 1400 lakossal, kiknek öltözete, szokásai, építkezése és házi berendezése azonos a kalotaszegiekével. A nők itt is szövik a híres fodorvásznat és hímezik a kalotaszegihez hasonló szép varrottast. A község házai közül magasan kiemelkedik a gróf Mikes család csinos nyári laka.

Jász menyecske.

Om I.

kiszorította a kordován csizma, melynek díszét a hegyes orr, a csikorgósság, és a *patkó* emelte. Ez utóbbira különösen kényes volt a legény, s panaszkodott is a dalban, hogy csizmájára nem talál rózsás patkót. A patkolást

Kilencz kovács nem birta elvállalni,
Mert nem tudott rózsás patkót csinálni.

Most már a rózsás patkónak is vége, s helyette ránczos torkú, magas sarkú, sarkantyús, zergebőr „rámás" csizmák csikorgóznak. A szárnak szívalakúlag metszett karimáján behajtott vékony bőrszegély, vagy nyalkábbaknál fekete zsinór fut körűl, ennek elől összeérő végeit pedig a szegélylyel egy anyagú rózsa rejti el. E rózsa helyén olykor selyemmel kivarrva a magyar czímer, vagy valami virág, vagy a tulajdonos monogrammja látható.

A főt általában kerek nemez vagy posztó kalap fedi ma már, darutollal, strucztollal, vagy virágbokrétával. A kopácsi széles karimájú, valamint a somogyi „sajttetejű" „vargánya" kalapok saját hazájokban is kimentek a divatból, ellenben a „túri süveg" tartja magát. Télen fekete bárány és asztrakán kucsma járja. Sokfelé sokfélét felpróbáltak már, de van egy, a mi soha sem megy a magyar ember fejébe: az ernyős sipka. Talán a czilinderrel is hamarább meg tudna barátkozni, mint ezzel. Virágot, árvalányhajat sűrűn visel kalapján a fiatalság, de csak nyáron. Télen a vőfélyek kiváltsága, hogy a vőlegénynyel együtt „bóti virág"-ot viseljenek, de csak az első hirdetéstől kezdve a lakodalom végeig. Nyári vasárnapon csak annak nincs a kalapja mellett bokréta, a kinek még vagy már nincs szeretője.

A hajviselet időről időre változáson megy át. A harminczas években sok helyen még középen kétfelé választott s a halántéknál hátra fésült hosszú hajat eresztettek, s a halántékra folyó fürtöket csimbókba fonták; néhol félre simítva hordták, elől hosszabbra hagyva, mint hátúl; másutt lesimúlt a haj egész a szemöldökig; a negyvenes, ötvenes években a körhaj lett majdnem általánossá. A varkocs sem volt ismeretlen; katonaviselt öreg embereken ma is láthatni. Csak egyetlen egy alak volt, a mivel a magyar megbarátkozni sohasem tudott: az elől katonásan rövidre nyírt hajviselettel. Egy ekként nyírekező parasztlegény azonos a szökött katonával, a mi ismét egy jelentőségű a „szegény legénynyel". „Az erdőben nyírettek bújkálnak", szokta mondani titokzatosan a magyar ember, a ki a rosszat nem szereti nevén nevezni, tisztességből. A fiatalság általában nagy gonddal ápolja haját, míg az örege tűntetőleg hanyagolja.

Alföldi csikós.

De minek rajzolni tovább azt, a mit Arany János így ir le:

Tarkóig ér le síma körhajok. —
Bársony szegélyű kupeczes kalap
Szorítja össze a bársony hajat,
Míg termetökre kissé nőtető
Az a magasdad gömbölyű tető.
Fekete mellény, min bolyongva vékony
Zsinór szaladgál, duzzad a derékon;
A nyakra hímzett inggallér hajol,
Hó patyolatja illik oda jól;
Térdnél alább ér a bő ingnek újja,
Bősége puffad a szélben, ha fújja;
Vállránczait fínomra tűzdelék,
S nem meztelen, mint egykor, a derék,
Honnan redőit művészileg ontja
Le szárközépig a lábravaló,
Melyet redőzni lyány-testvéri gondja,
S fiatal ángyé, fél hétre való.

Most szálljunk magasabbra, s közeledjünk, de egész tisztelettel, a magyar demokráczia czímeréhez.

A *suba* a magyar szűcsmesterség remeke. Hat—tizenkét darab magyar (hosszú fürtü) juh- vagy bárányból alkotott öltözet-darab. Míg egyéb öltözet-darabok színe, hosszúsága, bősége a viselő korához képest változik: addig a suba ebben is, mint minden egyéb tekintetben, az állandóság kifejezője, mert legényen úgy, mint öreg emberen egyformán hosszúnak, bőnek s fehérnek kell lennie, ha szép akar lenni. Csak úgy szép a suba, ha bokáig ér; ha *kerek*, azaz földre terítve kevés híjján egész kört képez (a népdal is azt mondja: kerek az én subám alja, de drága), és ha fehér kivül is, belül is. Kivül fehér; csak válla, dereka, eleje van selyemvirágokkal kivarrva és színes bőr ábrázolatokkal (irhás suba) ékítve; motivumok, minőkkel Arany az Etele sátrát díszíti fel:

Vérpiros a zöldje, arany a virága,
Sziszegő sárkánynyá fonódik az ága,
Zöld madarak közte hallgatva megűlnek.

Újja nincs. *Gallérja* egyenesen álló tenyérnyi fekete prém, valamint *vállgallérja* is, — a mit külön néven subagallérnak neveznek, s a melyre egy egész bárányból farkastúl és körmöstűl minden szabdalás nélkül felmegy, — tartozik fekete lenni. De ez is aztán az összes engedmény, a mit

SZENT ISTVÁN APOSTOLI KIRÁLYLYÁ KORONÁZÁSA.

Roskovics Ignácz festménye a budai királyi palota Szent István-terme számára.

téri harczosnak adja át koronázási jelvényeit s a kormánypálczát és az ország almáját vévén kezébe, letérdel, hogy a koronát hozó s a beteg esztergomi érseket helyettesítő Asztrik a koronát fejére tegye. Háta mögött püspökök tartják a pápai bullát, melyben az apostoli királyi czímet kapta s e czím jelvényét, a kettős keresztet. A másik oldalon Czeba nádorispán s Kujár országbiró pallost és az Árpádok czímerével diszített zászlót tartanak. Ezek a csoportos képek a terem két ajtaja fölé jönnek.

Roskovics úgy az egyes alakokat, mint a csoportos képeket a majolikában való másolásra alkalmas festési modorban készítette. A korhű tárgyaknak világos előtűntetésével azt érte el, hogy az általa konstruált jelmezek, fegyverzetek és egyéb tárgyak eképen könnyebben hozzáférhetők lesznek, s a hazai művészetnek gyorsabban közkincsévé válhatnak.

A kompozicziók egyenként és összesen nagyértékű alkotásai a jeles művésznek. Nemcsak a finom ízlésű és nagy routinnal dolgozó képírót látjuk bennük, hanem látjuk a művész-tudóst is, ki bámúlatos szorgalommal, a gyér adatok alapján igyekszik rekonstruálni egy rég letűnt korszakot, s példát mutat arra, miképen kell fölfogni és ábrázolni a história nagy alakjait és eseményeit. Roskovics munkálkodása ezúttal nemcsak a művészet barátainak érdeklődését köti le, hanem a tudományos körök figyelmére és elismerésére is számot tarthat.

Szana Tamás.

SZOMORÚ TAVASZ.

1898 aprilis 20.

Langyos a lég; megjöttek a fecskék —
És a mennybolt oly vidám, színes kék;
Vakítóan szikrázik a napfény,
Míg öreg fák gyér árnyi alatt én
Könnyem törlöm, — tegnap még ki hitte?
Holtan fekszik Riza, kiterítve.

Mily szörnyű gyász most e nagy örömben!
Virág-bimbó, rügy pattog köröttem;
Fülemile harsány, csengő dalban
Zeng szerelmet ellenállhatatlan,
Melytől hevűl, háborog kis szíve . . .
Holtan fekszik Riza, kiterítve.

Igy a ki volt álmodt üdvösségem,
A ki aztán kínommá vált régen,
A ki miatt megtiport az élet, —
Ő nálamnál előbb semmivé lett!
Keserű gúny lopózik e szívbe,
Holtan fekszik Riza, kiterítve.

Álom, álom, mindig jó barátom,
Miért is kell csalfaságod látnom?
Elhitetted velem boldogságát,
S virágjában siratom halálát!
És síratja ellene, irigye,
Holtan fekszik Riza, kiterítve.

Nézd tetemét fényes, ragyogó nap,
Te világíts szegény távozónak;
Virágillat légyen itt a tömjén —
S pacsirtának jajja égbe törvén,
Ott is sírva fakadnak e hírre:
Holtan fekszik Riza, kiterítve.

Pásztói.

A BECSÜLETES MEGTALÁLÓ.

Elbeszélés.

Irta **Léon de Tinseau.**

Goudelin ezredes Rochevilleba, Normandia egy kis városába vonúlt vissza. Nem tudta megbocsátani a császárságnak, hogy «kimustrálta», sem a köztársaságnak, hogy nem hagyta őt meg ezredesi rangjában, a melyhez az 1870-iki háborúban jutott, a mikor ez a kopaszfejű, vén harczos újra szolgálatba lépett.

Ez a hős megfordúlt Afrikában, Krimben, Olaszországban, Mexikóban, mindenütt oroszlánként harczolt a nélkül, hogy csak egy karczolást is kapott volna valaha. Mégis «ki kellett lépnie a sorból», mivel nem volt magasabb tudományos képzettsége; azon a napon, midőn megkivánták, hogy a tisztek valóságos tudósok legyenek, pályájának szükségkép be kellett fejeződnie.

Sohasem volt szeretetreméltó természetű, de a csalódás után, mely életét már kétszer felforgatta, csaknem megközelíthetetlen lett. Az egész világra haragudott: a czivilekre, a kiket semmirevalóknak mondott; a katonákra, a kiket álnok testvéreknek tartott; a nőkre, kik őt sohasem vették komolyan; a nemes emberekre, mivel ő nem volt az; a köznépre, mivel a bellevilleiek nem lőtték őt agyon a commune idejében.

Ha a német háború nem hozta is meg Goudelinnek a rég óhajtott tábornoki rangot, de legalább csinos kis vagyonhoz juttatta. Idősebb fivére ugyanis, ki Mans vidékén tekintélyes fakereskedő volt, ijedtében meghalt, midőn a poroszok el akarták vinni túsznak és háromszázezer frankot hagyott reá. Az ezredes morgott valamit a gyáva testvérről, de azért a hagyatékot szépen felvette és Rochevilleben házat vásárolt belőle. Azért választotta e helyet, mert itt katonaság nem állomásozott. Nemsokára ezután elkövette életének egyetlen megrovást érdemlő tettét, a mennyiben elvett egy csinos, jól nevelt, egészen fiatal és nagyon szegény leányt, a kibe mindjárt a házasságukat követő napon megkezdte beleoltani életének három fő erényét, nevezetesen a takarékosságot, a hallgatást és az engedelmességet.

Képzelhető, hogy a szegény Goudelinné élete nem volt nagyon mulatságos. A rochevillei fiatal emberek között ugyan akadt volna elég, ki szórakoztatására szívesen vállalkozik, de az ezredes nem szerette a «gyerkőczöket,» mint a hogy ő szokta mondani és már egy férfialak puszta láttára is úgy felmeredt nehány szál haja, mint valami vadállat sörénye, mely odúja körül zajt hall.

— Nagyon jól tudom, mondotta néha oly czélzattal, hogy szavait tovább adják, nagyon jól tudom, hogy ezek csak az alkalomra várnak, hogy engem nevetségessé tegyenek. De határozottan ámítják magukat! Azt hiszik, hogy egy asszonyt nem lehet megőrizni. Nos, szeretném ezt látni! Voltam én már veszélyesebb őrségeken is. Nyugodtak lehetnek. A mi a mezei szolgálatot illeti, abban én elég otthonos vagyok . . .

Ezen időben történt Seineport grófnak rochevillei alprefektussá való kineveztetése, ki ezen alkalomból fényes bált adott. A háziasszony helyét az anyja töltötte be, kit magával hozott. Bál a rochevillei alprefekturán! Ilyet nem értek, a mióta a császárság idejében a szép Coste-Lacour tündökölt ott addig még soha sem látott fényben.

Az ezredes felesége is ohajtott az ünnepélyen résztvenni. Egyike volt ez azon bohó kivánságoknak, melyek néha az elszigetelten élő nők üres, csillagtalan egén, mint váratlan meteor, hirtelen átsuhannak. De a vén katona beleegyezik-e? Ez bizony kétes volt. Meg fogja-e engedni, hogy neje új toalettre, kocsira költekezzék és különösen, hogy lámpafénynél mutassa gömbölyű vállait, hogy karcsú és kecses termetét a tánczosoknak átengedje? Margitnak egy öreg nagybátyja, ki bizalmasa és nagyon gyakran vigasztalója is volt, vállalta magára az alkudozások megkezdését.

— Egy köztársasági alprefektus báljára menni! — fakadt ki az első szóra az ezredes. — Csak nem gondolja komolyan? Hisz tudja, hogy mi a véleményem a köztársaságról.

— Seineport gróf republikánus! — felelte a nagybácsi. Ezt csak nem hiszi, remélem?

— Minden esetre azonban nemes ember. Én nem akarok ezen emberek közé elegyedni.

— Az igaz, hogy nemes, de hát ő is engedményeket tett, midőn a jelenlegi kormány szolgálatába állott. Azonkívül bajtársa is. Ugyanazon időben harczolt a Loire mellett, a mikor ön.

— Jó hogy emlékeztet rá! Vannak olyan pillanatok, midőn az egyenruhától és mindazoktól, a kik azt viselik, irtózom. A hadseregről ne beszéljünk. Ott a protekczió minden, az érdem semmi!

— A gróf charettei zuáv volt; ez nem egészen a hadsereg. És még érdemjelet sem kapott!

— Annál roszabb! E szerint nem teljesítette a kötelességét.

— Ön sokat követel! A patayi csatában három sebet kapott.

— Teringettét! Hogyan gondolja ezt? Én részemről soha egy karczolást sem kaptam. E szerint hát rosz katona volnék?

Ezen modorban folyt tovább az értekezés két óra hosszáig. Végre is a nagybácsi, mint keményfejű normandi, kivitte akaratát. Elhatározták, hogy Margit elmehet a bálra és hogy összes kiadásai fedezésére száz frankot kap — egy souval sem többet, a miről el kell számolnia és az esetleg fenmaradó összeget vissza kell adnia. Goudelin nem tűrte, hogy feleségének bármikor csak ötven centime is legyen a

16. SZÁM. 1900. BUDAPEST, ÁPRILIS 22. 47. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt { egész évre **24** korona, félévre **12** „ | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre **16** korona, félévre **8** „ | A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) { egész évre **10** korona, félévre **5** „ | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

A SZENT ISTVÁN-TEREM KIRÁLYKÉPEI.

Roskovics Ignácztól.

MIKORRA EZEK a sorok megjelennek, a párisi világkiállításon, a nemzetek eme nagyszerű versenyén, már látható lesz a budai királyi palota Szent István-terme, melyet kiváló képirónk: Roskovics Ignácz kartonjai után a nem rég elhúnyt pécsi mester, Zsolnay Vilmos diszített kőbe égetett képeivel. Ez a terem, úgy a mint van, egyik elsőrendű alkotása a mai magyar művészetnek, s nemcsak erős hazafias érzésről, hanem a művészi föltalálásnak és előadási módnak is olyan tökélyéről tesz tanúságot, hogy méltán érdeklődést ébreszthet a magyar kultura iránt.

A magyar király otthonának Szent István-termét úgy diszíteni az Árpád-házból származó hős királyok alakjaival, hogy ezek az alakok történetünk egyik dicsőséges korszakát összes vonatkozásaikkal egyetemben, a lehető legnagyobb históriai hűséggel s mégis művészi fölfogással tükrözzék viszsza: tagadhatatlanúl egyike volt a legnehezebb föladatoknak. A vállalkozónak nemcsak a festőművész, hanem részben a történetbúvár és régész munkáját is végeznie kellett, mert azok a tudományos segédeszközök, a melyek ilyen föladatok megoldásánál a művész rendelkezésére állanak, az újabb időkben megjelent nagybecsű monografiák daczára sem elégségesek arra, hogy valaki minden töprengés nélkül állhasson festő-állványa elé, midőn alakot akar adni annak az eszménynek, mely szívében és agyában él. Majd a jelmezek, majd a fegyverzetek ismeretének fogyatékossága okoz gondot neki, majd az teszi habozóvá, hogy miképen is stilizálja a rendelkezésére álló csekély anyagot, mert az ilyen diszítő munka mégis csak megköveteli, hogy a művész bizonyos stilust vigyen be alkotásaiba.

Kiváló festőnk, Roskovics Ignácz szintén ismerte és érezte ezeket a nehézségeket. Akaratereje és ambicziója azonban nagyobb volt, hogysem a feladat nehézsége visszariaszthatta volna, sőt ellenkezőleg, szárnyat adott lelkesedésének. Attól az időtől kezdve, hogy a királyképek elkészítésére megbizást kapott, Roskovicsnál szorgalmasabb látogatója nem volt a Nemzeti Múzeum régészeti osztályának. Előkereste, lerajzolta a régi sirokban talált ékszereket, fegyvereket, a kőkoporsók fedelén látható faragott alakokat, s egyéb díszítéseket. Azután a régi magyar iparművészet maradványait, a múltakból ránk maradt kelméket, szőnyegdarabokat, házieszközöket tanúlmányozta, nem feledkezvén meg a régiségtani munkákról és folyóiratokról sem, melyek az eddigi kutatások és fölfedezések eredményeiről nyújtanak képet. Mikor mindezzel elkészült, saját tanúlmányait a külföldi régészeti és jelmeztani munkák segitségül hívásával igyekezett tisztázni, megvilágítani és kiegészíteni. Egy-egy ékszer, láncz vagy csatt korszerű formájának, egy-egy szövet rajzának helyes megállapítására hetek munkáját fordította, hogy alakjai külső megjelenésükben is magukon viseljék bélyegét annak a kornak, a melyben éltek.

A művész eképen nemcsak azt érte el, hogy királyképeiben a színek és vonalak harmoniájával szemet gyönyörködtető látványt nyújt, hanem elérte azt is, hogy alakjai körül históriai légkört tudott teremteni.

SZENT ISTVÁN A KERESZTÉNY VALLÁST HIRDETI.
Roskovics Ignácz festménye a budai királyi palota Szent István-terme számára.

Roskovics Ignácz a Szent István-szoba diszítésére az Árpád-ház tiz tagjának: Szent Imrének, I. Bélának, Szent Lászlónak, Kálmánnak, III. Bélának, II. Endrének, az aranybulla adományozójának, Szent Erzsébetnek, IV. Bélának, Budavár alapitójának, Szent Margitnak és III. Endrének, az utolsó Árpádnak képmásait festette meg külön keretekben.

E tíz különálló alakon kivül aztán még két csoportos képet készitett. Ezek elseje Sz. Istvánt ábrázolja, a mint a keresztény vallást hirdeti. A hármas keret által határolt kép közepén Szent István fejedelmi alakját látjuk, kezében kereszttel és Szent Móricznak a koronázási palástón is látható dárdájával, mely egy szöget foglal magában a Krisztus keresztjéből. A király épen a székesfehérvári templom feléje tartott mintáját fogadja el kivitelre, míg nevelője, Adalbert az egyház áldását adja reá kisérőül térítői útján. A másik oldalon anyja: Sarolta támaszkodik Gizella királynéra, mellettök az egyházaknak ajándékozott fölszerelések, közöttük a Nemzeti Muzeumunkban látható román egyházi régiségek. A kompozicziót egy hívő s egy még kételkedő harczos alakja egészíti ki.

A másik csoportos kép Szent István apostoli királylyá koronáztatását mutatja. István az elő-

Zelesny Károly fényképei után.

ROSKOVICS IGNÁCZ FESTMÉNYEI A BUDAI KIRÁLYI PALOTA SZENT ISTVÁN-TERME SZÁMÁRA.

Ez volt a *hetedik* nagy világkiállítás, melynek egyetemességét csak az zavarta némileg, hogy Németország nem vett benne részt, csak a német művészek egy része jelent meg benne kevés számú, de válogatott művekkel. E tartózkodásnak a politikai viszonyok voltak okozói, melyek a két nagy nemzet között még akkorra sem javultak meg, mikor 1889-ben a francziák ismét meghívták fővárosukba a világ népeit.

Ez az 1889-iki párisi világkiállítás, a sorban a *nyolczadik*, még élénk emlékezetében van a mai nemzedéknek. Arányaiban ez nagyobb volt, mint bármely más eddigi kiállítás; bár Németország teljesen tartózkodott tőle, mégis 60,000 kiállító kereste föl s látogatói száma eddigelé hallatlan nagy volt: 32 millió. A megerősödött és felvirágzott franczia köztársaság teljes fényében mutatkozott be ezen a világkiállításon. Fő vonzóereje és maradandó emléke az óriási Eiffel-torony volt, mely most is ott emelkedik, újonnan befestve és kidíszítve, a kiállítási épületek fölött. Nevezetes újdonsága volt e világkiállításnak az a kisérlet is, hogy a művelődés egyes ágainak fejlődését retrospektiv összeállításban is bemutatták, így például a képzőművészetekre vonatkozólag a «Musée de l'art retrospectif» (a művészetek fejlődésének áttekintése).

A *kilenczedik* világkiállítást 1892-ben Amerikában tartották, az újvilág fölfedezésének 400 éves jubileumára, *Chicagóban*. Valóságos várost épitettek a Michigan-tó partján vasból, üvegből, kőből 120 millió koronánál nagyobb költséggel 72 holdnyi területen. 21,463,256 volt a látogatók száma, melynek jó része Európából került ki, 12 millió koronát meghaladó tiszta nyereséget hozva a kiállítás rendezőinek. Ez volt az első alkalom, a midőn Európa és Amerika népei a közös művelődés munkájában egyesültek s Amerika fejlődését egy sorba állították Európáéval. Méltóbban nem is ünnepelhette volna Amerika annak a nagy világtörté-

neti fordulatnak emlékét, melyet Kolumbus fölfedezése okozott.

A közelebb április 14-én megnyitott párisi kiállítás, mely immár *tizedik* a világkiállítások sorában, terjedelmét tekintve nem mérkőzhetik a chicagóival, mert csak 1.080,000 négyzetmétert foglal el, de épületeivel, melyek közel 16 holdat lepnek el, mind külsőleg, mind belsőleg többet igér a chicagóinál; olyan nagyszerű versenyét láthatni itt a föld népeinek, a milyen eddig még nem volt s a mely örök emléke lesz az új század kezdetének. E kiállítás költségei 38 millió frankra voltak tervezve; de mindenből úgy látszik, hogy többe kerül; bár azért bizvást hihető, hogy a franczia köztársaságnak, mely itt minden erejét és leleményességét összeszedte, a politikai haszon mellett pénzügyi nyereséget is fog szerezni.

PÁRIS SZÉPSÉGE.

Városok és vidékek szépségének megitélésénél gyakran döntő hatású az utazók kedélyállapota. Esős és szeles időjárás, kellemetlen vendégfogadó s egyéb apró bajok rosz emlékűekké tesznek először látott városokat; viszont, ha ellenkező tapasztalatokra volt alkalmunk, a kevésbbé érdekes helyeket is egyre dicsérjük. Azonban vannak egyes helyek, melyeket általánosan szépeknek tartanak. Ezek közé tartozik a franczia világváros, Páris is, bár a legtöbb utazó nagyon megakadna, ha komolyan számot kellene adnia arról, hogy miért szép ez a város, melynek dombos-halmos környékét jóformán csak darabonként lehet látni, s melyben mindaz, mit egyszerre látunk, paloták és új épületek tömkelege.

Egy finom izlésű amerikai irónő, Tarbell Ida, Párisról legújabban irt czikkében azt mondja, hogy neki a franczia fővárosban mindenekelőtt a szinezés egyformasága tünt föl. Az amerikai városokban — úgymond — nagyon különböző az épületek alakja, anyaga és szine. Ő Chicagóban lakása ablakából húsz egymástól élesen megkülönböztethető árnyalatot figyelt meg: szürke, barna, piros, zöld és sárga színvegyületeket. Párisban többé-kevésbbé mindenütt a szürke szin uralkodik; a házak festése és meszelése lényegileg egyforma, a mint a jó izlés már évtizedek óta divatossá tette; fantasztikus szinezések csak kivételesen fordúlnak elő. De azért ez a szürke szin nem egyhangú, nem unalmas; a napsugarak rendkivül sok árnyalatra bontják a szinezést, s a változatosságot még inkább előmozdítja az a 90,000 fa, mely ma Páris utczáin él s a város egyes részeiben sokkal jobban oszlik meg, mint a legtöbb más nagy városban.

Az egyöntetű szinezéshez járúl az épületeknek egyenlő magassága is. A legtöbb ház 5—6 emeletes; vannak ugyan alacsonyabb, 2—3 emeletes házak, mint szintén magas tornyok is, de ezek csak kivételek s egyátalán nincs meg az a nagy rendetlenség az épületek különféle magassága között, a mely némely várost nagyon eldisztelenit. Hozzá még ezek az átlag egyenlő magasságú házak mind egyenes vonalban sorakoznak egymás mellett, úgy, hogy az egész harmonikus, nyugodt képet nyújt.

Tudjuk, hogy ezt a rendet és összhangot Párisban is csak a XIX. században alkották meg. A régi Páris csak oly középkori város volt, mint más régi városok, szűk útczákkal, a középületeket és hidakat is ellepő apró boltokkal, míg a Nagy Napoleon s még inkább III. Napoleon hatalma erejével és óriási áldozatokkal meg nem teremtette a tágas boulevardokat, a középületek előtt a nagy tereket és a parkokat. Nagy segitségükre volt a párisiaknak e tekintetben a Szajna kanyargós folyása, mely igen alkalmas alapúl szolgált a körútak és sugárútak czélszerű beosztására. A francziák izlését és belátását tanúsítja, hogy a szabályozásnak erőszakosan megkezdett munkáját öntudatosan fejlesztették tovább, különösen Páris ostroma és a kommün rombolásai által megkönnyített körülmények felhasználásával, s hogy különösen ügyeltek a kiválóbb középületek környékének czélszerű és izléses rendezésére. A hires Notre-Dame székesegyház, a Madeleine, a Panthéon s más nagyszabású középületek, melyeket régebben apró házak és zugútczák vettek körül, ma egészen szabadon állanak, s oly városrészek, mint a minőket

Galambdúcz.

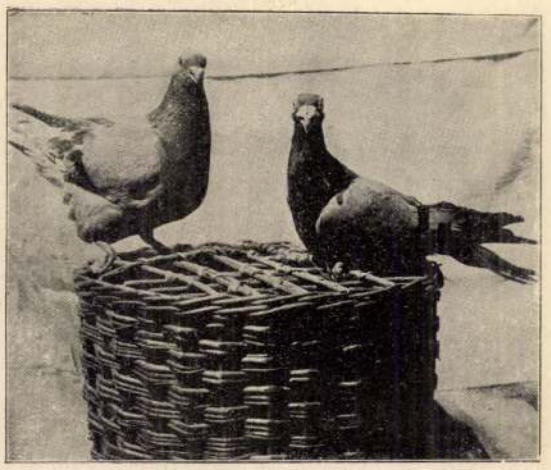

Postagalambok.

Postagalambok otthona.

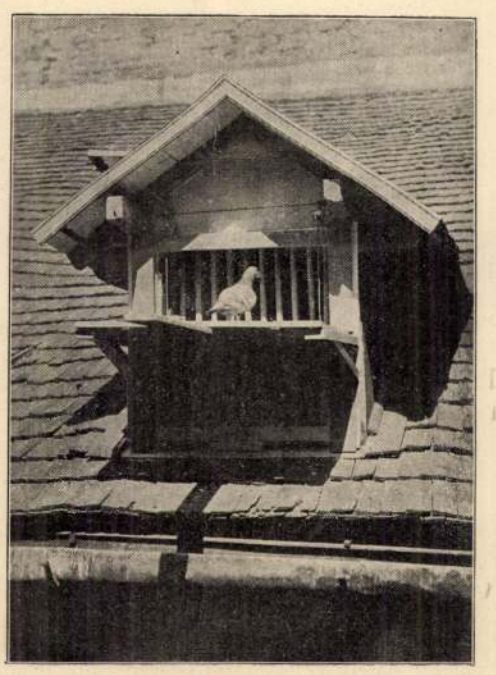

Postagalamb megérkezése.

Hugo Viktor a «Nyomorúltak»-ban mesterileg ír le, mint piszokfészkeket, már egészen eltűntek s részben pompás terekké alakúltak át. Ma már csaknem az egész Páris oly alakot öltött, mintha a polgárság kezdettől fogva minden akadály nélkül s a jó izlésnek megfelelően épittette volna házait.

Méltányolnunk kell a párisiaknak ezt a nagy munkáját nemcsak az óriási anyagi áldozatokért, hanem még inkább azért, mivel kevés város van a földön, hol a benszülöttek annyira ragaszkodnának ősi lakóhelyeikhez. Az arany- és ezüstművesek már századok óta az Ile de la Cité nyugati vége mellett csoportosúltak s ugyancsak századok óta ugyanazon helyen van a madárkereskedők és más árusok piacza, s e mellett nem ritka az oly üzlet, mely 4—5 nemzedéken át egy és ugyanazon helyen maradt.

Az összhangot azonban Párisban nemcsak a szín, alak és épitkezés adja meg, hanem jóval inkább az, hogy a városi hatóság hasonlithatlanúl nagyobb gondot fordít a város külsejének rendben tartására, mint más elöljáróságok. Minden, bármely csekély hiányt és rendetlenséget azonnal igyekeznek orvosolni, a foglalkozást nem találó munkásokat tömegesen alkalmazzák a kövezet, aszfalt, fák, hidak föntartásánál előfordúló munkálatokra s minden irányban pontosan megállapított tervek szerint, konzervativ szellemben járnak el. Kisérleteket a városi hatóság ritkán tesz; még a villamvilágitás is sokkal később honosodott itt meg, mint más városokban. Igen jellemző a községi háztartásra nézve, hogy a városi hatóság évenkint 8—900 lapra terjedő vaskos kötetben számol be nyilvánosan mindennemű működéséről s oly részletességgel, hogy még az elültetett fák számát, a kiselejtezett padokat, az eltört üvegeket is följegyezve találjuk ebben a jelentésben.

A francziák kifejlődött szépérzékén kívül sokat tesz Páris érdekességére az, hogy a városi hatóság kiváló figyelmet fordít a történelmi emlékek lehető megkimélésére. Páris, mely jóformán kezdettől fogva egész Franciaországgal volt egyértelmű s igen hosszú időn át a művelt világ első városa, történelmi emlékekben természetesen rendkivül gazdag. A múltak iránti őszinte kegyelet a nagy átalakitások mellett is képes volt ezeket az emlékeket nagyjában megőrizni. A nagy Napoleonnak egész élettörténete megmaradt itt világos emlékekben ifjúkori lakóhelyeitől kezdve addig a hatalmas sírboltig, hol eltemetve nyugszik, nem is említve a múzeumokat és képtárakat, melyek az ő dicsőségét számtalan alakban hirdetik. De épen úgy feltalálhatjuk a városban ma is XVI. Lajos és Mária Antoinette korának emlékeit, avagy XIV. Lajosra s még régebbi időre, IV. Henrik korára vonatkozó emlékeket. A Szajnától délre eső részeken még római emlékeket is nagy számmal találhatunk. Voltaire kedvelt kávéháza, Rousseau lakóhelye s más emlékek mind megvannak s lépten-nyomon magukra vonják figyelmünket.

De nem a város szép külseje s nem a történeti emlékek gazdagsága teszi oly annyira kedvessé Párist, mint inkább lakosságának élete. Nem szükség, hogy hosszabb ideig tartózkodjék itt az idegen, rögtön észreveszi, hogy mily barátságos, kellemes hely ez. A lépcsőkön mellette elhaladó fiú leveszi kalapját és jó napot kiván. Az üzletekben és más nyilvános helyeken barátságosan üdvözlik az embert, s a kinek az utczán valami baja történik, legalább húszan sietnek segitségére. Az útat kérdezőhöz rögtön szegődik valaki, hogy legalább egy darabig elkisérje s útba igazitsa. Egyszóval a párisi érdeklődik az idegenek iránt is, és nem várja, mint az angol, hogy előbb bemutatkozzunk neki. A szivesség annyira nagy, hogy a franczia igéreteket is tesz és kedvességeket mond ismeretleneknek is, bár természetes, hogy mindezt csak szokásos udvariasságból mondja s komolyan nem gondol igéreteinek teljesítésére. Még abban az esetben is, midőn például az üzletember valami kellemetlenséget ad tudtúl az idegennek, oly modorban teszi hogy nem lehet érte haragudni.

A város társas életét jellemzi az örökös vidámság. Az utazó idegen a párisi boulevardokon folyvást talál mulató, vagy mulatni látszó embereket, bár ezek rendesen nem benszülöttek, hanem Párisban tartózkodó idegenek.

Zelesny Károly fényképei után.

ROSKOVICS IGNÁCZ FESTMÉNYEI A BUDAI KIRÁLYI PALOTA SZENT ISTVÁN-TERME SZÁMÁRA.

tatott. Nagy szabású, de csekélyebb sikerű kiállítás volt ez. Az európai államok nem igen küldték gyártmányaikat a tengeren át, Amerika maga pedig nem mutathatott fel még olyan sokágú fejlődést, hogy a sok színű, változatos európai kiállításokat túlszárnyalhatta volna. Azon a téren azonban, melyen leggyorsabb haladást tett s Európát már ekkor el is hagyta, t. i. a gép-ipar terén, épen ez a kiállítás fényesen igazolta Amerika hatalmas fejlődését. Tulajdonképen az egész kiállítás gépipari kiállítás s épen ezért inkább amerikai kiállítás volt, a mint hogy csakugyan az Egyesült-Államok függetlenségének száz éves évfordulója alkalmából rendezték. Legfőbb látványossága az óriási gépcsarnok volt. Ennek közepén egy hatalmas gőzgép állott, mely a csarnokban levő összes többi gépet mozgásban tartotta. A filadelfiai Fairmount-parkot mintegy tíz millió dollár költséggel rendezték be e kiállítás czéljaira, s a látogatók száma, kik legnagyobbrészt magából Amerikából kerültek ki, meghaladta a tíz milliót.

Az 1870—71-iki nagy hadi szerencsétlenség után Francziaország bámulatos gyorsan talpra állott, oly gyorsan, hogy 1878-ban már újra vendégül hívhatta az egész művelt világot egy oly kiállításra, mely minden megelőzőt túlszárnyalt. Bár a franczia szellem ez alkalommal is sok meglepőt létesített a mindenféle szórakoztató látványosságok kitalálásában, mégis ez a kiállítás különösen technikai újdonságok bemutatása által tűnt ki. A légnyomásos vasút, a villanyvilágítás itt voltak először láthatók. Terjedelmére nézve is túlszárnyalt ez a kiállítás minden előbbit; a régi párisi kiállítási térség, a Marsmező nem bizonyúlt elég nagynak, újra hozzá kellett venni a Szajna másik partján levő Trocadérót is, hogy minden elférjen benne. Szükség is volt erre, mert 12 és fél millió ember sereglett a kiállításba s a kiállítók száma több volt 53 ezernél.

zsebében. Ez hozzátartozott az ő elméletéhez a «mezei szolgálatról.»

Goudelinné a bál királynője lett. Seineport ötször-hatszor is megtánczoltatta, nem figyelve az ezredesre, ki bozontos szemöldöke alól mérges pillantásokat vetett feléjük. A szegény Margit jól látta ezt, de föltette magában, hogy ez éjjel mulatni fog, bármi történjék is.

Sejtette, hogy férje dühös rá. Hátha még tudta volna, hogy három vagy négyszáz franknyi adósságot is csinált, mert ez egyszer nagyon elegáns akart lenni. Az öreg katona csak akkor könnyebbült meg némiképp, midőn a bálnak vége lett és nejével az omnibuszra ülve hazamehetett.

Margit másnap reggel az éj álomszerű boldogságától ittasan órákat töltött zongorájánál, félig behúnyt szemmel álmodozva a bálról és a tánczról, mely alatt Seineport karjára támaszkodott. Az igazat megvallva, ez volt az első *férfi*, a kivel életében találkozott, de alapjában véve álmodozásai egészen ártatlan természetűek voltak és csak olyanfélék, mint annak az iskolás leánynak öntudatlan zavara, kit unokafivére a nőnövelde fogadó-termében meglátogat.

De az ezredes nem így vélekedett. Ez az ember, ki eddig minden lehető testi megpróbáltatást kiállott, ezen este óta oly fájdalmat érzett, a melyhez képest minden más gyerekjátéknak látszott neki. A szegény Goudelin féltékeny lett, először életében, hatvan éves korában!

Az éj hátralevő részét karosszékében töltötte és folyton maga előtt látta ezt a csinos asszonyt, a mint egy ismeretlen ember tovaragadta és hegyes bajusza majdnem a fülét érintette a fáradhatatlanúl tánczolónak.

Egész nap a kertben s a ház körül bolyongott és gépiesen leselkedett valamely láthatatlan ellenségre, a mint ezt régen szokta tenni, a mikor az előörsöket felkereste, minthogy éberségükben nem bizott meg. Nejében nemcsak az eddig elmulasztott mulatságok felett való sajnálkozást, hanem valami határozatlan nyugtalanságot, valami rejtélyes felindultságot is vélt észrevenni, holott eddig nála még sohasem tapasztalt ilyesmit.

Este a levélhordó levelet hozott Goudelin asszonynak. A levelet az ezredes vette át és szobájába bezárkózva, minden habozás nélkül felnyitotta, mint a hogy a háborúban sem haboznak a lelőtt ellenséges hírnöknél talált közleményt elolvasni.

A levél így hangzott:

«Asszonyom. Egész délelőtt azon gondolkodtam, hogy mit kell egy udvarias férfinek tennie, a ki megtalálta . . . a mit ön elvesztett. Hogy elégesse, vagy visszaadja-e? Jól meggondolva a dolgot, a leghelyesebbnek tartom, hogy önt megnyugtassam és önnek megmondjam, hogy nálam van.

«Akkor ejtette el, a midőn távozott és én ügyesen, észrevétlenül felvettem.

«Nyugodt lehet, én nem fogom a dolgot senkinek elárúlni. Különben valamennyi nő többékevésbbé az ön helyzetében van. De mégis haragudnám önre, ha szerencsés lennék régóta barátja lenni. Oly fiatal, oly csinos és már is áruló . . . ! De nem akarok önnek prédikációt tartani, noha ehhez nekem, mint a közigazgatás vezetőjének, majdnem jogom van. Hogy meggyőződjék, holnap a szörnyű tárgyat vissza fogom adni.

«Más körülmények között szivesen megtartottam volna magamnak, de a jelen esetben ez egyszerű rablás lenne, enyhítő körülmények nélkül. E sorokat azért írom, hogy megnyugtassam, mivel más is lehetett volna a megtaláló és kis városban oly gonoszak az emberek! Ma nem bátorkodom önnél alkalmatlankodni, mivel bizonyára fáradt; de holnap elmegyek elkérni a jutalmat, melyet megérdemel tisztelője, *Seineport.*»

— Ezer millió mennykő! — ordított Goudelin, öklével az asztalt verve. — Jól értem, hogy mi akar ez lenni. Feleségem szerelmes levelet ejtett ki kebléből. Hát már idáig jutottam! És ez az átkozott alprefektus még az én pártomat fogja és bölcs tanácsokat osztogat! Az ördögbe is, nem fog sokáig osztogatni! De előbb meg akarom nekik mutatni, hogy Goudelin, noha félrevezették, nem bolond ember. A mi a harczi cselszövényeket illeti, ezer bomba! ebben én jártas vagyok.

A levelet ismét visszatette borítékjába, melyet leragasztott és visszahelyezte a levélszekrénybe, a hová a levélhordó a postát rendesen bedobni szokta. Azután ismét őrjáratra ment, égnek álló hajjal, vérbe borult szemmel, láthatólag megöregedve. Arczkifejezése oly rettentő volt, mint azokban a régi időkben, midőn kardjával útat vágott magának az ellenség között és legfölebb csak akkor állt meg, midőn kezét a ló sörényébe kellett törülnie, mivel kardjának markolata a vértől sikamlós lett.

(Vége következik.)

A VILÁGKIÁLLÍTÁSOK MULTJÁBÓL.

A világkiállítás nem valami régi keletű intézmény. Alig ötven évre vihető vissza az eredete, de ez is csak úgy, ha a világkiállítás szigorú értelmezését, vagyis azt a követelményt, hogy a kiállítás keretében tényleg az egész földkerekség képviselve legyen, nem alkalmazzuk régi, úgynevezett világkiállításokra. Mert ha ezt a szóban magában meglevő szigorú megkülönböztetést nem teszszük meg, akkor nehezen tudunk határt szabni az igazi világkiállítás és ama tömérdek országos és szakkiállítás között, melyeknek eredete a középkori czéhek és zárdaiskolák ipari és művészeti kiállításaiig vezethető vissza. Tehát maradjunk csak azoknál a kiállításoknál, melyek a mostan megnyilt párisi világkiállítás tulajdonképeni őseinek tekinthetők, a mennyiben keretükben a földnek, ha nem is a szó szoros értelmében minden, de legtöbb művelt országa képviselve volt.

Az *első* világkiállítást 1851-ben Londonban tartották. Albert herczeg, a most is uralkodó Viktória királyné férje tervezte, s ő volt a védnöke is. Összesen mintegy 17,000 kiállító vett részt ezen a kiállításon. Minden művelt európai állam képviselve volt, ezenkívül sok Európán kívüli ország, különösen az angol gyarmatok. Ma is fönnálló maradványa ennek a kiállításnak a híres londoni Kristálypalota, mely akkor maga is csodaszámba ment. Tudvalevőleg az egész épület vasból és üvegből van összeállítva, e két anyagot itt használták először olyan óriás épület megalkotására, mely 563 méter hosszú, 408 méter széles és 20 méter magas. Ezt a rengeteg épületet, mely 13,907 kiállító tárgyait volt képes befogadni, a kiállítás végződtével a Hyde-parkból áthelyezték a norwoodi parkba, hol ma is sokan látogatják. A londoni kiállításnak, melyet Albert herczeg azzal az eszményi czéllal rendezett, hogy élő képe legyen annak a haladási fokozatnak, melyet az emberiség nagy föladatainak teljesítésében idáig elért, nemcsak általános elismerést és erkölcsi sikert aratott, hanem szép hasznot is hajtott, a mennyiben 170,000 font sterlinggel többet jövedelmezett a ráfordított összes költségeknél, a mi a későbbi közkiállításoknál nem mindig ismétlődött.

A *második* igazi világkiállítást Párisban 1855-ben rendezte III. Napoleon. Az előző évben, 1854-ben New-Yorkban is megpróbálkoztak egy nemzetközi iparkiállítás rendezésével, de ez a lanyha részvétel miatt annyira hézagos és szűkkörű lett, hogy nem is lehet világkiállításnak nevezni. Az 1855-iki párisi körülbelül ugyan a szerint a terv szerint létesült, mint az első londoni kiállítás; de nagyobb terjedelemben s több kiállítóval. Nevezetesen mintegy 24,000 minden országbeli kiállító vett benne részt, látogatói száma pedig jóval meghaladta az öt milliót. Nevezetes e kiállítás az ügyes, ízléses elrendezésén kívül főleg arról, hogy a művészet ez alkalommal csatlakozott először az iparhoz.

A *harmadik* világkiállítást 1862-ben megint Londonban rendezték. Ez azonban Albert herczegnek időközben történt elhúnyta miatt igen kedvezőtlen előjelek közt nyílt meg, de így is méltó lett egy nagy nemzet becsvágyához. A kiállítók száma ötödfél ezerrel, a látogatóké pedig egy milliónál többel haladta meg az előző párisi kiállítás számait. Az pedig külön nevezetessége lett, hogy a mezei gazdaság itt sorakozott először teljes egyenjogúsággal az iparhoz és a művészetekhez.

A *negyedik* kiállítást 1867-ben ismét Párisban rendezték, s ettől kezdve Páris lett az igazi világkiállítások városává. Az 1867-iki kiállítást is III. Napoleon császár rendeztette azzal a politikai czélzattal, hogy 1866-ban megingott tekintélyét helyreállítsa, s a világ előtt országának gazdagságát és műveltségét feltárja. Ezzel a szándékkal együtt járt a kiállítás jellegének megváltoztatása. Nem csupán az ipari munkásság versenyteréül szolgáló világvásár volt ez a kiállítás, hanem az egybesereglett népek szórakoztatásáról is gondoskodó mulatóhely. S ezóta minden párisi világkiállításnak mindinkább uralkodó sajátságává lett ez. Arról azonban szó sem lehet, hogy a szórakozási hajlamok sokféle kielégítése a kiállítás komoly, oktató hivatásának kárt okozott volna. Ellenkezőleg, ez a kiállítás ezen a téren is nagy haladást képvisel. A népnevelés, a tudományos, művészeti intézetek, a kultura minden tere ép úgy bemutatkozott itt, mint az ipar különböző ágai. Ennek a világkiállításnak is, mint különben majdnem mindegyiknek, fő látnivalója egy nagy, a Kristály-palota mintájára üvegből és vasból készült iparcsarnok volt, a ma is meglevő Trocadéro-palota. Ez óriási csarnokot nagyon elmésen osztották be. Az egész tojásdad alakú gyűrűkből állott, melyeket a központon átmenő utczák szeltek. Minden ilyen gyűrű mentén egy-egy külön iparág, s minden utcza mentén egy-egy külön ország termékei voltak elhelyezve úgy, hogy a ki szakok szerint akarta a kiállítást megtekinteni, annak az egyes körökön kellett végigsétálnia, a ki pedig országonként akart szemlélődni, az az egyes átmérő útakon járta be a nagy csarnokot. Egyik főérdekessége volt ennek a kiállításnak egy nagy park, melyben az összes országok kulturája be volt mutatva épületekben, szobrokban, ruházatban, foglalkozásban és készítményekben. Sikere ennek a világkiállításnak nagy volt. Ötvenezer kiállító vett benne részt s látogatóinak száma elérte a tiz milliót. A császár és különösen Eugenia császárné ünnepélyt ünnepély után rendeztek, melyeken hallatlan pompát fejtettek ki. De ez volt aztán a császárság utolsó diadala is; három év múlva rászakadt Franciaországra a végzetes háború, mely a császárság mámoros korszakának véget vetett. Ki hitte volna ezt a fényes kiállításon, melyet I. Vilmos porosz király és mindenható kanczellárja, Bismarck is meglátogatott!

1873-ban volt az *ötödik* világkiállítás Bécsben. Nagy áldozatokkal igyekezett ezt a kiállítást a király, Ausztria és Bécs városa mennél sikerültebbé tenni. Magyarország akkor, nehány évvel a kiegyezés után, állami berendezkedésével még nem volt teljesen kész, s nagyobb mértékben vett részt, mint szemlélő, semmint kiállító a bécsi kiállításon, bár kiállított tárgyaival így is sok elismerést aratott. A bécsi kiállítás különösen az elrendezés, összeállítás és könnyű áttekinthetőség tekintetében vált ki. E kiállításon jelentek meg először kelet országai: Khina és Japán, hogy versenyre keljenek a nyugati népekkel; úgy szintén ezen kiállítás alkalmával lett szokássá mindenféle nemzetközi kongresszusok egybekötése a nemzetközi kiállításokkal. Tartottak ekkor Bécsben orvosi, gazdasági, művészettörténeti és sok más egyéb kongresszust.

Nagy csapás lett azonban a bécsi közkiállításra nézve egyrészről az épen akkor támadt pénzügyi romlás, az úgynevezett «krach», meg az Európa több helyén kiütött kolera, mely miatt milliók lemondtak a kiállítás meglátogatásáról, minek következtében a bevételek meg sem közelítették a kiadásokat. 53,000 kiállító vett részt ezen a kiállításon, a melynek építése s berendezése mintegy 25 millió forintba került. Ez óriási összeg az említett okoknál fogva csak részben térült meg. A várt tíz millió helyett összesen alig akadt több látogatója három milliónál. Ennek a kiállításnak maradandó emléke a Praterben ma is fönnálló híres Rotunda, az az óriás kerek s 84 méternyi magas kupolájú épület, mely két szárnyával csaknem egy kilométernyi hosszúságra terjedt. Az egész kiállítás nem kevesebb, mint harmadfél millió négyzetméternyi területet lepett el.

A *hatodik* világkiállítás három évvel a bécsi után, 1876-ban Filadelfiában, Amerikában tar-

ANGYALI KAR A NAGYTEMPLOM TORNYÁNÁL.

OLTÁRI SZENTSÉG.

TÖMJÉN-HÓDOLAT.

ROSKOVICS IGNÁCZ FALFESTMÉNYEI A KECSKEMÉTI RÓMAI KATHOLIKUS NAGYTEMPLOMBAN.

RÁKÓCZI HALÁLA.

1735. Nagypéntek.

Mármora partján, Rodostó felett
Illatos szárnyon leng a kikelet,
Bimbóbontó nap sugara ragyog,
Az ég s a föld ujjongó vigalomban!
. . . S könyhullajtó keserű siralomban
Búsonganak a szegény magyarok,
A szegény magyarok.

A bujdosók . . . nevük is is bús, borús . . .
Mind hős dalja, mind cserfa-koszorús,
Magyar szabadság vitéze vala!
S kinek bátran néztek mindig szemébe:
Ejti most őket néma döbbenésbe
Az enyészet, a halál angyala,
A halál angyala.

Halkan járnak, hogy zajt ne verjenek,
Mint hervadt tájon sápadt levelek.
Ujjonghat már nekik a víg tavasz!
Ők bús avarban, síró őszben járnak,
Útjukon targaly... romok ... sirok... árnyak...
Lelkükre sötét gyász-felhő havaz,
Hajh, gyász-felhő havaz!

*

Gyűlnek, gyülekeznek a szomorú házban,
Ott fekszik Rákóczi nagy, halálos lázban.
Egyszerű faágyát némán körülállják
S hűlő ajakának bucsúzó beszédit
— Lelke szentigéit —
Mint papét a hivők, áhitattal várják.

Föltekint a beteg. Bágyadt szeme-párja
Szelid szeretettel híveit bejárja;
Majd kipirúl arcza, szemében tűz gyúlad.
S míg végsőt lobban a húnyó élet-fáklya,
Föllobogó lángja
Bevilágítja a jövendőt s a múltat.

«Magyarok Istene! — tör fohásza égre —
Te küldél el engem. Te tudod, mi végre.
Szent ügyünk védelmét rám parancsod bízta.
Forgattam híven, míg gyönge erőm tartott, —
Elejtvén a kardot,
Te erős kezedbe adom im most vissza.

«Te tudod, mit tettem; azt is, mit nem tettem.
Vesd a mértékbe és tégy törvényt felettem.
Te tudod, mi vala czélja harczaimnak;
Onző hatalomra nem tört e kéz s elme,
— Hazám szent szerelme
Fénylett csak utamra, mint vezető csillag . . .»

Elcsuklik a szava. Leszáll künn az alkony.
Enyhe szellő lendűl a Mármora-parton.
Int a fejedelem. Az ablak kitárul . . .
S tavasz illatától, mi szivébe árad,
Erőt kap a fáradt.
. . . Onnan jött tán a szent, édes honi tájrul . . .

«Nemzetünk sebei fölszakadozának . . .
— Szól s újra megcsendűl ércze szép szavának, —
Száz sajgó sebéből csurgott piros vére,
Sulyos fegyverünkkel, sujtó két kezünkkel
— Szivünkkel, lelkünkkel —
Csak ezerjófűvet vágtunk mi sebére . . .

«Úgy-e, én fiaim, deli szép vitézim?
Bercsényim, Bottyánom, régi Bezerédym!
Rongyos félistenek — dicső kurucz-tábor! . . .
Főgenerálisom . . . Károlyi Sándorom . . .
Hova lett táborom
A majtényi sikon?! . . . Hajh, Károlyi Sándor . . .»

«Hajh, Károlyi Sándor!» — zúg a szobán végig.
S benn rezeg a hangban, Dolhótól Majtényig
Minden öröm és bú, diesőség és szégyen . . .
«Mennyi fényes csillag!» — szól valaki nézve
A ragyogó égre —
«S a miénk, a miénk örökre lemégyen . . .»

«Csak én távozom el; megyek is már, hívnak,
— Szól a fejedelem — nem megy le a csillag!
Mi bennem múló por, csak az válik röggé.
Mint virrasztó fény, mint honszerelmes lélek
Ott égek, ott élek
A magyar lelkekben örök-mindörökké!

«Oh, mi világosság! . . . Jövendőkbe látok.
Száradjon könnyetek, szünjön zokogástok:
Napok, évek tünnek, századok elmulnak,
Emlékezés zöldje hervadhat felettünk,
De a mit vetettünk,
Kikelnek a magvak s kalászba borúlnak!

«Nagypéntek éjjele... de mily csodás hangok!..
Himnuszok zsonganak s húsvéti harangok!
Nevemet mint jelszót szájrul-szájra adják
Tisza-Duna partján s a kárpáti ormon . . .
Szent hitemre mondom:
Föltámad, fiaim, a magyar szabadság! . . .»

És elnémúl ajka . . . Mély csöndesség támad.
Fölszárad a könny és megenyhűl a bánat:
«...Csitt... csöndesen fiúk, édes atyánk alszik...»
Új csillag gyúl ki fenn tündökletes fényben,
S a gyásztele éjben
Csak a tengermoraj s halk imaszó hallszik.

Lampérth Géza.

Szent Péter.

Szent Pál.

ROSKOVICS IGNÁCZ FALFESTMÉNYEI A KECSKEMÉTI RÓMAI KATHOLIKUS NAGYTEMPLOMBAN.

AZ A BIZONYOS «MIKOS.»

Elbeszélés.

Irta **MIKSZÁTH KÁLMÁN.**

Minden jog fentartásával. (Folytatás.)

— De hiszen ez borzasztó! — kiáltott fel akaratlanúl és kiugrott az ágyból, mintha valami láthatatlan gépezet kilökte volna, majd észrevévén, hogy ily viselettel könnyen elárulja magát, mintegy kiigazítva folytatá: — vagy is hogy lehetetlen, mert összeröffen a rendőrség és becsuknak, elitélnek leányrablásért.

Miközben izgatottan kezdte fölhúzogatni a ruhadarabjait.

A rekedt óriás nevetett.

— Ne törődjék öcsém a taktikával, azt csak bizza ránk. Ha összeröffen a rendőrség, hát akkor egy kis csata lesz Bécsben s megverjük őket gyönyörűen, mert hát mi is leszünk ott egynehányan. Azonban épen azért csináljuk a dolgot éjjel és titokban karácsony első ünnepének éjjelén, hogy ne legyen ott a rendőrség. Ilyenkor egész Bécs részeg és a rendőrség el van foglalva a korcsmákban a temérdek verekedő filiszterrel. Sőt maga a rendőr is felhörpent ilyenkor egy kis szeszt a hideg ellen. Hát én csak azt mondom, hogy gyerekjáték lesz az egész. Az utczák néptelenek ilyenkor. A lámpásokat kioltjuk s úgy elviszszük onnan azt a kis fehér cselédkét, hogy az ördög se veszi észre. Jó lesz az, ne féljen semmit. A báró a karácsony estéjét akarta, de én lebeszéltem erről, mert az éjféli mise miatt tele vannak az utczák éjjel járó-kelő sokasággal s a kaland hirére-zajára hirtelen verődhettek volna össze nagy néptömegek s Isten tudja, milyen kimenetele lehetne a tréfának, de a mi a mai estét illeti, mikor a java lakosság otthon ünnepel a hajlékában és csak a korcsmából hazatérő tántorgó alakok mutatkoznak az utczákon, nem kell tartani semmitől. Bátran fölcsaphat uramöcsém.

Akli még habozott egy perczig, de azt annak is lehet tulajdonítani, hogy épen a csizmáját húzta föl, mert aztán szinte feltűnő jó kedvvel kóválygott kezével Bori uram elébe nyújtott tenyere fölött, épen mint a kánya, mikor le akar csapni.

— És mi lesz a fizetség? — kérdé kiváncsian, mintha épen csak ettől tenné még függővé.

— Hát egy százas, a kirielejzomát, azonfelül a gyönyörűség, — szólt hányi-veti módon Bori uram, hátrahajítva krispinjén a lecsúszott vitézkötést — és minden korcsmában megállás Bécsig. Elég? Mi?

Akli szótalanúl nyújtotta oda kezét.

— Aranyban? — tudakolá.

— Nem is fekete bankóban, — felelte Bori uram ünnepélyesen megrázva Akli kezét. — Van honnan, hála Istennek. (S ezzel kivett foglalóúl öt aranyat a zsebéből és oda nyújtotta Aklinak.) Van a Szepessy bárónak elég.

— Itt van ő most? — kérdé Akli.

— Dehogy van. Ő már előre ment az éjjel az első transporttal. Mi leszünk az utolsók, a seregh ajtók. De már most upre pupos, az én parancsom alatt állasz holnap reggelig. Úgy vedd a dolgot atyámfia, hogy te most katona vagy, mert én úgy veszem. Ha pedig te nem úgy vennéd, az nagyon megárthatna az egészségednek. Reménylem, értesz engem? No, már most tehát öltözz fel szaporán, azaz megállj, ne

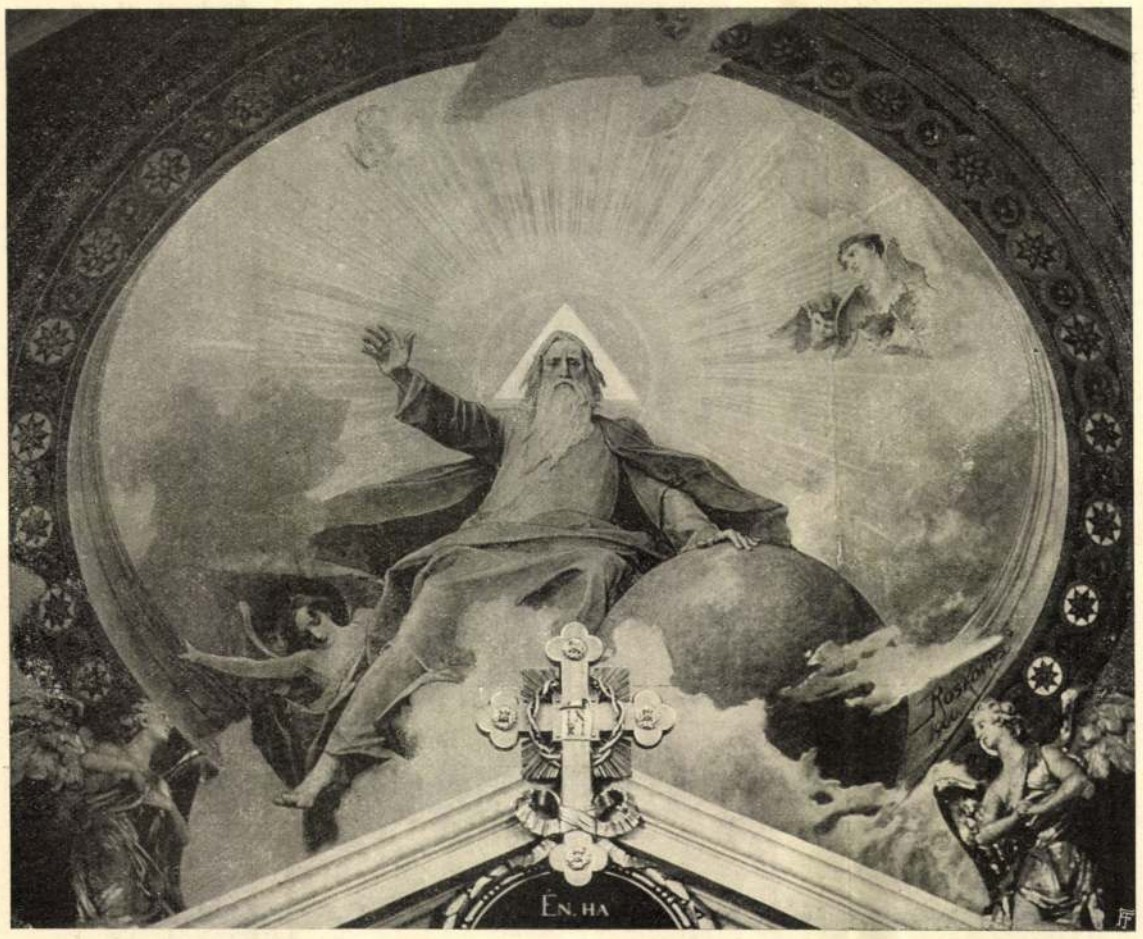

«Miatyánk, Isten!»

ROSKOVICS IGNÁCZ FALFESTMÉNYEI A KECSKEMÉTI NAGYTEMPLOMBAN.

Az újabb időkben nagyon megváltozott Kecskemét város képe. Egykor a Szaharára emlékeztető piaczának keramit kövezetén villamos lámpák sorakoznak, környékén pedig remek új városház, gyönyörű szinház és sok más szép épület emelkedik. Öreg nagytemplomának belseje is fénylő pompájú lett most. Műmárvány, festés és aranyozás teszi ékessé a szentélyt és a főhajót. De a mi fő és nagybecsű a templomban, az *Roskovics* Ignácz festőművészünk falfestményeinek gazdag sora.

A kecskeméti római katholikus hitközség bizalommal adta át Roskovicsnak a nagytemplomot, fesse ki tetszése szerint. És Roskovics kitűnően oldotta meg feladatát.

A mint a templomba lépünk, rögtön szemünkbe tűnik a főoltár fölött a felhőkön trónoló áldó *Uristen* hatalmas fenségű alakja; s komoly jóságos arcza azonnal eszünkbe juttatja: «*Miatyánk Isten.*» A szentély boltozatán van aranysugarak közt a *Szentlélek* fehér galamb képében, továbbá az «Oltári szentség» és «Tömjén-hódolat» czimű angyalcsoport.

A templom főhajójának kupolaszerű boltozatán tizennégy méter átmérőjű óriási kép van: *Üdvözlégy Mária Magyarország védasszonya.* Nappali fényű tiszta kék égben, felhő magaslaton, angyalok között áll *Mária,* szende alázattal meghajolva előre tartja fiát, a gyermek Jézust. Mária lábaihoz *Szent Erzsébet* rózsát, *Szent Margit* liliomot tesz, ezek a virágok zöld leveleikkel országunk szineiben pompáznak. Mária és Jézus előtt térdepel *Szent István* s koronáját nyújtva feléjük. Mellette térdel fia, *Szent Imre* és *Szent László* királyunk bárddal a kezében, hátrább boldog *Gizella* első királynénk és *Szent Adalbert* püspök, hittérítőink egyike. A magyar szentek e főcsoportja alatt keresztelő medencze van viruló rózsákkal, az élő és virágzó keresztény hit jeléül.

A folytatólagos csoportot boldog *Özséb* nyitja meg, a ki Szent Pál ereklyéjét tartja. Ott térdelnek boldog *Ágnes,* boldog *Ilona, Szent Kinga* és boldog *Gertrud* egymás mellett sorakozva. Egy másik csoport élén áll kettős kereszttel boldog *Asztrik* érsek, mellette térdel evangéliummal a kezében *Szent Gellért* vértanu püspök, *Szent Mór,* a benczés pécsi püspök és *János* hitvalló. A másik oldalon térdel a nagytudományú boldog *Pál.* Ezek után *Kapisztrán János* alakja tünik föl, a mint kezében a Máriazászlóval harczra lelkesít. Előtte Kecskemét város hajdani földesura, a törökverő *Hunyadi* János, harczosai s czímerét és buzogányát tartó apródai közt, míg a háttérben *II. Endre* alakja látható, a keresztesek láncdzsáitól környezve. Ez utolsó csoport alatt diadaljelvényekül török zászlók és fegyverek hevernek.

A kupola legfelső részén az Árpádok czímerét tartó angyalok lebegnek. Mária alakja alatt két angyal Magyarország czimerét tartja. Az egyik a czímert Szent István kardjával őrzi, míg a másik a szent koronát tartja a czímer fölé. Két kisebb angyal a fejedelmi buzogányt és az ország almáját őrzi. Dús cserlombok fejezik be a nappali fényben festett, üde, szines képet.

A templom főhajójának középső boltozatán van a kecskemétiek házi képe: «*Szent Miklós püspök, Kecskemét védőszentje megáldja a város régi pásztor és földművelő népét.*» Esti harangszóra munka után összegyűl a földművelő nép és egy öreg pásztor bojtárai között állva, szép fehér kecskét nyújt föl Szent Miklósnak, a ki megáldja az ájtatoskodó népet. Hátul egy nő kaszát tartó férjével, az előtérben egy házaspár áhitattal nézi a jelenetet. Szent Miklós előtt egy angyal tartja a város kecskés czímerét. Roskovics e festményen Kecskemét népének legszebb magyar tipusait örökítette meg.

A következő kép a mennyezeten: «*Hold-világos éjszaka a nagytemplom tornya körűl.*» A torony körűl éneklő angyali kar csoportosúl. Fönt kivont karddal és paizszsal védelmezi az anyaszentegyházat *Mihály* arkangyal, mellette társa, *Gábor* liliomot tart, míg lent egy angyal trombitaszóval hivja a többieket.

A Szentlélek.

ROSKOVICS IGNÁCZ FALFESTMÉNYEI A KECSKEMÉTI RÓMAI KATHOLIKUS NAGYTEMPLOMBAN.

A templom szentélyét a hajótól elválasztó oldalfalon látható *Szent Péter* és *Pál* alakja; az előbbi kulcscsal, ez utóbbi karddal a kezében.

A képek hozzásimúlnak a templom barok stilusához, de azért híven tükröződik bennük Roskovics művészi egyénisége és jellemző ereje. Festési pompájuk pedig meglepi és elragadja a nézőt. A nap szakainak minden hangulata, a reggel, a napfényes dél, az esti szürkület és a holdvilágos éjszaka minden árnyalata megkapóan hű és jellegzetes. Az egyes alakok a szines űrben mintegy megelevenedve élni látszanak.

Roskovics rendkívüli munkát végzett e festmények elkészítésével, melyek bár alulról nézve életnagyságúnak látszanak, a valóságban, ott fenn, óriásiak. Így az atyaisten feje magában százhúsz czentiméter hosszúságú.

E festmények megtekintése végett a télen Kecskeméten járt *Lotz* Károly, a nagy mester, a ki a jubileuma alkalmából alapított Lotz-díjat, mely évente a legművészibb falképnek jut, — Roskovicsnak itélte oda. A kecskemétiek elragadtatásuknak köszönő levélben adtak kifejezést a művész iránt, irván levelükben a többek közt a következőket: «Büszkék vagyunk a művészi képekre, melyek főtemplomunk belső legfőbb díszét képezik.» Roskovics erre így felelt: «Nagy örömömre van, hogy Kecskemét derék magyar népe megért engem: mert kell, hogy Isten imádása és a hazaszeretet egy szívből fakadjon, egy oltáron, együtt ápoltassék.»

Ez a pár szó világosan megérteti velünk, hogy mi vezette Roskovicsot művészi munkájában.

Gróf *Csáky* Károly váczi püspök május 3-án nagy ünnepségek között szenteli föl a templomot, mely nemcsak Kecskemétnek, hanem a magyar művészetnek is egyik büszkesége.

Dr. Kovács Dénes.

HUSVÉTKOR.

Örökkévalóság
Édes gondolatja,
Szállj át a világon
Egy-egy pillanatra!
Vigasztald a sírót,
Emeld föl az árvát,
Sáppaszd el az álnok,
Az elbizakodott
Emberek orczáját!

Örökkévalóság
Ragyogó reménye,
Állj meg a mi csüggedt
Szivünk közepébe.
Szomorú, könny-ejtő
Arczunkat emeld fel,
Bátoríts bennünket
E földi időn túl,
Egy szebb kikelettel!

Örökkévalóság
Áldott hitvilága,
Légy velünk az élet
Száz zivatarába' . . .
Maradj, mint tanúság
Az ember-szivekben:
Hogy nem lakik Isten,
Csak az igazságban,
Csak a szeretetben!

Örökkévalóság
Édes gondolatja:
Szállj át a világon
Egy-egy pillanatra;
Vigasztald a sírót,
Emeld föl az árvát,
Sáppaszd el az álnok,
Az elbizakodott
Emberek orczáját!

Szabolcska Mihály.

15. SZ. 1903. (50. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ NAGY MIKLÓS. | FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, ÁPRILIS 12.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt { egész évre 24 korona, félévre 12 „ | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 16 korona, félévre 8 „ | A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) { egész évre 10 korona, félévre 5 „ | Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

«Üdvözlégy Mária, Magyarország védasszonya.»

ROSKOVICS IGNÁCZ FALFESTMÉNYE A KECSKEMÉTI RÓM. KATH. NAGYTEMPLOMBAN

öltözz, majd más gúnyát küldök be, a mit föl kell venned, mert mi most parasztok vagyunk útközben, tudod, a taktika miatt.

— Értem.

— Egy óra múlva indulunk.

— Helyes. Én készen vagyok.

Bori uram személyesen hozott be egy darócz nadrágot, egy tüszőt, egy pár nagy patkós csizmát, bárányból sapkát, egy karabélyt és egy bőrködmönt.

— Itt van a hadi készség, — szólt nevetve. — Csinosítsd ki magadat!

Akli magára maradt, kétségbeesett, dúlt arczczal. Izgatottan kapott halántékához: Istenem, mit tegyek? Búzavirágot elrabolják az éjjel. Vége, örökre vége a bájoló idyllnek, mely az elején oly váratlanúl megszakadt s melyet a börtön magányában édesbús fantáziával tovább szőtt. Szíve megtelt keserűséggel. Hát van Isten? — kiáltá, a mint látta, hogy a nap most is felkel s fagyos, közömbös sugaraival benevet az ablakon. Hát nem roppan össze a világ? Holnap ilyenkor is csak úgy fog lenni minden, — de ő már ott lesz a karvaly kezeiben...

Összecsikorította fogait, aztán a párnák közé vetette magát, tehetetlen dühében sírt, majd megfogván a karabélyt, azon gondolkozott, ne lőjje-e magát főbe, midőn szelíd kopogtatás hangzott az ajtón.

— Bújj be! — dörmögé keserűen.

Hát ki toppant volna be más, mint Gelencsér Mihály uram, megelégedett, rejtélyes ábrázattal?

— Mi az ördög? — kiáltá kedélyesen, — Csak nem reggelizett tormát? Hisz a szeme könnyezik. Mi történt azóta?

— Beszerződtem én is a «vitézek» közé, — mondá sötéten Akli.

— Hallom, mondta a vőm, hogy önt szerencsésen sikerült neki beajánlani pótinsurgensnek, hanem hát megtudtam mindent — folytatá a hangját suttogóra lassítva — és a dolog általában nem érdemel valami különösebb figyelmet. Bajmódy komám bevallott mindent, egész két óráig ittunk együtt; micsoda pocsék bora van annak a szerencsétlen mészárosnak, majd meghasadt tőle a fejem . . . Hát nincs itt semmi merényletről szó, se Napoleon, se Ferencz császár ellen. Egy kis bolondság. Lányszöktetés. A báró feleséget akar szöktetni. Tudja, milyen szamarak a nagy urak. Bizonyosan tányéron hoznák eléje, de neki jobban tetszik, ha lopja. Hát csak ezt jöttem megmondani, hogy semmit se aggódjék.

— A pokolba is! — fakadt ki Akli éktelen káromkodásban. — Hiszen csak épen ez kellett nekem. Ön becsületes ember, Gelencsér bácsi, van szíve, megérti az enyimnek a mélységes keserűségét. A leány, a kit el akar a báró rabolni, az én lelki üdvösségem, az én ezerszer elképzelt, ezerszer megálmodott jövendőbelim, ama Kovács kisasszony, a kit említettem.

Az apó arcza megfelhősödött.

— Tyűh, a likom-fikomját, erre bizony nem gondoltam. No, ez már furcsa puska! Hát mit csináljunk?

— Egyet lehetne.

— Mi az?

— Akar-e segíteni?

— Mint a tulajdon fiamon, — szólt az öreg ünnepélyesen.

Akli a nyakába borult az öregnek, megölelte.

— Az Isten áldja meg ezért a szaváért. Egy levelet irnék a császárnak; egy lovas embert kellene keríteni, a ki elviszi a levelet a Burgba és ott törik-szakad átadja még ma Ő Felségének. Mit gondol?

Gelencsér gondolkozott.

— Legjobb volna, ha saját maga vinné el ezt a levelet, mert hol vegyek én olyan embert, a ki bizonyosan eljuttatja a levelet még ma a császárnak? Lovat még talán tudnék keríteni.

— Nem, nem — ellenveté Akli, — nekem ezekkel a gazemberekkel kell együtt maradnom. Megölne a kétség, ha külön lennék, egyszerűen megőrülnék bele. Ha köztük vagyok, még mindig megakadályozhatom valahogy, ha máskép nem, a legroszabb esetben egy pisztolygolyóval. A pisztolylyal tudok bánni, de lovon soha se ültem.

— Akkor hát irja meg azt a levelet.

— Van-e valami megbizható embere?

— Majd elviszi a Ragyabunkó.

— És átadja Trautmannsdorf grófnak, ez lesz a legjobb. Hozzon hamar egy kis tintát és papirt. Itt van ez az öt arany a lovasnak. Fogadja el, kérem.

Gelencsér tintát, papirt hozott s gyorsan vetette rá a betüket Akli:

«Tudassa kérem sürgősen Ő Felségével, hogy Szepessy báró paraszt ruhába öltöztetett insurgensekkel meg fogja ma, karácsony első ünnepének éjjelén támadni Szilvássyné Ungargassei intézetét s erőszakkal elhurczolja onnan Kovács Ilona kisasszonyt. Ezeket tudatja Ő Felségének egy hódoló szolgája, a ki szinte közte van az insurgenseknek.»

Borítékot csinált és ráirta a borítékra: Trautmannsdorf Konrád grófnak, Cito citissime.

— Itt van, kedves Gelencsér bácsi, pecsételje le, arra már nem érek rá, mert lépteket hallok, aztán keressen valami lovat és lovast. Siessen, siessen az Istenért!

Ugyancsak ideje volt, mert Bori uram már bejött sürgetni.

— Hopsza Farkas! Ugorj Farkas! Micsoda? Most sincs kend felöltözve? Ejnye, milliom ördög adta!

No most aztán öltözött is Akli gyorsan, katonásan, egy percz alatt olyan parasztlegény volt, mint a pinty, még a tüszőt is felkötötte. (Csakhogy ehhez tótúl is tudni kellene, — jegyzé meg később Málnási János uram.)

Falatoztak egyet; a fölséges fagyos szalonna, rá egy-két kupicza öreg szilvórium képezték azt a nagy összhangot akkoriban, a mitől a magyar gyomor legszivesebben békült ki reggel, ezalatt befogott a Tóth Mátyás kocsisa s elhelyezkedvén a szénás szekérre rakott czók-mókokon, megindultak végre, annyian, mint az arató tótok, vidám énekszó és kurjongatások között.

Szigorú, hideg idő volt, a föld csonttá fagyva és hóval borítva. A nap csak fénylett, de nem melegített. Oly tiszta volt a levegőég, hogy a három lovacska párája szembántó piszkos köd gyanánt gomolygott a szekér előtt. A szilvóriumos kulacs sorba járt most is. (Fűtsünk, nemes atyafiak, mert megfagyunk.) A sehol véget nem érő fehérséget semmi se zavarta, csak az úton messze egy-egy elmosódó feketeség, a Szepessy korábban elindúlt szekerei, meg a faluvégeken a disznópörkölések kormos foltjai. De ezek a fekete karikák is csak a határig tartanak. Újfalutól már ez se lesz. Ausztriában nincs pörzsölés, lobogó lángok közti megdicsőűlés a halál után; ott talán még a sertés is ispotályban múlik ki.

Dévény-Újfalunál nem mutatkozott elegendőnek a belső fűtés. Bori uram leszállást vezényelt a korcsmánál, a hol vidám tűz pattogott a kemenczében — és az előző szekér nemesei is ott tartottak pihenőt. Nosza, lett nagy öröm a találkozás okából és nagy áldomás.

Száz tojásból rántottát rendeltek s harmincz itcze melegített czimetes vörös bort (az veri ám ki a hideget). A korcsmáros nem akart bort adni, mivel, úgymond, nem illendő ilyen ünnepen, mialatt a nagymise folyik a templomban. A miért aztán jól megverték, úgy hogy felmenekült a padlásra s a létrát maga után húzván, onnan fenyegetőzött le gyalázó szavak kiséretében.

Minthogy pedig a fehérnép is réműlten szétszaladt, nemes uraimék maguk szolgálták ki magukat, fölfeszítvén kamrát, pinczét, sütvén a rántottát, melegítvén vörösbort és hordván be az udvarról rőzsét a tűzre.

Mindez pedig nagy mulatság volt, de a legjobb kedvre Akli Miklós szottyant, mert a mint kiméne egy ízben a rőzséért, hall vala lódobogást s látja, hogy az úton elvágtat a kapu előtt egy szürke paripa s rajta ül a Ragyabunkó. Se jobbra nem néz, se balra nem néz, csak megy egyenesen, mint a kilőtt nyil.

Szive nagyot dobbant az örömtől.

— Szegény Búzavirág meg van mentve.

(Folytatása következik.)

EGY AMERIKAI MILLIOMOS NAPLÓJÁBÓL.

Irta George *Hibbard*. — Angolból fordította *S. A.*

Augusztus 5. Ez az egyetlen pillanat, a mikor magamra maradhatok. Olyan álmos vagyok már, hogy majd meghalok. El kell mennem a vendégfogadóba, hogy egy kis pihenésem legyen. A házam úgyis olyan, mint egy vendégfogadó. Most is van benne legalább tizenöt vendég, vagy több is. Az este legnagyobb részük csak hajnali három óra után ment fel a szobájába. Billy Bollen ugyan nyiltan megmondta, hogy menjek aludni, majd vigyáznak ők magukra, de hát nekem afféle régi módi nézeteim vannak a házigazda kötelességeiről, másrészt meg úgyis oly ideges voltam, hogy nem tudtam volna aludni.

Ma reggel meg a Whytelawék bőröndjeivel ébresztettek fel. Azt hittem, egy nagy czirkusz podgyászát czipelik le. Látva, hogy úgy sem tudok aludni, lementem elbúcsúzni tőlük. Persze, újból lefeküdni már nem volt érdemes. Iszonyú hosszú volt az idő a szokásos napi foglalkozások kezdetéig. Lementem a kertbe, aztán onnan a tengerpartra. Milyen vidám és friss volt minden! Eljutottam a Landonék keritéséig, a mikor a bokrok közül valami fehérség villant elém. Vajjon Landon Margaret e? Ilyenkor! Lehetetlen! De mégis, azt az érzést éreztem, a mely csak akkor szokott elfogni, ha őt látom. A szivem megdobbant; igen, ő az. Merészen közelebb mentem.

— Oh, — kiáltott bánatosan, mikor meglátott, — jöjjön és segítsen!

Máskor alig áll velem szóba, tüntetőleg félrenéz, ha megjelenek előtte. Nem akarja, hogy azt mondják, azért kedveskedik velem, mert gazdag vagyok. Általában azt vettem észre, hogy a jóravaló ifjú nők nagy része igy tesz velem. Másoknál csak megszoktam valahogy, de Landon kisasszonynál — fáj.

— Milyen vigyázatlan vagyok! — mondta a leány. — Játszottam a gyűrűmmel és ime elvesztettem!

Segítettem neki keresni. Körüljártuk a gyepet, nem nézve egymásra, csak a gyepre. Mikor a gyűrűt megtaláltuk, a leány beszélgetni kezdett velem, a mi rám nézve egészen szokatlan dolog volt. A koránkelés előnyeiről, a reggel szépségéről beszéltem neki, olyasformát sejtetve vele, hogy az ő kedvéért keltem fel ily korán. Persze hazudtam, de ez talán megbocsátható. A leány egészen természetes, nyilt, kedves volt irántam, a mit mások előtt semmi esetre sem mutatott volna. Aztán egyszerre felugrott és megkérdezte, hány óra.

— Háromnegyed kilencz, — feleltem az órámra nézve.

A leány úgy tett, mintha el akarna menekűlni.

— Oh, most már mennem kell! — mondta, ismét a megszokott modorát öltve fel. — Önnek tele van a háza vendéggel, vissza kell mennie hozzájuk.

No lám! Akárki mást meghitt volna reggelire. Láttam, hogy gondolt rá és mégsem tette meg.

SZENT MIKLÓS, KECSKEMÉT VÉDSZENTJE, MEGÁLDJA A VÁROS PÁSZTOR ÉS FÖLDMÍVELŐ NÉPÉT.

SZENT ISTVÁN JOBBKEZE.

SZENT LÁSZLÓ FEJEREKLYÉJE.

ROSKOVICS IGNÁCZ FALFESTMÉNYEI A KECSKEMÉTI RÓMAI KATHOLIKUS NAGYTEMPLOMBAN

Roskovics festő

Uj Ember.1951.II.25. 3.old.

Száz éves a bazilika

Ybl

Roskovics Ignác festő 1854-1915.
Oltárképet küld a Képzőmüv. Társ.
1882. őszi kiállitására.

Budapesti Hirlap 1882. VII.24.
202.sz. 3.o. /Sz.és M./

gr. Gelkonics Endrl mmbarát

Pesti Hirlap. 1885. febr. 12. 5

Roskonics Sgnác nepomuki Szt. János...

Festészet,1900-1919 - Önálló táblakép - Életkép

R o s k o v i t s Ignác:
Jancó.
/A Székesfővárps vásárlása a téli kiállitáson,1913-14./

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
85.

Falkép
A királyi vár Szt. István terme szá
mára /vázlatok/
Roskovics Ignác

Századok 1902. 872 o.

M. S.: Mátyás király szobra

Táblakép. „Kintornás." Rozakievicz

Pesti Hirlap. 1879. jun. 19. 3.

a Wahrmann Mór által alakitott....

Festészet, oltárkép Ybl

Roskovics Ignác oltárképe

Budapesti Hirlap, 1882, IX.30.

269.sz.3. /Sz.és M./

Festészet. XIX. sz. Táblakép. „Nepomuki Szent János." (Roskovics)

Pesti Hirlap. 1885. VII. é. nov. 9. 9o.

Both Menyhért: A Mücsarnokból

FESTÉSZET XIX.szd., karton,
Roskovics Ignác.

Religió 1897.I.fv. 44.sz.
vegyesek 370.old.

FESTÉSZET, XIX.szd. önálló táblakép, Roskovics Ignác 200 kisebb képe.

Religio, 1897.I.fv.44 sz. vegyesek 370 old.

1 testmény Roskovicsból. Vásrosi
Museum Szeged.

Magyar Ismeretek II. 1901-02
439-421.

Táblakép. „A szlutlélek eljövetele”,
Roskovics

Pesti Hirlap. 1880. máj. 30. 4.
az egyházi pályázat eredménye

Festészet. XIX. sz. Táblakép. „A szentlélek eljövetele." (Roskovics)

Pesti Hirlap. 1885. VII. é. máj. 10. 9–11.

Radó Antal: Festészetünk a kiállitáson

Festészet. XIX. sz. Táblakép. „Pici piros alma." (Roskovics)

Pesti Hirlap. 1885. VII. é. nov. 28. 10 o.

Az őszi Kiállitáson a művásárlás....

Roskovics Szuác festő (1854–1915)

Pesti Hirlap. 1885. nov. 28. 10.

Az őszi kiállitáson a művásárlás...

FESTÉSZET XIX szd. önálló táblakép, Roskovics Ignác müve, ungvári székesegyház.

Religio 1900 I.fv. 2.sz.
Vegyesek.

Roskovics Ignác Jestő (1854-1915)

Pesti Hirlap. 1885. III. é. nov. 9. 90.

Both Menghést: A mincsaroskból

Rokonics. festő"

Magyar Iparművészet, 1900

1/2. sz. 70-73.o.
ly: művek. (Petőfi összes költeményei)

Roskovics Ignácz festő

Magyar Szamüvészet, 1950

3. sz. 108. o.

Hauszmann A.: A budai kir. vár kt. Istrán terme.

Roskovics Ignác festő

Pesti Hirlap. 1883. dec. 21. 10

a Múcsarnokból

Roskovics Ignác festő

Pesti Hirlap. 1883. okt. 10

Prém József: Az őszi mutiállítás

Táblakép. „Nepomuk

Pesti Hirlap. 1885. nov. 9. 9

Both Manghirt: A Müsenekből

Táblak ép. „Péči pirosalma", Roskovics

Pesti Hirlap. 1885. nov. 9. 9

Both Munghért: A Mincsárnek bál

Táblakép. „Szt. Erzsébet", Roskovics

Pesti Hirlap. 1884. okt. 8. 3

a festőh Rozéből

Táblak ép. „A gourmand," Roskovics

Pesti Hirlap. 1886. nov. 12. 4-5

Prém József: A jubiláris tárlat

Táblak-ép. Életkép. Roskovics

Pesti Hirlap. 1880. okt. 4. 4.

Kaszinány Ödön: Ösi mutszialitás

Alkalmazott Táblakép

az Árpád-ház nagyjainak képei a budai kir. vár szt. István termében

Roskovics Ignácz

Bp

Magyar Sparmüvészet, 1950

3. sz. 108. o.

Hauszmann A.: A budai kir. vár szt. István tornye.

Roskovics 1 festménye
hegedi vázosi mus.

Magyar Minerva III. 1903-04.
656 l.

Alk

Táblaký, oltárkoj Roskovics

Jbl

Igazoltál

Budapesti Hirlap. 1882, VII. 29.

207 n. 3. o. (Sz. és K.)

Festészet, falkép
az eperjesi gör. kat. székesegyház
falképei, Roskovics Ignác, 1882.

Művészet, III., 1904. 195-196.

Divald Kornél: Eperjes ujabb templomai.

Roskovics Ignác festő

Pesti Hirlap. 1885. dec. 22. 1-2

Both Menyhért: A kerdésényi kiállítás

Roskovics Ignác festő

Pesti Hirlap. 1885. nov. 29. 3

Az őszi kiállitásban kitüzött...

Roskovics Ignác festő

Pesti Hirlap. 1885. nov. 9. 9

Both Manghárt: A Mücsamokból

Roskovics Ignác festő

Pesti Hirlap. 1885. máj. 10. 9–11

Radó Antal: Festészetünk a kiállitason

Roskovics Ignác festő

Pesti Hirlap. 1885. márc. 21. 11

a trónörökös könyve

Roskovics Ignác festő

Pesti Hirlap. 1885. febr. 12. 5

Roskovics Ignác Uxonuki Szt. Jánost.

Rookovics Ignác festő

Pesti Hirlap. 1884. okt. 8. 3

a festők körében

Roskovics Ignác festő (1854-1915)

Pesti Hirlap. 1885. VII. é. máj: 10. 9-11.

Radó Antal: Festészetünk a Kiállításon

Roskovics Ignác festő (1854–1915), első
művészi díj, Műcsarnok.

Pesti Hirlap. 1885. VII. nov. 29. 30.

Az őszi Kiállitásra Kitüzott pályadijak ....

K e c s k e m é t

R.k.templom falképei
- Roskovics Ignác -

M Ú V É S Z E T
II.évf. 1903.
64.
"Hazai krónika"

Roskovics Ignác festő

Pesti Hirlap. 1880. nov. 30, 3.

a képzőmüvészeti tárulatból

Abonnieren Sie / Lesen Sie

Ihre Zeitung!

Ihr Zeitungsverlag

Ihr Zeitungsverlag

Ihr Zeitungsverlag

Roskovics Ignác, festő

Műgyűjtő 1928. nov. 327.

Roskovics Ignác

festő

Magyar Iparmüvénet, 1897/98.

I. köf. 5. sz. 225. o. – Zj müvek.

Petőfi – album.

Roskovits Ignác festő, mintarajzis-
kolai növendék

Pesti Hirlap. 1880. jun. 20.

Kaas Ivor: Magyar festők

Roskovics Ignác mintarajziskolai
nőrendék, festő

Pesti Hirlap. 1880. máj. 2. 3.
Az egyházi festészet emelése
tárgyában....

R o s k o v i c s Ignác festő

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
256-264.
"Baditz Ottó"

R o s k o v i c s Ignác festő

M Ű V É S Z E T
II. évf. 1903.
64.
"Hazai krónika"

Roskovics Sguár festő (1854–1915)

Pesti Hirlap. 1885. VII. e: dec. 22. 1–20.

Both Menyhért: A Karácsonyi kiállítás

R o s k o v i c s Ignác festő
1854 - 1915.

Janó
/Vásárlás a téli kiállitáson,
1913-14/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
85.

Roskovics Ignác, festő

Katolikus Szemle. 1909. I. k.
59–68. o.

x: Téli műkiállítások.

Roskovics Ignác festő

Századok 1902. 872 o.

M. S.: Mátyás király szobra

Roskovits (Ignác)

festő"

Budapesti Szemle, 1883.

XXXIII. 152.–163.l. Angelos:

Az ősi művészetről.

Roskovics Squár festő

Pesti Hülap. 1880. okt. 4. 4.

Kacziány Ödön: Őszi mukiállítás

Roskovics Ignác Gertő

Pesti Hirlap. 1880. szept. 29. 6.

Haynald Lajos Kalocsai érsek...

Roskovics Ignác, festő

Budapesti Szemle, 1912(CLI) 457-464l.

D.: Téli tárlatok

Roskovics
Regels, vázosi mín. 1 kép.

Magyar Minerva II. 1901-02
439-42. l.

Roskovics festi
Mégye k. muzeum kycol.

Magyar Minerva III. 1903-04
656. l.

Roskovitz Ignác

Pesti Hirlap,1882.nov.24.5.
A király a Mücsarnokban

Roskovics Ignác festő

Pesti Hirlap, 1882. okt. 22. 9.
Porzsolt Kálmán: A mücsarnok őszi kiállitása

Roskovics Ignác festő

Pesti Hirlap. 1881. okt. 19. 3.

A Műcsarnokból

Roskovics Ignác festő.

Pesti Hirlap. 1881. nov. 6.

Szemere Attila: Ősfi mutatlat

Roskovics Ignác festő

Budapesti Hirlap, 1882. VII. 29

207. n. 3. o. (cfr. ed. K.)

Roskovics Ignác feste

Budapesti Hirlap 1882 V. 4

122 r. 20 Melléklet

Magyar művészek külföldön

festmény Rozkovicstól. Keged. városi museum.

Kapar Minerva IV. 1904-ki

855-[illegible]2.

Roskovics

Inapar Minima IV. 1304-ii
855 l.

Roskovich Ignác,
festő

Kol. Szemle, 1894.
30-57, 233-247, 419-440,
529-603, 799-812. o.

Veliszfószló: Az egyhóri ... etc

Roskovits festő.

Pesti Hirlap. 1882. jul. 24. 1-mell. 2. l.

Roskovits Ignác festő

Pesti Hirlap. 1882. jul. 17. 4. l.

Roskovitz Ignác festő

Pesti Hirlap, 1882. dec. 11. 12.
Az egyházi festészeti pályázatok

ROSKOVICS IGNÁCZ festő XIX szd.
Ungvári székesegyház oltárképe.

Religio 1900 I.fv. 2.sz.
Vegyesek.

Roskovits Sznác festő (1854–1915)

Pesti Hirlap. 1886. nov. 12. 4–5.

Prém József: A jubiláris táslat

Roskovics Ignácz festő XIX szd.

Religio 1900 I.fv. 2.sz.
Vegyesek.

Roskovics Ignácz, festő XIX.sz.

Religió 1894.I.fv.29.sz.

Vegyesek 251-252 o.-ig.

Roskovics Ignác festő, XIX. szd.

Religio, 1897.I.fv.44 sz. vegyesek 370.old.

Roskovitz festö.

Pesti Hirlap. 1882. aug. 8. 2-mell. 1. l.

MDK

Roskovics Ignác /1854-1915/

Önarcképe. Repr.

Művészeti Hetek Ungvár. 1914.

MDK

Balitz Ottó, Mecgrády Antal, Roskovics Ignác, illusztr.-k.

Petőfiné Szendrey Mulia. Rajzai és mé több művészé. Bp. Grill. 1891.
Magyar költök szerelmei. Bp. Hornyánszky. 1887.
Egy amateur naplójából. Bp. Athenaeum. 1889.
Izsó Miklós élete és munkái. Bp. Athenaeum. 1897.
Jankó János élete és munkái. Bp. Athenaeum. 1899.
Magyar művészek. Műtörténelmi vázlatok képekkel. Bp. évai. 1887. Vastag papirr
Dr. Szemlér Lőrinc gyüjt.-nek [illegible]kciója. Bp. 1936. nyom. am kiad.
Könyvtiszek. - Könyvilusztrációk.
Arv. Közl. 1936. 5.k.sz. 89.l.

MDK

Roskovics Ignác /szül.1854/

Férfi tanulmány.Jelzés fent balra:Roskovics 878. Vászon. 66x53

Ernst Muzeum aukciói. XV. 45.1.

MDK

Roskovics Ignácz

A főváros restauráltatta a Józsefvárosi templomot s a mennyezet képeinek megfestését Roskovics Ignáczra bizta. Négy nagy csoportképet festett és négy mellképet, a négy evangélistáét. Az első csoportkép Szüz Máriát ábrázolja,amint palástjával több szent alakját betakarja és fogadja a szent koronát felajánló szent István fohászát.

Cikk: Roskovics falképei.

Magyar Lányok, 1895. 366.l.

MDK

Roskovics Ignácz

A Józsefvárosi templom restaurálásakor a mennyezet képeinek megfestésére Roskovics I. kapta a megbizást. A csoportképek közül a második Szent József álmát, a harmadik a Szent Háromságot és az utolsó csoportkép Szent József halálát ábrázolja.

Cikk: Roskovics falképei.

Magyar Lányok, 1895. 366.l.

MDK

Roskovics Ignác

"Csapszékben" c. kép repr.

Árverési Közlöny, 1937. 4 rk.sz.

MDK

Roskovics Ignác

"Incselkedés" c.kép repr.

Árverési Közlöny, 1935. 2 rk.sz.

MDK

Roskovics Ignác /1854-1915/

1880-ban Münchenbe ment s októberben beiratkozott a Képzőművészeti Akadémiába.Félév után ott hagyta a "gyakorlati festőosztály" profeszszorát és mütermet bérelt, ahol megfestette "A Szentlélek eljövetele" c.képét,amely a Műcsarnokban 1882-ben a vallásalap 300 frtos egyházi festészeti diját nyerte el.

L.: Roskovics Ignác

Művészet,1915. 448-451 lapok.

MDK

Roskovics Ignác /1854-1915/

Szalókon, Zemplénmegyében született. 1875-ben beiratkozott a mintarajziskolába, ahol megfestette első képét "Tud-e váltani?" s azt ki is állitotta a Mücsarnokban 1880-ban.
Ugyanebben az évben részt vett a budapesti oltárképpályázaton és elnyerte a harmadik dijat.

L.: Roskovics Ignác

Müvészet, 1915. 448-451 lapok.

MDK

Roskovics Ignác /1854-1915/

"Pici piros alma" c.életképét 1885-ben állitotta ki. Életképei közé tartoznak még "Acél,kova, tapló", "Extra passzió", "A rózsámnak" stb. 1885-ben a "Pici piros almá"-ra megkapta a Mücsarnokban a 600 frtos Társulati dijat.

L.: Roskovics Ignác

Müvészet, 1915. 448-451 lapok.

MDK

Roskovics Ignác /1854-1915/

1882-ben Rómába utazott.Itt festette meg ez évben "József a kis Jézust neveli" c.képét, amely a lévai piarista-templom főoltárát diszíti.
Rómából hazatérve, 1884-ben Ungváron telepedett le, ahol kis ideig rajztanár.Még ez évben megfesti "Igyék már kelmed" c.életképét és "Szent Erzsébet"c.vallásos képét.

L.: Roskovics Ignác
Müvészet,1915. 448-451 lapok.

MDK

Roskovics Ignác /1854-1915/

"Erdély uniója" c.történeti tárgyu /1896/képe után megrendelést kapott a budavári királyi palota Szt.István-termének festői diszitésére. A magyar szentek e képei 1900. a Mücsarnokban megszerezték Roskovicsnak a kis állami aranyérmet.

L.: Roskovics Ignác

Müvészet,1915. 448-451. lapok

MDK

Roskovics Ignác /1854-1915/

Megfestette "Nepomuki szt.Jánost", utánna hét falképet és három oltárképet festett a szinai /Zemplénmegye/ templom számára. Ezeket egy sor életkép követte: "Hátha innánk!" "A gourmand", "Kóstolja, de édes!" stb. Ismét vallásos tárgyu képet fest "Mária üdvözletét" és falképekkel disziti a józsefvárosi templomot 1894-95-ben.

L.: Roskovics Ignác
Müvészet,1915. 448-451 lapok

MDK

Roskovics Ignác /1854-1915/

Egész sor illusztrációt is rajzolt képes lapok számára.
Arcképei közül ismertebbek a Kossuthé/Pestmegye székházában/, Madách Imréé /Nógrádmegye székházában/ stb.

L.: Roskovics Ignác

Művészet, 1915. 448-451.lapok.

MDK

Roskovics Ignác /1854-1915/

A kecskeméti nagytemplomot falképekkel ékesiti és e müvéért 1902-ben a 2000 K-s Lotz-dijjal tüntette ki a Képzőművészeti Társulat.
Élete egyik legutolsó nagyobb müve a budai vártemplom oltárképe, amely szt. István ábrázolja, midőn Asztrik püspöktől átveszi a koronát.

L.: Roskovics Ignác

Művészet, 1915. 448-451. lapok.

MDK

Roskovics Ignác

Katona József drámairó /1792-1830/. Olajfestm.
Roskovics Ignác, 1902. 124x93 cm.

Höllr Nemz. Szinh. kiáll. 12.l.

MDK

Roskovics Ignác

"Szent István a keresztény vallást hirdeti".
Olajfestmény.Vászon.M.122-160 cm.Festette Roskovics Ignác.Jelzés alul jobbra:"Roskovics"
Másodlata a királyi várpalota Szt.István-terméb
ben.

Tört.Képes.lajstr.1907. 1.lap

MDK

Roskovics Ignác

"Szent István apostoli királylyá koronázása" /1001/.
Olajfestmény.Vászon.M.122-160 cm.Jelzés alul jobbra:"Roskovics".
Másodlata a királyi várpalota Szt.István termében.

Tört.Képes.lajstr.1907. 1.lap

MDK

Roskovics Ignác

"Szent Imre herceg. /+ 1031/."
Olajfestmény. Vászon. M. 164.5-64 cm. Jelzés alul balra: Roskovics.
Másodlata a királyi várpalota Szt. István-termébe

Tört. képes. lajstr. 1907. 2. l.

MDK

Roskovics Ignác

"Szent László király./1077-1095/."
Olajfestmény. Vászon. M.164.5-64 cm.Jelzés alul balra:Roskovics.
Másodlata a királyi várpalota Szt.István-termében.

Tört.Képes.lajstr.1907. 2, 3.l.

MDK

Roskovics Ignác

"I. Béla király./1061-1063/."
Olajfestmény.Vászon. 164.5-64 cm. Jelzés alul jobbra: Roskovics.
Másodlata a királyi várpalota Szt.István-termében.

Tört.Képes.lajstr.1907. 2.l.

MDK

Roskovics Ignác

"III. Béla király./1173-1196/."
Olajfestmény. Vászon.M.164.5-64 cm. Jelzés alul balra:Roskovics.
Másodlata a királyi várpalota Szt.István-termében.

Tört.Képes.lajstr.1907. 3.l.

MDK

Roskovics Ignác

"Kálmán király./1095-1116/."
Olajfestmény.Vászon.M.164.5-64 cm.Jelzés alul balra:Roskovics.
Másodlata a királyi várpalota Szt.István-termében.

Tört.Képes.lajstr.1907. 3.l.

MDK

Roskovics Ignác

"Magyarországi Szent Erzsébet./+1231/."
Olajfestmény.Vászon.M.164.5-64 cm.Jelzés alul jobbra:Roskovics.
Másodlata a királyi várpalota Szt.István-termében.

Tört.Képes.lajstr.1907. 4.l.

MDK

Roskovics Ignác

"IV. Béla király./1235-1270/."
Olajfestmény.Vászon.M.164.5-64 cm.Jelzés alul jobbra:Roskovics.
Másodlata a királyi várpalota Szt.István-termében.

Tört.Képes.lajstr.1907. 4.l.

MDK

Roskovics Ignác

"Szent Margit hercegnő./+1271/."
Olajfestmény.Vászon.M.164.5-64 cm.Jelzés alul balra:Roskovics.
Másodlata a királyi várpalota Szt.István-termében.

Tört.Képcs.lajstr.1907. 4.l.

MDK

Roskovics Ignác

"II. Endre király./1205-1235/."
Olajfestmény.Vászon.M.164.5-64 cm.Jelzés alul jobbra:Roskovics.
Másodlata a királyi várpalota Szt.István-termében.

Tört.Képcs.lajstr.1907. 3.l.

MDK

Roskovics Ignác

"III. Endre király./1290-1301./"
Olajfestmény.Vászon.M.164.5-64 cm. Jelzés alul jobbra:Roskovics.
Másodlata a királyi várpalota Szt.István-termében.

Tört.Képcs.lajstr.1907. 5.l.

MDK

Roskovics Ignácz festőművész

Az osztrák-magyar monarchia irásban és képben c. hon- és népismertető vállalatból, 373-375. füzetek jelentek meg, melyek Magyarország VII. kötetének 6.,7.,és8. füzetei. E kötet Erdély részeit ismerteti, s e közleményekhez Roskovics Ignácz festőművész is készitett rajzokat.

Vasárnapi Ujság, 1901. 48.évf. 21.sz. 342.l.

MDK

Roskovics Ignác /szül.1854/

A zemplénvármegyei Szalókon született. Vidra festőművész vezette be a rajzolás elemeibe. Azután a bpesti mintarajziskolába került,ahol a "Szentlélek eljövetele"c.vázlatát készitette, mely a Mücsarnok kiállitásán nagy figyelmet keltett s meghozta az első kitüntetést; a Képzőművészeti Társulat első diját.

Cikk: Roskovics Ignác

Modern magyar festőművészek. 118.lap.

MDK

Roskovics Ignác

"Nepomuki Szent János" c.oltárképe. A szinnai, a radnai és más templomok számára festett egyházi képeket.
A józsefvárosi templom freskói is Roskovics alkotása.

Cikk: Roskovics Ignác

Modern magyar festőművészek. 118.lap.

MDK

Roskovics Ignác

Ösztöndijjal Rómába ment, onnan hazajövet megfestette a "Pici piros almá"-t, mely az 1885-ik országos kiállitáson megnyerte a Képzőművészeti Társulat nagy diját.
"Kóstolja meg édes" , "Hátha innánk" , "Acélkovatapló" c.képei elterjedtek másolatokban.

Cikk: Roskovics Ignác

Modern magyar festőművészek. 118.lap.

MDK

Roskovics Ignác

Pici piros alma,repr.,Társulati dij

SzmKT. 50-155.1.

MDK

Roskovics Ignác

Krisztus a keresztfán, repr.

KMT 1910/11. téli kiáll.

MDK

Roskovics Ignác

Kóstolja be' édes, repr.

Évk. KMT 1928. 171.l.

MDK

Roskovics Ignác

Szent István a keresztény vallást hirdeti, repr.

Műcsarnok. Szent Imre kiáll. 1930.

MDK

Roskovics Ignácz

"Segitség" Vasárnapi Ujság 1887. 21.sz. 353.l.

MDK

Roskovics Ignác

Magyar Müvészet 1930. 355.1.

MDK

Roskovics Ignác /1854-1915/

Tanulmány. Vászon. 40x100.

Sz.István Mária oltalmába ajánlja Magyarországot. Vászon. 75x49.

Ernst Múzeum aukciói. XXII.sz. 45.l.

MDM

MDK

Roskovics Ignác

Kossuth Lajos arcképe.

Szinnyei VI. 1125, 1126.l.

Roskovics Ignác MDK

Máté, Márk, Lukács és János evangelisták,olf.

Műcsarnok 1897. tavaszi nemzetk. kiáll.

Roskovics Ignác MDK

A magyar szent korona elővétele 1896 junius 5-én, festett rajz

Műcsarnok 1897. tavaszi nemzetk. kiáll.

MDK

Roskovics Ignác

Művészet 1917. 61.l.

mak.

Roskovics Ignác

alkotása a tiszavasvári Görög Katolikus Templom ikonosztaziónjának négy alapképe, most műemlékké nyilvánitották.

Mozaik – A Tiszavasvári Görög Katolikus Temp.

Népszava 91 évf 116. sz 1963 máj 21. 4. l

MDK

Roskovics Ignác

Szent Imre, repr.

Mücsarnok. Szent Imre kiáll. 1930.

Kolozsvár: Roskovics

„Ismác Sestó"

8 órai hissaj

1916. febr. 20. 3 l.

Szina

templom, Roskovics müveivel

Pesti Napló, 41 évf. 1890 X. 28

MDK

Roskovics Ignác

"Segitség", Vas. Ujs. 1887. 536.l.

MDK

Roskovics Ignác

Ungarn. Bp. 1917. 456.1.

MDK

Roskovics Ignác

Egyházmüvészeti Lap 188o. 319.l.

MDK

Roskovics Ignác

A szent korona kivétele a millénium alkalmával 1896. junius 8.

Kiscsarnok 1898. 67.l.

Roskovics Ignác

MDK

Báró Eötvös József arcképe, olf.

Műcsarnok 1887. őszi kiáll.
II. sorozat

Roskovics Ignác MDK

Csak a nevét említi "kitünő portraitfestők" közt.

Mirowi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.

78.l.

Roskovics Ignác MDK

Bethlehem látképe, vizf.
Bethlehem Mária temploma, vizf.
Plafond kép a Józsefvárosi templomban, vizf.
Szt. József halála /Plafondkép a Józsefvárosi templomban/ tollr.

Egyház és művészet
Nemzeti Szalon 1919

MDK

Roskovics Ignác

Krisztus a getsemáni kertben, of.

Rózsámnak, of.

Falusi dobos, rajz

Szent Cecilia, of.

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 27-29. l.

489. ROSKOVICS IGNAC: Csapszékben.

28. BARZANI, GIUSEPPE: Madonna.

Roskovics Ignác K

434. *Roskovics Ignác:* Incselkedés.

Árverési Közlöny
1935. 2. rk. sz.

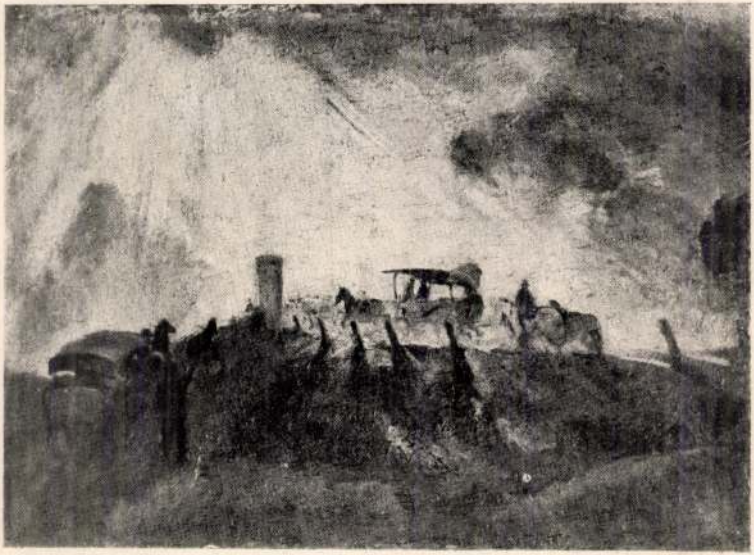

226. *Iványi-Grünwald Béla:* Hazatérés.

Roskovics Ignác

MDK

József álma, vizf.
Szent Háromság, /Józsefvárosi templom/, tollr.

Egyház és művészet
Nemzeti Szalon 1919

Roskovics Ignác MDK

Női arckép, olf.

Műcsarnok 1888.őszi kiáll.
I.sorozat

Roskovics Ignác

MDK

Gróf Török Napoleon arcképe, olf.

Műcsarnok 1888. őszi kiáll.
I. sorozat

M.D.K.

Roskovics Ignác, festő

készítette a kecskeméti r.k. templom 1901-évi restaurálása idején a boltívek és kupolák figurális festményeit.

Dr. Lux Kálmán:

Építőipar - Építőművészet, Bp.1916. évf.36.sz.
Σ 14. old.

MDK

Roskovics Ignác, festöm.
1854-1915.

Angyali üdvözlet. Jel.: Roskovics. Fa.
42x18
Mária neveltetése. Jel.: Roskovics 1888.
Fa. 53x23

Ernst Museum aukciói. XXXVII. Kat. 43.l.?
Ever.?.

Roskovits Ignác MDK

Szt. József, szinvázlat

Műcsarnok 1882. őszi kiáll.

MDK

Roskovics Ignác festőm. áll.kis aranyérem

A Szentlélek eljövetele, vázl.

Tud-e váltani? festm.

A Tav.Kiáll. aranyérme. Mücs. 1900. 327 l.

Roskovics Ignác

1854-1915/ festő, bibliai tárgyu kompozicioi a lévai, szinnai, budapest-jozsefvárosi, kecskeméti templomokban láthatók.

Zsolnay Teréxzia, M. Zsolnay Margit: Zsolnay Corvina 1974. 181.o.

Roskovits

A mai magyar képzőművészek vallásos témáju festményeit mutatja be a Nemzeti Szalonban rendezett kiállitás.
Felsorolja a kortársak közül Zemplényi, Hegedüs, Feszty, Roskovits, Benczur, Kriesch müvészeket, akiknek alkotásai bizonyitják rendkivüli képességüket valamint komoly jelentőségüket a magyar képzőművészet történetében.
Major Dezső: "Egyházmüvészeti kiállitás a Nemzeti Szalonban" c. kritikájában ennyit mond anélkül, hogy az ott szereplő müveket megemlitené.
A HÉT, Bp. 1919. dec. 18.
XXX. évf. 19. sz. 300. lap.

Roskovics Ignác

A siklósi márványból készült Adalbert-kápolna képét festette a müvész, a Bazlika részére. "Szent István temploma" cimmel a lap a Bazilika történetéről számol be, s felsorolja a közremüködő müvészeket.

A HÉT, Bp. 1905. nov. 19. XVI. évf.
47. sz. 770-772. lap.

Raskovics Ignác

A budapesti kőbányai templom Szent Margit képét festette. (emlékbe)

Fajcsay János: Árpádházi Szent Margit ikonográfiája.

Vigília, Budapest, 1941. május. 310. old.

Roskovics Ignác

A következő müvészek mutatták be alkotásaikat a Mücsarnok téli tárlatán:

Roskovics Ignác: "Krisztus a keresztfán"

Holló Barnabás: Körösi Csoma Sándor szobra.

Boruth Andor: festménye Gyulai Pálról.

Horváth Géza: "Olasz leány" c. szobra.

Beszédes Imre: "Pásztorember" c. szobra.

Jendrassik Jenő: "Dorka kisasszony arcképe" gyermekleányt ábrázol.

Lányi Dezső: "Nehéz munka után" c. szobra. Repr.-ók.

ÉLET, Bp. 1910. nov. 27. II.évf.46.sz. 673, 674, 675, 677, 679, 680. lapokon.

M.D.K.

Roskovics Ignác

Pállik Béla vezetésével, müvésztársaival együtt megalapitotta a "Nemzeti Szalon Magyar Képző-müvészek és Müpártolók Egyesületé"-t, -közli a Képeink c. rovat "A Nemzeti Szalon tizéves jubileuma" cimmel, melyben felsorolja az alapitó müvésztagok neveit.
Az Egyesület alakulásának dátuma: 1894. márc. 12.

Képes Családi Lapok, Bp. 1904. ápr. 1o.
26. évf. 15. sz. 274. lap

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

ROSKOVICS Ignác festő

PIRIGYI István: A magyarországi görögkat likusok története.2.köt. Nyíregyháza, 1990. 171.p.

S Z Á M L A

HPI- HIRLAPELŐFIZETÉSI ÉS
LAPELLÁTÁSI IRODA
BUDAPEST, XIII. LEHEL U.10/A.
TELEFON: (1) 112-8860
TELEX:20-2908 TELEFAX:(1) 129-9217
RÖV.TÁV.CÍM: KÖZHIR
PERT 219-98636 HELIR 021-02799
POSTACÍM: BUDAPEST 1900
ADÓ-AZONOSÍTÓ SZÁM: 1 0306 888 2 01

Roskovics Ignác,festő

Az 1870-es években Münchenben Tanúlt.Ott voltal még: Baditz Ottó,aki az ottani fiatalok egyesületének az elnöke volt.Wagner Sándor,Benczur Gyula,Peske Géza,Magyar-Mannheimer Gusztáv,Vágó Pál. lo8.old

Csatkai Endre: Baditz Ottó festőművész,1849-1936
107.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.23.évf.1969
Sopron

Roskovics Ignác (Stolnok, 1854 - Bp. 1915)

„Krisztus levétele a keresztről"
o. karton 69x52 cm J. l. j.: Roskovics I. 1909.
kiállítási ár: 5000 Ft.

BÁV 59.Képaukció Bp.1982.december

Roskovics I.

a müncheni Képzőművészeti Akadémia magyar növendéke;
beiratkozás éve 1880.

Jászai Géza: München und die Kunst Ungarns 1800 bis 1945. Ungarn-Jahrbuch, Mainz, 1970 10 1, 149 1

MDK

Roskovics

oltárkép pályázaton III. dij.

Az egyházi festészet emelése tárgyában.
Pesti Hirlap 1886, máj. 2. 3.

ROSKOVITS

és Lohr festőművészek néhány éve készült festménye a kecskeméti nagytemplom toronysisakjában az 1911. julius 8.-i földrengés alkalmával elpusztult.

Entz Géza - Genthon István - Szappanos Jenő: Kecskamét. Bp. 1961. Müszaki könyvkiadó. - 183 l. /Városképek - Müemlékek sorozat./ - 66-67. l.

MDK

Roskovics

Extrapassio

V-r: A kiállitás vásárlói. VU 1885. XXXII.évf. 678 l

Roskovics Ignác MDK

Szt. József, Jézus nevelő atyja. olf.

Műcsarnok 1883. őszi kiáll. II.

Roskovics Ignác MDK

Szent József halála
Szent József álma

Mücsarnok 1924. febr-márc.

ROSKOVICS IGNÁC

88. Extra passio. Olajf.
97. Szt.Lélek eljövetele. Olajf.

1885.orsz.kiáll.kt. 45.oldal

Roskovics Ignác MDK

Extra passio, repr.

Műcsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Roskovics Ignác MDK

Szt. Lélek eljövetele, repr.

Mücsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Roskovics Ignác

Szentháromság
Szent István felajánlja a koronát Magyarország nagyasszonyának.

Kilcsornok 1924. febr-márc.

MDK

Roskovics Ignácz

A budai kir. várpalota román stylü Szt-István terme diszitésére készitett kartonok:

Szt. Margit

III. Endre

Műcsarnok 1900. tav. kiáll. 33.1.

MDK

Roskovics Ignácz

A budai kir. várpalota román stylü Szt.István terme diszitésére készitett vf. vázlatok:

Szt.Imre

I. Béla

Mücsarnok 1900. tav. kiáll. 33.1.

MDK

Roskovics Ignácz

A budai kir. várpalota román stylü Szt. István terme diszitésére készitett vf. vázlatok:

Szt. László

Kálmán

Műcsarnok 1900. tav. kiáll. 33.l.

MDK.

Roskovics Ignácz

A budai kir. várpalota román stylü Szt.István terme diszitésére készitett vizfestményvázlatok:

Szt.Erzsébet

IV.Béla

Mücsarnok 1900. tav. kiáll. 33.l.

MDK

Roskovics Ignácz

A budai kir. várpalota román stylü Szt.Istvá
terme diszitésére készitett vf. vázlatok:

III.Béla

II.Endre

Mücsarnok 1900. tav. kiáll. 33.l.

MDK

Roskovics Ignácz

A budai kir. várpalota román stylü Szt. István terme diszitésére készitett vizfestményvázlatok:

Szt. István a keresztény vallást hirdeti

Szt. István apostoli királlyá koronázása

Mücsarnok 1900. tav. kiáll.

33.1.

MDK

Roskóvics Ignácz

A budai kir. várpalota román stylü Szt.István terme diszitésére készitett vizfestményvázlatok:

Szt.Margit

III.Endre

Mücsarnok 1900. tav. kiáll. 33.1.

MDK

Roskovics Ignácz

A budai kir. várpalota román stylü Szt-István terme diszitésére készitett kartonok:

Szt.Erzsébet

IV..Béla

Mücsarnok 1900. tav. kiáll.

MDK

Roskovics Ignácz

A budai kir. várpalota román stylü Szt-István terme diszitésére készitett kartonok:

III. Béla

II. Endre

Mücsarnok 1900. tav. kiáll. 33.1.

MDK

Roskóvics Ignácz

A budai kir. várpalota román stylü Szt.István terme diszitésére készitett vizfestményvázlatok:

Gizella, Szt. István király neje, of.

33.1.

Mücsarnok 1900. tav. kiáll.

MDK

Roskovics Ignác

Harsányi Zs.: Roskovics lakása. Új Idők 1934. jun. 24. 874.l.

MDK

Roskovics Ignácz

A budai kir. várpalota román stylü Szt-István terme diszitésére készitett kartonok:

Szt.-Imre

I. Béla

Műcsarnok 1900. tav. kiáll. 33.1.

MDK

Roskovics Ignácz

A budai kir. várpalota román stylü Szt-István terme diszitésére készitett kartonok:

Szt.László

Kálmán

Mücsarnok 1900. tav. kiáll. 33.1.

MDK

Roskovics Ignác

Szt.László, repr.

Műcsarnok 1900. tav. kiáll.

MDK

Roskovics Ignácz

A kecskeméti kath. nagytemplom müvészi átalakitása. Vas.Ujs. 1902. 756.l.

MDK

Roskovics Ignácz

Szt.Margit herczegnő, of.

III.Endre király, of.

Állami képletétek a Nagyváradi Muzeum számára.
Muz.és Könyvtári Ért. 1918. 158.l.

MDK

Roskovics Ignácz

III.Béla király, of.

II.Endre király, of.

Állami képletétek a Nagyváradi Muzeum számára.
Muz.és Könyvtári Ért. 1918. 158.l.

MDK

Roskovics Ignácz

Magyarországi Szent-Erzsébet, of.

IV. Béla király, of.

Állami képletétek a Nagyváradi Muzeum számára.
Muz.és Könyvtári Ért. 1918. 158.1.

MDK

Roskovics Ignácz

I. László király, of.

Kálmán király, of.

Állami képletétek a Nagyváradi Muzeum számára.
Muz.és Könyvtári Ért. 1918. 158.l.

MDK

Roskovics Ignácz

Szt. Imre herceg, of.

I. Béla király, of.

Állami képletétek a Nagyváradi Muzeum számára.
Muz.és Könyvtári Ért. 1918. 158.1.

MDK

Roskovics Ignác

A Szent István-terem számára készitett falfestmények,1900. Kis állami aranyérem

Kecskeméti templom falfestményei,1902. 2000 koronás Lotz-dij

Mücsarnok 1910/11 tav. kiáll. 15.1.

MDK

Roskovics Ignácz

Szt.István apostoli királlyá koronázása,of.

Szt.István a keresztény vallást hirdeti, of.

Állami képletétek a Nagyváradi Muzeum számára.
Muz.és Könyvtári Ért. 1918. 158.l.

MDK

Roskovics Ignác

Szentlélek lejövetele,1882. A vallásalap 3oo frtos egyházi festészeti dija

Pici piros alma,1885. 6oo frtos első társulati dij

Műcsarnok 191o/11 tav. kiáll. 15.1.

MDK

Roskovics Ignácz

Irók és müvészek látogatása Boszniában.
Vas. Ujs. 1897. 593.l.

Roskovics Ignác MDK

Férfiarckép, olf.

Műcsarnok 1889/90. téli kiáll.

Roskovics Ignác MDK

A szentlélek eljövetele, repr.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Roskovics Ignác

MDK

Toto arcképe, olf.

Műcsarnok 1897. tavaszi kiáll.

Roskovics Ignác MDK

A Szentlélek eljövetele, olf.

Extra passzió, olf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Roskovics Ignác

MDK

A gourmand, olf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

ROSKOVICS Ignác festő

BUDA Györgyné: Templomok a Rózsák terén.
= Erzsébetváros, 1991. 7. 10. ill.

MDK

Roskovics Ignác, festöm.
1854-1915

Szent László.	Olf.	Jelz.
Férfi tanulmányfej.	"	"

Árv. Közl. 1936.márc. 76.sz.2.rk.sz. 49.l.

Roskovics Ignác MDK

Kóstolja meg, be édes!, olf.

Mücsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Roskovics Ignác MDK

Toto arcképe, repr.

Mücsarnok 1897. tavaszi kiáll.

MDK

Roskovics Ignác?, festőm.

a régi, nagy mesterek közül.

Történelmi tárgyú művével is szerepelt.

Egyházművészei kiállítások.-
Műcs.-Szent Imre-kiállítás.
Képzőművészet, 1930. 32. sz. 167. l.

MDK

Roskovics Ignác /1854-1915/

Szent László. Olajf. 35x18. /Jelzett./
Férfi tanulmányfej. Olajf. 38x28./Jelzett/

Arverési Közlöny,1936.2.sz. 49.l.

MDK

Roskovics Ignác /1854-1915/

Szent László.Olajf.23x18.
Férfi tanulmányfej.Olajf.38x28./Jelz./

Arverési Közlöny,1936.febr.1.rendk.sz.22.l.

MDK

Roskovics Ignác /1854-1915/

Szent István.Olajf. 13x18.

Arverési Közlöny 1939. 4 rk.sz. 28.1.

MDK

Roskovics Ignác

"Szt. Lélek Eljövetele". c.kép repr.

1885.orsz.kiáll.kat.

MDK

Roskovics Ignác, festöm.
1854-1915

Csapszékben. Olf. Jelz.
Illusztrálva a II. táblán.

Árv. Közl. 1937. 4.tk.sz. 53.l.

MDK

Roskovics Ignácz

"A Szentlélek eljövetele" c.kép repr.

Közleményei, Az O.M.Képz.Társ. 1894-re.

MDK

Roskovics Ignácz

"Toto arcképe" c.kép repr.

Műcsarnok, 1898.tav.nemzetk.kiáll.

MDK

Roskovics Ignác

"Pici piros alma" c.kép repr.

KMTárs.Magyar táj- és életk.kiáll.1927.

MDK

Roskovics Ignác

Rudolf trónörökös irodalmi lakomájáról. Vas. Ujs. 1888. 9. sz. 1 o. l.

Roskovics Ignác K 17. l.
Rubovics Márk 17. l.
Rudnay Gyula 18 l.
Sebők Kálmán 18. l.
Skutezky Dóma 18. l.
Spányi Béla 18. l.
Szekely Bertalan 18. l.
Szeres Károly 18. l.
Szemler Mihály 18. l.
Szeres Fülöp 19. l.
Szepesi Kuszka J. 19. l.

Nemzeti Szalon IV. aukc

Egyed-apátság maradványai. E
1934.

111 WENZEL, id. m. I. 58. — A vé
kereszti monostor Ugrin comes

112 FOERK ERNŐ: A kalocsai széke
Budapest, 1915. (Klny. *Magy*
Műemlékei, IV. kötetből.) —
PÁL: A kalocsai főszékesegyhá
től napjainkig. Kalocsa, 1929.

113 FOERK, A kalocsai székesegyház
55. l.

114 HENSZLMANN, E.: Die Grabun
Erzbischofs von Kalocsa. Leipzi
— QUICHERAT: Un architecte fra
XIIIe siècle en Hongrie. *
d'archéologie et d'histoire. Pari
p. 299. — *U. a.:* Encore l'inscri
Calocza. U. o. p. 303.

115 RÓMER, F.: Observations sur
tecte français Ravèse. *Revue A*
gique. Paris, 1877. p. 129.

116 FOERK: A kalocsai székesegyház
58. l.

117 HPL. (HAMPEL JÓZSEF): Két Ár
feliratos emlék. *Arch. Ért.*, 189

118 ZERICH TIVADAR: A Káro

Roskovics Ignác K

ROSKOVICS IGNÁC: PICI PIROS ALMA

KM Társ. Magyar táj-és
életk. kiáll. 1927.

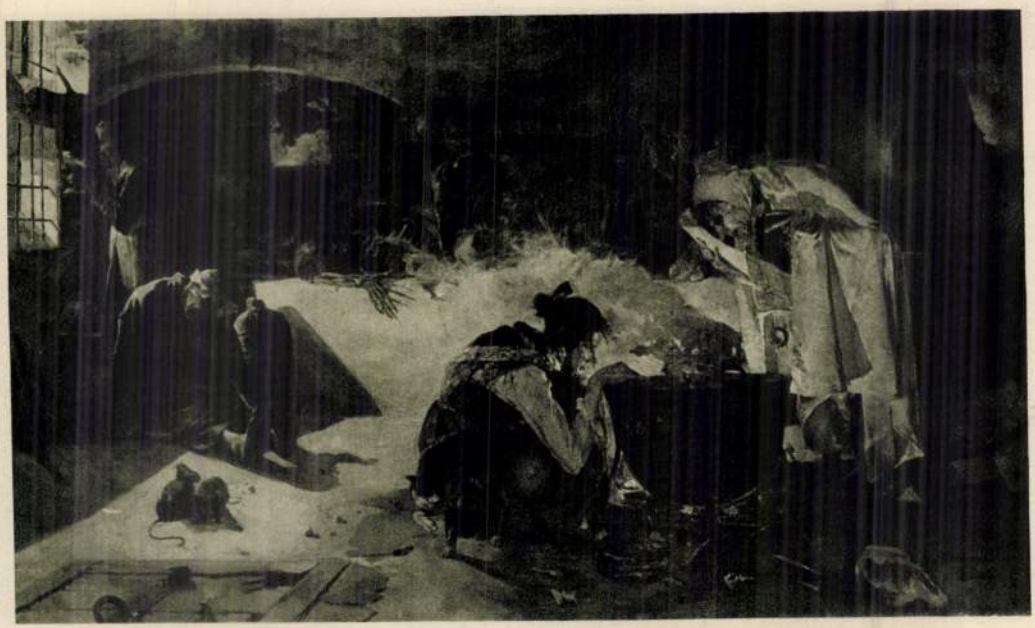

KARCSAY LAJOS: BOSZORKÁNYKONYHA

MDK

Roskovics Ignác

Hírek a képíró műhelyekből. Művészi Ipar 1885/86. 38.l.

Roskovics Ignác Jestő M. D. K.

1854 - 1915

Tanulmány vánon 40 + 100 cm

M: István Mária oltalmába vánon

ajánlja Magyarországot. 75 + 49

Anyedy Lukács és neje hagyatéka. Bp. 1973

45

ROSKOVICH Ignác festő

1899-ben készült Szt.László-templomban látható főoltárképe

DEMÉNY-DITTEL Lajos: Budapest, A kőbányai Szent László-plébániatemplom. Bp. : TKM, 1991. 16 p. ill.

82

1082

1, 1448, 1458, 1761, 2352

89 **Telcs Ede**. Tanulmány. Mellszobor. Magántulajd.
90 **Weisz (Betlen) Gyula**. «Majd ha bánat eltemetve . . .» Dombormű. 120 kor.
91 **Albert Andor**. Képmás. Szobormű. Magántulajd.
92 **Lukácsy Lajos**. Képmás. Szobormű. Magántulajd.

V. TEREM.

Roskovics Ignácz. A budai kir. várpalota román stylű Szt.-István terme díszítésére készített kartonok: (a 10 karton csak együttesen eladó)

93 Szt.-Imre
94 I. Béla
*95 Szt.-László
96 Kálmán.
97 III. Béla.
98 II. Endre.
99 Szt.-Erzsébet.
100 IV. Béla.
101 Szt.-Margit.
102 III. Endre.

A budai kir. várpalota román stylű Szt.-István terme díszítésére készített vizfestményvázlatok: (csak együttesen eladók).

103 Szt.-Imre.
104 I. Béla.
105 Szt.-László.
106 Kálmán.
107 III. Béla.
108 II. Endre.
109 Szt.-Erzsébet.
110 IV. Béla.
111 Szt.-Margit.
112 III. Endre.
113 Szt.-István a keresztény vallást hirdeti.
114 Szt.-István apostoli királlyá koronázása.
115 Gizella, Szt.-István király neje. Olajfestmény.

VI. TEREM.

116 **Endrey Sándor.** Női arckép. Olajfestmény. Magántulajdon.

117 **Bruck Miksa.** Tanulmány. Olajfestmény. 300 kor.

*118 **Bruck Miksa.** Alkony. Olajfestmény. 700 kor.

119 **Bruck Miksa.** Ősz. Olajfestmény. Magántulajdon.

120 **Bruck Miksa.** Részlet Sarajevoból. Olajfestmény. 1500 kor.

121 **Kúnfy Lajos.** Holdfény. Olajfestmény. 400 kor.

122 **Büttner Helén.** Délben. Pastell. 1000 kor.

123 **Kúnfy Lajos.** Naplemente. Pastell 300 kor.

124 **László Fülöp.** Hohenzollerni örökös hercegnő. Rajz. Magántulajdon.

*125 **László Fülöp.** Erlanger bárónő. Olajfestmény. Magántulajdon.

126 **László Fülöp.** Fürstenberg örökös herceg. Olajfestmény. Magántulajdon.

127 **László Fülöp.** Miss L. M. G. Olajfestmény. Magántulajdon.

128 **László Fülöp.** Meiningeni örökös herceg. Magántulajdon.

129 **László Fülöp.** Brockdorf grófnő. Olajfestmény. Magántulajdon.

130 **Kacziány Ödön.** Temetőrészlet. Rajz. 60 kor. (Lásd XI. terem).

131 **Kacziány Ödön.** Tanulmányfej. Pastell. 100 kor.

132 **Kacziány Ödön.** Erzsók néni. Olajfestm. 400 kor.

133 **Kacziány Ödön.** Nagypénteki vizió. Tempera. 200 kor.

*134 **Kacziány Ödön.** Borbereki ház (holdsütés). Olajfestmény. 1600 kor.

135 **Kacziány Ödön.** A rabbi (tanulmányfej). Olajfestmény. 500 kor.

136 **Kacziány Ödön.** Estalkony a lussini révben. Olajfestmény. 1200 kor.

137 **Kacziány Ödön.** Az ősi kastély. Olajf. 600 kor.

138 **Kacziány Ödön.** Tanulmányfej. Rajz. 80 kor.

Roskovics Ignác

95. Roskovics Ignác: Sz. László.

Műcsarnok 1900. tav. Kiáll.

120. Bruck Miksa: Részlet Sarajevoból.

ROSKOVICS Ignác festő (1854-1914)

Balla 1994 10–11

M.D.K.

Roskovits Ignác

"Szentlélek lejövetele" c oltárképével 300.- forintot, "Szent József, Jézus nevelő atyja" c. képével 2oo.- forint dijat nyert az egyházi festészetre kitüzött pályázaton.
Képeit nagyméretben is elkésziti a Bars-megyei gálnai templom és a Kegyesrendi lévai templom számára.
Irodalom és Müvés et c. rovat.

Képes Családi Lapok. Bp. 1882. dec. 24.
13. sz. 2o8. lap

Festészet.

„Szt. László a cserhalmi ütközet után hálát ad Istennek" c. oltárkép. (Roskovics Ignác-tól).

Vr. T. 702/1898.

1898. nov. 4.

MDK

Roskovics Ignác

Igyék már kelmed

Szt. Erzsébet

Pici piros alma

Művészet 1915. 450.l.

MDK

Roskovics Ignác

Krisztus a keresztfán, of.

Képzőm. Társ. 1910/11. téli kiáll. kat. 41.l.

Rockovics Ignác, festőm. MDK

annak ellenére, h. négy pályadíj volt kitüzve, hazai művészeink nagy része az őszi tárlaton nem vett részt. S a beküldött művek között egy sem emelkedik a nagyobb szabású művészet szinvonalára.

Piczi piros alma c. életképével a művészi első dij nyertese lett, bár nem egyéb az, mint egyszerü tanulmány, de összhangzatos, üde, minden részletében egységes érzést juttat kifejezésre.

A Képzőm. Társ. őszi tárlatára kitüzött pályadijak...

Művészi Ipar. 1885/86. 130-131.l.

MDK

Roskovics Ignác.

Tud-e váltani?

A Szentlélek eljövetele

József a kis Jézust neveli

Müvészet 1915. 450.l.

MDK

Roskovics Ignác, festöm.

Szt.Margit. Vázlat a budai kir. vár Szt.István-terméhez. Olf.
Szt.Erzsébet. Vázlat a budai kir. vár Szt.István-terméhez. Olf. Repr.
Szt.Áfra. Olf.

OMKT-Vándorkiállitások 1910. szept.8 -dec.27. Eger, Miskolc, Kassa, Eperjes, S.a.Ujhely, Debrecen, Gyöngyös.
Kat.82.1.

MDK

Roskovics Ignác, festöm.

1882. A vallásalap 300 ft-os egyházi festészeti dija: Szentlélek lejövetele.
1885.. 600 ft-os első társulati dij: Pici piros alma.

OMKT - Vándorkiállitások. 1910.szept.3.-dec.27. Eger, Miskolc, Kassa, Eperjes, S.a.ujhely, Debrecen, Gyöngyö
Kat. 69.l.

Reskovics Ignácz, festőm. MDK MDK

Kossuth Ferenc jelenlétében leplezték le Kossuth Lajos szobrát Kecskeméten. Cikket irta Reskovics, Ignác . A szobrot Telcs Ede mintázta, a talapzatot Tőry müépitész készitette.

R-I. néhány éve festette Kecskemét "Nagytemplomának festményeit./Csak néhány hete, h. ujra jól lát a müvész,kit meghivtáa a szoborleleplezésre.

Reskovics Ignácz:Kossuth -szobor leleplezése Kecskeméten.
Vas. Ujs.1906 53.évf.27.sz. jul.8.

MDK

Roskovics Ignácz, festőm.

R-I. néhány éve festette Kecskemét "Nagytemplomának festményeit./Csak néhány hete, h. ujra jól lát a művész, kit meghivtáa a szeberlelepleszésre.

Roskovics Ignác

MDK

Jano, olf.

Műcsarnok 1913-14. téli kiállitás

MDK

Roskovics Ignác

A legszebb magyar képek. A Pesti Hirlap Vasárnapja. 1932. máj. 8. 19. sz.

MDK

Roskovics Ignac

A parisi vilagkiallitason az új budai kiralyi palota Szent Istvan terme, Roskovics Ignactól festett s majolikaba égetett történeti alakjaival.

Dr.Kovács Dénes: A parisi vilagkiallitas.

Vas.Ujs.1900.47.évf.36.sz.590.l.

Roskovics Ignác MDK

Kóstolja be édes!, olf.

Mücsarnok 1927 Magyar táj- és életképkiáll.

Roskovics Ignác MDK

Pici piros alma, olf.

Miccarnok 1927 Magyar táj- és életképkiáll.

MDK

Roskovics Ignác

Igyék már kend

Pici piros alma

Kóstolja, be édes!

Kézdi-Kovács L.: A magyar genre-és tájfestészet első virágzása. P.H. 1927 évi Kincsesháza. 404.l.

MDK

Roskovics Ignác, festőm.

festményei nyomán készült Zsolnay-féle majolika -képeket illesztettek a román stilü szent István-terem faburkolatába.

Azonkivül a kápolna főoltárára festett olajfestésü képet. 168 l.

Cs.: Képek és szobrok a királyi palotában. Magy.Ip.müv.1905 167.l. és 168. l.

MDK

Roskovics Ignác

Művével szerepelt a Műcsarnok 25 éves jub. kiállitásán.

Cikk: A Műcsarnok jub. kiáll.

Vas.Ujs. 1886. 46.sz. 742.l.

MDK

Roskovics Ignác, festöm.

1900. Kis állami aranyérem: A Szent-István-terem számára készitett falfestmények.

1902. 2000 koronás Lotz-dij: Kecskeméti templom falfestményei.

OMKT-Vándorkiállitások 1910. szept. 8.-dec. 27. Eger, Miskolc, Kassa, Eperjes, S.a.ujhely, Debrecen, Gyöngyös. Kat. 69. 1.

MDK

Roskovics Ignácz. festöm.

Szentlélek lejövetele.1882. - A vallásalap 300 ft-os egyházi festészeti dija.

Pici piros alma.1885.- 600 ft-os elsö társulati dij.

Mücs. -OMKT. Tavaszi kiállitás. 1900. Kat.17.1.

MDK

Reskovics Ignác, festőm.

"Szent István..... " Repr.

KMTárs. 1930. Szent Imre, kiáll.

MDK

Roskovics Ignácz festőművész

A Mária- és József utcák sarkan lévő jezsuiták templomának freskóinak tervezésével Roskovics Ignácz festőművészt biztak meg.

Cikk: Templomi falfestmények.

Vasárnapi Ujság, 1891. 15.sz. 244.l.

Roskovics Ignác MDK

Szt. Margit, olf.

Műcsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Roskovics Ignác MDK

Leánykérés, tus és sépia II.

Ujvilág puszta, lavirozott tus

Mücsarnok 1909. akvarellek, pasztellek és grafikai müvek nemzetközi kiállitása

Roskovics Ignác MDK

Leánykérés, tus és sépia

Műcsarnok 1909. akvarellek, pasztellek és grafikai művek nemzetközi kiállítása

Roskovics Ignác

Említve

Szelesi Zoltán, Festőlazárvi Könül

Délmagyarország, Szeged 1970. júl. 18.

Roskovics Ignác MDK

Önarckép, 1884. olf.

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

MDK

Roskovics Ignác

Illusztrációi, az "Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képben" hon- és népismertető vállalatának Magyarországot illető részéből a III. k. 11. füzetében.

Vas.Ujs. 1892. 36.sz. 620.l.

MDK

Roskovics Ignác

A Szépműv.Múz.magyar része, Roskovics Ignácnak 1882-ből való képével gyarapodott,mely a művész mesterét Heverdle Ferenc festőművészt ábrazolja

Cikk: A Szépművészeti Muzeum gyarapodasa.

A Műgyüjtő, 1928. 11.sz. 327.l.

Roskovics Ignác MDK

Irástudó, olf.

Műcsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

MDK

Roskovics Ignác

Tanulmány-fej, repr.

Vasárnapi Ujság 1918. 1. sz. 5.1.

Roskovics Ignác MDK

Krisztus a keresztfán, repr.

Mücsarnok 1910/11. téli kiállitás

MDK

Roskovics Ignác, Csermy Károly, Dörre Tivadar
és Szirmai Antal festömüvészeinktöl

kilenc szép rajz diszíti a ritka, változatos tartalmu füzetet.

Az osztrák-magyar monarchia irásban és képben..c. vállalat 127. ill. Magyarország II.kötetének a 20. füzete .

Vas.Ujs. 1891. 161.1.

MDK

Roskovics Ignác

Roskovics Ignác, Tiepolo brilians faldekorációjának követője és megértője, nem kapott munkat az uj Országházban.

Zámborszky Ilona : A magyar Országház. Bpest, 1937. 96. lap

MDK

Roskovics Ignác

Orsz. Magyar Képzőm. Társ. téli kiáll. Vasárnapi Ujság 1892. 828,829.l.

MDK

Roskovics Ignác

Orsz. Képzőm. Társ. Vasárnapi Ujság 1895. 344.l.

MDK

Roskovics Ignác

A Képzőművészeti Társulat. Vas. Ujs. 1894. 41.évf. 236.l.

MDK

Roskovics Ignác

Kóstolja, be édes! Repr.

Pesti Hirlap 1927 évi Kincsesháza.

Dear Mr. Wallace:

Thank you for your letter of March 15th.

Sincerely yours,

Roosevelt Grant

RDM

MDK

Roskovics Ignác

Thirring G.: Szépmüv. Muzeum. Budapest részletes kalauza. Részletes helyi kalauzok 1. Bp. 1926. 101.1.

M.D.K.

Roskovics Ignác

Szalókon született. "Kóstolja be édes" c. művének repr.-ját hozza a lap a Műcsarnokban rendezett Felvidéki Kiállitásról.

Szinházi Élet. Bp. 1938. nov. 12. XXVIII.évf. 47. sz. 13. lap

Roskovics Ignác MDK

Kostolja be édes!

Műcsarnok 1934 Nemzeti Munkahét kiállitás

Roskovics Ignác

műveiankciós kiállításon

M 1930. XI. 30.

rgy ut 41.), készpénzfizetés elleneben.

9.650-51 Művészettörténeti Dokumentá-

Ebben az esetben a kért könyvet pós-

Acta Cassae Parochorum" egri anyaga,

rök utáni állapotát rögziti.

Művészettörténeti Dokumentációs

Központ

Roskovics Ignác MDK

Pici piros alma, repr.

Műcsarnok 1927 táj- és életképkiállitás

Roskovics Ignác, festő M.D.K.

műve a hőbányai új plébánia templom főoltárának képe.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1898. XIX. évf.

Jun. 22. sz. 4. old.

Roskovics Ignác MDK

Janó, repr.

Műcsarnok 1913-14. téli kiállitás

ely Béla

Péczely

M Ű V É S Z E T
X.évf.1911.
135.

R o s k o v i c s I g n á c :

Pici piros alma

Olajfestmény

Társulati dij,1885.

M Ű V É S Z E T .
II.évf. 1903.

Péczely Béla

R o s k o v i c h Ignác:

A kecskeméti nagytemplom
falfestményeiből:

Mennyezetkép galambbal 127.l.
Az Atyaisten a szentély
ivén/egész old./ 129.l.
Angyal faággal 130.l.
A magyar szentek hódolnak
Máriának 131.l.
Angyalcsoport 132.l.
Szt.Miklós negáldja a pásztor-
és földmives népet 133.l.
Szt.Péter és Szt.Pál 134.l.
Évszámot tartó angyal 135.l
A templombelső fényképe 136. l

M Ű V É S Z E T .
II.évf. 1903.

M Ű V É S Z E T
X.évf.1911.
135.

Péczely

R o s k o v i c s I g n á c :

Pici piros alma

Olajfestmény

Társulati dij,1885.

Uj Jalók. 1898.
16. 52. 348. l.

Ropkovics Ignác. mária.

(Rajz).

Uj Idők. 1897.
32. sz. 100 l.

Rostovics Ignác: Beczulatos sztáf

Roskovics Ignác MDK

Szent Erzsébet

Szent László

Szent Margit

Szent István a keresztény vallást hirdeti

Mücsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállitás

MDK

Roskovics Ignác

Oltárképvázlat, of.

Szt. László, of.

Leány mályvákkal, of.

Árverési Csarnok aukció kat. 1933. okt. 3. sz.
33.l.

MDK

Roskovics Ignác

Petőfi-album. Vasárnapi Ujság 1898. évf. 11. sz. 183.l.

Roskovics Ignác MDK

Szent Péter elhivatása, olf.

Műcsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállitás

Roskovics Ignác MDK

Erdély egyesülése Magyarországgal, olf.

Műcsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállítás

Roskovics Ignác MDK

Szent István a keresztény vallást hirdeti, rajz

Micsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállítás

Roskovics Ignác MDK

Szent Imre, repr.

Műcsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállitás

Roskovics Ignác MDK

III.Endre

Kálmán

IV.Béla

Szent István apostoli királlyá koronázása

Mücsarnok 193o Szent Imre emlékkiállitás

Roskovics Ignác

MDK

III.Béla

II.Endre

I. Béla

Szent Imre

Műcsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállítás

Roskovics Ignác MDK

Férfiarckép, olf.

Műcsarnok 1889/90. téli kiáll.

Roskovits Ignác festőművész.

Magyar Nemzet.
1947. XII. 3.; III. évf. 275.
2. old.
(: Ripost. :)

Rokovics Ignác

M.D.K

Farkas Loltán művészeti essai - író eldesatyja jó baiatságban Roskovicsal.

Bodnár Éva: Farkas Loltán 85 éves

Művészet, 1965: julius - 29 lap.

Roskovics Ignác

l.

Lykafest 1896-1914

64. l.

Rovkovici Ignác

l

Lykafot 1896-1914

86. l.

Roskovics Ignác

Képei a budai Vár-
palota Szt István
termében, melyekre
1900 kis arany ér-
met kapott.

Lykafest 1896-1914

85. l.

Roskovics Ignác

Pici piros alma, repr.

Pesti Napló, A 80-éves

— ajandék-albuma.

1850–1930

K

~~Huszka János~~

Roskovics Ignác

Sorabb

A központi Oltáregyesület magyar stilu zászlójat tervezték fentiek, repr.

Makay Lajos dr:

A budapesti középp. Oltáregyesület. Bp 1910. 69. l. 70. l.

A terv: Roskovicstól
részletes rajz: Huszkától

P

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M. K

190 7 évi 21892. számv. sz.

III. ügyosztály.

A válaszban a megkeresés számának
és évének pontos följegyzése kéretik.

Méltóságos

báró Forster Gyu

a müemlékek orsz. bi

Folyó évi októb

átiratára való hivatkozás

MDK

Roskovics Ignác, Margitay Tihamér és Vágó Pál

Közös kőképtervük. A junius 8-iki diszmenet megörökitése.

Vas. Ujs. 1896. 5oo.l.

MDK

Roskovits Ignác
festői munkák

Bpesti Szt.István-templom. Építő Ipar, 1905. nov. 20. 391-94 l. képek.

Roskovits Ignác M.D.K.

festő

416) Magyar szentek 8 db. fayence kép a királyi palota szt István termében.

417) Supraporták. Zsolnay fayence festmények a királyi palota szt István termében.

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke.

26 l

Budapest, 1952.

Roskovits Ignácz 2oo frtos dij

Sz. József, Jézus nevelő atyja, szinvázlat

A Műcsarnokból.

VU 1882. XXIX.évf. 51.sz. 816-817 l.

MDK

Roskovits Ignácz 300 frtos dij
Szentlélek lejövetele, ~~[illegible]~~.oltárkép

A Mücsarnokból.
VU 1882. XXIX.évf. 51.sz. 816-817 l.

MDK.

Roskovits Ignác
festő

szerepel az Iparmüvészeti Muzeum plakát kiállitásán

—: Falragaszok kiállitása
Grafikai Szemle. 1898 cóf 4 z. 59-60.

M.D.K.

Roskovits Ignác /1854-1915/

416. Magyar szentek 8 drb fayence kép a királyi palota szt. István termében, Zsolnay csempe. /Repr. Hauszmann.: A királyi palotáról szóló művében./

Megsemmisült! /Budai kir. palota/

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet. 26. l.
MUMOK. Bp. 1952.

M.D.K.

Roskovits Ignác

417. Supraporták. Zsolnay fayence festmények a királyi palota Szent István termében 150x130 méretben./Repr. Hauszmann A. A királyi palotáról szóló müvében.

Megsemmisült! /Budai kir. palota/

418. Madách Imre arcképe. Olajf. 235x130 vászon.

Elveszett. /Nógrád vm./

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet. 27. l.
MUMOK. Bp. 1952.

M.D.K.

Roskovits Ignác.

Festőművész több képe dísziti a kecskeméti városháza dísztermét.

Városok Lapja. 1937. XXXII.évf. 15.szám. 497 oldal

Kanyó L.:A városi mérnökök alföldi tanulmányutja.

Roskovits Ignác MDK

Tud váltani, olf.

Mücsarnok 188o. nov.7.

Roskovits Ignác MDK

Tud váltani?, olf.

Mücsarnok 188o. okt. 3.
Őszi kiáll.

Roskovits Ignác MDK

Szt. Háromság, pályamü, olf.

Mücsarnok 1881. őszi kiáll.
második sorozat

Roskovits Ignác MDK

Szt.Háromság, repr.

Műcsarnok 1881. őszi kiáll.
második sorozat

MDK

Roskovits Ignác,

25.1.

Nemzeti Szal. II. emelet.

MDK

Roskovits Ignác

Aradi Nő A m.tört.festészet az 188o-as évektől az 1919-es Tanácsközt.ig. Müvtört.Dok.Közp. 1954.55. Bp. 1957.

292, 3o2 l.

MDK

Roskovits Ignác, 1854-1915.

Szent László, of.

Árverési közl. 1938. dec. 8.rk. 88. sorsz.

29 l.

MDK

Roskovitz Ignác, 1854-1915.

Szent László, of.

Árverési Közl. 1938. 4.rk.sz. 85.sz.
32 l.

MDK

Roskovits Ignác (1845-1915)

Rajzolt mellkép, valószínűleg nem élet után. Bpest. Muzeum

Ebből (készült) Morelli metszete, megjelent: a „Österreich-ungarische Monarchie in Wort u. Bild." c. lapban.

Dr. André Csalkai „Versuch einer Franz Liszt Ikonographie. Sonderabdruck aus d. „Burgenländischen Heimatblättern". Jahrg. 1936. Hft. 2. S. 57.

Manchester Guardian (1821–1959)

Manchester Guardian, Newspaper

Daily Manchester Guardian; Manchester Guardian

Manchester Guardian Weekly

Manchester Guardian Weekly, Newspaper

Manchester Guardian Weekly, Newspaper

Manchester Guardian Weekly, Newspaper

MDK

Roskovits Ignác

Ybl M: A budai várpalota épitése. Művtört. Dok. Közp. Évk. 1954-55. 1957, 253-277 l.

Roskovits Ignác

MDK L

festő

festményei és mozaikja a Bazilikában.

90.o.

Székely László:/szerk/: Budapesti zsebkalauz.
Bp. 1959.

Roskovits Ignác MDK

Nepòm Szt. János, szinvázlat [illegible].

Műcsarnok 1882. őszi kiáll.

Roskovits Ignác, festöm.

Jólelkü festö. A jóságos elbeszélüknek regélése R.I.képei. Egyházi festö is. Szabatos rajz, szabatos szinezés jellemzik.

Ger.Lon/?/ Mod fest. 46.l. /nincs évsz,stb./

Roskovits Ignác

L-r: Képek és szobrok az uj kir.palotában.
Épitő Ipar 7.sz.1905.febr.19. 62 l.

Roskovits Ignác

MDK

Szt. József, Jézus nevelő atyja, olf.

Műcsarnok 1883. őszi kiáll. I.

M.D.K.

ROSKOVITS Ignác festő

(1854–1915)

ünnepelt népéletkép és vallásos

Tárgyú festő

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar művészet 1800-194

Ba. 1962. 218.

Rosovics Ignác.

1882. A vallásalap 300 frtos egyházi festészeti díja. - "Szentlélek jövetele."

1900. Kis állami aranyérem."A Szent-István-tere számára készitett falfestmények."

1885. 600 frtos első társaulati díj.
"Pici pirca alma."
1902. 2000 koronás Lotz-díj. "Kecskeméti templom falfestményei."

? Kitüntetett müvészek. Kat.? 17.1.

MDK

Roskovics Ignácz

Pici piros alma c. müve 600 frtos első dijat nyert

A Mücsarnok őszi kiállitására kitüzött pályadijak. Vas.Ujság 1885. 792.l.

MDK

Roskovics Ignác

A 2000 koronás Lotz-dijat kapta 1902-re
a kecskeméti rk. nagytemplom falfestményeiért.

Kitüntetések. Művészet 1903. 64.l.

Roskovics Ignác MDK

Női arckép, repr.

Mücsarnok 1892/93. téli kiáll.

Roskovics Ignác MDK

Hátha innánk, repr.

Mücsarnok 1889/9o téli kiáll.

MDK

Roskovics István, graf.

a Vas. -js. mai számának elsö oldalán látható rajzot készitette , melyen Erzsébet királyné arcképét az országos gyászt kifejezö diszitések veszik körül.

R.I. a Vas.Ujs. munkatársa.

Képeinkröl.
Vasárnapi Ujság. 38.sz.1898. 45.évf. 661.1.

Roskovics J. MDK

Hollán Ernő arcképe, repr.

Műcsarnok 1888. őszi kiáll.

II. sorozat

Roskovits

Szt. Adalbert

Fieber Henrik: A Szt. István tpl. művészeti mélé tatása. Kath. Szle 1906. I.

51 l.

MDK

Éber L: A bpi Szt. István tpl. Művészet, 1906.

képekkel

Roskovits Ignác

Női képmás, of.

Szent György Czéh ip. műv.suke. 1912. febr.
72 l.

MDK

Roskovits Ignác

Jó-sziv. Az árvizkárosultak segélyezése.
Vasárnapi Ujság, 1888. 18.sz. 299 l.

Roskovits Ignác MDK

A Szent Lélek eljövetele, oltárkép, repr.

Mücsarnok 1882. őszi kiáll.
második sorozat

Roskovits Ignác MDK

A Szt. Lélek eljövetele, olf.

Műcsarnok 1882. őszi kiáll.
második sorozat

Roskovits Ignác MDK

Szt. József, szinvázlat

Műcsarnok 1882. őszi kiáll.
második sorozat

Roskovits Ignác

MDK

Nepom.Szt. János, szinvázlat

Műcsarnok 1882. őszi kiáll.
második sorozat

MDK

Roskovics Ignác

Erdély egyesülése Magyarországgal

Szent Péter elhivatása

Szent Imre emlékkiáll. kat. Műcsarnok. 1930. 16.l.

MDK

Roskovics Ignác

A Madách-emlékügyi bizottság. Vas.Ujs.1889. 5o5.l.

MDK

Roskovics Ignácz

Rudolf trónörökös a ravatalon. Vas.Ujs.1889.6.sz
97.l.

MDK

Roskovics Ignácz

Menyasszonytánc, rajz, repr.

Vasárnapi Ujság 1888. 53. sz. 877.l.

MDK

Roskovics Ignácz

A "Segitség" emlék-album. Vas. Ujs. 1887. 34. sz. 568. l.

Roskovics Ignác MDK

Férfiarckép, olf.

Műcsarnok 1892/93. téli kiáll.

MDK

Roskovics Ignác

Kóstolja, de édes!

Mária üdvözlete

Erdély uniója

Művészet 1915. 450.l.

MDK

Roskovics Ignác (szül.1854)

600 frtos első társulati-dijat kapott, 1885-ben, "Pici piros alma" c. olajfm.-ért.

Szm KT 50-125.1.

MDK

Roskovics Ignác

Nepomuki szt. János

Hátha innánk!

A gourmand

Művészet 1915. 450.l.

MDK

Roskovics Ignácz

Orosz festő Budapesten. Vas.Ujság 1899. 557.l.

MDK

Roskovics Ignác

"Krisztus a keresztfán" c. műve. Repr.

Képzőm.Társ. 1910/11. téli kiáll.

MDK

Roskovics Ignácz

MDK A budai királyi palota. Vas.Ujs. 1899. 824.1.

MDK

Roskovics Ignácz

A kecskeméti rk. nagytemplom falfestményeiért a képzőművészeti társulat 2000 koronás pályadiját nyerte

Roskovics Ignácz kitüntetése.Vas.Ujs.1903.28.1.

MDK

Roskovics Ignác /1854-1915/

Szent László, of.

Oltárkép vázlat, of.

Árverési Csarnok aukció kat. 1934. szept.
55.1.

Roskovics Ignác MDK

Krisztus a keresztfán, olf.

Műcsarnok 1910/11. téli kiállitás

MDK

Roskovics Ignácz

Hat-ökrös diszfogat a Szent-Istvánnapi népünnepélyen - fenti tervvázlata után rajzolta Dörre Tivadarm repr.
Vasárnapi Ujság 1887.34.sz. 564.l.

MDK

Roskovics Ignác

Szent Imre herceg, oltárkép

Vasárnapi Ujság 1902. 51.sz. 832.l.

MDK

Roskovics Ignácz

Roskovics Ignácz tiszteletére. Vas.Ujs.1894. 849.l.

MDK

Roskovics Ignácz

A kis gourmand

Pici piros alma

Vasárnapi Ujság 1899. 6.sz. 90.l.

MDK

Roskovics Ignác (szül.1854)

Megfestette "Nepomuki Szent János" c. oltár képét. A szinnai, a radnai és más templomok számára is festett egyházi képeket.A józsef városi templom számára festett freskót.

Ger Lon Modfest, 118.lap

MDK

Roskovics Ignác

A magyar festők. Vas. Ujs. 1888. 252.l.

MDK

Roskovics Ignác

1902-ben Roskovics Ignác a kecskeméti templom falfestményeinek kartonjai c. művéért kapta a Lotz-dijat.

SzmKT 50-131.1.

MNK

Roskovics Ignác

A Műcsarnok 1884 évi tárlatán a királyi magánpénztár megvásárolta Ebéd előtt c. olajfm.-t.

Cikk: Vasarlasok az orsz.magy.képzőm. tars.kiall.-ból.

Szm KT 50-132.l.

MDK

Roskovics Ignác

Kecskeméten a nagy templomot Roskovics Ignác festette ki.

Cikk: A kecskeméti Kossuth-szobor.

Uj Idők, 1904.febr.28. 541.l.

MDK

Rozkovics Ignácz,graf. festöm.

Jókai és a budakeszi sváb. /Kezet fog a sváb Jókaival a kertben./ Repr. 919.1.

Vasárnapi Ujság 1893. 40.évf. 53.sz.

MDK

Roskovics Ignác (szül.1854)

Rómából hazajövet megfestette hires képét, a másolatban országszerte népszerű "Pici piros almát", mely az 1885-iki orsz.kiáll. on megnyerte a Képzőművészeti Társulat nagy díját.

Ger Lon Modfest, 118.lap

MDK

Roskovics Ignác (szül.1854)

Nagy tetszést aratott "Kóstolja meg édes" és "Hátha innánk" és "Acél-kova-tapló" c. képeivel, melyek szintén elterjedtek másolatban.

Ger Lon Modfest, 118.lap

Roskovics Ignác MDK

vizf.a kir.palota Szt.István terme részére

Szt. László

Kálmán

III. Béla

II. Endre

Műcsarnok 1900. t avaszi kiáll.

Roskovics Ignác MDK

vizf.a kir.palota Szt. István terme részére

Szt. Erzsébet

IV. Béla

Szt. Margit

Műcsarnok 1900. tavaszi kiáll.

MDK

Roskovics Ignácz, festöm.

88. Extra passio. Repr. 77.1.

1885. orsz. kiáll. Kat. 77.1.

Roskovics Ignác

MDK

Szentháromság

Szent István felajánlja a koronát Magyarország nagyasszonyának

Műcsarnok 1924 február-március

Roskovics Ignác MDK

Szent József halála

Szent József álma

Mücsarnok 1924 február-március

Roskovics Ignác MDK

Szt. Imre kartonok a kir.palota Szt. István terme részére

I. Béla

Szt. László

Kálmán

Műcsarnok 1900. tavaszi kiáll.

MDK

Roskovics Ignác

Kézdi-Kovács L.: Az elmult két év történetéből.
Orsz. Magyar Képzőm. Társ. Évk. 1930. 34.l.

Roskovics Ignác MDK

kartonok a kir.palota Szt. István terme részére

III. Béla

II. Endre

Szt. Erzsébet

IV. Béla

Műcsarnok 1900. tavaszi kiáll.

Roskovics Ignác MDK

kartonok a kir.palota Szt. István terme részére

Szt. Margit

III. Endre

Szt. Imre u.e. vizf.

I. Béla

Mücsarnok 19oo. t avaszi kiáll.

Roskovics Ignác, festëm. MDK

A kis gourmand. Olf.

.OMKT ált.rend. Brassói Képkiáll. 189o.máj. Kat.

MDK

Roskovics Ignác

Női arckép

Ernst Muzeum aukciói XLV /1930/. Gróf Zichy Béla hagyatékából stb. 35.1.

MDK

Roskovics Ignácz, festöm.

A kis gourmand. Olf.

OMKT ált.rend. Kolozsvári Képkiáll. 189c. épr. Kat. 25.1.

MDK

Röskovics Ignác

Tört. Képes. 1922. 21,40,57,59.l.

MDK

Roskovics Ignác (szül.1854)

Szalókon született. Vidra festőművész vezette be a rajzolás elemeibe. Bpestre jött a mintarajziskolába s ott készitette "Szentlélek eljövetele" c. vázlatát, mely a Műcsarnok kiállitásán nagy figyelmet keltett s meghozta számára az első kitüntetést; a Képzőművészeti Társulat első díját.

Ger Lon Modfest,118.lap

MDK

Roskovics Ignác (szül.1854)

"Tud-e váltani?" c. életképe a Műcsarnok kiállitásán szép sikert aratott. Trefort miniszter biztatására megtanulta az üvegfe festést, e téren Kratzmann volt a mestere. Mikor Haynald érsek ösztöndijat megkapta, Münchenbe ment s itt dolgozta ki a "Szentlélek eljövetele" c. oltárképet.

Ger Lon Modfest, 118.lap

MDK

Roskovics Ignác (szül.1854)

A kidolgozott "Szentlélek eljövetele" oltárképpel s "Szent József" c. vázlattal együtt újabb sikert hozott számára a Műcsarnok kiállitása. Ujabb ösztöndijat kapott s ezzel Rómába ment, ahol az egyházi festészetet tanulmányozta.

Ger Lon Modfest, 118.lap

MDK

Roskovics Ignácz

Vasárnapi Ujság 1896. 9. sz. 141.l.

Roskovics Ignác MDK

"Urfi kijátók!", olf.

Mücsarnok 1927 táj- és életképkiállitás

Roskovics Ignác MDK

Női arckép, olf.

Műcsarnok 1892/93. téli kiáll.

Roskovics Ignác MDK

Gr. H. nővérek, olf.

Mücsarnok 1892/93. téli kiáll.

Roskovics Ignác MDK

F. T. ur arcképe, olf.

Műcsarnok 1892/93. téli kiáll.

Roskovics Ignác.

Münchenből hazatért a 80-as évek elején.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

M.D.K.

Roskovics Ignác, festő

szerződést kötött a kecskeméti kath. ogház vezetőségével a plébánia templom falfestményeinek elkészítésére, 40.000 korona tisztelettdíj ellenében.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1900. XXI évf.

jun. 6. sz. 6. old.

MDK

Roskovics Ignác

Acél, kova, tapló

Extra-passzió

A rózsámnak

Művészet 1915. 450.l.

MDK

Roskovics Ignácz, festöm.

282.
Hátha innánk. Légrády testvérel tul. Olf.

KMTárs. 1889/90 téli kiáll. Kat. XXI.old.

Roskovics Ignác

Kecskemét vánosa megfesttetí vele Katona József arcképét, amit a tanácsteremben helyezzek el.

említve.

Hírek.

~~[illegible]~~

Pestmegyei Hírlap, 1900, 53. szám, 4. lap.

MDK

Roskovics Ignác (szül.1854)

Állami kis aranyéremmel kitüntetett művész.
1900-ban, A királyi várpalota Szent István termének képei.

Szm KT 50-125. 1.

Roskovics Ignác

Faltes mérnyekat kérintett a budai királyi palota Szent István tekintébe. Reprodukcióit közli a Vasárnapi Ujság 1900 ápr. 22. számai (emlitte)

Pesmegyei Hirlap 1900 ápr. 29. fold.

Roskovics Ignác

Várlat a Szent Zsigmond
kápolna oltárképéhez. Reprodukció-
ját közli a Vasárnapi Ujság
~~189~~ 1900 jan 7. száma (emlitve)

Pestmegyei Hirlap 1900 jan 14. 8 old.

MDK

Roskovics Ignác

L.: Roskovics Ignác. Müvészet 1915.

Roskovics Ignác MDK

Akttanulmány, olf.

Műcsarnok 1924 február-március

MDK

Roskovics Ignác, festőm.

A budai kir.várpalota román stylü Szt.István_ terme diszitésére készitett kartonok:

Szt.Imre.
I.Béla.
Szt.László.
Kálmán.
III.Béla.
II. Endre.
Szt.Erzsébet.
IV. Béla.
Szt. Margit.
III. Endre.

Mücs.-OMKT.Tavaszi kiállitás. 1900. Kat.33.1.

MDK

Roskovicz Ignác, festöm.

kartonjai nagy gyönyörüséget szereztek. Ezek és vizfestményei a budai kir. várpalota Szent-István terme számára készültek. Külön termet foglalnak le.

Tavaszi kiállitás a Mücsarnokban. -
Vas. Ujs. 1900. 47. évf. 15. sz. 231.1.

Roskovics Ignác

Hollán Ernő arcképe. Reprodukció a Vasárnapi Ujság 1900 jun. 3. számában. (ennek-lve)

Pestmegyei. Hitlap 1900 jun. 10. 8 old.

Reskovics Ignác festő M.~.K.

Esterházy Pál ,rajz Jakob Hoffmann metszete után

repr.

Kersztury-Vécsey-Falvy: A magyar zenetörténet képeskönyve
Bp. 1960. 102.l.

MDK

Roskovics Ignác

Kóstolja be' édes. Repr.

Évk. KMT. 1928. 171.l.

MDK

Roskovics Ignác

Évk. KMT. 1930. 34.1.

MDK

Roskovics Ignác

Két pasztell-képet allitott ki a karacsonyi mű-
tárlaton.

Budaoesti Bazár, 1887.jan.1. 7.l.

MDK

Roskovics Ignácz

K-n Ö-n.: A Nemzeti Szalon első kiáll. Vasárnapi Ujság 1894. 751-752.l.

Roskovits Ignác MDK

festő

A rózsámnak

letét a Jász Múzeumban

Bleinessy János: A Jász Múzeum
ismertetése 1933. Jászberény 39.o

M. D. K.

ROSKOVITS Ignác festő
(1854–1915)

tünnepelt népéletkép és vallásos
tárgyú festő

Gonthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar müvészet 1800-1945
p. 1958. 220. l.

M.D.K.

Roskovits Ignác, festő

készítette a fővárosi templom helyreállítása során a mennyezeti freskóképeket.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1895. XVI. évf.
máj. 14. sz. 1. old.

MDK

Roskovits Ignác /1854-1915/

Szent László.Olajf.23x18.

Árverési Közlöny, 1938.dec.8.rk.sz.
88.aukció.29.1.

Roskovits Ignác

MDK

Gajzágó Salamon arcképe, olf.

Miscarnok 1896. ezredéves kiáll.

Roskovits Ignác.

A Várplébánia új oltárképét Spányik Bélával együtt festették, mely a közeljövőben kerül a Szent Jakob oltárfülkéje felé. Az oltárkép azt a mozzanatot ábrázolja, mikor Szent István Imre hercegnek átadja testamentomát. (emlétve)

Magyarság, 1928. aug. 19.

Roskovits Ignác

Önarckép repr.

Szabad Művészet
1955. 413. l.

MDK

Roskovits Ignác

"Leány mályvákkal" c. festm. Repr.

Árverési Csarnok aukció kat. 1933.okt. 3.sz.

Roskovits Ignác
festő

418) Madách Imre archépe

Nográd vm.

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke.
Budapest, 1952.

24 l

TURCHI, ALI
MODORA

BONONI, C

) „L'ORBETTO" (1582—1648)
ORÁBAN
ALESSANDRO TURCHI

166.

a gyermekkel

nit dem Kinde

3×34 — Marmor

RLO 1569—1632 (?)

MDK

Roskovits Ignác

Szana Tamás: A Szt.István-tpl. királyképei. A Szegedi Képzőm.Egyesület őszi kiáll. tárgymutatója Szeged, 1900.

Roskovics Ignác

Extra passio c.
kéje rejpr –

1885. oriz. kiáll. Eat

ROSKOVICS Ignác festő

Nagy Ildikó
Művtört.Ért. 1990 1-2 5,

OROSZ JÁNOS FURCSA DOLGA

Furcsa dolgokat fogsz látni – jelezte Vigadóbeli kiállítása előtt a művész. De ezt joggal sejthettük. Hiszen neki már a neve is talányos. Az életművét bemutató, képekben, gondolatokban, adatokban egyaránt gazdag könyv (Kerékgyártó István példaszerű munkája) Orosz János címmel jelent meg 1985-ben, festményein, rajzain, sőt

az Elveszett Paradicsom víziói, A XX. század pokla, mint komoly hangú figyelmeztetések a kor legfőbb veszedelmeire. Mondanivalóját, művei lényegét kevesen értették igazán, de az értők között olyanok akadtak, mint a költő Nagy László, aki ezt írta 1966-ban: „Művészetében a bizonyosságot érzem, emberit s szakmait egyaránt. Szeretném azt

veiben, de eg
ürügyként egy
tői vízió (Sámá
vagy éppen feh
hérrel festett –
újra előtűnő? –
látomás megjel
veszett Paradics
festőt most is fo
világ sorsa; agg
kább a reményl
dik ki elgondolá
valósításban e

113. ROSKOVICS IGNÁC
Született Szalókon (Zemplénm.) 1854-ben. – meghalt Budapesten 1915-ben. – Szent ÁFRA.
– Tulajdonosa: Dr. Petró Kálmán úr.

KISS Péter: Gyűjtemények és múzeumok Egerben 1951-ig. IV. + Függelék: Az Egri Kaszinó által...Egerben, magántulajdonban lévő műtárgyakból rendezett retrospectiv kiállítás katalógusa, 1924. aug. 30 - szept.8. = Agria, XXV/XXVI. (1990) 709.

ROSKOVITS Iguác

Gábor E

Müvtört.Ért. 1990 1'2 27, 37, 57,

tár. A — — kézirat-katalóg-

, **Asanio:** Commentarii del-
a. Riprod. fotografica. →

ozreadja a] Királyi Magyar
nyegyetem Magyarságtudo-
. — Kolozsvár 1942—1944.
élyi Tudományos Intézet, a 3. köte-
Akadémia.
ező.) 1942.
nmásban közzéteszi Szabó Dénes.

a hasonmásban közzéteszi Szabó

yűjtők, régiséggyűjtők a régi
Röttig—Romwalter ny. 12
roni Szemléből./ /[A Soproni
78.702

oni exlibris története. Mis-
er László közreműködésével.
ron 1938, Röttig—Romwal-
arbantia 5./ 13.993/5

a in Buda. → 655.1/.3

onyi Sándor ig. és t. tag em-
Magyar Tudományos Akadé-
– 23 cm. /A Magyar Tudomá-
agjai fölött tartott emlékbe-
13.627/20

Gáborjáni Szabó Kálmán könyvjegyei. [illegible]

Gábriel Asztrik: Index romain et littérature française à l'époque romantique. → 282

Gábriel Asztrik: Középkori kéziratok Magyarországon. 1. Debrecen. Bp. 1943, Egyet. ny. 22 l. 2 t. — 23 cm. 19.208/1

Több nem jelent meg.

Gábriel [Asztrik] Astrik: Nürnberger Handschriften in Ungarn. Bp. 1944, Verf., Druck. Sárkány. 16 l. 3 t. — 25 cm. /Klny. az Archivum Europae Centro-Orientalis-ból./ /Ostmitteleuropäische Bibliothek 52./ 262.517

Gábriel Asztrik: A premontrei kódex-irodalom. → 894.511

Gábriel Asztrik: A római index és a francia romantika. → 282

Gaes Emilián, B.: Szoszna Demeter György kéziratos énekeskönyve. /1714—1715./ → 783

Das **Gebetbuch** des Generals Gyulai. Ein seltenes Denkmal alter ungarischer Druckkunst. → Gyulai generális imádságos könyve.

Gedő Lipót: Magyar műgyűjtők és bibliofilek. Arcképek. → 700

Gründliche und wahrhafftige Anzeygung, wie das königlich Schloss Gran in Hungern von den Türcken belagert, beschlossen und eingenommen ist. 1543. → 943.9 "1596/1711"

ROSKOVICS IGNÁC

Prakfalvi E.: Röm. kat. templ.

2003.

20.o.

székesegyház közepén felállították a koporsót, gyolcsot he
feszület) mellében pecséttel elzárt Szentséget helyezték
szertartás keretében kiemelték. Ennek az eucharisztiku
mozgatható karú Krisztus-corpus és a *garamszentbenede*
szertartásokra vonatkozó előírása arra enged következt
gördülő, ereklyetartót utánzó úrkoporsó mellett ismert
amelynek jellegzetes emléke a *freiburg*i dómban találhat

Nagyszombat, illetve húsvét liturgiája a *Feltámadás* é
életre. Mindkettő a húsvéti ünnepek gyakran ismételt tém
az interpretáció változott időről időre. A *Krisztus*
váltogatták a művészek. Az egyiken nyitott, a másikon c
Az utóbbi, transzcendens megoldást választotta Kolozsvá
függ össze ezen a képen a Krisztus mögötti hatalmas n
szimbólum szerepet kapja.

A passió-témából a 14. század első felében önállósul
*pozsony*i Szent Márton-dóm északi timpanonjába, mely r
.1470-es években ez az ábrázolás jelenik meg a *mosóc*i S
újtestamentumi elbeszélése nem említi, a *Legenda Aureáb*
ikon egyfelől a passió instrumentumai között, másfelől az
években a legelterjedtebb témák közé tartozik. A képtíp
római San Pietro *sudarium*a áll — valószínűleg erre menne
ritkán követik az adott kor Krisztus-típusait. Tisztele
indulgenciák sora növelte. Eucharisztikus jellegű, ezért
dolorum (Kiszombor, Zseliz) közelében ábrázolták. Ez az

ROSKOVICS Ignác

Roskovics Ignác Gajzágó Salamont (1830—1898), az állami számvevőszék első elnökét ábrázoló portréja Jerevánba került. Than Mórtól festett másik képmása Budapesten található a Történelmi Képcsarnokban. Ez utóbbit 1890-ben szignálta a művész, a jereváni kép az ábrázolt korából következtetve ennél későbbi lehet. A képeken az ábrázolt öltözete hasonló (116. kép, 339. kat. sz.).

Rózsa György rec.

Művtört Ért. 1989 1-4 167 r.

fgericht : 1460 - 1618

2. *Gajzágó Salamon. Than Mór olajfestménye. Magyar Nemzeti Múzeum Történelmi Képcsarnoka*

Lan

ma st

Wapp

alit

10

ROSKOVICS Ignác festő

Házad ékessége : Görögkatolikus templomok, ikonok, ikonosztázok Magyarországon.Bev. Bacsóka Pál. Bp.: Nyirgyháza : Görögkatolikus Hittudományi Főiskola, 1991

[8]. lap - Rozsák tere. ikonosztai

[16.] lap - Tiszavasván.

ROSKOVICS Ignác festő

HADIK András: A Pénteki társaságról. + Maróti Géza: Pénteki társaság (részletek visszaemlékezéseiből). = Pavilon, 5. 1991. 53 - 61.p. ill.

MDK

Roskovics Ignác

A budai kir.várpalota román stylü Szt.-István terme diszitésére készitett vizfestményvázlatok:

Szt.-Imre
I. Béla
Szt.-László
Kálmán
III. Béla
II. Endre
Szt.-Erzsébet
IV. Béla
Szt.-Margit
III. Endre
Szt.-István a keresztény vallást hirdeti
Szt.-István apostoli királlyá koronázása.
Gizella, Szt.-István király neje.Olajfm.

Műcsarnok, 1900. tav.kiáll. 33.lap

MDK

Roskovics Ignác, festőm.

A budai kir.várpalota román stylü Szt.István terme diszitésére készitett vizfestmények vázlatok:
Szt.Imre.
I. Béla.
Szt. László.
Kálmán.
III. Béla.
II. Endre.
Szt. Erzsébet.

Műcs.-OMKT. Tavaszi kiállitás.1900. Kat. 33.1.

MDK

Roskovics Ignác, festőm.

A budai kir.várpalota román stylü Szt.István terme diszitésére készitett vizfestményvázlatok:

IV. Béla.
Szt.Margit.
III. Endre.
Szt.István a keresztény vallást hirdeti.
Szt.István apostoli királlyá koronázása.
Gizella,Szt.István neje. Olajfestmény.

Mücs.-OMKT. Tavaszi kiállitás.1900. Kat. 33.1.

MDK

Roskovics Ignác

A budai kir. várpalota román stylű Szt.-István terme diszitésére készitett kartonok:

Szt.-Imre
I. Béla
Szt.-László
Kálmán
III. Béla
II. Endre
Szt.-Erzsébet
IV. Béla
Szt.-Margit
III. Endre

Műcsarnok, 1900. tav.kiáll. 33.lap

Roskovics Ignác

Lvod

Bagi László: A kecskeméti rk. nagytemplom története és belső díszítésének kalauza. Kecskemét é. n. (1903) 16-r, 38 l, 16 kép.

Roskovics Ignác

1900 - 1903 - ban festette a kecskeméti rk. plébániatemplom ~~fe~~ falképeit. Az 1911-ki földrengéskor megrongálódott falképeket fentivel javíttatták ki.

Chobotvác

294. l.

Roskovics Ignác

vizf.a kir.palota Szt. István terme részére

III. Endre

Szt.István a keresztény vallást hirdeti

Szt. István apostoli királlyá koronázása

Gizella,Szt.István király neje, olf.

Műcsarnok 1900. tavaszi kiáll.

Roskovics Ignác

U. 38/9

Szent István meg-
koronázása, fenti
nyje a Tört. Kép-
csarnokban

Repr.

Pesti H V.

1931. aug. 15.

Szines ám-
kép

4560. Gustav Rienäcker:

Keresztelő ká

A veneziai San Marco-ten
d keresztelő kuttal, melynek fedelén
ombornives ~~[illegible]~~. szt. János ábrázoló
pa lóg. Jelzése alól balra: G

Lemezpapír, mér. 53
Értéke 300 K.-- Gróf Andrássy
czius 9-én /621-913/.-- A Ma
/1381-913/.-- ~~Átvétetett 191~~
Bejelentetett 1914 márczius

Roskovics Ignác / MDK

festő

Divald Kornél: Eperjes ujabb templomai.
Művészet 1904.195-197.o.

Zsidóság és reformáció

könyv

Bátor és nemes tettre szánta rá magát Csepregi Zoltán egyetemi tanár, evangélikus teológus. Most, amikor világszerte napirenden van az antiszemitizmus kérdéskör, mondhatni, szenzációszámba menő kötetet állított össze a zsidóság és a reformáció viszonyáról. Összeállított, mert a könyv két részből teljes. A tudós tanulmánya A párbeszéd és a perbeszéd mezsgyéjén címmel a történelmi hátteret elemzi a XVI. századból, a reformáció korából, míg a dúsgazdag forrásválogatás e kritikus időszak legfontosabb dokumentumait, eredeti szövegek részleteit kínálja olvasóinak, mintegy az esszé megállapításainak alátámasztására. Nemcsak bátor és nemes munka volt, hanem irdatlan feladat is, hiszen Csepregi a kor irodalmából maga válogatta, fordította és látta el tudós magyarázatokkal a szemelvényeket.

Ez azonban ne riasszon el senki érdeklődőt a könyv mielőbbi elolvasásától, mert jóllehet minden sora csakugyan a töprengő alaposságról ad tanúbizonyságot, élvezetes olvasmány is. A bemutató közönsége – kétségtelenül erre kíváncsiak – elragadtatással nyilatkozott arról, milyen élmény volt falni az oldalakat. Csepregi kiindulópontja az emlékezetes bazini vérvád, a zsidók meggyanúsítása keresztények vérének rituális ontásával, amit regényében Bíró Lajos is megörökített. Nem az volt a szomorú, hogy a XVI. század ilyen fantáziát kreált – bár voltak nagy szellemei, fölvilágosult lelkei, akiket ma is az emberiség óriásai között tart számon az utókor –, hanem a vád föltámadása három évszázaddal később, Tiszaeszláron, és ami még kétségbeejtőbb, továbbélése napjainkig.

Csepregi professzor tárgyilagosságra törekvését mi sem bizonyítja jobban, minthogy kiválasztott dokumentumainak zöme egyházának alapítóját, Luther Mártont idézi, aki gyakran maga sem volt mentes zsidóellenes előítéletektől. A kötetet mégis a Magyarországi Evangélikus Egyház Luther Kiadója bocsátotta közre, mert a szerző nem magyarázkodik ugyan, de ésszerű történelmi hátterét rajzolja föl annak, hogy mi vezette a forradalmár vallásalapítót néha elfogult véleményének kialakításában. A Luther-szövegek tartalmát – mint Csepregi írja – nem felekezeti sovinizmus magyarázza, hanem az, hogy Szászországban aktuális kérdés volt a kortárs zsidókhoz mint kereskedelmi vetélytársakhoz való viszonyulás. Idézi az egyik későbbi kutatót, aki szerint Luther csupán hézagos, másodkézből származó ismeretekkel rendelkezett a zsidóságról, és álláspontját egyébként is befolyásolták a középkori misztériumjátékok negatív figurái. Félreértésekre vezethet az is – idézi más forrásokból –, ha bárki a XVI. századra igyekeznék alkalmazni a felvilágosodás kori tolerancia fogalmát. Csepregi döntő érvként hivatkozik Gerhard Müller püspök 1983-as értékelésére, amely szerint Luther nem tévedhetetlen és csalhatatlan teológus volt, hanem ember, aki kora fölfogásának adózott. Müller püspök szerint volt egy szakasz Luther életében, amikor a keresztény–zsidó viszonylatban valóban új utakat tárt föl, de néha visszaesett a korabeli keresztények keresztényietlen antijudaizmusába.

> Volt egy szakasz Luther életében, amikor a keresztény–zsidó viszonylatban valóban új utakat tárt föl.

Nagy bátorsága és becsülete a könyv írójának és a dokumentumrész összeállítójának az is, hogy elismeri, a későbbi rasszista ideológia Luther teológiai kijelentéseivel is takarózott. Csepregi elítélően szól azokról az 1945 utáni antiszemitákról, akik Luther, Bucer, Kálvin vagy más reformátorok „antiszemitizmusával" igyekeznek hitelesíteni magukat. Igazolásul esszéjének befejező mondataiban a német-zsidó Heinrich Heinét idézi, aki szerint „Erasmus finomsága és Melanchton szelídsége sohasem vitt volna bennünket annyira előre, mint néha Márton testvér isteni brutalitása". Annak, aki valóban előre kívánna jutni korunk otromba antiszemitizmusának visszaszorításában, csaknem nélkülözhetetlen olvasmány Csepregi Zoltán eddig sajnos kevés visszhangot kiváltott remek kötete.

Várkonyi Tibor

• ***Zsidómisszió, vérvád, hebraisztika***
Luther Kiadó 2004
1650 forint

Tetszik, de miért? – Roskó Gábor: Válassz magadnak barátot, 2004

Barátkozz meg önmagaddal, 2004

A szenteste a családé, 2004

Szánjátok a halottakat, tiszteljétek emléküket, megemlékezzetek róluk, 2004

Harnoncourt Grazban: stílusos, példás, hiperkorrekt

zene

Ha pusztán azt állítjuk, hogy Nikolaus Harnoncourt az úgynevezett historikus – korhű hangszereken való – előadásmód egyik apostola és meghatározó személyisége, valószínűleg alulértékeljük az osztrák arisztokrata volt csellóművész és karmester jelentőségét. Harnoncourt joggal pályázhat a number one pozícióra a régizenészek mezőnyében, mert több mint fél évszázada – a Concentus Musicus 1953-as megalapítása óta – következetesen dolgozik, világosan kitűzi a célokat, s mindig meg is valósítja azokat. Az elmúlt tíz-tizenöt évben jelentősen kitágította a régizene kereteit, mert azok az eszmék, amiket képvisel, nem korszak- és hangszerfüggők többé. A korhű előadás, a zeneszerzői szándék maximális tiszteletben tartása nemcsak barokk és bécsi klasszikus, hanem romantikus, sőt akár XX. századi kompozíciók esetében is értelmezhető; nem kell csodálkoznunk, hogy Harnoncourt új lemezfelvételén Bartókot vezényel.

A grazi Styriarte-fesztiválon, a Stefaniensaalban adott koncertje azonban – a repertoárválasztást tekintve legalábbis – visszatért a gyökerekhez: Haydn és Beethoven kompozíciói (Óraszimfónia, Hármasverseny, 8. szimfónia) hangzottak el a jó arányérzékkel válogatott műsorban. A dirigens és az Európai Kamarazenekar fellépése mellett a Beethoven-versenymű szólistáinak személye is szenzációt ígért: a hegedűszólót Harnoncourt honfitársa, a kitűnő Thomas Zehetmair játszotta; a csellót a nevét viselő vonósnégyesben megismert, de szólistaként is jegyzett (ugyancsak osztrák) Clemens Hagen; a zongorát pedig az a francia Pierre-Laurent Aimard, akit itthon elsősorban Ligeti György életművéhez való vonzódása révén ismerhetünk, de aki közben ragyogó Beethoven-játékos is, s éppen a Grazban hallott zenekarral és karmesterrel rögzítette egy fantasztikus, többszörös díjnyertes felvételen az öt Beethoven-zongoraversenyt. Mindehhez viszonyítva az interpretáció csak hiperkorrekt volt, és semmi esetre sem katartikus: a megkérdőjelezhetetlen mesterségbeli tudás kifinomult stílusérzékkel párosult, de valahogy mégis hiányoztak a nagy pillanatok. Talán csak Clemens Hagen lógott ki a sorból egy kicsit: bátrabb és nyitottabb volt, több egyéni invenciót vitt a szólamába, mint a többiek, akiknek első osztályú, de túlságosan is mértéktartó játéka legfeljebb egy erős négyest érdemelt. Haydn Óraszimfóniája is lehetett volna szellemesebb: bár Harnoncourt példásan rajzolta meg a tételkaraktereket, az idős Haydn élettapasztalaton alapuló bölcs humora alig-alig szűrődött át az előadáson. A Beethoven-szimfónia viszont ideálisan sikerült: megvolt benne az a sok-sok ambivalens érzés, öröm és melankólia, félénkség és magabiztosság, ami ennek a 192 évvel ezelőtt írt remekműnek sajátja.

Retkes Attila

• ***Nikolaus Harnoncourt és az Európai Kamarazenekar***
Graz, Stefaniensaal
Haydn és Beethoven művei

ahogy tetszik – jojósok csapata

fotók: Sárközy György

Zsonglőrködni nem is nehéz!

Aki tudja, mi az a diaboló meg az ördögbot, biztosan hallott már a meteorról vagy poiról is. És fordítva. Ha pedig valaki nem tudná, mik ezek, akkor menjen el a Tabánba egyik cirkuszra elegendő zsonglőr tekeri a meteort, dobálja a diabolót vagy pörgeti a jojót.

A hangulat roppant családias, kisebb társaságok üldögélnek a fűben, néhányan a színpadon, de még többen mellette játszanak a különböző szerkezetekkel. Zenészek csapódnak a társasághoz, s ők állandó dobszóval kísérik a játékokat. Van, aki egykerekű biciklivel gurul a nézelődők között, többen pedig, ha jó az idő, egyszerűen csak napoznak. Sokan vannak olyanok is, mint én, akik nem tudnak se a jojóval, se a többivel bánni, csak bámészkodnak. Nagyobbak a kisebbeknek, vagy épp fordítva mutogatják a fogásokat, vagy tanítgatják egymást.

A zsonglőrklubot a www.zsonglor.hu internetes portál hozta létre azért, hogy az érdeklődők rendszeresen gyakorolhassanak, és persze megismerjék egymást. Egyszóval összehozzák az embereket az ördögbot meg a meteor körül. Aki belép a klubba, használhatja az eszközparkot, de a Tabánban szerintem nem mindenki klubtag, inkább a saját szerelésével játszik. Persze a résztvevők cserélgetnek is egymás között, kölcsönadják egymásnak szereléseiket kipróbálásra.

Amikor a Tabánban jártam, hogy Rák Kálmánnal, a rendszeres zsonglőrklub-látogatóval beszélgessek, akkor is odajöttek páran hozzánk, hogy megnézzék Kálmán zsonglőrszerszámait. Ő a jojóval, az ördögbottal és a diabolóval is jól bánik. Aztán hosszasan diskurált arról a többiekkel, hogy a nehezebb vagy a könnyebb ördögbottal jobb-e játszani. Én persze egy szót sem értettem az egészből, úgyhogy meg is kértem, mondják el, melyik szerszám mit tud. Az ördögbot tulajdonképp három bot, amiből kettő az ember kezében van, egy harmadiknak pedig rojtok vannak a végén, azt egyensúlyozzák, pörgetik és dobálják a másik két pálcával. A diaboló is két rúd, de ezek zsinórral össze vannak kötve, van hozzájuk egy henger, ami, ha elég ügyes a játékos, nem esik a földre, sőt odavissza gurul a zsinóron, pörög-forog. A meteor vagy más nevén poi pedig két lánc, a végükön súllyal, amelyeket a zsonglőr hihetetlen sebességgel különböző irányokba forgat, úgy, hogy ráadásul nem veri fejbe magát közben.

Kálmán tavaly járt először a zsonglőrklubban, egy barátjától hallott róla. Mivel a jojó már korábban is a hobbija volt, rögtön megtetszett neki a klub. Ott tanulta meg használni a diabolót és az ördögbotot is. Aki az egyikkel már jól bánik, könnyebben megtanulja kezelni a másikat. Egyáltalán nem nehéz mesterség a zsonglőrködés, csak egy kis türelem, meg némi ügyesség kell hozzá – mondja Kálmán. Rengeteget gyakorolhat valaki – tudtam meg – anélkül, hogy eredményeket érne el, de ha egyszer sikerül ráéreznie a játék nyitjára, onnantól már könnyen el lehet sajátítani az újabb és újabb trükköket.

A zsonglőrködés mindenkinek jót tesz – olvasható a zsonglor.hu oldalon. A szervezet 2000-ben alakult, azzal a szándékkal, hogy terjesszék az amatőr zsonglőrködést, és gyakorlásra alkalmas találkozóhelyről gondoskodjanak az érdeklődőknek. Nincsen összeszokott kemény magjuk. Természetesen vannak olyanok, akik szinte minden héten ott vannak, igazi megszállottjai a zsonglőrködésnek. Mégis olyan az egész, mintha spontán szerveződött volna: nincs kezdési időpont és vége sincs, mindenki akkor érkezik és addig marad, ameddig akar. Meleg nyári estéken olykor még késő éjszaka is vannak néhányan a parkban. A látszat ellenére a szervezet mégis fontos feladatokat lát el. Együttműködnek a hátrányos helyzetű fiatalokkal foglalkozó intézményekkel, bemutatókat, csoportos foglalkozásokat tartanak nekik. A drogprevenciós programokhoz is szívesen csatlakoznak.

Komolyabb mutatványokhoz jó minőségű szerszámok kellenek – mondja Kálmán. A zsonglőrködés nem olcsó mulatság, a jobb felszerelésért a leendő mutatványosnak mélyen bele kell nyúlnia a pénztárcájába. Egy komolyabb diaboló tízezer, egy jobb ördögbot vagy jojó ötezer forint körül van. A hagyományosabb zsonglőrkellékeket, a zsonglőrlabdát vagy a buzogányt is elég drágán adják.

Komolyabb mutatványokhoz jó minőségű szerszámok kellenek, ezért a zsonglőrködés nem éppen olcsó mulatság

Miért olyan jó buli ez mégis? Két-három órán keresztül jojózni egyfolytában? Ráadásul minden olyan sokba kerül, hogy a leendő zsonglőr százszor is meggondolja, érdemes-e belefognia. Akik szerdánként ott vannak a Tabánban, már döntöttek. És vannak vidéken is jó páran hasonló megszállottak. A zsonglor.hu oldalon pedig az is olvasható, hogy fontosnak tartják a határokon túli kapcsolatok kiépítését és ápolását. Létezik nemzetközi és európai zsonglőrszövetség is. A zsonglőrök világa nem zárt univerzum – rengetegen hódolnak ennek a szenvedélynek hobbiként is. Tudják, szerdánként a Tabánban.

Knap Gábor

Tetszik, de miért? – Roskó Gábor: Rex, Kurt Weil, é és a Külügy 1999–2001

HIRDETÉS

Óriási nyári akció!!!

20 % kedvezménnyel vásárolhatók július 30-ig a Cartographia kiadású útikönyvek, város- és autótérképek, turistatérképek, autóatlaszok a Kiadó mintaboltjaiban:

Cartographia Földgömb- és Térképbolt
Budapest, VI. Bajcsy-Zsilinszky út 37.
Tel.: 312-6001

Cartographia Térképszaküzlet
Budapest,
XIV. Bosnyák tér 5.
Tel.: 221-4407

CARTOGRAPHIA

Velünk célhoz ér!

ahogy tetszik

Nemzeti

BESZÉLGETÉS MONOK ISTVÁNNAL, AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR FŐIGAZ

Az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) főigazgatója szerint intézménye az elkövetkező évtizedben egyszerre válik múzeummá és a legmodernebb nemzetközi kutatóhellyé. Monok István büszkén említi, hogy évi háromszázhatvanezer olvasójuk az internet adta lehetőségeknek köszönhetően hamarosan akár az épület falain kívülről is hozzáférhet a nemzeti könyvtár teljes katalógusához.

Magyarország első számú könyvgyűjteményének vezetőjeként hogyan érzékeli az emberek olvasási, könyvtárba járási szokásainak megváltozását?

Az OSZK Könyvtári Intézete célirányosan is figyeli az olvasási szokások változását, de az elsődleges forrás természetesen továbbra is a könyvtár olvasószolgálata. Az elmúlt hónapokban egy minőségbiztosítási folyamat részeként magukat az olvasókat is kikérdeztük, így viszonylag friss képünk van arról, hogy mi tapasztalható. Az egyik tendencia az, hogy az aktív könyvtárba járók, különösen az egyetemi hallgatók az internet segítségével jobban felkészülnek a könyvtári olvasásra, mint néhány évvel, évtizeddel ezelőtt. Tudják távolról használni a katalógust, és a világhálón ma már elég jelentős számú dokumentum található meg teljes terjedelmében. Azt tapasztaljuk, hogy nálunk is épp ezeknek a könyveknek a forgalma nőtt meg. A művek internetes megjelenítése tehát reklámként hat.

Vagyis az érdeklődők nem az interneten olvassák el a könyvet, csupán belelapoznak a műbe, és az csinál nekik kedvet az eredeti kötethez?

Pontosan. A világhálón megtalálható változatot például kutatásra használják: a szövegben megkeresnek bizonyos részeket, és hozzáírják a szakdolgozatukhoz, de már a tanulmányokat sem így olvassák, hanem kinyomtatják, vagy meg akarják nézni az eredeti könyvet. Az olvasási kedv nem az internet miatt csökken látványosan, sőt a világhálós hozzáférési lehetőség még gerjesztően is hat. A könyvtáraknak ezért már régóta vesszőparipájuk, hogy a művekből minél többet minél gyorsabban és lehetőleg teljes terjedelemben jelenítsünk meg a hálón. Az olvasók nagyon célirányosan jönnek a könyvtárba, háttérműveltségük, általános ismereteik hiányosak, és nem is áll szándékukban, hogy ezt pótolják.

Nem böngésznek a polcokon, hanem egy bizonyos könyvre vagy témára kíváncsiak?

Meg hogy abban a témában mi jelent még meg, de azt sem ők akarják megkeresni, ezt a feladatot is rábízzák a könyvtárosra. Az olvasási szokások változásához az is hozzá tartozik, hogy a látogatók egyre kevésbé tisztelik a könyvet mint objektumot. A nemzeti könyvtár esetében pedig ez fontos szempont, hiszen mi nem selejtezhetünk, nem mondhatunk le egyetlen kiadványunkról sem. Egyébként az is érdekes, hogy a kikért dokumentumok száma csökken, bár az olvasók létszáma növekszik. A látogatók épp a már említett pragmatizmus miatt sokszor azt a művet keresik, amelyiket mások sztárolnak vagy gyakorta emlegetnek. Nem feltétlenül a tartalmi, belső értékek alapján választanak. És ebben az internetnek megint csak nagy a felelőssége, hiszen így az a könyv értékelődik fel, amelyik az interneten is elérhető. A magyar művelődéstörténet és kultúra dokumentumai elenyésző százalékban találhatók meg a hálón, ezáltal a XIX. század és a korábbiak teljesen értéküket vesztik. Adott esetben viszont éppen az a költő kap nagyobb nyilvánosságot, és lesz népszerű az olvasók körében, aki maga is feltette a webre a műveit. Esetleg azért, mert nem talált rájuk kiadót.

Szakemberek szerint a könyvtárak egyre inkább a szolgáltatás irányába mennek el, s ennek egyik megnyilvánulási formája, hogy adatbázisukat, gyűjteményüket az internet segítségével a könyvtár falain kívülről is el lehet érni. Önök ebben is az élen járnak.

A szolgáltatások kiterjesztése is nagyon ambivalens dolog. Ha egy könyvtáros nem könyvtáros akar lenni, hanem könyvtári szolgáltatást kíván nyújtani, az azt jelenti, hogy az egészből kivonul az ember. A dolog mechanikus tevékenységgé válik, ami eredményezheti ugyan a hatékonyság látványos növekedését, ám én ezt nem hívnám fejlődésnek. A nemzeti könyvtár jövőjét meghatározó stratégiai terv fontos eleme, hogy szolgáltatásaink minél nagyobb számban kerüljenek fel az internetre. Ennek egyik fejezete a saját katalógusok és az országos nyilvántartások hálóra helyezésének, „retrokonverziójának" befejezése, hogy ott ne csak a mostani állapotában, 1976-tól lehessen elérni a nálunk fellelhető dokumentumok adatait, hanem a kezdetektől. Már megtörtént a kézirattári nyilvántartásunk hálóra helyezése, épp június végére készültünk el az 1946 után megjelent anyagokkal, ►

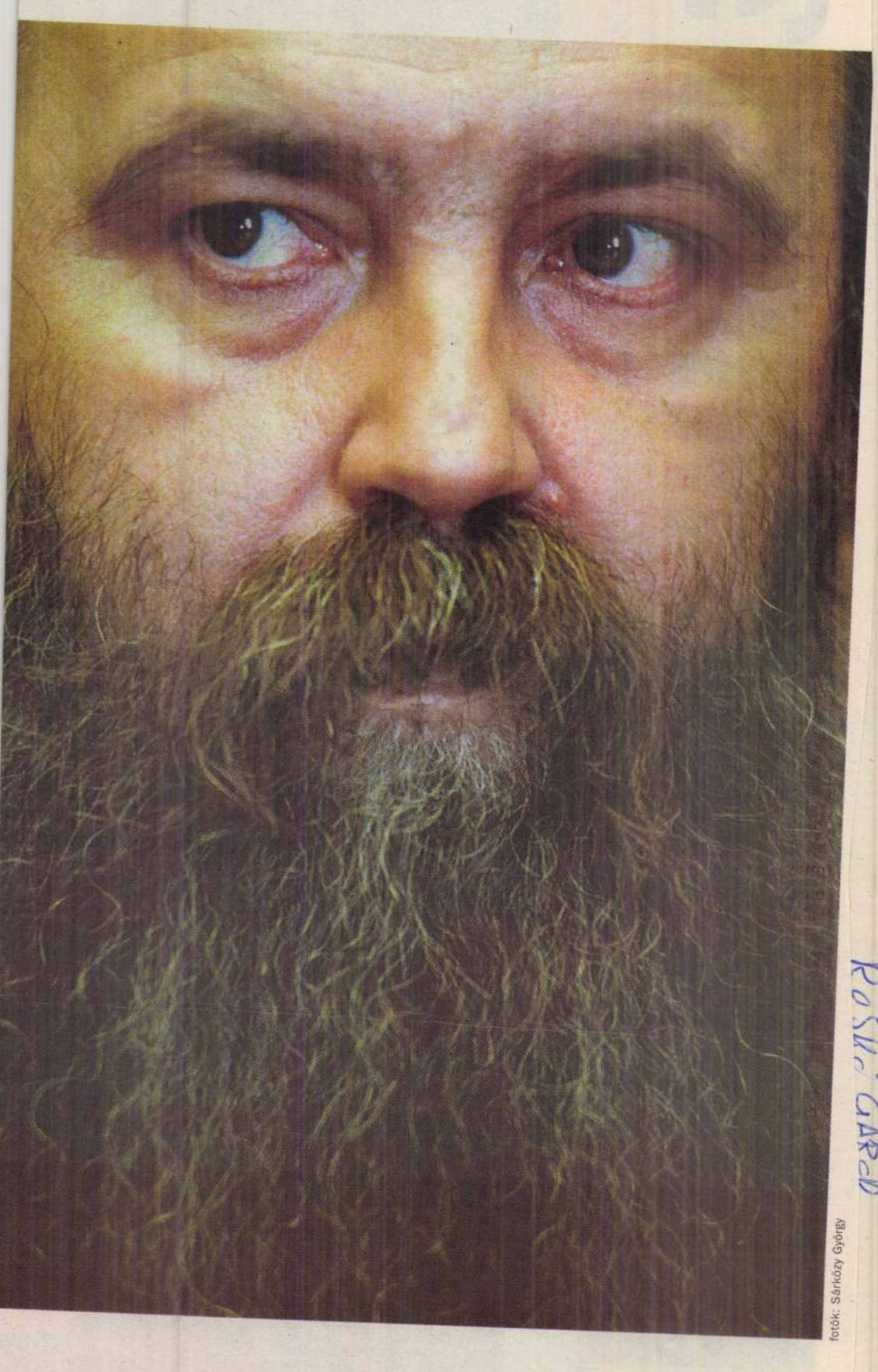

fotók: Sárközy György

Lebunkózás nádpálcával

Nyerges András

Pulitzer-emlékdíjas publicista, író

színrebontás

Amit gróf Teleki Pál a fejébe vet , azt véghez is vitte. 1926-ban azért kardosk odott, hogy lépjünk ki a Népszövetségből, 1 940-ben kiléptette az országot. 1920. okt ber 28-án megígérte a Nemzetgyűlésnek: „A sajtókamara felállítása iránt folyamat an vannak a munkálatok", s 1939. június 1 -én aláírta az 5830/1939. M. E. sz. rendele et a Sajtókamara létesítéséről. Kolosváry-Borcsa Mihály személyében az ő korm nya találta meg azt az embert, aki a sajtó ak a jobboldal által régóta követelt megr gulázását, zsidótlanítását (a kamara fe llításának legfőbb értelmét) szívügyének tekintette. „A fajvédelmi gondolattal telített nemzeti közvélemény nem riad meg, ha a sajtószabadság liberális értelmezésébe itt-ott belenyirkálnak" – írta Oláh György a kormánypárti Új Magyarságban, s ezt hirdette a nyilas Fiala Ferenc és Nyékhegyi István dr. 1938-as brosúrája is: „Amíg meg nem valósítjuk, ha kell, az ún. importeszmék hatása alatt, a magyar Sajtókamarát, hiába beszélünk nemzeti sajtóról, magyar öncélúságról, a sajtó továbbra is olyan romboló hatású lesz, mint volt röviddel azután, hogy 1848. március 15-ikén Petőfi kinyomatta Landerer és Heckenast nyomdájában a szabad magyar sajtó első termékét." Az „importeszmét" a kormány hivatalos vendége, dr. Dietrich, a Harmadik Birodalom sajtófőnöke hirdette, aki arról tartott előadást, hogy „sajtóbékéről csak ott lehet szó, ahol az egyik fél engedelmeskedik a nemzeti fegyelemnek". Ez idő tájt ítélte el A Sajtó című szaklap „a sajtószabadság misztikus jelszavának hangoztatását", és Illyés Gyula is így írt a Nyugatban: „Védeni fogom a sajtószabadságot, de még mielőtt véremet ontom érte, gyorsan elárulom, hogy én halálát kívántam e sajtónak, amidőn a legszabadabb volt. Harcba tehát úgy indulok, hogy igyekszem megbocsátani védencemnek, szemet hunyok neki, rá se nézek, nehogy leköpjem, mielőtt meghalok érte."

A kamara szervezése eleinte lagymatagon zajlott (mármint a jobboldali sajtó szerint), hiszen az első zsidótörvény egy-egy lapnál húsz százalékban szabta meg a zsidók és zsidónak minősülők arányát. Eredményes volt viszont a laprevízió, amiről maga Kolosváry-Borcsa A Sajtó 1939/3. számában így nyilatkozott: „Egész sorát kellett lebunkózni olyan sajtóorgánumoknak, melyek olvasóik legalantasabb ösztöneit szolgálták." Örült is 1938 novemberében a népi írók Magyar Élet című lapja, hogy „megszűnik a Társadalmunk, a Dob utcai heroizmus lapja, ez a betűben és papírjának fogásán is Galíciát jelentő »orgán«. A sápadt, pajeszos giliszták az ő parasztságuk." Nem kell aggódni a Társadalmunk gárdájáért sem, mert „felszívódási lehetősége az Egyenlőségtől a Korunk Szaváig egyenesen szédületes. A Korunk Szava, az »aktív katolikus orgánum«, már hosszabb idő óta mórikálja magát, pipiskedik, hogy ő nyerje meg e ro- ►

Tetszik, de miért? – Roskó Gábor: Ne nyúzzál már állandóan!, 2004

A Gellért Szálló és fürdő
felfedezésére vállalkoztunk az Épületes emberek című sorozatban – a Gellért alatti titokzatos barlangrendszertől az impozáns kupoláig
26–27. oldal

ahogy tetszik

DE MIÉRT?

ROSKÓ GÁBOR FESTMÉNYEI SZÉKESFEHÉRVÁRON

1

2

3

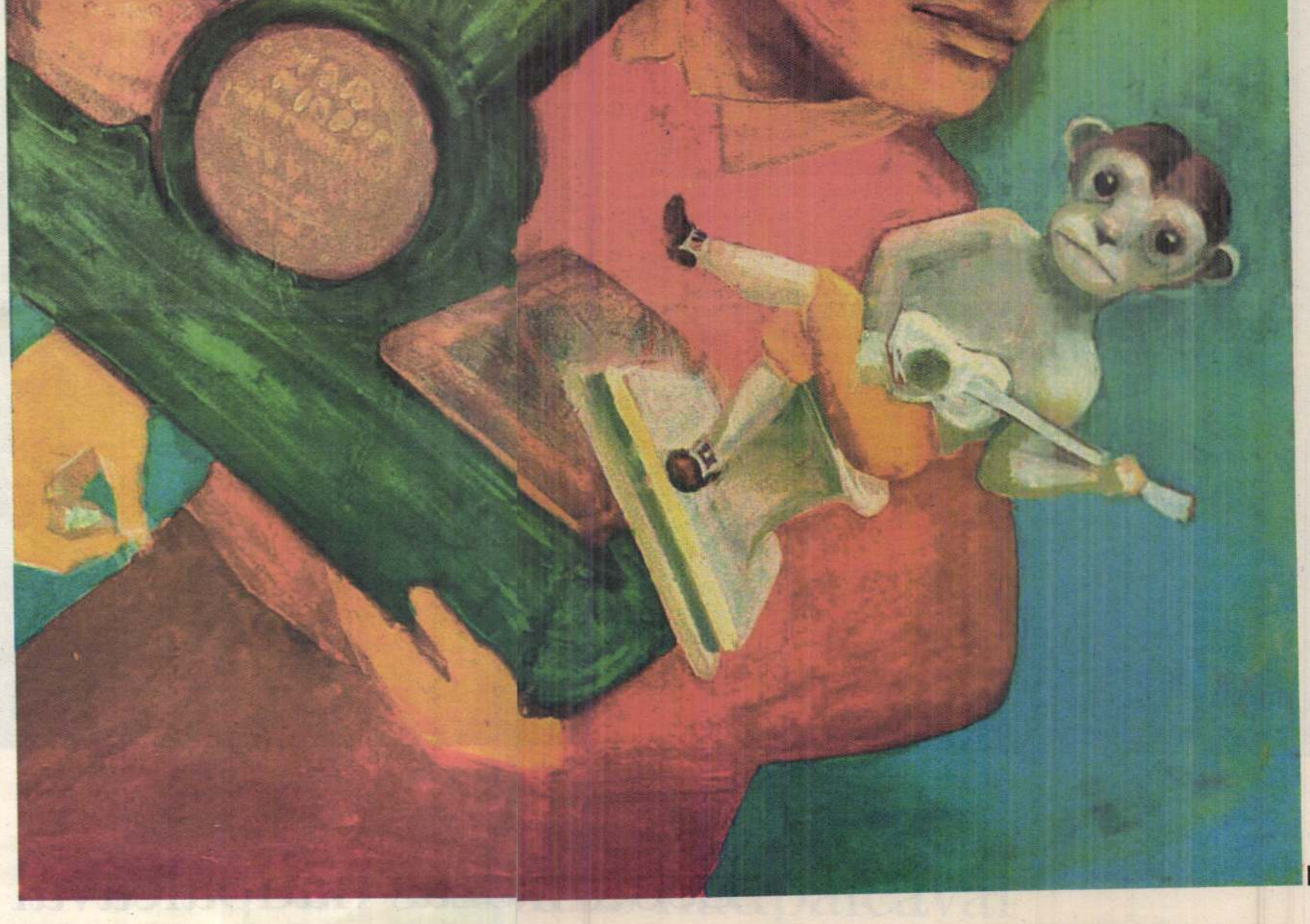

ROSKÓ GÁBOR

1

Az ember – a gyönyörű fényekben – körbejárja a székesfehérvári István király múzeum emeleti kiállítóhelyén Roskó Gábor új festményeinek tárlatát, és rögtön megérzi, hogy valami roppant figyelemre méltót lát. A képek megszólítják, meghökkentik, beszippantják egy sajátos, időn és téren kívüli világba.

Roskó Gábor az Ahogy tetszik olvasóinak ismerős már, groteszkül bájos illusztrációival rendszeresen találkozhatnak mellékletünk hasábjain is. Egy-egy írásunkhoz rajzolt, festett képei mást és többet nyújtanak, mint afféle szolgai díszítőelemek, ám megfejtésük jóval egyszerűbbnek és könnyebbnek látszik, mint a festményeié. Mert az ember a fehérvári tárlaton először talán csak annyit tud pontosan, hogy tetszik neki, amit lát. De miért is? És mit is lát igazán? A képek címei inkább csak nehezítik a dekódolást, hiszen nem értelmezik a műveket, hanem további gondolati elemmel dúsítják az amúgy sem sovány ka „üzeneteket". Annyi bizonyos, hogy valamiféle határterületen ozog az ember a Roskó-világban, telem és érzelem, gondolat és ösztö , ember és állat közötti létben. Olyféle módon keverednek itt össz a benyomások, ahogyan a félál mszerű, komoly fantáziálásokban rnek elő az emlékfoszlányok a saját és a kollektív memóriából. Abban a termékeny pillanatban, amikor gy hímzett párna virágmintái és z egyetemi stúdiumok gondolati nagaslatai, meg a nem feledett álr ok állatfejű alakjai kéz a kézben stálnak bele egy közös képbe. Egy zerre bukkanhat fel a bennünk ejtező múlt, és foszlik fel a lelkü k, eszünk mélyén szunnyadó jó és r sz, bolond és nagyon is racionál s mivoltunk. Legtöbbször aztán a napi gályaélet kiveri a fejünkből zeket a nem aprópénzre váltható élálomigazságokat.

De nem úgy Roskónál! ő világot épít erre a sajátos valóság eletti valóságra. Olyan képvilágot amelyik lényegének megfelelően, megvaló sulásában is a határterüle teken mozog: festmény és fotó, film, sőt képregény és könyvillusztráció között és mögött. Egyszerre juttatja eszünkbe a naiv festők némelyikét és Chagallt, a neoavantgárd jeleseit és Goyát. Hogy aztán el is felejtsünk mindenkit, hiszen az egész így együtt egy markáns és szerethető művész univerzuma, Roskó Gáboré. Játékos világ, de olyan, amelyikben komoly játékot játszanak. A vidám és a szomorú határán egyensúlyozva. Iróniával, de sohasem cinizmussal. Egy régebbi interjúban kötéltáncnak nevezte, amit csinál. Olyasmi tényleg, de a legtalálóbb értelmezést-értékelést mégis a mostani székesfehérvári kiállítás vendégkönyvében olvastam: „Először vicces, aztán nem, de köszönjük. B és J"

Szarka Klára

1. Mindig jó, mindig rossz, 2004
2. Karamell – Puncs, 2004
3. Ulysses zsidó hitre tér, 2004
4. Nem mennék ilyen messzire, 2004

4

reprodukciók: Sárközy György

• ***Roskó Gábor: Új képek***
Szent István Király Múzeum, Székesfehérvár, Országzászló tér 3. Látható augusztus 1-jéig

Kelet-Európa államtalanítása

„A legrosszabb az, ha a privtizáció elakad"

Ingyenes részvényosztás Lengyelországban

Bár a gyors privatizáció szükségességét a kelet-európai régióban senki nem vitatja, mégis akadozik ez a folyamat. Sós Károly Attila szerint ennek legfőbb oka, hogy az érintett országokban egyszerűen hiányzik a belföldi kereslet. – „A fogható tulajdont (értékpapírokat, ingatlant) még el lehet adni, de a nagyvállalatokat nehéz. A népnek részvény nem kell" – állítja az SZDSZ gazdasági bizottságának elnöke. Bár sok kételyre ad okot, mégis figyelemre méltó az „ingyenes állampolgári részvényosztás" koncepciója, amelyet Lengyelország és Csehszlovákia mellett többek között már Mongólia és Oroszország is magáévá tett.

„A 27 millió lengyel állampolgár tulajdonhoz juttatása olyan úttörő vállalkozás, amelyre a világon eddig még nem volt példa" – nyilatkozta nemrégiben a *Voice-Business* lengyel lapnak Janusz *Lewandowski*, a *Tulajdonátalakítási* tárca minisztere. Szerinte a „népi privatizáció" közgazdaságilag indokolt, hiszen a lengyel ipart hatékonyabbá, a vagyont pedig általánossá teszi.

Nincs rá precedens.

A Lewandowski vezette minisztérium, illetve az *S. G. Warburg* Co. Ltd. befektetési tanácsadó cég által kidolgozott program fő eleme, hogy minden 18 éven felüli lengyel állampolgár ingyen jut vagyonhoz, amennyiben a privatizálásra kijelölt 400 vállalat közvetett tulajdonosa lesz. Ez azt jelenti, hogy a kezdeti fázisban még nem a társasággá alakult vállalatok, hanem csak az azokat tömörítő befektetési – más néven nemzeti vagyonkezelő – alapok részvényeit kapja meg. E befektetési csoportok feladata, hogy átszervezéssel, illetve a modern irányítási módszerek bevezetésével növeljék a privatizált vállalatok piaci értékét.

A program a népi privatizáció különböző szakaszait jelöli meg. Első lépésként a kiválasztott vállalatok az állami kincstár tulajdonába kerülnek. A következő fázisban a részvényeiket felosztják oly módon, hogy 60 százalékukat – a nemzeti vagyonkezelő alapokon keresztül – az állampolgároknak „ajándékozzák", 10 százalékukat ingyenes dolgozói részvény formájában osztják ki, a maradék 30 százalék pedig az állam tulajdonában marad. A vagyonkezelő társaságok ezek után forgathatják a kezelésük alá került részvényeket. Így kialakul a tőkepiac, még mielőtt az állampolgárok tényleges tulajdonosaivá válnának a vállalatoknak. Ez a piac fogja majd meghatározni az üzemek értékét.

A kormány szándéka, hogy mindenkinek egyenlő lehetőségeket, vagyis azonos értékű részvényeket kínáljon. Ezért minden lengyel lakos minden egyes vagyonkezelő alapban egy részvényt kap. Az igazságos elosztáshoz azonban szükséges a vállalatok piaci értékének felmérése, hiszen nem mindegy, hogy valaki egy csőd szélén álló vagy éppen egy prosperáló szervezet résztulajdonosa lesz. A vagyonbecslés természetesen nem megy egyik napról a másikra, s a vele járó transzformációs költségek is óriásiak.

Sok az ellenzője

Az ingyenes népi részvényosztásnak azonban mind belföldön, mind külföldön sok ellenzője akad. Marek *Dabrowski* korábbi pénzügyminiszter-helyettes például már több ízben kifejtette kétségeit a lengyel parlamentben. Azt ugyan nem vitatta, hogy szükség van a privatizációs folyamat felgyorsítására, de szerinte az a nagy sietség, amivel a hatóságok kiválasztották a 400 privatizálandó vállalatot, magába rejti a „véletlenszerűség" veszélyét. A volt pénzügyminiszter úgy véli, hogy a vagyonkezelő alapok mint közvetítő intézmények bekapcsolása a tulajdonátalakítási folyamatba, nem oldja meg a problémákat. „A tőkés gazdaság természetes fejlődése során először az egyéni tulajdonlás, majd a zárt körű részvénytársaságok, végül pedig a tőzsdére kibocsátott részvényekkel történő kereskedés dominált. Egy-egy új szakaszba való átmenet évtizedekig is eltartott. A lengyel privatizációs program készítői pedig azt hiszik, hogy pusztán egy állami döntéssel fel lehet cserélni ezt a fejlődési sorrendet" – mondta Dabrowski.

Hogyan látja a magyar kutató?

Mizsei Kálmán, a *Világgazdasági Kutatóintézet* igazgatóhelyettese, a kelet-európai privatizáció szakértője is aggályait fejezte ki az ingyenes állampolgári részvényosztással kapcsolatban. Szerinte három ponton lehet ezt a módszert vitatni. Egyrészt technikailag bonyolult az eljárás: a vagyonkezelő alapok létrehozása rendkívül sok szervezőmunkát igényel; az államapparátus pedig egyáltalán nincs felkészülve az ily módon történő „államtalanítás" lebonyolítására. Másrészt félő az is, hogy az állampolgárok nem lesznek valódi tulajdonosok – olyanok, akik tényleg a tőke megtérülésére koncentrálnak. Ezzel pedig az igazi tulajdonosváltás, s így a hatékonyabb vállatirányítás csak időben eltolódik. Végül a program megvalósítását nehezíti még, hogy az ingyenes részvényosztás esetében megszűnnek a korrupciós lehetőségek. Így aztán a – spontán, önprivatizációban érdekelt – menedzserek sem támogatják ezt az elképzelést. Ezek után felmerül a kérdés, hogy valóban érdemes-e ilyen erős társadalmi ellenérdekeltség mellett keresztes hadjáratot folytatni az ingyenes vagyonosztás érdekében. Nem lenne-e célszerűbb az önprivatizáció irányába terelni a vállalatvezetést, s ily módon felgyorsítani a privatizációs folyamatot? E dilemma feloldása Mizsei Kálmán szerint a mindenkori politikai helyzet függvénye.

Amire azonban most igazán érdemes odafigyelni, véli a Világgazdasági Kutatóintézet kutatója, az a csehszlovák folyamat. Mert ha az ottani kuponrendszerrel történő – Kelet-Európában az eddig legjobban szervezett ingyenes vagyonosztásos – privatizáció nem lesz sikeres, akkor félő, hogy e programnak ezek után is csak kudarctörténetei lesznek.

Mizsei Kálmán inkább a spontán privatizáció híve. Ennek előnye, hogy olyan önszabályozó mechanizmust hoz létre, amely a piaci viszonyoknak megfelelően alakítja a keresletet és a kínálatot. Emellett az önálló kezdeményezésre átalakuló vállalatok vezetése érdekelt abban is, hogy szakmai befektetőket keressen, s ezzel hatékonyabbá válik majd a gazdálkodás. Ezzel szemben az ingyenes részvényosztás lengyel változata hosszú folyamat. A legoptimistább tervek szerint is legkorábban csak '93 közepe táján jutnának hozzá az állampolgárok a vállalati részvényeikhez. S csak a privatizáció második fázisában néznének az intézményi befektetők szakmai befektetők után. S ez még korántsem azt jelenti, hogy találnának is megfelelőket. Hisz egy beruházó nem szívesen költ olyan vállalatra, amelyben csak 10–20 százalékos tulajdonos lesz, s a többi 10–20 százalékot esetleg riválisai veszik meg...

Durst Judit

A legrosszabb, ami a kelet-európai országokkal történhet, az a privatizációs folyamat negrekedése – legalábbis így tartja Jeffrey Sachs amerikai közgazdászprofesszor. A lengyel sokkterápia atyja – akit sokan csak „harvardi fenegyerekként" emlegetnek – azzal érvel, hogy ha a nagyvállalatok állami tulajdonban maradnak, akkor előbb-utóbb felélik önmagukat. Hasonlóan vélekednek az úgynevezett tulajdonjogi iskola képviselői is, akik a privatizáció minél gyorsabb lebonyolítását sürgetik. A kérdés szerintük nem az, mennyiért és mi módon adják magánkézbe a nemzeti tulajdon államosított részét, hanem az, hogy ez az átadás minél előbb megtörténjen. A jól szabályozott piacgazdaság azután majd úgyis átrendezi a tulajdonviszonyokat úgy, ahogy az a gazdálkodás szempontjából a leghatékonyabb. Összállításunkban – amelyben a Privatizációs Kutatóintézet múlt héten megjelent, Lábadozásunk évei című kiadványát is felhasználtuk – azt mutatjuk be, hogyan zajlik a privatizáció Kelet-Európa országaiban. Jóllehet ma még szembetűnőbbek a különbségek, 5–10 év múlva valószínűleg azt látjuk majd, hogy a történelmi feladatot mennyire egyformán oldották meg.

Németország alaposan ráfizet?

A keletnémet rendszerváltás természetesen jelentősen eltér a többi, egykori szocialista országétól, hiszen az új tartományok egy hatékonyan működő, gazdaságilag erős rendszerbe épültek be. Az egyesülési mámor idején háttérbe szorultak azok a nehezen kezelhető problémák, amelyek 1990 utolsó hónapjaiban már felszínre kerültek és várhatóan 1993–94-ig jellemezni fogják a keletnémet újjáépítést. A gondok anyagi téren is óriásiak, az elavult műszaki színvonal, a súlyos környezetkárosodás, a fejletlen infrastruktúra még a könnyebben felszámolható lemaradást jelenti – szögezik le a Privatizációs Kutatóintézet munkatársai. A tudati, magatartásbeli, intézményi és társadalmi együttműködési lemaradás ennél lényegesen súlyosabb. Az Elba toábbra is megosztóvonal lehet az egységes Németország keretei között.

Mondhatni, semmi csodálkoznivaló nincs abban, hogy szenvedélyes viták alakultak ki a tulajdonosi viszonyok területén, s csak több hullámban tudják elképzelni az államtalanítást. Az ottani vagyonügynökség, a Treuhandanstaltnak ebben fotos szerep jut, hiszen működése lényegesen eltér a magyar Állami Vagyonügynökségétől: 1300 szakemberrel, a berlini központ mellett 15 tartományi alközponttal dolgoznak.

Vagyonügynökség mint szuperminisztérium

Sokan attól is tartanak, hogy a TA „szuperminisztériummá" növi ki magát, amely a korábbi NDK-gyakorlathoz hasonlóan ágazatpolitikát folytat, erőforrásokat csoportosít át és visszafogja a piaci mechnizmusok kibontakozását. A TA valóban végez szanálási funkciókat, reprivatizációt és privatizációt egyaránt. A mai német gyakorlat igen tanulságos abból a szempontból, hogy nem csupán a reprivatizáció–privatizáció körüli vita osztja meg a szakembereket, hanem a privatizáció–szanálás kérdése is.

Sőt mint dilemma fellépett a gyorsaság–bevétel kérdése is. Ezzel kapcsolatban érdemes kicsit részletesebben is bemutatni a német gyakorlatot, hiszen az merőben eltér a hazaitól. Németországban abból indulnak ki, hogy minél gyorsabb a privatizáció, annál kisebbek a bevételek, sőt szimbolikus, egymárkás áron is el kellett már adni vállalatot. A privatizáció–költség páros tehát fordítva működik: a keletnémet tartományok állami vállalatainak további „eltartása" gyors privatizálásuk nélkül lehetetlenül nagy terhet róna a német államháztartásra. A gyors privatizáció legalább megszabadítja a költségvetést a támogatási igénytől, azt az új tulajdonosra hárítva. 1990 közepén mintegy 9 ezer keletnémet állami vállalatnak legalább kétharmada heteken belül tönkrement volna költségvetési támogatás nélkül (az 1,5–2,5 millió fős munkanélküliséggel szemben 5–6 millióssal kellett volna számolni), ami elviselhetetlen társadalmi feszültséget okozott volna.

Németországban tehát a kormány elfogadta, hogy a privatizáció deficites legyen. 1991-ben várhatóan a bevétel–ráfordítás egyenlege mínusz 25 milliárd márka lesz. A kiadási tételek között a legnagyobb a korábbi vállalati hitelek kamatainak átvállalása, amit a szanálási lépések és a csődeljárások költségei követnek, de jelentős tételt képez még a korábbi KGST-térségbe irányuló export támogatása is.

Semmi nem marad állami tulajdonban

De hogyan is áll a vállalatok magánkézbe adása? 1991 közepére a TA a 9 ezer keletnémet állami vállalatból mintegy 1500-at sikerrel privatizált, ami kétségkívül látványos eredménynek tekinthető. A maradék „államtalanítását" az elkövetkező 3–4 évben tervezik. Alapjaiban eltér a magyar elképzelésektől, hogy Németországban nem számolnak azzal, hogy a 9 ezer korábbi keletnémet állami vállalatból akár egy is megmarad állami tulajdonban: visszaadják, eladják vagy felszámolják a teljes vállalati kört.

Mint az eddigiekből is jól látható, Németországban a privatizáció két különböző folyamatot foglal magában: a régi tulajdonosok részére visszaadást, illetve az új befektetőnek történő értékesítést. Egyes szakértők véleménye szerint a visszaadás lezárása után a privatizáció szükségképpen meg fog torpanni a keletnémet tartományokban. Ennek oka egyrészt az, hogy valószínűleg nagy tömegben lesznek olyan vállalatok, amelyekre nem akad majd befektető, másrészt a foglalkoztatási problémák jelentenek akadályt.

Nincs kész recept

Egy biztos: a német átépítés tanulságaiból levonható egyedüli recept az, hogy nincs semmilyen recept egy volt központosított gazdaság piacgazdasággá történő átalakításánál.

Van azonban a keletnémet tartományok újjáépítésének egy kevésbé látványos, de nagyon eredményes eleme, amiről itt érdemes szólni. Ez a kis- és középvállalkozók gyorsan növekvő száma, súlya és teljesítménye. Már a kezdet kezdetén bevezették az NSZK-ban korábban alkalmazott egzisztenciahitelt, a költségvetésből 7 milliárd márkát biztosítottak 1991–93 között erre a célra. A hitelt felvevők száma a vártnál jóval nagyobb, többségükben sikeres vállalkozások jöttek létre.

Négyszáz privatizációs biztos Szlovákiában

Szlovákiában nem kívánnak a német és magyar megoldáshoz hasonlóan erős vagyonügynökséget felállítani, de a Szlovén Privatizációs Ügynökség koordináló szerepet kíván betölteni. Az 1300 privatizációra váró vállalat értékét 20 milliárd márkára becsülik, összesített forgalmuk 25 milliárd márka, és Szlovénia 1,9 millió lakosából 540 ezer embert alkalmaznak. Közülük 600 az igazán nagy vállalat. Ezekre összpontosul a privatizációs biztosok tevékenysége. A mintegy 1300 önigazgatói tulajdonban lévő vállalat 400 privatizációs biztos kezébe kerülne: e biztosok irányítanák a vállalatértékelést, a mérlegek auditálását és az egész privatizációs folyamatot. A központilag irányított privatizáció helyett alkalmaznák a „400 privatizációs biztos" megoldását. A szlovén privatizációs elképzelések lényegében a gyors privatizációt részesítik előnyben. Az 1300 állami vállalatot a privatizációs biztosok segítségével lényegében két év alatt kívánják magánkézbe adni.

Állampolgári tulajdon Romániában

A román parlament elé terjesztendő privatizációs elképzelések szintén jelentős részben az állampolgári részvénytulajdonlásra alapozódnak. A nagyobb állami vállalatok esetében vagyonalapok útján történne az új tulajdonos kijelölése. Minden, később részvénytársasággá alakítandó állami vállalatból a részvények 30 százalékát a felnőtt állampolgárok kapnák meg. Ezt azonban nem vehetnék kézhez, hanem a megalakítandó 5 magántulajdonú vagyonalap részjegyeit kapnák meg helyette. A vállalatok részvényeinek 70%-át pedig a megalakítandó állami vagyonkezelő alap kapná meg.

Külön törvényeket alkotnak majd a termőföld, a lakások, illetve a gyorsan privatizálandó kisebb egységek (boltok stb.) privatizálására.

Beruházási jegyek csehszlovák módra

A cseh és szlovák privatizáció alapvető sajátossága a jogi keretek szinte teljes kiépülésének és a pénzügyi intézményrendszer hiányának a kettőssége. Valami hasonló történik, mint az 1984-es magyar monopolellenes törvénnyel, amely a legfejlettebb jogrendszerek jegyeit viselte magán – mégsem történt egyetlen fellépés sem e törvény alapján a ténylegesen működő nagyvállalati monopóliumok ellen.

Az úgynevezett kisprivatizációs törvényt, amely a kereskedelemre, a szolgáltatásokra és a kisüzemekre vonatkozik, 1990 októberében fogadták el. Elálltak attól az eredeti elképzeléstől, hogy a privatizálásra kijelölt üzletek és kisüzemek lehetőleg azok kezébe kerüljenek, akik korábban ott dolgoztak. Mindenki azonos feltételekkel indul tehát. Aki az árverésen megszerzi a létesítményt, az árat az árverezés napjától számított 30 napon belül köteles kifizetni, törlesztésre és hitelfelvételre nincs lehetőség. Az üzlettel és gyárral együtt meg kell venni a készleteket is, amelyek gyakran eladhatatlanok és többet kell értük fizetni, mint amennyi magának az üzletnek vagy gyárnak a kikiáltási ára.

A „nagy" privatizáció keretein belül előreláthatóan három nagy lépésben 2–3 ezer állami válalatot kívánnak privatizálni. Minden 18. életévét betöltött állampolgár vásárolhat úgynevezett beruházási jegyeket, amely lényegében részvényt, tulajdonrészt testesít meg. Ezek értéke 4 ezer korona, egyelőre nem tisztázott, lesz-e ingyenes része, kedvezményesen vásárolható és teljes árú része ennek az összegnek.

A cseh és szlovák privatizáció sajátossága, hogy az eredeti tulajdonviszonyok helyreállítását a befektetői privatizáció elé helyezi, valamint, hogy az állampolgárok széles körénél a befektetési jegyek révén megnöveli a privatizációs vásárlóerőt – de úgy, hogy ez csak lehetőség, nem pedig „társadalmi örökség". Az 1948-as, 1950-es, 1951-es, 1955-ös, 1959-es államosítások előtti állapotok visszaállítására tavaly restitúciós törvényt fogadott el a parlament. Ennek segítségével széles körű vagyonkezelési, bérleti gazdaság épülhet ki. Várhatóan 1991 végén döntenek a privatizáció során felmerülő kárpótlási és kompenzációs igényekről.

Füsi Piroska

A Magyar Nemzet

Kiadó Részvénytársaság az elnök-igazgató, valamint a főszerkesztő-helyettesek mellé önálló, dinamikus, szövegszerkesztői gyakorlattal rendelkező, angol és/vagy francia nyelven tárgyalásszinten beszélő

titkárnőket keres.

Fizetés megegyezés szerint. További felvilágosítás a 142-5515-ös telefonszámon.

Ez a Karrier az Ön karrierje!

A siker minden ember vágya.
Gyakorló és leendő vállalati vezetőknek, menedzsereknek kínálunk hasznos tudnivalókat, információkat, álláslehetőségeket.
Figyelje Karrier-összeállításunkat

minden pénteken.

Barangolások a Nagyföldön

Irkutszki aggodalmak

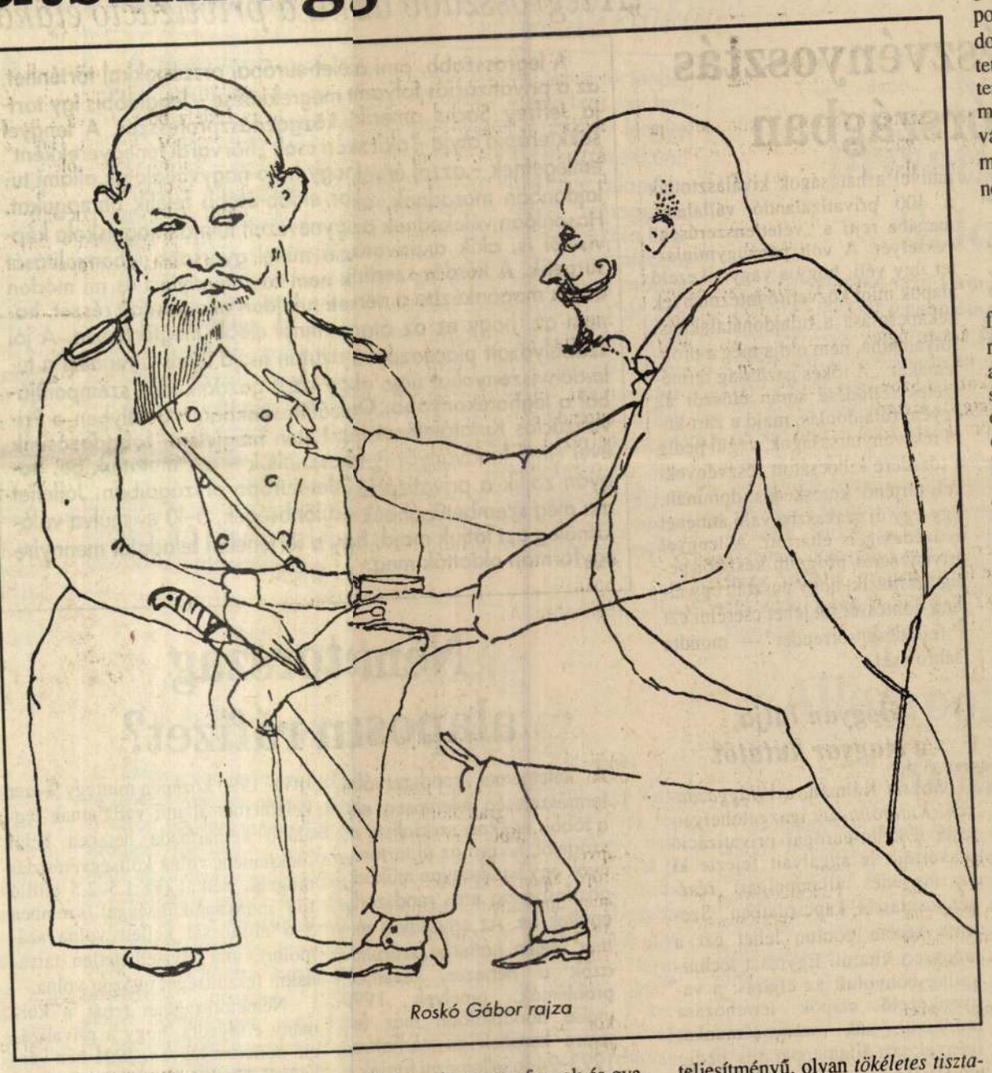

Roskó Gábor rajza

A huszonötmillió éves Bajkáltó, az emberiség közös kincse, húsz éve került a „mechanikus civilizátori tevékenység" (gyönyörű, nem?) és az azt irányító főhatóságok felvonulási érdeklődésének vezetébe. P. Kacuba irkutszki pártmunkás akkor a Bajkálért aggódókat tömören az *imperializmus cinkosainak* bélyegezte.

Tavaly N. V. *Talizin*, a „dicső tenger" védelmére szervezett állami bizottság elnöke egy ugyancsak irkutszki vitán jelentette ki: *„Ma már a bolond is látja, hogy a bajkáli cellulózkombinátot nem lett volna szabad felépíteni!"*

Három napra vertünk tanyát *Bajkalszk* városkában, amelyet ama hírhedtté vált cellulózkobináttal egy időben telepítettek ide a tópartra mint infrastrukturális egységet.

Az eltűnt legenda

Érkezésünknek hamar híre ment. Kombinátbeli látogatásunk előestéjén a szállodánkban feltűnt a szakszervezeti bizottság egy lehervasztthatatlan mosolyú, fiatal munkatársa, aki rózsaszínű ingéhez fűzöld nyakkendőt kötött, és finoman érdeklődni kezdett a kísérőimtől: kiféle, miféle újságíró ez a magyar, ismerős-e valamennyire a környezetvédelmi ügyekben? Amikor közölték vele, hogy igen, úgy fest, ezen magyarnak vannak némi fogalmai ezekről a bonyolult dolgokról, cukros mosolyába mintha citromot cseppentettek volna.

Az óriási csarnokok mellkasra nehezedő, szúró levegőjében végigjártuk a technológiai folyamatot, attól a ponttól, ahol a Bajkál vize világoszölden. oxigéndúsan, dübörögve érkezik – s elmentünk egészen addig, ahol *sűrű, sötétbarna, fehéren habosodó, bűzös kotyvalékként ömlik ki a tisztítómű első fokozatának medencéibe*. Itt a mikroorganizmusok megkezdik a szennyeződés megemésztését. Ezután még egy biológiai fokozat következik, majd az így ásványított szennyezés vegyszerekkel való kicsapatása a harmadik fokozat.

Aztán elautóztunk *az ülepítő tavakig*. A huszonnégy órás tisztítás után itt újabb huszonnégy óráig ülepszik a víz. Ezt azután már csapvíztiszta állapotban engedik bele a Bajkálba. Kis fabódé áll lábakon az utolsó ülepítőtó tükre felett. Ennek az erkélyéről merítettünk próbamintát, műanyag pohárba vettük szemügyre; tisztának tiszta, sőt – lesz, ami lesz! – *meg is kóstoltuk* a vizet.

De hol van ez a Bajkál vízétől!?

Kinn a parton, ahol a tisztított szennyvíz beeresztése történik, egy hajó tűnt fel a sima víztükrön. Egészen közel jött a parthoz, elfordult s lehorgonyzott. Ez a „laborhajó", amely naponta kétszer őrjáratozik ebben a térségben, folyamatosan veszi a vízmintákat és elemzi azokat.

Valami tehát nincs rendjén!

Négy nappal később más oldalról „támadjuk meg" a tavat: a rövidebb útvonalon az Angara kitörésének festői pontjához igyekszünk. Hűvös kristályfényben hunyorgunk és borzongunk jó ideig a kikötőben, szótlanul, mert a látvány nem igényli, sőt: nem tűri a kommentálást. A legendás szikla után kutatok, amelyet a Bajkálról szóló minden írásban kötelező megemlíteni. Arról a szikláról van szó, amelyet a zord Bajkál apó a kedveséhez, Jenyiszejhez siető lánya, Angara után hajított dühében.

De hiába. A sziklát – miután állítólag veszélyt jelentett a hajózásra – robbantással eltüntették. A talapzata, ami a víz alatt a „veszélyt" képezte, megmaradt ugyan, azzal nem tudtak mit kezdeni.

Csak a legenda tűnt el.

A tervezők bojkottja

Nekem apám este újraolvasott sorai jutnak eszembe: *„A kocsik felhajtottak a Bajkáli Limnológiai Kutatóintézet kapujához. A szerény egyemeletes épületben, mint utóbb kiderült, ötven tudós dolgozik a Bajkál élővilága hidrológiai sajátosságainak meghatározásán. Ezt azonban már a múzeummá kiképzett előcsarnokban mondotta Valentyina Ivanovna Galkina, az intézet tudományos munkatársa, a limnológiai tudományok kandidátusa, egy rendkívül szerény és kedves fiatalasszony, aki szabadnapját áldozta fel, hogy bennünket a Bajkállal összeismertessen."*

Mi is ide igyekeztünk tudniillik, fel is hajtottunk a Limnológiai Intézethez, amelynek előcsarnokában egy rendkívül rokonszenves középkorú asszony fogadott, aki szabadnapját áldozta fel, hogy minket fogadjon és tájékoztasson. A dolgok kísértetiesen ismétlődtek, igen, ő volt az, személyesen: Valentyina Ivanovna *Galkina*, a kandidátus, akinek Bajkál-szerelmét az elmúlt húsz év elmélyítette, sőt... nem sejtett hőfokra izzította fel.

Semmit nem teszek hozzá és nem veszek el abból, amit elmondott:

– A Burját Autonómia vezetésének aggodalmai az Irkutba irányítandó, tisztított Bajkalszk-kombinátvíz miatt a legnagyobb mértékben indokoltak. Az Irkut képtelen lenne az öntisztításra, s ez a lazacok tragédiáját idézné elő, nagy csapást mérve és *hosszú távon elpusztítva* ezt a nemzeti kincset! Hiába olyan jó ez a tisztítómű, ebben a környezetben a 96 százalékra tisztított víz is veszélyes! A cellulózkombinát vízbevezetője körül harminchét kilométeres sugarú körben mérhető a vízminőség kedvezőtlen változása – egyelőre! Az élővilág, amelynek 84 százaléka *csak itt található a* Bajkálban, egyelőre eltűnik onnan – odébb áll! Most még *van hova... De mi lesz később?* Ez a csővezeték is egy agyrém! Irdatlan pénzt emésztene fel, amire másutt sokkal nagyobb szükség lenne. És agyoncsapna egy élő vizet, nem beszélve arról, hogy itt a nagy fagyok és gyakori rengések földjén sűrűn fordulnának elő vele katasztrófák!

– Tudja, ez most már politikai kérdéssé hatalmasodott: az igazi hazaszeretet, a jövőféltés és a hivatalok érdekeinek presztízse küzd egymással! A halászati, a vízügyi és az energetikai minisztériumok egyet nem értése, *kapkodása és mélységes lelketlensége* felháborítja az itt élőket. Ezek a kisszerű és korlátolt pozícióharcok nem gyűrhetik le a közös jövőt! Okosabb lenne öt évig megvásárolni a szükséges cellulózt (s annyit, amennyire valóban szükség van!), amíg Usztyt-Ilimszkben felépül a másik kombinát és a lakótelep, s azonnal meg kéne kezdeni a Bajkalszkban az átállást a bútorgyártásra! A Bajkál olyan óriási teljesítményű, olyan *tökéletes tisztavízüzem*, amit nem lehet mesterségesen pótolni! A Szelenga mellett működő kartonkombinát ügyében is azonnal lépni kell! Az omul 60 százaléka a Szelengában ív, s a tó vízutánpótlásának 50 százaléka is innen érkezik. Szerencsére ennek a folyónak széles deltája van, ami tökéletessé teszi a tisztítóművek munkáját. Ha *tudniillik végre felépítik őket!*

– Ezzel a csővezetékkel *fantasztikus manőverek* zajlottak és zajlanak. Amikor súlyos viták után – végre végérvényesen és szakszerűen eldöntendő, szükség van-e erre vagy nincs – egy tíztagú szakbizottság megállapította: *nem ez a helyes megoldás!* Hanem a kombinát radikális és azonnali profilváltása! Április elején aztán a televízió váratlanul bemondta: megszületett a végső határozat. A csővezeték lesz a jó megoldás!... Hol került bele újra a paksamétába a csővezeték? Rejtély, de gonoszul időzített rejtély! Mihail Szergejevics *Gorbacsov* ezekben a napokban Csehszlovákiában tartózkodott... Erre a hírre azonnal megszületett az „irkutszki ellenlökés" is. A tervezők több ezer aláírással ellátott memorandumot juttattak el Moszkvába, és közölték: nem hajlandók megtervezni a csővezetéket! A jövő nem alkutéma!

Feltámadott falu

Ebéd után egy különös szibériai falucskában kötöttünk ki. Eredeti darabokból állították össze újra, miután a hozzá hasonló települések ezreit söpörte el a gigantománia szenvtelen embertelensége. Vagy felperzselték őket, az elárasztások előtt mint Matyorát (emlékezzünk csak a *Raszputyin*-regényből forgatott *Klimov*-filmdrámára) vagy egyszerűen ráeresztették a duzzasztók vizét. Most ott homályalnak a mesterséges tengerek fenekén, tűzhelyeiken moszatok lengenek, s ablakaikon néma halak siklanak át. Most végre rájöttek, hogy a falvakkal más politikát kell folytatni. Nem szabad az elpusztításukra törni, ezek az erős kis közösségek nem véletlenül kapaszkodtak meg ott, ahol, hanem azért, *mert az élet lehetőségei* ott voltak adottak, s az emberek erre építették rá a biológiai szimbiózisra emlékeztető eltéphetetlenséggel a sorsukat.

Komor, félelmes és babonás vidékek voltak ezek, és mégis hallatlan erővel kapcsolták magukhoz az ott születetteket és táplálták őket mindhalálig. Éppen *sötét, szövevényes, titokzatos mélységeikben, hagyományaikban* rejlett az erejük. Ezek az emberek századok óta tudva tudták, hogy a természetet *nem legyűrni kell, hanem együtt élni vele*.

Mindent e „százados logika" szerint raktak össze e falu újraalkotói. Azt hiszem, ez a *feltámasztott falu*, ott az Angara feletti dombháton most már mindörökre velem marad, félhomályos szobáival, kemencéivel, fürdőépületeivel, szarvasbőrrel bevont szánkóival, medveölő lándzsáival, ólaival, csapdáival, méhkasaival, egész légkörével. Innen fentről a zömök, szögletes őrtorony lőrésén át a folyó irdatlan nagy volt. Mintha az idő hömpölygött volna e fenséges partok alatt, az idő, amelynek már meg kell hoznia végre az ember ésszerű és jó világát.

Baróti Szabolcs

Hegyi & Tsa negymenetben

Hétszáz fénykép

– Értem, asszonyom, ön két könyvet rendelt, de csak egyet kapott – mondja a telefonba *Hegyi* Gábor. – Azonnal intézkedem, hogy postázzák a másikat is... Egy pillanat, megnézem a listát.

– Volt olyan vevőnk is – fordul felém a széken, miközben bejegyzi az újabb küldeményt –, aki véletlenül többet kapott, mint ahányat rendelt, és visszaküldte a fölösleges példányt. Persze, azokban az emberekben, akik ezeket a könyveket vásárolják, megbízhatunk.

Az említett könyvekből – a *Katolikus templomok Magyarországon* című színes, exkluzív fotóalbumokból – a helyiség sarkában tornyosul vagy száz darab. Amíg Hegyi Gábor telefonál, megilletődötten lapozgatom az egyik példányt...

Szinte kellemetlen ezután visszazökkenni a *Hegyi és Társa* kiadó székhelyeként működő kopottas szobácskába. Nyomorúságos, harmadosztályú irodabútorok között üldögélünk. A barakképület ablakain besüt a nap; fülledt meleg van idebenn, pedig a nyitott ajtón néha beáramlik egy kis levegő, elkeveredve a Filmgyár udvarának zajával. Hegyi úr – negyvenes éveiben járó, testes férfi, rövidre nyírt körszakállal – leteszi a kagylót.

– Hogy hogyan jött létre ez a vállalkozás? – ismétli meg egy korábbi kérdésemet. – Ez a történet olyan szövevényes, nem is tudom, melyik vonulatát kövessem...

Húsz-harminc millió kellett volna

– Honnan származott az ötlet, hogy egy ilyen drága, igényes kiadvánnyal kezdjék el a kiadói tevékenységet?

– Azt is mondhatnám: menekülés volt – *előre*. Az album ötletét – mint tizenöt éve szabadvállalkozó fotográfus – először nagyobb kiadóknak ajánlottam fel. A fogadtatás nem volt eleve elutasító, hiszen a nevem ismert a fotósszakmában, és a könyv elkészítésében közreműködők szakmájuk legjobbjai közé tartoznak. Mi azonban nem engedtünk abból az elképzelésünkből, hogy az albumnak csaknem hétszáz, megfelelő méretű színes fotót kell tartalmaznia. Kevesebb kép, kisebb terjedelemben már nem az lett volna, amit a cím takar. A nagy kiadók pedig, mivel nem hittek abban, hogy első kiadásban negyvenezer példány elkelhet ebből a könyvből (ehhez körülbelül húsz-harminc millió forint tőkére lett volna szükség), megpróbálták „össszezsugorítani" a vállalkozást. Én viszont úgy gondoltam, hogy *a megvalósítani kívánt mű léptékének* kellene a vállalkozás nagyságrendjét megszabnia, és nem fordítva.

– Önnek volt kockáztatható húsz-harminc milliója?

– Nem volt. Szerencsére van egy olyan jogi forma, ami lehetővé teszi, hogy az ember pénz nélkül vállalkozzon: ez a *betéti társaság*. Mivel vagyonom nemigen volt, vesztenivalóm se nagyon.

– De eszerint befektetnivalója se nagyon...

– Mivel csak ötletem volt, de pénzem nem (a felhasznált fotóanyaggal és az elvégzett munkánk értékével együtt is csak körülbelül egymillió forintunk van az üzletben), meg kellett találnom azokat a partnereket, akik hajlandók voltak a pénzüket és/vagy az apparátusukat erre a célra rendelkezésre bocsátani. Ez hosszú hónapokig tartott... Mivel övék a pénz, ők diktálták a feltételeket. Hihetetlen türelemre és kompromisszumkészségre volt szükség.

Óvatos, finom szigor

– Ha nem volt pénze az üzletben, hogyan tudott egyáltalán befolyást gyakorolni az ügyek menetére?

– Erre gyakorlatilag egyetlen eszközöm volt: szinte minden emberrel, aki az album elkészítésében közreműködött, a sofőrtől az igazgatóig, a tervezőtől az adatrögzítőkig *személyes jó viszonyba* kellett kerülnöm. Nagyon fontos, hogy mindenki *szeresse azt a munkát, amit csinál*. Egyszer például három láda kólát, öt láda almalét vittem le a nyomdába a gépteremben dolgozó srácoknak. A többórás túlmunkát nem tudtam megfizetni mással, csak ilyenfajta kedvességgel.

– Egy szinte már unalmassá váló kérdés: meg lehet ma élni a kultúrából?

– Egy ilyen kulturális vállalkozás – ahogyan mi csinálj uk – napi tizenhat-tizennyolc órai munka. Ebből meggazdagodni – legalábbis rövid tá von – nem lehet, de az ember legalább azt c sinálhatja, amit szeret. És ha azt mondom, hogy úgy tűnik, az öt-hat évvel ezelőtti éltszínvonalamat képes leszek fenntartani: ebben a szférában ez is valami.

– És mikor lesz önből gazdag ember?

– Az igazi, ko molyabb nyereséget az album második, h urmadik kiadása hozhatja. Azok már nem i génylenek ekkora befektetést, az első kiadás pedig önmagában reklám és garancia.

– Jól érzi magát a bőrében? Arra gondolok, hogy nemrég talán még bohém fényképész – mondhatni: művészember – volt, most pedig kemény üzletember...

– A „keménység" arra a vállalkozóra igaz, akinek van tőkéje, és azt gyarapítja, működteti szigorú szabályok szerint. Az én esetemben csak valami *óvatos, finom szigorúságról* lehetett szó. A mai magyarországi viszonyok között „keménykedni", megsértődni egyébként is luxus. Nincs akkora választék üzleti partnerekben, hogy akivel egyszer nem sikerült együttműködni, azzal ne álljon többé szóba az ember. Meg kell próbálni *ésszerű kompromisszumot* kötni, és ha nem megy, még mindig lehet, hogy egy másik alkalommal összejöhet valami. Az is lehetséges, hogy valaki, akit személy szerint ellenszenvesnek találsz, remek partner lehet, ha vállalkozóként találkoztok. Egy ilyen szituációban a másik ember megértésének új dimenziói nyílhatnak... Ma egy profi fényképész egyébként sem lehet csak elvont „művész"; vállalkozónak is kell lennie. Hogy aztán mikor lesz fotóművészet abból, amit csinál...? Azt gondolom, a *mesteremberségig* kell eljutni. Ehhez pedig az kell hogy legyen véleményed a világról. Ha van ilyen, akkor az benne lesz a képeidben. Az *üzenetközvetítő szándék* a lényeg. Legyél fényképész, újságíró, színész vagy bárki – ez a fontos.

– Ön milyen üzenetet közvetít? Erre persze nyilván azt válaszolja, hogy benne van a fotókban.

– Szerintem a világról el lehet hinni, hogy az értékteremtő képesség, ha küzdelmek árán is, de érvényt szerez magának. És ha ezért próbálsz tenni valamit, akkor ez visz előre, emberi kapcsolataidban és a világ megélésében is.

– A képeiből tehát optimizmust és az értékekre való nyitottságot olvashatunk ki?

– Igen, valószínűleg ezt. Én *tudatosan arra törekszem*, hogy az egykori építész, festő, szobrász kollégák üzenetét megértsem, és azt adjam tovább minél hitelesebben a képeimmel. Egyfajta lelki kapcsolatba kell kerülnöm a fotózott tárgyakkal, hogy megtaláljam a kontaktust a régi mesterekkel.

Tőkéstársak kerestetnek

– Egy olyan szó jut erről eszembe, ami manapság nem túl divatos: alázat.

– Örülök, hogy kimondta ezt a szót. Valóban úgy gondolom, hogy az alkalmazott művész, a *mesterember* fő jellemvonásai az alázat, a tisztesség, a megértés kell hogy legyenek.

– Nem tart attól, hogy a közeljövőben lejár az önhöz hasonló vállalkozók ideje? Ha az „óvatos, finom szigorral" dolgozó kisvállalkozásból nagy cég lesz, nem kophatnak ki belőle azok az értékek, amelyekről szólt?

– Ez a kis kiadó is kétségkívül kinőheti magát igazi, nyereséges céggé. Akkor a kiszolgáltatottságból fakadó óvatosságból egy *vállalkozói tisztesség* alakulhat ki. Valószínűleg a jövőben sem leszünk nemzetközi világcég. A jövő útja szerintem az, hogy kicsi, de már bizonyos hitelgaranciákkal rendelkező vállalkozásként megtaláljuk magunknak azokat a tőkéstársakat, akikkel együtt képesek leszünk értékeket létrehozni és forgalmazni. Mindenekelőtt a minőségre fogunk törekedni további kiadványainkban is.

Bethlenfalvy Gábor